

D. JO. BAPTISTÆ

DE LUCA

S.R.E. CARDIN. INNOCENTII XI.
P. M. Auditoris & Supplicum Libellorum Secretarii,

THEATRUM

VERITATIS ET JUSTITIÆ,

SIVE

DECISIVI DISCURSUS

per Materias, seu Titulos distincti, & ad Veritatem editi in Forensibus Controversiis Canonicis, & Civilibus, in quibus, dum in Urbe Advocatus, pro una Partium scripsit, vel Consultus respondit.

TOMUS XIII.

I. DE JUREPATRONATUS.
II. DE PENSIONIBUS ECCLESIASTICIS.

ULTIMA EDITIO, CUM NOVISSIMIS ADDITAMENTIS, EX AUTHORIS Schedis depromptis; necnon Discursibus, antehac in SUPPLEMENTO sejunctim editis, suis, loco & ordine insertis.
Cum INDICIBUS *Argumentorum, Causarum ac Rerum Locupletissimis.*

LUGDUNI.
Sumptibus J. A. CRAMER & P. PERACHON.
M. DC. XCVII.

INDEX ARGUMENTORUM

Tituli de IUREPATRONATUS.

DISC. I. *Cæsaraugustana Canonicatus.*

AN beneficia de Regio Patronatu, differant ab aliis de jurepatronatus etiam laicali privatorum, seu potentium, tam circa devolutionem, ob præsentationem in tempore non factam, quàm circa dispositionem textus *in cap. 1. & 2. de lite pendente in sexto*, super beneficio litigioso; Et quando incipiat currere terminus datus patronis laicis ad præsentandum, an scilicet à die vacationis, vel potius à die habitæ notitiæ. DISC. II. *Massanen. Jurepatronatus.*

An juspatronatus ex privilegio, seu aliàs possessum per Baronem, seu feudatarium, devoluto feudo cesset, vel potiùs transeat ad Dominum, Et quatenùs transeat, an assumat naturam, & prærogativas jurispatronatus Imperialis, vel Regii, quamvis feudum denuò concedatur, ita ut non subjaceat reservationibus.

DISC. III. *Prænestina Jurispatronatus.*

De probatione jurispatronatus potentium, quomodo facienda sit ad formam præscriptam à Sac. Conc. Et quando dicta rigorosa forma non requiratur; Et an testes vasalli in hac materia admittantur ad favorem Domini loci.

DISC. IV. *Veliterna jurispatronatus.*

An & quando sententia Ordinarii canonizatoria jurispatronatus potentium suffragetur, si non reperiantur acta, ex quibus constet, impletam esse formam præscriptam à Sac. Conc. Trid.

DISC. V. *Toletana jurispatronatus.*

De eadem materia jurispatronatus potentium, ac forma Conciliari, an procedat ubi persona potens habet causam à non potente. Et an dominium loci cum jurisdictione inducat potentiam in personis Ecclesiasticis.

Et an concesso Oppido vel Castro, veniat juspatronatus quod concedenti competit.

DISC. VI. *Lauden. parochialis.*

De eadem materia jurispatronatus potentium, ac formæ Conciliaris in eo præscriptæ, an procedat in Communitatibus quamvis jurisdictionem non habentibus; Et quid ubi earum jus admixtum est cum Ecclesia, vel persons non potenti, in qua non militet dicta mala præsumptio; Et quando hæc dicatur purgata.

Et an etiam in Ecclesia, vel personis ecclesiasticis cadat eadem mala præsumptio, adeò ut dicatur juspatronatus potentum, Et quando juspatronatus competere dicatur ratione Oppidi, seu dominii, & jurisdictionis temporalis.

DISC. VII. *Segobricen. Canonicatus.*

De probatione jurispatronatus Capituli, seu Universitatis Ecclesiasticæ non cadentis sub rigorosa forma Concilii, sed regulandi juxta dispositionē juris communis; Et de eodem Patronatu Ecclesiastico cadente sub Regulis Cancellariæ, & reservationibus Apostolicis, vel sub concursu præscripto in parochialibus per Sac. Conc. Trid. Et aliqua de ultimo statu, & de attentata præsentatione lite pendente.

DISC. VIII. *Bononien. jurispatronatus seu Hospitalis.*

De eadem materia Universitatis, seu Communitatis ecclesiasticæ, vel piæ, non cadentis sub rigorosa forma inducta per Concilium Tridentinum in personis potentibus; Et quando in solis terminis juris communis ex antiqua etiam centenaria possessione non dicatur constare de jurepatronatus ex fundatione, vel dotatione, sed quod sit potius ex consuetudine, faciendi nominationem consultivam & gratam.

DISC. IX. *Neapolitana beneficii seu jurispatronatus.*

De probatione jurispatronatus privatorum ex fundatione, vel dotatione, quando adesse dicatur, Et quando patrono obstet ultimus status de libero.

DISC. X. *Lucana Prioratus.*

An & quando juspatronatus laicale competens ex privilegio oneroso, puta concesso ob augmentum dotis, dicatur competere ex gratia, ita ut subjaceat Apostolicis reservationibus, & Regulis Cancellariæ, Vel potiùs ex justitia, ita ut hujusmodi subjectionem non habeat; Et quid veniat

sub nomine fructuum; Et quales sint distributiones non computandæ in valore, ad hunc, vel alios effectus.

DISC. XI. *Faventina parochialis.*

De concessione jurispatronatus facta per Episcopum ex causa augmenti dotis, an subsistat & faciat patronum Ecclesiæ; Et an ultimus longus status collativus tanquam de libero destruat patronalem qualitatem.

DISC. XII. *Rossanen. cappella seu jurispatronatus.*

An Episcopus Ecclesiam liberam concedere possit in patronatum, Et ex qua fundatione vel dotatione juspatronatus acquiratur, & quomodo; Et incidenter de administratione eleemosynarum & oblationum Ecclesiæ, vel cappellæ patronatæ.

DISC. XIII. *Melivitana jurispatronatus.*

An novæ dispositiones factæ per eundem fundatorem importent augmentum dotis beneficii jam fundati, vel potius novum, & diversum beneficium; Et an in eadem cappella detur pluralitas beneficiorum & patronatuum.

DISC. XIV. *Romana jurispatronatus de Manosiis.*

Hærede negligente erigere beneficium à testatore demandatum, an secundus hæres ab ipso hærede institutus, ac fideicommisso gravatus, erigendo beneficium, possit reservare juspatronatus sibi ejusque successoribus, vel potius illud transeat cum hæreditate ad substitutos.

DISC. XV. *Maceraten. cappellania.*

An hæres, vel successor in jurepatronatus possit facere perpetuum beneficium, quod erat manuale.

Et econversò, an fundator vel successor possit facere manuale beneficium, quod erat perpetuum.

DISC. XVI. *Melphicten. beneficii.*

An idem fundator alterare possit leges fundationis, præsertim circa qualitates præsentandorum, ac juspatronatus passivum, & onera beneficiali.

DISC. XVII. *Æsina cappellania.*

De eodem, An scilicet Patronus possit immutare legem fundationis, ac tollere juspatronatus ad alterius favorem reservatum, Et quid occasione novæ erectionis, an hæc importet diversum beneficium, ac diversum juspatronatus.

DISC. XVIII. *Arianen. beneficii.*

De eodem, an scilicet ipse fundator, vel successor alterare possit naturam jurispatronatus, illud de hæreditario faciendo gentilitium, vel econtra, sive adjiciendo qualitatem passivam, quæ prius non aderat.

DISC. XIX. *Lunen. Sarzanen. beneficiorum.*

De eadem materia potestatis alterandi naturam jurispatronatus, & præsertim illud faciendi fideicommissarium, an fieri possit sine assensu Ordinarii.

DISC. XX. *Pisana commenda.*

De eodem, an scilicet attendi debeat nova lex, vel conditio per fundatorem, vel alium ejus nomine ex intervallo adjecta sit alterativa antiquæ legis, vel naturæ jurispatronatus; Et an ex lege adjecta in jurepatronatus activo inferatur ad passivum; Et in specie Commendatum militiarum Sancti Stephani, super Statuto, ut Patrono existente incapaci, debeat ejus capacitas expectari, & interim Commenda vacare, quomodo, & quando procedat.

DISC. XXI. *Romana jurispatronatus de Caraffellis.*

De eodem, an scilicet fundator ex intervallo alteret naturam jurispatronatus reservati pro solo majori nato, ut competat omnibus de familia; Et quatenùs non alteretur, an attendatur major natu in linea, vel in ætate.

DISC. XXII. *Florentina jurispatronatus de Casavecchia.*

Juspatronatus quando dicatur hæreditarium, vel familiare, seu gentilitium & familiare; Et an fœminæ veniant, & quomodo sub gentilitio, seu familiari.

DISC. XXIII. *Comen. beneficii.*

An juspatronatus sit gentilitium, vel hæreditarium, &

b e quæ

quæ regula tenenda sit ad distinguendam unam qualitatem ab altera.

DISC. XXIV. *Sypontina beneficii.*

Posita fundatione pro successoribus de familia, de qua familia intelligatur, an de effectiva tantùm, vel etiam de contentiva; Et quid ubi fundator non habet prolem, onde propterea dicta distinctio non intret, de qua specie familiæ intelligendum sit; Et an illud verbum, *successores de familia*, exigat etiam qualitatem hæreditariam, unde faciat juspatronatus mixtum.

DISC. XXV. *Burgi S. Sepulchri juspatronatus.*

Sub nomine familiæ qui veniant in utroque patronatu activo & passivo, & quid ubi adjectum esset etiam verbum *descendentia*, quia dictum esset *de familia & descendentia*.

DISC. XXVI. *Fanen. cappellaniæ.*

De eodem vocabulo *familia* quid significet, & qui sub eo veniant in utroque patronatu, An scilicet conveniat solis agnatis, vel etiam cognatis; Et quid ubi adjunctum est proprium nomen, cum quo ipsa familia denominatur.

DISC. XXVII. *Civitatis Plebis cappellaniæ.*

De jurepatronatus passivo ordinato pro illis de parentela fundatoris, an conveniat attinentibus per cognationem, vel solùm agnatis. DISC. XXVIII. *Mutinen. beneficii.*

An vocabulum *cognationis* usurpetur pro agnatione ad quam dispositio restricta censeatur, & quid de vocabulo *progenie & stirpe*, Et an fœmina veniat in jure agnatitio.

Et incidenter, an & quando Vicarius Generalis Episcopi præster consensum donationi jurispatronatus.

DISC. XXIX. *Mediolanen. Præposituræ.*

An in jurepatronatus passivo reservato aliquibus familiis, veniat illa familia cui reservatum est juspatronatus activum, quamvis non fiat mentio, Vel potius patronus teneatur præsentare unum ex aliis familiis vocatis.

DISC. XXX. *Florentina jurispatronatus de Lucardensibus.*

An fœminæ, vel masculi per ipsos descendentes veniant sub concessione jurispatronatus facta descendentibus masculis, seu lineæ masculinæ; Et de jurepatronatus mixto requirente in successore utramque qualitatem hæreditariam, sanguinis, & rei familiaris, quando scilicet utraque præcisè necessaria sit, vel prima potiùs sufficiat.

DISC. XXXI. *Pistorien. jurispatronatus de Micheluccis.*

Posito patronatu familiari, quando dicatur constare de identitate familiæ, ad effectum illius pertinentiæ; Et quatenus data identitate, aliqua pars familiæ, seu aliquis colonnellus diversam inferiorē assumat fortunam, atque longo tempore negligat suū jus exercere, an id præjudicet successorib.

Et incidenter, an & quando patronus possit præsentare seipsum, seu pro seipso supplicare, vel quod ejus vox veniat in computatione ad sui favorem.

DISC. XXXII. *Pistorien. jurispatronatus.*

De jurepatronatus competente pluribus familiis, quomodo istæ inter se concurrant, ac respectivè personæ singularum familiarum ad effectum enumerationis vocum.

DISC. XXXIII. *Praten. jurispatronatus.*

De jurepatronatus familiari, an jus præsentandi competat omnibus de familiis, vel potius proximioribus gradu; Et de computatione vocum, an stirpes, vel in capita.

DISC. XXXIV. *Commen. beneficii.*

Reservato jurepatronatus ad favorem alicujus Universitatis, vel Collegii, ac etiam personæ particularis, ejusque descendentium, vel de familia; Quomodo ista persona particularis concurrat, an collegiativè, cum dicta Universitate ad unam vocem constituendam, vel potiùs constituat coæqualem vocem propriam distinctam; Et vocatis illis de familia, qui veniant, an illi de effectiva tantùm, vel etiam de contentiva, & quomodo. DISC. XXXV. *Bonon. beneficii.*

Præsupposito, quod juspatronatus sit familiare pro duabus lineis, seu familiis, An una defecta, totum accrescat lineæ seu familiæ superstiti, Vel potiùs ultimus lineæ deficientis, suam portionem transmittat ad hæredem extraneum, ita ut efficiatur, partim hæreditarium, & partim familiare. Et quando vocatio alicujus ad juspatronatus sit personalis, ita ut non transmittatur ad successores, vel econtrà; Et an executores testamentarii, quibus beneficii erectio demandata est, alterare possint leges à testatore præscriptas.

DISC. XXXVI. *Capuana Abbatiæ.*

An & quando juspatronatus cadat sub fideicommisso universali ordinato in tota hæreditate; Et incidenter ad materiam textus *in cap. consultationibus de jurepatronatus*: An scilicet & quando illius dispositio ad favorem possessoris attendi debeat, non curato bono jure petitoris.

DISC. XXXVII. *Mediolanen. jurispatronatus.*

An juspatronatus transmittatur ad illegitimos, tam de jure, quàm attenta Constitutione Pii V. Et quid de legitimis ex illegitimis.

DISC. XXXVIII. *Lunen. Sarzanen. jurispatronatus.*

An & quando juspatronatus transeat in fiscum succedentem patrono delinquenti, vel decedenti sine hærede.

DISC. XXXIX. *Sabinen. juris nominandi.*

An jus nominandi, vel præsentandi ad beneficium erigendum, relictum ei, qui deputatus est executor dictæ erectionis, sit trāsmissibile ad hæredes, vel potius sit personale.

DISC. XL. *Aversana juspatronatus.*

An juspatronatus laicale ad quod defectis personis, vel generibus priùs vocatis, ipse Episcopus vocatus est, duret; vel potiùs in Episcopo cesset; Et quatenùs duret, an sit ecclesiasticum, vel laicale ad effectum reservationum, & aliorum.

DISC. XLI. *Asculana jurispatronatus.*

Reservato jurepatronatus plurium beneficiorum ad favorem diversarum personarum, cum turno, seu alternativa inter eas per prius & per posterius, An prælatio uni data intelligatur de prima vacatione unius beneficii, ita ut in illa alterius veniat ille, qui præposterè vocatus est, vel potius eadem prælatio intelligatur in omnibus beneficiis, in quibus turnus ad favorem primò vocati consumi debeat; Et incidenter de validitate hujusmodi turnariæ divisionis inter compatronos. DISC. XLII. *Pistorien. beneficii.*

Derogatio Apostolica medietatis vocum, cum præsupposito præsentationis ab altera medietate, an suffragetur, si de tempore gratiæ non aderat dicta præsentatio, quæ, posteà supervenerit. DISC. XLIII. *Compostellana parochialis.*

De accumulatione competente patronis in præsentando, quibus, quando, & quomodo competat; Et an illa fieri possit de jam præsentato incapaci post superventam capacitatem; Et incidenter de materia textus *in cap. 1. & 2. ut lite pendente in sexto*, an scilicet & quando in beneficiis de jurepatronatus interim attentata, quorum vitio præsentationes factæ laborent.

DISC. XLIV. *S. Agathæ Gotorum beneficii.*

An & quando permutatio beneficii de jurepatronatus facta sine consensu patroni, subsistat necne, Et quatenus sit invalida, an permutanti concedatur regressus, vel potius fiat locus novæ præsentationi.

DISC. XLV. *Vercellen. jurispatronatus.*

An & quando possit præsentari laicus pro quando erit clericus; Et an in jurepatronatus passivo, ille de genere vocato qui sit incapax validè se opponat, nè patronus alium præsentet, sed expectet suam capacitatem, Vel èconverso possit patronus expectare capacitatem alterius, atque negligere eum qui est capax de genere.

DISC. XLVI. *Cusentina beneficii.*

An quemadmodum per patronum præsentari non potest laicus, cujus præsentatio invalida est, ità præsentari non possit clericus malè promotus, seu aliàs incapax beneficiorum; Et incidenter de incapacitate, ac irregularitate resultante à susceptione ordinum sine litteris proprii Ordinarii; Et quid de prima tonsura; suscepta sede Episcopali vacante in vim Brevis Apostolici ad ordines absque tonsuræ mentione.

DISC. XLVII. *Fesulana, seu Melevitana Commendæ.*

De præsentatione facta de indigno, an & quando causet amissionem juris præsentandi pro ea vice, Et an detur restitutio in integrum ob pupillarem ætatem, vel aliam justam causam; Et incidenter, quando incipiat currere terminus ad præsentandum; Et an pueri admittantur in jurepatronatus gentilitio. DISC. XLVIII. *Parmen. beneficii.*

An præsentatio facta sub conditione pensionis reservanda

vandæ ad favorem præsentantis dicatur simoniaca & invalida, ita ut causet devolutionem; Et quid ubi sunt plures patroni, quorum aliqui sub dicta reservatione, aliqui autem potè præsentarunt, An istis purè præsentantibus id præjudicet.

DISC. XLIX. *Valentina beneficii.*

An Episcopus possit abbreviare terminum de jure concessum Patrono ad præsentandum, & quando institutio concessa post terminum præfixum in edicto subsistat.

DISC. L. *Urbinaten. Canonicatus.*

De jurepatronatus passivo, an induci dicatur per verba *deprecativa*, seu alias *urbana*. ex quibus id remitti videatur voluntati, vel arbitrio possessoris jurispatronatus.

DISC. LI. *Nullius Barea. beneficiorum.*

An & quando institutio in beneficio jurispatronatus ad præsentationem dicatur actus judicialis, vel extrajudicialis, ex quo pendet, an sententia desuper lata sit appellabilis necnè; Et successivè an executio post appellationem, vel intra tempus ad appellandum sit attentata, Et quid ubi adsint litteræ Apostolicæ ad favorem præsentati cum derogatione medietatis vocum. Et aliqua de sequestro.

DISC. LII. *Pampilonen. capella de Estella.*

De juribus honorificis, aliisque præeminentiis competentibus Patrono in Ecclesia, vel Capella, præsertim circa jus ordinandi, seu mutandi iconem, cum similibus; Ac etiam de jurepatronatus circa sepulturas, an & quomodo detur; Et de illius pertinentia, vel successione; Et de differentia probationis jurispatronatus, ad effectum præsentandi Rectorem, vel ad effectus juris honorifici.

DISC. LIII. *Romana Cappellæ.*

An juspatronatus honorificum, sive usuale dominium capellæ, & sepulturæ alienari possit cum pretio, vel sine, absque licentia, & consensu Superioris; Et an concessio situs in Ecclesia pro construenda cappella, vel sepultura, dicatur importare alienationem, ita ut intervenire debeant solemnitates; Et an concedens situm remaneat compatronus cum constructore cappellæ.

DISC. LIV. *Januen. juris distribuendi de Duratiis.*

De modo succedendi in jure administrandi, & distribuendi eleemosynas, & subventiones in familia, vel alia hujusmodi jura honorifica, & præeminentialia exercendi.

DISC. LV.

De modis quibus acquiratur juspatronatus in Ecclesia, vel Capella, seu Beneficio.

DISC. LVI.

De aliis modis acquisitionis jurispatronatus jam constituti, seu verius de modis translationis de uno in alium, per successionem, donationem, vel aliam dispositionem inter vivos, vel per ultimam voluntatem, seu præscriptionem.

DISC. LVII.

De probatione jurispatronatus per indicia, & adminicula inter privatos, in quibus non intret rigorosa forma inducta per Sac. Conc. Trident.

DISC. LVIII.

De rigorosa forma probationis inducta per Sac. Conc. Trid. in jurepatronatus potentium, Et quæ dicantur personæ potentes ad hunc effectum;

Quando dicatur juspatronatus ecclesiasticum, vel laicale, seu mixtum; Et de effectibus exinde resultantibus.

DISC. LX.

De natura jurispatronatus, quando scilicet sit hæreditarium, vel familiare, seu gentilitium, vel mixtum.

DISC. LXI.

De concursu cumulativo plurium patronorum, vel successorum in præsentando, an sit in capita, vel in stirpes, seu ratas & viriles, ad effectum concludendi majorem partem, & quomodo fiat vocum computatio; Et quando dictus concursus debeat esse simultaneus, & collegiativus, vel sufficiant vota singularia. DISC. LXII.

De concursu privativo, seu prælativo plurium contendentium de pertinentia juris præsentandi, ad effectum inspiciendi, quæ præsentatio prævaleat, putà viri, & uxoris, tutoris, & pupilli, principalis, & procuratoris, vel possessoris, & petitoris, cum similibus.

DISC. LXIII.

De possessione in jurepatronatus, vel jure præsentandi, ejusque requisitis, ut dicatur legitima, ejusdemque effectibus. DISC. LXIV.

De præsentatione, quando dicatur validè, ac legitimè facta, ut impediat devolutionem, ac inducat in Ordinario, vel alio Superiore necessitatem instituendi tam circa tempus, quàm circa modum, seu personam, & in aliis.

DISC. LXV.

De jurepatronatus cadente sub generali revocatione contenta in Constitutionibus *Innoc. VIII.* & *Hadriani VI.* & in Concilio Tridentino.

Et de eodem, cadente sub regulis Cancellariæ, ac reservationibus, & affectionibus Apostolicis.

Et de specialibus ejus derogationibus.

DISC. LXVI.

De provisionibus beneficiorum, resignationibus, vel permutationibus sine consensu patronorum, quando valeant; Et quatenus non, an fiat locus novæ præsentationi necnè.

DISC. LXVII.

De attentatis in materia jurispatronatus, quomodo & quando intrent, tam quoad ipsos præsentatos de beneficio contendentes, quam quoad patronos super impedimento juris præsentandi, ad materiam *text. in cap. 1. & 2. ut lite pendente in sexto.*

DISC. LXVIII. *Senen. Commendæ.*

An facultas data ultimo de linea, cui reservatum est juspatronatus Commendæ nominandi alterum exerceri valeat per eum qui non sit ultimus, sed ultimum gravari possit; Et aliqua de eisdem Commendis, de quibus supra *disc.* 20. Et in concursu plurium nominationum, quæ debeat prævalere. DISC. LXIX. *Juvenacien. præpositura.*

An prima Dignitas in Collegiata, quæ sit ad præsentationem, vel electionem ecclesiasticorum, cadat necnè sub reservatione Regulæ quartæ, seu quintæ.

DISC. LXX. *Neritonen. Abbatia.*

De interpretatione voluntatis fundatoris super jurepatronatus passivo; Et quando dispositio particularis ad favorem unius in uno casu, extendatur ad alterum.

DISC. LXXI. *Pistorien. beneficii.*

De Regula *de verisimili notitia*, an procedat in beneficiis de jurepatronatus laicali, tam circa præsentationem factam à Patronis ante verisimilem notitiam vacationis, quàm circa gratiam Apostolicam super derogatione mediétatis vocum. DISC. LXXII. *Terracinen. Jurispatronatus.*

De eadem materia de qua supra *disc.* 3. super causa universali, an scil. Justificatio Jurispatronatus potentium juxta formam rigorosam Concilii Tridentini facta in aliquibus beneficiis suffragetur etiam pro aliis ratione causæ universalis; Et aliqua de compatibili concursu immemorabilis, & adimplementi dictæ formæ Conciliaris, cum privilegio Apostolico. DISC. LXXIII. *Camerinen. Monasterii.*

An & quæ jura competant patrono, ac respectivè inferiori Prælato ad fundatoris instantiam deputato in receptione Monialium, ac aliis pertinentibus ad Monasterium, quod sit de Jurepatronatus ratione fundationis; Et quænam competant Episcopo. DISC. LXXIV. *Interamnen. Beneficii.*

An, & quandò impetratio beneficii de Jurepatronatus sit invalida & subreptitia ob non factam mentionem aliquarum circumstantiarum quamvis jurispatronatus derogatio adsit ratione vacationis in Curia.

DISC. LXXV. *Pistorien. Jurispatronatus.*

De Præscriptione vel acquisitione Jurispræsentandi per illum, qui de aliquo titulo non docet, sed se fundat in possessione jurispræsentandi, & in admissione per patronos.

DISC. LXXVI. *Mediolanen. Prioratus.*

De Jurepatronatus familiari, quando sit tale diversum à gentilitio & à mixto, & quibus de familia competat.

DISC. LXXVII. *Lauretana Jurispatronatus.*

De eadem materia de qua *disc. præcedenti* an Juspatronatus sit familiare, vel gentilitium in concursu agnatorum remotiorum & cognatorum proximiorum; Et in specie, quid importet verbum *Casa* in idiomate Italico.

DISC. LXXVIII. *Amalphitana Beneficii.*

De concursu cumulativo plurium patronorum, & de

b 3 modo

INDEX CAUSARUM

Tituli de JVREPATRONATVS, ordine alphabetico juxtà earum Diœceses dispositus.

INDEX
ARGVMENTORVM

Tituli, de PENSIONIBUS ECCLESIASTICIS.

obtinendam

obtinendam Titularis probare debeat valorem, seu Ecclesiæ incapacitatem, atque impedire executionem litterarum reservationis, vel translationis pensionis.

DISC. XVIII. *Alerien. congrua.*

An Episcopus, cui assignata est congrua, reliquis fructibus assignatis pensionariis, possit manu sua, & propria auctoritate congruam exigere; Et an volens, debeat esse particeps affictuum & administrationis, quæ à pensionariis fiant.

DISC. XIX. *Melphien. concursus.*

De concursu plurium pensionariorum super fructibus, qui omnibus non sufficiant; Et præsertim, an antiquiores pensionarii pro terminis decursis in annis præcedentibus, anterioritatem seu potioritatem prætendere valeant super fructibus currentibus vel futuris.

DISC. XX. *Romana seu Hispanarum nominationis ad pensiones.*

De eadem materia concursus plurium pensionariorum, an debeat esse æqualis in pensione eodem tempore reservata pro pluribus nominandis, ubi nominationes diversis temporibus, per prius ac posterius factæ sint per eum qui jus nominandi habeat, vel potius attendi debeat ordo nominationum.

DISC. XXI. *Romana reductionis pensionis.*

An pensio, præsertim perpetua, reservata sub præsupposito certi valoris, diminuenda sit diminuto valore, seu diminutis fructibus.

DISC. XXII. *Romana extinctionis pensionis.*

An reservatio pensionis non docto de titulo, probata dicatur per longævam solutionem, jox à terminos *textus in cap pervenit de censibus, & l. cum de in rem verso ff. de usuris*; Et aliqua de pensionis cassatione.

DISC. XXIII. *Romana contributi, seu concursus.*

De concursu prædecessoris, cum successore in beneficio, sive de concursu antiquorum, & modernorum Canonicorum in solutione pensionum super Canonicatibus, vel beneficiis reservatarum.

DISC. XXIV. *Neritonen. pensionis.*

De concursu passivo Titularis successoris, & prædecessoris, vel ejus hæredis in solutione pensionis pro rata perceptionis fructuum, Et quomodo onus inter eos dividi debeat, & de stylo.

DISC. XXV. *Anglonen. contributi.*

De eadem materia contributionis in solutione pensionis inter prædecessorem, & successorem, vel Cameram pro tempore vacationis; Et de eodem stylo Nuntiaturæ Neapolis, de quo *disc. praced.*

DISC. XXVI. *Mediolanen. contributi.*

De eadem materia contributi seu concursus in solutione pensionis inter prædecessorem, & successorem in beneficio; Et de modo calculandi annos juxtà stylum Datariæ ab Incarnatione, Et quid referat, itâ magis numerari quàm à Nativitate seu Circumcisione, ut communiter annos regulatur.

DISC. XXVII. *Ferrarien. pensionum.*

De eadem materia contributi seu repartitionis oneris pensionum inter prædecessorem & successorem, ac respectivè Cameram intermediam pro tempore vacationis.

DISC. XXVIII. *Aversana repartitionis pensionis.*

De divisione pensionis ultimi anni mortis pensionarii, inter istius hæredem, vel Cameræ cessionarium, & Titularem, quomodo facienda sit.

DISC. XXIX. *Parmen. pensionis.*

De ordine terminorum solutionis pensionis, quando incipiat, Et an etiam pro tempore ante expeditionem litterarum in casu pensionis debitæ per resignatarium resignanti, & de conventionibus quæ desuper habeantur.

DISC. XXX. *Turritana pensionis.*

De eadem materia ordinis terminorum, ac exactionis pensionis ex causa resignationis pro tempore, quo litteræ expeditæ non fuerant; Et an exceptio nullitatis resultantis à decreto super dicta exactione ante litterarum expeditionem, obstet in possessorio; Et de materia judicii possessorii in exactione pensionum.

DISC. XXXI. *Conimbricen. pensionis.*

An & quando pensionarius pro terminis decursis tempore Titularis prædecessoris, actionem habeat contra successorem, ac super fructibus futuris, & an occasione provisionis beneficii, jus habeat se opponendi, ac perendi assecurationem, cum cautione, vel cedula.

DISC. XXXII. *Bracharen. pensionis.*

An & quando pensionarius actionem habeat exigendi pensionem à proviso de beneficio gravato, quamvis illud non possideat, in vim clausulæ, *habita vel non habita possessione*; Et de ejusdem clausulæ intelligentia.

DISC. XXXIII. *Bonon. pensionis.*

An beneficiatus teneatur ad pensionem pro terminis decursis tempore litis, quo possessione ac fructibus caruit, ad rationem fructuum præsentium & futurorũ, sive ob jus recuperandi fructus decursos à collitigante. Et an ex fructibus deducere prius possit expensas litis, quæ sint pensioni potiores.

DISC. XXXIV. *Imolen. pensionis.*

De moneta, in qua solvi debeat pensio, & cujus cedat commodum, vel incommodum augmenti vel decrementi, seu alterius alterationis contingentis inter reservationem, & tempus solutionis; Et an diuturna solutio in alia specie monetæ inducat præscriptionem seu necessitatem, ut ita in futurum pensio solvi debeat, quamvis in diversa specie reservata esset.

DISC. XXXV. *Mediolanen. pensionis, seu moneta.*

De eadem materia monetæ in qua solvenda est pensio, an & quando deferri debeat observantiæ, quæ diversa sit à reservatione; Et de diversis speciebus scutorum vel ducatorum auri vel argenti.

DISC. XXXVI. *Calaritana pensionis.*

De eadem materia monetæ, in qua solvenda sit pensio, & an concordia desuper inita cum uno titulari allegari possit per successorem, Et aliqua de judicio possessorio in jure exigendi pensionem.

DISC. XXXVII. *Rheginen. pensionis.*

De pluribus concernentibus possessorium manutentionis in hac materia pensionum; Nempe, an possessio in exactione unius vel plurium terminorum in parte, suffragetur in toto, Et an in hoc judicio, ex parte pensionarii doceri debeat necnè de titulo reservationis, Et de materia cumulationis possessorii cum petitorio.

DISC. XXXVIII. *Reatina pensionis.*

De pensione reservata super beneficio habente annexam curam animarum, An & quando pernecesse continere debeat curæ mentionem, qua neglecta, actus corruat necne.

DIS. XXXIX. *Aversana concursus.*

An mandatum datum per provisum ab Ordinario ad capiendam novam provisionem Apostolicam, & consentiendum pensioni ad favorem personæ ab ipso Ordinario destinatæ, admittat pœnitentiam, & sit quandocumque revocabile.

DISC. XL. *Messanen. pensionis.*

An & quando Episcopus, seu alter inferior collator reservare possit pensiones super beneficiis liberæ collationis, quæ per ipsum providentur.

DISC. XLI. *Vintimilien. parochialis.*

De eadem materia potestatis Ordinarii reservandi pensionem, Et quatenus reservatio non sustineatur, An illa vitietur, vel potius vitiet provisionem, quæ simoniaca dici valeat.

DISC. XLII. *Melevitana pensionis.*

De facultate M. Magistri Hierosolymitanæ Religionis reservandi pensiones super Commendis, vel Dignitatibus Et an milites non professi eas obtinere, vel retinere valeant.

DISC. XLIII. *Aquilana pensionis.*

An promotio ad Episcopatum Titularem in partibus infidelium cessare faciat pensionem; Et quatenus hæc reservata sit super beneficio curato, An hujus qualitatis mentio necessaria sit in dispensatione, seu facultate illam

DISC.

DISC. LXXII. *Anagnina pensionis.*

Fidejubens seù faciens cedulam super solutione pensionis intuitu,& cõtemplatione unius Titularis,an teneatur post illius cessum, vel decessum durante vita pensionarii, ad cujus favorem obligatio,vel cedula facta est.

DISC.LXXIII. *Romana,seù &c.extinctionis pensionum.*

An pensiones reservatæ super beneficiis Hispaniæ ad favorem Hispani fiduciarii vulgò nuncupati *testa di ferro*, expirent per ejus mortem, vel potius per mortem eorum, ad quorum favorem reservatæ sunt; Et quatenus ille post mortem dicti fiduciarii transferantur in alterum pariter fiduciarium, an durent cedulæ Banchariæ, vel obligationes fidejussorum necnè.

DISC. LXXIV. *Placentina regressus.*

De regressu, an competat resignanti in casu, quo Titularis ex justa causa culposæ malæ narrativæ valoris pensionem annullare velit, vel petat congruam in vim clausulæ, *Dummodò centum.*

DISC. LXXV. *Romana pensionis.*

An pensio cesset per promotionem ad Cardinalatum; Et an indultum, post promotionem concessum retinendi incompatibilia, suffragetur pro facultate transferendi.

DISC. LXXVI. *Corduben. præsimonii.*

De eadem materia, de qua supra *disc.* 15.; An scilicèt pensio, quæ ex causa resignationis imposita est super Canonicatu, afficiat præbendam, vel aliud beneficium à resignante possessum jure optionis ratione antianitatis.

DISC. LXXVII. *Avenionen. pensionis.*

An pensio perpetua reservata ad favorem alicujus Collegii, vel Domus Regularis, in fundatione, vel circa ejus initia pro substentatione, cesset si tractu temporis congrua provisio supervenerit.

Et quomodo pensionarii concurrere debeant in diminutione, seu contributo pro congrua Titularis, Ac etiam an gratia concepta sub certa conditione, evanescat ob mortem Papæ conditione pendente.

DISC. LXXVIII. *Camerinen. translationis pensionis.*

An facultas transferendi quam ex Indulto habeat pensionarius in statu clericali, retineatur, ac duret, ob mutationem status conjugalis, per quem ob militiam Lauretanam pensio non cesset, quamvis eadem militia quoad facultatem transferendi, non suffragetur.

DISC. LXXIX. *Massanen, pensionis.*

An pensio reservata, Ecclesia adhuc vacante, propè factam fructuum recollectam per Cameram, cum præfinitione terminorum, in quorum primo, nulli fructus percipi potuerunt, dictus terminus tanquam anticipatus solvi debeat per ipsam Cameram ex fructibus, ut supra de tempore reservationis jam perceptis.

DISC. LXXX. *Eadem Comen. pensionis.*

De eadem materia secundæ reservationis pensionis invalidæ ob non factam mentionem primæ, quando procedat; Et incidenter de extinctione, seu cassatione pensionis mediante pecunia, an fieri possit necnè sine Beneplacito Apostolico,Et quatenus fieri non possit, an pensio subsistat, ac durare dicatur, adeo ut obstet reservationi alterius pensionis ob ejus mentionem non factam.

Ex Suppl. DISC. LXXXI. *Conimbricen. Pensionis.*

An illa suspensio, quam ex decretis Concilii Tridentini incurrunt malè ordinati à non proprio Episcopo, inhabilitet ad obtinendum beneficia, & pensiones Ecclesiasticas,Et an isto casu beneficia,& pensiones differant.

Et incidenter de potestate Abbatum, aliorumque Prælatorum inferiorum conferendi primam tonsuram,& ordines minores, quando.& quomodo illa intret.

DISC. LXXXII. *Cremonen. Pensionis.*

An reservatio pensionis eventualis pro persona nominanda per Papam, qui eam reservavit, evanescat per ejusdem Papæ mortem nulla facta nominatione, vel potiùs fieri possit per successorem; De probatione Clericatus pro capacitate pensionis,& an ille requiratur de tempore reservationis pensionis, vel sufficiat adesse de tempore nominationis.

DISC. LXXXIII. *Romana Pensionis.*

An facultas, vel dispensatio concessa ad retinendum pensiones, suffragetur ad eas assequendas ex translatione; Et in specie de facultatibus Militum Lauretanorum.

DISC. LXXXIV. *Messanen seu nullitatis Pensionis.*

An pensio corruat ob non adimpletum solitum decretum veræ, & integræ solutionis omnium terminorum, & quando solutiones, quæ justificentur, sufficiant.

DISC. LXXXV. *Romana Pensionis.*

An regressus juxta novam formulam reservatus ad favorem pensionarii resignantis, competat pro illo(augmento pensionis, quod ex causa transactionis factum est, ex intervallo post resignationem.

DISC. LXXXVI. *Parentina Pensionis.*

An titularis teneatur ad solutionem termini maturati antequam ipse possessionem obtineret, si recollectam illius anni fecit. DISC. LXXXVII. *Parentina Pensionis.*

Quandò Pensionarius teneatur docere de diligentiis,ut agere possit contra successorem.

DISC. LXXXVIII. *Massana Pensionis.*

An Camera teneatur ad solutionem pensionis reservatæ Sede vacante,& quando.

DISC. LXXXIX. *Melevitana Pensionis.*

De pensionibus, quæ auctoritate M. Magistri reservantur super Commendis & Dignitatibus Hierosolymitanæ Religionis,ut non valeant, non facta mentione antiquarum,& quando excedant quintam partem fructuum; Et de incapacitate professorum hujus Religionis obtinendi Commendas, Dignitates, Beneficia & Pensiones, quando sint debitores thesauri, an procedat quando eis concessa fuerit dilatio ad solvendum debitum,ista pendente.

DISC. XC. *Firmana Pensionis.*

An Decretum apponi solitum in reservatione pensionis voluntariæ, beneficio pleno super integra solutione, impediat processum exequutivum competentem in vim consensus,& obligationis Titularis ex eo quod non doceatur adimpletum: Vel potius ista dicendam sit exceptio petitorii: Et de ejusdem decreti justificatione.

DISC. XCI. *Pampilonen. Pensionis.*

An mala expressio valoris vitiet reservationem pensionis,& cujus damno cedat ejus superventa diminutio. De Clausula dummodo centum, de qua moneta intelligi debeat.Et an,& quæ distributiones, & fructus incerti veniant in valore, vel respectivè in congrua Rectoris Ecclesiæ parochialis. DISC. XCII. *Melevitana Pensionis.*

An & quando valeant, nec ne reservationes pensionum super Commendis & Dignitatibus Religionis Hierosolymitanæ. DISC. XCIII. *Majoricen Pensionis.*

De annullatione pensionis ex mala expressionè valoris.

DISC. XCIV. *Arelatensis pensionis.*

De eadem materia de qua supra *disc.* 31.An pensionarius teneatur præstare cautionem pro assecuratione judicii & restitutione pensionum exactarum ex privilegio judicii possessorii, seu literarum Apostolicarum in casu succumbentiæ in petitorio.; Et de exceptione invaliditatis pensionis reservatæ super beneficio de regio jurepatronatus absq; patroni consensu, & quando de isto constare dicatur.

Summa seu Compendium *eorum quæ, in foro magis practicabilia, continentur in hoc Titulo de* Pensionibus Ecclesiasticis.

INDEX

INDEX CAUSARUM

Tituli de PENSIONIBVS ECCLESIASTICIS, ordine alphabetico juxtâ earum Diœceses dispositus.

D. IO. BAPT.

D. JOAN. BAPTISTÆ DE LVCA

DE JVRE PATRONATVS.

CÆSAR - AUGUSTANA CANONICATUS

Pro REGE CATHOLICO & DIDACO HIERONIMO SALA Cum JOSEPHO MARTINEZ

Casus disputatus in Rota, sed non decisus, ac terminatus cum temperamento, ut infrà.

An Beneficia de Regio Patronatu differant ab aliis de Jure patronatus etiam laicali privatorum, seu potentium, tam circa devolutionem, ob præsentationem in tempore non factam, quam circa dispositionem textus *in cap. 1. & 2. ut lite pendente in sexto*, super Beneficio litigioso; Et quando incipiat currere terminus datus patronis laicis ad præsentandum, an scilicet à die vacationis, vel potiùs à die habitæ notitiæ.

SVMMARIVM.

1. *Facti series.*
2. *Resolutio ac exitus causæ.*
3. *De punctis, seu inspectionibus causæ.*
4. *Quod tempus datum ad præsentandum currat à die vacationis.*
5. *Contrarium verius, ut non nisi à die notitiæ, & † n. 19.*
6. *In jure-patronatus Regio non currit tempus, & de ratione. & † num. 20.*
7. *Quid ubi certus terminus statutus est à Papa id sciente.*
8. *Ordinario currit tempus ad conferendum a die vacationis & de ratione.*
9. *Quando non currat tempus etiam ubi aliàs currere deberet.*
10. *Quæ habentur de beneficio litigioso, procedunt etiam in beneficiis de jure patronatus.*
11. *Etiamsi agatur de jure-patronatus Regio.*
12. *Cessat ex contraria consuetudine.*
13. *Item ubi ipse unicus collitigans superstes præsentatur.*
14. *Declaratur* decisio Crescentii, *quæ loquitur etiam contra collitigantem præsentatum.*
15. *Non procedit item conclusio de qua num. 10. ubi Patrono nulla culpa imputari potest, & quæ sit ratio conclusionis.*
16. *De absurdo quod aliàs resultaret, si cessante culpâ procederet dicta conclusio.*
17. *Cessat item conclusio, quando lis est finita.*
18. *Quando dicatur lis finita.*

DISCURSUS I.

1 Retentâ facti serie, de qua in hac eadem causa *sub tit. de beneficiis disc.* 23. Sequuta de mense Augusti in captivitate, morte *Gregorii Alayeti* provisi Apostolici, qui tres sententias Rotales, imò quatuor, ac resolutionem in quinta instantia super earundem sententiarum executione obtinuerat, Joseph Martinez, dictum Canonicatum ita vacantem impetravit à Sede Apostolica, cum subrogatione ad jus defuncti, ex editisque litteris, ac præsentatis *in Rota coram Taja*, subrogato in locum *Zarata* (coram quo ad favorem dicti Gregorij prodierat ultima resolutio super ulteriori dictarum sententiarum executione,) Josepho solùm informante, sub die 31. *Maij* 1659. prodiit 2
resolutio super dictarum litterarum justificatione, & 3
Canonicatûs adjudicatione sibi facienda: Cùm autem per Bullam sæcularizationis hujus Ecclesiæ, in distributione mensium super jure conferendi Dignitates, Canonicatus, & Beneficia inter Sedem Apostolicam, Regem Catholicum Patronum, ac Episcopum, & Capitulum respectivè, inter menses Regi assignatos, esset ille Augusti, in quo præsens vacatio contigit; Hinc proinde Regij Ministri, judicantes id præjudicare posse juribus Regis, curarunt admitti ad causam, quare proposita sub die 25. *Februarij* 1660. *sub eodem Taja*, nulla capta fuit resolutio, neque ulteriorem progressum causa habuit, ob quoddam prudentiale temperamentum, per quod jus Regis benè præservatum remansit, quoniam uno ex collitigantibus alteram provisionem obtinente, superstes præsentationem à Rege obtinuit, ejusque vigore professus est Canonicatum obtinere, vel retinere.

In hac igitur disputatione, scribens in causa pro juribus Regis tanquam ejus Advocatus in officium, ita per indirectum assistebam illi proviso Apostolico, contra quem in dicta alia causa satis acriter scripseram pro Alayeto proviso Apostolico, hujusque disputationis duo erant puncta; Primò scilicet, an ob lapsum termini octo mensium in eadem Bulla sæcularizationis statuti ad præsentandum, factus esset locus devolutioni: Et secundò, cùm ageretur de beneficio litigioso, an cessaret pro hac vice jus vel facultas præsentandi, juxta terminos textus *in cap. 1. & 2. ut lite pendente in sexto.*

Quatenus pertinet ad primum, dicebam etiam cum sensu veritatis, (quem habebat etiam Rota,) devolutioni nullatenus locum esse; Licet enim *Lambertin. Mandos. Flores, de Mena, & alij* relati per *Garziam par. 10. cap. 2 nu. 34. in principio*, steti auctoritate *Rotæ decis. 1. de jure patr. in antiquis*, credant terminum à jure communi, vel particulari assignatum patronis ad præsentandum currere à die vacationis; Contrarium tamen est verius, ac in foro receptum, ut scilicet terminus non currat, nisi à die notitiæ veræ; non autem præsumptæ vel interpretativæ, ut recedendo à dicta antiqua deci- 4

sione, pluries firmavit *Rota, præsertim dec.* 421. *par.* 1.
divers. quæ reputatur in materia magistralis, & *apud*
Caputaquen. dec. 148. *num.* 5. *par.* 3. *apud Buratt. dec.*
18. *&* 459. *cum aliis per Garz. eodem num.* 34. *Lotter.*
lib. 2. *quæst.* 6. *num.* 23. *cum sequen.* plenè *Adden ad*
decis. 21. *num.* 10. *cum sequen. par.* 3. *rec.* Unde cum
de hujusmodi notitia non doceretur, ita cessabat
motivum, quamvis ageretur de jure patronatûs
privato.

Fortius verò, dum agebatur de Jure patronatus
Regio, in quo (datâ etiam scientiâ) nou cur-
6 rit terminus, ut post *Gabeduane de jure patr. cap.* 28.
num. 7. *&* 8. de recepta praxi Regum Hispaniæ testa-
tur *Garzia d. par.* 5 *cap.* 2. *eodem numero* 30. *in fine*,
assignatâ ratione, quod ob magnas occupationes,
ac negotiorum molem, Rex in proposito excusandus
est, & refert etiam *Barbos. de Episcopo alleg.* 72. *num.*
537. *in fine*; Atque docet quotidiana praxis in præ-
sentationibus, seu nominationibus ad Episcopatus
aliasque Prælaturas, in quibus notitia vacationis
solet esse celer ac certa, ob concursum prætenden-
tium, ac Officialium certiorationes tanquam de re
gravi, quoniam in nominationibus proceditur quan-
doque lentè, etiam per annos, ut temporum qualitas
aliæque circumstantiæ exigunt.

Est bene verum, quod aliquam difficultatem face-
re videbatur eadem Bulla sæcularizationis, præs-
7 cribens certum terminum octo mensium; Cum enim
Pontifici *Clementi VIII.* qui istam Ecclesiam sæcula-
rizavit, atque hujusmodi mensium distributionem
fecit, rectè innotesceret hæc Regia prærogativa:
Tum quia ipse, inspectâ ejus personali qualitate,
utpotè prius in Curia Advocatus, deindè Rotæ Au-
ditor, ac Nuncius Hispaniarum, theoricè, & practi-
cè id rectè callebat; Tum etiam ex pluries insinuata
propositione *sub tit. de Beneficiis*, & alibi, quod
in iis, quæ juris sunt, ob assistentiam peritissimo-
rum Officialium, in Pontifice non datur ignorantia,
sed præsupponenda est scientia, & tamen dictum
terminum præfinivit; ita ob hujusmodi præeminen-
tiam duplicando terminum à jure communi assigna-
tum patronis laicis privatis; Sed opus non fuit hu-
jusmodi inspectionem assumere, ob omninò cessan-
tem rationem, ob quam fortè Pontifex dicti termini
præfinitionem facere voluit, quod scilicet ob cons-
picuam istorum Canonicatuum qualitatem & nume-
rum concurrentium, verisimilemque ministrorum
certiorationem tanquam de re gravi, notitia præsup-
8 ponenda sit certa, eo modo, quo de jure præsuppo-
nitur in Episcopo seu Ordinario notitia vacationis
beneficiorum in ejus Diœcesi ex deductis per *Barbos.*
de Episc. part. 3. *alleg.* 58. *num.* 6.

Omnes etenim istæ considerationes in facti specie
9 cessabant, dum agebatur de morte sequota in capti-
vitate apud barbaros infideles, adeo ut quamvis
ageretur de Jure patronatûs privatorum, lapsus ter-
mini intrare non posset, quoniam punctus non est,
an ille laberetur, sed an inciperet, stante dictâ re-
ceptâ opinione, ut requiratur notitia, eatenus præ-
sumenda, quatenus urgent rationes: & verisimilitu-
dines, de quibus supra, ideóqoe in hac circumstatia
verè cessabit omnis difficultas.

Major igitur ac penè tota dubitandi ratio cadebat
in altero motivo, quod ageretur de beneficio litigio-
so, juxta dispositionem textus *in cap.* 1. *&* 2. *ut lite*
10 *pendente in sexto*, quam non solùm per extensionem,
sed etiam per intentionem, seu comprehensionem,
receptum est procedere etiam in beneficiis de jure
patronatus laicali, quasi quod eadem ratio, quæ
cadit in electione, de qua textus loquitur, cun-
gruat etiam præsentationi, *juxta cons.* 1. *Calderini ut*
lite pendente, & alleg. 22 *Lapi*, ut quidquid plenè in
contrarium discurrat *Covarr. practicar. quæstion. cap.* 36.
numero 7. est in Rota, & Curia receptum, ut *per*
Cassad. decis. 3. *ut lite pendente*, *Crescent. decis.* 8. *de*
jure patron. apud Cavaler. decis. 280. *&* 333. *utrobique*
in principio apud Celsum decis. 364. *numero* 3. & habe-
tur pleniùs deductum *sub tit. de jure patr. Compostel-*
lana parochialis disc. 43. ac etiam *sub tit. de benefic. disc.*
93. ubi generaliter de materia beneficij litigiosi, cum
ampliationibus, & restrictionibus, ac aliis ad materiam
pertinentibus.

Et in specie, ut dictorum jurium dispositio proce-
dat etiam in Jure patronatus Regio, non obstante,
quod istud in pluribus ab illo privatorum differat, ac 11
sit privilegiatum, ex iis quæ habentur infrà *disc. se-*
quenti, ac *disc.* 56. ubi generaliter habetur de materia
revocationis vel derogationis, seu alterius provisio-
nis, *& in dicta decis.* 3. *Cassad. ut lite pendent. & dicta*
decis. 8. *Crescent. de jure patron.*

Pro ista difficultate tollenda plures adducebam
responsiones, super quarum tamen subsistentia ma-
turum judicium effurmari non potuit, utpotè in
unica disputatione, qua Scribentes in contrarium,
juxta stylum dabant solùm decisionem procedentem
cum dicta regula generali, non descendendo ad hæc
specialia, ideóque defuit occasio.

Prima igitur responsio erat, quod dicta regula
cessat ex contraria consuetudine, ex deductis *per* 12
Lancellot. de attentatis in Præfat. par. 2. *cap.* 4. *num.* 696.
cum sequen. & admittitur per Rotam *in Zamoren. be-*
nefici coram Platto, quæ in materia regulæ satis cir-
cumfertur *impress. apud Marchesan. tom.* 1. *fol.* 452. istá-
que consuetudo per ministros Regios præsupponeba-
tur certa, unde quando causa cum dicto prudentiali
temperamento finem non recepisset, etiam in sensu,
quod peteretur remissoria ad effectum illam pro-
bandi.

Altera erat responsio, satis quidem probabilis,
quod dictorum Canonum dispositio illam habet ra-
tionem, seu finem, ut non detur novus collitigans, 13
neque lites perpetuentur, & sic favore collitigantis
superstitis, contra quem id retorqueri non debet ex
vulgari regula, *quod favore &c.* ac propterea ubi ipso
collitigans superstes præsentatur, qui sit unicus,
cessat regula, cùm difficultas cadat, quando sunt
plures, ut cæteris relatis *Roch. de jure patr.* verbo *ho-*
norificum quæst 23. *numer.* 53. *in fine Lancellot. d. part.* 2.
cap. 4. *num* 688. *Barbos. d. alleg.* 72. *num.* 162. *Merlin.*
decis. 443. *num.* 3. *Adden ad Buratt. dec.* 942. *num.* 8. &
habetur etiam deductum *d. disc.* 92. *de beneficiis*, ubi
generaliter agitur de hac materia beneficij liti-
giosi.

Et quamvis in dicta *decis.* 8. *Crescent. de jure patr.*
agatur de consimili provisione contra collitigantem,
attamen, ut ex ejusdem decisionis contextu patet, 14
ista conclusio, seu dictæ regulæ limitatio potius ad-
mittitur seu præsupponitur, evitatur tamen applica-
tio ob alios defectus, quos superstes patiebatur, atque
limitatio non fuit formiter examinata.

Tertia erat responsio, quod dicta regula, verè, &
propriè procedit, ubi lis est inter plures electos, vel
adinstar, inter plures præsentatos, inter quos intro- 15
ducta sit lis, quasi quod ipsis eligentibus, seu patro-
nis imputandum sit, cur non fuerint concordes in
præsentando, atque ita occasionem dederint liti ex
eorum culpa originatæ, unde meritò hanc pœnam
luere debent, ut cæteris relatis *Barbos. d. alleg.* 72.
num. 162. secus autem ubi nulla culpa imputari po-
test patrono, sed lis provenit ex alio accidenti, tunc
enim justum non est, ut patronus innocens, alienæ
culpæ pœnas luat, ut advertit *Rota in Bergomen. Cap-*
pellaniæ 19. *Junij* 1579. *coram Bubalo* quam allegatam
per *Barbos. ubi supra*, utpotè non impressam in hac
disputatione, dabam manu scriptam, & advertitur 16
etiam *in d. disc.* 91. *sub tit. de beneficiis*, ubi alia ponde-
ratur ratio, quod in facultate Ordinarij esset ita pro-
videre beneficia de jure patronatûs, ut exortâ lite
inter

inter hujusmodi provisos, & præsentatos, impeditum remaneat jus patronorum.

Quarta demum erat responsio, quod eadem Regula utpotè innixa dictæ rationi non perpetuandi
17 vel prorogandi lites, cesset ubi lis est finita, *juxta glos. in eodem cap. 2. cum aliis per Lancellot. d. part. 1. cap. 4. in præfat. num. 699. & par. 2. cap. 3. num. 128.* atque (licet dubitativè) admitti videtur *apud Celsum decis. 664. num. 4. & 5.*

Lis autem dici poterat finita, ubi adest res judica-
18 ta, dum non solùm aderant tres conformes Rotales, præviis tot decisionibus, sed etiam quarta super earum executione, & alia conformis resolutio in ulteriori instantia, ut supra super ulteriori executione, adeo ut colitiganti rectè congruere viderentur ea, quæ *ex Cassass. dec. 7. de dolo & aliis* habentur *in Segobricen. Canonicatus sub tit. de Beneficiis disc. 50.* ubi de calumnioso litigante.

Ubi autem singulæ hujusmodi responsiones difficultates pati possent, attamen dicebam, etiam cum aliquo sensu veritatis, quod ita simul junctæ, una alteram coadjuvando, remanerent solidæ, ac probabiles.

Quando incipiat currere terminus datus Patro-
19 nis ad præsentandum, habetur infrà *disc. generali 64.* & aliqua insinuantur *disc. 93* occasione agendi de puncto. An devolutio ob præsentationem non factam in tempore impediatur ob legem fundationis.

20 Et de jurepatronatus Regio habetur alibi actum *hoc eod. tit. præsertim disc. 32. 64. 65. & 66. sub tit. de Pension. disc. 58. & 94.*

MASSANEN. JURIS PATRONATUS

PRO PRINCIPE PLUMBINI,

Cum EPISCOPO.

Discursus in Congressu.

An Ius patronatus, ex privilegio, seu aliàs possessum per Baronem, seu feudatarium, devoluto feudo cesset, vel potius transeat ad Dominum; Et quatenus transeat, an assumat naturam & prærogativas juris patronatus Imperialis, vel Regij, quamvis feudum denuò concedatur, ita ut non subjaceat reservationibus.

SUMMARIUM.

1. *Facti series.*
2. *Beneficia præsumuntur libera, & servitus juris patronatus non præsumitur.*
3. *Quando privilegium concessum alicui feudatario, sit personale potius, quàm dignitatis, vel feudi.*
4. *In specie de concessione juris patronatus, ut præsumatur personale.*
5. *De circumstantiis dictam præsumptionem corroborantibus.*
6. *Ius patronatus ex nudo privilegio cadit sub revocatoriis Hadriani, & Concilij Tridentini. & 18.*
7. *Sed non cadit illud, quod habeat admixtam causam onerosam.*
8. *Si vero causa onerosa non preponderat, cadit sub reservationibus.*
9. *De devolutione feudi Plumbini remissivè.*
10. *Quando assertio Papæ in privilegio, vel aliis litteris probet, ita, & taliter, quod subjaceat derogationibus, vel reservationibus.*
11. *De distinctione circa Papæ narrativam, seu dispositionem.*
12. *De materia privilegij, quando sit reale, & quando personale.*
13. *A prærogativa & tituli competentes feudatario transeant cum feudo ad successorem.*
14. *Provisiones Apostolicæ ex causa resignationis non alterant statum.*
15. *Quod gesta vacante feudo non præjudicent.*
16. *De distinctione inter observantiam interpretativam, & præscriptivam.*
17. *De exceptuatione juris patronatus Regij in Concilio Tridentino.*
18. *Iuri patronatus Regio non solet derogari.*
19. *Quod dicta exceptuatio conveniat etiam Ducibus & Marchionibus.*
20. *Contrarium verius, seu quando id procedat.*
21. *De eodem, & quod non procedat in illis Dominis, qui non sint Principes supremi.*
21. *An jus patronatus, quod prius est potentis, si transitum fecit ad privatum, efficiatur privatum.*
23. *Quando efficiatur privatum, & an cadat sub Concilio.*
24. *In feudo, vel Civitate addita Regno, an intret jus Regni.*
25. *Quando Rex, vel supremus Princeps consideretur tanquam Dux, vel Baro.*
26. *An qualitas impressa juris patronatus Regij transeat ad feudatarium.*
27. *Quomodo ista quæstiones decidendæ sint.*

DISCURSUS II.

1 Principes Plumbini pro tempore juxta illam seriem, ac originem, de qua habetur *sub tit. de feudis, disc. 54.* fuerunt in possessione præsentandi ad omnia beneficia Ecclesiastica in eo statu existentia, obtento etiam desuper Apostolico privilegio *Leonis X.* Sequuta verò hujus Status devolutione ad Imperatorem, qui investivit Regem Catholicum sub lege subinfeudandi juxta deducta *d. disc. 54* hoc intermedio tempore, quo sub Imperatoris, vel Regis ministris fuit, istud jus neglectum aliqualiter fuit. Unde propterea, Sedes Apostolica in casu reservationis, vel affectionis, ac Episcopus his cessantibus, de dictis beneficiis tanquam liberæ collationis providere consueverunt; Cumque Princeps Nicolaus Ludovisius subinfeudatus, dictum jus præsentandi reassumere vellet, se opposuit Episcopus, introductâque lite coram Nuncio Apostolico Florentiæ, in possessorio pro Episcopo judicatum fuit, atque per appellationem commissa causa in Rota ubi pendet indecisa; Quia verò contingentibus casibus vacationum, aliqua inconvenientia ex hac lite oriebantur, hinc assumptus fuit à me alicujus honestæ concordiæ tractatus cum Episcopo, atque ad hunc effectum, communicatis ex parte dicti Episcopi suorum sapientum informationibus, vel Responsis, desuper pro examine jurium Principatus, dictique tractatus directione, habitus fuit, juxta laudabilem stylum, congressus.

Scribentes autem pro Episcopo, ac etiam aliqui peritissimi Beneficialistæ Datariæ Officiales adhærentes, plura dicebant; Primò, quod de hujusmodi privilegio Apostolico non constaret, cùm non exhiberetur, atque hoc sufficeret, ex regula quæ pro li- 2
bertate facit, ac servitutem excludit, in dubio non præsumendam, ideóque receptum principium est, quod omnia beneficia præsumuntur libera; servilis autem qualitas resultans ex iure patronatus, utporè non præsumenda, plenè & concludenter probanda est per allegantem, aliàs fundata remanet intentio Ordinarij, vel alterius collatoris tanquam de libero, *Mantic. decis. 358. num. 3. decis. 102 num. 6. & dec. 143. num. 25. & 26. post Vivian. de iure patron.*

Secundò, quod istud esset privilegium personale concessum Iacobo ejusque successoribus, ac propterea non transitorium ad extraneos successores feudi, deducendo ea quæ habentur *apud Boss. de principe num. 343. & sequen. & Apont. de potestate Proregis tit. de Divers. Provis. §. 1. num. 40.* de privilegiis concessis

pee *Leonem X. Francisco I.* Gallorum Regi, tunc possessori Status Mediolani.

Et magis in specie, ut concessio Juris patronatus
facta per nomen proprium possessori alicujus castri
vel loci, censeatur potius personalis quàm realis ob
4 favorem Ecclesiæ ita sperantis libertatem resultantem
ab extinctione illius generis, quæ spes aliàs despe-
rata est, ubi agitur de concessione reali ad quoscum-
que transitoria *Lotter. lib. 2. quæst. 9. num. 55.* & pluries
dixit Rota, præsertim *in Gnesnen. juris patronatus 27.
Ianuarij 1648. coram Ghislerio.*

Istamque juris præsumptionem fortiùs comprobari
dicebant ex triplici facti circumstantia; Primò scili-
cet, quod concessio non esset facta sub nomine
dignitatis vel dominij, sed principaliter directa per-
sonæ, ut advertitur apud *Mantic. decis. 164. numero 2.*
Secundò, quod ille, cui appellativo nomine con-
cessio facta, fuit, haberet conjunctionem sanguinis
5 cum Pontifice concedente; Et tertiò ob contrariam
observantiam, ita id interpretantem, dum sequutis
aliquibus vacationibus post extinctam dicti Jacobi
lineam, ac feudi devolutionem, beneficia pacificè
collata fuerunt tanquam libera cum sequuto effectu,
quinimò dicebant adesse plures alias Apostolicas pro-
visiones antecedentes, absque aliqua juris patronatus
mentione.

Tertiò, quod in omnem eventum, cùm ageretur
de jure patronatus ex nudo privilegio, nullam ha-
bente admixtam causam onerosam, illud cadebat sub
6 Constitutione revocatoria *Adriani VI.* (non poterat
enim cadere sub illa *Innoc. VIII.* cùm concessio esset
posterior,) Ac etiam sub revocatione *Concilii Tri-
dentini* ex deductis *per Gonzal. ad Regul. 8. glos. 18.
num. 18. cum sequen. Garz. de Benef. par. 5. cap. 9.
num. 115. & sequen. Lotter. lib. 2. quæst. 8. num. 13.
cum sequen. Adden ad Gregor. decis. 397. Rota decis. 58.
& 88. part 1. recent. decis. 630. part. 4. tom. 3. apud
Celsum decis. 239. & 273. & sæpius*, præsertim in de-
cisionibus editis *in Lucana Prioratus*, de qua *infra
disc. 10.*

Et demum, quod ubi dici posset, quod ista con-
cessio non esset ex mera gratia & privilegio, sed
haberet admixtam partem justitiæ, ratione causæ
onerosæ, quo casu non cadit sub dictis revocatoriis
ex deductis *per Adden. ad Gregor. dicta decis. 397.
7 Seraphin. decis. 499. & 518. Garz. dicta part. 5. cap. 9.
numer. 120. & sequen. Lotter. dicto lib. 2. quæst. 8.
num. 12.* (quod tamen neque facti fundamentum
habere dicebant, dum non habebatur tenor privile-
gij, ex quo, vel aliàs id justificari posset.)

Adhuc tamen subjungebant, id neque sufficere,
quoniam posita etiam subsistentia, seu non revoca-
tione, effectus remanebat inanis, ubi ageretur de
vacationibus cadentibus sub reservationibus, vel
affectionibus Apostolicis, dum sub Regulis Cancel-
8 lariæ, ac reservationibus Apostolicis veniunt etiam
beneficia de jure patronatus laicali, ex privilegio,
quamvis habente admixtam justitiam, seu causam
onerosam, quoties ista non præponderat, quod sci-
licet onus, seu augmentum dotis excedat antiquam
dotem, seu redditum beneficij, vel saltem adæquet,
cum in hoc proposito qualitas desumatur in dictis
decisionibus 58. & 88. part. 1. recent. quæ reputantur
in materia magistrales, non quod sint primæ in
conclusione, sed quia in ea causa magis acriter &
ex professo articulus disputatus fuit, & in allegatis
*decisionibus 239. & 273. coram Celso, Adden. ad Gre-
gor. dicta decis. 397. Lotter. dicta quæst. 8. n. 20. & 21.*
Et in terminis primæ Dignitatis in Collegiata habe-
tur infra *in dicta Lucana Prioratus disc. 10.* ubi patet,
conclusionem, seu theoricam juris in abstracto non
recipere amplius quæstionem, consistentem in solo
facto seu applicatione, quando scilicet causa onerosa
præponderare dicatur necne.

Quatenus pertinet ad primum objectum deficien-
tis probationis, etiam cum sensu veritatis, dicebam
illud non subsistere, quoniam licèt non exhiberetur
privilegium, quia amissum, vel ab aliis occupatum
(stante devolutione juxta seriem, de qua *sub tit. de* 9
feudis discur. 54.) Adhuc tamen dicta concessio be-
nè justificabatur ex litteris Apostolicis plurium pro-
visionum factarum de his beneficiis, etiam per ipsum
Leonem de eodem anno, & sequentibus, in quibus 10
Pontifex, non ad partis supplicationem, vel alterius
assertionem, sed loquendo de recenti facto proprio
enunciat dictum privilegium à se ipso concessum,
unde propterea resultat concludens probatio verita-
tis ex hujusmodi Papæ narrativa, *ad notata per Ca-
nonistas in cap. ex parte Decani de rescriptis*, *& in Cle-
ment. 1. de probat. per utrumque textum cum concordan.
generaliter deductis apud Merlin decis. 838. num. 1.
cum sequen.* Et in his specialibus terminis probationis
jurispatronatus etiam ex fundatione, vel donatione,
per assertivam Papæ cæteris relatis plenè habetur, 11
decis. 168. part. 10. recent. ubi bene advertitur, quod
aliud est quando Papa loquitur ad partis assertionem,
aliud verò, quando ex se & positivè tanquam de
facto proprio, seu de quo se doceat informatum

Ac etiam quod, Aliud est quando loquitur in
forma privilegiativa, disponendo ut fictum habea-
tur pro vero, quia nempe dicat, ut juspatronatus
ex gratia & privilegio concessum censeatur, ac si
vere ex fundatione & dotatione competeret, nam
ita semper remanet privilegium; Aliud verò quando
assertivè loquitur de fundatione & dotatione, po-
tissimè autem ubi loquitur de facto proprio ac re-
centi, unde propterea quo ad istud objectum, casus
remanere videbatur indubitatus.

Difficultas autem erat in tribus aliis objectis,
quorum unum subsistere sufficiebat pro juribus Da-
tariæ, ideóque in congressibus ad veritatem, ac pro
directione habitis, ego liberè, juxtà stylum, insinua-
bam casum aliquam pati difficultatem, ideoque ho-
nesta dignum esse concordiâ, quæ me tractante
jam conclusa erat cum alternativa, sed Principis, ac
etiam Episcopi tunc existentis mors effectuationem
impedivit.

Quatenus enim pertinet ad secundum personali-
tatis, vel respectivè realitatis privilegij, Quamvis
more Advocati, desumendo ea quæ generaliter de-
ducta habentur *apud Menoch. lib. 3. præsumpt. 103. &* 12
*per Rotam in Cæsenaten. seu Sarsenaten. laudemiorum
coram Ghislerio, & Alvergato decis. 400. part. 9. &
599. part. 11. recent.* probare curarem, quod juxta
magis communem opinionem, regula est, ut in du-
bio privilegium præsumatur potiùs reale quàm per-
sonale; Ac etiam in magis proximis terminis titulo-
rum aliarumque præeminentiarum competentium
feudo, ut illo devoluto transeant ad successorem ea,
quæ plenè habentur deducta *per Menoch. cons. 905.* 13
cum aliis de quibus in sua materia *sub tit. de feudis*;
Attamen reflectendo ad veritatem, difficultatem
mihi faciebant, non tam dictæ auctoritates specia-
les in oppositam deductæ ad probandum, quod con-
cessio juris patronatus facta possessori alicujus feudi,
vel castri, præsumatur potiùs personalis quàm realis,
quam fortius dicta ratio, quæ assistit libertati Eccle-
siæ, munita à superius ponderatis circumstantiis
facti, hanc præsumptionem satis corroborantibus,
præsertim dum non habebatur tenor privilegij, adeò
ut ex amplitudine verborum, vel aliàs, ista realitas
desumi posset, ac etiam stante dictâ contrariâ obser-
vantiâ.

Quamvis enim, etiam in sensu veritatis dicerem
quod de dictis actibus antiquis nulla in proposito
haberi deberet ratio, cùm omnes dictæ provisiones
Apostolicæ sequutæ fuissent ex causa resignationis
ad favorem; quæ proindè non alterant statum bene-

14 ficij, neque Patrono aliquod ioferunt prxjudicium, ut cæteris relatis *Rot. coram Merlin. decis. 345. num. 35. & 36. & decis. 330. num. 31. & 32. part. 9. recent. & sæpius.*

Potissimè verò de tempore quo feudum vacabat, unde à simili dicebam rectè intrare ea quæ habemus ad materiam *text. in cap. 1. & 2. ne sede vacante in*
15 *sexto*, ac propterea nulla adesset collatio tanquam de libero, vel unica discretivè, non apta firmare cootrarium statum, maximè quia successor, vel ejus officiales tunc esseot hujus juris ignari; Attamen considerabam hæc rectè procedere, qoando versatemur in casu claro, quod privilegium esset reale, ad successores transmittorium, onde propterea ageretur de inducendo observantiam præscriptivam status diversi; secus autem in casu dubio, in quo observantia attendatur tanquam interpres, ad quem effectum non requiritur tempus, vel aliud præscriptionis requisitum, sed sufficit ita quandoque fuisse servatum,
16 juxta receptam, ac in foro quotidianam distinctionem inter observantiam interpretativam, & præscriptivam, de qua *Barbos. in l. post dotem num. 47. & sequen. ff. solut. matrim. Rota decis. 319. & 351. part. 6. recem. & frequenter.*

Quoverò ad tertium & quartum objectum; Dicebam quod ubi ageretur cum privato, vel etiam cum potente non habente jura Imperij, motiva procederent de plano, utpote in puncto juris hodie incontrovertibilia, juxta infra deducta *in dicta Lucana Prioratus disc. 10.* & in aliis suprà allegatis, sed quod non procederent in hac facti specie ob expressam exceptuationem in eodem Concilio Tridentino con-
17 tentam, de jure patronatus pertinente ad Imperatorem, & Reges, seu Regna possidentes, aliosque sublimes ac supremos Principes jura Imperij in suis dominiis habentes, & cum qua exceptuatione proceditur etiam in Regulis Cancellariæ; Quoniam licèt Papa possit, non tamen solet derogare Regio
18 patronatui ex deductis *per Covar. practicar. cap. 36. nu. 4. vers. Primum etenim*, ita etiam docente receptâ praxi; Ideoque cùm iste Status ob devolutionem effectus esset de dominio pleno Imperatoris, à quo concessus fuit Regi subinfeudanti, ut suprà, ita dici poterat intrare exceptionem, cadentem quoque de tempore publicationis Concilij, quando possidebatur per dictum Principem, dum erat feudatarius Dignitatis, cum juribus Imperij ac Regalibus omnibus, excepto alto Dominio præseferente illam soperioritatem, quæ vulgò *sovranità* dicitur, ot de hujusmodi feudis Imperialibus Dignitatis in Italia pluries habetur in dicta sua materia, *sub tit. de feudis.*

Et in specie, quod dicta exceptoaoo noo solùm Regibus, sed etiam hujusmodi Principibus, Ducibus, vel Marchionibus conveniat ex *Ænea de Falconi-*
19 *bus, & aliis* probare conatur *Covarr. dicto cap. 46. num. 4. in fine.*

Verùm, dubitari posse advertebam de relevantia responsionis; Tum quia subsistente dicto motivo per-
20 sonalitatis privilegij, ista conclusio quamvis vera, cessaret ex defectu applicationis, dum privilegium ita evanuerat, Tum etiam, quia cùm Concilium non loquatur simpliciter, ac indefinitè de omnibus Jura imperij in suis dominiis habentibus, sed solum de illis, qui dicta jura habentes, sublimes ac supremi Principes dicuntur, hinc proindè receptum est, id noo convenire, nisi illis, qui (excepto titulo Regio) Regum ac supremorum & sublimium Principum, cum exercitus, & publici belli figuram faciont, quos in Italia, *Potentatus*, vocamus, neque ita simpliciter, sed cum moderatione, juxta Principatuum qoalitatem; Non autem istis, medij, vel infimi ordinis feudatariis minoribus, qui licèt de stricto jure, quoties agitur de veris feudis, dignitatis habere videantur in suo, quamvis exiguo feodo, ac restricto dominio, eadem jura, quæ habent illi feudatarij majores, qui supremorom, ac sublimium Principum nomine veniunt ac penè Regiam figuram faciunt, Attamen de facto non Principum, ac Potestatum, sed Baronum seu nobilium virorum figuram faciunt, dum non habent exercitum, ac jus publici belli cum formali potentia Quinimò videmus, præsertim in Italia, aliquos adesse possessores fortalitiorum, & castrorum in allodium independenter a quocumque, adeò ut noo cogantur Imperatori, vel alteri supremo Domino aliquod fidelitatis juramentum, vel servitium præstare, minusque habeant illud feudale onus, quod etiam dicti feudatarij majores habent, petendi eam investituræ renovationem de qua *dicto tit. de feud. disc. 59.* & tamen Domicellorum potiùs, ac Nobilium virorum, quàm Prioclpum supremorum gerunt personam, ac faciunt figuram.

Itaque dictam Conciliarem exceptuationem eis non convenire advertunt in specie *Paris. de resignat. lib. 2. quæst 4. num. 48. Garz. par. 5. cap. 1. num. 575. Rot.* 21
decis. 630. part. 4. recent. tom. 3. num. 54. & 55. & per tot. atque docet recepta praxis.

Majoris ponderis videbatur altera circumstantia, quod iste Status fuisset possessus per ipsum Imperatorem post devolutionem, deindèque per aliquod tempus usque ad sobinfeudationem per adeo magnum, ac potentem Regem, & Monarcham, cui sine dubio dicta exceptuatio competit in suis Regnis, & dominiis adhuc superioritatem, ac præsidium retinentem; Verùm ponderabam adhuc cadere posse aliquam difficultatem, quamvis id formiter discussum non fuerit, unde propterea maturum judicium desuper efformari non potuit, cùm formalis disputatio desuper habita non esset, sed hic esset simplex discursus in congressu ad parandam concordiam jam conclusam, sed non effectuatam, ut suprà.

In hac enim materia spectandi videtur origo, non autem casus successionis, ob quem jus patronatus in diversum personarum genus transeat, siquidem si illud est privatum, à quo transeat io potentem, non per hoc cadit sub rigorosa forma Concilij inducta in potentibus, sed remanet in terminis juris communis tanquam privatum. Et econversò si originariò 22
est potentis à quo transeat in privatum, intrat dicta rigorosa forma, quooiam spectatur origo; Idemqoe, ubi agatur, an jus patronatus sit Ecclesiasticum vel laicale, ut *apud Duran. decis. 407. num. 5. & 6. decis. 401. num. 11. part. 5. recent.* & supponitur *decis. 399. part. 2. recent.* nisi tamdiu steterit penes privatum, in quem à potente translatum sit, quod purgata sit sinistra usurpationis suspicio, quæ habetur in potentibus, ut *dicta decis. 401. num. 12.* & meliùs *decis. 509. num.* 23
24. part. 5. recent. Landen. parochialis decis. 321. num. 21. part 10. & habetur *infra in Tolctana disc. 5.* ubi de hoc particulariter.

Item quia tunc Rex obtinere dicitur jus patrona-
tus, qood castro vel feudo annexum est, tanquam 24
Rex, quando ad eum devolvitur, tanquam per reversionem ad suam primam causam, seu reintegrationem cum sua unitate, juxta ea quæ de Provincia, seu Civitate, aut loco infeudato & posteà devoluto habentur deducta *sub tit. de feudis discur. 83.* Sive ubi talis Provincia, Civitas, vel locus caderet sub Regno, vel Principatu jure annexionis, vel incorporationis tanquam per speciem alluvionis, ita ot fiat unum & idem, ut advertitur *eodem discurs. 83. de feudis*, occasione quæstionis, ao leges Regni, vel Provinciæ locum habeant in Civitatibus, vel Provinciis superadditis, accessoriè tamen seu unitivè, ac per viam incorporationis, non autem æquè principaliter juxta distinctionem, de qua *in Pampilonen. Decimarum sub tit. de Præeminen. disc. 29.* cum aliis *per Roias de incompatibilitate Majoratuum*,

& Regnorum part. 1. cap.7. numer.26. & seqq. & part. 4. cap. 5. n. 35. & seqq. quasi quod juxta alluvionis naturam id quod est superadditum, dicatur unum & idem, atque intret illud simile, quod per aliquos deduci solet, in abstracto verum, quandoque tamen malè applicatum, de mari, cujus salsedinem ac naturam assumunt omnes aquæ fluminum, ac fontium, quamvis dulces, seu aliam naturam habentes quoties illud ingrediuntur.

Secùs autem ubi acquisitio est ex diverso titulo stante de per se, ac independenter à Regno vel Principatu, potiùs jure personali quàm dignitatis, juxta consimiles investituras de quibus *dicto tit. de feudis disc.54. & seq. & disc.59.* cum similibus, quoniam, ut advertitur *dicto disc. 83. eodem tit. de feudis* & alibi, ac etiam *in Tirasonen. sub tit. de jurisd. disc. 22.* si Rex jure proprio ac personali, seu aliàs indepen-
25 denter à Regno, acquirit Ducatum, Comitatum, vel Marchionatum, dicitur ibi Dux, Marchio vel Comes, non autem Rex, Eo modo quo videmus de pluribus supremis Principibus, in suo Principatu jura Regni ac supremi imperij habentibus, possidentibus tamen feuda, vel subfeuda baronalia in alieno Principatu, quod reputantur tanquam feudatarij, & Barones inferiores, ut *dicto tit. de feudis* pluries advertitur, ac habemus satis vulgare apud Nostros frequenter usitatum de Episcopo, qui intervenit in Capitulo tanquam Canonicus, vel in scholas tanquam scholaris, qui non reputatur Episcopus, neque Episcopales præeminentias habet, sed reputatur tanquam Canonicus, vel respective Scholaris, cum similibus; ita à pari in casu nostro.

Verùm econversò ponderabam dictam circumstantiam, quod hic Status ob devolutionem reversus fuerat ad Imperatorem, à quo per aliquod tempus, vel aliis ab eo deputatis administratus fuerat. Unde propterea quando privilegium esset reale, ut ex parte sup-
26 ponebatur; Ideoque jus patronatus Statui annexum effectum esset Imperiale, istamque naturam assumpsisset, quam etiam continuavit per aliquod tempus penes Regem primò investitum; Neque ex eo quod alteri inferioris spheræ Domino Status esset subinfeudatus, exindè dicta prærogativa jam impressa, seu quæsita cessare deberet, cùm subinfeudatus, ita Vicario nomine Imperatoris Domini, ac Regi, subinfeudantis, & aliquid retinentis, omnia jura, & prærogativas Status pleno jure concessa retineret; Aliàs etenim sequeretur, quod feudum pateretur diminutionem, quæ species alienationis est, ac de jure prohibita, ut in sua materia *sub tit. de feud.*

Hæc autem, ut dictum est, discurrebantur in congressu pro ratione dubitandi, nihil desuper maturè firmando, benè tamen videbatur casus honestæ con-
27 cordiæ temperamento dignus, & quo mediante hujusmodi quæstiones ex legibus, ac prudentialibus motivis determinari solent, ac debent.

† QUando jus patronatus cadat sub reservationibus Apostolicis habetur actum infra *disc.10.65.83. &*
28 *91. & in Annot. ad Sacr. Conc. Trid. disc.31.*

PRÆNESTINA JURIS PATRONATUS,

Pro PRINCIPE BURGHESIO,

Cum PROMOTORE FISCALI CURIÆ EPISCOPALIS.

Casus decisus per Rotam pro Burghesio.

De probatione juris patronatus potentium, quomodo facienda sit ad formam præscriptam à Sac. Conc. Et quando dicta rigorosa forma non requiratur; Et an testes vasalli in hac materia admittantur ad favorem Domini loci.

SVMMARIVM.

1. *Facti series.*
2. *Resolutio causæ.*
3. *Quæ dicantur personæ potentes.*
4. *Non attenditur major vel minor potentia Episcopi.*
5. *Quæ sint requisita necessariò probanda in jure patronatus potentium ad formam Concilij Tridentini, & n. 30.*
6. *Quod vasalli non probent, ac non sint idonei testes pro Domino, & n. 8.*
7. *An actus dubitativi, vel præservativi libertatis Ecclesiæ interrumpant patroni possessionem, & n.13.*
8. *Contrarium ejus quod dicitur num. 6. ut Vasalli sint testes, & de rationibus.*
9. *Quod in statu Ecclesiastico non cadat præsumptio concussionis vasallorum.*
10. *Non tamen vasalli sunt testes integri.*
11. *Sed defectus suppletur ex adminiculis, & præsertim si sint vasalli Clerici.*
12. *De probatione juris patronatus privatorum remissivè.*
13. *Declaratur id quod habetur suprà num. 7.*
14. *Quod de stylo adjici soleant clausula præservativa, seu dubitativa.*
15. *Constare debet de præsentationibus, & non sufficiunt institutiones in quibus enuncientur.*
16. *An probatis primis & ultimis, media præsumantur.*
17. *Quod præsentationes probentur per assertionem Episcopi in institutione.*
18. *Præsentationes possunt fieri etiam per scripturas privatas.*
19. *Quando productio jurium dicatur verbalis, vel realis.*
20. *In odium lacerantium, vel occultantium scripturas, istæ habentur pro extantibus.*
21. *Non præjudicat publico instrumento, quod originale non reperiatur in prothocollo.*
22. *Neque matrimonij validitati, quod non reperiatur in libro Parochi.*
23. *Provisio tanquam de libero interrumpit requisitum, continuatarum præsentationum 50. annorum.*
24. *Declaratur, quando hæc interruptio adesse dicatur.*
25. *Clausula præservativa conservat jus patroni.*
26. *De probatione causæ universalis, & quod omnia beneficia Ecclesiæ essent ejusdem naturæ.*
27. *Vbi igitur de titulo fundationis & dotationis, Concilium Tridentinum etiam in Potentibus nihil innovavit.*
28. *De improbabilitate juris-patronatus in omnibus beneficiis.*
29. *An per potentes titulus fundationis, & dotationis debeat probari per scripturas.*

DISCURSUS III.

EXistentibus in majori Ecclesia Oppidi Olibani Rectore & quinque Beneficiatis, atque, vacante Rectoriâ, quæ Archipresbyteratus dicitur, & uno ex dictis beneficiis, quæ Clericatus nuncupantur, Princeps Burghesius dicti Oppidi Dominus, tanquam patronus ac habens jus præsentandi, ad utrumque beneficium præsentavit coram Ordinario, qui denegatâ institutione, pronunciavit utrumque beneficium liberæ collationis; Quare introductâ per appellationem causa *in Rota coram Bevilaqua*, suspensaque inspectione Archipresbyteratus ob difficultates de quibus infra, assumptaque solùm super Clericatu, sub *die 17. Martij 16.66.* prodiit resolutio patrono favorabilis, constare 1
scilicet de jure-patronatus etiam juxta rigorosam formam præscriptam *a Sac. Conc. Trid. Sess.25. de r format. cap.* ideoque præsentato (de cujus habilitate non 2
dubitabatur.) debitam esse institutionem, quo verò ad Archipresbyteratum, causa pendet.

In hac igitur disputatione super Clericatu, dum habebatur

habebatur in omnibus perfecta probatio dictæ formæ
rigorosæ, hinc proindè opportunum judicatum non
fuit assumere aliam difficiliorem super causa univer-
sali resultante à fundatione & dotatione adminicula-
tivè probata, ut infrà : Ideoque tractando causam
cum præsupposito dictæ formæ, illius necessitas non
controvertebatur, cùm hodie extra controversiam sit,
quod Barones & Domicelli dominium cum jurisdic-
tione in loco habentes, dicantur personæ potentes,
cùm tales dicantur quoque Communitates, seu Uni-
3 versitates civium, quamvis jurisdictionem non ha-
beant, ut deductum habetur *infra disc.* 58. obi gene-
raliter tractatur de hac forma seu probatione, & quæ
ad hunc effectum dicantur personæ potentes necne.

Et quamvis in ista Diœcesi dici valeat, quod Epis-
copus esset majoris potentiæ & qualitatis, cùm sit
4 unus ex sex Episcopis Sacri Collegij Cardinalium;
Attamen quia receptum quoque est, ut in hoc propo-
sito non spectetur qualitas, seu maior Episcopi po-
tentia, sed attendatur solùm qualitas prætendentis
habere jus patronatus ex consuetudine seu antiqua
possessione, an dicatur necne persona potens, ob ma-
lam usurpationis præsumptionem generaliter dicto
decreto Conciliari inductam, ut pariter advertitur
dicto disc. 58. Hinc proindè, ex laudabili Curiæ stylo
hujusmodi superfluos apparatus resecandi, dictâque
necessitate præsuppositâ, strictè assumpta fuit dispu-
tatio, an justificata essent necne duo necessaria requi-
sita : Primò scilicet immemorabilis bene probata
juxta formam traditam per vulgarem *Glossam in cap.*
5 1. *de præscript. in sexto*: Et secundò, quod constaret
de præsentationibus multiplicatis, & continuatis, ef-
fectumque sortitis per spatium ad minus 50. annorum
per authentica documenta, quorum utrumque de
facto concurrebat, ut per scribentes pro Episcopo
negabatur, sed solùm insistebatur in objectis, ex qui-
bus prætendebant, quod de jure resultaret dictæ pro-
bationis inefficacia.

Duo autem erant objecta, Primò scilicet circa
testium desuper inductorum qualitatem ad proban-
dum primum requisitum immemorabilis, quod essent
vasalli, ideoque non idonei ad testificandum ad fa-
6 vorem proprii Domini, vel saltem non idonei, sed in
aliquo defectivi ex plenè deductis *per Farinac. de te-
stib. quæst.* 55. *num.* 111 (licèt non desint volentes eos
esse omnino repellendos ex collectis *ab eodem Farinac.
numero* 104.) Et secundò, quod in vacatione sequuta
de anno 1598. quamvis institutio facta esset ad præ-
sentationem, attamen in ea continetur clausula præ-
servativa jurium Episcopi, seu aliàs redolens dubie-
tatem juris-patronatus, ac præsentandi, unde propte-
rea scribentes in contrarium infetebant non verificari
præcipuum, ac magis essentiale immemorabilis re-
quisitum, depositionis testium de visu, super pacifica
possessione per annos 40. & de auditu à maioribus,
absque eo quod aliud in contrarium auditum fuerit,
cum ita interrupto dicto pacifico statu à dicto anno
1598. impossibile esset, quod testes de dictis requisitis
deponere possent, isto tempore subducto, ex iis quæ
præsertim habentur d. dicta *decis.* 301. *num.* 14. *&* 16.
7 *part.* 10. *recent.* quod scilicet actus dubitativi, seu aliàs
æquivoci, attendi non debent ad probationem paci-
ficæ possessionis.

His tamen non obstantibus, etiam cum sensu veri-
tatis, scribens pro Patrono, dicebam probationem
prædictam perfectè concurrere, dictaque objecta nul-
lam prædictam perfectè concurrere, dictaque objecta
nullam habere subsistentiam, ideoque probabilis,
beneque fundata visa est resolutio; Quatenus enim
pertinet ad primum objectum vasallagij testium;
Quamvis per superiùs allegatos credatur hujusmodi
qualitatem testibus fidem adimere : In contrarium
tamen est magis probabilis, magisque recepta opi-
8 nio, ut post *Bald. & Castrens. in l.4.C.de testibus*, ac
alios habetur, apud *Farinac. cons.* 169. *num.* 11. *lib.* 2.
atque ad favorem ejusdem Burghesij firmavit *Rota in
Signina juris-patronatus* 11. *Martij* 1648. *coram Pentin-
gerio*, & deindo pro Duce Sermonetæ firmatum fuit
in Terracinen. juris-patronatus 20. *Maij* 1656. *coram eo-
dem Bevilaqua, impress. par.* 11. *recent. decis.* 187. *num.* 22.
& seqq.

Idque ex ea clara, & convincenti ratione, quod
cum hujusmodi probatio fieri debeat per testes de
continuato quadragenario visu, ac de auditu à majo-
ribus, cum fama &c. id fieri non potest nisi per cives,
& incolas ipsius loci, non autem per exteros, qui
per transitum seu accidentaliter ibi quandoque mo-
rantes, dici non valeant vasalli, unde propterea
esset aliàs impossibilem reddere hujusmodi probatio-
nem.

Atque aliam ego addebam rationem, quod illa
suspicio, quæ habetur de magna potentia Baronum
seu Domicellorum cum vasallis, qui propterea con-
cussionibus ac violentiis subjecti, faciant vel dicant,
quidquid Dominus velit, non procedit in Statu, Ec-
clesiastico, & fortius intra districtum Urbis, ob faci- 9
lem ac promptum recursum, magnamque vigilantiam
Papæ ejusque Officialium, præsertim Sac. Consultæ,
ut advertitur *sub tit. de feudis disc.* 65. *& sub tit. de Re-
gal. disc.* 146.

Et quamvis non negetur, quod hujusmodi vasal-
lagij qualitas fidem aliqualiter diminuat, adeò ut dici,
non valeant testes omninò integri, omnique excep-
tione majores, ut advertitur apud *Martin. Andr.* 10
decis. 41. *num.* 7. (& in quo sensu recipiendi veniunt
tenentes contrarium) Attamen hujusmodi defectus,
juxta generalem regulam testium exceptiones patien-
tium, suppletus remanebat ex pluribus adminiculis
omnem difficultatem adimentibus; Primò scilicet,
quia inter ipsos, plures aderant Clerici, qui utpotè à
laicali foro omninò exempti, non sunt vasalli, ideo-
que in eis cessat quæcumque suspicio, ut in specie
advertitur *in dicta decision.* 187. *part.* 11. *num.* 24. Secun- 11
dò ex numero eorundem testium; Tertiò ex pluribus
adminiculis, quæ infrà ponderantur occasione agen-
di de probatione causæ universalis ex fundatione &
dotatione; Quartò ex dicta circumstantia facilis re-
cursus excludentis in hujusmodi Baronibus & Domi-
cellis dictam malam præsumptionem; Et demum quia
occasione vacationis istius Clericatus, excitata eadem
difficultate de anno 1624. prodit ab eodem Ordina-
rio sententia canonizatoria cum subsequuto effectu.

Quo verò ad alterum objectum; Dicebam quod,
ubi seclosâ dictâ formâ Conciliari, attentisque ter-
minis juris communis, ageretur de justificatione ju-
ris patronatus per solam centenariam, seu immemo-
rabilem possessionem quæ titulo æquipollet, ex iis
quæ super hac specie probandi jus patronatus priva-
torum cum solis terminis juris communis habentur 12
infrà *in Neapolitana disc.* 9. ac etiam *disc.* 57. ubi ge-
neraliter agitur de hac probatione juris patronatus
privatorum; Et tunc rectè procedit objectum, quod
scilicet ex actibus impugnatis seu dubitativis dicta
possessio deduci non potest, quoniam cum in eis con-
stituatur fundamentum, seu ex eis jus possessoris de-
ducatur, idcircò debent esse certi & univoci, non au-
tem æquivoci, vel dubitativi, atque in his terminis
procedunt dictæ decisiones in objectum allegatæ, ac
habetur etiam *d. disc.* 57. Secùs autem ubi immemo- 13
rabilis cum suis requisitis bene probata est, ac etiam
justificatum fuit alterum requisitum continuatarum
præsentationum effectum sortitarum per spatium ad
minus 50. annorum ut suprà; Clausulæ verò præser-
vativæ vel dubitativæ deducantur ad effectum impe-
diendi dictam probationem seu probandi interrup-
tionem pacificæ possessionis, atque convincendi
testes de mendacio; Tunc enim receptum est, ut
sola dubitatio seu clausulæ præservativæ, aut alias

excludentes juris patronatus formalem canonizationem ad id non sufficiant, ut in specie firmatum quoque fuit *in dicta Signina juris patronatus* 11. *Martij* 1648. *coram Peutingerio.*

Et quidem rationabiliter, quoniam aliàs esset ita tractu temporis privare omnes his juribus, atque impossibiles reddere probationes, stante stylo Datariæ
14 adjiciendi has clausulas præservativas, seu exclusivas formalis depositivæ approbationis juris patronatus, idque adinstar, frequenter etiam Ordinarij in institutionibus facere solent; Ubi enim factum est in contrarium, neque concurrit interruptio formalis, quæ cèssare faciat qualitatem pacificæ possessionis, tunc hujusmodi clausulæ, præservant quidem, ne ex ipsis actibus jus acquiri valeat; quatenùs aliàs non competeret, non tamen interrumpunt, vel impediunt pacificam possessionem.

Aliqua igitur difficultas, (attentâ dictâ rigorosâ formâ probationis) dignosci videbatur super Archipresbyteratu, super quo proindè suspensa fuit disputatio, ne aliàs hujusmodi mixtura turbidi cum claro utrumque impediret; Duo siquidem obstabant; Primò scilicet circa verificationem secundi requisiti plurium præsentationum effectum sortitarum per spatium ad minus 50. annorum per authentica documenta; Licèt enim per idem ac majus spatium adessent litteræ institutionis præsentatorum pro tempore, cum subsequuta effectuatione, atque in eisdem litteris enunciarentur præsentationes, attamen istarum aliquæ non habebantur, dum adhibendo in hac materia nimis indiscretum rigorem, & fortè per quamdam speciem Judaismi, firmatum fuit ipsas præsentationes
15 multiplicatas & continuatas, per legitima documenta justificandas esse, neque ad id sufficere assertiones seu enunciativas in litteris institutionis, quasi quod requisitum pro forma adimpleri debeat præcisè, non autem per æquipollens, ut formiter discusso articulo, rejectisque contrarium sentientibus præsertim firmatum fuit *in Terracinen Canonicatus* 10. *Apri-*
16 *lis* 1628. *coram Merlino* inter suas *dec*. 349. *cum aliis per Adden. ad Barrn. decis*. 139. *num*. 14. *& sequen*. atque cum hoc præsupposito proceditur in dicta alia *Terracinen. dec*. 187. *par*. 12. *recen*. ubi etiam firmatur, quod neque intret præsumptio intermediarum, probatis extremis juxtà opinionem *Genuen. in praxi Archiepiscopali cap*. 63. *num*. 9. Cujus tamen contrarium, ut scilicet primis & ultimis probatis intermediæ præsumantur, admitti videtur *apud Baratt. decis*. 172. *num*. 10. *dec*. 38 *num*. 4. *& dec*. 61. *num*. 4. *post Vivian. & apud Celsum decis*. 193. *num*. 5.

Ista difficultas, mihi reflectenti ad veritatem, stantibus facti circumstantiis, parum probabilis videba-
17 tur, quodque aliàs esset quidam leguleicus indiscretus rigor, cum non ageretur de vaga, & generali enunciativa fortè inconsiderata, minusque de Episcopo talis qualitatis quod cadere posset suspicio, ut à Domino temporali concussus, vel corruptus, id asserere non potuerit, dum agebatur de uno ex sex antiquioribus Cardinalibus, ex personali etiam qualitate conspicuo, in litteris institutionis asserente factas esse præsentationes, cum expressione nominis proprij præsentantis, nec non, anni, mensis, diei, ac loci, quodque illæ remanserint penes ejus Secretarium.

Item attentâ qualitate temporum ac loci, de tempore scilicet proximo publicationi Concilij Tridentini, ac in Urbe, ipseque Episcopus erat ex antiquioribus Cardinalibus qualificatis & forsan Congregationis interpretum ejusdem Concilij; Ideóque omninò improbabile est, quod de tempore adeò proximo publicationi Concilij, in ipsamet Urbe, Episcopus ita qualificatus, adeò dicti decreti Conciliaris dispositionem, vel formam negligere voluerit.

18 Cumque receptum sit, ut hujusmodi præsentationes fieri possint etiam per scripturas privatas, absque necessitate conficiendi desuper publica instrumenta, quorum originalia in Notariorum prothocollis conserventur, atque Magnatum præsertim usua frequentior sit, istas præsentationes facere in forma litterarum patentium per eorum Secretarium, ut in specie firmatur in suprà allegata *Signina juris patronatus* 11. *Martij* 1648. *coram Peutingerio*; Hinc proindè, durum, ac improbabile videtur, ut Episcopo vel Cancellario hujusmodi privatas scripturas amittente, vel cum aliis confundente, id parare debeat præjudicium patronis, omnimodæ amissionis proprii iuris.

Ad quod comprobandum ponderabam ea, quæ habemus in materia productionis jurium in actis, quando illa dicatur verbalis, & quando realis, quod
19 si ipsa pars dicat in actis producere jura, quæ deinde non reperiantur, tunc dicitur productio merè verbalis, quæ nihil operatur; Sed si Notarius, fortius autem, si idem Judex narret, jura esse sibi producta, enunciando eorum tenorem, nec non annum, mensem, diem, locum, Notarium, &c. asserendo etiam remanere penes se sive in actis, tunc dicitur productio realis, ac propterea si jura non reperiantur, id non præjudicat validitati actorum, multò magis ubi concurrat executio cum subsequuta longa observantia sententiæ vel actorum, quæ in vim dictorum jurium prodierint, ut cæteris relatis firmatur *per Rotam decis*. 52. *num*. 4. *& seq. par*. 12. *recen. cum aliis per adden. ad Greger. dec*. 59. *& apud Burrat. dec*. 217. *num*. 7.

Ac etiam ea quæ habemus adversus occultantes, lacerantes, comburentes, & aliàs amittentes scrip-
20 turas, ubi præsertim ex debito officij ad earum conservationem tenentur, quoniam in horum odium, ac præjudium, habetur ac si extarent, prout magis expedit scripturarum domino, vel exhibitori, ex relatis per *Farinac. de falsis qu*. 150. *par*. 4. *& cons*. 43. *lib*. 1. *Rouit. pragm*. 1. *de memorial. subtraben*. & in sua materia *sub tit. de judiciis*; Quod etiam comprobat ipsa ratio seu discursus naturalis, quoniam ita esset aperire latam viam fraudibus, atque anfam præbere Episcopis, vel eorum Officialibus, lacerando, vel comburendo scripturas sub publica fide in eorum actis & archivio exhibitas, destruere omnia Jura patronatus Potentium, & acquirere libertatem conferendi beneficia de Jure patronatus tanquam libera, eorum conjunctis vel familiaribus, quo nihil absurdius.

Et quemadmodum Notario dante partibus publi- 21
cum vel authenticum sumptum instrumenti vel actorum, non cessat fides, ex eo quod non repetiatur prothocollum vel matrix, ut *decis*. 551. *n*. 4. *p*. 4. *recen. tom*. 3. *decis*. 197. *num*. 1. *& 2. par*. 10 *decis*. 61. *par*. 12. & in sua materia *sub tit. de judiciis*. Sive Parocho dante fidem matrimonij coram eo celebrati, nil præjudicat, quod illud in ejus libro non reperiatur registratum, vel quod idem liber perierit, ut in sua materia *sub tit. de matrimonio*, cum similibus, eò quia Notarij, vel Parochi, aut similium negligentia non debet tertio, ac veritati præjudicare, ita in hac specie, potissimè concurrentibus observantiâ, & aliis adminiculis.

Majorem difficultatem inferebat alterum objectum, quod sequutâ vacatione hujus Archipresby- 22
teratus de anno 1588. atque factâ per *Orinthium Columnam* tunc dicti loci Dominum præsentatione, reperirentur litteræ collationis in personna ejusdem præsentati, cum declaratione, quod conferretur ordinariâ auctoritate, non autem in vim præsentationis, nisi tamen juxta Sac. Conc. Tridentini decreta competat jus patronatûs, cui Episcopus declaravit, quod non intendebat præjudicare, sed illud relinquere in ejus statu & robore, quasi quod tempus istius collationis non veniret computandum in spatio

spatio 50. annorum, ex deductis *apud Rotam decis. 311. num. 26. par. 9. recen.*

Pro ista difficultate removenda dicebam, quod non constaret, an dictus ita provisus in vim hujusmodi provisionis beneficium obtinuerit, ut ita concurreret effectuatio, quinimò supponebatur in loco constantem famam ac traditionem vigere, præfatâ Dominâ dissentiente, expeditas fuisse alias literas institutionis, quarum vigore idem respectivè præ- 24 sentatus ac provisus obtinuit beneficij possessionem usque ad mortem naturalem vel civilem continuatam, quodque ob temporis antiquitatem, & magis ob Dominorum mutationem non jure successorio, sed emptionis, amissæ essent justificationes, magnum huic veritati adminiculum præbente successivâ observantiâ; Cùm enim, ut dictum est, iste Episcopatus semper sit penes unum ex sex antiquioribus Cardinalibus, qui supponendi sunt Viri peritissimi, omnimque qualificati, hinc prorsus improbabile est, quod existente hujusmodi actu in eorum archivio, in successivis vacationibus ad patronorum præsentationem hoc beneficium per viam institutionis providere voluerint; Idroque considerabam, dictas literas, spectatâ magis substantiâ quàm formalitate verborum, continere quamdam speciem deputationis provisionalis, quod scilicet interim pendente confectione processus pro implemento decreti Conciliaris, ne cura animarum detrimentum pateretur, idem præsentatus deputatus fuerit, tanquam species Vicarij ad ejusdem Conciliaris decreti præscriptum ita provisionaliter, absque aliquo patroni præjudicio, quod per 25 dictam præservativam omninò præservatum remanet, absque eo quod beneficij status in aliquo alteretur, ut advertitur per *Rot. decis. 245. num. 19. & 20. par. 9. rec. in Bononien. juris-patronatus 25. Iunij 1657. coram Meltio, decis. 279. par. 12. recen.* & deducitur in hujus causæ decisione edita super Clericatu.

Quamvis autem hæc magnam probabilitatem habere viderentur, quodque reverà erroneum sit juris rigorosas conclusiones vel doctrinas, quas super hujus Conciliaris decreti intelligentia habemus, ita generaliter ac indefinitè attendere ad litteram, atque ut dici solet Judaico more: quasi quod ista esset forma præcisa sacramenti, sine qua illud non conficiatur, cùm ista videantur potius quæstio facti & probationis pro eiusdem facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis prudenti arbitrio ponderandis decidenda, spectato fine habito per Concilium, & an urgeat necne illa mala præsumptio, quæ impulit Concilium ad ita decernendum, attendendo, ut dictum est, potius substantiam veritatis, quàm formalitates.

Attamen, cùm ob nostri sæculi adeò pragmatici deplorabilem abusum, quoties in contrarium obstet aliqua doctrina, talis qualis ea sit, hujusmodi discursus reputari soleant ingeniosa ratiocinia Advocatorum, hinc proinde agnoscendo quod ex dicto abusu ac de facto potiùs quam de jure, periculosum esset in prædictis solùm insistere, in congressibus pro directione desuper habitis, stante quod tam in isto Clericatu, quàm in aliquibus ex aliis benè dictæ Conciliaris formæ requisita justificarentur, ut id attendendum esset pro adminiculo, seu probatione causæ 26 universalis fundationis vel dotationis, quod scilicet omnia hujus Ecclesiæ beneficia, utpotè eodem tempore, eodemque modo fundata & dotata, essent ejusdem naturæ, juxtà ea quæ habentur *dec. 17. n. 4. p. 2. divers. & dec. 273. part. 3. recen.* cum qua pertransit *Letter. lib. 2. qu. 10. num. 21.* Et magis proximè in terminis juris patronatus potentium *decis. 481. num. 2. par. 1. recen.* quod scilicet loci Dominus ita hæc beneficia contextualiter fundaverit & dotaverit, adeò ut canonizatio aliquorum, faciat statum quoad reliqua.

Clariùs quia fundationis vel dotationis plura urgebant adminicula, ex quibus de jure, positâ antiquâ possessione, resultat præsumptiva probatio iuris patronatus etiam ex fundatione vel dotatione, ut sunt antiqua insignia marmorea affixa in Ecclesia, fama publica & similia, de quibus infra *in Neapolitana disc. 9.* ac etiam *disc. 5.* ubi generaliter de probatione juris-patronatus attentis terminis iuris communis.

Receptum siquidem est, dictam rigorosam formam, à Concilio Tridentino inductam, esse in solo casu quo ius-patronatus ex consuetudine, vel antiqua 27 possessione deducatur, cum tunc ea magis ad usurpationem de facto referenda veniat; Secus autem ubi allegatur titulus fundationis vel dotationis, quoniam tunc intacta remanet dispositio iuris communis, in nihilo alterata per dictum decretum Conciliare, ut advertitur *decis. 800. num. 5. par. 4. divers.* & aliis plenè relatis *decis. 168. num. 35. par. 10. recent. & d. dec. 187. num. 6. par. 12.* ac habetur infrà *discurs. 58.* ubi generaliter agitur de probatione huius iuris-patronatus potentium.

Neque præmissis obstare observabam id quod advertitur per Rotam *in Terracinen. juris-patronat. 29. Maij 1630. coram Bevilaqua,* super improbabilitate iu- 28 ris patronatus universalis ex fundatione & dotatione, quasi quod moraliter impossibile sit omnia beneficia contextualiter fundata & dotata esse, quoniam id rectè procedit, ubi agitur de vera universitate complexiva omnium beneficiorum in loco vel in provincia, seu ditione existentium, cùm tunc rectè, vel ad privilegium, vel ad usurpationem id referendum potiùs veniat, atque in his terminis dicta conclusio procedit, ac loquuntur omnes de illa agentes, secùs autem ubi de beneficiis alicujus Ecclesiæ, cujus respectu tantùm universitatem constituunt ob uniformem eorum naturam, sed comparativè ad reliquam loci universitatem, dicuntur particularia, tunc enim non intrat dicta inverisimilitudo, sed potius verisimilitudo assistit, quod unica fuerit tam Ecclesia materialis, quàm ejus Clericorum & inservientium fundatio & dotatio.

Adhuc tamen alia suberat difficultas, quod ad sensum Concilij, in potentibus fundatio & dotatio justificari non possit per testes, sed justificari deberet per legitima documenta, ut fuisse declaratum per *Sac. Congregat. Concilij de anno 1631. refert Addition. ad Baræt. decis. 832. num. 10,* quasi quod Concilium in personis potentibus non confidat de testibus; 29 Verùm difficultas, præsertim in hac facti specie, mihi non videbatur considerabilis; Tum ob auctoritatem *Genuen. in praxi Archiep. Neapolis cap. 100. & Garz.* qui latius probat *in addition. ad par. 5. cap. 9. ad num. 113.* firmantium hujusmodi probationem etiam per alias species, ot de jure, fieri posse, dum illa verba Concilij, *qui ex authentico documento & aliis à jure requisitis ostendat &c.* præseferre videntur, quod Concilium se non restringat præcisè ad hanc speciem probationis per scripturas; Tum etiam, quia hæc magis rigorosa opinio recipienda venit, quando ad solos testes probatio restringeretur, quasi quod tunc urgeat ratio potentiæ, ob quam suspecti habentur testes, præsertim subditi pro Domini opportunitate deponentes, secus autem ubi concurrunt aliæ species probationis, vel adminicula, sub hujusmodi suspicione, seu præsumptione non cadentia; Ac etiam quod agitur de Dominis temporalibus Status Ecclesiastici, præsertim districtus & prope Urbem, ubi non intrat mala præsumptio potentiæ Baronum, quæ alibi viget, ut suprà advertitur, ideoque utraque opinio vera videtur pro facti qualitate respectivè recipienda, tanquam in quæstione, ut dictum est, potius facti quàm iuris, dum etiam testibus defectivis, vel prohibitis confessionibus, aliisque de per se imperfectis probationibus defertur, ubi alia adminicula concurrunt; Neque

in

in jure negatur probatio per testes, vel alias species, etiam in iis, in quibus præcisè necessaria est scriptura, cuius casualis peremptio causare non debet iurium amissionem, ac suffocationem illius veritatis, quæ aliunde habeatur.

VELITERNA JURIS-PATRONATUS,

Pro EODEM PRINCIPE BURGHESIO,

Cum PROMOTORE FISCALI CURIÆ EPISCOPALIS.

Casus disputatus coram Ordinario, resolutus pro Burghesio.

An & quando sententia Ordinarij canonixatoria Juris-patronatus potentium suffragetur, si non reperiantur acta, ex quibus constet, impletam esse formam præscriptam à Sac. Conc. Trid.

SUMMARIUM.

1. *Facti series.*
2. *Sententia qua non justificatur ex actis, non attenditur.*
3. *Episcopus non potest concedere Ecclesiam liberam in patronatum sine causa.*
4. *Ideoque assertioni Episcopi super causa non defertur, idemque in omni materia prohibita, præsertim in dismembratione.*
5. *Fallit ubi sententia est antiqua & observata.*
6. *In specie de sententia super canonizatione juris-patronatus.*
7. *De fatuo judice desiderante doctrinas individuales.*
8. *Quod limitatio de qua num.6. procedat etiam in jurepatronatus potentium.*
9. *Non est deferendum simpliciter doctrinis, sed est indagandum earum fundamentum.*
10. *De ratione cui innitatur limitatio de qua num.6.*
11. *In quo ad hoc propositum differat jus patronatus potentium ab illo privatorum.*
12. *De facti circumstantiis ob quas facilius deferendum veniat Episcopi assertionibus, ac sententiis, vel enunciativis.*

DISCURSUS IV.

VAcante Canonicatu Ecclesiæ Collegiatæ Oppidi Normarum, cum Princeps Burghesius loci Dominus utpotè habens jus patronatus & præsentandi, alias idoneum coram Ordinario præsentasset, atque ad juris-patronatus justificationem exhibuisset sententiam ejusdem Curiæ ejus canonizatoriam latam usque ab anno 1597. ad favorem prædecessoris Domini dicti
1 loci de Familia Caetana, objiciebatur per Promotorem Fiscalem, quod de dicta sententia nulla ratio habenda esset, nisi exhiberentur processus & acta, ex quibus appareret, adimpletam esse formam in jure-patronatus potentium præscriptam à *Sac. Concil. Trident. sess. 25. de Reformat. cap. 9.* de qua *disc. preced.* non solùm ex regula generali,
2 quam receptam habemus in omni materia indifferenti, quod sententia, quæ non justificatur ex actis nullius est momenti ac operationis ex deductis per *Buratt. decis. 251. num. 3. & 325. num. 2.* & passim.

Sed magis in specie, id habemus receptum in his terminis præcisis, ex ea clara ratione, quod Episcopus non potest Ecclesiam liberam redigere in servitutem, illamque sine causa per sacros Canones probatà, concedere in patronatum, ut habetur infrà *in Rossanen. Cappellæ disc. 51.* Et consequenter, ne quod
3 directè prohibitum est, per indirectum sequatur, non statur Episcopi sententiis vel assertionibus, aliisque justificationibus, nisi aliundè accedat justificatio, ut cæteris relatis firmetur per *Rotam apud Merlin dec. 347. num. 7. & decis. 349. par. 5. recen. decis. 197. num. 50.* 4
& sequen. & dec. 143. num. 18. post Vivian. de jure patr. ac habemus generaliter in omni materia prohibita, ut in beneficialibus in proposito dismembrationis habetur apud *Othon. decis. 6. num. 13. decis. 224. part. 10. recen. num. 7. cum aliis in Bononien. dismembrationis sub tit. de Parochis disc. 35.*

Scribens pro Burghesio, admittebam conclusionem tanquam veram, ac hodie non controvertibilem, de qua habetur etiam *infra disc. 58.* ubi generaliter de materia iusticationis iuris-patronatus potentium; Dicebam verò, etiam in sensu veritatis, intrare limitationem, quam in omni indifferenti materia receptam quoque habemus, ut concurrente observantiâ (continuata tamen, & non aliàs id esset, 5
quando agitur de sententia antiqua, qualis dicitur, ubi accedit spatium 30. annorum, ut generaliter *apud Mantic. dec. 296. Cavaler. dec. 21. & 303. adden. ad Burat. decis. 76. num. 26. & pluries sub tit. de judiciis.*

Et in his terminis specialibus sententiæ per Ordinarium latæ super canonizatione juris-patronatus, 6
firmant *Campanil. diversf. jur. Canonici rubr. 11. cap. 13. num. 422. Ciarlin. lib. 1. controv. 57. num. 7. Barbos. de Episcopo alleg. 72. num. 49.*

Judex coram quo causa disputabatur, Curiæ prælatus, ac aliàs elaboratus, & alicuius nominis Advocatus, de illorum tamen genere, qui nihil penitùs ratiocinando, totam vim constituunt in doctrinis specialibus, atque, ut vulgò dicitur, in individuis, difficultatem promovebat, quod istæ doctrinæ essent generales de iure-patronatus indefinitè loquentes, non descendendo ad hanc speciem iuris-patronatus potentium, adeò ut penè incredibile sit, quam magnum adhibuerim laborem, ut illum redderem capacem, in ista præsertim causa expertus, id quod pro ioco in Curia dici solet de illo iudice nolente attendere 7
ioris principia, qoamvis notoria & indubitata, nisi haberet individua, adeo ut cum disputaretur de venditione seu locatione cuiusdam præcodii vaccarum, atque causæ punctus consisteret in conclusionibus generaliter cadentibus super validitate & natura contractus, dicebat se non satisfactum, quia non darentur doctrinæ speciales loquentes de præcodiis vaccarum: Cumque Advocati, ad satisfaciendum huic bestialitati, cum aliquo labore curassent invenire doctrinas de hoc specialiter agentes (deducendo forsan Rotæ desicionem *coram Dunozetto juniore inter suas decis. 54.* enunciatam *sub tit. de usuris, in Tusculana disc. 2.*) adhuc persistebat in difficultatibus, ex eo quod doctrina loqueretur de vaccis simpliciter, non autem descenderet ad speciem vaccarum rubratum, de quibus agebatur, istamque miseriam penè quotidiè experimur.

Dicebam igitur, quod dicti DD. considerant in specie, quod ageretur etiam de sententia lata post publicationem Concilij Tridentini, quod implicitè præsefert dictam specificationem, ut scilicet ageretur de jurepatronatus potentium, in quo dicta rigo- 8
rosa furma desideratur, quoniam in aliò patronatu privatorum Concilium nihil statuit, nec innovavit, & consequenter improprium aliàs fuisset descendere ad hujusmodi considerationem, an sententia esset ante, vel post Concilium.

Et ulteriùs observabam, quod in eadem *decis. 349. Merlini, & in decis 143. post Vivian. de jurepatr.* promotâ ista limitatione, illa implicitè admittitur in puncto juris, dum evitari curatur ex solo facto ejusque circumstantiis particularibus, ex quibus dicere observatum fuit requisita ad hujusmodi limitationem necessaria.

Præterea cùm apud me, nedum damnabile, sed abhorritum perpetuò fuerit, insistere solùm in dicto scribentium, an dicant, vel non dicant, non exami-

nando

nando eorum dicti rationes & fundamenta, sine qui-
9 bus, ubi præsertim agitur de hujusmodi modernis collectoribus, eis deferendum non est, quamvis dicant ut advertitur per doctum ac fundatum modernum *Cyriac. controv. 50. num. 3.*

Hinc examinando punctum per rationes ac principia, Dicebam hujusmodi limitationem non inniti alicui rationi particulari, quæ in una specie jurispatronatus
10 cedat seu congruat, & in altera non, sed habere rationem generalem in omni materia cadentem, ut per antiquissimam observantiam intret præsumptiva probatio, quod omnia benè ac ser. ser. sequuta fuerint etiam in iis, in quibus urget juris resistentia, ut est præsertim in alienationibus bonorum Ecclesiæ, quoniam non obstante vehementi resistentia resultante à sacris Canonibus, ac *ab Extravag. ambitiosa de reb. Eccles. non alienan.* quoties ob modernam innovationem sequutam per *Constitutionem Urbani VIII.* ampliantem hoc tempus ad centenarium, longissimi temporis observantia sufficit, ut pluries in sua materia *sub tit. de alienat.* ac etiam in Beneficialibus *sub tit. de Beneficiis*, ac etiam sub altero *de Parochis*, & alibi.

Cumque inter juspatronatus potentium, ac illud privatorum, alia non videatur subesse ratio differentiæ, nisi quod à dicto decreto Conciliari citrà, una species majorem habeat juris resistentiam seu malam præsumptionem, ob quam magis rigorosa probandi forma introducta est quàm in altera, hinc proindè id
11 aliud operari non videtur, nisi quod in prima specie desideranda veniat observantia longissima cum suis requisitis, eo modo quo in dicto casu alienationis bonorum Ecclesiæ, vel simili in quo urget juris resistentia, sed illis concurrentibus, nulla subesse videretur probabilis ratio dubitandi.

Fortius verò in hac facti specie ob plures ejus circumstantias, illam præsertim, de qua *disc. praced.*
12 quod scilicet iste Episcopus, à quo sententia prodiit, semper est Decanus Sacri Collegij Cardinalium, qui supponendus est peritissimus, diligens atque magis potens, ideoque non intrat illa suspicio, quæ cadere solet in aliquibus parvarum ac pauperum Ecclesiarum miserabilibus Episcopis: Cumque iste Episcopatus utpotè sola ratione antianitatis possideri solitus per senes ac decrepitos, frequentes habeat mutationes, idcircò ubi etiam ille Episcopus, qui sententiam tulit, non benè suum munus explevisset, tot successores observantiam non tolerassent; Ponderando etiam generaliter ea quæ habentur *disc. praced.* contra occultantem vel amittentem scripturas, quas ex debito officij custodire & conservare tenetur; Ac etiam quia de facto ex quodam casu fortuito constabat plures hujus Archivij & Curiæ processus & scripturas periisse, ex quibus omnibus simul junctis, res, pro meo judicio, videbatur plana, & ita credo judicatum esse.

TOLETANA JURISPATRONATUS

Pro DUCE PASTRANÆ

Cum PROMOTORE FISCALI CURIÆ ARCHIEPISCOPALIS.

Casus decisus per Rotam pro Promotore.

De eadem materia jurispatronatus potentium, ac forma Conciliari, an procedat ubi persona potens habet causam à non potente, Et an dominium loci cum jurisdictione indueat potentiam in persona Ecclesiastica.

Et an concesso Oppido vel Castro, veniat juspatronatus quod concedenti competit.

SUMMARIUM.

1. *Facti series.*
2. *Resolutio causæ.*
3. *De forma rigorosa probandi juspatronatus potentium.*
4. *Damnantur superflua allegationes in decisionibus.*
5. *Dominium temporale cum jurisdictione non inducit potentiam ad effectum dicta forma rigorosa in personis Ecclesiasticis.*
6. *Si juspatronatus potentium transit ad privatum, adhuc retinet suam naturam, & è contra, & quando secus.*
7. *Castra, & feuda continent universitatem.*
8. *Facta venditione Castri vel Oppidi, venit juspatronatus illi annexum.*
9. *Quod præsumptio sit pro annexione jurispatronatus Castro vel feudo.*
10. *Transfertur cum dicta universitate etiam sine consensu Ordinarij, & quamvis translatio feudi, vel universitatis fiat pretio mediante.*
11 *Quando id cesset.*
12. *Qui allegat annexionem jurispatronatus Castro, debet probare.*
13. *Quod nominationes vel præsentationes referrentur ad aliam titulum.*
14. *Discretiva attendenda est.*
15. *Provisiones Apostolica ex causa resignationis non alterant statum, neque præjudicant Patrono.*
16. *Sed in casu dubio præbent adminiculum pro jurispatronatus exclusione.*

DISCURSUS V.

Postquam militarium Religionum, de Alcantara, de Calatrava, & S. Jacobi de Spata Magisterium seu perpetua administratio per Sedem Apostolicam commissa fuit Regi Catholico, juxta ea quæ habentur *sub titulo de Jurisdictione disc. 92.* eadem Sedes concessit facultatem dicto Regi distrahendi ac liberè disponendi de Oppidis, Castris, & bonis ad dictas militias, earumque mensam magistralem pertinentibus, cujus facultatis vigore de anno 1566. Dux Pastranæ seu ejus auctor emit Oppida de Zorica, & de Alvalate; Cumque Ecclesia parochialis dicti secundi Oppidi aliàs provideri solita esset ad nominationem Commendatarij; Hinc dictus emptor, sequuta ejus vacatione de anno 1570. præsentavit Rectorem cum subsequuta institutione, postmodum verò dictum jus præsentandi ad exercitium deductum non fuit usque ad annum 1651. quando sequuta vacatione, Dux præsentationem fecit, qua rejecta, Ordinarius illam providit prævio concursu ad formam præscriptam à *Sac. Concil. Trident. sess. 24. de Reformat. cap. 18.* Quare introductâ causâ prius coram Nuntio Hispaniarum, & deinde in *Rota coram Albergato*, datoque dubio, *an constaret de jure patronatus* sub die 8. *Junij* 1663. negativa prodiit resolutio, neque quod sciam, causa ulteriorem progressum habuit. 1

In hac disputatione, scribentes pro Archiepiscopo seu ejus Promotore fiscali, cum copiosissimis allegationibus, magnoque labore insistebant super iis quæ ad materiam decreti Conciliaris *sess. 25. de Reformat. cap. 9.* habentur circa formam probandi jus patronatus in habentibus dominium temporale loci cum jurisdictione, ut dicantur personæ potentes in quibus proinde requiritur, vel legitima probatio ex fundatione, vel dotatione, vel altera probatiò cum immemorabili consuetudine, ac multiplicatis præsentationibus effectum sortitis spatio ad minus 50. annorum, quorum neutrum justificabatur, quoniam nullus dabatur titulus fundationis, vel dotationis, 2 3

tationis, neque alia probationis species concurrebat, atque decisio desuper edita, inhærendo eidem scribentium stylo, super hujusmodi motivis seu propositionibus, ac super interruptione immemorabilis per actus contrarios plurium provisionum tanquam de libero, cum copiosis pariter allegationibus principaliter insistit.

Resolutio mihi, licèt scribenti pro Duce succumbente, probabilis visa est, ex alio tamen fundamento, de quo infrà, præmissæ autem propositiones extraneæ videbantur à casu quæstionis, adeò ut vide-
4 retur labor verè inanis, tum quia extra casum, tum etiam quia hujusmodi propositiones hodie tanquam notoriæ, nullamque patientes amplius controversiam, præsupponendæ veniunt, adeò ut admissa aliqua excusatione in scribentibus, quibus fortè expedit ad satisfaciendum litigantibus, ac ignaro vulgo, pro currenti abusu, chartas allegationibus quamvis inutilibus, vel extraneis implere, parum tamen laudabile id videatur in decisionibus, in quibus loquendum est more magistri, ideóque incongruit, ut super vulgaribus, ac receptis regulis seu propositionibus nullam ampliùs patientibus quæstionem, diffundatur in allegationibus, quæ solùm congruæ, ac opportunæ sunt (adhuc stricto ac magistrali more, atque cum doctrinis classicis, & magistralibus super iis articulis vel conclusionibus, quæ adhuc sint in controversia, & in quibus cardo disputationis consistat.

Ac etiam, quia ubi hujusmodi Oppidis aliàs penes dictas militias jus patronatus annexum esset, tunc non intraret dicta forma Conciliaris, quamvis hodiernus Dominus esset sæcularis, ex duplici verò ac recepto principio seu propositione; Primò scilicet, quod personæ potentes ad hunc effectum dicuntur locorum Domini jurisdictionem habentes, ubi sunt sæculares, secùs autem ubi Ecclesiastici, quorum res-
5 pectu cessat mala præsumtio usurpationis, cui decretum Conciliare innixum est, ideoque non obstantibus dominio & jurisdictione, incorrecta remanet dispositio juris communis, ut cæteris relatis firmatur per *Rotam apud Duran. decis.* 413. *num.* 5. *decis.* 401. *num.* 7. *cum sequen. part.* 5. *recent* & in aliis *per Adden. ad Buratt. decis.* 832. *num.* 5. Atque in specialibus terminis juris patronatus annexi cuidam alteri Oppido ad Religionem de Calatrava aliàs spectanti, & per Regem in vim dictæ facultatis vendito ad favorem emptoris quamvis sæcularis, tanquam absolutum præsuppositum fuit in alia *Toletana*, quæ habetur impressa *decis.* 399. *part.* 2. *recent.* quoniam, ut in ista ac aliis suprà allegatis decisionibus advertitur, ac habetur etiam suprà, *disc.* 2. in hac materia attenditur origo, ex qua resultat bona vel respectivè mala præsumptio, ut etiam habetur *infra disc. sequen.*

Et secundo corollariè, quod si jus patronatus originaliter personæ potentis transeat in privatum seu
6 non potentem, adhuc eandem retinet naturam, atque justificandum est cum dicta rigorosa forma Conciliari, nisi penes privatum tam diuturno tempore cum exercitio præsentationum fuerit, quod dicta mala præsumptio purgata remaneat, atque jus patronatus naturam immutaverit; Et è converso si à privato aliàs illud jus possidente illud transierit in potentem, privati naturam retinet; Et consequenter ea, quæ habemus circa dictam formam Conciliarem, extranea remanebant à casu, quoniam posito patronatu in Religione seu commendatario ecclesiastico, translatio in laicum cum legitima facultate, ut suprà facta, ejus naturam non immutasset.

Punctus igitur causæ erat in dicta origine seu principio, pertinentiæ juris-patronatus ad Religionem seu Commendam, & quatenus dicta pertinentia in genere concurreret, an illa esset ratione dominii dicti Oppidi, cui præfatum jus patronatus esset annexum, vel potius ex alio titulo à præfato temporali dominio independente.

Posita enim dicta annexione, tunc de plano resultasset pertinentia ad favorem emptoris, quoniam hujusmodi Oppida, sive habeantur in feudum proprium, & verum, sive in allodium subordinatum alto 7
dominio, ac superioritati alterius Principis, unde inesse dicatur quædam feudalitas impropria, seu remota, constituere dicuntur sine dubio universitatem complexivam omnium jurium, ac pertinentiarum, remanente solùm quæstione, an dicatur universitas facti, vel universitas juris, ex iis quæ pluries habentur in sua materia *sub tit. de feudis.*

Et consequenter sub Castri vel Oppidi venditione, quamvis pretium intercedat, nullusque acce- 8
dat Ordinarii consensus, adhuc venit jus patronatus illi annexum, quamvis ad speciem deductum non esset, tanquam dicti corporis universalis pars vel membrum, multò magis concurrente specificatione, ut in *dicta decis.* 399. *part.* 2. *recent.* & in aliis planè collectis *per Adden. ad decis.* 46. *num.* 24. *cum sequen. part.* 9. *recent.*

Atque posita pertinentia juris patronatus penes eum qui loci Dominus pro tempore fuit, præsum-
ptio est pro annexione seu realitate magis, quàm 9
pro personalitate, & sic quod dicatur ipsi loco seu dominio annexum, ut habetur *decis.* 697. *num.* 3. *part.* 1. *recent.* ac aliis relatis *dicta decis.* 46. *part.* 9. *num.* 9. *in Signina juris patronatus* 11. *Februarii* 1648. *coram Peutingerio, & in aliis*, nisi facti circumstantiæ aliàs suadeant, ut suprà *disc.* 2.

Et quamvis duplex receptum principium obsta-
re videatur. Primò scilicet quod jus patronatus extra 10
compatronos sine auctoritate Ordinarii transferri non potest, ut pluties infrà; Et secundò, quod intervenire non potest in hujusmodi cessione, vel translatione pecunia, vel alia res temporalis citra labem simoniæ, cùm agatur de jure spirituali, sive spiritualitati annexo: Utrumque tamen cessat ex eadem ratione, quod scilicet jus patronatus non dicitur principaliter deductum in conventionem accessoriè, sed consequutivè ad ipsam universitatem, etiamsi ad speciem deductum esset, quoniam stare censetur po-
tius demonstrativè, seu per expressionem ejus quod 11
de jure inest, nisi constet, illud principaliter, ac de per se in contractum deductum esse, ejusque rationem fuisse habitam in pretii valuatione, ut advertitur *decis.* 173. *num.* 28. *& seqq. part.* 7. *recent.* apud *Ottheben. decis.* 234. *num.* 9. *& sæpius*, cùm sit conclusio recepta; Et conferunt ea quæ habentur *in Tyburtina sub tit. de feudis discurs.* 68. in proposito cessionis castrorum, ac bonorum jurisdictionalium, non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, vel aliis prohibitionibus, quoties contractus principaliter initus est super universitate, putà super hæreditate, cui castra & alia accessoriè annexa sint, sub universitate venientia tanquam partes & membra.

Difficultas autem erat potius facti quàm juris, su-
per dicta scilicet pertinentia ad ipsammet Religio 12
nem ratione dominii ipsius Oppidi, cùm de hoc non constaret, idque probandum est ab eo, qui acquirendo Oppidum, vel castrum, dictam accessoriam translationem prætendit, ut apud *Mantic. decis.* 164. *num.* 2. cum aliis *decis.* 70. *num* 9. *cum sequen. part.* 12. *recent.* & in hujus causæ decisione; Licèt enim ex hac parte deducerentur aliqua privilegia seu Constitutiones Apostolicæ, præsertim *Julii II.* super jure nominandi hujusmodi militiarum Vicarios in eorum Oppidis vel castris, attamen (ultrà quod observatum fuit id enunciativè proferri ad ipsarum militiarum assertionē
vel supplicationem; quodque propterea enunciativa 13
unica attendenda non veniret, ubi ipsum enunciatum est principaliter in quæstione) id referri poterat ad illod

illud ius nominandi, quod competere dicitur parochialibus de mensa alicuius Monasterii, vel Commendæ, tanquam per speciem provisionis vicariæ, juxta ea quæ habentur pluries *sub tit. de parochis*, & sic quod esset jus competens Religioni in universum, seu commendæ iure spirituali seu monasteriali, non autem ratione dominii temporalis.

Accedente potissimè discretiva, quod scilicet quando alicui ex huiusmodi Castris, vel Oppidis annexum est ius patronatus, id deduci consuevit ad speciem, atque cum ipso Oppido, vel Castro in emptorem
14 transferri, ut in specie practicatum fuit in dicto alio casu, de quo agitur in allegata *decis. 399. part. 2. rec.* atque ex parte Archiepiscopi docebatur de plerisque aliis similibus; Accedente præsertim successiva observantia, quod excepto unico actu ut suprà, per longissimum spatium tale ius ad exercitium deductum non fuerat.

Licèt enim, posita dicti patronatus pertinentia,
15 contraria observantia verè obstaculum præstare non potuisset, cum intermediæ provisiones inter primam factam ad præsentationem ut supra, & ultimam, quæ dedit causam liti, essent Apostolicæ ex causa resignationis, vel permutationis, quas receptum habemus non mutare statum, neque iure quæsito præiudicare, ut pluries infra habetur, præsertim *decis. 65.* ubi generaliter agitur de derogatione iuris patronatus, seu de illius amissione, vel præscriptione ex contrario statu, Attamen ubi ius non est certum, tunc ex huiusmodi Apostolicis provisionibus sequutis absque patronorum consensu, nullaque facta ipsius iuris patro-
16 natus derogatione, vel saltem mentione, vehemens resultat malum adminiculum; Atque in his consistebat causæ difficultas, ob quam resolutio, ut suprà, probabilis visa est, non autem in dictis aliis generalitatibus resultantibus à defectu formæ Conciliaris, quæ verè extranea erat à casu; Ideoque semper ac in dies edocemur, totam vim seu peritiam Judicantis vel Consulentis consistere in arte applicandi congruè activa passivis, non autem cum improbo labore se diffundendi in extraneis, vel superfluis.

† Decisio enunciata habetur impress. *part. 14. Dec 77.*

LAUDEN. PAROCHIALIS,

Pro PROMOTORE FISCALI CURIÆ EPISCOPALIS

Cum PP. CARTHUSIANIS.

Discursus pro veritate super casu per Rotam aliàs deciso.

De eadem materia Juris patronatus Potentium, ac formæ Conciliaris in eo præscriptæ, an procedat in Communitatibus quamvis iurisdictionem non habentibus; Et quid ubi earum ius admixtum est cum Ecclesia vel persona non Potenti, in qua non militet dicta mala præsumptio: Et quando hæc dicatur purgata.

Et an etiam in Ecclesia, vel personis Ecclesiasticis cadat eadem præsumptio, adeò ut dicatur ius patronatus potentium: Et quando ius patronatus competere dicatur ratione Oppidi seu domini, & iurisdictionis temporalis.

SUMMARIUM.

1. *Facti series.*
2. *Decisiones causæ*
3. *De facilitate Curiæ Romanæ super restitutione in integrum adversus rem judicatam pro qua sufficit injustitia, etiam ordinaria.*
4. *Provisiones Apostolicæ non alterant statum, & non præjudicant patrono.*

5. *Mala præsumptio usurpationis in Dominis temporalibus non procedit in personis Ecclesiasticis.*
6. *Intellige nisi constat de mala origine a laico potenti.*
7. *Subintellige nisi hac macula purgata sit, & quando.*
8. *Declaratur conclusio, de qua n. 5.*
9. *Communitates dicuntur personæ potentes.*
10. *De consuetudine Status Mediolani.*
11. *An jus patronatus possessum à Domino temporali loci, præsumatur personale, vel potius reale annexum Castro.*
12. *Declaratur conclusio super purgatione, de quo num. 7.*
13. *De conclusione de qua num 4. ut provisiones Apostolicæ non præjudicent.*
14. *De mixtura patronatus Ecclesiastici & laicalis, quid operetur.*

DISCURSUS VI.

Cum insignis Cartusia Papiensis, ex concessione Ducum Mediolani, vel ex alio titulo, effecta
esset Domina in temporalibus Oppidi, seu loci sancti Columbani, observantia dedit quod eiusdem loci Ecclesia parochialis provideri consuevit ad præsentationem seu nominationem dictæ Carthusiæ, atque Communitatis laicorum: Verùm Episcopo prætendente dictam Ecclesiam esse liberæ collationis, exorta desuper lite, introductaque causa in *Rota coram Peroviano* sub *die Iulii* 130. prodiit resolutio super iustificatione iuris patronatus, ut patet ex decisione impress. *decis.*
401 part. 5. recem. ad cuius normam expedita sententia, 2
transacta in iudicatum, atque denuò reassumpta causa *coram Meltio* sub *die 9. Iunij* 1649. altera prodiit resolutio eiusdem iuris patronatus canonizatoria, istaque est impressa *decis. 321. part. 10. recent.* Contingente autem nova vacatione, atque per Ordinarium prævio concursu facta provisione, cùm ad præsentationem dictorum Monasterii & Communitatis, alter à Dataria provisus esset, hinc orta desuper lite coram A. C. ex parte provisi per Ordinarium pro veritate consultus fui ad effectum deliberandi super litis prosequutione.

Respondi, resolutionem pendere à subsistentia dictarum resolutionum Rotalium, ad quarum normam prodierant sententiæ firmantes statum patronalem; Si enim earum fundamenta subsisterent, vanum esse dicebam litem assumere, secus autem è converso, cùm res iudicata in Curia & Rota, ad quandam verbalem formalitatem quodammodo redacta videatur, dum etiam post annos 50. & 60. ac ultrà, adversus eam de restitutione in integrum responderi solet ex fundamento iniustitiæ adeò dubiæ, quod ubi etiam causa 3
esset nova & integra, adhuc iuxta ipsam rem iudicatam forte respõderi probabiliter deberet, ut de restitutione in integrum adversus rem iudicatam *coram Seraphino* de anno 1598. responsum fuit *in Nolana Beneficii seu parochialis 2. Decembris* 1669. *& 27. Juni* 1670. *coram V. Comite*, & sic post anno 70. ex deductis in eadem Nolana *sub tit. de Beneficiis in supplemento*: Et de restitutione adversus tres conformes Rotales quamvis executas habetur *in Bonon. fideicommissi de Pepulis sub tit. de fideicommissis disc.* 179. cum similibus; Adeò ut effectus rei judicatæ in eo solùm consistere videatur, quod si canonizetur, cesset ulterior appellatio, quæ aliàs daretur in causa appellabili; De reliquo autem disputationes, quæ haberi solent super puncto restitutionis in integrum, nihil differre videntur ab his quæ habentur in gradu appellationis, dum vivitur cum opinione, quod magna & notoria injustitia requiratur ad effectum spolij, seu extraordinarij remedij possessorij retinendæ, non autem restitutionis in integrum, pro qua sufficere creditur quamlibet injustitiam etiam ordinariam, *Buratt. decis. 313. num. 3. ad d; ad eum decis. 130. num. 24. in fin. dec. 516. part. 5. recent. decis. 50. n. 1. & 2. par. 7. & frequenter.*

Punctus igitur est, an istud jus patronatus penes dictos possessores dicendum esset privatum, ac propterea cum generali dispositione iuris communis regulandum; Vel è conversò dicendum esset potentium, adeo ut subjaceret rigori *Sacri Concilij Tridentini sess. 25. de reformat. cap. 9.* Primo enim casu probabilius pro iuris patronatus probatione respondendum fore dicebam, dum constabat de pluribus præsentationibus effectum fortitis usque ab anno 1512. Quamvis enim aliquæ adessent intermediæ provisiones Apostolicæ, attamen in iure patronatus privato cum sola iuris communis dispositione regulando, recepta est conclusio, de qua in huius causæ decisionibus, ac pluries in aliis infra, quod istæ non alterant statum beneficii, neque præiu-
4 dicant, nisi constet eo animo per Papam factas esse, cum continuata observantia præscriptiva; Potissimè verò, quia in aliquibus aderat ius patronatus enunciativa vel respectivè præservativa; E conversò autem ubi versaremur in altero casu personæ potentis, certum est, quod probatio iuxta formam Conciliarem non adest.

Ad probandum autem, quo ageretur de iure patronatus privato potius quàm potenti; In eisdem decisionibus ponderatur qualitas personæ Ecclesiasticæ quæ repræsentatur per dictum Monasterium, quamvis loci temporale dominium haberet, dum mala præsumptio usurpationis, cui innititur decretum Conciliare, procedit in Dominis temporali-
5 bus laicis, non autem in personis Ecclesiasticis, quia præsumendum non est quod personæ Ecclesiasticæ & Religiosæ jus Ecclesiasticum absque legitimo titulo, ac per viam usurpationis retineret voluerint, ut *dicta decis. 401. num. 5. part. 5. & dicta decis. 321. part. 10. num. 18.* obi concordantes, de quibus etiam *infra dis. seq. & discur. 58.* ubi generaliter de materia iuris patronatus potentium.

Cumque in illis disputationibus, ex parte promotoris Fiscalis obiiceretur dictam conclusionem rectè procedere, quando non constaret de initio
6 infecto, quod scilicet Ecclesia vel persona Ecclesiastica habuerint ius patronatus à persona potenti sæculari, ut in præsenti, quod Monasterium successerat in ius Ducum Mediolani, mediante concessione huius Oppidi seu loci, ut infra, cùm tunc attendatur origo, ideoque non per hoc quod ius patronatus transit in personam Ecclesiasticam, ex privatam, mutat naturam, ut advertitur in præcedentibus, ac eodem supra allegato discursu generali in hac materia potentium.

Respondetur tamen, (admissa dicta limitatione, seu declaratione tanquam vera,) ut procedat nisi macula seu mala præsumptio, quæ habetur in potentibus, penes privatos, vel Ecclesiasticos ab eis causam habentes, purgata dici valeat ex eo, quod
7 verisimile non sit, ut Ordinarii pro tempore in persona privata id tolerare voluerint diuturno tempore, ut cæteris relatis firmatur *in Mediolanen. Prioratus 14. Martii 1646. coram Cerrado*, & habetur *dicta decis. 401. part. 5. num. 12. & decis. 321. part. 10. num. 21.*

His tamen non obstantibus, probabilius respondendum censui pro qualitate potenti & consequenter quod intraret rigorosa forma Conciliaris, qua cessante, beneficium remaneret liberæ collationis, non obstantibus dictis conclusionibus in suis casibus respectivè veris, non tamen ad hanc facti speciem benè applicatis; Vera siquidem est dicta conclusio, quod Conciliare decretum non procedit in personis Ecclesiasticis, quamvis loci temporale dominium ha-
8 bentibus, ubi tamen non constet de initio vitioso, ut contingit in illis Ecclesiis & Monasteriis, quæ ab antiquo, castra, vel Oppida possideant, iuxta casus de quibus *in Toletana, in Vulturarien. in Theatina, in Anglonen. sub tit. de jurisdictione dis. 1. 3. 5. & 9. & in aliis ibidem*, secùs autem ubi Monasterium, vel Ecclesia de recenti acquirat à Domino sæculari dominium temporale loci, ut in præsenti, quod paulò ante dictum annum 1512. in quo juris præsentandi exercitium penes ipsum Monasterium initium habuit, hæc acquisitio sequuta est.

Quodque ex hoc titulo dominij temporalis dictum Monasterium id egerit, continuando stylum ab ipsis Ducibus servari solitum, ad evidentiam comprobari, observabam ex pluribus, quæ ubi etiam singulariter considerata, suas pati possent difficultates, simul tamen juncta cum regula, ut singula quæ non prosunt &c. rem in claris ponere videntur.

Primò scilicet mixtura communitatis laicorum, quam licèt non habentem jurisdictionem & imperium, extra controversiam receptum est, dici personam potentem, atque eadem sub dicto decreto, ut in utraque hujus causæ decisione admittitur, & 9
habetur *infra dicto disc. 58.* ubi generaliter de isto jure patronatus potentium; licet enim huic objecto in decisionibus respondeatur cum mixtura personæ Ecclesiasticæ, in qua non cadit mala præsumptio, non tamen videtur bona responsio, tum quia non probatur de jure quod decretum Conciliare cesset in jure patronatus, quod sit mixtum, potentis & privati, nisi urgeant adminicula, quod in potentem à privato illud obvenerit, tum etiam quia dato dicto malo initio, tunc in ipsa etiam persona Ecclesiastica Conciliaris dispositio intrat.

Secundò, in idem, stante consuetudine Status Medionali, de qua loquuntur *Lambertin. de iure* 10
patronatus lib. 1. part. 1. quæst. 10. artic. 8. num. 4. & art. 5. num. 21. & 47. Rocch. eod. tract. verbo competens quæst. 15. num. 60. Gonzal. ad Regul. 8. glos. 18. num. 91. quod scilicet Ordinarii solebant providere Ecclesias parochiales ad nominationem Ducis, & Communitatis loci.

Tertiò, quia eadem consuetudo in ista Ecclesia individuali enunciatur in quibusdam litteris *Innocentii VIII. de anno 148*5. quod scilicet provideri solita esset ad præsentationem seu nominationem Ducis & Communitatis.

Quartò, ob quasdam consimiles enunciativas de annis 1511. & 1513. de quibus fit mentio in eadem *decisione 401. part. 5. num. 12. in fine.*

Quintò quia, (Carthusia non erat in loco, unde dici posset, quod istam Ecclesiam fundasset vel dotasset, seu quod alias cura animarum esset penes ipsum Monasterium, cujus illa esset membrum) ac etiam quia non constabat de exercitio hujus juris præsentandi, vel nominandi nisi post acquisitionem dominii temporalis à Duce, licèt enim sub quæstione sit, an jus patronatus, quod possideatur per Dominum temporalem loci, præsumatur annexum ipsi loco, vel Castro necnè, super quo variæ 11
habentur opiniones, atque verius sit istam esse potius quæstionem facti quàm juris, ex ipsius facti qualitate & circumstantiis decidendam, suffragante generali præsumptione non annexionis, ad effectum, ut majora vel respectivè minora adminicula desideranda veniant ex deductis *dec. 697. num. 3. part. 1. recent. Lotter. lib. 2. quæst. 9. in Gnesnen. juris patronatus 27. Ianuarij 1648. coram Chisleo*, & in aliis; negari tamen non potest, ex inde adminiculum resultare cum tot aliis conjungendum: Accedentibus, præsertim quibusdam confessionibus & enunciativis de anno 1552. quod juspatronatus pro medietate spectaret ad Monasterium tanquam successorem.

Et quidem dicta mixtura Communitatis laicalis, claram hujus veritatis probationem præseferre videtur, ac de consequenti, per eamdem junctam cum tot aliis adminiculis, exclusa remanet dicta hu- 12
jus

jus maculæ purgatio, quæ ex diuturna pacifica possessione penès privatom resultare dicitur, id enim rectè procedit, quando solus privatus absque mixtura potentis possederit, qualis est casus, de quo in d.cta *Mediolanen. coram Corrado*, quod privata familia, quamvis causam habens à Duce, centenariam habebat pacificam, & continuatam possessionem; secùs aotem ubi perseverat possessio personæ potentis, cujus mixtura id sine dubio impedire videtur, dum comprobat quod alter privatus ab alio potenti causam habens eo jure continuaverit.

Multò magis, quia neque aderat diuturna cootinuata possessio pacifica, dum ab anno 1573. & sic post publicationem Concilii sequutam de anno 1564. (ex quo tempore de hujusmodi usurpationi-
13 bus inquiri cœpit,) usque ad annum 1621. Ecclesia provideri consuevit per Sedem Apostolicam tanquam de libera, at propterea dictas provisiones nimium attendendas esse considerabam compatibiliter cum dicta conclusione regulariter vera quod Apostolicæ provisiones non mutant statum certum ac firmatum, vel scilicet pro interptetatione, quod istud jus patronatus caderet sub decreto Conciliari, vel ad effectum interrumpendi continuatam pacificam obsetvantiam, ex qua resultat purgatio maculæ.

Præterea circa mixturam personæ ecclesiasticæ cum sæculari, obsetvabam intrare clarum dilemma inevitabile, aut enim huic mixto dare volumus naturam simplicis magis privilegiati ecclesiastici non sub-
14 jecti dicto decreto Conciliari, & tunc, quia mixtam assumit naturam præponderantis, cum quo regulandum est, subjacebit alteri Conciliari decreto super forma concursus servanda in parochialibus de jure patronatus ecclesiastico, ex deductis apud *Merlin. decis. 198.* & in sua materia *sub tit. de paroch.* ac etiam Apostolicis reservationibus & affectionibus, Aut dare volumus alteram naturam laicalis, ut concursui non subjaceat, ut verius firmatur in hujus causæ *secunda dec. 321. p. 10. rec.* & habetur *dis. seq.* & tunc cadere debet sub dicta altera forma Conciliari præscripta in laicali potentium; Causa verò incertum est qua ratione alium progressum non babuit cum sciam.

SEGOBRICEN. CANONICATUS,

Pro BONAVENTURA DEXERNIT, ET CAPITULO CATHEDRALIS.

Cum POMPEO BRIOSCO ET EPISCOPO

Casus decisus per Rotam pro Bonaventura & Capitulo.

De probatione iuris patronatus Capituli, seo Universitatis Ecclesiasticæ non cadente sub rigotosa forma Concilii, sed regulanda juxta dispositionem juris communis; Et de eodem Patronatu Ecclesiastico cadente sub Regulis Cancellariæ & reservationibus Apostolicis, vel sub concursu præscripto in parochialibus per Sac. Conc. Trid. & aliqua de oltimo statu, & de atteotata præsentatione lite pendente.

SUMMARIUM.

1. *Facti series.*
2. *Resolutiones causa.*
3. *Ubi Ordinarius non est in causa, sed agitur inter provisos, leviores probationes juris patronatus sufficiunt.*
4. *In jure patronatus non potentium, Concilium Tridentinum nil innovavit & num. 10.*
5. *Universitates, seu Communitates laicorum dicuntur persona potentes.*
6. *Secus si agatur de universitate Ecclesiastica, & de ratione.*
7. *Beneficia de jurepatronatus Ecclesiastico cadunt sub reservationibus.*
8. *Nisi alias cautum sit in lege fundationis.*
9. *Admittitur consuetudo, ut Capitulum nominet, & Episcopus instituat in canonicatibus Ecclesia Cathedralis.*
10. *De eadem conclusione, de qua n. 4.*
11. *De probationibus jurispatronatus non potentium.*
12. *De ultimo statu de libero.*
13. *In parochialibus de jure patronatus Ecclesiastico intrat forma concursus.*
14. *Quid in mixto.*
15. *Quando concursus non intret.*
16. *Aliqua ad Regulam de Annali.*

DISCURSUS VII.

DE anno 1404. sub Benedicto XIII. tunc in His- 1
paniis pro Pontifice se gerente, ex vicaria perpetoa Ecclesiæ Segobricen. erecta fueruot duo beneficia curata, nuncupata, *Hebdomedaria* quorum provisionem in ejusdem erectionis litteris dicitur fieri debere per Episcopum cum voluntate & consensu Capituli, quæ beneficia tractu tempotis erecta fuerunt in Canonicatus, multiplicatis vicibus provisos ad ejusdem Capituli præsentationem, cum pluribus ac multiplicatis enunciativis illus esse de jure patronatus Capituli; Vacante autem uno ex dictis Canonicatibus de mense Septembris 1651. Capitulum præsentavit Martinum Villorado, qui legitimè institutus de mense Octobris sequentis possessionem adeptus fuit; De menso verò Decembris 1652. Pompeus Brioscus, narrata devolutione juxta decreta Concilii Lateranensis, obtinuit de illo tanquam devoluto per Sedem Apostolicam provideri, & commissa causa in Rota, expedivit citationem cum inhibitione non exequutam contra Villorado possessorem ob ejus mortem, ob quam facto casu vacationis, Capitulum præseotavit Bonaventuram Dexernit; Quia verò Pompeus impetraverat literas gratiosæ subrogationis in juribus dicti Martini defuncti, econverso autem Bonaventura curaverat expedire litteras Apostolicas pro præsentato nuncupatas, ac se opponebat relaxationi litterarum subrogationis, hinc Datarius petiit votum Rotæ, an dicta subrogatio Pompeo suffragaretur, & proposita causa *sub die 26. Novemb. 1655. coram Dunozetto*, ne- 2
gativè contra Pompeum resolutum fuit tàm ex capite cessantis litis, sine qua subrogatio non datur, quàm ex capite calumniæ, quam eadem lis sapere videbatur, ut patet ex decisione edita impressa inter illas *Dunozett. dec. 971.* & in hac eadem causa habetur deductum *sub tit. de beneficiis discurs. 50.* ac in aliis ad hanc materiam subrogationis gratiosæ dandæ colliganti.

Ista verò decisiooe edita, cum Bonaventora prosequi vellet exequutionem suarum litterarom pro præsentato coram *Priolo*, coram quo causa commissa reperiebatur, se opponente dicto Pompeo à dato dubio, an locus esset dictarum litteratum exequutiooi, ita ut Bonaventuræ immissio ad possessionem Canonicatûs concedenda esset, illud affirmativè *sub diebus 22. Martii & 14. Iunii 1656.* resolutum fuit, ut liquet ex decisionibus desuper editis, quarum prima est impress. *dec. 152. par. 12. recen.* cum solo dicto Pompeo se opponente absque eo quod Episcopos esset in causa; Cumque post dictarum decisionum editionem jactaret Episcopus, se inauditum velle ad causam admitti, ob præjudicium tam io isto, quàm in altero Canonicatu resultans, ob canonizationem jurispatronatus occasione istius controversiæ in præfatis decisionibus sequutam; hinc proinde, cùm scri-

psissem ad causam tanquam Advocatus pro Bonaventura præsentato, ex parte etiam Capituli requisitus fui de consilio pro veritate, an scilicet veniente Episcopo ad causam, non obstantibus ejus oppositionibus, probabiliter earumdem decisionum confirmatio speranda esset.

Dubitandi autem ratio proveniebat ex motivatis per aliquos sapientes, quod scilicet longa esset differentia inter canonizationem jurispatronatus ad alios effectus, Episcopo se non opponente, ac eamdem canonizationem cum Episcopo contendente principaliter de libertate, stante quod in prima decisione 22. *Martij* 1656. *d. decis.* 152. *num.* 28. *par.* 12. *recen.* dicitur, quod non agebatur de justificatione jurispatronatus principaliter, sed incidenter inter provisus occasione justificandi narrativam litterarum,
3 ad quem effectum leviores sufficiunt probationes, *Cassador. decis.* 1. *in fin. de probat. decis.* 803. *n.* 2. *p.* 1. *divers. Mantic. dec.* 144. *n.* 5. *Duran. dec.* 87. *nu.* 7. *& dec.* 163. *num.* 14 *& in aliis.*

Dicta verò difficultate non obstante, respondi decisiones prædictas me scribente obtentas, (reflectendo etiam ad veritatem), probabiles, beneque fundatas videri, eisque circumscriptis, etiamsi causa esset integra, ita ut principaliter opponente Episcopo, & contendente de beneficij libertate, ageretur de canonizando patronatu, pro istius canonizatione respondendum esset, quoniam agebatur cum privatis, & successivè extra rigorosam formam probatoriam
4 præscriptam à *Sac. Conc. Trid.* quod receptum est ut in eisdem decisionibus hujus causæ probatur), juris communis dispositionem non alterasse, nisi in potentibus, sub quorum nomine prætendi non poterat venire Capitulum, quod Universitatem constituit.

Licet enim sub nomine potentium, cum quibus dicta forma præscripta est, veniant Universitates
5 etiam parvæ & jurisdictionem non habentes *Gonzal. ad regul.* 8. *glos.* 18. *num.* 68. *Mantic. decis.* 234. *&* 253. *Buratt. & adden. dec.* 551. *num.* 9. *&* 16. *decis.* 197. *par.* 5. *rec. n.* 32. *dec.* 143 *&* 144. *post Vivian. decis.* 367. *num.* 4. *par.* 10. *rec.* & habetur *disc. præced.* ac etiam *disc.* 58. ubi generaliter de jure patronatus potentium; Attamen id non procedit in Universitatibus Ecclesiasticis
6 sub Ordinariorum jurisdictione seu visitatione, & correctione existentibus, in quibus attenditur dispositio juris communis, *ut decis.* 290. *num.* 21. *par.* 5. *recen. adden. ad Buratt. d. decis.* 551. *Aurien. parochialis,* 28. *Aprilis* 1653. *Peutingerio &* 6. *Februarij* 1654. *Zarata*, & in dictis hujus causæ decisionibus.

Idque non solùm ex ratione cessantis malæ præsumptionis usurpationis in Ecclesiasticis ut *disc. præced.* sed etiam quia satis modicum ac ferè nullum
7 præjudicium, vel servitus ex hujusmodi patronatu resultare videtur; Nullum enim adest præjudicium Sedis Apostolicæ in conferendo, dum juspatronatus Ecclesiasticum cadit sub Regulis Cancellariæ, ac reservationibus ad instar beneficiorum liberæ collationis, *Gonzal. d. glos.* 18. *n.* 6. *&* 7. *Cavaler. dec.* 547. *decis.* 48. *n.* 7. *par.* 5. *recen. dicta Aurien. parochialis* 28. *Aprilis* 1653. *Peutingerio*, *&* 6. *Februarii* 1654. *Zarata*, & in dictis hujus causæ decisionibus *coram Priolo*, nisi
8 in lege fundationis cautum sit, ut quamvis esset Ecclesiasticum, reputari deberet tanquam laicale. *Lotter. lib.* 2. *qu.* 10. *nu.* 4. *Cavaler. dec.* 639. *nu.* 5. *decis.* 157. *nu.* 7. *par.* 7. *rec. & sub tit. de beneficiis disc.* 6.

Nec minus de præjudicio Ordinarii, cum ageretur de Canonicatibus in Cathedrali, quorum collatio de jure est simultanea Episcopi & Capituli, unde propterea ista qualitas patronalis, potiùs modum, quam substantiam diversificare videtur, quoniam sicuti Episcopus & Capitulum pro æquali iure alias tanquam collatores concurrere deberent, ita pariter ambo concurrunt, sed iure diverso, Capitulum scilicèt in præsentando, & Episcopus instituendo.

Neque iuti resistit consuetudo, per quam solum Capitulum eligat Canonicos, Episcopus verò con- 9
firmet, ad tex. *in cap. cum Ecclesia Volaterrana de electione, cum aliis sub tit. de benef. disc.* 1. *& sequen.*

Ideoque leviores probationes desiderandæ videntur in hac specie patronatus minoris servitutis, ac minoris præjudicii, quàm si ageretur de laicali privatorum; Et consequenter abundare dicebam probationes & adminicula ponderata in utraque decisione ex dicta recepta propositione, quod Concilium in hoc nihil alteravit, sed solùm jus commune atten- 10
ditur, *Gabr. conf.* 191. *lib.* 2. *Gonzal. d. gloss.* 18. *nu.* 54. *& sequen. dec.* 29. *nu.* 4. *&* 6. *par.* 7. *recen.* in allegatis *Aurien. parochialis*, *in Firmana parochialis* 4. *Maji* 1657. *Bevilaqua* impress. *decis.* 214. *par.* 12. *recen.*

Plures autem concurrebant probationes in decisionibus recensitæ in patronatu privato sine dubio sufficientes; Primò scilicèt Statutum Capitulare conditum de anno 1557. cum præsentia & confirmatione Episcopi, in quo positivè narratur huiusmodi Canonicatus seù vicarias, quarum loco illi subrog- 11
ti sunt, erectas esse ex bonis mensæ Capitularis, & sic præsupponitur fundatio, & dotatio, quæ de jure importat patronatum, unde dicebam ità Statutum capiendum non esse in simplici ratione Statuti, seù legis hujus servitutis inductivæ, sed tanquam probationem seù enunciativam factam cum ea serietate, quæ in legibus condendis adhiberi solet, stante præsertim præsentia, & consensu Episcopi, cui in his materiis stante proprio interesse satis deferri solet ex plenè congestis *in Bonon. Archipresbiter.* 23. *Martij* 1648. *coram Corrado dec.* 168. *num.* 27. *par.* 10. *rec.* & in huius causæ decisione; Secundo ex Bulla *Benedicti XIII.* in qua pariter dicitur huiusmodi Cappellanias de bonis mensæ fundatas & dotatas esse; Tertiò ex fama publica; Quartò ex continuatis præsentationibus spatio 100. annorum, & ultrà, interruptis solùm cum provisionibus Apostolicis, ut infrà; Quintò, quia exceptis provisionibus Apostolicis ratione reservationum contentarum in Regulis Cancellariæ, nunquàm constat hujusmodi Canonicatus per Episcopum tanquàm liberos collatos fuisse; Ideoque plura concurrebant superabundantia.

Et his addebam, quod cum cura animarum habitualis resideret penès Capitulum, atque isti Canonicatus subrogati essent loco Vicariorum deputatorum ad exercitium ejusdem curæ, adhùc ex sola dispositione iuris, seù *Constit.* 47. *Pij V.* nominatio spectare deberet ad Capitulum, ut frequenter in sua materia *sub tit. de benef. & de paroch.* unde semper firmum remanebat, istam patronalem qualitatem, nullam, vel modicam inducere servitutem, nullamque, vel satis levem operari iuris alterationem, & consequenter longè minores sufficere probationes, quàm si eum simplici privato ageretur.

In dictis disputationibus habitis, tàm coram *Dunozetto*, quàm *Priolo*; Scribentes pro proviso Apostolico super duobus potissimùm insistebant, Primò scilicèt super ultimo statu libero, ob plures provisio- 12
nes Apostolicas effectum sortitas, quem statum ad hunc effectum attendendum esse dicebant ex deductis *dec.* 57. *num* 2. *cum sequen. par.* 6. *rec. decis.* 44. *post Vivian.* & sæpiùs; Et secundò quod in omnem eventum cùm ageretur de beneficiis curatis, non esset servata forma concursus præscripta per *Sac. Conc. Trid. sess.* 24. *de Reformat. cap.* 18. quam formam ser- 13
vandam esse in parochialibus etiam jurispatronatus Ecclesiastici, ad litteram disponitur in eodem Concilio, ac firmatur apud *Merlin. decis.* 198. *nu.* 3. *& sequen. cum aliis ad d. Concil. à nu.* 136. *& sub tit. de paroch.* ad materiam concursus; Solùm enim aliàs dubitatum fuit in jure patronatus mixto, an scilicèt participare potiùs debeat de Ecclesiastico concursu subjecto, vel de laicali, quod à Conciliari dispositio-

no

14 ne exemptum est ex deductis per *Adden. ad Greg. dec. cis. 494. & ad Buratt. de . 15.* Receptum tamen est participare debere de qualitate magis favorabili, & sic de laici, ut firmatur *dec. 321. par. 10. rec.* edita in casu de quo *disc. praeced.* sed in merè Ecclesiastico, ot erat præsens, nulla cadit dubitatio.

Verùm objecta facilè tollebantur. 1. Quatenùs enim pertinet ad primum, cum beneficia de jure patronatus Ecclesiastico subjaceant Regulis Cancellariæ et reservationibus Apostolicis, præsertim *Regula octava seu nona mensium* ut supra, exinde resultat dictas Apostolicas provisiones esse compatibiles cum jure patronatus, & consequenter huic non præjudicare, neque firmare statum liberum; tunc inducendum, quando constat de voluntate providendi tanquam de libero, non obstante jure patronatus, cujus scientia per Papam haberetur.

Et quoad alterum objectum; Non negando conclusionem super necessitate concursus, dicebam tamen duplicem limitationem intrare, unam, quod il-
15 le requiritur in ipsis parochialibus, quibus actu & habitu omnimoda, & totalis cura incumbit, ita ut agatur de providenda Ecclesia parochiali sponso seu Rectore, quæ viduata sit, secùs autem ubi de providendo Vicario ad solum exercitium curæ deputato, ut *in Reanita Vicariæ 10. Maij, & 28. Junij 1647. Cerro dec. 48. & 104. par. 10. recen. in Barchinonen. Vicariæ seu parochialis coram Cerrado dec. 130. par. 9.* & frequenter in sua materia *sub d. tit. de Parochis*, cum isto casu provideri debeat Vicarius ad nominationem ejus, cui cura habitualis incumbit: Et secundò, quia dicta Conciliaris dispositio intelligitur de illis beneficiis, quæ sunt principaliter curata, secùs eotem ubi sunt Dignitates vel Canonicatus, quibus accessoriè cura annexa esset *decis. 150. num. 10. post Vivian. Gerunden. cappellaniæ 27. Ianuarij 1645. Bichio, dec. 32. par. 9. rec.* & habetur in hujus causæ decisionibus coram *Priolo*, præsertim *prima 22. Martij 1656. impress. in recen dec. 152. par. 12. nu. 54.*

Insistebant etiam satis in attentatis, quod *f. Regula de annali*, quæ ex hac parte opponebatur dicto proviso Apostolico, & de qua Regula habetur in sua materia *sub tit. de Beneficiis*, obstaret etiam dicto
16 Bonaventuræ; Sivè quod ob pendentiam litis cum altero prius præsentato, non potuisset citrà vitium attentatorum ad hanc novam præsentationem deveniri: sed facilè removebantur objecta: Tum ex eo quod nulla aderat lis, quæ non inducitur quoad collitigantem per solam commissionem causæ, & impetrationem citationis cum inhibitione nisi sequatur ejus legitima executio: Tum etiam, quia lis reputata fuit merè calumniosa, ut firmatur *in prima decisione 26. Novembris 1655 coram Dunozetto*, inter suas *decis. 911. num. 3. tum sequen. & nu. 9.* citcà punctum denegandi subrogationem, & consequenter non apta inducere tale impedimentum, cum hujusmodi lis habeatur; ac sinon esset; Ideoque ubi etiam Episcopus venisset ad causam, nulla videbatur subesse dubitandi occasio.

BONONIEN. JURIS PATRONATUS

Seu HOSPITALIS,

Pro ACHILLE ALBERGATO

Cum JOANNE ANTONIO PETRAMELARIO

Casus decisus per Rotam pro Achille.

De eadem materia Universitatis seu Communitatis Ecclesiasticæ, vel piæ non cadentis sub rigorosa forma inducta per Concilium Tridentinum in personis potentibus; Et quandò lo solis terminis juris communis ex antiqua etiam centenariâ possessione non dicatur constare de jure patronatus ex fundatione vel dotatione, sed quod sit potius ex consuetudine, faciendi nominationem consultivam & gratam.

SUMMARIUM.

DISC. VIII.

1 IN Hospitali pauperum leprosorum sancti Lazari extra mœnia Civitatis Bononiæ, antiquus usus præbuit, quod ipsi pauperes ibi degentes, Rectorem eligerent seu nominarent, continuato spatio annorum 200. & ultrà, ab anno scilicet 1359. usque ad annum 1561. ex quo tempore per Sedem Apostolicam in commendam provideri consuevit usque ad annum 1605. in quo Joannes Antonius Petramelarius senior dictæ commendæ possessor, ut eam in propria domo perpetuaret, curavit per ipsius Hospitalis pauperes jus patronatus sibi donari, obtenta de anno 1623. dictæ donationis approbatione & confirmatione à Gregorio XV, in forma commissaria directa Ordinario cum clausula, *verificato prius, quod jus patronatus ex fundatione, vel dotatione competeret.*

Sequuta verò dictæ commendæ seu administrationis vacatione sub Innocentio X, hic illam contulit Marchioni Achilli Albergato: Cumque executioni litterarum Apostolicarum desuper expeditarum se opponeret Joannes Antonius Petramelarius Junior, tanquam patronus, hinc introducta causa *in Rota coram Cerro*, datoque dubio, an constaret de dicto jure patronatus, sub die 13. *Maij* 1658. negativa 2 prodiit decisio, quæ habetur impressa *par. 2. rec. dec. 341.* cui dictus oppositor acquievit, neque causa ulteriorem progressum habuit.

In hac igitur disputatione, Scribentes pro dicto Joanne Antonio principaliter insistebant in eo, quod cùm ista esset universitas potiùs privata quàm publica, pauperum scilicet leprosorum in eodem Hospitali existentium, eaque esset ecclesiastica, vel saltem pia ad præscriptum Sac. Concil. Trident. existens sub visitatione, jurisdictione, & correctione Ordinarij, idcircò non erat de illis universitatibus, quæ etiam sine iurisdictione, & quamvis parvæ, dicuntur in hoc proposito personæ potentes, duplici respectu; Primò, quia non est universitas publica loci, sed est privata, ita universitas nuncupata, tan-

quam constitutiva corporis universalis conflari ex
pluribus particularibus, ut sunt confraternitates lai-
corum, & collegia Doctorum, seu mercatorum, vel
3 artificum, & Capitula Cathedralium, vel Collegia-
tarum, cum similibus, ut cæteris relatis habetur *per
Rotam dec.290. par. rec.num.17. cum sequen. Adden.
ad Buratt. dec. 551 num.* 16. Et secundò, quia cum
agatur de universitate ecclesiastica, vel pia subjecta
visitationi & jurisdictioni Ordinarii, cessat illa mala
præsumptio usurpationis, quam in personis poten-
tibus idem Concilium induxit, *ut d. decis.250. par.5.
& in aliis per Adden.ad Buratt. dicta decis.551.* & ha-
betur *in Segobricen.disc.præced.*

Hoc igitur posito, quod scilicet Concilium Tri-
dentinum nihil desuper innovasset, sed firma rema-
neret juris communis dispositio, dicebant satis
constare de hoc jure patronatus ex fundatione vel
dotatione, quamvis titulus explicitus non habere-
tur, ex implicito seù præsumpto resultante à cente-
4 naria possessione, quæ ad hunc effectum sufficit, vel
etiam à quadragenaria, cum fama, *juxta conf.a 4. Fa-
derici de Renis cum aliis in Neapolitana disc. sequen.*
ac etiam *infrà disc.57.* ubi generaliter de hac proba-
tione juris patronatus privatorum ad formam juris
communis, ideoque, cum ut supra constaret de con-
tinuatis præsentationibus spatio annorum 200. ità
icebant exuberanter satisfactum esse dictæ clausu-
læ contentæ in confirmatione Apostolica.

His tamen non obstantibus, scribens pro Achille
proviso Apostolico, (etiam cum sensu veritatis,)
dicebim de hujusmodi clausulæ verificatione non
constare, sed potius de opposito, ideoque resolutio
justa benéque fundata visa est; Non quidem negan-
do dictum assumptum, quo hæc universitas non
caderet sub decreto Conciliari, sed regulanda esset
ad limites juris communis, quod tamquam certum
admittebam, ut etiam Rota admisit, sed quia non
aderat dicta probatio fundationis vel dotationis,
quæ utpotè posita in litteris Apostolicis dictæ con-
firmationis per ablativum absolutum sedolentam
5 formalem conditionem, exigit præcisam & conclu-
dentem justificationem ex deductis *apud Buratt.
decis.358. num.1. Duran. dec.87.num.18. & seqq. decis.
569.nu.29. & sequen. par. 5. rec.* & firmatur in causæ
decisione.

Ista verò probatio non aderat, sed potius exclusa
remanebat per quasdam litteras Clementis VII. de
6 anno 1526. in quibus enunciatus hoc jus patronatus
ex consuetudine dumtaxat, quæ dictio utpotè taxa-
tiva, omnem alium titulum excludit, ex collectis *in
hac eadem dec. 341 par. 12. recec. nu. 9. ubi concordan-
tes.*

Præterea, quamvis vera esset dicta propositio,
quod in probatione ordinaria juris patronatus non
cadentis sub sigorosa forma Concilii Tridentini,
sufficit centenaria, quæ æquipollet titulo explicito;
Attamen hæc est juris præsumptio, sufficiens qui-
7 dem ubi non constat de contrario, sed absque du-
bio elidibilis per contrariam probationem expres-
sam, vel etiam præsumptam ex fortioribus præsump-
tionibus resultantem, ut admittitur *apud Buratt.
dec.372. nu.2. & dec.875. nu.7. dec.197. num. finali par.
5. rec.* & firmatur *per Lotter. lib. 2. qu. 7. num.31. cum
seqq.*

Quod habemus in jure receptum in omni pro-
batione, quæ resultat à juris præsumptione, quoties
8 non disponitur istam esse debere juris & de jure, cum
semper præsumptio cedat contrariæ veritati, ut fre-
quenter in foro habemus in materia beneplaciti A-
postolici præsumpti, vel præsumptivæ probationis
alterius extrinsecæ solemnitatis resultantis ab obser-
vantia longissimi temporis, quo cessat ex contraria
probatione, quamvis præsumptiva resultante ab in-
verisimilitudine, quod scilicet actus sit talis, ut atten-
to stylo Datariæ, Papa non esset approbaturus, ut
in sua materia *sub titulo de alienationibus & contra-
ctibus*, ac alibi pluries; Et habemus etiam in materia
illius præsumptæ solutionis, quam in plerisque par-
tibus Statutum induxit ex aliquo diuturno silentio
(& quam statutariam præscriptionem vulgò dici-
mus) quod cessat etiam ex contrariis præsumptio-
nibus, illa præsertim inverisimilitudinis, cum simili-
bus.

Clara verò in præsenti videbatur inverisimili-
do, imò certa contraria probatio, quoniam nedum
improbabile, sed impossibile est ut pauperes leprosi 9
eleemosynaliter viventes in Hospitali, potuerint de
proprio illud fundare vel dotare cum reddito valdè
notabili, ut in similibus, imò fortioribus terminis
habetur *apud Crescent. decis. 1. de jure patronatus
dec. 28. nu. 1. post Vivian. decis. 321. par. 9. rec. cum aliis in
decisione.*

Ideoque dicebam dictam observantiam potius
referendam esse cuidam consultivæ & gratæ nomi-
nationi, quam Superiores antiquitus à subditis seu
gubernandis exigere solebant, ut eis gratus Rector
vel administrator daretur, ac præsertim practicaba-
tur in provisionibus Ecclesiarum parochialium,
quod libenter recipirbatur nominatio ipsorum pa- 10
rochianorum & populi, sed id non tribuit jus pa-
tronatus *juxtà conf. 45. Geminiani communiter
ptum Ferrett. conf.33. nu.4. Gonzal.ad regul.8. glos. 18.
nu. 80. Cavaler. dec. 419. num.1. decis. 197. nu. 11. par. 9.
rec. & in aliis.*

Comprobantur hæc evidenter ex sosequuta ob-
servantia, quoniam cum Concilium Tridentinum
pro hujusmodi patronatuum, vel consuetudinum
abolitione, vel revisione Ordinarios monuisses, ex-
indè sequutum est, quod post ejusdem Concilii pu-
blicationem de anno 1564. Hospitale non consuevit 11
provideri ad dictorum pauperum præsentationem
tanquam de jure patronatus, sed dari in commen-
dam per Sedem Apostolicam tanquam liberum;
Quamvis enim scribentes in contrarium, cum solito
juristarum nauseativo stylo, nimium se diffunderent
cum copiosis allegationibus ad probandam veram
& quotidianam absque auctoritatibus præsuppo-
nendam conclusionem, quod Apostolicæ provisio-
nes non mutant statum, neque tollunt jus tertio
jam quæsitum, nisi constet, quod Papa sciens id vo- 12
luerit, quod in dubio non præsumitur, potissimè
quia inter tempus ultimæ vacationis per obitum
provisi ad præsentationem, seu nominationem pau-
perum de anno 1562. & tempus superventi tituli pa-
tronalis in possessore ex dicta donatione sibi facta
de anno 1605. modicum spatium accedebat, non ap-
tum ad præscribendum statum jam firmatum; Dice-
bam tamen id extraneum esse à casu, inanemque
continere laborem, quoniam dicta observantia non
ponderabatur tanquam destructiva seu formitee
præscriptiva juris quæsiti, vel status legitimè impres-
si, sed tanquam interpretativa dictæ veritatis, quod
scilicet istud esset jus præsentandi ex sola consuetu-
dine initium habente à dicto bono fine dandi supe-
riorem gratum & benevolum, quodque caderet sub
decreto Concilii, dum post ejus publicationem id
amplius practicatum non erat; Ideoque inculca-
bam, quod frequenter dicendi mea est consuetudo,
vim scribentium non esse in cumulandis conclusio-
nibus, vel allegationibus sed in earum congrua ap-
plicatione ad casum.

NEAPOLITANA BENEFICIJ,

SEU JURIS PATRONATUS

PRO JULIA BRANCACCIA & CONSORTIBUS.

CUM JOANNE BAPTISTA PICCIRILLO.

Casus decisus per Rotam pro Iulia, & alia.

De probatione juris patronatus privatorum ex fundatione & dotatione, quando adesse dicatur. Et quando patrono obstet ultimus status de libero.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum decisionibus causa.*
2 *Attenditur ultimus status de libero ad* text. in cap. consultationibus.
3 *Consensus praestitus provisionis Apostolica aequipollet praesentationi, & num.* 11.
4 *Vt intret conclusio de qua num.* 2. *requiritur bona fides.*
5 *Declaratur dicta conclusio ex* cap. consultationibus, *quando procedat.*
6 *In privatis Concilium Tridentinum nil innovavit.*
7 *Qua regula tenenda sit in probatione juris patronatus privatorum & † n.* 19.
8 *Quomodo probetur effectuatio praesentationum.*
9 *Centenaria possessio causat probationem ex fundatione & dotatione.*
10 *Quadragenaria cum fama & adminiculis idem operatur.*
11 *Provisiones Apostolica non alterant, & si exigitur consensus, potius comprobant.*
12 *Denominatio Ecclesia facit adminiculum.*
13 *Insignia in Ecclesia.*
14 *Liber in quo sunt descripta beneficia Dioecesis.*
15 *Quod numquam fuerit provisum tanquam liberum.*
16 *Fama publica.*
17 *De sententia Ordinarij, vel enunciativis.*
18 *Quod pro adminiculo attendatur potentia Ordinarij.*

DISCURSUS IX.

1 ORta lite de anno 1619. inter praesentatum à patronis laicis, ad vacans beneficium S. Angeli de Cicinis aliàs de Pennino, & provisum ab Ordinario de eodem tanquam libero, introductaque causa *in Rota coram Buratto*, prodiit resolutio canonizatoria juris patronatus, quodque propterea instituendus esset praesentatus à patronis, ut patet ex *decis.* 552. *inter illas Buratti*. Verùm cedente vel decedente praesentato, provisus ab ordinario, de consensu patronorum obtinuit novam provisionem Apostolicam; Contingente autem per obitum dicti provisi vacatione de anno 1643. cum Julia Brancaccia & Antonius Monachus patroni praesentassent Joannem Baptistam Tortorellam coram Ordinario, hic lata sententia super non competentia juris patronatus, beneficium contulit tanquam liberum Joanni Baptistae Piccirillo; Quare introducta causa *in Rota coram Ghisleria*, circa meae professionis initia, istaque existente de primis causis in Rota disputatis, *sub die prima Iulij* 1648. prodiit resolutio conformis dictae praecedenti decisioni 552. *Buratti*, eaque post aliquod silentium confirmata fuit *sub die* 11. *Februarij* 1664. *coram Albergato subrogato*, incertusque remanet causae exitus, quem puto per concordiam, dum amplius de illa actum non audivi.

In his autem disputationibus *coram Ghislerio & Albergato*, duo erant puncta; Primus scilicet circa ipsius juris patronatus probationem; Et secundus, ea posita, super ultimo statu tanquam de libero, super quo magis insistebatur per scribentes pro possessore proviso per Ordinarium ad illam provisionem substinendam, juxtà dispositionem ac terminos textus *in cap. consultationibus de jure patronatus*, parùm curando, quod jus patronatus pro futuris vacationibus canonizaretur.

Ideoque quatenùs pertinet ad hunc secundum
punctum, in quo magis insistebatur, dicebant, quod
cum controversa vacatio contigisset per obitum pro-
visi ab Ordinario tanquam de libero, ità Ordina-
rius constitutus erat in ista quasi possessione, neque
juris patronatus canonizatio causare poterat infectio-
nem provisionis jam sequutae, sed benè jus praesen-
tandi in futurum, juxtà dictos terminos *textus in cap.* 2
consultationibus cum ibi communiter notatis, de quibus
apud Otthob. dec. 125. *nu.* 14. *&* 263. *nu.* 5. *apud Dunoz-
zett. dec.* 861. *dec.* 191. *n.* 2. *par.* 5. *rec. dec.* 435. *in fi-
ne par.* 2. *Gerunden. beneficij* 1. *Iulij* 1644 *Ghislerio*,
quae videtur in materia magistralis, *in Faventina pa-
rochialis* 4. *Decembris* 1666. *coram Ninot*, edita in cau-
sa de qua *sub tit. de parochis disc.* 15. *& infrà disc.* 11.

Istius autem objecti facilis fuit solutio ex triplici
responsione, quarum quaelibet abundabat, multò
magis eis simul junctis; Primò, scilicet ex solo facto,
quod provisio Ordinarij, ex qua ista quasi possessio
deducebatur, effectum sortita non erat, dum provi-
sus, agnita ex Rotali resolutione *coram Buratto*, suae
provisionis insubsistentia, curaverat cedente vel de-
cedente praesentato obtinere novam provisionem
Apostolicam de patronorum consensu, quem rece-
ptum est praesentationi aequivalere, ejusque vim ha- 3
bere, ut advertitur infrà occasione agendi de provi-
sione Apostolica anni 1569.

Secundò, quia ut patet ex eisdem mox allegatis
decisionibus, ad hunc effectum requiritur in Ordi-
nario bona fides, quae in praesenti cessabat ob dictam
contrariam resolutionem Rotalem, Et tertiò, quia, 4
ut particulariter habetur infrà *in Capuana Abbatia
disc.* 36. rigor dictae regulae desumpta *ex consul-
tationibus* procedit, quando provisio tanquam de li-
bero sive ad praesentationem existentium in quasi pos- 5
sessione praesentandi suum pacificum effectum jam
sortita est, unde sub praetextu pertinentiae patronalis
praetendatur expellere dictum provisum possessorem,
qui pacificè ac in statu bonae fidei provisus fuit cum
jam subsequuto effectu; Secùs autem ubi res est in
fieri, ac provisio facta est post praesentationem, ac
pendente lite, an praesentatus esset instituendus necnè,
ut in hujus causae decisionibus firmatur, ac vide-
tur principium absolutum; cum haec dicatur posses-
sio potius intrusiva & attentata, quae in proposito suf-
fragari non debet.

Quo verò ad punctum principalem super juris pa-
tronatus justificatione; iidem scribentes in contra-
rium non negabant conclusionem, quae hodie con-
troversiam amplius non admittit, quod scilicet ubi 6
non agitur de personis potentibus, sed privatis, Con-
cilium Tridentinum nihil innovavit, sed intacta re-
manet dispositio juris communis.

Ista verò attentà, non de facili certa & determi-
nata regula generalis tradi potest, sed tanquam in
quaestione potius facti quam juris, decisio resultat à 7
singulorum casuum particulari qualitate ac circum-
stantiis, ex quibus, adinstar eorum quae in materia
ultimarum voluntatum, aliarumque conjectura-
lium probationum habemus, nunc uno, & nunc al-
tero modo judicandum est, eademque adminicula in
uno casu admittenda veniunt, in altero autem illa
& majora debent rejici; Atque in hoc versatur quo-
tidianus pragmaticorum error, inveniunt enim de-
cisionem unum adminiculum canonizantem, vel re-
probantem, ergo dicunt idem judicandum esse in
omni casu; Stant enim benè simul quod unum ad-
miniculum in uno casu sit nimis relevans imò con-

cludens, in altero autem nihil valeat; Ut præsertim
habemus de illo vehementissimo & concludenti re-
sultante à centenaria possessione, cujus vigore qui-
cumque titulus de mundo melior allegari potest, &
tamen, ut patet ex casu, de quo *disc. praced.* etiam du-
plicata centenaria, ea contraria verisimilitudine hu-
jusmodi possessionem ad diversum titulum referente
non sufficit.

Ita pariter insignia in Ecclesia depicta, vel insculp-
pta, sunt magnum fundationis vel dotationis argu-
mentum, ut infrà, & tamen referri possunt ad ali-
quod beneficium, sive ad protectionem cum simili-
bus, Ideoque, ut dictum est, in singulis casibus, admi-
nicula attendenda sunt pro facti qualitate, & cum
consueta regula in conjecturalibus, seu præsumpti-
vis & adminiculativis probationibus principaliter
attendenda, *ut singula, qua non prosunt &c.* juxtà pro-
vinciarum, vel regionum mores & usus, personarum
qualitates, antiquas traditiones, ac populi opiniones,
& Ordinarij seu Prælati qualitatem, &c.

Descendendo autem ad speciem, Plura concurre-
bant ad hujus juris patronatus privati exuberantem
probationem; Primò scilicet centenaria benè pro-
bata cum quinque præsentationibus ab anno 1513.
usque ad annum 1619. quæ omnes probabantur effe-
ctuatæ, juxta illum effectuationis modum, quem
8 passim receptum habemus juxtà *vulgare cons.* 229.
Olaradi, quod scilicet unus per obitum alterius præ-
sentari successivo ordine provisus fuerit. Habens enim
centenariam, habere dicitur titulum de mundo me-
liorem, ideoque eadem resultat titulus fundationis
9 & dotationis. *Feder. de Senis cons.* 234. *Abb. in cap. que-
rela nu.* 9. *de electione cum concordant. per Gabriel. cons.*
198. *nu.* 5. *lib.* 2. *Rot. dec.* 29. *nu.* 1. *& seqq. par.* 7. *rec. dec.*
164. *nu.* 1. *& seqq. par.* 9. & frequenter in præcedentibus,
cum sit conclusio recepta, quoties efficacior præ-
sumptio in contrarium non obstet, juxta casum de
quo *disc. praced.*

Et nihilominus stantibus aliis adminiculis de qui-
bus infrà, junctis cum fama, etiam sola quadragena-
10 ria eumdem operatur effectum, eamdemque produ-
cit probationem, *Coffator. dec.* 2. *de probat. nu.* 4. *Achill.
dec.* 6. *de jurepatronatus*, *Seraph. dec.* 1141 *nu.* 6. *&. dec.* 164.
nu. 8. *par.* 9. & in hujus causæ decisionibus, præsertim
prima coram Buratto.

Et quamvis adversus centenariam deduceretur
quædam Apostolica provisio intermedia de anno
1569. attamen ultra quod, calculando à prima præ-
sentatione post obitum dicti provisi usque ad an-
11 num 1619. adhuc aderat quadragenaria quæ sufficit
ut supra; Omnis difficultas cessabat, quoniam erat
provisio ex causa resignationis ad favorem, per
quam ubi etiam nullus patronorum consensus re-
quisitus esset, receptum est, beneficij statum non al-
terari, ut pluries in præcedentibus. Multóque magis,
quia dicta provisio facta erat sub reservatione con-
sensus patronorum, vel saltem medietatis, cum dero-
gatione alterius medietatis, dictusque consensus ac-
cellerat, unde tantùm abest, quod exindè præjudi-
cium vel interruptio sequatur, quod potius hujus-
modi actus corroborat jus patronorum, illudque con-
firmat, sive ponderari solet pro uno ex adminiculis
Serafin. decis. 1234. *nu.* 2. *&* 3. *Buratt. dec.* 172. *nu.* 10. *dec.*
63 *nu* 3. *par.* 10 *rec.* & in causæ decisionibus.

Secundum adminiculum resultat à denominatio-
ne Ecclesiæ sub nomine illorum *de Cicinis* antiquo-
12 rum patronorum, a quibus justificabatur istos præ-
sentantes descendere & causam habere; ut pondera-
tur *apud Buratt. decis.* 111. *nu.* 10. *&* 919. *n.* 3. & in causæ
decisionibus.

Tertium ab insigniis dictæ familiæ *de Cicinis* scul-
13 ptis in marmore, ac affixis in ejusdem Ecclesiæ pa-
rietibus, ut advertitur *apud Seraph. dec.* 1141. *num.* 10.
Coccin. dec. 2,0. *nu.* 1. *decis.* 172. *n.* 5. *par.* 3. *rec. cum aliis per*
Buratt. & add. deci. 323. *num.* 17. *&* 919. *nu.* 4. advertitur
etiam suprà *in Prænestina disc.* 3.

Quartum deducebatur ex quodam antiquo codice
seu registro beneficiorum hujus Civitatis & Diœ-
cesis, in quo istud beneficium enunciatur de jure 14
patronatus prædictorum de *Cicinis*, ut advertitur apud
Gregor. dec. 83. *n.* 2. *dec.* 13. *n.* 3. *& dec.* 195. *n.* 1. *&* 2. *par.* 1.
rec. Lotter. lib. 2. *qu.* 13. *nu.* 150. *cum seqq.*

Quintum ex eo, quod nulla dabatur probatio, vel
saltem vehemens fumus, quod istud beneficium 15
fuerit unquam, eum subsequuto effectu, provisum tan-
quam liberum, ut in specie advertitur *Apud Buratt. d.
decis.* 919. *nu.* 7.

Sextum ex fama publica benè probata, cui ni-
mium deferendum videtur, ut in hujus causæ deci- 16
sionibus probatur; Et demum, ultrà alia leviora
concurrentia, accedebat sententia Ordinarij lata de
anno 1552. hujus juris patronatus canonizatoria;
Hujusmodi enim Ordinariorum sententiis vel enun-
ciativis, aliisque actibus nimium deferendum vide-
tur, ob verisimilitudinem eis assistentem, cum loco-
rum Ordinarij nimium invigilare soleant super li- 17
bertate beneficiorum, ut advertitur, cæteris relatis,
plenè dec. 168. *n.* 12. *&* 16. *par.* 10. *recen.* Istamque præ-
sumptionem fortiùs procedere observabam, ubi agi-
tur de beneficiis simplicibus non residentialibus ali-
cujus notabilis redditus, cum de illis provideri pos-
sint conjuncti vel familiares, ideoque magis super
eis insisti ac invigilari solet, quàm super residentiali-
bus ac servitoriis, præsertim verò in parochialibus;
in quibus Ordinariorum arbitrium refrœnatum est,
atque inducta quædam species necessariæ provisionis
adinstar patronalis, dum eorum facultas restricta est
inter illos, qui per examinatores, habiles ac idonei
denuncientur.

Super hoc autem adminiculo; Scribentes in con-
trarium nimium se diffundebant ad probandum, quod
Ordinariorum sententiis vel enunciativis nullate-
nus deferendum est, nisi ex actis justificetur illas au-
dito Promotore fiscali, aliisque servatis de jure
servandis latas esse, quoniam cum non possit Ordi-
narius explicitè Ecclesiam liberam facere servam, il-
lamque alteri concedere in patronatum, ut habetur
in Roffanen. disc. 12. idcircò concedendum non est per
indirectum id quod est directè prohibitum, ex de-
ductis per *Lott. d. lib.* 2. *q.* 23 *nu. finali*, *Cavaler. dec.* 362.
in fine, *dec.* 413. *num.* 1. *&* 482. *num.* 5. *par.* 1. *rec. & fre-
quenter.*

Verùm difficultas tollebatur ex solo facto, dum
exhibebatur etiam processus dictæ sententiæ justifi-
cativus, atque ubi non haberetur, absque necessitate
assumendi altiorem inspectionem super conclusio-
ne de sententia antiqua probante etiam sine actis,
dum ob tot limitationes vel declarationes plures pa-
ti solet difficultates; Admittendo etiam dictam con-
clusionem in objectum deductam tanquam veram,
advertebam quod, Aliud est considerare sententiam
Ordinarij pro fundamento principali, adeo ut ex illa
deducatur status beneficij ità firmatus; Aliud verò
illam considerare tanquam unum ex adminiculis; Ad
primum enim effectum, admittebam dictam con-
clusionem rectè intrare ex suprà insinuata ratione,
secùs autem ad alterum, atque ità distinguendo rectè
conciliantur omnes auctoritates ac decisiones, quæ
desuper habentur.

Prædictis quoque adminiculis, ac aliis, quæ pon-
derantur in causæ decisionibus, addebam Ego alte- 18
rum apud me nimis efficax & considerabile, quod
ageretur de patronis, nobilibus quidem qualificatæ
nobilitatis, sed privatæ fortunæ, nimiumque com-
positi status seù modi vivendi; E converso autem
ageretur de ordinario magnæ potentiæ; Licèt enim
in rigorosa forma inducta per Concilium Tridenti-
num, in jure patronatus potentium receptum sit non
curari

curari majorem potentiam Ordinarij, attamen ubi non versamur in eo casu, negari non potest magnum exindè adminiculum resultare, ut etiam occasione juris patronatus potentium advertitur suprà *decis.3. & 4.* Ideòque ex his omnibus, ita probatio remanere videbatur nimium concludens & clara.

19 † DE probatione Jurispatronatus privatorum videnda sont deducta *hoc eod.tit.disc.57.per tot. & in annot.ad Sac.Conc.Trid.disc.11.* Et ad materiam ultimi status, & cap. Consultationibus habetur pariter *hoc tit. disc.11.36.61.& 85.*

Decisio prodita *in hoc disc.est impress.par.14. rec.decis.136.*

LVCANA PRIORATVS

PRO DOMINICO DE DOMINICIS

CUM JOSEPHO ARNOLPHINO.

Casus variè per Rotam decisus.

An & quando jus patronatus laicale competens ex privilegio oneroso, puta concesso ob augmentum dotis, dicatur competere ex gratia, ita ut subjaceat Apostolicis reservationibus & Regulis Cancellariæ, vel potiùs ex justitia, ita ut hujusmodi subjectionem non habeat; Et quid veniat sub nomine fructuum, & quales sint distributiones non computandæ in valore ad hunc, vel alios effectus.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutionis causa.*
3 *Iuspatronatus concessum ex causa onerosa non praeponderanti, dicitur ex gratia & subjacet reservationibus.*
4 *Secus è controverso, ubi causa onerosa praeponderat.*
5 *Etiamsi in privilegio dicatur censeri verè ex fundatione, & dotatione.*
6 *De differentia, ubi Papa loquitur privilegiativè per fictionem, & ubi loquitur assertivè per veritatem.*
7 *Distributiones quotidianæ non veniunt in fructu, seu valore.*
8 *Distinguuntur plures casus, seu effectus ad quos agitur de hac inspectione, an distributiones veniant in fructu.*
9 *Quando Ecclesia libera concedatur in patronatum ob dotis augmentum.*
10 *Idem de unione beneficiorum.*
11 *Quæ sit ratio ob quam paupertatem Ecclesia conceditur in patronatum.*
12 *Quando distributiones, ad hunc effectum haberi debeant pro fructibus.*
13 *Quod jus honorificum, vel jurisdictionale sit etiam considerabile.*
14 *Per illud enim cessat ratio, de qua num.11.*
15 *Iura & emolumenta parochialia non sunt incerta.*
16 *Quæ propriè dicantur emolumenta incerta.*
17 *Etiam incerta, quandoque habentur pro certis.*
18 *De congrua debita exercenti curam animarum annexum Ecclesiæ.*
19 *Ex valore non detrahuntur onera voluntaria, quæ beneficiatus patitur ob ejus commoditatem, vel honorificentiam.*
20 *Distinguitur, quando procedat propositio, quod distributiones non veniunt in valore, & sub nomine fructuum.*
21 *De alio casu jurispatronatus [illegible] privilegio ob augmentum dotis cadentis sub reservationibus.*

DISCVRSVS X.

1 PArochialem Ecclesiam loci Camaioris, *Leo Decimus* in Collegiatam erexit, distribuendo ejusdem Ecclesiæ redditus, & proventus inter Canonicos novitèr erectos, & Priorem, qui illius principalis Dignitas esset, & cui incumberet etiam cura quæ priùs penès parochum existebat, decernendo Priori (præsenti tamen & inservienti) quamdam majorem participationem stariorum 20. frumenti, omnes autem reliqui redditus, proventus, & emolumenta repartiri deberent ad formam distributionum quotidianarum, per puntaturas inter solos interessentes ac Inservientes; Dictaque erectione sequuta, N. de Ossucciis, prævia narrativa nimiæ exiguitatis fructuum dicti Prioratus in præfatis 20. stariis frumenti, valorem sex ducatorum auri Cameræ constituentibus, obtinuit ab eodem *Leone* sibi concedi juspatronatus, ob augmentum dotis in totidem sex ducatis, quod privilegium confirmatum & exequutum fuit sub *Paulo III.*

Vacante autem dicto Prioratu per obitum possessoris de mense Augusti 1661. atque sequuta præsentatione per illos de Ossucciis in persona Josephi Arnolphini; Cùm excitata esset quædam antiqua prætensio Communitatis dicti loci super jurepatronatus, ac præsentandi Rectorem (cujus loco Præpositus successit;) ex causa fundationis & dotationis, ut antiquæ traditiones, ac pleraque indicia suadere videbantur; Hinc præsentatus curavit causam suæ institutionis introducere *in Rota coram Albergato*, ut ita per Rotales decisiones, ad majorem firmitatem in futurum, tàm ipsa institutio, quàm fortiùs juspatronatus & præsentandi firmarentur, ipsoque tantùm informante, citato solùm promotore fiscali, quem suppositum fuit se jactasse de beneficij libertate *sub die 26. Iunij* 1661. prodiit resolutio pro institutione, canonizando juspatronatus, ac rejiciendo quamdam præsentationem factam per Communitatem in persona Michaëlis de Ossucciis illam non curantis, neque se aliquo modo opponentis.

In hoc autem statu, ex parte Communitatis prædictæ convocatus fuit Advocatorum congressus, ad effectum habendi consilium pro veritate, an ejus prætensio aliquam haberet subsistentiam, ita ut deliberandum esset, an causa prosequenda, vel deserenda foret; In hoc autem congressu ego concludendo pro non jure Communitatis, nisi in facto meliores adducerentur probationes fundationis, vel dotationis, quibus cessantibus, stante dispositione Concilij collocantis Communitates inter personas potentes, ac stante inobservantia ferè duorum sæculorum, desperatum opus esse dicebam; Excitavi motivum, (quod pluries, ac pluries excitasse pœnitet, ob damnum, quod invitus intulit tam impetranti quàm Patronis,) quod scilicet ista dignitas quæ ob usum Pontificalium, & qualitatem proventuum, aliasque circumstantias, satis conspicua in regione reputatur, subjaceret reservationi contentæ in *Regula tertia seu quarta*, non obstante dicto jurepatronatus, quod tanquam concessum ex privilegio ob augmentum dotis longè infra dimidiam valoris seu fructuum, & sic ex mera gratia, cadebat, vel sub revocatione *Adriani VI.* vel sub reservationibus & Regulis Cancellariæ excitatus Dominicus.

Hinc enim qui in congressu intervenerat tanquam Causæ Patronus, dictum Prioratum principalem Dignitatem in Collegiata cadentem sub *Regula 3. seu 4.* impetravit, expeditóque Brevi de capienda possessione, ac præsentato in *Rota coram eodem Albergato*, ubi causa introducta reperiebatur, dato dubio, *an breve esset exequendum*, post multas propositiones, in quibus ob nimiam votorum discrepantiam capi non poturrat resolutio, ista prodiit affirmativa omnibus videntibus sub *die 24.*
Martij 1664. sed cuocessa oova audientia, & re- 2
proposita sub *die 20. Iunij sequentis*, videntibus solùm
quatuor correspondalibus, recessum fuit a decisis;

Repropoſita verò ſub dubio, *an eſſet ſtandum in primo vel in ſecundo loco deciſis* poſt trinam propoſitionem ſub *die* 26. *Martii* 1666. omnibus de ordine etiam Sanctiſſimi videntibus, reſolutum fuit ad favorem proviſi Apoſtolici ſuper executione Brevis, cum aliqua tamen votorum diſcrepantia, quæ anſam dedit novæ audientiæ, unde bis repropoſita cauſa ſine reſolotione, obiit proviſus. Unde collitigans, renunciando præſentationi, obtinuit à Dataria ſubrogationem cum non proviſione tanquam de reſervato cum onere etiam cujuſdam penſionis.

In his igitur, ſatis qoidem acribos diſputationibus, cum tanta votorum ſciſſura ſemper habitis; Pro Dominico proviſo Apoſtolico ſcribens dicebam, unicum ac brevem hujus cauſæ punctum eſſe, an & qui redditus ac proventus ad effectum, de quo agebatur, venirent in computatione valoris: Recepta ſiquidem ac hodie plana eſt juris propoſitio, quod beneficia de jurepatronatus ex privilegio conceſſo non ex mera gratia & conceſſione gratuita, ſed ob augmentum dotis, & ſic partim ex juſtitia &
3 partim ex gratia, aſſumunt naturam partis præponderantis, quod ſcilicet ſi augmentum eſt inferius antiqua dote, quam Eccleſia habebat, dicatur totum ex gratia ad effectum reſervationum, ac ſubjectionis Regulis Cancellariæ (licèt ſecùs ſit quoad revocationem, ſeu reviſionem mandatam à Concilio Tridentino loquente de privilegiis ex mara gratia.)

Econverſò autem, ſi augmentum ſuperat antiquam dotem, vel ſaltem non eſt inferius, ita ut ad-
4 æquet medietatem, & tunc totum reputatur ex juſtitia, non cadens ſub reſervationibus; Quinimò, etiam in caſu æqualitatis habetur pro præponderanti, cum data æqualitate, prævaleat illa pars, quæ præſervat diſpoſitionem juris commonis, juxta diſtinctionem magis ex profeſſo firmatam *in Canzana juſpatronatus deciſ.* 58. & 88. *p.* 5. *rec*, quæ deciſiones ſunt in materia magiſtrales, deindeque ſæpius dictum fuit, præſertim *deciſ.* 336. & 568. *par.*4. *in Lucana beneficii* 3. *Iulii* 1644. *Bevilaqua, Mediolanen. Capellaniæ* 22. *Iunii* 1657. & 28. *Iunii* 1658. *Celſo* inter ſuas *deciſ.* 239. & 273. & in aliis frequenter.

Idqoe procedit, quamvis in privilegio dicatur ut illod cenſendum ſit, ac ſi verè, & non fictè eſſet pa-
5 tronus ex fundatione & dotatione, quoniam ſi reverà cauſa onerosa non eſt præponderans, vel ſaltem coæqoalis, ita ut totum pendeat ab amplitudine, ſeu prægnantia verborum, ſeu clauſularom, id nihil operatur, qnoniam etiam in iſta materia iotrat propoſitio in omnibus vera, & principaliter præ oculis hahenda, ne non cortex, & figura verborum, ſed ſubſtantia veritatis attendi debeat; Atque ut benè dicere ſolebant aotiqui Beneficialiſtæ, quò magis ampliora ſunt verba, eò majus eſt privilegium.

Tunc enim, ut benè diſtinguendo advertitur *in Bonon. Archipresbyteratus* 25. *Martii* 1648. *coram Corrado deciſ.* 168. *part.* 10. *recent.* privilegiis ac litteris Apoſtolicis in hac materia defertur, quando
6 non privilegiativè, ac per viam conceſſionis, ſed aſſertivè, ac per viam atteſtationis dicatur, quod patronatus ſit ex fundatione, & dotatione, cùm tunc iſta reputetur una ex probationibus cum aliis conjungenda ex deductis *dicta deciſ.* 168. Ideoque aliud eſt, quando Papa aſſertivè loquitur de iis, quæ facti ſunt, aliud verò, quando fingit ita cenſeri debere, id quod revera, & de facto non eſt tale, ut habetor etiam ſuprà *diſc.* 2.

Non negabatur hæc theorica per ſcribentes in contrarium, cùm revera illa hodie ſit incontrovertibilis; verùm inſiſtebatur in applicatione, quod ſcilicet augmentum doris in annuis ducatis ſex (quantum importabant 20. ſtaria frumenti, quæ Priori aſſignata fuerant in præbendam) eſſet præponderans, non habita ratione aliorum emolumentorum, cùm illa eſſent incerta, & debita tanquam diſtributiones quotidianæ ratione miniſterii, ſeu ſervitij persona-
lis, juxta *conſ.* 118. *Oldradi num.* 1. *Felin. in cap. ad* 7
aures num. 14. *de reſcriptis Lambertin. de jure patronatus lib.* 1. *part.* 1. *quæſt.* 5. *art.* 21. *num.* 10. *Duran. deciſ.* 289. cum aliis *in tertia deciſione* ad favorem præſentati edita 20. *Iunii* 1664. Ideoque tota cauſa ſeu diſputatio reſtringebatur ad punctum, ao reliqua emolumenta ſatis pinguia iſtius dignitatis, utpote non debita ratione præbendæ, ſed ratione intereſſentiæ, ac ſervitii perſonalis ad formam diſtributionum quotidianarum, dicenda eſſent incerta, & talia, quod computanda non eſſent in valore, vel econtra.

In hoc autem, (reflectendo etiam ad veritatem,) manifeſtum æquivocum videbatur procedere cum terminis generalibus hujuſmodi quæſtionis, an ſcilicet & quandò diſtributiones quotidianæ habeant
necnè ſpeciem fructuum; Siquidem ad plures effec- 8
tus de hujuſmodi quæſtione agi ſolet; Primò ſcilicet in ordine ad *Regulam de valore*, pro ſolutione annat alioſqoe effectus exindè reſultantes, de quibus pluries *ſub tit. de Beneficiis*, *præſertim diſc.* 90. & ſic de materia potius odioſa, Et tunc rectè procedit regula, ut ſub nomine fructuum noo veniant diſtributiones, neque in valore computari debeant, atqoe in his terminis loquontur pleriqoe ex iis, qui allegabantur.

Secundò ad deffectum pariter odibilem, penſionis ſuper beneficio reſervatæ com oarrativa certi valoris, an ſcilicet ſub iſto veniant diſtributiones, & an ſuper eis cenſeatur reſervata penſio, atque iſto pariter caſu regula eſt negativa, ex ratione odibilitatis, & quia durum videtur, ot de ilio emolumento, quod datur ratione ſervitii ac laboris perſonalis participet alter nullam in ſervitio, ſeu labore participationem habens, & in his terminis loquuntur pleræque auctoritates & deciſiones, præſertim *in Mediolanen. penſionis* 13. *Maii* 1644. & 20. *Maii* 1645. *coram Meltio*, quæ *in dicta tertia deciſione* allegantur, cum aliis *diſc.* 90. ſub *tit. de benef.* & in ſua materia *ſub tit. de penſion. pluries*.

Tertius effectus eſt pariter odibilis, lucri, quod beneficiatus quamvis abſens ex juſta cauſa puta ſtudiorum, vel in ſervitio Epiſcopi, aot ſimili de jure facere prætendit, & tunc intrat etiam regula negativa quæ in iſto, ac proximè præcedenti caſu, ſecundùm aliquos limitari ſolet, quando Canonicatus, vel Dignitas nullam haberet præbendam, ſed omnia emolumenta conſiſterent in diſtributionibus maſsæ groſsæ, quæ loco præbendæ reputantur, quod neque procedit, ubi vivitur per punctos, ut *dicto diſcurſ.* 90. ſub *tit. de benef.* & *plures* ſub *tit. de Canonicis*.

Quidqnid aotem ſit de dicta regula ejuſque limitationibus in præfatis caſibus diverſam rationem habentibus; Illa nullatenùs cadebat in propoſito, de quo agebatur, ad effectum ſcilicet metiendi dotem; Eatenùs enim Eccleſiæ liberæ per Papam rediguntur in ſervitutem laicorum, eiſque conceduntur in patro-
natum, quatenùs ità depauperatæ ſint, quod ob emo- 9
lumentorum tanuitatem non inveniant rectorem, ſeu inſervientem, ita ut cultus deſeratur, cum iſto tantùm caſu augmentum dotis dicatur juſta cauſa acqoiſitionis juris patronatos *Rot. deciſ* 368. *part.* 4. *recent.* 630. *num.* 60. & *ſequen. part.* 4. *tom.* 3. cum aliis per *Adden. ad Burat.* [illegible] 931.

Quod etiam habemus in materia unionis bene-
ficiorum præbendis Canonicalibus, vel Dignita- 10
tibus, ad effectum Regulæ revocatoriæ, ex deductis apud *Orthob. deciſ.* 261. & io aliis per *Adden. ad Buratt. deciſ.* 576. *part.* 4. *recent. tom.* 3. *Mediolanen. beneficii* 26. *Ianuarii* 1654. *Celſo* inter ſuas *deciſ.* 175. & ſub

ſub *tit. de beneficiis*, ubi pluries, præſertim *in Sorana*
diſt. 43. & in aliis.
Iſto enim caſu ſpectatur cauſa, ſeu ratio, ob quam
hujuſmodi conceſſiones fieri ſolent, nè ſcilicet Ec-
cleſia non habens congruam dotem pro ſubſtenta-
tione rectoris, ità debito cultu, ac ſervitio deſtituta
remaneat; Ideoqne ubi hæc ratio ceſſat, quia nempè
11 ſit benè proviſa, ac libentiſſimè in caſu vacationis
plures habeat concurrentes ad illius proviſionem,
tunc nil refert, an proventus ac emolumenta ſint ſub
nomine fructuum & præbendæ, vel ſub nomine di-
ſtributionum, quoniam vis non eſt in nuncupatio-
ne, ſeu in formalitate verborum, ſed in ſubſtantia
veritatis ac implemento finis, ob quem Eccleſiarum
dos deſideratur, ut docet praxis Canonicatuum
Baſilicarum, Urbis, & Eccleſiarum Toletan. & Hi-
ſpalen cum ſimilibus, atque hic eſt punctus inevi-
tabilis.
Fortius verò, ac ad evidentiam, ubi proventus
ac emolumenta, ad formam diſtributionum quo-
tidianarum ratione ſervitii percipi ſolita, non de-
12 pendent ab anniverſariis ſeu exequiis, aliiſque incer-
tis ac voluntariis populi oblationibus (quo caſu ve-
rè & propriè dicuntur quotidianæ ac incertæ diſtri-
butiones ratione meri laboris, ac ſervitii perſona-
lis,) ſed agitur de fructibus certis provenientibus à
prædiis, aliiſque bonis ſtabilibus Eccleſiæ, ut in præ-
ſenti, dum in ipſamet erectione iſta Eccleſia, habe-
bat in redditu certo ducatos Cameræ 120. qui dem-
pta dicta modica rata ſtariorum 20. frumenti, quæ
præcipua in ſignum cujuſdam præeminentiæ aſſig-
nata fuit Priori, repartiti fuerint inter ipſum & Ca-
nonicos, ad formam tamen diſtributionum ratione
ſervitii & per puntaturas, quod prudenter in pleriſ-
que etiam primariis Eccleſiis pro meliori earum cul-
tu ordinatum fuit, ut præſertim habetur in dictis tri-
bus Baſilicis Patriarchalibus Urbis ex deductis apud
Duran. deciſ. 285. *&* 411. *in Romana Beneficiatus S. Pe-*
tri 15. *Junii* 1657. *Bevilaqua impreſſ. deciſ.* 260. *part.* 12.
recent. & in aliis, ac etiam practicatur in dictis inſig-
nibus Eccleſiis Toletana, & Hiſpalen. aliiſque pri-
mariis; Hinc prorsùs abſonum eſt dicere, quod cum
hujuſmodi Eccleſiarum Canonicatus, licèt aliàs ſatis
pingues, ac ditiſſimi, nullos habeant fructus certos,
licitum eſſet cum augmento dotis in duobus, vel tri-
bus ducatis, acquirere illorum patronatum ex cauſa
dotationis, vel augmenti præponderantis, & hic erat
caſus; Ideoque tot difficultates habitæ in iſta cauſa,
magnam mihi inferebant admirationem, cum ea non
videretur tanta dote digna, dum punctus non erat
in veritate, ſed in applicatione concluſionum.
Dicebam ulterius, quod ubi etiam non habita
ratione diſtributionum, attendendi eſſent ſolum
dicti fructus certi pertinentes ad Priorem, qui con-
ſiderandus eſſet tanquam Dignitas ſeu unus de Col-
legio, ità ut ſpectato ſolo intereſſe burſali, augmen-
13 tum eſſet coæquale; Adhuc tamen non poterat dici
tale, habita ratione juris honorifici ac præeminentia-
rum, dum agebatur de principali dignitate in Colle-
giata, cum uſu inſignium pontificalium, aliiſque præ-
rogativis, ac juriſdictionibus, quæ habenda veniunt
in conſideratione, atque computanda in valore, ut
apud *Merlin. deciſ.* 702. *alias dec.* 54. *par.* 7. *recent.*
num. 58. *deciſ.* 336. *num.* 21. *par.* 10. *recent. Aſſiſien. obla-*
tionum 4. *Martii* 1652. *&* 15. *Ianuarii* 1653. *Albergato,*
quarum prima eſt *deciſ.* 222. *part.* 11. *recent.* de qua
cauſa *ſub tit. de præeminentiis diſc.* 21.
Intrat enim eadem conſideratio ceſſantis ratio-
nis, ob quam inducatur Sedes Apoſtolica ad hujuſ-
modi conceſſiones faciendas, nè ſcilicet ob proven-
14 tuum tenuitatem, non de facili reperiantur, qui Ec-
cleſiæ rectoriam, ac adminiſtrationem ſuſpiciant, ſeu
quod ſuſpicientes pro victu comparando cogantur
Eccleſiæ cultum deſerere, cum in hujuſmodi hono-
rificis, & qualificatis dignitatibus, etiam modicum
redditum habentibus, non deſint qui aliàs de pro-
prio patrimonio, ſeu aliundè benè proviſi illas anhe-
lent, multò magis dum computatis diſtributioni-
bus, beneficium ſatis pinguem dotem habebat, ut
ſuprà.
Item eidem Dignitati annexa erat cura anima-
rum, quæ aliàs reſidebat penes rectorem, cujus loco
Bulla erectionis Priorem ſuccedere voluit, unde
propterea remanebant emolumenta parochialia 15
conſiderabilis valoris iſtum augentia, & quæ dici non
poſſunt incerta, & eventualia, cum de neceſſitate pa-
rochiani contrahere debeant matrimonia, aliaque
ſacramenta ſuſcipere, nec non mori & funerari, ideò-
que perneceſſe, ſequitur certitudo hujuſmodi emo-
lumentorum in genere, & quoad ſubſtantiam, licèt
quoad quantitatem eſſent incerta & variabilia, ut
advertitur *dicto tit. de benef.* ad materiam valoris
diſc. 90.
Illa enim ſunt emolumenta omninò incerta, &
eventualia non computanda in valore, quæ pendent
à mero arbitrio ſeu devotione & voluntate parochia- 16
norum, ſecùs autem quæ ſint neceſſaria, ut adver-
titur per *Lambertin. de jure patr. lib.* 1. *quæſt.* 5. *art.* 21.
num. 14. *verſ. eſt tamen*, & habetur etiam *deciſ.* 230.
num. 2. *cum ſeqq. part.* 6. *recent.* ubi de dictis volunta-
riis, de quibus etiam *Barboſ. de Epiſcopo alleg.* 70. *nu.* 11.
& dicto diſc. 90. *de benef.*
Et nihilominus, etiam incerta, & eventualia à po-
puli devotione ac libito reſultantia, quoties ea lon-
gævo experimento ſunt indeficientia, ita ut de facili 17
inveniant conductorem, adhuc dicuntur eſſe in dote
ac valore certo, ut ex *Ancharan.* loquente de obla-
tionibus, quæ fiunt in Eccleſia S. Antonii, advertunt
Lotter. & cæteri, de quibus *Rota in allegata Aſſiſien.*
oblationum coram Albergato, & in eadem cauſa *ſub*
dicto tit. de præeminentiis diſc. 11.
Atque intrat clarum dilemma inevitabile: Aut hæc
emolumenta parochialia dicenda ſunt certa, aut in-
certa; Primo caſu veniunt in valore; Secundo au-
tem non habentur in conſideratione, ſed ultra ea de-
betur curato congrua, quæ in erectionibus, vel unio-
nibus præſervata cenſetur *cap. ſi propter de reſcript. &* 18
cap. fin. §. *porrò de off. ordin. in ſexto Gratian. diſcept.* 366.
num. 13. *& ſequen. Lotter. lib.* 2. *quæſt.* 12. *num.* 10. *deciſ.*
410. *num.* 7. *part.* 1. *recent.* 449. *n.* 3. *part.* 2. *deciſ.* 230. *num.* 8.
part. 6. & pluries *ſub tit. de Paroch.*
Replicabatur quod hæc emolumenta non perci-
piantur à Priore, utpotè aſſignata Vicario deputa-
to ad exercitium curæ animarum: Verùm iſtud erat
leve fundamentum, quoniam ſpectandum eſt in
propoſito tempus conceſſionis privilegii, quo atten-
to, cura erat penes Priorem, qui deindè, ob majo-
rem ejus honorificentiam, vel commoditatem, ex
conventione cum Capitulo, voluit exerceri per Vi- 19
carium; Et ſic eo tempore Prioria erat etiam cum
his emolumentis proviſa, quæ tractu temporis vo-
luntariè neglecta fuerunt; Ut enim habetur *dicto*
diſc. 90. *ſub tit. de benef.* ad materiam valoris, non
deſumuntur de valore illa onera, quæ ſunt volun-
taria, & pro adjutorio, ſeu minore labore benefi-
ciati.
Adducebatur pro ſpeciali auctoritate *deciſ.* 270.
part. 2. *diverſ.* quæ eſt eadem apud *Ceſ. de Graſſ. deciſ.* 9.
de præben. confirmatoria *dec.* 7. *ejuſdem eodem tit.* in
qua benè habetur, quod dicta concluſio derivata
ex *Oldr. dicto conſ.* 118. ut ſcilicet ſub nomine fru-
ctuum non veniant, niſi certi præbendæ aſſequendæ
etiam per non inſervientem, procedat in terminis 20
Regulæ de valore, aliiſque odioſis, ab exorbitanti-
bus, vel pœnalibus; Verùm advertebam dictam de-
ciſionem potius retorqueri, atque huic parti aſſiſtere;
cum in præſenti ageretur ad effectum Eccleſiæ fa-
vorabilem, atque ſuper omnia urgeret ratio provi-
ſionis

fionis Ecclesiæ , ob quam cessat illud inconveniens, cujus ratione Ecclesia libera fieri soler serva, ut suprà. Quoties enim est congruè provisa , Ita ut habeatur finis seu effectus , ad quem Ecclesiæ dos requiritur , parùm curandum est de modo ; Atque hic pro meo judicio videbatur punctus inevitabilis , quoniam , Aliud est agere de valore , Aliud verò de dote , & an Ecclesia sit dotata & provisa , vel non provisa & indotata , ideoque, ut dictum est, causa non videbatur tantæ difficultatis , ac variationis dote digna.

Adeoque autem hodie certum ac absolutum est , ut quoties non concurrit vera præponderantia , di-
1 catur jus patronatus ex gratia seu privilegio, ideoque subjaceat reservationibus Apostolicis, quod cum Venusii & Plumbini Princeps Nicolaus Ludovisius tanquam Comes Compsanis sub *Innocentio X.* patruo ejus tertiæ uxoris , circa meæ professionis initia in Urbe, reassumere vellet, causam super jure patronatus Ecclesiæ Abbatialis Sanctæ Mariæ in Ilice , de qua *dicta dec.* 58. & 88 *part.*1. *recent.* In congressibus desuper habitis , conclusum fuit subsistere quidem jus patronatus ex privilegiis *Leonis X. & Pauli III.* non cadentibus sub revocatoriis *Adriani VI. & S. C T.* sed quia augmentum dotis non præponderabat , idcircò evitari non posset subjectio Apostolicarum reservationum , quatenùs vacatio caderet sub eis.

† NOtatum est suprà ad *disc.* 2. Prima autem & ultima decis. sunt impress. *dec.* 492. *par.* 13. & *dec.* 449. *par.*14. *rec.*

FAVENTINA PAROCHIALIS

Pro SEBASTIANO MIGNANO

Cum ANDREA CORIO.

Casus decisus per Rotam pro Sebastiano.

De concessione juris patronatus facta per Episcopum ex causa augmenti dotis,an subsistat & faciat patronum necne , Et an ultimus longus status collativus tanquam de libero destruat patronalem qualitatem.

SUMMARIUM.

1. *De facti serie remissivè.*
2. *Episcopus non potest concedere Ecclesiam in patronatum sine causa, & qua sit.* & † 13.
3. *Causa debet justificari aliundè , & non sufficit assertio.*
4. *Status liber beneficii cum libertate à jure patronatus constituitur per longissimam observantiam & quomodo.*
5. *Scientia juris alieni,ac mala fides resultat ab existentia scripturarum in proprio archivio.*
6. *Ad præscribendum contrarium statum liberum requiritur bona fides.*
7. *Ad Regulam* text. in cap. consultationibus de jure patron.
8. *Iura informia probant ex adminiculis & observantia.*
9. *Declaratur conclusio,de qua num.*2. & 3.
10. *Quomodo in hac materia attendi debeat status contrarius ac etiam considerari defectus potestatis.*
11. *Et qua regula teneri debeat circa conclusiones , quæ desuper circumferri solent.*
12. *De aliis disputationibus habitis in causa remissivè.*

DISCURSUS XI.

1 REsentà facti serie , de qua in hac eadem causa *sub tit. de Parochis disc.*15. ubi de concernentibus concursum adhibendum necnè in Eclesiis de jure patronatus,ac de possessorio,& an illi obstet sequestrum provisionale ; Quatenus pertinet ad ipsam patronalem qualitatem probandam , vel respectivè excludendam ; Cum prætensi patroni , ad quorum præsentationem Andreas provisus fuit , dictam qualitatem fundarent in quodam instrumento concessionis sibi factæ per Ordinarium ex causa reædificationis ac redotationis Ecclesiæ , cum quinque præsentationibus effectum sortitis ab anno 1480. usque ad annum 1519. à cujus ultimæ provisionis vacatione per Sedem Apostolicam , vel per Ordinarium provideri consuevit beneficium tanquam liberum ; Hinc proindè ex parte Sebastiani provisi per Ordinarium , qui 2
etiam sibi assistebat, tria deducebantur hoc jus patronatus excludentia ; Primò scilicet , quod instrumentum desuper exhibitum esset imperfectum , seu aliàs formam probantem non haberet ; Secundò , posità concessionis veritate , impugnabant defectum potestatis Episcopi faciendi dictam concessionem , quoniam Episcopus Ecclesiam liberam facere non potest servam , eamque concedere in patronatum sine iusta causa à jure probata , qualis non dicitur illa refectionis vel redotationis , nisi constet de omnimoda destructione , vel depauperatione , cum aliàs dicatur solùm restaurator vel benefactor , non autem dotans vel fundator , qualis debet esse , ut efficiatur patronus ex collectis *per Barbos. de Episcop. alleg.*70. *n.*11. *Buratt. decis.*931.*num.*8.& *sequen.*& in aliis de quibus *disc. sequen.* & in hujus causæ decisione in bono jure 4 *Iunii* 1663. *coram Ninot.* & 2. *Decembris* 1672. *coram Bourlemont.*

Quodque dicta causa debeat justificari aliundè , 3
non autem per ipsius Episcopi concedentis assertionem in proposito non attendendam , quoniam prohibitos facere actum , prohibitus quoque est desuper confiteri, ne aliàs legi fraus fiat, atque , quod directè fieri non potest, ità indirectè ac illicitè sequatur : Ut ultrà generalia, quæ habemus in foro quotidiana , in minoribus & mulieribus,ac aliis absque certa solemnitate & causa contrahere,seu alienare prohibitis ; In his terminis concessionis , vel dismembrationis Ecclesiarum, cæteris relatis , habetur apud *Ottbob. decis.* 6.*n.*13.*decis.*321.*num* 31.& *seqq.part.*9 *recent. decis.*224. *part.*10.*decis.*320. *par* 12. & *in dicta hujus causæ decisione* 4. *Iunii* 1663. *coram Ninot* , ac habetur præsertim *in Bonon. dismembrationis parochialis* sub *tit. de parochis disc.* 35.

Et tertiò , quòd in omnem eventum, posità etiam dictæ concessionis validitate , adhuc tamen , stante ultimo contrario statu libero per tempus antiquissi- 4
mum annorum 130. circiter, ita dictum jus patronatus præscriptum remaneret , cum reversione Ecclesiæ ad suum statum liberum ; Vel saltem quod id sufficeret ad substinendam præsentem collationem , juxta terminos ad dispositionem *textus in cap. consultationibus de jure patronatus*, de quibus, in specialibus terminis parochialium habetur *decis.* 435. *par.* 2. *recent. in Novarien. parochialis* 10. *Decembris* 1649. 1. *Iulii* 1650. & 16. *Ianuarii* 1651. *coram Pettingerio* , quarum ultima est impress. *decis.*106. *part.* 11. *recent.*& *in hujus causa decisionibus* 2. *Decembris* 1662. *coram Bourlemont.* & 4. *Iunii* 1663. *coram Ninot.*

Econversò scribentes pro qualitate patronali , ac successivè pro substinenda provisione facta ad præsentationem , probare conabantur perfectionem ac veritatem dicti instrumenti , respondendo singulis defectibus , qui ob quasdam interlineaturas & vacua ex hac parte objiciebantur, unde propterea super singulis defectibus , vel respectivè responsionibus quæ illis dabantur, cum consueto improbo Juristarum labore,chartæ cum copiosis allegationibus implebantur ; Et quod secundum objectum, reassumendo quasi per viam tractationis materiam acquisitionis juris patronatus ex causa reædificationis vel redotationis,

hujus

ſi per validitate vel ! invaliditate conceſſionis, nimium certabatur hinc indè.

Magis verò ſuper tertio poncto præſcriptionis reſultantis ab ultimo ſtatu, dum ſcribeotes in contrarium probare conabantur non adeſſe talem ſtatum, qni ad hujuſmodi præſcripsionem ſufficeret, demando ſcilicet plures proviſiones Apoſtolicas ex cauſa reſignationis vel permutationis, quas receptum eſt non alterare ſtatum beneficii, non conſtito de aoimo Papæ id faciendi, ut præjudicaret patronis, atque Ecclaſiam in ſtatu libeto cooſtitueret. Et quoad collationes factas per Epiſcopos, ut dicebatur quod eſſent inſufficieotes, ſtante mala fide reſultante ab exiſtentia dicti inſtrumenti conceſsionis, ac etiam plu-
5 rium præſentationum effectum ſortitarum in ipſo Archivio Epiſcopali, inde præſumpta ſcientia ac mala fides reſultat, juxtà celebra *conſ.96. num.4. Geminiani*, de quo *Caputaquen. decif.24.par.2.Cavaler. dec.77. n.7. & decif.91.num.*10.*Buratt. dec.912.num.9.dec.*324.*n.8. par.1.rec. & ſapius*, & habetur *in Romana imaginis ſub tit. de paroch. diſcurſ.* 32.

Hodie ſiquidem ex diſpoſitione juris canonici *in cap. fin.di de præſcript.* extra controverſiam eſt, quemcumque lapſum temporis eſſe inſufficientem ad præſcriptionem, ubi accedat mala fides, ut ul rà generalia plenè collecta *in decif.373.n.9.& ſeqq. par.9. rec.* & in
6 aliis frequenter, in his ſpecialibus terminis præſcribendi ſtatum liberum in deſtructionem contrarii ſtatus patronalis, ot iſtud bonæ fidei requiſitum neceſſarium ſit, cæteris relatis *Garſ. par.5. cap.5. num.*140. *& ſeqq. add. ad Buratt. dec.* 139. & infrà ad materiam præſcriptionis.

Ad dictam verò regulam textus *in cap. conſultat.*
7 *de jure patr.* Reſpondebant cum jam firmatis *in Capuana Abbatia*, de qua *infra diſc* 36. & alibi pluries, quod ſcilicet procedat, quando proviſio tanquam de libero, in ſtatu pacifico ac bonæ fidei ſequuta eſſet, adeo ut ageretur de repellendo jam proviſum ac poſſeſſorem per novam prætenſionem patronalis qualitatis poſtmodum excitatam, ſecùs autem ubi re integra & antequam ad proviſionem procederetur, patronus ſe oppoſuiſset ac præſentationem coram ipſomet Ordinario feciſset, ut in præſenti ſupponebatur.

Scribens Ego pro hac eadem parte proviſi ab Ordinario tanquam de libeto; Credebam quidem, (etiam in ſenſu veritatis,) juſtitiam illi aſsiſtere, per Rotam ut ſuprà agnitam & canonizatam in dictis decisionibus in cauſa editis; Conſiderabam tamen, non benè ex hac parte inſiſti ſuper dictis fundamentis, vel concluſionibus ità generaliter ac abſtractè ſumptis, ſuper quibus potius ex altera parte benè dici videbatur. Quatenùs enim pertinet ad validitatem ſeu formam probantem inſtrumenti, advertebam hanc inſpectionem cadere, quando illud ex integro abſquo aliqua effectuatione vel adminicolis exhiberetur, cum tunc principaliter inſiſtatur in eo, an habeat necnè formam probantem, ac publici inſtrumenti requiſita: Secùs autem dum concurrebat dictum adminiculum exiſtantiæ in Archivio ipſiuſmet Curiæ Epiſcopalis, atque cum dicto admioiculo concurrebat obſervantia reiterata per plures vices ad tempus notabile, dum docebatur de quinque præſentationibus effectum ſortitis, continuato ſpatio annorum circiter 50. ab anno ſcilicet 1480 ad aonum 1529. in quo ultima proviſio ad præſentationem ſequuta fuit cum plurium ſequentium annorum decurſu ejus effectuationis uſque ad obitum proviſi; Stante propoſitione, quam in foro quotidianam habemus, ut jura etiam informia
8 vel alium defectum habentia probent, ac formam probantem obtineant ab obſervantia, & adminiculis, ex deductis *apud Buratt. & add. dec.*10.*& decif.* 243. *num.6. Cavaler. dec.*122. *dec.*640.*num* 4.*decif.*61.*par.*12. *rec. & ſapius.*

Pront examioando ſingulas proviſiones Apoſtolicas, vel reſpectivè ordinarias iſto medio tempore ſequutas, non de facili verificari poterant requiſita in jure deliderata ad inducendam legitimam præſcriptionem ſtatus patronalis jam legitimè impreſſi.

Et quoad magis ſolidum hujus partis fundamentum, ſuper defectu poteſtatis Epiſcopi faciendi hujuſmodi conceſſiones ſine juſta cauſa à jure probata,
& aliundè juſtificanda, non autem per ejuſdem Epiſ- 9
copi aſſertionem; Advertebam idem de quo ſuprà circa ipſum inſtrumentum, quod ſcilicet id rectè procedat, quando ex integro iſte titulus deduceretur, ſecùs autem ſtante illius ſubſequuta obſervantia per annos 50. & ultrà, cum tam in alienationibus bonorum Eccleſiæ (attento præſertim eo tempore, quo non intrabat obſtaculum Conſtitutioni *Vrbani VIII.*) quàm generaliter in aliarum gratiarum juſtificatione, receptum babeamus, ut longiſſima tricennalis obſervantia pro juſtificationis præſumptione ſufficiat.

Dicebam igitur, omnia præmiſſa ex hac parte deducta, non ita ſingulariter ac abſtractè attendenda eſſe in rigoroſis terminis invaliditatis ex defectu poteſtatis, vel præſcriptionis nimium rarò verificabilis, ob dictum requiſitum bonæ fidei, atque ob ſubductionem temporis pupillaris ætatis, vel ob reſtitutionem in integrum ex cauſa ignorantiæ, vel minoris ætatis ſeu alterius impedimenti &c. ſed omnia hæc, præ-
ſertim verò dictam contrariam longiſſimam obſervan- 10
tiam, attendi debere in regulis ac terminis obſervantæ interpretativæ ſeu probativæ ejus quod de jure ſequi tunc debuit, ac probabile eſt ſequutum eſſe.

Cùm enim circa ea tempora, etiam apud Sedem Apoſtolicam, atque ad ejus imitationem apud Ordinarios, frequens inoleverit uſus de facili concedendi Eccleſias liberas in jus patronatus, etiam ex modica reſtitutione vel dotis augmento; Hinc proindè ſupervenit de anno 1485. *Conſtitutio V. Innocentii VIII.* hujuſmodi conceſſionum revocatoria, quæ ob ſuperventam nimiam liberalitatam ſucceſſorum Pontificum præſertim *Leonis X.* neque ſufficiebat, undo ſupervenit *Conſtit. 3. Adriani VI.* de anno 1522. ac ſucceſsivè diſpoſitio *Sac. Conc. Trid. ſeſſ.*14. *cap.* 12.*& ſeq.ſeſſ.*24.*cap.*18.*& ſeſſ.*25.*cap.*9. per quam injungitur Ordinariis reviſio patronatuum cum eorum revocatione reſpectivè.

Hinc proindè, nimium probabile eſt, quod tam per dictas Conſtitutiones revocatorias, quàm per præfatam Conciliarem diſpoſitionem, tunc temporis Ordinarius, iſtam conceſſionem revidendo, utpotè ex inſufficienti cauſa factam, invalidam, atq; ſub dictis Conſtitutionibus cadentem declaraverit, reſtituando Eccleſiã primævæ libertati, primævoq; ſtatuis cum ſubſequuta aquieſcentia patronorum tam diuturno ſpatio, & quæ acquieſcentia ſeu obſarvantia attendenda eſt tanquam probatio hujus veriſimilis declarationis ſeu revocationis; Potiſſimè verò ubi accedit centenaria, qua concurrenta licita redditur allegatio cujuſcumque tituli melioris abſque neceſſitate probationis, cujus loco ſtat ipſa centenaria poſſeſsio, ut ſæpiùs advertitur alibi, præſertim *ſub tit. de feudis diſc.* 3. ac etiam *ſub titulo de alienat. & contract.* Atque ità per hanc viam plana mihi videbatur hujus cauſæ juſtitia pro beneficii libertate ac patronalis qualitatis excluſione, abſque neceſsitate aſſumendi cum inani
labore altiores ac dubias quæſtiones cum inani re- 11
pletione chartarum, cum vis non conſiſtat in farragine concluſionum & auctoritatum, ſed in earum congrua adaptatione ad caſum, advertendo magis ad factum ejuſque circumſtantias, quàm ad concluſiones juris in abſtracto.

Plures autem aliæ in iſta cauſa prodierunt reſolu-
tiones in poſſeſſorio vel reſpective ſuper appoſitione 12
vel remotione ſequeſtri proviſionalis, ex iis quæ habentur in hac eadem cauſa *ſub d. tit. de paroch. d. diſc.* 25.

13 † QUod Episcopus non possit sine causa facere Ecclesiam liberam patronatam, habetur etiam *suprà disc.* 3. ac etiam *disc. seq. utrobique numer.* 4. Prima decisio enunciata *coram Ninot. est inter ejus impress. decis.* 46. & altera est *decis.* 514. *par.* 13. *rec.*

ROSSANEN. SEU CAPPELLÆ JURIS PATRONATUS.

PRO ARCHIEPISCOPO. CUM DUCE CORIOLANI.

Casus decisus ut infrà, & posteà concordatus.

An Episcopus Ecclesiam liberam concedere possit in patronatum: Et ex qua fundatione vel dotatione jus patronatus acquiratur, & quomodo; Et incidenter de administratione eleemosynarum & oblationum Ecclesiæ vel Cappellæ patronatæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Decisiones causæ.*
3 *Concessio juris patronatus sub certis conditionibus his non adimpletis non suffragatur.*
4 *Episcopus non potest Ecclesiam liberam & dotatam concedere in patronatum.*
5 *Augmentum dotis Ecclesiæ dotatæ non facit Patronum sed benefactorem, & non sufficit ad jus patronatus, & quando sufficiat.*
6 *Aliud est Ecclesia, aliud sunt altaria & cappella in Ecclesia.*
7 *Patronus non potest se ingerere in administratione bonorum temporalium Ecclesiæ.*
8 *Sed dicitur interessatus, ut assistere possit defensioni, & bonæ administrationi ab aliis faciendæ.*
9 *Parochus habet pro se regulam in eleemosynis & oblationibus quæ fiunt imaginibus intra fines parochiæ.*
10 *Quandò id cessit, atque pertineant ad Episcopum, ut in alios usus convertat.*
† 11 *De modis acquirendi Iuspatronatus.*

DISCURSUS XII.

1 CUm in territorio Oppidi Coriolani, detecta esset quædam imago B. Virginis nuncupata *de Sclavonia*, ad quam magnus haberetur devotorum concursus, illaque reposita in adjacenti Ecclesia sub invocatione S. Leonardi, hunc præfati Oppidi Baro seu Dux in ejusdem imaginis honorem cappellam construxit, eamque dotavit pro substentatione unius cappellani, qui certis diebus Missam ibi celebraret, ac etiam se obtulit construere proprio sumptu, ac in proprio solo aliam Ecclesiam sub dictæ imaginis invocatione, undè propterea sub his conditionibus Archiepiscopus Ecclesiam ità construendam, & dotandam, in patronatum illi concessit. Crescente autem devotione, nimiumque excrescentis eleemosynis ac oblationibus, ex eis ipsamet Ecclesia S. Leonardi in longè majorem ac nobiliorem structuram redacta fuit, immutata etiam invocatione exindè Sanctæ Mariæ, atque ad meliorem cultum Archiepiscopus ex eisdem oblationibus tres erexit cappellanias, aliasque provisiones super eleemosynarum ac oblationum administratione; His autem omnibus se opponentibus tam dicto Duce tanquam patrono, quàm Cappellano per eum deputato, introducta causa *in Rota coram Cerro*, datoque dubio in possessorio, an & cui dandum esset mandatum de manutenendo, sub die 11. *Martij* 2
1652. ad favorem omnium respectivè prodiit resolutio, Archiepiscopi scilicet in quasi possessione jurisdictionis & administrationis Ecclesiæ, ac oblationum, deputando quæstuarios & administratores; Duci autem in possessione præsentandi cappellanum ad cappellaniam per eum fundatam & dotatam; Et cappellano in quasi possessione celebrandi in ipsa cappella statutis diebus, ac percipiendi redditus ab ipso Duce fundatore pro cappellaniæ dote assignatos, atque in dicta resolutione ad favorem Archiepiscopi perstitum fuit sub die 10. *Februarij* 1653. *coram eodem*, quarum prima est impressa *par.* 11, *rec. decis.* 229. Et deindè ad causam se admisit Archipresbyter ejusdem loci tanquam curatus, prætendens, quod sibi, non autem Archiepiscopo competeret perceptio ac administratio oblationum & eleemosynarum, atque post aliquas disputationes, præsertim super attentatis, vel recursibus ad laicos hinc indè objectis, quædam honesta concordia controversiæ finem dedit.

In his autem disputationibus, tres erant puncti; Primò super existentia dicti juris patronatus; Secundò (illo etiam posito) an exindè patronus aliquod jus prætendere posset privativè ad Archiepiscopum super dictarum eleemosynarum, & oblationum administratione; Et tertiò super eadem administratione inter Archiepiscopum & Archipresbyterum.

Quoad primum, (in sensu etiam veritatis,) improbabilis erat dicti Ducis prætensio super jure patronatus Ecclesiæ, ex solo facto, quamvis Archiepiscopus dictam concessionem facere potuisset, dum illa concepta erat sub certis conditionibus, quibus 3
non adimpletis, certum juris principium est ut conditionalis concessio non suffragetur, ac habeatur perindè ac si facta non esset, ut in specie concessionis juris patronatus, *decis.* 630. *num.* 61. *& seqq. par.* 4. *rec. tom.* 3. *Buratt. & add. dec.* 931. *num.* 6.

Multò magis dum conditiones erant necessariæ ad inducendam potestatem concedentis, cum cessante justa causa fundationis, vel omnimodæ dotationis, seu etiam augmenti antiquæ dotis adeò exiguæ, quod non sufficiat pro cultu Ecclesiæ quæ depauperata dici valeat, non possit Episcopus Ecclesiam liberam facere servam, eamque alteri concedere in patronatum, quoniam est species alienationis quæ sine solem- 4
nitate, & causa fieri non potest, *Calderin. cons. ult. de jure patr. Abb. cons.* 106. *lib* 2. *Gars. par.* 5. *cap.* 9. *num.* 128. *& seq. Rot. dec.* 318. *num.* 7. *par.* 5. *rec. dec.* 247. *num.* 10. *par.* 6. *decis.* 6. *num.* 2. *& decis.* 137. *num.* 10. *par.* 10. *recen.*

Idque etiam si ex causa augmenti dotis fiat, quoniam ubi Ecclesia non est omninò indotata, vel ubi dos adeò exigua est, quod non sufficiat ad cultum, & substentationem, ità ut depauperata dici non valeat, 5
tunc augmentum dotis utpotè ad ditationem, non autem ad necessitatem, vel dotationem, ad id non sufficit sine Apostolica auctoritate, neque facit Patronum, sed benefactorem, juxtà distinctionem *Abb. d. cons.* 106. *Rot. apud Millin. dec.* 187 *decis.* 568. *nu.* 2. *&* 3. *par.* 4. *recen. decis.* 630. *nu.* 60. *ead. par.* 4. *tom.* 3. *d. decis.* 318. *num.* 5. *&* 6. *par.* 5. *add. ad Buratt. dec.* 931. *nu.* 8. & habetur *disc. praced.*

Dicebant scribentes pro Duce prætendente patronatum, quod concurrebat omnimoda dotatio ex integro per erectionem dictæ cappellaniæ prius in rerum natura non existentis; Verùm id continebat fallaciam claram, quoniam hæc fuit dotatio seu fundatio cappellaniæ, quæ aliud operari non potest nisi jus patronatus ipsius cappellaniæ, ut ad eam competeret jus præsentandi, quod non controvertebatur, non indè tamen inferri poterat ad patronatum Ecclesiæ, non fundatæ nec dotatæ, quoniam aliud est

6 Ecclesia, aliud verò cappellania, vel beneficium in Ecclesia, ideoqua per fundationem vel dotationem altaris, vel cappellæ non acquiritur jus patronatus in Ecclesia, *Cardinal. in cap. fin. de jure pat. Abb.* ubi *n. 1. Calder. cons. 18. in princip. eod. tit. de praben. Rot. dec. 247. n. 9. par. 7. rec.* Et consequentee aliud exindè non acquiritur nisi quoddam jus celebrandi in Ecclesia, ita ut facta erectione de consensu Episcopi, istæ, vel Ecclesiæ Rector non possint Cappallano impedire celebrationem quæ non controvertebatur, ideoque rasolutio prædicta ad favorem Ducis, & Cappallani fuit super iis quæ non erant in quæstione.

Hinc pruindè opus non erat agere de secundo puncto, qui verè dabat causam edicto, super administratione scilicet eleemosyuarum, & oblationum, aliorumque bonorum Ecclesiæ, eum tam in Patrono, quàm in cappellano cassaret omne jus in ipsa Eccle-
7 sia; Verùm ubi etiam adesset jus patronatus, non per hoc tamen Pattonus prætendere potuisset dictam administrationem, quoniam imò pee *Sac. Conc. Trid. sess. 22. de reform. c. 11.* expressè dispositum est, nè ipsa modo aliquo posset in temporaliadministratione se ingerera sub pœnis in eodem Conciliari decreto contentis, illa præsertim amissionis ipsios juris patronatus; Benè tamen interesse habens dici potest, atque exaudiri meretur super bona administratione, & con-
8 servatione redditunm ac bonorum, & jurium Ecclesiæ, cujus patronatum habet, *decis. 2. de jure patr. in novis, decis. 264. nu. 16. par. 8. rec.*

Demum quoad tertium controversiæ punctum, in Rota formiter non disputatum, nec decisum, inter Archiepresbyterum qui se dieebar Parochum in toto territorio, & Archiepiscopum, (dum solùm pro Archiepiscopo responsum fuit, quando parochus
9 non erat in causa) quamvis parocho assistat regula plenà firmata per *Rotam apud Merlin. decis. 257. repetit. decis. 37. par. 5. recent.* cum aliis *in Romana imaginis sub tit. de Paroch. disc. 32.* Attamen plures limitatioues in hac facti specie concurrere videbantue; Primò scilicet nudi facti præsuppositum, quod Archipresbyteri jus parochiale restrictum esset ad ipsum Oppidum, ac ambitum per tria milliaria circumcirca, reliquum autem remaneret extrà totam parochiam sub Archiepiscopi jurisdictione, ut admittitue *in d. dec. 257. Merlini num. 2.* Secun-
10 dò pariter facti ex particulari hujus Diœcesis consuetudina Archiapiscopo assistenre; Et tertiò quia, ut advertitur *d. disc. 32. sub tit. de paroch.* dicta regula procedit in modicis eleemosynis, & oblationibus, non aotem quando sunt magnæ, magnusque est concursus, ita ut nova Ecclesia construi valeat, atque divinus cultus ità magis augeri, ità totius Catholici Orbis obseevantia docenta, ut advartitur *d. disc. 32. sub tit. de paroch.* ubi potiùs de hoc tractatue, cum in præsenti disputatione da hoc actum non sit.

11 † DE modis, quibus acquiratue Juspattonatus, babetur *infra disc. generali 55. per tot.*

De Eleemosynis & Oblationibus videri poterunt notata ad *disc. 32. de Paroch.*

MELEVITANA JURIS PATRONATUS

PRO PONTREMOLIS

CUM ALDANIA.

Casus variè decisus per Rotam, & posteà concordatus.

An novæ dispositiones factæ per eumdem fundatorem importent augmentum dotis beneficij jam fundati, vel potius novum & diversum beneficium: Et an in eadem Capella detur pluralitas beneficiorum & patronatuum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *Quod pluralitas non præsumatur.*
4 *Non dantur duo Rectores unius beneficij.*
5 *Quod in hac materia deferendum sit observantia.*
6 *Quando dicantur duo beneficia vel unum.*
7 *In eadem Ecclesia, possunt esse beneficia diversa natura, nempè secularia & Regularia.*
8 *In eodem altari, vel cappella possunt adesse plura beneficia.*
9 *Non infertur ad unicitatem beneficij, ea quia unus possederit, quia in simplicibus potest unus obtinere plura beneficia.*
† 10 *De pluralitate Beneficiarum.*

DISCURSUS XIII.

SMaragda de anno 1418. assignavit prædium pro 1
fundatione baneficij ad Altare Annunciatæ, postea verò de anno 1432. in testamento vel codicillis assignavit quædam alia prædia pru tribus, ut dixit *animaggiis*, sub diversis onaribus; quæ omnia voluit esse de jure patronatus suorum descendentium, seu Antonij viri & hæredis; Obsarvantia verò dedit, quod conferri cousueverunt tanquam duo, quorum uno vacante de anno 1603. orta inter descendentes controversia super pertinentia patronali. Et introducta causa in Rota, duæ prodierunt decisiones, quæ habentur impressæ *decis. 170. & 178. par. 3. rec.* percutientes magis legitimationem personarum, ac descendentium; Cumque deinde utrumque per unum possideretur, sequuta vacatione de anno 1656. denuò inter contandentes orta controversia super dicta pertinentia patronali, aliqui præsentarunt Pontremolos, alij verò Aldanam, & pust quandam sententiam Ordinarij, introducta causa in *Rota coram Bevilaqua*, ultrà punctum probationis descendentiæ ac legitimationis personarum in solo facto consistentem, disputatum etiam fuit, an istud
esset unicum, vel potius plura beneficia, atque sub 2
die 16. *Iunij* 1659. dictum fuit esse uuicom primo loco fundatum de anno 1418. posteriorem verò dispotionem circa assignationem aliotum prædiorum non multiplicare beueficia, sed importare dotis augmentum cum augmento onerum; Reproposita verò causa sub diebus 30. *Aprilis* 1660. & 28. *Ianuarij* 1661. recedendo in hac parte à resolutis, firmatum fuit essa duo, aliis resolutionibus proditis percutientibus dictum alterum ponctum probationis descendentiæ, & successivè pertinentiæ, qu, ut dictum est, consistebat in nudo facto ejusque probationibus.

Quatenus igitue ad dictum punctum unicitatis sen pluralitatis pertiner; Scribentes in contrarium contendentes de unicitate juxta primam resolutionem, duo daducebant fundamenta ad id probandum; Primò scilicet, quod unum, & idem esset al-
tare sub eadem invoeatione; Et secundò quod sæ- 3
pius, præsertim verò attento ultimo statu ac spectata persona, per cujus obitum sequuta erat vacatio, quæ liti causam dederat, possessa fuerat per unum Rectorem.

Assistera siquidem dicebant regulam generalem in dubio exclusivam pluralitatis uun præsumendæ ex collectis per *Farbas. axiom. 179. num. 2. & seq.* ex quo juxtà currentem abusum transcribendo, chartas allegationibus implebant, multò magis dictis circumstantiis accedeutibus, ideoqua ita dicebant uni-

ciiatem claiè probatam remanere.

Cumulando in idem cum longo apparato ea quæ
4 in proposito Cathedraliratis & jurisdictionis pluries habentur *sub tit. de Iurisd.* ac sub altero *de Praeminentiis*, & in sua materia *sub tit. de Beneficiis.* Quod scilicet quemadmodum citrà monstrum dari non possunt duo capita in eodem corpore, sive, citrà turpitudinem, duo viri unios mulieris, ita dari non possunt duo Rectores ejusdem Ecclesiæ, seu ejusdem beneficij; Et consequenter cùm onicum esset altare, cujus Rector seu Cappelianus jam deputatus fuit usque ab anno 1418. dictæ aliæ dispositiones ooo importarent nova beneficia, sed solùm augmentum dotis beneficij jam erecti.

Contrarium dicebam ego scribens pro dupiicitate (etiam in sensu veritatis) esse probabilius, ut in posterioribus resolutionibus firmatum fuit; Siquidem negari non poterat, secundam dispositionem diverso tempore cum expressione fundationis trium animaggiorum cum assignatione diversorum prædiorum, & cum diversis etiam oneribus, esse ambiguam, en primi beneficij augmentum importareot, vel potius tria alia, ut littera probare videbatur, sive nnum complexivum hujusmodi triom prædiorum, diversum à primo; Ista verò diversitate posita, omninò deferendum esse dicebam observantiæ, qoam in omnibus ambigois actibus, ac dispositionibus, tam viventium quàm morientium, ni-
5 mis in foro frequens ac recepta propositio est, esse optimam interpretem, ac interpretationom reginam, specialiter verò in hac materia juris patronatos, ut pluries habetur infrà occasione quæstionis, an illud sit gentilitium vel hæreditariom, sive aliam naturam haberet, quoniam ubi clara non est fundatoris voluntas, semper defertur observantiæ, quæ principatum in hac materia habere videtur.

Ideoque admittendo tanquam verom dictum assumptum, quod ob insinuate inconvenienria dari noo possunt unius beneficij duo beneficiati in solidum, unde quando casus præbet quod piures eidem Ecclesiæ, sive eidem beneficio præficiantor, nemo ex eis singulariter consideratus erit veros beneficiatus vel Rector, sed plures personæ materiales ita concurrere dicuntur potius quodam vicario jure ad efformandam, seu repræsentandam unicam intellectualem, seu formalem personam Rectoris, ex deductis pluries in dicta sua materia *sub tit. de Beneficiis*, & sub altero *de Parochis*; id retorque-
6 bam, quod scilicet cùm justificaretor, pluries loogo temporis spatio hujusmodi beneficia tenquam duo inter se distincta, duabus diversis personis collata esse, ita potiùs pluraiitas comprobata remaoebat, ut de hac materia unicitatis, vel pluralitatis beneficiorum habetur, *decis. 50. par. 7. recen.* cum ibi allegatis.

Neque obstare dicebam unicitatem altaris, quoniam sicuti non implicat ut in una & eadem Eccle-
7 sia plura adesse possint beneficia, nedum ejusdem naturæ, puta omnia sæcularia, vel respectivè omnia regularia, sed etiam diversæ naturæ, quod scilicet in Ecclesie regulari adesse possunt beneficia sæcularia, dummodo non agatur de altari mejori, ipsiusque Ecclesiæ & Monasterij Prælatora.

Ita non implicat, quod in uno & eodem altari plura adsint beneficia, eò quia spiritualia non oc-
8 cupant locum, neque in hac materia attenditur materialitas, sed formalitas, ut *apud Peniam decis. 1394. Lotter. lib. 1. q. 2. num. 46.* cum eliis in dictis duabus posterioribus decisionibus, quoniam est propositio vera & recepta, edeò ut hujusmodi quæstiones potiùs esse soleant facti quàm juris, an scilicet tenor fundationis aliæque facti circumstantiæ, illa præsertim observantiæ, quæ, ut dictum est, in hac materia totum facit, suadeant unicitatem vel pluralitatem, præsertim verò in hujusmodi simplicibus beneficiis seu Cappellaniis destinatis ad solam celebrationem Missarum, quæ æquè benè in eodem altari à tribus eadem die fieri potest, ideoque nulla penitùs implicantia adesse dicitur.

Minùs obstare dicebam elterom fundamentum, quod hujusmodi beneficia, attento præsertim ultimo statu, ab uno tantùm possessa fuissent, quod deducebatur in argumentum unicitatis, ne daretur alterom inconveniens, ot unos vir duas habe-
ret sponsas; Ista enim implicantia rectè procedit in 9
illis beneficiis, in quibus cadit ratio matrimonij seu sponsalitij spiritualis, ot contingit in Ecclesiis parochialibus, ac etiam in Cathedralibus, qoando non accedat unio æquè principalis, quæ conservat ipsas Ecclesias inter se distinctas quoad earum prærogativas aliosque effectus, de quibus pluries *d. tit. de Praeminentiis* ad hanc materiam plurium Cathedralium simul unitarum sed quoad ipsum Episcopum unicam Ecclesiam constituere dicuntur; Secùs autem ubi agitur de simplicibus beneficiis, in quibus non cadit dicta ratio matrimonij spiritualis, & consequenter non urget dictum inconveoiens, ut unus vir plures habeat mulieres, minusque urget altera ratio incompatibilitatis ratione veræ ac præcisæ residentiæ.

Ideoque ubi duo vel plura singulariter considerata non sint pinguia & ad congruam substentationem sufficientia, adeò ut non cadat prohibita multiplicitas beneficiorum, nil prohibet, ut unus plura, & inter se distincta beneficia obtinere ac possidere valeat, etiamsi siot de jure patronatus, cum ista quoque cadant sub dispositione *Sac. Conc. Trid. sess. 24. de reform. 17.* ut *per Garz. par. 11. cap. 5. §. 3. num. 280. atque admittitur d. dec. 50. par. 7. recen.* & in utraque bujus causæ decisione, & comprobat nimiom frequens praxis, etiam ubi Apostolica dispensatio non accedat, ac habetur in dicta sua materia *de Beneficiis*, in proposito unionis, ed cujus probationem non infertur, ex eo quod unus & idem plora possederit, cùm rectè ac citrè unionem tanquam distincta ab eadem persona possideri valeant.

† DE materia pluralitatis beneficiorum adnotatum fuit *ad disc. 75. de Benef.* Decisiones autem in ista causa proditæ habentur *impress. decis. 96. 206. & 389. par. 13. rec.*

ROMANA JURIS PATRONATUS

DE MANOSIIS,

Pro ANGELO ANDOSILLA

Cum JOSEPHO SARAVEZZIO.

Casus decisus per Rotam pro Ioseph.

Hærede negligente erigere beneficium à testatore demandatum, an secundus hæres ab ipso hærede institutos ec fideicommisso gravatus, erigendo beneficium, possit reservare jus patronatus sibi ejusque successoribus, vel potiùs illud transeat cum hæreditate ad substitutos.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Decisio causa.*
3 *Hæres acquirens bona de pecunia hæreditatis fideicommissaria sibi acquirit.*
4 *Acquirens jus patronatus de pecunia aliena sibi acquirit.*

5 Decla

5 *Declaratur conclusio de qua num. 3. ubi adest præceptum.*

6 *Acquirit jus patronatus hæres qui perficit erectionem, & quando, & n. 8.*

7 *Id quod hæres acquirit causa conditionis implendæ, non venit in restitutione fideicommissi.*

8 *De eadem conclusione, de qua num. 6.*

9 *Verbum* successor *junctum verbo* hæredis *facit, ut jus patronatus transeat in fideicommissarium.*

10 *Quod successor non possit alterare naturam juris patronatus in præjudicium aliorum qui sunt vocati.*

11 *De motivo ob quod placet causæ resolutio.*

12 *An ille quem testator se credens patronum mandavit præsentari in beneficio, petat æstimationem, si præsentatio sortiri non potest, remissive.*

† 13 *Quando alterari possit natura juris patronatus.*

DISCURSUS XIV.

MArius Spinosius, instituto hærede Laurentio Manosio, mandavit in suo testamento, quod
1 infrà quinquennium construere deberet in Ecclesia S. Mariæ ad Transtyberim cappellam, ibique erigere duo beneficia, quæ esse deberent de jure petronatus perpetuo ipsius Laurentij ejusque hæredum & successorum in perpetuum; Adimplevit hæres præceptum circa constructionem cappellæ, neglexit verò alterum in erectione beneficiorum longævo spatio 33. annorum superviventiæ; Cumque moriens hæredem instituisset Angelum Andosillam seniorem cum onere restituendi post mortem hæreditatem Josepho Saravezzio, cui injunxit onus assumendi cognomen & insignia, Angelus processit ad erectionem beneficiorum, cum reservatione juris patronatus pro seipso, suisque hæredibus & successoribus, præsentando ad unum quemdam familiarem, in altero verò suplicando pro seipso.

Cùm autem eo defuncto, Angeli junioris hæredis ac pupilli tutores inhærendo desiderio defuncti, in beneficio ita vacato præsentasset eumdem familiarem alterius beneficij possessorem, se opposuit expeditioni litterarum in Dataria dictus Joseph substitutus, prætendens ad se spectare dictum jus patronatus, unde Datario expetente desuper votum Ro-
2 tæ, proposita causa sub *die 13. Decembris 1659. coram Cerro*, ad favorem Josephi substituti prodiit resolutio, cui hucusque altera pars acquievit.

In hac igitur disputatione, scribens pro Angelo deducebam, Primò conclusionem frequenter deductam in materia fideicommissaria *sub tit. de fideicommissis* præsertim *in Catacen. disc.* 177. quod hæres fideicommisso gravatus, si ex bonis vel pecuniis hæreditariis aliquid sibi suisque hæredibus acquirit, bonorum acquisitorum dominium est suum suorumque hæredum, non autem fideicommissariæ hæreditatis, cujus solùm remanet debitor quantitatis pro reintegratione; Et consequenter cùm Angelus senior expressè reservasset hoc jus patronatus pro se suisque hæredibus, ad istos, non autem ad fideicommissariam hæreditatem illud spectare deberet, ut in his terminis erectionis jus patronatus de pecunia aliena, *Vivian. hoc tract. p. 1. lib. 2. cap. 2. n. 19.*

Huic fundamento respondet decisio cum limitatione, de qua pluries *eodem tit. de fideicommissis.* præsertim *d. disc.* 177. ut scilicet id non procedat, quando accedat testatoris præceptum de inveniendo pecuniam seu faciendo acquisitiones, quoniam tunc, licèt dicatur acquisitionem fieri pro se ejusque hæredibus, adhuc tamen pertinet ad fideicommissum.

Responsio non videbatur sufficiens (quamvis ex alio motivo ut infrà placeret resolutio, cujus exitum in congressu habito pro directione prædixi); Tum quia non versabamur in casu, dum implementum factum non erat per primum hæredem, cui fuerat injunctum præceptum faciendi erectionem, sed per secundum ut supra: Tum etiam quia dicta limitatio resultans ex præcepto testatoris inducit simplicam juris præsumptionem ad excludendum delictum, ut scilicet ita id egisse videatur in causam necessariam potius quàm voluntariam, quodque stipulatio pro ejus hæredibus, ita vel de stylo, vel demonstrativè stare videatur, sed semper præsumptivè ex sola præsumptione juris, quæ in dubio cessare debet, ubi accedat contraria voluntas facientis, cùm nullibi in jure cautum sit, ut tale præceptum contra voluntatem causet acquisitionem bonorum fideicommissariæ hæreditati.

Quamvis autem ista consideratio, seu dictæ limitationis declaratio pro meo judicio certa videretur, attamen in hac facti specie cessabat applicatio, quoniam posita dicta declaratione, oporteret dare casum, quod hæres gravatus, convertendo ad diversum usum, & pro seipso bona pro dicta erectione assignata, remaneret fideicommissariæ hæreditatis debitor in æquivalenti pro fideicommissi reintegratione, unde propterea duplicata erectio aliorum duorum beneficiorum fieri deberet, quod certum est in erigentis animo non fuisse, potissimè quia erectio non de pecunia hæreditaria facta erat, sed cùm ipsismet bonis à primo testatore ad hunc effectum destinatis; Ideoque eatenus secundus hæres pro seipso suisque hæredibus dictam erectionem fecit, quatenùs tanquam insignis, ac ingeniosissimus I. C. in materia præsertim beneficiali versatissimus, opinaretur id sibi licere, istaque videbatur solidior responsio.

Dicebam secundò, quod cùm primus hæres, cui præceptum injunctum fuit, cum positiva inexcusabili negligentia annorum 33. testatoris præceptum adimplere neglexisset, ita redditus esset hoc beneficio indignus, ideoque secundus hæres, qui sua sponte testatoris voluntatem adimplevit, rectè potuit jus patronatus sibi reservare, quoniam illud acquiri dicitur à perficiente erectionem, non autem ab eo, qui debebat perficere, & non fecit, ut advertit *Lambertin. lib. 1. p. 1. q. 4. a. 6. n. 6.* & in specie de hærede hæredis *Vivian. p. 1. lib. 2. cap. 3. num. 1. & 19.* & ponderatur per *Rotam decis. 167. p. 2. divers. & in Auximana juris patronatus 26. Aprilis 1613. coram Sacrato* apud *Vivian. part. 1. cap. 1. num. 13.*

Atque huic motivo alterum addebam, quod acquisitum per hæredem gravatum causâ conditionis implendæ, seu aliàs ex propria industria, vel diligantia non venit sub restitutione fideicommissi, sub qua venit solùm id, quod remansit in fideicommittentia hæreditate, ut cæteris relatis *Peregr. de fideicom. art. 6. n. 39. Menoch. lib. 4. præsumpt. 196. n. 1. cum seq. Fusar. q. 627. nu. 6. cum sequen.* & in sua materia *sub tit. de fideicommissis*; Ideoque cùm istud jus patronatus nunquam fuerit in hæreditate dicti Laurentij fideicommittentis, cadere non debet sub restitutione fideicommissi.

Huic fundamento dupliciter respondet decisio, Primò quod hæredi imputabilis non esset negligentia, stante quod aliquæ domus pro dote unius ex dictis beneficiis ipsimet hæredi donec viveret per testatorem prælegatæ fuissent; Non tamen hæc responsio congrua videbatur, cum ea percuteret solùm unum beneficium, non autem alterum; Ac etiam quia testatore præcipiente tam cappellæ fundationem, quàm beneficiorum erectionem, fieri debere intra quinquennium, nulla aderat implicantia, quòd erectio fieret in tempore præfinito, differendo tamen respectu unius, executionem seu fruitionem bonorum, ideoque negligentia erat inexcusabilis.

Altera est responsio, quod objectum procederet in casu quo super reservatione juris patronatus nulla adesset fundatoris provisio, qualis est casus *dicta*

8 *decis. 167 n. 1. & seq. p. 2 divers.* secùs autem ubi fundator præservavit jus patronatus pro certo genere personarum, cui per negligentiam primi hæredis præjudicari non potest; Potissimè verò ubi non accedat præcisa coactio judicis, cum cujus præsupposito aliqui ex allegatis loquuntur.

Verùm pariter ista responsio non placebat, ex defectu applicationis; Rectè siquidem procederet, quando contendentes de jure patronatus jus suum metirentur ex judicio primi testatoris independenter ab ipso hærede delinquente, cujus negligentia eis præjudicare non potuit, atque isto casu admittebam propositionem rectè procedere: Hoc autem non benè applicabatur ad casum, dum Josephus suum jus metiebatur, non à Marino primo testatore, sed à Laurentio hærede negligente; Quamvis enim primus testator mandasset jus patronatus esse debere hæredum & successorum ipsius Laurentij in perpetuum; attamen ita disposuit in ipsius hæredis gratiam, cum præsupposito quod voluntatem impleret, ad effectum jus patronatus ad omnes hæredes transmittere posset, atque beneficia non efficerentur libera, non autem quod dicti hæredes & successores ex judicio & affectione testatoris directè venirent jure proprio independenter, unde propterea sine dubio dictus Laurentius facta debito tempore erectione, potuisset, altero instituto hærede, de isto jure patronatus cum licentia Ordinarij in vita, vel in morte ad alterius favorem disponere, & consequenter responsio nullatenus intrat.

Eodemque modo cessat altera decisionis ponderatio, quod cùm primus testator non contentus verbo, *hæredum* adjecisset alterum magis generale, *successorum*, cum dictione copulativa, *&*, aliquam ampliationem præseferre, ita resultabat præsumptio,
9 quod hoc jus patronatus transiret etiam fideicommissarium, ac veniret sub restitutione fideicommissi, quamvis regula sit in contrarium, ex iis quæ in hac materia transitus juris patronatus ad fideicommissarium habentur infrà *in Capuana, & in aliis*; Id enim rectè procederet in illo fideicommissario, qui succederet ex judicio primi testatoris, secùs autem in illo, qui venit ex judicio hæredis indigni obtinendi illud beneficium, quod ipse neglexit: Quemadmodum enim si ipse post factam erectionem hoc jus patronatus alteri donasset vel legasset, seu remisisset, non potuissent ejus hæredes & successores ipsius factum impugnare, dictumque jus patronatus prætendere, ita advertebam quod potuit dictum jus amittere, ideoque non poterat hæres fideicommissarius prætendere id quod nunquam fuerat in hæreditate fideicommittentis.

Extranea pariter à casu videbatur altera conclusio in dicta decisione deducta, quæ videtur esse illius præcipuum fundamentum, (quamvis illa generaliter ac in suis casibus vera sit) quod scilicet non possit hæres immutare dispositionem fundatoris, neque præjudicare illis, quos ipse vocavit ex deductis per *Ferret. cons. 134. n. 2. cum sequen. Molinam de primog. lib. 1. cap. 24. num. 31. Vivian. lib. 14. cap. 3. num. 6. & 7. Gottier. cons. 1. n. 19. Rot. apud Merlin. dec. 346. num. 6. cum aliis in eadem decis.* Id enim rectè procederet quod vocatus ex ipsius primi testatoris judicio, quibus successor præjudicare non potest, in quibus terminis allegati loquuntur, secùs autem in hac facti specie ut supra, ideoque conclusio est vera, sed non benè applicata.

Quamvis autem de stricto jure præmissa ita procedere viderentur, ideoque resolutio potiùs improbabilis censenda esset; Adhuc tamen reflectendo ad veritatem, placuit & probabilis visa est, non quidem ex præmissis, sed ex facto, ejusque circumstantiis, quod scilicet dictus Laurentius primus hæres habens in animo principaliter, ac directè instituendi hæredem Josephum, ob istius minorem ætatem, aliasque circumstantias, ex prudentialibus motivis hæredem scripsit dictum Angelum conjunctum in penè decrepita ætate jam constitutum, non ad lucrum & commodum, sed potiùs per quandam speciem fiduciæ, in gratiam ac protectionem dicti hæredis, quem licèt secundum & substitutum, verè in animo habuit tamquam primum ac directum, cujus vice dictus Angelus adimpleret adimplenda, atque hæreditatem in bono statu poneret; Istudque fuit verum resolutionis fundamentum, quamvis fortè prudentialiter neglectum in decisione, ad cujus ornatum deductæ fuerunt dictæ conclusiones, in suis casibus veræ, sed non benè applicatæ, & quibus reverà innixa non est resolutio, ut frequenter contingit; Ideoque edocemur, quomodo in decisionum usu ac intelligentia procedere debeamus, reflectendo scilicet ad earum particulares circumstantias, non autem eas generaliter allegando.

Ista verò controversia, alteram satis curiosam excitavit quæstionem, quod ille qui ex judicio, vel desiderio dicti Angeli, per tutorem præsentatus fuerat, dicta præsentatione effectum non sortiente, 12
prætendebat æquivalentem refectionem tanquam legati æstimationem ab hærede, atque ob ingeniorum varietatem oportuit dictam prætensionem sopire per concordiam, ut habetur deductum in sua materia *sub tit. de legatis*, ubi agitur in specie de isto casu.

† AGitur principaliter in hujusmodi discursibus, an & quando immutari, seu alterari valeat natura Jurispatronatus in præjudicium eorum, qui sunt vocati, de qua videri poterunt deducta *hoc eodem. tit. disc. 79. 80. & 90.*

Decisio prodita in casu, de quo *disc. 14. est impress. decis. 136. par. 13. rec.*

MACERATEN CAPPELLANIÆ

PRO NICOLAO AURISPA

CUM EVANDRO FRATRE.

Casus disputatus in Rota & concordatus.

De eodem, An scilicet hæres vel successor in jure patronatus possit facere perpetuum beneficium, quod erat manuale.

Et econversò, an fundator vel successor possit facere manuale beneficium, quod erat perpetuum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Successor non potest alterare naturam juris patronatus, vel leges fundationis & n. 7*
3 *Quod patronus possit de consensu Ordinarij beneficium perpetuum facere manuale & n. 10.*
4 *Cappellania fundata sine authoritate Ordinarij non est beneficium Ecclesiasticum, neque cum regulis beneficialibus procedit, sed simplex legatum pium.*
5 *Ad regulam* text. in l. cum à Matre C. de rei vendic. *ut hæres teneatur pariter servare factum auctoris etiam in juribus propriis.*
6 *An id procedat in beneficialibus.*
7 *Declaratur conclusio, de qua num. 2. quando procedat.*
8 *Quod etiam in manualibus non detur amotio, quæ causet injuriam, vel notabile præjudicium.*
9 *Quod hæres, vel successor suppleat, vel declaret voluntatem fundatoris, seu alteret in iis, quæ non adver-*

santur dicta voluntati, & quando secùs.

10 *De alio casu in quo de conclusione, de qua numero 3.*

11 *Quod expediat erigere Cappellanias manuales, & de ratione.*

12 *Dismembratio vel alteratio beneficij est species alienationis.*

DISC. XV.

1 DIspofuit Antonios Accorfius, ut ex ejus bonis erigi deberet cappellania ad nutum amovibilis juxta modum præscribendum ab Hypolyto Aurispa, cui jus patronatus reliquit continuaturum in majori nato suæ descendentiæ, Hypolitus verò deputando in primum cappellanum Nicolaum filium, disposuit, quod ubi contingeret cappellanum esse extraneum, esse deberet ad nutum amovibilis, secùs autem ubi esset de familia, ut tunc sit perpetuus; Defuncto autem Hypolito, Evander filius primogenitus, ex diverso etiam matrimonio, judicium instituit coram Ordinario contra dictum Nicolaum pro ejus remotione, ex eo fundamento, quod cum capellania ex judicio Antonij fundatoris, esse deberet manualis, non potuerat per Hypolitum hæredem, vel executorem alterari ac effici perpetua; sed succubuit, introductaqoe causa *in Rota coram Bevilaqua*, atque assumpta disputatione sub *die 9. Maij* 1660. nulla capta fuit resolutio, ut ita inter fratres, super his, pluribosque aliis controversiis seqoeretor concordia, ut sequutum fuit.

Io hac igitur disputatione, scribentes pro actore deducebant eadem quæ habentur *in Romana juris*
2 *patronatus disc. praced.* & in decisione in ea causa edita *coram Cerro*, circa defectum potestatis successoris alterandi leges à fundatore adjectas, addendo alteram decisionem *in Tranen. juris patronatus* 10. *Martij* 1627. *coram Vbaldo*, quæ exagerabatur tanquàm specialis; Et consequenter, quod cùm fundator mandasset cappellaniam esse debere manualem, ac ad nutum amovibilem, non poterat successor in præjodicium ejus, qui ad jus patronatus vocatus erat ab ipso fundatore independenter à dicto Hypolito heræde, vel executore id alterare.

Potissimè verò, quia ut advertit *Navarr. consil. 9. de officio Ordinar. lib. 1. juxta impressionem Romanam*,
3 alias *consil.* 11. *juxta Venetam. lib.* 1. expedit, ut cappellaniæ de jure patronatus sint potius manuales, quam perpetuæ, quia sic magis iucumbit Cappellanus servitio cappellæ, ac adimplemento onerum, atque melius vivit ob timorem amotionis, onde propterea credit, quod beneficium perpetuum possit Patronus de consensu Ordinarij efficere manuale, ac ad nutum amovibile, & cum *Navarro* pertransit *Gonzal. ad Reg. 8. glos. 5. §. 6. num. 62.*

Scribens ego pro reo convento possessore cappellaniæ, ut amoveri non posset; Advertebam io primis ad conclusionem hodie certam, quam scri-
4 bentes in contrarium non negabant, quod cùm hujusmodi cappellania formalem erectionem in beneficium cum Ordinarij, vel alterius Superioris auctoritate non haberet, regolanda non esset cum terminis spiritoalibus seu beneficialibus, sed cum prophanis tanquam simplex legatum celebrationis Missarom, quod hæredi iojunctum sit faciendi per quemcunque Presbyterum ejus libito, eligendum juxta magistralem decisionem in *Melphicten. legati pij coram Dunozetto* inter suas *decis.* 101. *repetit. dec.* 238. *par.* 5. *recent.* & *post Marin. resol.* 36. *lib.* 1. *sæpissime receptam*, ut pluries advertitur in sua materia *sub tit. de beneficiis*, occasione agendi de manualibus.

Effectus autem exinde resultantes plures erant, illæ præsertim, quod cùm actor esset filius & hæres Hypoliti, qui cum hac lege perpetuitatis reum deputaverat, ita de plano intraret recepta regula textus *in l. cum a matre, Cod. de rei vindicat. & l. vindicentem ff. de evictlon.* ut scilicet hæres noo possit ex jure suo quamvis independenter ab ejus auctore istius factum impugnare, sed illud præcisè ratum habere teneatur, quatenus vires hæreditariæ suppe- 5
tant, quoties noo concurrat talis nullitas actùs, vel talis vehemens juris resistentia, quod etiam ipsimet auctori contra tale factum venire licitum esset, ut rejecta opinione *Grammatici decis.* 93. ejusque sequacium, atque sequendo opinionem *Franchi decis.* 83. 153. & 355. & sequacium, habetur apud *Buratt. & alden. decis.* 154. & 395. & sæpissimè firmavit Rota, ut advertitur *in Romana residui dotis sub tit. de dote discur.* 24. & freqoentius in sua materia *sub tit. de fideicommissis*, cùm sit conclusio quæ, hodie non admittit ampliùs controversiam, nisi quando dicta circumstantia nullitatis vel manifestæ resistentiæ legis inducat ejus limitationem, juxta firmata *in Bonon. fideicommissi de Rubeis coram Corrado decis.* 563. *part.* 10. *recent.* cum aliis *per add. ad Buratt. dicta decis.* 154. & *frequenter.*

Quidquid enim sit, an eadem regula procedat in casu quo agatur de vero beneficio juris patronatus laicorum; Et in quo affirmativa quoque sustinet
Marama junior part. 4. respons. 13. *num.* 15. & *per* 6
tot. Quod tamen suas difficultates pati posse videtur, cùm agatur de materia non existente in privato commercio absque consensu Ordinarij, vel alterius legitimi Superioris, dum *Navarr. loco suprà citato*; cum quo pertransit *Gonzal.* firmando, ut patronus immutare posit naturam beneficij, illudque de perpetuo facere manuale, supponit Ordinarij consensum, sine quo nolla datur dispositio ipsius juris patronatus extra compatronos, præterquam ubi illud esset reale, seu aliàs accessoriè veniret cum universitate bonorum cui est annexum; Quinimò licèt, ut pluries infra ipsimet fundatori concedatur de jure facultas adjiciendi in limine fundationis leges & conditiones quamvis juri contrarias, adhuc tamen intelligitur, quatenus accedat Ordinarii assensus, adeò ut intrare videantur ea quæ habemus in materia feudali; ut in iis, quæ corpus vel substantiam feudi tangunt, extra comprehensos in investitura nulla detur dispositio sine assensu Domini.

Adhuc tamen relinquendo in hoc locum veritati, quam adhuc occasio examinare non præbuit, ita dicebam omnem cessare difficultatem, ut dicta regula intrare deberet cùm versaremur in merè prophanis, in quibus non cadit illa juris resistentia, quæ cessante Ordinarii assensu, intrat in meris beneficiis, quamvis juris patronatus laicorum.

Præterea, (in sensu etiam veritatis,) advertebam, quod versabamur extra quæstionem disputari soli- 7
tam circa potestatem hæredis, vel alterius successoris alterandi naturam juris patronatus in præjudicium vocaturum, seu aliorum, quibus jus quæsitum esset, puta illud de gentilitio faciẽdo hæreditarium, sive alterando qualitatem passivam illi adjectam ad favorem certi generis personarum juxta casus de quibus *disc. praced. ac pluribus sequen.* ita ut, vel ipsius jus patronatus, vel etiam ipsius beneficij natura per fundatorem jam præscripta, formalem reciperet mutationem, vel alterationem. Id enim in præsenti dici non poterat, onde propterea extranea remanebant ea, quæ ut supra circa defectum potestatis, cum magno apparatu & allegationum copia scribentes pro actore deducebant: Siquidem capellania adhuc remansit, ac remanet in terminis manualis, atque ad nutum amovibilis juxta fundatoris 8
voluntatem, talisque est ejus generalis seu regularis natura, cum sola limitatione, quatenus contingeret eam possideri per illos de familia; Id autem fa-

tis probabilem habet rationem, cùm hujusmodi remotiones, dedecus, seu aliud notabile præjudicium quandoque caosare soleant, unde propterea hujusmodi effectu resultante, restrictionem recipit facultas, quæ aliàs in maoualibus regulariter competit amovendi etiam sine causa, ut advertitur pluries in dicta sua materia *sub tit. de beneficiis*, præsertim *discursu* 97. ubi generaliter habetur de manualibus, ac etiam *in Matheranen.* & in aliis *sub tit. de Capitulo & Canonicis*, Ideoque prudenter potuit primus hæres, vel exequutor voluntatis defuncti, ita hujusmodi legem adjicere, non quidem alterativam naturæ beneficii, vel cappellaniæ, remanentis in suis terminis manualitatis, sed circa dictum accidens, seu limitationem ad occurrendum inconvenientibus aliàs resultantibus, ubi contingeret remotionem fieri de ipsis descendentibus, seu aliàs de agnatione; Et sic potius per suppletionem, vel explicationem verisimilis voluntatis ipsius fundatoris, quod rectè per hæredem, vel alterum fiduciarium, utpotè dictæ voluntatis verisimiliter conscium fieri potest, ut in his terminis ac proximè ad rem advertitur per *Rotam dicta decis.* 216. *part.* 10. *recent.* ubi de decla-
9 ratione, ut cappellania sit manualis, & non habeat naturam beneficii, si voluntas non adversatur, & habetur generaliter *sub tit. de fideicomm.* præsertim *discurs.* 33. ubi de facultate primi gravati, vel fiduciarii in aliquo alterandi testatoris, voluntatem per viam interpretationis, vel etiam ut ea melius ac pinguiùs impleatur.

Dicta verò decisio *Tranen coram Vbaldo*, in qua magnum constitui videbatur fundamentum, percutit terminos diversos, super facultate adjiciendi legem, vel conditionem juris dispositioni contrariam, ut scilicet præsentari possent etiam non habentes legitimam ætatem; quod dictum fuit adversari etiam voluntati fundatoris, quam præsumendum est juris dispositiooi conformem esse, ideóque termini sunt nimium diversi; Et in *dicta decis.* 216. *part.* 10. *rec.* agitur de quibusdam legibus & declarationibus respicientibus Ecclesiæ servitium absque formali immutatione.

In hoc autem proposito facultatis fundatoris, vel successoris alterandi naturam beneficii, illudque de perpetuo facere manuale; Id in specie disputavi in una *Cusentina juris patronatus* pro Seraphino de Mar-
10 co. cum quodam Pignanello coram Prælato Judice commissario, absque eo quod punctus reciperet formalem determinationem, cùm causa finem habuerit per solam determinationem possessorii retinendæ adversus Seraphinum, qui cum impetratione piscatoria, seu certo modo attentatè se intruserat.

Ad substinendam verò dictam immutationem, quam ipsemet fundator cum quodam dotis augmento fecerat de perpetuo in manuale, adducebantur dictæ auctoritates *Navar. cons.* 9. *juxta Romanam, & cons.* 11. *juxta Venetam impressionem* sub *tit. de off. Ordinarii* cum quo pertransit *Gonzal. supra allegatus ad Regul.* 8. *glos.* 5 *§.* 6. *n.* 62.

Verùm absque necessitate examinandi hujus doctrinæ veritatem; Dicebam scribens in contrarium, omnem difficultatem cessare ex eo quod dicta immutatio careret consenso Ordinarii, quem idem *Navarr.* præsupponit pro essentiali requisito, & sine quo novas leges alterativas adjici non posse postquam cum ejusdem Ordinarij auctoritate erectio facta est, habetur *disc. proxime sequenti*; Ubi verò talis consensus accederet, quamvis ratio expensa per *Navarr. ut supra*, mihi nimium placeret, satisque probabilis videretur, onde propterea fortè supra
11 centesimum numerum, & ultra, occasio dedit consulendi piè disponere volentibus, ut ab erectione beneficiorum de jure patronatus abstinerent, atque erigerent seu fundarent hujusmodi cappellas manuales tanquam species pii legati absque Ordinarii auctoritate, tam ob dictam rationem ponderatam per *Navarr.* quod possessores amotionem timentes meliùs vivunt, meliúsque cappellæ inserviunt, quàm etiam ad evitandum devolutiones seu derogationes, aliasque Beneficialistarum subtilitates, ob quas jus patronatus amitti, vel inutile reddi solet; Attamen de stricto jure mihi videbatur id non subsistere, quoniam cùm beneficium jam constitutum esset in suo statu perpetuitatis, quæ beneficiis, & cappellanis sæcularibus est connaturalis, ut advertitur apud *Cavaler. dec.* 72. & pluries in dicta sua materia sub *tit. de beneficiis*, adeò ut ipsa cappella vel altare, (quamvis versemur in simplicibus) ita acquisiisse videatur jus habendi proprium sponsum, vel saltem proprium rectorem, ista immutatio sapere videtur speciem alienationis, vel dismembrationis quæ etiam in spiritualibus sine causa & solemnitate prohibita est, ex deductis apud *Ottobon. dec.* 6. *dec.* 224. *part.* 16. *rec.* cum aliis *in Bonon. dismembrationis* sub *tit. de Parochis*, ac etiam *dicto tit. de beneficiis in genere, & sub altero de alienat.*

Neque dictis auctoritatibus nimium deferendum videtur, quoniam *Gonzales* nullatenus examinando punctum juxta consuetum modernorum transcriptorum vitium, est simplex relator *Navarr.* qui loqui-
rur dubitativè, quod scilicet probabiliter defendi 12
posset; nihil tamen firmando, nullamque auctoritatem vel solidam rationem adducendo, ejusque principale responsum residet super altero puncto excusationis possessoris à fructibus perceptis, ideoque in casus occurrentia maturiùs cogitandum est; Magis verò ad rem facere videretur, *dicta dec.* 216. *par.* 10. *rec.* sed ibi alteratio percutiebat majus Ecclesiæ servitium, atque circa accidentia non autem circa substantiam, vel naturam beneficii.

MELPHICTEN. BENEFICII.

inter CAPITULUM CATHEDRALIS, ET SCHINOSIOS

Responsum pro veritate.

An idem fundator alterare possit leges fundationis, præsertim circa qualitates præsentandorum, ac jus patronatus passivum, & onera beneficiari.

SVMMARIVM.

1. *Facti series.*
2. *Fundator non potest ex intervallo tollere jus patronatus, vel aliud jus tertio quæsitum.*
3. *Sive agatur de jure patronatus activo sive passivo.*
4. *Fortius si tertio jus quæsitum esset, ex contractu correspectivo.*
5. *Iuris dispositioni conformis est conditio, ut illi de sanguine debeant præsentari.*
6. *An observantia in hoc sit attendendum.*
7. *Expenditur distinctio, quæ datur inter filios & extraneos super conclusione, de qua num.* 2.
8. *Quod in hac materia non attendantur subtilitates, ac rigores juris civilis.*

DISCURSUS XVI.

FUndavit in Cathedrali Ecclesia de consensu Episcopi & Capituli N. Schinosius cappellam, 1
& cappellanjam sub ea lege, quod ipse ejusque successores quibus reservatum fuit jus patronatus, præsentare deberent sacerdotes de gremio ejusdem Ecclesiæ; In testameno autem idem Fundator mandavit successoribus pro tempore, ut præsentare deberent illos

illos de familia, quibus extantibus non possent præsentari extranei; Cumque ob immutatum hujus familiæ domicilium à Civitate *Melphictensi* ad ibi adjacentem *Vigiliensem*, casus daret, quod adesset Presbyter de familia & descendentia testatoris, qui tamen non esset de gremio dictæ Ecclesiæ, ideoque Capitulum se opponeret institutioni præfati de familia præsentati, utpotè non habentis dictam qualitatem à lege fundationis requisitam, hinc per utramque partem de voto pro veritate requisitus,

Respondi probabilem videri Capituli oppositionem, ubi etiam certa esset voluntas fundatoris alterandi dictam legem fundationis, ex defectu potestatis, quoniam postquam beneficii erectio perfectè sequuta est cum reservatione jurispatronatus activi, vel passivi, ad favorem, non solùm fundatoris, sed aliorum, quibus jus ex tunc quæsitum sit, non potest
2 revocari, vel alterari, ut cæteris relatis plenè habetur apud *Ricc. dec. 280. lib. 4. Tondut. quæst. benefic. par. 1. cap. 91. num. 1. & seqq. Rot. dec. 37. num. 1. cum seqq. par. 7. rec. dec. 107. num. 3. & dec. 120. num. 33. & seqq. par. 11.*

Et licèt dictæ auctoritates percutiant jus patronatus activum, quod ad extraneorum favorem reservatum est de Ordinarii consensu, qui in hac materia sapere videtur Notarii stipulationem reddentem
3 actum perfectum ac irrevocabilem, attamen eadem ratio in omnibus procedit quoad passivum, de quo loquitur *d. decis. 220. n. 33. par. 15.* edita in causa de qua infrà *in Bonon. beneficii disc. 35.*

Clarius verò, & cum minori controversia in hac facti specie, in qua tertius cui jus irrevocabile quæsitum fuit, illud non metitur ex sola munificentia & liberalitate fundatoris, adeò ut irrevocabilitas resultet à solo rigore legis reddentis perfectas, & irrevocabiles donationes inter vivos, sed provenit potius à contractu correspectivo concessionis factæ per Episcopum, & Capitulum cappellæ jam constructæ, vel situs pro construenda Ecclesia; Ac etiam quia dicta lex, ut præsentari debeat presbyter de gremio Ecclesiæ, non percutit alicujus commodum, vel interesse privatum pro solo jure honorifico, vel bursali, sed interesse Eccesiæ pro majori cultu, ob cujus finem, Episcopus, & Capitulum dictam concessionem fecerunt, unde propterea termini sunt longè fortiores, atque ita casus remanere videbatur extra omnem quæstionem.

Ponderabam ulterius, quod neque dici poterat, ut voluntas in testamento contenta adversaretur primæ fundationi, adeò ut quæstio ad solùm defectum potestatis reduceretur, quoniam hæc secunda dispositio rectè compatibilis est cum prima, ut scilicet non recedendo à dicta qualitate, quod præsentandi esse deberent de gremio, istoque præsupposito retento, fundator explicare voluerit id, quod etiam
5 de jure prætendi possat, ut existentibus in eodem gremio de ejus familia, vel descendentia isti debeant præferri, cùm id juri, ac æquitati consonum reputetur *Rocc. de jure patron.* verb. *honorificum quæst. 18. num. 46. Buratt. dec. 316. num. 12. decis. 647. num. 16. & decis. 779. num. 12. decis. 122. num. 12. par. 11. rec. & in aliis*; Ideoque dum hæc voluntas suam habere potest operationem, ita ut non remaneat inanis, inducenda non est correctio, vel ademptio in dubio non præsumenda: Multò magis stante dicto defectu potestatis à quo voluntas metienda est, juxta satis vulgaria, & recepta axiomata; Non cogitabat enim testator de mutatione patriæ, quam ejus descendentes posteà fecerunt, ideoque præsupponendo, quod illi de ejus familia extituri essent de gremio, hujus Ecclesiæ omnium civium receptitiæ, ut de illa, occasiones præfinitionis numeri, habetur mentio *sub tit. de Canonicis, & Capitulo in Neritonen. Statuti disc. 19.* & aliis, merito, potius supplendo, vel explicando dictam priorem voluntatem, compatibiliter, non autem correctivè, ita disposuit.

Et licèt in contrarium magnum fundamentum constitueretur in observantia deducta ex eo, quod ille, per cujus obitum vacatio sequuta, esset de familia & non de gremio, Dicebam tamen, quod ita erat allegare potius inconveniens, quàm observantiam, quæ in hoc proposito, dum res res est clara, dici non potest interpretativa, sed potius præscriptiva indigens requisitis præscriptionis, juxta distinctionem, de qua *Barbos. in l. quæ dotis num. 47. ff. solut. matrimon. Rota dec. 319. num. 2. cum seqq. & decis. 351. num. 7. cum seqq. par. 6. rec. & sæpius*; Potissimè cùm actus esset unicus, & quod magis, non ageretur de jure alicujus privati, contra quem ob ejus negligentiam præscribi potuerit, sed de jure Capituli & Ecclesiæ, quibus ex negligentia Capitularium tunc temporis præjudicari non potuit; Atque 6
juxta votum practicatum fuit cum præsentatione unius de gremio, sed de sanguine, ac parentela fundatoris.

In hoc autem proposito deficientis potestatis fundatoris alterandi legem fundationis in præjudicium eorum, quibus jus activum, vel passivum quæsitum est, respondendo ad *consil. 19. Calderini sub tit. de jure patronat.* distinguit solent scribentes, 7
an agatur de filiis, vel de extraneis, ex deductis *per eundem Riccium dicta dec. 280. par. 4. Gratian disscept. 177. à num. 14. ad fin. & Rota dec. 37. par. 7. recen.* Verùm ista differentia inter filios, & extraneos nullum habere videtur juris probabile fundamentum, nisi ad effectum regulandi voluntatem, quod scilicet quando in reservatione enunciantur extranei, quibus ipsius fundatoris successio de jure debita non est, ita pernecessè occultari videatur donatio, quam ipso fundator facere voluit, secùs autem ubi cum filiis, vel aliis conjunctis legitimis successoribus, cùm tunc isti enuntiati dicantur potius tanquam futuri successores quàm donatarii, & hic propriè est sensus *Calderini*, sed si verba ita cōcepta sint, quod agendo de filiis, adesse dicatur dicta donatio, vel agendo de extraneis, ad alium titulum, quàm donationis id referri possit, tunc nulla cadere videtur differentia.

Licèt enim attentis terminis, ac subtilitatibus juris civilis, differentia constituatur inter filios in potestate, ac extraneos, quorum jure censentur etiam filii, qui in potestate non sint, ob prohibitam donationem inter patrem, & filium, ob quam quidquid in filium ab explicita, vel implicita donatione obvenit, dicitur peculium profectitium, ideoque revocabile, utpotè à substantia, & dominio patris non abdicatum, ex iis, quæ præsertim habentur *sub tit. de donation.* occasione donationum, quæ contemplatione matrimonij fiant sponso acceptanti pro se, & filiis, præsertim *in Romana donat. de Iordanis, & in Vrbitanen. disc. 1. & 2.* Attamen quemadmodum hæc cessant, quando accedit juramentum, quod hujusmodi donationes revalidat vel juxta unam opinionem agatur de donatione facta filio Clerico cum similibus, ita fortiùs in hac subjecta materia, quoniam spiritualia, & beneficialia non subjacent subtilitatibus juris civili, ideoque non intrant effectus patriæ potestatis, etiam quod usumfructum, qui sine dubio non acquiritur patri, cum etiam juxta unam opinionem, neque acquiratur in bonis prophanis ob mixturam Ecclesiasticæ qualitatis in filio, ex deductis *in Maceraten. sub tit. de servit. disc. 61.* & *sub tit. de testam. in Romana testamenti de Iebot*, occasione agendi de testabilitate filii familias Clerici, cum similibus.

ÆSINA CAPPELLANIÆ.

PRO FULGENTIO DE GRATIANIS,

CUM THEODORO THESÆO.

Casus disputatus coram Prælato judice Commissario sub incerto exitu.

De eodem, An scilicet Patronus posit immutare legem fundationis, ac tollere jus patronatus ad alterius favorem reservatum; Et quid occasione novæ erectionis, au hæc importet diversum beneficium, ac diversum jus patronatus.

SVMMARIVM.

Facti series.

2. *In uno altari, vel cappella possunt esse plura beneficia, vel cappellaniæ.*
3. *Declaratur dummodo sub diversa invocatione, & de ratione.*
4. *Rejicitur hæc declaratio seu distinguitur quando procedat.*
5. *Quod dentur in eodem altari plura beneficia etiam diversa naturæ, partim scilicet libera, & partim de jure patronatus seu &c.*
6. *Et quando detur pluralitas personarum etiam in unico beneficio individuo.*
7. *Non intrant ista regula in cappellaniis non habentibus formalem erectionem.*
8. *An & quando acquiratur jus absenti.*
9. *Fieri potest nominatio, vel præsentatio ad beneficium erigendum.*
10. *De facultate accumulandi competente Patronis laicis,*

DISCVRSVS XVII.

1 POstquam Theodorus Thesæus, fundavit & dotavit cappellam sub invocatione Sanctissimæ Conceptionis, cum reservatione juris-patronatus pro se, ac universa ejus familia de Thesæis, quædam alia bona eidem cappellæ elargitus fuit pro alio cappellario ad præsentationem sui, ac familiæ de Gratianis, nominando Fulgentium; Deinde verò mutando sententiam, declaravit istam quoque cappellaniam esse debere dictæ ejus familiæ de Thesæis: Quare ortâ desup. per lite cum ipso fundatore adhuc vivente, atque introducta causâ coram Prælato judice, commissario, duo erant disputationis puncti: Primò scilicet, an reservatio hujus secundi jurispatronatus, ad favorem dictorum de Gratianis esset revocabilis: Et secundò, an dicta posterior bonorum assignatio importaret solum augmentum dotis primi beneficii, vel potius erectionem alterius diversi; Si enim esset juxta primam partem, inanis remanebat Inspectio primi puncti, cùm nullum adesset subjectum jurispatronatus, quod ita reservari potuerit.

2 Quatenus igitur pertinet ad hunc secundum punctum; Ego scribens pro Gratianis substinere volentibus duplicitatem beneficiorum, ac propterea quod in secundo verificabile remaneret juspatronatus ad eorum favorem reservatum, deducebam eadem, quæ habentur suprà in *Milevitana disc.* 13. (dum tunc jam editæ decisiones illius causæ) quod scilicet cum spiritualia non occupent locum, idcircò non implicat, ut in uno eodemque altari plura beneficia erigantur juxta *decis.* 1394. *Penia*, cum qua moderniores procedunt.

Respondebatur per scribentes in contrarium, (atque judex eis adhærere videbatur innixus verbis *Lotterii lib.* 1. *qu.* 30. *num.* 40.) ut id procedat, dummodò id sequeretur sub diversis invocationibus, 3
diversisque ab initio Ecclesiis vel altaribus, quorum uno destructo, ad alterum ejus beneficii seu cappellaniæ translatio facta esset, qualis est casus *d. decis. Peniæ*; Ponderando etiam incompatibilitatem resultantem ab absurdo *in eadem Melevitana* considerata, quod ita esset dare duos viros unius sponsæ, seu duo capita unius corporis; Et ex qua ratione habemus, dari non posse insolidum duos beneficiatos ejusdem beneficii, & consequenter, quod secunda dispositio importaret solum augmentum dotis primi beneficii non recipientis duplicationem.

Verè tamen ista responsio nullius momenti erat, dum clarè constabat de animo disponentis erigendi duas diversas cappellanias sub diverso jurepatronatus, reservato ad favorem diversæ familiæ, unde propterea nulla cadebat quæstio voluntatis, sed tota erat potestatis, circa quam nil penitùs obstare dicebam dicta verba *Lotterii*, id obiter asserentis 4
relativè ad præfatam *decisionem Peniæ* pro illius casu explicando, non autem quod seriò ac maturè, cum rationis, vel auctoritatis fundamento id asserere voluerit, & quatenus voluerit, quod ei deferendum esset: ideoque semper ac magis deploranda remanet hujus sæculi, vel professionis miseria, ita literaliter insistendi in dicto scribentium ad literam non reflectendo quare, ad quid, & quomodo, adeò, ut nil deplorabilius, vel irridibilius.

Implicantia siquidem prædicta non dandi duos Rectores ejusdem beneficii ob inconveniens, quod aliàs resultaret dandi duos viros ejusdem mulieris, procedit in iis beneficiis, quæ important formalem rectoriam seù prælaturam Ecclesiæ, cujus caput vel sponsus dicatur beneficiatus; Secùs autem in hujusmodi beneficiis vel cappellaniis merè servitoriis, in quibus non intrat iste terminus capitis vel sponsi, sed benè potiùs alter plurium famulorum servientium eidem Domino, cujus personam repræsentare dicitur ipsa Ecclesia, vel cappella, ita habens plures famulos & ministros, ut videmus in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis habentibus tot ministros & servientes sub nomine Canonicorum, & Beneficiatorum, & Clericorum atque Cappellanorum &c.

Et magis proximè, de pluribus cappellanis & beneficiatis ejusdem cappellæ seu altaris, docet quotidiana praxis totius Catholici orbis, præsertim in Urbe in duabus insignibus cappellis Sixtina & Paulina 5
S. Mariæ Majoris: Et in altera insigni cappella Thesauri in Metropolitana Ecclesia Neapolis, de qua habetur actum *sub tit. de præminentiis disc.* 12.

Quinimò in eadem cappella seu eodem altari, dari possunt, ac de facto dantur hujusmodi beneficia servitoria diversæ naturæ, quod scilicet aliqua sint liberæ collationis, alia vero de jure patronatus diversarum personarum, cum diversis etiam legibus & oneribus, majoris vel minoris servitij, vel obligationis residentiæ, ut ex *Innoc. Ioanne, Andrea, Abb. & aliis Canonistis in cap. nobis de jurepatr.* discurrit *Rocchus hoc tract. verbo & dotavit, num. penult. & finali.*

Et quod magis, ubi etiam beneficium de sui natura sit unicum ac individuum, adeo ut ejus rectoria importet verum matrimonium spirituale non admittens duplicitatem personarum, adhuc tamen ut 6
advertitur *in eadem Milevitana dicto disc.* 13. ac etiam *in Rossanen. disc.* 12. & in sua materia *sub tit. de Beneficiis*, non implicat, ut nullo existente Rectore, qui formaliter, sponsi vel capitis personam gerat, plures adsint personæ materiales, dictam formalem unicam personam repræsentantes, vel, (& verius) sint ad exercitium deputatæ cum participatione fructuum & emolumentorum ex deductis *per adden. ad Gregor. dec.* 479. *num. finali, & d. tit. de Benef.*

Clariùs verò, ac extra omnem controversiam in facti specie, dum nulla accedebat formalis erectio hujusmodi cappellaniarum in beneficium cum ao-
7 ctoritate Ordinarij, vel alterius Superioris, unde propterea totum remanebat in termiois merè prophanis, absque eo quod intrarent regulæ beneficiales, ut advertitur suprà *in Maceraten. cappellania disc.* 15.

Verùm ex hoc præsertim ultimo fundamento, verificari videbatur solitum dicterium, quod sæpùs ea quæ prosunt hepati, oocent stomacho, vel econtra, quoniam istud motivum destruebat alterum hujus partis fundamentum circa irrevocabilitatem juris pa-
8 tronatus; Siquidem ea quæ in hoc proposito habentur circa dictam irrevocabilitatem, præsertim *in Melphicten. disc. præced.* procedunt datà formali erectione beneficij cum auctoritate Ordinarij, habente speciem stipulatioois pro absentibus, quorum favore reservatio fiat, unde resultet actus perfectio & irrevocabilitas, secùs autem hujusmodi circumstantiâ cessante, cùm tunc nisi accedant vel juramentum vel stipulatio Notarij, aut alia circumstantia, ob quam de jure absenti quæratur jus exclusivum pœnitentiæ, juxta terminos generales in quacumque materia indifferenti ad limitationem regulæ *text. in l. absenti &c.* nil videtur in ista materia peculiare, dum, ut dictum est, non cadunt termini benficiales, sed merè prophani, de quibus habetur præsertim actum pluries *sub tit. de donation.* ubi de hac materia, quando scilicet absenti acquiratur necnè jus irrevocabile, adeò ut excludatur pœnitentia.

Et quoniam dictus fundator in præfata nova, vel secunda dispositione, non solùm reservaverat juspatronatus, sed nominaverat Fulgentium de eadem familia Gratiana, qui verè causam sustinebat; Hoc disputatum etiam fuit, an ista nominatio valeret, dum beneficium adhuc erectum non erat, & quatenus valeret, an potuerit deinde revocari, atque alter nominari; Vtraque tamen quæstio extranea videbatur ob dictam circumstantiam, quod non ageretur de vero beneficio, sed de dispositione merè prophana, unde propterea non intrarent termini spirituales seu beneficiales.

9 Quando tamen de hoc agi debuisset; Quatenus pertinet ad primum punctum, dicebam nil in jure prohibere, ut nominatio seu præsentatio ad beneficium erigendum fieri valeat, ut *per Zabarell. cons.* 82. *num.* 2. *in fine, Lambert. lib.* 1. *par.* 5. *quæst.* 9. *nu.* 47. & 48. Et quoad secundùm non cadebat necessitas assumendi inspectionem super omnimoda revocabilitate, quoniam cùm præsentatio non esset jurata cum promissione de non revocando, vel non accumulando, sufficiebat in exclusionem dicti primi nomioati concursu alterius, qui jam possidebat, illa facultas accumulandi pro una vice, quæ pa-
10 tronis laicis de jure competit, juxta ea quæ in hac materia facultatis accumulandi habentur infra *in Compostallana parochialis disc.* 43. ideoque plura obstabant huic parti, cujus succumbentiam credo sequutam esse, nisi sequuta sit concordia, quam Ego ab initio prævidens difficultates coosului.

ARIANEN, BENEFICIJ

PRO FELICE CACABO

CUM FRANCISCO CASSALTA.

Casus decisus per Rotam pro Felice.

De eodem, an scilicet ipse fundator vel successor alterare possit naturam jurispatronatus, illud de hæreditario faciendo gentilitium, vel econtra, sive adjiciendo qualitatem passivam, quæ priùs non aderat.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutionis causa.*
3 *Vbi adest qualitas jurispatronatus passivi non potest patronus illam negligere, ac alias habens qualitates est instituendus.*
4 *An patronatus ex intervallo, vel successor possit alterare naturam jurispatronatus, ac adjicere dictam qualitatem passivam, distinguitur.*
5 *An intersit Ecclesiæ immutari naturam beneficij, atque de hereditario fieri gentilitium.*

DISCURSUS XVIII.

ANtiquum juspatronatus beneficiorum S. Angeli, S. Mariæ, SS. Apostolorum, priùs Familiæ de Filiberiis, postmodum alterius Familiæ de Pellica- 1
nis, ab ista transitum fecit in Gabrielem Cacabum qui circa annum 1574. instituendo septem filios ex duabus uxoribus suscepto cum reciproca substitutione inter eos, adjecit huic jurispatronatus passivam qualitatem familiarem, ut scilicet præsentari non possent nisi illi de familia, vel descendentia ipsius, quatenus adessent habiles; Cumque sequuta vacatiooe de anno 1648. aliqui ex descendentibus dicti Gabrielis præsentassent Felicem pariter descendentem & de familia: Alij verò Franciscum de diversa familia, atque Ordinarius Felicem instituisset, hinc introducta per appellationem à Francisco causa in *Rota coram Verospio, sub die* 10. *Martij* 1651. ad ejusdem Felicis 2
favorem prodiit resolutio, cui altera pars acquievit, unde propterea causa ulteriorem progressum non habuit, dictaque resolutio habetur impressa *in par.* 11. *rec. dec.* 222. ac etiam repetita *post Tondut. de pension. dec.* 5.

In hac autem unica disputatione, in qua Ego scribebam pro Felice, non dubitabatur de vera & recepta conclusione, quod ubi juspatronatus admixtam habet qualitatem passivam, à fundatore vel alio legitimè adjectam, quod scilicet præsentari non possint nisi personæ de certo genere, vel certam qualitatem habentes, ut non possit patronus talem legem spernere, ac alium præsentare, quodque aliter faciendo actus remaneat invalidus, atque habens qualitatem, spreto patrono, institui debeat tanquam præsentatus ab ipso fundatore, sive talem legem adjicieote, *ad theor. Abb. in cap. cùm in cunctis* §. *inferior num.* 10. *& seqq. de elect. Lambertin. lib.* 2. *part.* 5. *quæst.* 8. *art.* 4. *num.* 11. *Vivian. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 9. *Seraph. decis.* 774. & 1270. *Buratt. decis.* 559. & *Add. ad ipsum decis.* 55. *num. fin.* cum aliis in hujus causæ decisione, & frequenter, cùm sit principium hodie receptum non admittens amplius controversiam, adeò ut per scribentes in contrarium, ut supra, non negaretur.

Negabatur tamen potestas dicti Gabrielis adjiciendi dictam legem seu qualitatem, quæ propterea utpotè malè adjecta, non esset obligatoria, stante, quod non ageretur de lege adjecta per fundatorem in limino fundationis cum consensu Ordinarij, quo casu absoluta est talis legis validitas. sed agebatur de adjecta post longum temporis spatium ab ejus fundatione, cùm tamen, non solùm successori, sed etiam ipsimet fundatori non concedatur ex intervallo adjicere novas leges alterativas, novaque onera, ex generaliter deductis *per Monet. de commutat. ultim. vo-* 4
lunt. cap. 10. *num.* 351. *Ciarlin. controv.* 69. *num.* 4. *Rot. dec.* 593. *par.* 5. *rec.* Et in individuo, ut adjici non possit ista qualitas passiva restringens patronorum libertatem advertitur *per Vivian. part.* 1. *lib.* 2. *cap.*

cap. 8. *num.* 6. & motivatur *decis.* 151. *post eumdem num.* 17. *ex cons.* 134. *Ferret.* cum aliis quæ habentur pluries in præcedentibus super defectu potestatis, tam fundatoris quàm successoris tollendi, vel alterandi jus aliis quæsitum.

Respondebam, (& *Rota* admisit responsionem, utpotè veram beneque fundatam) id procedere, Vel indefinitè etiam in jurepatronatus hæreditario favore Ecclesiæ, cujus præjudicium talis alteratio percuteret: Vel quia patronalem qualitatem ipsiusque Ecclesiæ servitutem prorogaret, ut contingere posset, quando taxativè juspatronatus restrictum esset ad certam familiam seu certum genus, quo defecto efficeretur libera, per novam autem alterationem induceretur prorogatio ad diversum genus; Sive quod Ecclesiæ præjudicium esset circa cultum, quia beneficiato remitterentur onera, vel remitteretur qualitas residentialis, seu sacerdotalis cum similibus.

Sive quod ageretur de jurepatronatus gentilitio, aut aliàs ita constituto, quod successor, qui talem alterationem impugnat, veniat jure suo directè, ac independenter ab eo qui talem legem alterativam adjecit, atque in his terminis procedunt dictæ authoritates, ac aliæ quæ desuper habentur insinuata *discurs. præcedent.* præsertim *in Melphictent. discurs.* 16.

Secùs autem ubi agitur de jure patronatus hæreditario, unde successores suum jus metiantur ab eo qui talem legem alterativam adjecit, & quem in eorum authorem agnoscant; Tunc enim, quoad hæredes & successores ab eo causam habentes, censendus est jure primi fundatoris, quia si poterat in præjudicium ejus hæredem, de ipso jurepatronatus in genere disponere, illud Ecclesiæ remittendo, vel aliis donando aut legando, multò magis potuit illud hæredibus relinquere in aliqua parte à suo primævo statu alteratum, ex indubitato principio, quod nunquam impugnari potest judicium ejus, qui dedit minus, dum in ejus libertate erat nihil dare, ut advertunt *Lambertin. par.* 2. *lib.* 1. *quæst.* 2. *artic.* 7. *num.* 4. *Gratian. discept.* 577. *num.* 41. *& sequen. Rota decis.* 267. *num.* 4. *& sequen. par.* 6. *recen.* plenè scribentes *apud Vivian. lib.* 14. *post cap.* 2. *num.* 27. *cum sequent.* atque ita distinguendo firmatur *per Rotam decis.* 151. *post Vivian. in decis.* 130. *&* 372. *par.* 11. *recent.* plenè *in Lunen, Sarzanen. beneficiorum* 5. *Decembris* 1661. 22. *Maij* 1662. *&* 12. *Februarij* 1663. *coram Ninot*, editis in causa de qua *disc. seq.*

Multò magis, quia, ut advertitur suprà *d. decis.* 16. ista præsertim lex præscribens necessitatem patronis præferendi illos de familia vel sanguine in concursu extraneorum, non videtur exorbitans, seu alterativa, sed potius magis declarativa ejus, quod est de jure, ex ibi deductis & in hujus causæ decisione, eum posita habilitate, nil Ecclesiæ intersit, beneficium uni vel alteri personæ confer-
5 ri; Quinimò potius hujusmodi restrictiones Ecclesiæ favorem concernere videntur, ubi scilicet de hæreditario, juspatronatus fieret gentilitium, cùm ita Ecclesia faciliùs sperare posset libertatem, sequendo eam opinionem, quod cessato illo genere, juspatronatus expiret; Licèt enim ista sit minus recepta, attamen ejus casus dari potest ex clausulis & verbis restrictivis ex deductis infra in hac materia, præsertim *in Bonon. beneficij disc.* 35.

LUNEN. SARZANEN.
Beneficiorum.

PRO JO. FRANCISCO PROMONTORIO CUM JOANNE ANTONIO CONTARDO.

Casus variè decisus per Rotam.

De eadem materia potestatis alterandi naturam jurispatronatus, & præsertim illud faciendi fideicommissarium, an fieri possit sine assensu Ordinarij.

SVMMARIVM.

1 *Facti series cum causa decisionibus.*
2 *An juspatronatus cadat sub fideicommisso, remissivè.*
3 *Quod requiratur consensus Ordinarij ad subjiciendum juspatronatus fideicommisso.*
4 *Ex lapsu longissimi temporis iste consensus præsumitur.*
5 *Dummodo concurrat observantia sine qua tempus non sufficit.*
6 *Conclusio de qua num. 3. intelligitur de fideicommisso particulari.*
7 *Doctores debent intelligi juxta authoritates quas allegant.*
8 *De authoritate* Emanuel. Costæ, *ut loquatur de fideicommisso universali.*
9 *De errore Legistarum circa intelligentiam literalem doctrinarum.*
10 *Expenditur ratio ob quam in legato, vel donatione, aut alia dispositione particulari jurispatronatus requiratur consensus Ordinarij, an sit illa simonia.*
11 *In dispositione inter compatronos non requiritur dictus consensus.*
12 *Assignatur vera ratio ob quam ille requiritur.*
13 *Juspatronatus est individuum, & competit cuilibet ex patronis in solidum.*
14 *Juspatronatus sine consensu prædicto venit accessoriè ad universitatem, vel rem cui est annexum.*
15 *De alia ratione ob quam fideicommissum universale, vel etiam particulare in bonis ordinari valeat, quod juspatronatus complectatur sine consensu.*

DISCURSUS XIX.

AD beneficia B. Mariæ, S. Nicolai, & S. Lu-
ciæ, à patronis (inter se divisis) præsentati fue- 1
runt Joannes Franciscus Promontorius, & Joannes Antonius Contardus, quorum uterque litteras Apostolicas cum derogatione partis vocum obtinuit, unde præsentatis per Joannem Franciscum litteris *in Rota coram Cerro*, super earum executione duæ prodierunt resolutiones sub diebus 3. *Decembris* 1655. *&* 9. *Junij* 1656. quæ habentur impressæ *par.* 12. *rec. dec.* 100. *&* 190. ad quarum normam emanata sententia, in alia instantia appellationis vel restitutionis in integrum *coram Celso*, ea infirmata fuit cum unica decisione 27. *Junii* 1661. inter ejus *impress. decis.* 360. In tertia verò instantia *coram Ninot* hæc posterior sententia infirmata fuit sub diebus 5. *Decembris ejusdem anni*, 27. *Maii* 1662. *&* 12. *Februarii* 1663. incertumque est, an causa ulteriorem disputationis trutinam habuerit, & qualis fuerit ejus exitus, dum amplius de illa actum non audivi, & forsan obitus Joannis Francisci illi finem dedit.

Cùm autem causæ decisio penderet ab enumeratione vocum, & an Joannes Franciscus haberet necnè majorem partem, sub cujus conditione gratiam Apostolicam habebat; Hinc proinde plures cadebant inspectiones in nudo facto consistentes

circa

circa legitimationem personarum, ac pertinentiam vocum seu portionum; Punctus verò juris principaliter consistebat in eo, an attendendum esset quoddam fideicommissum ordinatum per Nicolaum Griffium unum ex filiis Augustini fundatoris, vel possessoris jurispatronatus ad favorem trium eius fratrum eorumque descendentium, sub dispositione, quod in casu obitus absque filiis, ultimus aliquem adoptaret qui familiam assumeret, atque in fideicommisso succederet, ut sequutum fuit.

Non cadebat autem quæstio voluntatis frequen-
2 tium in hac materia disputati solita, an scilicet juspatronatus veniat in restitutione fideicommissi necnè iuxta disputationes habitas infrà *in Capuana, & Mediolanen. disc. 36. & seq.* & in aliis proximis, cùm in præsenti voluntas esset clara & expressa; Ideoque quæstio fuit solùm potestatis, an scilicet fundator ex intervallo, vel eius successor, adiicere possit hanc legem in ipsius fundationis limine non adiectam, atque ita iurispatronatus naturam immutare sine consensu Ordinarii.

Illum verò necessarium esse ad effectum ut iuspa-
3 tronatus fideicommisso subiiciatur, firmant *Decius cons. 127. num. 2. Lambertin. lib. 1. par. 2. quæst. 2. art. 35. num. 9. Garz. par. 5. cap. 9, num. 19. Emmanuel Costa in cap. si pater de testam. in sexto part. 2.* verbo *trebellianica, num. 6. in fine, Rota dec. 542. num. 16. par. 5. rec.*

In prioribus autem decisionibus *coram Cerro*, ad mittendo simpliciter ac indefinitè dicti assensus necessitatem, constituitur fundamentum in ejus præsumptione resultante à lapsu longissimi temporis, ex
4 generali conclusione, quam habemus in alienationibus bonorum Ecclesiæ vel similibus super præsumptione solemnitatum ex lapsu longi, vel respectivè longissimi temporis resultante, juxta majorem vel minorem juris resistentiam *ad notata in cap. pervenit de cens. cum concord.* ex deductis *per Gabr. de præsumption. conclus. 1. Adden. ad Gregor. decis. 354. Burat. & add. decis. 45.* & frequenter in omnibus ferè materiis, præsertim verò in alia alienationis bonorum Ecclesiæ *sub tit. de alienat. & contract. decis. 1.* Et in specialibus terminis huius consensus *Coccin. decis. 106. num. 11. Adden. ad Gregor. decis. 420. n. 7. cum aliis in dictis decisionibus coram Cerro*, & admittitur in alia *coram Celso*.

Facilè autem fuit scribentibus in contrarium hujusmodi fundamentum evertere in dicta alia instan-
5 tia *Coram Celso*, quoniam receptissimum est, ut ad hujusmodi præsumptionem inducendam non sufficiat solus lapsus temporis, sed copulativè requiratur observantia vera, pacifica, continua & univoca, non autem æquivoca ex deductis apud *Otthob. decis. 220*, & frequenter in dicta sua materia *de alienationibus ac alibi*, & in specie *d. dec. 360. Cels. num. 3.* cùm si pariter principium certum non admittens amplius controversiam: Unde cùm de hujusmodi observantia non constaret in adoptivo possessore fideicommissi, cujus casus evenerat, & à cujus voti computatione resolutio pendebat, hinc non mirum si retento dicto præsupposito necessitatis dicti consensus, à prioribus resolutionibus recessum fuit.

Meritò autem mihi in aliquibus disputationibus scribenti pro Joanne Francisco, (cum sensu etiam veritatis,) visum est, recedendo ab intermedia re-
6 solutione, primam sententiam canonizatam esse ex cessante dicta necessitate, quoniam illa procedit in fideicommisso particulari, quod in ipso jurepatronatus ordinaretur, ut tunc, tanquam in legato, vel in donatione, aut alia particulari dispositione ille requiratur, & in his terminis loquitur *Decius dicto cons. 127. num. 2.* in cujus authoritate se fundat *Lambertin. loco citato*, atque ita intelligendus venit *Garz. ubi supra*, qui more collectoris potiùs quàm Doctoris, juxta frequentiorem modernorum stylum; id asserit, relativè ad *Lambertin.* Doctores enim intelligendi sunt juxta doctrinas quas allegant, vul-
garem, ac receptam theoricam *Bartoli in l. non solùm* 7
§ liberatione ff. de liberat. legata.

Scribentes in contrarium, inhærendo juxta modernam corruptelam verbis DD. ac si essent verba
legis, acriter insistebant in eo quod *Emmanuel Costa* 8
in d. cap. si pater de testam. in sexto par. 2. verbo Trebellianica num. 6. in fine, explicitè loqueretur etiam de fideicommisso universali, dum dicit quod restituta hæreditate ex testantis judicio, poterit fideicommissarius consequi etiam juspatronatus si Episcopi authoritas accedat; Ex hoc enim inferebant ita explicitè supponi dictam authoritatem necessariam esse etiam in fideicommisso universali ordinato in hæ-
reditate; Atque super hac doctrina, juxta nostras 9
consuetas leguleicas insipiduras, ob quas apud aliarum scientiarum professores, præsertim verò illos politioris litteraturæ, contemptibiles, ac nauseativi reddimur; Quasi quod in potestate privati Doctoris repositum sit legem condere, ideoque attendi debere quamvis ratione destitutam, quodque ab ejus verbis dentur illationes, vel argumenta a contrario sensu, quo nil absurdius, nihilque magis insipidum & contemptibile, cùm sæpius scribentes, vel non intelligendo quid dicant, vel aliud principaliter agendo, neque particulariter ad verborum formalitates reflectendo, æquivocè eorum sensum explicare soleant.

Cumque pro genio, ac stylo, perpetuò abhor-
ruerim istum pragmaticum morem insistendi super 10
sola doctrina in littera, non indagata ratione; Hinc proinde advertebam, quod pro huiusmodi æquivoci clara notitia, indaganda est ratio, cui dicta conclusio innixa est super hujusmodi consensus necessitate, ut juspatronatus fideicommissariæ successioni supponatur, & quæ differentia sit inter fideicommissum universale & particulare.

Aliqui enim putant, ideò in donatione vel legato, aut alia particulari dispositione requiri Ordinarii consensum, ut ita removeatur suspicio simoniæ, quæ alias committi posset; Verùm insulsa est hæc ratio, tum quia simonia occultè committi solet, non autem publicè, in contractum, vel aliam dispositionem deduci, unde propterea nihil refert accedere, vel non accedere Ordinarii consensum, ubi partes talem depravatum animum habeant; Tum etiam quia, ubi constaret de certa & omnimoda sinceritate actûs, ut præsertim de facili constare dicitur in dispositionibus, quæ per probos viros fiant in actu moriendi per ultimam voluntatem, non deberet ista necessitas desiderari; cujus contrarium est verius; Ac etiam quia non videtur, cur eadem suspicio cadere non valeat in donatione seu legato, aut alia particulari dispositione, quæ fieret in compatronum, & tamen quidquid *Rocch.* & alii dubitent, hodie extra controversiam est id rectè fieri posse, neque dictum
consensum desiderari, ut cæteris relatis *Peregr. cons. 87.* 11
numer. 5. & 6. lib. 3. Acchil. decis. 10. de jurepatr. Barbos. de Episcopo all. g. 71. num. 28 Rot. apud *Otthob. decis 230. num. 12. decis. 106. num. 28. part. 7. recent.* & in aliis frequenter.

Vera ergò ratio illa est, quod hujusmodi jura non sunt in commercio, sed tanquam provenientia ex Ecclesiæ gratia & benignitate inducta ad alliciendos fideles ad fundandas & dotandas Ecclesias, habeant speciem feudorum, vel iurium Regalium non existentium in commercio, neque transferebilium de uno in alterum absque Domini assensu, qui speciem investituræ seu novæ concessionis præseferre dicitur, iuxta ea quæ in feudis habemus in suæ

materia *sub tit. de feudis*, & in officiis ac locis montium, aliisque juribus Regalibus habemus sub eo titulo *de Regalibus* cum similibus.; Unde propterea prodiit, quod dictus assensus non requiritur in dispositione inter compatronos, eo modo quo in feudo vel emphyteusi non requiritur inter vocatos ab eadem investitura, cùm isti jam habeant assensum.

Ac etiam quia, juxta ea quæ habentur plenè de-
13 ducta per *Bellon. jun. de jur accresc. cap. 6. quæst. 48.* cum aliis *sub tit. de feudis in Mutinen. de Rangonis disc. 8.* juspatronatus dicitur individuum, quod habitualiter residet penes quemlibet ex pluribus insolidum, diviso solùm exercitio, unde propterea, quando compatronus ad favorem alterius juri suo cedit, nihil cessionarius acquirit de novo, sed per quoddam jus non decrescendi, sive per remotionem obstaculi, obtinet in exercitio & fruitione majorem portionem, quàm prius obtineret, ut advertitur *dicto discurs. 8. de feudis* & benè *Acchil. dicta decis. d. jurepatr.* cum qua alii, moderniores transeunt, ubi alia consideratur ratio, de qua etiam *sub tit. de feud. disc. 47.* quod Ecclesiæ expedit patronorum numerum minui.

Ista verò ratio non cadit, ubi agitur de dispositione universali, facta scilicet in hæreditate, vel etiam de particulari facta in aliqua bonorum universitate,
14 sub qua accessoriè & consecutivè tanquam universitatis pars, seu corporis universalis membrum veniat ipsum juspatronatus, vel altera res prohibita; Quinimò etiam ubi agitur de dispositione inter vivos vel per ultimam voluntatem de re particulari, puta castro, villa, vel prædio, cui juspatronatus annexum sit, quoniam rectè illud venit, non solùm in dispositionibus merè gratuitis, ut sunt, legatum, vel donatio, sed etiam in contractu emptionis & venditionis, vel simili mediante pecunia, vel alia re temporali, etiamsi ipsius jurispatronatus specifica mentio fiat, quoniam nisi constet quod de illo in pretio ratio habita sit, adeò ut ejus augmentum causaverit, id nil refert, quoniam specificatio facta censetur de eo quod jam inerat, gratia majoris declarationis, neque desuper aliquis consensus necessarius est *ad text. in cap. ex literis de jurepatronatus, ubi Abb. & cæteri de quibus Lotter. lib. 2. quæst. 9. num. 50. Vivian. lib. 4. cap. 4. n. 16. cum sequen. Barbos. de Episcopo dicta alleg. 71. n. 20. Rota decis. 173. num. 24. cum sequen. & decis. 106. n. 27. part. 7. recent. decis. 207. n. 15. & seqq. part. 6.* cum aliis collectis per *Adden. ad decis. 46. num. 11. & sequen. & num. 125. & sequen. part. 9. recem. & in ultimis hujus causæ decisionibus coram Ninot.*

Et conferunt, quæ de alienatione bonorum jurisdictionalium, vel prohibitorum sub venditione, vel cessione hæreditatis, vel alterius juris universalis habentur *in dicto tit. de feudis, in Tyburtina disc. 68.*

Item quia, ex iis quæ habentur infra *in dicta Caprana disc. 36.* & in aliis proximis, in quæstione, an juspatronatus cadat nec ne sub fideicommisso, totum restringitur ad voluntatem, nullatenus autem dubi-
15 tatur de potestate, minusque agitur de necessitate dictæ solemnitatis, quàm incongruum esset desiderare, cùm frequentiùs fideicommissa ordinari soleant per ultimas voluntates in actu moriendi, quando tempus non vacat hujusmodi solemnitates adhibendi; Ac etiam quia fideicommissum non est aliud, nisi succedendi ordo præscriptus ab homine, ad instar illius ordinis quem lex in intestata successione præscripsit, unde quemadmodum prohibitum non est acquirere juspatronatus cum dicto ordine legis, sive etiam præscribere alterum ordinem sanguinis in gentilitio, etiam ex intervallo, ita non videtur quæ ratio dictam solemnitatem exigat, nisi quando ageretur de individua & particulari dispositione fideicommissaria ipsius jurispatronatus tanquam per puram speciem legati, cum cujus terminis procedit *Decius ubi supra,* qui est hujus conclusionis author; Ita verò dicebam examinari debere articulum, non autem immorari in formalitate verborum alicujus Doctoris, ut nostra quotidiana miseria facere cogit etiam eos, qui abhorrent, eo quia frequenter ratiocinia, potiùs aliquorum judicium mentem involvunt, eosque in suspicionem inducunt, opinando, quòd ita Advocati eis pulverem in oculos injicere velint.

Decisiones proditæ *coram Ninot*, habentur inter eius impress. 4. 12. 25. & 60.

PISANA COMMENDÆ

PRO FRANCISCO MARIA,

CUM MICHAELE DE GRIFONIBUS.

Casu disputatus coram judicibus S. Religionis sancti Stephani, resolutus ut infra.

De eodem, an scilicet attendi debeat nova lex, vel conditio per fundatorem, vel alium ejus nomine ex intervallo adjecta quæ sit alterativa antiquæ legis, vel naturæ jurispatronatus; Et an ex lege adjecta in Jurepatronatus activo inferatur ad passivum; Et in specie Commendarum militarium sancti Stephani, super statuto, ut Patrono existente incapaci, debeat eius capacitas expectari, & interim Commenda vacare, quomodo, & quando procedat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Commenda tam circa ætatem, quàm circa alia regulantur jure beneficiorum.*
3 *Dispositio S. C. T. circa ætatem 14. annorum procedit etiam in beneficiis de jurepatronatus.*
4 *Commenda regulares non conferuntur nisi regularibus, vel habilibus ad profitendum.*
5 *An in majoratibus, ac fideicommissis & primogenituris detur suspensio, ut expectetur capacitas primo vocati.*
6 *In beneficiis autem non datur hæc suspensio.*
7 *Vocatio à fundatore debetur institutio etiam invito Patrono, qui alium præsentet.*
8 *De decisionibus* Rotæ in Romana Commendæ *admittentibus dictam suspensionem.*
9 *De impressione, quam faciant doctrinæ punctuales magis quàm rationis.*
10 *An vocato natu majori intelligatur attenta ætate, vel attenta linea.*
11 *Quod ab immutatione jurispatronatus activi non inferatur ad passivum.*
12 *Quod Patronus non possit præsentare se ipsum, remissivè.*
13 *Patronus non potest se ingerere in fructibus beneficii.*
14 *Quod Commendæ Religionis Sancti Stephani non regulentur jure beneficiorum Ecclesiasticorum, sed jure primogeniturum & majoratuum.*
15 *Declaratur quando id procedat.*
16 *Fundator in limine apponere potest conditiones juri contrarias.*
17 *Statuta hujus Religionis non attenduntur in iis, quæ sunt juri contraria.*
18 *M. Magister Religionis militaris licèt sit in temporalibus Princeps supremus, attamen in concernentibus militiam reputatur ut Prælatus.*
19 *Rubrica enim habet vim legis, vel eam interpretatur.*
20 *Quando juspatronatus dicatur competere ex fundatione si concessum est ob augmentum dotis.*
21 *Non attenduntur clausula & verba, sed ipsa substantia veritatis.*

aa *De*

22 *De intellectu Statuti circa fundationem ex bonis Ecclesiasticis.*

23 *Dispositio loquens de futuro non amplectitur praterita, & econtrà.*

24 *Quomodo in his commendis judicetur, vel judicandum sit, & de distinctione, quando in eis intrent Statuta.*

DISCURSUS XX.

1 POstquam juxta seriem, quæ de ista militari Religione Sancti Stephani habetur *sub tit. de jurisdictione disc.* 91. Ad supplicationem Cosmi Primi Florentiæ Ducis, *Pius IV*, de anno 1561. dictam militiam erexit, atque de anno sequenti ejus Statuta confirmavit; Idem Pontifex de anno 1565. suppresso Monasterio Sancti Pauli ad ripam Arni Vallumbrusanæ Congregationis, descripto in libris Cameræ valoris florenorum 400. sive attento eo tempore consimilis summæ 400. ducatorum auri, intuitu augmenti dotis oblati per Michaëlem de Grifonibus annuorum scutorum 300. monetæ, illud mandavit erigi in Commendam, seù Bajulivatum dictæ militiæ de activo jurepatronatus dicti Michaëlis majoris natu, ejusque inter descendentes, passivo autem universæ ejus familiæ, quatenus in ea adessent idonei, & capaces; De anno verò 1574. ad ejusdem Michaëlis preces *Gregorius XIII.* censuit, seù declaravit dictum juspatronatus juxta ordinem primogenituræ, in dicti Michaëlis descendentibus regulari debere.

Cum autem ex Michaële fuisset superstes Franciscus, qui duos habuit filios, Michaëlem scilicèt primogenitum, & Ferdinandum; Atque ex primo fuisset superstes Franciscus junior dictæ commendæ possessor, sequuta illius morte superstite Cosmo filio in pupillari ætate constituto, hinc orta est controversia inter istum, & Franciscum Mariam dicti Ferdinandi filium habilem & capacem super dictæ commendæ ità vacantis pertinentia, atque pro Cosmo prodiit sententia ordinarii judicis, vel Magistratus dictæ Militiæ in prima instantia, commendam scilicèt ei debitam esse, quando ad legitimam ætatem devènerit; interim verò debere stare in suspenso ad normam stabilimentorum, seù Statutorum ejusdem Religionis *tit.* 13. *cap.* 90. atque pendet revisio.

In hac autem controversia; Scribens pro Francisco Maria natu majori & capaci, occasione præsertim petendi revisionem, dicebam pro clariori, magisque methodica discussione, tres inspectiones efformandas esse; Unam scilicèt in terminis generalibus juris communis; Alteram attentis dictis litteris Apostolicis *Pij IV. & Gregor. XIII.* Et tertiam attento dicto Statuto Religionis *tit.* 13. *cap.* 90. per quod expressè disponitur, ut contingente casu vacationis commendæ de jurepatronatus quomodocumque competentis, quatenus patronus, vel ille de linea esset in ætate incapaci, expectari debeat capacitas, atque interim commenda vacare, cum facultate patroni applicandi sibi ipsi fructus, dummodò Ecclesiæ provideatur de necessario, vel consueto servitio.

Quatenus igitur pertinet ad primum, attento solo puncto juris communis, deducebam eadem fundamenta, quæ in consimili quæstione habentur deducta *in Romana Commenda* sub *tit. de fideicommissis disc.* 8. Quod scilicèt commendæ etiam Religionum militarium regulantur quoad ætatem, capacitatem,
2 ac necessitatem providendi, eodem modo, quo beneficia Ecclesiastica *Gonzal. ad Reg.* 8. *glos.* 5. §. 8. *num.* 9. *Gars. part.* 1. *cap.* 4. *numer.* 6. *& 7. Lotter. lib.* 1. *quæst.* 17. *num.* 11. & habetur *sub tit. de benef. disc.* 95. ubi generaliter agitur de ætate in beneficiis requisita.

Qua certa conclusione ità constituta, duæ inhabilitates in dicto Cosmo concurrebant; Una scilicet ætatis, quæ per S. C. T. requiritur ad minus 14. annorum; Atque extra controversiam est, ut cessante contraria voluntate Fundatoris, ubi præsertim agitur de fundationibus post Concilium, 3
istius dispositio procedat etiam in beneficiis de jurepatronatus laicorum *Vivian. lib.* 6. *cap.* 6. *numer.* 6. *Ventriglia de benef. tit. de ætate &c. numer.* 6. *& communiter, ut dicto disc.* 95. *de benef.* ac alibi *eod. tit.*

Et altera quod in commendis, vel beneficiis Regularibus, vel militaribus, pro earum assequutione requiritur, vel professio, vel habilitas ad profitendum *Clem. prima de statu Monachor. cum ibi notat.* 4
& S. C. T. Sess. 14. *de refor. cap.* 10. *& Sess.* 25. *de Regular. cap.* 25. ubi plures colligit *Barbos. Buratt. decis.* 390. *&* 463. Unde cùm in ista militia ad susceptionem habitus seù admissionem ad illum actum, qui loco professionis habetur, requiratur ætas 16. vel 18. annorum, hinc incapacitas remanebat certa, ut etiam supponebantur tanquam absoluta.

Neque de jure prætendi potest diuturna vacatio usque ad tempus habilitatis, quoniam etiam in feudis, vel in primogeniis & maioratibus Hispaniæ 5
aliisque aliquam administrationem annexam habentibus, receptum est non dari suspensionem, seù vacationem, admittendam solùm in fideicommissis ordinariis, ac etiam juxta veriorem opinionem in illis maioratibus & primogenituris, quæ in omnibus, iure fideicommissorum ad terminos iuris communis regulantur, præterquam circa individuitatem, vel singularitatem personæ, excludendo plurium simultaneum concursum, ut advertitur *in dicta Romana Commenda*, ac latius magisque ex professo *in Bonon. primogenitura de Luparis, & in Ferrarien. fideicommissi de Franchis* sub *dicto tit. de fideicomm. disc.* 7. *cum duobus seqq.*

In beneficiis verò Ecclesiasticis, vel commendis, ut supra iure beneficiorum regulandis, extra controversiam est non dari huiusmodi vacationem, nisi 6
pro tempore à Sacris Canonibus præfinito, quatuor scilicèt mensium in illis de jurepatronatus laicali, & sex in illis de iure Ecclesiastico, seù de jure collativo; Et consequenter si de tempore vacationis proximior, & qui aliàs data capacitate præferri deberet, non reperiatur capax, saltem pro tempore, quo præsentatio, vel collatio facienda est, admittitur remorior, vel etiam extraneus præsentari potest irrevocabiliter, ut apud *Buratt. decis.* 680. *decis.* 496. *par.* 1. *rec. decis.* 206. *part.* 3. *Firmana jurispatronatus* 18. *Maij* 1654. *Albergato*, & frequenter, dum præsertim *in dicta Ferrarien.* sub *tit. de fideicommissis disc.* 9. præsupposita ista conclusione tanquam indubitata, quæstio erat, an à simili idem dicendum esset in fideicommissis qualificatis, aliquam administrationem & qualitatem annexam habentibus, puta quia vocati sint Doctores, ac habiles ad exercendum munus Advocati, vel Procuratoris, iuxta illum casum, cum similibus.

Et consequenter, cum dictus Cosmus quamvis de linea primogenita, in quam commenda ingressa erat, ac filius ultimi possessoris, data capacitate, quodam iure continuativo præferendus esset, ut supra dupliciter incapax tam attento tempore vacationis, quàm ultimo momento termini præfiniti ad præsentandum, planum ac absolutum 7
remanere videbatur, institutionem debitam esse alteri proximiori de linea, quamvis à dicto primogenito possessore iurispatronatus activi non præsentaretur, ex natura iurispatronatus passivi, quod personæ de genere vocato, etiam sine præsentatione patroni pro tempore, quinimo eo invito, institui

debent, tanquam vocati à lege, sen præsentati à
fundatore, juxta deducta suprà *in Arrianen. discur.* 18.
& in aliis pluries ad materiam jurispatronatos
passivi.

In contrarium, attentis etiam terminis generalibus
juris, nimium urgebant, atque attento currenti
pragmatico stylo, maximom faciebant obstaculum
duæ decisiones *Rota Romana prodita in dicta Romana*
8 *Commenda* 25. *Februarii* 1661. *coram Albergato* & 5.
Februarii 1662. *coram Emerix*, quæ verè fueruot causa
hujus resolutionis in prima instantia; Verùm (in
sensu etiam veritatis) dicebam dictas decisiones, ce-
tentis terminis beneficialibus, quodque ageretur de
vera commenda ecclesiastica jure beneficiorum re-
gulanda, prorsus extraneas esse à casu, cum illarum ve-
rum fundamentum consisteret in eo, quod ageretur
de primogenitura merè prophana honorifico com-
mendæ militaris vocabulo cohonestata, ex privata
tamen dispositione, & ex aliis facti circumstantiis,
de quibus in eadem causa *dicto tit. de fideicommissis*
disc. 8. unde meritò sub fideicommissaria potius, quam
beneficiali, vel jurispatronatus materia situata fuit.

Ideoque advertebam quod dictæ decisiones, essent
quidem regulariter congruè applicabilas commendis
hujus militiæ ex privatis dispositionibus erectis, atque
cadentibus sub *dicto Statuto* 90 *tit.* 13. *de fundator. Com-*
mend. non autem congruere huic commendæ, ob
quamdam specialem ejus qualitatem ac diversi-
ficantem naturam; ut advertitur infrà in secunda
& tertia inspectione. Verùm quia juxta pragmati-
cum dicterium, hodiè magis æstimari solet una doc-
trina, vel auctoritas punctualis quàm centum ratio-
cinia, quod cum aliqua admiratione deductum quo-
que habetur in quadam Rotali decisione edita in
casu, de quo sub *tit. de emphyteusi disc.* 3. dictusque
9 morbus ubique inolevit; Hinc proindè satis durum
esse solet cum hujusmodi distinctionibus, vel cum
consideratione incongruæ applicationis, tollere im-
pressiones, quas doctrinæ punctuales, præsertim verò
decisiones faciunt.

Quo verò ad secundam inspectionem resultantem
à litteris Apostolicis *Pii IV.* & *Gregorii XIII.* Attentis
primis super concessione & fundatione jurispatrona-
tus, etiam quoad activum, prætendi potuisset illum
spectare debere ad istum natu majorem, dum con-
cessio legitur pro natu majoribus de descendentia
primi acquirentis, ex magis vera & recepta propo-
10 sitione, de qua dicta *dicto tit. de fideicommissis dis-*
curs. 1. *cum pluribus sequen.* ut quidquid sit in majo-
ratibus, in quibus de solo jure successorio honorum
agatur, in illis tamen qui, magis honorifici, quàm
utilitarii, administrationem aonexam habent, cujus
ratione prudentia desiderari videtur, vocatus cen-
seatur majoe natus per naturam, inspecta sola ætate,
non autem per legis fictionem derivantem à præro-
gativa lineæ.

Istam verò quæstionem, seu difficultatem providus
fundatoe, seù primos acquirens, prudenter dirime-
re curavit, cum subsequenti declaratione Apostolica
Gregorii XIII. aliud non continente, nisi decla-
rationem prædictam circa juspatronatus activum,
ut scilicet cum ordine primogenituræ deberet re-
golari, ut existeret penès eum, qui primam figu-
ram in familia faceret, atque, ut vulgo dicitur, capi-
tis domus, juxta ponderationem, de qua infra *disc.*
proxim è sequenti; Nihil autem disponitur vel inno-
vatur circa patronatum passivum, in quo primæ lit-
teræ *Pii IV.* in hac parte in aliquo non alieratæ, ma-
jori natu & capaci assistunt, dum in eis disponitur
præsentari debere descendentes de linea seù familia,
quatenùs adessent idonei & capaces, ideòque ju-
ris communis dispositio in aliquo alterata non re-
manet.

Neque ex dicta alteratione ad preces ipsius fun-
datoris sequuta in jurepatronatus activo aliqua illa-
tio fieri potest ad passivam, de quo nullatenus actum
est, ob notabilem differentiam, quod activi sunt capa-
ces infantes ac mulieres, atque certa capacitas non
desideratur, secùs autem in passivo; Et sic aliud non
continere observabam dictas posteriores litteras *Gre-* 11
gorii XIII. nisi remotionem difficultatis *in discursibus*
præcedentibus pluries insinuata, præsertim *in Melphicten.*
disc. 16. quod fundatoe ex intervallo immutare, vel
alterare non possit naturam jurispatronatus in præju-
dicium eorum, quibus ex lege primæ fundationis
aliquod jus quæsitum esset, dum ut supra, stantibus
dictis litteris *Pii IV.* continentibus juspatronatus
activum pro majoribus natu, probabilius natu major
per naturam, neglecta prærogativa seu fictione lineæ,
ejus pertinentiam prætendere potuisset: ideòque pro
meo sensu extra controversiam quoque videbatur, ut
attenta prima & secunda suspectione, pro hac parte
responderi debuisset.

Major igitur ac tota difficultas residere videbatur
in tertia inspectione, ob suprà insinuatum hujus mi-
litiæ Statutum, per quod tria præsupponuntur seu in-
ducuntur juri contraria: Primò scilicet, quod com-
menda diuturnam vacationem pati cogatur, donec
patroni vel alterius de genere vocato capacitas super-
veniat; quod de jure non procedit ut suprà: Secun- 12
dò quia supponitur ipsum patronum posse præsentare
seipsum, illique pernecesse debitam esse institutio-
nem, cujus contrarium de jure dispositum est, ut
præsertim habetur infrà *in Pistorien. disc.* 32. Et tertiò
quod interim patronus quamvis incapax possit sibi
applicare fructus, quod de jure communi est prohi-
bitum *ad text. in cap. præterea de jurepatronatus*, ubi
scribentes relati *per Barbos. in collect. ad eundem text.*
& per Vivian. par. 3. *lib.* 15. *cap.* 2. *numer.* 13. Magisque
clarè ac rigorosè disponitur per *Sacr. Conc. Trid. sess.*
22. *de reformat. cap.* 11. sub gravibus pœnis, illa præ-
sertim privationis ipsius jurispatronatus.

Atque hinc scribentes super hujusmodi Statutis,
vel respectivè super istius Militiæ commendis, præser- 13
tim *Ansaldus cons.* 12. *cum sequen.* qui apud hujus Mi-
litiæ Officiales reputatur in his materiis Evangelista,
ac etiam *Corinus inter cons. Venturin. cons.* 43. dixerunt
hujusmodi commendas & bajulivatus, vel prioratus
regulari non debere cùm terminis beneficiorum vel
jurispatronatus, sed cum illis feudorum pacti & pro-
videntiæ, seu primogeniorum & majoratuum sæcu-
larium.

Super hoc autem advertebam, (etiam cum sensu
veritatis,) id rectè procedere generaliter in hujus
Militiæ bajulivatibus & commendis utplurimum ex 14
privata dispositione, privatisq; bonis erectis ac funda-
tis, in quibus dictum assumptum rectè procedit; Tum
ex eadem ratione de qua *in d. Romana Commenda sub*
tit. de fideicommissis disc. 8. quod scilicet ista sit quidem
probata militia pia, ac etiam quodammodò Eccle-
siastica, non autem verè regularis, seu religiosa juxta
deducta *d. tit. de jurisdict. disc.* 92. & consequenter,
quod non intrent ea quæ supra habeatur de commen-
dis jure beneficiorum regulandis: Tum etiam, quod
quemadmodum etiam in vero jurepatronatus bene-
ficiorum Ecclesiasticorum apponi possunt per funda-
torem cum consensu Ordinarii leges & conditiones 15
quamvis juri contrariæ *cap. præterea de jurepatr.* &
cap. quanto pe cens. Lambertin. de jure patr. lib. 1. *par.* 1.
quæst. 9. *art.* 1. *Barbos. de Episcopo allegat.* 70. *numer.* 35.
Buratt. decis. 23. *numer.* 3. *eadem, ad eum decis.* 223. *nu-*
mer. 18. *Roias decis.* 294. *numer.* 20. ita nomine om-
nium fundatorum pro tempore, ipsa Religio in uni-
versum, dictas leges adjicere potuit, ut in quacum-
que fundatione subintelligantur ac adjectæ censean-
tur, Ideoque in commendis ita de privatis bonis ex ip-
sius militiæ authoritate fundatis Statutum prædictum
remanet justum beneque fundatum, & observa-
tione

tione dignum, ac etiam rectè intrat dictum assumptum *Ansaldi & Corini*, quod potius regulæ prophanæ primogeniorum & majoratuum, quàm spirituales beneficiorum Ecclesiasticorum attendi debeant.

Hujus autem regulæ, in hac militia generaliter veræ, applicationem constanter negabam in commenda controversa, atque in hoc pro meo sensu versabatur æquivocum clarum, ob istius commendæ particularem naturam ab aliis diversificantem, & non cadentem sub Statuto prædicto, tam ex ratione, seu defectu potestatis, quàm etiam voluntatis.

Potestatis scilicet dupliciter: Primò quia facultas quam *Pius IV.* ut supra dedit hujus Militiæ M. Magistro ordinandi Statuta, expressè restricta est ad ea quæ sa-
17 cris Canonibus, & Concilio Tridentino contraria non sunt, ideòque cum posita qualitate beneficii Ecclesiastici Statutum in tribus adversetur Concilio & sacris Canonibus, ita defectus potestatis remanet clarus, eatenus non cadens generaliter in aliis commendis & bajulivatibus, quatenùs non cum regulis spiritualibus, sed cum prophanis primogeniorum ac majoratuum laicalium, ut supra censeri debeant.

Licèt enim iste M. Magister in sua temporali ditione habeat jura supremi Principis, ac legem concedendi vel tollendi, eique dispensandi potestatem. Attamen id percutit prophana, & laicalia sub ejus laicali Principatu cadentia, non autem in spiritualibus &
18 Ecclesiasticis, in quibus diversam gerit personam Prælati seu generalis Religionis, vel Militiæ Ecclesiasticæ seu piæ, authoritatem desumens à Papa qui eam sibi dedit limitatam, ut de fortiori casu M. Magistri Militarium religionum S. Jacobi de Spata, de Calatrava, & de Alcantara habetur *d. decis. 92. sub tit. de jurisdict. & in Toletana. de Veles sub tit. de Regular.* ac etiam de M. Magistro Hierosolymitanæ Religionis, qui in Insula Melevitana est Princeps, habetur *in Melivitana eodem tit. de jurisdict. disc. 69.*

Et secundò magis in specie, quia si *Pius IV.* in hujus jurispatronatus concessione expressè statuit, vel supposuit præsentari illos de familia habiles, & idoneos, hinc proinde non potuit dictum posterius Statutum conditum de anno 1590. derogare Apostolicæ determinationi.

Voluntatis quoque defectum ex pluribus adesse ponderabam; Primò scilicet ex vulgari axiomate metiendi voluntatem à potestate; Et secundò quia Statutum, (ut probat ejus Rubrica) loquitur de commendarum fundatoribus quibus has prærogativas præbet, ideòque cùm non agatur de commenda quæ patronum agnoscat in fundatorem, dicebam quod non versabamur in casu statuti, sed in casu omisso, vel mixtu regulando juxta terminos juris communis, juxta satis frequentem, ac receptam propositionem quam in materia statutaria habemus *sub tit. de success. ab intest.* & alibi sæpius.

Atque Rubrica attendenda est ad decisionem vel interpretationem, ut cæteris relatis *Rota apud Roias*
18 *decis. 359. numer. 14. Ottobon. decis. 269. numer. 17. apud Cels. dec. 152. num. 11. & dicto tit. de success.*

Fundatoris autem vel fundationis titulus, absque dubio huic commendæ, vel dicto Michaëli primo jurispatronatus acquisitori contendentium stipiti non convenit, quoniam ut pluries *hoc tit.* advertitur, præ-
20 sertim suprà *in Lucana disc. 10.* & infrà *disc. 65.* ubi generaliter agitur quando jnspatronatus dicitur ex fundatione, vel ex gratia, & privilegio ad effectum videndi, an cadat necnè sub reservationibus ac derogationibus Apostolicis; Ubi concessio, ut in præsenti, est mixta, quia nempè non ex sola causa fundationis vel dotationis, minusque ex sola gratia vel privilegii facta sit, sed de utraque participet, ut contingit in concessionibus quæ fiunt Ecclesiarum vel beneficiorum jam existentium ex causa augmenti dotis, tunc attenditur præponderantia, quod scilicet si antiqua dos Ecclesiæ excedit novam seu augmentum, dicatur juspatronatus ex gratia & privilegio, in casu autem converso dicatur ex fundatione seu justitia; Ideoque cùm in litteris *Pii IV.* dicatur Monasterium esse tunc valoris ducatorum Cameræ 405. qui attenta illorum temporum conditione importabant scuta monetæ circiter 500. cùm hodie importent multò plus, augmentum verò esset scutorum 300. monetæ, ita clarum remanebat quod versabamur in patronatu, potiùs gratiæ & privilegii, quàm fundationis & justitiæ.

Et licèt per judices, ac scribentes in contrarium, magnum constitueretur fundamentum, quod in eisdem litteris *Pii IV.* disponeretur; ut istud censendum esset juspatronatus ex fundatione & dotatione, 21
proinde ac si dictus Michaël verè ac integrè de ejus bonis fundasset ac dotasset; Dicebam tamen dubitandi rationem excusabilem quidem esse in exteris istam materiam beneficialem adeò manualem non habentibus, in Curia verò cum risu potiùs accipiendam videri, quoniam, ut locis citatis advertitur, id non pendet à verborum & clausularum formalitate, sed à substantia veritatis, atque quo magis amplæ sunt clausulæ, eo magis dicatur gratia & privilegium.

Motivabatur etiam, quod Statutum disponeret de commendis fundatis, tam de bonis prophanis, quàm etiam de prophanis & ecclesiasticis; Sed pariter videbatur nimis debile motivum; Tum ex claro de- 22
fectu potestatis ut supra, Tum etiam quia regulando voluntatem à potestate, admittendus videbatur intellectus compatibilis, ut scilicet, Vel intelligeretur de illa mixtura quæ tanquam modica non alterat naturam jurispatronatus ut supra: Vel de illis bonis ecclesiasticis quæ contra distingui solent à laicalibus, utpotè quæsitis per fundatorem intuitu Ecclesiæ, ad effectum regulandi alteram jurispatronatus naturam, an scilicet esset ecclesiasticum vel laicale, ex iis quæ pro hujusmodi natura indaganda generaliter habentur infrà *disc. 59.*

Item ad comprobandum dictum defectum voluntatis, duo alia observabam; Primò scilicet quod in eisdem litteris *Pii IV.* disponitur, ut Jacobus primo præsentandus dicti Michaëlis ex fratre nepos, eatenus admitti posset, quatenùs prius clericali tonsura initiaretur, ac etiam habitum hujus militiæ susciperet, ac emitteret illam talem qualem professionem quæ in ea emitti dicitur.

Et secundò quia dictum Statutum emanatum de anno 1590. litteraliter disponit de commendis in futurum fundandis, dirigendo fundationis, vel acquisitionis verba in tempus futurum, unde propterea dicebam capere non posse istam fundationem sequutam de anno 1565. Atque juris regula est, ut indulta aliæque dispositiones de Ecclesiis erigendis non capiant erecta, sed è contrà juxtà *consil. 17.* 23
Calder. de reb. Eccles. non alien. cum aliis apud Cels. decis. 175. num. 8.

Ex his autem certum remanere videbatur, quod ubi causa tractari debuisset in Rota vel Curia, ita cum regulis beneficialibus omninò judicandum esset, ob dictam hujus commendæ particularem qualitatem, ab aliis diversificantem; Quia verò tractabatur coram ejusdem Religionis Judicibus & Officialibus, hinc ab initio, dicti eventus timorem concepi, cùm non advertendo ad hujusmodi distinctiones, generaliter cum dictis Statutis ac traditionibus *Ansaldi & Corini* procedi videatur; Verùm est error 24
manifestus, quoniam attendenda quidem ac observanda sunt Statuta in suis casibus quibus congruunt ut supra, in quibus etiam benè allegati Authores loquuntur, non autem trahenda ad omnem casum.

Neque videtur hæc posse simul stare, quod scili-

cet ista dicenda sit militia verè Ecclesiastica, ad effectum exemptionis à foro ac oneribus laicalibus, juxtà ea quæ habentur *d. disc. 92. sub tit. de jurisdictionis*, ac etiam *in Romana liberationis à molestiis sub titulo de credito*, & quod standum non sit regulis Ecclesiasticis & Beneficialibus; Ista enim implicant inter se, nequa possunt simul stare, potiri scilicet qualitate Ecclesiastica io favorabilibus, eamdemque in aliis quæ non placent negare: ideoque veritas videtur, ut dictumStatutum rectè procedat in iis fundationibus quæ fiant de bonis propriis, quamvis etiam Ecclesiastica, inspecta origine acquisitionis, dici valeant, non tamen constituant verum beneficium Ecclesiasticum ut est præsens, sed potius importent privatam erectionem majoratus vel primogenituræ ita qualificatæ, juxta casum de quo *in d. Romana Commenda sub tit. de fideicomm. disc. 8.*

ROMANA JURISPATRONATUS DE CAFFARELLIS.

Pro ABB. CAFFARELLO

Cum FRANCISCON.

Casus disputatus coram Datario, & resolutus pro Abbate.

De eodem, an scilicet fundator ex intervallo, alter & naturam jurispatroatus reservati pro solo majori natu, ut competat omnibus de familia: Et quatenùs non alteretur, an attendatur major natu in linea, vel in ætate.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Distinguuntur puncti causæ.*
3 *An & quando ex intervallo fundator possit alterare legem fundationis.*
4 *Ex quibus arguatur juspatronatus esse potius familiare.*
5 *Prima dispositio revocata adhuc attenditur pro interpretatione.*
6 *Stant simul juspatronatus competere omnibus de familia vel descendentia, & tamen exercitium esse penes unum.*
7. *Correctio vel mutatio voluntatis non est danda si cadit compatibilitas.*
8 *An vocato natu majore, veniat ille qui est talis in linea, vel potius qui est in ætate.*

DISCURSUS XXII.

1 JOannes Andreas Caffarellus Episcopus Anconitanus, circa annum 1454. Cappellaniam seu beneficium fundavit in Cappella erecta in Ecclesia SS. Fabiani & Sebastiani de jurepatronatus familiæ, sub lege, ut præsentatio spectare deberet ad seniorem & primum domus & familiæ; In alia verò dispositione de anno 458. disposuit simpliciter ut dictum juspatronatus esse deberet Antonii fratris, ejusque posterorum: Cumque diruta dicta Ecclesia, Cappella translata esset ad illam S. Eustachii, atque de anno 1591. Joannes Petrus filius Ascanii primogeniti, Curtius & Alexander filii Prosperi secundo geniti, obtenta coram Cardinalibus Visitatoribus canonizatione dicti Jurispatronatus cum quodam augmento dotis, & cum expressione, quod esset, ac esse deberet in perpetuum ipsorum nobilium de Caffarellis pro descendentibus masculis, hinc præsentarunt, cum subsequuta institutione, Cæsarem Marinellum, cujus obitu sequuto, de anno 1612. iidem præsentarunt Prosperum filium dicti Alexandri (qui postmodum fuit Cardinalis) cujus obitu sequuto de anno 1659. Dux & frater nepotes dicti Ascanii primogeniti ex Joanne Petro filio, præsentarunt Abbatem dicti Ducis fratrem; Petrus autem dicti Card germanus frater omnium senior præsentavit quemdam Franciscum, atque utroque præsentato petente provisionem Apostolicam cum derogatione medietatis vocum, post plures disputationes habitas coram Datario, sequuta institutio fuit in persona dicti Abbatis cum subsequuto pacifico effectu, altero præsentato ejus juri cedente.

In his autem disputationibus, tres fuerunt puncti; Primò super forma probante dictorum testamentorum seu depositionum Joannis Andreæ fundatoris, ac justificatione jurispatronatus: Secundò, an per secundam dispositionem, ut illud esse deberet omnium 2
posterorum Antonii fratris fundatoris, innovari potuerit lex adjecta in ipsa fundatione: quod præsentandi pertineret ad seniorem, & primum de domo, unde propterea omnes posteri haberent jus præsentandi in capita; Et tertiò, posito quod id alterari non potuerit, an sub nomine dicti senioris & primi de domo, veniret ille qui haberet prærogativam lineæ primogenitæ, vel potius ille qui naturaliter esset senior, inspecta sola prærogativa ætatis.

Primus punctus consistebat magis in facto, quàm in jure, atque ex facti circumstantiis remansit planus; Pront modica pariter quæstio fuit super altera facultatis competentis necne primo fundatori ex intervallo alterandi legem fundationis; Licèt enim scribentes pro Petro, vel præsentato ab eo deducerent firmata *in decis. 37. par. 7. rec. decis. 316. num. 23.* 3
cum sequen. par. 10. & dec. 107. num. 2. & seqq. par. 11. quod scilicet ubi agitur de extraneo, non autem de patre acquirente juspatronatus pro filiis, dicta facultas denegetur; Attamen dicebam, scribens pro Duce ac Balthassare, & pro præsentato per eos, ut juxtà ea quæ habentur supra *in Melphicten. disc. 16.* id procedant, quando prima lex adjecta favore aliorum redoleret perfectam irrevocabilem donationem, quæ resultare dicitur à formali erectione facta cum consensu Ordinarii, qui habet vicem stipulationis pro omnibus: Et quo casu minus tuta videtur distinctio inter filios & extraneos, desumpta *ex cons. 19. Calderini de jure patronatus*, juxta ea quæ habentur *eodem disc. 16.* Id autem applicari non potest ad casum, in quo prima 5
lex adjecta sit in altero testamento quandocumque revocabili; Et clariùs, quia in eo continebatur reservatio facultatis adjiciendi novas leges, vel priores reformandi, quando cum Ordinarii consensu formalis erectio sequeretur, quâ non sequutâ, actus adhuc remanet in terminis imperfectionis, & consequenter nemini dici potest jus perfectè quæsitum, adeò ut sit revocabile, ut in his terminis advertitur *per Rotam decis. 208. num. 4. & 5. par. 7. recen.*

Et quamvis iidem scribentes in contrarium, ad aliud motivum convolarent, per quod æqualitas vocum ita inter præsentantes induceretur, eas computando in stirpes, non autem in capita, quod scilicet 4
posita dicta secunda reservatione pro omnibus posteris, intelligendum esset pro eisdem tanquam hæredibus, atque super hoc cum consueto improbo Legistarum labore, longissimas retexerent allegationes super nimium vulgari, ac ampliùs non controversa regula, quod juspatronatus in dubio præsumitur hæreditarium magis quàm gentilitium seu familiare; inanis tamen remanebat labor ex solo facto, ex cujus circumstantiis, tam attentis verbis dispositionis, quàm expresè subsequutâ declaratione dictorum posterorum de anno 1591. ac etiam ex observantia, satis plana remanebat qualitas gentilitia seu familiarum, pro qua præsertim ponderabam illud verbum, *domus*, quod denotat familiam, magis quàm ipsum verbum *familia*, ut advertitur *decis. 162. num. 5. & decis. 474. num. 17. par. 11. recent.* cum aliis quæ in his proximis terminis

terminis habentur *sub titulo de praeminentiis disc.* 13. & pluries *sub tit. de fideicommissis.*

Prout magnum hujus qualitatis argumentum resultare dicebam à dicta prima dispositione, ut esse deberet senioris ac primi de domo, ut advertitur
5 *dicta decis.* 108. *num.*2. *part.*7. *recent.* Licet enim ex hac parte prætenderetur dicta dispositio immutata per secundam, adhuc tamen attendi solet pro adminiculo voluntatis, ut pluries *sub dicto tit. de fideicommissis*, præsertim quia verba secundæ dispositionis sonabant in idem, dum vocati erant *posteri*, quorum vocabulum regulariter solis descendentibus convenit; Et licet quandoque conveniat etiam transversalibus, adhuc tamen intelligitur retentâ qualitate sanguinis ex deductis apud *Fusar. quaest.*330. Ac etiam accedente observantiâ, per quam cessabat omnis difficultas circa dictam qualitatem gentilitiam, seu familiarem.

Major autem apud me erat difficultas (quamvis non examinata, utpotè non tacta per scribentes in contrarium, substinere volentes partes senioris, ac insistentes in dicto solo defectu potestatis) quod
6 scilicet secunda dispositio non esset incompatibilis cum prima, quoniam stant bene simul, ut juspatronatus competat omnibus de familia vel posteritate, adeo ut ratione individuitatis totum jus resideat penes omnes & quemlibet eorum insolidum, & tamen quod exercitium gratiâ majoris commoditatis sit penes solum seniorem seu primum domus, ut advertitur *sub tit. de feudis disc.* 8. occasione administrationis & jurisdictionis feudi, ac etiam frequentius *sub tit. de fideicommissis discurs.* 1. & *sequen. usque ad* 6. ubi descenditur ad hanc speciem jurispatronatus occasione quæstionis, de qua proximè infra; Juris enim recepta propositio est, quod evitare debemus ademptionem seu correctionem,
7 quoties posterior voluntas, non est clarè ademptiva, sed alium possibilem intellectum compatibilem habere potest; ex latè collectis per *Barbos. axiom.* 230. *num.* 7. *Fusar. quaest.* 631. *num.* 14. & 15. & est propositio in foro quotidiana, de qua sæpè *sub tit. de fideicommissis & sub altero de legatis & alibi.*

Ideoque stante dicta compatibilitate, ac etiam quia rationabile & congruum videtur, tam pro majori familiæ decore, quàm pro tollendis dissentionibus & litibus, quæ in multiplicata familia desuper oriri solent, ut exercitium sit penes unum, qui digniorem figuram faciat, hinc verisimile est, quod fundator explicaverit quidem in secunda dispositione voluntatem super habituali pertinentia jurispatronatus ad favorem universæ posteritatis, sed compatibiliter, cum præcedenti dispositione probabili, ac prudenti super exercitio.

Verùm ubi id subsisteret, adhuc dicebam probabilius istud exercitium esse debere penes dictum Ducem, qui licèt ætate minor, erat primogenitus, atque, ut vulgò dicitur, capiòs domus figuram faciebat; Licet enim, ut pluries advertitur *sub dicto tit. de fideicommissis disc.* 1. *cum sequen.* & io his terminis habetur apud *Gracian. discept.*645.*num.* 7. & 12. *cum sequen.* & *discept.* 834. *num.* 6. & per totum, quoties non agitur de jure successorio in bonis, sed de hujusmodi juribus honorificis ac præeminentialibus, quorum exercitium pendeat à judicio intellectus, atque maiorem prudentiam exigat, sub nomine majoris natu vel senioris, probabilius veniat ille, qui naturaliter est talis inspectâ ætate, non curata prærogativa lineæ; Attamen occasione istius controversiæ advertebam, attento communi usu, ac etiam probabilitate, id rectè procedere, quando tale exercitium non uni tantum, sed pluribus relictum esset, puta quia in jurepatronatus familiari disponeretur, quod duo vel tres seniores præsentare deberent, aliaque jura honorifica exercere; Secùs autem ubi uni tantùm, cum tunc probabilius videatur intellectum esse de majori natu juxta prærogativam lineæ, id est de illo, qui primam figuram capitis domus facit, & in quo familiæ decus conservari ac repræsentari dicitur, vel solet, cùm potius indecorum, atque incongruum esset, ut isto neglecto, tales honorificas functiones facere deberet ille, qui habens prærogativam ætatis, tractu temporis, pauper ac vilis esset, cum sæpius juxta casuum contingentiam, ac fortunarum diversitatem, quam sæpe experimur, in eadem familia, tractu temporis ista notabilis inæqualitas contingat, ut advertitur *dicto disc.* 1. & *seqq.* sub *tit. de fideicommissis* & habetur præsertim infra *in Pictorien. disc.* 31.

Clariùs verò, ac pro meo judicio extra omnem controversiam, quoniam testator non adjecit solum verbum *senioris*, quod magni momenti esse solet ad favorem ejus, qui naturaliter est natu major, ut *in dicto tit. de fideicommissis disc.* 1. & *seqq.* sed adjecit etiam alterum verbum, *primo*, quod ad evidentiam probare videtur quo fundator intellexerit de illo, qui primam figuram capitis domus faceret, ac familiæ decorem conservaret, ut communis usus, atque humanus discursus clarè probant. Atque hæc mihi videbatur veritas.

FLORENTINA JURIS-PATRONATUS DE CASAVECCHIA.

Pro ANDREA DE PITTIS

Cum PIERA DE CASAVECCHIA.

Responsum ad causam cum sensu veritatis extra Curiam sub incerto extra.

Juspatronatus quando dicatur hæreditarium, vel familiare, seu gentilitium & familiare; Et an fœminæ veniant, & quomodo sub gentilitio seu familiari.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Juspatronatus præsumitur hæreditarium.*
3 *Observantia satis defertur super gentilitia qualitate.*
4 *Etiam ex conjecturis gentilitia qualitas desumitur.*
5 *De Statutò Florentiæ exclusivo fœminarum.*
6 *Consuetudo attenditur in solo individuo.*
7 *Confessio probat contra habentem causam à confitente.*
8 *Quando observantia est dubia ita ut sola non sufficiat, adhuc servit pro adminiculo.*
9 *Verbum familiæ æquivocum & aptum habere diversam significationem.*
10 *Quæ differentia sit inter gentilitium, & familiare.*
11 *An in familiari succedant fœminæ.*
12 *Quomodo in hoc deferendum sit observantiæ.*
13 *De fœminarum admissione in fideicommissis ordinatis pro familia.*
14 *An differant in hoc termini fideicommissarii ab illis jurispatronatus.*
15 *Expenduntur auctoritates facientes pro fœminis.*
16 *Familiare finita familia non cessat, sed transit ad hæredes ultimi de familia.*
17 † *Quando juspatronatus dicatur hæreditarium seu gentilitium.*

DISC. XXII.

Doncatus, & Dionysius ultimi masculi de familia Casavecchia, donârunt cum consensu Ordinarii, aliisque servatis de jure servandis, Andreæ de Pittis juspatronatus Parochialis Ecclesiæ *Prioriæ*, nuncupatæ Sanctæ Mariæ de Casavecchia: Cumque eis defunctis, ex primo fuerint 1

ſuperſtites Maria Magdalena, & Piera, quarum, prima approbabat donationem; Altera verò eam impugnabat, ac prætendebat juſpatronatus ad ipſam potius pertinere; Hinc iotroducta cauſa coram Ordinario Florentino, communicatiſque motivis per judicem, ex eo laodabili ſtylo dari ſolitis, antequam ad determinationem deveniatur, duo erant controverſiæ puncti ſeu inſpectiones; Una ſuper qoalitate juriſpatronatus, an ſcilicet eſſet gentilitium, vel potius hæreditarium, Et altera, poſito quod eſſet gentilitium, an fœminæ dicendæ eſſent ad illum vocatæ, ita ut dicti ultimi maſculi in earum præjudicium dictam donationem facere non potuerint.

Quoad ad primam inſpectionem; In primo reſponſo ad petitionem Andreæ dato, priuſquam motiva communicarentur, aliæque meliores facti notitiæ haberentur, (ſtante, quod non habebatur tenor fuodationis;) Reſpondi probabilius pro hæreditaria qualitate reſpondendum videri, quoniam pro illa ſtat regula, ut ſcilicet cenſendum ſit potius hæreditariom quàm familiare *ad text. in cap. 1. & cap. cum ſæculum de jurepatronatus, Clementina plures eodem tit. Cal-*
a *derin. conſ. 4. eodem*, & ſcribentes communiter, de quibus apud *Buratt. & Adden. dec. 183. & 647. numero 1. deciſ. 120. num. 9. & 19. & deciſ. 136. num. 2. poſt Vivian. de jure patr. deciſ. 268. num. 1. part. 11. recent. Comen. beneficii 11. Maii 1659. Priolo*, & aliàs frequenter.

Et quamvis ad probandam gentilitiam qualitatem dedueeretur longiſſima obſervantia annorum circiter 150. In quonim ſpatio ſemper maſculi, nunquam verò fœminæ præſentarunt, per quam obſervantiam
3 inferri ad hujuſmodi qualitatis probationem plenè probant ſcribentes apud *Vivian. lib. 14. cap. 2. num. 53. Tondut. quæſt. benef. part. 3. cap. 144. num. 17. Buratt. dec. 183. num. 23. Roias deciſ. 44. num. 7. deciſ. 204. part. 12. rec.* & ſæpius, cum etiam ex conjecturis id juſtificari poſſe firmetur in magiſtrali *Florentina juriſpatronatus de Ricaſulis 20. Martii 1603. & 11. Februarii 1604.* coram *Lancellotto* apud *Vivian. lib. 4. cap. 1. poſt numer. 71. deciſ. 162. & 374. & 254. par. 11. recent.* & in aliis
4 de quibus infra *diſc. 57. generali.*

Nihilominus iſtud non videbatur tutum fundamentum, quioimò obſervabam potiùs retorqueri poſſe, quoniam ſtante Statuto antiquo Florentino, per quod (in toto Orbe fortè ſingulariter, antiquis autem Romanorum legibus magis adaptatæ,) excluduntur fœminæ per maſculos uſque ad octavum gradum, & de quo Statuto actum habetur in alia *Florentina ſub tit. de ſucceſſ.* exindè magis infertur ad qualitatem hæreditariam vix practicabilem in fœminis, ubi eſſent maſculi agnati, ideoque potius id convincit excluſionem qualitatis gentilitiæ, qua etiam poſita ſi attendimus opinionem admittentium fœminas pariformiter cum maſculis nullo ſervato ordine ſucceſſionis, ac proximitatis vel ſexus, ut infrà, etiam ipſæ præſentare debuiſſent, undè proptereà dicebam intrare dilemma, quod, Aut tenenda eſt opinio fœminarum excluſiva à gentilitio, & oppoſitix omni deſtituta erat fundamento, cum in ultimo maſculo juſpatronatus, vel ceſſare dicatur juxtà unam opinionem, vel juxtà alteram magis receptam efficiatur hæreditarium, ut infrà: Aut tenenda eſt opinio æqualis concurſus fœminarum cum maſculis, & tunc obſervantia erat potiùs contraria.

Illud etiam obſervando, quod cum non conſtaret de tenore fundationis, unde proptereà obſervantia non deducatur tanquam ejuſdem fundationis interpretativa, (quo caſu facilius admittitur,) ſed tanquam conſuetudo præſcriptiva ſeù alterativa regularia naturæ juriſpatronatus, & ſic inductiva limitationis regulæ, intrat recepta concluſio deducta ex
6 *conſ. 237. Oldradi num. 3.* de qua *Greg. & Adden. deciſ. 162. n. 2. Buratt. deciſ. 570. n. 9. & 895. num. 4. Majoricen. Canonicatus 27. Martii 1656. & 25. Junij 1657. Meltio impreſſ. deciſ. 156. & 2-8. part. 12. recent.* ut ſcilicet conſuetudo operativa ſit intrà ejus præciſos terminos, ac in individuo, non autem extendenda eſt de caſu ad caſum; Et conſequenter ſi obſervantia fuit pro ſolis maſculis, dicendum eſſet gentilitium maſculinum, nullatenùs verò fœminæ jus haberent, dum neque lex fundationis, neque obſervantia eis aſſiſtebat.

a Viſis autem motivis, ac etiam ipſamet donatione; Quoad hanc primam Inſpectionem qualitatis juriſpatronatus in genere, an ſcilicèt eſſet hæreditarium, vel familiare, mutavi ſententiam, atque in ſecundo
Reſponſo, probabilius credidi eſſe potiùs familiare, 7
ſtante quod in eadem donatione, ex qua donatarius jus metiri prætendebat, geminata aderat donatorum confeſſio, quod hujuſmodi juſpatronatus eſſe familiare, ideoque tanquam proprii auctoris confeſſio rectè probat contrà habentem cauſam ab eo, ex generaliter deductis per *Adden. ad Gregor. deciſ. 452.* & in ſpecialibus terminis juriſpatronatus *Buratt. dicta dec. 183. num. 6. cum ſeq. deciſ. 697. part. 2. num. 2. & 132. num. 5. part. 3. recent. Roias dicta deciſ. 446. num. 3. in eadem Piſcien. 26. Novembris 1650. Celſo* inter ſuas *deciſ. 106. num. 5.* & in aliis.

Multo magis concurrente dicto adminiculo obſervantiæ, quæ licèt ſola, & de per ſe videatur æquivoca, ſeù non operativa ut ſupra, nihilominùs conſi-
derabilis remanere videbatur pro adminiculo, pro 8
qoo etiam rectè ponderari poterat alia ſpecies probationis, quæ in motivis deducebatur ex quadam enunciativa antiqua anni 1514. quoniam multoties hujuſmodi verba familiam denotantia, ſtare ſolent
demonſtrativè, & compatibiliter cum qualitate hæ- 9
reditaria, ut ponderatur in altera *Florentina coram Merlino* inter ſuas *deciſ. 798.* aliàs 120. *poſt Vivian. num. 15. & in Cremonen. poſt eumdem Vivian. dec. 139.* & poſt *Carenam reſol. 10. num. 13.*

Et ſic dicta duo adminicula, ſingulariter & de per ſe, nullius erant operationis, ſatis tamen conſiderabilia ad dictum effectum adminiculandi præfatam confeſſionem, quæ adminiculata, ſi præjudicat etiam tertio, multo magis habenti cauſam à confitenti; potiſſimè ubi non conſtat de fundatione, ex cujus diverſo tenore convinci poſſet confeſſionis error in dubio non præſumendus, undè quoad hanc primam inſpectionem cedebam motivanti, admittendo ut pro familiari potiùs quàm hæreditaria qualitate reſpondendum veniret.

Quarè totus cauſæ punctum reſidebat in altera inſpectione, an ſcilicèt, (poſita hujuſmodi qualitate,)
fœminæ ſuperſtites poſt maſculos defectos jus habe- 10
rent dictæ diſpoſitionis impeditivum; Ad hujus autem puncti veritatem clariùs indagandam obſervabam, quod licèt DD. ac etiam Rota promiſcuè uti ſoleant termino familiaris, ac altero gentilitii, eos habendo pro ſynonomis, Attamen, ſtrictè loquendo, inter ſe differunt, atque terminus gentilitii quandoque latiùs patet, quàm ille familiaris, & econtrà; Sæpè enim datur gentilitium latius, utpotè fundatum pro omnibus de ſanguine & parentela ſivè maſculis, ſivè fœminis, ac ſivè agnatis vel cognatis, & ſic latius quàm familiare, non conveniens niſi illis de familia & agnatione; E converſò autem iſte terminus gentilitii ſtrictius capi ſolet pro ſola deſcendentia fundatoris ſeù familia effectiva, cum alter terminus familiaris, univerſam familiam, tàm effectivam quàm contentivam capiat, ut iſtos terminos plenè explicat *Lotter. lib. 2. q. 51.*

Id autem præmonendum cenſui, ad effectum dignoſcendi verba confeſſionis non eſſe omninò univoca pro decidenda controverſia, de qua agebatur, quodqua in hac materia, certa & uniformis regula tradi non poteſt, ſed totum pendet à ſingulorum caſuum individuis circumſtantiis, ità ut, ad inſtar fidei-

commiſſorum

commissorum & ultimarum voluntatum, sit quæstio potiùs facti quàm juris, & sic non ex eo quod enunciatur juspatronatus esse de familia, ergo sequitur convenire omnibus tàm masculis quàm fœminis, ac illis tàm de effectiva quàm de contentiva, sivè proxima, sivè remota, quoniam hujusmodi confessio rectè operativa est quoad qualitatem in genere, ut scilicet censendum sit potiùs familiare quàm hæreditarium, non autem quoad comprehensionem specierum sub eodem genere cadentium, cùm hoc pendeat ex facti circumstantiis.

His igitur præmissis; Dicebam non reperiri expressè in jure cautum, an in jurepatronatus familiari succedant fœminæ necnè; Affirmativam enim tenere
11 visa est Rota in altera Florentina corā Merlino inter suas decis. 563. aliàs 166 par. 6. rec. n. 15. Negativam verò probant plenè scribentes apud Vivian. d. lib. 14. cap. 1. n. 56. ubi referunt sententiam latam de anno 1578. in individuo canonizantem consimilem donationem jurispatronatus factam per ultimos masculos, non obstante oppositione fœminarum superstitum, & sequuntur Tondut. quæst. beneficial. 158. num. 1. Carena resol. 10. num. 8. in fine, & sensit Rota in d. Piscien. beneficii 26. Novembris 1650. Celso, inter suas decis. 106. num. 6. & in ejus confirmatoria apud Roias d. decis. 446. n. 6.

Qualis autem ex his opinionibus esset verior, tunc proprium judicium interponere nolui; Dicebam tamè, quod quidquid sit de articulo in abstracto, quoties, haberemus legem fundationis generaliter & indefinitivè vocantem familiam: Attamen (ubi lege deficiente,)
12 hujusmodi qualitas deducitur solùm ab observantia, ista capienda est in suo statu, & prout jacet, nedum ex natura consuetudinis attendendæ in solo individuo ut supra, sed etiam quia stante dicta opinionum varietate, rectè illa capienda est tanquam interpretativa, seu decisiva dictæ dubiæ quæstionis.

Motivabatur, quod in jurepatronatus familiari, fœminarum successio verificabilis esset per posterius in defectum masculorum, eo modo quo in fideicommissis seu primogenituris agnatitiis illæ admitti solent, ex deductis decis. 153. par. 9. recen. ac sæpè
13 in sua materia sub tit. de fideicommissis; Verùm (cum sensuetiam veritatis) dicebam, motivum non subsistere; Tum ex supradicta consideratione, quod scilicet difficultas cadere posset, quando haberemus legem fundationis omnes de familia expressè vocantem, secùs autem ubi hujusmodi qualitas deducitur ex sola observantia, quæ utpotè restricta ad masculos, trahi non potest ad fœminas, in quibus illa deficit; Tum etiam quia nullibi in jure cautum est, ut in jurepatronatus dare debeamus eumdem ordinem per prius & per posterius, qui datur in fideicommissarii successionibus, in dubio regulandis, juxta ordinem intestatæ successionis, & ex ea ratione; quod dum fœminæ non prorogant familiam, admittendæ non sunt stantibus masculis,
14 quam ad proprios filios extraneos transmitterent; Istæ siquidem considerationes non cadunt in patronatu, qui tanquam individuus dicitur extare penès omnes de familia in solidum, considerato in singulis solo exercitio, unde non incongruit omnes de familia eodem tempore admitti, sive masculos, sive fœminas; qui de tempore singularum vacationum reperiuntur, absque gradûs vel sexûs discretione.

Et quamvis ab eodem motivante id allegarentur decis. 69. & 139. post Vivian. attamen istæ authoritates ad rem facere non videbantur; Prima enim agit
15 de casu, in quo constabat de fundatione vocante omnes de stirpe seu trunco; Et in secunda aderat etiam fundatio concepta pro omnibus descendentibus per lineam masculinam; sub quorum nomine, ex verisimili voluntate testatoris ac statutaria dispositione, dicitur censeri vocatus priùs masculus, & his defectis etiam fœmina, priusquam juspatronatus transitum faceret ad Capitulum extraneum, & sic extrà casum controversiæ in qua non habebatur lex fundationis, sed totum consistebat in observantia restricta ad solos masculos; Ideoque nullum adesse videbatur fundamentum, ex quo fœminæ earum jus deducerent, ita enim intrabat dilemma clarum: Aut enim juspatronatus est hæreditarium, & de illo disponi potuit: Aut gentilitium ita restrictum ad masculos, & fœminæ sub eo non veniunt, unde de consequenti resultat quod in ultimo masculo effectum esset hære- 16
ditarium, ideoque liberæ dispositionis juxta veriorem opinionem in Curia receptam, quod juspatronatus gentilitium, ubi verba præcisè taxativa non concurrunt, extincta familia, sive extincto genere vocato, Ecclesia non sit libera, sed juspatronatus transit ad hæredes, ex deductis infrà in Bononien. beneficii discurs. 15.

COMEN. BENEFICII

PRO JOANNE BAPTISTA CASTROBESUTIO

CUM FRANCISCO BETUSCO.

Casus decisus per Rotam pro Francisco.

An juspatronatus sit gentilitium vel hæreditarium, & quæ regula tenenda sit ad distinguendam unam qualitatem ab altera.

SVMMARIVM.

1 *Facti series cum causæ decisionibus.*
2 *Computatio vocum in hæreditario fit in stirpes, in familiari autem in capita.*
3 *Præsumitur juspatronatus hæreditarium nisi constet de contrario, etiam ex adminiculis.*
4 *Qualis regula tenenda sit, pro una, vel altera qualitate dignoscenda, & num. 11.*
5 *Ubi habetur tenor fundationis, attendi primò debet.*
6 *De adminiculis inducentibus gentilitiam qualitatem.*
7 *Articulans non fatetur, Verùm articuli faciunt adminiculum.*
8 *Ut adminicula de quibus num. 6. operentur, debent esse univoca, & non sufficiunt æquivoca.*
9 *Limitatio non præsumitur, sed est probanda; aliàs fundata est intentio habentis regulam.*
10 *In arbitrariis non de facili datur gravamen.*
11 *De eodem, de quo num. 4.*
12 *Datur distinctio cum qua regulari debeat pondus adminiculorum, an constet necnè de fundatione.*
13 *Quòd lex fundationis possit immutari per observantiam, & quomodo.*
14 *Quod de facili admittenda sit qualitas familiaris.*

DISCURSUS XXIII.

CUm pluries de familia Castrobesutia, inter se
1 divisi, ad controversum beneficium præsentassent Joannem Baptistam, & Octavianum de eadem familia, hinc orta inter istos lite prius in partibus, & deinde in Rota coram Dunozetto sub die 12. Maii 1656. super bono jure Octaviani prodiit resolutio impress. inter istas Dunozetti decis. 983. Comissaque causa appellationis in eadem Rota coram Priolo, cum clausula parito litteris arbitrio, atque secuta victoris morte, Franciscus cum derogatione jurispatronatus, ac subrogatione ad jus defuncti, provisionem Apostolicam obtinuit, unde reassumpta disputatione dubii ex dictæ commissionis ventre resultantis, An impare arbitrium, sub die 12. Maii 1659. negativa prodiit resolutio, atque concessa expeditione, per Signaturam etiam canonizata cum rejectione appellationis suspensivæ, causa quod sciam, finem habuit.

In hac ultima disputatione coram Priolo, in qua solum

lùm pro succumbente scripsi, ultra alios punctos concernentes potius ordinem judicii quam justitiam causæ ac merita negotii principalis; Quatenùs ad ista pertinet, decisio pendebat à natura, seu qualitate jurispatronatus, de cujus existentia non dubitabatur, an scilicet esse hæreditarium, vel gentilitium, cùm ex hoc penderet vocum computatio, uno, vel respectivè altero modo facienda, cùm non dubitaretur hinc inde de juris principalis hodie certis, quod scilicet si esset hæreditarium, computatio facienda esset in stirpes, juxta quem computandi modum major pars vocum assistebat Octaviano, & successivè Francisco nato; E converso autem, si esset gentilitium, facienda esset in capita, unde maior pars assistebat Jo. Bapt.

Super hoc autem, licèt juxta consuetum stylum, per scribentes in contrarium magnus fieret allegationum apparatus ad probandam regulam assistentem qualitati hæreditariæ, qualis in dubio præsumenda est; Attamen erat labor superfluus, quoniam Ego & cæteri pro hac parte scribentes, eam
3 admittebamus, insistebamus verò in limitatione resultante ex contraria probatione, quam pariter non dubitatur, etiam præsumptivam, ac adminiculativam sufficere: Adeo ut ista videatur species quæstionis fideicommissariæ facti potiùs quam juris, non recipiens certam ac uniformem regulam generalem, unde propterea ejus decisio pen-
4 det à singulorum casuum particulari qualitate, ac individuis circumstantiis, ex quibus resultat, quod eædem conjecturæ ac adminicula in uno casu approbata, in alio autem reprobata habeantur, quia sic unius, vel alterius casus qualitas exigat; Et consequenter consuetus leguleicus error est insistere in cumulo authoritatum, ad probandum, quod aliqua adminiculi species in aliis casibus canonizata, vel rejecta sit; Attendendo potissimè regulam, de qua sæpè in dicta materia fideicommissaria *sub tit. de fideicommissis*, ut non singulariter ac distinctè ponderanda sint, sed unitim cum consueta regula, *ut singula quæ non prosunt, unita juvent.* Ex quo resultat, ut non contrariæ, sed potius diversæ, pro casuum diversitate, sint decisiones ac authoritates quas desuper habemus, & quæ aliquibus invicem pugnantes videntur, isteque est verus modus decidendi hujusmodi quæstiones.

Descendendo autem ad specialia, seu applicationem; cùm non haberetur tenor fundationis, (qua concurrente cessare solet omnis quæstio, cùm illi non data legitima immutatione præscriptiva deferen-
5 dum sit) *Lotter. lib. 2. quæst. 47. num. 32. decis. 255. num. 1. par. 1. rec. dec. 290. num. 1. p. 4.* & habetur infra *disc. 56. & seqq.* ubi de hoc principaliter, unde propterea resistente regula in contrarium, ut supra recurrere oportet adminicula limitationem redolentia.

Ponderabam primò, quod per plures præsentationes, notabili temporis spatio, præsentaverant personæ de hac familia simpliciter, nulla facta mentione qualitatis hæreditariæ, minusque admixta altera persona extranea, vel per cognationem conjuncta, quod videtur magnum gentilitiæ qualitatis
6 argumentum, vel quia verisimiliter quandoque hæreditariæ qualitatis mentio facta esset, vel quia verisimile sit, ut in longo temporis intervallo nulla adfuerit mixtura cognatorum, vel etiam extraneorum hæredum, ut *in celebri Florentina de Ricasolis coram Lancelotto apud Vivian. lib. 4. cap. 1. post num. 71. Buratt. dec. 173. num. 22. cum sequen. & per totum & in aliis.*

Secundò, quia per testes probatum fuerat, omnes de hac familia admissos fuisse ad præsentandum, nulla data graduum & proximitatis discretione, quod propriè incongruit gentilitio seu familiari, non autem congruit hæreditario, ut *in d. Florentina de Ricasolis*, à qua tanquam magistra in hac materia aliæ derivant, *Buratt. d. decis. 183. num. 17. & sequen. Roias dec. 446. num. 8. Cels. dec. 160. num. 7. & 8. dec. 166 num. 14. par. 6. rec.*

Tertiò concurrebat publica vox & fama; quæ juncta cum aliis attendenda est, cùm etiam leviores probationes & adminicula suffragentur, simul juncta cum dicta regula, *ut singula quæ non prosunt &c.* ut *dicta decis. 166. numer. 11. part. 6.* Et his accedebant quidam articuli dati ex parte dicti Octaviani, in quibus idem continebatur; Licèt enim articulans non fateatur, attamen non leve adminiculum ex eis resultat, eò quia non solent articuli concipi & dari absque prævia consideratio-
ne, ut *dec. 115. numer. 2. part. 7. rec. cum aliis per* 7
Adden. ad Gregor. dec. 144. & ad Buratt. decis. 600. in fine.

His autem omnibus, in dictis decisionibus, præsertim in secunda *coram Priolo*, respondetur,
quod sint probationes æquivocæ non benè conclu- 8
dentes, quoniam non ex eo quod illi de familia descendentia præsentaverint absque aliorum mixtura, pernecesse resultat ista qualitas, cùm casus præbere potuerit eis tantùm hæreditatem pro tempore delatam fuisse; Neque ex eo quod negligitur expressio tituli hæreditarii, ergo ille remanet exclusus, *Seraph. dec. 164. num. 9. Duran. dec. 173. numer. 2. Merlin. decis. 798. numer. 9. dec. 288 num. 6. & seq. par 3. recent.* cum aliis in dictis decisionibus causæ, in quibus etiam, præsertim secunda, fundamentum constituitur in quadam confessione asserti procuratoris Joannis Baptistæ.

Et consequenter cum regula sit pro hæreditaria qualitate, limitatio autem non præsumatur, sed
per allegantem probanda sit, ex collectis per *Bar.* 9
los. axiom. 158. Mantic. dec. 251. num. 4. & passim, hinc resultat, quod dici non potest adesse probatio concludens per actus æquivocos, dictam contrariam possibilitatem habentes.

Quamvis autem in arbitrariis non de facili gra- 10
vamen convinci valeat, ut advertitur *apud Gregor. dec. 106. numer. 2. & sub tit. de fideicommissis*, ubi frequenter de hoc arbitrario judicio super conjecturalibus & adminiculativis, cum pluries ob ingeniorum varietatem data etiam æquali doctrina & integritate nimium frequens praxis doceat, ut quod uni videtur album, alteri videatur nigrum; Attamen, pro meo sensu, resolutiones non omninò ca-
ptivarunt intellectum, ita singulas dictas conjectu- 11
ras criticando, cùm potiùs procedendum videatur cum dicta regula, *ut singula quæ non prosunt &c.* considerando totam facti massam, qua attenta, ob dictas inverisimilitudines (etiam in sensu veritatis) probabilius pro familiari qualitate mihi respondendum esse videbatur.

Cumque in decisionibus, præsertim secunda, allegarentur aliquæ authoritates, quæ diversum casum percutiunt, unde propterea resultare videbatur argumentum, quod non distinguendo casum à casu fortè cum aliquo æquivoco processum esset: Hinc proinde advertebam, reflectendum esse ad casuum distinctionem; Aliud enim est, quando constat de
fundatione, cujus tenor probet hæreditariam qua- 12
litatem, cujus proinde clara & expressa probatio habeatur, prætendatur autem ejus immutatio ex contraria observantia (per quam ubi est talis, quod præscriptiva dici valeat, etiam status ab initio in fundatione impressus immutari potest, *Vivian. lib. 4. cap. 9. num. 28. & seqq. cum aliis infra disc. 60.*
ubi generaliter agitur de hac materia, quando juspa- 13
tronatus dicatur hæreditarium, vel familiare, seu gentilitium,) Et tunc quia super diversa hæreditaria qualitate habetur certa & concludens probatio, quæ resultat à fundatione in hac materia ante

omnia

omnia attendenda, ubservantia verò non deducitur pro interpretatiune vel fortiuri præsumptiune excludente simplicem præsumptiunem juris, nnde debet esse formiter præscriptiva, tanquam destructiva seu innuvata præcedentis status certi, idcircò prubatio debet esse univoca & concludens, pro qua non sufficiunt adminicula univoca, rectéque inttat axioma, quud satis frequens in furo habemus, nt contraria possibilitas perfectam & concludentem probatiunem tollat, & in his terminis procedunt *ad. decisiones 173. Dur. num. 5. 336. num. 5. par. 5. & 275. num. 10. par. 7. recent. & alia.*

Aut verò de fundatione non constat, ita nt verè incertum sit, qualis natura ab Initio impressa fuerit, & tunc, licèt regula sit pro hæreditaria qualitate, atmen est regula innixa simplici præsumptiuni juris tantùm, pro qua elidenda, necessaria nun est perfecta & concludens prubatio, sed sufficit etiam levis, *&* præsumptiva seù adminiculativa, neque ità rigurosè proceditur, ut advertitur in dicta magistrali *Florentina de Ricasulis coram Lancelloto, & apud Buratt. dicta decis. 183. ac decis. 166. part. 6. recent. & in aliis.*

Istaque videtur vera & germana distinctiu, quæ debet esse materiæ regulatrix, tanquam libra seu statera, cum qua ponderari debeut conjecturæ & adminicula; Ideoque sæpiùs, ac sæplùs, (furtè ultrà centesimum numerum) super huc punctum, vel pro veritate, vel ad causam consultus extrà Curiam, quandu scilicet juspatronatus esset hæreditarium, vel respectivè gentilitium, aut familiare, cum hac distinctiune prucedere cunsuevi, quanduque pru una, & quanduque pro altera qualitate respondendu, juxta singulorum casuum particulares circumstantias, tanquam in quæstione potius facti quàm juris, quuties expressus tenor fundationis non habeatur.

Proclivior autem esse cuusuevi pro qualitate familiari, motus à communi usu saltem Italiæ, quud cùm præsertim in privatis familiis, jurispatronatus fuudationes fieri soleant, nedum ad pietatem, sed etiam, (& fortè magis) ad ambitionem, ac hono-
14 rificentiam, ut ita fundatoris memoria conservetur, atque facilius nubilitatis justificatio pust lunga tempura fieri valeat, seu familia identitas vel descendentia prubari, ut freqnens experientia ducet; Hinc proinde probabilius videtur, in animo fundatoris putius fuisse istam qualitatem familiarem, quàm hæreditariam, per quam ad breve tempus memoria fundatoris diluitur, atque hoc jus hunorificum decuria conservativum ad extraneas manus transituui facit cuntra umnem verisimilitudinem; Ideoque advertebam rectè cadere ea quæ ex eadem ratione plurica habentur iu sequentibus super alio articulo, an juspatr. natus transeat cum fideicommisso necnè, quod scilicet, quamvis Ruta & Curia, potius in venerationem antiquitatis [illegible] quod ratiu suadeat, sequatur pro regula opinionem negativam, agnoscendo tamen ejus modicam probabilitem, de facili, atque ex levibus adminiculis admittit talis regulæ limitationem, sic à pari circa regulam, quud sit hæreditarium.

SYPONTINA BENEFICII

PRO PETRO

CUM JOSEPHO DE PASCHARELLIS.

Casus disputatus coram Prælato judice commissario, & resolutus pro Petro.

Posita fundatione pro successoribus de familia, de qua familia intelligatur, an de effectiva tantùm, vel etiam de continua; Et quid ubi fundator non habet prolem, unde propterea dicta distinctio non intret, de qua specie familiæ intelligendum sit; Et an illud verbum, *successores de familia*, exigat etiam qualitatem hæreditariam, unde faciat juspatronatus mixtum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quod appellatione familia regulariter veniat solùm effectiva, & fortius si adest pronomen* sua.
4 *Distinguitur contentiva inter proximam & remotam in eo in quo non est verificabilis effectiva.*
5 *Quid operentur in hoc proposito verba* legitimi successores.
6 *Ubi cum verbo* descendentibus *vel* de familia *admixtum est aliud verbum* successür, *inducitur qualitas mixta, & desideratur etiam qualitas hæreditaria.*
7 *Clarius ubi adest verbum* legitimi.
8 *Sed est probatio præsumptiva contraria probatione elidibilis.*
6 *In jurepatronatu mixto utraque qualitas copulativè desideratur.*

DISCURSUS XXIV.

Sequuta de anno 1646. vacatione beneficii seu Cappellaniæ S. Luciæ in Oppido Vici, fundatæ 1
olim per Antonium de Paschareliis sacerdutem *pro se, suisque legitimis successoribus de sua domo* plures descendentes ex germanu fundaturis, ac alii descendentes ex ejusdem fundaturis patruo, omnes agnati & de familia, inter se divisi, præsentarunt Petrum & Jusephum de eadem familia, inter quos orta lite coram Ordinariu, prodiit sententia Jusepho favorabilis; Introducta verò per appellationem causa in Curia coram Prælatu, me circa prufessionis initia scribente pro Petru, cuntrarium judicatum fuit, cum subsequutu effectu, dum collitigans acquievit.

Non dubitabatur autem in ista causa inter partes de qualitate familiari jurispatronatus, cùm tenor fundationis esset clarus: sed duu erant cuntruversiæ puncti, ex quibus pendebat cumputatiu vucum, & an istarum majors pars uni vel alteri præsentato assisteret: Primu. s. de qua familia dicta fundatiu intelligenda esset, an de universa contentiva ex omnibus majutibus fundaturis constituta, vel solùm de cuntentiva pruxima, cujus stipes esset pruprius fundaturis pater; Et secundò, an illud verbum *successoribus* qualificaret huc juspatronatus, adeò ut exigeret etiam qualitatem hæreditariam, unde putiùs mixtum quàm purum familiare dicendum esset; Ubi enim cuncurreret ista qualitas mixta: sive quod intelligendum esset de sula contentiva proxima; cujus stipes esset fundaturis pater, sine dubio major pars vucum assistebat huic parti; Econversò autem, pariter extrà dubium, collitigans majorem partem habebat.

Quatenus igitur pertinet ad primum: Quando verè, ac pruprié adaptabilis esset vulgata distinctio, quam occasione fideicommissorum habemus inter familiam effectivam & contentivam, tunc extra controversiam esset, quod soli effectivæ dispositio conveniret: Tum quia ex magis communi, ac recepta opinione talis in
dubio est regula: Tum etiam quia adest illud pronomen *sua*, per quod clarius dicta regula procedit, ut 2
sæpiùs habetur, *sub tit. de fideicommiss.* præsertim *disc. 50. & plur. seqq.*

Verùm difficultas in eo residebat, quod in fundature, utpotè sacerdote nullam prolem ante clericatum legitimè susceptam habente, verificabilis nou erat terminis familiæ effectivæ, sed solùm ille familiæ contentivæ, sub qua veniunt omnes ab eodem stipite descendentes ac per transversum attinentes, sive pruximi, sive remoti sint, quamvis accederet dictum pronomen *sua*, operativum

rativum quidem in casu quo sit verificabilis dicta distinctio, secùs autem ubi aliàs non est operativum, ut in his terminis specialibus jurispatronatus cæteris relatis habetur *decis. 213.num.12.& seqq.par.9.recent.* Et generaliter ad satietatem colligit *Andreol. controv.* 338. & habetur *decisc.50. & seqq. de fideicommiss.* ac in aliis ibidem; Sive ut ita excludantur illi qui eamdem cognominationem habentes, non probentur descendere ab eodem stipite, ita ut incerta sit familiæ identitas, ut etiam in his terminis jurispatronatus advertitur *d. tit.de fideicomm. disc.50.* & habetur infrà *disc.* 60. ubi generaliter de hac materia, quando juspatronatus sit familiare, &, quibus de familia conveniat; Et propterea cùm non dubitaretur de identitate familiæ, quodque omnes descenderent ab eodem stipite, dum sola differentia erat, quod aliqui descendebant à fratre, alij verò a patruo fundatoris, ita dicebant scribentes pro altera parte, clarum remanere, ut omnium voces in capita computari deberent.

His tamen non obstantibus, (etiam cum sensu veritatis) dicebam justitiam huic parti assistere, quodque solùm in calculo venire debeeent voces descendentium ex germano fratre, qui ipsius fundatoris intestatam hæreditatem obtinuerunt, non autem remotoriorum transversalium, ob restrictionem dicti verbi *familia* seu *domus*, ad solos descendentea ab ipsius fundatoris fratre tanquam ex stipite ejus patris, quem proprium judicavit.

Licet enim apud antiquiores, dicti duo termini generales, familiæ effectivæ & contentivæ solùm cogniti sint, sub primo cadentibus solùm descendentibus, sub altero autem generaliter omnibus transversalibus nulla data discretione gradus, cum sola qualitate descendentiæ ab eodem stipite; Apud moder-
4 nos tamen, magis adaptatè ac judiciosè, ista distinctio admittitur in illis disponentibus qui prolem relinquant, unde propterea uterque terminus verificabilis remaneat; Secùs autem in iis, qui cælibem vitam ducentes, atque prole destituti, aliam habere non possunt familiam, nisi contentivam; Tunc enim rectè cadit istius subdistinctio, inter proximam constitutam ab ejusdem disponentis patre, ac remotam aliis ulterioribus ascendẽtibus quasi quod proxima dicatur verè familia seu domus propria & quasi effectiva, tanquam constituta à stipite patris, qui proprius reputatur, tanquam a se ipso, ita docentibus communi usu, præsertim in clericis, ac etiam naturali discursu, & advertunt *Perегr. cons. 57.num. 8. & 9.lib.5. Cyriac. controv.281.num.72 Altogr.cons.46. num.1. cum seq. & cons.91.num.14. & seq.lib.2.* (licèt non ita distinctè, sed cum aliqua confusione,) *Andreol. d.controv. 338. numer. 5. & seq. & num. 11. & per totum,* & habetur *in dicto tit. de fideicomm. disc.* 25. ac etiam *disc.* 50. *cum seq.*

Clarius verò in hac facti specie ob illa verba, *suisque legitimis successoribus de sua domo*, ex quibus non solùm resultat effectus mixtæ qualitatis ut infrà, sed
5 etiam iste restrictionis dicti generalis vocabuli *domus*, seu *familia* ad illam domum, quam constituturi essent ipsius fundatoris legitimi successores.

Item quia, ubi verbo *descendentium*, vel æquipollenti denotanti gentilitiam seu familiarem qualitatem, additur etiam verbum *successor*, illud denotare videtur qualitatem hæreditariam rei familiaris quo-
6 que junctam, unde propterea juspatronatus remanet mixtum, ut ex *Paris. cons.48.num.9.& seq. lib.6. Achill. decis. 9. de jurepatr. Buratt. decis.647. num.2. & 3. decis.72. & seq. par. 7. rec.* & habetur pluries *sub tit. de fideicom.* ac etiam in aliis *de feudis & de emphyt.* supe dicta mixta qualitate.

Potissimè verò ubi verbum *successor* non est solùm, sed admixtum quoque est illud adjectum *legitimorum*, quod rectè ad legitimam intestatam successionem referendum videtur, licèt præsumptive, non autem necessariè, & sic quatenùs alia efficaciora in contrarium non urgeant, cùm citra fatuitatem dictum verbum *legitimi*, suam faciat operationem in exclusionem illegitimorum, atque alterum verbum *successo-* 8
rum referri possit ad tractum successivum & continuativum in illis de domo, ad impediendum transitum in extraneos, vel ad impediendam beneficii libertatem; Et sic est probatio præsumptiva tantùm rectè operativa, quando majora in contrarium non urgeant.

Posita vero dicta mixta qualitate, certum est, quod illi qui unam tantùm habent, (ut erant illi remotiorea agnati,) concursum prætendere non possunt cum habentibus utramque, ut erant illi qui pro majori parte Petrum præsentaverant.

BURGIS. SEPULCHRI JURISPATRONATUS

Pro DOMINICO ZANCHIO.

Responsum pro veritate.

Sub nomine familiæ qui veniant in utroque patronatu activo & passivo, & quid ubi adjectum esset etiam verbum *descendentia*, quia dictum esset *de familia & descendentia.*

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Sub vocabulo* familiæ *veniunt etiam cognati.*
3 *Fallit in fideicommissis ex usu loquendi.*
4 *Quod idem dicendum sit in jurepatronatus, & quando.*
5 *Verbum* descendentia *complectitur omnes per agnationem.*
6 *Verbum* hæres *vel* successores *adjectum verbo* filiis, *vel* descendentibus, *an stet ampliativè vel qualificativè.*
7 *Quid de vocabulo* parentelæ *adjecto verbo* familiæ.
8 *De argumentis ut verbum* descendentiæ *adjunctum verbo* familiæ, *non stet qualificativè, sed ampliativè.*
9 *De argumentis contrariis.*
10 *Quando admittendus sit usus loquendi, de quo n. 4.*
11 *Quod verbum* parentelæ *quandoque importet agnationem remissivè.*

DISC. XXV.

FUndatore vocante ad juspatronatus passivum personas de duobus familiis sibi conjunctis, postmo- 1
dum verò vocante illos de familia & descendentia cujusdam Francisci, hinc orta est difficultas, an Dominicus Gratius descendens à dicto Francisco per medium fœmineum, esset de vocatis necnè.

Super hoc autem consultus pro veritate ex parte Dominici Zanchi, Respondi, quod ubi vocati solùm essent illi de familia absque alio adjecto, tunc non improbabiliter pro Dominico petente consilium contra alterum Dominicum cognatum respondere potuisset, quoniam licèt verbum, *familia*, in sui lata significatione, attento præsertim jure novissimo, aptum sit convenire etiam cognatis *ad textum in l. fi-* 2
nali Cod. de verb. signif. ubi scribentes, de quibus *apud Manticam de conjectur. lib.8. tit.12. num.6. in principio, Molina de primog lib.3.cap.4.num.9.Cyriac.controv.365. numer. 39. Ciarlin. controvers. 222. num. 35. cum seqq. Seraph dec.1438. num.5. & 6* & in terminis jurispatronatus *Rot. decis.101 num.13. par.6. recent.* cum aliis de quibus latius *in Romana protectionum sub titulo de praeminentiis discurs.13.*

Attamen ex recepto communi usu Italiæ, sub nomine

nomine familiæ demonstrati videntor solùm agnati
idem cognomen habentes, ex deductis *per Fusar. quæst.*
3 *3, 1. & conf. 169. Rota dec. 44. mmer. 1. par. 1. rec.* cum
aliis de quibus *eodem disc. 13. de præminentiis*, & in sua
materia *sub tit. de fideicommissis disc. 24. & sequen. &*
disc. 50. & sequen. Idcircò idem, aliis non refraganti bus,
præsertim in eadem provincia Italiæ, in ista materia
respondendum etiam videtur, quoniam dum est quæs-
tio voluntatis, quid scilicet in animo habuerit dis-
4 ponens sub boc vocabulo comprehendere, adhuc
idem loquendi usus attendendus videtur, ot purifican-
do istos terminos habetur *in Mediolanen. impress.*
post. Vivian. de jurepatr. dec. 71. cum pluribus sequen.
& in Cremonen. coram Corrado decis. 139. post eundem
Vivia. num, & in aliis pluries, atque admit
to potius *in d. disc. 13. de præminentiis*, quando a-
geretur de hoc nudo & simplici verbo, aliæque non
concurrerent circomstantiæ in eo casu concurreotes,
cum, ut advertitur supra *in Commen. disc. 15.* in jure-
patronatus æquè ac in fideicommissis, (ac fortè ma-
gis) urget ratio, ita conservandi fundatoris memo-
riam ac agnationis & familiæ decorem & nobilita-
tem.

Verùm quia in hac facti specie accedebat alterum
magis latum vocabulum *descendentiæ*, sub quo non
dubitator venire omnes, sive per agnationem, sive
per cognationem descendentes, quoties diversæ vo-
5 luntatis probationes, vel adminicula non concur-
rant ex plenè collectis *per Fusar. quæst. 527.* & pluties
in sua materia *sub tit. de fideicommissis.* Hinc pro-
inde advertebam, decisionem controversiæ pendere
à puncto, an dictum aliud vocabulom adjectum per
copulam, ibi, *della famiglia e descendenza &c.* staret
ampliativè, vel potiùs qualificativè.

Super hoc autem in terminis feudalibus, vel simi-
libus occasione verbi *hæres*, seu verbi *successor* juncti
cum verbo *filiis* seu *descendentibus*, nimium DD. cer-
6 tant ac scinduntur, ut patet ex copiosè deductis per
Capyc. Latr. consult. 75. impugnando decisiones *Rota* ibi-
dem registratas *in Sarsinaten. feudi coram Coccino*, &
latius in eadem *Sarzinaten. coram Dunozetto* inter suas
decis. 748. & 760. repetit. post controv. Contrii decis. 18.
& 19. & in eadem coram Otth bono inter suas *decis. 265.*
ex quibus liquet vix discerni posse, quænam sit ve-
rior opinio.

Quia tamen Rota in dictis posterioribus decisio-
nibus *coram Dunozetto & Otthobono* sequuta est opi-
nionem, ut concurrente dictione copulativa, sta-
ret magis ampliativè quàm qualificativè, etiam fa-
vore extraneorum, qui comprehendantur sub vo-
cabulo *hæredum*, & sic in fortiori casu, in quo age-
batur de materia differenti feudorum, quæ regula-
ster non conveniont nisi hæredibus sanguinis, hinc
dicebam multò magis regulariter, & non concur-
rente tali circumstantia, quæ limitationem suadeat, id
admittendum esse in præsenti: Tum ratione subjectæ
materiæ indifferentis, quæ de sui natura est hæredi-
taria, extraneis etiam congrua: Tum quia non age-
batur de comprehensione extraneorum sub latiori
7 vocabulo *hæredum* vel *successorum*, sed de magis stricta
comprehensione descendentium, ot in proposito vo-
cabu i *parentela* per copulam adjuncti vocabulo *fami-
liæ* habetur etiam *dicto disc. 12. de Præminentiis*, ideo-
que concludebam talem esse regulam generaliter ac
in dubio tenendam.

Multò magis in hac facti specie ex pluribus cir-
cumstantiis, vel adminiculis eamdem regulam corro-
8 borantibus; Primo scilicet, quia non agebatur de fa-
milia ipsius fundatoris, unde caderet illa affectio-
nis ratio, quæ erga proprium nomen propriamque
familiam, ex dicto præsertim Italiæ usu urgere solet;
Secundò ob discretivam, quod in duabus aliis fami-
liis præcedenter vocatis istud vocabulum magis la-
tum non adjecit, unde propterea intrat vulgare ar-
gumentum discretivæ, quod ubi voluit dixit &c. Et
tertiò fortius ex qualitate dicti Francisci de eo tem-
pore in dicta decrepita ætate constituti, alium non
habentis filium, nisi unum constitutom jam in sacris,
ac de nova prole desperati, unde propterea familiæ
vocabulum in sui vera & propria significatione veri-
ficari non poterat.

Econversò autem, aliud argumentum non urge-
bat, nisi illud quod in præcedentibus dispositioni-
bus, cum duabus aliis familiis attinentibus ad so-
lum familiæ vocabulum se restrinxerat, ideoque im- 9
probabile videbatur quod cum extraneo latiùs di-
sponere voluisset; Verùm hoc unicum adminicu-
lum non videbatur sufficiens in concursu tot alio-
rum in contrarium habentium assistentiam regulæ,
ut supra; Et fortiùs quia neque expressè in jure sta-
tutum est, ut familiæ vocabulum importet præcisam
restrictionem ad illos de agnatione, adeò ot concur-
rat positiva incapacitas cognatorum, ne sub illo
comprehendantur, sed solùm id potiùs provenit ex
dicto communi loquendi usu, quem pro meo sensu
ut supra admitterem, ut etiam in hac materia suffice-
ret, quando dictum vocabulom est solum, atque
percutit ipsius testatoris vel fundatoris familiam, er- 10
ga quam urgeat ratio affectionis, atque alia in con-
trarium non concurrant, non autem ut id adeò cer-
tam habeat juris regulam, quod oporteat for-
malem limitationem probare atque discutere, an ad-
minicula sint vehementia & sufficiant necnè, unde
propterea in ista tanquam quæstione facti & volun-
tatis potiùs quàm juris, ipsius facti qualitas regula-
trix esse videtur, ut latiùs in his proximis terminis
advertitur *dicto disc. 13. de præminentiis.*

Præsupponebatur in facti notula, quod vera testa-
toris intentio fuisset, mediante vocatione familiæ &
descendentiæ dicti Francisci extranei, gratificandi
solùm præfatum ejus unicum filium sibi cognitum,
quem sciebat in sacris constitutum, dum etiam scie-
bat eundem Franciscum ob ejus gravem ætatem non
esse habilem ad procreationem aliorum filiorum,
quibus mediantibus ejus familia conservari posset,
atque ego in quodam sensu naturali credebam ob
facti circomstantias, quod ista esset verisimilis volun-
tas; Verùm id non videbatur sufficiens, ut præmissis
præponderaret, ideoque concludebam alia facti ad-
minicula expetenda esse, puta ex verbis, licèt inci-
denter, per f[illegible]datorem dictis cum amicis, seu aliàs,
cum etiam in fortiori casu lati vocabuli seu termini
parentela absque adjuncto *familia*, Rota judicaverit
pro restrictione ad illos de familia *in Civitatis Blebis* 11
Cappellaniæ, de qua *infra disc. 27.*

FANEN. CAPPELLANIÆ

Pro AUGUSTINO CLAUDIO

Cum N.

Casus variè resolutus.

De eodem vocabulo *familia* quid significet, & qui sub eo veniant in utroque patronatu, An scilicèt conveniat solis agnatis, vel etiam cognatis; Et quid ubi adjunctum est proprium nomen, cum quo ipsa familia deominatur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ex quibus apud judices fieri soleant impressiones.*
3 *An & quando sub vocabulo* familiæ *veniant cognati, remissivè.*
4 *Ubi adest voluntas disponentis, non curantur absurda.*
5 *Non semper eadem est significatio, sive operatio v.*

borum , & in specie de verbo pareotelæ , *quandoque capiendo pro agnatione.*

6 *Quod etiam in jurepatronatus verbum* familiæ *ex usu loquendi non conveniat nisi agnatis.*

7 *Verba per* rectam lineam , *quid significent , vel operentur.*

8 *Quando verbo familia adjectum est illud nominis , siu nuncupationis ,tunc non convenit nisi agnatis.*

9 *Item ubi verba dirigantur in agnatum masculum.*

DISCVRSVS XXVI.

1 AD controversam cappellaniam fundator vocavit descendentes Therigij fratris de ejus familia Balestreriorum tamùm, istaque familia deficiente vocavit familiam illorum de Claudiis ; Cumque defecta linea masculina dicti Therigij , sequuto casu vacationis , descendentes per fœminas ex dicto Therigio præsentassent N. pariter descendentem , illi verò de Claudiis præsentassent Augustinum de eadem familia ; Hinc ortalite , illaque introducta in Coria coram Prælato , hic pro dicto primo descendente per fœminam à dicto Therigio pronunciavit , sed in gradu appellatinnis alter Prælatus , revocando dictam sententiam judicavit pro Augustino , pro quo scribebam , atque in hoc statu causa pendet.

Motus fuit judex primæ instantiæ alioqoin doctus , & ingeniusus,ex iis,quæ habentur deducta *in Romana protectionum* sub *tit. de praeminentiis discurs.* 13. cum in ea causa ipse quoque aliquam habuisset participationem pro illis de sanguine Pontificis fundatoris pro quibus Ego scribebam , vel respectivè votabam , ideoque formata ex illis impressione,induci non potuit ad reflectendum ad casuum
2 diversitatem ; Incredibile siquidem est , quantom in judicibus operentur illæ primæ impressiones quas in eorum intellectu feceront aliæ consimiles causæ propriæ , vel conjunctorum , seù concivium , aut in quibus aliàs judicarunt , vel tanquam Advocati scripserunt , ut quotidiè experimur.

Dicebam igitur scribens pro Augustino , (etiam cum sensu veritatis agnitæ per judicem alterius instantiæ ,) quod ubi verbum , *familia* , esset solum , tunc in concursu extraneorum , probabilius esset
3 comprehendi quoque descendentes per cognationem ex deductis *dicto disc.* 13. *de praeminent.* ac etiam in *Burgi Sancti sepulchri disc. praeced.* obi quod licèt in ista materia jurispatronatus , juxta dispositionem juris canonici potiùs quàm juxta subtilitates juris civilis regulanda , facilius procedatur, quàm in materia fideicommissaria , attamen idem loquendi usus attendendus videtur : Sed quia alia concurrebant verba , & adminicula suadentia restrictionem voluntatis ad solos agnatos præcisè , idcircò omnes juris regolæ , ac præsumptiones cedere de-
4 bent voluntati disponentis , quæ dominatur, totumque facit , quamvis absurda exindè resultarent , atque ità irrationabilis remaneat dispositio , quoniam in quæstionibus voluntatis non inspicitur quare , sed quid disponens voluerit , ut præsertim advertitur *sub tit. de fideicommissis disc.* 30. & in decisionibus in ea causa editis & alibi.

Neque semper eadem , ac uniformis est verborum operatio , vel significatio , sed juxta facti quali-
5 tatem , unam vel alteram voluntatem suadentem , ut præsertim habetur *disc. seq.* de verbo *parentela* , quod sine dubio latiùs patet , atque de sui natura aptum est comprehendere , ità cognatos sicut agnatos , *ut dicto disc.* 13. *de praeminent.* & tamen illud ad solos agnatos ibi restrictionem recepit , cum similibus , quoniam , ut pluries habetur in *dicto tit. de fideicommissis* , ac etiam *hoc eod. tit.* & alibi , in quæstionibus voluntatis prorsus erroneum est ex verborum formulis , vel grammaticali significatione regulam generalem cuicumque casui applicabilem statuere.

Applicando autem ad rem , ultrà verbum *familia* , quod stante communi usu Italiæ , quando præsertim non concurrunt alia verba latiora , etiam in hac materia jurispatronatus , vel honorifici , in sensu restri- 6
ctionis ad agnationem accipi solet , ut patet ex deductis *dicto disc.* 13. *de praeminent.* & habetur apud *Lotter. lib.* 2. *quaest.* 11. *num.* 77. *& per Rot. dec.* 71. *cum seqq. & decis.* 139. *post Vivian. & in aliis pluries* ; Plura alia concurrere observabam id ad evidentiam convincentia.

Primò scilicet , quia vocabantur descendentes per rectam lineam à dicto Therigio tantum ; Dicta 7
enim verba per *rectam seu directam lineam* , denotare videntur solum masculum per masculum ex deductis *per Menoch. cons.* 326. *num.* 83. *Fusar. quaest.* 346. *num.* 7. *Barbos. in tract. Variis de Verb. Appell. cap.* 135. *num.* 14. Et quamvis ista propositio non sit omnino firma , suasque patiatur difficultates , ex iis quæ habentur *in Romana fideicommissi de Pontianis* sub *tit. de fideicomm. disc.* 27. attamen , quidquid sit de hoc puncto , quando de illo principaliter agendum esset , negari non potest , saltem exindè aliquod adminiculum resultare.

Secundò , quia vocabulum *familia* non est simpliciter prolatum , sed adjectum ejusdem familiæ cognomen *de Balestreriis* , tunc enim tanquam in 8
claris , cessat omnis quæstio , quæ solum cadit , an censeatur vocata sola familia effectiva , vel etiam veniat contentiva juxta notas *decisiones in Bononien. fideicommissi de Pancaldis coram Panzirolo & Cerio* , de quibus habetur sæpius mentio *sub tit. de fideicomm.* præsertim *disc.* 50. *cum pluribus seq.* ad materiam comprehensionis personarum sub dispositione concepta ad favorem familiæ ; Omnes autem , nemine discrepante , concordare videntur , quod ubi accedit dicta nominis specificatio , tunc vocabulum *familia* non nisi agnatis conveniat.

Et in specie , quod ubi adest adjectum nominis , non veniant nisi illi , qui verè sunt de familia, ponderabam *decis. Papien. jurispatronatus coram Lancellotto registrata apud Vivian. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 55. ubi de jurepatronatus reservato per Pium V. in Collegio Papien. per ipsum fundato ad favorem ejus familiæ , quod ob illud adjectum *Ghisleriorum* de facto illi de Ghisleriis , qui per transversum , & forsan remotè , ipsi Pontifici attinebant , obtinent dictum juspatronatus , in exclusionem Marchionum , seù Ducum Cassani descendentium ex Pontificis sorore , & quos ipse in nepotes & conjunctos agnovit, ut advertitur *dicto disc.* 13. *de praemin.* & habetur etiam *in Miscellanea variarum rerum Ecclesiastica-* 9
rum sub *tit. de sepulturis in Romana Sepultura* , ubi de quodam sepulchro ab eodem Pontifice constructo , dum erat Cardinalis , quoniam ubi dictum adjectum concurrit , tunc reverà nulla cadere videtur difficultas.

Tertiò , quia prima dispositio directa est in masculum , quo casu intrat consideratio , de qua *dicto tit. de fideicom. discurs.* 24. *& seq.*

CIVITATIS BLEBIS CAPPELLANIÆ

Pro FELICE CINCIO

Cum JOANNE FATIO.

Casus variè decisus per Rotam.

De jurepatronatus passivo ordinato pro illis de parentela fundatoris , an conveniat attinentibus per cognationem, vel solùm agnatis.

SVMMA

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutionis causa.*
3 *Quod quandoque expensa litis superent victoria æstimationem.*
4 *A. C. in beneficialibus non habet jurisdictionem, ex cujus defectu non solum corruit ejus sententia, sed etiam corruunt alia Rotales confirmatoria.*
5 *An in Cappellaniis non erectis formiter in beneficium.*
6 *Quando in jurepatronatus activo, vel passivo constare debeat de conjunctione per gradus distinctos, vel sufficiat probatio generica.*
7 *Actor debet concludenter probare, id quod est fundamentum vacationis, ac etiam in beneficialibus intrat regula, quod reo & possessori sufficit vincere per non jus.*
8 *De verbo* parentelæ *quibus conveniat.*
9 *Quod ex voluntate fundatoris possit esse restrictum ad solam agnationem.*

DISC. XXVII.

1 FUndante testatore de familia Fatia, cappellaniam, cujus juspatronatus activum aliis concessit, sub dispositione tamen, quod illinc ad 15. annos quibus durantibus deputari deberet cappellanus manualis) existentibus habilibus & capacibus de ejus parentela, isti deberent præsentari, ac aliis omninò præferri: Cum adveniente dicto tempore, fuisset præsentatus Felix, testatoris conjunctus per cognationem, cum subsequuta institutione, eandem cappellaniam, utpote malè provisam contra legem à fundatore adjectam, à Dataria impetravit Joannes fundatoris agnatus, sub prætextu quod sibi ratione jurispatronatus passivi juxta legem à fundatore adjectam beneficium debitum esset; Quare introducta causa coram A. C. prodiit sententia Joanni impetranti favorabilis, confirmata in gradu appellationis per
2 aliam sententiam Rotalem *coram Verospio*, prævia *decis. 23. Januarii* 1660. Commissa verò causa appellationis in eadem *Rota coram Cerro*, præviis duabus decisionibus *sub diebus* 15. *Iunij*, *&* 5. *Decembris* 1661. infirmatæ fuerunt dictæ sententiæ; Commissaque denuò causa *coram Ninot*, ista posterior sententia infirmata fuit, confirmando duas præcedentes præviis duabus decisionibus sub diebus 4. *Decembris* 1662. *&* 23. *Februarij* 1663. Unde propterea denuò commissa causa *coram Taia*, cum clausula, constito de tribus, sub diebus 24. *Decembris* 1663. 5. *Februarij*, *&* 26. *Iunij* 1664. responsum fuit de prædictarum trium conformium infirmatione ob earum nullitatem, atque ad normam dictarum trium decisionum expedita sententia, & commissa causa *coram Carpinea*, sub *die* 9. *Decembris* 1665. prodiit resolutio pro confirmatione hujus ultimæ sententiæ infirmatoriæ, unde propterea Joannes adeundo Signaturam Sanctissimi obtinuit rescriptum, ut postpositis nullitatibus procederetur ad ulteriora in causa constito de bono jure, super quo ad formam rescripti assumpta disputatione, sub *die* . . 1668. pro eodem Joanne prodiit resolutio, quæ fortè liti finem dedit, dum ampliùs de illa actum non audivi, atque in ista causa etiam quoad victorem verificatum vidimus solitum dicterium,
3 quod beneficia assequenda per viam litis, inter malefica infortunia potiùs computanda sunt, dum sine dubio, litis expensæ ejus æstimationem in duplo & ultrà excesserunt.

Duæ igitur fuerunt istius causæ partes, una ordinis circa nullitates trium conformium, de quibus actum fuit in quinta instantia *coram Taia*, & in sexta *coram Carpinea*: Et altera justitiæ seù meritorum negotii principalis.

Super hac secunda solùm ego scripsi in ultima instantia *coram Carpinea*, super dubio prodito à rescripto Sanctissimi, & sic in statu causæ semimortuæ post dictas tres conformes, quæ Sanctissimo ejusque Signaturæ Gratiæ, occasione agendi de rejectione nullitatum, (quamvis incidenter) reputatæ fuerunt justæ, ideoque nullam partem habui in disputationibus super nullitatibus dupliciter canonizatis: Primo ex defectu citationis: Et secundò ex altero jurisdictionis, qua caret A. C. in beneficialibus; cumque duæ posteriores sententiæ Rotales essent simpliciter confirmatoriæ primæ sententiæ, hinc dictum fuit, 4
eas quoque corruere tanquam ex initio infecto, unde dictæ decisiones *coram Taia & Carpinea* videntur satis notabiles in hac materia carentiæ jurisdictionis A. C. in beneficialibus, ut advertitur in sua materia *sub tit. de beneficiis*, ac etiam *sub tit. de judiciis*.

Adeoque mordicùs dicta jurisdictio negata fuit, quod licèt ex parte dicti Joannis, qui sententias reportaverat, fundatè diceretur, quod ista non esset causa beneficialis, dum agebatur de cappellania proveniente à privato judicio testatoris, absque formali erectione facta cum auctoritate Ordinarii, unde propterea remanere potiùs dicitur in terminis simplicis legati pij juxta notoriam, ac magistralem decisionem *Melphicten. legati pij coram Dunozetto* 5
inter suas *decis.* 101. *repetit post Marin. resol.* 36. *lib.* 1. *& decis.* 238. *part.* 5. *recent.* sæpius enunciata *hoc eodem tit.* & sub altero *de beneficiis*; Adhuc tamen respondetur sufficere implicitam erectionem, seu approbationem resultantem ab institutione, quam Ordinarius concesserat Felici præsentato; & clariùs in præjudicium ipsius Joannis, qui tanquam formale beneficium eandem cappellaniam impetraverat à Dataria, unde propterea ipse dicere non poterat contrarium, neque dictam qualitatem negare; Super cujus tamen assumpti veritate adhuc occasio non dedit maturum judicium efformare, dum super isto puncto, ut insinuatum est, non scripsi: Visa est tamen magna extensio, dum etiam in casu *dicta Melphicten. coram Dunozetto*, concurrebant aliquæ provisiones factæ per Ordinarium, cum præsupposito quod ageretur de beneficio legitimè erecto, sed quod hoc præsuppositum sive revera detegatur erroneum, non videtur aptum ad imprimendam talem qualitatem, cùm in actibus gestis cum falso præsupposito, seu erronea credulitate, abesse dicatur consensus. Ac etiam quia non omninò incongruit, ut etiam super simplicis legati pij pertinentia ex judicio testatoris Ordinarij auctoritas adhibeatur, super delatione, seu adjudicatione magis uni quàm alteri, quodque adversus Ordinarij judicium detur etiam recursus ad Sedem Apostolicam, absque eo quod exindè resultet formalis erectio in beneficium, dum nulla causæ cognitio desuper habita fuit, atque animus Ordinarij, vel respectivè Papæ ita fuit potiùs præsuppositivus quàm dispositivus.

Quatenùs igitur pertinet ad alteram causæ partem in meritis negotij principalis; In præcedentibus disputationibus tres erant puncti; Primo scilicèt super incapacitate dicti Joannis possidentis in eadem Ecclesia, in qua erat cappellania, alterum beneficium, onde propterea ex hac parte dicebatur, atque in decisionibus *coram Cerro* admittitur, obstare judicium fundatoris prohibentis cappellaniam conferri iis, qui alteri servitio addicti essent; Verùm hic punctus in ultima disputatione, in qua ego scripsi, neglectus fuit, & meritò; cùm ex facti qualitate reverà incompatibilitas non adesset, dum utrique beneficio, seu cappellaniæ compatibilites &

commodè servitium præstari poterat, capieodo fundatoris præceptum, spectato ejus fine seu effectu, non autem io sola formalitate verborum, & multò magis accedeote dispensatione Apostolica, unde proptereà decisiones *coram Ninot* in hac parte mihi videbantur justæ, benèque fundatæ.

Altee erat punctus, quod Joannes melius, ac per gradus distinctos probaret proximitatem cum fundatore, quam non ita benè probaret Felix, ideoque in concursu præferri deberet ille, qui meliores habebat probationes; Et tertius quod ubi etiam clara probatio ex parte Felicis adesset neque suffragaretur, eo quia fundator vocando sibi magis attinentes de parentela, de solis agnatis, non autem de cognatis intelligere voluerit.

Secundus punctus erat potiùs facti quàm juris super fide præstanda testibus ex parta Felicis inductis ad probandam ejus parentelam in gradu æquali cum Joanne, cum sola differentia, quod unus esset per agnationem & alter pee cognationem; Quatenùs verò pertinet ad partes Advocati, dicebam, quod hæc inspectio, an magis unus quàm alter contendentium suam proximitatem probaret, rectè caderet, quando res esset in fieri, quia oempè vacante
6 beoeficio jurispatronatus passivi, ac debito certo
geoeri personarum juxta ordinem proximitatis, duo se opponerent contendentes de institutione vel adjudicatione, quorum unus per gradus distinctos meliùs proximitatem probaret quam alter, atque in his terminis benè procedunt dictæ decisiones, ac auctoritates in eis deductæ, quæ verè hos terminos percutiunt.

Secùs autem dum res non erat ampliùs in fieri, dum patroni jam præsentaverant, cum subsequuta institutione & possessione, eum, quem non dubitabatur in genere esse de fundatoris parentela, cum sola controversia esset circa probatiooem graduum, seù majoris & minoris proximitatis; Ità enim dictis conjunctus in genare rectè præsentatus, ae institutus dici poterat, dum altee, qui se prætenderet proximiorem, non comparuerat; Non tenentur eoim patroni canere tuba, vel indagare, an adessent oenè io rerum natura magis proximi, quàm ille, quem præsentare intendunt, sed aliis non compareotibus, benè satisfaciunt judicio fundatoris se non restringentis ad certum gradum, præsentando aliquem de genere juxta receptum *cons.* 43. *Cumani*, de quo cæteris relatis *Lotter. lib.* 3. *quæst.* 11. *num.* 100. *cum sequen. Buratt. decis.* 945. *num.* 4. *decis.* 135. *&* 146. *post Vivian. decis.* 159. *num.* 9. *part.* 10. *recent.* & in aliis, in quibus occasione patronatus, sive activi sive passivi habetur de hac distinctione, an fundator ad certum gradum se restrinxerit necnè, ut in casu non restrictionis sufficiat parentela in genere, non curata distinctione graduum, dum altee proximior non comparet.

Posito igitur, quod actus jam gestus dici non valeat infectus, quodque alter, qui se contendit proximiorem, ex majoris proximitatis fundamento, institutum ac possessorem repellere velit, tunc onus non est rei & possessoris planè, & concludenter per gradus distinctos probare suam majorem, vel æqualem proximitatem eo modo quo teneretue, quando ees esset in fieri, & in concursu, quoniam etiam
7 in beneficialibus receptum est vulgare principium,
ut reo & possessori sufficiat vincere per non jus actoris, cujus onus est concludenter probare narratam qualitatem, quæ est causa vacationis, ac suæ intentionis fundamentum, quamvis consistat in negativa, ex deductis *per Gregor. & Adden. dec.* 210. *&* 242. *Buratt. & Adden. dec.* 175. *&* 948. *& passim*, ideoque quando ab hoc solo puncto decisio pendeeat, mihi videbatur quod justitia huic parti assisteret.

Major autem difficultas residebat in altero puncto omnimodæ incapacitatis dicti Felicis cognati, ubi etiam per gradus distinctos, æqualem vel proximiorem se probaret, ob omnimodam carentiam generis, eo quod testator de solis agnatis intelligere
voluerit; Licèt enim etiam prima decisio *coram Ve-* 8
rospio admittat, & noo negent aliæ posteriores *coram Ninot & Carpinea* assumptum firmamentum in aliis decisionibus *coram Cerro*, quod verbum seù vocabulum *parentela* latè pateat, omnesque conjunctos comprehendat, nulla data difeectione de agnationis, vel cognationis, de quo etiam apud *Carill. decis.* 165. *num.* 5. repetit. *decis.* 255. *num.* 6. *par.* 8. *rec.* cum aliis quæ de hoc vocabulo *parentela* habentur
in Romana protectionum sub tit. de Praeminen. disc. 13. 9
Attamen ex judicio testatoris tale vocabulum diversam habere potest significationem, cum substantia veritatis cuicumque verborum formulæ, vel sensui in hujusmodi voluntatis quæstionibus perpetuò, ac sine dubio prævaleat.

Dictæ autem voluntatis probatio dabatur ex testimonio aliquorum ex iisdem executoribus, quibus testator oedum desiderati operis effectuationem commisit, sed etiam juspatronatus activum reliquit, atque aliquæ exceptiones quæ dabantur adversus dictos testes eorum fides minuentes benè suppletæ videbantur ab eo vehementi adminiculo, quod de tempore testamenti Felix erat Sacerdos, benèque testatori cognitus, tamen ab eo neglectus, non obstantibus quibusdam instantiis sibi factis, ob assignatam rationem desiderandi, quod cappellania obtineretur per illos de familia ad quem effectum dictam dilationem 15. annorum præscripserat, ut ità sequi posset habilitas seù capacitas puerorum tunc in familia existentium, quo facto sic stante resolutiones justæ visæ sunt ex motivis potius facti quàm juris, & quatenùs istud facti præsuppositum subsisteret.

† Decisiones prædictæ habentur impress. *par.* 13. *dec.* 156. 345. *&* 373. *inter illas Ninot dec.* 22. *&* 29. *& dec.* 299. *par.* 15. *rec.*

MUTINEN. BENEFICIJ.

Pro ANDREA MARZOLO

Cum ANTONIO MARIA NASIO.

Casus disputatus coram Prælato sub incerto exitu.

An vocabulum *cognationis* usurpetur pro agnatione ad quam dispositio restricta censuatur, quid de vocabulo *progenie*, & *stirpe*, Et an fœmina veniat in jure agnatitio.

Et incidenter, an & quando Vicarius Generalis Episcopi præstet consensum donationi jurispatronatus.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ex quibus desumatur juspatronatus esse agnatitium.*
3 *Quod appellatione masculorum veniant etiam descendentes per cognationem.*
4 *Quando secùs.*
5 *Quod observantia sit nimium deferendum.*
6 *Verba præsuppositiva non inducunt dispositionem.*
7 *Quod verbum* cognatio, *quandoque usurpetur pro agnatione.*
8 *Fœmina dicuntur agnata, & veniunt etiam in dispositionibus agnatitiis.*
9 *Juspatronatus familiare penes ultimum de familia efficitur hæreditarium.*
10 *Illi de genere præsentandi sunt ratione jurispatronatus passivi.*

11 De

11 *De verbis* progenies, stirpes, *&* proximiores, *quibus conveniant.*

12 *A jurepatronatus activo infertur ad passivum, & è contrà.*

13 *Vicarius Generalis non potest præstare consensum donationi jurispatronatus.*

14 *Ex quibus desumatur hanc facultatem attributam esse.*

15 *Et qui circa potestatem nova erectionis jurispatronatus.*

16 *Quod mandatum in hoc proposito probatur etiam adminiculativè.*

DISCURSUS XXVIII.

FRecto usque ab anno 1542. in Ecclesia Cathe-
1 drali beneficio sacerdotali per Joannem Baptistam de Buralibus cum reservatione jurispatronatus activi ad favorem aliquorum ex germano fratre nepotum, eorumque ex sanguine descendentium masculorum ab agnatione non extraneorum, ità ut in discordia prævaleret ea pars in qua essent duo ex antiquioribus & melioribus dictæ cognationis, sub ea tamen lege, ut semper unus, *de domo, progenie, vel stirpe,* ubi adest præsentari debeat, cum ea prærogativa supra extraneos, quod ei sufficiat clericatus in minoribus; Cum observantia dedisset dicti jurispatronatus perseverantiam usque ad Octavium ultimum masculum de hac familia, iste cum consensu Vicarii Generalis, Episcopo absente, donavit hoc juspatronatus Jacobo Turrio; Unde sequuta beneficij vacatione de anno 1627. dictus Jacobus præsentavit Joannem Mariam Nasium; Quidam autem de Manzolis descendentes per cognationem ab uno ex nepotibus fundatoris præsentarunt Andream de eadem descendentia; Blanca verò germana soror dicti Octavii præsentavit Antonium Mariam Paganinum, quo juri suo cedente, Andreas obtinuit à Dataria in ejus juribus subrogari, latisque in partibus aliquibus sententiis, atque commissa demum causa in Curia coram Prælato, post unicam disputationem, amplius de illa actum non audivi, unde incertus est ejus exitus, neque in unica disputatione maturum judicium desuper efformari potuit, probabiliter tamen credebam justitiam assistere Andreæ, utpotè de progenie sive stirpe fundatoris.

In hac autem disputatione, tres erant puncti; Primò an juspatronatus activum esset solùm agnatitium, vel potius gentilitium, ita ut præfatis de Manzoliis cognatis convenire posset; Secundò, an quatenùs esset solùm agnatitium, conveniret fœminis, adeo ut Blanca agnata dici posset vera patrona in concursu aliorum; Et tertiò circa juspatronatus passivum, an scilicet Andreas esset de illo genere, quod fundator vocavit, ac omninò præferri voluit, cum ea prærogativa supra extraneos, ut quoad ad istos beneficium esset sacerdotale, quo verò ad illos de genere, præsentari posset clericus septem annorum.

Quatenùs pertinet ad primum, verba invicem pugnantia in tenore fundationis adesse videbantur;
2 Pro qualitate siquidem agnatitia faciebant illa verba, *proximiorum ex sanguine descendentium non extraneorum ab agnatione masculorum*; Vocatio enim masculorum juncta cum illo verbo *ex sanguine*, & cum illa qualitate, *ut ab agnatione extranei non sint*, latè convincere videbatur voluntatem vocandi solos agnatos; Si enim in sensu aliquorum, illud verbum *ex sanguine*, restrictionem ad agnationem importare videtur, ex iis quæ in his proximis terminis habentur *in Romana protectionum sub tit. de Præminentiis disc.* 13. multò magis concurrente vocatione masculorum cum dicta qualitate, *ut extranei non sint ab agnatione*; Ac etiam concurrente altera satis considerabili circumstantia, quod fundatore erat masculus de familia juxtà ea quæ pluries habentur *sub tit. de fideicomm.* in proposito desumendi agnatitiam qualitatem, præsertim *disc.* 24. *& sequ.* Et in terminis jurispatronatus de vocabulo casatæ *dec.* 162. *& dec.* 374. *par.* 11. *recent.*

E converso autem pro capacitate, seu vocatione cognatorum habentium sexum masculinum, ad quem fundator se restrinxit, duo facere videbantur, quæ ego tanquam Advocatus, sostinendo partes dicti Andreæ præsentati à cognatis deducebam; Primò scilicèt, quod juxtà magis communem, atque in Rota & Curia receptam opinionem, cui antesignanus tribuitur *Fulgos. cons.* 85. appellatione 3
masculorum veniunt tam masculi ex masculis, quàm masculi ex feminis, quoniam sufficit sexus non curato medio, ex deductis *d. disc.* 24. *& sequen. de fideicomm.* ubi concordantes; Et secundò, quia in verbis fundator, etiam cognatos vocavit, dum in casu discordiæ mandavit prævalere illam partem, in qua essent duo seniores ac meliores de cognatione, ideoque dicebam iurtare vulgarem regulam text. *in l. ille aut ille ff. de legat. tertio*, quod in claris & expressis non intrant quæstiones, dum ità litteraliter vocata legitur cognatio.

Reflectendo tamen ad veritatem, contrarium videbatur probabilius, quoniam dicta regula, ut ap- 4
pellatione descendentium masculorum venirent omnes de eodem sexu, non curato medio agnatitio, vel cognatitio, cessat ubi constat agnationis contemplationem habitam esse, ex deductis *eisdem disc.* 24. *& sequ. de fideicomm.* unde cùm adessent dicta verba clara, quod masculi descendentes non essent ab agnatione extranei, juncto altero verbo *ex sanguine*, clara videbatur dicta contemplatio.

Et nihilominùs ponderabam sufficere id esse probabiliter dubium, ut nimium ac omninò deferendum esset observantiæ adeò longævæ trium seculo- 5
rum, quod semper agnati præsentarent, absque eo quod constaret participasse de patronatu ac jure præsentandi masculos cognatos, quos nimium improbabile est tam longo spatio non adfuisse, ut ponderatur infrà *disc.* 60. generali super natura jurispatronatus agnatitii, vel respectivè gentilitii.

Magis autem urgere videbatur dictum aliud verbum *de cognatione*, quando non concurreret dictum nimium efficax argumentum resultans ab adeò diuturna observantia, quam omninò prævalere debere credebam, potissimè verò quia dictum verbum non erat in parte dispositiva continente ut supra verba importantia restrictionem ad agnationem, sed potius erat in parte præsuppositiva occasione deman- 6
dandi probationem in casu discordiæ, cum pars præsuppositiva non inducat dispositionem, ex deductis *per Gregor. & add. decis.* 208. *numer.* 2. *& 7. Rovit. pragm.* 1. *de titulorum abusu num.* 83. *& seqq.* præsertim ad effectum corrigendi dispositionem præcedentem claram, benè tamen ad eam dubiam interpretandam, ut pluries in dicta fideicommissaria materia advertitur.

Ac etiam quia verbum, *cognatio*, licèt in sua le- 7
gali significatione ad cognatos regulariter referatur, ob alium discretum terminum agnationis, cum quo agnati demonstrantur, attamen apud grammaticos pro agnatione quandoque usurpari solet, ideoque non est verbum omninò univocum, sed æquivocum, ac aptum recipere dictam restrictionem, quando alia concurrant illam suadentia *Ruin. cons.* 161. *num.* 4. *& sequen. lib.* 2. *Peregr. art.* 22. *num.* 39. *&* 40. cum aliis relatis per *Fusar. qu.* 368. *num.* 2. *& qu.* 371. *num.* 3. ac probatur in textu Evangelico *Luca cap.* 1. & frequenter in aliis novi, & veteris testamenti partibus, quod hoc verbum cognationis pro agnatione usurpatur, ut advertitur *d. disc.* 13. *sub tit. de præmi-*

nentiis, ideoque cum urgerent verba prædicta in parte dispositiva magis attendendæ, fortiùs verò urgeret dicta longissima observantia, certa mihi videbatur dicta restrictio.

Quo verò ad secundum punctum, an scilicet posita agnatitia, seu familiari qualitate, juspatronatus conveniret dictæ Blanchæ germanæ sorori Octavij ultimi masculi; Scribens pariter tanquam Advocatus, deducebam regulam hodie receptam frequen-
8 ter firmatam *in d. tit. de fideicommissis*, & de qua latè *Rota decis. 133. par. 9. rec. dec. 40. post Censal. ad Peregr. apud Dunozett. dec. 837. & 853. & frequenter*, quod fœminæ dicuntur etiam agnatæ, quamvis nuptæ, non obstante consuetudine Italiæ assumendi de facto nuncupationem seu nomen virorum, ideoque veniunt, (ordine tamen præpostero, ac post defectos masculos) etiam in fideicommissis & primogenituris merè agnatitiis, quod ad moniales quoque extensum fuisse habetur *d. decis. 40. post Censal. & in aliis pluries*. Verùm reflectendo ad veritatem habebam quoque difficultatem ob dictam restrictionem ad sexum masculinum, qua concurrente, extra controversiam est dictam regulam non intrare, ut in eadem fideicommissaria materia pluries habetur; Et in his præcisis terminis post hæc scripta firmavit *Rota in Rhegg. en. beneficii 9. Aprilis 1666. coram Bourlemont*, ubi de jure extranei hæredis ultimi masculi de familia, in exclusionem fœminæ de eadem familia ob restrictionem ad masculos.

Et his stantibus, quando non obstaret motivum invaliditatis donationis, de quo infra, juspatronatus residere dicebatur penes dictum Jacobum donatarium, quoniam juxta receptam opinionem, de qua pluries *hoc tit.* præsertim infra *in Eomarien. disc. 35.* juspatronatus merè agnatitium restrictum ad certam qualitatem personarum, penes ultimum
9 efficitur hæreditarium ac liberæ dispositionis, & consequenter donari potuit, quatenùs legitimus Ordinarij consensus accedat.

Adhuc tamen credebam, dicto Andreæ justitiam assistere, quamvis admitteretur juspatronatus activum non esse penes illos, qui eum præsentaverant,
10 sed penes dictum extraneum donatarium, ratione scilicèt jurispatronatus passivi, ob quod habere diceretur præsentationem fundatoris ex deductis *apud Buratt. dec. 55. & 559. Merlin. dec. 897. dec. 122. & 372. par. 11. rec.* & pluries in præcedentibus, ac etiam *disc. proximè sequenti*.

Fundator etenim in hoc jurepatronatus passivo se non restrinxit ad solos agnatos, ut in activo fecisse videretur, sed generaliter vocavit omnes *de domo pro-*
11 *genie, sive stirpe*, quæ verba latiùs patent, potissimè concurrentibus aliis verbis magis generalibus, ibi, & *successivè de propinquioribus ipsius domus*, cum verbum *progenies*, ac alterum verbum *stirpes*, clarius verò verbum magis generale *propinquiorum*, sine dubio latiùs pateant, omnesque complectantur quomodocumque per agnationem vel cognationem conjunctos, ex collectis per *Fusar. quæst. 335. & 337.* & in specie de verbo *progenies* habetur *d. tit. de fideicommissis*. Stant enim benè simul, ut advertitur *disc. sequen.* ut juspatronatus activum sit hæreditarium, ac transitorium ad extraneos, & tamen quod adsit obligatio præsentandi personas de certo genere volito per fundatorem ratione jurispatronatus passivi.

Scribentes in contrarium, insistebant in eo, quod natura unius ex dictis patronatibus regulat alterum,
12 juxtà firmata *in Aquilana jurispatronatus 1. Februarii 1651. coram Meltio, decis. 374. num. 20. par 11. rec.* ubi tamen de casu converso, quod scilicet cum juspatronatus passivum ibi restrictum esset ad solos agnatos, ità præsumendum esset activum; Verùm in sensu etiam veritatis dicebam, quod quidquid sit in dicto casu, in quo qualitas passivi, non quidem necessariam probationem, sed adminiculum efficax inducere videtur, non benè argumentum procedit econversò, cum passim detur juspatronatus activum hæreditarium ac ad extraneos transitorium, firmo remanente passivo in genere vocato per fundatorem, ut *disc. sequen.* & in aliis frequenter.

Quia verò Andreas, pro quo scribebam, habebat etiam jura præsentati per Blancam sororem ac hæredem dicti Octavii ultimi de agnatione, unde propterea posita nullitate donationis, juspatronatus, & præsentandi penes eam jure hæreditario residebat; Hinc proindè assumpsi alterum punctum invaliditatis dictæ donationis ob defectum consensus Ordinarij, sine quo extrà controversiam est quod, donationis vel legati, aut alterius particularis dispositionis titulo transferri non potest præterquam in compatronum, adeo ut dictus consensus regulariter præstari non valeat per Vicarium Gene-
ralem, sub cuius mandato seu facultate sine speciali 13
mentione id non venit, *Ferrett. cons. 325. num. 6. & 7. Cavaler. dec. 638. num 3. Rota decis. 576. num. 1. par. 1. rec. decis. 224. num. 10. par. 8. decis. 430. num. 3. & 4. par. 9. cum aliis collectis per Add. ad decis. 46. num. 73. & 74. par. 9. rec.*

Non negabant scribentes in contrarium regulam prædictam, dicebant verò adesse mandatum sufficiens, licèt non explicitè, implicitè tamen deductum ex pluribus, quæ simul juncta concludere videbantur.

Primò scilicet ex illa clausula, *generaliter ad om-* 14
nia alia etiam majora expressis, quæ æquipollere mandato speciali firmatur per *Rotam in Valentina impress. apud Garz. p. 5. cap. 8. nu 72.* Secundò quod in litteris Vicarii contineretur facultas collationis beneficiorum tam simplicium quàm curatorum, unde si Episcopus dedit plus, censendum est dare voluisse quod minus, ut advertit in specie *Sbrozz. de Vicario lib. 1. cap. 65. num 9. & 10.* Et tertio quia Episcopus quando dedit mandatum, erat discessurus cum longa absentia pro exercendo munere Nuncii Apostolici apud Regem Galliarum, ut advertitur *per eundem Sbrozz. lib. 2. cap. 30. num. 13. cum sequen.*

Singulis dictis argumentis respondebam, quod clausula generalis vel concessio aliquarum rerum requirentium mentionem specialem ad id non sufficit, ut in specie *decis. 576. part. 1. divers. & in aliis relatis per Adden. ad d. decis. 46. num. 74. & 75. par. 9. rec.*

Ad tertium absentiæ, dicebam regulam esse in contrarium, quod absentia Episcopi non ampliat facultates Vicarii, ut *decis. 337. num. 5. par. 2. rec. decis. 430. num. 4. par. 9. cum aliis per Adden. ad d. decis. 46. num. 77. eadem par. 9.*

Et ad secundum concessionis facultatis conferendi beneficia, dicebam, neque argumentum concludere, ob rationis diversitatem: Tum quia Ecclesiæ vacantes non debent pati præjudicium diuturnæ vacationis: Tum etiam ob periculum devolutionis ob collationem non factam in tempore, & sic videtur actus necessarius, donatio verò jurispatronatus est est actus voluntarius.

Quamvis autem dictæ responsiones aliquam habere viderentur probabilitatem, quodque propterea singula dicta argumenta, singulariter ac distinctè considerata non concluderent; Adhuc tamen simul juncta mihi non levem inferebant difficultatem, ex eo præsertim, quod moræ periculum etiam isto casu, (quinimò magis) concurrere videtur, cum donator mori possit; ut in proposito novæ fundationis beneficii cum reservatione jurispatro-
natus, quod fundator interim moriatur vel pœni- 15
teat, habetur *dec. 113. & 114. post Vivian. & in aliis per Add. ad d. dec. 46. numer. 78. & 79. par. 9. recent.*

Cumque

Cumque ista non sit quæstio juris, sed potius facti & voluntatis, idcirco certam ac determinatam regulam generalem recipere non videtur, sed pro facti qualitate decidenda est, juxta ea quæ habentur apud *Dunozett. dec.*786. & in aliis pluries in materia mandari præsumpsil ex conjecturis & adminiculis desumendi, ut *sub tit. de credito*, & sub altero *de judiciis*; Et in terminis advertitur *per Rotam decis.*298. *par.*11. *recent. per tot.*

MEDIOLANEN. PRÆPOSITURÆ

PRO N. SORMANNO

CUM N. GHERINGHELLIO.

Casus disputatus coram Prelato, & resolutus pro Sormanno.

An in jurepatronatus passivo reservato aliquibus familiis, veniat illa familia cui reservatum est juspatronatus activum, quamvis non fiat mentio, vel potiùs patronus teneatur præsentare unum ex aliis familiis vocatis.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*

2 *De necessitate qua resultat à jurepatronatus passivo, & num.* 12.

3 *Quod valeat argumentum à jurepatronatus activo ad passivum, & è contra.*

4 *De argumentis ut ad patronatum passivum censeantur etiam vocati habentes activum.*

5 *Declaratur conclusio de qua num.* 3. *& respondetur auctoritatibus.*

6 *Argumentum absurdorum & inverisimilitudinis, quando & quomodo attendatur.*

7 *Quod non sit incongruum, ut patronus cogatur neglectis suis præsentare extraneos.*

8 *Vocatis descendentibus masculis, veniunt omnes etiam per cognationem.*

9 *Iuspatronatus activum etiam ubi adsit passivum, adhuc est proficuum, & utile.*

10 *Quando sit deferendum observantia, & quando non.*

11 *Qualitas sanguinis non dato patronatu passivo, est considerabilis circa prælationem data æqualitate vocum, vel accumulatione.*

12 *Ad effectum necessitatis resultantis à jurepatronatus passivo, de quo num.* 2. *non requiritur prohibitio negativa, quod alij non possint præsentari, sed sufficit præceptum affirmativum.*

DISC. XXIX.

1 QUædam pia Matrona Mediolanensis, viro, ac prole, & proximis conjunctis destituta, Deo piisque usibus ejus asse destinato, in testamento de anno 1587. erigi mandavit Collegium, cujus Præpositus & Canonici esse deberent de jurepatronatus ac præsentandi Hieronymi Gheringhellij, ejusque filiorum, ac descendentium masculorum in infinitum, aliquibus Canonicatibus relictis ad liberam dispositionem Ordinarij, cujus assensus accessit ipsamet die conditi testamenti, in quo, & in sequentibus codicillis dispositum est, quod existentibus idoneis de quibusdam expressis familiis, (quarum una est illa de Sormannis,) omnino præsentari, ac aliis præferri deberent; Sequuta igitur vacatione Præposituræ, cum descendens dicti Hieronymi præsentasset germanum, vel alterum conjunctum de eadem familia Gheringhellia, Sormannus autem jam ejusdem Ecclesiæ Canonicus se opposuisset, petendo sibi Præposituram debitam esse ex judicio fundatricis, prodiit sententia Ordinarij pro instituendo præsentati, commissaque appellationis causa Prælato in Curia sententiatum fuit pro appellante, atque in hoc statu causa pendet in gradu appellationis.

In disputationibus autem coram dicto Prælato habitis: Scribentes pro Gheringhellio præsentato, non negabant hodie certam, ac absolutam conclusionem, in præcedentibus pluries insinuatam, quod quando fundator adjicit in præsentandis certam 2
qualitatem, seù quod mandatur personæ de certo genere præsentari debeam, refrœnatum sit patroni arbitrium, atque non possit præsentare nisi personas de illo genere, quibus jus aliàs competit petendi institutionem, rejecta præsentatione facta de extraneo, cùm vocati ad juspatronatus passivum habere dicantur præsentationem ab ipso fundatore.

Dicebant tamen, quod sub dicto patronatu passivo comprehensa quoque esset ipsa familia de Gheringhellis possidens juspatronatus activum, & consequenter quod inter personas de generibus, vel familiis vocatis, electio esset habentis jus præsentandi, unum, vel alterum gratificandi, quod Ego non negabam posita comprehensione, super qua cadebat quæstio.

Ad dictam autem comprehensionem probandam, iidem scribentes adducebant auctoritatem 3
Rota decis. 49. *&* 84. *par.* 4. *recent. tom.*2. in quibus ducitur argumentum à jurepatronatus activo ad passivum, vel econtrà, ac etiam *decis.*574. *par.* 11. *num.* 20. ubi pariter de eodem argumento, cujus ratione iidem scribentes inferebant, quod cum familia Gheringhellia vocata esset ad fideicommissum activum, quod est magis, vocata etiam censeretur ad passivum, quod est minus.

Ratione etiam verisimilis intentionis resultantis à prædilectione erga istam familiam, aliquam sanguinis vel affinitatis attinentiam, ut supponebatur, 4
cum fundatrice habentem, quodque absurdum esset, ut patronus habens proprios filios vel fratres, seù conjunctos de familia cogatur istos deserere, ut extraneos præsentaret, cum ita juspatronatus inutile remaneret, ac potius serviret de vento, deducendo super his eas generalitates, qua ratione absurdi, seò prædilectionis, aut inutilis dispositionis habemus in materia fideicommissaria.

His tamen non obstantibus, contrarium dicebam verius, ideoque ista posterior sententia probabilior, meliusque fundata visa est; Retento siquidem eodem themate in respondendo, advertebam auctoritates extraneas esse à casu, Siquidem in 5
dictis *decisionibus* 49. *&* 84 *par.* 4. *tom.* 2. ut patet ex facti serie enarrata *in decisionibus* 571. *&* 61.. *eadem part.* 4 *tom.* 1. editis in eadem causa, vocatio passiva utpotè generalis de coniunctis, vel consanguineis conveniebat omnibus contendentibus, inter quos sola quæstio erat prælationis ratione legitimitatis, quod scilicèt legitimi essent præferendi illegitimis ex pluribus argumentis voluntatis fundatoris abhorrendi illegitimos, vel saltem quod concursum, cum legitimis prætendere non possent, ex eo præsertim quod ad iuspatronatus activum vocasset solos legitimos, illegitimis exclusis. Ideoque, Aliud est regulare ambiguam voluntatem super una specie iurispatronatus à dispositis super altera, cum regula, ut una dispositio alteram declaret per viam coniecturæ, seù interpretationis eius, quod in ipsa ambigua dispositione interpretanda inesse potest; Aliud verò inducere voluntatem nullatenus explicatam; Aliàs enim sequeretur, quod si testator duas faceret substitutiones ad favorem diversorum generum super diversis bonis ac iuribus, vel super eis-

dem, diversis respectibus, tunc unum genus ratione vocationis in una parte, prætendere posset alteram vocationem quod nullatenus de jure subsistit, dum in hujusmodi quæstionibus voluntatis proceditur, cum vulgari dicterio *Ioannis Andreæ in addit. ad Speculator.* quod frequenter volitat per ora forensium in fideicommissaria materia, *fideicommissum de te non loquitur, sed, tu non es de vocatis.*

Idemque est casus *dicta decis. 374. part. 11. rec.* quod cum disputaretur de natura jurispatronatus activi, an esset hæreditarium, vel familiare, seu mixtum, plura ponderantur argumenta pro qualitate familiari seu mixta, inter quæ illud recensetur, quod juspatronatus passivum pro illis de familia tantùm ordinatum esset, & sic tanquàm unum ex adminiculis, cum aliis conjungendum.

Argumenta verò pariter non concludebant, illud enim absurdum seu inverisimilitudinis, ut sæpè ad-
6 vertitur *sub tit. de testamentis*, præsertim *disc. 30. ex Honded. cons. 70. numer. 86. & 87. lib. 1. Ciriac. controv. 281. num. 34. cum sequen. & communiter*, hujusmodi argumenta de per se levia & vaga, sunt quidem alicujus considerationis, ut conjungantur cum aliis adminiculis, & conjecturis pro interpretatione ambiguæ voluntatis, non autem, ut inducatur voluntas ubi non adest, quoniam non quæritur, quare, sed quid disponens voluerit.

Clarius verò quia non exorbitans, neque inverisimile, sed potius quotidianum, atque connaturale est in hac materia, ut ordinato duplici jurepatronatus activo & passivo, cogatur patronus proprios filios vel conjunctos deserere, ut præsentet personas
7 de genere vocato per fundatorem ob diversam hujusmodi patronatuum naturam, quoniam activum, (ut pluries in præcedentibus advertitur, ac etiam infra *discur. generali 60.*) est de sui natura hæreditarium, ac transitorium ad quoscumque extraneos hæredes, adeo ut, cum aliquo temporis intervallo transire valeat de uno in alterum ad decem, & viginti, & ultrà diversa personarum genera, passivum verò ordinari soler pro certo genere, neque illi congruit dicta regularis natura, seu qualitas activi; Et consequenter in dies contingit, quod possessor jurispatronatus activi habens proprios filios, vel attinentes, cogitur præsentare vocatos ad passivum.

Clarius verò, quia ad activum vocata non erat sola familia, vel agnatio effectiva dicti Hieronymi, sed vocata erat universa ejus descendentia masculina, sub cujus nomine, non constito de præcisa contem-
8 platione agnationis, venit universus sexus habens qualitatem descensivam, non curato medio agnationis, vel cognationis juxta celebre *cons. 85. Fulgos.* quod reputatur in materia magistrale, receptum pro regula, de qua *plenè Bellon. jun. cons. 72. & 73.* & alii relati *sub tit. de fideicomm. disc. 24. & 25.* ac alii pluries, & insinuatur etiam *disc. præcedent.* Unde propterea dari posset casus talis multiplicationis dictæ descendentiæ per utrumque sexum, ut honos quem fundatrix plerisque familiis facere voluit, omninò inanis remaneret.

Hinc argumentum ineptiæ, vel fatuitatis ita potiùs retorqueretur, cum revera non intret in casu converso, quod scilicèt aliàs juspatronatus activum inutile remaneret; cum in pluribus utile ac proficuum remaneat; Primò scilicèt in ipso jure honorifico, quod est pretii inæstimabile; Secundò in facultate præeligendi & gratificandi inter plures personas æquè ido-
9 neas de undecim familiis, ad quarum favorem hoc juspatronatus passivum ordinatum est: Et tertiò liberè præsentandi quemlibet sibi placitum, quando in familiis non adessent personæ capaces, vel existentes non curarent; Atque si hoc argumentum esset verùm, numquam verificaretur dicta necessitas, quam possessor jurispatronatus activi habet erga vocatos ad passivum; Ideoque revera videbatur prorsus inanis prætensio, dum ita constabat, testatricem habentem in animo honorandi plures benevolas familias, istam Gheringhellorum magis quàm alias solùm honorasse in jurepatronatus activo. Aliàs verò undecim in passivo, ita distribuendo honores.

Deducebatur in contrarium observantia, ex eo quod aliqui de hac familia Gheringhellia hujusmodi Præposituram, vel Canonicatus obtinuerint; Sed merito istud motivum omninò neglectum fuit: Tum quia 10
juxta quotidianam receptam distinctionem, observantia est optima interpres casus dubij, sed non intrat in casu claro, nisi cum suis requisitis formalem inducet præscriptionem; Tum etiam quia sequi potuit ob non existentiam personarum capacium in dictis familiis, unde propterea potuerunt patroni pro tempore, non solùm præsentare illos de familia pro- 11
pria, sed etiam his neglectis, extraneos, cùm qualitas essendi de sanguine, vel de familia dicatur solùm considerabilis cessante præcisa necessitate resultante à jurepatronatus passivo, ut in paritate vocum, vel in paritate juris resultante ab accumulatione, eis potius quàm extraneis gratificatio congruat, ex deductis apud *Buratt. decis. 316. num. 12. cum seqq. decis. 647. num. 16. & decis. 679. num. 12. cum similibus.*

Motivabatur etiam, quod juspatronatus passivum ad favorem dictarum familiarum esse solum consultivum seù invitativum, non autem coactivum, ac præcisè necessarium, dum præceptum non erat negativum, quòd scilicèt non possent alii præsentari; Sed verè motivum erat contemptibile, quoniam ubi non constat processum fuisse per solam viam consilii non obligatorii, quamvis discretus testator processisset per verba urbana denotantia desiderium, fortius verò, ut in præsenti, per verba denotantia formale 12
præceptum, tunc istud sufficit affirmativum, quoniam tià pernecesse includit negativum, ut generaliter habemus in fideicommissis, in quibus attenditur sola pars affirmativa restituendi, non curato, an adsit negativa, quod in alios disponi non possit; Et in his terminis jurispatronatus passivi concepti, cum verbis affirmativis tantùm, habetur apud *Seraph. decis. 774. Carill. dec. 117. Merlin. dec. 897. dec. 122. & 372. part. 11. recent.* & frequenter: Ad quod conferunt ea quæ habentur pluries *sub tit. de servit.* & sub altero *de Regalibus* in materia coactivi accessus ad furnos & molendina, cum similibus, quod ius affirmativum complicat jus negativum, & econversò, ideoque istud motivum videbatur indignum.

FLORENTINA JURISPATRONATUS na LUCARDENSIBUS.

Pro SIMEONE SILVATICO

Discursus pro veritate extrà Curiam.

An fœminæ, vel masculi per ipsos descendentes veniant sub concessione jurispatronatus facta descendentibus masculis, seù lineæ masculinæ; Et de jurepatronatu mixto requirente in successore utramque qualitatem hæreditariam, Sanguinis, & rei familiaris, quando scilicet utraque præcisè necessaria sit, vel prima potiùs sufficiat.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Iuspatronatus mixtum exigit utramque qualitatem hæreditariam, sanguinis, & rei familiaris.*
3 *Inspecta tamen persona fun atoris.*
4 *Ac sufficit, ut per eum non stet*
5 *Masculinum regulariter concipit fœmineum.*

6 *Fallit si vocata sit linea masculina.*

7 *Quod quandoque fœmina veniant sub vocabulo lineæ, vel generationis masculinæ.*

8 *Contrarium verius.*

9 *Donatio est strictè intelligenda.*

10 *De conclusione, de qua num. 5. ut non procedat in contractibus, & quando secus.*

DISCURSUS XXX.

1 FRatres de Lucardensibus possessores jurispatronatus ac præsentandi ad Ecclesiam S. Michaëlis in Pulverето, illud de consensu Ordinarii concesserunt Laurentio Uximbardo pro se & suis hæredibus, & successoribus, à Francisco ipsius Laurentii patre, durante linea masculina legitima & naturali ejusdem Francisci, quâ extinctâ hujusmodi concessio remaneret, ac juspatronatus liberè ad ipsos donatores eorumque successores reverteretur; Defuncto Laurentio successit Claudius filius, quo adhuc vivente, in ætate tamen gravi verisimiliter ad aliorum filiorum procreationem inhabili, cum Lucretia unica fœmina, dicti Lucardenses opinantes dicti jurispatronatus devolutionem esse imminentem, illud pro prima tantùm vocatione concesserunt Simeoni Silvatico, unde sequuta morte Claudii, qui instituta filia in sola legitima, quosdam transversales scripsit hæredes, ac sequuta vacatione beneficii, Simeon donatarius suam fecit præsentationem, cui etiam Lucardenses donatores adhæserunt; Dicta verò fœmina ex Claudio superstes filium præsentavit, unde propterea orta est quæstio, cui potius institutio deberetur.

Hujus autem quæstionis decisio pendebat à puncto, an dicta fœmina comprehensa esset, nec nè, in hujusmodi concessione, ita ut dici posset de illis descendentibus, ac de linea Francisci, quibus illa facta erat; In casu enim affirmativo, indubitata resultabat consequentia, ut institutio deberetur præsentata per ipsam tanquam patronam, cum concessio adhuc duraret, unde propterea concedentes, vel habentes causam ab eis, utpote adhuc non facto casu pacti reversivi, se ingerere non poterant, secùs autem econtra.

Super hoc autem ex parte dicti Simeonis pro veritate consultus fui cum transmissione aliquarum informationum scribentium de partibus, qui ex duobus fundamentis dictam fœminam excludere conabantur; Primò, quod cùm concessio facta esset Laurentio pro se, suisque hæredibus & successoribus à Francisco ejus patre descendentibus, dicebatur mixta exigens in successore utramque hæreditariam qualitatem, sanguinis scilicet, & rei familiaris, quarum secunda in dicta fœmina cessabat, dum Octavius ejus pater, ei relicta sola legitima, transversales hæredes scripserat; Et secundò, quod concessio restricta esset ad lineam masculinam, sub qua fœminæ comprehensionem prætendere non possent.

Respondi quod ex dictis duobus fundamentis primum videretur periculosum ac minùs tutum; Licèt enim verum sit de jure in hujusmodi mixtis concessionibus factis pro hæredibus de sanguine vel certo genere, utramque qualitatem copulativè necessariam esse, ita ut una sine altera non sufficiat; Ut ultrà generalia, quæ frequenter habemus in concessionibus feudalibus, vel emphyteuticis ex deductis in utraque materia *sub tit. de feudis*, & sub altero *de emphyteusi*, ac etiam in materia fideicommissaria *sub tit. de fideicommissis*.

In specialibus terminis jurispatronatus & præsentandi *Lambertin. de jurepatron. lib. 1. part. 2. art. 8. quæst. 2. num. 1. & sequen. Roccus eodem verbo ipso, vel* 2 *is quæstion. 33. numer. 73. Gabr. consil. 196. numer. 2 lib. 2. Merlin. decis. 539. numer. final. repetit. decis. 96. part. 6. recent. decis. 208. numer. 1. & 507. num. 7. part. 7. recent. decis. 136. numer. 3. post Vivian. eodem tractat* aliàs, apud *Ottbob. decis. 3. num. 9.* & in aliis frequenter.

Attamen, quidquid tangant ac servent Regnicolæ in feudis Regni Siciliæ citrà Pharum, in quibus recepta est opinio, ut utraque qualitas requiratur, etiam respectu ultimi morientis, ut pluries in sua materia *sub dicto tit. de feudis*; In puncto juris, magis communis est opinio, in Rota & Curia, recepta, ut 3 in his specialibus terminis jurispatronatus mixti, utraque qualitas requiratur, spectata persona primi acquirentis, secùs autem ultimi morientis, *ut decis. 217. numer. 20. & 267. numer. 8. part. 6. recent.* plenè *in Imolen. Decanatus 27. Maii 1652. Verospio* impress. *decis. 254. part. 11. recent.* ubi concordantes; Imò etiam respectivu primi acquirentis sufficit, quod per hæredem sanguinis non staret quo minùs sit etiam hæres rei familiaris, ut generaliter in terminis feudalibus *decis. 482. in fin. & 499. num. 5. part. 5.* 4 *recent.* Et in his specialibus terminis jurispatronatus *in Florentina jurispatronatus de Ricasolis 10. Martii 1603. & 11. Februarii 1604. coram Lancelloto* impress. apud *Vivian. lib. 4. cap. 1. post num. 71.* quæ in Curia reputantur in materia magistrales.

Potissimè verò, quia neque dici poterat istam fœminam carere qualitate hæreditaria etiam ultimi morientis, dum honorabili titulo institutionis sibi fuerat relicta legitima consistens in quota, sub qua venit etiam juspatronatus, quod utpotè individuum; ob cessationem seu incapacitatem aliorum, ex beneficio juris non decrescendi totum esse dicitur penès cohæredem capacem. Et hic erat casus, dum cohæredes utpotè non existentes de linea descensiva Francisci carebant altera qualitate, quæ est potissima & primaria hæredum sanguinis.

Magis autem solidum, atque majoris probabilitatis dicebam alterum fundamentum, non quidem ex illis verbis, *pro se suisque hæredibus & successoribus à Francisco legitimè descendentibus*, quoniam ut satis frequenter habetur *sub tit. de fideicommissis*, recep 5 tum est in materia præsertim indifferenti, etiam ad extraneos hæredes de sui natura transitoria, ut est juspatronatus, quod masculinum concipit fœmininum, atque sub nomine filiorum, & descendentium etiam fœminæ veniunt; Sed ex aliis verbis subsequentibus, *durante tamen linea masculina dicti Francisci*; Ista enim verba qualificant, seu restringunt dicta verba magis generalia, ut non nisi de descendentibus per lineam masculinam intelligi debeant, ex plenè congestis per *Fusar. quæst. 325. num. 7. & quæst.* 6 *346 num. 12. cum seq. in Bonon. fideicommissi de Barberiis 5. Decembris 1650. Corrado decis. 95. p. 11. recent.* repetit, *decis. 17. post Consal. in addit. ad Peregr.* ac nimis frequenter in *dicto tit. de fideicommissis*, ac etiam *in tit. de emphyteusi*, præsertim *in Romana Casalis Veteris disc. 15. & 14* & in *decisione* desuper edita, *5. Maii 1653. Albergato* impress. *decis. 312. part. 11. rec.* ubi sequens adjectio talis verbi operatur qualificationem, seù restrictionem præcedentis verbi magis ampli, & apti comprehendere diversum genus personarum, quando dictum subsequens verbum qualificatum adjectum non esset.

Unica igitur dubitandi ratio consistere videbatur in eisdem motivis *in dicta Romana Casalis Veteris sub tit. de emphyteusi disc. 14. ex Castr. cons. 91. numero 4. lib. 2.* & aliis ibidem, quod scilicèt quælibet 7 persona duas lineas, seù generationes constituit, unam masculinam ab ejus filiis masculis constitutam, & alteram fœmininam à filiabus; Dictæque lineæ adeò inter se objectæ sunt, ut rectè in eis procedat argumentum à contrario sensu affirmativè & negativè, nempè non potest quis dici descendens per lineam fœmininam, ergo sequitur necessariò, quod dicatur descendere per masculinam, ut sunt

verba

verba præcisa *Castr. loc. cit.* Ideoque cum ista fœmina superstes ex Claudio filio Laurentii dici non posset de Francisci linea fœminina, cùm non sit filia, neque ab aliqua dicti Francisci filia descendat, pernecesse dicenda erat de linea masculina initiata in dicto Laurentio, ut ità distinguendo inter filias primi gradus ac neptes, vel ulteriores descendentes fœminas ex primo filio masculo constitutivo lineæ masculinæ illius, qui pro stipite designatus est, firmant *glos. in l. gallus §. nunc de lege de liber. & posthum.* vers. *cùm etsi ubi Alex. numer. 5. Castrens. numer. 4. Ias. numer. 10. & 15. Alex. cons. 53. numer. 9. lib. 6. Cephal. cons. 413. numer. 23. cum sequen. Paris. cons. 40. ex numer. 38. lib. 2. Menoch. cons. 379. numer. 26. & 625. numer. 8. Berous cons. 77. numer. 10. & sequen. lib. 2. Peregr. consil. 30. numer. 1. lib. 3. & decis. 4. numer. 2. Capra consil. 81. numer. 7. cum sequen: Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 15. numer. 16. Fulgin. de emphyt. tit. de success. quæst. 11. numer. 7. Mantic. decis. 227. numer. 10. Ros. decis. 737. numer. 10. & 11. eadem part. 4. tom. 3.* & benè *in Bononien. bonorum 14. Ianuarii 1607. coram Iusto*, ubi de hac distinctione inter filiam stipulatoria & neptem ex filio masculo ejusdem, & alii per *Fusar. quæst. 346. num. 19. & sequen.*

Verùm contrarium ex doctrina ejusdem *Castren-*
8 *sis in l. maritus sub numer. 5. Cod. de procurator.* ut procedat, sivè agatur de filia primi gradus, sivè de nepte ex filio, eò quia linea masculina inchoatur à masculis, & per eos continuo modo in eorum ultimo desinere dicitur, quoniam ubi pervenit ad fœminam, deflectitur, seù corrumpitur, firmant benè *Menoch. cons. 205. sub numer. 18. cum sequen. & sub numer. 38. Peregr. de fideicomm. art. 26. sub num. 29. Ruin. cons. 149 numer. 11. in finalibus verbis lib. 2.* & alii latissimè congesta per *Fusar. de substit. quæst. 346. numer. 12. Adden. ad decis. 199. numer. 163. & sequen. part. 8. recent.* plenè *Rota in dicta Bonon. fideicommissi de Barberiis coram Corrado decis. 95. part. 11. recent. & repetit. dec. 17. post Consal. ad Peregr.* Et magis proximè, non obstantibus omnibus auctoritatibus superiùs pro fœmina allegatis, dictaque distinctione rejecta, clarius tenuit *in Romana Casalis Veteris 5. Maii 1653. coram Albergato decis. 312. par. 11. recent.* ubi in puncto disputabatur, an sub concessione ad generationem masculinam veniret neptis ex filio masculo acquirentis, & deciditur negativè, ut in dicta causa *sub tit. de emphyteusi disc. 13. & 14.* licèt enim ille casus esset in terminis generationis, attamen isti termini videntur synonimi; Quinimò terminus *generationis masculinæ*, magis convenire potest fœminis, quàm terminus *linea masculina*, cùm generatio possit verificari in parte activa, considerata scilicèt persona generante.

Et hanc opinionem, quæ in foro, præsertim in Rota, & generaliter magis recepta videtur, ex communi usu, præsertim in feudalibus, vel emphyteuticis concessionibus, in quibus hujusmodi quæstiones frequenter disputari contingit, multò magis recipiendam esse dicebam in hac donatione; Tùm quia donatio est strictè intelligenda, ut scilicèt
9 censeatur donatum quid minùs fieri potest, *Magon. decis. Lucen. 84. numer. 31. Cavaler. decis. 603. numer. 5. & 6.* Tùm etiam quia illa dictio taxativa *tantùm*, quæ in dicta donatione continetur, totusque illius contextus ac simplicitas, cum qua concepta fuit, satis ostendere videbantur hanc fuisse partium intentionem, intelligendi scilicèt lineam masculinam pro solis masculis, prout communis vulgi opinio intelligit, non autem juxtà Juristarum subtilitates ac interpretationes: Cumque in casu appellationis, causa tanquam Ecclesiastica ad Curiam devolvenda esset, sivè juxtà opinionem Rotæ & Curiæ Romanæ, tanquam Metropolis in partibus decidenda esset, idcircò stante quod Rota sequuta est hanc posteriorem opinionem, pro exclusione fœminæ probabilius respondendum censui.

Ac etiam, quia, ut pluries habetur in dicta sua materia *sub tit. de fideicom.* ille benignus intelle- 10
ctus, qui datur in ultimis voluntatibus pro conceptione fœminini sub masculino, regulariter non intrat in dispositionibus per contractus, quoties præsertim isti sunt correspectivi, adeò ut urgeat ratio, quod concedentis, seù contrahentis intersit ità verba restringi, atque in eorum stricta & propria significatione accipi, ut censeatur concessum quid minus, ut ità res concessa citiùs ad suam priorem causam redeat, ut in feudalibus, vel emphyteuticis, ac similibus concessionibus habetur, secùs autem ubi concedentis nihil intersit, ut ità distinguendo, ibi advertitur, cum sit vera, & germana distinctio.

PISTORIEN. JURISPATRONATUS DE MICHELUCCIS.

Pro VINCENTIO DE ROSSIS

Cum FRANCISCO MICHELUCCIO.

Casus decisus per Rotam pro Vincentio, postea concordatus.

Posito patronatu familiari, quando dicatur constare de identitate familiæ, ad effectum illius pertinentiæ; Et quatenùs data identitate, aliqua pars familiæ, seù aliquis colonnellus diversam inferiorem assumat fortunam, atque longo tempore negligat suum jus exercere, an id præjudicet successoribus.

Et incidenter, an & quando patronus possit præsentare seipsum, seù pro seipso supplicare, vel quod ejus vox veniat in computatione ad sui favorem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *Iuspatronatus est individuum & residet penes quemlibet patronum insolidum, ideoque aliis non præsentantibus, vel malè, totum residet in eo qui validè præsentat.*
4 *Quod prohibitio præsentandi seipsum procedat in beneficiis curatis, vel habentibus annexam dignitatem seu administrationem, non in simplicibus.*
5 *Quæ sint rationes dictæ prohibitionis præsentandi se ipsum.*
6 *Reprobatur conclusio, de qua num. 4. quodque etiam in simplicibus procedat prohibitio.*
7 *Expenduntur rationes ob quas dicta prohibitio cadit etiam in simplicibus.*
8 *Superior tenetur instituere præsentatum, & an præsentatio tribuat jus formatum.*
9 *Patronus potest supplicare pro se ipso.*
10 *Procedit de plano ubi est unicus.*
11 *Item ubi alii ipsum præsentant, potest adhærere, & auget numerum.*
12 *Quid ubi adsunt duo patroni, quorum unus porrigit preces.*
13 *Quare in casu precum non intret prohibitio.*
14 *In antiquis probationes descendentiæ sufficiunt leviores.*
15 *In una & eadem familia possunt adesse nobiles, & ignobiles.*
16 *An prædecessorum negligentia præjudicet successoribus, in jurepatronatus familiari.*
17 *Præsentatio facta per procuratorem valet nisi exhibeatur mandatum infrà tempus præscriptum, quod declaratur.*

DISCUR-

DISCURSUS XXXI.

1 Michaël de Michelucciis aliàs del Nero, erecto beneficio in Ecclesia Cathedrali sub eeserva tione jurispatronatus, istud reliquit Papero, Joanni, Baldo, & Andreæ ex fratre nepotibus, eorumque descendentibus, & pro quinta parte Capitulo ejusdem Ecclesiæ; Cumque lineæ Joaonis & Baldi defecissent, seù non incœpissent, juspatronatus consolidatum fuit in lineis Andreæ & Paperi, quarum prima, derelicto domicilio Civitatis, istud transtulit, (incertum est ex qua causa) ad Castrum seù parvum locum Momigni, unde propterea in his lineis contigit illa notabilis fortunarum diversitas, quam frequentee experimur ioter ejusdem familiæ ramos, seù colonnellos etiam in eadem Civitate, fortius verò in diversis locis, quod scilicèr unus in magna vel conspicua Civitate, alter verò in obscuro loco domicilium babuerit, quoniam dicta linea Paperi, quæ remansit in Civitate, in statu nobili & qualificato cuntinuavit, altera verò longè inferiosem fortunam sortita est, unde etiam contigit, quod io casu vacationum, isti depressioris fortunæ, suum jus fortè ignorantes, per notabile tempus non præsentarunt; Sequuta verò controversa vacatione de tempore quo ex dicta linea Paperi, quæ erat in possessione præsentandi, erat solum superstes Franciscus, hic præsentavit seipsum, Capitulum autem præseutavit Vincentium de Rossis, quem etiam præsentarunt descendentes Andreæ, domicilium ut suprà habentes in loco Momigni; Introductaque desuper causa *in Rota coram Vicecomite* sub
2 dic 15. *Februarij* 1664. prodiit resolutio Vincentio favorabilis; Repruposita verò causa *coram Otalora subrogato*, nulla capta fuit resolutio ob aliquas excitatas difficultates, quæ dederunt ausam concordiæ, controversiæ finem danti.

In pluribus autem disputationibus desuper habitis, de tribus principaliter actum fuit; Primò scilicèt, an constaret de identitate personarum in dictis de Momigno, qui præsentarunt Vincentium, quod legitimè descenderent ab Andrea: Secuudò posito quod de hoc constaret, an eis ubstaret dicta contraria observantia, quod eorum majores diuturno tempore non præsentarunt: Et tertiò, an habenda esset ratio præsentationis quam Franeiscus fecit de seipso.

Iste ultimus punctus pro meo judicio merebatur priorem discussionem, quoniam, ut habetur pluries
3 in præcedentibus, ac etiam *sub tit. de feud. disc.* 8. absolutum est juspatronatus esse de sui natura individuum, idcoque habitualitee totum competere in solidum singulis patronis, non curata divisione portionum seù vocum, cum id percutiat solum exercitium; Et consequenter quando alii patroni, licèt majorem partem vocum habentes, non præsentant, vel malè, ità & talitee quod eorum præsentationis ratio habenda noo sit, tunc pee jus non decrescendi totum consolidarue in eo qui valide præseutat, quamvis minorem vocem seù partem habeat; Adinstar eorum quæ habentur de jure habentium jus eligendi, quod aliis non eurantibus eligere seù indignè eligentibus, totum jus devolvitue ad alios quamvis pauciores dignè seù validè eligentes, seù quod jus Capituli quod residere potest in duobus, vel uno Canonico, aliis impeditis, ut *sub tit. de Capitulo & Canonicis*, ac etiam *in Cæsaraugustana Canonicatus sub tit. de beneficiis disc.* 23. Atque ità nil referebat inspicere de jure dictorum de Michelucciis Momigni, cum sola præsentatio Capituli sufficeret, data infectione præsentationis ipsius Francisci compatenti majorem partem vocum habentis.

Hic autem punctus duas habebat partes; unam scilicèt, an dispositio *tex. in cap. per nostras de jurepatronatus*, unde pruveuit hæc prohibitio præsentandi se ipsum, procedat etiam in beneficiis simplieibus; Et alteram, posito quud procedat, quid dieendum sit, ubi processum non est pee viam præsentationis, sed per viam precum supplicando pro seipso.

Quoad primam; Scribentes pro Francisco dicebant, juxta verum intellectum dictæ Decretalis, illam procedere solùm in beneficiis curatis, aut io illis quæ dignitatem vel administrationem annexam ha- 4
beant, in quibus cadat ratio ambitionis, non autem in beneficiis simplicibus, quæ concernunt solùm emolumentum bursale pro ejus substentatione, ut plenè per plura fundamenta, & contrariis respundendo substinet *Lambertin. lib. 2. par. 1. qu. 8. art. 2. & art. 3. n. 3. cum sequ.* & sequuntur *Ioseph. Ludovic. conclus. 42. vers. ampliatur quinto, Peregr. cons.* 18. *nu.* 15. *lib. 5. Aldovin. cons.* 8. *num.* 15. *Sanchez cons. moral. lib.* 2. *cap. 3. dubit.* 74. *num.* 16. atque asserebant ità fuisse quoque decisum per Rotam *in Rheggien. jurispatronatus* 16. *Ianuarij* 1624. *coram Pirovano.*

Atque ratiocinaudo subjungebant hujusmodi prohibitionem duplicem habere rationem: Unam jam dictam ambitionis; eligendo seipsum, eui in- 5
nititur *d. textus in cap. per nostras.* Et alteram derivantem *ex cap. finali de institutionibus*, nè scilicet dicatur capere beneficium à seipso, neque detur actio & passio in eodem subjecto, quarum neutra cadit in beneficiis simplicibus, nun quidem prima ambitùs ut supra, neque altera incompatibilitatis, quoniam præsentans non confert, eum actum collationis faciat Superior qui institutionem concedit, ut ratiocinatur *Lambertin.* & sequitur *Sanchez locis citatis.*

In hoc autem, etiam cum senso veritatis, obi procedatur per viam formalis præsentationis, non autem precum ut infrà, dicebam dictam opinionem
Lambertini & sequacium, deservire quidem posse 6
pro scholis ad juvenum ingenia exercenda, in foro autem prorsus vanum esse eam substinere; Tum quia magis communis sententia Canonistarum est in contrarium, præsertim *glos. seu Ioannis Andreæ & Abb. in d. cap. per nostras*, & aliorum quos referunt *Campanil. diversor. jur. Canon. rubr.* 51. *cap.* 13. *numer.* 398. *in fine, Ciarlin. controv.* 69. *à num.* 8. *ad finem, Barbos. de Episcopo allegat.* 72. *num.* 85. & videtur adhærere *Castropalao in oper. moral. tract.* 13. *de benef. disput.* 2. *punct.* 7. *in principio*: Tum quia semper Rota eam tenuit ex relatis *per Adden. ad Burat. decis.* 316. & 712. ubi de decisionibus antiquis, & recentiori tempore *dec.* 29. *n.* 23. *p.* 7. & *decis.* 363. *n.* 7. *par.* 9 *rec.* atque fuit habitum pro absoluto in istius causæ disputationibus, in quibus dubitandi ratio eadebat solùm in altera parte de qua infrà, quod scilicèt processum esset per viam precum, in dicta verò *Rheggien. coram Pirovano* dicitur incidenter, cum verè Rota & Curia hanc sequatur sententiam.

Et quoad rationes, Advertebam utramque pariter cadere posse in simplicibus; Quatenùs enim pertinet ad primam ambitùs, illa quidem intrat magis 7
in beneficiis curatis, vel dignitatem, seù administrationem annexam habentibus, nun tamen omnioò exulat à simplicibus, in quibus adesse quoque dicitur jus spirituale, cui inesse potest ambitus, & consequenter non benè procedit assumptum contrariæ sententiæ, quod in simplicibus cadat sola ratio temporalitatis sive interesse bursalis pro sustentatione, quoniam si ità esset, resultaret quod in eis non caderet simonia, sed quæcumque pactiones desuper fieri possent, cujus contrarium est absolutum ac extrà controversiam.

Et quoad alteram rationem, quod non est ipse præsentans qui confert, sed Superior, pariter continet fallaciam claram, quoniam etiam in electivis non

non conferunt eligentes, sed confert Superior qui
confirmat, & tamen extrà controversiam est, eli-
gentem non posse eligere seipsum, ex iis quæ in ma-
teria electionis habentur pluries deducta *sub tit. de*
Capitulo & Canonicis, quoniam licèt ubi non agitur
de electione per scrutinium secretum, juxtà for-
mam tex. *in cap. quia propter de electione*, non im-
probabiliter dici valeat quod eligens citrà ambitum
possit dare votum sibi ipsi ex ibi deductis, attamen
urget alia ratio, quod debet esse differentia inter eli-
gentem & electum, & consequenter pari ratione
debet esse differentia inter præsentantem & præ-
sentatum, ut advertitur *decis. 185. num. 1. par. 2 divers.*
ac habetur apud *Campanil. Barbos. Castropalao, & alios*
supra allegatos.

Ac etiam quia in electivis, vel in istis de jurepa-
tronatus quamvis conferre dicatur Superior, qui
8 instituit vel respectivè confirmat, adeo ut electio
vel præsentatio non tribuat jus formatum in re, ca-
dente disputatione, an illud tribuat ad rem, ex iis
quæ in proposito distinctionis inter privationem
juris quæsiti, ac exclusionem ab acquirendo ratione
delicti vel diffamationis habentur *in Calagurritana*
beneficii de Bilbao sub tit. de Beneficiis disc. 70. Atta-
men Superior non habet omnimodam libertatem,
quoniam ubi electio, vel respectivè præsentatio ali-
cujus nullitatis vitio non subjaceat, neque electus
vel præsentatus dici potest indignus seù incapax, Su-
perior tenetur confirmationem vel respectivè insti-
tutionem concedere, illamque denegare non po-
test, ac aliàs per viam appellationis vel recursus adiri
potest Superior, ut in praxi quotidianum habemus
in Rota, & patet ex tam copioso numero decisio-
num Rotalium, quas in hac materia habemus, igitur
spectato effectu seù substantia, magis quàm forma-
litate, præsentatus à seipso obtinere diceretur, ac
propterea quoad istam primam partem, quatenùs
scilicèt processum fuisset per viam formalis præsenta-
tionis, casus erat extrà controversiam, ut præsentatio
habenda esset invalida, ac pro infecta.

Difficultas autem residebat in secunda parte su-
prà distincta, quod scilicèt, processum non fuerat
per viam formalis præsentationis, sed per viam pre-
cum, quod licitum esse admittit *Abb. in d. cap. ve-*
9 *stras*, & sequuntur cæteri, de quibus plenè *Lamber-*
tin. eodem supra citato art. 3. lib. 2. part. 1. quæst. 8. & alii
relati *per Pirr. Corrad. in praxi beneficial. lib. 4. cap.*
2. num. 21. Ventrigl. in praxi annotat. 2. §. 3. num. 67. &
pluries firmavit *Rota ex relatis per Buratt. & Ad-*
den. d. decis. 316. dec. 599. num. 10. par. 4. recen. tom. 3.
quæ est eadem *apud Roias decis. 293. dec. 363. num. 10.*
& decis. 430. num. 39. par. 9. rec. Cels. dec. 20. num. 3. & in
aliis.

Quamvis autem Ego scribens in contrarium, ad-
mitterem dictam conclusionem generaliter ac in
abstracto veram; Dicebam tamen fallaciam consi-
stere in applicatione non cadente in casu præsentis
controversiæ, atque super hoc puncto fuerunt om-
nes disputationes & difficultates, ob quas ex con-
cordi sensu scribentium hinc indè, ac etiam Rotæ,
causa reputata fuit digna concordia; Siquidem de
stricto rigore juris dicta conclusio in præsenti admit-
tenda non videbatur. E converiò autem pro illius
admissione nimium urgebant, æquitas, ac humana
ratio.

Pro congrua igitur dictæ conclusionis applica-
tione, ac doctrinarum declaratione, advertebam
tres casus desuper distinguendos esse; Primus au-
10 tem est, ubi patronus esset unicus, de quo casu pro-
priè agit *Lambertin.* ac agitur *in d. decis. 20. Celsi &*
293. Roias repetit. dicta dec. 599. par. 4. tom. 3. atque in
isto admittebam conclusionem rectè procedere per ra-
tionem de qua infrà.

Alter casus est, ubi sint plures patroni, qui inter
se scindantur, quoniam aliqui præsentent compa-
tronum, & alii extraneum, unde cadat quæstio enu-
merationis vocum, & tunc rectè quoque intrat ea- 11
dem conclusio, ut idem præsentatus vel per viam
adhæsionis & consensus, vel per viam precum sibi
ipsi votum dare valeat, illudque veniat in calculo ad
majorem partem constituendam ex ratione ponde-
rata in proposito electionis *d. tit. de Canonicis & Ca-*
pitulo disc. 26. quod scilicèt motus non incipit à se-
ipso, unde arguatur ambitus, sed incipit ab aliis qui-
bus ipse adhæret, ut ponderatur *d. decis. 185. par. 5. di-*
vers. & in his terminis loquuntur *Ventriglia ubi su-*
pra, Ciarlin. d. controv. 69. num. 9. Peregr. decis. 100.
num. 1. & 2. Ubald. decis. 289. num. 9. Buratt. dec. 316.
numer. 4. Ret. dicta dec. 363. part. 9. recen. numer. 8. &
seqq.

Tertius est demum casus, in quo patronus non
sit unicus, quia alter adsit compatronus, quamvis
minorem habens partem vocum, qui alium præsen- 12
tet, ipse verò nullum alterum habeat præsentantem,
unde totum ejus jus pendeat ab ejus precibus: Atque
isto casu, per scribentes hinc indè, nulla dabatur de-
cisio vel auctoritas, quæ ad illum descenderet, di-
ctamque distinctionem examinaret.

De stricto autem juris rigore dicebam, verius
esse ut dicta conclusio non intraret; Tum quia
omnes auctoritates desuper deductæ procedunt cum
dicto præsupposito, quod unicus esset compatro-
nus, qui preces porrexerit, unde Superior illas ad-
mittendo, nemini injuriam vel præjudicium facit, &
consequenter quod per argumentum à contrario,
sivè à cessante ratione, dictæ auctoritates potius isto
casu in quo consideretur præjudicium compatroni,
vel alterius præsentati, contrarium sentire videan-
tur.

Tum clarius, attenta ratione, cui dicta conclusio 13
innititur, ad quam advertunt *Ciarlin.* & alii ex alle-
gatis, quod scilicèt ubi unicus patronus non curat
facere illam formalem præsentationem, quæ in Su-
periore, non concurrente indignitate præsentati,
inducit necessitatem instituendi, sed procedit solùm
per viam precum, ità pro ea vice cedere dicitur juri
suo, atque constituere Superiorem in libertate con-
ferendi beneficium tanquam liberum; quod si con-
ferri posset cuicumque extraneo, justum & rationa-
bile est, ut conferri valeat eidem patrono, qui isto
casu habetur pro non patrono.

Ista verò ratio non cadit, quando alter compa-
tronus adsit, qui alterum præsentet, cum ità adesse
dicatur tertii præjudicium, ac fortius urgeat altera
ratio superiùs considerata, quod scilicèt compatro-
no non curante præsentare, suoque juri cedente,
totum jus consolidatur in altero, qui illud formiter
exercet; Ideoque in puncto juris, istam credebam
genuinam veritatem, quamvis spectata æquitate,
seù humana ratione videretur quidam leguleicus
rigor indiscretus, ut patronus habens majorem par-
tem vocum, adeo ut in ejus libito positum sit, ne-
glecto compatrono habente minorem partem, pro-
videre quemcumque extraneum, prohibendus ve-
niat providere seipsum; Potissimè verò ubi non
urgeat ratio ambitùs vel avaritiæ, sed justa causa,
cum qua ex facti qualitate pro judicis prudenti arbi-
trio procedendum videtur.

Quo verò ad alios duos punctos ut supra distin-
ctos, Primus probationis identitas personarum ac
legitimæ descendentiæ à dicto Andrea, totus erat
facti, in quo sufficientes justificationes per gradus
distinctos dari videbantur, potissimè quia versaba-
mur in antiquis, unde propterea leviores admittun-
tur probationes, ut habetur in materia fideicom-
missaria, & in his terminis specialibus jurispatrona- 14
tus, *Vivian. lib. 11. cap. 5. num. 99. Buratt. decis. 709.*
Et quamvis per alteram partem objiceretur de isto-
rum

rum descendentium ignobilitate, ac longè diverso statu ab illo dictæ familiæ quæ remanserat in Civitate, attamen probata descendentia, id verè nullum præbebat obstaculum, quoniam rectè possunt in una familia, quæ verè probetur identifica, descendentiam trahens ab uno stipite, adesse plures rami,
15 seù colonelli diversas fortunas sortiti, unde unus sit nobilis, alter ignobilis, ex deductis *per Fab. de Ann. cons.88.Capyc.Latr.consult.12. num. 32. Rot. decis. 555. num. 2. & 3. par. 4. rec.* & advertitur *in Melevitana habitus sub tit. de præeminentiis disc.* 32. potissimè ubi adest congrua ratio, quæ hanc fortunæ vel status diversitatem causet ob diversitatem nobilioris, vel ignobilioris domicilii.

Et quoad prædecessorum negligentiam in præsentando, facilis erat responsio, ut ea præjudicare quidem potuerit successoribus jus ab eis metienti-
16 bus, ac venientibus jure hæreditario, non autem iis qui in jurepatronatus familiari vel gentilitio veniant jure proprio, quoniam sicuti actus expressus alienationis per eos factus illis præjudicare non potest, ità minus tacitus negligentiæ, ut in specie *Gratian. discept.557. num.44. Ciarlin. controv.* 107. *numer.* 61. & 62. & *admittitur dec.* 220. *num.* 26. *par.* 11. *rec.* edita, de qua infrà in *Bonon. disc.* 35. ac habetur in materia fideicommissaria vel feudali, ut negligentia unius possessoris non præjudicet successori independenter venienti jure proprio.

Excitata etiam fuit difficultas contra præsentationem factam per Capitulum mediante ejus procuratore, qui infrà terminum juris mandatum procuræ non exhibuerat, ut est necessarium, *Lap. alleg.*
17 22. *Rocch. verbo honorificum num* 26. *Lambertin. lib.* 2. *par.2.qu.1.art.21. Merlin. decis.* 733. *numer.* 9. & 10. *Cels.decis.*256.& 296. *Addit. ad Greg. dec.* 177. *nu.* 7. Verùm facilè fuit objectum tollere, cum id procedat in præsentatione facta per procuratorem privati patroni absentis, vel etiam præsentis, ità & taliter quod de ejus voluntate dubitari valeat, secùs autem ubi agitur de hujusmodi corporibus universalibus, in quibus dari non potest explicatio actûs per seipsum, sed pernecessè id faciendum est per ministrum, ipso corpore in loco existente à quo actus explicetur publicè & palam, adeo ut tanquam in actu habente speciem notarii cadere non valeat incertitudo voluntatis principalis, cujus rationi dicta conclusio innixa est, adinstar eorum quæ habemus de necessitate incumbente delegato exhibendi suam delegationem, ut validè procedat, quod cessat in actibus qui fiant ipso delegante præsente cum similibus.

PISTORIEN. JURISPATRONATUS

Pro TAVIANIS

Cum FRANCHINIS TAVIANIS.

Responsum pro veritate.

De jurepatronatus competente pluribus familiis, quomodo istæ inter se concurrant, ac respectivè personæ singularum familiarum ad effectum enumerationis vocum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ubi juspatronatus competit duobus familiis, quomodo computentur voces, an in stirpes vel in capita.*
3 *Quod eadem antiqua familia ob diversitatem adjecti reputetur duplex & distincta.*

4 *Quomodo concurrant descendentes plurium personarum pro quibus ab initio nomine proprio reservatum est juspatronatum.*
5 *Quomodo plura corpora uno respectu considerentur tanquam unum, sed inter se sint distincta.*
6 *Major pars attrahit & suffocat minorem & totum corpus constituit.*
7 *Et minor non habetur in consideratione, neque jungitur cum altera voce.*
† 8 *De Concursu cumulativo plurium patronorum.*

DISCURSUS XXXII.

POssidentibus pro communi, nobilibus familiis 1
Pistorien. de Panciaticis, de Tavianis, Franchinisque Tavianis, de Forensibus Baldassinis, & de Gualfreduccis, juspatronatus quatuor Ecclesiarum pro quatuor ex quinque partibus, alia quinta parte possessa per ejusdem Civitatis Hospitale; Ad removendas controversias, quæ frequenter in vacationibus oriri solebant inter dictas familias, de anno 1602. cum Ordinarii assensu, deventum est ad divisionem, per quam unicuique assignatum fuit integrum juspatronatus pro dictis quatuor ex quinque partibus in singolis Ecclesiis distributivè, atque in illos de Tavianis, & de Franchinis Tavianis, (quæ pro una respectivè ad alias familias reputabantur) obvenit illud Plebaniæ Sanctæ Mariæ de Quarrata; Quia verò dictæ familiæ in dicta divisione pro una reputatæ, ob dicti adjuncti diversitatem, quoad alios effectus, pro duabus omninò distinctis reputabantur, orta est proinde controversia, quomodo illarum personæ in præsentando concurrere ac numerari deberent, atque an unum vel duo corpora constituere dicerentur, atque desuper pro veritate consultus fui.

Effectus disputationis erat, quod si unum solum corpus constituerent, tunc solus personarum major numerus in capita attendi deberet ad idem corpus repræsentandum, non curando an essent potiùs de una quàm de altera; Si verò constituerent duo corpora separata, tunc personæ cujuslibet familiæ concurrerent inter se in capita, quælibet verò familia in stirpes, ita ut æqualis ac tanta esset vox unius 2
familiæ quamvis à paucis constitutæ, quanta alterius quantumvis numerosæ, ut ponderatur in his terminis *dec.* 82. *sub num.* 7. & *sequen. par.* 7. *rec.* & plenius *in Aquilana coram Corrado decis.* 148. *num.* 13. *post Vivian.* ubi concordantes, & infrà *disc. generali* 61. Retento tamen facti præsupposito, quod præsentationes, tàm istis, quàm ab aliis familiis, non collegialiter, & per viam congregationis in certo loco, sed singulariter, ac privatim, & distinctè fieri soleant, numeratis ab Ordinario capitibus ad majorem partem dignoscendam.

Pro duplicitata autem, probabilius respondendum censui; Licèt enim attenta antiqua origine, utraque familia ab eodem stipite fortè derivet, Attamen stante dicti adjuncti diversitate, fortius verò etiam aliqua stemmatum, illas reputandas esse dixi pro duabus distinctis, ut in puncto familiæ Fontanæ Placentinæ, cum diversis adjunctis, *Soccin.* inter con- 3
silia *Curtii senior. cons.* 40. quod reputatur in hac materia magistrale, cum quod pertranseunt *Paris. cons.* 51. *numer.* 10. *lib.* 2. *Menoch. cons.* 233. *num.* 16. & 17. & *cons.* 1171. *num.* 24. & *sequen. Rovit. cons.* 27. *lib.* 1. ubi de familia Capycia, & habetur ex professo actum *in Romana primogenituræ de Capizucchis* sub *tit. de fideicommissis disc.* 50. & *in Romana legati de Carafis, discurs.* 51.

Ista verò diversitate posita, resultat, ut quælibet ex dictis familiis censeatur vocata tanquàm diversum corpus, ita ut personæ cujuslibet inter se ad quodlibet corpus respectivè efformandum veniunt in capita, comparativè tamen ad alterum in stirpes, ad

instar vocationis plurium personarum ab initio ,
quoniam omnibus primò vocatis , æqualiter & in
capita , juspatronatus competere dicitur , ita ut tot
sint voces , quot sunt personæ ; Uniuscujusque ve-
4 rò descendentes , quoad se veniunt in capita ad con-
stituendum suum stirpem , & sic respectu successo-
rum dicitur successio in stirpes ; Istis attentis , non
autem inæqualitate personarum quamlibet stirpem
constituentium *ad tex. clar. in Clementina plures de
jurepatronatus* , ubi omnes , & in specie plurium
universitatum *Rocch. verb. competens alicui num.* 17.
Menoch cons. 316. *num.* 16. *&* 17. *Campanil. divers. ju-
ris canonici rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 387. & admittitur in
allegatis *decisionibus* 82. *part.* 7. *recent. &* 148. *post Vi-
vian.*

Neque obstare credebam , quod comparativè ad
tres alias familias , utraque haberetur pro una, quo-
niam stant simul , ut quoad tertiom , plures personæ
habeantur pro unica , & tamen quod inter se citrà
divisionem , seù exercitium illius unicæ vocis seù ju-
ris , considerentur tanquàm diversa capita seù cor-
pora , ideoque successores veniant in stirpas discre-
tivè repræsentando suum stipitem.

Utputà relinquit fundator jospatronatus pro
una voce Titio , pro alia verò Mevio , Caio , & Sem-
pronio , Isti tres in ordine ad Titium habentur pro
una persona , atque unicam vocem constituunt , sed
inter seipsos , eorumque successores , ad effectum
concursus ad constituendam maiorem partem illius
5 unicæ vocis , quæ his competit , considerantur tan-
quàm diversæ , ut uniuscuiusque descendentes con-
currant discretivè ad efformandam personam sui
stipitis iuxtà terminos *dicta Clementina* ex deductis
per *Buratt. & Adden. dec.* 481. *Comen. beneficij* 12.
Maij 1656. *Dunozetto* inter suas *decis.* 983. & admit-
titur *dicta decis.* 82. *num.* 9. *part.* 7. *recent.* quoties
concursus non est collegialis , tanquàm ad efforman-
dam unicam universitatem.

Dabam in hoc exemplum practicum plateæ , seù
sedilis Nobilium Capuanæ Civitatis Neapolis con-
stitutæ ex tribus corporibus , quorum unum con-
stituitur per Caracciolos , alterum per Capycios ,
& tertium per quamplures familias venientes sub
unico vocabulo adiunctorum , vulgò *Aiemi* : Quod-
libet enim ex dictis corporibus habetur pro uno in
ordine ad turnariam competentiam officiorum alio-
rumque munerum , sivè fortè ad efformandas vo-
ces , sed inter se & in singulis adsunt quamplures fa-
miliæ distinctæ , quarum quælibet suum corpus dis-
cretivè efformat ; Quod etiam ad plures effectus
practicatur in Civitate Janven. circà unionem plu-
rium diversarum familiarum venientium sub no-
mine , seù ut ibi dicitur sub *albergo* unius , quæ com-
parativè ad alias habentur pro unica , sed inter se
sunt diversæ atque hic videbatur casus.

Eoque libentius in hanc sententiam descenden-
dum censui , quoniam ità evitantur plura inconve-
nientia , rationi ac verisimili fundatoris voluntati
contraria ; Primo scilicèt , ut ità alicujus utilitatis
ac operationis remaneat quinta portio competens
Hospitali , quæ aliàs prorsùs inanis & fatua esset ,
si utraque familia unum tantùm corpus constitue-
ret indistinctè ab utriusque capitibus efforman-
dum , quoniam cum habeat quatuor voces , sem-
per constitueret maiorem partem , unde ius Hospi-
talis remaneret de vento , quamvis minor pars per-
sonarum dictarum familiarum Hospitali adhæreret ,
dum non per hoc veniret in calculo , sed tanquàm
suffocata à maiori parte , quæ ad se attrahit mino-
6 rem , haberetur pro non existente in rerum natura ,
neque augeret vocem alterius corporis , *Vivian.
lib.* 12. *cap.* 8. *numer.* 4. *cum sequen. Lotter. lib.* 2.
quæst. 11. *numer.* 136. *Cavaler. decis.* 21. 436. *&* 519.
Gregor. & Adden. decis. 252. *Adden. ad Buratt. de-
cis.* 942. *Nullius seu Montis alti jurispatronatus* 15.
Junij 1654. *Dunozetto* inter suas *dec.* 956. & in aliis ;
Econversò autem si essent duo corpora , tunc di-
ctum jus Hospitalis remaneret operativum ad indu-
cendam præponderantiam , quoniam in casu dis-
cordiæ inter dicta corpora , quia unum præsentaret
unam personam , & alterum aliam , adhæsio Hospitalis
constitueret maiorem partem.

Secundò , quia moraliter impossibile videtur ,
quod tractu temporis utraque familia ab eodem ca-
pitum seu personarum numero constitueretur ,
cumque una probabilius , altera magis copiosa seu
numerosa esset , hinc si utriusque personæ indistin-
ctè , & per capita concurrere deberent ad unicum
corpus efformandum , sequeretur quod de facto ,
totum jus , seu exercitium præsentationis resideret
penès familiam magis numerosam , alterius verò mi-
nùs numerosæ , jus esset omninò fatuum , absque eo
quod adhæsio Hospitalis suffragari posset , stante su-
pradicta vera & recepta conclusione , quod ubi a-
gitur de constituendo uno corpore , major pars
personarum seu membrorum , ex quibus illud con- 7
stituitur , suffocat minorem , illamque ad se attrahit ,
ita ut adhærendo alteri corpori , illud nullatenùs
augeat , neque majus jus tribuat , ut habetur *in Ma-
joricen. canonicatus* sub *tit. de benefic. disc.* 30. *& in-
fra dicto discurs.* 61 *generali.*

Cumque hujusmodi consilium peteretur , non
occasione controversiæ super actuali vacatione , sed
occasione dubitationis , quæ habebatur super vali-
ditate cujusdam provisionis Apostolicæ , ac reserva-
tionis pensionis de consensu medietatis patrono-
rum , cum derogatione alterius medietatis ; ideoque
peteretur consilium , an obtinenda esset nova gra-
tia revalidatoria , ex eo , quod consensus præstitus
esset à Taviants non constituentibus medietatem
vocum , quando omnes personæ de utraque in ca-
pita numeranda essent pro unica voce , hinc respondi
id non esse necessarium , ut sequutum fuit.

† DE concursu cumulativo plurium patronorum 8
& modo computandi voces habetur infra *disc.
generali* 61. *& disc.* 78. *&* 81.

PRATEN. JURISPATRONATUS

Pro JOANNE ET ALIIS

Cum ANTONIO DE INGHIRAMIS.

Responsum pro veritate.

De jurepatronatus familiari , an jus præsentandi
competat omnibus de familia , vel potius proxi-
mioribus gradu ; Et de computatione vocum , an
in stirpes , vel in capita.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De concursu in stirpes inter plures lineas in patronatu
familiari.*
3 *De distinctione , an sit unica , vel duplex linea , & an
totum sit effectum unica portio.*
4 *De alia distinctione , an ab initio sit unica linea divisa in
ramos.*
5 *In gentilitio , vel familiari concursus est in capita.*
6 *De articulo , an ultimus de una linea transmittat ad hæ-
redem suam portionem jurispatronatus familiaris re-
missivè.*
7 *An juspatronatus cadat sub fideicommisso remis-
sivè.*
8 *Quod in jurepatronatus familiari succedant omnes nulla
data discretione gradus , etiam pater & filij.*
9 *Contrarium quod attendatur proximitas gradus juxta
successionem fideicommissariam.*

10 *Quod*

10 *Quod deferatur observantia, qua cessante verior sit opinio, de qua num.* 8.

11 *Quod in fideicommissaria successione attendatur proximitas gradus.*

DISC. XXXIII.

1 Philippus de Ingiramis, in controverso Beneficio per eum erecto, reservavit juspatronatus, Mariotto, & Matthæo filiis Nicolai ejus consobrini, eorumque descendentibus masculis, quibus defectis, illud reliquit Gubernatoribus Hospitalis; Alexander autem pronepos dicti Matthæi, ac ultimus masculus de ista linea, suum jus donavit Valerio pronepoti dicti Mariotti, cujus linea divisa fuit in duos ramos, unum scilicet dicti Valerij, & alterum Philippi ejus fratris; Cùm autem ex primo essent superstites Joannes Valerij filius habens plures filios masculos, ac etiam tres alij filij masculi Francisci ejusdem Valerij filij; Econversò autem in colonello Philippi esset superstes solùm Antonius; Hinc sequuta vacatione beneficij, orta est controversia super dicti jurispatronatus pertinentia, seu vocum computatione, prætendente Antonio istam faciendam esse in stirpes, ita ut tanta esset vox ipsius repræsentantis lineam, seu colonellum Philippi avi, quanta esset illa dictorum septem, & ultrà descendentium Valerij; Quare desuper ex parte istorum requisitus ad scribendum in causa vertente in partibus coram Ordinario, visis aliquibus informationibus, in quibus cum aliquo æquivoco confundebantur, duæ quæstiones inter se diversæ, una scilicet circa modum enumerandi voces, an in stirpes vel in capita, & altera circa ordinem succedendi, quem habemus in fideicommissis, an ille attendi debeat in jorepatronatus familiari vel gentilitio.

Circa primam, advertebam, extraneos esse à casu terminos quæstionis tractatæ per scribentes ad 2 materiam *Clementinæ plures de jurepatronatus*, ut etiam in jurepatronatus familiari, vel gentilitio detur ordo succedendi, seu enumerandi in stirpes inter plures lineas constitutas à personis, quibus ab initio juspatronatus reservatum est; Id enim cadit, quando sunt plures lineæ ab initio in earum stipitibus diversæ, quia nempe juspatronatus reservatum esset pro Titio & Sempronio, eorumque descendentibus vel familia; Ut in præsenti contingeret, quando adhuc existeret linea Matthæi primò vocati per fundatorem, quæ concurreret cum linea Mariotti ejus fratris, tunc enim considerantur duæ universitates, seu duo diversa corpora æqualia, non curata diversitate membrorum, seu personarum in quolibet existentium, quarum concursus in capita fit in quolibet corpore ad illud efformandum, sed in stirpes comparativè ad alterum, juxta ea quæ habentur *decis. 2. part. 7. rec. decis. 134. num. 9 post Vivian.* & in aliis de quibus suprà *disc. præced.* ac infrà *disc.* 61. *generali.*

Verùm quia dicta altera linea jam extincta erat, atque in vim reciprocæ per fundatorem ordinatæ in universa hæreditate eisdem Matthæo & Mariotto, eorumque descendentibus relictæ, totum juspatronatus; Sive in vim dictæ reciprocæ; Sive juxta 3 unam opinionem ex jure non decrescendi, consolidatum erat in altera linea, seu colonello Mariotti complexivo omnium contendentium, perinde ac si ab initio solus Mariottus, cum eius descendentibus vocatus esset, cùm totum penes eum effectum dicatur unica portio, juxta ea quæ frequenter habentur *sub tit. de fideicommissis*, præsertim *disc. 78. & sequen.* in quæstione vocationis filiorum in conditione positorum intelligendæ ad solam portionem proprii parentis, non autem patrui, quoniam intelligitur si patruus parenti supervixit, secùs autem si prædecessit, unde parens in vim reciprocæ illi successit, quoniam tunc reputatur unica portio, perinde ac si ipse parens solus ab initio successisset; Atque in his specialibus terminis jurispatronatus firmatur apud *Peniam decis. 71. & 94. juxta Lugdunensem impressionem.*

Neque obstare dicebam, quod tractu temporis, ista superstes linea Mariotti, divisa esset in duas constitutas à dictis Valerio, & Philippo filiis Theodaldi nepotis Mariotti, quoniam in hac materia spectatur primus stipes, qui si est unicus, unicam constituit lineam, non curata subdistinctione, quæ tractu temporis sequatur in plures ramos, seu colonellos, quoniam omnes dicuntur de una linea inspecto stipite, seu trunco non curatis ramis, juxta distinctionem desumptam ex *text. in cap. 1. de eo, qui sibi & hæredibus suis in usibus feudorum*, ubi communiter Feudistæ relati per *Altograd. cons. 25. lib. 1.* unde desumpserunt tractantes materiam emphyteuticam, frequentiùs verò tractantes fideicommissariam in proposito reciprocæ linearis, vel ad effectum regulandi proximitatem seu repræsentationem, ut habetur præsertim *sub dicto tit. de fideicommissis disc. 17. & 18. & 104.* & in aliis frequenter. 4

Posita verò unicitate lineæ, de plano resultat regula, ut non refragante diversa lege præscripta per fundatorem, vel inducta per observantiam, concursus vocum debeat esse in capita, cùm omnes tanquam ejusdem corporis membra æquè concurrant ad unum corpus efformandum, ac unicam vocem constituendam, *Alex. de Nevo cons. 63. num. 2. & 3. & cæteri, de quibus Lotter. lib. 2. quæst. 11. num. 113. Buratt. decis. 183. num. 16. decis. 288. numer. 4. part. 5. recent. decis. 82. numer. 8. part. 7.* & habetur pluries in aliis supra & infra *hoc eodem tit.* Et consequenter (cum sensu etiam veritatis) concludebam; quod concursus deberet esse omnium in capita, rejecta dicti Antonij prætensione. 5

Quinimò subtilizando more Advocati dicebam; quod distinctio linearum Valerij, & Philippi per dictum Antonium, Philippi nepotem prætensa, ubi etiam admitteretur, adhuc prodesset huic parti, ut in ea majorem partem constitueret, stante quod in Valerio, ejusque descend. ntibus ita concurreret una vox cum dimidio ex duabus; Concurrebat enim juxta sensum colligitantis medietas vocis competentis Mariotto proprio stipiti, ubi etiam in stirpes 6 computatio fieret, ac etiam concurrebat integra vox alterius lineæ Matthæi, stante quod Alexander ultimus de hac linea suum jus donaverat Valerio tantùm, ex conclusione, de qua infra *in Bonon. disc. 35.* ut etiam in jurepatronatus familiari ultimus de una linea transmittat ejus portionem ad hæredes extraneos, vel alios in quos disposuerit, deducendo eadē, quæ ibi super negatione juris accrescendi, vel non decrescendi in his terminis deducta habentur; Negando etiam consolidationem in vim reciprocæ, de qua suprà, ex regula, de qua *infrà disc. 39. & seqq.* 7 super non comprehensione jurispatronatus sub fideicommisso. Verùm hæc deducebam more Advocati ad superabundantiam; atque ad ostendendum, quod procedendo etiam cum discretione linearum, potiores essent istæ partes, non tamen efformando desuper judicium, præsertim in eo, an reciproca substitutio linearis in universa hæreditate ordinata, comprehenderet necnè hoc juspatronatus, sive circa primævam reservationem, an eo tineret necnè jus accrescendi vel non decrescendi, cùm non vidissem testamentum, ac tenorem fundationis.

Quo verò ad alteram quæstionem, an scilicet in jurepatronatus familiari, vel gentilitio attendendus esset ordo successionis fideicommissariæ regulandus eo modo; quo ille successionis ab intestato; Ut patet ex deductis *dicto disc. 17. & 18 de fideicommissis*, ac in aliis pluries, Rota variasse videtur;

Quandoque siquidem tenuit opinionem, ut sine discretione gradûs, vel proximitatis, solus numerus personarum attendi debeat, ita admittendo simultaneum concursum patris & filii, ac proximiorum & remotiorum juxta *cons.* 111.*Feder de Senis num.* 9. ut plenè firmatur *in Florentina jurispatronatus de Ricasulis* 11. *Februarij* 1604. *coram Lancellotto* impress.*post Vivian.lib.* 4. *cap* 1. *post num.* 17. & prius *in Rheggien. Prioratus* 16.*Novembris* 1601.*coram Penia* inter suas *decis.* 934. Et de concursu patris & filiorum *Buratt. dec.* 183.*num.* 18 *decis.* 166. *num.* 14. *part.*6.*recent decis.*82.*num.* 10. *part* 7. & in aliis.

Contrariam autem opinionem, ut juxta ordinem substitutionis fideicommissariæ attendi debeat pro-
9 ximitas, tenuit *in Pientina jurispatronatus* 10. *Iunii* 1602. *coram Litta post Vivian. dicto cap.* 9. *n.* 55. ac etiam (licet incidenter & ex sensu extensoris potius) *dec.* 288. *par.* 5. *rec.ut.num.* 9. & *coram Merlino decis.* 798. *repetit. de* . 120. *num.* 22. *post Vivian.* atque hanc tenent *Covarr. practivar. quæst. cap.* 38. *Gabr. cons.* 196. *num.* 3. *&* 4. & alij de quibus *Vivian. dicto lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 14. *&* 37. qui etiam hanc tenet *& Lotter.lib.* 2.*quæst.* 11. *num.* 124.

In ista verò quæstione, decisio principaliter pendere solet ab observantia, cui quando adsit, omninò ac principaliter deferendum est, ut advertitur
10 per *Lotter. ubi sup. num.* 125. *& per Rotam in dict. Florentina de Ricasulis*, quæ in hac materia jurispatronatus familiaris reputari solet magistra, Cessante verò observantiæ, tenenda videtur prima opinio, quam ultimo loco firmavit *Rota in dicta Florentina de Ricasulis* in qua respondetur in specie *ad decisionem in Pientina coram Litta*, quasi quod fundatores vocando familiam, respexerint ad totum dictum corpus in genere, non distinguendo gradus vel personas; Stante præsertim ipsius subjectæ materiæ individuitate, adeò ut non intrent termini successorii, ut advertitur occasione feudi individui *sub tit. de feudis disc.* 8. & occasione rei individuæ ad quam illi de familia tanquam unum corpus vocati sint, ut non intrent termini reciprocæ linearis, advertitur *in Romana palatii de Capranica sub dicto tit. de fideicommissis,disc.* 106.

Verùm neque suberit necessitas assumendi hanc inspectionem, dum retenta quoque opinione contraria, ut attendi deberet ordo successionis fideicommissariæ juxta proximitatem gradûs, adhuc fortiores remanebant istæ partes, quoniam posito etiam, ut intraret inter dictas lineas ab initio constitota eadem reciproca ordinata in reliqua hæreditate, unde propterea Alexander ultimus de linea Matthæi suam portionem donare non potuisset Valerio, adhuc tamen iste solos succedere debebat tanquam gradu proximior eidem Alexandro, de cujos mortis tempore, prædefunctis præfati Antonij collitigantis patre & avo, ipse erat in longè remotiori gradu, & consequenter concursum prætendere non poterat, juxta ea quæ habentur in supra allegatis *disc.* 17. *&* 18. *de fideicommissis*, ac propterea quomodocunque diceretur, semper huic parti justitia assistebat, atque ita credo judicatum esse.

COMEN. BENEFICII

Consilium pro veritate.

Reservato jurepatronatus ad favorem alicujus Universitatis, vel Collegij, ac etiam personæ particularis, ejusque descendentium, vel de familia, quomodo ista persona particularis concurrat, an collegiativè, cum dicta Universitate ad unam vocem constituendam; vel potiùs constituat coæqualem vocem propriam distinctam; Et vocatis illis de familia, qui veniant, an illi de effectiva tantùm, vel etiam de continua, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De effectu resultante, an uno, vel altero modo plures vocati sint.*
3 *Relicto jurepatronatus parocchianis, & parocho, tanta est vox solius parochi, quanta omnium parochianorum cum similibus.*
4 *Quod ista sit quæstio voluntatis, an plures vocati sint disjunctivè, vel potius collegialiter, & conjunctivè, & quomodo ista quæstio decidenda sit.*
5 *De argumentis, vel adminiculis ex quibus censeatur constitutum unum corpus collegiativum.*
6 *Verbum* eligere, *an congruat præsentationi, & quid in hoc operetur.*
7 *Observantia in hac materia est satis deferendum.*
8 *Sed illa debet esse clara, & univoca.*
9 *Pluribus eligentibus indignum totum jus devolvitur ad eligentes dignum, quamvis sint pauciores.*
10 *Observantia debet esse proxima, non autem remota.*
11 *Item debet esse uniformis.*
12 *In actibus collegialibus gesta per singulos extra Collegium non habentur in consideratione.*
13 *Vocata familia intelligitur de effectiva, non de contentiva.*
14 *Vbi jurispatronatus competit personis de familia, vel alio nomine collectivo, veniunt omnes in capita.*
15 *Quod sub nomine familia veniant etiam illi de collectiva, & quod non omnes, sed antiquior, seu major domus venire debeat.*

DISC. XXXIV.

Gabriel Curte, institutis hæredibus Fabriceriis Ecclesiæ Cathedralis Comen, mandavit erigi sex 1
Cappellanias quæ essent de jurepatronatus, & præsentandi eorumdem Fabriceriorum, ita tamen quod eligendi essent de familiis Odescalchis, de Luraghis, & de Ciceris, quas dixit esse de ejus agnatis seu conjunctis; Deinde verò in secundis codicillis disposuit, quod Fabricerij prædicti in electione seu nominatione ad præfatas Cappellanias habere deberent concurrentem Petrum Paulum Odescalchum, donec vixerit, eoque defuncto ejus familiam, istaque cessata, proximiorem ipsius testatoris agnatum vel cognatum.

Sequuta morte testatoris per Fabricerios insimul in loco congregatos, dicto Petro Paulo etiam concurrente, electi, seu deputati fuerunt primi sex Cappellani prædia dd. Cappellaniarum erectione ab Ordinario facta; Successivè verò in earum vacationibus, inter dd. Fabricerios & Petrum Paulum, aliquæ fuerunt discordiæ. Cumque mortuo dicto Petro Paulo, superstitibus pluribus ejus filiis, ac etiam duobus germanis fratribus, ad unam ex dictis Cappellaniis vacatam Fabricerii unum, dicti verò filii, ac fratres Petri Pauli, alterum ex præfatis familiis præsentassent; Hinc orta est controversia, cui deberetur institutio, ejusque decisione amicabiliter ac extrajudicialiter remissa in adeò qualificatum Cardinalem Odescalcum, huic placuit meum desuper pro veritate expetere votum, seu consilium.

Respondi decisionem pendere à puncto, an electio facienda esset collegialiter ac per simultaneum concursum, tam Fabriceriorum, quàm dicti Petri, vel alterius de familia æquè concurrentium ad constituendam eamdem vocem, seu idem corpus efformandum; Vel potiùs econverso, dicendæ essent duæ voces separatæ, quarum una resideat in Fabriceriis, altera in dicto Petro Paulo, vel ejus familia;

milia, Ac etiam posito quod concursus esset juxta primum modum simultaneum, quot, & quales personæ de dicta familia, cum Fabriceriis concurrere deberent.

Si enim concursus esset juxta dictum primum modum, Respondendum veniebat pro præseotato à Fabriceriis majorem partem corporis absque dubio 2 constituentibus,& successivè pro Carolo prius utriusque Signaturæ Referendatio, postmodum Episcopo Alexandrino ab eis præsentato; Si verò altero modo, tunc casus habuisset, suas difficultates, ac potiùs stante paritate vocum, fuisset locus gratificationi fortè debitæ alteri præsentato, qui magis fundatori attinebat, ac magis indigebat.

Ubi autem juxta secundum modum respondendum esset, ita ut dictus Petrus Paulus, vel ejus successores constituant unam vocem distinctam, & 3 coæqualem; Ponderabam facere *decis.* 4. *Crescentii de jurepatr.* ubi firmatur, quod relicto jurepatronatus quatuor senioribus Antianis, & Præposito, seu eo relicto parochianis, & Rectori, tanta sit vox solius Præpositi, seu Rectoris, quanta illa quatuor Antianorum, seu omnium parochianorum, ita ut concurrant tanquam corpora diversa, quorum quodlibet suam vocem æqualem ac distinctam constituit; Idque prius in terminis firmatur per *Decium cons.* 112. *num* 2. *ex Romano* multa similia deducente *cons.* 99. & sequuntur *Cavaler. dec.* 551. *num.* 4. *Barbos. de Episcopo alleg.* 72. *post num.* 198. *Campanil. divers.jur. Canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 385. apud quos cæteri, & conferunt quæ habentur suprà in materia simultaneæ inter Episcopum & Capitulum *sub tit. de beneficiis*, præsertim *in disc.* 30.

Verùm his non obstantibus, contrarium dixi verius, non quidem ex defectu conclusionis, sed ex defectu applicationis ad casum ob particulares facti 4 circumstantias, ob quas intrare videbatur potiùs limitatio, cùm receptum sit dictam conclusionem regulariter veram, plures pati limitationes, atque de facili ab ea recedi, ut ex eodem *Decio* ubi supra, in his terminis observat *Bursatt.* qui alios cumulat *cons.* 324. *num.* 17. *& sequen.* Est enim quæstio facti & voluntatis potiùs quàm juris, ideoque juxta generalem naturam ultimarum voluntatum non recipit uniformem certam determinationem, quæ tota pendet à singulorum casuum individuis circumstantiis & conjecturis, verisimilem fundatoris voluntatem præseferentibus, ita ut rari sint casus, in quibus decisio pendeat à sola theorica juris in genere.

Plures autem facti circumstantiæ me impellebant ad sentiendum quod talis fuerit fundatoris voluntas; Primò scilicet, quia testator non vocavit eodem 5 tempore ac æquè principaliter Fabricerios & Petrum Paulum, juxta casum dictæ decisionis *Crescentii*, quoniam in testamento & primis codicillis soli Fabricerii vocati sunt, explicando id, quod de jure inerat, dum ipsi quoque fuerant hæredes instituti; in secundis verò codicillis, Petrus Paulus per additionem vocatus est accessoriè tanquam adjunctus & concurrens cum aliis, ut denotant illa dictorum codicillorum verba, *Che assieme con gli Fabricerii il Sig. Pietro Paolo sia concorrente à detta elettione*, ideoque unica per testatorem reputatur electio, ut benè in his terminis ponderatur apud *Buratt. decis.* 481. *num.* 1. *&* 3.

Secundò, quia illud verbum, *simul*, denotat unionem seu connexitatem *ad tex. in cap.* 1. *de consuetud. in sexto*, *Barbos. diction.* 369. *num.* 2. Tertiò quia considerat electionem tanquam actum unicum, & simultaneum, ut apud *Buratt.* ubi suprà; Ac etiam quia hic terminus non videtur præsentationi adaptabilis, ut ponderat *Vivian. lib.* 1. *cap.* 1. 6 *num.* 3. *cum sequen. ubi ex num.* 7. plures ponderat differentias inter electionem, & præsentationem, ac etiam advertit *Rota in Camerinen. Canonicatus* 19. *Iunii* 1654. *Dunozetto*, inter suas *decis.* 957. *num.* 11. Licèt enim isti termini sæpiùs confundi soleant, atque pro synonimis haberi, nihilominùs id junctum cum aliis videtur considerabile; Potissimè quia Petro Paulo relictum non fuit juspatronatus, sed solùm actui electionis adjunctus fuit, quasi quod quatuor Fabriceriis variabilibus per Episcopum, vel alium Superiorem deputari solitis, fundator quintum fixum invariabilem in honorem suæ parentelæ adjungere voluerit ad idem Collegium constituendum

Ac demum istam veritatem mirificè comprobabat observantia, quæ in hac materia, quoties lex fundationis deficit, vel illa est dubia, satis attendi debet, in terminis *Bursatt. d.cons.* 324. *num.* 19. *Rot.* 7 *dec.* 147. *num.* 8. *&* 148. *sub num.* 10. *post Vivian.* & sæpius, dum primi actus procuratæ erectionis Cappellaniarum ab Ordinario, ac electionis sex primorum Cappellanorum per Fabricerios, ac dictum Petrum Paulum tunc viventem in simul congregatos, & collegialiter de anno 1636. gesti fuerunt, idemque servatum fuit in duabus deputationibus Cappellanorum in vacationibus sequutis de annis 1654. & 1655.

Istud observantiæ motivum, ne dum acriter impugnabatur, sed retorquebatur, maximum, ac penè totum in eo fundamentum constituendo scribentes pro illis de familia, seu præsentato ab eis, contrariam observantiam deducentes, Primò ex narrativa facta per Fabricerios in supplici libello porrecto pro obtinenda ab Ordinario erectione cappellaniarum, quod reservatum esset juspatronatus ipsis ac etiam Petro Paulo; Secundò, ex eo quod de anno 1639. institutus esset nominatus à Petro Paulo rejecto altero nominato à Fabriceriis: Et tertiò, quod idem Petrus Paulus in protestatione se enunciasset compatronum æquè principaliter ac Fabricerios; Verùm credidi esse leve fundamentum, quoniam ad hoc, ut observantia dicatur considerabilis, vel ad effectum interpretandi vel etiam respectivè inducendi aut firmandi statum, primarium ac potissimum requisitum est, ut si omninò clara & univoca, 8 consistens in actibus certis & claris, quia interpretandum non est obscurum ex obscuro, neque fictio ex fictione, seu præsumptio ex præsumptione deducenda est, *decis.* 294. *num.* 6. *par.* 2. *divers. dec.* 18. *n.* 28. *p.* 9. *Buratt. decis.* 464. *num.* 5. *&* 6. *Duran. decis.* 173. *num.* 5.

Nullus verò ex dictis actibus dici poterat certus, & clarè inductivus dicti prætensi diversi & coæqualis juris, quoniam enunciativa continet competentiam jurispatronatus ac præsentandi in genere, sed nil explicat circà modum seu speciem, unde est supponere pro certo id quod est in quæstione; Eodemque morbo laborabat assertio ipsiusmet Petri Pauli, quæ etiam nullius erat momenti, quia nullibi cautum est confessionem emissam in protestatione contra collitigantem probare ad favorem confitentis seu protestantis; Actus verò sequutus de anno 1639. omninò æquivocus erat, quinimò in proposito nullius considerationis, quia cùm Fabricerii nominassent extraneum à tribus familiis à fundatore præscriptis, atque nominatus à Petro Paulo esset de habentibus dictam qualitatem, huic debita erat institutio tanquam habenti præsentationem fundatoris, juxta deducta pluries in præcedentibus.

Ac etiam quia in actibus collegialibus, majori parte eligente indignum, totum jus pro ea vacatione consolidatur in minori, quinimò in uno eligente di- 9 gnum *ad text. in cap. dudum il primo de elect. & cap. cum Vincen. &c. eodem tit.* utrobique scribentes, de quibus *Merlin.lib.*1. *controv.*50. *num.*18. *& sequent. Rot. decis.* 219. *par.* 9. *rec.* & habetur sæpiùs *sub tit. de Canonicis & Capitulo*, & suprà *disc.* 31.

Item observantia debet esse proxima fundationi, & hæc magis attenditur quam remota, ut in his terminis *Otthob dec 26. num. 14. & sequen.* unde cum
10 habeantur dicti actus proximi & magis certi & clari, isti debent prævalere, vel sufficiunt ad impediendam dictam contrariam observantiam, quæ inter alia requisita exigit illud, ut sit uniformis *decis. 433. nu. 35. & 439. numer. 53. par. 9. rec.* & in terminis juris patronatus *decis. 136. num. 5. & sequen. par. 5.* potissi-
11 mè quia ferè clarum videbatur ut vocatio Petri Pauli, vel successoris esset tanquam de adjuncto eidem corpori, ideoque observantia contraria sapere videbatur magis de præscriptiva, seu immutativa status, quàm de simplici interpretativa, unde propterea magis rigorosè probanda est, atque majora exigit requisita.

Posito verò dicto simultaneo, seu collegiali concursu ad unum corpus efformand.m, exinde resultabat quod nulla habenda esset ratio de præsentatione, seu nominatione facta pee dicti Petri Pauli fratres & filios singular t r, ac extra Collegium, dum tunc nullum jus dicuntur habere tanquam singuli, sed tanquam universi. *Lapus alleg. 78. num. 2.*
12 *Vivian. lib 8 cap. 2. numer 2. dec. 295. par. 6. 82. & 302. par. 7. rec. Bonon. jur spatronatus de Grangglior. 7. Iunii 1658. Priolo*, & infrà *disc. 61. generali* supee modo computandi voces; Nisi præsentes in loco, vocati non essent; quia tunc juxtà naturam electionum, aliorumque actuum collegialium, dicere possunt de nullitate ratione spretus. *Vivian. d. cap. 2. num. 5. & sequen. Mantic. dec. 168. decis. 9. num. 5. cum sequ. par. 10. recen. & in d Ma oricen. sub tit. de benef. disc. 30. & sub tit. de Ca itulo & Canonicis pluries.*

Hinc superflua remanebat pro hujus controversiæ decisione altera inspectio suprà insinuata, qui scilicet de familia dicti Petri Paoli cum Fabriceriis concurrere deberent, dum sive aliqui, sive omnes, effectus erat idem, quia moniti non intervenerant, neque curaverant se congregare in loco solito. Verùm quando de hoc agendum esset omninò certum dicebam, quod fratres sub dicta vocatione non veniebant, cum illa canet, *de sua familia*, ex quo pronomine, *sua*, resultat testatorem
13 intellexisse de sola effectiva, ut in his terminis *Vivian. lib 4. cap. 9. numer. 10. dec. 362. numer. 6. & sequen. par. 5. rec.* cum aliis suprà, ac etiam infrà *d. decis. generali 61.* potissimè quia dicti fratres testatori eodem gradu conjuncti, ac benè cogniti erant, & tamen spreti, ideoque sola difficoltas restringebatur quoad filios, & descendentes de familia effectiva; In hoc autem regula omnibus assistere videbatur, quia pluribus de certo corpore pee nomen collectivum vocatis, omnes veniunt in capita. *Alex. de Nevo cons. 63. numer. 2. & 3. Lotter.*
14 *lib. 2. q. 11. num. 123. Burat. dec. 183. dec. 82. par. 7. rec. Comen. beneficii 2. Maii 1659. Priolo*, & in aliis freqoenter.

Quamvis aotem dicta conelusio sit regulariter vera; In hac tamen facti specie adhoc probabiliùs contrarium dixi verius, ut scilicet non nisi unus, putà proximior, vel senioe intervenire deberet ex verisimili testatoris voluntate, aliisque circumstantiis & congruentiis id suadentibus; Primò quia te-
15 statnr in verbis considecavit concurrentem in nun ero singulari: Secundò qoia idem factis, quoniam cùm plures habeeet conjunctos eodem gradu, unum tantùm vocavit ut suprà; Tertiò quia deficiente familia Petri Pauli, voluit subiurrare proxiorem agnatum vel cognatum, & sic unum tantùm; Quartò, quia si procedendum esset cum rigore dictæ regulæ, venire deberent etiam fœminæ, vel pueri juxta unam opinionem; idque stante concursu collegiali cum Fabriceriis, ut supra est omninò incongruum, ac verisimili voluntati contrarium; Et quintò, quia cum tractu temporis hæc familia posset satis multiplicari ac numerosa fieri, incoogruus esset omnium concursus; Neque est novum in jure, ut toto genere vocato, penes totum si jus in habitu, actu vero & in exercitio sit penes seniorem, *Vivian. lib. 2. cap. 9. num. 14. & 37. Lotter. lib. 2. q. 11. num. 134. dec. 288. num. 9. par. 5. recent.*

BONON. BENEFICII

Pro BERNARDO A PINU

Cum CAROLO ANTONIO FIBULO.

Casus decisus per Rotam pro Carolo Antonio.

Præsupposito, quod juspatronatus sit familiare pro duabus lineis, seu familiis; An una defecta, totum accrescat lineæ seu familiæ superstiti: Vel potiùs ultimus lineæ deficientis, suam portionem transmittat ad hæredem extraneum, ita ut efficiatur, partim hæreditarium, & partim familiare. Et quando vocatio alicujus ad juspatronatus sit personalis, ita ut non transmittatur ad successores, vel econtrà; Et an executores testamentarii, quibus beneficii erectio demandata est, alterare possint leges à testatore præscriptas.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *Iuspatronatus familiare non cessat finita familia, sed transit ad hæredes.*
4 *Ex quibus probetur juspatronatus esse gentilitium seu familiare.*
5 *Quod juspatronatus possit esse partim familiare, & partim hæreditarium, num. 10.*
6 *An & quomodo vocatio alicujus censeatur personalis, & non transitoria ad successores.*
7 *Qualis debeat esse observantia ut præjudicet.*
8 *Negligentia prædecessorum in jurepatronatus familiari non præjudicat successoribus.*
9 *Vocata familia qui veniant, & an etiam illi de contemtiva.*
10 *De eadem conclusione de qua num. 5. & an defecta una linea, portio consolidetur in altera superstite, vel transeat ad hæredes.*

DISCURSUS XXXV.

Hieronymus de Podiis Dominini filius, ac pronepos Nannini stipitis universæ familiæ de Podiis, de anno 1457. in ejus testamento institutis hæ- 1
redibus Alexandro & Nicolao fratribus, aliquos executores deputavit, per quos infrà annum ex quibusdam bonis ac effectibus ad id assignatis, fieri voluit id, quod ipse eisdem commissariis oretenùs commisit, illique coram Ordinario declararunt testatoris voluntatem esse erigendi quamdam Cappellaniam seu beneficium, pro ut erigi obtinuerunt sub diversis conditionibus, illa præsertim ad rem facientе, quod (sunt verba præcisa) *Rectoris præsentatio spectet dictis hæredibus testatoris, & eorum successoribus, & ad Antonium q. Iacobi de Podiis, & de familia nullo modo possit exire seu alienari, & casu quo alienaretur licentiam ab Episcopo &c.* Vacante autem dicto beneficio de anno 1649. pee obitum Elisei Matuliani præsentati pee Joannem Carolum ultimum de linea Baptistæ avi testatoris, Hieronymus

mus Rossius, qui à dicto Joanne Carolo in testa-
mento hæres institutus fuerat, præsentavit Bernar-
dum de Pinu, illi vero de Montecucolis hæredes e-
tiam testamentarii Joannis ultimi de altera linea, de
qua erat Antonius per executores ut supra ad di-
ctum juspatronatus & præsentandi vocatus, præ-
sentarunt Carolum Antonium de Fibulis; Cardi-
nalis verò indultarius habens collationem in men-
sibus reservatis, illud tanquam liberum alteri con-
tulit, unde orta inter dictos tres controversia, & in-
troducta causa *in Rota coram Albergato*, datoque
2 dubio, cuinam ex contendentibus controversum
beneficium adjudicandum esset *sub die 26. Februarii*
1652. pro Carolo Antonio responsum fuit, ut patet
ex *decis. 210. par. 11. recen.*

Facilis enim reputata fuit exclusio provisi tanquam
de libero, dum ex instrumento fundationis & dota-
tionis clarè constabat de jurepatronatus, non ob-
stante quod extincta esset familia de Podiis, pro
qua contendebatur, at etiam Rota firmavit dicti
jurispatronatus reservationem factam esse.

Licet enim *Geminianus* aliquos habens sequaces
credat, ut facta reservatione jurispatronatus ad fa-
3 vorem familiæ, post eam extinctam, illud cesset, at-
que Ecclesia efficiatur libera; Attamen hæc opinio
magis communiter rejecta est, atque hodie abso-
lutè recepta contraria, quæ antesignanos habet *An-
char. cons. 81. & Calderin. cons. 4. de jurepatrona-
tus*, ut ab ultimo de familia transeat ad ejus hære-
des quamvis extraneos, & sic de gentilitio fiat hæ-
reditarium, nisi dictio taxativa, seu alia verba, vel
circumstantiæ diversam denotent voluntatem fun-
datoris, vel Ordinarii, qui cum hac lege approbave-
rit fundationem. *Seraph. dec. 364. num. 3. decis. 385.
num. 1. part. 1. divers. 166. num. 16. & sequen. par.
6. recen. Clusina beneficii 5. Iulii 1649. Bichio*, cum
aliis in hujus causæ decisione, & deinde in moder-
nioribus frequenter, cum sit conclusio recepta pro
regula, limitanda solùm ex taxativa voluntate ut
supra.

Quare major ac tota disputatio fuit inter præsen-
tatos à contendentibus de pertinentia dicti jurispa-
tronatus; Atque primus disputationis punctus fuit
circa illius qualitatem, an scilicet esset hæredita-
rium vel familiare, atque juxtà hanc secundam
partem prodiit resolutio, quæ mihi, quamvis mo-
re Advocati contrarium sustinenti, in hac parte (re-
flectendo ad veritatem) probabilis visa est; Licèt
enim in erectione diceretur juspatronatus spectare
debere dictis hæredibus testatoris, unde expressa
mentio hæredum magis de plano aperiebat locum
regulæ juxtà quam juspatronatus potiùs hæredita-
rium quàm gentilitium reputandum est, & super
qua regula more Advocatorum, ego & cæteri co-
piosas retexebamus allegationes.

Attamen plura probabiliùs dictam gentilitiam
4 qualitatem suadebant: Primò scilicet, mixtura dicti
Antonii, qui non erat hæres fundatoris, atq; remo-
tus agnatus de diversa linea seu colonello; Id enim
arguit fundatorem respexisse ad familiam, non au-
tem ad qualitatem hæreditariam, dum agnatum
remotum transversalem vocavit: Secundò ex illis,
verbis, quod de familia nullo modo possit exire,
quod inducit prohibitionem realem, & consequen-
ter fideicommissum in universa familia, ex iis quæ
in sua materia fideicommissaria satis frequenter ha-
bentur, cumulata etiam in hac decisione, & in his
terminis ponderatur *in Maceraten. jurispatronatus
26. Novembris 1628. Vbaldo*: Tertiò ex subsequuta
observantia, pluribusque enunciativis, in quibus
dicitur hoc juspatronatus esse illorum de Podio. &
sic cum sola qualitate familiari, juxtà firmata *decis.
166. num. 9. cum sequen. par. 6. rec. in Piscien. bene-
ficii 26. Novembris 1650. coram Celso* inter suas *decis.
106. & eadem 21. Aprilis 1651. Roias* inter suas *decis.*
446. & sæpiùs habetur in præcedentibus; Ac et-
iam quia longo spatio annorum 200. & ultra nun-
quam adfuit mixtura cognatorum, vel aliorum,
qui non existentes de familia fuerint hæredes con-
tra omnem probabilitatem, si juspatronatus fuisset
hæreditarium, juxtà *cons. Calderin. 15. de jurepa-
tronatus* cum aliis apud *Buratt. dec. 183.* & in allega-
tis *Piscien. coram Celso & Roias*; Ideoque quoad
istum punctum decisio videtur fundata, non ob-
stante dicta mentione hæredum, dum illa non est
indefinita pro omnibus, sed tantùm pro primis, &
sic ad demonstrandas personas supra enunciatas,
quæ per testatorem hæredes institutæ fuerant, ab-
sque successiva vocatione successorum stante replica-
tione hæreditariæ qualitatis.

Difficultas autem videbatur esse circà pertinen-
tiam ad lineam Antonii, de qua erat Carolus ulti-
mus de universa familia, auctor illorum de Podiis,
& per cujus obitum orta fuit celebris controversia,
de qua *in Bonon. primogenituræ de Podiis sub tit. de
fideicommissis discur. 15.* Ego enim & cæteri scri-
bentes pro Pinu præsentato per Hieronymum hæ-
redem Joannis Caroli ultimi de altera linea testato-
ris, dicebamus quod in isto terminaverat tanquam
ultimo de linea vocata, ideoque immutata naturâ,
de familiari effectum fuerat hæreditarium non cu-
rato, quod vocatus etiam esset dictus Antonius re-
motus agnatus, quoniam ejus vocatio erat perso-
nalis, cum eius persona terminata.

Quodque in omnem eventum, ubi etiam subin-
telligerentur vocati omnes dicti Antonii successo-
res, & sic utraque linea, adhuc tamen cùm ab ini-
tio duæ familiæ, seu lineæ constitutæ essent, non
intrabat reciproca linearis, sed cujuslibet portio
respectivè post ultimum deficientem ad ejus hære-
des transitum fecerat. Ut in puncto jurispatronatus 5
divisi in duas familias seu lineas, ut terminata una,
ejus portio non transeat ad aliam, sed transmittatur
ad heredem ultimi de ea deficientis, habetur *apud
Merlin. dec. 798. n. 24.* ubi consideratur simile de re-
ciproca intelligenda discretivè in singulis lineis, non
autem de linea ad lineam, dictaque decisio est re-
petita *post Vivian. dec. 120. num. 21.*

Hinc proindè duo fuerunt puncti, seu inspectio-
nes; Primò scilicet, an vocatio dicti Antonii fuisset
personalis ad ejus successores non transitoria, vel e-
converso; Et secundò, posito quod utraque linea
vocata esset, an inter eas intraret reciproca, seu jus
accrescendi, ita ut portio lineæ deficientis consoli-
data esset cum superstite, vel potiùs transmissa ad
hæredes extraneos ultimi deficientis.

Quatenùs igitur pertinet ad primum punctum,
plura suadere videbantur personalitatem vocatio-
nis dicti Antonii, ita ut in hac parte decisio non
omninò satisfacere videretur, omnia simul ac uni-
tim, non autem singulariter considerando, cum
regula, *ut singula quæ non prosunt &c.* Primò scili- 6
cet discretiva inter hæredes fundatoris, & Antonium
prædictum, dum quando de eis habitus est sermo,
expressè dictum quoque fuit pro eorum successo-
ribus, quod in Antonio neglectum est, Licèt enim re-
gulariter successorum expressa vocatio, utpote à
jure subintellecta necessaria non sit, Attamen quo-
ties illorum expressio in una parte habetur, & in a-
lia negligitur, tunc resultat, juxta regularem discre-
tivæ naturam, probatio diversæ voluntatis, si enim
ubi voluit dixit, ergò noluit, ubi non dixit Ut ul-
tra generalia, in specie jurispatronatus reservati
pluribus fratribus cum mentione successorum, re-
spectu unius, & non alterius, ut vocatio ejus, cu-
jus successores omissi fuerunt, sit personalis, sup-
ponitur absolutum *dec. 112. num. 1. par. 6. rec.*

Secundò corollariè ex qualitate dicti Antonii

remoti transversalis sexto gradu conjuncti & ad hæreditatem non vocati, neque alias in testamento honorari, unde probabiliter executores ex mente testatoris illum ex aliquo merito personali, aut alia circumstantia ejus personam tantùm concernente honorare voluerunt, dum neglexerunt vocationem successorum, de qua in aliis proximioribus de familia hæreditariam etiam qualitatem habentibus solliciti fuerunt: Tertiò fortiter ex longissima observantia, quoniam excepta quadam præsentatione facta de anno 1505. in reliquis, alii successores, non autem illi dicti Antonii præsentarunt: In hac enim materia multum deferendum est observantiæ tanquam optimæ interpreti, ut habetur pluries supra & infrà ad totam materiam.

Et quamvis in hujus causæ decisione adversùs hoc observantiæ motivum duo replicentur. Primò scilicet, ut attendi potiùs debeat observantia proxima quàm remota. Et secundò, quod non possit ex longa negligentia in præsentando deduci præscriptio, non
7 probata scientia & patientia compatronorum; quodque privativè ad eos præsentationes essent factæ, unde propterea constare debeat alios voluisse præsentare, ac rejectos esse, *Farret. consl.* 132. *num.* 3. *lib* 1. *decis.* 30. *num.* 7. & 8. *post Vivian.* & in aliis, de quibus in decisione; Potissimè vero in patronatu gentilitio, in quo cùm successores veniant ex persona propria, prædecessorum negligentia eis non præjudicat, ideo-
8 que non intrat præscriptio, ut per *Gratian. discept.* 5. 7. *num.* 44. *Ciarlin. controv.* 107. *num.* 61. & *sequen.* & habetur deductum *in Pistorien. decis.* 31. Attamen non videbantur relevantes responsiones, quoniam tunc rectè id procedit quando pertinentia esset clara, ita ut ageretur de observantia præscriptiva tollente jus certum, & clarum: Secùs autem ubi casus est ambiguus, cùm tunc non intrent termini præscriptionis, sed potiùs observantiæ interpretativæ his rigoribus non subjectæ: Potissimè dum observantia affirmativa consistebat in unico actu, negativa verò in multiplicatis, spatio annorum circiter 150. & sic adest centenaria completa, cujus vigore quicunque titulus de mundo melior allegari posset, multò magis dum ex præmissis etiam ex integro satis probabilior prætendi poterat, dictum Antonii vocationem esse personalem.

Ponderatur in decisione, quod ubi etiam ex appel-
9 lativa vocatione Antonii inferri non posset ad ejus descendentiam, adhuc tamen ista vocata censeretur sub generali vocatione familiæ, à qua in fundatione dictum fuit juspatronatus exire non posse, ex generaliter deductis per *Fusar. quæst.* 352. *numer.* 59. & in specie *Ciarlin. dicta controv.* 107. *num.* 53. & *sequen.*

Verùm neque videbatur tutum fundamentum, quoniam in fideicommissis regulariter, vocata familia intelligitur de effectiva & propria ipsius testatoris ex deductis & per *Fusar quæst.* 351. satis frequenter in sua materia *sub tit. de fideicommissis*; in his autem terminis jurispatronatus est controversum, quoniam licet in *Piemina jurispatronatus coram Litta* & aliis apud *Vivian. lib.* 4 *cap.* 9. veniat universa, attamen *decis.* 362. *num* 6. *part* 5. *recent.* aliàs apud *Merlin. decis.* 450. relinquitur sub dubio, ut etiam patet *ex decis.* 71. & 73. *post Vivian. dec.* 30. *num.* 9. *par* 7. *Placentina Canonicatus* 16. *Martii* 1628. *Rodas* inter suas *decis.* 61. *num.* 7. *cum sequen.* & in aliis, cùm sit quæstio ambiguæ voluntatis, ideoque intrat absque dubio interpretatio, & consequenter observantiæ deferendum est juxta receptam, & veram, sæpiusque intimatam distinctionem inter observantiam interpretativam, & præscriptivam.

Quò verò ad alterum punctum; an scilicet defecta una ex duabus lineis, ejus portio consolidetur in altera superstite, vel potiùs ultimus lineæ defectæ eo ejus portionem transmittat ad hæredes: Pro transmissione stat *dicta decis.* 798. *Merlini* repetit. *decis.* 120. *post Vivian. num.* 23. & *seq.* ubi ut supra, considerantur ea, quæ habemus in materia fideicommissaria super reciproca intelligenda discretivè, non autem de linea ad lineam.

In contrarium quod vel ex conjunctione verbali, vel reali, vel mixta, vel fortius ab individuitate ipsius jurispatronatus, sit locus juri accrescendi, vel non decrescendi, quasi quod implicet idem juspatronatus esse partim gentilitium, & partim hæreditarium, quodque eadem res diversam habeat naturam, ut firmatur *decis.* 336. *num.* 4. *part.* 5. *recent.* & *decis.* 134. *num.* 6. *post Vivian.* repetit. *post Dian. par.* 8. ex quibus ideo firmatur *decis.* 374. *num.* 4. & *seqq. part.* 11. *recent.* cum qua proceditur in hujus causæ decisione *impress. ut supra ead. part.* 11. *decis.* 210. *numer.* 14. Ideoque spectatis autoritatibus ista recipienda videtur, potissimè quia *dicta decis.* 798. *Merlin.* aliàs 120. *post Vivian.* non continet decisionem Tribunalis, sed potius id asseritur ex mente alicujus ex Auditoribus, quod non facit decisionem: Accedentibus etiam iis, quæ plenè collecta habentur apud *Bellon. junior. de jure accrescent. cap.* 6. *quæst.* 48. super jurispatronatus individuitate, cujus ratione intrat jus non decrescendi, dum totum jus residere dicitur penès omnes, & quemlibet eorum in solidum, ut alibi *hoc eod. tit.* pluries advertitur, ac habetur actum sub *tit. de feud. discur.* 8. unde propterea in hac parte dicta resolutio potiùs probabilis dicenda est; Ea tamen intellectum non captivante circa dictum alium punctum quod vocatio Antonii esset personalis ut supra.

Quamvis autem adhuc occasio non præbuerit istũ articulum formiter disputare, unde propterea maturum judicium efformari potuerit, (cùm in ista causa unica tantùm habita fuerit disputatio;) Attamen cogitabam distinguendos esse casus, cum diversa tamen distinctione ab ea, quam potiùs in altero jurepatronatus libertorum emanato à jure civili præbet *Bellon. jun. dicta quæst.* 48.

Aut enim agitur ad effectum computandi voces, ut scilicet aliquibus non præsentantibus in tempore, vel malè præsentatus, ille qui habet præsentationem à minori parte, dici valeat ita præsentatus quod ei debeatur institutio, atque ad hunc effectum rectè intrat dicta individuitas productiva juris non decrescendi, ut totum jus in ea vacatione consolidetur, in eo qui benè illud exercet, ut *in Pistorien. di.* 31. & in aliis.

Aut verò agitur ad effectum omnimodæ expirationis jurispatronatus in portione defecta, quia nempe vel juxta opinionem *Geminiani* in foro tamen rejectam, vel ob taxativam seu aliàs conjecturatam voluntatem fundatoris in jurepatronatu familiari, non detur ab ultimo transmissio ad hæredes, sed illud desinat, atque Ecclesia acquirat libertatem; Et tunc pariter idem dicendum sit, quoniam implicare videtur ut eadem Ecclesia sit libera & serva eodem tempore, quodque una res individua diversam, imò oppositam habeat naturam.

Aut ad effectum præcisum nostrum, quod scilicet ex duabus lineis verè ab initio discretis, una deficiat, & altera duret, & tunc non videtur adesse implicantia in dictis decisionibus deducta; Aut enim jus accrescendi deducitur ex verbali, vel reali conjunctione, & istud non intrat post quæsitum emolumentum, ac effectuatam portionum discretionem; Aut deducitur jus non decrescendi ratione individuitatis, seu incompatibilitatis, & tunc non videtur, ubi ista incompatibilitas fundetur; Quemadmodum enim nulla datur implicantia, quod idem juspatronatus sit partim laicale, & partim ecclesiasticum, quod est quid magis; Sive quod idem familiare, in una linea possideatur pro integra

integra medietate ab una tantùm perſona, quæ ſit in illa linea, in alia verò ſit penes centum; Aut quod in una linea exercitium præſentationis ſit penes omnes in capita, non data gradûs, vel ætatis diſcretione, in altera verò ex obſervantia ſit penes natu majorem, cum ſimilibus; Ita non videtur, quæ implicantia adſit, ut firma remanente individua ſubſtantia juriſpatronatus, ejus exercitium penes unam lineam ſit uno modo, ac altero penes alteram.

Aliàs duobus æqualiter poſſidentibus juſpatronatus, quod origine, juxta ejus regularem naturam ſit hæreditarium, non poſſet unus ex compatronis in ſua portione ordinare fideicommiſſum, ex eo quod illud non ſit in altera portione, ſive non poſſet in ea imprimere qualitatem familiarem, quod non eſt dicendum.

Individuitas verò ſubjectæ materiæ benè attendenda venit tanquam conjectura, ſeu adminiculum voluntatis fundatoris, vel ordinatoris familiaris, qualitatis, quia univerſa familia, quoad eam conſiderata fuerit, tanquam unicum corpus abſque formali diſcretione linearum ac portionum, niſi ad ſolum effectum diviſionis exercitii, vel fructuum juxta caſum, de quo *in Romana palatii de Capranica ſub tit. de fideicommiſſis diſc.* 106. Sed ubi conſtat de vera diſcretione linearum ac portionum, tunc nulla videtur ſubeſſe implicantia, vel ratio, quæ id impediat.

CAPUANA ABBATIÆ

Pro DUCE S. LAURENTIJ

Et JOSEPHO ab eo præſentato.

Cum DUCE SERMONETÆ,

Et FRANCISCO ab eo præſentato, omnibus de familia Caetana.

Caſus deciſus per Rotam pro primis.

An & quando juſpatronatus cadat ſub fideicommiſſo univerſali ordinato in tota hæreditate; Et incidenter ad materiam textus in *Cap. conſultationibus de jurepatronatus*: An ſcilicet & quando illius diſpoſitio ad favorem poſſeſſoris attendi debeat, non curato bono jure petitoris.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutionis cauſa.*
3 *Quod regulariter juſpatronatus non veniat ſub fideicommiſſo.*
4 *Non reputatur vera hac regula, ſed adhuc admittitur.*
5 *Fallit ex conjecturis etiam levibus.*
6 *De ratione ob quam de Facili eſt recedendum à regula, & quod juſpatronatus conſervat magis familiarum honorificentiam.*
7 *De adminiculis inducentibus limitationem, & qua via tenenda ſit.*
8 *Patronus admittens non patronum ad præſentandum, eum conſtituit in quaſi poſſeſſione præſentandi.*
9 *Intellige in præjudicium admittentis & ejus hæredum, non autem ſucceſſoris venientis jure proprio.*
10 *Deſcendentia probanda eſt ab eo, qui eſt in poſſeſſione.*
11 *Quaſi poſſeſſio in jure præſentandi non tranſit ad ſucceſſorem ſine apprehenſione.*
12 *De materia* Cap. Conſultationibus, *& quando intelligatur.*
13 *Declaratur concluſio, de qua n.8. quod requiratur.*
14 *De alio caſu, & quod data comprehenſione juriſpatronatus ſub fideicommiſſo, iſtud non agnitum tranſmittitur, ſed tanquam agnoſcendum.*

DISCURSUS XXXVI.

HOnoratus Caetanus fundorum Comes, & Dux Trajetti, de anno 1489. inſtitutis hæredibus, Honorato juniore, & Jacobo Maria nepotibus ex 1
Petro Bernardino filio exhæredato, perpetuum reciprocum fideicommiſſum maſculinum inter eorum deſcendentes ordinavit; Cumque Jacobus Maria defeciſſet ſine prole, totum fideicommiſſum conſolidatum fuit in Honorato, cum tractu ſucceſſivo in Ludovico ejus filio, & Scipione nepote, ex quo ſuperſtites fuerunt Ludovicus primogenitus & Alphonſus ſecundo genitus, defectaque linea maſculina primogenita in Scipione dicti Ludovici filio, Franciſcus Dux ſancti Laurentii filius dicti Alphonſi ſecundo geniti, fideicommiſſariam ſucceſſionem obtinuit adverſus Camillam dicti Ludovici filiam, & Scipionis ſororem nuptam Duci Sermonetæ de eadem familia Caetana, ut patet ex *conſ.* 2. *Bellon. jun.* qui pro Franciſco ſcripſit; Cùm autem in dicti Honorati hæreditate, ultra multa feuda, & alia bona, adeſſet juſpatronatus Eccleſiæ S. Laurentii ſibi donatum ab Alphonſo I. de Aragonia, quod (incertum eſt ex qua cauſa) poſſidetur pro medietate ab hac deſcendentia, & pro altera medietate per Regem Catholicum, diviſo præſentationis exercitio per alternativam: Hinc ſequuta dicti Beneficii vacatione per obitum Cardinalis Trivultii proviſi ad Regiam præſentationem; Dux Sermonetæ prædictæ Camillæ filius præſentavit Franciſcum Caetanum obtinentem derogationem Apoſtolicam medietatis vocum; Dux verò ſancti Laurentii dicti Franciſci nepos præſentavit Joſephum fratrem, unde introducta cauſa *in Rota coram Priolo*, ſub diebus 5. *Maii* 1659. *&* 16. *Januario* 1660. prodierunt reſolutiones Joſepho favorabiles, quarum ſeconda 2
eſt impreſſa *poſt collucubrationes Bondeni deciſ.* 69. neque cauſa ulteriorem habuit diſputationis progreſſum, atque ſubſequuta mors dicti præſentati ſuccumbenti, ut opinor, omnimodum finem cauſæ dedit.

In his autem diſputationibus, duo fuerunt puncti, unus petitorii ſuper pertinentia juriſpatronatus, & alter poſſeſſorii, an ſcilicet Duci Sermonetæ ſuffragetur quaſi poſſeſſio reſultans ex præſentatione, quam de anno 1623. fecit dicta Camilla, cum ſubſequuta inſtitutione, ſtante derogatione medietatis, ita ut intrarent termini *tex. in cap. conſultationibus hoc tit.*

Reſolutio primi puncti pendebat à comprehenſione affirmativa, vel negativa hujus juriſpatronatus ſub dicto fideicommiſſo ad ſolum favorem maſculorum ordinato; Poſita enim comprehenſione, certa reſultabat conſequentia illius pertinentiæ ad dictum Ducem ſancti Laurentii privativè ad alium Sermonetæ deſcendentem ex fœmina, ideoque in fideicommiſſo nullum jus habentem.

Super hoc autem ſcribentes pro altera parte negante dictam incluſionem, cum copioſis allegationibus probare conabantur, quod licet apud ſcribentes controverſum ſit, an ſub fideicommiſſo univerſali ſimpliciter ordinato in hæreditate veniat juſpatronatus; Aliquibus ſimpliciter ſequentibus affirmativam opinionem, quæ anteſignanum habet *Romanum*; Aliis verò ſequentibus opinionem negativam, quæ anteſignanum habet *Bartol. in l. quia perinde, ff. ad Trebell.* Attamen in Rota, & Curia extra controverſiam, hæc poſterior opinio recepta eſt pro regula, utpote per Rotam antiquam tenta in *Aretina cappellania* 1. *Iunij* 3

nit 1584. *Bubalo*, cum qua processit etiam Rota moderna, ut patet ex *decis.* 542. *part.* 5. *recent. decis.* 72. 170. & 206. *par.*7. & admittitur *decis.* 24. & 121. *post Vivian. hoc tractat. decis.* 100. & 190. *par.* 12. *recent.* & in aliis; Eamque esse magis communem cæteris relatis testatur *Peregrin. de fideicom. art.*6. *num.* 37. *Fusar. quæst.* 634. *numer.* 2. *Vivian. lib.*4. *cap.*2. *num.*76.

Quamvis autem hæc opinio, in disputativa, seu
4 discursiva ratione, nullum verè probabile fundamentum habere videatur, cum *Bart.* & alii antiquiores, non redacta forsan hac materia jurispatronatus in beneficiis ecclesiasticis ad eam formam, quam habemus, sive illa eis non benè cognita, (ut etiam hodie non versaria in Curia in materia beneficiali contingit,) processerint cum quodam leguleico sensu derivante à jure civili, in iis quæ jura sepulchrorum secundùm illum gentilem usum, vel juspatronatus libertorum percutiunt, ac desuper disponuntur; Attamen quia Rota antiqua, cum hoc sensu processit, modernæ verò rectè id agnoscenti in quamdam reverentiam antiquitatis visum est ab ea non recedere, Hinc proinde scribens pro possessore fideicommissi, admittebam dictam opinionem pro regula. Dicebam tamen eam quodammodo remanere videri idealē, utpotè limitari solitam ob contrariam voluntatem
5 fideicommittentis, etiam conjecturalem & ex levibus, ac generalibus conjecturis resultantem, ut patet ex pluribus decisionibus quas desuper habemus, quod satis leves conjecturæ desuper admissæ sunt, ut præsertim *dicta decis.* 24. & 121. *post Vivian. decis.*240. *num.* 10. *cum sequen. part.* 10. *recent. decis.* 271. *part.* 12. *dicta decis.* 10. & 190. *part.* 12. *recent.* editis in causa, de qua supra *in Lunen. disc.* 19. & *in* in aliis pluries, & præsertim etiam *in Romana jurispatronatus de Manesiis*, de qua *supra disc.* 14. & *in Mediolanen.* de qua habetur mentio infra.

Quidquid enim esset in usu temporibus *Bartoli*, *Alberic. Alex.* & aliorum scribentium Perusii, ac in aliis Civitatibus extra Curiam, & qui magis fue-
6 runt Civilistæ quàm Canonistæ; Certum est, quod erectiones beneficiorum de jurepatronatus non solùm habent motivum pietatis, sed etiam illud honorificentiæ, ac provisionis descendentium, quoniam ita frequenter provideri solent secundo, vel ultro geniti familiarum Nobilium, atque per hujusmodi jura siva honorifica, sive ob exercitium præsentationis, magis conservantur decor, ac memoria nobilium familiarum, quàm per feuda, vel castra aliaque bona temporalia de facili subjecta consumptionibus & dissipationibus, ac humanarum rerum vicissitudini; Ut ultra quamplura exempla in Orbe Catbolico satis frequentia, agendo de illis partibus, in quibus ego versatus eram, deducebam illud antiquæ, ac nobilis familiæ Orsiliæ Neapolitanæ, quod licèt plura feuda, & conspicua bona antiquitùs possederit, notabilesque divitias habuerit, attamen hodie alia non cernuntur vestigia, quæ ejus memoriam conservent, quàm jus honorificum, de quo mentionem habet *Franch. decis.*85. ut scilicet in die Palmarum, vel forsan etiam in die Purificationis in Ecclesia Congregationis Montis Oliveti, post Regem, vel eo absente, post Proregem, prima candela seu palma detur majori, seu capiti istius domus, tanquam patrono & fundatori supra tot Proceres & Magnates; Atque priusquam illarum regionum adeò magnum & deplorabile contingeret infortunium sub Ruggerio I. vel II. Normanno, & Anacleto Antipapa, Civitas Salerni faciebat figuram Metropolis provinciæ, seu Principatus independentis, eo modo quo pleræque aliæ illarum provinciarum Civitates faciebant, illa erat in statu satis conspicuo, pluresque habebat nobilissimas, & ditissimas familias possidentes feuda & Castra, ac facientes figuram Procerum & Magnatum apud proprium Principem, inter quas erant duæ familiæ, quarum una nuncupatur *de S. Mango*, & altera *de Ruggeriis*, quæ possidentes palatia in nobiliori parte Civitatis, 800. & ultra elapsis annis occasione translationis corporis S. Matthæi Apostoli, illa elargitæ sint pro illius insignis Ecclesiæ Metropolitanæ constructione, quod beneficium recognosci consuevit, cum quodam jure honorifico mediante traditione cujusdam instrumenti floribus ornati, quod singulis annis in translationis dicti Sancti per singulos parochos Archiepiscopo offertur, atque hoc solùm jus honorificum decorem, ac memoriam harum Familiarum conservat, deperditā memoria Castrorum & feudorum aliorumque bonorum, cum similibus: Ideoque prorsus improbabile est dicere, quod ille qui domorum, & vinearum, ac prædiorum, quinimo, (ut in casu præsenti) etiam aliquorum mobilium perpetuam conservationem in sua posteritate seu Familia desideravit, negligere voluerit conservationem hujusmodi jurium, ex quibus magis, quàm ex aliis absque dubio obtinetur finis, vel intentum providi, vel ambitiosi testatoris.

Atque ista est vera ratio in proposito attenden-
da ad limitationem dictæ regulæ pro facti qualitate, 7
magis quàm illa verborum formalitas, quæ desuper leguleico more attendi solet, quod magis à Notarii stylo pendet; An scilicet fideicommissum ordinetur etiam in juribus & actionibus; Sive an adsint verba denotantia hæreditatis restituendæ integritatem; Vel accedat prohibitio alienationis, cum similibus verborum formalitatibus, attendendis quidem, sed accessoriè & pro comprobatione, non autem principaliter.

Et tamen hæc omnia in ista facti specie concurrebant, quod scilicet fideicommissum, cum strictissima prohibitione alienationis ordinatum esset nedum in feudis & bonis, etiam ut dictum est mobilibus conservationi aptis, sed etiam in juribus & actionibus, & cum verbis denotantibus totius hæreditatis universitatem; Et quod magis accedebant nedum conspicua qualitas beneficii ratione tituli Abbatialis, ac redditiuum & opportunitatis situa, sed etiam quia idem juspatronatus testatori in ea formula, sub qua ibi concipiuntur investituræ frudales, concessum fuit per Regem Alphonsum, atque testator, deficiente ejus linea masculina exclusis fœminis congruè dotandis substituit Regem Ferdinandum I. dicti Alphonsi filium ex motivo gratitudinis erga patrem ejus benefactorem, ideoque prorsus improbabile dicebam, quod testator volens defecta linea masculina, reverti debere ad Regem ejus bona propria, non cogitaverit ad reversionem hujus jurispatronatus ex Regia munificentia obtenti.

Quodque per hujusmodi jura magis conserventur decor & memoria familiarum ac ipsorum testatorum, ultra superiùs insinuata exempla, ac alterum, de quo infrà *in Pampilonen. Cappella discurs.* ponderabam individuam praxim hujus descendentiæ; Dictus enim testator, qui penè Regulus erat, ultra magnam quantitatem conspicuorum prædiorum urbanorum & rusticorum allodialium, ac etiam pretiosissimam suppellectilem, habebat Comitatum Fundi, & Ducatum Trajecti complectentes multa feuda, & tamen hodie in fideicommisso non remanet nisi solum Oppidum Pedemontis, quod etiam tractu temporis subjacere potest illis infortuniis, & contingentiis, quibus tot alia feuda, & bona jam subjecerunt, ideoque credendum est quod magis certitudinaliter istud jus testatoris memoriam, ac familiæ decorem conservaturum esset.

Quo

Quo verò ad alterum punctum, io quo magis insistebant scribentes pro altera parte, majorque fuit disputationis cardo, quod scilicet dictus Dux S.Laurentii tunc temporis passus fuerit, ut dicta Camilla in vacatione anni 1623. cum seipso præsentasset ejusdem Camillæ filium, dictique Ducis Sermonetæ germanum frattem, unde propterea eam constituerit in quasi possessione præsentandi, ex conclusione, de qua *Ripa in cap. cum Ecclesia Sutrina de causa possessionis*
8 *& proprietatis num.* 93. & alii relati apud *Greg. & Adden. dec.* 349. *&* 417. *& per Post. de manut. observ.* 32. *num.* 53. *infrà disc. generali* 63. ubi de materia possessionis, quod patroous admittens non patronum ad præsentandum, sibi præjudicat, eumque constituit in quasi possessione præsentandi; Qua posita inferebant ad vulgarem regulam pluries eounciatam & de qua *dicto disc. generali* 63. deductam *ex cap. consultationibus hoc tit.* ut bonum jus peritoris attendatur pro futuris vacationibos, non autem pro illa, in qua existens in quasi possessione jam præsentavit.

Facilis tamen fuit solutio hujus objecti ex tribus responsionibus, quarum singulæ sufficerent, multò magis junctæ. Primò scilicet, quod ut advertitur ad hanc materiam possessionis eodem *disc. generali*
9 63. dicta cooclusio procedit in præjudicium ipsius pattoni admittentis non patroonm ad præsentandum, vel ejus hæredum, seu aliàs ab eo causam habentium, qui non possunt soi auctoris factum impugnare, sed tenentur habere ratum, non autem in præjudicium successorum venientium independenter ex persona propria, ut *decis.* 284. *numer.* 8. *par.* 1. 417. *num.* 13. & in hujus causæ decisionibus; Qui enim non potest expresse alienare, ac successoribus præjudicare, nequa potest tacitè, ne quod directè prohibitum est, indirectè sequatur, cùm lex rebus, non autem verbis imposita sit: Et ex qua ratione, ut advertitur *discur. praced.* & in aliis, ex negligentia prædecessorum oon resultat præscriptio præjudicialis successoribus iodependenter, ac jure proprio venientibus.

Secundò, quia quasi possessio prædecessoris suffragatur quidem successori in ordine ad probarionem descendentiæ, ut scilicet non teneatur illam probare à fundatore, sed sufficiat probare ab eo, qui existit in qoasi possessione præsentandi ad *notat. in eodem cap. consultationibus*, cum aliis per *Lotter. lib.* 2. *quæst.* 11. *num.* 118. *decis.* 139. *n.* 3. *decis.*
10 146. *num.* 4. *& decis. ultim. numer.* 9. *post Vivian. Adden. ad Gregor. dec.* 349. *& addent. ad Buratt. decis.* 832. Secùs autem ad effectus facti, istum præsertim, quod ille qui præsentat, dicatur verus possessor, quoniam conclusio, quam generaliter hodie in bonis indifferentibus receptam, ac plenam habemus, ut cessante Statuto continuato, possessio defuncti non transeat ipso jure ad hæredem, sine actuali apprehensione, quamvis de juribus incorporalibus agatur, procedit etiam in jurepatronatus, & quamvis hæres esset filius *Achill. decis.* 5. *de caus. possess. & proprietat. Gregor. & Adden. decis.* 222. *&*
11 417. *Dunozett. dec.* 798. *num.* 5. *decis.* 166. *num.* 1. *part.* 6. *recent.* cum aliis in hujus causæ decisionibus.

Et tertiò, quia, ut aliàs in præcedentibus etiam habetur, regula desumpta ex *dicto cap. consultationibus*, procedit re non integra, quando scilicet existens in quasi possessione præsentandi jam præsentavit, eum subsequuto institutionis effecto, adeò ut agatur de repellendo jam institutum ac possessorem ratione boni juris, quod alter habeat in jurepatronatus & præsentandi, cùm tunc jam in statu
12 bonæ fidei perceptus fuerit possessionis fructus; Secùs autem ubi res est in fieri, ut apud *Peniam decis.* 1630. repetit. *decis.* 374. *part.* 1. *recent.* apud *Dunozett. decis.* 798. *num.* 6. *decis.* 180. *num.* 2. *&* 3. *part.* 3. *recent. decis.* 83. *num.* 5. *&* 6. *part.* 5. *decis.* 254. *num.* 21. *&* 22. *part.* 11. *& in hujus causæ decisionibus*; Multoque magis dictæ responsiones procedebant, quia neque benè constabat præsentationem factam à dicta Camilla fuisse cum scientia & patientia dicti 13
Ducis Alphonsi possessoris fideicommissi, quæ ad dictum effectum necessaria est ex deductis per *Adden. ad Greg. dicta decis.* 417. *cum aliis in decisionibus.*

De eodem primo puncto comprehensionis jurispatronatus sub fideicommisso disputatum fuit in una *Mediolanen. jurispatronatus* pro Julio & Nicolao Montio, in qua plures prodieruot decisiones, quarum aliquæ habentur impressæ *par.* 12. *recent.* 14
decis. 25. 104. 271. *&* 400. Atque in dicta causa admissum fuit idem, quod scilicet de facili à prædicta regula receditur, & pro comprehensione respondendum est; Observatum tameo fuit, (& benè) quod data comprehensione, ac etiam illa regulari transmissione, quæ datur de fideicommisso jam porificato ac delato, transmissio fiat tanqoam de agnoscendo, non autem tanquam de aguito, adeo ut ad effectum substinendi præsentationem, non sufficiat sola delatio vel transmissio, nisi trasmissarius agnoscat ex regulis tamen generalibus in fideicommissaria materia cadentibus super qoibuscumque bonis, ac juribus ioditferentibus, non autem ex peculiari natura jurispatronatus.

† AD materiam text. in cap. consult. adnotatum est *ad disc.* 3. Decisiones enuociatæ sunt impress. *par.* 13. *rec. dec.* 62. *&* 152

MEDIOLANEN. JURISPATRONATUS.

PRO BENEDICTO MONTEMERLIO.

Cum PROMOTORE FISCALI CVRIÆ EPISCOPALIS.

Consilium pro veritate.

An juspatronatus transmittatur ad illegitimos, tam de jure, quàm attenta Constitutione Pij V. Et quid de legitimis ex illegitimis.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De legitimatione cum clausula* sine præjudicio venientium ab intestato, *an sit vera legitimatio, & an facta per Principem sæcularem suffragetur in hæreditate clerici.*
3 *Constitutio Pii non alteravit facultatem competentem de jure communi.*
4 *Quod eadem non procedat in filiis verè legitimis illegitimorum.*
5 *In specie quod legitimi illegitimorum succedant in jurepatronatus.*
6 *De licentia qua tribuitur Militibus Hierosolymitanis testandi, an differat ab illis indultis testandi qua conceduntur clericis de bonis Ecclesiæ.*
7 *Quare naturales tantum non succedant in jurepatronatus.*
8 *Quod in bonis ecclesiasticis non succedant illegitimi.*
9 *De differentia dispositionis particularis ipsius jurispatronatus principaliter, vel Universitatis cui ipsum annexum sit, ac veniat accessoriè.*
† 10 *De constitutione Piana adversus illegitimos.*

DISCURSUS XXXVII.

CUm Alexander de Balbis miles Hierosolymitanus possessor jurispatronatus parochialis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Septumo, ex indulto Magistrali testandi, hæredes instituisset Isabellam & Corneliam filias legitimas & naturales Antoniæ ejus filiæ oaturalis, plenariè tamen legitimatæ per

per rescriptum, dictisque Isabellæ & Corneliæ media-
te vel immediatè successisset Benedictus, iste sequuta
vacatione Ecclesiæ, præsentavit personam idoneam
coram Ordinario, qui rejecta præsentatione, decla-
ravit beneficium effectum esse liberum, unde pro-
pterea commissa fuit causa appellationis in *Rota
coram Cerro*; Sed antequam ad ejus prosequutio-
nem deveniretur, ex parte dicti Benedicti; cum
præsupposito, quod non dubitaretur de jurepa-
tronatus ex reædificatione & dotatione per majo-
res dicti Alexandri cum subsequuta possessione
annorum 100. & ultrà, consultus fui super solo
puncto, cui supponebatur innixam esse dictam
sententiam Ordinarij, quod scilicèt cum dictus A-
lexander aliàs intestabilis testatus fuerit ex Indulto
speciali, intraret Bulla Pij V. rigorosè prohibens
hujusmodi facultates exerceri cum illegitimis; In-
certum autem est, an causa ulteriorem progressum
habuerit, dum de illa amplius actum non andivi.

Occasione autem petendi dictum consilium,
communicata fuerunt aliqua responsa de partibus,
in quibus ex professo per quamdam speciem tra-
ctationis, disputabatur quæstio, an legitimatio di-
2 ctæ Antoniæ, utpotè continens clausulam *sine præ-
judicio venientium ab intestato* contineret veram
legitimationem, vel potius simplicem dispensatio-
nem, & de quo plenè agitur per *Rotam decis. 35. par.
8. rec.* ubi concluditur esse veram legitimationem,
eo tantùm casu limitandum, quoad effectus ex illa
resultantes.

Ac etiam examinabatur altera quæstio, de qua
plenè *Gratian. conf. 16. lib. 2.* cum aliis *sub tit. de Re-
gal. disc. 148.* ubi occasione agendi de potestate
Principis tollendi jus tertij, agitur de hac materia
legitimationis, & de utraque habetur actum *sub tit.
de fideicommissis*, & sub altero *de successionibus ab
intestato*, ac alibi, an scilicèt legitimatio obtenta à
Principe sæculari suffragaretur in hæreditatibus &
successionibus clericorum, sive in hujusmodi juri-
bus spiritualibus sub legitimantis potestate non
cedentibus, in quo cæteris relatis in specie jurispa-
tronatus, ut sufficiat, habetur *apud Vivian. lib. 4.
cap. 4. num. 70.* ubi allegatur *Riccius decis. 203. in
princip.*

Reassumendo etiam quasi ex integro tractatum
Lucidori de illegitimis clericorum, editum princi-
3 paliter super interpretatione dictæ Constitutionis
Pij V. circa conclusionem, quæ hodie in Rota &
Curia est recepta, ut in dictis suis sedibus & alibi,
quod eadem Bulla non alteravit dispositionem ju-
ris communis in iis casibus, in quibus illa attenta
cum illegitimis disponi potest, ut etiam advertitur
sub tit. de dote disc. 142. occasione agendi de obliga-
tione dotandi filias naturales tantum, ut non ob-
stante dicta Bulla militet etiam in clericis, quamvis
bona ecclesiastice tantùm possidentibus.

Respondi autem extraneas videri hujusmodi
quæstiones cum inani superfluo labore, juxtà no-
strum frequentiorem stylum tractatas, cum agere-
tur de testamento condito, non ad favorem illegi-
timi quamvis legitimati, sed ad favorem verè legi-
4 timorum & naturalium in constantia matrimonij
procreatorum, in quibus etiam dictam Bullam Pij
locum non habere cæteris relatis plenè probat *Lu-
cidor. d. tract. cap. 30. num. 13. cum sequen.* ubi in spe-
cie confutatur contraria opinio *Lupi* procedentis
cum præsupposito minùs vero, ac hodie extrà con-
troversiam rejecto, ut dicta Bulla in clericis & ec-
clesiasticis auferat etiam illis testandi facultates,
quæ de jure communi competerent; Et de facul-
tate testandi seù aliàs disponendi cum nepotibus le-
gitimis & naturalibus ex filio illegitimo etiam in ca-
su quo per legem municipalem, seù aliàs cum ipsis
filiis in toto, vel in parte disponi prohibitum esset,
occasione prohibitionis resultantis à Statuto Urbis,
habetur actum *sub titulo de testamentis in Romana
successionis*, ita decisa in Rota.

In specialibus autem terminis jurispatronatus, 4
ut in illo sint successibiles nepotes legitimi & natu-
rales ex filio illegitimo *ex Ancharano conf. 355. &
Butr. conf. 29.* habetur *apud Vivian. hoc tract. lib. 4.* 5
cap. 2. num. 74.

Adhuc tamen remanebat aliqua difficultas,
quod dicta conclusio non esset applicabilis ad ca-
sum, utpotè procedens cum præsupposito, quod de
jure communi competeret disponendi facultas
non sublata per dictam Bullam Pianam, disponen-
tem solùm cum iis, qui aliàs intestabiles, ex indulto
speciali testandi vel disponendi facultatem ha-
beant, quam restringit, ut cum illegitimis quamvis
legitimatis exerceri non possit, ideoque cum non
dubitetur Milites Hierosolymitanos professos, ut-
potè veros Religiosos esse intestabiles de jure, at-
que hoc testamentum proveniret ab indulto spe-
ciali, idcircò ita videbamur esse in casu Constitu-
tionis.

Considerabam tamen, quod ut advertitur in
sua materia *sub tit. de testam.* & alibi pluries, eadem
Constitutio disponere videtur de illis specialibus
ac merè gratiosis facultatibus, quæ per Sedem A- 6
postolicam Ecclesiasticis præsertim in Dignitate
Ecclesiastica constitutis concedi solent, testandi de
bonis quæsitis ex beneficiis ac redditibus ecclesia-
sticis, in quibus aliàs ipsa Ecclesia succedere debe-
ret, unde propterea strictiùs procedendum est, se-
cùs autem in hac specie licentiæ; Licèt enim verè
isti Milites tanquam veri professi regulares sint in-
testabiles, eisque Religio succedat, eo modo quo
generaliter in jure dispositum est in quacumque
Religione capaci in communi obtinente bona Re-
ligiosi, ob incapacitatem in particulari resultantem
à statu religioso; Attamen ex istius Religionis con-
suetudine, ea curare non solet Militum bona patri-
monialia, quorum respectu de facto eos reputat
testabiles, unde passim cuicumque petenti, M. Ma-
gister facultatem seù licentiam tribuit, ut in dicta
sua materia *sub tit. de testamentis* advertitur, atque
docet notoria praxis, & consequenter, quod non
intraret dictæ Constitutionis rigor, dum agebatur
de bonis antiquis patrimonialibus, non autem ec-
clesiasticis.

Posita verò facultate disponendi; vel transmit-
tendi reliqua bona laicalia, seù indifferentia in ille-
gitimos, ad quamquam superabundantiam ac præ-
ter causæ necessitatem ut supra, ut requirentibus
satisfacerem; Dicebam quod licèt ex collectis per
Vivian. d. cap. 2. lib. 4. ex cap. 65. cum pluribus sequen. 7.
in his specialibus terminis jurispatronatus præsup-
poni videatur illegitimorum exclusio, attamen illa
provenit: Vel quia ubi agitur de jurepatronatus fa-
miliari, seù gentilitio, illegitimi non veniant, utpo-
tè non habentes agnationem, nisi essent cum pura
& non limitata legitimatione plenariæ natalibus
restituti, adeo ut pro verè legitimis in omnibus ha-
bendi essent, ut ibidem advertitur, atque occasio-
ne successionis feudorum & similium bonorum
differentium insinuatur *d. disc. 548. de Regal. & sub
tit. de feud.* Vel quod in hæreditario non detur suc-
cessio, quia non sunt de jure successibiles ab inte-
stato, sed posita successione non videtur quod in
jurepatronatus, habeatur aliquid in jure specialiter
provisum, ut data capacitate succedendi in aliis bo-
nis, in hoc prohibitum sit, sed potius habemus
contrarium, ut scilicèt etiam illegitimi sint capaces
jurispatronatus, quoties habeant illam qualitatem
ob quam illud obtineretur, putà hæreditariam, vel
rem cui est annexum, ut cæteris relatis habetur *de-
cis. 262. par. 8. rec.* ubi latè *Adden. circa fin.* cumu-
lan

lant concordantes, nisi obstet verisimilis intentio
fundatoris.

Ponderabam, an ratione subjectæ materiæ, ad-
aptari possent ea quæ habentur *sub tit. de emphy-
teusi in Hostien. disc.* 57. & alibi super investitura
feudali vel emphyteutica bonorum ecclesiastico-
8 rum ex verisimili intentione Ecclesiæ concedentis,
non suffragante illegitimis; Verùm advertebam
quod difficultas cadere posset, ubi ageretur de con-
cessione gentilitia seù restricta ad solos successores,
quasi quod sub istorum genere cogitatum non sit
comprehendere illagitimos Ecclesiæ exosos; Secùs
autem ubi de concessione merè hæreditaria ad
quoscumque extraneos transmissibili, ut regulariter
& de sui natura est juspatronatus, ex deductis *locis
proximè citatis*, undè id considerari potest tan-
quam una ex conjecturis ad regulandam volun-
tatem.

Clarius verò ad rem, ut hæc difficultas cadere
possit ubi ageretur de dispositione particulari ip-
sius jurispatronatus, de quo principaliter disposi-
tum esset ad favorem personæ incapacis, super quo
9 puncto adhuc occasio non dedit formiter disputa-
re ac maturum judicium efformare, secùs autem,
ubi dispositio est de bonorum universitate, cui ac-
cessoriè & consequtivè insit juspatronatus tan-
quam ipsius hæreditatis pars, sive tanquam anne-
xum castro vel prædio indifferenti, in quo licita
sit dispositio, juxtà ea quæ in proposito bonorum
jurisdictionalium aliàs in commercio non existen-
tium habentur *sub tit. de feudis disc.* 68. Et in his
specialibus terminis jurispatronatus habetur plu-
ries in præcedentibus, quod illud sine consensu
Ordinarii non cadit sub donatione, vel altera par-
ticulari dispositione, & tamen venit sub disposi-
tione generali; Prout non potest cadere in con-
tractu emptionis & venditionis vel altero corre-
spectivo, in quo intercedat pecunia, vel alia res
temporalis; & tamen accessoriè ad hæreditatem,
vel castrum venditum venit, dummodò illius valo-
ris ratio non habeatur cum similibus.

† DE Materia Pianæ Constititutionis adversus Il-
10 legitimos habetur actum *sub tit. de Test. disc.
54. & est adnotatum ad disc. 52. & seqq.*

Agitur etiam infra disc. 86. an & quando adoptati
succedant in Jurepatronatus.

LUNEN. SARZANEN. JURISPATRONATUS.

Responsum pro veritate suppressis nominibus.

An & quando juspatronatus transeat in fiscum succe-
dentem patrono delinquenti, val decedenti sine hæ-
rede.

SUMMARIUM.

1. *Facti series.*
2. *De distinctione inter fiscum pœnalem succedentem delin-
quenti ex publicatione bonorum, & fiscum hæredem
succedentem in defectum hæredis.*
3. *Fiscus pœnalis non succedit in jurepatronatus.*
4. *In gentilitio non solum non cadit sub confiscatione, sed
neque Ecclesia prætendere potest libertatem, cum
quæstio cadat in hæreditario.*
5. *In hæreditario Ecclesia non acquirit libertatem nisi ubi
agatur de delicto in ipsam Ecclesiam sed transit ad
legitimos hæredes.*
6. *Transit in fiscum jurispatronatus annexum Castro vel
prædio confiscato.*
7. *Quid in fisco succedente in defectu legitimi hæredis,
quod neque succedat, sed si patronus est unicus, Ec-
clesia fiat libera.*
8. *De fisco non succedente in bonis vacantibus clericorum*
9. *Sed quid si sunt plures patroni; an juspatronatus accres-
cat aliis.*
10. *De abusu deferendi doctrinis in sola littera.*
11. *De ratione ob quam fiscus hæres, neque succedat in
jurepatronatus, sed illud accrescat compa-
tronis.*
12. *In jurepatronatus quilibet succedit etiam turpis, vel
illegitimus.*
13. *De ratione ob quam fiscus excluditur, etiamsi alii com-
patroni sint manus mortua, unde cesset spes liber-
tatis.*

† 14 *De materia confiscationis.*

DISC. XXXVIII.

REservato jurepatronatus pro tertia parte ad favo- 1
rem Communitatis loci, pro alia tertia ad fa-
vorem Capituli Cathedralis, & pro alia ad favorem
personæ privatæ, cum ista vel ejus successor decessisset
sine hærede, unde propterea factus fuit casus succe-
ssionis fisci, hinc orta est dubitatio super dicta por-
tinine jurispatronatus, an cum reliquis bonis ad fiscum
sæcularem transiisset, atque desuper suppressis nomi-
nibus pro veritate consultus.

Respondi in hoc puncto transitus jurispatrona-
tus ad fiscum, distinguendum esse, inter fiscum oc-
cupantem bona delinquentis ratione publicationis bo- 2
norum, quæ propriè confiscatio dicitur, juxtà eam con-
fiscationis speciem de qua habetur *sub tit. de Regal.
disc.* 160. & fiscum legitimum hæredem decedentis
absque testato, vel intestato, legitimo successore, tan-
quam in bonis vacantibus, juxtà ea quæ habentur
eodem tit. de Regal. discurs. 149.

Quatenùs pertinet ad primam speciem fisci pœ-
nalis succedentis, potius per annihilationem pa-
troni possessoris qui ratione delicti bonorum pu-
blicationem patiatur; Licèt apud antiquiores non
levis fuerit altercatio, ut patet ex relatis pro utra-
que opinione post *Gigan. de crimin. læsæ Majest.
Clar. ac alios per Peregrin. de jure fisci lib. 5. tit. 1. num.* 3
*72. Farinac. qu. 25. num. 151. Vivian. lib. 15. cap. 2. num.
17. & seqq.* Attamen hodie in foro extrà contro-
versiam est opinio negativa, quam veram ac recep-
tam firmant *Farinac. & Vivian. ubi supra*, & ag-
noscit etiam idem fiscalis *Peregrinus*, atque veram
& absolutam dicit *Lotter. lib. 2. qu. 14. num. 29.* ex
auctoritate Rotæ *apud Coccin. dec. 232. 298. & 351.*
Unde propterea id quod cum magno antiquorum
doctrinarum apparatu, gerendo partes transcri-
bentis ex dictis modernis, leguleico currenti stylo
hinc indè deduci posset, superfluum ostentativum
laborem extrà propositum contineret.

Cadente solùm quæstione inter ipsam Eccle-
siam, ac delinquentis legitimos successores, an sci- 4
licèt durante adhuc jurepatronatus, istud transeat
ad dictos successores, vel potius extinguatur, atque
Ecclesia acquirat libertatem, Quoties tamen aga-
tur de hæreditario in quo quæstio cadit, non autem
de gentilitio, seù familiari, in quo extrà controver-
siam est transitus ad gentiles, vel agnatos, quibus
delictum possessoris pro tempore præjudicare non
potest, ut advertunt mox allegati, & præsertim
Lotter. d. qu. 14. num. 22. & seqq.

Verùm in hæreditario etiam distinctio est, quod,
Aut delictum est in ipsam Ecclesiam, & tunc ista
acquirat libertatam per jurispatronatus extinctio-
nem, ac patroni annihilationem: Aut est delictum
indifferens, & secùs, ità ut transeat ad successores,
istaque tanquam æquior est recepta, non solùm ob 5
æquitatem assistentem successoribus, sed etiam fa-
vore ipsiusmet patroni, ob spem quæ in casu præ-
sertim confiscationis resultantis à banno sibi super-
est, illud utpotè fisco non incorporatum in casu re-

ftiturionis recuperandi, ex iis quæ in propofito fideicommiffi capientis etiam legitima habentur *d.difc.* 160.*de Regal. & fub tit. de fideicomm.dif.* 150 nifi agatur de jurepatronatus annexo alicui caftro vel prædio, cum quo accefforiè tranfeat in poffefforem, cum tunc tranfeat cum ipfa re in fifcum, ut per *Lotter.d.q* 14.*num.* 26.*& feq.*

Quoverò ad alteram fpeciem fifci fucceffiris, ob aliorum fucceflorum deficientiam, ejus favore refpondendum videretur, quia ceffat utraque ratio ob quam in cafu præcedenti contra illum refpondetur, ea fcilicèt æquitatis favore proximiorum le-
6 gitimè aliàs fuccedentium; & altera quod fpiritualia non cadunt fub fententia, ac poteftate judicis laici, cum ità veniat tanquam hæres, ac fucceffor favorabilis, non autem odiofus ab ipfo jure communi vocatus, onde propterea pro eo refpondendum veniret.

Adhuc taman diftinguendum eft, an agatur de patrono unico totum jufpatronatus poffidente, vel de illo, qui partem cum aliis compatronis poffi-
7 deat; Primo enim cafu, quamvis *Lambertin.lib.* 1. *par.*2 *quæft.*2. *art. ult.* pleraique adducat rationes ad favorem fifci contra doctrinam *Abbatis in cap.* 5. *num.* 10. *de elect.* tenentis partes Ecclefiæ, ut acquirat libertatem, Attamen concurrit etiam in fententiam *Abbatis*, quæ apud moderniores eft magis communiter recepta, adeò ut non videator de illa amplius dubitandum, ex deductis *per Vivian. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 80. *Sanchez. conf. moral. lib.* 2. *cap.*3. *dub.* 93. *num.* 14. *Barbof. de jure Eccles. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 258. ex ea clara ratione, quod aliàs effet dare fervitutem perpetuam abfque eo, quod unquam Ecclefia fperare poffet libertatem, dum fifcus nunquam moritur.

Atque huic rationi Ego addebam omnes alias, quæ ponderatæ habentur *in Sancti Domini bono-*
8 *rum vacantium fub tit. de Regal. d. difc.* 149. ut fifcus fæcularis non obtineat haoc fucceffionem in laicalibus bonis vacantibus clerici; Extrà quæftionem fiquidem eft, ubi agatur de bonis ecclefiafticis, fivè Ecclefiæ intuitu quæfitis, cum fola quæftio cadat in patrimonialibus, & prophanis, in quibus etiam ibidem probatur, probabiliorem effe opinionem in exclufionem fifci fæcularis, atque ità in eo cafu com modica difficultate decifum fuit per Sac. Congregationem Immunitatis *fub die* 26. *Augufti* 1669. ideoque idem dicendum eft lo hujufmodi juribus fpiritualibus.

Ubi verò moriens poffideat folum partem cum aliis compatronis, quorum jus adhuc duret, & tunc duas conftituebam partes, unam doctrinalem, fpectatis fcilicèt auctoritatibos quas defuper habemus, & alteram ratiocinativam.

9 Attentis etenim auctoritatibus; Antiquiores (quantum tunc videre licuit) non defcendunt ad hanc fpeciem, fed benè id firmant moderni, præfertim *Bellon. jun. de jure accrefcen. cap.* 6. *qu.* 48. *num.* 11. cujus hæc funt verba præcifa, *Nam fi ex duobus Ecclefiæ patronis, unus renunciet juri fuo, vel moriatur fine hærede capaci jurifpatronatus, alteri ejus jus accrefcet*; Idémque dicunt *Vivian. lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 9. *& Ciarlin. controv.* 144. ubi indefinitè fifci exclufionem pro abfoluto fopponit.

Iftæ auctoritates, quando ratio eis non affifteret, apud me nullius videbantur momenti, cum obiter porius, ac aliud agendo, id afferant, non ex-
10 aminato particulariter articulo; Adhuc tamen ftante currenti abufu attendendi doctrinas in fola littera, inveftigando folùm, an dicant vel non dicant, non autem quomodo, advertebam, quod ubi oliæ auctnritates in fpecie non adeffent in contrarium, durum effet fubftinere, ut eis deferendum noo fit.

Magis verò me ftringebant rationes; Siquidem, Aut contentio eft inter alios compatronos, & Ecclefiam contendentem de libertate, abfque eo quod 11
fifcus fucceffor fit in caufa, & tunc planum eft jus compatronorum fuperftitum rationo individuitatis jurifpatronatus, quod proindè dicitur penes omnes & quemlibet infolidum, divifo folùm exercitio, ot pluries in præcedentibus advertitur ex deductis *per Bellon. jun. d. quæft.* 48. *Rot dec.* 96. *&* 217. *par.* 6. *& decif.* 374. *par.* 11. *recen. cum aliis fub tit. de feudis difc.* 8. ideoque per jus nou decrefcendi, uno defecto, totum jus confolidatur penes fuperftites, atque intrat implicantia, de qua *in Boron. difc.* 55. ot eadem Ecclefia non poffit eodem tempore habere diverfam naturam, eodemqoe tempore effe ferva & libera.

Ubi autem contentio effet inter fifcum & compatronos, abfque eo quod Ecclefia fit in caufa, & tunc ceffante dicta ratione odibilitatis, quæ confiderator in fifco pœnali, five altera defectus poteftatis laicalis, publicandi, feù confifcandi jura fpiritualia, ac etiam altera æquitatis, quæ ibi coofideratur pro conjunctis, ac etiam pro ipfomet patrono bannito: Pro ratione dubitandi dici poffe videtor, nil prohibere, cur illud jus quod eft ad quemcumque extraneum hæredem tranfmiffibile, tranfire non debeat ad fifcum, getentem ifto cafu perfonam hæredis veri, non autem improprii & anomali, ut in cafu præcedenti, quoniam ubi non agitur de patrunatu qualificato; in quo non datur fucceffio, nifi certi generis perfonarum, tunc quilibet quamvis turpis in eo fuccedit, quoniam fufficit capacitas fuccedendi in reliqua hæreditate, quæ illud fecum trahit tanquam acceforiom, ut *decif.* 262. *num.* 10. *par.* 8. *rec.* atque occafione fucceffio- 12
nis etiam naturaliuo tantùm, quoties noo obftet in clericis Conftitutio Pij V. fupponitur abfolutum *in Mediolanen. difc. præced.*

Quando autem compatroni effent perfonæ privatæ, adhuc certum videri dicebam ut pro eis contra fifcum refpondendum effet ob favorem Ecclefiæ, cui remaneat fpes libertatis, ut fupra in cafu unici patroni advertitur; Ifta verò ratio io hac facti fpecie ceffabat, cum compatroni effent etiam manus mortuæ ac perpetuæ; Verùm adhuc pro compatronis ad exclufionem fifci, non obftanto ifta circumftantia refpondendum effe cenfui, quoniam fi non intrat dicta ratio, intrat altera favoris, feù intereffe Ecclefiæ dupliciter; Primò fcilicèt, quia Ecclefiæ intereft patronorum nume- 13
rum diminui, ut alibi advertitur occafione immutandi natoram jurifpatronatus, illudque de hæreditario efficiendi agnatitium, five illud reducendi ad formam majoratûs vel primogeituræ; Et fecundò quia Ecclefiæ intereft non habere patronum fifcum, frequentiùs habentem jus Regium, cujus ratione multa fpecialia prætenduntor, ob quæ corporibus univerfalibus privatis denegatur fucceffio, præfertim difficilioris præfcriptionis libertatis, ac etiam devolutionis ob præfentationem in tempore non factam, five magis coaoguftatæ libertatis Superiorum derogandi, cum fimilibus; Ideoqoe cum habeamus regulam generalem exclufivam fifci, ab illa recedendum non videtur, accedente etiam ratione fupra confiderata, quod jura fpiritualia fubjacere non debent juris civilis difpofitioni in bonis vacantibus.

† DE materia confifcatioois, & Fifci pœnalis habetur latè actum *fub tit. de Regal. difc.* 160. *&* 14
161. neque fuper cafu in præfenti difc. enunciato fuppetiit occafio difputandi.

SABINEN. JURIS NOMINANDI

Pro FRANCISGO PETRUCCIO

Cum HÆREDIBVS FRANCISCI FAVETTÆ

Casus decisus per Rotam pro Francisco.

An jus nominandi vel præsentandi ad beneficium, erigendum, relictum ei, qui deputatus est executor dictæ erectionis, sit transmissibile ad hæredes, vel potiùs sit personale.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutionis causa.*
3 *An legatum factum tutori, vel executori testamentario censeatur factum intuitu personæ, vel officii.*
4 *De legato juris nominandi an transitorium ad hæredes, casus aliàs decisus.*
5 *Quid dicendum sit in dubio.*
6 *Declaratur sensus Rotæ.*
7 *Attestationes privatæ cum adminiculis probant.*
8 *Recensentur adminicula probantia, quod legatum jurispatronatus sit intuitu personæ, ideoque transmissibile.*
9 *Quando legatum dicatur factum intuitu personæ vel officij.*

DISC. XXXIX.

1 MAndante Francisco Favetta, ut in cappella
per eum constructa erigerentur ex ejus bonis
ad id destinatis tres cappellaniæ, cum facultate con-
cessa Francisco Petruccio, (quem dictæ ac alia-
rum dispositionum executorem in testamento de-
putavit, nominandi ac ad nutum amovendi cap-
pellanos toties quoties &c. hinc orta est contro-
versia cum testatoris hæredibus, an dictum jus no-
minandi esset personale, adeo ut extincta persona,
spectaret ad fundatoris hæredes, vel potius esset
transitorium ad illos dicti Francisci; Et introducta
causa *in Rota coram Carpinea*, hæredibus informare
2 negligentibus, *sub die* 15. *Maii* 1665. pro Francisco
informante prodiit resolutio, quod scilicet jus esset
ad ejus hæredes ac successores transmissibile.

Non potuit autem desuper maturum judicium
pro veritate efformari ob deficientem notitiam
jurium alterius partis; Ex iis tamen, quæ deducta
fuerunt, mihi pro Francisco scribenti, probabilis
potiùs visa est resolutio; Dicebam siquidem, istam
videri quæstionem potius facti quàm juris, cujus
decisio pendet ab illa circumstantia, an legatum
factum esset executori intuitu officii potiùs quàm
3 intuitu personæ, vel econversò, ut in primo casu
extinguatur cum persona, seù cessante officio, tan-
quam ex cessante causa, secùs autem in secundo ad
communiter notata *in l. Nesennius ff. de excusat. tu-
tor.* de quibus in proposito legati relicti tutori ple-
nè aliis relatis *Capyc. Latr. consult.* 106. cum aliis de-
ductis *sub. tit. de servit. ad mat. usufruct. disc.* 50. &
pleniùs *sub tit. de legatis*, & in terminis executoris
testamentarii, *Graff. de success. §. executores q.* 14. *Car-
pius & alijs de quibus dd. locis*; In terminis autem
4 individualibus consimilis legati juris nominandi
Rota apud Roias dec. 93. *repetis. dec.* 196. *par.* 9. *de rec. &
dec.* 114. *post Vivian. & reassumpta per Adden. ad
decis.* 25. *num.* 3. *cum sequen. par.* 3. *rec.*

Juris autem quæstio in his terminis cadit, quan-
do facti circumstantiæ clarè non suadent, an in una
vel altera distinctionis parte versemur, quomodo
scilicèt in ambiguo præsumendum, seù respon- 5
dendum sit, quamvis in terminis tutoris proba-
bilius videatur legatum censeri potiùs relictum in-
tuitu officii, ut advertitur *sub d. tit. de legatis*; In
his tamen specialibus terminis Rota *in d. decis. co-
ram Roias* fuit in sensu, quod in dubio magis præ-
sumendum sit contemplatam esse personam quàm
officium; Non tamen in hac facti specie fuit opus
istam quæstionem assumere, cum facti circum-
stantiæ illam dirimerent, utpotè sufficienter pro-
bantes contemplationem magis personæ quàm of-
ficii; Præsertim verò deducebatur attestatio Pa-
tris Guardiani Capuccinorum, qui testatori tam 6
in ordinatione testamenti, quàm in tota infirmi-
tate usque ad obitum assistentiam præstitit, ejus-
demque testamenti scriptor fuit, cui proindè tan-
quam verisimiliter informato pro interpretatione
ambiguæ voluntatis nimium deferendum est, *Man-
tic. de conject. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 83. *Menoch. cons.* 843.
num. 12. *Rovit. pragm.* 2. *de Notariis num.* 20. *Rota in
Romana annuæ præstationis* 4. *Iunii* 1663. *coram Be-
vilaqua, impress. dec.* 10. 4. *post Zuff. de legit. process.*
in qua in specie advertitur etiam ad qualitatem per-
sonæ, quod scilicèt esset sacerdos probatæ Reli-
gionis.

Et quamvis ista esset privata attestatio, attamen
accedebat mors testantis, quæ vim juramenti ha-
bere videtur, atque pleraque accedebant admini-
cula, quibus concurrentibus, etiam privatis at-
testationibus pro judicis prudenti arbitrio defer-
tur, ex deductis per *Gregor. & adden. dec.* 175. *&* 7
dec. 214. *Barat. & adden. dec.* 113. 117. *&* 199. & fre-
quenter.

Adminicula verò plura concurrebant; Primò
scilicèt, quod officium executoris adjectum non
erat huic erectioni tantùm, sed universæ disposi-
tioni; Et quod magis, non continebatur in eadem 8
oratione perficiente utrumque, sed post perfe-
ctum istud legatum accedebat deputatio executo-
ris, ut in causæ decisione cum generalitatibus ta-
men advertitur.

Secundò quia dicto Francisco testator dedit fa-
cultatem substituendi alios in ipso jure nominan-
di, si enim moriendo poterat subrogare & substi-
tuere quoscumque extraneos, ità magis dicendum
est, ut ex testatoris judicio deputare possent hære-
des proprios, ut in simili habetur *dec.* 125. *par.* 2. *rec.*
& conferunt deducta per *Olean de cessione tit.* 3.
quæst. 2. *num.* 42.

Tertiò, quia diligenter testator descripsit omnia
ejus bona & jura, illorumque divisionem fecit inter
hæredes, specificando quid unus vel alter, etiam
cum minutiis habere deberet, unde probabile est,
quod est expressisset, præscribendo modum tenen-
dum inter hæredes in jure nominandi post obitum
Francisci.

Et quartò demum, quia eisdem hæredibus mo-
rientibus absque prole fortè eorum filiis substituit
eamdem cappellam ad affectum augendi nume-
rum cappellanorum, repetita eadem facultate di-
cto Francisco nominandi & amovendi, unde pro-
babile argumentum resultat, quod testator in ani-
mo habuerit hujusmodi transmissibilitatem, cùm
verisimiliter speranda non esset Francisci super-
viventia, juxtà ea quæ frequenter habentur *sub tit.
de fideicomm.* ut in dispositionibus respicientibus
tempus remotum, sub nomine filiorum, veniant
nepotes ac ulteriores descendentes, cum similibus;
Hæc autem omnia ubi singulariter considerata dici
possent inefficacia, considerabilia tamen videban-
tur simul juncta, cum vulgari regula, *ut singula quæ*

non profunt, unita juvent &c. in quæstionibus voluntatis nimium attendenda.

† QUando legatum factum Tutori, vel executori, censeatur factum intuitu personæ, vel officii habetur etiam *sub tit. de Serv. disc. 50. & sub tit. de Legat. disc. 22. & 46.* Decisio quæ produit in isto casu *est impress. par. 14. rec. decis. 301.*

AVERSANA JURISPATRONATUS.

AD PETITIONEM EPISCOPI.

Responsum pro veritate.

An juspatronatus laicale ad quod defectis personis, vel generibus priùs vocatis, ipse Episcopus vocatus est, duret, vel potiùs in Episcopo cesset; Et quatenus duret, an sit ecclesiasticum, vel laicale, ad effectum reservationum, & alios.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Juspatronatus fundatum ab Ecclesiastico, & pro persona Ecclesiastica adhuc potest esse laicale,*
3 *De errore assumentium quæstiones in abstracto, & num. 9.*
4 *Conclusio, de qua num. 2. procedit, ubi talis lex adjicitur, & alias laicale efficitur Ecclesiasticum.*
5 *De quæstione, an in Episcopo dari possit possessio juris patronatus*
6 *Quod ia nil referat, contingente vacatione de reservato, vel affecto.*
7 *Datur intellectus dispositionis per quam fundator mandet, ut defecto genere vocato, succedat Episcopus.*
8 *An juspatronatus pro certo genere, isto defecto cesset, vel potius transeat ad hæredes.*
9 *De eodem, de quo num. 3.*

DISC. XL.

POstquam deficerent omnes descendentes masculi duorum ex fratre nepotum fundatoris, voluit ipse quod juspatronatus beneficii per ipsum erecti in Ecclesia parochiali S. Blasii sub Invocatione S. Mariæ de misericordia esse deberet Episcopi, qui vacante beneficio prædicto in mense Januarii, cum præsupposito extinctionis dictæ lineæ, præsentavit coram ejus Vicario Generali Josephum; Julius autem idem beneficium tanquam liberum, ac vacatum in mense reservato impetravit à Dataria; Quare ex parte Episcopi, seu ejus absentis agentium, pro veritate consultus fui, an solidè dicta provisio Apostolica impugnari posset, nec ne, atque ad hunc effectum transmissum fuit copiosum, ac elaboratissimum responsum cujusdam docti I. C. scholastici tamen potius quàm forensis, in quo tanquam per speciem integri tractatus, reassumebatur tota materia, naturæ seu qualitatis jurispatronatus, quando scilicet esset laicale, vel ecclesiasticum, seu mixtum, exactè distinguendo omnes terminos, exindeque inferendo ad effectus ex una, vel altera qualitate resultantes, illum præsertim comprehensionis, vel non comprehensionis sub regulis Cancellariæ, ac derogationibus Apostolicis; Eodemque retento stylo formalis tractationis, curando probare, ut rectè dari possit juspatronatus, quod licèt per personam ecclesiasticam fundatum, sive ad favorem personæ ecclesiasticæ reservatum, vel utroque simul concurrente, ut in præsenti, adhuc ex lege fundationis possit retinere naturam jurispatronatus laicalis ad omnes effectus, præsertim prædictum non comprehensionis sub regulis & reservationibus.

Respondi optimè dictum laborem deservire posse in scholis ad juventutem instruendam de hac materia, conclusiones enim, cum copiosis allegationibus plenè comprobatæ, erant veræ, præsertim illæ 2 posteriores, ut penès Ecclesiam vel personam ecclesiasticam juspatronatus retinere possit primævam naturam laicalis in fundatione impressam, ut habetur deductum infra *decis. 59. generali*, ubi de hac materia naturæ, seu qualitatis Ecclesiasticæ vel laicalis, & habetur etiam *in Romana Cappella Innocentiana sub tit. de beneficiis disc. 6.*

Difficultatem verò consistere dicebam in applicatione, in qua tota consistit vis, ac doctrina consulentis vel judicantis, ideoque experimur quotidie 3 plura responsa, in abstracto docta, erudita & elaborata, inanem laborem continere extraneum à casu quæstionis, Ad instar illorum Medicorum, qui consulti super morbo, quo infirmus laborat, cum magna eruditionis, ac doctrinæ ostentatione, tractant quæstiones medicas super morbis in abstracto, eorumque natura, signis, affectibus, ac modo curandi, nihil tamen tangunt super illius infirmi curatione, ac necessitate.

Est siquidem vera conclusio, quoties vel in limine fundationis, vel etiam de tempore quo juspatronatus hæreditarium, ac liberæ dispositionis in quemcumque extraneum transferri potest per laicum possessorem, transferatur in personam ecclesiasticam cum hac lege, adeo ut iste effectus proveniat, non ex eo quod natura semel impressa 4 in laico fundatore perpetuò duret ex juris dispositione, sed ex ipsius fundatoris voluntate, qua non concurrente, ut in præsenti, extra controversiam est ratione personæ ecclesiasticæ fixè, & substantialiter talis, non autem accidentaliter, juspatronatus mutare naturam, atque de laicali effici Ecclesiasticum ex authoritatibus, de quibus *dicto discurs. generali* 59. & consequenter, cum ista lex, vel dispositio non haberetur, planum pro meo sensu remanere videbatur, quod juspatronatus reservatum ad favorem Episcopi in genere, & sic ratione dignitatis magis quàm personæ, censendum esset ecclesiasticum.

Et quamvis in hac facti specie, alia caderet difficultas incompatibilitatis, dum agebatur de eodem Episcopo diœcesano, ad quem pertinet beneficium conferre, seu præsentatum à patrono instituere, an 5 scilicet iste concursus patroni præsentantis, ac Episcopi conferentis, seu instituentis dari valeat ad intellectum; ac materiam textus *in cap. significasti de jurepatronatus*, super cujus textus intelligentia Canonistæ nimium laborant, pluresque adhibent intellectus, quos cum solito prolixo stylo refert, ac expendit *Lambertin. lib. 2. part. 1. quæst. 7. art. 24. per totum*; Attamen inhærendo verè commendabili, atque ab omnibus insequendo Curiæ stylo, (quem tamen etiam in eadem Curia aliqui nimium damnabiliter corrumpunt,) resecandi scilicet, ac abhorrendi superfluas evagationes, ac strictè insistendi super puncto præciso, eo modo quo doctus ac practicus Medicus totus insistit super curatione illius infirmi, assumere neglexi hujusmodi quæstionem, utpotè inanem, nullumque effectum producentem; Aut enim vacatio contingit in mense ordinario absque alio Apostolicæ reservationis, vel affectionis obstaculo, & tunc nil refert, an juspatro 6 natus dari possit; necne in Episcopo, cum data etiam incompatibilitate, ac beneficii libertate, ad ipsum quoque pertineat collatio, ideoque de illo providere potest cum quem vellet præsentare; Aut verò intrat aliqua reservatio, vel affectio Apostolica ratione personæ possessoris, vel mensis, seu aliàs &c. & pariter effectus est idem, quoniam data etiam compatibilitate, adhuc intrant Apostolicæ reservationes vel affectiones; Ideoque Episcopi Agentibus

gentibus ac ministris ronsuiul, ut omninò neglectis iis, quæ in dicto quamvis elaborato, ac docto responsin deduecbantur, honestam coneordiam com provisio Apostolico curarent.

Credebam tamen in hac facti specie neque cadere dictum quæstionem derivantem ex intellectu *tex-*
7 *tus in dicto cap. significasti de jurepatr.* an scilicet in Episeopo racione Episcopatus, ac dignitatis, dari possit nec ne juspatronatus Ecclesiarum, ac beneficiorum propriæ Diœcesis, quorum institutio ad ipsummet pertineat; Vel potius idem reatus intelligi drbeat de Ecclesiis & beneficiis existentibus in diœcesi aliena, sive in diœcesi propria, quorum tamen institutio ad alium Prælatum pertineat; Sive ubi detur reduplicatio persooarum diveisis respectibus, qoia nempè juspatronatus pertineat ad Episcopum non tanquam Episeopum, sed jure suo personali tamquam ad privatum; inpræsenti verò ita fundator dicendo, ut defecta linra, ad cujus favorem taxativè iuspatronatus reservaiio facta est, esse drberet Episcopi, eaplicare solum voluit, id quod eredebat rsse, de iure.

8 Licet enim hodie relecta opinione *Geminiani conf.45.* recepta sit opinio *Anchar ani conf.81.* & sequacium, ut facta reservatione iurispatronatus ad favorem familiæ, vel certi generis personarum, defecto genere, iuspatronatus non eatingoatur, neque Ecclesia fiat libera, sed illud transmittatur ad hærrdes ultimò deficientis, ut habetur pluries in præcedentibus, an etiam infra *disc.60. generali*; Attamen ista conelusio hodie ita procedit, quia per tot Rotæ decisiones iam explanata est; Id autem non procedebat de tempore hujusmodi fundationis, præsertim extra Curiam, ac extrà magna Tribunalia, cum neque de facili hæc juris professoribus etiam innotescant, ideoque ipse fundator, vel ejus consulior, ita vetiorem opinando opinionem *Geminiani*, eaplicare voluit id quod credrbat esse de jure.

Ac etiam, quia retenta præfata opinione *Anchar ani* & sequacium, adhuc ilia limitatur ex diversa fundatoris voluntate, quamvis implicita & conjecturali deducta ex dictione taxativa *tantùm*, seù ex aliis adminiculis & conjecturis, ut eodem *disc. generali 60.* advettitur; Et eonsequenter quod ista dispositio verè non contineat novam dispositionam, tamquam per speeiem legati, sed solùm probationem, seù adminieulnm dictæ limitaiæ voluntatis fundatoris, ut drfecta linea per ipsum vocata; juspatronatus eessarrt, atque Ecclesia efficeretur libera, unde de consequenti resultarrt iste effectus, quod pertineat ad Episcopum., id est ad ejus liberam dispositionem seù collationem, non attem quod jospatronatus illi legare voluerit.

Atque binc Respondentes de jure edoceri debrnt, erroneum esse, cum improbo labore assumera longas superfluas quæstiones, seu magnos
9 inanes conclusionum ac allegationum cumulos facere extra opportuoiratem causæ vel puncti, de quo strictè, ac præcisè agitur.

† VIde deducta disc. 92.

SACULANA JURISPATRONATUS

PRO JOSEPHO DE MUCCIARELLIS

Cum MAGDALENA SORORE.

Responsum pro veritate.

Reservato jurepatronatos plurium beneficiorum ad favorem diversarum personarum, eum turno seù alternativa ioteteas prius & per posterius An prælatio uni data, intligatur de prima vacatiooe unius beneficii, ita ut in illa alterius veniat ille, qui præpostere vocatus est, vel potius eadem prælatio intelligatur in omnibus beneficiis, in quibus turous ad favorem primò vocati consumi debeat; Et incideoter de validitare hujusmodi turnariæ divisionis inter compatronos.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*

2 *Quod divisio per turnum in jure præsentandi de jure subsistat, & sit laudabilis, & de ratione.*

3 *Idem in jure conferendi.*

4 *An & quando turnus consumatur, per actum nullum, vel non effectuatum remissive.*

5 *Consumptio turni in uno beneficio non operatur in alio beneficio, & quando secus.*

6 *Datur simile de usufructu aliquorum prædiorum alternis annis pluribus relicto.*

7 *Isti termini intrant in hac materia, & quod jus præsentandi dicatur fructus jurispatronatus.*

†8 *De divisione Turnaria*

DISC. XLI.

CUM Julia possideret juspatronatus, ac præsentandi plurium beneficorum, de illo diposuit ad 1
favorem Josephi & Magdelenæ filiorum, sub ea lrge, quod jus præsentandi alternatim, seù per turnum eompetere deberet ptiùs Josepho masculo, deindè Magdalenæ, & sic successivè eorum respectivè hæredibus; Cumque sequuta unius beoeficii vacatione, Joseph præsentasset, hinc sequuta vacatione alterius, orta est dubitatio, an consumpto Josephi turno, factus esset iocus alternativæ ad favorem Magdalenæ, vel potius in omnibus beneficiis turnus consumi deberet ad favorem dicti Josephi, ex cujus parte desuper pro veritate consultus

Respondi eidem Josepho pro meo judicio probabilitatem assistere, ut prælationem à matre demandatam in omnibus benrficiis pro prima eorum vacationa obtinere debrret, præsupposita tanquam absoluta dictæ dispositionis validitare, quo-
niam licet, ut sæpiùs habetur, juspatronatus quo- 2
ad substantiam sit individuum, atque penes omnes insolidum æquè rrsideat, attamen, quia exercitium rectè dividi potest, plurium verò simultaneus coneursus, ob scissuram io diversas personas, inconvenientia, & lites causet, cum successivo etiam parpetuo præjudicio ipsius jurispatronatus, quoniam ob reservationem resultantem à lite, contingente morte unius ex litigantibus, provisiones fiunt in prrsonis Curialium ob quorum mortem in Curia, soler jurispatronatus derogari, atque ità de facto qualitas patronalis evanescit; Hinc proindè laudatur potiùs in jure huiusmodi turnaria divisio, per quam uous nomine, ac vice omnium præsentare dicitur, *ad text. in Clementin. plures §. & ut facilius de jurepatronatu*, obi *glos. Imol. Cardinal. Bonifac. & cæteri* apud *Lambertin. libro 1. parte 2. quæst.2. art. 56. Gonzal. ad regul. 8. glos. 45.§.1. numero 5. cum seqq. Rot. decis. 216. numero 5. & seq. parte 10. recen. & frequenter*; Quod etiam habetur *sub tit. de benef.* circa turnariam collationem per menses, seù hebdomadas, vel dies inter Catholicos einsdem Capituli collatoris, sive
per menses, aut vacationes inter Episcopum & 3
Capitulum., ità dividendo simultaneam, eum similibus; Si enim id fieri potest per conventionem, non dubitatur in iurepatronatus hæreditario fieri posse per ultimam voluntatem eum hæredibus, vel alias à disponente causam habentibus,

Hoc igitur ità prænotato, Dicebam quod, ubi de unico beneficio ageretur, tunc intraret quæstio dedi&ta ex *text.in l.boves §. hoc sermone, ff. de verb. signif.*
4 de qua *Gonzal. dicto gl. 45. §. 3. per tot. & in Romana Vallis Umbrosæ turni* sub *tit. de Regular.* quomodo scilicèt, & quando per actum invalidum, vel ineffectuatum, seù modico tempora effectum sortitum, turnus dicatur consumptus necnè.

Illa verò quæstio extranea erat à casu controversiæ, quoniam in eo beneficio, in quo masculus jam præsentaverat, cum subsequuto effectu, cedebat locum sorori pro nova vacatione, quando ejus casus detur. Verùm prætendebat potiri eadem prælatione in
5 alio beneficio, in quo nonquam præsentaverat, ideoque illam adhuc non obtinuerat, undè propterrà istius respectu casus erat nuvus, & integer, non quidem ex eodem jurepatronatus complectente plura beneficia tanquam universitatem, juxta ea, quæ habentur supra *disc.* 3. sed ratione diversorum patronatuum ex diversis titulis competentium, ideoque quodlibet considerandum erat discretè, ac de per se.

Ad quod probandum, ponderabam *text.in l. quoties, ff.de usufruct.* ubi agitur de usufructu legato duobus,
6 ut alternis annis fructus percipiant, si enim istud esset legatum duorum diversorum prædiorum diverso tempore fructum producentium, quia nempè unum juxta consuetum solarem cursum duodecim mensium fructum produceret, alterum verò nonnisi quolibet triennio, vel decennio, aut majori tempore, ut sunt sylvæ cæduæ cum similibus, non ex eo quod ille cui prælatio relicta est, unius prædii fructus primo anno perceperit, sequitur, ut fructus alterius prædii debeant esse alterius per posterius vocati, sed utriusque prima fruitio debet esse ejus, cui prælatio tributa est.

Isti autem termini ad rem benè adaptantur, ideo-
7 que meritò illis utuntur *Lambertin. & Gonzalez, ubi supra*, quoniam ut advertunt *Vivian. lib.4. cap.7. in fin. Garz. par.5. capite 9. numer.2. & seqq. Rot. apud Mantic. decis.* 140. & habetur *infrà disc. 63. generali* de effectibus possessionis, ut jus præsentandi aliud non sit nisi fructus jurispatronatus, quod consideratur tanquam prædium, seu causa productiva fructuum, undè propterea habemus, quod, sicuti rei proprietas esse potest penes unum, sine usufructu, qui sit penes alterum, ità dari potest, ut juspatronatus spectet ad unum, ad alterum verò jus præsentandi, cujus possessio, vel pertinentia non facit patronum, ut eodem *disc.63.*

8 † DE divisione Turnaria, & quando Turnus dicatur consummatus, & de aliis ad materiam habetur quoque actum *sub tit. de Canon. disc. 2. & sub tit. de Regular. disc. 4. 6. & 10.*

PISTORIEN. BENEFICII

Pro GHERARDDIS

Cum BRACCIOLINIS.

Responsum pro veritate.

Derogatio Apostolica medietatis vocum, cum præsupposito præsentationis ab altera medietate, an suffragetur, si de tempore gratiæ non aderat dicta præsentatio, quæ posteà supervenerit.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Gratia anterior prævalet posteriori, ubi est valida.*
3 *Derogatio medietatis vocum non suffragatur si gratiatus non habet medietatem.*
4 *Non curatur, quod de tempore gratiæ non adesset medietas, si in tempore habili supervenit ex stylo Datariæ.*
5 *Et de ratione istius styli.*
6 *Sufficit habere præsentationem unius habentis aliquam partem in media voce, si alii compatroni neminem præsentarint.*
7 *Iuspatronatus est individuum, & residet penes omnes in solidum, ideoque unus præsentat nomine omnium.*

DISCURSUS XLII.

DIviso usque ab anno 1505. jurepatronatus beneficii S. Ambrosii in Ecclesia parochiali S. 1
Anastasii, in duas voces, quarum una de tempore præsentis vacationis residebat in Gherardis & Soziphantis, qui cumulativè præsentarunt Robertum & Julianum: Alterius vero duæ partes pertinebant ad Franchinos, Tavianos, & tertia ad Bracciolinos, Cum isti præsentassent Davidem de eadem familia, hic prævenit in impetratione derogationis Apostolicæ super derogatione medietatis, quam deindè obtinuit etiam unus ex dictis præsentatis à Gherardis; Quare orta controversia, quænam ex dictis derogationibus prævaleret, Non dubitabatur, quod ubi prima esset valida & perfecta, prævalere deberet, dum etiam in gratiis intrat regula *qui prior*, ut anterior prævaleat posteriori, ut generaliter *Gonzal. ad regul 8. §. 4. proœm. num. 2. Garz. part. 5. cap.3. num. 4. Buratt. decis.* 421. *num.* 1. & passim; Et in specie hujus gratiæ super derogatione medietatis vocum, *Dunozett. decis. 983. num.4.* 2

Prætendebatur autem per habentem gratiam posteriorem invaliditas primæ, ob falsam narrativam, quod tunc esset præsentatus à medietate patronorum, atque medietatem vocum haberet, quod falsum detegebatur, dum habebat solùm præsentationem illorum de Bracciolinis sextam partem totius, sive tertiam dictæ medietatis possidentium, unde propterea inferebatur ad veram, ac irrefragibilem conclusionem, quod hujusmodi gratiæ obtentæ sub falsa narrativa medietatis vocum, non suffragantur, ac habentur pro non existentibus in rerum natura, ut *decis.* 3
142. *in fine & 14*?. *num.14. post Vivian. Dunozett: dicta decis. 983. numer. 5. Capuana Abbatia 5. Maii 1659. coram Priolo*, & sæpius, ac habetur *infrà disc. 65. & 66. generali* ad materiam hujusmodi derogationum.

Super hoc autem puncto, ex parte obtinentis gratiam posteriorem consultus, contra ipsum requirentem respondi pro validitate primæ gratiæ; Licet enim *Rota decis.443. num.2. part.2. recen.* dubitata videatur, an verificatio narrativæ prædictæ requiratur 4
præcisè de tempore impetrationis, ita ut tunc debeat orator habere aliquod jus jam quæsitum ex præsentatione validè facta à medietate patronorum: Vel id sufficiat verificari de tempore executionis per supervventas præsentationes; Attamen rejecta dicta dubitatione, semper Rota sequuta est *decisionem* 165. *Seraphini num.* 11. ut de stylo Datariæ spectetur solus effectus non curato tempore, ideoque sufficit, ut illo qui priorem gratiam obtinuit, de tempore executionis verè habeat validam præsentationem à medietate patronorum, quamvis illa in toto, vel in parte supervenit, ut præsertim firmatur *in Firmana jurispatronatus 28. Novembris 1630 coram Ghislerio, in Burgi S. Sepulchri jurispatronatus 19. Decembris 1639. coram Coccino, in Clusina beneficii 5. Iulii 1649. & 29. Aprilis 1650. coram Bichio, Reggien beneficii 6. Martii 1651. Peutingerio impress. decis. 119. num.9. par. 11. rec. Ariminen. beneficii 8. April. 1658. coram Albergato*, & in aliis frequenter, adeo ut videatur conclusio, de qua hodie ampliùs non dubitetur.

Cùm enim diviso exercitio juris præsentandi inter plures personas, juxtà quotidianam praxim, magnæ difficultates, ac dissensiones desuper oriri 5

soleant

soleant, præsertim quia sæpiùs contingit, quod aliqui ex patronis reperiantur absentes, adeo ut aliquæ præsentationes vix obtineantur in limine termini à jure præfiniti ad præsentandum, quando recurri amplius non potest, præsertim à remotis regionibus ad Sedem Apostolicam pro hujusmodi gratiis obtinendis; Hinc proindè rationabiliter inolevit Dataria & Cancellariæ stylus, ut licitum sit hujusmodi diligentiam nemini præjudicialem adhibere, nisi ipsimet præveniendi, qui se exponit periculo ac incertæ aleæ faciendi inutiles expensas pro hujusmodi gratia, quæ sibi inanis remaneat, quatenùs contingat medietatem vocum non obtinere, unde propterea in hac materia, diligenter in Dataria ad effectum præventionis adnotatur tempus præcisum, in quo comparent petentes hujusmodi gratias pro anterioritate regulanda.

Procedunt hæc, quamvis, (ut dictum est) de tempore obtentæ gratiæ, vel nullam vocem, vel minorem partem gratiatus haberet, adeo ut reliquas voces de facto post obtentam gratiam obti-
6 neret; Multò verò magis in hac facti specie, in qua reverà ista quæstio non cadebat, quoniam gratiatus habebat integram narratam medietatem de ipso tempore impetrationis, unde propterea suum jus non metiebatur à supervenientia aliarum vocum, quæ narratam medietatem constituerent, & consequenter neque intrabat quæstio; Licet enim Braceiolini, qui eum præsentaverant, possiderent solam tertiam partem medietatis, seu unius ex duabus vocibus, attamen quia compatroni alias duas tertias possidentes in ea vacatione infrà legitima tempora, nec postea præsentaverant, unde propterea pro hac vice se fecerunt ab hoc jure extraneos; Hinc proindè cum ex pluries in præcedentibus deductis, juspatronatus sit individuum, quod totum ac insolidum residet penes omnes & singulos, adeo ut reliquis negligentibus seu indignè præsentantibus, totum jus consolidetur in eo qui validè ac legitimè suum jus exercet; Adinstar electionis, vel alterius actus capitularis, ut aliis negligentibus vel impeditis, seu malè agentibus, totum jus Capituli, vel comitiorum consolidetur in minori parte, etiam in uno, exindè sequitur quod iste gratiatus habitualiter de tempore impetrationis cum dicta jam sequuta præsentatione habebat integram medietatem, eventuali resolutio-
7 ni, seu diminutioni subjectam, quatenùs alii compatroni ejus jus validè exercerent, quo non sequuto, per non jus decrescendi, seu per cessationem dictæ futuræ & contingibilis diminutionis, integra vox penes eum resedisse dicitur, cum onus nomine ac vice omnium præsentare dicatur tanquam per modum unius, ut in his specialibus terminis sustinendi gratiam derogationis Apostolicæ medietatis advertitur *d. dec. 119. numero 7. & 8. parte 11. recen.*

† Vide disc. 66. 67. & 71.

COMPOSTELLANA PAROCHIALIS

PRO PETRO DE SAN MILAN

Cum HYACINTHO DE PAZZIS.

Casus decisus per Rotam pro Hyacintho.

De accumulatione competente patronis in præsentando, quibus, quando, & quomodo competat; Et an illa fieri possit de jam præsentato incapaci post superventam capacitatem; Et incidenter de materia textus *in cap. 1. & 2. ut lite pendente in sexto*, an scilicet & quando in beneficiis de jurepatronatus inirent attentata, quorum vitio præsentationes factæ laborent.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *Puncti cadentes sub disputatione.*
4 *Patronis laicis competit facultas accumulandi.*
5 *An detur in jurepatronatus ecclesiastico remissivè.*
6 *An detur tertia accumulatio, referuntur opiniones hinc indè.*
7 *Expenduntur rationes ob quas non detur tertia accumulatio.*
8 *Quòd prohibitio accumulationis percutit interesse primo præsentatorum.*
9 *Si præsentans cedit præsentationi, potest patronus in termino denuo præsentare.*
10 *Non datur accumulatio, si prima præsentatio facta est, cum juramento, quod declaratur.*
11 *Præsentans indignum vel incapacem, quando privetur jure suo.*
12 *Ratificatio actus invalidi imputat actum novum.*
13 *Confirmatio actus invalidi, an & quando importet novam concessionem.*
14 *Ad faciendum beneficium litigiosum requiritur lis inter præsentatos.*
15 *Non sufficit illa inter patronos.*
16 *Data lite intrat vitium litigiosi etiam in beneficiis de jurepatronatus.*
17 *An per oppositionem præsentatorum inducatur lis.*

DISCURSUS XLIII.

Vacante parochiali Ecclesia Sanctis Michaëlis de Marcon jurispatronatus laicorum, parochiani 1 prætendentes habere jus præsentandi, in magno numero, sed singulariter, præsentarunt Petrum & Hyacinthum de Pazzis; Agnes verò & Catharina filiæ, ac hæredes Andreæ, qui per tres ultimas successivas præsentationes effectum sortitas, erat in possessione præsentandi, obtenta termini protogatione Apostolica, præsentarunt Alverum & Albertum, ac die sequenti ratificantes dictam præsentationem, per viam accumulationis præsentarunt Petrum de S. Milan, tunc ex defectu ætatis & clericatûs incapacem; Superventa verò, (adhuc durante termino ut supra prorogato ad aliquos menses) utraque capacitate, Petrus qui cum aliis duobus dictam præsentationem ex tunc acceptaverat, obtinuit denuo dictam accumulativam præsentationem per dictas mulieres ratificari seu ex integro fieri; Ordinarius autem, declarando juspatronatus ac præsentandi ad dictas mulieres, non autem ad parochianos pertinere, rejecta præsentatione Petri, decrevit Albertum & Alverum alios præsentatos ad examen admitti; In gradu verò appellationis, Nuncius Hispaniarum, confirmando rejectionem dicti Petri, pronunciavit, Hyacinthum quoque vocandum esse ad examen, atque detecta ejus idoneitate, tanquam præsentatum à majori parte institui debere; Introductaque causa appellationis in Curia coram Prælato, prodiit sententia confirmatoria: Unde commissa causa appellationis *in Rota coram Celso*, cum clausula, *Constito de tribus*, & dato dubio ex ipsius rescripti tenore resultanti, An constaret de tribus excludentibus dictum Petrum, adeo ut habendus non esset pro legitimo contradictore, sub 2 diebus 5. *Decembris 1661. & 6. Februarii 1662.* affirmativè resolutum fuit, ut patet ex decisionibus

desupee editis inter impressas *ejusdem Celsi decis.* 264. & 269.

In unica verò disputatione habita occasione revisionis primæ resolutionis proditæ, Hyacintho solùm informante, inhærendo dictæ primæ resolutionis fundamentis, tres fueeunt puncti, Primò scilicèt, an dictæ mulieres, postquam jam præsentaverant Petrum & Albertum de Pazzis, potue-
3 sint die sequenti dictam aliam accumulativam præsentationem facere de dicto alteeo Petro de san Milan; Secondò, quatenùs potuerint, an dicta accumulandi facultas consumpta fuerit pee dictam primam præsentationem factam de eodem Petro tunc incapaci, adeo ut fieri non potueeit secunda præseptatio ejusdem post supeeventam capacitatem; Et tertiò, ubi etiam hæc secunda peæsentatio (nulla existente lite) fieri potuisset, an stante lite, dicenda esset attentata juxtà terminos textus *in cap.* 1. & 2. *ut lite pend. in sexto.*

Quatenùs periinet ad peimum; Non negabatue per scribentes in patronis laicis potestas eegularitee accumulandi, aliamque cumulativam præ-
4 sentationem faciendi infrà tempus à lege statutum, cum sola difficultas cadat in patronis eeelesiasticis, in quibus cum præsentatio quamdam
5 speciem electionis sapere videatue, ista facultas denegatut, juxtà unam opinionem latè eapensam *per Vivian lib.*10. *cap.* 1. *nu.* 1. & præsuppositam apud *Dunozett. dec* 956. *nu.* 5. sed in pateonis laicis omnes admittunt, ut patet ea iis qui hinc indè habentue proximè deducti.

Dicebant verò, (atque Rota eis adhæsit) duplicem dictæ regulæ limitationem intrare, secluso etiam motivo attentatoeum, ac altero incapacitatis accumulati, de quibus infrà, quarum prima est, ut id concedatue pro una vice tantùm, & sic se-
6 cunda, non autem tertia accumulatio, juxtà opinionem *Calderin. cons.* 16. *de jure patronatus*, quam sequuntue *Rocch. hoc tract. verbo honorificum* qui hanc dicit veriorem, *Lambertin. lib.* 2. *par.* 2. *qu.* 7. *art.* 23. *num.* 1. & *seqq. Gars. par.* 5. *cap.* 9. *num.* 214. *Barbos. de jure Eccl. lib.* 3. *cap. num.* 177. & hanc sequitus *Rota ex collect. per Add ad Buratt. dec.* 942. *nu.* 6. *in Bonon. parochialis de Granaglion.* 8. *Martii* 1660. *Melsio*, cum aliis in hujus causæ decisionibus.

Quamvis autem Ego scribens pro Petro ultimo accumulato, more Advocati dicerem, dictam *Calderini* opinionem non esse adeò tutam ac receptam, cum contraeium teneant *gloss. Abb. Berous, Decius*, & alii relati *per Vivian. lib.* 10. *cap.* 4. *num.* 3. *in fin.* & *Castropal. oper. moral. to.* 2. *tract.* 13. *de benef. disput.* 2. *puncto sexto num.* 3. *vers. Nihilominus*; Attamen, cum Rota sequatue dictam aliam opinionem, hinc pragmatico more illam admittebam, negligendo in disputativa ratione eaaminare, utra illarum esset in puncto jueis veeioe; Verùm dicebam fallaciam esse in applicatione ad casum.

Duæ siquidem rationes expenduntue pee sequaces dictæ opinionis *Calderini*, præsertim *per Lam-*
7 *bertin.* qui omnium latius quæstionem tractat, Una scilicèt præjudicii eoeum qui præeedentee fuerint præsentati: Et alteta gravaminis Episcopi, val alterius Superioris ad quem pertinet institutio, ob hujusmodi præsentationum multiplicitatem.

Ista secunda ratiò omninò inepta videtur, quoniam cum odibilitas quæ in jurepatronatus consideratue, consistat in ea servitute seù necessitate qua Superior peemitur instituendi præsentatum à patrono quoties deficientis idoneitatis causa non concurrat; Hinc proindè quo magis patroous cumulat præsentatos, inter quos Superiot exercere potest præelectiooem, seù gratificationem, eo magis cessat servitus, ac necessitas, atque naturalis libertas saltem in parte restituitur, juxtà ea quæ habemus in materia electionis, cujus restrictio potius prohibetue, igitur dicta ratio omninò insulsa videtue.

Altera verò ratio, ubi etiam admittenda sit, eatenùs procedit, quatenùs illa urgeat, quod scilicèt de invaliditate accumulationis opponant illi qui primò fuerunt præsentati, quibus ità præjudicati dicitur, ut est præsertim sensus *Lambertini d. art.* 8
23. *par.* 1. *lib.* 2. *qu.* 7. *num.* 10. ibi, *Ut si nullus ex pluribus præsentatis per Episcopum eligeretur, & malitiose instituerctur, aliquis ex pluribus secundo loco præsentatis, possent agere primi spreti &c.* Atque cum hoc sensu peocedit *Rota apud Merlin. decis.* 443. *nu.* 16. & 17. ut scilicèt prohibita accumulationum multiplicatio percutiat interesse primò præsentatorum.

Ideoque cum in hac facti specie, præfati Alveens, & Albertus primò præsentati juri suo cessissent, atque non essent in causa, non videbatur subesse ratio cur ista accumulatio dicenda esset invalida, dum nemini causabat præjudicium, atque in effectu hic semanebat primus.

Quemadmodum enim patrono aliquem præsentanti, qui non curet præsentationem acceptasse, seù eaplicitè, vel implicitè suo juri cedat, competit facultas, adhuc durante termino, juris alium præsentare, quoties fraus, vel collusio non accedat, ut cæteris relatis *Vivian. lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 30. & *lib* 5. 9
cap. 2. *num.* 27. *Barbos. de Episcopo allegat.* 72. *numero* 165. *Rot. apud Merlin. d. decis* 443. *numero* 17. ità non videtur cur dictis primò præsentatis juri suo cedentibus non potuerit, termino adhuc durante, accumulaei altee qui spectato effectu, potius primò præsentatus, quàm tertiò accumulatus dicendus est.

Eodemque modo tolli dicebam alteeam limitationem quæ per scribentes in contearium dabatur dictæ facultati accumulandi, ut scilicèt non procedat quando prima præsentatio facta est cum jura- 10
mento, ut eejecta contraria sententia *Alexand.* & sequàcium fitmat *Lambertin. d. qu.* 7. *lib.* 2. *par.* 2. *art.* 16. & sequuntue cæteri, de quibus *Barbos. de jur. Eccl. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 177. *add. ad Buratt. decis.* 942. *num.* 8. *Rot. apud Merlin. d. dec.* 443. *num.* 4. & *apud Dunozett. decis.* 956. *num.* 5. & 6. quoniam id disponitue in gratiam ejus cujus favore adjectum est juramentum, unde ipso non curante vel eelaxante non videtur quid peobibeat; ut est etiam sensus *Rota apud Merlin. d. dec.* 453. *num.* 16. Et propterea cum decisiones his non satisfaciant, intellectus eis non acquiescebat.

Quo verò ad secundum punctum Incapacitatis dicti Petri de tempore primæ præsentationis; Scribentes in contrarium, cum longo allegationum apparatu deducebant ea quæ de præsentante In- 11
dignum vel Incapacem habentur infrà *disc.* 45. & *seq.* Verùm obseevabam quoque fallaciam consistere in applicatione, id enim recte peocedit ubi præsentatio scienter fieret de indigno, vel incapaci, ut pro ea vice peivetue juee suo, secùs autem si ignoranter, cum tunc agnita veritate non prohibeatue patronus intrà terminum jueis aliam faceee validam præsentationem, *d. disc.* 45. & *seq.* cumque in his mulieribus non probitetur dictæ incapacitatis scientia, hinc proindè quemadmodum poterant adhuc durante termino alium præsentare, ità non videbatur, cur id faceee non potuerint per secundum actum in eodem Petro jam effecto capaci; Quamvis enim secundus actus eaplicatus esset pet viam ratificationis primi, attamen ultrà juris propositionem quod ratificatio actus invalidi 12
habet vim actus novi atque opeeatue ut nunc, non autem, ut tunc, ea deductis apud *Surd. dec.* 69. & 245. *Gratian. discept.* 509. *nu.* 25. & *seqq. Salgad. in labyrint. par.* 2. *cap.* 21. *num.* 53. & *seqq. Rot. dec.* 35. *num.* 10. & 11. *post Merlin. de pignor.* & *frequenter.*

Cessabat

Cessabat omnis difficultas ex facto, dum expressè dicebatur, quod etiam de novo atque ex integro fiebat præsentatio, juxtà ea quæ de confirma-
13 tione actus inutilis habente vim novæ concessionis, quando adjiciuntur illa verba, *Et quatenus opus sit de novo concedimus*, habentur *sub tit. de feudis disc. 4. & 5. & alibi pluries.*

Demum quoad tertium punctum dictæ novæ præsentationis factæ lite pendente, disputatio fuit potius in facto quàm in jure, dum ex hac parte negabatur adesse aliquam litem inter ipsos præsentatos, qui judicialiter invicem se provocaverint super institutione uni magis quàm altari concedenda, ut ad hunc effectum requiri habetur apud *Lan-*
14 *cellott. de attentatis par. 2. cap. 4. in præfat. numer. 6. Buratt. dec. 927. num. 3. dec. 167. num. 13. par. 4. rec. tom. 2. decis. 187. numero 12. par. 6.* & pluries, ut advertitur *infrà disc. 67. generali*, & *sub tit. de Beneficiis ad materiam beneficii litigiosi disc. 92.* Ex actis etenim constabat de aliquibus citationibus, ac protestationibus inter ipsos compatronos super executione litterarum Apostolicarum circa prorogationem termini, quod non facit litigio-
15 sum. *Lotter. libro 2. quæst. 20. numero 5. cum sequentibus, Buratt. decisione 59. numero 12. Rota dec. 559. numero 17. parte 4. recent. tom. 3.* cum ad hunc effectum lis debeat esse, ut supra, inter ipsos instituendos contendentes de pertinentia, vel adjudicatione beneficij; Et qua lite accedente, non negabam conclusionem, de qua *in dictis discursi-*
16 *bus generalibus 67. hoc tit. & discurs. 92. sub altere de Beneficiis*, ut dispositio textus *in capite 1. & 2. ut lite penden. in sexto*, locum habeat quoque in præsentationibus ad beneficia jurispatronatus laicorum; Cadente aliqua controversia in illis quæ essent de Jurispatronatus Regio, ex deductis supra *in Cæsaraugustana disc. 1.*

Et quamvis in contrarium, ad hujusmodi litis inductionem ponderarentur aliqua acta, in quibus enunciabatur, quod præsentati se opposue-
17 rint, unde propterea inferebatur quod ità adesset oppositio præsentatorum invicem contendentium de institutione; Attamen id continere videbatur aliquod æquivocum, quoniam ista non erat oppositio objectiva, per quam unus prætendens institui, se opponeret alteri ut rejiceretur, juxtà terminos generales, quos in jure in hac materia habemus, sed ex more illius regionis oppositio, vel se opponere, significat idem, quod comparere, & se exponere concursui vel examini, quamvis esset unicus, non autem per viam citationis colligitantis in illius exclusionem; Et tamen his ac aliis de quibus supra decisiones non respondent, unde propterea, ut dictum est, intellectus non acquievit.

† Vide disc. 17. 59. 61. & 67.

S. AGATHÆ GOTORUM BENEFICII

Pro PHILIPPO RAINONE

Cum JOSEPHO DE DAMIANIS.

Casus disputatus coram Prælato judice commissario sub incerto exitu.

An & quando permutatio beneficii de jurepatronatus facta sine consensu patroni, subsistat necnè; Et quatenùs sit invalida, an permutanti concedatur regressus, vel potius fiat locus novæ præsentationi.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*

2 *De distinctione quando permutatio coram Ordinario causet nullitatem talem, quod inducat vacationem ac aperiat locum novæ præsentationi.*

3 *Si patronus sine justa causa negat consensum, Superior illum supplet.*

4 *Quod ad effectum vacationis requiratur culpa positiva redolens delictum.*

5 *Ignorantia juris dubii sufficit ad excusationem.*

6. *Quando resignatio nulla abdicet jus à resignante.*

7 *Ubi permutatio non continet spretum, tunc accedente dissensu resolvitur, atque intrat regressus.*

8 *De distinctione inter dolum verum, & dolum præsumptum.*

9 *Non potest esse locus novæ præsentationi ob vacationem resultantem ab invalida permutatione, nisi id prius canonizetur per rem judicatam.*

10 *Quod qualibet causa ab hac vacatione excuset.*

† 11 *Resignatio quando abdicet jus à resignante.*

DISC. XLIV.

IOannes, & Philippus de Rainonibus, coram Ordi- 1
nario invicem, ex justis causis narratis, permutarunt beneficia de jurepatronatus ejusdem familiæ, Quarè aliqui patroni, prætendentes exindè inductam esse vacationem, præsentarunt ad beneficium possessum à Philippo, Josephum, atque Ordinarius, admissa præsentatione, mandavit affigi edicta, undè interposita per Philippum appellatione, & commissa causa in Curia coram Prælato, Josephus præsentatus, in contumaciam, sive, ut in Curia dicitur, per contradictar, stante morte procuratoris constituti per Philippum, sine oppositore reportavit sententiam, in judicatum transactam, super ejus institutione, adversus quam obtenta commissione per Philippum alteri Prælato, cum clausula, *Constito de re judicata*, assumptaque desuper disputatione, duo erant puncti; Primò circa ordinem judiciarium, an scilicet adessent aliquæ nullitates quæ ex hac parte deducebantur ad impediendam rem judicatam, & de hoc, juxta Curiæ stylum, inter causæ Patronos magis quam inter Advocatos disputatum fuit; Et secundò circa justitiam, an scilicèt dicta permutatio esset invalida: Et quatenùs esset talis, an factus esset locus novæ præsentationi, vel potius regressui permutantium ad propria beneficia.

Quatenùs igitur ad hunc punctum justitiæ pertinet; Dicebam etiam in sensu veritatis, quod licet scribentes in hoc satis variaverint, attamen hodie videtur
quæstio jam sopita per plures decisiones Rotales, præ- 2
sertim *decis. 151. & 190. par. 5. rec.* quæ videntur in materia magistrales, dum in eis ex professo ac plenius quàm alibi articulus discutitur, ac deciditur cum distinctione, quod,

Aut intervenit spretus positivus & culposus patroni, qui nempè fuerit requisitus pro assensu, quem denegaverit, ac expressè se opposuerit, atque hoc non obstante, ad permutationem processum sit, & tunc si concurrit justa causa utilitatis Ecclesiæ, ob quam Ordinarius dictum consensum injustè denegatum suppleverit, ut de jure fieri posse
firmant *Abb. in cap. cum dilectus de jurepatronatus,* 3
Cardin. in Clement. unica de rerum permutatione. quæst. 4. Covarr. practicar. quæst. cap. 36. num. 9. Lambertin. lib. 2. quæst. 6. par. 1. art. 6. nu. 58. cum seqq. Et tunc non intrat nullitas talis quæ impediat regressum, ac aperiat locum novæ præsentationi, quoniam ad hunc effectum requiritur talis spretus positivus, qui dolum ac temeritatem redoleat, atque po-
sitivam ingratitudinem erga patronum importet, 4
dum textus *in cap. decernimus 17. qu. 7.* à quo hujusmodi nullitas derivat, utitur verbo *præsumpserit*, atque vacationem inducit in pœnam, quæ propterea non datur sine delicto positivo, ut advertit *Lot-*

ter. lib 2.quaest.14. nu. 54. & 55. & num. 85 & per Rotam decis. 249. par.10.recen. ubi de jurepatronatus passivo.

Et consequenter ubi etiam causa ex qua motus fuit Ordinarius ad supplendum dictum consensum patroni Superioribus non videretur sufficiens, (cum juxtà unam opinionem non sufficiat quælibet utilitas, sed illa debeat esse magna) adhuc tamen id excusare videtur, cum sit ignorantia juris dubij,
5 quæ assimilatur ignorantiæ facti ad excusandum à pœna; Ut ultrà nota generalia, quæ frequenter habemus in materia fideicommissaria, vel emphyteutica in proposito excusationis à caducitate, in his terminis advertitur *d. decis. 249. num. 3. & 4. part. 10. recen.*

Si verò dicta suppletio, vel alia legitima excusatio non adsit, adeo ut concurrere dicatur dictus spretus positivus redolens ingratitudinem ac temeritatem, & tunc planum est, nullitatem actus causare vacationem abdicantem omne jus à permutante, unde propterea aperiatur locus novæ
6 præsentationi, juxtà eam distinctionem, de qua pluries habetur *sub tit. de Beneficiis* in genere, in materia resignationis ad favorem, an & quando resignatio nulla abdicet necne jus à resignante, quoniam attenditur, an nullitas sit positivè culposa necnè.

Aut verò dictus spretus positivus non adest, quia nempè patronus non fuerit requisitus, neque constet de dissensu, quo non obstante ad actum processum esset; Et tunc actus dicitur esse in pendulo, ac habere implicitum statum validitatis, ob spem, seu credulitatem habitam à permutantibus, quod patroni præstaturi essent consensum, quo denegato, tanquam ex cessante præsupposito, actus potius resolvitur quàm annullatur, ideoque non intrat pœna inductiva privationis seù vacationis, sed intrat regressus, ut cæteris relatis advertitur *d. decis. 152. & 190. par. 5. recen.* cum quibus proceditur in eisdem terminis permutationis ob præiudicium habentis juspatronatus passivum *d. decis. 249. par 10. rec.* Et in terminis resignationis ad favorem *dec. 186. & 213. par. 6. & dec. 207. par. 11. rec.*

Quamvis enim *Garz. part. 11. cap. 3. numer. 29.* sentire videatur, ut ad effectum culpæ redolentis delictum dictæ pœnæ productivum, sufficiat scientia jurispatronatus, quam institutus ad præsenta-
8 tionem negare non potest, atque cum hoc sensu processerit *Rota dec. 68. par 10. rec.* & in altera ejus confirmatoria non impressa: Attamen meritò ab eis recessum fuit *in d. decis. 249. eadem par. 10.* quoniam, Aliud est dolus præsumptus, qui ex sola scientia resultat ad aliquos effectus civiles non graviter præjudiciales: Aliud verò est dolus verus ad effectum formalis pœnæ ordinariæ & gravis, qualis dicitur illa privationis beneficii, ut ità distinguendo inter dolum verum ac dolum præsumptum habetur *in Ferrarien. decupli sub tit. de Regel. disc. 119.* & pluries *sub tit. de fideicommissis*, ubi quod dolus præsumptus, qui ex sola scientia resultat, benè sufficit ad effectum inducendi in bonis gravati alienantis hypothecam legalem, alias non competentem juxtà opinionem, quam sequitur Rota, sed ille non sufficit ad effectum pœnalis caducitatis.

Atque hinc, ut benè advertitur in allegatis *decisionibus 152. & 190. part. 5. rec.* admittenda
9 non est nova præsentatio, nisi præcedat res judicata super culposa nullitate inductiva vacationis cùm ex parte permutantis, vel resignantis, in progressu causæ adhuc pendentis, etiam in ulterioribus instantiis deduci possint justæ causæ dictam culpam positivam excusantes, ideoque ex hoc inferebam ad claram injustitiam dictæ sententiæ, quæ proinde in judicatum non transierit atque ita credo fuisse resolutum, nisi concordia litem terminaverit, dum de illa amplius actum non audivi.

Multò magis, quia in facto dabantur aliquæ epistolæ familiares patronorum, ex quibus eorum consensus & licentia desumi videbantur; Licèt enim scribentes in contrarium nimium insisterent in dictarum epistolarum verbis urbanis ac genera-
libus, aulico more dictis, consensum positivum 10
verè non importantibus: Attamen dicebam (etiam pro veritate) sufficere, quod essent verba æquivoca & talia, ut permutantes probabiliter credere potuerint ut illa id importarent, ex vulgari propositione quam in foro quotidianam habemus, præsertim in dicta emphyteutica & fideicommissaria materia ad effectum evitandi caducitatem, ut quælibet causa quamvis verè injusta, non tamen omninò injustè opinata, atque, ut nostri dicere solent, etiam fatua & bestialis, excusat à delicto, & pœna positiva.

† DE articulo in hoc disc. principaliter contento 11
non adfuit occasio postmodum disputandi, sed solùm conferunt deducta *infra disc. 66. & 89.* Circa autem ea, quæ respiciunt materiam resignationis invalidæ, an abdicetur Jus à resignante, videri poterunt adnotata *ad disc. 34. cum seqq. de Benef.*

VERCELEN. JURISPATRONATUS.

Pro JOANNE ANTONIO VINEA.

Consilium pro directione.

An & quando possit præsentari laicus pro quando etiè clericus; Et an in jurepatronatus passivo, ille de genere vocato qui sit incapax validè se opponat, ne patronus alium præsentet, sed expectet suam capacitatem; Vel è converso possit patronus expectare capacitatem alterius, atque negligere eum qui est capax de genere.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ubi juspatronatus regulatur cum ordine primogenituræ linea occupat primum locum.*
3 *Patronus quamvis ligatus à jurepatronatus passivo, potest præsentare remotiorem neglecto proximiore.*
4 *An jurepatronatus activo infertur ad passivum, & è contrà.*
5 *Quando id non admittatur.*
6 *Ubi proximior est præsentandus, intelligitur de capaci, atque capacitas superveniens non suffragatur.*
7 *Patronus potest præsentare laicum sub conditione clericatûs, quatenùs iste superveniat durante termino ad præsentandum.*
8 *Potest differre præsentationem usque ad ultimum diem termini, & expectare capacitatem, sed ad id non tenetur.*
9 *An patronus possit preces porrigere pro seipso si adest juspatronatus passivum.*
10 *Quando possit præsentari etiam laicus, & an in clerico desiderentur requisita Concilii Tridentini.*
*11 *Qualitas Clericatus, de quo tempore adesse debeat.*

DISC. XLV.

1 CUm controversum beneficium erectum esset sub reservatione utriusque jurispatronatus, activi, & passivi, in descendentia fundatoris, cum ea lege, ut activum regulari daberet cum ordine primogenituræ; in passivo autem, ut sufficiat in cnnjnnctis ætas septem annnrum, in extraneis autem sacerdntium requiratnr; Sequuta vacatione, superstinbus ex dicta descandentia, Jn. Laurentio remotinra præsentante Carolum filium clericum, & Jn. Antnnio proximiore laicn, & in pupillari ætate, qui preces Ordinatin porrexit pro clericatu, ac provisinne in sui persnna; Cum dictis precibus se opposuissent præfati Jn. Laurentius & Carnlus, Hinc ex parte dictl Jo. Antonij consultus fui de ejus juribus, ac atiam pro directione.

Respondi snlutinnem principallter pendere à pertinantia jurispatrnnatus activi, qund utpotè re-
2 gulandum jure primogenituræ excludit plurium persnnarum simultanaum concursum, ideoque penès unum tantùm residere debet juxtà casum de qun supra *in Pisana disc.* 20. Si enim illud pertinabat ad dictum Jn. Laurentium, qui proprium filium capacam præsantavit, quod dependebat à prærngativa lineæ quæ in primngenituris occupat primum locum, ac prævalet gradui ex deductis *sub tit. de fideikommissis disc.* 15. *cum pluribus ibi proximis*, ac etiam *sub tit. de feud. disc.* 13. *& in decis. Siciliæ ibidem annexa*; Tunc dixi prorsus vanam esse dicti Jo. Antonii prætentinnem, quamvis esset capax, ac prnximior, quoniam ubi lex fundationis in jurepatronatns passivo non vocat gradn proximinrem,
3 sed sulum mandat præsenteri aliquem de parentela, vel de certo genere, tunc habens facultatem præsentaodi, fundatlnnis legem rectè implere dicitur, præsentandn unum de genere quamvis remotiorem, dum sufficit non egredi genus præfinitnm juxtà dispositionem taxtus *in l. unum ex familla ff. de legatis secundo*, cum concordantibus frequenter deductis ad hujus textus materiam *sub tit. de fideicomm. præsertim disc.* 33. ac etiam *disc.* 55. *cum plur. sequen.*

Potissimè verò, quia dato in hac linea jurepatronatus activn ratinne prærogativæ lineæ, ratinnabi-
4 liter inferri pnteſt ad eamdem prærogativam hnjus lineæ prædilectæ in jurepatronatus passivo, cùm ab nno ad alterum regulariter intret argumentum ex supra deductis *in Mediolanen. Præpositura disc.* 37. Improbabile siquidem videtur, nimiumque absurdum, ut patronus cngi debaat negligere proprium filium vel fratrem, ut alium sibi remotintem de eo-
5 dem genere præsentet; Et quamvis in prnximè allegatn *disc.* 37. hujus absurdi argumentum in specie rejiciatnr, attamen id provenit ex eo qund, familia, seu linea habentis juspatronatus activum non est de genere comprehenso sub jurepatrnnatus passivo, unde prnpterea non intrat dicta regnla textus *in l. unum ex familia*, ideoque est egredi genus.

Et nihilominus, ubi etiam lex fundationis haberet rationem gradûs seo proximitatis, quia nempè disponeretur, ad instar fideicommissariæ vocationis, ut clericus in parentela, seu dascendentia proximior præsentari deberet; Adhuc tamen, posito jurepatronatus activo, ac præsentandi in dicto Joanne Laurentio, seqoeretur idem, stanta incapacitate Joannis Antonij quamvis gradu proximioris; Ideoque sive (juxta unam opinionem) habilitas reqniratur de tempore sequutæ vacationis, sive juxta alteram, sufficiat de tempore præsentationis, ex iis
6 quæ desuper habentur deducta apud *Buratt. decis.* 680. cum aliis, quæ habentur *dicto tit. de fideicom. in Ferrarien. disc.* 8. semper proximior intelligitur ille, qui est habilis de eotempora, qnamvis attenta numeratione graduum remntior, atque snperveniens habilitas proximintis, quoties agitur de iis, quæ stare non possunt in suspensn, non mllit jus quæsitum remntiori ex planè deductis in his terminis *decis.* 206. *part.* 3. *recent.* quæ reputatur in hac materia magistralis, cum aliis *dicto tit. de fideicommissis disc.* 7. & 8.

Et qnamvis, nt infrà, quoties nnn agitur de directa vocatione elerici de genere ad beneficium, vel Cappellaniam juxta casum; de quo apud *Ottbob. decis.* 270. *& Celsum decis.* 159. *&* 183. sed de præsentatione, val nomioationa ab alin facienda ad sui 7
libitum, cum sola restrictione ad certum genns, juxta dictam regulam textus in *l. unum ex familia*, nun prohibeatur patronus præsentare unum de genera, quamvis laicum, vel incapacem sub conditione capacitatis, quoties ista supetveniat durante tempore dato ad præsentandum ex deductis *per Pirr. Corrad. in praxi benef. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 31. *&* 32. *Rot.* apud *Peniam decis.* 4. *dec.* 147. *n.* 20. *post Vivian.* & io aliis;
Sen (& melius) pnssit differre præsentationem, us- 8
qne ad ultimam diem, vel hnram termini à lege præfiniti ad præsentandum, atque ita expectare capacitatem personæ sibi placitæ, quæ ob superventam capacitatem possit validè præsentari, cùm non reperiatur in jure cautum, ut illicò sequuta vacatione teneatur præsentare, vel nnmioare eum, qui tunc habilis & capax reperiatur, quoniam licèt in beneficiis Ecclesiasticis non detur illa suspensio, quæ datur io fideicommissis ex deductis *dicto disc.* 7. *&* 8. *sub tit. de fideicommissis*, intelligitur tameo ultrà terminum à jure præfinitum, ac pro magis diuturna vacationa, nnn autem ipso termino durante; Attamen id intelligitnr, quatenùs velit, non autem ut ad id cngi valeat, ut patet ex allegatis.

Ubi verò è converso ipse Joannes Antonios haberet prærogativam lineæ, & consequenter ad ipsum spectaret juspatronatus activum, ac præsentandi; Tunc ex eisdem mox deductis planum esse dixi, quod indebita erat oppositin prædictorum Joannis Laurentij præsentantis, & Catuli præsentari; Primus enim à jure activo ita extraneus erat; Alter verò habebat quidem jus, vel interesse cnnsiderabile tanquam de genere vocatn ad passivum, sed quia non agebatur de vocatione directa fundatoris, unde attendendum esset tempus vacationis, sau purificatæ conditionis, hinc rectè poterat patronus uti jure suo, atqua præsentationem differte usque ad ultimum diem termini, nt interim capacitatem obtineret, potissimè quia illa imminebat, dum Ordinarius mandaverat ut ad tonsuram admittendus esset, cùm tamen isto casu, ubi etiam denegaret, videretur, cessante juxta causa denegationis, licitè appellari posse, sive recursum haberl ad Superiorem, cum protestatione, ot interim terminis juris currere nnn deberet ob injustum impedimentum; ut advertitur *in diversor. rerum Ecclesiasticarum.*

Difficultas autam apud ma cadebat circa difficultatem præsentandi seipsum; Licèt anim id fieri valeat, non per viam formalis & coactivæ præsenta-
tionis, sed per viam precum, ut advertitur supra *in* 10
Pistorien. disc. 31. Attamen, ut ibi advertitur id rectè procedit, quando alterius præjudicium non concentrat, aden ut intret ratio ibi ponderata, quod scilicet patrono se faciente extraneum pro illa vice à jure suo, Ordinarius habeat conferendi libertatem, quam exercibilem cum quocumque extraneo, prorsus irrationabile esset, exerceri non posse cum ipsomet patrono; Hæc autem ratio cessat, nnn sulùm stantibus aliis compatronis habentibus jus activum, sed etiam, ubi adsunt alij habentes jus passivum, cùm in omnibus eadem sit ratio; Verùm quamvis de strictn juris rigore id ita procedere vi-

deatur, nimium tamen in contrarium urget æquitas, ac humana ratio, ob quam, ut ibidem advertitur, probabilius videtur hujusmodi preces admittendas esse.

Motivabatur etiam in notula transmissa per Consulentes de partibus, quod cùm fundator in illis de propria descendentia, discretivè ad extraneos, contentus fuisset ætate septem annorum, ac gestatione
10 habitûs clericalis, nulla facta mentione tonsuræ, ut id sufficeret ad habilitatem: Credebam tamen hoc motivum esse irrelevans, Tum quia supponebatur istud beneficium constitutum esse in statu beneficij formalis, saltem ob implicitam approbationem Ordinarij, juxta casum, de quo supra *in Civitatis Plebis Cappellania disc.* 27. Et quo casu extra controversiam est, necessarium esse clericatum, qui non desideratur in illis simplicibus Cappellaniis manualibus, quæ nullam habent beneficij formam, sed potiùs redolent pium legatum juxta *decis.* 101. *Dunozett.* repetit. *decis.* 238. *part.* 5. *rec.* cum aliis, *sub tit. de beneficiis*, ac etiam supra, & quorum manualium sunt etiam capaces infantes & mulieres, ut apud *Buratt. decis.* 1. *num.* 7. *cum sequen.* & plures *dicto tit. de Beneficiis*; Tùm etiam, quia ex tenore fundationis clarè constabat, testatorem sentiisse de persona Ecclesiastica, cum sola discretiva, seu privilegio descendentium, ut in eis non requireretur qualitas sacerdotalis in extraneis desiderata. Ac etiam ad dispensandum super ætate 14. annorum, quam in beneficiis simplicibus à Sac. Conc. Trident. præscriptam, non dubitatur necessariam esse in beneficiis etiam de jurepatronatus erectis, præsertim post Concilium, quoties explicita, vel implicita fundationis lex aliter disponat, ex deductis *eodem tit. de beneficiis discur.* 95. *generali* in materia ætatis, quæ in beneficiis necessaria est; Voluit tamen injungere onus gestationis habitus clericalis ad dirimendam quæstionem, de qua *decis.* 592. *part.* 4. *recent.* an scilicet ad validitatem præsentationis sufficiat clericatus, sine requisitis per idem Conc. Trident. super gestatione habitûs & tonsuræ, ac servitio Ecclesiæ, dum Conciliare decretum dicta requisita desiderat in iis, qui nullum habent Ecclesiasticum beneficium; Ubi verò testatoris, vel fundatoris intentio directa est ad clericos, tunc ista qualitas requiritur, quamvis agereretur de simplici legato non habente formam beneficij juxta casum, quo *in Licien.* apud *Ottbob. dicta dec.* 270. *& in eadem* apud *Celsum dicta decis.* 159. *&* 183. cum similibus enunciatis *dicto disc.* 8. *de fideicomm.* in proposito certæ qualitatis à testatore desideratæ.

11 † AN Clericatus, vel alia dignitas requiratur de tempore vacationis, vel sufficiat, ut adsit de tempore præsentationis habetur *infra disc.* 82.

CUSENTINA BENEFICII

Pro SERAPHINO DE MARCO

Cum HORATIO PIGNANELLO.

Casus disputatus coram Prælato, & in possessorio tantùm resolutus pro Horatio.

An quemadmodum per patronum præsentari non potest laicus, cujus præsentatio invalida est, ita præsentari non possit clericus malè promotus seu aliàs incapax beneficiorum; Et incidenter de incapacitate ac irregularitate resultante à susceptione Ordinum sine litteris proprij Ordinarij: Et quid de prima Tonsura suscepta sede Episcopali vacante in vim Brevis Apostolici ad ordines absque tonsuræ mentione.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Impetratio certo modo de beneficio viventis exigit processum ordinarium, & executor est merus.*
3 *An patronus possit mutare naturam beneficij, & perpetuo facere manuale, rem ffivè.*
4 *Non potest præsentari laicus, & quando possit.*
5 *Idem est de clerico, sed inhabili, seu incapaci.*
6 *De irregularitate, seu incapacitate resultante à mala susceptione Ordinum.*
7 *Et an exinde resultet privatio obtentorum.*
8 *De differentia inter obtenta & obtinenda.*
9 *Non dantur brevia ad Ordines, Sede vacante laicis.*
10 *Obtinens dispensationem, eaque utens, fatetur impedimentum.*
11 *Dispensatio irregularitatis ad Ordines, non suffragatur ad beneficia.*

DISC. XLVI.

FUndavit Franciscus Maria de Licentia Ordinarij, cum reservatione jurispatronatus, beneficium, quod prima vice sibi collatum, permutavit cum Jo. Dominico, per cujus obitum sequuta vacationa, idem Franciscus Maria, facto quodam dotis augmento, declaravit immutare, illudque facere manuale, atque tanquam tale ad ejus præsentationem collatum fuit Horatio promoto ad minores, ac etiam aliquos sacros Ordioes Sede Archiepiscupali vacante, in vim Brevis Apostolici nuncupati *extra tempora*; quod Ordinarius declaravit subreptitium ob non factam mentionem, quod ipse esset laicus, & consequenter ipse Horatius declaratus fuit irregularis ob susceptos dictos alios ordines in quibus ministravit, ipseque acquiescendo impetravit dispensationem Apostolicam super hujusmodi irregularitate; Seraphinus autem à Dataria impetravit dictum beneficium tanquam devolutum, ob non præsentationem factam in tempore, expeditisque litteris obtinuit ab Ordinario tanquam executore immitti in possessionem, expulso Horatio, qui interposita appellatione, obtinuit à Prælato judice commissario, prævia revocatione omnium ab Ordinario gestorum, mandatum de manutenendo, à Signatura Justitiæ etiam canonizatum, unde Seraphinus acquievit. 1

In disputationibus autem desuper habitis coram Prælato, tres fuerunt puncti. Primò attentatorum, & successivè manutentionis prioris possessoris nulliter, ac attentatè expulsi, atque de hoc principaliter actum fuit, incidenter autem agendo de bono jure; Secundò, an fundator potuerit mutare naturam beneficij, atque de perpetuo facere manuale; Et tertiò super dicti Horatij inhabilitate.

Quamvis autem ego scriberem pro Seraphino succumbente; Attamen in primo puncto possessorij, de quo, ut dictum est, principaliter actum fuit, atque super eo prodiit solùm resolutio, ista visa fuit 2
probabilis, quoniam cùm ageretur de impetratione certo modo facta de beneficio viventis, certum est quod executor erat merus, atque possessor erat legitimus contradictor, unde propterea judicium erat ordinarium, terminandum per tres conformes, ac successivè nullum & attentatum fuit, quidquid gestum est post appellationem, vel durante ejus tempore ex iis, quæ pluries habentur *sub tit. de benef.* præsertim *disc.* 73. ad materiam legitimi contradictoris, ac etiam infrà *hoc tit. disc.* 51.

Super secundo puncto potestatis immutandi naturam beneficii, atque de perpetuò faciendi manuale,

nuale, deducta fuerunt hinc inde eadem, quæ ha-
bentur ſupra *hoc tit. diſc. 15. & ſeqq.*

Quatenus igitur pertinet ad tertium; Scribens
pro Seraphino impetrante, dicebam (etiam cum ali-
quo ſenſu veritatis,) quod de ſtricto jure adeſſet di-
cti Horatij inhabilitas, & conſequenter quod habita
dicta præſentatione perſonæ incapacis pro non facta,
locus factus eſſet devolutioni, licèt quædam non
ſcripta æquitas, quæ ex facti circumſtantiis reſulta-
bat, contrarium ſuadere videretur.

Quemadmodum enim certum eſt de jure, quod
4 laicus non poteſt in beneficio Eccleſiaſtico præſen-
tari, ex collectis per *Vivian. lib. 6. cap. 3. num. 12.* at-
que tanquam abſolutum ſupponitur, per admitten-
tes hujuſmodi præſentationem ſub conditione cle-
ricatus ſupervenientia durante termino juris ad
præſentandum ex deductis *diſc. præced.* ita id quod
dicitur in laico, procedit in clerico incapaci, puta quia
5 irregularis, ſive clericus regularis, incapax ad obtinen-
dum beneficia ſæcularia, vel ſæcularis incapax ad
obtinendum Regularia, ab eodem *Vivian. d. lib. 6.
cap. 2. 4. & 5.* & paſſim.

Et in individuo irregularitatis, vel incapacitatis
reſultantis à mala promotione ad ſacros ordines, ob
6 defectum ætatis, ſive ob inferiores malè ſuſceptos,
cum ſimilibus firmatur in *Rota deciſ. impreſſ.* apud
*Garz. par. 2. cap. 5. num. 12. & part. 7. cap. 14. num.
3.* apud *Marcheſ. part. 1. fol. 141. & melius deciſ. 89.
poſt 1. vol. conſ. Farinac.* Ex ea clara ratione, quod
malè promoti incurrunt incapacitatem, quinimò
etiam privationem beneficiorum obtentorum jux-
ta *Conſtitutionem Pij II.* regiſtratam per *Pyrrum
Corrad. in praxi diſpenſat. lib. 4. cap. 8.* ubi repro-
bando dicentes eam non eſſe uſo receptam, probat
7 innovatam eſſe per plures Pontifices, ac etiam per
Regulas Cancellariæ, ideoque aliquæ ex dictis de-
ciſionibus in ea fundantur, ac etiam in alia ratione,
quod tam de jure, quam ex S. C. T. malè promotus
incurrit ſuſpenſionem illius ordinis, ideoque in illo
miniſtrando, ſaltem per illam miniſtrationem, quæ
pernecesse dicitur ineſſe in ſuſceptione ordinis ma-
joris, incurrit irregularitatem, potiſſimè ſtante ma-
gis rigoroſa *Conſtitut. Vrbani VIII.* regiſtrata per
eumdem *Pyrr. Corrad. d. lib. 4. cap. 10.* Et propte-
rea quidquid eſſet ad effectum privationis beneficij
8 jam validè ac perfectè aſſequuti certum videtur, id
cauſare incapacitatem ad aſſequendum, juxta di-
ſtinctionem, de qua inter aſſequutum & aſſequen-
dum habetur *in Calagurritana beneficii de Bilbao* ſub
tit. de benef. diſc. 70.

De mala ſuſceptione primæ tonſuræ, & conſe-
quenter de mala ſuſceptione aliorum ordinum, non
videbatur dubitandum, quoniam juxta moder-
9 num ſtylum Secretariæ Brevium, ac Datariæ qui
eſt regulator voluntatis Papæ, ac norma ſubreptio-
nis juxta *deciſ. 214. Mantic. numer. 4.* cum aliis per
Add. ad Gregor. deciſ. 150. hujuſmodi Brevia pro
ſuſcipiendis ordinibus, quæ præſertim Sede vacan-
te diriguntur Epiſcopo viciniori, & non conceduntur
niſi ea gratia ſpeciali, & cum ſpeciali mentione
laicis, qui prima tonſura legitimè initiati non ſint,
ſed cum iſtius præſuppoſito, pro reliquis ordinibus
ſuſcipiendis, per eum, qui à proprio Epiſcopo cle-
ricali militiæ jam adſcriptus fuit, ut agnovit ipſemet
promotus, qui Apoſtolicam diſpenſationem obti-
10 nuit, eaque uſus eſt, unde propterea agnovit im
pedimentum, ut benè *dicta deciſ. 89. poſt 1. vol. conſ.
Farinac.* & in ejus confirmatoria *apud Marcheſ. fol.
141 par. 1.*

Diſpenſatio autem prædicta, utpotè conceſſa
ſuper irregularitate quoad ordines, non ſuffraga-
tur quoad beneficia, pro quibus requiritur mentio
11 ſpecialis, cum nova proviſione ex integro, cum di-
verſa ſolutione emolumentorum, juxta ſtylum pra-
xim Cancellariæ, de qua idem *Corrad. in praxi di-
ſpenſ. lib. 4. cap. 9. num. 5.* & eſt abſolutum ob cla-
ram Regulam Cancellariæ ut diſpenſationes pro uno
impedimento non ſuffragentur pro altero, neque ea-
rum extenſio detur.

FESULANA

Seu MELEVITANA COMMENDÆ

Pro JOANNE MANNELLO.

Diſcurſus pro veritate.

De præſentatione facta de indigno, an & quando cauſet amiſſionem juris præſentandi pro ea vice: Et an detur reſtitutio in integrum ob pupillarem ætatem, vel aliam juſtam cauſam; Et incidenter, quando incipiat currere terminus ad præſentandum. Et an pueri admittantur in jurepatronatus gentilitio.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Præſentantes indignum pro ea vice privantur jure ſuo, etiam in patronatu laicali.*
3 *Deciſiones, una parte informante, non multum attendendæ.*
4 *Declaratur concluſio, de qua num. 2.*
5 *Fortius procedit concluſio, de qua dicto num. 2. ubi defectus provenit a lege fundationis.*
6 *An pueri veniant in jurepatronatus gentilitio, ſeu familiari remiſſivè.*
7 *Quando non veniant etiam in caſu, ex quo regulariter venirent.*
8 *De rationibus ob quas etiamſi adſint pueri, & veniant, procedat concluſio, de qua num. 2.*
9 *Quando incipiat currere terminus ad præſentandum, & an impedimenta ſuffragentur, remiſſivè.*

DISC. XLVII.

CUm familia de Caniggiatis, ex lege adjecta 1
per fundatorem, poſſideret juſpatronatus beneficij, ſeu commendæ S. Euphroſij ad inſtitutionem commendatarij Hoſpitalis S. Sepulchri Florentinæ Hieroſolymitanæ Religionis, vacante dicto beneficio de tempore, quo vacabat etiam commenda, Patroni præſentarunt coram Priore Piſarum primo loco puerum octo annorum, ſecundò alterum annorum 11. & tertiò in iſtorum defectum alterum majorem, ſed omnes laicos, unde M. Magiſter jure devoluto, illud contulit Joanni Mannello ejuſdem Religionis militi, deinde verò iidem Patroni elapſo jam termino coram novo Commendatario præſentarunt Coſmum pariter militem, quare ex parte Joannis ego & cæteri in congreſſu conſulti fuimus pro veritate, an & quale jus ipſe deſuper foveret.

In diſcurſu autem deſuper edito in facto, ad ſubſtinendam dictam collationem jure devoluto, plura fundamenta deducebantur; Primò autem ac principaliter, quod patroni ſcienter præſentaſſent indignos nempe pueros, abſque dubio incapaces; Tum quia lex fundationis diſponit præſentari debere milites, vel ſacerdotes; Tum ex diſpoſitione Sac. Conc. Trid. inhabilitantis minores 14. annorum ad beneficia obtinenda, ideoque duplex concurrebat incapacitas: Una quod præſentati non haberent ætatem, Et altera, quod eſſent laici, atque utraque qualitas erat notoria, ut potè naturalis, & conſe-

quenter inexcusabilis, cùm non agatur de illa indignitate, quæ provenit ab illiteratura, seu aliis animi moribus, unde patronus excusari valeat de contraria credulitate, ut infrà.

Et hoc stante inferebatur ad conclusionem derivantem *ex textu in cap. cùm in cunctis §. ultimo de elec-*
2 *tione*, ut præsentantes scienter indignum, pro ea vice priventur jure seu facultate præsentandi, atque jus providendi devolvatur ad Superiorem.

Istud fundamentum, (præsupposita majori ætate, ac perfectione judicii præsentantium) videbatur solidum, quoniam licèt *glos. in cap. cum vos de off. Ordinarii*,, velit id procedere in patronis Ecclesiasticis, in quibus præsentatio sapere dicitur speciem electionis, ejusque jure metienda est, secùs autem in patronis laicis, quibus integrum sit novam præsentationem personæ capacis facere, atque dictæ glos. opinionem sequantur *Imol. Archid.* & alii relati apud *Crescent. decis. 51. de jurepatron.* in principio, ac sequi videatur *Rota in Benonien. de Granaglion. 7. Iunii* 1658. *coram Priolo*; Contrarium tamen est magis communiter receptum, ut firmant *Rocch. hoc tract. verb. honorificum quæst. 4. Lambertin. eodem tract. part. 1. 2. lib. quæst. 10. art. 4.* & alii plenè relati *in dicta dec. 11. Crescent. de jurepatronatus* quam Rota sequitur, ut *decis. 216. num. 6. par. 2. rec.* cum aliis *collect. per Barbos. de Episcopo alleg. 72. numer.* 105. adeò ut videatur conclusio recepta; Nil obstantibus deductis *in dicta Bo-*
3 *nonien. coram Priolo*; Tum quia est decisio edita sine oppositione, ac una tantùm parte informante, in qua decisionum specie sæpè contingit, ut obiter plura deducantur minus subsistentia (unde propterea judices, quando allegantur decisiones, ad id potissimum advertere debent;) Tum etiam, quia in eo casu præsentatio de indigno erat excusabilis, ac dici poterat ignoranter facta, cùm incapacitas proveniret à defectu illiteraturæ, qui poterat ignotos esse præsentan-
4 tibus opinantibus illum esse idoneum ac litteratum, unde propterea cùm difficultas cessaret ex facto, non benè facta est hæc digressio ad ea, quæ juris sunt, secùs autem ubi incapacitas provenit ex defectu naturali, ac notorio, ut erat in præsenti.

Multoque magis adverrebam procedere dictam regulam, seu conclusionem præsentantis scienter indignum, quando indignitas provenit non solùm à dispositione juris communis, sed etiam à lege fundationis, cujus ignorantia allegari non potest à præsentante, qui ex illa suum jus metitur, cùm tunc id complicare videatur abusum facultatis sibi com-
5 petentis, & consequenter delictum positivum minus excusabile, ut apud *Barbos. dicta alleg. 72. numero 105. Vivian. lib. 6. cap. 7. numer. 69. Rota decis.* 135. *post eumdem Vivian. num.* 5. ubi quod præsentantes in vim facultatis sibi competentis ex fundatione, istius legum ignorantiam allegare non possunt.

6 Quia verò in hac familia plures aderant pueri infra ætatem pupillarem, quorum vice parentes præsentaverant, hinc proinde excitata fuit difficultas, an ratione ignorantiæ, etiam eorum quæ facti sunt, quæ in istis militat, intraret justa excusatio à dicta devolutione; Super hoc autem, neglecta formali inspectione articuli, de quo *infrà disc. generali* 60. *vel* 61. an scilicet in jurepatronatus, vel familiari habenda esset ratio puerorum; Ubi etiam recipienda veniret affirmativa, quam tenet *Vivian. lib. 4. cap. 9. numero* 24. adhuc duo ponderabam, ex quibus ista difficultas evitari posset; Primo scilicet, quod non agebatur de jurepatronatus fundato per aliquem de familia ad favorem ejus descendentiæ, vel agnatio-
7 nis, unde dici valeat; quod omnes de familia vel genere, utpote per fundatorem æquè dilecti, ab instanti nativitatis, censerentur vocati, ac habere jus quæsitum, ob quam rationem, aliqui sequuntur affirmativam, sed agebatur de fundatione facta per extraneum, qui hoc juspatronatus præservare voluit ad favorem istius, tum potentis atque conspicuæ familiæ, potius ex motivo cujusdam protectionis, atque ut beneficium rectè provisum remaneret, unde propterea electa fuisse videtur industria personarum; Idque comprobare videbantur quædam verba fundationis, ac etiam restrictio ad solos masculos, & consequenter, quod ita planum esset ut pueri admittendi non essent, juxta ea quæ in præsentationibus collegialiter faciendis per aliquam universitatem, seu aliud corpus, ut non admittantur pueri ex dicta ratione derivata ex *textu in cap. ex eo de electione in sexto* habentur apud *Garz. part. 5. cap. 9. num.* 190.

Et secundò, quia in hac materia admittenda non videntur ea, quæ in jure civili statuta sunt favore 8
pupillorum, seu minorum, sub aliena administratione viventium, ex pluribus rationibus; Primo, quia ob hujusmodi devolutionem, nihil de juribus, ac patrimonio pupilli, vel minoris minuitur, cùm jus remaneat salvum pro tempore futuro, atque pro ea vice, Superior eorum partes suppleat, unde propterea non dicitur adesse læsio juxta regulam *text. in l. cùm minores, & l. ultima Cod. si adversus rem judicatam*; Secundò, quia hujusmodi juribus universalibus, in quibus admixti sunt majores, ac minores, non intrant illæ rationes ex quibus in juribus particularibus, pupillis, ac minoribus, ob intellectûs imbecillitatem subvenitur, ut habemus receptum ad materiam *text. in l. unica Cod. ubi Imperator inter viduas & pupilli. &c.* in materia electionis fori, quoniam licèt viduis, ac pupillis singulariter illud privilegium competat, non tamen id procedit in viduis, & pupillis alicujus universitatis, dum ita habent defensores alios majores, ac idoneos: Et multò magis, ubi actus geritur per eorumdem puerorum, vel minorum patres, ut in præsenti, cùm major sit auctoritas patris, quàm tutoris: Et tertiò fortius, quia ita exigit subjecta materia, ob diuturnam vacationem, quam aliàs Ecclesia pati cogeretur in hujusmodi patronatibus familiaribus, vel gentilitiis, in quibus ob mixturam puerorum, sive aliorum, quibus ratione justi impedimenti, seu aliàs in integrum restitutio competit, nunquam fieret locus devolutioni; Ideoque ubi etiam in hac specie patronatus admittenda sit opinio pueris favorabilis, quodque eorum vice, parentes, vel alii legitimi administratores admittendi essent ad dandum votum, id percutere videtur solùm concursum ipsorum patronorum, ac ad effectum metiendi majorem, vel minorem partem vocum inter se, non autem ad istum effectum.

Actum quoque fuit de aliis punctis, in facto magis, quàm in jure consistentibus, præsertim super ignorantia vacationis, stante opinione quam Rota se- 9
quitur ex pluries deductis in præcedentibus, ac etiam *infra disc. generali* 64. ut terminos non currat, nisi à die scientiæ veræ; Ac etiam an suffragaretur justum impedimentum resultans ex vacatione dictæ commendæ, quia non adesset Superior, coram quo præsentatio fieri potuerit, dum facta coram Priore Pisarum non erat ab omnibus, sed ab aliquibus; Incertum est autem, quid in causa sequutum sit, dum excepto dicto discursu habito in congressu, de illa ampliùs actum non audivi.

† DE hoc articulo insinuantur aliqua *disc.* 43. *n.* 11. Et de jurepatronatus gentilitio seu familiari adnotatum fuit supra ad *disc.* 10.

PERMEN-

PARMEN. BENEFICII

Pro ANTONIO LENIO

Cum JACOBO MENTALI

Responsum pro veritate.

An præsentatio facta sub conditione pensionis reservandæ ad favorem præsentantis ; dicatur simoniaca & invalida, ita ut causet devolutionem ; Et quid ubi sunt plures patroni, quorum aliqui sub dicta reservatione, aliqui autem purè præsentarunt, An istis purè præsentantibus id præjudicet.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Pactiones aliàs simoniacæ quæ factæ sunt sub expressa reservatione approbationis Apostolicæ non sapiunt simoniam.*
3 *Ad simoniam requiritur pactum.*
4 *Si ex pluribus patronis aliqui præsentant purè, & aliqui sub illicita conditione, an præsentatio substineatur.*
5 *Quando mandatum datum ad consentiendum reservationi pensionis ad favorem patroni non importet simoniam.*
6 *Quando dicatur processum esse per viam conditionis, vel per viam modi.*
7 *Quod ad favorem impetrantis certo modo non intret via executiva.*
† 8 *De pactis Simoniacis.*

DISC. XLVIII.

COmpetente jurepatronatus, ac præsentandi ad
quinque personas, omnes convenerunt in præ-
1 sentatione Antonii, cum hac differentia, quod tres purè
præsentarunt, alii verò duo adjecerunt conditionem
reservationis cujusdam pensionis, sub Apostolico ta-
men beneplacito, & non aliàs; atque sequuta in-
stitutione & possessione, dictus Antonius dedit man-
datum ad consentiendum in Dataria dictæ pensioni;
Jacobus autem idem beneficium tanquam devolutum,
ab eadem Dataria impetravit; unde propterea ex
parte Antonii possessoris, ita expulsionem timentis,
desuper pro veritate consultus.

Respondi de dicta impetratione probabiliter ti-
mendum non esse ex pluribus fundamentis, quo-
rum unum sufficeret, multò magis simul junctis;
Primò scilicet, quod ubi etiam ex mutua conventio-
ne inter præsentantem, & præsentatum ita statutum
esset, adhuc tamen ubi id conventum esset sub expres-
sa reservatione beneplaciti Papæ, & non aliàs, (ut
in præsenti sequutum erat) tunc nulla dicitur esse
simoniaca conventio, quoties ad illius consummatio-
nem de facto processum non sit, quoniam ubi pactio
2 fit sub expressa reservatione beneplaciti Apostolici,
quatenùs Papa illam approbet & non aliàs, tunc ha-
betur pro non facta si Papa non approbat, & conse-
quenter simonia non intrat, ut cæteris relatis firma-
tur *decis.513.num 12.part.11.recen.& decis.357. num.12.
& seq. part.12.* edita in causa *Toletana Archipresbyteratus*, de qua habetur actum *sub tit.de Benefic.dis.36.* ubi
de materia.

Secundò, quia non constabat de aliqua præcedenti
pactione, quæ est essentiale simoniæ requisitum aliàs
non intrantis, ut habetur *sub dicto tit. de Benef. allegato disc. 36.* & in aliis, ac etiam advertitur in sua ma-
teria *sub tit. de Pensionibus*, occasione agendi de pro-
ximo articulo, an scilicet & quando collatio paro-
chialis facta per Ordinarium sub reservatione pen-
sionis vitiet ipsam collationem, vel potius vitiata
remaneat.

Et tertiò clarius, quia ubi etiam ista reservatio dici
possit talis, quod tanquam per viam conditionis adi-
mentis consensum ab actu, vitiaret actum, juxta dis-
tinctionem de qua *in ead. Vintimilien.* adhuc tamen 4
difficultas cadere posset quando ageretur de unico
patrono sub ista conditione præsentante, sive quod
pluribus existentibus, omnes illam adjicerent; Secùs
autem ubi ex pluribus aliqui purè, & aliqui sub con-
ditione præsentarent, quoniam (ut pluries in præce-
dentibus advertitur,) ob individuitatem jurispatro-
natus, ob quam totum habitualiter penes singulos
residere dicitur, si aliqui invalidè præsentant, totum
jus devolvitur ad præsentantes validè quamvis mino-
rem partem constituant; Unde propterea cùm non
possit plus operari nullum quam nihil, quemadmo-
dum si dicti qui ita conditionaliter præsentarunt nullo
pacto præsentassent, præsentatio pura aliorum quam-
vis pro minori parte sufficiens fuisset, & multò magis,
quoniam illa erat majoris partis suffocantis alteram
minorem, etiam ubi esset validè facta, fortiùs dum
invalida: Unde quando constaret de tali præcedenti
pactione, quæ formalem simoniam redoleret, tunc
advertebam id inficere posse quidem actum,
non ex defectu invalidæ præsentationis, quæ habita
pro non facta intraret devolutio, sed potius intra-
ret nullitas actûs ob inhabilitatem præsentati re-
sultantem ab actu simoniaco, tanquam per speciem
pœnæ, sed quia de ista conventione non constabat, id-
circò intrare non poterat hæc nullitas.

Et licèt aliquod dictæ conventionis argumentum
resultaret à subsequenti mandato, quod Institutus
dedit ad consentiendum reservationi; Attamen (ul-
trà jam dictam primam responsionem, quod totum 5
gestum sit sub Apostolico beneplacito,) non exin-
de inferri potest ad perfectam probationem, cùm
id adjici potuerit per præsentantes pro sola indicatio-
ne desiderii, seu manifestationis indigentiæ, sed bona
fide ac sincerè, ut ostendit ipsa publicitas actûs, juxta
eam distinctionem, quæ ad arguendam bonam, vel
malam fidem inter actus publicè & palam, & è con-
versò occultè initos, habetur præsertim *sub tit. de Usur.
discurs. 12.* ac etiam *sub tit. de credito*, in proposito
emptionis factæ per creditorem, ideoque præsentatus
ex motivo gratitudinis, ac antidotalis obligationis
potuit ex mera voluntate id agere, præsertim post jam
perfectam institutionem, quando provisus constitutus
erat in plena libertate faciendi vel non faciendi, imò
jam datum mandatum quandocunque re integra re-
vocandi.

Præterea observabam, quod neque dicta præsen-
tatio dici poterat conditionalis, quoniam ut adverti- 6
tur *sub tit. de pension.* tunc dicitur actus gestus per
viam conditionis, quando adjicitur à parte antea,
adeò ut se opponat principio acquisitionis, seu per-
fectionis actûs, qui aliàs remaneat imperfectus, unde
propterea qui vult jus consequi, cogatur conditio-
nem adimplere; Secùs autem ubi adjiciatur à parte
postea per viam modi, adeò ut non implementum
tanquam per quandam speciem pœnæ importet reso-
lutionem actûs ac privationem juris quæsiti, juxtà
distinctionem de qua cæteris relatis *decis. 39. par. 1.
divers. Gregor. & adden. decis. 117.* cum aliis deductis
sub tit. de fideicomm. disc. 154. & habetur etiam pluries
sub tit. de Matrimon. inter Miscellanea rerum Ecclesiasticarum, & ex quo pendet resolutio, an conditio vitiet
vel vitietur.

In præsenti autem certum est, quod dicta reser-
vatio pensionis adjecta erat juxta secundam speciem,
dum patroni fecerunt præsentationem coràm Ordi-

nario, & tunc sequeretur institutio, quam sequi cum effectuatione possessionis passi sunt; Reservatio autem facienda erat in Dataria post beneficium jam assequutum ac jus quæsitum, & consequenter juxta dictam distinctionem nullatenùs dici poterat, ut id adjectum esset per viam conditionis adimentis aliàs consensum ab actu, sed potiùs quod id adjectum sit per viam insinuationis desiderii, & gratitudinis voluntariè adhibendæ.

Actum etiam fuit in eodem Responso de puncto
7 ordinis, an scilicet litteræ Apostolicæ per dictum
impetrantem obtentæ, exequendæ essent cum processu executivo, atque dictum fuit indubitatum videri, ut dicta via executiva non intraret, sed procedendum esset in judicio ordinario & appellabili, ex iis quæ habentur infrà *disc.51.* ac etiam *sub tit. de benef. disc.73.* ad materiam legitimi contradictoris.

† DE pactis simoniacis agitur *sub tit. de Benef.* præsertim in adnot. ad *disc.70. & 71.*

VALENTINA BENEFICII

Pro JACOBO FORT.

Responsum pro veritate.

An Episcopus possit abbreviare terminum de jure concessum Patrono ad præsentandum, & quando institutio concessa post terminum præfinitum in edicto subsistat.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Elapso termino præfinito in edicto rectè proceditur ad institutionem.*
3 *Declaratur quando id procedat.*
4 *Sed terminus debet esse congruus, ac edictum bene exequutum, ut concurrat bona fides.*
5 *Ordinarius non potest abbreviare terminum juris.*
6 *Si edicta apposita sint, & compareat Patronus petendo prorogationem durante termino juris, debet ei concedi.*
7 *Et de ratione.*
8 *Lapsus termini præfixi in edicto non præjudicat habenti juspatronatus passivum.*
9 *Quod habens juspatronatus passivum debeat institui non obstante negligentia, vel alio facto patroni.*
10 *Terminus ad præsentandum quando abbrevietur.*

DISC. XLIX.

VAcante beneficio quod sub reservatione utriusque
1 jurispatronatus, activi, & passivi; fundatum
fuit per Bernardinum Fort ad favorem descendentium ex Dominico fratre, Ordinarius apposuit solita edicta, cum præfinitione brevis termini, intra quem, aliis comparentibus, excepto Jacobo supplicante pro e ipso, Ordinarius illud tanquam devolutum, alteri contulit, unde interposita appellatione, commissaque causa in *Rota coram Celso*, antequam disputatio assumeretur, desuper ex parte Jacobi pro veritate consultus fui, incertumque remanet, quid deinde in causa actum sit, cum de illa amplius actum non audierim.

Præsupposito autem jurepatronatus pro certo, (ut ipsamet collatio facta per Ordinarium ex capite devolutionis supponebat;) Restringebatur difficultas ad punctum, an dictæ devolutioni locus factus esset, ob solùm lapsum termini in edicto præfiniti; quamvis adhuc duraret terminus juris. Et pro affirmativa, ut elapso termino præfixo in edicto, validè Ordinarius ad collationem procedat, stare videtur magis communis, ac recepta opinio deducta ex *cons.*
3. Oldrad. ut per Lambertin. lib.2. part.2. q.6. art.26. cum 2
concordan. per Lotter. lib.2. qu.13. num.50. Rota apud Peniam dec.1314. dec.295. num.10. part.6. & dec.302. n.11. part.7. rec. & in aliis.

Verùm dixi, contrarium probabilius videri, dictamque conclusionem esse veram in casu suo, malè
autem applicari ad illum præsentis controversiæ; 3
Procedit enim, quando patronis comparentibus ac præsentantibus, Ordinarius affigit edicta cum præfinitione competentis termini, quo elapso, alio non comparente, procedat ad institutionem præsentati à majori parte, in quibus terminis loquuntur dictæ auctoritates ac aliæ, quoniam tunc Ordinarius, incertus, an adsint nec ne alii, non tenetur ulterius expectare, sed consulendo Ecclesiæ vel beneficio, ne diuturnam vacationem patiatur, validè & cum bona fide, ad institutionem procedere dicitur.

Quod tamen intelligendum quoque est, dummodò edictum ser. ser. expeditum ac affixum fuerit, ita & taliter quod ad omnium patronorum notitiam devenire potuerit, atque contineat terminum con-
gruum, non autem nimium brevem & incongruum, 4
ut cæteris relatis *Lotter. d. qu.13. num.45. & 46. & 55. Rota decis.139. numer. 29. post Vivian. & in aliis*, ita ut, cum terminis generalibus, quos habemus in materia citationis per edictum, excepto requisito præviæ diligentiæ pro citatione speciali, actus dici valeat legitimè gestus, atque aptus ad constituendum non comparentes in contumacia saltem ficta in hoc proposito operativa, quando tamen alii comparent, atque actus geritur sincerè & bona fide, tam ex parte Ordinarii instituentis, quàm ex parte patronorum præsentantium; Et in quibus (ut quandoque expertus sum) mala fides ac affectatio dari solet, quia nempè scientes compatronorum absentiam à loco vel aliud impedimentum, affectatè sollicitant præsentationem, ac affixionem edictorum, cum brevi termino, intrà quem verisimiliter vacationem scire non valeant alii compatroni absentes, vel impediti, ita istos supplantando, ut cum eorum minoribus vocibus institutio sequatur; Ideoque dicta conclusio discretè intelligenda venit pro facti qualitate, & quatenùs sincerè ac bona fide actus sequatur: Tunc enim, ubi etiam adhuc pendente termino juris, alter compatronus compareat, diversam faciendo præsentationem, ob quam prætendant retractari debere institutionem jam in statu bonæ fidei ac ser. ser. sequutam, exaudiendus non venit, dictaque conclusio procedit, juxtà præmissas auctoritates quæ istos terminos percutiunt, atque cum hoc præsupposito procedunt.

Secùs autem ubi in termino præfinito, nemo comparet, quia nempè edictum affixum fit ex officio, cùm positum sit in facultate Ordinarii in sui præjudicium prorogare terminum juris, non autem ut ad effectum
obtinendi libertatem conferendi beneficium tanquam 5
liberum, abbreviare valeat dictum terminum à jure statutum, ex deductis *per Barbos. de Episcopo alleg.72. num.143.* ubi allegantur *Vivian. Castropalao, Riccius & alii*, ac etiam *Rota in Salamantina Beneficii 4. Februarii 1630. coram Ghislerio*; Esset enim ita derogare sacrorum canonum dispositioni, ac tollere jus tertij, quod in hac materia soli Papæ conceditur.

Quinimò, ubi etiam edicta cum præfinitione ter-
mini expedita & affixa essent occasione præsentatio- 6
nis factæ per aliquem ex compatronis, si alter in termino comparet, ac instat expectari debere terminum juris, ad hoc ut vacatio ad aliorum notitiam devenire valeat, sive ut ipsemet comparens maturius deliberare possit super electione personæ præsentandæ, tunc terminus juris expectandus est, atque ad institutionem deveniri non potest, ut apud *Buratt. dec. 727. numero 7.* Et si compareret etiam elapso termino

mino edicti,sed re integra, adhuc exaudiendus esset, ut in specia advertit *Vivian. lib. 7. cap. 7. num. 7. cum sequen.*

Sæpius enim contingere solet, quod de tempore vacationis, filii vel conjuncti habentis juspatronatus,
7 ratione deficientis clericatûs vel ætatis, aut alterius
qualitatis, non sunt præsentabiles, benè tamen durante termino juris effici possunt tales, seu aliàs idem terminus aliud commodum patroni, vel meliorem beneficii provisionem causare potest, & consequenter permittenda non est Ordinario, etiam ad instantiam compatroni, dicti termini abbreviatio, nisi quando, ut dictum est, totum geratur sincerè ac bona fine, adeò ut dici valeat quod compatroni ita in contumacia constituti censendi sint pro ea vice non curantes suum jus, cùm aliàs de facili hujusmodi fraudibus ad absentium, vel impeditorum compatronorum supplantationem locus fieri posset.

Præterea in hac facti specie, (nisi aliæ ignotæ alterativæ facti circumstantiæ concurrerent) mihi videbatur casus omninò planus pro dicto Jacobo contra
8 provisum ab Ordinario ex jure devoluto, ratione ju-
rispatronatus passivi, quoniam ubi etiam nemo ex patronis curasset præsentare in toto termino juris, adhuc tamen violari non poterat juspatronatus passivum, si illi de genere vocato comparent ac provideri petunt, cùm habere dicantur præsentationem ipsiusmet fundatoris, cujus ratione institutio ipsis debita est, quamvis habentes juspatronatus activuum negligerent aliquem præsentare infrà terminum juris, sive alium extraneum præsentarent, ut pluries in præcedentibus ad materiam jurispatronatus passivi, de quo etiam *disc. proximè seq.*

Si ergò patronorum negligentia in toto termino juris, vel aliud eorum factum positivum non potest tollere jus eorum, qui ex lege fundationis de necessitate sunt præsentandi, multò minus id operari poterit brevior terminus per Ordinarium in edicto præfinitus.

Et consequenter advertebam, quod corruebat ex defectu applicationis propositio, cui provisus ab Ordinario inniti videbatur, & de qua suprà *in Pistorien.*
9 *disc.* 31. & in aliis, quod scilicet patronus non potest
seipsum præsentare, quodque licèt possit pro seipso supplicare, non tamen tales preces arctant Ordinarium ad conferendum, eo modo quo arctat valida præsentatio, quoniam ita beneficium acquirere dicitur libertatem, atque patronus qui pro seipso supplicat, habetur jure cujuslibet extranei, cui Ordinarius conferre potest, sed non tenetur; Siquidem id procedere dicebam, quando ageretur de solo patronatu activo, secùs autem ad tollendum jus passivum, quoniam plus operari non potest nullum, quàm nihil, unde propterea, quemadmodum habenti juspatronatus passivum, nullatenùs autem habenti activum, quod existeret penès alios, adhuc suum jus tolli non posset, si alii non præsentarent, vel præsentarent extraneum, ita multò minùs dicendum est in præsenti, dum habens patronatum passivum, habet quoque activum, quod deductum ad exercitium, non per viam formalis præsentationis arctativæ, sed per viam precum, aliquod majus jus dare dicitur, quàm habeat alter de genere vocato, qui nullam in jure activo participationem habeat; Et propterea, ubi alter provisus per concordiam suo juri non cessetit, sed causa disputationis progressum habuerit coram altero subrogato in locum *Celsi* ad purpuram evecti, credendum est quod ita judicatum fuerit.

† TErminus ad præsentandum quando possit abbreviari habetur infra *disc.* 64.

URBINATEN. CANONICATUS

Pro JOANNE PAULO CORVINO

Cum GABRIELE ROCCIOLO

Et CAPITULO illi adhærente.

Responsum pro veritate, juxtà quod decisum fuit per Rotam.

De jurepatronatus passivo, an induci dicatur per verba *deprecativa*, seu aliàs *urbana*, ex quibus id remitti videatur voluntati, vel arbitrio possessoris jurispatronatus.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *Quod patronus non possit violare ordinem jurispatronatus passivi.*
4 *Idem in fideicommissis, si gravato nominandi, vel præligendi facultas datur.*
5 *Argumentum procedit à fideicommissis ad juspatronatus pro interpretatione voluntatis.*
6 *Verba denotantia preces, vel desiderium, sunt obligatoria.*
7 *Quid de verbo* placet, *& de distinctione inter dispositionem collatam in liberam voluntatem vel in arbitrium.*
8 *De differentia inter dispositionem per ultimam voluntatem, vel per contractum.*
9 † *De jurepatronatus passivo.*

DISCURSUS L.

JOannes Baptista Urbinellus, fer. fer. erexit in Ec-
clesia Metropolitana Canonicatum sub reservatio- 1
ne jurispatronatus ad favorem Capituli, illud rogando, ut in vacationibus pro tempore, placeret præferre descendentes, Amatorii & Corvini ejus conjunctorum usque ad quartum gradum; Cumque sequuta vacatione, Capitulum, rejectis precibus Joannis Pauli Corvini per fundatorem vocati præsentasset Gabrielem Ricciolum extraneum; Hic ex parte fundante consultus fui, ad effectum deliberandi, an prosequi deberet necne litem, atque me respondente, quod videretur sibi bonum jus assistere, sequendo consilium, committi curavit causam *in Rota coram Meltio*, & cum sola defensione causæ Patroni absque interventu Advocati, dando loco informationis in jure idem meum responsum, sub *die* 25. *Junii* 1655. con-
formis prodiit resolutio, cui, tam Capitulum, quàm
ab eo præsentatus acquieverunt, dictaque resolutio 2
habetur impressa *apud Tondut. de pension. decis.* 78. *repertit. dec.* 68. *part.* 12. *rec.*

In hoc igitur responso, præsupposita conclusione, de qua pluries in præcedentibus, ut patronus spernere non possit legem à fundatore adjectam circa genus
personarum, quas extraneis præferri voluit, adeò ut 3
eo præsentante extraneum, ille de genere adhuc institui debeat, utpotè præsentatus à fundatore; ex deductis supra *disc.* 18. *cum pluribus ibi proximis*, & in hujus causæ decisione.

Quod etiam habemus in materia fideicommissa-
ria *disc.* 33. & 55. *cum seqq.* an gravatus habens facul- 4
tatem nominandi seu præeligendi, egredi non possit genus, vel præterire ordinem à testatore præfinitum.

Difficultas restringebatur ad punctum, quod fundator noluisset ad id præcisè arctare Capitulum, non solùm quia loquutus est per verba deprecativa

seu rogativa, sed etiam quia adhibuit verbum, *placet*, quod scilicet dicto Capitulo placeret dictos præferre, quod verbum libertatem potius denotare videtur, quàm necessitatem.

His tamen non obstantibus, contrarium dixi verius videri, (ut etiam deinde Rotæ visum est,) quo-
5 niam receptum habemus, quod ubi aliter dispositum non reperitur, licitè argui potest à fideicommisso ad juspatronatus, cùm tam Rota, quàm DD. passim hoc argumento utantur, ut habetur in hujus causæ *decis.* 68.*part.* 12. *num.* 7. ubi concordantes; In ultimis autem voluntatibus receptum est, disponentis voluntatem facere legem, ac servari debere quomodocumque illa explicata sit, sive verba sint præceptiva, sive deprecativa, aut aliàs desiderium denotantia, ut de verbo *rogo*, *in l. rogo*, *ff. de fideicommissis*
6 *libertat. l. cum pater §. rogo ff. de legatis secundo*, *l. ubi purè §. 10 rogo ff. ad trebell. cum concord. per Peregr. de fideicommi. articul.* 1. *numero* 46. *Fusar. de substit. quæst.* 243. *numero* 2. Et de verbis denotantibus solum desiderium *l. hoc modo*, *& l. eo modo ff. de legat. primo cum concordan. per Menoch. cons.* 369. *numero* 4. *cum sequen.* & habetur *decis.* 140. *numero* 1. *&* 27. *part.* 1. *divers* & in causæ decisione, & in dicta sua materia *sub tit. de fideicommissis*, cum aliis in hujus causæ decisione.

Et quoad verbum, *placet*, dicebam juxtà ea quæ habentur *in Romana. e Iordanis sub tit. de fideicommissis*,
7 *disc.*62. cum ibi allegatis, ut quando verba sunt talia, quod ostendant testatorem, omninò liberæ voluntati hæredis, vel alterius conferre voluisse, tunc non intret obligatio, secùs autem ubi denotant potius arbitrium, seu aliàs constat de enixa voluntate, ita cum verbis urbanis modestiæ causâ explicata; Et hic videbatur casus, ut contextus fundationis clarè ostendebat; Et quod verbum, *placet*, importet potius arbitrium. *Barbos. diction.* 259. Potissimè verò ubi talis voluntas se conformat dispositioni juris laudantis illos de sanguine præferri debere, data æquali idoneitate, ex deductis supra *disc.* 18. *& in aliis.*

Et quamvis in contrarium ponderaretur, quod præmissa procederent in ultimis voluntatibus, secùs autem in dispositionibus ordinatis per actus inter vivos, in quibus strictius proceditur, neque admittitur
8 illa magis benigna interpretatio, quæ intrat in ultimis voluntatibus; Attamen, ut pluries advertitur *in eodem titulo de fideicommissis*, id rectè procedit in illa dispositionis specie, quæ sequatur per viam contractus merè correspectivi & in gratiam alterius contrahentis; cujus intersit contractum strictè intelligi debere, ut latius non pateat, quàm ipsius contrahentis voluntas fuerit, ut frequenter contingere solet in concessionibus feudalibus, vel emphyteuticis, sive in aliis actibus merè correspectivis, ut non detur eorum extensio, sed faciliùs ac celerius bona redeant ad suam primævam causam; Quod etiam in privilegiativis & gratiosis admitti solet, quando privilegium continet exorbitantiam ac præjudicium tertii, ut sunt præsertim exemptiones à publicis muneribus, cum similibus; Secùs autem ubi agitur de nuda interpretatione voluntatis disponentis, qui pro libito poterat uno, vel altero modo disponere, cùm tunc nulla videatur subesse probabilis ratio, ob quam hæc restrictio intrare debeat ideoque licèt aliquæ habeantur auctoritates ac decisiones, quæ non descendēdo ad hanc distinctionem, id firment etiam ubi agatur de fideicommissis, vel similibus dispositionibus ordinatis per donationem, seu alium actum inter vivos, attamen id nullum fundamentum, nullamque probabilem rationem habere videtur, ut *sub tit. de fideicommissis disc.* 141. *& in aliis.*

† DE Iurepatronatus passivo agitur *disc.* 20.27.28. 70.88.89. *&* 90.

NULLIUS BAREN. BENEFICIORUM

Pro DOMINICO SANDOLO;

Cum DOMINICO DE MURA

ET JOSEPHO DE LANCEA.

Casus disputatus coram Prælato, & in Signatura, resolutus pro Sandolo.

An & quando institutio in beneficio jurispatronatus ad præsentationem dicatur actus judicialis vel extrajudicialis, ex quo pendet, an sententia desuper lata sit appellabilis necne; Et successivè, an executio post appellationem, vel intra tempus ad appellandum sit attentata; Et quid ubi adsint litteræ Apostolicæ ad favorem præsentati cum derogatione medietatis vocum. Et aliqua de sequestro.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quod expediat entrare sequestrum beneficii, & de ratione.*
3 *Possessio vacua, vel attentata est sequestranda.*
4 *Sententia super institutione in jurepatronatus dicitur extrajudicialis, & non intrat attentata.*
5 *Declaratur quando hæc conclusio procedat cum distinctione, an sententia sit lata cum contradictore, nec ne.*
6 *An id procedat, ubi agitur de executione litterarum Apostolicarum cum derogatione partis vocum.*
7 *De materia legitimi contradictoris in beneficiis liberæ collationis, & quid differant ab illis de jurepatronatus.*
8 *Quid autem ubi agatur de beneficiis de jurepatronatus habentibus curam animarum.*
9 † *De legitimo Contradictore.*

DISCURSUS LI.

SCissis votis plurium patronorum in præsentatione ad duo controversa beneficia vacantia in oppido 1 Terlitii, Prælatus inferior qui de facto est in statu Ordinarii, ac in possessione territorii separati, sententiam protulit ad favorem Muræ, & Lanceæ, exclusio Sandolo, quo appellante, & commissa causa in Curia coram Prælato, cùm idem Ordinarius illicò atque intra terminum datum ad appellandum, in quo etiam appellatum fuit, institutos immisisset in possessionem, requisitus Ego ad scribendum pro appellante super negotio principali, quamvis agnoscerem, quod facta computatione vocum, quæ enumerari mererentur; resecatis aliis malè admissis, illi bonum jus assisterer, ut etiam eventus docuit, (quod tamen totum consistebat in facto) videns tamen quod qualitas personarum & beneficiorum ante omnia exigeret remedium sequestri, quod nimis proficuum ad hujusmodi lites terminandas, vel componendas pluries expertus fui, hinc super illo principaliter institi; Cùm enim frequentiùs in Italia hæc beneficia de ju- 2 repatronatus sint modici redditus pro pauperibus clericis, neque personarum, vel beneficiorum qualitas patiatur judicium ordinarium per tres conformes, & frequentius etiam per quartam executorialem in Curia tractandum, quod tamen possessor facilius substinet eum ejusdem beneficii fructibus, hinc proindè, fructibus sub sequestro positis, atque litis fomento sublato, unica instantia frequentius causas terminare solet, dum appellationis prosecutio negligi solet.

Assumpta igitur super hoc incidenti disputatione,

ne, in qua pro sequestri appositione prodiit resolutio, per Signaturam Justitiæ quoque canonizata; Pendebat decisio à puncto, an institutio, quæ præsentato conceditur, dicatur actus extrajudicialis statim exequibilis, ac appellationi suspensivæ non subjectus, vel potius econversò sit judicialis ac appellabilis.

Ista enim secunda qualitate posita, de plano dicebam, etiam cum sensu veritatis, intrare sequestrum ex dilemmate pluries in hac materia adhiberi solito, de quo *decis. 155. num. 10. & 11. par. 10. rec.* cum
3 aliis in sua materia *subtit. de Benef.* præsertim *disc. 98.* ubi de materia sequestri, quod scilicet, Aut ille, contra quem sequestrum petitum, dicit se non esse possessorem, & tunc exaudiendus non est in oppositione, quam adversus illud faciat: Tum quia de jure possessio vacua est sequestranda: Tum etiam quia ita id sibi non nocet, sed potiùs prodest pro sperata victoria, ut sequestrum apponatur; Aut econversò se dicit possessorem, atque ita fatetur, & incontinenti constat possessionem esse attentatam, & consequenter intrat sequestrum.

Ad evitandum autem dictum attentatorum defectum; Dicebant scribentes pro possessoribus regulam juris esse, quod sententia lata super institutione in beneficio jurispatronatus contineat potius actum extrajudicialem, & consequenter quod in ejus executione non cadant attentata ex generaliter deductis *per Gonzal. ad regul. 8. in annot. contra nullit. num. 14. & seqq. Add. ad Buratt. dec. 13. in princ. Rot. in Cracovien. praepofit. S. Floriani 27. Maii 1650. coram Bichio*, & admittitur per alios de quibus infrà.
4

Contrarium tamen in hac facti specie veriùs dicebam, ob fallaciam applicationis dictæ regulæ seu conclusionis, quæ in suo casu est vera, ad illum
5 præsentis controversiæ; Procedit enim quando agitur de unico præsentato nullam alterius præsentati colligitantis formalem oppositionem habenta, unde solùm habeat illam oppositionem, quam ratione officii faciat promotor fiscalis Episcopi pro libertate beneficii, & ad effectum justificationis ipsius jurispatronatus; tunc enim sententia Ordinarii super institutione, quamvis implicitam, vel etiam explicitam contineat jurispatronatus, ac illicò exequutioni citra vitium attentatorum demandatur de communi stylo, laudabiliter inducto, ob vehementem præsumptionem assistentem sententiæ Ordinarii contra proprium interesse, sibi præcludendo illam conferendi libertatem, quam aliàs haberet, ac etiam quod ista sententia dicitur solùm diffinitiva ad effectum, ut non possit ab eodem revocari, in reliquis autem habet potiùs naturam interlocutoriæ, ud advertitur *in dicta Cracovien. praepositura sancti Floriani coram Bichio*, & in his terminis procedunt superius allegati, ac alij; Secus autem, ubi pluribus præsentatis, atque de pertinentia beneficii contendentibus, ratione majoris partis vocum, sive ratione pertinentiæ patronalis, vel juris præsentandi; magis ad unum quam ad alterum ex præsentantibus, cum processu, ac mera forma judicii emanat sententia decernens institutionem magis uni quàm alteri; Tunc enim extra controversiam est, actum esse judicialem, & consequenter judicium esse ordinarium, ac appellabile, terminandum per tres conformes, vel per rem judicatam, ob claram complicantiam, seu mixturam petitorii, atque ob concursum duorum venientium ex eodem titulo, unde propterea unus dicitur alteri legitimus contradictor, ex deductis per *Gonzal. in dictis annot. contra nullit. num. 38. & seqq. Garz. part. 9. cap. 4. numero 16. cum seqq. add. ad Buratt. dicta decis. 13. Rota apud Gregor. decis. 251. decis. 197. part. 5. recent. decis. 284. part. 11. Cracovien. praepositurae 30. Ianuarii 1645. Verospio in Monopolitana beneficii*, me quoque scribente edita de anno 166. *coram Emerix*, & passim, neque de plano intrant, ea quæ habentur ad materiam legitimi contradictoris *sub titulo de beneficiis*, præsertim *disc. 73.*

Procedunt hæc absque dubio, ubi agatur de sententia Ordinarii inter plures coram eo præsentatos, 6
Difficultas autem haberi quandoque consuevit (licèt malè,) ubi agatur de sententia executoris litterarum Apostolicarum super provisione concessa præsentato, cum derogatione medietatis, vel alterius partis vocum, dictæque dubitationi ansam dare consueverunt, tam regula generalis, de qua pluries *sub tit. de beneficiis* super processu exequutivo litteris Apostolicis competente, quàm etiam ex clausulis ac verbis in ipsis litteris contineri solitis denotantibus, quod omni appellatione postposita procedendum sit.

Verùm in pluribus ac pluribus disputationibus tam in Rota, quàm coram aliis judicibus desuper habitis, semper dixi prorsus improbabilem esse hujusmodi dubitandi rationem: Tum quia hujusmodi litteræ continent clausulas facientes exequutorem mixtum, illas præsertim *vocatis vocandis, & aliis &c.* & *dummodo &c.* ac etiam alteram clausulam *verificato jurepatronatus &c.* ut ea deductis *dicto disc. 73. de beneficiis.* Tum etiam, quia ut pluries habetur supra, ac etiam *infra disc. 65. & seq. generali*, hujusmodi provisiones Apostolicæ, cum derogatione medietatis, vel alterius partis vocum non suffragantur, atque nullius roboris remanent, nisi per provisum justificetur se esse legitimè præsentatum ab illa vocum parte, quam Papa præsupponit; Et consequenter hujusmodi exequutor pernecesse est mixtus, assumere debens partes formales judicis, super inspectione tam numeri quàm qualitatis vocum, seu juris præsentantium, unde ejus sententia pernecesse complicat mixturam petitorii & canonizationem pertinentiæ patronalis seu juris, ac possessionis præsentandi, aut modi computationis vocum, quod pariter continet complicationem judicii super natura, seu qualitate jurispatronatus, à qua pendet funus, vel alter computandi modus in capita, vel stirpes, urgetque eadem ratio legitimi contradictoris inter duos, vel plures pari titulo venientes.

Et quamvis in beneficiis liberæ collationis, ista regula legitimi contradictoris in ordine ad judicium 7
ordinarium & appellabile, nimium restricta sit, & quasi annihilata propter subrogationes gratiosas, stante assumpto quod paritas juribus in omnibus etiam circa istam qualitatem subrogationis, concurrere debeat, ut in dicta sua materia *de beneficiis dicto disc. 73.* & in aliis, attamen impossibile videtur, id verificari posse in hujusmodi gratiis continentibus derogationem vocum, ex dicta ratione, quod oportet jus præsentantium, atque jurispatronatus naturam canonizare, cùm ab hoc pendeat justificatio gratiæ aliàs inutilis, & an gratiatus habeat nec ne illam vocum partem, quæ est ipsius gratiæ fundamentum, ideoque processus exequutivus data oppositione aliorum præsentantium, ac prætendentium habere majorem partem vocum, nullo pacto practicabilis videtur.

De hoc autem vidi quandoque dubitatum, ac disputavi in Signatura Justitiæ, præsertim in una 8
Aretina plebania, quando ageretur de Ecclesia parochiali, in qua scribentes pro possessore, seu contendente de exclusione appellationis suspensivæ, dicebam præmissa non procedere ex decreto Concilii Tridentini, *& Constitutione Pii V.* super denegatione suspensivæ appellationis à judicio Ordinarii præeligentis in concursu; Verùm improbabilem di-

cebam hujusmodi prætensionem quæ à Signatura de plano rejecta fuit, quoniam ea quæ desuper disponuntur, procedunt in parochialibus liberæ collationis, in quibus dicta forma coneursus adhibendi est, non autem in illis de jurepatronatus laicali, in quibus dicta forma non cadit: Et quatenùs inter plures, cum paritate vocum præsentatos, concursus intraret, non tamen exinde infertur intrare decretum Conciliare, vel Pianam Constitutionem super exclusione appellationis suspensivæ. *Buratt. decis. 625. num. 5. Duran. decis. 160. num. 3. in dicta Cracovien. parochialis coram Verospio 30. Januarii* 1645. ubi in specie respondetur huic objecto.

† DE legitimo cõtradictore in beneficialibus habetur sub tit. *de Benef. disc. 73. & 113. & sub tit. de Judic. disc. 43.*

PAMPILONEN. CAPPELLÆ DE ESTELLA

Pro MARCHIONE de CORTES

Cum BENEFICIATIS & OECONOMIS Ecclesiæ parochialis sancti Petri de la Rua.

Casus decisus per Rotam pro utraque parte respectivè.

De juribus honorificis, aliisque præeminentiis competentibus Patrono in Ecclesia, vel Cappella, præsertim circa jus ordinandi, seu mutandi iconem, cum similibus: Ac etiam de jurepatronatus circa sepulturas, an & quomodo detur; Et de illius pertinentia vel successione; Et de differentia probationis jurispatronatus, ad effectum præsentandi Rectorem, vel ad effectus juris honorifici.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *Distinguuntur puncti causæ.*
4 *Circa modum scribendi.*
5 *Quando dicantur personæ potentes pro rigorosa forma Concilii.*
6 *Etiam in potentibus eadem rigorosa forma non procedit in jurepatronatus honorifice.*
7 *Stant simul Ecclesiæ libertas, & jus honorificum.*
8 *De probatione jurispatronatus ad formam generalem juris communis.*
9 *Ex possessione sepulturæ non infertur ad juspatronatus.*
10 *Sepulchra sunt in hæreditate, & transeunt ad hæredes, & quando secus.*
11 *Declaratur, an disposita de jure civili procedant de jure canonico.*
12 *Quod in Ecclesia, vel Cappella de jurepatronatus, non possint alii admitti ad ornandum, & de ratione.*
13 *De jure honorifico patroni.*
14 *An patronus impediat, ne alii solemnitates peragant in Ecclesia, vel Cappella.*
† 15 *An patronus teneatur ornare Cappellam.*

DISCURSUS LII.

1 VOlentibus Beneficiatis & Oeconomis parochialis Ecclesiæ sancti Petri de la Rua Mayor immutare iconem existentem in quadam ibi existente conspicua cappella, aliaque peragere dictæ Cappellæ ornatum, ac statum concernentia; Se opposuit Marchio de Cortes Regni Navarræ Marescialllus tanquam dictæ Cappellæ patronus; Et introducta causa coram Ordinario, prodiit sententia eidem Marchioni favorabilis; Devolutaque per appellationem causa *in Rota coram Cerro*, sub diebus 15. *Junij* 1660. & 27. *ejusdem mensis anni sequentis* prodierunt resolutiones eidem Marchioni favorabiles super usuali dominio, sive jurepatronatus honorifico cappellæ, ad plures effectus, illum præsertim mutationis iconis non faciendæ, sine ejus placito, ac juris ornandi Cappellam, nec non, circa jus privativum sepulturæ, ac jus Marchionissæ sedendi in eadem Cappella, privativè ad alias mulieres, cum præeminentia patronali, respondendo in reliquis pro Beneficiatis & Oeconomis, quod jus celebrandi, aliaque ecclesiasticas functiones faciendi in Cappella. 2

In hujusmodi autem disputationibus quinque fuerunt puncti; Primò super justificatione jurispatronatus Cappellæ per Marchionem præsuppositi; Secundò super privativo jure sepulturæ; Tertiò super mutatione iconis, aliisque ornamentis; Quartò super jure sedendi, aliisque præeminentiis; Quintò super jure celebrandi Missas, aliaque divina peragendi, in cappella. 3

Quatenùs ergo pertinet ad primum; Scribẽtes pro Beneficiatis, & Oeconomis negantibus patronatum, cum nimia prolixitate, copiosisque allegationibus, insistebant super iis, quæ pluries in præcedentibus, ac etiam *infra discurs. 58. generali*, habentur super probatione jurispatronatus juxta rigorosam formam præscriptam, à S.C.T. in Baronibus, & potentibus, qualis erat iste Marchio; Atque informationes desuper editæ, cùm non modico labore quandam speciem formalis tractationis materiæ continebant, unde apud vulgus ignarum, ac eos qui non benè forensem stylum callent videbãtur doctissimæ, ac elaboratissimæ, nimiaque commendatione dignæ, & tamen apud doctos, ac peritos erant contemptibiles, judicii imperfectionem indicantes, improbumque superfluum laborem continentes circa ea, quæ, utpotè hodie penè notoria, & incontrovertibilia, possunt sine auctoritatibus apud Litteratos præsupponi, sed extranea erant à casu, sive incõgrua ad effectum quæstionis, atque in hoc versatur differentia inter judicium litteratum, ac illud ignari vulgi, ut quod huic placet, ab illis contemptibile ac damnabile reputatur econtra. 4

Ea etenim, quæ habemus circa dictam rigorosam formam Conciliarem in potentibus, extranea erant à quæstione: Tùm quia potentes dicuntur illi qui jurisdictionem habent in loco beneficii, cujus sint Barones, vel Domini temporales, non autem sibi baroniam, vel dominium, cum jurisdictione alibi habentes, ibi privatorum civium figuram faciant, ut habetur *infra dicto disc. 58. generali*, ubi agitur de hac rigorosa forma Conciliari; Tum etiam, quia eadem rigorosa forma procedit in illo jurepatronatus, quod importat veram, ac formalem servitutem Ecclesiæ, & Episcopi pernecessè instituere debentis illum, quem patronus præsentet, cùm id præsumatur à potentia, & usurpatione processisse, quoties de explicito titulo canonico non constet; Secùs autẽ in hoc jurepatronatus merè honorifico ad solos effectus sepulturæ, ac aliquarum præeminentiarum, cùm in hoc, nihil per Concilium Tridentinum innovatum sit, ideoque proceditur cum eadem generali juris communi dispositione, quam in quolibet privato habemus, ut in specie cæteris relatis habetur firmatum *per Rotam* apud *Martin. Andre. decis. 5. num. 5* repetit. *decis. 548. par. 2. recent.* Ex ea ratione, quod ita Ecclesia in formalem servitutem reduci non dicitur, quoniam stant benè simul, Ecclesiam esse liberam, & tamen in ea alicui competere hujusmodi jus honorificum, seu illud dominium quod usuale, vel subalternum dicitur, ut *in Calaguritana Cappella coram Seraphino* inter suas *decis. 652. confirmata Maij* 1586. *coram Pamphilio.* 5 6 7

Posito autem quod, non intrante dicta rigorosa forma, versaremur in terminis juris communis, pleraquè adminicula in hac facti specie concurrebant, probationem hujus jurispatronatus concludentia; Tum quia in antiquis minora sufficiunt; Tum etiam, quia si hæc reputantur sufficientia ad probationem jurispatronatus 8

tronatus redolentis formalem servitutem, ut supra ex deductis *in Neapolitana beneficij disc. 9. & infra discurs 57. generali*, multò magis ad hunc minorem effectum.

Primò si quidem concurrebat adminiculum resultans ex armis, seu insigniis in parietibus, ac in solo, aliisque partibus, ita & taliter quod constructionem Cappellæ denotarent; Secundò ex denominatione Cappellæ, sub hoc nomine Marchionum de Cortes; Tertiò ex fama publica; Quartò ex pluribus enunciativis Ordinariorum; Quintò ex sententia Ordinarij prohibente mulieribus ingressum Cappellæ, excepta Marchionissa pro tempore; Sextò ex pluribus Cappellæ ornamentis; Et septimò ex deputatione aliquorum Cappellanorum pro ejusdem Cappellæ cultu, ideoque in hoc primo puncto, nulla videbatur subesse probabilis difficultas.

Quo verò ad secundum punctum super jure privativo sepulturæ; Scribentes in contrarium dicebant, quod in sepulturis non datur dominium, vel jus in proprietate, neque Ecclesiæ, vel Cappellæ juspatronatus causar jus prohibendi sepulturam aliorum in aliis ejusdem Ecclesiæ, vel Cappellæ partibus, cùm solùm in ipsomet individuo sepulchro proprio, detur quoddam dominium, quod dicitur usuale, cujus ra-
9 tione competit jus prohibendi, ne alij in eo, invito Domino, tumulentur, non autem exinde resultat juspatronatus, ad *notat. per DD. in cap. abolendæ de sepulturis cum concordan. collectis per Barbos. de jur. Eccles. lib. 2. cap. 10. num. 12. Gregor & adden. decis. 145. Rota decis. 208. nu. 4 part 4. recent.* & in aliis; Potissimè verò, quia in eadem Cappella adest conspicuum antiquum sepulchrum cujusdam Regis Navarræ, unde propterea inferebatur ad exclusionem juris privativi.

Verùm, (in sensu etiam veritatis,) Dicebam justitiam quoque assistere huic parti, quoniam ex iis quæ habentur *discurs. sequen.* in sepulchris datur
10 etiam, saltem ratione materialitatis, tale dominium, quod illud dicitur esse in hæreditate, unde transeat ad hæredes, ac etiam sit affectum creditoribus, ad quorum instantiam, etiam vendi potest, quoties non agatur de sepulchro constructo pro familia, seu alias comprehenso sub majoratu, vel fideicommisso, ita ut concurrat circumstantia, quæ limitet dictam regulam, *ad text. in l. jus sepulchri Cod. de relig. & sumptibus funerum l. familiaria ff. eodem, cum concord. collectis per M... de sepulturis par. 1. quæst 15. Molina de primogenitura lib. 1. quæst. 24. num. 41. Gratian. discept. 210, num. 37. Lotter. lib. 2. quæst. 4. num. 23. in fine Salgad. in labirynt. part. 3. cap. 5. num. 50. & 51.* & admittitur *in Auximana sepultura coram Dunozetto* inter suas *decis. 770. & in eadem 28. Maij 1646. coram eodem extensa per Arguelles* ubi latè ac eruditè de hac materia sepulchri familiaris agitur.

Et quamvis ea, quæ de jure civili disposita sunt in materia sepulchrorum, non procedant de jure canonico, juxta traditionem *Hostiensis in dicto cap. abolendæ*, cum quo, cæteri Canonistæ pertranseunt, ex deductis per *Lotter. ubi supra Coccin. decis.*
11 *291. Gregor. & adden. dicta decis.* 145. Attamen id procedit ad effectum, ut ex jure sepulchri non inferatur ad servitutem Ecclesiæ, & ut in ea alii fideles humari possint, non autem, ut hujusmodi libertate remanente in tota Ecclesia, ejusque cœmeterio, id restringatur ad aliquam cappellam propriam, in qua, sicuti extraneis non competunt jura honorifica, & patronalia, quinimò neque onerosa, juxtà ea, quæ habentur infra in tertio puncto proximè sequenti, ità etiam in iure sepeliendi, permittenda non est extraneorum mixtura, nisi consuetudo legitimè inducta aliud suadeat cum cesset ratio conclusionis, atque in contrarium urgeat altera ratio, de qua proximè infrà, super puncto ornandi capellam.

Ex dicto autem antiquo conspicuo sepulchro Regio, nullatenùs inferri poterat ad dicti iuris privativi exclusionem, Tùm quia iste Marchio hujusmodi sepulchrum ad majorem honorificentiam retinet tanquam adminiculum descendentiæ à dicto Rege, vel de ejus sanguine; Tùm etiam quia, si patronus ad propriam honorificentiam, & cappellæ decorem consentit, imò studet aliquem Principem, vel magnum virum in ejus cappella, vel sepulchro immitti, non inde tamen inferri potest ad aliorum libertatem quoniam esset dare inconveniens, ut inducta ad favorem, ac majorem præeminentiam retorquerentur in odium, ac præjudicium, contra vulgaria axiomata.

Super tertio puncto non immutandi iconem, vel non faciendi alia ornamenta, invito patrono, se offerente supplere id quod opus esset; Pariter dicebam, (etiam in sensu veritatis,) iustitiam dicto Marchioni assistere, ut in secunda decisione quoque firmatur, Tùm ex viva ratione assignata per *Ancharan cons. 113.* quod reputatur in materia magistrale, *& per Ananiam cons. 86. ubi Bolognin in addition.* nè scilicet ex aliorum mixtura, inducatur 12
confusio, ob quam progressu temporis, resultare possit dubitatio, quisnam esset cappellæ dominus, vel constructor; Tùm etiam ex regula, *secundùm naturam &c.* ut quem sequuntur commoda, sequantur etiam incommoda; Ecclesiæ siquidem, vel cappellæ patronus, tenetur illam ornare, ac restaurare, quoniam reputatur loco patris obligati suppeditare filiis alimenta, aliaque necessaria, ut cæteris relatis advertunt *Genuens. in praxi Archiepisc. cap. 109. num. 13. Ventrigl. in praxi seu adnotat. Eccles. tit. de Oratoriis & Cappellis adnotat 19. §. unico num. 53.* & conferunt deducta per eumdem *Genuen. cap. 92. num 11. Lambertin. lib. 3. part. 3. artic. 5. num. 18.* Quemadmodum enim proprietarius, invito usufructuario, vel econtrà, rei formam, etiam in melius immutare non potest, ita idem dicendum videtur in præsenti, ut advertit *Rota decis. 550. num. 1. part. 5. divers.* Potissimè circa icones antiquos, quos magis decorum est conservare, quàm longè maiora ornamenta moderna facere, ex illa propositione, *quod omne ignotum, pro magnifico.*

Quoad quartum punctum iuris ingrediendi cappellam, ibique sedendi privativè, seù discretivè ad reliquum populum, ad denotandam honorificentiam patronalem, pariter est de iure receptum, 13
ex collectis per *Gratian. discept. 210. cum sequen. & discept. 210. num. 40. cum sequen. ubi concordantes, & dicta decis. 5. apud Martin. Andrea* aliàs *dec. 548. par. 2. recent.* ubi de iure sedendi, & de aliis præeminentiis.

Demum iusta etiam erat prætensio Beneficiatorum, seù Canonicorum, ac etiam Oeconomorum, ut à patrono impediri non possent, ibi divina peragere, ac reliqua omnia cultum divinum respicientia, iuxta firmata in *dicta Calaguritana coram Se-* 14
raph. inter suas *decis. 552. & in ejus confirmatoria coram Pamphilio*, dummodo tamen id pertineret cultus augmentum, cumulativè cum illo cultu, qui fiat per patronum, & cappellanos, vel alios ministros particulares, non autem in istorum concursu, & impedimento, iuxta ea, quæ in proposito celebrandi solemnitas in Ecclesia parochiali, invito parocho, habentur *in Majoricen. sub tit. de parochis disc. 30.* Et conferunt in idem, ea quæ habentur *in Neapolitana Cappella sub tit. de præeminentiis disc. 13. super puncto*, an Episcopus, & Canonici Cathedralis, invito patrono, & fundatore cappellæ, functiones solemnes, & iurisdictionales in ea facere valeant, cum similibus; ideoque, si ipse patronus aliquam solemnitatem suo sumptu, & pro sui iuris conservatione, absque aliorum mixtura, decenter

vult

vult celebrare, rectè alios prohibere potest, non autem, si illi diversis temporibus, ad maiorem cultum, vel populi devotionem, id peragere velint, dummodo, non in æmulationem, seu aliud præiudicium, iuxtà ea quæ in proposito celebrationis eiusdem festi in pluribus Ecclesiis, & cum pluribus processionibus, vel aliis solemnitatibus, habentur *sub eodem tit. de praeminentiis disc.* 10. ideoque in hoc decisio pendet ex facti qualitate, & circumstantiis, pro Episcopi, vel alterius Superioris prudenti beneque regulato ac discreto arbitrio.

15 † AD materiam istius disc. conferunt deducta *infrà disc.* 84. occasione agendi de puncto, an Patronus teneatur decentius ornare Cappellam, si Ecclesiæ, aliarumque Cappellarum status est ad structuram redactus, & melius *ad disc.* 73.

ROMANA CAPELLÆ

Pro JOSEPHO COSTA

Cum PROMOTORE FISCALI VISITAtionis, & Adhærentibus.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Visitationis, & resolutus pro Ioseph.

An iuspatronatus honorificum, sive usuale dominium cappellæ & sepulturæ alienari possit cum pretio, vel sine, absque licentia, & consensu Superioris; Et an concessio situs in Ecclesia pro construenda cappella, vel sepultura, dicatur importare alienationem, ita ut intervenire debeant solemnitates; Et an concedens situm, remaneat compatronus cum constructore cappellæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum resolutione.*

2 *Donatio iuris præsentandi ad cappellanias manuales erectas sine auctoritate superioris fieri potest, sine consensu ejusdem superioris.*

3 *Dominium cappellæ, vel sepulchri est in hereditate, & est affectum creditoribus, ac vendi potest.* & † 7.

4 *De beneplacito Apostolico præsumpto, ex lapsu temporis.*

5 *Concessio situs in Ecclesia pro cappella, vel sepultura, potest fieri per Prælatum, vel Rectorem etiam cum recognitione.*

6 *An Ecclesia, ratione situs, quem concedit, efficiatur compatrona Cappellæ, quæ ibi construitur.*

DISC. LIII.

1 EX concessione situs facta per Capitulum, Cardinalis Santorius *S. Severinæ* nuncupatus, de anno 1595. cappellam, & sepulturam construxit & dotavit in Basilica Lateranensi, aliquas cappellanias manuales etiam in ea erigendo; Cumque jura hæreditaria dicti Cardinalis consolidata essent in Antonio ex germano fratre pronepote hic dictam cappellam & sepulturam, cum iure præsentandi, seu deputandi cappellanos, donavit Josepho Costæ filio Agathæ ejusdem Cardinalis neptis ex fratre, contra quem, Promotor Fiscalis Sacræ Visitationis Apostolicæ, cui etiam adhærebant aliqui dicti Cardinalis per cognationem conjuncti, difficultatem promovit, tam super invaliditate dictæ donationis, utpotè factæ sine licentia, & consensu Ordinarij, quàm etiam super invaliditate dictæ concessionis situs factæ per Capitulum, sine solemnitatibus per Sacros Canones, & per *Extravag. ambitiosæ* requisitis in alienationibus bonorum, & jurium Ecclesiæ. Quare desuper assumpta disputatione, de anno 1657. in eiusdem visitationis congregatione, pro Josepho prodiit in omnibus resolutio, & quidem iustè, ac rationabiliter.

In disputationibus autem desuper habitis, distinguendo dictas inspectiones, Unam scilicet, super donatione cappellæ; cum iure præsentandi, vel deputandi cappellanos; Et alteram super concessione situs, facta per Capitulum pro constructione eiusdem cappellæ; Quatenùs pertinet ad primam, dicebam etiam cum sensu veritatis, iniustam esse oppositionem, quoniam circa donationem iuris præsentandi, seu deputandi cappellanos, tunc intrarent ea quæ ex adverso deducebantur super prohibita donatione iurispatronatus sine consensu 2 Ordinarii, adeo ut, neque sufficiat ille Vicarii generalis, absque speciali mandato, ex deductis in præcedentibus, quando ageretur de beneficiis, vel cappellaniis, cum Ordinarij auctoritate formiter erectis in titulum collativum, secùs autem in hujusmodi cappellaniis manualibus, dictam erectionem non habentibus, magisque redolentibus simplex pium legatum, habens onus annexum celebrationis missarum, cum tunc regulæ beneficiales non intrent, adeo ut huiusmodi cappellaniarum, nedum laici, sed etiam mulieres & infantes sint capaces, ex deductis apud *Burat. decis.* 1. *& dec.* 224. *Dunozett. decis.* 101. repetit. *decis.* 138. *par.* 5. *recent.* & *sub tit. de beneficiis* ad materiam manualium; Et in specie donationis, vel alterius concessionis iuris deputandi huiusmodi cappellanos, quod non intrent regulæ beneficiales *Garz. part.* 1. *cap.* 12. *num.* 101. & conferunt quæ habentur *infra disc.* 55. de cessante necessitate consensus Ordinarii in acquisitione, iurispatronatus ex fundatione, vel dotatione huiusmodi manuallum.

Quo verò ad concessionem ipsius cappellæ, ac illius iuris honorifici, quod ex cappellarum usuali dominio resultat, pariter cautum non videtur in jure aliquam licentiam, vel consensum Ordinarii 3 requiri, cum nihil detur spirituale, ut contingit, quando donatur ipsum juspatronatus redolens formalem servitutem Ecclesiæ, vel beneficii, sed donari dicatur illud impropriam, quod aliqui subalternum, alii verò melius, usuale dominium dicunt, competens ratione rerum materialium pretio æstimabilium, adeo ut veniat in hæreditate, ac etiam affectum sit creditoribus, & cadat sub eorum concursu, vendique possit pro pretio ipsis materialibus proportionato, absque aliqua spiritualitatis mixtura, ex deductis per *Barbos. de jur. Eccles. lib.* 2. *cap.* 10. *de sepulturis, num.* 18. *Revit. cons.* 75. *lib.* 1. *Adden. ad Gregor. decis.* 145. *in fine*, *Salgad. in labyrinth. par.* 3. *cap.* 5. *num.* 50. & 51. atque ità docet recepta praxis; Multò magis dum agebatur de gratuita donatione facta in eum qui dici poterat compatronus, utpotè aliquod jus habens ex persona matris in hæreditate dicti Cardinalis, non obstante existentia masculorum, dum ex aliquibus circumstantiis, prætendebatur non intrare Statutum Urbis 146. sed potius successionem regulari debere ad limites iuris communis novissimi, per quod agnationis & cognationis, vel sexûs differentia, (licet malè, & contra Italiæ mores) sublata fuit.

Quo verò ad aliam inspectionem super prætensa invaliditate concessionis situs, factæ per Capitulum, adhuc prorsus irrelevans erat oppositio, quoniam ubi etiam ageretur de formali alienatione, adeo ut caderet sub dispositione *Extravag. ambit. de reb. Eccles. non alien.* adhuc tamen stante lapsu 4 longissimi temporis, annorum 60. & ultra, intrabat beneplacitum præsumptum, quod de iure resultat ex sola observantia tricennali, ut in sua materia *sub tit. de alienat. disc.* 1. & alibi pluries, potissimè ubi non intrat obstaculum resultans ex constitutione Urbani

Urbani VIII. supetventa de anno 1641. Tom quia dicta præsumptio jam perfecta & completa erat, Tum etiam quia intrare non videtur in hujusmodi materiis eo modo, quo non intrat in alienationibus, quæ fiant inter Ecclesias & ecclesiasticos, ut *d. disc. 1. de alienat.*

Verùm dicebantur hæc ad superabundantiam, dum hujusmodi concessiones non important verum ac proprium dominium, seù formalem servitutem Eccle-
5 siæ, sed qunddam dominium usuale, redolens quoddam jus honorificum, seù quamdam prærogativam discretam ab aliis de populo; Ideoque receptum est per solum Prælatum, seù Rectorem Ecclesiæ hujusmodi concessiones fieri posse juxta *conf. 1. Navarr. de sepulturis*, ut per *Genuen. in praxi Episcopal cap. 41. num. 16. Lotter. lib. 2. quæst. 4. numer. 10. cum sequen. Rot. dec. 222. par. 1. diversf. Cavaler. decis. 15. num. 2.* & in aliis; Cadente solùm quæstione, quatenùs concessio fiat pretio mediante, an id simoniam redoleat, sed concluditur negativè, & meritò, quoties pretium est proportionatum materialitati absque spiritualitatis mixtura. *Rodriquez quæst. regular. 58. art. 2. Genuen. in praxi d. cap. 41. Lotter. d. qu. 4. num. 54.* atque ità docet recepta praxis.

Excitata etiam fuit difficultas, an Capitulum ha-
6 beret participationem jurispatronatus dictæ cappellæ, ratione dominii situs, cum rectè dari possint duo patroni, unus ratione situs, & alter ratione fundationis, sive unus ratione constructionis, & alter ratione dotationis, ex deductis *decis. 137. num. 2. cum sequen. post Vivian.* Verùm & in hoc dicebam difficultatem non cadere; Licet enim *Abbas in cap. ad audientiam de Eccles. ædif. num. 11.* dicat Ecclesiam concedentem situm, ratione soli effici compatronam, attamen idem *Abbas* asserit contrarium de facto servari, atque talem esse communem consuetudinem, testantur *Lambertin. lib. 1. par. 1. quæst. 8 art. 6. num. 4. & 6. Vivian. lib. 1. cap. 2. num. 59. & lib. 2. cap. 7. num. 49. Gonzal. ad regul 8. glos. 10. num. 12.* atque talis est de facto communis & recepta praxis, dum revera id non importat formale juspatronatus, ut supra.

7 † Quando vendi seu alienari possint sepulcra agitur latè *in misc. Eccl. disc. 28.*

ANUEN. JURIS DISTRIBUENDI DE DURATIIS

Pro GEORGIO MARIA

Cum VINCENTIO de eadem familia Duratia.

Responsum.

De modo succedendi in jure administrandi, & distribuendi eleemosynas, & subventiones in familia, vel alia hujusmodi jura honorifica, & præeminentialia exercendi.

S V M M A R I V M.

1 *Facti series.*
2 *Quando opus habet tractum perpetuum & successivum, tunc officium executoris non est personale, sed habet tractum successivum.*
3 *De locis in quibus agitur de puncto in materia fideicommissaria, & quod intrent termini jurispatronatus.*
4 *Regulariter officium executorum est personale, & quando transmittatur.*
5 *In jurepatronatus familiari fit computatio vocum in capita, non in stirpes.*
6 *Quando intret computatio in stirpes.*
7 *Ex quibus tota familia vocata censeatur, tanquam unum corpus, sine distinctione linearum.*
8 *Nominatio personarum, quod non tollat dictam unitatem.*
9 *Quod observantiæ sit deferendum, illaque dividi non possit.*
10 *De numero pari, magis congruo, & usitato, quàm impari.*
11 *Peritis non est deferendum, nisi in concernentibus peritiam.*
12 † *De ordine succedendi in jurepatronatus.*

DISC. LIV.

Baptista Duratius prole carens, in testamento condito de anno 1583. institutis hæredibus sorori- 1
bus, aliisque dispositis ad rem non facientibus, mandavit ex ejus effectibus investiri in redditus, vulgò *comperas* S. Georgii, libras 250. m. ad effectum ut ejus fructus, juxtà satis laudabilem, ac frequentem Civitatis Ianuen. morem, singulis annis in perpetuum pro decore familiæ distribuerentur illis de eadem familia magis indigentibus, descendentibus à Vincentio patruo vivente, & Jacobo altero patruo prædefuncto, deputando, tam super hoc legato, quàm super omnibus aliis in eodem testamento dispositis in executores, qui in ea Civitate vulgò *fideicommissarii* appellantur, dictum Vincentium patruum, ac Joannem Baptistam, & Joannem Antonium ejus filios, necnon Petrum, Augustinum, & Joannem filios dicti Jacobi alterius patrui prædefuncti, ac etiam Dominicum Borsonum virum unius ex dictis sororibus, & futurum virum alterius sororis, & futurum virum alterius sororis innuptæ, qui fuit Michaël Justinianus, mandando quod quatuor ex dictis executoribus concluderent, dummodo inter eos adessent tres de familia.

Quamvis autem dicta deputatio facta esset nominibus appellativis, absque alia provisione pro tempore futuro, attamen observantia dedit, quod uno deficiente, subrogatus est alter de familia, frequentius verò filius in locum patris, vel frater in locum fratris, atque sequuta de anno 1664. morte Nicolai descendentis à dicto Petro, Georgius Maria ejus filius in locum patris subrogari petiit; Se opposuit autem Vincentius nepos ex filio dicti Joann. Baptistæ, prætendens istum locum supprimi debere, magisque expedire quod exequutorum numerus esset septenarius, hoc est extranei in locum unius ex dictis sororiis, cujus linea duravit & sex de familia, ità servando æqualitatem inter dictas duas lineas Vincentii & Jacobi, quæ tractu temporis redditæ fuot nimium inæquales, cum de tempore præsentis controversiæ in linea Vincentii senioris adessent solùm ipse Vincentius junior oppositor, ac dicti duo ejus filii, in altera verò Jacobi adessent 24. circiter masculi rationis compotes ex dictis tribus Jacobi filiis descendentes; Cùmque ille Senatus vel alter Magistratus, juxta morem petiisset votum aliquorum Assessorum, seu Jurisconsultorum, ab istis prodiit responsum, oppositoris voto conforme, quasi quod de congruo expediret dictum numerum esse inæqualem, non obstante quod testator æqualem numerum octonarium deputasset, cum id casui potius referendum veniret, ob incertitudinem, an soror innupta habere deberet necne virum, assignata pro principali fundamento ratione æqualis concursus, inter lineas per testatorem vocatas, fundando tamen in voto desuper edito in generalitatibus, in quibus consistebant etiam informationes hinc indè editæ, aliud speciale seù ad rem non continentibus nisi auctoritatem *Ancharani conf. 27. num. 7.* super successiva & perpetua vocatione, vel subrogatione dictorum executorum, ob perpetuitatem 2
operis à testatore expressè demandata, cumulando in idem

idem collecta *per Mandell. conf. 51. num. 1. & per tot. ubi Ald. & Fusar. quæst. 382. & 429.* super successiva & perpetua duratione fideicommissi ex conjecturis, & circumstantiis perpetuitatem ac tractum successivum denotantibus.

In hoc autem statu ex parte dicti Georgii Mariæ actoris requisitus, tam de proprio sensu pro veritate, quàm de responso ad causam, sub aliorum Assessorum remissione pendentem; Quamvis quæstio percuteret magis terminos fideicommissorum, quàm istos jurispatronatus, unde propterea *sub tit. de fideicommissis* actum habetur de aliis consimilibus controversiis, præsertim *in Ianuen. distributionum disc. 3. & in Neapolitana distributionum disc. 22.* Attamen ad effectum de-
3 cidendi istam controversiam particularem, magis adaptati, ac proximi, mihi visi sunt isti termini jurispatronatus familiaris, super modo scilicet concursus vocum, earumque computationis in exercitio juris præsentandi, aliorumque jurium patronalium.

Præsupposita igitur perpetua & successiva duratione dictorum executorum, quamvis in verbis eorum
4 deputatio esset personalis, (qualis de jure censetur executorum deputatio) ex plenè deductis *apud Dunozett. dec. 208. repetit. decis. 38. par. 6. rec.* stante quod operis perpetuitas, magis verò successiva observantia ferè unius sæculi id comprobabat, deducendo in id, ea quæ specialiter, ac magis ad rem in proposito habentur supra *in Sabinen. juris nominandi disc. 39.* potissimè, quia id jam supponebatur tanquam absolutum.

Quatenùs pertinet ad punctum controversum; Dicebam hujusmodi dispositionem continere quamdam speciem duplicis jurispatronatus activi & passivi, quorum primum est solum honorificum, super facultate ac jure distribuendi, ad instar juris præsentandi competentis, habentibus juspatronatus activum; Alterum verò est utilitarium illorum de familia indigentium, quibus distributio facienda est, adinstar illius necessariæ præsentationis, vel nominationis, quæ debetur personis habilibus de genere vocato, juxtà pluries deducta in præcedentibus ad hanc materiam jurispatronatus passivi.

His ità prænotatis, quodque extrà controversiam, utrumque jus esset merè familiare, absque aliqua mixtura qualitatis hæreditariæ. Hinc dicebam unum de duobus pernecessè in puncto juris, & quatenùs à certo dicta consuetudine recedendum esset, pernecessè concludendum venire; Vel scilicet quod nulla cadente distinctione linearum, venirent omnes pro tempore existentes de familia in capita, non autem in stirpes, Vel quod essent quatuor lineæ distinctæ.

Prima pars dilemmatis probata remanet ex eo, quod ordo succedendi in stirpes repugnare potiùs videtur naturæ, seù qualitati jurispatronatus fami-
5 liaris, utpotè congruus jurispatronatus hæreditario, & consequenter magis repugnans qualitati familiari vel gentilitiæ, in quo tota familia reputatur tanquam unum corpus, seù una universitas æquè continuenda ab omnibus ejus membris, vel partibus *ad text. in clem. plures de jurepatronatus*, ubi scribentes *Bald. in l. 1. C. de suis & legitimis, Alex. de Nevo cons. 6. num. 2. & 3. Lotter. lib. 2. quæst. 11. num. 123. Vivian. lib. 4. cap. 2. num. 28. & seqq. Buratt. dec. 183. num. 6. Rota dec. 82. num. 8. par. 7. rec.* cum aliis, de quibus supra *in Comen. beneficii disc. 23. & in aliis*, ac etiam *infrà disc. 61. generali*, super modo computandi voces.

6 Et quamvis non implicet etiam in jurepatronatus familiari, vel gentilitio generaliter, ac in ejus substantia in individuo, dari eumdem concursum in stirpes, juxtà ordinem jurispatronatus hæreditarii; Attamen advertebam id procedere, quando ab initio plures lineæ æqualiter constitutæ, ac discretæ essent, quia nempè juspatronatus reservatum esset pro duobus, vel pluribus, qui propriis, ac appellativis nominibus vocati sint, eorumque descendentibus, juxtà distinctionem derivatam ex textu *in cap. 1. de eo qui sibi, & hæredibus suis in usibus feudorum*; Tunc enim intrat uterque computandi modus in stirpes, & in capita respectivè; In stirpes scilicet inter ipsas lineas simul concurrentes, tanquam plures distinctæ Universitates, seù plura distincta corpora, adeò ut, nulla habita ratione capitum, tanta sit vox lineæ, in qua unus, vel duo existant, quanta sit vox alterius, in qua existant centum & ultra; In capita verò in qualibet linea discretivè ad illam repræsentandam, seù ad constituendam majorem partem, quæ absorbendo, seù suffocando minorem, totam repræsentat, juxta eosdem terminos *Clem. plures de jurepatronatus cum ibi notatis*, de quibus *decis. 2. par. 7. rec.* & pluries in præcedentibus, præsertim *disc. 32.* cum proximis, & infrà *d. disc. 61. generali*.

Atque cum his terminis, istaque distinctione linearum, procedendo sequi observabam secundam partem dilemmatis, quod scilicet non duæ, sed quatuor lineæ per testatorem constitutæ fuissent, Unam scilicet Vincentii patrui viventis, sub qua accessoriè vocati essent duo ejus filij; Et tres aliæ ex præfatis Petro, Augustino, & Joanne, qui, (defuncto jam eorum patre,) principaliter, propriis, ac appellativis nominibus vocati sunt, juxtà dictam distinctionem; Vel ubi etiam admittendum esset, ut duo filii dicti Vincentii, utpotè propriis etiam ac appellativis nominibus vocati proprias lineas ab initio distinctas constituerent, adhuc sonaret in idem, cum confusa linea patris in filiis, unoque istorum defecto sine prole, una tantùm superesset linea in concursu aliarum trium ab initio constitutarum adhuc durantium, ideoque quomodocumque diceretur, in puncto juris, ac præscindendo ab observantia, æqualitas per oppositorem prætensa nullum habere videbatur fundamentum.

Omninò autem verius videbatur, ut hæc linearum distinctio in testatoris animo non fuisset, sed considerasse istud jus merè familiare in universa familia tanquam in uno genere, seù uno corpore individuo 7
obtinere debente utrumque jus honorificum, & utilitarium respectivè, id autem non solùm comprobari observabam ex generali regula juris, de qua supra, fundata in individuitate subjectæ materiæ, ut advertitur à simili *in Romana palatii de Capranica sub tit. de fideicommissis disc. 106.* sed etiam à vocatione contemporanea patris, & filiorum, quod repugnat ordini succedendi in stirpes, ac propriè congruit vocationi familiari, ex deductis *apud Buratt. d. dec. 183. num. 16. decis. 82. num. 10. par. 7. rec. & in aliis*; Et clarius ob pluries repetitam dispositionem, quod ex dictis octo executoribus per testatorem deputatis, quatuor concluderent, dummodo inter istas adessent tres de familia; Hic enim ternarius numerus votorum æqualium de directo adversatur dictæ distinctioni duarum linearum seù stirpium, ut clarè ad sensum patet.

Neque vocationi totius familiæ tanquam unius corporis, adversari dicebam enumerationem personarum, cum hæc fieri quandoque soleat, ad denotandum de qua familia senserit, & nè aliàs extra- 8
nei eamdem nuncupationem habentes hujusmodi participationem prætendere possent, ut in proposito advertitur *dicto disc. 106. sub tit. de fideicommissis*.

Admittebam, quod in hac materia principaliter, ac omninò deferendum est observantiæ quæ principatum obtinet, ut pluries in præcedentibus advertitur, ac etiam infrà *disc. 61.* generali, super exercitio juris præsentandi; Dicebam tamen istam observantiam dividi non posse, sed, Vel attendendam, ut

de

de prætetito penè pet sæcula fuerat, quod confirmabat actoris intentum, Vel quod ab ea recedendo, attendi deberet dispositio juris communis, juxtà vulgarem & quotidianam propositionem, quam habemus in casu mixto, seù omisso per Statutum, vel consuetudinem.

Motivum verò congruentiæ, ob quod vota deberent esse potius inæqualia, quàm æqualia, nullum habebat fundamentum, ob adversantem voluntatem
10 testatoris non solum ob octonarium numerum ab initio constitutum, sed clarius quia parem quaternarium numerum designavit sufficientem ad concludendum, ac si essent omnes; Quodque æqualis potiùs, quàm inæqualis numerus adhiberi debeat in hujusmodi collegiativis, vel universalibus juribus, insinuabam antiqui exempla Moisis ac Romuli, dum ille æqualem numerum septuaginta, alter verò pariter æqualem numerum centum Patrum deputavit; Atque D N. Jesus Christus in electione Apostolorum parem duodenarium, ac in illa Discipulorum pariter æqualem 72. numerum designavit; Prout Collegium Cardinalium pari numero 70. constitutum est, distributum in tres ordines, quorum singuli, parem, non autem imparem numerum habent, nempè sex Episcopi, 50. Presbyteri, & quatuordecim Diaconi; Idemque habetur in denario, vel duodenario numero Tribunalium Rotæ, Cameræ, & Signaturæ in Urbe, & in Consiliis plurium Rerumpublicarum, cum similibus, ideòque non videbatur, cui fundamento ista consideratio innixa esset.

Potissimè, quia de congruentiæ rationibus, ad supremum Principem, vel Magistratum jura Principis habentem inquirere pertinet, non autem ad Ju- 11
risconsultos, qui electi tanquam assessores, ac periti, suum votum proferre debent, prout de jure, atque in concernentibus eorum peritiam, non autem in aliis ab illa extraneis; Adinstar eorum quæ habemus circa peritorum relationes attendendas in iis tantùm, quæ eorum artem, seu peritiam concernunt, non autem in iis, de quibus inspicere pertinet ad judicem, *Cephal. consil.* 104. *numer.* 126. *Dunozett. dec.* 826. *num. fin. Ottobon. dec.* 203. *num.* 12. & in aliis frequenter.

† DE ordine succedendi in jurepatronatus agitur 12
infra *disc.* 87. & de Distributione Eleemosinarum, *sub tit. de fideic. disc.* 237.

ALIQUÆ ANNOTATIONES GENERALES

Ad materiam Jurispatronatus, editæ in otio ad propriam memoriam.

DISCVRSVS LV.

De modis quibus acquiratur Juspatronatus in Ecclesia, vel Cappella, seù Beneficio.

SVMMARIVM.

1 *DE introductione jurispatronatus ejusque ratione, & quod sit ex gratia, & benignitate Ecclesiæ.*
2 *Per constructionem, dotationem, & fundum acquiritur juspatronatus de justitia.*
3 *Etiamsi non exprimatur.*
4 *Dummodo accedat consensus Ordinarii.*
5 *An sufficiat ille Vicarii Generalis sine mandato speciali.*
6 *Quando de facili mandatum præsumatur in Vicario.*
7 *Non requiritur autem in cappellaniis manualibus.*
8 *Potest dictus consensus præcedere, vel subsequi.*
9 *An possit supervenire post mortem fundatoris, & quod in feudis.*
10 *Sufficit consensus implicitus, & virtualis.*
11 *Vel præsumptus qui resultat à longa observantia.*
12 *Qui fundat ex necessitate, non acquirit juspatronatus.*
13 *An hæres qui fundat, vel dotat ex præcepto testatoris, acquirat juspatronatus.*
14 *In Ecclesia Regulari non acquiritur juspatronatus sine privilegio Apostolico in vimine.*
15 *Declaratur quando id procedat, secùs.*
16 *Per refectionem Ecclesiæ non acquiritur juspatronatus, & quando secus.*
17 *Ita etiam per augmentum dotis.*
18 *In casu augmenti dotis, vel refectionis, ubi etiam sit apta ad juspatronatus requiritur expressio non necessaria in casu meræ constructionis, vel dotationis.*
19 *Ordinarius non potest concedere Ecclesiam liberam in patronatum sine causa.*
20 *Et in casu constructionis, vel dotationis non acquiritur juspatronatus si constat de diversa voluntate, etiam conjecturali.*
21 *Si plures concurrant, putà unus construat, alter det solum, & alter dotet, omnes efficiuntur patroni.*
22 *De acquisitione ex privilegio Apostolico, non autem inferioris.*
23 *De aliis modis acquirendi, remissivè.*

DISC. LV.

AD invitandum fideles ad Ecclesiarum, vel cappellarum, & altarium, seù præbendarum con- 1
structionem, fundationem, & dotationem, ut ità divinus cultus augeatur, laudabilis in Ecclesia Catholica inolevit usus qui deindè in legem transiit, ab ejusdem tamen Ecclesiæ gratia, & benignitate proditа, ut Ecclesiarum, vel cappellarum constructores fundatores, & dotatores, Patroni efficiantur, atque juspatronatus acquirant, tam quoad quasdam præeminentias, ac jura honorifica, quam etiam quoad jus nominandi, seù præsentandi Rectorem, quem Ordinarius, vel alter Superior, ubi sit aliàs capax, ac idoneus admittere, & instituere tenetur; Id tamen ex Ecclesiæ gratia, & benignitate, *ad text. in cap. nobis de jurepatronatus*, ubi communiter scribentes *Vivian. de jurepatr. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 33. *& cap.* 9. *num.* 8. & communiter.

Tripliciter autem, ad differentiam illius puræ 2
gratiæ quæ ex privilegio resultat, de justitia acquiritur juspatronatus, nempè constructione, dotatione, & datione soli, seù territorii ad Ecclesiam fundandam, neque alter habetur in jure modus, per quem juspatronatus de justitia quæratur, *cap. Monasterium, & cap. filiis, vel nepotibus* 16. *quæst.* 7. *& cap. Abbatem* 18. *quæst.* 2. *cum concordan. per Abb. consil.* 54. *num.* 1.

n.1.par.1. & cons.59.n.2 par.2. Gonzal. ad regul 8.glos. 18. numer. 33. Gars. par. 5.cap 9.num.56.& seq.Vivian. hoc tractat.par.1. lib.2. cap.2. & seqq. Adden. ad Buratt. dec. 1. num. 13. & passim; Acquisitio enim privilegiativa est ex gratia.

Adeoque hic effectus ab una ex dictis causis resultat, quod etiam si de illius reservatione cantum
3 non sit, quoties expressè, vel conjectualiter non constet de remissione, vel diverso animo, adhuc acquiratur ad tex. *in cap. significavit de testib.* ubi DD. de quibus *add. ad Buratt. d. dec. 1. num. 14. Rot. dec. 517. nu.1.par. 1. recen. decis. 568. nu.4.par.4.* & frequenter.

Intelligendum tamen venit, dummodò unus ex his actibus sequatur de Ordinarii consensu, sine
4 quo talis effectus non resultat ad tex. *in cap. nobis de jurepatr.* ubi scribentes communiter, de quibus supra, & alii collecti apud *Buratt.d. dec. 1. nu. 6. ubi Add. nu.* 23. Cadente quæstione, an sufficiat ille Vicarij Generalis absque mandato speciali; Affirmativam enim suadet illa non incongrua ratio,
5 quod non est alienare, sed acquirere, atque rem utilem pro Ecclesia facere, ut sentire visa est *Rota in Auximana jurispatronatus* 12. *Iunij* 1615. *coram Sacrato, & in Clusina jurispatr.* 4. *Iulij*. 1636. *coram Macchiavello*; Verùm negativa est verior, magisque recepta, quam post *Calderin. cons. 1. de off. Vicar. numer.* 3. & alios antiquiores, tenent *Gars. par. 5. cap. 9.num. 75. Vivian. lib. 1. cap. 2. nu.31. Lotter.lib.2. quæst. 7.num. 2. & 3. Adden. ad Gregor.dec.420. nu. 8. Rota apud Rotas decis. 99. & 111.repetit. post Vivian. dec. 127. nu. 10. & 128. nu 1.* & in aliis.

Est benè verum, quod facilius isto casu, quam in altero donationis, vel alterius alienationis ista facultas præsumptivè, seù adminiculativè admittitur,
6 ut occasione præsumptæ probationis resultantis à lapsu temporis advertitur *apud Buratt. dec. 702. numer.* 4. Potissimè verò circa præsumptionem resultantem à facultatis concessione circa collationem beneficiorum, sive ab Episcopi absentia cum longa distantia, ut advertitur *supra disc.* 28. ubi consideratur differentiæ ratio inter istum consensum præstandum novæ fundationi, & alterum præstandum alienationi jurispatronatus, quod isto secundo casu, mora non ità causare potest irreparabile præjudicium, sicuti potest in primo, quia scilicet habens bonum propositum fundandi Ecclesiam, vel beneficium potest interim mori, vel pœnitere, ideoque facilius in Vicario, absente præsertim Episcopo, illa facultas admittenda est.

Requiritur autem iste Ordinarij consensus, quando agitur de formali erectione beneficij ecclesiastici, quod esse debeat de jurepatronatus
7 laicorum, atque ad patroni præsentationem provideri in titulum collativum, secùs autem ubi agatur de erectione simplicis cappellaniæ manualis, quæ redolens speciem piæ dispositionis cum onere Missarum, non dicitur beneficium, neque cadit sub regulis beneficialibus, ex deductis *per Buratt. decis.* 1. ubi quod etiam infantes, ac mulieres sunt capaces, ibique *Adden. nu.* 22 & habetur *sub tit. de Benef.* ad materiam manualium *disc.* 97. ac etiam pluries insinuatur *supra in præcedentibus*.

Non requiritur tamen, ut iste consensus præcedat, vel interveniat in ipso actu, quoniam
8 etiam ex intervallo potest subsequi, ut *decis. 17. de jurepatron. in antiqu. Mantic. dec. 86. num. 7. Adden. ad Gregor. dec. 420. numer. 7. in fin. Buratt. dec. 702. numer. 5. ubi Adden. ibid. lit. B. & dec. 1. num. 25. Rot. dec. 316. num. 14. par. 10. rec.* Licet plures ex allegatis, loquantur in terminis consensus super donatione jurispatronatus jam creati, sed eadem est ratio, imò facilius admittendus est consensus in isto casu erectionis, ut supra.

Et quamvis in feudis, ac aliis in commercio non existentibus, in quibus contractus recepit
perfectionem ab assensu, debeat iste intervenire 9
re integra vivientibus contrahentibus, non autem post mortem, absque novo hæredis consensu, ex iis quæ habentur deducta *sub tit. de feud. disc.* 109. Attamen isto casu, consensum posse subsequi firmatur *decis. fin. de jurepatr. in antiq. numero 4. & decis. 337. numero 7. par. 2. rec. Adden. ad Gregor. d. dec. 420. numero 7. in fin.* Idque comprobari videtur ab eadem ratione ob quam favore dotis, idem habetur *d. disc. 109. de feud.* quod scilicet hæres cogi posset ad effectuandum pium opus fundatum ab ejus auctore cujus factum impugnare non potest, undè propterea non intrat ratio ob quam in feudis, & similibus non admittitur assensus revalidatorius post mortem.

Item opus non est, quod de dicto consensu expressè appareat, quoniam sufficit etiam tacitus, seù
virtualis, qui resultat ab institutionibus factis per 10
Ordinarium in vim præsentationum, ex deductis *per Add.ad Gregor.d.dec.420.& ad Buratt. dec.1.& 702.* & conferunt quæ insinuantur supra *in Civitatis plebis*
cappellania disc. 27. Ac etiam sufficit præsumptus qui 11
resultat à lapsu longi, vel longissimi temporis juncto cum observantia, ut supra insinuatur, ex ejusdem allegatis.

Præmissa verò circa acquisitionem ex dictis causis, fundationis, dotationis, vel soli, plures recipiunt limitationes, vel declarationes; Primò scilicet ubi non ex voluntate, sed ex necessitate, atque in alienæ voluntatis exequutionem id fiat, quoniam non præstat beneficium qui debitum impendit; Ac etiam quia introductio jurispatronatus Ecclesiarum & beneficiorum in laicis, habet
rationem allectionis ad fundandas, vel dotandas 12
Ecclesias & beneficia, quæ ratio cessat in eo qui coactus, vel cogendus id agit, ut cæteris relatis *Gregor. dec. 197. numero 2. ubi add. numero 5. Add. ad Buratt. decis. 21. numero 26.* ubi allegantur *Lambertin. & alii*, & habetur etiam *decis. 220. numero 9. par. 6. rec. repetit. apud Dunozett. decis. 310. & in aliis.*

Et quamvis habeamus magis receptum, quod
hæres qui non voluntariè, sed in exequutionem 13
voluntatis, ac præcepti sui auctoris fundat, adhuc tamen acquirit jurispatronatus quoties non expectat præcisam coactionem, sed spontè auctoris voluntatem implet, juxtà distinctionem, de qua *decis. 167. numero 5. & 6. parte 2. divers. Seraphin. dec. 871. numero 2. Buratt. dec. 21. numero 1.* & dictum fuit *in Romana jurispatronatus 12. Decembris 1659. coram Cerro*, edita in causa de qua *sup. disc.* 14. Attamen id non videtur adversari dictæ conclusioni, siquidem ad hæredem pertinet juspatronatus, non tanquam ad fundantem, vel dotantem jure suo, sed tanquam repræsentantem personam fundatoris, ac succedentem in eo jurepatronatus, quod ratione fundationis destinatæ per morientem, in eo habitualiter, & ex tunc, inductum videtur; Eatenùs verò in casu quo hæres negligendo servare defuncto fidem, expectet præcisam Superioris coactionem, isto jure caret, juxta dictam distinctionem, quatenus ita effici dicatur tali gratia, seu beneficio indignus, ut advertitur *d.decis.* 14. Multa siquidem conceduntur in jure hæredi gravato alteri restituere, qui fidem servando, hæreditatem spontè adeat, ac restituat, quæ denegantur illi qui adire, ac restituere renuendo, ad id cogitur.

Et consequenter firma videtur dicta conclusio, ut ille qui ratione hæreditariæ qualitatis, defunctum verè patronum non repræsentat, sed opus exequitur ex obligatione quam evitare non potest, vel tanquam nudus minister non efficiatur patronus, cùm actus

tribuatur mandanti, non autem exequenti, qui reputatur nudum organum, seu instrumentum mandantis.

Secundò eadem peincipalis conclosio limitatur, ubi agatur de Ecclesia Regulari, in qua non sufficit fundatio, vel dotatio eom consensu
14 Ordinacij, nisi etiam accedat privilegium Apostolicum io limine, *ad tex. in cap. nobis de jurepatron. Mohedan. dec. 10. eod. tit. numer. 5. Put. dec. 382. lib. 2. Rot. cecis. 29. num. 9. par. 7. rec. Otthobon. decis. 159. numer. 9. cum aliis per Add. ad Buratt. dec. 1.* & tanquam absolutum supponitur in proximè infrà allegandis authoritatibus, super hujus limitationis declarationibus.

Intelligitor autem in ipsa Ecclesia Conventuali, non autem in aliis Eeclesiis inferióribus, quæ sint membra, seu alias de pertinentiis Eeclesiæ prin-
15 cipalis, vel Monastetij, vel in Cappellis, ut probat idem *text. in dicto cap. vobis, Lambertin. lib. 1. part. 1. quæst. 7. artic. 23 numer. 3. Rot. decis. 224. n. 18. p. 12. recent. add. ad Buratt. dicta decis. 1.*

Item, ut procedat ad effectum joris præsentandi, vel nominandi Prælatum, vel alium superiorem Regularem, non autem ad alios effectus, præsertim verò quoad jura honorifica *dec. 210. num. 11. & 593. num. 6. part. 5. recent. add. ad Buratt. decis. 1. Cavaler decis. 265. numer. 6. & 7. 321. per tot. 336. in fin. & 445.* in quibus agitur de Monasterio Monialium, ac firmatur in ultima, ut possit competere consensus in electione Abbatissæ, quodque principalis limitatio prreutiat etiam jus sepulturæ, quod in Ecclesia Regulari pee fundationem, non acquiritur, *ut dicta decis. 445. numer. 5. & 6.* ubi videri possuot fundamenta, cùm occasio uunquam teibuerit, id in foro disputare.

In casibus verò in quibus juspatronatus etiam in Eeclesia Reguiari ejusque membris, ut supra acquieatue ob coustructionem, quoties concurrit consensus Ordinatij gaoeealltet ad acquisitionem jurispatronatus teqoisitus, non est neeelsarius altee consensus Superioris Regularis, ot apud *Cavaler. dicta dec. 326.*

16 Tertiò limitatur dicta principalis conclusio, ut eatenus atquiratur juspatronatus pee constructionem Eeclesiæ, quatenus ex integro construatur, secùs autem si reficiatue, vel eestaueetur, quoniam tunc erit restaurator, ac benefactoe, non autem patroons, nisi esset adeò diruta, quod oporteat eam ex Integro coostruere, ita ut indigeat nova consectatione *juxt. glos. in cap. quando hoc tit. ubi Roccb. verbo construxerit num. 12. Lambertin. lib. 1. part. 1. quæst. 6. art. 5. num 13. & seqq. Gonzal. ad Regul. 8. glos. 28. num. 33. Buratt. decis. 931. num. 7. ubi adden. litt. B.*

Idemque ex eadem ratione eirca acquisitionem ex causa dotationis, procedit eirca dotationem, quod
17 scilicet detur omnimoda dos congrna pro Eeclesia indotata, secùs autem ubi detur dotis augmentum, quoniam tuoc pariter dicitur potiùs benefactor, quàm pattonus, atque id quod datue, potiùs refertur eleemosynæ, quàm doti, ea deductis *per Lotter. lib. 2. quæst. 8. num. 32. cum seqq. Rota decis. 568. part. 4. recent. num. 3. & 4. Cavaler. decis. 36. num. 2.* & in aliis pluries, de quibus *adden. ad Buratt. dicta & decis. 931. numer.* 8.

Et licèt per dictos *adden. num fin.* ponderetue, an augmentum præponderet antiquo valori, cujus medietatem exeedat; Attamen id continet æquivocum clarum; Id enim pereutit diversos terminos, quando scilicet adsit juspattonatus ea privilegio Apostolico expresse conceeso ex causa augmenti dotis, ad effectom inspiciendi, an dicatue juspatronatus ex mera gratia, & privilegio, vel ex causa onerosa. pro affirmativa, vel negativa subjectione reservationibus Apostolicis, juxta ea, quæ habentur infrà *disc.* 65. & supra *disc.* 10. Secùs autam, ubi Ecclesia est jam congeuè dotata, ita ut diei non valeat depauperata, & indotata, quoniam quodeumque augmentum, quamvis præponderet antiquæ doti, impoeiabit quidem majorem ditationem, non autem dotatiooem; Ad instar eorum, quæ habemus in mateeia unionis faciendæ de beneficiis, ob necessitarem, non autem ad majorem ditationem, ut in sua materia *sub tit. de benefic.* præsertim *in Serana disc. 43.* & in aliis ibi proaimis, & sic quemadmodum refectio, vel restauratio oon attenditur, nisi in casu omnimodæ tuinæ, ut supea, quoniam, si Ecelesiam jam constructam, atque in suo esse peefectam, & habilem, aliquis ad moderniorem, ac magis conspicuam, & sumptuosam structuram teducere velit, non per hoc efficietur patronus, ita à pati; Et propterea, vel Ecclesia debet esse omniodò depauperata, vel saltem, quod ita ejus dos incongrua effecta sic, ut depauperata quoque dici valeat, *Lotter. dicta quæst. 8. num. 32.* cum aliis supra allegatis, & ex iis, quæ habentur in dicta materia unionis *sub tit. de benefic.*

Verùm, & isto casu, neque refectio, vel dotis augmentum sufficit, nisi accedente etiam eodem consensu Ordinarij, (qui necessarius est peo acquisitione jurispatronatus pro dotatione, vel 18
constructione ex integro,) expresse dicatur id fieri ex caosa acquieendi juspatronatus; Sive cessante declaratione expressa de tali voluntate, constet saltem, conjecturaliter, ut *dicta decis. 568. num. 5. part. 4. recent.* Atque in hoc differunt nova constructio, vel dotatio ea integro, vel testaueatio, seu dotis augmentum, quod primo casu, per ipsum actum, noo constito de diveesa voluntate, absque alia expressione, vel declaratione, acquiritur juspatronatus, secùs autem in secundo, ut *per Lotter. dicta quæst. 8. n. 33. & seqq.*

Cùm enim Ordinarius, vel alter inferioe Papa, non possit Ecclesiam liberam facere, servam, ex deductis supra *in Rossanen. disc. 12. & a'ibi*, atque 19
inducere hanc servitotem, sit species alienationis, non admittendæ, nisi ex causa à jure probata, hinc proindè copulativè requiritur voluntas, & potestas; Ista verò peodet à eaula, nè alias id quod directè prohibitum est indirectè concrdatue, quod scilicet Episcopi, vel alij Prælati sub hoc pallio refectionis, seù augmenti dotis, Ecclesias liberas coneedant laicis in patronatum.

Verùm in casu etiam regulæ, quod scilicet agatur de constructione, vel dotatione ex integro, ob quam etiam sine expeessione, juspatronatus acquiratur, adhue id provenit ex quadam simplici juris præsumptiune, cessante non solum ex contraria 20
probatione expressa animi faciendi opus ex solo motivo pietatis, ac salutis animæ sina hoc præmio, sed etiam si conjecturalitee, ac adminiculativè, ad communitee *not. in cap. significavit, de testib. ex plenè collect. per adden ad Buratt. decis. 1. numero* 14. & communiter; Undè propterea si qois absque dicto animo acquieendi juspattonatus opus faciat, vel faciendum præcipiat, non videtur quod hætes, vel foccessor id piætendere valeat; Quinimò neqne ipsemet ex intervallo, postquam Ecclesia jam consteucta, vel dotata in stato libertatis constituta est.

Quia verò dictæ tres causæ fuodationis, dotationis, & concessionis soli, non requituntue copulativè, sed disjunctivè, quod scilicet ipsarum quælibet sufficit. Hinc proindè si easus præbeat, quod unus det fundum, altee dotet, & alter construat, omnes 21
efficiuutor compatroni, obtinentes quidem insolidum juspatronatus, quod habitualiter est unicum, ac individuum cum coæquali jure in exercitio, eo

modo, quo de Ecclesia dante situm, & de construente cappellam motivatur *discur.* 53. ut in specie aliis relatis, *Rota decis. 249. numer.6. part. 9. recent.* quamvis in eo casu contrarium sit verius ob diversam rationem; Licet enim multiplicitas patroonorum reputetur Ecclesiæ onerosa, & præjudicialis eo, quia magis differtur spes libertatis, attamen est præjudicium remotum, ac leve, cum ob hæreditariam qualitatem, quæ regulariter inest, rari sint casus, in quibus ob deficientiam hæredis, dicta libertas verificatur; Et quemadmodum prohibitum non est, ut idem fundator, vel dotator ab initio juspatronatus pro pluribus lineis, vel familiis reservet, sivè, quod plures personæ, vel familiæ quandam speciem societatis desuper contrahendo fundent, ac dotent, ità isto quoque modo si eandem societatem plures in jurispatronatus acquisitione ineant.

Alter acquirendi modus est per privilegium Apostolicum concessum à Papa, vel ab eo cui Papa talem facultatem dederit, cum non alteri, nisi Pa-
22 pæ id tribuatur, tanquàm absoluto Domino Ecclesiarum, & Beneficiorum; Episcopis autem, aliisque inferioribus Prælatis non conceditur hæc facultas, sine causa faciendi servam Ecclesiam liberam, ut suprà advertitur.

Et quamvis istud jus competens ex privilegio, quoad effectum præsentationis videatur quodammodo inutile, ob subjectionem reservationibus, ac affectionibus Apostolicis, attamen adhuc alicujus operationis est, tam quoad jus præsentandi cessantibus reservationibus, quàm quo ad jura honorifica.

Alij verò tituli, seù modi, de quibus *disc. proximè*
23 *sequen.* potius translationem de uno in alium, quàm novam acquisitionem important.

† DE modo acquirendi jus patronatus agitur supra *disc.* 12.

De aliis modis acquisitionis jurispatronatus jam constituti, seu verius de modis translationis de uno in alium, per successionem, donationem, vel aliam dispositionem inter vivos, vel per ultimam voluntatem, seu præscriptionem.

SVMMARIVM.

1 *De titulis, quibus mediantibus juspatronatus, jam in esse productum transfertur de uno in alium.*
2 *Atque in hoc non intrat distinctio inter potentes & privatos.*
3 *Juspatronatus de sui natura est regulariter hæreditarium.*
4 *An juspatronatus transeat in fiscum remissivè.*
5 *Et an transeat in fideicommissarium, ac veniat sub restitutione fideicommissi, remissivè.*
6 *Quid in legato, vel fideicommisso particulari distinguitur.*
7 *Idem in donatione, vel alia dispositione, ut non valeat, sine consensu Ordinarij.*
8 *Et non sufficit illa Vicarij Generalis, sine speciali mandato.*
9 *De propositione, quod ubi periculum est in mora, multa conceduntur.*
10 *Donatio, vel alia dispositio, sine assensu Ordinarij non abdicat jus a donante cujus præsentatio prævalet.*
11 *Et si fiat secunda donatio alteri, cum dicto consensu, hæc secunda prævalet primæ.*
12 *Declaratur quando secus, atque intret retrotractio.*
13 *Valida est donatio in compatronum, vel in Ecclesiam, seu personam Ecclesiasticam.*
14 *An valeat donatio, quam pater in vita faciat filio.*
15 *Juspatronatus annexum hæreditati, vel castro seu prædio, an & quando licitè cadat sub contractu emptionis, & venditionis.*
16 *De quæstione comprehensionis, seu annexionis jurispatronatus, sub castro, vel prædio.*
17 *De circumstantiis ob quas feuda, & castra plus æstimantur.*
18 *Si vendatur ipsum juspatronatus, seu aliàs habeatur ratio in pretio actus est nullus, & juspatronatus amittitur, & cui acquiratur.*
19 *Etiamsi accedat consensus Ordinarij, qui in hoc non relevat.*
20 *De præscriptione jurispatronatus contrà Ordinarium vel contrà Ecclesiam.*
21 *De altera præscriptione contra compatronos, utrum cadat in gentilitio, seu familiari & quando secus.*
25 *Et de præscriptione jurispatronatus hæreditarij, ut non sufficiat decennalis, sed requiratur quadragenaria, etiam, sine titulo.*
23 *In quo differant hæc præscriptio, & altera, de qua num. 20.*
24 *In hac materia non est differentia inter juspatronatus Ecclesiasticum, & laicale.*
25 *De requisitis ad præscriptionem scientia, & patientia, ac privativa.*
26 *An adversus hanc præscriptionem detur restitutio in integrum.*
27 *De ratione ob quam rarò detur præscriptio valida.*
28 *Quando de facili in hac materia detur præscriptio super jure, seu modo præsentandi.*

DISC. LVI.

POstquam juspatronatus, de novo esse, ad esse pro- 1
ductum est, atque alicui quæsitum ex causis de quibus *disc. proxime præced.* Illud aliis etiam acquiri contingit, seù verius de uno in alterum transferri ex causis, vel titulis diversis ab eis, ex quibus prima acquisitio sequitur, nempè successione, donatione, legato, ac etiam quandoque emptione, & venditione, seù alio contractu correspectivo, ac etiam præscriptione, ut infrà.

In hac autem acquisitionis specie, cum S. C. T.
nihil innovaverit, sed incorrecta remaneat generalis 2
dispositio juris communis, hinc proindè non cadit illa potentium, ac privatorum distinctio, de qua *in duob. discurs proximè sequentibus*, sed idem in omnibus indistinctè procedit.

Distinguendo autem dictas acquisitionis, vel transitionis species; Quatenùs pertinet ad primam, testatæ, vel intestatæ successionis universalis, præseferentis jus hæreditarium, per quod successor repræsentat fundatoris personam in universo ejus jure activo, & passivo; Quoties non obstet lex fundationis, vel alia circumstantia inductiva limitationis regulæ; Ista assistit hæredi, ut in eum
transeat juspatronatus, quod de sui natura est hæ- 3
reditarium, ut habetur *infra disc.* 60. ubi de hac materia, quando scilicet sit potius hæreditarium, quam gentilitium, vel econtrà, duabus quæstionibus in hæreditario cadentibus; Una scilicet, an
transeat in fiscum pœnalem, vel etiam successo- 4
rem, ob defectum legitimi hæredis, & de hac habetur *supra in Lunen. Zarzanen. discur.* 38. Et altera an transeat in fideicommissarium, illaque, ubi agatur de fideicommisso universali est quæstio po-
tius voluntaris, quàm potestatis, ex deductis plu- 5
ries supra, præsertim *discur.* 36. & *infra dicto disc.* 60.

Quo verò ad legatum, vel fideicommissum particulare, (quod sonat in idem;) Aut agitur de jurepatronatus reali, seù annexo castro, vel prædio super quo principaliter substantiatur legatum, vel fideicommissum. Et tunc, præsupposita annexio-

ne, non

ne, non dubitatur de dispositionis validitate, quamvis nullus accedat Ordinarii consensus, ut in for-
6 tioribus terminis emptionis, & venditionis, pretio mediante, vel alterius contractus correspectivi habetur infra; aut verò legatum, seu fideicommissum particulare principaliter percutit ipsum juspatronatus, Et tunc, Aut est ad favorem compatroni, & non dubitatur de validitate dispositionis absque alio consensu Ordinarij eodem modo, quo in donatione & alia dispositione, ut infrà; Aut est ad favorem extranei laici, & pariter extrà dubium est invaliditas.

Idemque in omnibus cum eadem distinctione
7 procedit in donatione, vel quocumque alio actu, vel dispositione, quamvis gratuita, Ut super his omnibus, præsertim verò in donatione, in qua, tanquam à frequentius contingibili, habetur major pars auctoritatum, ac decisionum, ad satietatem habentur collectæ auctoritates, & decisiones per *adden. ad decis. 46. part. 9. recent. numer. 57. cum seqq. Rot. decis. 430. part. 9. dec. 238. part. 10. dec. 130. & 298. par. 11. rec.* In quibus editis in eadem causa, *Fesulana benef. seu Oratorij*, plenè habetur de defectu potestatis Vicarij Generalis præstandi
8 hujusmodi consensum, sine mandato speciali, super quo etiam plura cumolant *dicti adden. ad decis. 46. part. 9. numero 73. & seqq.* ac habetur etiam *disc. præced.* in casu fortiori consensus præstandi novæ erectioni, aliquam peculiarem rationem habenti, or in Vicario, absente Episcopo, talis potestas admittenda, vel de facili præsumenda sit, quia periculum in mora subesse potest, ea ibi deductis, *& per add. ad dictam decis. 46. part. 9. numer. 79. & seq.* Ubi *ex num. 81. cum plur. seqq. ad finem*, idem satis elaboratus, ac probus Additionator, juxta ejus
9 consuetas digressiones, multa cumulat, circa ea, quæ celeritatem desiderant, atque periculum, ex mora patiuntur.

10 Adeoque invalida est donatio, vel alia particularis dispositio, aliàs absque dicto consensu prohibita, quod nullum jus à donatore, vel transferente abdicatur, ideoque istius potius, quam donatarij, vel translatarij præsentatio attendi debet, ac prævalere; Atque si deindè alteri fiat donatio,
11 vel alia translatio cum dicto consensu, ista prævalet primæ, ea deductis *in dicta Fesulana benef. seu Oratorij decis. 430. part. 9. decis. 238. part. 10. decis. 130. & 298. part. 11.* ac etiam *decis. 306. ead. par. 11. add. ad dictam dec. 46. par. 9. num. 61. & seqq.*

Ad quod conferunt ea, quæ pluties habentur *sub tit. de feud.* & sub altero *de emphyteus.* ac etiam frequentius *sub tit. de Regal. ad materiam officiorum, & locorum montium*, super potioritate illius, qui primo assensum actus revalidativum obtinuit, quamvis esset tempore posterior, ac etiam in materia resignationis beneficiorum, cum similibus.

Quod intelligendum venit, quatenùs ille, cui primo loco facta est donatio, vel alia translatio, neglexerit Ordinarii consensum petere, ac obtinere, secùs autem, si petierit antequam fieret secunda, seù alias jus tertio quæreretur, Ordinario autem recusante, vel negligente, recursum habuerit ad Superiorem, qui talem consensum, utpotè indebitè denegatum, suppleverit, quoniam tunc admittitur retrotractio ad suum initium, etiam in præjudicium tertij, in quem medio tempore jus translatum esset, atque cum hac distinctione intelligendus est *Lambertin. lib. 1. part. 2. quæst. 1 artic. 2. numero 3. vers. casus autem*, ut explicat *Rota* apud *Mantic. decis. 86. numer. 7. & seqq. & dicta decis. 306. numer. 9. & 10. part. 11. recent. add. ad dictam decis. 46. part. 9. num. 71. & seq.*

Procedunt, hæc in donatione, vel alia particulari dispositione, ut supra, quæ fieret in laicum extraneum, ideoque utraque qualitas copulativè
requiritur, quod scilicet ille, in quem dicta dis- 13
positio fit, sit extraneus, ac etiam sit laicus. Si enim esset extraneus, sed Ecclesia, vel persona ecclesiastica, intuitu scilicet Dignitatis, vel officii Ecclesiastici, non autem, si accidentaliter illa privata persona in Statu clericali reperiatur, tunc validè fit donatio, vel alia dispositio, etiam sine consensu, quoniam tunc cessat illa suspicio, ob quam dictus consensus est requisitus. Vel si est compatronus, quamvis laicus, cui licitè donatur, vel sit legatum, ea eadem ratione, ob quam licita est alienatio feudi, vel emphyteusis, aut alterius rei prohibitæ inter comprehensos in investitura; Ac etiam ratione individuitatis jurispatronatus, quod totum esse dicitur penes omnes, ac singulos in solidum, diviso solùm exercitio, ut pluries habetur *in præcedentibus*, ac etiam *in sequentibus*, ideoque donatio, vel alia dispositio non transfert jus de novo, neque servitutem Ecclesiæ auget, vel immutat, sed solum donatario ità suo juri cedente, atque se de medio tollente, jus compatroni, per remotionem obstaculi, seu ex beneficio juris non decrescendi, remanet plenius, juxta opinionem *Butr. & Card.* rejecta contraria *Archidiac.* & aliorum, ea relatis per *Duran. decis. 87. Grat. discept. 577. nu. 37. Otthob. decis. 230. num. 12.* ubi de utraque favore Ecclesiæ, & compatroni, & passim.

Et quamvis Rota apud *Caputaq. decis. 131. part. 2. num. 3.* dicat, quod ubi juspatronatus est hæredi-
tarium, requiratur consensus Ordinarij, etiam in 14
donatione, quæ fiat per patrem filio, ex eo quod filius vivente patre in jurepatronatus hæreditario nullum jus habet, neque compatronus dici valet, ideoque jure extranei haberi debet, atque cum hac auctoritate pertransrat (licet incidenter) *Gratian. d. discept. 577. num. 38.* ac etiam *Rota in dicta decis. 238. num. 8. part. 10. recent.* attamen id nullum videtur habere juris fundamentum; Siquidem *Lambert. lib. 5. part. 2. quæst. 2. artic. 53. numero 3. Rocch. verbo competens, numer. 19. & Vivian. lib. 5. cap. 2. num. 10.* dicunt, (& benè) quod filius vivente patre nullum jus habeat in jurepatronatus hæreditario, quia non datur hæreditas viventis: Ac etiam quia pater potest si vult, illud in extraneum transferre, ad effectum, ut de præsentatione facta per filium, nulla ratio haberi debeat, & hoc est quod dicunt præfati Auctores; Secus autem ad effectum de quo agitur, quoniam licet filius in hoc non sit successor necessarius, attamen attento ordine naturæ, filio quasi debita dicitur successio Patris, & consequenter benè dici potest proximè successurus, cujus respectu donatio vel alia dispositio, speciem potiùs præventivæ successionis, præseferre videtur; Ad instar eorum, quæ habemus, præsertim in feudis Regni Neapolitani strictissimam habentibus prohibitionem alienandi, per illam particularem Constitutionem quæ incipit: *Constitutionem divæ memoriæ*, magis strictam, quàm resultantem generaliter à lege feudali in *cap. Imperialem de probib. feud. alien. per Federic.* quoniam dicta prohibitione non obstante, validè fit refutatio in filium, seù alium proximè successurum, etiam sine assensu, quoties non est pactionata, ex deductis *sub tit. de feud. disc. 13. 71. & 76.* & in aliis, ibi annexis, & *sub tit. de dote disc. 146.* Et tamen in illis feudis, utpotè habentibus hæreditariam qualitatem, intrat eadem ratio, quod filius nullum jus habeat vivente patre, qui potest liberè feudum extraneo alienare, cum assensu Regio, qui habenti successorem non denegatur, ut in dicta sua materia *de feudis*; Ideoque longa differentia est, inter extraneum, & proximè succes-

sitrum; Ac etiam quia, inter patrem & filium non de facili cadit illa simoniæ, vel turpitudinis suspicio, quæ in donatione facta extraneo, regulariter inverisimili, cadere potest, ideoque dicta propositio nullatenùs recipienda videtur, quamvis adhuc occasio non præbuerit, id formiter disputare.

Ubi verò translatio jurispatronatus de uno in alterum sequeretur per contractum emptionis, & venditionis, pretio mediante, seù aliàs per actum correspectivum, ac onerosum, & tunc intrat supe-
15 rius insinuata distinctio: Aut enim contractus principaliter cadit super alia re, cum qua accessoriè, & consequutivè veniat juspatronatus, quia nempè vendatur hæreditas, aut vendatur castrum, seù villa, vel prædium, cui annexum sit juspatronatus, & tunc nisi illud principaliter in contractum deducatur, habita illius ratione in pretio, quod ità sit majus, receptum est rectè cadere sub illo contractu, quamvis nullus accedat Ordinarij consensus, *cap. ex litteris, & cap. cum sæculum hoc tit.* ubi scribentes relati per *Barbos. in collectan. ad dictum cap. ex litteris*, Et de qua distinctione data per *Calderin.* habetur apud *Geminian. Franch.* & alios *in cap. 1. hoc eod. tit. in 6. Lambertin. Rocch. Lotter.* & alij per *Rot.* apud *Otthobon. decis. 234. num. 8. & seq.* cum aliis relatis per *add. ad dictam decis. 46 part. 9. num. 11. cum seqq. ad 21.* adeo ut sit conclusio, quæ hodie transit sine difficultate, quamvis jurispatronatus mentio fiat, quoniam censetur id gratià exprimendi id quod inest, quoties, ut dictum est, nulla ejus ratio habeatur in valutatione; Cadente solum quæstione facti, seù voluntatis super ejus annexione, seù comprehensione sub hæreditate, vel alia universitate vendita,
16 de qua *dec. 207. part. 6. 228. par. 7 164. & 266. part. 11. recent.* & sæpius.

Et quamvis praxis doceat, ut in æstimatione præsertim feudorum, seù castrorum & locorum jurisdictionalium, aliqua de hujusmodi juribus à
17 peritis ratio habeatur, attamen id non videtur inducere simoniam, vel aliam infectionem; Tùm quia hæc non datur sine pacto, quod est ejus essentiale requisitum; Tùm etiam, quia major æstimatio non pendet ab eo, quod ipsum juspatronatus veniat in pretio, ac æstimetur, sed quia hæc & similia jura, quamvis nullam bursalem utilitatem præseferentia, qualificant castra, seù feuda, quæ ad majorem, vel minorem rationem in genere æstimantur, ob majores, vel minores qualitates, putà ob situs amænitatem, ac Provinciæ, vel regionis opportunitatem, cum vicinitate maris, vel magnæ Civitatis, nec non populi numerum, vel nobilitatem cum similibus, ideoque major valor ità oritur accessoriè, ac de natura rei, non autem quod ipsa qualitas præcisè veniat in æstimatione, & pretio.

Si verò concurrat pretium, vel alia æquivalentia temporalis ratione ipsius jurispatronatus principaliter ac de per se considerati, & tunc non solum in-
18 trant censuræ aliæque pœnæ contra simoniacos à sacris Canonibus inflictæ, ac nullitas actus, sed etiam amissio jurispatronatus, cum Ecclesiæ libertate, si patronus est unicus: Si vero partem habeat, tunc ejus pars non accrescit compatronis, sed pertinet ad Episcopum, *Lambertin. lib. 3. quæst. 8. artic. ultimo*, cum aliis relatis *per add. ad dictam decis. 46. num. 1. & seqq. part. 9. recent.* licet hæc unquam, vel nimium raró forus audiat ac tractet.

Neque isto casu relevat Ordinarij consensus, vel quod contractus fieret cum compatrono, quoniam neque Ordinarij auctoritas, neque condominium reddere potest licitum actum simoniacum, ut plenè
19 *Add. ad d. dec. 46. par. 9. recen. numero 5. & seqq.* ubi concordantes qui desiderandi non sunt tanquam in principio non admittente controversiam, quæ solum est facti, an scilicet, ipsum juspatronatus principaliter in contractum deductum sit, ejusque ratio habita in pretio, vel alia æquivalentia, necnè.

Alter demum modus acquirendi juspatronatus jam in esse productum, est ille, qui resultat à præscriptione, quæ dupliciter in hac materia considerari solet; Primò scilicet in ordine præscribendi ipsum juspatronatus in substantia contrà Ordinarium, seù Ecclesiam aliàs liberam, vel de libertate contendentem. Et secundò in ordine præscribendi pertinentiam contrà alterum, ita ut Ecclesia non sit in causa, neque sub quæstione sint existentia, sed solum pertinentia.

De prima specie habetur actum *disc. sequent.* ubi de probatione jurispatronatus privatorum per centenariam, vel immemorabilem, seù per quadtage- 20
nariam cum titulo putativo, vel cum fama seù adminiculis, undè immemorabili, vel centenariæ æquipolleat; In præsenti verò agitur de secunda specie præscribendi pertinentiam inter compatronos.

In hoc autem distinguendum est juspatronatus gentilitium, seù familiare, ac etiam mixtum, à puro hæreditario. In prima enim specie in qua successores veniunt jure proprio independenter à possessore 21
negligente qui præscriptionem passus esset, nunquam, vel nimium raró verificabilis videtur casus, in quo valida & perfecta præscriptio detur, quoniam qui non potest expressè alienare, minus pati potest translationem in alium negligendo, nè quod expressè, seù directè prohibitum est, tacitè, seù indirectè permissum sit. Ac etiam ex regula vulgaris *text. in l. fin. Cod. de annal. præscript.* ut non valenti agere non currat præscriptio. Ut ultrà generalia quæ in feudali, vel fideicommissaria materia habentur; In his specialibus terminis jurispatronatus gentilitij, vel familiaris plenè apud *Gratian. discept. 577. numero 44. Ciarlin. controv. 107. n. 61. & 62. Rot. dec. 220. num. 26. par. 11. recent.* edita in casu de quo *supra disc. 35.*

Nisi concurrat benè completa centenaria, cui non obstet infectio tituli ad quam possessor suam restringat, vel referat possessionem, juxtà distinctionem, de qua *disc. praced.* Tunc enim verificabilis videtur acquisitio, ac respectivè amissio etiam jurispatronatus familiaris, vel gentilitij, non in ratione præscriptionis, sed in ratione tituli de mundo melioris, quem centenarius possessor, absque justificationis necessitate allegare potest, putà per derogationem Apostolicam, seù alium Titulum, qui etiam in agnatitiis dari potest, sola possibilitate ad id sufficiente, putà divisionis, vel concordiæ, &c.

Sivè nisi longissima possessio deducatur tanquam antiquæ incertæ veritatis probatio, vel interpretatio, juxtà insinuata supra *in Pastoriens. disc. 31.* quia nempè dubitetur de identitate familiæ, vel descendentiæ, seù de legitimitate, unde propterea longæva observantia ad id deducatur, cum similibus.

Ubi verò agatur de jurepatronatus hæreditario, ità ut non obstent ea quæ in alia specie urgent, nihil videtur in hac materia speciale, nisi id quod omnibus materiis Ecclesiasticis, vel spiritualibus congruit, 22
ut præsuppositis aliis terminis generalibus præscriptionis, illo præsertim bonæ fidei, procedendum sit cum terminis juris Canonici potius quam Civilis circa tèmpus, ut non attendatur illud juris Civilis, sed illud juris Canonici, quod est quadraginta annorum, rejecta opinione *Rocchi* volentis sufficere tempus ordinarium decem, vel 20. annorum, ut *decis. 229. par. 1. divers.* & in aliis relatis *per Duran. decis. 125. num. 6. decis. 169. num. 21. & 22. & dec. 240. num. 15. par. 10. recen.* & in aliis quæ in materia habentur.

Atque *in d. decis. 240. num. 15. & dec. 4. num. 11. & 12. eadem part. 10.* advertitur ad hanc differentiam militantem inter dictam primam speciem præscrip- 23
tionis

tionis existentiæ jurispatronatus edversus Ordinerium, seù adversus Ecclesiam contendentem de libertete, & alterem speciem præscriptionis pertinentiæ inter competronos, sivè sint laici, sive sint
24 Ecclesiastici, cum ad hunc effectum nulle dignoscatur differentia, ut in specie advertitur *d. decis.* 4. *num.*14.*par.* 10. ut in prime specie non sufficiet sola quadragenarie, nisi fomentum habeet à titulo putativo, seù colorato, sive à fame, vel ab adminiculis, id autem non requiritur in eltera specie super sola pertinentiâ, ut *in supra allegat. dec.* 4. *&* 240.*par.*10. & in aliis.

Dummodo temen concurrat præcipuum, ec essentiele requisitum præscriptionis, quod scilicet
25 præsentetiones, eliique actus patroneles facti sint privativè ad compatronos, contra quos inducte prætenditur præscriptio, cum eorum prohibitione, ac scientia, & petientia, quæ in incorporelibus est loco possessionis, sine que non detur præscriptio, ut in specie, *Gregor. decis.*442. *num.*9. *& seq. decis.* 145. *num.*13.*post Vivian.d.decis.*140.*num.*16. *par.*10. *d.decis.* 200.*num.*24. *&* 25. *par.*11. *& in aliis.*

Cadentibus etiem eliis inspectionibus generali-
26 bus super restitutione in integrum concedenda adversus præscriptionem ex cepite minoris ætatis, vel elie justa cause, præsertim illa probabilis ignorentiæ, de qua io his specialibus terminis cæteris teletis habetur *decis.*291.*num.*10.*cum. seq.ead. par.*10. Sed id ex terminis generalibus cujuscumque præscriptionis in omni indifferenti materia, absque eo quod in ista aliquod peculiariter statutum sit.

Rarò entem in foro in his præsertim juribus incorporelibus ob tot requisite, præsertim scientiæ
27 & petientiæ, ec elterum exclusionis juris facultativi, nec non ob deductionem pupillaris ætetis, etque ob dictum beneficium restitutionis in integrum ista perfecta, ec valida præscriptio ad praxim deducatur; Benè temen de fecili ed prexim deducibilis, est ce quæ non percotiat substentiam ju-
28 rispetronetus cum omnimode privetione unius, & acquisitione alterius, sed potius percutiet solum exercitium in jure præsentendi, aliisque patronelibus præeminentiis penes eliquos, firme remenente substentia, seù jure habituali penes omnes; Putà quia mejor natu domûs, sive duo, vel tres seniores de femilie tantùm habeant jus præsentendi, cum tunc non dicatur vera, & propria præscriptio, sed potius quædem observantia interpretative ejus, quod de facili lex ad tollendas confusiones, & ratione prudentiæ, ex verisimili fundatoris voluntete præsumit, ut præsertim contingit in cesu quo istud exercitium præsertim in gentilitio, seu familiari sit penes proximiores tantùm, juxtà ordinem fideicommissariæ successionis, quem una opinio credit in ista quoqoe materia attendendum esse, ex deductis supra *in Praten. disc.* 35. & conferunt quæ etiam in hac materia jurispatronatus, edinster administrationis, ac exercitii jurisdictionis in feudis, vel bonis jurisdictionalibus habentur *sub tit. de fideicomm. disc.* 1. *&* 4. *cum plur. seq.* ac etiam *sub tit. de feudis disc.* 8. & in aliis, & conferunt quæ hebentur supre *in Jann. n. disc.*54. cum similibus, ideoque est quæstio potius facti, quàm juris pro facti quelitete, ed singulorum cesuum circumstantiis ex judicis prudenti, ac juridico, beneque regolato erbitrio pensandis decidendam.

† DE donatione Jurispetronatus habetur suprà *disc.* 19. *&* 28.

De probatione jurispetronatus per indicie, & adminicula inter privatos, io quibus non ioret rigorose forma inducta per Sac. Conc. Trid.

SVMMARIVM.

1 *De hac probatione quæritur, quando non est claru probatio tituli expliciti.*
e *Distinguuntur tres cusus, in quibus de hac probatione agatur.*
3 *Vbi agitur de jurepatronatus honorifico, non desiderutur adeò exacta probatio, & de ratione.*
4 *Vbi agitur incidenter, tunc pariter minor probatio sufficit.*
5 *Iuspatronatus non præsumitur, sed est probandum, quia Ecclesia præsumitur libera.*
6 *Etiam si agatur de jurepatronatus Imperatoris, ac Regum, & Principum.*
7 *Licet juspatronatus non præsumatur, non tamen habet juris resistentiam.*
8 *In probatione jurispatronatus privatorum S. C. T. nihil innovavit.*
9 *Qua regula tenenda sit in hac probatione.*
10 *In antiquis minor sufficit.*
11 *Nominatio Ecclesiæ sub vocabulo familiæ præstat adminiculum.*
12 *Inscriptiones lapideæ.*
13 *Historia seu Chronicu, & quando.*
14 *Insignia insculpta, seù depicta, & quando, & quomodo probetur antiquitas.*
15 *Liber seu Codex statut Ecclesiarum diœcesis, & quando.*
16 *Fama publica.*
17 *Quod numquam beneficium fuit provisum tanquam liberum.*
18 *Provisiones Apostolicu cum derogatione, vel mentione jurispatronatus.*
19 *Enunciativæ antiquæ, quales & quomodo.*
20 *Præsertim illæ Ordinarij.*
21 *Item sententia ejusdem, licet non justificatu.*
22 *Et quid de juribus honorificis, & aliis signis.*
e3 *Sententia Ordinarij quando firmet statum, ac sola probet etiam in Potentibus.*
24 *Quando sola sufficiat pro statu, & quando pro adminiculo.*
e5 *Habens centenariam, vel immemorabilem, allegare potest titulum fundationis, vel dotationis.*
26 *Centenaria æquivalet immemorabili, & isti termini habentur pro synonimis.*
27 *Immemorabilis ista probatur per Scripturus.*
e8 *Quomodo procedat conclusio, ut immemorabilis non admittat principium.*
19 *Non suffragatur centenaria, vel immemorabilis, ubi constat de initio vitioso.*
30 *Titulus explicitus reputatur optimu probatio, sed quandoque nocet, & meliùs est, quod de eo non appareat.*
31 *De conclusione, & limitationibus an producens titulum, ad illum se restringat, & sibi præjudicet.*
32 *Centenaria an debeat esse omninò completa.*
33 *Quale dicatur tempus antiquum.*
34 *Non sufficit antiquitas temporis nisi concurrat effectuatio, & qualis ista sit.*
35 *An circa effectuationem admittatur præsumptio medij temporis probatis extremis, & quid accedente interruptione.*
36 *Provisiones Apostolicu, an & quando in hoc præjudicent.*
37 *Subducitur tempus litis, & quando secus.*
38 *Non tamen obstant actus nulli, vel ineffectuati, vel suppressi.*
39 *Quadraginaria cum fama, vel adminiculis, vel*

titulo putativo æquivalet immemorabili.

40 *Pro quadragenaria sufficit unica præsentatio, quæ tanto tempore effectum habuerit.*

DISC. LVII.

1 CAdit hæc inspectio, quando non constat per publicum instrumentum, vel aliam claram, & certam probationem de illis titulis, de quibus habetur *disc. praceden.* fundationis scilicet, dotationis, vel soli, aut privilegii, adeò ut ad præsumptivam, seù adminiculativam probationem recurrere oporteat; Ubi enim adest titulus explicitus, non intrat quæstio probationis, sed potius illa validitatis, vel relevantiæ, juxtà ea quæ habentur infrà, ac etiam *disc.65.* in materia revocationis, vel derogationis, supra *disc.10.* & in aliis, & consequenter neque intrat distinctio inter privatos, & potentes, ut advertitur *disc. sequen.*

Quatenùs igitur pertinet ad dictam adminiculativam probationem tituli impliciti, tres casus distinguendi sunt. Primò scilicet, ubi agatur de jure
2 merè honorifico. Secundò, ubi non agatur de jurepatronatus principaliter cum Ordinario, vel alio contendente de libertate beneficii, sed cum alio se prætendente Patronum, seù aliàs incidenter ad effectum exequutionis litterarum; Et tertiò, ubi econversò principaliter est in quæstione status beneficii, undè contentio sit, an beneficium sit liberæ collationis, vel ad alterius præsentationem.

Primo casu adeo exacta probatio non requiritur, sed minora adminicula sufficiunt, ut advertitur supra *in Pampilonen. disc.52* ubi assignatur congrua ratio, quod ista species jurispatronatus non impor-
3 tat grave præjudicium minusque Ecclesiæ servitutem, cum rectè compatiantur Ecclesiæ libertas, & hujusmodi jura honorifica, quæ quandoque etiam in signum gratitudinis pro accepto beneficio, vel etiam protectionis gratiâ tribui congruit.

Ità pariter in secundo casu, in quo agatur incidenter, seù ad solum effectum pertinentiæ admittuntur probationes leviores, ac aliàs imperfectæ, *Gonzal. ad regul.8. glos.18. num.59. cum seqq. Manti-*
4 *ca decis.* 208. & 317. *utrobique numero* 1. *Greg. decis.* 452. *numero* 3. *Duran. decis.* 415. *num.*1. & alias quotidie. Quinimò inter contendentes de adjudicatione, vel pertinentia beneficij ex eodem titulo præsentationis, seù litterarum Apostolicarum pro proviso cum derogatione, nulla requiritur justificatio, cum inter partes sit in confesso, ut apud *Roias decis.*344. *num* 12. *& passim*, cum habeamus in foro quotidianum.

Tota igitur inspectio cadere videtur super tertio casu, in quo principaliter ut supra contendatur de statu beneficii. Et tunc ob præsumptionem assistentem libertati, dum quælibet Ecclesiæ præsumitur libera, transfunditur onus probandi concludenter contrarium, juxta generalem naturam
5 præsumptionis juris hunc effectum operantis. *Innoc. in cap. Venerabilis de except. Mantic. decis.* 358. *numero* 3. *Cavaler. dec.* 159. *num.*1. & frequenter, Etiam respectu Imperatoris, Regum, & Princi-
6 pum, *ut decis.* 568. *num.* 8. *par.* 4. *recent.* Licèt enim juspatronatus laicale non habeat præcisam juris resistentiam, non tamen habet assistentiam, seu præsumptionem, quæ est in contrarium, *Covar. in reg. possessor par.*2. §.10.*num.*7. *Lotter. lib.*2. *qu.*3. *num.*20. & 21. *Rota apud Marches. part.*1.*fol.* 387.*n.*2.

7 In hac verò probatione jurispatronatus privatorum, Sac. Conc. Triden. nihil innovavit, cùm ejus dispositio percutiat solùm personas potentes, in
8 quibus militat suspicio, seu mala præsumptio usurpationis, & consequenter admittuntur omnes illæ conjecturæ, vel adminicula, quæ attentis solis terminis juris communis per DD. ad id sufficientia reputantur, perinde ac si decretum Conciliare non adesset, *Gabr. cons.* 192. *lib.* 1. *Gonzal. ad regul.* 8. *glos.*18. *num.* 54. *cum sequen. Vivian. lib.* 11. *part.* 2. *cap.*5. *Rota apud Buratt. decis.* 142. 338. 552. & 919. *Firmana parochialis* 4. *Maij* 1654. *Bevilaqua, decis.* 224 *par.* 12. *recen. Aurien. parochialis* 28. *Aprilis* 1653. & 6. *Februarij* 1657. *Zarata*, & quotidie, cùm sit propositio, de qua amplius non dubitetur.

His ita generaliter constitutis, quamvis pleraque adminicula apud scribentes habeantur sub controversia, an sufficiant nec ne, unde propterea in casus occurrentia super singulis, ad probandum illa fuisse approbata, vel respective reprobata, solent Ad- 9
vocati, juxtà consuetas forensium pragmaticorum insipiduras magnos allegationum cumulos facere; Revera tamen intrare videtur, id quod frequenter in materia adminiculativæ probationis habetur, præsertim *sub tit. de fideicommissis*, & alibi, ut desuper certa, & determinata regula generalis tradi non valeat, sed decisio pro facti qualitate pendeat ex singulorum casuum circumstantiis, ex quibus, in uno casu aliqua adminicula sufficiant, in altero verò eadem ac majora non, ut etiam advertitur supra *in Neapolitana disc.* 9. *& in aliis ubi proximis*; Ideoque stant benè simul, aliqua adminicula in uno casu canonizari, & in altero reprobari; Cadente solùm eadem generalitate, quæ in hac specie probationis habetur ex axiomate, *ut singula quæ non prosunt unita juvent*, *&c.* Ac etiam (& super omnia) temporis antiquitate, quæ reddit probationem difficiliorem, ideoque facilior admittitur, ut cæteris relatis *Rota* 10
dec. 152. *num.*8. *post Vivian.in dicta Aurien. parochialis coram Peutingerio & Zarata*, cum generaliter collectis *per Mascard. de probat. conclus.* 959. *& Vivian. d. cap.* 5. *lib.* 11.

Adminicula verò plura desuper recenseri solent, de quorum pluribus habetur *supra d. disc.* 9. *& alibi*;
Primò scilicet illud nominationis Ecclesiæ, vel cap- 11
pellæ sub nomine illius familiæ, quæ Ecclesiæ constructionem, vel dotationem, & successivè patronatum prætendit ex deductis *d.disc.* 9.

Secundò per inscriptiones antiquas lapideas,
(quatenùs tamen de antiquitate constet,) cùm sæ- 12
piùs illæ de recenti affectari, seu confingi soleant ex deductis *per Mascard. d. conclus.* 959. *num.* 21. *Lotter. lib.*2.*cap.*13.*num.*149.*Barbos. de Episc. alleg.*72.*num.*51. *Cavaler. decis.*378. *& Coccin. decis.* 230. *utrobique n.* 1. & alij communiter.

Tertiò sunt chronicæ seu historiæ, ut apud *Barbos.d. alleg.*72. *num.* 53. quoties tamen sint pariter
antiquæ, seu aliàs probatæ & receptæ, adeò ut frau- 13
dis vel affectationis suspicio absit, juxta ea quæ in hac materia probationis per historias seu chronicas, ac etiam per inscriptiones generaliter habentur *in Cæsaraugustana Cathedralitatis*, *& in Sypontina Cathedralitatis sub tit. de praeminentiis disc.* 2. *cum pluribus sequen.* Et in his terminis jurispatronatus, ut deferendum non sit modernis Historicis, ut plurimum venalibus, atque ad partium opportunitatem, pecunia, vel alio præmio mediante scribentibus, omnesque ambitiosorum chymæras, & somniatas fabulas referentibus, habetur apud *Ottobo. dec.* 234. *num.*6.*&* 253. *num.*21.

Quartò vehemens adminiculum reputatur illud insignium sculptorum, vel depictorum in Ecclesiæ
vel cappellæ parietibus, *Ripa in cap. cum Ecclesia* 14
Sutrina num. 97. *de causa possess. & propriet. & alij apud Lotter. d. cap.* 13. *num.* 146. *Buratt. dec.* 123.*n.*17. *ubi adden.Coccin. decis.* 230. Quod pariter intelligendum venit eodem modo quo dictum est de inscriptionibus, vel historiis, cùm sæpiùs insignia apponi soleant benefactoris ob aliquam eleemosynam datam propter Ecclesiæ restaurationem seu ornatum, aut

aliud

alind beneficium, unde reputatur adminiculum æquivocum, cujus relevantia pendet ex facti qualitate, an scilicet insignia, & præsertim lapidea sint talia, quod ostendant cum ipsa constructione apposita esse, quia in omnibus parietibus, vel partibus frequentia sint, sive super porta, vel arcu majori, aut alia conspicua, & principali parte, cum similibus prudenti arbitrio pensandis.

Antiquitatis autem probationem opus non est fieri per testes deponentes de affixione, cùm id in antiquis sit impossibile, sed benè per testes peritos rectè cognoscentes formam antiquam, quod neque sufficit, cùm etiam illa per modernos benè imitari, ac affectari soleat, sed etiam per testes versatos in loco deponentes de visu ab antiquo, vel etiam de fama, ut in specie cœteris relatis habetur *dec. 63. num. 6. part. 10. rec.*

Quintò per librum, seu codicem, vulgò quinternum visitationum, in quo adnotatus sit status
15 Ecclesiarum, *Lotter. d. quæst. 13. num. 150. & sequen. Greg. decis. 83. num. 2.* plen: cæteris relatis. *dec. 168. num. 24. par. 10. recen.* & habetur in specie supra *d. disc. 9.* Quod pariter intelligendum venit cum eodem præsupposito antiquitatis, ideoque quinternus recens non attenditur, ut in specie *decis. 143. num. 23. post Vivian.* & conferunt eadem, quæ de chronicis & inscriptionibus suprà habentur, ut absit suspicio affectationis, ac novæ suppositionis.

Sextò fama publica *Cassad. dec. 2. de probat. cum aliis apud Duran. dec. 293 in fine, & in dicta Aurien. parochialis coram Pentingerio & Zarata*, & supra *discurs. 9.* Adeoque huic adminiculo deferri solet, quando agitur de fama antiqua & benè pro-
16 bata, quod aliquorum sententia sit illam sufficere ad probationem, ex deductis per *Menoch. cons. 336. num. 14. & 15. Ricc. in praxi jurispatronatus resol. 8. Rot. dec. 290. num. 12. par. 5. rec.* Verùm hæc opinio non est recepta in Rota & Curia, nisi concurrat possessio quadragenaria, quæ juncta cùm fama sufficit, ut infra, quando agitur de illis probationis speciebus, quæ solæ sufficiunt, cùm præsupposito tamen, quod probatio famæ sit cum suis generalibus requisitis necessariis.

Septimò, quod nunquam appareat beneficium fuisse provisum tanquam de libero, ut advertitur *d. disc. 9.* & in allegatis *Aurien parochialis.*

17 Octavò, provisiones Apostolicæ cum derogatione jurispatronatus, seu reservatione consensus Patronorum, ut *eod. disc. 9. & decis. ultima, num. 3. post Vivian.*

Nonò, per enunciativas antiquas ad minus duas,
18 ex deductis *apud Gregor. & adden. dec. 407. Buratt. & adden. decis. 172. 178. & 919. d. decis. 168. part. 10.* & frequenter; Et licèt super hoc nimium certent scribentes; tam super antiquitate, quàm super
19 numero, ac etiam super diversitate personarum, vel fontium à quibus proveniant, & an habeant affectationis suspicionem nec ne, attamen non exindeali quid certum desuper statui potest, sed istæ circumstantiæ ponderandæ veniunt ad effectum desumendi majorem, vel minorem efficaciam, seu majus, vel minus pondus hujusmodi adminiculi, quod generaliter omnibus aliis congruit, ubi præsertim aliorum numerus non adeò concurrit, adeò ut ea quæ adsunt, ponderosiora desideranda sint.

In proposito autem enunciativarum, nimium inspicere refert, an illæ sint Ordinarij, cui tanquam interessato, ac loquenti in re sibi præjudiciali nimium defertur, juxtà *decis. 11. de jurepatronatus in novis cum collectis per Buratt & Add. decis. 111.* latè
20 *d. decis. 168. par. 10. rec. in d. Aurien parochialis coram Pentingerio & Zarata, & frequenter*; Idemque congruunt sententiæ ejusdem Ordinarij, vel ejus Tribunalis super jurispatronatus canonizatione,
quamvis non concurrerent illa requisita, de quibus 21
in proposito hujusmodi sententiarum habetur infra, quoniam illis concurrentibus hujusmodi sententiæ non computantur, inter adminicula, sed inter illas perfectas probationes, quæ solæ sufficiunt, ac firmant statum, ideoque ubi non sint tales, negari tamen non potest, quin considerabile faciant adminiculum cum aliis jungendum ex dicta regula, *ut singula quæ non prosunt &c.*

Pro ut generaliter, licèt illa jura honorifica, quæ patrono competere solent, de quibus supra *in d. Pampilonen. disc. 52.* non probent juspatronatus ad
effectum de quo agitur, cùm non rectè arguere li- 22
ceat à jurepatronatus honorifico ad istud verum denotans formalem servitutem, attamen aliquod præstant adminiculum, quod etiam desumi solet ex subsidio alicui præstito tanquam patrono, seu ex aliqua annua præstatione, ut in specie advertitur *in dicta Aurien. parochialis.*

Et in summa, ut dictum est, materia præsumptivæ, seu adminiculativæ probationis, certam, ac determinatam regulam non recipit, unde decisio prudentis judicis arbitrio metienda est ex facti qualitate, ac adminiculorum numero, ob quem etiam levia, & aliàs de per se insufficientia in consideratione haberi solent.

Dantur autem aliquæ probationum species, quæ licèt non redolentes titulum explicitum fundationis & dotationis, adhuc tamen ad illum justificandum sufficiunt, multò verò magis, ubi cum eis, alia adminicula ex supra allegatis concurrant, quarum specierum prima est illa sententia Ordinarij, quæ sua habeat requisita; Primò scilicet, quod validè
prodierit, citato, & audito promotore fiscali, aliis- 23
que servatis de jure servandis, Secundò, quod legitimè justificetur ex actis & processu; Tertiò, quod probetur effectuata; Et quartò, quod omnis collusionis, vel affectationis suspicio absit; Tunc enim dicitur res judicata, quæ firmat statum, ideóque attendenda venit etiam ubi ageretur de jurepatronatus potentium; in quo intrat rigorosa probationis forma præscripta per Concil. Trid. ut advertitur supra *in Prænestina dis. 3.* Et sic magna differentia est considerare hujusmodi sententias tanquam
firmantes statum, & illas considerare pro admini- 24
culo, pro quo attendendæ veniunt, etiam sine justificatione actorum, cùm quandoque præsertim pro justificatione litterarum Apostolicarum, prodire soleant per extrajudiciales informationes, ut in specie advertitur *per Rotam d. decis. 168. par. 10. rec.* ubi de plutibus ad hanc materiam sententiarum Ordinarij.

Altera species probationis præsumptivæ, quæ sola sufficit, est illa quæ resultat ex immemorabili, vel
centenaria possessione præsentandi quoniam habens 25
immemorabilem, vel centenariam, (quæ in hoc proposito parificantur) absque alterius justificationis necessitate, allegare potest quemcumque titulum de mundo meliorem, & consequenter illum fundationis, vel dotationis. *Feder. de Sen. cons. 234. num. 3. Cassador. decis. 2. num 5. & seqq. de probat. Buratt. & add. decis. 142. & 172. Dunozett. decis. 809. num. 3. & 4. decis. 20. num. 1. & seqq. part. 7. recent. dicta decis. 168. num. 26. par. 10. decis. 214. num. 8. part. 12.* & sæpius *Lotter. lib. 2. quæst. 7. num. 29. & numer. 54. & seqq.* & communiter, quoniam est propositio certa, quanties limitationes non obstent.

Verùm licèt eadem in proposito videatur virtus,
vel operatio centenariæ ac immemorabilis, onde 26
propterea scribentes promiscuè hos terminos, quasi synonimos adhibere videntur, *Garz. par. 5. cap. 9. num.*

9. *num.* 107. *& seqq. Lotter. quæst. 7. numer.* 59. *add. ad Gregor. decis.* 222. *num.* 11. verſ. *& licet*, (Quod etiam frequentiùs agunt Regnicolæ, præſertim *Capobl. de Baron.* circa poſſeſſionem jurium Regalium, ac aliorum, quæ regulariter Baronibus non competunt); Attamen, quia nonnullæ differentiæ concurrunt, idcircò diſtinctè de illis agendo,

Quatenus pertinet ad immemorabilem, illud favore probare volentis videtur, ſi non omninò ſpe-
27 ciale, ſatis tamen peculiare, qood immemorabilis de ſui regolari natura non admittit probationem, per ſcripturas, qnoniam iſtæ denotant principium, quod ſe opponit immemorabili; Et tamen in hac mataria rectè probatur per ſcripturas per quas reputatur probatio melior, ut plenè habetur deductum *dicta decis.* 168. *num.* 36. *& seq. part.* 10. *re*. ubi allegantur *Garz. par.* 5. *cap.* 9. *nu.* 107. *num. seq.* & alij.

Econverſu autem ſi conſtat de initio, ſive de contrario ſtatu libertatis, aut de alio acquiſitionis modo ſuffragari non poteſt immemorabilis, non
28 quia illa virtutem ſuam amittat, ſed quia ejus ſubſtantia deficere dicitur, cùm eſſentiale ejus requiſitum ſit non dari principium, ſive illud non dari contrarium: Non quod neceſſaria ſit negatio principij in genere, cùm illud per neceſsè detur in fundationibus Eccleſiarum & cappellarum, ſive in erectiunibus beneficiorum de ſubjectæ mareriæ natura, ſed negandum eſt initium acquiſitionis jurispatronatus, poſtquam Eccleſia jam conſtructa fuit, quod ſcilicet non detur memoria ſtatus liberi, neque conſtet de alio jurispatronatus titulo, quo me-
29 diante acquiſitio facta ſit, tunc enim nulla antiquitas, etiam mille annorum, ſuffragatur, ubi conſtat de titolo vitioſo, vel inſufficienti. *Gennen. in praxi Archiepisc. cap.* 63. *num.* 5. *Lotter. dicto lib.* 2. *quæst.* 7. *num.* 31. *& sequen. Gonzal. glos.* 18. *num.* 48. *& seq. Buratt. dicta decis.* 172. *num.* 2. *decis.* 197. *part.* 5. *recent. num. finali*, & ſæpius.

Quare licèt titulus explicitus reputetur in hac
30 materia, optima probatio ex deductis per *Gonzal. dictu glos.* 18. *num.* 33. *Lotter. dicta quæst.* 7. *num.* 27. *Buratt. decis.* 702. *num.* 1. *decis.* 87. *num.* 3. *part.* 7. *recent.* & ſæpius; Attamen id quandoque nocere ſolet ad honc effectum, quod illo exhibito, ſi conſtar de ejus infectione, vel alia irrelevantia, aut ſubjectione, ut frequenter contingit in privilegiis Apoſtolicis probantibus juſpatronatus eſſe ex gratia & privilegio, & conſequenter ſubjectum Apoſtolicis reſervationibus, ideoque antiquitas temporis, quæ aliàs ſine titulo ſuffragaretur ad probandum qualitatem fundationis vel dotationis, ita inutilis remanet; Ideoque magna cautela ſemper adhibenda eſt in ſcripturarum ac titulorum productionibus, juxta
31 caſum, de quo habetur actum *sub tit. de Regal. disc.* 47. obi latè de hac materia præjudicij reſultantis antiquiſſimo poſſeſſori alicujus juris per exhibitionem tituli.

Eſt benè verum, quod ob plures reſtrictiones regulæ prædictæ, ut ſcilicet producens titulom explicitum, cenſeatur ad illum ſe reſtringere tanquam meliorem, omnemqoe alium excludere, ex iis, quæ ultrà generalia, de quibus *dicto discur.* 47. *de Regal.* habentur *decis.* 218. *par.* 6. *decis.* 29. *par.* 7. *recent.* apud *Buratt. decis.* 792. *&* 875. & apud *Dunozett. decis.* 809. cum aliis de qoibos infra *disc.* 65. ubi de diſcernendo juſpatronatus ex gratia ab illo ex juſtitia ad effectum affirmativæ, vel negativæ ſubjectionis reſervationibos Apoſtolicis, rarus eſt caſus illius verificationis.

Quo verò ad centenariam; illa non intelligitur præcisè, ſed moraliter; Licèt enim *in decis.* 143. *num.* 10. apud *Vivian.* poſtmodum revocata dicatur, quod centum anni debent eſſe omninò completi;
32 Verius tamen eſt, quod ſi deficiant aliqui menſes, vel etiam aliquis annus in parvo numero, adhuc adeſſe dicitur centenaria ex deductis per *Lotter. dicta q.* 7. *num.* 62. *cum sequen. Buratt. & Adden. decis.* 142. *&* 172 *utrobique num.* 8. Et de deficientia quatuor annorum habetur *decis.* 509. *num.* 1. *par.* 5. *recent.* Et de illa duorum annorum apud *Dunozett. dicta decis.* 809. cum ſimilibus; Quod generaliter circa fidem ſcripturarum, ac alios effectus ex antiquitate reſultantes habemus, quod licèt tempus antiquum dicatur illud centum annorum, attamen ſi ſit ſupra 90. & infra 100. non deſinit eſſe tale ex 33
deductis apud *Gregor. & adden. decis.* 3. *decis.* 78. *num.* 18. *post Merlin. de pignor.* & in aliis, quoniam ita adimpletur idem finis, ſeu verificator eadem ratio defectæ memoriæ hominum, ſen deficientis modi probandi, ſpectata ſubſtantia reſultante à dicta ratione magis quam illa præciſa formalitate temporis, quæ in præſcriptionibus aliiſque certam metam temporis habentibus attenditur.

Non ſufficit autem tempus, niſi concurrat obſervantia per continuatas præſentationes effectum ſortitas juxtà celebre *cons.* 229. *Oldradi*, quod ſci 34
licet per mortem unius, præſentatus fuerit alter, ut *in dicta decis.* 809. *Dunozetti* & frequenter: Et quatenus non conſtet de præſentationibos, ſed ſolùm de inſtitutionibus, adhuc iſtæ ſufficiunt, quatenus tamen ſint tales, quod ſupponant præſentationes tanquam antecedens neceſſarium, *Cavaler. dec.* 655. *num.* 5. *Buratt. dicta decis.* 172. *num.* 3. ubi concordantes.

Non tamen circa continuationem intrat ille rigur, qui juxta unam opinionem cadit in altera ſpecie rigoroſæ probationis jurispatronatus potentium, ſed admittitur in parte illius probatio præſumptiva, quod ſcilicet probatis extremis, media præſumantur, ut cæteris relatis *Buratt. dicta decis.* 172. *num.* 10. *&* 875. *numer.* 3. *Dunozett. dicta decis.* 809. *Cels. decis.* 193 *num.* 5. niſi doceatur de inter- 35
medio ſtatu libertatis, cùm numquam intret præſumptio, ubi habetur veritas. *Duran. decis.* 293. *nu.* 3. *d. decis.* 509. *num.* 3. *part.* 5. *recent.* & admittitur tanquam abſolutum in aliis proximè allegatis.

Adeò ut quamvis certam, ac receptam propoſitionem habeamus, qood proviſiones Apoſtolicæ non mutant ſtatum beneficij, neque præjudicant 36
patrono, niſi expreſsè conſtet de diverſo aoimo Papæ, quem in dubio non præſumitur velle præjudicare tertio, ejuſque jus tollere, ut in his terminis cæteris relatis deducitur *in dicta decis.* 224. *part.* 12. *recent. num.* 10. & ſæpè in præcedentibus: Adhuc tamen ſi conſtat de aliquibus Apoſtolicis proviſionibus effectum ſortiris tanquam de libero, quia ſcilicet Papa jurispatronatus nullam fecerit mentionem, unde propterea nec illi derogaverit, nequo patronorum conſenſum deſideraverit (cùm tunc potius proſint ad probationem & conſervationem,) tunc iſtud tempus, in quo hujuſmodi proviſiones, validum, ac pacificum effectum ſortitæ ſunt, non venit in calculo, ſed potius eſt ſubducendum, quoniam aliud eſt, quod proviſiones Apoſtolicæ non mutent ſtatum jam probatum, ac firmatum: Aliod verò quod impediant ſtatum firmandum, ut cæteris relatis habetur apud *Buratt. dicta decis.* 168. *nu.* 2. *cum seqq. & Adden. ad eum decis.* 153. *numer.* 6. 37
Pro ut ſubducendum etiam eſt tempus litis ex deductis apud *eumdem Buratt. dicta decis.* 168. *nu.* 8. *ubi Adden. litt. A.* niſi poſſeſſor vicerit, ut infra.

Non interrumpitur autem centenaria, vel immemorabilis per litem in quæ poſſeſſor obtinuit, cùm illa potius jus poſſeſſoris confirmet; Minuſque per actus nullos, vel ſuppreſſos ſeo aliàs ineffectuatos, ſive diverſos, aut compatibiles cum jurepatronatus, ex iis, quæ cæteris relatis habentur *decis.* 29. *numer.* 26. *part.* 7. *recent. decis. ult. num* 4. *post.* 38
Vivian.

Vivian. plenè *dicta decis.* 168. *parte* 10. *recent.* & in aliis.

Cessante verò centenaria vel immemorabili, quæ, ut dictum est, absque alio fomento sufficit ad probandum juspatronatus ex fundatione vel dotatione, quamvis testes vel scripturæ hujus qualitatis, vel circumstantiæ nullam habeant mentionem, ut in specie advertit *Gonzal. ubi supra num.* 46. *Garz. par.* 5. *cap.* 9. *numer.* 85. & *sequen.* occasione agendi de fama; Tunc superest alia species probationis per quadragenariam possessionem benè probatam, cum eisdem requisitis pacificæ, ac effectuatæ univocæ, non autem æquivocæ observantiæ; Verùm sola
39 non sufficit absque alio fomento, Vel aliquorum adminiculorum de quibus suprà; cùm tunc adminicula stent loco famæ, ut cæteris relatis *decis.* 132. *num.* 7. *post Vivian. decis.* 482. *numer.* 5. & *seq. part.* 4. *recent. tom.* 2. *Adden. ad Buratt decis.* 552. *litt. B. dicta decis.* 224. *num.* 3. *part.* 12. Vel quod adjunctum habeat aliquem titulum coloratum, quo accedente, quadragenaria habet vim immemorabilis, eique æquivalet, ut per *Gonzal. dicta gloss.* 18. *n.* 57.

Vel quod admixtam habeat famam probatam, cum suis requisitis in his terminis enunciatis apud *Buratt. decision.* 168. *num.* 55. & 16. quoniam quadragenaria possessio juncta cùm fama æquivalet etiam immemorabili, *Achill. decision.* 6. *de jurepatronatus Cassat decision.* 2. *de probat. Gonzal. dicta gloss.* 18. *numero* 56. *Garz. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 83. & *sequent. Buratt. dicta dec.* 172. *num.* 18. & *dicta decision.* 552. *decision.* 132. *num.* 7. *post Vivian. decision.* 224. *num.* 3. *part.* 12. & *in supra allegata Aurien. Parochialis coram Peningerio, Zarata* & sæpius; Absque necessitate, quod testes deponentes de fama dicant illam esse super fundatione vel dotatione, quoniam sufficit, ut de illa deponant in genere, cùm præsumatur dicta qualitas. *Achill. decision.* 7. *de jurepatronatus* benè *Rota registrata* apud *Garz. dicta part.* 5. *cap.* 9. *num.* 85. & *sequen.*

Atque pro dicta quadragenaria, sufficit etiam unica præsentatio, pacificum & continuatum effectum sortita, quia nempe præsentatus, ac institutus vixerit per annos 40. & ultra, unde propterea non evenerit casus alterius vacationis, & præsentationis, *Feder. de Sen. consil.* 254. *num.* 4. & cæteris relatis *decision.* 290. *num.* 8. & 548. *num.* 6. *part.* 5. *recent.* cum aliis per *Adden. ad Buratt. decision.* 318. Et de aliis apud supra allegatos, cùm hæc non sit tractatio, sed annotatio frequentius contingentium in materia.

NOtatum suprà *ad disc.* 9.

De rigorosa forma probationis inducta per Sac. Conc. Trid. in jurepatronatus potentium, Et quæ dicantur personæ potentes ad hunc effectum.

SVMMARIVM.

1 *De ratione ob quam Concilium Tridentinum in Potentibus induxit hanc formam rigorosa probationis.*
2 *Recensetur dicta forma qualis sit.*
3 *De probatione immemorabilis remissivè.*
4 *Probatur in hac specie per scripturas.*
5 *An centenaria sufficiat, & æquivaleat immemorabili.*
6 *In immemorabilis requisitis procedunt regulæ generales.*
7 *An testes cives pro Vniversitate, vel subditi pro Barone sint idonei.*
8 *An præsentationes probentur per scripturas privatas.*
9 *An præsentationes possint probari aliàs, quàm per scripturam.*
10 *Debent esse plures præsentationes saltem duæ, & non sufficit una.*
11 *Debent esse effectuatæ, & an effectuatio probetur per testes.*
12 *Item debent esse continuæ, & an media præsumantur, probatis extremis.*
13 *An tempus præsentationum sit diversum ab illo immemorabilis.*
14 *An sententia Ordinarii probet in hac materia.*
15 *Vbi adest titulus explicitus, Concilium innovavit.*
16 *An titulus probetur aliàs, quàm per scripturam.*
17 *Forma Conciliaris in potente procedit etiamsi in Episcopo adsit eadem, vel major potentia & de ratione.*
18 *Attenditur origo, & ideò juspatronatus potentis subjacet dictæ formæ, quamvis possideatur, à privato, & econtrà.*
19 *Et quando in privato dicatur purgata macula remissivè.*
20 *An & quando decretum conciliare obstet in possessorio, vel potenti competat manutentio, seu institutio ad ejus præsentationem.*
21 *Non comprehenduntur in hoc decreto Reges, & jura Regni habentes.*
22 *Neque, ubi potens possideret patronatum cum privato.*
23 *Vel, ubi agitur incidenter.*
24 *Habentes jurisdictionem in loco sunt potentes.*
25 *Spectatur initium etiamsi postea jurisdictio desierit.*
26 *Debet esse in loco beneficii, sed quid si absque jurisdictione, adsit potentia.*
27 *Et de familiis potentibus.*
28 *Mala præsumptio viget & potius in Italia, quàm Hispania.*
29 *Quæ universitates sint potentes.*
30 *Personæ Ecclesiasticæ quamvis constituant universitatem, vel habeant jurisdictionem, non cadunt sub decreto Conciliari.*

DISC. LVIII.

OB malam præsumptionem usurpationis juris præsentandi, vel nominandi in beneficiis vacantibus, quam præsertim occasione absentiæ Sedis Apostolicæ ab Urbe, & Italia sibi assumpserunt personæ potentes, quibus Ordinarii contradicere, vel resistere non de facili poterant, ac etiam potissimè, quia ante Concilium Tridentinum usus erat concedendi etiam Ecclesias Metropolitanas, vel Cathedrales in commendam absque onere residentiæ, unde propterea erant sub regimine simplicis Vicarii, qui multò minùs personis potentibus resistere poterat, seu facilius earum gratiam affectabat; Hinc proinde *Sac. Conc. Trid. sess.* 25. *de reformat. cap.* 9. rigorosam novam formam probationis jurispatronatus in personis potentibus induxit, nedum per immemorabilem benè probatam, cum suis generalibus requisitis desumptis ex vulgari *glos. in cap.* 1. *de præscript. in* 6. sed etiam per præsentationes continuatas ac effectum sortitas ad minus per spatium 50. annorum per documenta justificandas, ut patet ex contextu decreti Conciliaris, & ex communi traditione scribentium, quos ibidem recenset elaboratus Collector *Barbos.* ac etiam *Vivian. lib.* 11. *part.* 2. *cap.* 5. Et habetur pluries actum in præcedentibus, præsertim *disc.* 3. *cum duobus sequen.* 1

2

Quamvis autem super primo requisito immemorabilis, ejusque sufficienti, vel insufficienti probatione plures habeamus quæstiones, in Rotæ decisionibus præsertim recensitas, attamen id non percutit peculiarem materiam jurispatronatus, in cujus probatione circa immemorabilem aliquid speciale statutum sit, sed percutit in genere concursum dictorum requisitorum, de quibus frequentiùs in Curia agi solet in materia decimatoria, *sub tit. de decimis,* 3

decimis,& generaliter sub tit.de judiciis,ubi de hac specie præscriptionis seu probanis; Illa specialitate cadente potius ratione subjectæ materiæ, quæ id frequentius causet, quàm ex aliquo jure speciali, quod scilicet immemorabilis contra ejus regularem naturam etiam per scripturas justificari potest, ut habetur *disc. praced.* ubi præsertim allegatur satis copiosa *decis.* 168. *part.*
5 10.*recent.* obiagitur de jurepatronatus Universitatis, quæ inter personas potentes recensetur; Quo magis enim agitur de personis potentibus, eò magis suspecta est probatio per testes, ut habetur infra occasione alterius requisiti, & consequenter melior remanet justificatio per scripturas.

Ubi verò non probaretur immemorabilis, sed benè probaretur centenaria, quæ in jurepatronatus privatorum attentis terminis generalibus juris communis æquipollet immemorabili, cadit quæstio, an per eam satisfactum dicatur huic formæ; Atque affirmativam, ut scilicet centenaria sufficiat
6 supponit *Rota* apud *Celsum dicta decis.* 193. *num.* 7. ubi de jurepatronatus universitatis, quæ ut infrà reputatur persona potens, & prius *dec.* 143. *numer.* 8. *post Vivian.* & cæteris relatis explicitè habetur apud *Adden. ad Gregor. decis.* 222. *num.* 11. vers. *Et licèt Seraphin. decis.* 1145. *num.* 9. & 10. ac etiam per alios de quibus *disc. praced.* super probatione resultante à centenaria.

Negativam verò, quod cùm Concilium loquatur de immemorabili, nullum æquipollens admitti debeat, tenent *Lotter. lib.* 2. *q.* 13. *num.* 127. & *Rot.* apud *Coccin. dec.* 25. *num.* 2. ex eo quod aliàs si æquipollens sufficeret, deberet quoque admitti quadragenaria, cum fama, sive cum titulo putativo, vel adminiculis, cùm tunc quadragenaria æquivaleat immemorabili, & tamen id non est dicendum; Cumque adhuc occasio non dederit id in specie disputandi in foro, idcircò maturius cogitandum reservo; Probabilior tamen videtur prima opinio, cùm attento tempore, quo conciliare decretum prodiit, isti duo termini magis promiscui essent, atque pro synonimis adhiberentur, eamdemque habeant vim circa possibilitatem allegandi titulum meliorem, eademque urgeat ratio, quæ non est in quadragenaria.

Item circa hanc Immemorabilem, præsupponenda sunt ejus requisita juxta terminos generales, absque eo quod aliquid peculiare in hac materia statutum sit, ac propterea intrant omnia, quæ circa eam, vel respectivè centenariam in privatis habentur *disc. praced.* Particulariter verò in hac specia jurispatronatus potentium juxta rigorosam formam Conciliarem generalem, disputatio cadit, an cives in ordine ad Universitatem, vel subditi, seu va-
7 salli, in ordine ad Baronem, sint idonei testes ad illius probationem, Et negativam tenent *Gonzal. ad regul.* 8 *glos.* 18. *num.* 70. *Campanil. diversor. jur. canonici rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 412. *Barbos. in collectan. ad dictum cap.* 9. *Concilii*, *Rota decis.* 126. *part.* 5. *recent. num. finali.*

Contrarium tenent *Gennen. in praxi Archiep. cap.* 63. Et tanquam verius firmavit *Rota in Signina jurispatronatus* 11. *Martii* 1648. *Peutingerio*, *in Terracinen. jurispatronatus* 29. *Maii* 1656. *Bevilaqua* impress. *decis.* 187. *part.* 12. *recent. num.* 21. & *seqq.* in quibus ponderatur, ut clarius id procedat, ubi concurreret mixtura aliorum non subditorum, puta forensium quoad Universitatem, vel civium clericorum quoad Baronem, idemque longe post hæc scripta firmatum fuit, tam in dicta *Terracinen.* quam recentiùs *in Pranestina coram eodem Bevilaqua*, de qua habetur actum supra *disc.* 3. ideoque, ut ibi advertitur, ab hac opinione recedendum non videtur, cùm legi novæ & exorbitanti, adeò rigorosæ, ac exorbitantes intellectus non de facili tribui debeant.

Quo verò ad alterum requisitum probationis præsentationum effectum sortitarum spatio ad minus 50. annorum, dum decretum Conciliare hanc justificationem exigit per authentica documenta, fuit quoque aliàs dubitatum, an præcisè requirerentur instrumenta publica, adeò ut non sufficerent scripturæ privatæ, quamvis essent tales, quod abesset suspicio antidatæ, seu recentis confectionis ad ter- 8
minos textus *in l. scripturas Cod. qui potior. in pign.* Atque non desunt tenentes priorem opinionem rigorosam, quam præsertim tenent *Lotter. dicta quæst.* 13. & *Vivian. lib.* 11. *cap.* 5. Verùm hæc opinio rejecta est per Rotam in dicta Signina jurispatronatus, 11. *Martii* 1648. *coram Peutingerio*, quoniam etiam scripturæ privatæ benè recognitæ dicuntur documenta authentica, atque cum eodem sensu processum fuit in dicta *Pranestina*, de qua *disc.* 3.

Ubi verò nulla scriptura præsentationum habeatur, benè tamen adsint plures institutiones effectum sortitæ, in quibus eædem præsentationes enuncientur, cadit quæstio, an illæ justificari possint tam per dictas institutiones, quàm etiam per testes deponentes de tenore, seu casu amissionis, aliaque adminicula; Et rigorosam opinionem negativam quasi quod scriptura inducta sit de forma per Con- 9
cilium, quod in hac materia non consistit de testibus, idroque non admittatur probatio per æquipollens, tenent *Gonzal. dicta glos.* 18. *num.* 79. *cum sequen. Ricc. in praxi par.* 1. *resol.* 136. & *dec.* 513. *par.* 6. *Adden. ad Buratt. decis.* 139. *num.* 16. & sensit *Rota decis.* 367. *num.* 3. *part.* 10. *recent.*

Contrarium tamen tenent *Gennen. in praxi dicto cap.* 63. *num.* 12. *Garz. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 113. & *in addit.* istamque opinionem probabiliorem videri habetur supra *dicto disc.* 3. & *seq.* per rationes ibi deductas, quamvis stante majori calculo auctoritatum, in foro difficultatem (sed meo judicio malè) id patiatur, quoniam ita in libito Ordinariorum hujusmodi scripturas in eorum Archivio retinentium repositum est hujusmodi probationem impossibilem reddere.

Pro istius autem requisiti justificatione non sufficit unica præsentatio, quamvis hæc pacificum effectum sortita esset continuatum spatio temporis per 10
Conciliare decretum requisiti, quoniam cum illud loquatur in numero plurali, iste non est verificabilis in singulari, & *decis.* 577. *sub num.* 1. *part.* 1. *divers. in Forosempronien. seu Nullius Parochialis* 17. *Novembris* 1625. *Coram Coccino*, ut cum aliis per *Adden. ad Buratt. dicta dec.* 139. *num.* 12. Sufficere autem duas, cùm in eis pluralitas verificetur, advertit in specie *Campanil. dicta rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 425. & *Barbos. de Episcopo alleg.* 72. *num.* 31. *cum sequen.* neque videtur subesse probabilis ratio dubitandi de contrario, cùm potius rigorosa nimiumque litteralis videatur dicta opinio negans sufficere unicam effectum sortitam pro tempore à dicto decreto desiderato, dum, ut habetur *disc. praced.* de jure ad quadragenariam sufficit unica, si illa tamdiu suum effectum sortita est; Nil obstante ponderatione, quod dictum decretum utatur numero plurali, quoniam dedecet in legalibus, præsertim forensibus, procedere, cum formalitate verborum, seu cum rigoribus grammaticalibus, sed spectanda est substantia veritatis, seu finis ac effectus ob quem ita dispositum est, juxta ea quæ de resolutione numeri pluralis in singularitates, vel econverso singularis in pluralitates habentur pluries *sub tit. de fideicomm.* præsertim *disc.* 57. & *disc.* 95. *cum plur. seq.* Quia verò nostris majoribus ita visum est, difficile videtur in foro contrarium substinere.

Debent autem præsentationes probari effectum 11
sortitæ, cùm id generaliter procedat etiam in privatis; Admittitur autem etiam in hac specie illa effectuationis justificatio, quæ deducitur ex vulgari

cons. 29.

conf. 229. Oldradi, *ut in dicta Signina jurispatronatus*
11 *coram Peutingerio*, *& in dicta decis. 193. coram Celso*, & non fuit dubitatum *in dicta Pranestina*, de qua suprà *disc. 3.* non suppetit autem necessitas probandi hanc effectuationem per scripturas, sed illa fieri potest per alias species probationis, cùm Concilium desuper non statuerit, ut in specie *Garz. dicta part. 5. cap. 9. num. 104. & sequen.* & admittere videtur *Rota decis. 477. par. 5. recent.* Licèt ad hunc effectum scripturam quoque desideret *Gonzal. dicta glos. 18. num. 84.*

Item præsentationes esse debent continuæ, cùm decretum Conciliare de continuatis loquatur, Cadente quæstione, an probatio continuationis debeat in omnibus esse vera, vel admittatur illa præsumpta, quæ in jurepatronatus privatorum admittitur
12 circa præsumptionem mediorum, probatis extremis; Et negativam tenent *Genuen. dicto cap. 63. num. 9.* Affirmativam verò tenet *Barbos. ad Concilium dicto cap. 9.* & sensit *Rota* apud *Burrat. decis. 582. num. 10. decis. 38. & 61. post Vivian. & in dicta dec. 193. coram Celso*, Istaque opinio placet, quoniam, ut dictum est, cùm versemur in lege exorbitanti, multiplicandi non sunt rigores ac exorbitantiæ.

Dubitatur etiam in materia, an dictum spatium 50. annorum, per quod justificandæ sunt per scripturas præsentationes effectum sortitæ, sit diversum ab altero spatio, quod requiritur in probatione im-
13 memorabilis; Et licèt *Rota decis. 143. num. 8. & 9. & decis. 144. num. 5. post Vivian.* sentire videatur requiri utrumque tempus, Contrarium tamen sentiunt *Gonzal. dicta gloss. 18. num. 88. Camp. mil. dicta rubr. 11. cap. 53. num. 408.* & alij, idque omninò probabilius videtur, cùm ita esset reddere hanc probationem impossibilem; In dictis autem decisionibus id perfunctoriè potius dicitur, atque in posterioribus disputationibus habitis in hac materia in dicta *Terracinen. coram Bevilaqua decis. 187. part. 15. recent. & in dicta Pranestina coram eodem*, de qua suprà *dicto discur. 3.* & in aliis, de hoc dubitatum non fuit.

Atque suprà *disc. 4.* de alia habetur quæstione,
14 an sententia Ordinarii canonizatoria hujus jurispatronatus, antiqua & effectum sortita, in hac specie jurispatronatus admittatur, si non reperiantur acta, ex quibus justificata remaneat, ut ibi.

Procedunt hæc omnia in præsumptiva, seu adminiculativa probatione, quam possessor jurispatronatus, qui sit persona potens, deducere velit ex an-
15 tiqua possessione, seu consuetudine inducente fundationis vel dotationis titulum præsumptum, secùs autem ubi habeatur titulus expressus fundationis vel dotationis, seu illo privilegii Apostolici, cùm tunc potentes à privatis non differant, neque Concilium desuper aliquid innovaverit. *Lotter. lib. 2. quæst. 7. num. 27. Duran. decis. 407. num. 5. Rota decis. 168. part. 10. recent. numer. 32.* & in aliis pluries.

Cadente solùm quæstione, quando titulus qui allegatur fundationis, vel dotationis non possit in
16 continenti justificari per scripturas, quarum amissionis casus probetur, an scilicet tunc admittenda sit justificatio per testes; Et negativam tenent *Adden. ad Buratt. dec. 832. num. 10. & seq. & 911.* ubi testantur ita fuisse declaratum per Sac. Congregationem Concilii de anno 133. Contrarium verò tenent *Genuen. praxi Archiep. cap. 10. num. 16. Garz. part. 5. cap. 9. num. 113. in addit.* & videtur admittere *Rota decis. 364. num. 7. part. 4. divers.* istaque, (secluda dicta declaratione, cui quandò sit vera, & serò edita nimium deferendum est,) in puncto juris verior videtur, ex fundamentis de quibus supra *dicto discurs. 3.*

In casibus autem in quibus intrat dicta forma Conciliaris; Ampliatur, ut procedat, quamvis in Ordinario æqualis, vel etiam major potentia concurrat, ut cæteris relatis *decis. 197. num. 29. par. 5. rec. Adden. ad Gregor. d. dec. 222. num. 11. vers. & hac forma, Lotter. d. quæst. 1. num..* Quamvis autem hæc ampliatio reflectendo ad solam rationem potentiæ, cui innixa est præsumptio usurpationis probabilem rationem habere non videatur, adhuc tamen recipienda venit, Vel quia majoribus nostris ita visum sit, in quorum fide, vel auctoritate in plerisque ambulare oportet, quamvis ratio non assistat, Vel quia intret altera ratio initio insinuata, quod scilicet ob discessum Curiæ ab Urbe, & Italia, fortiùs verò etiam post regressum, ob penè dimissam residentiam, adeò ut Ecclesiæ Metropolitanæ & Cathedrales, per residentes in Curia tenerentur in commendam eo modo, quo de præsenti tenentur Monasteria, ita operabilis non remanebat in simplici Vicario, vel administratore dicta ratio majoria potentiæ; Unde quando ista ratio non adaptetur ad casum, licèt non liceat negligere ampliationem, adhuc tamen Episcopi qualitas satis considerabilis videtur, ut magis benignè, & circumspectè procedatur, ut advertitur suprà *disc. 3. & 4.*

Ampliatur secundò, quamvis juspatronatus aliàs 18
penes potentem existens, actualiter possideatur per privatum, quoniam in hoc attenditur initium, tam in bonum, quàm in malum, adeò ut si juspatronatus alias à privato acquisitum transeat in potentem, adhuc non intrat decretum Conciliare; sed jure privati ad terminos juris communis regulatur, ex deductis *dec. 191. part. 3 rec. dec. 401. & 309. par. 5. & dec. 10. part 321.* & habetur actum suprà *in Laudén. Parochialis disc. 6.* Ibique etiam de hujus ampliationis declaratione, de qua in proximè allegatis decisionibus, quando scilicet juspatronatus origine poten
tium, tam diu continuaverit in persona privata, 19
quod verisimiliter ista macula, seu mala præsumptio purgata remaneat.

Ampliatur tertiò, ut decretum Conciliare, absque dicta rigorosa forma inficiens jus potentium, 20
illud inficiat etiam in possessorio, *Lotter. d. quæst. 13. Gonzal. d. glos. 18. num. 23. Buratt. decis. 139. num. 5. ubi Adden. d. dec. 197 num. 4. part. 5. rec. cum aliis per Post. de manut. observat. 32. num. 26. cum seq.*

Ista verò ampliatio duplicem recipere solet declarationem, Primò scilicet quoad illum, qui ad præsentationem potentis ab Ordinario admissam jam institutus fuerit, ac in possessionem immissus, quoniam pendente judicio super dictæ institutionis retractatione ob non jus præsentantis, institutus possessor manutenendus est, *Cavaler. decis. 609. in fine, cum aliis per Adden. ad Buratt. d. decis. 139. num. 18.* quoniam aliud est agere de possessorio ad favorem ipsius potentis in quasi possessione præsentandi, aliud verò de manutentione instituti, ac possessoris in possessione beneficij.

Et secundò, ubi post Concilium, patronus, citato Promotore fiscali, aliisque ser. [illegible] causa cognita per Ordinarium admissus fuerit ad præsentandum, quoniam si deinde Ordinarius successor, seu alter, impugnando juspatronatus, causam petitorii reassumere velit, interim possidenti judicis auctoritate deneganda non est manutentio in quasi possessione præsentandi, *Gonzal. d. glos. 18. numer. 26. cum seq. Genuen. in praxi d. cap. 63. numer. 3. Seraph. dec. 1395. num. 7. d. dec. 197. numer. 42. par. 5. rec.* Contrariæ enim declarationes Sacræ Congregationis relatæ *per Gonzal. ubi supra*, procedunt ubi præsentationes, ex quibus resultat quasi possessio, absque causæ cognitione, aliisque servandis non servatis de facto admissæ fuissent.

E conversò, eadem principalis conclusio, (ultrà superiùs insinuatam limitationem, quando scilicet persona potens causam habeat à privata,) Limitatur in eodem textu Concilii in illis potentibus, qui habeant jura Regni, vel supremi Principatus, in quibus cadit solùm quæstio; quando causam habeant ab

illis potentibus, qui dicto Conciliari decreto subjaceat juxta casum, de quo supra *in Massanen. disc.2.*

Et secundò, ubi persona potens non sit solus possessor, sed possideat pro communi cum privato, penes quem juspatronatus, excluso potente, ratione individuitatis remaneret insolidum, unde pro-
22 pterea adhuc Ecclesia continuaret in servitute, & consequenter cessat ratio dicti decreti principaliter editi pro restitutione Ecclesiarum earum pristinæ libertati, ut cæteris relatis *Garz. par.5. cap.6. in addit. ad num.* 113. *Adden. ad Buratt. dec.141. num. 14. Cavaler. dec. 89. dec. 401. num.6. par. 5. & 321. num. 18. par. 10.* quæ sunt prodita *in d. Landen. parochialis discurs. 6.* ideoque intelligendæ sunt juxta considerationes, de quibus ibidem, quando scilicet certum est, quod socius privatus, inspecta etiam origine, obtineat jurispatronatus partem, secùs autem si hæc in origine eamdem habeat infectionem.

Item rigor dictæ formæ procedit, quando principaliter agitur de canonizatione jurispatronatus in concursu Promotoris Fiscalis, vel alterius contendentis de beneficii libertate, ac de dicti juris infectione, ob quam præsentatio rejicienda sit, juxta casus, de quibus *supra disc. 3. & 4. cum proximis*;
23 Secùs autem ubi incidenter, cùm tunc minores probationes admittantur, ut generaliter advertitur *per Garz. d. par. 5. cap. 5. num 140. cum sequen. Post. de manut. obser. 32. num.5. Rota dec. 81. num.19. & 302. num.8. par.7. rec. Adden. ad Buratt. d. dec.139. num.17. dec. 147. num.1. post Vivian.*

Personæ autem potentes, dicuntur illi qui habent jurisdictionem temporalem in loco, in quo situm est beneficium, quamvis illa non sit plena & absoluta, sed subordinata, ut est illa feudatariorum & Baronum, *Gonzal. d. glos. 18. num.66. Garz. par.5. c.9.*
24 *num.99. cum concordan. d. dec.197. par.5. recen. Adden. ad Gregor. d. dec.222. d. decis.187. part. 15. rec.* & passim, atque tanquam absolutum admittitur supra *disc. 3. cum pluribus sequent.*

Atque in hoc spectatur initium, an scilicet de tempore acquisitionis jurispatronatus, & præsentandi, haberet jurisdictionem in loco, quamvis deinde il-
25 lam habere desierit, *ut d. decis. 197. numero 25. & sequen. part. 5. rec. decis. 219. numer. 1. par. 1. & in aliis.*

Jurisdictio tamen debet esse in loco, secus autem si possessor alibi illam habeat, in loco autem privati figuram faciat, ut advertitur supra *in Pam-*
26 *pilonen. disc. 52.* & comprobat recepta praxis; Nisi tamen agatur de tali Principe, seu Magnate primi ordinis, qui ob sui Principatus adjacentiam, magnam in loco ibi proximo potentiam habeat, unde propterea eadem intret ratio præsumptæ usurpationis ac potentiæ, cui dictum decretum Conciliare innixum est, juxta casum de quo *d. dec. 197. par. 5. rec. num. 19. & 27. cum sequen.* Atque in hoc sensu intelligendæ veniunt decisiones, & auctoritates istud decretum extendentes ad aliquas familias potentes, præsertim in Italia, ex relatis eadem *decis.*
27 *197. num.30. cum sequen. par. 5. dec.275. par.3. numero 6. decis. 630. numero 80. part. 4. tom. 3. cum aliis per Adden. ad Buratt. dec. 832. numero 16. Barbos. de Episcopo alleg. 72. numero 65. cum sequen.* Jurisdictio siquidem in loco reputatur causa potentiæ, non taxativè, quoniam si ea aliis circumstantiis eadem potentia concurrat, idem dicendum est, ut habemus in Universitatibus, quamvis jurisdictionem non habentibus, ut proximè infrà; Potissimè verò in Italia, ob discessum Curiæ, ac alias rationes, de quibus suprà, quibus & alia addi potest, tot schismatum, ac
28 etiam ob nimiam frequentiam, ac tenuitatem Episcopatuum, unde non adeò de facili dicta mala præsumptio admittitur in Hispania, ut advertitur *dec. 331. p.2. dec.581. p. 4. divers.*

Potentes etiam reputantur Universitates laicorum, quæ sub Communitatum vocabulo in Curia, & alibi explicari solent, quamvis nullam habeant
jurisdictionem, & quamvis essent etiam Universita- 29
tes parvæ, puta non repræsentantes totum populum, totamque Civitatem, vel Oppidum, seu locum, sed ejus partem, puta universitas parochianorum, seu universitas viventium in aliqua contrata cum similibus: Licet enim in istis non intret præsumptio usurpationis ratione potentiæ, intrat tamen eadem præsumptio ratione inverisimilitudinis, quod scilicet ab istis, qui in tempore variantur, absque qualitate hæreditaria sanguinis, vel rei familiaris majorum, qui fundare, vel dotare potuerint, possideretur juspatronatus ex fundatione, vel dotatione, ut apud *Coccin. d. dec. 2. & dec. 143. & 144. post Vivian.* ubi concordan. & passim, cùm difficultas probabiliter cadat, ubi agatur de Universitate, quæ in effectu personam privatam redoleat, puta aliquarum certarum familiarum, quarum primi seu majores, fundare, vel dotare potuerint, adeò ut non urgeat dicta ratio inverisimilitudinis, vel altera quæ in parochianis, vel illis de contrata, seu vicinia, multò magis in ipsa generali Universitate, seu Communitate loci considerari solet, ponderata supra in *Bononien. disc. 8.* quod scilicet antiquitùs (& quidem commendabiliter quando laici non abuterentur,) Ecclesiæ præsertim parochiales provideri solebant ad nominationem populi, seu parochianorum, ut ovibus gratus, ac benevolus pastor tribueretur, jure tamen nominationis consultivæ, quam deinde laici prætendere cœperunt coactivam, eo modo quo de interventu aliquorum deputatorum sæcularium in Monasteriis Monialium advertitur *sub tit. de Iurisd. dis. 27.*

Sub hac tamen conclusione non comprehenduntur illæ Universitates; quæ deputatæ sint ad aliquod opus particulare, seu ex certo personarum genere sunt constitutæ, cum tali redditu, seu peculio, quod in eis non urgeat dicta inverisimilitudo, sed rectè cadere valeat possibilitas fundationis, vel dotationis, ut sunt aliquæ piæ Confraternitates, vel congregationes laicorum, seu Collegia DD. & Medicorum, aut Notariorum, vel universitates Mercatorum, seu artificum cum similibus, ex deductis *decis. 290. numero 17. cum sequen. part. 5. rec. cum aliis per Adden. ad Buratt. dec.552. num. 16.* Multò verò magis ubi ageretur de Universitatibus ecclesiasticis, ut sunt Capitula Collegiatarum, vel Ca-
thedralium cum similibus, Vel etiam de piis tan- 30
tùm, quæ tamen sint sub jurisdictione, & visitatione Ordinarij, ut sunt piæ confraternitates laicorum ad præscriptum Sac. Conc. Trid. visitationi, & correctioni Ordinarij subjectæ, juxta pluries deducta *sub tit. de Iurisdictione.* Nisi & in istis ex earum qualitate, ac inopia non de facili intret dicta possibilitas fundationis vel dotationis, potiusque obstet inverisimilitudo, juxta casum, de quo supra *in d. Bononien. disc. 8.*

Quinimò etiam ubi concurrat illa potentia, quæ resultat à jurisdictione temporali in loco, adhuc tamen si habens talem jurisdictionem sit persona ecclesiastica, puta Capitulum, vel Monasterium, seu Prælatus, ratione tamen Prælaturæ, adhuc non intrat mala præsumptio, & consequenter locum non habet prædictum Conciliare decretum, ut advertitur suprà *in d. Landen. parochialis dis. 6.*

† NOtatum est suprà *ad disc. 3. cum seqq.*

Quandò

Quando dicatur juspatronatus ecclesiasticum, vel laicale, seu mixtum; Et de effectibus exinde resultantibus.

SVMMARIVM.

1 *Ex qualitate bonorum regulatur natura jurispatronatus, quia si sunt ecclesiastica ex quibus fundatum est, dicitur ecclesiasticum; & e contra.*

2 *Si fundator possidet bona ecclesiastica, & laicalia, præsumptio est, quod fundaverit de ecclesiasticis.*

3 *Fallit si bona temporalia sint multa, & ecclesiastica modica.*

4 *Præsumptio est quod clericus vivat de ecclesiasticis, & cumulet temporalia.*

5 *De ratione ob quam qualitas jurispatronatus pendet à qualitate bonorum.*

6 *De duplici patrimonio, ac duplici hærede clerici, & feudatarii.*

7 *Ab observantia, seu possessione resultat an fundatio de laicalibus, vel ecclesiasticis facta sit.*

8 *An in materia intret quæstio potestatis.*

9 *Si fundator reservat juspatronatus pro hærede prophano, præsumptio est fundationis de bonis prophanis.*

10 *Quando juspatronatus sit laicale, licèt fundatio sit de bonis ecclesiasticis.*

11 *Juspatronatus acquisitum ex fundatione, & dotatione facta de bonis ecclesiasticis, de quibus licitum est disponere ex indulto, an dicatur ex privilegio.*

12 *Si non constet de quibus bonis, præsumitur tam de ecclesiasticis, quàm laicalibus, ideoque est mixtum.*

13 *Juspatronatus fundatum pro ecclesiasticis, vel quod ad ecclesiasticos pertinet, est ecclesiasticum, licèt fundatum à laico, vel de bonis laicalibus.*

14 *Idem è contrà ecclesiasticum transiens ad laicum fit laicale.*

15 *Quod dupliciter restringitur, seu declaratur.*

16 *Juspatronatus reservatum pro persona ecclesiastica potest esse laicale, atque laicalem naturam retinere ex lege fundationis, vel transferentis.*

17 *Remanet laicale si ecclesiastico detur solum jus præsentandi.*

18 *Quid de confraternitatibus laicorum, vel piis locis administratis per laicos, an juspatronatus eis competens sit ecclesiasticum, vel laicale.*

19 *De effectibus resultantibus à qualitate laicali, vel ecclesiastica.*

20 *De jurepatronatus mixto possesso partim à laicis, & partim ecclesiasticis.*

21 *De qua natura istud juspatronatus participet, distinguuntur casus, ac effectus.*

22 *Si laici nominent ecclesiasticis, qui eligant & præsentent, an juspatronatus dicatur ecclesiasticum, vel laicale.*

23 *Quid ubi mixtum est inæquale.*

DISC. LIX.

1 VBi fundatio, vel dotatio sequatur ex bonis alicujus Ecclesiæ, seu quæ aliàs ecclesiastica dicantur, tunc certum est, juspatronatus dici ecclesiasticum, quamvis opus explicetur à laico, quoniam natura seu qualitas jurispatronatus metienda non est à persona erigentis, sed à qualitate bonorum, ex quibus fit erectio, ubi enim sunt bona ecclesiastica, cùm Ecclesia sit eorum domina, hinc ab ipsa in effectu fieri dicitur erectio, laicus autem, qui actum explicat, consideratur tanquam nudum organum, seu instrumentum.

Idemque dicendum est in casu converso, quod erectio fiat de bonis laicalibus, quamvis persona sit ecclesiastica, ut frequenter contingit in erectionibus vel dotationibus, quæ fiunt per clericos, de bonis tamen patrimonialibus, vel acquisitis ex successione, seu licita industria, ac aliàs quam ratione Ecclesiæ & beneficiorum, *ad text. in cap. dilectus hoc tit. ubi Abb. & cæteri communiter Lambertin. lib. 1. part. 1. quæst. 1. art. 3. numero 3. Covarr. pract. cap. 36. numero 3. Garz. par. 5. cap. 1. num. 592. cum sequen. Lotter. lib. 2. quæst. 10. numero 2. cum sequen. Auden. ad Buratt. dec. 769. numer. 14. Mascard. de probat. conclus. 960. n. 5. & communiter.*

Procedunt hæc de plano, quando constat de qualitate bonorum, ex quibus facta sit erectio simpliciter, & absque alia declaratione voluntatis fundatoris, unde propterea quæstiones cadunt, vel ubi incertum est ex quibus bonis id sequutum sit, nempe fundator de utraque specie obtineret, Vel ubi fundando de bonis ecclesiasticis, diversam declarat voluntatem acquirendi pro ejus hæredibus prophanis, sive pro gentilibus, &c.

Primo casu erectionis factæ per clericum possidentem redditus ecclesiasticos, & patrimoniales, non constito, an de una, vel de altera specie id sequutum sit, quamvis non desint contradicentes; magis communis videtur, ut præsumptio stet pro qualitate ecclesiastica, ut cæteris relatis *Mascard. d. conclus. 960. numer. 1. Gonzal. ad reg. 8. glos. numer. 110.* 2
Lotter. d. q. 10. num. 10. Nisi ista præsumptio contrariis præsumptionibus, vel conjecturis elidatur, inter quas illas recenseri solet, ubi fundator haberet amplum patrimonium, ut advertitur *per Rot. dec.* 3
273. *num. 4. p. 3. rec.* Potissimè verò quando tenenda sit opinio, quam sequitur *Rota apud Roias decis.* 280. *& apud Celsum dec.* 65. (quam tamen Camerales audire nolunt,) quod scilicet clerico possidente redditus ecclesiasticos & temporales, præsumptio sit, ut alimenta aliaque necessaria ad sustentationem sibi 4
suppeditaverit ex ecclesiasticis, stante axiomate, ut qui altari servit, de altari vivere debeat, unde propterea acquisitiones bonorum, seu jurium factæ censeantur de redditibus temporalibus, ideoque ad temporalem, seu prophanum hæredem pertinent.

Ista siquidem ecclesiastica qualitas resultans à qualitate bonorum, absque alia declaratione voluntatis, non resultat ex eo, quod bona ecclesiastica faciant juspatronatus ecclesiasticum, vel econtra, sed resultat accessoriè, vel consequutivè ob qualitatem hæredis, quoniam clericus moriens, duplicem 5
habet hæredem, Ecclesiam scilicet in bonis intuitu Ecclesiæ, & clericatus quæsitis, & legitimos intestatos successores sanguinis, vel testamentarios in aliis, ideoque inspectio pendet, cuinam successio debita esset, si ea bona, quæ erogata fuerunt in constructione, vel dotatione Ecclesiæ, seu beneficii, sub una, vel altera hæreditate caderent, quatenùs id sequutū non esset; Et de qua duplici hæreditate clerici habetur actum *sub tit. de beneficiis* ad materiam spolii clericorum beneficiatorum, adinstar eorum quæ pluries habentur *sub tit. de feudis* super 6
duplici hærede paganico, seu burgensi, & feudali, seu militari, quæ feudatarius habet cum duplici diverso patrimonio.

Et hoc stante, magnum argumentum, seu conjectura in ista quæstione resultat ab observantia dictæ successionis, quia si hæredes & successores prophani successerunt in jurepatronatus, illudque de facto possederunt tanto tempore, quod verisimiliter concurrat scientia & patientia Ordinarii, hinc resultat præsumptio; quod erectio facta sit de patrimonialibus, quoniam aliàs Ordinarius non neglexisset jus Ecclesiæ si facta esset de ecclesiasticis; Cùm enim hujusmodi erectiones, sive

per laicos, sive per clericos, ad effectum acqui-
rendi juspatronatus, fieri non valeant, sine con-
sensu Ordinarii, ex pluries deductis in præced.
hinc proinde præsumptio est, quod ipse ita patien-
do sciret, quomodu erectio facta sit, *Lotter. d.*
quæst.10. *num*.15. *Gonzal. glos*.18. *d.num*.110. *Rota decis.*
273.*par*.3.*rec. num.* 3. *& dec*.655.*in fine par*.3.*tom*.3.
Ideales autem quodammudo istæ quæstiones hodie
remanere videntur, præsertim in Italia, in qua
(paucis locis exceptis) ob Collectores ecclesiasti-
cos, noo verificatur illud successorium jus Eccle-
siæ, quod habemus de jure communi, ob successio-
nem Cameræ, ideoque ferè nullus; vel nimium
rarus casus est, quod clericus erigendo, seu fundan-
do aliquod beneficium, non declaret, pro quo reser-
vet juspatronatus.

Dicta verò declaratione accedente ad favorem
hæredis prophani seu geotilitium, aut aliorum lai-
corum, seu etiam ecclesiasticorum, quibus dictum
jus hæreditatis ecclesiasticæ non competat; Tunc
8 duplex apud Scribentes intrat quæstio. Una potesta-
tis, & altera voluotatis; Prima verò non intrat, nisi
dispositio fieret per ultimam voluntatem, seu per
actum inter vivos in tali statu, quod interdictum sit
disponere, quoniam aliàs dispositio inter vivos, citrà
fraudem, libera est clericorum, etiam de bonis Ec-
clesiæ intuitu quæsitis.

Ideoque dicta quæstione numquam vel nimium
raro in foro audita, dicta reservatio attendi solet
9 pro conjectura, seu argumento qualitatis bonorum,
quod scilicet de prophaois magis, quàm de eccle-
siasticis id sequutum sit, vel quia præsumi non de-
beat, quod clericus quæsita intuitu Ecclesiæ, hære-
dibus, & successoribus prophanis reservare voluerit,
vel quia Ordinarius in præstatione consensus id non
permisisset, ut *per Lotter. d.q*.10. *num*. 16. *Rota d.dec.*
273.*par*.3. *& dec*.655. *par*.4. *tom*.3.

Atque hinc resultat, quod si bona ecclesiastica
sint ad liberam clerici dispositionem, ut sunt illa ob
venientia ex distributionibus quotidianis, vel quod
habeat indultum testandi etiam de ecclesiasticis, ut
frequentiùs habent Cardinales ac Prælati Palatioi,
tunc ita reservando juspatronatus pro hæredibus,
10 declarat uti velle facultate, ideoque juspatronatus
remanet laicale, *Garz. ubi supra num*. 594. *cum seq.*
Lotter.d. q.10.*n*.14.*& n*.23.*cum seq. Rota d. dec.* 273.
in fine par. 3. *rec.*

Et quamvis isto casu dispositionis ex indulto tes-
tandi, aliàs dubitatum fuerit, an istud dicendum
veniat juspatronatus ex privilegio, & gratia potiùs,
quàm ex fundatione & dotatione, qood nimium
refert ad effectus, de quibus supra *disc*. 10. *& infra*
11 *disc*.65. attamen hæc dubitatio non habet probabi-
le fundamentum, quoniam ut advertitur *d. dec*. 273.
p.3.*rec.& Lotter. d.quæst*. 10. *num*. 34. *& seqq.* juspa-
tronatus non provenit ex indulto, sed istud re-
movet solùm obstaculum, seu prohibitionem
dispooendi, unde propterea bona assumuot natu-
turam laicaliom, seu patrimonialium, , atque cle-
ricus ita habilitatus, remoto impedimento, disponit
tanqoam de suis, ideoque dicitur juspatronatus ex
fundatione, vel dotatione.

Quatenùs verò detur in clerico, seu altero fun-
datore æqualis concursus bonotum laicaliom,
& ecclesiasticorum, dictæque, vel similes con-
12 jecturæ pro una, vel altera qualitate non urgeant,
nullaque adsit animi declaratio, adeò ut verse-
mur in ambiguo; Tunc videtur, quod juspa-
tronatus ad utramque hæreditatem æqualiter per-
tinere debeat, & successivè quod efficiatur mix-
tum, partim scilicet ecclesiasticum, & partim
laicale, ob æqualem divisionem, seu pertinen-
tiam inter otrumque hæredem, ut eadem *decis.*
273. *par*.3. *& ex ea Lotter. d. q*.10. *num*. 22. *cum se-*
quen. li ct, ut dictum est, nimium raró forus hæc
audiat.

Inspectio autem in praxi, pendet magis à quali-
tate personæ pro qua facta est reservatio, seu quæ
immediatè, vel mediatè succedat fundatori, vel
in hæreditate, cum qua transit juspatronatus, vel
in bonis, quibus illud annexum sit, quoniam si
dicta reservatio, vel respectivè successio sequatur
in persona quæ sit fixè, ac substantialiter eccle-
siastica, non autem accidentaliter, puta in Capi-
tulo Cathedralis, vel Collegiatæ, sive io Mona-
sterio, aut in aliqua dignitate, vel officio eccle-
siastico ratione dignitatis, vel officii de uno in
alium, non autem quod successor prophanus acci-
dentaliter esset in aliqua ecclesiastica dignitate con- 13
stitutus, & tunc juspatronatus efficitur ecclesiasticum,
ad text. in cap. unico §. finali de jurepatronatus in
sexto, & cæteris relatis *Seraph. decis*. 1420. *Covarr.*
d. cap. 36. *numer*. 4. *Rot. decis*.48.*num*.8.*&* 144. *n*.20.
part. 5. *recen. & dec*.157. *num*.5.*part*.7.*Buratt.dec*.103.
num.3. qui multos cumulaot, *& ibi adden. litt. A.&*
ad dec. 769. *num*.23.

Et è converso si res cui annexum est juspatronatus 14
esset ecclesiastica, & per Ecclesiam validè, ac ser-
vatis servandis transferatur in laicum, juspatronatus
efficiatur laicale, quoniam attenditur persona pos-
sessoris, *ut d. dec*.144.*n*. 16.*par*. 5. *rec.* aliàs *dec*. 130.
Duran. Merlin, dec. 86. *numer*. 6. *& seqq. Adden. ad*
Buratt. d. decis. 769. *num*. 24. & in aliis proximè
infrà allegandis.

Quod tamen duplicem recipit declarationem;
Primò scilicet, ubi res pleno jure, ac totaliter 15
transferatur in laicum cum omnimoda abdicatio-
ne ab Ecclesia, secùs autem si transferatur domi-
nium utile tantùm, putà quia concedatur in feu-
dum, vel emphyteusim, tuoc etiam non immuta-
tur jurispatronatus natura, ut cæteris relatis fir-
mat *Rota in Compostellana Parochialis coram Cecchino &*
Verospio impress. decis. 198. *numero* 10. *& dec*. 329.
numero 22. *& seqq. part*. 9. *rec.* Et secundò, quando
translatio valide facta sit titulo onerofo, secùs
autem si titolo lucrativo, quoniam tunc pariter
juspatronatus non immutat naturam, sed remanet
ecclesiasticum, ut *apud Merlin. d. decis*. 86. *num*. 11.
cum aliis per Adden. ad Buratt. d. dec. 769. *in fine*, &
habetur *d. dec*. 298. *num*.12.*&* 13. *part*. 9.

Procedunt hæc regulariter non constito de di-
versa voluntate fundatoris, vel traoferentis, qui
juspatronatus aliàs de sui natura laicale reservet pro
persona ecclesiastica, sive in eam transferat, sub
ea tamen lege & conditione, quod suam naturam
retineat, quoniam tunc etiam penes personam
ecclesiasticam remaoebit laicale. *Lotter. dicta quæst.* 16
10. *num*. 4. *Cavaler. decis*. 659. *num*. 5. *Seraph. decis.*
611.*n*.1.*decis*.157. *numer*.7. *recent*. & in aliis, & con-
ferunt quæ habentur *in Romana Cappella Innocentiana*
sub tit. de beneficiis disc. 6.

Sive ubi in personam ecclesiasticam non trans-
fertur juspatronatus, sed tantùm jus præsentandi,
quod non facit patronum, quia potiùs respicit unum
ex effectibus seu exercitium, quàm ipsum juspatro- 17
natus ejusque substantiam, ideóque suam retioet
naturam. *Seraph. decis*.456.*n*.4. *Buratt.dec*.103.*num*.5.
ex Concil. 19. *Calderin. eod. tit.*

Sub controversia tamen est, an piæ Confrater-
nitates laicorum ad hanc effectum dicantur perso-
næ ecclesiasticæ, vel laicales, ut patet ex iis, quæ
pro utraque parte, seu opiniooe deducuntur per
Mascard. conclus. 960. *Garz. part*. 5. *cap*.1. *num*.604. 18
& sequen. Lotter. dicta quæst. 10. *numer*. 45. *& sequen.*
Rota decis.482. *part*.4. *recent. tom*. 2. ubi discurrendo
de uraque opinione, nihil decidiitur; Verùm
apud *Duranum decision*. 130. *repetit. decision*. 144.
part. 5. *recent.* inclinatur in opinionem, quod sit
laicale;

laicale; Contrarium autem respondendo in specie *dictæ decisioni Durani* pleniùs firmatur *in Florentina parochialis* 20. *Decembris* 1628. *coram Virili.*

Aliqui verò quæstionem decidere curant cum distinctione, an juspatronatus seu præsentandi reservatum sit ipsi confraternitati, vel potiùs ejus Præsidentibus seu Officialibus, ut primo casu sit ecclesiasticum, in altero autem inspiciatur, an Officiales ex confraternitatis instituto sint ecclesiastici, & censeatur ecclesiasticum, si verò laici, censeatur laicale, ut apud *Garz. dicto cap.* 1. *num.* 610. *& dict. decis.* 330. *Durani, aliàs* 144. *numer.* 6. *& seq. part.* 5. *& decis.* 290. *num.* 2. *ead. part.* 5. Intelligendo tamen de qualitate ecclesiastica fixa, secùs autem si accidentaliter aliquis adscriptus confraternitati, qui eligatur ad officium conferri solitum laicis, accidentaliter reperiatur clericus, quoniam id non alterat, ut supra de qualitate desumenda à persona possessoris deductum habetur.

Veriùs tamen, etiam in casu quo juspatronatus resideat penès ipsam confraternitatem, seu aliud corpus deputatum ad opera pietatis, intrare videtur distinctio, quam receptam habemus in materia alienationis bonorum hujusmodi confraternitatum, vel piorum locorum, an intrent necne termini *extravag. ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* Sive quæ habemus in materia jurisdictionali, an hujusmodi confraternitates, & pia loca subjacent foro laicali, ut scilicet distinguendæ sint confraternitates, quæ cum Ordinarij auctoritate erectæ sunt, cum Ecclesia, campanili, usu sacri & aliis, ex quibus verè ecclesiasticæ reputandæ veniunt; Vel econverso erectæ sint ad opera pietatis absque dictis requisitis, quamvis ad præscriptum Sac. Conc. Trident Ordinarius habeat aliquod jus visitandi, ac etiam assistendi revisioni rationum, ex iis quæ in hac materia pluries habentur *sub tit. de jurisdictione & sub titul. de alienat. & contract.* Fortius verò si neque hoc jus Ordinario competat ex lege fundationis, aut ob Regiam protectionem, seu aliàs; Primo enim casu quemadmodum bona dicuntur ecclesiastica cadentia sub dispositione *Extravag. ambitiosæ*, ac etiam sunt sine dubio de foro ecclesiastico privativè, quoad ipsa corpora (quidquid sit quoad personas singulares,) ita ipsum juspatronatus reputetur ecclesiasticum; Secùs autem in secundo, quoniam aliud est locum esse ecclesiasticum, aliud verò esse pium, cùm hæc qualitas sit compatibilis cum laicali, ut latè *decis.* 315. *num.* 9. *part.* 10. *recent. & decis.* 248. *num.* 18. *& seqq. part.* 11.

Effectus hujus inspectionis super natura, seu qualitate jurispatronatus, an sit ecclesiasticum vel laicale, sunt plures, illi præsertim circa tempus ad præ-
19 sentandum, circa quod magis expedit esse ecclesiasticum, quàm laicale ratione longioris termini sex mensium, cùm in laicali sit quatuor tantùm, ut *infrà disc.* 64. ubi de hac materia temporis, intra quod præsentatio fieri debet; Econverso autem potiùs expedit laicale quàm ecclesiasticum ratione facultatis variandi, seu accumulandi competentis patronis laicis, non autem ecclesiasticis, ex iis quæ in hac materia accumulationis habentur supra *in Compostellana discurs.* 43.

Magis verò, ac principaliter expedit juspatronatus esse laicale potius, quàm ecclesiasticum, in ordine ad subjectionem Apostolicis reservationibus ac affectionibus, sive derogationibus etiam implicitis absque aliqua necessitate faciendi mentionem, quibus subjacent beneficia de jurepatronatus ecclesiastico, ac etiam laicali ex privilegio & consuetudine, non autem subjacent illa de jurepatronatus laicali ex fundatione vel dotatione, ex iis quæ habentur *infra disc.* 65. *&* 66. & supra *disc.* 10. & in aliis ibi proximis ad hanc materiam; Prout etiam quando beneficia de jurepatronatus habent curam animarum principaliter, si juspatronatus est ecclesiasticum cadunt sub decreto Sac. Conc. Trid. super forma concursus, sub qua non cadunt illa de jurepatronatus laicali ex deductis in sua materia *sub tit. de Parochis* cum similibus.

Ubi verò juspatronatus de utraque natura participat, vel ratione bonorum, quia scilicet partim de ecclesiasticis, & partim de laicalibus fundatum sit, ut supra, vel ratione personarum, quia pro parte possideatur à laicis, & pro parte ab ecclesiasticis, non quidem accidentaliter, ut contingit, quando possessor jurispatronatus de sui natura laicalis reperiatur in statu clericali, sed fixè ac substantialiter, ratione scilicet beneficij, vel officij ecclesiastici; Et tunc dicitur
mixtum, utpote participans de utraque qualitate. 20
Lambertin. lib. 2. *part.* 3. *quæst.* 9. *art.* 9. *n.* 1. *Cavarr. practicar. cap.* 36. *n.* 5. *Lotter. dicta q.* 10. *ex num.* 26. *Rota decis.* 655. *nu.* 3. *part.* 4. *recent. tom.* 3. & in aliis frequenter.

Isto autem casu cadit quæstio ad effectus suprà enunciatos ac similes, utra qualitas attendenda sit; Et
tunc, aut laici & ecclesiastici veniunt diverso jure vel 21
respectu, quia nempe laicus nominat præsentandum ecclesiastico, qui illum nominatum præsentat Episcopo, ut instituat. Et licèt Gambarus disputet hinc inde, attamen concludit probabilius esse, ad effectum præsertim evitandi subjectionem, quam patitur
juspatronatus merè ecclesiasticum, ut laicale po- 22
tiùs reputari debeat, ubi nominatio non sit solùm consultiva, & grata, sed coactiva & necessaria, secùs autem si consultiva tantùm, ut *apud Buratt. decis.* 25. *num.* 5. *& seqq. Adden. ad eam decis.* 103. *in fine, decis* 481. *num.* 6. *part.* 1. *rec.*

Aut veniunt eodem seu coæquali jure, adeò ut tanta sit vox ecclesiasticorum, quanta laicorum quod nostri dicunt mixtum æquale, unde non intret ratio præponderantiæ, & tunc ad effectus exinde resultantes, attenditur id quod respectivè est magis favorabile, ideoque mixtum assumat naturam simplicis magis privilegiati, & sic quo ad privilegium longioris termini ad præsentandum dicatur ecclesiasticum, quo verò ad exemptionem à Regulis Cancellariæ, & aliis dicatur laicale. *Gonzal. gl.* 18. *num.* 12. *cum sequen. Lotter. dicta quæst.* 10. *num.* 76. *Mantic. decis.* 292. *Cavaler. decis.* 547. *num.* 5. *&* 571. *num.* 1. *& decis.* 250. num. 8. ubi ad effectum gaudendi longiori termino, sex mensium.

23 Quatenùs verò sit mixtum inæquale, tunc *Gonzal. dicta glos.* 18. *num.* 15. *cum sequen Lotter. dicta quæst.* 10. *num.* 67. *& Rota* apud *Cavaler. dicta dec.* 547. *num.* 2. cum aliis per *Adden. ad Buratt. dicta dec.* 103. *lit. B. in fine*, sequendo *decis.* 3. *Crescent. hoc tit.* procedunt cum eadem distinctione, quæ recepta est circa mixturam gratiæ & justitiæ, sive privilegij & dotationis, ut attendi debeat qualitas, quæ præponderet, atque major pars absorbeat minorem, & consequenter si pro majori parte pertinet ad ecclesiasticos, dicatur totum ecclesiasticum, & econtrà.

Contrarium tenent *Vivian. lib.* 7. *cap.* 1. *numer.* 10. *Barbos. de Episcopo alleg.* 71. *num.* 131. atque in quadam disputatione habita in Signatura justitiæ dicebam, quod tam ad istum effectum, quàm alios, illum præsertim evitandi subjectionem Regulis Cancellariæ, vel concursui, sive provisioni absque mentione, cum similibus exorbitantibus à jure, probabilius videatur, ut mixtura, licèt inæqualis, impediat accidentale præjudicium, quod corrigendo jus commune, ex Regulis Cancellariæ, aliisque exorbitantibus dispositionibus resultat; Eo modo quo habemus in Statutis à jure exorbitantibus in materia præsertim successionis, quod mixtura personæ exemptæ vel non exclusæ, impedit operationem Statuti, atq; facit casum mixtum, etiam quoad personas exclusas juxta *decis.* 43. *part.* 7. *recent. & decis.* 59. *part.* 1, cum aliis in sua materia *sub tit. de successionibus*; Ac etiam habemus, ubi inter plures pro communi aliquid possidentes adest

clericus, vel alia persona privilegiata, quod communicat suum privilegium non privilegiatis, quamvis concurrat inæqualitas numeri, atque plures sint non privilegiati, quàm privilegiati, cum similibus, ut advertitur infra circa reservationes, *disc.* 165.

Potissimè verò ratione subjectæ materiæ præcisè individuæ, undè propterea, ut plories advertitur in præcedentibus, cum aliis *per Bellon. jun. de jur. accresc. cap. 6. quæst.* 48. & habetur etiam *sub tit. de feudis disc.* 8. totum jus insolidum est penes singulos, adeò ut aliis præsentare negligentibus, sive præsentantibus indignum vel incapacem, totum jus resideat penès illos, qui validè suum jus exercent, quamvis minorem partem constituentes, etiam unum inter plures; Eodem modo, quo de jure conferendi aliisque juribus competentibus alicui Capitulo, vel alteri corpori universali, ut totum jus Capituli, aliis Canonicis impeditis, residere possit etiam in uno, habetur *in Cæsaraugustana Canonicatus sub tit. de beneficiis dis.* 23. Et consequenter cōtingente casu vacationis, in qua, vel ratione mensis, vel ratione possessoris beneficii, intret reservatio vel affectio, possent ecclesiastici suum jus negligere, unde totum jus devolveretur ad laicos, atque ita pro ea vice totum reputandum veniret laicale; Ita pariter ille ecclesiasticus quamvis minorem habens partem, conservat etiam pro consortibus istud privilegium longioris termini; Atque ita post has adnotationes (me tamen non scribente) decisum fuit per *Rotam in Camerinen. Canonicatus* 1. *Iunii* 1657. *coram Bevilaqua* impress. *dec.* 250. *numer.* 13. *& seqq. part.* 12. *recent.* circa punctum termini longioris, nihil autem deciditur circa alium punctum reservationum, de quo infrà *dicto disc.* 165.

† DE qualitate Jurispatronatus habetur passim *in praced. discursibus.*

De natura jurispatronatus, quando scilicet sit hæreditarium, vel familiare, seu gentilitium, vel mixtum.

SVMMARIVM.

1 *Regulariter juspatronatus est hereditarium, ac transitorium ad heredes rei familiaris.*

2 *Et de alia regula, quod non cadit sub fideicommisso, neque sub ejus restitutione venit.*

3 *De limitatione ex diversa voluntate, etiam conjecturali & præsumpta, & de regulandis conjecturis, & adminiculis.*

4 *An in fideicommisso includente juspatronatus, requiratur consensus Ordinarii.*

5 *Ad effectum validæ præsentationis factæ per successorem constare debet de agnitione hereditatis.*

6 *Quomodo aditio probetur, & an ipse actus præsentationis eam inducat, vel probet.*

7 *De limitatione conclusionis, de qua num.* 1. *& de qualitate gentilitia, seu familiari.*

8 *Quæ regula tenenda sit in desumendo voluntatem inducendi potius istam gentilitiam qualitatem.*

9 *Vbi fundatio est dubia, nimium in hoc deferendum est observantiæ.*

10 *Quæ differentia sit inter observantiam, quando constat de tenore fundationis, & quando ista non habetur.*

11 *Attenditur observantia proxima, non autem remota.*

12 *Quæ regula tenenda sit circa observantiam, & adminicula.*

13 *Recensentur decisiones hinc inde in materia.*

14 *Recensentur in specie aliqua adminicula ex confessione vel etiam enunciativis, & admissione patris & filiorum, &c.*

15 *De tertia specie, seu qualitate mixta.*

16 *Neque fundator seu primus acquirens potest facere immutationem præjudicialem Ecclesiæ.*

17 *Fundator vel primus acquirens juspatronatus hereditarium potest ex intervallo facere gentilitiam, vel familiare.*

18 *Quid in casu converso, ubi ab initio est familiare, vel gentilitium, an idem fundator possit alterare, distinguuntur plures opiniones & casus.*

19 *Quod in hoc attendendum sit, an adsit rectè consensus Ordinarii, & de ratione.*

20 *Examinatur distinctio inter filios & extraneos, & an in hac materia intret ratio peculii profectitii.*

21 *Idem est esse fundatorem, vel primum, acquirentem respectu successorum.*

22 *Successor in jurepatronatus hereditario potest illud facere familiare, vel gentilitium, atque alia facere, quæ posset fundator.*

23 *Nisi tenderent in Ecclesiæ præjudicium.*

24 *Non potest autem gentilitium, seu familiare facere hereditarium, seu ejus ordinem invertere.*

25 *Quid ubi successor talis successoris alterantis est ejus heres.*

26 *De jurepatronatus mixto, & quod neque successor possit alterare, quia hereditaria qualitas requiritur primi acquirentis tantum.*

27 *Quando etiam in familiari, vel gentilitio detur facultas alterandi consuetum statum.*

28 *Defecta familia non cessat juspatronatus, sed efficitur hereditarium.*

29 *An juspatronatus possit eodem tempore esse hereditarium & gentilitium.*

30 *An sit idem esse gentilitium, & familiare, vel diversum.*

31 *De verbis ex quibus arguatur, an juspatronatus sit familiare, vel gentilitium.*

32 *Quomodo ista quæstio decidi debet.*

33 *Sufficit probare descendentiam ab existente in quasi possessione præsentandi, quæ non concurrente probanda est à fundatore.*

34 *An sufficiat probare descendentiam, vel parentelam per gradus distinctos, vel sufficiat probatio generica.*

35 *Quomodo proximitas debeat regulari.*

36 *Vocata familia, de qua intelligatur.*

37 *De concursu plurium, & computatione vocum remissive.*

DISC. LX.

CUm præsupposito, quod ille, qol Ecclesiam fundavit, & dotavit, noluerit, contentus majori merito apud Deum, acquirere, sed voluerit remittere illud jus, quod Sacri Canones concedunt, sive quod non constet illud ad ejus personam suamque vitam taxativè restringere voluerit, adeò, ut intret illud juspatronatus, quod etiam sine expressa reservatione, multò magis illa accedente acquiritur ad successores transmissibile juxta deducta supra *disc.* 55.

Regula est hodie certa & absoluta, adeò ut absque alio auctoritatum fomento præsupponenda veniat, ut non coostito de diversa explicita, vel implicita fundatoris voluntate deducta ex tenore fundatio- 2
nis, vel ab illa specie probationis, quam observantia inducit, ut juspatronatus dicitur hæreditarium ad quoscumque, licet extraneos testatos, vel intestatos hæredes rei familiaris transmissible, tanquam existens in hæreditate, cujus pars, ac membrum dicitur *ad text. in cap.* 1. *& cap. cum sæculum de jurepatronatus,* ubi communiter scribentes, *& Clement. plures eodem tit. Calderin. cons.* 4. *eodem cum concord. per Lotter. lib.* 2. *quæstion.* 12. *ex Buratt. & Adden. decis.* 183. *&* 647. *decis.* 120. *&* 156. *post Vivian.* & passim, ac habetur pluries in præcedentibus, præsertim *discurs.* 21. *cum sequentibus.*

Cadente quæstione inter plures, ordine præpostero ex eodem jure hæreditario venientes, inter primum scilicet hæredem gravatum, & secundum, vel ulteriorem ex fideicommisso vocatum, an scilicet

licet juspatronatus transeat, cum reliqua hæreditate in fidecommissarium, atque in fideicommissi restitutione veniat, vel potiùs remaneat penès primum seu
2 directum hæredem ejusque successores; Atque in hoc licèt Rota & Curia potius, ut alibi advertitur quoties in quamdam reverentiam antiquitatis, quàm quod aliqua probabilis ratio suadeat, profiteatur tenere pro regula negativam opinionem *Bartoli in l. quia perinde ff. ad Trebel.* quam plures etiam sequuntur collecti per *Fusar. quæst. 634. Vivian. lib. 4. cap. 2. numero 76. Lotter dicta quæst. 11. num. 29. & sequen.* & patet ex deductis *decis. 541. part. 5. decis. 72. 170. & 206. part. 7. & frequenter*, ubi supra *in Capuana decis. 36.*

Attamen constituta limitatione, ubi non solùm de expressa, sed etiam de tacita & conjecturali diversa
3 voluntate constat, nimium de facili, ac etiam ex levibus, ac generalibus conjecturis & adminiculis receditur ab hac regula, quæ ita potius quodammodo idealis remanere videtur, ex ea nimium convincenti, atque ad naturalem sensum probata ratione, quod qui ambitionem habet, vel ad proprii nominis memoriam conservandam, vel ob ejus posteritatis, seu agnationis decorem, ordinandi hunc succedendi necessarium ordinem, quo mediante bona & jura hæreditaria genus vocatum non egrediantur, multò magis id desiderasse censetur in hujusmodi juribus, majorem honorificentiam, ac etiam utilitatem, tutioremque probationem præ se ferentibus.

Et quamvis, ut patet ex allegatis, ac plerisque aliis Rotæ decisionibus, non modica lis inter scribentes esse videatur super aliquorum adminiculorum, vel præsumptionum pondere, ac relevantia, adeò ut apud respicientes ad solùm corticem, seu literam doctrinarum, nimia contrarietas in Rotæ decisionibus adesse videatur; Verius tamen est, ut etiam *dicto discurs. 56.* & alibi advertitur, ut ista quæstio sit puri facti & ambiguæ voluntatis, certam ac determinatam regulam non recipiens, sed ad instar aliarum ambiguæ voluntatis quæstionum, quas præsertim adeò frequentes habemus in hac fideicommissaria, decisio pendeat ex singulorum casuum qualitate, ac circumstantiis, modò admissionem, & modò rejectionem aliquorum adminiculorum, vel præsumptionum suadentibus, ita tamen quod juxta magis fundatum, ac judiciosum modernorum sensum, rejectis antiquorum legulejcis scrupulositatibus, deductis ex sensu juris civilis de diverso jurepatronatus, seu jure sepulchrorum juxta ethnicos mores potius disponentis, de facili hæc voluntas includendi juspatronatus in fideicommisso, admitti debeat, etiam ex levibus ac generalibus adminiculis, ita deservientibus pro quadam formalitate conservandi regulam, atque ab ea recedendi per viam limitationis.

Dubitatum etiam fuit, nedum apud antiquio-
4 res, sed etiam nostris temporibus, an fideicommissaria dispositio pro jurispatronatus inclusione exigeret illum Ordinarii consensum, qui in ejusdem juris donatione, seu legato aut alia particulari dispositione super eo principaliter ordinata de jure requiritur, juxta ea quæ habentur *disc. 156.* Sed pariter inanis videtur dubitatio, nulli probabili fundamento innixa, quoniam si possessor jurispatronatus absque tali consensu, cum bonorum universitate in tota, vel quota illud in extraneum jure directæ dispositionis transferri potest, nil prohibere videtur, cur & idem jure secundæ, seu obliquæ fieri non valeat, quoties hoc jus accessoriè ad hæreditatem, vel ejus quotam tanquam pars, seu membrum veniat, eo modo quo in fortioribus terminis contractus emptionis, & venditionis, vel alterius correspectivi, pretio, vel alia re temporali mediante accessoriè venit, ut eodem *discur. 156.* Cadente solùm dicta prohibitione in eo particulari fideicommisso, quod singulariter ac principaliter super ipso jurepatronatus ordinetur, & quod utpotè idem importans ac legatum, istius seu donationis jure regulandum est, ut advertitur in præcedentibus, præsertim *in Lunen. Surzanen. disc. 19.*

Ad effectum igitur pertinentiæ jurispatronatus, quod dictam propriam ac regularem hæreditariam qualitatem habeat, atque pro exercitio juris præsentandi, in quo ejus major, ac principalis fructus consistere dicitur; Concurrere debet dicta hæreditaria qualitas, sive de prima & directa sive de secun- 5
da & fideicommissaria agatur, mediante scilicet hæreditatis directæ, vel fideicommissariæ agnitione, sine qua, bona, & jura hæreditaria in nostris bonis esse non dicuntur, ut præsertim advertitur *dec. 96. num. 3. par. 6. rec.* ubi firmatur id procedere, quamvis agatur de filio, in quo pariter procedit regula, quod aditio utpotè actus facti non præsumitur, sed ab allegante probari debet: Atque occasione transmissionis fideicommissariæ hæreditatis, quæ de jure datur in moriente post purificatam conditionem advertitur *suprà in Mediolan. disc. 37.* ubi quod licet detur transmissio, attamen ista sequi dicitur de jure agnoscendo, & quatenùs in transmissario sequatur agnitio, sine qua dominium bonorum, & jurium hæreditariorum non obtinetur.

Est benè verum, quod cum actus aditionis, utpotè pendens a solo animo certam formam, vel solemnitatem non exigat, sed animi explicationem verbis, 6
vel factis sequutam admittat, ad communiter notata *in l. gerit ff de acquir. hæred.* cum concordantibus plenè collectis *per Menoch. lib. 4 præsumpt. 99. cum sequen.* & in sua materia *sub tit. de hæred.* eo ipso quod constat alicui jus hæreditarium directum, vel obliquum delatum esse, ipseque præsentare, vel alium actum patronalem jure hæreditario facere profitetur, ità se hæredem verbis, vel factis annunciando, id sufficit, ut in specie advertitur *apud Cavaler. decis. 395. num. 1.* & non negabatur in disputationibus habitis *in d. Mediolanens. disc. 37.* quoniam difficultas cadebat ad substinendum actum præteritum ex diverso jure, seù titulo explicatum.

Quinimò cum præsentatio ad beneficium de jurepatronatus, quod non dubitetur esse hæreditarium, dicatur actus, qui citra jus, & nomen hæredis fieri non potest, ita pro ipsiusmet [illegible] explicatione factis, aditio hæreditatis sequ[illegible], ut in specie advertitur *apud Cavaler. decis.* [illegible] *265. par. 3. dec. 77. num. 2. & 3. par. 4. dec. 96. num.* [illegible]*0. & seq. par. 6. & frequenter.*

Majores autem ac frequentiores forenses quæstiones cadunt super hujusmodi regulæ limitatione ex diversa fundatoris voluntate imprimendi magis qualitatem gentilitiam, seu familiarem, quàm hæreditariam, seu istam cum illa sanguinis conjunctam, unde resultat illa tertia species, quam dicimus mixtam.

Super hoc autem; Illi qui omnes decisiones, ac auctoritates, quæ desuper habentur, revolvere velint, atque in solo sensu litterali, pragmatico more eas attendere, confusionem potius quàm elucidationem, ac veritatis notitiam reportabunt; præsertim verò illi qui Grammaticorum potius quàm Juristarum institutum de facto profitentes, in verborum cortice, seù grammaticali significatione toti insistunt, plures desuper retexendo ampliationes & limitationes, seù declarationes, & quid importet verbum, *successores*, 7
seù verbum *legitimi*, seù illud *sui*, aut verbum universale *omnes*, sive, an in successoribus qualitas masculina, seù altera legitimitatis desiderata sit cum similibus, de quibus habetur præsertim actum in celebri *Florentina jurispatronatus de Ricasulis coram Lancellotto, impress. apud Vivian. lib. 4. cap. 1. post num. 71.*

apud Buratt. dec.647. decis.47.par.4.rec. tom.2. in dictis decision. 120. *&* 134. *cum sequen. post Vivian.* in adeò disputata *Aquilana jurispatronatus dec.* 162. *&* 174. *par.* 11. *rec.& in aliis*, quæ pluries enunciantur in præcedentibus ad hanc materiam qualitatis hæreditariæ, vel gentilitiæ, seù familiaris, præsertim *disc.* 22. *& seqq.*

Omninò tamen verius est, idem quod supra occasione comprehensionis sub fideicommisso dictum est, hanc scilicet esse quæstionem nudi facti, & voluntatis, non admittentem certam determinationem
8 generalem, sed decidendam in singulis casibus ex eorum particulari qualitate & circumstantiis, unam vel alteram voluntatem suadentibus pro judicis prudenti arbitrio regulando cum eisdem principiis generalibus, quæ *sub titulo de fideicommissis* ad materiam ambiguæ, seù conjecturatæ voluntatis frequenter habentur, inspectis scilicet, more regionis, qualitate, tam disponentis, quàm eorum, cum quibus fit dispositio, necnon qualitate beneficii, seù jurispatronatus, ac ponderando adminicula, seu præsumptiones, non singulatiter, sed unitim, cum solita regula, *ut singula quæ non prosunt, unita juvent, &c.* Ideóque restrictio ad solos masculos exclusis fœminis, seù qualitas legitimitatis cum exclusione illegitimorum, ac similia quandoque neglecta fuerunt, quandoque verò efficacia reputata ad familiarem, vel gentilitiam, seu quandoque mixtam qualitatem imprimendam, quoniam ita adminiculorum qualitas, ac numerus, in uno, vel respectivè altero casu, diversimodè exigat, adeo ut verè improbus, ac inanis videatur ille modernorum pragmaticorum, seù collectorum labor, qui desuper cum contemptibili stylo adbiberi solet cumulandi, hinc indà per classes auctoritates, ac decisiones; aliqua verba, vel adminicula in proposito approbantes, vel reprobantes.

Procedunt hæc ubi tenor fundationis habetur, ex quo tanquam ex testamento, ac ad instar, ambigua disponentis voluntas desumenda est, & quo casu, quoties ipsa dispositio ita concepta est, quod ambigua dici valeat, & capax interpretationis, nimium
9 operativa remanet observantia, cui si tanquam optimæ interpreti, ac interpretationum Reginæ in omni materia satis deferendum est, magis ac peculiariter in ista, in qua etiam principaliter recurri ad observanti[illegible]let, quando ob deficientem tenorem fundati[illegible]frà illa attendi debet.

[illegible]ro differentia est inter casum, in quo habea[illegible] tenor fundationis conceptus per verba æquivoca, & apta recipere utrumque intellectum, unde cadat interpretatio, & casum in quo eadem fundatio sit simplex, juxta regulam, sive quod illa non ha-
10 beatur, unde pariter eadem regula hæreditaria qualitas intret, quoniam juxtà satis vulgarem & quotidianam distinctionem, primo casu non desideratur longum, vel longissimum tempus, minusque alia requisita quæ adeò rigorosè necessaria sunt in præscriptiva, quia cum sit observantia interpretativa, sufficit ità quandoque servatum fuisse, de tempore tamen proximo fundationi vivente fundatore, seù
11 viventibus illis, qui verisimiliter voluntatis conscii ità interpretati sint, secùs autem ubi est remota, cum proxima sit in contrarium ex deductis *per Otthoben. decis.26. num.14. & 15. ubi concordantes, & sæpius.*

In aliis autem duobus casibus, observantia dicitur potius præscriptiva, sive inductiva limitationis regulæ, & consequenter exigit longum, vel longissimum tempus, aliaque requisita, illud præsertim, quod sit clara, & univoca, non autem desumatur ex actibus æquivocis, qui ad utramque qualitatem referri possint, ex deductis in utroque respectivè casu, *apud Duran. dec.173. & 285. apud Cels. dec.106. Buratt. dec. 183. & 647. num. 11. decis. 139. num. 12. & 19. post Vivian. & in aliis*, quæ omnes pro una, vel altera parte derivant à suprà insinuata *Florentina de Ricasulis coram Lancelloto impress. post Vivian.*

Verùm & in hoc procedit idem quod suprà circa ipsum principalem conclusionem, dictum est, super necessitate distinguendi unam qualitatem ab altera, quod scilicet volentes revolvere auctoritates, ac decisiones quas desuper habemus, easque ad litteram 12
intelligere, magnam invenient contrarietatem, quæ tamen non adest, cum sit potius diversitas, unde confusionem magis, quàm veritatis notitiam reportabant; Ideoque tanquam in quæstione facti potius, quàm juris, auctoritates, ac decisiones examinandæ sunt, juxtà singulorum casuum qualitates, & circumstantias, ex quibus, in uno observantia unum effectum, in altero verò, diversum operata est, pro adminiculorum numero & qualitate; Si enim hæc observantia deducatur ad probandam gentilitiam, vel familiarem qualitatem, ex eo quod præsentationes longo temporis spatio factæ sint per solos descendentes, vel sanguine conjunctos, absque extraneorum mixtura, sive per solos masculos neglectis fœminis, cum similibus, id solum ac de per se curari non solet, quoniam à casu id provenire potuit; Secùs autem si alia concurrant adminicula, quibus junctis id in magna consideratione habendum est; Idemque ubi solùm legitimi, numquam admissis illegitimis, cum similibus, ex iis quæ pro una, vel altera qualitate, sive pro admissione, vel exclusione observantiæ habentur in suprà allegata *Florentina de Ricasulis post Vivian. ubi supra, Buratt. decis.*183. *dec.*166. 13
par. 6. rec. apud Cels. d. decis. 106. *Dunozett. decis.*983. *Rojas dec.*446. *Duran. d. dec.*173. *&* 283. *dicta decis.*162. *&* 373. *par.*11. *rec.* cum aliis quæ habentur in præcedentibus ad hanc materiam, præsertim *disc.* 22. *cum sequen.* quoniam aliquando contingit, quod præsentantes se enunciarunt etiam hæredes, & tamen si alia urgent adminicula pro gentilitia, vel familiari qualitate, id neglectum fuit, quasi quod hæreditaria qualitas concurrens etiam in agnato, vel gentili demonstrativè enunciata sit, ut in specie apud *Celsum dicta decis.* 106. Et econversò partis confessio nimium 14
curata fuit apud *Buratt. d. decis.*183. *num.*2. *& seqq. & num.* 14. *ibique Adden.* & tamen neglecta *decis.* 120. *num.* 16. *post Vivian. & dec.* 288. *par.* 5. *recen. num.* 13. *& sequen. & in aliis*; Idemque in enunciativis Ordinariorum, seù Pontificiis, ex deductis hinc indè *d. dec.* 183. *Buratti & 166. par.6. rec.* & *in dictis decision.* 173. *&* 285. *Durani, &* 288. *par.* 5. ac in plerisque aliis, quæ, ut dictum est, contrariæ videntur, cum tamen revera sint potius diversæ, pro facti diversa qualitate.

Inter adminicula verò gentilitiam, seù familiarem qualitatem suadentia, satis efficax reputari solet illud admissionis contemporaneæ ad præsentandum, patris & filiorum, sivè proximiorum & remotiorum non servato ordine successionis, juxtà dictas decisiones *in Florentina de Ricasulis*, *Buratt. d. decis.* 183. *numero* 17. *cum sequen, d. dec.*166. *par.* 6. *numero* 14. *apud Roias d. dec.* 446. *decis.*162. *par.*11. *recen.* Et tamen de illa dubitatum videmus, *d. dec.* 288. *num.* 9. *par.* 5. *dec.* 120. *numero* 22. *post Vivian. & in aliis*; Ideoque, ut dictum est, certa, & determinata regula desuper dari non potest, sed in singulis casibus decisio ex facti qualitate desumenda est, cum eisdem suprà insinuatis regulis generalibus, quæ præsertim *sub tit. de fideicommissis* frequenter habentur pro ambiguæ, seù conjecturatæ voluntatis interpretatione.

Quando verò adminicula fluctuent hinc indè, quod scilicet nimis urgeant ea quæ pro sanguinis, vel agnationis qualitate faciunt, & econtrà urgeant quoque suadentia qualitatem hæreditariam, tunc pariter pro facti qualitate, locus fieri solet conciliationi, statuendo tertiam speciem de utraque parti- 15
cipantem,

cipantem, per quam juspatronatus mixtum dicitur, unde omnia quæ videntur incompatibilia, invicem compati possunt, ob utramque qualitatem, quæ frequenter per fundatoras desiderari solet, eodem modo quo in feudo, vel emphyteusi habemus.

Posita verò una, vel altera qualitate, cadit etiam inspectio supee ejus immutatione, an scilicet, quomodo, & per quos fieri valeat immutatio de una qua-
16 litate in alteram; Atque distinctio est, inter ipsum primum fundatorem, ac alios successores; In primo anim, quoties ex alteratione non resultet damnum, seù præjudicium Ecclesiæ, quo casu sibi non conceditur sine assensu Ordinarii altezare primas fundationis leges, juxtà ea quæ habentue infrà in materia legum fundationis, ac etiam pluries in præcadantibus ad materiam hujus potestatis, ita ut agatur de solo jure, vel præjudicio successorum; Et tunc si juspatronatus ast simpliciter fundatum, unde propterea in illo intret regula generalis in dubio attendenda pro hæreditaria qualitate, extrà controversiam ast, ipsum hanc naturam alterare posse, atque imprimera diversam
17 qualitatem gentilitii, vel familiaris, quoniam si hoc licitum est cuicomque successori, ut supra *disc.* 18. ac etiam infrà, multò magis & absque principio dubitandi ipsimet fundatori.

Ubi verò ab initio impressa esser qualitas gentilitia, seù familiaris, intrat dubitatio, an idem fundator in præjudicium descendentium, seù agnatorum id im-
18 mutare possit, ac efficere jus hæreditarium; Atqua in hoc aliqua dignoscitur disceepantia. Aliis simpliciter volentibus id fiari possa, ax deductis *per Gratian. discept.* 177. ubi referuntur *Lambertin.* & alij; Aliis verò, id simpliciter negantibus, ex deductis *per Garz. ar. 5. cap. 9. num. 69* & discursivè pro utraque nihil firmando, *Rota decis. 37. par. 7. recen.* ubi quod inspiciendum sit, an adsit necnà Ordinarii auctoritas, de quo etiam *in Cortonen. decis.* 316. *par.* 10. *&* 107. *par.* 11. *recen.*

Alii verò procedentes cum terminis generalibus, quos habemus in primo acquirenta feudum, vel emphyteusim, an successoribus præjndicare possit, quamvis investitura concepta sit in forma pacti, & providentiæ, juxtà receptam distinctionem, quam in dictis materiis habemos inter acquirantem titulo luctativo, vel oneroso, ut primo casu non possit; in altero autem sic, credunt indefinitè in jurepatronatus ex fundatione, vel dotatione, utpotè pernecessa supponenta acquisitionem, ex causa onerosa hanc facultatem concedi; Et alii distinguunt, an ocquisitio facta sit pro filiis, quos acquirens habeat in potestate, vel pro extraneis, ut isto casu actus sit irrevocabilis, secùs autam in primo, ex ratione peculii profectitii, in cujus terminis remanere dicitur quidquid filiis ex patris bonis, vel providentia quæritur.

Videtur autem ista quæstio decidenda cum distinctione, per quam omnes diversæ opiniones rectè conciliari possunt; Aut enim in reservatione jurispatronatus, quam fundator pro descendentibus, vel aliis da sanguine faciat, non accessit consensus, seù auc-
19 toritas Ordinarii, & tunc, quia actus adhuc remanet imperfectus, cum in hujusmodi spiritualibus absque dicto consensu, vel auctoritata ax sola laicorum dispositione jus perfectè quæri non valeat, adinstar eorum quæ habemus in feudis, & aliis juribus Regalibus in commercio privato non existentibus, hinc proindè priusquam dicta perfectio sequatur, & multò magis dicta auctoritate in secundo actu alterativo concurrente, id rectè fieri potest, unda propterea secundus actus afficacior reputatur tanquam perfectus, ac primo perfecto prævalet, justà ea quæ pluries habentur *sub tit. de feudis*, ac atiam sub altero *de Regalibus* ad materiam officiorum, & locorum montium, ac habetur etiam suprà *disc.* 56, in proposito donationis, vel alterius translationis jurispatronatus, atque in hoc sensu copiendæ sunt ouctoritates, & decisiones in hoc proposito totum deferentes dictæ Ordinarii anctoritati duplicem effectum operantis super actûs perfectione; Primò scilicet, quia importat assensum in prohibitis; Et secundò quia, ut advertitur in præcedentibus, supplet quoqua Ordinarius partes Notarii pro absentibus, vel adhuc non natis, stipulantis & acceptantis; Secùs autem si primo actu da ejusdem Ordinarii consensu perfecto, ac aliàs de sui natura irrevocabili, cum eodem consensu, vel auctoritate fiat secondus alterativus, seù aliàs innovativus & præjudicialis, quoniam ab Ordinario pendet quidem perficere actum ab initio, sed ejus facultas non se extendit ad destruendum actum jam perfectum, ac tollara jus tertio quæsitum, cum id non nisi supremo Principi concedatur, ex deductis *d. tit. de Regalibus disc.* 148. & quas supremas partes in his spiritualibus materiis solus Papa habet, ut eodem proximè insinuato loco, ideoque erroneum est generale assumptum per aliquos desuper tradi solitum, ut in hoc proposito totum faciat Ordinarij consensus, vel auctoritas, quoniam id cum præfata distinctione intelligendum venit.

Posita verò dicta perfectione, seù legitima stipulatione ab Ordinarij consenso resultante, quamvis in terminis juris civilis juridica sit dicta distinctio inter 20
filios in potestate, ac extraneos ob naturam peculii profectitii, attamen ut advertitur etiam supra illa in hac materia recipienda non videtur, quoniam si atiam in bonis prophanis, ac indifferentibus secundum juris civilis dispositionem regulandis, quoties accedit juramentum, seù alij patris dispositio erga filios, & descendentes est causativa, illa remanet perfecta & inalterabilis, adeo ut novæ leges præjudiciales, vel onera deindè adjici non possint, ut in sua materia *sub titulo de donationibus*, ac etiam *sub titulo de fideicommissis*, hinc idem & fortius dicendum est in hac materia, quæ vel est spiritualis, juxtà unam opinionem, vel si iuxtà alteram est temporalis, adhuc tamen est ità spiritualitati annexa, quod in ea cadit simonia, ideoque non cum terminis iuris Civilis regolanda est, seù cum illis iuris Canonici, vel beneficialibus, quibus attentis non habetur ratio patriæ potestatis, vel minoris ætatis; aliarumque iuris Civilis subtilitatum.

Quod autem dicitur de fundatore, in omnibus procedera, atque locom habere videtur in pr[illegible]o acquisitore iurispatronatus iam in esse pro[illegible]i, ex 21
cujus jure, ac providentia veniant successores illum in eorum auctorem, non autem concedentem recognoscentes, ut in dicta feudali, ac emphyteutica materia receptum habemus, ac advertitur suprà *in Arianen. disc.* 18. & in aliis; Secùs autem si ab alio successores agnoscant suumque jus metiantur, juxtà deducta *d. tit. de fideicommissis.*

Quo verò ad successores, qui neque fundatores, neque primi acquirentes dici valeant, Aut agitur de patronatu hæreditario, quod possessor faciat familiare seù gentilitium, & non dubitatur id fieri posse 22
absqua aliqua Ordinarii auctoritate, ut advertitur suprà *in Arianen. discurs.* 18. ac in decisione in ea causa edita impress. *decission.* 122. *part* 11. *recen.* & in aliis frequenter; Tum quia successores non possunt ob hæreditariam qualitatem ejus factum impugnare ad vulgatem regulam textus *in l. cum à matre Cod. de rei vendic.* in hac materia quoque procedentem, ex deductis *per Bellon. jun. cons.* 48. *Rot. dec.* 237. *par.* 6. *rec. & in aliis*, Tum etiam quia interest Ecclesiæ, juspatronatus esse potius familiare, vel gentilitium, quàm purè hæreditariū: vel quia ità ex fraquentiùs contingentibus magis restrictus remanet numerus patronorum intra certum genus, cùm hæreditarium possit tractu temporis ad plura diversa genera pertinere;

oere ; Vel quia major sit Ecelesiæ honorificentia
esse sub sola servitute familiæ , vel descendentiæ sui
fundatoris ; Multò verò magis ubi talis immutatio
fieret ad formam majoratus , vel primogenituræ,cùm
tunc fortius utraque ratio procedat , ideoque inter
quemcumque possessorem , ac primum fundatorem,
seù primum acquirentem in hæreditario nolla dignos-
ci videtur differentia , prærerquam ubi naturæ im-
mutatio , seù aliarum legum adjectio , Ecclesiæ gra-
23 vamen , vel præjudicium contineret , ut advertitor
dec. 151. numero 23. post Vivian. & generaliter habetur
in sequentibus occasione de legibus & conditioni-
bus juri contrariis , vel Ecclesiæ præjudicialibus, ne-
que per primum fundatorem ex intervallo adjicien-
dis , multò magis per successorem , ac habetur
pluries in præcedentibus ad materiam facultatis
alterandi.

In familiari autem , seù gentilitio econversò , pa-
riter extra controversiam est , talem facultatem non
competere , nisi in præjudicium sui ipsius , suoque
24 jure durante , non autem successorum , qui ejus fa-
cto non obligantur , utpotè jure proprio indepen-
denter venientes , ac communiter notata *in cap. 1.
de jurepatronatus in sexto , cum concordan. per Vi-
vian. lib. 14. post cap. 2. numero 23. & sequen. Lotter. lib.
2. d. quæst. 11. num. 14. Rota dicta decis. 151. post Vivian.
dec. 220. par. 11. rec.* edita in causa , de qua suprà *in
Bononien. disc. 35. & passim* ; Ad instar eorum quæ
habentur *sub tit. de fideic. disc. 55. & seqq.* super de-
fectu potestatis hæredis gravati alterandi ordinem
successionis , ac etiam *sub tit. de feud. disc. 10. & 11.
& in aliis.*

Adhuc autem occasio non dedit formiter dispu-
tare , an isto casu intret eadem regula textus *in l.
25 cum à matre, Cod. de rei vendic. & l. vindicantem ff. de
evict.* quæ juxtà magis communem , ac hodie rece-
ptam sententiam procedit in materia fideicommissa-
ria , quod scilicet fideicommissi successor quamvis
jure proprio , ac independenter veniens , si tamen
est hæres gravati alienantis , seù aliàs rem fideicom-
missariam obligantis , impugnare non potest factum
sui auctoris , sed illud præcisè , ac in specie ratum
habere tenetor , nisi beneficium inventarii suffra-
getur redditis rationibus de bonis hæreditariis , ut
pluries in sua materia *sub tit. de fideicommissis.*]

Distinguendum tamen videtur , an accedat nec-
nè consensus , vel auctoritas Ordinarii , in casu
enim affirmativo videtur quod regula intret , ut
admitti videtur apud *Bellon. jun. d. cons. 48. num. 43.
& Rota d. dec. 267. numero 7. & sequen. par. 7. rec.* ubi
consideratur , an hæres confecerit inventarium nec-
nè , procedendo cum dictis terminis generalibus ;
In casu autem negativo , omninò verius videtur posse
contraveniri , eodem modo quo datur contraventio
successoris in feudo sine assensu alienato, vel obliga-
to ; Quinimò etiam in successore fideicommissi , ad
vindicandum bona , quorum alienatio ipso jura nulla
est ob duplicem prohibitionem legis & hominis , seù
ob aliam nullitatem , ex plenè deductis *in Bononien.
fideicomm. de Rubeis decis. 363. par. 10. rec.* & in dicta
sua materia *sub tit. de fideicommissis*, cum ob defectum
consensus Ordinarii , nulla videatur hæc alienatio in
extraneos , adeo ut , ex supra insinuatis , juspatro-
natus in proposito simbolizare videatur cum feu-
dis requirentibus Domini assensum , cujus loco ille
Ordinarij stare dicitur.

In mixto autem , dicendum venit idem , quod de
purè gentilitio , quoniam quicquid teneant Reg-
nicolæ in illis feudis mixtis , in quibus , nedum pri-
26 mi acquirentis , sed etiam ultimi morientis hæredi-
tariam qualitatem habere oportet ; In puncto juris
verius est , ut etiam in feodo , vel emphyteusi , vel
quacumque alia mixta concessione requiratur so-
lùm qualitas hæreditaria primi acquirentis , non au-
tem successorum , ut pluries in sua materia *sub tit.
de feudis* , & in his terminis jurispatronatus habetur
dec. 217. in fine , & plenius *d. dec. 267. num. 8. par. 6. rec.
& in Imolen. Decanatus coram Verospio decis. 254 par. 11.
rec. & in aliis.*

Duobus autem casibus videtur , in gentilitio , vel
mixto sequi posse alterationem consuetæ naturæ , seù
verius alterationem in modo exercitii , ubi scilicet
omnibus de familia consentientibus , per modum le-
gis, ac pro meliori regimine, juspatronatus, seu verius 27
exercitium ad tollendas confusiones reducatur ad
formam majoratus , vel primogenituræ ; Adinstar
eorum , quæ in materia erigendi feudum dividuum
ad formam primogenituræ habentur *sub tit. de feudis
disc. 10. & 11.* Et in altero , quod familia , vel ge-
nere nimis dilatato , seù aliàs ejus conditione muta-
ta , scandala , & inconvenientia resultare soleant, seù
in grave Ecclesiæ præjudicium redundet , ut exerci-
tium juris præsentandi aliorumque patronalium ju-
rium sit penes omnes , tunc enim ex ratione *textus
in cap. suggestum de decimis* , vel adinstar , cum simi-
libus , prohibendum non videtur possessoribus in
præjudicium successorum legem adjicere alterativam
super dicto exercitio , quod scilicet penes aliquos
tantùm, putà duos , vel tres seniores esse debeat , vel
turnum , seù alternatim inter plures colonnellos ,
seù lineas juxtà casum , de quo supra *in Pistorien.
disc. 32.* quinimò etiam invitis ipsis possessoribus ,
Ordinario ex justa causa hæc facultas tribuenda vi-
detur.

Mutatur item qualitas , seù natura jurispatrona-
tus de familiari , vel gentilitio in hæreditarium ob 28
defectam familiam , seu defectum genus prius no-
tatum ; Licet enim aliquorum sententia sit , quæ
antesignanum habet *Geminian. cons. 45.* ut defecta
familia , vel genere pro quo juspatronatus reserva-
tum est , illud extinguatur , atque Ecclesia efficiatur
libera ; Passim tamen recepta , ac hodie absoluta
est contraria sententia , quæ antesignanum habet
Ancharan. cons. 81. ut juspatronatus efficiatur hæ-
reditarium , ac transeat ad hæredem ultimi morien-
tis , ex deductis cæteris relatis *per Vivian. lib. 4. cap.
9. num. 1. Lotter. d. quæst. 11. num. 11. Rota dec. 385. par. 1.
divers.* & in aliis , de quibus *in dec. 220. par. 11. & su-
pra in d. Bononien. discur. 35. & pluries* ; Nisi adsit ta-
xativa , ita & taliter concepta , quod denotet volun-
tatem testatoris ità limitatam , ut exindè Ecclesia li-
bertatem acquirat ; Attendendo tamen magis sub-
stantiam voluntatis , quàm formulas verborum, dum
in decis. 374. & 371. Seraphini num. 9. neglecta fuit ta-
xativa ; Atque si juspatronatus pertineret ad duas li-
neas , seù duas familias , una defecta , non transit in
aliam , sed ad hæredes ultimi de deficiente , ut apud
*Merlin. dec. 758. repetit post Vivian. decis. 120. num. 24.
cum sequen.* nisi observantia aliàs doceret , cum illi
omnium in hac materia deferendum videatur.

Dixit pluries Rota , præsertim *apud Merlin. decis.
870. numer. 4. & decis. 293. num. 21. part. 10. recent.*
& in aliis , ac insinuatur etiam in præcedentibus , ut
juspatronatus non possit eodem tempore esse purè
hæreditarium , & purè gentilitium , quasi quod istæ
naturæ , seù qualitates sint incompatibiles ; Verùm
ut pariter in præcedentibus advertitur , id rectè 29
procedit in ipso individuo jure penes unum exi-
stente , seù penes plures ex eodem fonte venientes,
eamdemque vocem constituentes ; Secùs autem ,
ubi juspatronatus in plures personas , vel persona-
rum genera per voces æquales , vel inæquales divi-
sum est , adeò ut , licet ipsius juris substantia habi-
tualiter , ac in abstracto sit individua, quoad exerci-
tium tamen aliosque effectus , tot sint diversa jura ,
quot sunt distinctæ voces, aut vocum partes , juxta
divisionem de qua *discurs. seq.* ac etiam pluties in
præcedentibus , quoniam competente hoc jure
duobus

duobus æquè vocatis à fundatore, sivè duobus ab initio patronis, quia unus sit fundator, & alter dotator, non videtur quid prohibeat, ut unus suum jus in sua regulari hæreditaria natura relinquere valeat; alter verò in suo imprimat familiarem, seù gentilitiam qualitatem, seù fideicommissi ordinem adjiciat, sufficit enim, quod illud personarum genus, quod intellectualem personam constituit ad illam vocem, seù vocis partem efformandam suum jus juxta sibi præscriptum ordinem à fundatore, vel alio majore exerceat, parum curando, quod alterum genus idem faciat cum ordine diverso, cum idem sit effectus quoad Ecclesiæ provisionem; Eo modo quo, ut in præcedentibus, idem juspatronatus est partim laicale, & partim ecclesiasticum, sive partim Regium, aut Potentum, & partim privatum, cum similibus.

Habere quoque aliqui solent pro synonimia familiarem, ac gentilitiam qualitatem, promiscuè hos
30 terminos adhibendo, sed malè, cum sint omninò diversi; Ad gentilitium enim vocati sunt omnes de genere, vel sanguine, sive sint per agnationem, sive per cognationem; Ad familiare verò non, nisi, qui sunt de familia, ideoque per agnationem attinentes; Cadente solum quæstione circa familæ diversas species, effectivam scilicet & contentivam, seù naturalem, & artificialem, quas alii, in veram ac fictam distinguunt, ut infrà, atque de hac distinctione inter gentilitium & familiare habetur etiam in præcedentibus.

Hinc proindè inter ejusdem fundatoris, vel stipitis per agnationem, ac respectivè cognationem descendentes, disputari solet, quando juxta unam, vel alteram speciem juspatronatus reservatum sit,
31 hujusque controversiæ decisionem DD. desumere solent ex verbis, putà si dictum sit, pro illis *de domo*, sive *de cippo*, vel *trunco*, aut *sanguine*, vel *parte*, *parentela*, *familia*, & similibus verbis, quæ importare quidem possunt restrictionem ad solos agnatos, habilia tamen sunt complecti quoque cognatos ex deductis cæteris relatis *apud Buratt. & Adden. decis. 755. Duran. dec. 115. Lotter. dicta quæst. 51. lib. 2. dec. 71. cum plur. sequen. post Vivian.* & in aliis enunciatis *sub tit. de fideicommissis disc. 50.* ac etiam *disc. 24. cum plur. sequen.* occasione agendi, quando vocatio restricta censeatur ad solos agnatos, vel veniant etiam cognati, & *sub tit. de Præeminentiis disc. 13.* ubi magis proximè ad rem.

Verius tamen videtur, ut eo modo quo suprà in altera inspectione distinguendi gentilitium, vel familiare ab hereditario dictum est, quæstio sit facti ac voluntatis pro singulorum casuum particulari
32 qualitate & adminiculis decidenda, eodem modo, quo in fideicommisso aliisque ultimis voluntatibus habemus, dùm exceptis casibus, in quibus vel ecclesiæ præjudicium, vel ratio spiritualitatis diversimodè statuant, vel suadeant, passim intrat argumentum fideicommissi ad juspatronatus, & econtra, cum totum pendeat ab eodem principio voluntatis, cujus ambiguæ, præ ceteris magnum reputatur adminiculum illud, quod ex observantia resultat.

Quando autem expressè, vel adminiculativè constat illud restrictum non esse ad familiam seù agnationem, sed omnibus descendentibus, vel de certo genere convenire, tunc frequenter cadunt etiam quæstiones super probatione descendentiæ, & an ista sufficiat generica, & à quo, & quomodo
33 facienda sit, & an in genere, vel specificè & per gradua distinctos; Et licet inter scribentes non modica dignoscatur varietas, distinctio tamen pluries tradita per Rotam, hodieque recepta, est, quod si non concurrit possessio, tunc probatio descendentiæ fieri debet à fundatore, vel ab eo, quem ipse stipitem destinavit, seù constituit; Possessione autem accedente sufficit probare descendentiam ab existente quasi in possessione, ut ità distinguendo post *DD. in cap. Consultationibus de jurepatronatus* & alios *Lotter. dicta q. 11. num. 118. Cavaler. dec. 382. & 339. add. ad Buratt. decis. 832. & ad Gregor. decis. 339. Reggien. benef. 24. Martii 1653. Bichie*, & sæpius, quoniam est recepta distinctio.

Et quoad genericam, vel specificam probationem intrat altera distinctio, an vocatio percutiat certos gradus, putà quia proximiores vocati sint, vel potiùs 34
omnibus de certo genere indefinitè conveniat, ut primo casu requiratur probatio per gradus distinctos, dum de illis, eorumque majori proximitate est principalis quæstio, secùs autem secundò, ut ità distinguendo est pariter receptum.

Proximitas autem regulanda est, cum eisdem terminis, cum quibus illam in materia feudali, & emphy- 35
teutica vel fideicommissaria regulamus, ut scilicet, non refragante testatoris voluntate, à persona gravati seù ultimi possessoris magis, quàm ab illa testatoris seù fundatoris regulari debeat, ex iis quæ habentur pluries deducta *sub dicto tit. de fideicommissis*, præsertim *discur. 22. cum sequen.* ac etiam *sub tit. de feudis disc. 8.* & alibi pluries.

Quando verò juspatronatus sit familiare ad agnatos, seù illos de casata restrictum, tunc pariter
36 cadunt eædem quæstiones frequenter in dicta fideicommissaria materia cadentes, atque cum eisdem terminis quoque decidendæ; An scilicet vocata censeatur solùm familia effectiva, vel etiam contentiva; Et quatenus etiam hæc magis generalis vocata sit, an intelligendum sit de contentiva proxima magis quàm de remota, & an veniat tam familia vera seù naturalis, quàm etiam ficta seù artificialis, aut aliàs allecta; Sive posito quod attenta antiqua origine constet de familiæ identitate, illa verò tractu temporis in plures ramos divisa sit, cum diversis adjunctis in nomine, vel in stemmate, seù cum aliis diversitatem denotantibus, an intelligatur de universa, vel de illa solùm, de qua est ipse fundator, super quibus in his terminis specialibus plura discurrit *Lotter. dicta quæst. 11. Rot. decis. 71. cum plurib. sequen. post Vivian. & in Pientina post Monac. decis. Florent. 71.* cùm aliis quæ tam generaliter in materia fideicommissaria, quàm specialiter in hac materia jurispatronatus, vel etiam in altera, juris honorifici seù nobilitatis habentur *dicto disc. 50.* sub *tit. de fideicomm. & disc. 13.* sub *tit. de præemin.* ac etiam supra *hoc eod. tit. in Pistorien. de Michelucciis discur. 31.* & in aliis, ubi videri potest,
37 Quomodo autem in una, vel altera ex dictis speciebus competat concursus in exercitio juris præsentandi, sivè quomodo voces constitui seù computari debeant, habetur *disc. proximè sequen.*

† NOtatum est supra ad *disc. 22. cum seqq.*

De concursu cumulativo plurium patronorum, vel successorum in præsentando, an sit in capita, vel in stirpes, seu ratas & viriles, ad effectum concludendi maiorem partem, & quomodo fiat vocum computatio; Et quando dictus concursus debeat esse simultaneus, & collegiativus, vel sufficiant vota singularia.

SVMMARIVM.

1. *Distinguuntur plures casus, seu species concursus.*
2. *De concursu æquali eorum, qui licet inæqualiter fundant & dotant.*
3. *Si ab initio fiat acquisitio, specifica inæqualis attendi debet.*
4. *Plures primi heredes fundatoris, vel nalci possessoris*

sessoris, quamvis inæquales, attamen æquale jus habent in jurepatronatus.

5 *Secus de consuetudine, & ubi hæc vigeat.*

6 *Quod servetur contrarium, & quod habetur numero 4. cum distinctione inter jus, & exercitium.*

7 *Quid, ubi etiam exercitium est individuum.*

8 *Vlteriores hæredes & successores ultra primos veniunt in stirpes.*

9 *An successio in jurepatronatus gentilitio, vel familiari regulctur juxta ordinem successionis fideicommissariæ, cum prærogativa gradus de opinionibus hinc inde.*

10 *Proximitas gradus attenditur in jurepatronatus mixto, & ae ratione.*

11 *In gentilitio, vel familiari veniunt omnes in capita.*

12 *An habeatur ratio puerorum, fœminarum, & illegitimorum, remissive.*

13 *Quando in familiari, vel gentilitio veniant etiam in stirpes, atque in capita respectivè.*

14 *Ille dicitur præsentatus, qui habet majorem partem vocum in capita, quando est una familia, vel una linea.*

Majores qualitates non curantur, quia sufficit quod sit dignus.

16 *Major numerus attenditur facta solum comparatione præsentantiam.*

17 *Major pars attenditur comparatione minoris, non autem omnium, ubi est singularis, & num. 23.*

18 *Vna vox ratione accumulationis potest suffragari pluribus.*

19 *Quomodo fiat computatio vocum, ubi sunt plures familia, seu linea.*

20 *Major pars absorbet minorem, & constituit integram vocem, neque dicta minor adhærens alteri voci eam reddit majorem.*

21 *An & quando absentes sint vocandi, distinguitur.*

22 *Quomodo fiat præsentatio collegialiter, & quomodo jure singulari.*

23 *Conclusio de qua numer. 17. non procedit in actu Collegiali.*

24 *De aliis differentiis inter actum Collegialem, & singularem.*

25 *Quod ex observantia etiam in actu collegiativo procedat conclusio, de qua numer. 17. & recensitur praxis Rotæ & Cameræ Apostolicæ in votando.*

26 *Quando præsentatio fiat collegialiter, & quando singulariter.*

27 *Si spectiaet ad majorem natum, an attendatur ætas, vel vel prærogativa lineæ.*

DISC. LXI.

TRiplicitet fieri potest concursus plurium pa-
1 tronorum diversa vota obeuntium in præsentando; Primò scilicet ipsorum fundatorum; Secundò à fundatora primò acquirentium; Et tertiò eorum hæredum, & successorum rei familiaris, vel sanguinis aut agnationis, juxta jurispatronatus diversas species secensitas *disc. proximè præced.*

Circa primum modum; *Scribentes in Clem. plures hoc tit. & in c. 1. extra eodem*, occasione agendi de tertia specie concursus, concorditer supponere
2 videntur, ut omnium patronorum æqualis esse debeat conditio, ac æquale votum in capita, quamvis inæqualis esset causa acquirendi; Si enim Unus construat, Alter dotet, & Alter det fundum, undè propterea omnes efficiantur patroni; Sive, idem sequatur ex eadem causa, quia nempè omnes concurrant in eadem constructione, vel dotatione, quamvis uno, vel altero casu inæqualis esset concursus, quia nempè unus plus eroget vel impendat, quàm alter, nisi aliàs cum Ordinarii consensu inter ipsos cautum sit, omnes sunt æquè patroni, atque æqualis est eorum conditio dicta inæqualitate non curata; Tum ob individuam naturam jurispatronatus, ob quam illud penes omnes, ac singulos quamvis inæquales portiones habentes, in solidum esse dicitur, Tùm etiam quia hujusmodi inæqualitas potius in quanto quàm in quota consistens, non de facili recipit illam proportionem per quotas, vel uncias, quæ datur in aliis duobus concurrendi modis, de quibus infra: Et clarius ob rationem quam proximè allegandi assignant satis probabilem, quod sicuti patronus admittens non patronum, quoad ejus præjudicium, illum facit participem jurispatronatus, vel præsentandi ex deductis *infra disc. 63.* ita multò magis sibi præjudicat, ac sibi æqualem facit eum quem admittit ad ejusdem operis contributionem, quamvis inæqualiter concurrentem. Rari verò sunt casus, in quibus hæc inspectio ad praxim in foro deducatur.

Alter concursus est inter eos, qui non sunt fundatores vel dotatores, sed sunt primi, puta quia fundator pro eis in limine fundationis juspatronatus reservaverit, aut quia eos hæredes instituerit,
seù aliàs in eos juspatronatus transtulerit, quod e- 3
tiam in primis, ac directis acquirentibus ab unico possessore, quamvis non fundatore verificari potest; Et tunc; Aut agitur de reservatione, vel dispositione speciali ipsius jurispatronatus ad favorem plurium inæqualiter facta, quia nempè disponens dividat voces, seu quotas vel uncias, & præsupposita validitate dispositionis cum consensu Ordinarii, nulla cadere videtur quæstio, quoniam si in sensu antiquorum Canonistarum, consuetudo id inducere potest ut infra, non videtur cur idem facere non potest ipse fundator, vel dispositor, cui cessante præsertim interesse Ecclesiæ, quascumque leges adjicere permittitur; Idemque ubi inæqualitas esses in oratione, seù personarum conjunctione, quia nempè dixerit reservare, seù relinquere juspatronatus, Cajo, Mævio, & Sempronio, nec non etiam Titio, quoniam illi primi tres sint ut conjuncti habentur pro uno, unamque vocem constituunt, Titius verò in diversa oratione vocatus habet jus coæquale, ac aliam vocem, seù integræ vocis medietatem, nisi aliæ circumstantiæ diversimodè suadeant, juxta ea quæ habentur supra *in Comen. disc. 34.*

Quatenùs verò juspatronatus veniat accessoriè ad rem vel universitatem, quam primi acquirunt, quia nempè fundatori vel unico possessori plures sint primi, ac directi, & immediati hæredes, ab eo
inæqualiter instituti, vel pro inæqualibus satis & 4
portionibus ab eo acquirant castrum, seù villam, cui annexum sit juspatronatus, seù etiam inæqualiter ab intestato succedant, ut contingit in illa successione, quæ datur inter gradus inæquales, nempè fratrem & alterius fratris filios quamvis plures, &c.

Et tunc *Joannes Andreas in glos. dictæ Clementinæ plures* referendo diversas opiniones antiquorum Canonistarum, præsertim *Goffredi Beneventani.* quodammodo se involvare videtur, ponderando plures perplexitates & inconvenientia, ob quæ ipse laudaret exclusionem hæredum extraneorum, ac admissionem illorum sanguinis tantùm, difficultates tamen ponderando, magis in ulterioribus hæredibus & successoribus quàm in primis, quorum respectu apud omnes receptum supponit, ut quamvis essent inæquales, adhuc tamen in hoc jure, æqualis esset eorum conditio, nisi consuetudo aliter disponeret, referendo consuetudinem Neapolitanam relatam etiam per *Goffredum* super divisione per quotas seu uncias; Atque super discursu ac intellectibus *Joannis Andreæ*, omnia reassumendo nimium se diffundit *Cardinalis Zabarella in eadem Clement.*

Clement. ac etiam *in cap.* 1. *eodem tit.* cum quo pertranseunt cæteri, præsertim *Lambertin. lib.* 1. *part.* 2. *quæst.* 2. *art.* 36. & sicco pede tanquam simplex relator, seù collector absque alio discursu *Vivian. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 56. *& sequen.*

Quid quid autem desuper in disputativa scholastica ratione dicendum sit, quatenùs tamen ad praxim pertinet, nedum in dicta Neopolitana Civitate ex consuetudine, sed ubique recepta videtur distinctio tradita per eosdem *Ioannem Andream*, & alios antiquos Canonistas, quod scilicet, Aliud est
6 ipsum habituale juspatronatus in genere, vel substantia; Aliud verò est ejus exercitium in jure præsentandi, ut primum quidem sit individuum, atque non curata inæqualitate omnibus da illo participantibus, æqualiter, insolidum, & in capita competat; seù penes omnes resideat adinstar juris conferendi vel similis alterius juris individui juxta pluries in præcedentibus insinuata, ac etiam *sub tit. de feudis disc.* 8. Quo verò ad exercitium in jure præsentandi, aliisque juribus dividuis, ac per plures exercibilibus, rectè cadat decisio inæqualis per quotas & portiones, quarum plures in uno magis quàm in altero, etiam ex primis cohæredibus ex successione, vel alia dispositione consolidentur, juxta illam divisionem, quæ datur in fructibus & emolumentis feudi, quamvis dignitatis vel aliàs de sui natura individui, iuxta deducta *dicto discur.* 8. *de feudis*; Sivè iuxta eam divisionem, quæ datur in exercitio iurisdictionis; vel in iuris conferendi, ad cuius exercitium concursus fiat per stirpes seu quotas, non autem per capita, ut videtur proprius, ac litteralis sensus *dictæ Clementinæ in principio*, ita editæ ad dirimendas antiquas quæstiones, ut idem *Ioannes Andreas* advertit, ac sequuntur *Cardinalis* & cæteri, cum revera iuxta quotidianam receptam praxim, in altero concursu ulteriorum successurum & hæredum, de quo proximè, de plano id sit practicabile, absque eo quod obstent tot perplexitates ac inconvenientia, quæ considerantur per *Ioannem Andream.*

Illà siquidem solùm cadere videntur in illis patronalibus iuribus, quæ etiam in exercitio individua sunt, atque simultaneum plurium personarum
7 concursum non admittunt, ut est sæpius enunciatos casus, præsertim supra in *Capuana disc.* 36. de quo agitur apud *Franch. dec.* 85. illius scilicet honorificæ distributionis candelæ vel palmæ, quæ post Regem, vel Proregem, supra omnes Magnates fit in Ecclesia montis Oliveti Neapolis, uni ex successoribus Antonii Oriliæ fundatoris, quo casu ibi deciditur fieri deberè per turnum alternaris annis, cum hic dividendi modus pariter per sacros canones sit probatus; Laudabilius tamen videretur hujusmodi jura individua regulari debere cum ordine majoratus, seù primogenituræ, ut eorum exercitium esset penes illum, qui primogeniti, seù capitis domus in omnibus figuram facit, ob inconvenientia, quæ ponderantur sub *tit. de fideicommissis disc.* 1. ac alibi in præcedentibus.

Ex his autem, magis de plano resultat resolutio super tertia specie concursus inter plures hæredes, ac successores mediatos eorum, qui primi, directi, ac immediati hæredes, vel reservatarii fuerunt, quo-
8 niam inter eos concursus est absque dubio in stirpes, non autem in capita, ad repræsentandum, seù constituendum proprium stipitem, ita ut tot sint voces, quot erant primi acquirentes æqualiter vocati, quarum quælibet constituatur ab hæredibus & successoribus singulorum respectivè, non curato, an ex uno plures, & ex altero minores supersint, cum tanta sit vox unius suum auctorem repræsentantis, quanta sit illa centum, qui alterum repræsentant, juxta claram, ac litteralem decisionem *dictæ Clementinæ* editæ, ut dictum est, ad antiquas quæstiones dirimendas; Atque si ab initio essent tres, vel plures stipites, & jura duorum in uno consolidata essent, jura verò tertii divisa essent in plures, adhuc inæqualis erit concursus per stirpes, admisso solo concursu per capita inter seipsos ad quamlibet respectivè stirpem constituendam, ex collectis apud *Vivian. dicto lib.* 4. *cap.* 1. *Rota decis.* 1. *par.* 7. & 37. *part.* 6. & passim, cum hæc hodiè videantur extra quæstionem.

In secunda verò ac tertia specie jurispatronatus gentilitii seù familiaris, quæstio est super modo succedendi, non autem super modo concurrendi inter personas ejusdem familiæ, seù ejusdem lineæ, an scilicet successio in jurepatronatus, seù in ejus ex- 9
ercitio regulari debeat juxta ordinem fideicommissariæ successionis, attenta gradus proximitate, vel potius competat omnibus de genere, vel familia, absque discretione gradus, vel etiam sexus, adeo ut detur simultaneus concursus patris & filiorum, vel ulteriorum descendentium, ac proximiorum & remotiorum; Super hoc autem varias habemus scribentium opiniones, ac etiam Rota variavit; Siquidem pro observantia ordinis fideicommissariæ successionis juxta terminos textus *in l. cum ita*, §. *in fideicommisso ff. de legatis secundo*, sentire visa est *Rota in Pientina Iurispatronatus*, 10. *Iunii* 1602. *coram Litta impress.* apud *Vivian. lib.* 4. *cap.* 9. *post num.* 55. ac etiam *decis.* 288. *num.* 9. *part.* 5. *recent.* & *decis.* 120. *numer.* 22. *post Vivian.* quæ est eadem *apud Merlin. decis.* 798. ex auctoritate *Covarr. practicar. quæst. cap.* 38. *in fine, Gabr. cons.* 196. *num.* 3. & 4. *lib.* 2. cum quibus pertransire videntur *Vivian. dicto cap.* 9. *n.* 14. & 37. & *Lotter. dicta quæst.* 11. *libro* 2. *num.* 124.

Contrarium tenuit *Rota in Reggien. jurispatronatus* 26. *Novembris* 1601. *coram Penia* inter suas *decis.* 934. & deindè maturius discusso articulo, ac examinata in specie dicta contraria decisione *Pientina coram Litta*, dictum fuit in celebri *Florentina de Ricasulis* 10. *Martii* 1603. & 11. *Februarii* 1604. *coram Lancellotto registrat.* apud *Vivian. lib.* 4. *cap.* 1. *ex num.* 71. quæ reputantur in materia magistrales ex auctoritate *Feder. de Senis cons.* 111. *numero* 9. ubi admittitur simultaneus concursus patris & filii, quod sequi non posset, si ordo fideicommissariæ successionis, juxta gradus proximitatem, vel aliam prærogativam attendi deberet; Idcoque ubi non obstet lex fundationis, cui omnia cedunt, vel observantia, quæ pariter in hac materia principatum obtinet, ac omninò attendenda est, ista secunda opinio tenenda videtur, cum qua proceditur *apud Buratt. decis.* 183. *num.* 16. & *seq. decis.* 166. *n.* 14. *part.* 6. *recent. decis.* 82. *n.* 10 *part.* 7. & in aliis, non curatis dictis contrariis decisionibus, quoniam *in decisione* 288. *part.* 5. & *in decis.* 120. *post Vivian.* aliàs apud *Merlin. dec.* 798. id obiter ex sensu extensoris magis dicitur; Prior autem decisio *in Pientina coram Litta* benè declaratur in 10
dicta *Florentina de Ricasulis* 1604. *coram Lancellotto*, ut procedat in jurepatronatus mixto, in quo, ob hæreditariam qualitatem, quæ requiritur, vel juxta unam opinionem, tam fundatoris seù primi acquirentis, quàm ultimi possessoris, vel juxta alteram magis receptam, primi tantùm acquirentis seù fundatoris, meritò attenditur prærogativa gradus, juxta cujus ordinem hæreditaria qualitas obtinetur, atque in eodem sensu loquuntur *Covarr.* & alii.

Verùm, sive una, sive altera opinio retineatur, certum est, quod in gentilitio, vel familiari succedetur in capita, atque tot sunt voces quot sunt perso- 11
næ, nisi ex lege fundationis, vel consuetudine exercitium sit penes aliquos tantùm, puta penes unum vel plures seniores &c. Cadentibus quæstionibus, an habenda sit ratio puerorum, vel etiam fœminarum, sive illegitimorum, de quibus *Lotter. dicta quæst.* 11 & 12
Vivian. dicto lib. 4. *cap.* 9. Raro autem istæ quæstiones in foro audiuntur, frequentius decisæ per observantiam, cui omninò deferendum est.

Adhuc tamen datur in familiari, vel gentilitio con-
13 cursus in stirpes, etiam inæquales, ac respectivè in capita, eodem modo, quo suprà dictum est de hæreditario, quando scilicet iuspatronatus reservatur, vel relinquatur pluribus personis earumque filiis, & descendentibus in forma investituræ pacti & providentiæ, adeò ut dicatur gentilitium, vel respectivè familiare, quoniam tot sunt lineæ, quot sunt personæ ab initio vocatæ, & constitutæ suarum respectivè linearum stipites, atque quælibet linea, vel descendentia, repræsentando suum stipitem, unam constituit vocem in stirpes in concursu aliarum linearum, in capita verò inter se, ut omnes concurrant ad suam vocem efformandam non curata inæqualitate personarum, adeò ut tanta sit vox lineæ habentis unam, vel duas personas, quanta fit illa, quæ habeat centum, eodem modo, quo suprà in hæreditario ex deductis *dicta dec. 2. & 82. par. 7. recent.* cum aliis *per Lotter. dicta quæst. 11. lib. 2. Vivian. dicto lib. 4. cap. 9. numer. 18. & seqq. decis. 134. nn. 7. & seqq. post Vivian.* & sæpius.

Idemque, ubi idem concursus esset inter plures Universitates, vel Collegia, seù corpora Universitatem constituentia, quoniam si pariformiter vocata sunt, tot sunt voces quot sunt corpora, quamvis ex inæqualibus membris constituta, ità in stirpes concurrentia, quoniam singula membra dicti corporis in capita concurrunt ad suum corpus, vel suam Universitatem efformandam.

Ad dignoscendum verò quando adsit necnè maior pars quæ concludat, intrat eadem distinctio, an scili-
14 cet iuspatronatus totum resideat penes unam Universitatem, seù unum corpus, putà penes unam familiam, seù unam lineam, vel penes plures familias, aut lineas ab initio constitutas. Primò enim casu, cum non intret dictus concursus in stirpes, sed solum ille in capita personarum de linea, vel familia, ille dicitur habere præsentationem conclusam à maiori parte, qui majora habet vota, juxtà terminos generales *textus in l. quod major, ff. ad municipale* cum concordantibus apud *Franch. decis.* 2. & in his terminis *glos. in cap. 3. hoc tit.* verbo *qui à majoribus*, & cæteri collecti *per Lotter. d. quæst. 51. num. 532. & sequen. Vivian. lib. 12. cap. 8. num. 5. Buratt. & adden. & decis. 942. Barbos. alleg. 72. n. 197. & sequen. decis. 147. n. 5. post Vivian. & passim.*

Apud quos habetur id procedere, quamvis præsentatus à minori parte majores haberet qualitates, putà quia de sanguine fundatoris, seù aliàs dignior, quoniam cessante necessitate resultante à jurepatronatus passivo, ob quod facultas præsentandi ad certum ge-
15 nos, seù certum gradum restricta sit, de hujusmodi qualitatibus habenda solum est aliqua ratio in concursu æquali, ac data paritate vocum, secùs autem ubi maior pars concludat pro altero quamvis extraneo, dummodo sit habilis & idoneus, dum minor pars prævalet maiori in solo casu quo præsentaretur indignus, juxtà terminos generales *text. in cap. dudum de elect.* & in his terminis *Cavaler. decis. 231. num.* 2 cum concord. *apud Vivian. & Barbos. ubi supra, & pluries in præcedentibus.*

Ad dictam verò maiorem partem constituendam, non attenditur numerus personarum, quibus de iure competat ius præsentandi, sed numerus præsentan-
16 tium, quoniam illi qui non curant præsentare in termino, faciunt pro ea vice ab actu se extraneos, & consequenter præsentantium tantùm, (quatenùs absque controversia ius præsentandi competat) numerus attendendus est.

Item, ubi præsertim agitur de iure competente personis de certo genere tanquam singulis singulari iure, non autem collegiativo de quo infrà, non attenditur ad conclusionem maioris partis excessus medietatis computatione omnium præ-
17 sentantium, ut procedit in actibus collegialibus electivis, seù qui ad formam electionis explicantur, & de quibus pluries *sub tit. de Canonicis & Capitulo* ad materiam electionis, sed attenditur maior numerus comparatione minoris; Ideoque si ex decem existentibus in quasi possessione præsentandi, & quorum voces extrà controversiam admittendæ sunt, duo præsentent unum, tres alterum, unus alterum, & quatuor alterum, ille qui habebit quatuor voces instituendus erit, utpotè præsentatus à maiori parte, seù habens maiores voces, juxtà doctrinam *Abb. in capite quoniam tertius numerus* 13. *hoc titulo* cuius verba registrat *Barbos. d. alleg. 172. numero* 198. & alios refert *Vivian. d. libro* 15. *cap.* 8. *num.* 3. *Rota apud Merlin. decis.* 443 *num.* 19. *& 20.*

Dari tamen potest casus, ut una vox duobus suffra- 18
getur, seù in duplici computatione veniat in iurepatronatus laicali propter accumulationem, quæ patronis laicis conceditur, de qua suprà *in Compostellana disc.* 43.

Aut sunt plura genera æquè concurrentia, putà plures familiæ, seù plures lineæ, quarum singulæ utpotè suum stipitem repræsentantes, vocem habent, 19
quam tamen singulares respectivè personæ constituunt, non collegialiter, sed per vota singularia, ita ut tam conjunctim, quàm divisim non intret concursus collegiativus, de quo infrà; Et tunc ad constituendam majorem partem, quæ concludat præsentationem, non attenditur numerus personarum, sed facta computatione in stirpes ut suprà, attenditur numerus stipitum, seù linearum constituentium tot personas intellectuales, computandas cum eadem regula, & proportione de qua suprà in singulis unum corpus constituentibus.

Ad singulas autem voces efformandas, attenditur suprà dictus ordo præscriptus in præcedenti casu, quo plures personæ singulari jure, non autem in forma collegiativa concurrant ad suam vocem, sive suum genus efformandum, ut scilicet attendatur major pars præsentantium, non comparatione totius, sed comparatione minoris; Unde si à majori parte unius lineæ, vel familiæ concludatur præsentatio unius personæ, si altera minor pars præsentet eum, quem altera linea, seù 20
familia præsentavit, non per hoc iste dicitur habere majorem partem, quoniam istius minoris nulla ratio habetur, ac si non esset in rerum natura, adinstar actuum collegialium, seù capitularium, in quibus major pars ad se attrahit minorem, eamque suffocat seù absorbet, perindè ac si omnes in illam personam concurrissent, *Cassad. decis. 2. hoc tit. cum concord. per Lotter. d. quæst. 31. Vivian. d. lib. 12. cap. 8. num. 4. cum sequen. Cavaler. decis.* 21. & 436. & latiùs 519. *Gregor. & adden. dec.* 452. *Buratt. & adden. d. decis.* 942. *Duran. decis.* 199. & 230. *& sæpius*, ac habetur in proposito juris conferendi per simultaneam inter Episcopum & Capitulum *in Majoricen. Canonicatus sub tit. de Beneficiis disc.* 30. dum non habetur ratio personarum, sed corporum, seu stipitum.

Procedunt hæc cum præsupposito, quod agatur de jure præsentandi singulariter explicando, non autem in forma collegiativa tanquam per speciem electionis, quo casu plura habemus, quæ in actu collegialiter explicando non conceduntur: Primò scilicet, quod in hoc modo singulari non 21
sunt vocandi absentes, ut vocandi sunt in actu collegiali, in quo adinstar electionis habetur ratio eorum, qui contempti fuerunt pro annullatione actus, quatenùs tamen ipsi de contemptu opponant, ut ultrà generalia, quæ habemus in materia electionis *d. tit. de Canon. & Capit.* præsertim *in Monasterien.* in his specialibus terminis jurispatronatus advertitur *apud Mantic. dec.* 268. & 288. *in Sulmonen.* 23. *Iannuarii* 1647. *Peutingerio decis.* 4. *par. 10. recen. dec.* 149. *post Vivian. & in aliis*, in quibus tamen declaratur, præsertim in dictis decisionibus

nibus *Mantica*, *& in d. Sulmonen.* non curari absentiam affectatam, solumque vocandos esse præsentes in loco, non autem absentes, ut in electionibus formalibus requiritur, juxta deducta *d. tit. de Canonicis & Capitulo.*

Secundò, quia ubi actus non collegialis, sed singulari jure explicandus est, non curatur de diversitate locorum ac temporum, quoniam aliqui pa-
22 troni possunt in uno tempore, ac loco respectivè præsentationes facere, alii vero in altero, cum sufficiat intra tempus à jure præfinitum eas exhiberi coram legitimo Superiore, Quinimò fieri etiam possunt coram diversis, puta, (ut quotidiana experientia docet,) quod aliqui præsentent coram Ordinario, & aliqui exhibeant præsentationes, seu consensum præstent in Dataria coram Papa, omniumque ita diversimode præsentantium ratio habetur; Non sic est in actu collegiali, in quo data legitima convocatione, adeo ut non concurrat nullitas rationa contemptus, habetur solum ratio congregatorum, qui illud corpus efformant, nulla ratione habita absentium, seù non intervenientium, quorum vota singulariter data extra collegium, seu comitium in nulla ratione habentur, quamvis essent in magno numero, ac majorem partem constituerent juxtà terminos generales electionis, & in his terminis *dec. 295. par. 6. rec. dec. 82. & 302. par. 7. & non. de Granaglion. 7. Iunii 1658. Priolo*, & in aliis, quoniam si id procedit in materia electionis, fortius in præsenti, sufficit namque actum explicari ab ipso corpore repræsentante formalem, seù intellectualem personam patroni.

Tertiò differunt, quod ubi actus est singularis, major pars attenditur comparatione minoris; non autem comparatione omnium, ut supra dictum est, secùs autem in actu collegiali, in quo major pars
23 attenditur habita ratione omnium congregatorum, juxta terminos generales electionis, ut ità distinguendo in his terminis jurispatronatus habetur *apud Merlin. d. dec. 442. num. 19. & sequen.* supponunt omnes supra allegati in casu concursus singularis *num. 17.*

Et in summa, in actibus collegialibus rectè pro regula constituendum videtur, ut procedat idem, quod generaliter habemus in materia electionis, exceptis casibus limitatis, & in quibus inter unum ca-
24 sum, & alterum constituta sit differentia, quos differentiæ casus inter electionem, & præsentationem recensere profitentur *Lambertin. lib. 2. par. 1. quæst. 1. art. 5. & Vivian. lib. 5. cap. 1. num. 7. cum sequen.* præsertim quod non intrat forma textus *in cap. quia propter*, ac etiam quod vota alternativa, vel accumulativa, seù conditionalia non ità rigorosè rejiciuntur, ut in electione cum similibus, de quibus apud allegatos.

Præsertim verò in hac materia præsentationis, facilius differtur observantiæ alterativæ regularum generalium juris absque illis rigoribus, qui concurrunt in observantia redolente formalem præscriptionem in materia electionis, ob vehementem & claram resistentiam canonum in electione militantem, quæ non militat in præsentatione, in qua propterea observantia potius vim interpretativæ, quàm formaliter præscriptæ habere videtur;
25 Dum etiam in Tribunalibus collegialibus ad justitiæ administrationem deputatis practicamus observantiam, ut major pars attendatur comparatione minoris; non autem omnium congregatorum, ut est Tribunal Cameræ Apostolicæ, quos licèt in omnibus causis quæ proponuntur, omnes Clerici congregati, & in Camera interveniente, votum proferant, attamen eis scissis, attenditur major pars comparatione minoris ad concludendam resolutionem; Atque in Tribunali Rotæ quamvis duodecim congregantur, omnesque in singulis causis votum proferre valeant, attamen frequentius votant solum quatuor magis proximi, quos correspondales dicimus, eorumque major pars concludit, quamvis alij sint præsentes, cum similibus, de quibus *sub tit. de judic.* in relatione, & praxi Curiæ Romanæ, cum nulla desuper habeatur positiva canonum resistentia, quæ habetur in materia electionis, ubi præsertim illa facienda est de Pastore Ecclesiæ viduatæ, seù Prælato, quando verè ac propriè termini formalis electionis cadunt, cùm plures actus, qui sub vocabulo electionis, ac etiam in ejus forma explicantur, potius deputationis, seù collationis vim habeant, ut in proposito electionis Vicarii capitularis habetur *in d. tit. de Canonicis & Capitulo*, & in proposito collationis Canonicatuum quæ fiat per Capitulum habetur *sub tit. de Benefic.*

Quæstio autem esse solet, quando dictus concursus debeat esse singularis, vel collegiativus; Atque in hoc regula est, ut in dubio præsumatur po- 26
tius singularis, ut in pluries allegata *Florentina de Ricasolis 10. Martii 1603. coram Lancellotto, apud Mantic. d. dec. 268. num. 2. & decis. 148. num. 2. post Vivian.* Id autem recipiendum videtur, ubi qualitas corporis ita de sui natura exigat; ut exempli gratia est illud corpus, quod constituitur ab una, vel pluribus familiis, seu una, vel pluribus lineis, & descendentiis personarum privatarum, secùs autem si agatur de corporibus de sui natura collegiativis; ut sunt Capitula, Monasteria, piæ Congregationes, seù Confraternitates, & Universitates, seù Communitates laicorum repræsentantes totum populum loci, seù totam parochiam; Verùm uno, vel altero casu est simplex præsumptio juris, quæ cedit non solùm expressæ probationi resultanti a tenore fundationis; vel ab aliis circumstantiis, sed etiam à sola observantia, cui potissimè in hac materia deferendum est, ut *in d. Florentina de Ricasolis, & apud Mantic. d. dec. 268 & decis. 147. post Vivian.* ubi de jurepatronatus competente Universitati, & tamen præsentatio admittitur in forma singulari, non autem collegiativa; Est igitur quæstio potius facti, quàm juris certam non recipiens regulam generalem, sed pro facti qualitate ejusque circumstantiis decidendo, Verè autem observantia in hac materia totum facit, ac principatum obtinet; Et hæc de concursu cumulativo; De altero autem privativo, seù prælativo habetur *disc. proximè sequenti.*

Ubi verò ex lege fundationis, seù ex consuetudine, exercitium juris præsentandi sit etiam singulare, seù individuum, quia nempè dispositum sit, ut per majorem natu fieri debeat, tunc cadit quæstio, an veniat major natu naturaliter inspecta prærogativa ætatis, vel potius major natu legaliter inspecta prærogativa lineæ, atque pro subjecta materia assistere videtur regula majori natu naturaliter, & sic seniori, ex ea ratione, quod cùm hic dicatur actus prudentiæ, ac pendeat à judicio intellectus, idcircò ætas principaliter considerata videtur magis, quàm linea, juxtà ea quæ distinguendo habentur *sub tit. de fideicomm. disc. 1. cum pluribus sequen.* Quod tamen, ut aliàs advertitur, recipiendum venit pro facti qualitate; Ubi enim hoc exercitium demandatum est pluribus, quia nempè dicatur, quod duo, vel tres natu majores de familia præsentent, tunc id benè procedit, ut intelligendum veniat de senioribus; Secùs autem ubi ad unum tantùm id restrictum est, quoniam probabilius videtur, ut id percutiat habentem prærogativam primogenituræ, id est illum, qui figuram facit, domini, seù capitis domus, vel familiæ ob ejus majorem deco-

rem, ac prærogativam, ut *d. disc.* 1. *de fideicomm.* ubi de ratione.

† NOtatum est suprà, *ad dis.* 31. *cum seqq.*

De concursu privativo seu prælativo plurium contendentium de pertinentia juris præsentandi, ad effectum inspiciendi, quæ præsentatio prævaleat, putà, viri, & uxoris, tutoris, & pupilli, principalis, & procuratoris, vel possessoris, & petitoris, cum similibus.

SUMMARIUM.

1 *De duplici specie concurrentium in objectum privativè, seu prælativè.*

2 *Incongruum, est, ut juspatronatus principaliter, & de per se detur in dotem.*

3 *Non potest dari sine consensu Ordinarii adinstar donationis.*

4 *In jurepatronatus annexo bonis extra dotalibus maritus nullum jus habet.*

5 *Totum autem jus est mariti, & nullum mulieris in eo jure, quod annexum est bonis datis æstimatis.*

6 *In eo verò, quod est annexum bonis datis in dotem inæstimatis, si vir & uxor concorditer præsentant, cessat omnis difficultas.*

7 *Eis autem discrepantibus una opinio est, ut inter eos detur præventio, sed non habet sequaces.*

8 *Altera est opinio, ut juspatronatus remaneat penes mulierem.*

9 *Tertia est magis recepta, ut jus præsentandi spectet ad virum, ejusque præsentatio prævaleat.*

10 *Quid de concursu inter usufructuarium, & proprietarium, feudatarium, & Dominium, cum similibus.*

11 *Quid de concursu tutoris, & pupilli.*

12 *De concursu possessoris, & petitoris ad materiam* text. in cap. consultationibus de jurepatronatus.

13 *Et de illo principalis, & procuratoris.*

14 *Et de illa facta per donatorem, cum altera facta per donatarium.*

DISC. LXII.

1 PLurium diversimodè præsentantium, duplex esse potest concursus; Primò scilicet omninò objectivè, seù privativè, quod scilicet unus negando jus alterius prætendat ad se illud privativè pertinere. Et secundò, quasi objectivè, ad solum effectum exercitii præsentationis, non autem ipsius juris habitualis, quia scilicet non neget quis jus alterius, sed prætendat ad se spectare præsentationis exercitium.

Ista secunda species concursus exemplificari potest in concursu præsentationum, viri, & uxoris, tutoris, & pupilli, proprietarii, & usufructuarii, procuratoris, vel administratoris, & principalis cum similibus, quoniam, vir, tutor, usufructuarius, & procurator non negant jus mulieris, pupilli, proprietarii, vel principalis, &c. sed compatibiliter cum eo dicunt penes ipsos residere exercitium juris præsentandi privativè ad alterum.

Quare de his distinctè agendo; Quatenùs pertinet ad concursum viri & uxoris, de quo magis, quàm de aliis casibus in foro agi contingit; Aut agitur de jurepatronatus stante de per se independenter ab ali-
2 quibus bonis particularibus, seù eorum universitate, & tunc non de facili datur casus quæstionis: Tum quia non est contingibile, etiam de facto, ut illud principaliter, ac de per se detur in dotem, quæ datur viro in bonis fructiferis, seu aliàs bursale emolumentum, vel saltem usum producentibus pro oneribus matrimonii, ideoque incongruit, ut detur hoc jus honorificum cum nulla utilitate bursali; Tum etiam quia titulus dotis æquiparatur donationi, vel legato, & similibus, cum quibus extraneum juspatronatus transferri non potest absque Ordinarii con- 3
sensu, & si transferatur, actus remanet invalidus, adeo ut non abdicet jus à transferente, ut ultrà generalia, de quibus supra *disc.* 36. in specie dotis, post *Lambertin.* & alios relatos *Vivian. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 5. *& sequen. Barbos. in l. divortio §. si vir, ff. solut. matrim. num.* 57.

Contingibilis autem est casus, in eo jure patronatus, quod veniat accessoriè ad bona, putà ad universitatem alicujus hæreditatis, sive ad castrum, seù villam, vel prædium, cui illud annexum sit, & tunc, Aut ipsa bona data non sunt in dotem, sed remanent in statu paraphernalium, seù extradotalium, & nulla cadit difficultas, cum neque dominium, ne- 4
que fructus, seù commoditatem in his vir habeat, nisi quatenùs accedat ipsius mulieris voluntas, ob quam à fructibus percaptis, atque in communes usus consumptis excusatur, ex deductis *sub tit. de dote disc.* 168. ideoque verificabilis non est casus, in quo ipse, in concursu cum ipsa muliere vincere possit.

Si verò data sunt in dotem æstimata, cum vera, & propria æstimatione complicante contractum emptionis & venditionis, & pariter cessat concursus, quoniam vir isto casu habetur pro extraneo empto- 5
re, atque afficitur plenus bonorum dominus, nullis dominii reliquiis remanentibus penes mulierem, nisi pro ea subsidiaria potioritate, quæ sibi conceditur ex beneficio textus *in l. in rebus, Cod. qui potior. in pign. habeantur*, quod beneficium, excepto dicto effectu potioritatis, in reliquis non alterat alios dominii effectus, neque immutat naturam dotis consistentis in quantitate, ut in sua materia *sub tit. de dote* præsertim *disc.* 166. & consequenter non superest ratio dubitandi, ob quam mulier prætendere possit concursum cum viro, ad quem pleno jure, juspatronatus ita pertinet.

Ubi autem agatur de bonis, quæ in dotem data 6
sunt inæstimata, & tanquam species seù fundi dotales, quorum dominium remanet penes mulierem, transeunte solùm in virum quodam dominio utili, vel subalterno occasionali, juxta ea quæ habentur in dicta sua materia *sub dicto tit. de dote*, præsertim *disc.* 158. Et tunc verè & propriè intrat iste concursus seù quæstio, an juspatronatus ac præsentandi annexum bonis in dotem datis transeat in virum, vel potius remaneat penes mulierem; Huiusmodi quæstione cadente in casu discrepantiæ, quod scilicet vir præsentet unum, & mulier alterum, unde propterea dubitari contingat, cui potius institutio debita sit, ubi enim ambo concorditer præsentant, ut practicatum esse per Regem Hispaniarum testatur *Lopez in cap. per vestras* §. 43. *num.* 10. tunc nulla cadit disputatio, ut advertit *Borell. in summa decis. tom.* 1. *tit.* 32. *de jurepatronatus numer.* 132.

Eis autem ut suprà discrepantibus, tres desuper
habemus opiniones; Unam scilicet, quam singulariter 7
tenet *Lambertin. lib.* 2. *part.* 3. 1. *quæst. principali art.* 3. quam refert, & non improbat *Borrell. ubi supra numero* 134. ut utrique æqualiter jus competat, & consequenter quod sit locus præventioni: sed ista opinio non habet sequaces.

Altera est opinio mulieri simpliciter favorabilis, ut scilicet hoc jus non transeat cum bonis ad virum, sed
remaneat penes mulierem, cujus præsentatio attendi, ac prævalere debeat, ut tenuit *Rota decis.* 10. *de* 8
jurepatronatus in novis, ac tenent *Butr. & Abb. in cap. finali de concess. præben.* aliique antiquiores relati per

Mantic. de tacit. lib.12.tit.30.numer.23.Fontanell. clauſ. 6. gloſ.1 part.3. numer.1. Borrell. dicto num. 132. Garz. part.9.cap.5.num. 178.

Tertia eſt econversò opinio viro ſimpliciter favorabilis, ut ſcilicet ad ipſum, privativè ad mulierem competat exercitium juris præſentandi, ideóque ejus præſentatio attendi, ac prævalere debeat,
9 quam cæteris relatis ſequatur *Barboſ. in d. l. divortio §. ſi vir. num. 56. & ſequen. Vivian. lib. 4. cap. 7. num. 9. Mantic. ubi ſuprà numer* 24. atque hanc ſequitur *Rota* apud *Mantic. deciſ.* 140. iſtaque videtur probabilior, ex ea ratione, ob quam ſupra *duobus diſc. proxime præced.* datur diviſio juris præſentandi per quotas, vel portiones non obſtante ipſius juris individuitate, quod ſcilicet, Aliud eſt ipſum jus habituale, & in ſubſtantia. Aliud verò eſt ejus exercitium, quod reputatur tanquam fructus, qui ex re percipitur ſalva ipſius ſubſtantia, ideoque ſi præſentatio eſt in fructu, juxta communem, ac receptum ſenſum, pertinere debet ad virum, ad quem pertinent fructus.

Ex iſta verò theorica reſultat deciſio aliorum ca-
10 ſuum, quibus congruat dictæ rationis identitas, ut eſt in concurſu uſufructuarii, cum proprietario, ſeu feudatarii, vel emphyteutæ cum domino directo, cum ſimilibus, de quibus *Mantic. eadem deciſ.* 140. *Garz. dicto cap. 9. numer. 21. cum ſequen. Vivian. dicto lib.4. cap. 7. in fine*, Cadente ſolùm quæſtione ubi contingeret caſus vacationis de tempore proximo diſſolutionis matrimonii, vel devolutionis feudi, ſeù emphyteuſis cum ſimilibus, quo caſu pendere videtur deciſio à facti qualitate & circumſtantiis; An ſcilicet ex parte illius, cujus jus eſt reſolutum, concurrat, necnè fraus vel ſupplantatio ob imminentem prævíſam reſolutionem, juxta ea quæ habentur in materia ſubinfeudationis factæ per feudatarium, devolutione imminente, *ſub tit. de feudis diſc.* 1. Sive de locatione facta per gravatum imminente reſtitutione fideicommiſſi ex deductis ſub *tit. de locat. & conduct. diſ.* 24. cum ſimilibus; Ceſſante ſiquidem fraude & affectata vacatione, ſi iſtius caſus ſincerè contingat, durante adhuc jure viri vel uſufructuarii, qui validè præſentet, eo ipſo quod facta eſt præſentatio, perceptus dicitur fructus non retractandus.

In concurſu autem pupilli & tutoris, ſeù procu-
11 ratoris, vel alterius adminiſtratoris & principalis, quoties non concurrat contraria diſpoſitio teſtatoris præcipientis ut pupillus, vel alter ſub aliena neceſſaria adminiſtratione vivere debens, non poſſit ſe ingerere, quæ diſpoſitio, ubi adeſt, ſervanda eſt, ut in ſpecie advertitur *deciſ.363.part.4 recent.* tunc eo ipſo quod pupillus eſt major ſeptennio, undè dici valeat rationis capax & habilis ad ejus animum explicandum, receptum eſt, ejus præſentationem potius attendi debere, quàm illam tutoris. *Garz. dicto cap.9. num.* 186. *& ſequen. Campanil. diverſ. juris canonici rubr.11.cap.13.num.390.Vivian. lib 12.cap.9.num.37. & ſequen.* qui plures adhibet diſtinctiones. *Rota* apud *Mantic. dicta deciſ. 140. num. 11. & de deciſ. 363. numero 2. & 3. part. 4. recent.* Verùm hæc opinio parum rationabilis videtur, cum pueri ſint faciles ſeductionibus, undè videtur potius res mali exempli, malarumque conſequentiarum, ideóque nimium circumſpectè id practicandum videtur pro Superioris prudenti arbitrio, an ſcilicet præſentatio, quæ fiat à puero, ſit de digno necnè, pro beneficii qualitate.

Major autem quæſtio, quæ in iſto concurſu frequentiùs in foro audiri ſolet; eſt inter poſſeſſorem & petitorem, juxta terminos textus *in cap. conſultationibus de jurepatronatus*, idque duplicem habet inſpectionem; Primò ſcilicet circa poſſeſſionis qualitatem, & an illa ſit legitima necnè, & de hoc, ſuper quo frequentiùs, majores cadunt quæſtiones, habetur actum *diſc. immediatè ſequenti*; Et ſecundò, poſita legitima poſſeſſione, an illa abſorpta remaneat à bono jure, de quo in continenti conſtet, ita ut potius petitoris, quàm poſſeſſoris præſentatio admitti debeat; Iſta verò quæſtio aliàs apud antiquiores nimium involuta, hodiè apud moderniores videtur effecta plana, cum diſtinctione, de qua ſupra *in Capuana diſc.* 36. & in aliis, quod, Aut bonum jus petitoris detegitur re non integra, & poſtquam præſentatio poſſeſſoris jam effectum ſortita eſt, unde propterea agatur de expellendo poſſeſſorem in ſtatu bonæ fidei jam inſtitutum, & tunc intret regula *textus in dicto cap. conſultationibus de jurepatronatus* cum ibi notatis; Aut verò id ſequitur re integra, & dum res eſt in fieri, & tunc ſecùs, ex ea clara differentiæ ratione, quam habemus circa fructus, qui percipiantur per bonæ fidei poſſeſſorem, qui deindè detegatur non dominus, quoniam excuſatur quidem à perceptis, ne teneatur reſtituere, non tamen percipere poteſt pendentes, & adhuc non perceptos, ſi ſuum non jus detectum eſt, ex auctoritatibus, & deciſionibus de quibus *dicto diſcur. 36. ac aliis ibi proximis*; Adeò ut effecta videatur potius quæſtio facti, quàm juris, an ſcilicet & quando ita in continenti conſtare dicatur de bono jure petitoris, ut ejus præſentationi potius deferendum ſit, quod non recipit certam regulam ſeu deciſionem generalem, cum hæc pendeat à ſingulorum caſuum circumſtantiis, ac facti qualitate.

Quo verò ad concurſum præſentationum, quarum una facta ſit à procuratore, & altera à domino, qui mandatum revocaverit, Aut mandatum
non continet juratam obligationem, de non revocan- 13
do, & tunc nulla ſuppetit difficultas, quoties revocatio facta ſit re integra, & dum res eſt in fieri, ante ſcilicet admiſſam præſentationem per Ordinarium, vel alterum ad quem ſpectet inſtitutio, quamvis revocatio ipſi procuratori notificata non ſit, dummodo innoteſcat Ordinario, vel Datariæ Officialibus, cum illis terminis generalibus, quos habemus in materia beneficiali occaſione mandati, quod datur ad reſignandum, etiam circa expenſas, juxta ea quæ habentur ſub *titulo de benef. diſcurſ.* 38.

Si verò mandatum continet juratam promiſſionem non revocandi, Aut mandans adhibuit cautelam traditam per *Vivian. lib.5. cap.6. numer.* 27. obtinendi abſolutionem à juramento, & pariter ceſſat omnis dubietas, ut principalis, non autem procuratoris præſentatio attendi, ac prævalere debeat; Si verò dicta cautela adhibita non eſt, & tunc quamvis ille ſubjaceat perjurio, adhuc tamen præſentatio patroni prævalet, cum in hujuſmodi juribus ſpiritualibus, quemadmodum ſine conſenſu Ordinarii, vel alterius Superioris non datur tranſlatio, vel alia diſpoſitio juriſpatronatus, ita alter actus irrevocabilis dari non debet, Tùm ob eamdem rationem fraudis, quæ ſimoniæ fieri poſſet, & ne directè prohibitum, ità indirectè ſequatur; Tùm etiam ex magis generali ratione congrua, non ſolùm huiuſmodi iuribus ſpiritualibus, ſed etiam feudis, officiis, locis montium, aliiſque iuribus Regalibus in libero commercio, ſine alterius aſſenſu non exiſtentibus, ut ſemper actus remaneat imperfectus, & conſequenter revocabilis, ac non obligatorius uſquequò ſuperveniat aſſenſus, qui illum perficit, ac animat & informat, ut in ſpecie *ex Innoc. & Io. And. in cap. dilecto de Praben. advertit. Paul. de Caſtr. conſ. 361. aliàs 362. part.* 2. cum quo pertranſit *Vivian. ubi ſupra lib. 5. cap. 6. num. 26. Merlin. deciſ. 443. num. 6. Dunozett. deciſ. 798. numer.* 8. Et conferunt quæ habentur ſuprà de præſentatione facta, per donatorem non obſtante donatione alteri fa-

cta, vel de illa facta per secundum donatarium habentem assensum cum similibus.

Quatenùs verò, ignota revocatione, tàm procuratori, quàm præsentato, ac etiam Ordinario, acceptata sit præsentatio procuratoris, cum subsequuta institutione, tunc cadit dubitatio, an in hac materia iotrent ea, quæ babemus in resignatione beoeficiorum ecclesiasticorum, sive in matrimonio, vel potius ea, quæ habemus in profanis indifferentibus. Atque probabilior videtur hæc secunda pars, ne Ordinarius, ac præsentatus eludantur, cum patronus nihil det spiritualitatis, quamvis actus pro spirituali habeatur ad dictus alios effectus, illum præsertim suspicionis simoniæ; Adhuc tamen occasio noo dedit particulariter id disputare, idcircò maturius judicium reservo.

Et de præsentatione facta per donatorem, & altera facta per donatarium, quod si donatio est invalida, utpotè sine consensu Ordinarii, prævalere
15 debeat præsentatio donatoris, vel secundi donatarii cujus donatio valida sit, habetur *suprà disc.56.* & in aliis.

† DE hujusmodi concursu agitur iofrà *disc.81. & 94.*

De possessione in jurepatronatus, vel jure præsentandi, ejusque requisitis, ut dicatur legitima, eiusdemque effectibus.

SVMMARIVM.

1 *Distinguuntur diversi casus.*
2 *Patronus admittens non patronum ad secum præsentandum, eum constituit in quasi possessione præsentandi.*
3 *Et non desideratur bona fides.*
4 *Dicta admissio continet implicitam donationem, cui non obstat defectus consensus Ordinarii, & de ratione num. 7. & 2.*
5 *Veriùm id non facit eum patronum.*
6 *Et potest Ordinarius ejus præsentationem non admittere.*
7 *Quod dicta admissio, vel possessio non tangat substantiam jurispatronatus.*
8 *De causa ob quam dicta admissio sequi solet.*
9 *Non est opus, quod præsentatio sortiatur effectum, etiamsi fuerit rejecta.*
10 *Quid ubi alii compatroni contradicunt.*
11 *Conclusio, de qua num. 2. resultat etiam ex actibus æquipollentibus.*
12 *Sed non ex actibus honorificis.*
13 *Quid requiratur, ut procedat dicta conclusio, de qua num. 2.*
14 *Eadem conclusio non procedit in præjudicium aliorum, vel successorum.*
15 *Quasi possessio suffragatur quandoque etiam contra alios consentientes.*
16 *Sed isto casu requiritur bona fides.*
17 *An ista præsumatur, vel sit probanda, distinguitur.*
18 *Requiritur item, ut præsentatio effectum sortita sit.*
19 *Actus debent esse clari, & univoci, & quando non sint tales.*
20 *Fortius si sint attentati non suffragantur.*
21 *Item præsentationes debent esse jure proprio, & cum hac credulitate.*
22 *Requiritur scientia & patientia ejus contra quem possessio acquiritur.*
23 *Secùs si accedat titulus.*
24 *An scientia debeat esse expressa, vel sufficiat præsumpta.*
25 *An sufficiat unicus actus ad possessionem acquirendam.*
26 *Res judicata suffragatur ad possessionem.*
27 *Item appositio insignium in exequutionem sententiæ.*
28 *Possessio conservatur per præsentationem, vel consensum compatroni.*
29 *Declaratur, quando id procedat, vel potius ita possessio amittatur.*
30 *De primo possessionis effectu manutentionis, atque ut præsentatio possessoris prævaleat.*
31 *Sed hoc non suffragatur hæredi, vel successori in quem possessio non transit, sine actuali adeptione, & de ratione.*
32 *Non suffragatur ad hunc effectum statutum de continuanda possessione.*
33 *Secùs autem in successore per actum inter vivos & de ratione.*
34 *Vel per ultimam voluntatem, cum cautela constituti.*
35 *Quando suffragetur statutum continuativum possessionis.*
36 *In successorem transit possessio quæsita ratione dignitatis, & de ratione.*
37 *An hæredi suffragetur possessio compatroni.*
38 *De alio effectu præsumptionis, fundationis, vel dotationis resultante à possessione.*
39 *De alio effectu, quod sufficit probare descendentiam ab existente in possessione, quod declaratur quando procedat, & quando non.*
40 *Et de alio, ut suffragetur possessio pro connexis, vel dependentibus, cum distinctione.*

DISC. LXIII.

TRes distinguendi sunt casus sub hac inspectione 1
cadeotes; Primò, ubi contentio sit inter possessorem, ac eum qui ipsum admisit ad præsentandum, undè jus possessoris deducatur cumulativè, cum admittente, non autem privativè; Secundò, ubi jus possessoris deducatur privativè ad alios; Et tertiò, ubi in concursu cum Ordinario, vel alio contendente de benificii libertate; Primus est magis planus pro possessore: difficiliores autem, atque pleraque alia requisita desiderantes, sunt secundus, & tertius, quorum iste est quoque in aliquibus difficilior altero.

Quatenùs igitur pertinet ad primum, regula est, ut Patronus admittens non patroonum secum ad præsentandum sibi præjudicet, illumque constituat in
quasi possessione præsentandi, *Rip. in cap. cum Ecclesia* 2
Sutrina de caus. poss. & prop. numer. 93. & sequuntur alii relati per *Collectorem Pistium in tract. de manuten. obser. 32. num. 13. Rot.* apud *Greg. dec. 417. num. 4. ubi add. & decis. 452. numer. 15. Roias decis. 293. num. 10. & decis. 174. num. 3. & 274. num. 6. part. 2. recent. dec. 284. num. 7. part. 1. & sæpius.*

Et qoamvis in aliis duobus casibus suprà distinctis
plures desiderentur requisita, illud præsertim effectua- 3
tionis, & alterum bonæ fidei, cum aliis de quibus infrà, hæc tamen non desiderantur isto casu, quoniam ubi patronus rectè sciens alterum, non esse
patronum, illum secum admittit, ita videtur jure 4
cujusdam occultæ, seu implicitæ donationis illi concedere sui juris participatiooem, & consequenter in donatario, vel alio alienum à proprio Domino recipiente, supponenda est notitia juris non sui, quæ tamen non præjudicat.

Et licèt in dicta occulta, seu implicita donatiooe concurrere videatur defectus potestatis sine coosensu Ordinarii, juxta ea, quæ habetur supra *disc. 56.* Attamen non videtur objectum considerabile, quoniam noo transfertur ipsum juspatronatus ejusque substantia, sed solùm conceditur participatio io exercitio juris præsentandi, quod habetur potius tanquam fructus, ut advertitur *disc. præced.* Admissio enim non patroni facta per patronum, constituit quidem
in dicta quasi possessione io præjudicium, admitten- 5
tis, vel ejus hæredis, ad dictum effectum, sed non

facit

facit illom patronum, ut cæteris telatis habetur *in d.decis.284.num.7.part. 1.recent.decis. 37.num.4.part. 6. decis.121.num.finali post Vivian.*cum aliis per *Adden.ad Gregor.decis.* 417.

Adeò ut possit Ordinarius, vel alter Superior, ad
6 quem pertinet, præsentationes recipere, ac insti-
tuere, non admittera præseotationem dicti non
patrooi, quam parronus ad hujusmodi participatio-
nem admisit, ut habetur *decis.*132. *num.* 6. *part.* 3.
recent. & consequeoter dicta prohibitio non intrat,
cùm oon tangatur substantia, neque transferatur
7 ipsom jus; Adinstar eorum quæ habentur *sub tit. de
feudis disc.* 61. & 62. ut prohibitiu alienandi feuda,
& bona jurisdictionalia, seu alias transferendi jus in
re, vel ad rem sine assensu, non percutiat commo-
ditatem, seo aliquam participationem fructuum,
prout facti, non prout juris est, quod etiam habe-
tur *sub tit. de emphyteusi*, & sub altero *de fideicommissis*,
frequentiùs verò sub illo *de pensionibus*, circa cessionem
commoditatis non cadentem sub prohibitione aliena-
tionis.

Potissimè, qoia nulli, vel nimium rati videntur
casus, in quibus patronus ad hujusmodi actus ad-
mittat non patronum prorsus extraneum, in quo
nullum velamen, vel prætextus antiqui juris, vel
8 antiquæ prætensionis cadat; ex frequentiùs etenim
contingentibus, id prætexrum habet potiùs resti-
tutionis, seu reintegrationis antiqui juris in reco-
gnitionem veritatis; Cum enim juxtà ferè omnium
irridendam stultitiam, ubi qois ax animi dotibus, in
armis, vel litteris, aut ex fortunæ in aula, seu mer-
caturæ beneficio, statum meliorem, quàm natura
dederit, assequitur, abhorrendo antiquum statum,
mutuare studeat ab aliis nobilitatem, atque indagando
familias oobiles aliquam cognominis, vel insigniom
connexionem, vel similitudinem habentes, curent ab
illis, qui in bonis, vel spiritu in talibus nobilibus fa-
miliis paupertate laborant per aliquos hujusmodi ac-
tus, vel similes recognosci in attinentes, vel desceo-
dentes ab eodem stipite retexendo fabulas, seu ge-
nealogias, atque hinc iste actus sequi soleat, ideoque
dici non potest formalis translatio ex puro titulo do-
nationis, cùm actus tale habeat velamen.

Item quamvis in aliis duobus casibus, de quibus
infrà, requiratur effectuatio præsentationis paci-
fica, & univoca, non autem æquivoca; attamen in
præjudicium admittentis sufficit præsentatio, quam-
vis non effectuata, ut ita distinguendo habetur *d.
9 dec.132.num.1.par.3.rec.dec.174. num.3.par.2. cum aliis
per adden.ad Gregor.d.decis.* 457.*num.* 13. *Post.de manut.
obser.*18. *num.*19. *& dicta obser.* 32. *num.* 13. Quinimò
etiamsi hujusmodi præsentatio per Ordinarium rejec-
ta esset tanquam invalida, adhoc idem resultat effec-
tus, cum etiam ex actu nullo, declaretur, seu probetur
voluntas, ut advertitur in proximè allegatis *decis.* 132.
& 174.

Cadente qoæstione obi hæc admissio fiat per u-
num ex patronis, altero contradicente, An scilicet
ista contradictio irritet in totum, vel solùm praeser-
vet jus contradiceotis, ac aliorum oon consentien-
tium; Et pro omnimoda vitiatione sentire viden-
tur, *Gonz.ad regul.8.glos.45.§.2.num.33.Post.d.obser.32.
num.14.in fine, Vivian.lib.5.cap.1.n.32.* Contrarium ve-
10 rò, ut non obstante contradictione acquiratur possessio
in præjudicium consentientis, vel admittentis habetur
*d.decis.132. num.4.par.3. & d.decis.174.num.2.& finali
par.2.& rec.*

Atque ubi etiam non esset actus præsentationis,
sed æquipollens, & qui præsentationis vim habeat,
adhuc idem resultat effectus, qualis est conseosus
præstitus resignatiooi, vel alteri provisioni Aposto-
licæ, dum etiam ad majorem effectum induceodi
possessionem in aliis doobus casibus, de quibus in-
frà, sive ad effectum probandi juspatronatus priva-
totum, juxtà deducta supra *disc.*58. hujusmodi consen- 11
sus habet vim præsentationis, juxta *decis.*2. *Crescentii
de jurepatronatus, Cas.de Grass. decis.*1.*num.*7.*&* 8.*eodem
tit.cum aliis per Gregor.& Adden. decis.*349.*&* 417 *Bu-
ratt.dec.*142.*num.*5.*& in aliis collectis per Post.d.observ.*32.
*num.*3.

Non tamen resultat hic effectus ex admissione ad
honores aliaque jura patronalia honorifica, com ex il-
lis inferri non possit ad jus præsentandi, *Vivian.d.lib.*5. 12
*cap.*4.*num.*62.*ubi concordantes.*

Procedunt hæc, qoatenùs admissio sit simulta-
nea, seu contemporanea, unde propterea resultet
dictus consensus præjudicialis, ut *d. decis.* 174. *num.* 13
1. *in fine part.* 2. *recent.* ac etiam ut sit admissio purè
facta per eum qoi habeat perfectum judicium, ac
liberam suorum bonorum, vel jurium dispositio-
nem; secùs autem si esset contradicta, seù protesta-
tiva, vel dubitativa, aut cum aliqua clausula præser-
vativa, ut *decis.* 166. *num.* 4. *part.* 6. *rec. cum aliis
per Adden. ad Buratt. decis.* 633. quoniam cùm hic
sit effectus qui resulrat à consensu cujusdam impli-
catæ, seu occultæ donationis complicativo, debet
talis consensus esse purus, ac etiam liber & perfectus,
cum aliàs regula sit pro exclusione donationis, ac jac-
turæ proprii juris, ideoque si constet ita admittentem
non esse perfecti judicii, sive quamvis perfecti, ad id
deceptum fuisse, ac processisse cum falso præsupposito
adimente consensum ab actu, talis effectus admitten-
dus non venit.

Quatenùs verò admittatur contra ipsum; Cer-
tum tamen est id non præjudicare aliis compatronis
tunc coæquale jus habentibus, vel etiam successori-
bus venientibus independenter jure suo, ut est in pa- 14
tronatu gentilitio, vel familiari, seo etiam mixto,
ut d.decis. 284.*num.* 8. *par.* 1. *rec. cum aliis per Post. d.
obser.*32.*num.*14.*& Adden ad Gregor. d. dec.* 417. & fuit
dictum in decisionibus editis *in Capuana*, de qua supra
*disc.*36. ac etiam *decis.*220.*par.*11.*rec.*edita *in Bononien.
de qua supra disc.* 35. quoniam prohibitus alienare in
præjudicium successorum, prohibitus etiam dicitur
confiteri, seu quemcumque alium actum præjodicia-
lem facere, ne quòd expressè ac directè prohibitum
est, ita indirectè sequatur, pooendo legem potiùs
verbis, quàm rebus, ot pluries *sub tit. de alienat. &
contract.*

In aliis verò supra distinctis casibus, ubi scilicet a-
gatur de præjudicio non consentientium, vel suc-
cessorum venientiom independenter ut supra, sive
de præjudicio Ordinarii, aut alterius contendentis 15
de libertate beneficii, tunc neque dubitatur ut qoasi
possessio quoque suffragetur ad manutentionem
pendente discossione petitorii, juxta generales re-
gulas, quas io omni indifferenti materia habemus
super interdictis possessoriis; Quodque in propo-
sito attendatur non solùm explicitus actus præsen-
tationis, sed etiam æquipollens, qui præsentationis
vim habet, resultans à consenso, faciunt deducta
*per Gonzal.d.glos.*45.§.2.*num.*29. *Garz.par.*5.*cap* 5.*num.*
59.*Vivian.par.*2.*lib.*5.*cap.*4.*num.*19.*Post. obser.*18. *num.*
16.*& sequen.Roias dicta decis.* 293. *& sæpiùs.* Verùm ad
istos graviores magisque præjudiciales effectus, in qui-
bus non intrat ratio de qua casu præcedenti, quod sci-
licet ille qoi admittit, seu conseotit, sibi imputet, plura
desiderantur requisita, deducta ex vulgari *cons.*12.*Cal-
derini hoc titulo*, ac primò & principaliter fides, sine
qua non acquiritur legitima possessio manutenibilis,
Gonz. d.glos. 45. §. 2. *num.* 35. *Garz. d. par.*5.*cap.* 5. 16
num. 70. *cum sequen. Vivian. d. lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 34.
Rot. in Cracovien. Præposituræ 4. *Maii* 1646. *coram
Verospio*, ubi in specie de casu, quo posita certa exi-
stentia jurispatrooatus, agatur de solo præjudicio com-
patroni.

Quamvis autem illi duo casus circa hoc requi-
situm bonæ fidei promiscuè per DD. tractari videan-

tur, adhuc tamen aliqua notabilis differentia in-
17 ter unum & alterum dignosci videtur circa bonæ,
vel respectivè malæ fidei præsumptionem, & cuinam
incumbat onus probandi unam, vel alteram speciem.
Ubi enim agitur contra Ordinarium, vei aliom con-
tendentem de libertate beneficii, tunc quia præsump-
tio juris assistit libertati, ac resistit servituti, cùm de
jure omnia beneficia præsumantur libera, consequen-
ter onus est ailegantis possessionem, probare iilam va-
lidam, secùs autem in altero casu, in quo cessante dic-
ta ratione, seu contraria præsumptione, intrant termi-
ni generales, quod in dubio bona fides præsumitur,
juxta *decis.5 Crescen.hoc.tit.cum concordan.dec* 240.*n*.20.
p.10.*rec*.& faciunt deducta *per Garz.d.cap.5.lib.4.n.84.
cum seq.*

Alterum est requisitum effectuationis, quod in
præcedenti casu, ut suprà non est necessarium, quod
scilicet præsentationes, vel alii actus æquipollentes
18 ex quibus hujusmodi possessio deducitur, effectum
sortiti fuerint cum subsequuta institutione eorum
vigore, & non aliàs facta, & quæ in instituto effectum
sortita sit cum pacifica adeptione & retentione be-
neficii, neque actus ineffectuati in aliqua consideratio-
ne habendi sunt, *Gonzal .d.glos.45.§.2.num.31. 36. &
37.Vivian.lib.5.cap.4.num.30.cum seq. Post.d.observ.32.
numer. 2. Roias d.decis. 593. Adden. ad Buratt. d. decis.
633.*

Tertium est requisitum, ut actus ex quibus ista
possessio deducitur, non solùm sint pacifici, & non
19 contradicti, sed etiam clari, certi, ac univoci; unde si
concurrant duæ præsentationes patroni veri, & non
veri, atque sententia institutionis non exprimat illam
fieri in vim utriusque, tunc actus remanet æquivocus,
quia sequi potuit ex præsentatione patroni veri, ut
in specie advertitur per *Rotam in Melevit.via juris-
patronatus* 14. *Iunii* 1652. *coram Albergato in fine,
impress. dec.* 268. *par.* 11. *rec.* Sive ubi præsentatus
obtinuisset beneficium in vim concordiæ cum altero
proviso, cùm tunc effectuatio non dependeat imme-
diatè, ac univocè à præsentatione, ut *dec.*301.*par.* 2. *di-
vers.cum aliis per Garz.d.cap.5.num.*108 *Vivian.d.cap.4.
num.54.Adden.ad Buratt.d.dec.*633. Vel quod præsenta-
tio admissa esset per modum provisionis, ut advertitur
decis. 166. *par.* 6. *recen.* Sive quod admissa esset cum
clausulis, & verbis præservativis, vel dubitativis, puta,
sine præjudicio, vel *si & in quantum*, sive *ut asseritur*, cum
similibus, de quibus *Post.d.obser.32.numer.15 & seq.Ad-
den.ad Buratt.d.dec.633. & frequenter.*

Clariùs verò, ubi præsentationes essent attenta-
tæ; utpote lite pendente, vel in spretum inhibitio-
20 nis, aut etiam quod dedissent causam liti, ex dedu-
ctis *per Adden.ad Gregor. d. decis.* 417. *& ad Buratt. d.
dec.* 633. *& passim*, cùm tunc res sit incapax dubita-
tionis,

Quartum requisitum est, quod ille qui præsentat, uti
21 credat jure suo, ex quo proprio nomine, ac jure, pri-
vativè ad contendentem actum faciat, *glos.in d.cap.cùm
Ecclesia Sutrina*, ubi cæteri de quibus *Gonzales d.glos.
45.§.2.num.34. Vivian.d.cap.4.num.33. Rota decis.197.
num.40.par.5.recen.* & habemus generaliter in materia
servitutis, ut scilicet possessor faciendo actus credat il-
las facere jure servitutis, ac animo illam possidendi, &
acquirendi, ex deductis *in dec.*101.*num.*10.*&* 12.*par.*4.
*recen.tom.*2.cum aliis *in Sabinen.transitus sub tit.de Regal.
disc.*136.

Quintum est requisitum, ut præsentatio, vel al-
ter actus æquipollens fiat cum scientia, & patientia
Ordinarii, vel respectivè Patroni, quoniam cùm in
incorporalibus non detur possessio naturalis, & de
facto, quam nostri à pedum positione derivant, id-
22 circò scientia, & patientia stant loco possessionis,
*Gonzales d.glos.45.§.2.n.32. Garz.d.c. 5. par. 5.n.417.
& 109.Vivian.d.c.4.n.31. Gregor.& add.d. dec.197. par.
5. rec. num.* 40. *& sæpius*, præterquam accedat titu-
lus coloratus, vel putativus, quo casu necessarium
non esse hoc requisitum, advertitur in specie, *decis.225.* 23
num.3.part. 5.rec. & generaliter plene *Post. d. tract. de
manut.*

Cadente quæstione, an requiratur scientia vera,
& expressè probata, vel sufficiat præsumpta, & con-
jecturalis, super quo decisio pendere videtur ex fa-
cti qualitate, & circumstantiis prudenti arbitrio
pensandis, præsertim ab actuum multiplicitate, per-
sonarum, ac beneficii qualitate, aliisque circum- 24
stantiis *Garz. d.cap. 5.num. 529.& seqq.& d.decis. 223.
num.4.par.5.recen in d. Majoricen.decis.240.par.10. & in
aliis.*

Prout facti ex ejus particulari qualitate decidenda
est altera quæstio, an ad hujusmodi possessionem ma-
nutenibilem, ac dignam, ut possessori suffragetur dis-
positio tex. *in d.c. consultationibus* sufficiat unicus actus 25
absque alio fomento, puta famæ tituli &c. quoniam
quoniam scribentes, ac decisiones varient, id pendet
à qualitate facti, an scilicet benè verificentur dicta re-
quisita, & an possessio sit brevis, vel longa, & an aga-
tur contrà compatronum, adeò ut non urgeat favor
libertatis, vel econtra, de quo *Garz.d.cap.5.n.95.& seq.
Duran.dec.23.n.7.dec.494.n.4.par.3.rec.Add. ad Buratt.
decis.632.*

Suffragatur etiam ad possessionem sententia
transacta in judicatum, eo quia hæc in incorporalibus,
absque alio facto hominis, trahit secum possessionem, 26
ut *dec.417.num.12. part.4.rec. tom.2.repetit. post. Vivian.
dec. 84. Postius d. observ. 32. n. 23.* Fortius verò si in
exequutionem sententiæ, apposita sint stemmata, ex 27
deductis *ead. dec. 471. numer. 51. & Post. ubi supra
num.14.*

Quæsita possessio, conservatur etiam per præsen-
tationes, vel alios actus factos à compatrone, *Feder.
de Sen.consil.*112.*Calderin. cons. 15. hoc tit. cum concord,* 28
*per Garz.d.cap.5.num.115.Vivian.d.lib. 5.cap.2.num.37.
Gregor.& Adden. decis. 417. Buratt. & adden. dec. 805.
Otthobon. dec.3.num.22.cum seq.*& communiter, Quo-
ties tamen nomine omnium, seu etiam simpliciter, alio
non expresso id fiat, atque eorum jus veniat ex eodem
fonte, adeò ut illud pro communi obtinere dican-
tur, quo casu, ex pluries insinuato principio, quod
juspatronatus tanquam individuum residet penès
omnes, ac eorum singulos in solidum, aliis ne-
gligentibus suum jus exercere, tanquam ex jure
sociali, ac adinstar illius taciti mandati, quod inter
socios adesse dicitur, unus explicat actum nomine
omnium.

Secùs autem si jus metiantur ex diverso fonte,
seu aliàs ex verbis, vel factis, præsertim ex multiplici- 29
tate actuum, unus in solidum jure suo tantùm, ac pri-
vativè ad alios præsentet, quoniam tunc, ut advertitur
apud allegatos, ac etiam *in Sulmonen.coram Pentingerio:
decis.4.par.10.rec.* & in aliis, ac habetur supra *disc.* 56.
in proposito præscriptionis, hujusmodi actus non solùm
non conservant, sed destruunt; Unde propterea quoties
alterius possessoris scientia, & patientia concurrat cla-
ra, & expressa, seu etiam tacita, & conjecturalis, quæ
præsertim resultat à multiplicitate actuum, ac tempo-
ris diuturnitate possessio jam quæsita amittitur, eodem
modo quo supra de acquisitione dictum est; cùm ea-
dem sit ratio, iidemque sint termini.

Effectus possessionis sunt plures, quorum aliqui
sunt personales, & non transmittuntur ad hæredes, vel
successores, aliqui verò istis suffragatur; Eorum autem
primus, ac præcipuus est ille, de quo pluties supra ha- 30
betur mentio, ac etiam *disc.præced.* deductus ex dispo-
sitione text. *in cap. consultationibus* super manutentione
in possessione præsentandi, ac etiam ut præsentatio
possessoris prævalcat præsentationi petitoris, cum dis-
tinctione tamen, de qua *eodem disc.præced.& supra disc.*
36. & in aliis.

Iste autem effectus non suffragatur hæredi, vel
successori

ſucceſſori niſi ipſe poſſeſſionem quoque adipiſcatur, ex regula generali, quam habemus in omnibus bonis indifferentibus in iſta materia quoque recepta, quod poſſeſſio tanquam nudi facti transfertur in hæredem, & ſucceſſorem ipſo jure, ſed requiritur factum poſitivum apprehenſionis, quamvis eſſet filius, *Achill. decif.5.de ca uſ.poſſeſſ.& propriet.Caputaq.decif.423.part. 2. Add.ad Gregor.dec.222.Buratt.& Adden.dec.832.Durant.dec.62.& 87. Rota in Capuana Abbatia coram Priolo, de qua diſc.36.* & paſſim quoniam eſt principium receptum.

Adeoque verum, quod etiamſi adſit in loco Statutum continuativum poſſeſſionis defuncti in hæredem, quod operatur, ut hæres abſque alio facto apprehenſionis dicatur verus poſſeſſor, ſeu defunctus etiam ad effectum interdicti retinendæ, ut alibi pluries ad-
32 vertitur, attamen non ſuffragetur in hac materia, quæ tanquam ſpiritualis non cadit ſub hujuſmodi Statutis, ut reprobata *deciſion. Caputaq.* eſt magis communis & recepta opinio, ex deductis *per Lotter. lib.2. quaſt.11.n. 116. Poſtius de manut obſervat.55.num. 33.cum aliis per Adden.in princ.ad Buratt.dec.832.& dec.260.n.4.p.2.rec.* & ſæpius.

Procedunt hæc in hærede, vel alio ſucceſſore merente ſuum jus ex ultima voluntate quæ perfectionem, ac affectum recipit poſt mortem poſſeſſoris, quo caſu intrat ratio cui generaliter innixa eſt iſta concluſio impeditiva tranſitus poſſeſſionis in hæredem, & ſucceſſorem, quod ſcilicet ejus jus incipit poſt jam ſequutam mortem, & annihilationem ſui authoris, per quam extincta fuit poſſeſſio, unde quando hæres, vel alter veniens ex ultima voluntate vult ea juvari, extrema non remanent habilia, cum jam expiraverint, ideoque oportet illam adipiſci de novo; Secùs autem
33 ubi agitur de ſucceſſore per actum inter vivos: Tum ex regula generali, de qua plenè *Poſt. d. obſer. 55. in princ.*& cæteri communiter, quod in incorporalibus ſola ceſſio habet vim traditionis, ac poſſeſſionem etiam transfert: Tum ex ceſſante dicta ratione defectus extremorum, dum poſſeſſio viventis extincta non eſt, ſed communicabilis.

Hinc proinde inolevit cautela, de qua pluries habetur mentio in ſua materia *ſub tit. de hærede*, ac etiam
34 *ſub tit. de judiciis*, ac ſub illo *de fideicommiſſis*, & alibi, quod moriens, in teſtamento, vel codicillis, adjiciat conſtitutum favore hæredis, ſeu legatarii, ſe conſtituendo ex nunc pro tunc, & præambula hora mortis illius nomine poſſidere, cùm dicatur poſſeſſio tranſlata tempore habili; Quinimò cautela ſuffragatur etiam reſpectu bonorum corporalium, juxta praxim de qua apud *Dunozett. dec. 993.* edita in caſu, de quo *ſub tit. de fideicomm. diſc.134.* & conſequenter rectè ſuffragari videtur, etiam quoad juſpatronatus annexum hæreditati, ſive quoad illud annexum caſtro, vel prædio legato, ſeu in alium particularem diſpoſitionem deducto, ſive in ipſomet jurepatronatus principaliter, & de per ſe cadente ſub diſpoſitione, quatenùs tamen hæc valida ſit, ac operativa, puta quia de conſenſu Ordinarii, ſive facta in compatronum &c.

Quia verò, ficta, ſeu civiliſſima poſſeſſio, quæ reſultat à Statuto continuativo, in hac materia non attenditur ex inſinuata ratione ſpiritualitatis, ob quam
35 non cadit ſub Statutis laicalibus ex defectu poteſtatis ſtatuentium; Hinc proinde quando ceſſaret defectus poteſtatis, quia nempe eſſet Statutum verè Papale, utroque jure Papæ & Principis ſæcularis conditum, (ut eſſe Statuta Urbis credebant noſtri majores) tunc dicendum eſſet, quod Statutum rectè ſuffragaretur, adinſtar illius ſubrogationis gratioſæ etiam in poſſeſſionem defuncti quam Papa concedit in beneficialibus, ut pluries in ſua materia *ſub tit. de beneficiis.*

Tranſit autem poſſeſſio prædeceſſoris in ſucceſſorem ipſo jure, quando illa quæſita non eſſet ratione perſonæ, ſed ratione dignitatis, vel officii, cui magis quàm perſonæ ipſa poſſeſſio acquiri dicitur, 36
& conſequenter ſucceſſor nomine ipſius officii, vel dignitatis illam exercet, ut in his terminis ſpecialibus *Garz. d. par.5. cap.5. num.4. cum ſequen. Rota apud Cavaler.dec.655.num.9.decif.55.in fine par.5.recen.*& in aliis cumulatis *per Poſt.d.obſer.55.n.96* & habemus generaliter in præeminentiis, & juribus annexis Regno, vel feudo, ſeu Principatui, quod quicumque illa ſucceſſor exercet, non ex perſona propria, ſed ex ipſius feudi, vel Principatus, quoniam dicitur homo mutus & ſurdus, qui operatur per organum poſſeſſoris tanquam ejus miniſtri, ut habetur in ſua materia *ſub tit. de feudis.*

An autem poſſeſſio defuncti conſervetur in ſucceſſore per compatronum, qui cum eo aliàs præſentaſ- 37
ſet, affirmat *Vivian.lib.5.cap.2.n.17.* negare autem videtur *Rota* relata per *Adden.ad Gregor.a.decif.417.num.15. in fine.*

Alter eſt effectus poſſeſſionis diuturnæ, ut inducat præſumptionem tituli fundationis, vel dotationis ex deductis *per Lotter.l.2.q.10.n.78.cum ſeq.Rota* 38
decif.275.num.3.& decif.494.n.4.part.3.rec.decif.288.n. 6.par.4.in Aurien.parochialis 28. *Aprilis* 1653.*Pentingero, & 6.Februarii* 1654 *Zarata*,& habetur ſupra *diſc.57.*ad materiam probationis juriſpatronatus privatorum, quorum reſpectu tantùm, non autem Potentium, quando contentio eſt cum Ordinario, vel alio agente de libertate beneficii intrat, ut etiam *diſc.58.* & infrà *diſc. 65.* occaſione contradiſtinguendi juſpatronatus ex fundatione, vel dotatione ab illo ex privilegio ad effectum exemptionis à reſervationibus, & affectionibus, atque iſte effectus ſuffragatur etiam ſucceſſori.

Tertius poſſeſſionis effectus eſt, ſucceſſori etiam proficuus, quod per eam probatur pertinentia, dum abſque neceſſitate probandi deſcendentiam à fundatore, ſufficit eam probare ab exiſtente in poſſeſſione, ad communiter notata *in cap. conſultationi-* 39
bus, Lotter.lib.2.quaſt.11.num.118.Duran.dec.87.dec.146. n.4.& dec.ult.n.9.poſt Vivian.cum concordan. per Adden. ad Buratt.decif.832.& ad Gregor.decif 359.& pluries in præcedentibus; Quatenùs tamen agatur de hac probatione cum Ordinario, vel alio contendente de libertate beneficii, ſeu etiam cum compatrono, qui pariter veniat præſumptivè, atque non benè fundet ejus deſcendentiam per gradus diſtinctos, quo etiam caſu iſta præſumptiva probatio admittitur *in Aquilana 1. Februarii 1651. coram Meltio in fine decif. 374. par. 11. rec.* Secùs autem ubi agatur de concurſu ejus, qui benè & concludenter fundavit ejus intentionem, ac deſcendentiam, negat verò illam prætendentis ſe compatronum, quoniam tunc iſta præſumptiva probatio, quæ reſultat à deſcendentia ab exiſtente in quaſi poſſeſſione non ſuffragatur, ut advertitur *decif. 37. numer. 5. par. 6. rec.* & non negatur *decif. 542. num: 4. par. 5. rec. & d. decif. 374. par.* 11. ex ea convincenti ratione, militante præſertim in jurepatronatus gentilitio, vel familiari, quod poſſeſſio authoris, cujus deſcendentia probatur, ſequi potuit ex benevolentia, ſeu gratificatione poſſeſſoris, juxta ſuperiùs deducta, quod præjudicare non poteſt ſucceſſoribus, vel compatronis jure ſuo venientibus independenter ab admittente, ideoque probatio remanet æquivoca, & non benè concludens.

Plures enim conſiderantur effectus, de quibus apud tractantes materiam, cùm hæc, (ex ſæpiùs inſinuatis), non in ratione formalis, ac abſolutæ tractationis, ſed ſolùm in forma adnotationum ad propriam memoriam habeantur; Et inter quos ef- 40
fectus ille conſiderari ſolet, ut poſſeſſio ſuffragetur etiam quoad annexa, vel dependentia, ubi ſint ejuſdem

dem speciei; Secùs autem si diversæ, ex plenè deductis *per Adden. ad Gregor. dec. 557. litt. B. Buratt. dec. 886. num. 8. dec. 273. num. 3. par. 3. recent.* Et conferunt quæ in materia causæ universalis habentur suprà *Pranestina disc. 3.* atque hic effectus suffragatur etiam successoribus, ex regula quod effectus consumatus non cessat cessante causa, sive quod ad hujusmodi effectus, & similes, possessio operetur, seu inducat præsumptionem, & sic magis jus reale, quàm personale.

† Vide suprà *disc. 3. & 36.* & infrà *disc. 66.*

De præsentatione, quando dicatur validè, ac legitimè facta, ut impediat devolutionem, ac inducat in Ordinario, vel alio Superiore necessitatem instituendi tam circa tempus, quam circa modum, seu personam, & in aliis.

SVMMARIVM.

1 *Legitimè præsentato debetur institutio.*
2 *Quod in certis & notoriis conclusionibus non sint allegande auctoritates.*
3 *Terminus ad præsentandum in laicis est quatuor, & in ecclesiasticis, est sex mensium.*
4 *Quid in mixto partim ecclesiastico, & partim laicali.*
5 *A quo tempore incipiat currere terminus, & quod incipiat à die scientiæ, rejecta alia opinione.*
6 *Quod declaratur, quando procedat.*
7 *Ignorantia unius, conservat jus aliorum.*
8 *An ignorantia pupillorum, vel amentium excuset.*
9 *An culpa, vel mora tutoris, vel administratoris præjudicet.*
10 *Data sententia, neque terminus currit si adest justum impedimentum.*
11 *Vel ex errore, & de aliis causis excusantibus remissivè.*
12 *An excuset lis inter Patronos, & quando.*
13 *In patronatu Regio non currit terminus.*
14 *Item si per legem fundationis, vel consuetudinem terminus esset longior.*
15 *Vel si præsentatus nollet, vel non posset acceptare præsentationem factam.*
16 *Ordinarius potest admittere præsentationem post terminum.*
17 *An Patroni possint terminum abbreviare, & quid de minori contradicente.*
18 *An possit abbreviari per Ordinarium in edictis.*
19 *Quid in beneficio noviter fundato, quando currat tempus.*
20 *Tempus est continuum, & currit de momento ad momentum.*
21 *Quod præsentatio debeat fieri penès acta, & in forma judicii, & quomodo.*
22 *Declaratur quando, & quomodo id procedat.*
23 *Quod fieri possit per scripturas privatas, ac etiam per litteras familiares, & non exigat certam verborum formulam.*
24 *Quando voluntas dicatur perfecta præsentandi, vel potius imperfecta.*
25 *Quid de præsentatione incerta, vel dubia, seu relativa ad alium.*
26 *An fieri debeat per plures simultaneè, vel sufficiat quod quilibet diversis locis, & temporibus suam faciat.*
27 *De præsentatione conditionali, & præsertim de conditione reservationis pensionis.*
28 *An possit præsentari laicus, vel incapax sub conditione clericatus, vel capacitatis.*
29 *Non valet præsentatio extra genus vocatum ad juspatronatus passivum.*
30 *An possit fieri præsentatio de absente, & remissivè de accumulativa.*
31 *Facienda est præsentatio coram eo Superiore, ad quem pertinet institutio.*
32 *Quis dicatur iste Superior.*
33 *Competit Vicario Generali, ac etiam Capitulo Sede vacante.*
34 *Non potest fieri præsentatio ad beneficium plenum, neque constitui procurator ad beneficium vacaturum, quod declaratur.*
35 *De præsentatione ad beneficium litigiosum remissivè.*
36 *An possit fieri præsentatio de seipso, quomodo & quando.*

DISC. LXIV.

PRæsuppositâ existentia, & pertinentia jurispatronatus, ac præsentandi, præsuppositaque notoria, & quotidiana conclusione, super qua cum nimia displicentia video in Rotæ decisionibus (in quibus more Magistri loquendum est) quandoque illum inanem allegationum cumulum fieri, qui juvenibus Advocatis, vel senibus merè pragmaticis, & collectoribus congruus est, quod scilicet legitimè præsentato institutio deneganda non est, sed de necessitate debetur, cùm sit principium hodie etiam pueris, ac mulieribus notum; Omnes forenses quæstiones circumferri solent super præsentationis validitate, ad effectum, ut sit obligatoria, quod pendet à tempore intra quod illa fiat à personis in quibus fiat, à modo, & à Superiore coram quo sequatur, aliisque impedimentis, de quibus infrà. 1 2

Quatenùs igitur pertinet ad tempus, notorium pariter est in jure, ut in ecclesiastico sit sex mensium, in laicali verò sit quatuor, juxta textus litterales *in cap. quoniam, cap. cum propter, cap. cum te hoc tit. cap. unico §. verum eodem in sexto, ubi omnes communiter*; Cadente quæstione in mixto, quod de utraque ecclesiastica, & laicali qualitate participat, juxta quam scilicet speciem quoad hunc terminum regulari debeat; Atque ubi mixtura est æqualis, concordant scribentes, ut attendatur magis privilegiata ecclesiastica, ex relatis *per Gonzal. ad reg. 8. glos. 18. numer. 15. cum sequen. Vivian. lib. 7. cap. 2. n. 9. Barbos. de Episcopo alleg. 72. num. 13. Rota decis. 250. num. 8. part. 12. recent.* ubi concordantes. 3 4

Ubi verò mixtura est inæqualis, quia sc. pro majori parte sit laicorum, tunc una opinio, quam sequuntur *Gonzal. ubi supra, Lotter. lib. 2. quæst. 10. num. 61. & seqq.* & alii de quibus supra *disc. 59.* credit attendendam esse partem præponderantem: Contrarium verò tenent *Vivian. d. cap. 2. num. 10. & Barbos. d. num. 131.* ut etiam isto casu attendatur qualitas magis favorabilis pro tempore longiori; Et hæc opinio videtur probabilior ex rationibus, de quibus *eodem disc. 59. in fine*, atque hanc sequuta est *Rota d. decis. 250. num. 13. & seq. par. 12. rec.*

Difficultas igitur est, circa hujus termini initium, quando scilicet currere incipiat, an illicò à die vacationis, vel non nisi à die scientiæ, quam patroni habuerint vacationis, atque primam opinionem tenuit *Rota decis. 1. de jurepatronatus in antiquis*, ac etiam tenent *Lambertin. lib. 2. part. 2. art. 8. quæst. 1. principali*, & alii relati *per Barbos. d. alleg. 72. num. 134.* atque hanc in mente habent Officiales Datariæ. 5

Contrariam, sequendo *allegat. 78. Lapinum. 12.* sequuntur magis communiter præsertim moderni; ut per *Lotter. lib. 2. quæst. 6. num. 23. cum seq. Garz. part. 10. cap. 2. num. 41. Barbos. dicta alleg. 72. numero 134. cum seqq. Campanill. divers. jur. canonici rubr. 11. cap. 13. num. 393. Vivian. d. lib. 7. cap. 2. num. 7.* Et hanc semper tenuit *Rota*, ut apud *Caputaquen. decis. 248. num. 3. p. 3. decis. 421. part. 1. divers. decis. 221. numer. 9. cum sequen. part. 7. recent. Cavaler. decis. 489. num. 2. Burait. & adden. decis. 18. numero 3. & 10.* & in aliis relatis per *Adden. ad decis. 21. par. 3. recent. num. 1. & seq. & num. 16. & seqq. & passim*, ac habetur

habetur *suprà disc.* 1. & in aliis, ut scilicet requiratur scientia vera & certa, non autem præsumpta, vel interpretativa, Nisi facti circumstantiæ probent quod allegata ignorantia esset inverisimilis, quam alii crassam, vel supinam dicunt, ut advertitur *dec.* 377.*num.* 3. *part.* 3. *recent.* cum aliis relatis per *Adden. ad d. decis.*21. *num.* 25. *ea dem part.* 3. Super quo tan-
6 quam in re consistente potiùs in facto, quàm in jure certa & determinata regula dari non potest, cùm totum pendeat à facti qualitate & circumstantiis, inter quas illa ponderari solet, an patroni essent in loco necne, sive in eadem, vel in diversa Diœcesi, ut præsertim advertitur *in Firmana juris patronatus* 26. *Novembris* 1631. *Ghislerio.*

Adeoque invaluit hæc secunda opinio, ut probabilis ignorantia impediat lapsum termini, quod sufficiat illam concurrere in uno ex pluribus, quam-
7 vis in aliis probaretur scientia, quoniam ob sæpiùs insinuatam rationem individuitatis; ob quam hoc jus residet insolidum penè singulos, in ignorante conservatur totum jus præsentandi, ipseque impedit casu devolutionis, *Garz. d. part.* 10. *cap.* 2. *numer.* 41. *Vivian. d. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 13. *& lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 22. *Barbos. dicta alleg.* 72. *num.* 137. *Adden. ad Burat. d. decis.* 18. *num.* 11.

Atque hinc inferri solet, quod in jurepatronatus gentilitio vel familiari, in quo juxta unam opinionem concurrant etiam pupilli, ut illorum ignoran-
8 tia, quæ resultat à pupillari ætate, impediat devolutionem; Quod tamen non placet ex rationibus de quibus supra *disc.* 61. id enim quod cæteris relatis habetur apud *Vivian. d. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 16. *cum sequen.* tam de pupillis, quàm de amentibus, vel aliis similibus, ac etiam in infante, vel pupillo observavit *Rota in Romana Commenda* 5. *Februarij* 1661. *coram Albergato* edita in causa de qua *sub tit. de fideicommissis disc.* 8. recipiendum videtur in jure competente pupillo, vel amenti ex persona propria & singulari nomine, secus autem in hujusmodi corporibus universalibus, in quibus pupilli & alii considerentur jure universali, nam aliàs numquam daretur devolutio, atque Ecclesiæ & beneficia perpetuam vacationem pati cogerentur, ponderando simile, ibi deductum ex privilegio textus *in l. unica Cod. Quando Imperator inter viduas & pupillos, &c.* ut intret jure singulari, non autem jure universali, ut dicto *disc.* 61.

Quinimò ubi etiam competat jure singulari, si pupillus vel amens, aut alter imperfecti judicii habeat tutorem, vel curatorem legitimè, serv. serv. deputatum, seu alium legitimum administratorem, qualis
9 præsertim est pater bonorum intium adventitiorum filii, si in tutore, vel administratore concurrit scientia certa, præsertim illa quæ resultet à speciali intimatione, seu denunciatione juxta cautelam, de qua *Vivian. lib.* 7. *c.* 2. *n. finali* tunc ista scientia præjudicat, atque lapsum termini inducit: Tùm ex regula generali, ut scientia, vel moratura tutoris, seu alterius administratoris præjudicet ad *text. in l.* 3. *§. finali ff. de tribut. act. l. ait Prætor §. ait Prætor ff. qua in fraudem creditor. & l. si tutoris Cod. de admin. tut. cum concord.* apud *Surd. decis.* 222. *num.* 15. *Rovit. decis.* 90. *num.* 26. *Ottob. decis.* 173. *num.* 1. *& sequen.*

Tùm etiam fortius, quia nulla adesse dicitur læsio, dum nullum resultat damnum in bonis ac patrimonio pupilli, vel alterius sub aliena administratione viventis, dum jus patronatus, ac præsentandi salvum remanet pro aliis vacationibus, atque in ea Ordinarius provideodo ex jure devoluto, supplere dicitur vices administratoris, cùi ita redundet in ejusdem pupilli, vel alterius sub administratione vivensis supplantationem, ac bursale præjudicium juxta casum, de quo
10 agitur *d. discur.* 8. *sub tit. de fideicommissis.*

Extenditur etiam dicta posterior opinio, quæ certam scientiam exigit, ut neque illa sufficiat, quoties justum concurrat impedimentum, puta absentiæ, vel carcerationis, vel similr, ut rejecta contraria opinione *Lambertini*, cæteris relatis, *Campanil. d. rubr.* 11. *cap.* 13. *numero* 394. *Vivian. dicto cap.* 2. *num.* 11. *& sequen. Barbos. dict. alleg.* 72. *numer.* 30. *&* 38.

Ac etiam inter justas causas excusantes, vel saltem tribuentes restitutionem in integrum ex clausula generali, *si qua mihi*, enumerari solet error, quia 11
nempè erroneè præsentatio facta sit coram alio, quàm eo coram quo fieri debebat, juxta *allegationem* 95. *Lapi in fine cum concord. per Garz. d. part.* 11. *cap.* 3. *num.* 7. *&* 8. *Vivian. d. lib.* 7. *cap.* 6. *n.* 1 *& sequen. & lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 27. *Barbos. d. alleg.* 72. *n.* 140. *Lotter. d. cap.* 11. *n.* 48. *decis.* 43. *n.* 3. *part.* 3. *recent.* cum similibus, de quibus apud eosdem, pro judicis prudenti arbitrio ex facti qualitate pensandis, in quibus eadem vigeat ratio.

Inter impedimenta quoque connumeratur lis inter compatronos ad notata *in cap. quoniam hoc tit.* ut advertitur cæteris relatis apud *Gregor. dec.* 94. *in fine*; 12
Quamvis enim textus *in dict. cap. quoniam*, in casu litis inter patronos, quatenus non terminetur intra terminum datum ad præsentandum, deferre videatur collationem Ordinario pro ea vice, attamen ista facultas, quæ Ordinario conceditur solùm in casu, quo urgeret ratio scandali, videtur recessisse ab Aula juxta *allegat.* 578. *Lapi num.* 17. ubi latè *Mandos. in addit.* advertit ab hac doctrina tanquam communiter recepta non esse recedendum, ex ea clara ratione, quod ita Ordinarii affectarent lites excitari, sive excitatas nonquam terminarent; Potissimè verò ubi patroni colligiantes (ut frequentiùs, ac fere semper contingit) suas facerent protestationes, quod interim, pendente lite, non deberet terminus currere juxta *decis. coram Penia* relatam per *Vivian. d. lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 16. *& sequen.* & cum eodem sensu procedit *Lotter. d. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 26. *cum sequen. & Rota d. decis.* 42. *part.* 3. *recent. in fine.*

Procedunt hæc, ubi lis fit inter ipsos compatronos, per quam non inducatur litigiosi vitium, ubi enim esset inter præsentatos contendentes de institutione, ac adjudicatione beneficii, tunc inanla hæc remanerent, dum tali casu resultat Apostolica affectio 13
juxta ea quæ habentur infra *disc.* 67. ad materiam beneficii litigiosi, ac etiam *sub titulo de beneficiis disc.* 92.

Constituta in suis respectivè casibus regula, super cursu, ac lapsu termini, undè proptereà fiat casus devolutionis; Adhuc plures recipit limitationes, illam præsertim, ubi agatur de jurepatronatus Regio, in quo nisi exceptum est, ut semper non currat ut post *Gabedum de patronatu Regio cap.* 28. *num.* 7. *&* 8. *Garz. d. part.* 10. *cap.* 2. *numer.* 34. *in fine, Barbos. d. alleg.* 72. *num.* 137. *etiam in fine*, & habetur suprà *disc.* 5. ubi etiam de exemptione Patronatus Regii à dicta affectione ratione litis.

Cessat secundò regula, ubi ex lege apposita in limine fundationis de Ordinarii consensu, terminus esset longior. *Vivian. d. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 16. ex regula 14
generali, quod patronus in limine fundationis, cum consensu Ordinarii, adjicere potest leges & conditiones quamvis juri contrarias, atque si de dicta lege explicitè non constet, concurreret autem consuetudo, seu observantia præscriptiva legitimè inducta, idem dicendum est, *per Vivian. eodem cap.* 1. *num.* 15.

Tertiò limitatur, ubi facta præsentatione in tempore de persona idonea, præsentatus acceptare noluerit, seu aliàs citra culpam præsentatis, præsenta- 15
tio effectum sortiri non posset, quoniam id inter legitima impedimenta connumerandum est, ex deductis apud *Vivian. d. lib.* 7. *cap.* 4. *numer.* 30. *& lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 27. *Barbos. d. alleg.* 72. *n.* 165.

Item regula, utpotè inducta favore Ordinarii, cessat, si ipse renunciando suo juri admittat præsentationem.

tarionem, quamvis factam extra terminum, & quam
aliàs reſpuere poſſet, *ad text. in cap. 2. de ſupplenda*
16 *neglgentia Prælatorum*, *cum ibi notatis ex deductis per*
eumd. Vivian. dict. lib. 7. cap. 6. num. 13. & ſequen.
& cap. 7. num. 10. & ſequen. Barboſ. dicta alleg. 72.
num. 143. & ſequen. & num. 170. Gregor. deciſ. 77. in fine,
ubi Adden.

Econversò dantur caſus, in quibus brevior termi-
nus competat, puta quia ita diſponat lex fundatioois,
17 ſeu legitima conſuetudo, ex eadem ratione, ob quam
uno, vel altero caſu tempus poteſt eſſe majus; Sive
ubi Ipſimet patroni concorditer terminum abbrevia-
re voluerint, cum quilibet poſſit ſuo juri renuncia-
re; Cadente quæſtione, ubi non omnes ſtatuant, ſed
major pars, an ſcilicet iſta præjudicet minori; Atque
in hoc procedendom videtur cum diſtinctione com-
muniter tradita per ſcribentes *in l. quod major ff. ad*
municipale, de qua præſertim *apud Franch. deciſ. 2.* An
ſcilicet juſpatronatus competat pluribus jure ſingu-
lari, ut iſto caſu major pars non præjudicet minori,
ſed unius intereſſati diſſenſus impediat; aut verò jure
communitativo, ſeù collegiali & ſecùs, ut diſcurrit
Vivian. d. lib. 7. cap. 2. numer. 6. Et quamvis etiam in
juribus communitarivis, ſeù collegiativis, de ſtricto
jure, ubi agitur de actibus voluntariis, minoris par-
tis contradictio admittenda videatur, adhuc tamen re-
cedeodum non venit à diſtinctione; Tùm quia uſu
recepta oon videtur dicta concluſio; Tùm etiam quia
id, juſtum, ac probabile motivum habet favore Ec-
cleſiæ, cujus intereſt quantocitius provideri, & ne
dinturnam vacatiooem patiatur.

Dubitari quoque ſolet, an iſte terminus per Ordi-
18 narium in edicto apponi ſulitus abbreviari valeat,
de quo habetur actum ſupra *diſc. 49.* ad quem rela-
tio ſufficiat.

Omnia præmiſſa procedunt, ubi ſequatur vacatio
beneficij jam erecti, ac ineſſe producti; Cadit autem
dubitatio, an idem procedat in prima fundatione,
ſeu erectione, & à quo tempore iſte terminus cur-
19 rat, quamvis nimium rari ſint caſus, in quibus hæc
in foro audiantur; Atque concordantibus ſcribenti-
bus, ut terminus currat à die acquiſitionis juriſpa-
tronatus, diſcordia remanet, ubi illa ſequatur ex
cauſa oovæ fundationis Eccleſiæ, an terminus inci-
piat currere à die perfectæ conſtructionis vel dota-
tionis, vel potius ab illo conſecrationis, ut de utra-
que opinione apud *Lapum alleg. 95. num. 2.* ubi latè
Mandoſ. in addit. cum aliis collectis per *Vivian. lib. 5.*
cap. 2. num. 25.

Dictumque tempus eſse continuum, non autem
utile, ideoque currere ſemper, ac ſiogulis diebus
quamvis feriatis, ac de momanto ad momentum ha-
20 betur cæteris relatis apud *Barboſ. dicta alleg. 172. num.*
127. Vivian. lib. 7. cap. 4.

Alterom validæ repreſentationis requiſitum ver-
ſatur circa modum ſeu formam, atque deſuper plores
cadunt inſpectiones; Primò, ſcilicet, ao io forma ju-
diciali vel extrajudiciali; Secundò, au per ſcriptu-
ram, vel ſine, & an certa verborum formula requira-
tur; Tertiò, an disjunctivè vel unitivè, ſi plures
patroni fuerint; Et quartò, au purè, & ſine aliqua
conditione vel onere.

Ad primum, ut præſentatio debeat eſse penes acta
judicij per libellum, vel comparationem coram Su-
21 periore, quodque iſte ſit tutior modus, obſervant
Campanil. dicta rubr. 11. cap. 13. num. 396. & Vivian.
lib. 8. cap. 7. num. 38. ubi annectit formulam; Verùm
qood etiam ſine libello, vel comparatione orerenus
id fieri poſſit coram judice ſedeute pro Tribunali,
quia Notarius vel Cancellarius, qui ſibi aſſiſtit, poteſt
ſe rogare de actu, abſque aliquo interventu teſtium,
habetur in ſpecie apud *Cavaler. deciſ. 28.*

Neque tamen unus, vel alter modus eſt præcisè
neceſsarius ex parte præſentaotis, qui vel per inſtru-
mentum publicum, ſeu aliam ſcripturam privatam,
ut infrà, vel etiam coram teſtibus præſentarionem
faeere poteſt, dummodo tamen actus iudicia'is infrà 22
terminum iuris perficiatur à præſentato, qui talem
præſentationem penes acta Ordinarij, vel alterius, ad
quem inſtitutio pertinet, ſcripturam exhibeat, vel te-
ſtes examinari curet, atque ita probatam præſentatio-
nem acceptando, petat inſtitui, Et hic eſt frequentior
modus iuxta *alleg. 75 Lapi*, *ubi Adden* cum concordan.
per *Vivian. d. lib. 8. cap. 7. num. 3. & 4. Barboſ. d. alleg.*
72. num. 115. & ſequen. Rota. deciſ. 302. in fine part. 1.
recent. repetit. deciſ. 95. part. 4. deciſ. 152. part. 5. num.
22. & in aliis.

Ad alterum verò, an requiratur perneceſſe ſcrip-
tura publica, receptum eſt oullam ſcriptoram, ut ſupra 23
neceſsariam eſse, neque aliquam verborum formu-
lam præcisè requiri, adeò ut parum interſit, an pa-
tronus adhibeat verbum, *præſentare*, vel verbum
eligere ſeu *nominare*, cum ſimilibus iuxta dictam
alleg. 75. Lapi, cum qua tanquam magiſtrali omnes
procedunt, atque etiam per ſcripturam privatam,
quinimò per litteras familiares hic actus explicari
poteſt, ut *d. &. deciſ. 302. part. 1. recent. alias deciſ. 95.*
part. 4. in Signina juriſpatronatus 11. Martij 1648. Peu-
tingerio Cracovien. Præpoſituræ 28. Novembris 1650.
Bichio impreſs. *deciſ. 89. part. 11. recent. num. 4.* & in
aliis, atque ita ſervar praxis; præſertim in præſenta-
tionibos, quæ fiunt per Magnates ac nobiles viros.

Cadente ſolùm quæſtione tractata pariter per
Lapum dicta alleg. 75. ſuper qua antiquiores relati p r 24
Adden. ad Lapum & per Vivian. dicto lib. 8. cap. 6.
nimium ſe involvere videntur, ſuper perfectione vo-
luntatis, quaudò patronus proferat verba præſefe-
rentia potius velleitatem, quàm perfectam diſpoſi-
tiooem, ac determinaram voluntatem, pota quia
dicat, *volo præſentare Titium in Cappellanum*, ſive *no-*
mino Titium in præſentandum, cum ſimilibus; Vel ſi
exprimatur perſona, non exprimendo ad quid, pota
præſento Titium, aliud non exprimendo, cum ſimi-
libus, ſuper quibus plures adhibentur diſtinctiones
plenè inſinuatæ per *Mandoſ. in addit. ad Lapum.*
dicta alleg. 75. Veritas tamen eſt, illam eſse quæſtio-
nem facti ac voluntatis potiùs, quàm iuris, deciden-
dam pro facti qualitate, eum regulis geoeralibos,
quas habemus circa voluntatis perfectionem, vel
imperfectionem, tam in actibus viventium, quàm
morientium, cùm nihil ſubiecta materia habere vi-
deatur peculiare, niſi id quod hæc voluntas probetur
perfecta coram Superiore inſtituere debente, infra
terminum à jure præſcriptum.

Idemque ubi præſentatio eſset incerta vel dubia,
putà quia dicat, præſento clericum mihi proximio-
rem io pareotela, ſive illum, qui me baptizavit &c. 25
Aut relativè ad tertium, putà præſento illom quem
Titius præſentabit, cum ſimilibus collectis per
Vivian. dicto cap. 6. lib. 8. Sufficit enim iſta verificari
infra terminum juris coram Superiore, qui reddatur
ita certus de voluntate præſentantis, ac de perſona
præſentata inſtituenda.

An autem plurium præſentatio eſse debeat ſimul-
tanea, eodem ſcilicet loco, & tempore in forma col-
legiativa, vel ſufficiant plures, disjunctivè diverſis 26
locis, ac tempotibus factæ, peodet ab inſpectione, de
qua ſupra *diſc. 61.* ao iuſpatronatus competat pluri-
bus, ot ſingulis, vel pluribos, ut oniverſis in forma
electiva, ſeu collegiativa tanquam per ſtirpes, ſeu
repræſentando corpus oniverſale, ut hoc ſecundo
caſu debeat eſse ſimultanea, ſecùs autem in primo,
ex ibi deductis.

Condiriones autem à iure non reprobatæ, ſine
dubio in præſentatione adici poſsunt, dummodo
verificeutur iotra terminum ioris, *Garz. part. 8. cap. 2.*
num. 3. Vivian. d. cap. 6. lib. 8. num. 14. & ſequen.
Ubi verò conditio non ſit de iure probata, intrat
quæſtio,

quæstio, an illa vitietur, vel potius vitiet, quod præsertim contingere solet in conditione reservationis pensionis ad favorem ipsius præsentantis, vel alterius ab eo nominati, vel nominandi, de quo in specie agitur *decis. 318. per tot. & decis. 151. num. 31. & sequen. post Vivian.* quarum prima est *repetit.* apud *Carill. decis.* 103. *& secunda est decis. 430. part. 9. recent.* ubi concordantes; Decisio autem pendet ab eadem distinctione, quam habemus in *Toletana Archipresbyteratus sub tit. de beneficiis disc. 36.* circa conventiones inter resignantem & resignatarium, & magis proximè *in Vintimilien.* sub *tit. de pension. disc. 41.* in proposito conditionis reservationis pensionis adjectæ in provisione Ordinarii, quod scilicet; Aut id fit sub expressa reservatione beneplaciti Apostolici, & conditio est licita, & non vitiat actum; habetur enim pro non scripta, quatenus Papa requisitus neget, sed est requirendus.

Aut adjecta est sine hujusmodi reservatione, & tunc nisi adsit clausula, & *non aliàs, aliter*, nec *alio modo*, seu alia æquipollens, quæ adimat consensum ab actu, potiùs vitiatur, quàm vitiet, multóque magis si adiiciatur clausula, *omni modo meliori*, vel æquipollens, secùs autem in dicto casu converso voluntatis præcisæ iuxta distinctionem, de qua in dicta *Vintimillen.* sub *tit. de pension. dis. 41.*

Tertium validæ præsentationis requisitum, versatur circa personam præsentati, quod pariter plures habat inspectiones; Primò scilicet circa eius habilitatem ad beneficium assequendum, quod nem-
28 pe sit clericus, atque in ætate habili, aliaque habebat requisita, quæ ex natura beneficii, vel ex lege fundationis desiderantur; Cadente quæstione, an possit præsentari non clericus, vel tunc non habilis, sub explicita, vel implicita conditione à jure subintellecta, dummodo scilicet infra terminum juris superveniat habilitas ex iis, quæ habentur suprà *disc. 45.*

Item circa genus, quoties concurrat etiam juspatronatus passivum ad favorem certi generis personarum,
29 quoniam tunc existantibus personis de tali genere, invalida est præsentatio personæ extraneæ ex deductis infrà *disc. 69.* in materia jurispatronatus passivi, de quo etiam pluries in præcedentibus.

Ac etiam circa dictum requisitum personæ præsantatæ intrat inspectio, de qua supra *in Compostellana dis. 43.* an sit in prima præsentatione, vel saltem in secunda accumulativa, quæ conceditur patronis
30 laicis, non autem in ulteriori; Vel circa ejusdem præsentati præsentiam, quam aliqui credunt esse necessariam, quodque præsentatio fieri non possit de absente, quod tamen minus verum est, quoniam sufficit, ut præsentatus infra terminum acceptando præsentationem, illam exhibeat Superiori, ad quem institutio pertinet, ita perficiendo actum juxta *dictam magistralem alleg. 75. Lapi*, de qua *Vivian. d. lib. 8. cap. 7. numer. 3. cum sequen. Lotter. lib. 2. quæst. 6. numer. 35. Barbos. d. alleg. 72. n. 116. Rota d. decis. 152. num. 12. & 607. n. 18. cum seq. part. 5. recent.*

Quartum validæ præsentationis requisitum est, ut fiat coram illo Superiore, ad quem institutio
31 pertinet, unde si fiat coram alio, habetur ac si facta non esset ad *text. in cap. cum laici de jurepatronatus*, ubi communiter scribentes, de quibus *Lotter. d. lib. 2. quæst. 6. num. 33. & sequen. & num. 47. Vivian. d. lib. 8. cap. 7. numer. 1. & sequen.* & clarà disponitur etiam per *Sac. Conc. Trid. Sess. 14. de reformat. cap. 12. & 13. Camerinen. Canonicatus 29. Ianuarii 1654. coram Priolo*, & passim.

Cadente solùm quæstione super hujusmodi Superioris identitate, seu dicti juris instituendi pertinen-
32 tia, quæ potiùs est facti quàm juris, cùm ex lege fundationis, vel ex consuetudine, vel privilegio, aut alio jure, id pertinere etiam possit ad inferiorem, puta ad Capitulum, vel ad aliquam dignitatem, seu Canonicum &c. Quinimò etiam ad Prælatum Regularem, quamvis agatur de beneficio sæculari ex relatis per *Barbos. de Episcopo d. alleg. 72. num. 176. cum seq. Lotter. lib. 2. q. 12. & seq. Vivian. lib. 12. cap. 2. & 3.* & communiter.

Ea enim, quæ habemus de jurisdictione delegata Episcopis, seu Ordinariis locorum super approbatione eorum, qui à Prælatis inferioribus instituuntur, vel præsentantur, non concernunt materiam jurispatronatus, neque validitatem præsentationis, sed potius exercitium curæ animarum ac administrationis sacramentorum ex iis, quæ in hoc proposito pluries habentur *sub tit. de jurisdictione*; Regulariter autem, ac in dubio, quando scilicet lex fundationis, seu privilegium, vel consuetudo alitar non disponat, id pertinet ad Ordinarium loci habentem intentionem fundatam in omnibus beneficiis suæ diœcesis ex deductis per *Barbos. Lotter. Vivian. ubi supra.*

Idque etiam sine mandato speciali competit Vicario Generali, ut præsentationem recipere, ac insti- 33
tuere valeat, ut apud *Barbos. & Vivian.* ubi supra cum aliis apud *Buratt. & Adden. decis. 280. & 938.* Atque Sede vacante ista facultas residet in Capitulo, seu Vicario ab eo deputato.

Quintum præsentationis requisitum est vacatio beneficii; quoniam non fit præsentatio in beneficio pleno ad *text. in cap. finali de concessione prabendæ*, ubi communiter DD. de quibus *Lotter. lib. 2. quæst. 6. numer. 1. & sequen. Garz. par. 10. cap. 4. numer. 1. & se-* 34
quen. Ubi *num. 4.* habetur, ut neque valeat contraria consuetudo, quod tamen credo verum, quatenus agatur de consuetudine ordinaria, secùs autem de immemorabili, quamvis ipse de ista quoque loquatur, sed meo judicio non benè; Si enim id competere potest ex privilegio Apostolico, seu ex lega adjecta in limine fundationis de consensu Ordinarii ex regula generali, ut patronus adjicere possit leges quamvis juri contrarias, ut in specie habetur *apud Buratt. decis. 21. & decis. 61.* hinc proinde sequitur ut immemorabilis attendenda sit ob istius virtutem, quod ejus vigore allegari potest, quicumque titulus de mundo melior, & sic, vel privilegium Apostolicum, vel lex fundationis, nisi per restrictionem ad titulum, tollatur ista præsumptio, seu possibilitas.

Ex dicto autem requisito vacationis, resultat altera conclusio, quod constitui non possit procurator ad præsentandum ad beneficium vacaturum, quamvis dicatur pro quando vacabit, quamvis in vim dicti mandati præsentatio fiat post verè sequutam vacationem ad *notat. in eod. cap. finali de concess. praben. Gregor. decis. 420. num. 3. Buratt. d. decis. 21. & decis. 61. Lotter. ubi supra numer. 18. reprobato Decio cons. 172.*

Quod tamen intelligendum venit, quatenùs agatur de mandato dato ad præsentandam certam personam; secùs autem, ubi agatur de mandato generali, quod concedatur ad præsentandum in beneficio vel beneficiis, quoties casus vacationis contigerit; Licet enim aliqui credant etiam isto casu justam causam requiri, puta absentiæ vel similis, attamen receptum est etiam per præsentem fieri posse, quoniam sufficit, ut non interet ratio voti captandæ mortis, cui innixa est dicta prohibitio præsentandi ad vacaturum, seu ad constituendum ad id procuratorem, juxta *cons. 99. Feder. de Sen. Lotter. ubi supra num. 15. cum seq. Adden. ad Gregor. d. decis. 420. & ad Buratt. dicta decis. 21.* ubi concordantes. Ideoque ista videtur pariter quæstio facti pro istius qualitate decidenda, an adsit necne fraus, seu militet ratio, cui dicta prohibitio innixa est, atque hunc finem percutiunt distinctiones, quæ relatæ habentur per *Adden. ad Gregor. & ad Buratt. ubi supra*, ac apud

Vivian. & Lotter. locis citatis, an scilicet agatur de mandato dato per habentem jus præsentandi ad plura beneficia, vel ad unum tantum, cum similibus.

Si verò constet patronum ex justa credulitate vacationis, & cum ejus præsupposito dedisse mandatum ad præsentandum, tunc istud validum remanet, atque non data revocatione post verè sequutam vacationem, præsentatio ab isto procuratore facta, valida erit, *Vivian. d. cap. 6. num. 14. Lotter. dicta q. 6. n. 19. & 20. Buratt. decis. 688. num. 8.*

Cessat autem dicta prohibitio, ubi lex de Ordinarii consensu in limine erectionis adjecta pariter disponeret, ut supra; vel ubi ageretur de mandato in limine erectionis, ut postquam ista sequuta esset, fieret præsentatio, tunc enim non esset, dare mandatum ad beneficium per alterius mortem vacaturum, unde cessat ratio prohibitionis ex deductis per *Gregor. & Adden. dicta decis. 420. Buratt. & Adden. dicta decis. 11. Cortonen. Cappellania 23. Januarii 1651. coram Melzio decis. 107. num. 7. part. 11. rec.* & in aliis; Sive ubi cesset fraus ex circumstantia, de qua *infra disc. 71.*

Enumeratur etiam inter validæ præsentationis requisita, quod non sit attentata, lite pendente super beneficio, quod particularem habet inspectionem

35 *infra disc. 67.*

Inter præsentationis defectus enumeratur ille, quod facta non sit de se ipso; id enim in jure damnatum est, vel quia denotet ambitum, qui eum reddit in-

36 dignum, vel quia differentia esse debet inter præsentantem, & præsentatum, nisi per viam supplicationis, ac precum id fiat, juxta ea, quæ desuper habentur suprà *disc. 31.* & alibi, ad quæ relatio sufficiat.

† NOtatum est suprà, *ad disc. 47.*

De jurepatronatus cadente sub generali revocatione contenta in Constitutionibus *Innocentii VIII.* & *Hadriani VI.* & in Concilio Tridentino.

Et de eodem, cadente sub regulis Cancellariæ, ac reservationibus, & affectionibus Apostolicis.

Et de specialibus ejus derogationibus.

SUMMARIUM.

1 *De antiquis Constitutionibus revocatoriis concessionum in genere.*

2 *De revocatoriis* Innocentii VIII. Hadriani VI. *& Sac. Conc. Trid. in materia jurispatronatus.*

3 *Revocatoria Concilii procedit, etiam si accedat centenaria, vel immemorabilis.*

4 *Declaratur quando procedat, & quando immemorabilis sit compatibilis cum privilegio.*

5 *De imprudentia producendi privilegium longissimi possessoris.*

6 *Privilegia cadunt sub revocatione licet amplissimas contineant clausulas, ut censeatur ex fundatione, vel dotatione.*

7 *Secus si fundatio, vel dotatio in privilegio contineatur per viam narrativæ.*

8 *Narrativa Papæ quando probet?*

9 *Dicta revocatio Conciliaris procedit in puris privilegiis ex mera gratia, nulla admixta causa onerosa.*

10 *Ubi est ex causa onerosa, intrat revisio, non autem revocatio.*

11 *Quomodo computentur anni 40. circa revisionem.*

12 *Revalidatio tollit obstaculum, & retrotrahitur ad initium.*

13 *Non complectitur revocatio Conciliaris privilegia concessa Capitulis super jure eligendi, vel nominandi.*

14 *Diversum est præsentare, & eligere.*

15 *Neque capit privilegia concessa Regibus, & Principibus.*

16 *Pendente revisione, vel discussione an cadat necne sub revocatione, an danda sit possessori manutentio.*

17 *De Constitutionibus revocatoriis* Innoc. VIII. & Hadriani VI.

18 *Juspatronatus ecclesiasticum cadit sub reservationibus Apostolicis, imò collatio etiam sine expressione, continet implicitam ejus derogationem.*

19 *Fallit ubi ex lege fundationis cautum est, ut sit semper laicale, & etiam declaratur in quibus reservationibus procedat.*

20 *Etiam juspatronatus laicale competens ex jure speciali, puta consuetudine, vel privilegio, cadit sub reservationibus.*

21 *An id procedat in Regibus, & Principibus, & quibus.*

22 *Conclusio de qua num. 21. procedit etiam si privilegium contineat clausulas amplas, ut censeatur ex fundatione, vel dotatione.*

23 *Quid ubi consuetudo sit immemorabilis.*

24 *Juspatronatus laicale competens de jure communi, sive de justitia, non cadit sub dictis reservationibus.*

25 *Ubi vacatio contingit apud Sedem, an institutio debeat fieri in Dataria.*

26 *Quid in jurepatronatus mixto, partim scilicet ex privilegio, & partim ex causa onerosa, distinguitur.*

27 *An pro regulando antiquo valore habeatur ratio incertorum, & distributionum.*

28 *Pendente discussione, an justitia, vel gratia præponderet, an Patronus sit manutenendus.*

29 *An dicatur ex gratia juspatronatus fundationis facta ex bonis laicalibus destinatis in pios usus, & commutatis.*

30 *Quando dicatur juspatronatus ex gratia, licet sit verè ex fundatione, & dotatione.*

31 *Sub quibus Constitutionibus, & Decretis Apostolicis, cadat etiam juspatronatus laicale ex fundatione vel dotatione.*

32 *An juspatronatus mixtum, partim scilicet ecclesiasticum, & partim laicale cadat sub reservationibus, plenè examinatur.*

33 *De ratione, ob quam juspatronatus ecclesiasticum cadit sub reservationibus, vel provisio continet ejus implicitam derogationem.*

34 *Si jus præsentandi in patronatu mixto est totum penes Ecclesiasticos, cadit sub reservationibus, & quid ubi per turnum.*

35 *Derogatio speciali medietati vocum, non reputatur præjudicialis.*

36 *Item ad favorem compatroni instituendi.*

37 *In gratia retentionis incompatibilis conceditur derogatio.*

38 *Idem in resignationibus ad favorem, & permutationibus.*

39 *De derogatione quæ fit ob vacationem in Curia.*

40 *De cautelis ad evitandum derogationes Apostolicas.*

41 *In casibus in quibus juspatronatus cadat sub reservationibus, vel affectionibus, an Papa ligetur à qualitate passiva?*

DISC. LXV.

VLtrà antiquas concessionum revocationes, contentas in Constitutione *Bonif. IX.* aliorumque Pontificum, præsertim tempore schismatis, de quibus aliqua mentio habetur *sub tit. de feud. in Urbevetana disc. 5. & sub tit. de præeminen. in Sypontina disc. 2. & in aliis.* In his terminis juspatronatus tres habemus generales revocationes; Primam scilicet contentam *in Constitut. 5 Innoc. VIII.* Alteram *in Const. 3. Hadriani VI.* Et tertiam *in Sac. Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap. 9.* & de quibus Constitutionibus mentio pluries in præcedentibus habetur,

habetur, præsertim *disc.2. & 10.* Quare de singulis distinctè agendo, præsertim verò de hac ultima Conciliari.

Continet illa revocationem privilegiorum super jure præsentandi, vel eligendi ad beneficia aliàs libera concessorum, quamvis eorumdem privilegiorum usus, fomentum habeat antiquissimæ obseevan-
3 tiæ, quæ etiam immemorabilis, vel centenaria dici valeat, ut ex declaratione Sac. Congregationis, ibi relatæ *Garz. par.5.cap.9.n.108.*

Verùm hujus conclusionis praxis in casu immemorabilis nimium rara est, ob plura requisita, quæ desuper desiderantur, sive ob plures restrictiones eidem conclusioni datas, ubi scilicet privilegium productum sit tanquam unicus, ac principalis titulus, ad
4 quem possessores se restrinxerit, ita & taliter quod privilegium sit incompatibile cum fundatione, vel dotatione, quia scilicet probet initium, quod incompatibile sit cùm immemorabili, sive quod ita constet de præcedenti statu libero, ita per privilegium immutato, secùs autem ubi militet compatibilitas, seu possibilitas, quia nempe Apostolicum privilegium obtentum sit, seu obtineri potuerit à jam possessore ad suum jus suamque possessionem melius confovendam: Aut quod illud obtinuerit tanquam per consensum ab Ordinario præstandum pro acquisitione jurispatronatus etiam ex fundatione, vel dotatione; Sive constito etiam de præcedenti statu libero, potuerit illud obtineri ex causa onerosâ, & præponderante augmento dotis, ita & taliter quod non solum non intret revocatio Conciliaris; vel prædictarum Constitutionum, sed neque intrent reservationes; Cùm enim immemorabilis, vel centenariæ virtus sit, ut ejus vigore allegari possit quicumque titulus de mundo melior ac possibilis, ideircò sufficit quod ipse possessor dictam possibilitatem non excludat per restrictionem ad privilegium; tanquam titulum principalem, & meliorem, ut cæteris relatis firmatur per *Rotam decis.250. num. 9. par. 4. recen. tom. 2. decis. 218. par. 6. num. 35. & seq. & decis. 29. num. 7. & seq. part. 7. decis. 1.8. par. 10. num. 56. cum seqq.* ubi concordantes, ac habetur etiam suprà *decis. 57.* ac benè in simili confert *decisio 32. Celsi num. 16. & seq.* ubi quod cum immemorabilis complicet tempus infinitum, præsupponit præscriptionem ante privilegium.

Cumque hæc, alias apud antiquiores magis obscura & involuta; ex iis quæ in hac materia exhibitionis tituli infecti habentur *in Sabinen. sub tit. de Re-*
5 *galib. disc. 47.* hodie per dictas ac alias Rotæ decisiones, nimium explanata sint, atque Causidicis mediocriter versatis innotescant: Hinc nimium raro dantur casus, quod fiant hujusmodi præjudiciales productiones privilegii tanquam tituli melioris, quamvis etiam, ubi causarum Patroni prius non consulunt Advocatos, utpotè non omnes hujusmodi licet explanatæ conclusionis notitiam habentes, soleant hæc præjudicia parere, juxta præsertim casum, de quo *in d. disc.47. de Regalibus.*

Posito igitur, quod agatur de patronatu ex mero privilegio, adeò ut præmissa non suffragentur, tunc intrat dicta Conciliaris revocatio, quamvis
6 illud contineret amplissima, & prægnantissima verba & clausulas, putà quia dicatur illud censendum esse tanquam juspatronatus Regium, sive quòd dicatur censendum esse verè, non autem fictè ex fundatione, vel dotatione, perinde ac si esset beneficium verè ab eo fundatum, vel dotatum, ut quicquid motivet *Gonzal. ad reg.8. glos. 18. num. 92. & sequen.* habetur *apud eumdem num. 97. & sequen. Garz. d. par. 5. cap. 9. num. 157. Lotter. lib. 2. quæst. 8. numero 25. & sequen. Rota decis. 58. & 88. part. 1. rec. Adden. ad Gregor. decis. 397.* cum aliis de quibus infra, ac etiam suprà *disc. 60.* occasione agendi de subjectione jurispatronatus ex privilegio, quamvis ex causa onerosa, reservationibus, & affectionibus Apostolicis.

Quod tamen, ut etiam advertitur suprà *disc. 58.* ex plenè firmatis *per Rotam d. decis. 168. part. 10. rec.* procedit, quando Papa ita disponit fictè, ac in forma privilegiativa; Secùs autem quando id nar- 7
rat per veritatem tanquam pro causa inductiva concessionis privilegii, sive ex alia occasione, quia nempe dicat constare, quod ea Ecclesia fundata, vel dotata esset per eum, cui aliquod privilegium concedatur, adeò ut deducatur tanquam narrativa Papæ ad probationem, non autem tanquam privilegium; Quoties tamen ipse Papa loquatur tanquam informatus, non autem ubi loquatur ad narrativam partis, juxta distinctionem quam habemus in hac materia, quando scilicet narrativa probet necne, ex relatis *ead. decis. 168. par. 10. num. 34. & seqq.* & 8
generaliter *Gabriel. de probat. conclus. 1. Gregor. & add. decis. 239. Burat. & add. dec. 621. & 708.* & habetur *disc. 648. de Regal.*

Dicta verò Conciliaris revocatio procedit solùm 9
in privilegiis merè gratuitis, & ex pura gratia absque aliqua mixtura causæ onerosæ, puta augmenti dotis, vel restaurationis Ecclesiæ, aut alterius oneris; tunc enim idem Concilium diversimodè disponit, non per viam revocationis, sed per viam revisionis, quatenùs agatur de privilegio concesso ab annis 40. citra, computando tempus à die confirmationis Concilii, adeò ut illa quæ sunt ultra dictum tempus, neque revisioni subjaceant, juxta declarationes relatas *per Garz. d. cap. 9. num. 120. & sequen. ad 125. cum aliis per Lotter. lib. 2. quæst. 3. num. 12. Adden. ad* 10
Gregor. d. decis. 397. & communiter, Quamvis causa onerosa importaret præponderantiam, cùm ista necessaria sit ad effectum evitandi reservationes, ac affectiones, ut dici valeat juspatronatus ex justitia magis quàm ex gratia, non autem ad effectum hujus decreti Conciliaris; Ideoque magna differentia est inter unum casum & alterum, & super quibus vidi pluries æquivocari.

Dictumque tempus 40. annorum, computandum est à die primæ concessionis privilegii, quamvis 11
illud dici posset sublatum de medio per dictas Constitutiones revocatorias Innocentii, & Hadriani, deinde verò ante Concilium reintegratum, ut frequens praxis docet, in reintegrationibus præsertim concessis per *Leonem X.* juxta casum de quo suprà *disc. 10.* quoniam non per hoc fit computatio à reintegratione, sed ab initio, *Garz. d. cap. 9. num. 125. Rota decis. 4. par. 2. rec.* ex regula generali desumpta *ex theor. Bald. in cap. cùm accessissent num. 36. & sequen. de Constit. & ex cons. 131. Ancharani*, quod revelatio, removendo obstaculum, reducit rem ad primævum statum, ideoque habet oculos retro, juxta *decis. 8. Cassador. num. 8. & 10. de præbendis; & decis. 3. num. 4* 12
de privil.

Item dicta Conciliaris revocatio, etiam in casu quo agatur de pura gratia, puroque privilegio, absque mixtura causæ onerosæ, procedit in illis privilegiis, quæ conceduntur laicis, seu aliis, qui nullum jus, vel prætensionem de jure haberent in præsentatione, vel nominatione, seu electione, secùs autem in illis privilegiis quæ conceduntur pro confirmatione facultatis aliàs de jure competentis, seu ex aliqua causa à jure probata prætensæ, de qua tamen poterat dubitari; ut frequenter contingit in illis privilegiis, quæ conceduntur Capitulis Cathedralium, 14
vel Collegiatarum super jure eligendi, quod aliàs ex dispositione juris communis, vel ex consuetudine sibi competere prætendebant, ex deductis *per Greg. decis. 240. dec. 71. 133. & 226. par. 6. rec.* ex quibus patet de hujusmodi privilegiis non fuisse dubitatum, atque me scribente circa initia profes-

sionis discusso articulo, firmatur *decis. 31. par. 10.*
recen. edita in casu de quo *in Nuscana sub tit. de be-*
neficiis dis. 17. occasione privilegii super jure eligendi
ad Canonicatus vacantes concessi eidem Collegio in
ejus erectione ad removendam difficultatem aliàs
cadentem super regula juris ipsi Collegio assistente,
ex eo quod Canonicatus erecti essent ea quibusdam
simplicibus beneficiis aliàs liberæ collationis. ut ibi;
Cumque Concilium loquator de privilegio dato super
jure præsentandi, non capit casum privilegii concessi
super jure eligendi, quia diversum est eligere, & præ-
sentare, *decis. 12. Cassad. de præbendis, cum aliis per Vi-*
14 *vian. par. 2. lib. 11. cap. 5. num. 111.*

Minosque dictum Conciliare decretum complecti-
tur privilegia concessa Imperatori, ac Regibus, aliis-
que Principibus jura Regni habentibus, ut ejusdem
15 decreti littera claré probat; Quales autem sint isti
Principes jura Regni, vel supremi Imperii habentes
habetur suprà *disc.* 58.

Sufficit autem esse dubium, an privilegium sit ex
mera gratia, vel admiatam habeat aliquam oneris
partem, sive an cadat sub revisione necne, ut interim
existens in quasi possessione præsentandi debeat in ea
16 manu teneri; Licèt enim Constitutio *Pii IV.* edita
super confirmatione, & publicatione Concilii con-
tineat decretum irritans, cujus virtus & operatio
est inficere, nedum titulum, sed etiam possessionem,
ideoque non competat manutentio ex iis quæ in his
terminis juspatronatus potentium, ex eodem de-
creto Conciliari habentur suprà *disc.* 58. & est gene-
ralis recepta propositio, quam in foro frequentem
habemus; Attamen, ut alibi pluries advertitur, &
est pariter satis vulgaris, & frequens propositio, id
procedit, quando omninò clarum, & certum est
quod decretum intret, secùs autem ubi dubium,
quoniam pendente hac discussione, seù revisione,
actus dicitur esse in implicito statu validitatis, ideoque
deneganda non est manutentio, *Garz. cap. 9. n. 114.*
Lotter. d. quæst. 8. lib. 2. num. 73. Rota decis. 336. num. 2. &
568. num. 11. par. 4. recen. & in aliis.

Reliquæ autem revocationes suprà insinuatæ *In-*
nocentii & *Hadriani* indefinité tollunt privilegia à
20. annis ante Innocentium concessa in beneficiis
electivis, & in non electivis, ubi non essent ea cau-
17 sa novæ constructionis, vel omnimodæ reædifica-
tionis, vel saltem ubi causa onerosa redotationis
non præponderaret, adeo ut dici posset concessio
potiùs ex justitia quàm ex gratia, ut de dictis Con-
stitutionibus habetur apud *Lotter. d. quæst. 8. num. 13.*
& sequen. Duran. decis. 285. & supra in Lucana disc. 10.
ac in decisionibus in ea causa editis, quamvis in praxi
non multum de hujusmodi Constitutionibus dis-
putari soleat, quoniam cùm frequentiùs beneficiales
quæstiones contingant occasione reservatorum, vel
affectorum, parùm refert assumere hanc inspectio-
nem, dum provisus Apostolicus obtinet intentum ra-
tione reservationis, quando non constet de causa
onerosa præponderante.

Super hac igitur specie derogationis contentæ in
Regulis Cancellariæ, ut dictum est, frequentiores ac
ferè omnes sunt hujusmodi quæstiones, an scilicet,
& quando beneficia de jurepatronatus cadant sub
dictis Regulis, ac subjaceant reservationibus, vel affec-
tionibus Apostolicis, etiam clausis in corpore juris;
Prima generalis distinctio est inter juspatronatus lai-
cale, & ecclesiasticum, ut istud secundum, quamvis ex
18 fundatione vel dotatione, seu aliàs quomodocunque,
sub eis cadat, quinimò & per simplicem collationem
censeatur et specialiter derogatum, quamvis nulla
ejus mentio fiat, ex deductis *per Gonzal. ad reg. 8.*
glos. 18. numero 6. & 7. Garz. par. 5. cap. 1. numero 552.
Moneta de commutat. ultim. volunt. cap. 10. Cavaler.
decis. 268. & 547. *Gregor. dec. 48. Buratt. dec. 103. &*
passim.

Nisi ex lege fundationis cautum sit, ut illud, quam-
vis ecclesiasticum, retinere debeat naturam laicalis,
nam tunc ad hunc effectum, laicale censendum est,
Lotter. lib. 2. quæst. 10. num. 4. Cavaler. decis. 639. num. 5. 19
dec. 157. n. 7. par. 7. rec. & in aliis frequenterac, habetur
suprà *dis. 59. & in d. Romana cappella Innocentiana sub*
tit. de Beneficiis disc. 6.

Id autem extra controversiam procedit in ea re-
servatione quæ resultat *ex Regula* 8. *seu* 9. ratione
mensium, cum ita expresse in ea caveatur; Non ta-
men ita planum est in aliis reservationibus, ut de illa
resultante *à Regula* 3. *seu* 4. advertitur *infra disc. 69. &*
sub tit. de Beneficiis disc. 6.

Ubi verò agatur de jurepatronatus laicali, tunc,
Aut illud competit ex jure speciali puta privilegio,
sive ex consuetudine, & extra controversiam est, 20
illud venire sub Regulis Cancellariæ, aliisque Apo-
stolicis reservationibus, vel affectionibus, atque pro-
visiones non indigere ejus mentione, vel derogatio-
ne. *Gemin. in cap. 2. de præbendis in sexto*, & cæteri de
quibus *Gonzal. d. glos. 18. num. 20. Garz. part. 5. cap. 1.*
num. 571. Lotter. lib. 2. quæst. 8. num. 9. Rota decis. 58. &
88. *part. 1. recen. decis. 630. num. 52. & sequen. par. 4.*
tom. 3. cum aliis per Adden. ad Gregor. 380. & 397.
Cels. decis. 239. & 273. & passim, ac habetur suprà
in Bononien. jurispatronatus disc. 8.

Cadente solùm controversia, an id procedat in
patronatibus Regum, aliorumque Principum jura
Imperii habentium; Negativam tenentibus, *Gon* 21
zal. glos. 24. numer. 158. & sequen. & Garz. part. 5.
cap. 1. num. 575. Affirmativam verò (ipsos confutan-
do) *Lotter. lib. 2. q. 10. n. 93. & seq.* cujus tamen
opinio recipienda est in aliis Principibus qui Regalia,
seu jura Imperii habent quidem de jure, seu privile-
giativè, non autem de facto, prout sunt inferioris
ordinis Duces, Marchiones, & Comites &c. juxtà
distinctionem, de qua supra *disc. 68. & d. dec. 630.*
num. 54. & seq. par. 4. tom. 3. cùm in Regibus, aliisque
majoris ordinis supremis Principibus, qui de facto
in eorum ditione Regum figuram faciunt, observan-
tia contrarium doceat.

Atque isto casu, pariter extra controversiam
procedit idem, quod suprà habetur in proposito
revocationis resultantis à Concilio Tridentino, ut 22
scilicet non suffragentur quæcumque clausulæ ac ver-
ba, quamvis dicatur, ut censeatur verè & propriè
ex fundatione, vel dotatione, ac si verè & realiter
fundasset, vel dotasset, sive quascumque contineret
derogatorias rogatoriarum, juxta superius allegatas
authoritates, & decisiones, quoniam quo magis con-
tinet amplas clausulas, eò magis dicitur ex privile-
gio, ut apud omnes proximè allegatos, ac hodie tan-
quam planum, non cadit amplius sub controversia,
quoties agatur de puro privilegio, cum illa cadat,
ut infrà, quando admixta est causa onerosa.

Quamvis autem scribentes, agendo de hoc jure-
patronatus ex causa, vel jure speciali competente,
promiscuè dicant hæc procedere, ubi competat ex
privilegio, vel ex consuetudine, seu præscriptione, 23
ut de casu consuetudinis habetur *d. disc.* 8. Attamen
id recipiendum venit in illa consuetudine, vel præ-
scriptione, de cujus causa, vel initio constet, sive ubi
inverisimilitudo, vel alia facti circumstantia tollat
illam possibilitatem cujuscumque tituli melioris,
qui resultat ab immemorabili, vel centenaria, ista
enim possibilitate vigente, cùm possessor privatus cui
non obstet decretum Conciliare editum contra po-
tentes, allegare possit fundationem, vel dotatio-
nem, ità non subjacebit præmissis, ut advertit *Garz.*
d. cap. 1. num. 577. & habetur pluries in præcedenti-
bus.

In patronatu verò competente de jure commu-
ni, atque, ut nostri dicunt, de justitia, ratione fun- 24
dationis, vel dotationis, juxtà deducta *disc.* 55. pa-
riter

titer extra controversiam est, non cadere sub reservationibus, quamvis majoribus, & clausis in corpore juris, etiam per vacationem in Curia, seù apud Sedem: Licet enim isto casu soleat etiam ei derogari ut infrà, non per hoc tamen tollitur, ut subjaceat reservationibus, *glos. in cap. 2. de præbendis in sexto*, ubi *Gemin. Lapus alleg.* 96. & cæteri apud *Gonzal. d. gl.* 58. *num. 2. & sequen. Garz. d. par.* 5. *cap.* 1. *num.* 582. *& sequen. Lotter. d. quæst.* 8. *num.* 7. *Adden. ad Buratt. decis.* 769. plenè *dicta quæst.* 168. *par.* 10. *recen. & passim*, cum conclusio non admittat dubitationem; Cadentem solùm circa modum
25 præsentandi, seù instituendi, quando vacatio contingat apud Sedem, an fieri possit coram Ordinario, vel facienda sit coram Papa, ex deductis per *Lotter. d. qu.* 8. *num.* 8. ubi allegantur *Covarr. & alii*, quod tamen unquam, vel nimium rarò cadit sub forensi disputatione, stante usu providendi isto casu cum derogatione, ut infrà.

Majores autem controversiæ in hac materia occurrunt, quando jufpatronatus non sit totum ex gratia, & privilegio, neque totum ex justitia ratione fundationis, vel dotationis, sed participet de utraque specie, quia nempè competat ex privilegio concessu ex causa augmenti dotis, & sic partim habeat de justitia, partim verò de gratia; iste autem
26 casus licet apud antiquiores nimium controversus fuerit, hodie tamen est pariter planus cum distinctione præponderantiæ, à qua ejus qualitas, vel natura regulatur; Si enim plus importet dotis augmentum, quàm importaret antiquus redditus, seù antiqua dos Ecclesiæ, tunc dicitur competere de justitia, seù de jure communi, ac si totum esset ex fundatione, vel dotatione; Et econversò dicitur ex gratia, seù privilegio, si dos antiqua præponderat; In casu verò æqualitatis, quod scilicet beneficii fructus pro medietate constituantur à dote antiqua, & pro medietate à novo augmento, tunc quidquid antiquitùs variatum fuerit, receptum est, præponderantiam in hoc desumendum esse à parte favorabiliori patrono in exclusionem dictæ subjectionis reservationibus, ac tacitis, seù implicitis derogationibus, ideoque censeri debeat de justitia, seù ex fundatione, vel dotatione, ut *d. dec.* 58. *&* 88. *par.* 1. *recen.* quæ reputantur in materia magistrales, *Adden. ad Gregor. d. decis.* 397. *Lotter. d. quæst.* 8. *num.* 89. *& sequen.* ubi agit de æstimando, seù regulando istum valorem, cum aliis supra *in Lucana disc.* 50. & in decisionibus hinc indè in ea causa editis.

Duplici in hac materia cadente quæstione; Primò scilicet circa valorem, pro distinctionis appli-
27 catione, & an in antiquo valore computanda veniant ad hunc effectum emolumenta incerta, & distributiones, de quo habetur particulariter actum *d. disc.* 10. ubi videri potest, & altera circa judicium possessorium, an scilicet pendente hac discussione super hujusmodi æquivalentia patronus sit manutenendus in possessione; In hoc autem aliqua habetur variatio, siquidem in *decis.* 356. *num.*
28 3. *&* 568. *nu.* 6. *&* 10. *par.* 4. *rec. & dec.* 147. *nu.* 7. *ead. par.* 4. *tom.* 2. cum aliis *per Lotter. d. quæst.* 8. *nu.* 74. *& sequen.* habetur, quod ob decretum irritans contentum in Regulis Cancellariæ, quod inficit possessionem, patrono denegaoda est manutentio; Econversò autem, quod in dubio, causa onerosa præsumitur præponderans, & consequenter, quod pendente discussione, respondendum sit pro eo, cui jusis præsumptio assistat *ex Roland. cons.* 13. *n.* 64. *lib.* 3. *Seraph. dec.* 518. *nu.* 4. *& aliis Adden. ad Gregor. dec.* 397. Quodque non æquivalentia causæ onerosæ probari debeat per provisum Apostolicum agentem pro executione litterarum suæ provisionis, seù Brevis de capienda possessione nomine Cameræ,

habetur *in Parmen. Prioratus* 23. *Ianuarii* 1641. *coram Dunozetto senior.* inter sua *decis.* 302 Verùm quæstio decidenda videtur cum distinctione actoris & rei, sive cum aliis distinctionibus, & regulis quæ habentur *sub tit. de Beneficiis* ad materiam legitimi contradictoris.

Notabilis autem quæstio disputatur *per Rotam dec.* 221. *par.* 8. *recen.* repetit *post Vivian. decis.* 126. An ex gratia, & privilegio, vel potius ex justitia, dicendum esset illud jufpatronatus, quod verè provenit 29
ex fundatione, vel dotatione facta de bonis laicalibus destinatis ex voluntate defuncti in alios usus pios, cum quibus ex Apostolica commutatione talis erectio facta est, atque deciditur adhuc dici ex fundatione, vel dotatione, quoties bona non essent incorporata Ecclesiæ.

Ex gratia verò, & privilegio etiam competere dicitus jufpatronatus, quod verè initium habeat à fundatione, vel dotatione ex bonis laicalibus, vel quæ pro laicalibus habenda sunt, si possessor illud non obtineat ex ista causa, sed ex Apostolica con- 30
cessione, ut in quadam facti contingentia pro veritate consultus respondi. Quod quædam pia merè laicalis Confraternitas cum suis bonis, fundasset, & dotasset sub reservatione jurispatronatus laicalis, Canonicatum, seu Dignitatem in Cathedrali, postmodum verò Papa dictam Confraternitatem suppressit, applicando sedditus aliis piis usibus, concedendo tamen jus præsentandi in dicto beneficio confratribus singulari nomine donec viverent; Et dixi istud censeri jufpatronatus per privilegium, ideoque cadere sub reservationibus, non curato principio fundationis in ipsa Confraternitate, sed considerato titulo seù causa, ex qua ipsi confratres privato, ac singulari jure obtinebant, quoniam cum nihil de suo patrimonio in fundatione, vel dotatione erogassent, totum obtinere dicebantur ex causa merè lucrativa, & consequenter ex pura gratia.

Præmissa verò conclusio, ut jufpatronatus competens de jure communi, seù de justitia non cadat sub Regulis Cancellariæ aliisque derogationibus, vel præjudicialibus Constitutionibus & decretis, cessat ubi agatur de legibus, & Constitutionibus innixis rationi generali, quæ congruat, etiam beneficiis ju- 31
rispatronatus laicorum, ut receptum habemus in materia textus *in cap.* 1. *&* 2. *ut lite penden. in sexto*, de qua infrà *discurs.* 67. Ac etiam in materia ætatis quatuordecim annorum per Sac. Conc. Trid. præfinitæ in beneficiis, quamvis simplicibus, ut non militante expressa contraria lege fundationis, capiat etiam beneficia jurispatronatus laicorum, ut *sub tit. de Beneficiis* ad materiam ætatis *disc.* 95. Sivè circa Constitutionem *Iulii III.* prohibentem adipisci possessionem sine litteris, ubi provisio facta esset à Sede Apostolica; Aut circa Constitutionem *Gregorii XIII. de publicandis*; Sive circa dispositionem *text. in cap. avaritiæ de electione in sexto*, cum similibus juxtà *decis.* 36. *Caputaquen. par.* 3. *cum concordan. decis.* 216. 268. *&* 287. *par.* 7. *rec. & in aliis.*

Si autem jurispatronatus non esset totum laicale, sed mixtum, partim scilicet ecclesiasticum, & partim laicale, vel origine, vel per accidens, Et tunc, ubi mixtura est æqualis, etiam antiquiores concordarunt, præponderantiam desumendam esse ex parte favorabiliori, ut pluries in præcedentibus advertitur, & consequenter in hac specie quod habeatur pro laicali, ideoque non cadat sub reservationibus, ut rejecta opinione *Andreæ de Falcon.* & aliorum *Gonzal. d. glos.* 18. *nu.* 12. *& sequen. Lotter. d. quæst.* 10. *numer.* 76. *Cavaler. decis.* 268. 547. *&* 571. *Mantic. decis.* 292. *Buratt. decis.* 769. *decis.* 655. *numer.* 2. *par.* 4. *recen. tom.* 3. *& decis.* 38. *in fine post Vivian.*

Ubi verò sit inæquale, quia scilicet pro majori

 parte

parte ecclesiasticum; Et tunc totum censendum esse rale, ex ratione, quod mixtum dicitur esse de specie præpóderante, sive quod major pars attrahit ad se minorē, illamque suffocat, cæteris relatis *Gonz. d. glos.* 18. *n.* 15. *&* 16. *Letter. lib.* 2. *quæst.* 10. *numer.* 65. *& sequen. Cavaler. decis.* 278. 547. *&* 571. *Adden. ad Buratt. decis.* 103. *&* 769. & alii, qui cum istis habentur relati supra *discurs.* 59.

Loquuntur isti generalitee pro regulanda natura, seù qualitate jurispatronatus, ad omnes effectus, etiam illum longioris, vel respectivè brevioris termini, sive alterum concedendi, vel denegandi facultatem accumulandi, cum similibus, vel descendendo ad distinctiones, neque multum discurrendo materiam; Licet enim aliqui unum, vel respectivè alterum effectum percutiant; attamen id potius provenit à casu, quàm quod unus ab altero distinguatur; Atque aliqui procedunt cum hac distinctione, per quam regulatur natuea jurispatronatus ex gratia, vel ex justitia, ut est illud, quod comperit ex privilegio concesso ob augmentum dotis, vel aliam causam correspectivam.

Probabilius autem videtur ut huic generalitati adhærendum non sit, sed potius constituenda sit eadem regula, de qua *dicto discurs.* 59. benè firmata in ibidem allegata *decis.* 250. *part.* 15. *recent. numer.* 8. *& seqq.* ut quicquid sit de dicta alia mixtura gratiæ, & justitiæ, satis diversam habente rationem, quod scilicet juspatronatus à forma gratiosa, & privilegiativa de facto creatur, ac originem trahit, ac etiam quod eo casu habemus legem scriptam in dictis *Constitutionibus Innocentii*, & *Andriani*; Quatenùs pertinet ad rem nostram, quod scilicet agatur de jurepatronatus, quod totum est de justitia, seù de jure communi magis quàm speciali, accidentaliter autem assumpserit has duas naturas, eò quia fundatio vel dotatio facta esset per plores, quorum aliqui essent ecclesiastici, & alii sæculares; Sive per unum, qui id egisset partim de bonis laicalibus & partim ecclesiasticis; Aut quod faciendo totùm opus de laicalibus, reservasset juspatronatus pro laicis & ecclesiasticis respectivè; Seù (ut frequentius contingit) quod aliquibus patronis laicis, ecclesiastici successerint; Tunc enim attenditue pars favorabilior, adinstar clerici, vel alterius privilegiati possidentis pro indiviso, cum pluribus laicis, seù non privilegiatis bona, vel jura præsertim individua, quod eis suum privilegium communicat, quamvis ipse sit pro minori parte possessor, cum similibus.

Et consequentee, cum expediat patronis omnibus etiam ecclesiasticis, ac favorabile sit ut juspatronatus remaneat in terminis juris communis, & non cadat sub reservationibus, verius videtur modicam laicalem partem sufficere pro hujusmodi præservativa, ut pluries dixit Rota.

Atque ad istum præsertim effectum nimium pro meo judicio conferre, seù quadrare videtur simile, de quo supra *disc.* 59. *in fine*, super mixtura personæ exemptæ à Statuto exclusivo fœminarum, vel aliorum, quod illa non solùm conservat jus talis personæ exemptæ, seù non comprehensæ, sed facit cessare Statutum in totum, ut non capiat casum tanquam mixtum, & consequenter aperiatur locus etiam aliis exclusis juxta terminos juris communis.

Magisque proxime ad rem, seù materiam beneficialem, habemus in materia indultorum juxta antiquum eorum statum, antequam prodiret *Constitutio* 59. *Urbani VIII.* quod scilicet privilegium Episcopi, vel alterius Prælati, per quod sublato obstaculo reservationum, sibi præservata remanebit facultas competens de jure communi, suffragabatur Capitulo, vel alteri inferiori participationem habenti in jure conferendi, non distinguendo portiones, vel ratas, ex iis, quæ habentur *sub tit. de beneficiis* præsertim *disc.* 1. Sive quæ *eodem tit. de beneficiis*, habentur in materia alternativæ non intrantis in illis casibus, in quibus alter cum Episcopo aliquam, sive æqualem, sive inæqualem participationem habeat, quia cum Episcopus, qui alternativam acceptavit, non residendo amittat, juxta unam opinionem omnes suos menses ordinarios, vel juxta veriorem, & receptam duos amittat ex suis, hinc rationabile non est, ut id præjudicet consorti; Idque ad rem adaptabile videtur, quoniam aliàs compatroni, occasione litis, vel alterius livoris seù æmulationis, ubi præsertim propria prole carent, tollere possent, seù inutile reddere jus aliorum consortium, transferendo eorum jura in Ecclesias, vel personas ecclesiasticas ex motivo potius æmulationis, & vindictæ, quàm pietatis.

Præterea ratio, quare juspatronatus ecclesiasticum cadat sub reservationibus, quinimò & sub particularibus Apostolicis provisionibus, etiam absque
aliqua speciali mentione vel derogatione, videtur 33
illa, quod Papa omnium Ecclesiarum Orbis, earumque bonorum & jurium, (juxta Canonistarum veriorem opinionem in foro externo apud Catholicos receptam, ex deductis *disc.* 148. *sub tit. de Regalibus*,) est dominus absolutus, ac Supremus dispositor, Ordinarii verò aliique inferiores sunt dispositores magis jure administratorio & subordinato, & consequenter alterius jus non tollit Papa disponendo de re, quæ sua est, ità supplendo vices patronorum ecclesiasticorum; Ista autem ratio non cadit in patronatu laicali, in quo licet, ut infrà, tanquam ex gratia Ecclesiæ, Papa idem dominium, ac dispositionem habeat, quando vult habere, attamen non solet, ac declaravit nolle ista facultate uti, ideoque ob notabilem differentiam inter unum casum & alterum, sub juribus disponentibus de ecclesiastico simpliciter, venire non debet casus mixtus, qualis qualis mixtura sit, ex regula seù axiomate, quod uni per alterum iniqua conditio inferri non debet; Ac etiam, quia inter compatronos dari potest, ac frequenter datur casus, ut qui habet minorem partem, validè insolidum præsentet, suaque præsentatio effectum sortiatur, quamvis personæ ecclesiasticæ rationi officii, vel dignitatis sint perpetuæ nunquam defecturæ, quia scilicet negligant præsentare in tempore, seù alias suum jus malè exerceant, unde propterea totum jus devolvatur, seù consolidetur in eo, qui validè præsentat; Ista verò spes ità desperata remaneret, atque juspatronatus, inutile, ac sine effectu remaneret.

Procedunt hæc, quatenùs mixtura sit tam in habitu, quàm in exercitio; Si enim esset penes laicos, habitu tantùm, seù in solo jure honorifico, exercitium autem juris præsentandi totum esset penes
ecclesiasticos, tunc ista cessant, ob cessantem ratio- 34
nem, atque intrant reservationes, & è contrà, secùs si actus ecclesiasticorum esset in exequutionem nominationis necessariæ laicorum, *Addit. ad Buratt. dicta decis.* 103. *num. finali*, & habetur *dicto disc.* 59. Cadente quæstione, ubi integrum jus præsentandi non esset perpetuò in ecclesiasticis, sed temporaliter, putà alternatim, seù aliàs per turnariam divisionem, an scilicet turnus dividat possessionem, vel jus, adeo ut, quando cadit in ecclesiasticis, intrent reservationes; Et affirmativè credit *Garz. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 614. *& sequen.* Negativam verò tenet *Letter. lib.* 5. *quæst.* 10. *num.* 97. *& sequen.* ubi concordantes; Istaque probabilior videtur, quoniam turnus verè divisionem non causat, sed turnarius nomine omnium, tanquam aliorum procurator, seù mandatarius actum explicare dicitur; Ac etiam quia hæc, licet alternata appositio manuum Papæ in confe-

rendo

rendo tanquam reservata, (ut pluries experientia docuit,) nimium præjudicialis esse potest patronis laicis, Vel quia tractu temporis, & quando præsertim contingat ut provisus diuturno tempore beneficium possideat, mortuis patronis bene informatis, continuari soiant provisiones tanquam de libero; Vel quia (& contingibilius,) Apostolicæ provisiones cadant in personis sequentibus Romanam Curiam, per quarum obitum in Curia continuare solent provisiones cum derogatione jurispatronatus etiam laicalis, ut proximè infrà; Ad tollendas verò istas quæstiones, nimium cavere debent laici, nè ad hujusmodi turnarias divisiones, cum ecclesiasticis deveniant, quamvis illæ inter ipsos compatronos, essent nimium commendabiles.

Ultrà prædictas derogationes generales, habemus etiam derogationes speciales per Sedem Apostolicam
35 concedi solitas, quamvis ageretur de jurepatronatus laicali ex fundatione, vel dotatione, quarum aliquæ nullum præjudicium nullamque exorbitantiam continent, quando scilicet (juxta frequentionem usum) derogetur medietati, cum enim altera medietas nihil concludat, undè propterea pro ea vice fiat locus gratificationi Ordinarii, perindè ac si beneficium esset liberum, ut in præcedentibus pluries habetur, hinc proinde patronus conqueri non potest, dum ipsi nulla fit injuria.

Altera species derogationis, quæ pariter passim concedi solet, est ubi sequitur provisio ad favorem
36 compatroni, quamvis non omninò coæquale jus habentis cum altero, qui extraneum & non compatronum præsentet seù præsentare velit, cum tunc magna æquitas assistere videatur, *Parif. de resignat. lib. 2. quæst. 4. num. 57.* ubi concordantes.

Tertia consueta derogationis species est in gratia retentionis, quæ concedatur eidem aliàs præsentato ac possessori, qui per promotionem ad Episcopatum, vel assequutionem alterius incompatibilis aliàs
37 retinere non posset, ita enim nulla injuria fit patrono concedendo retentionem personæ semel per eum approbatæ, *Parif. dicta quæst. 4. num. 58. Lotter. lib. 2. quæst. 8. num. 105. Addon. ad Burat. decision. 702. in fine*, ac etiam quia non est dare de novo, sed solum removere obstaculum, ut pluries *sub tit. de benef.* & sub altero *de pension.*

Tertia est, ubi juspatronatus esset mistum æquale. *Parif. dicta quæst. 4. num. 49. & sequen. Garz. part. 5. cap. 1. num. 385. Cavaler. decision. 517. n. 1.* Et quamvis isti credant modicum præjudicium ita parari, stante, quod portio ecclesiasticorum cadat sub reservationibus, dictaque ratio, ut supra non subsistat, adhuc tamen videntur intrare termini, quos in materia prophana habemus de Principe, vel fisco aliquid pro communi possidente cum privato, quod disponit de toto.

Quarta species derogationis est illa, quæ fit in casu permutationis vel resignationis ad favorem, & hæc pariter non reputatur multum præjudicialis ob incer-
38 titudinem, an vacatio prius sequi possit per mortem resignantis, quàm resignatarii, juxta ea, quæ habemus in materia translationis pensionis, ac etiam *discurs. seq.*

Quinta demum est illa derogationis species, quæ exteris beneficialem materiam non callentibus, ac ignaro vulgo exorbitans videtur, atque scandalum præbens, ubi scilicet fit in totum per vacationem in Curia. *Covarr. practic. qu. cap. 36. n. 4. Parif. de resignat. d. lib. 2. quæst. 4. n. 44. & sequen. Lotter. d. lib. 2. quæst. 8. num. 98. Rot. decisc. 132. n. 19. post Vivian.* & in aliis.

Qusmvis autem laudabile videatur, ut in hoc parcè, ac circumspectè procedatur, ad tollendam, dictam quamvis improbabilem scandali occasio-
39 nem, ex dicto Apostoli, quod sapientibus & insipientibus debitores sumus: Attamen injusta maléque fundata est conquæstio, quoniam absolutum est, jurispatronatus introductionem in laicis emanasse ex mera benignitate; & gratia Sedis Apostolicæ ad alliciendum laicos ad fundandas, vel dotandas Ecclesias, ut advertitur suprà *disc. 55.* & alibi, ideoque non est jus, quod competat à lege naturæ, vel gentium, ut opinatur vulgus ignarus, ac etiam opinantur Grammatici, & alii aliquam politioris litteraturæ notitiam habentes, qui credunt omnia scire, atque de omnibus judicent, cum verè in iis, quæ ad mundi regimen pertinent, nihil sciant, & consequenter non videtur quid prohibeat, ut ille qui aliquid gratiosè concessit, non possit gratiam, quandoque revocare, vel suspendere, ex deductis *dicto disc. 148. de Regalibus.*

Major sine dubio est ista gratia, quàm sit illa quæ omnibus per legem positivam conceditur per ultimam voluntatem disponendi de bonis suis, quorum liberam habent dispositionem & dominium, sed quia reputatur gratia legis positivæ, ex eo quod attento jure naturæ dubitari potest, an competat facultas disponendi de bonis suis postquam jam annihilatus est, & non est ampliùs dominus, idcirco est receptum, ut Princeps tanquam lex animata, fideicommissis, deroget, seù aliàs defunctorum voluntati dispenset, ut in sua materia *sub tit. de fideicommissis disc. 141.* ac etiam *sub tit. de testamentis disc. 1.* & in aliis, igitur multò magis concedendum est in ista, quæ est dupliciter gratia, disponendi scilicet post mortem, & de juribus Ecclesiasticis.

Benè verum est, quod si fundator legem adjiciat, ut in casu Apostolicæ derogationis, redditus per eum assignati non pertineant ad provisum, sed in alios usus convertantur, talem legem servandam esse firmavit *Rota in Ianuen. Beneficii 28. Iunii 1624. coram Vbaldo*, & latius *in Fanen. Cappella 21. Iunii 1646. coram* 40
Roias, inter suas *decis. 294.* Unde propterea hæc reputatur bona cautela; Melior tamen est altera in præcedentibus insinuata, atque à me sæpissimè consulta, ut fiant erectiones cappellaniarum verè manualium absque aliqua Ordinarii auctoritate, tanquam in forma legati pii, cùm in eis omnia præmissa, omnesque aliæ beneficiales regulæ cessent.

Quid autam requiratur, ut suffragetur derogatio pro medietate, habetur in præcedentibus, ac etiam *infra disc. 71.*

In iis verò casibus, in quibus juspatronatus, ut supra, cadat sub reservationibus, vel affectionibus, seù quod alias ei derogetur, putà ob vacationem in Curia, tunc intrat quæstio, an Papa adhuc ligetur qua- 41
litate passiva, ut scilicet conferre teneatur certo generi personarum in limine fundationis vocato; In hoc autem nulla est quæstio potestatis, quando clara voluntas adsit, quoniam sicuti Papa derogare potest jurispatronatus activo, ità etiam passivo, cùm nulla subsit differentiæ ratio, quoniam ut suprà, ac etiam *disc. seq.* dictum est, juspatronatus provenit ex mera gratia Ecclesiæ, & legis positivæ, cui Papa derogare potest; Ideòque remanet solùm quæstio voluntatis ex generaliter deductis *decis. 153. num. 6. 185. num. 2. & seqq. & 352. par. 6. recent.* & in aliis; Adhuc tamen in his terminis jurispatronatus, pro regulanda voluntate, seù operatione generalium derogationum, procedendum videtur, cum eisdem distinctionibus jurispatronatus activi, an competat ex gratia, vel ex justitia, & an sit laicale, vel ecclesiasticum, cum differentia inter gratiam, & justitiam ratione facilioris, vel difficilioris voluntatis.

† NOtatum est suprà *ad discur. 2.*

De provisionibus beneficiorum, seù resignationibus, vel permutationibus, aliisque gravaminibus sine consensu patronorum, quando valeant; Et quatenùs non, an fiat locus novæ præsentationi necnè.

SUMMARIUM.

6 1 *Provisio ad benef. jurispatronatus ecclesiastici est valida, etiam sine ejus mentione, vel derogatione, idemque in laicali, ex jure speciali.*

2 *Secùs in laicali ex jure communi ratione fundationis, vel dotationis, quamvis provisio esset motu proprio.*

3 *Et quamvis esset de illis provisionibus in quibus solet de facili derogari, nam adhuc ea requiritur.*

4 *Atque ita provisus non est legitimus contradictor instituto ad præsentationem.*

5 *Sufficit ad hunc effectum quasi possessio, ex qua resultat præsumptio, quod sit juspatronatus ex fundatione, vel dotatione.*

6 *Non est nullus actus ipso jure, sed annullandus ope exceptionis quatenus patronus opponat, & præsentet, alias substinetur.*

7 *An in hoc, resignatio ad favorem differat à simplici provisione.*

8 *Quid in permutatione, quæ fiat coram Ordinario?*

9 *Neque unio fieri potest, quamvis fieret seminario.*

10 *Idem in suppressione, vel dismembratione.*

11 *Quod neque possit erigi in Collegiatam.*

12 *Si erigatur in Collegiatam, vel Cathedralem, adhuc patrono remanere jus præsentandi ad Canonicatus.*

13 *Quod declaratur.*

14 *In reservatione pensionis, an requiratur mentio jurispatronatus, & consensus patroni.*

15 *In reservatione pensionis, quæ fiat super beneficio de jurepatronatus Regio, requiritur specialis mentio, quia sit difficilius.*

16 *De materia litigiosi remissivè.*

† 17 *De permutatione sine consensu Patroni.*

DISC. LXVI.

RElenta distinctione, de qua *disc. præced.* inter juspatronatus ecclesiasticum, & laicale, ac istius subdistinctione, inter laicale ex jure speciali, quale dicitur illud, quod competit ex consuetudine, vel privelegio, & alterum ex jure communi, quale est illud ex fundatione, vel dotatione, seù etiam mixtum, in quo justitia, seù causa onerosa præponderet, & è contrà.

Regula generalis est, ut quoties juspatronatus est tale, quod cadat sub reservationibus, ac affectionibus Apostolicis, valida etiam sit provisio eadem Apostolica
1 lica auctoritate facta, etiam sine aliqua jurispatronatus mentione, vel speciali derogatione ex eisdem auctoritatibus *dicto disc. præced.*

Econversò autem, quando juspatronatus est, tale, quod non cadit sub regulis & reservationibus, certum est, ut quæcumque provisio, vel alia dispositio facta de beneficio absque speciali mentione derogationis jurispatronatus, invalida sit, atque habeatur
2 pro infecta, quamvis provisio esset motu proprio, *Cardinal. cons. 69. Lap. alleg. 96. Covarr. practicar. cap. 36. num. 1. Paris. de resignat. lib. 2. quæst. 4. numer. 35. & seqq. Lotter. lib. 2. quæst. 10. numer. 78. & seqq. & Rota decis. 168. part. 10. recent. numer. 47.* ubi latè concordantes & communiter; Idque verum quamvis
3 versaremur in casibus, in quibus Papa soleat juripatronatus derogare, puta per vacationem in Curia, sive in casu permutationis, vel resignationis, aut coadjutoriæ, vel simili gratia, quoniam solet quidem Papa id facere, sed debet constare de hac voluntate, & non aliàs, ideóque, Aliud est, quod Papa soleat derogare, atque sit facilis; Aliud verò, ut non facta mentione hujus qualitatis, actus sit invalidus ex defectu intentionis.

Adeoque invalida est, quod ita provisus dici non possit legitimus contradictor præsentato, ac instituto ex copiosè deductis *dicta decis. 168. par. 10. rec. n. 48.*

Cadente quæstione, an ad effectum hujusmodi invaliditatis constare debeat de titulo, quodque sit patronatus competens de jure communi, vel potius sufficiat quasi possessio in jure præsentandi; ex qua oriatur præsumptio, quod sit ex fundatione vel dotatione, & quoties non agatur de Potentibus, in quibus præscripta est certa forma sub decreto irritanti, unde propterea sola possessio non sufficit, ut suprà *discurs.* 58. in privatis verius est, ut ex sola possessione, dicta præsumptio resultet, unde intrent termini *text. in cap. consultationibus, Cardinalis d. consil. 69. cum concord. per Lotter. d. quæst. 10. num. 78. & sequen. decis. 494. n. 4. part. 3. recent. Aurien. parochialis 28. Aprilis 1653. Pentingerio & 6. Februarii 1654. Zarata,* & advertitur suprà *disc. 63.* ubi de possessione, ejusque effectibus. 4 5

Procedit tamen conclusio circa provisionem, quatenùs patronus infra terminum à jure statutum præsentet, suoque jure utatur; Si enim labatur terminus, unde ejus jus cesset, tunc provisio substinetur, quasi quod non sit nulla ipso jure, sed ope exceptionis, si & quatenùs patronus contradicat, aliumque præsentet, idque non solùm in provisione Apostolica, sed etiam ordinaria, *Paris. dicta quæst. 4. num. 17. & 21. Rota decis. 152. num. 7. & sequen. part. 3. recent.* Et in terminis resignationis ad favorem *decis. 186. num. 6. & 213. num. 3. & 4. & per totum part. 6. recent. Garz. par. 11. cap. 2. num. 16. cum sequen.* 6

Licèt enim in casu resignationis, ubi actus fiat coram Ordinario; Id non admittatur; Attamen non provenit ex eo, quod resignatio habeat aliquid speciale, ac differat à provisione (cum potius in illius quàm in istius casu, concedi soleat derogatio,) sed provenit ex defectu potestatis Ordinarii, coram quo fieri non possunt resignationes ad favorem certæ personæ, quod non nisi coram Papa fieri potest *Garz. dicto cap. 19. num. 23. Rot. decis. 190. num. 4. part. 5. recent. & passim.* 7

Hinc proindè, quæstiones circa actus, qui fiunt coram Ordinario, cadunt potius in casu permutationis, quæ coram eo fieri potest: Tunc etenim si fiat spretis patronis, quorum consensum, utpotè injustè denegatum Ordinarius non suppleverit, intrat quæstio, an resultet nullitas actus cum vacatione, adeo ut fiat locus novæ præsentationi, vel potius permutantibus detur regressus ad propria beneficia, perindè ac si permutatio facta non esset; Et quatenùs iste regressus detur, an sequatur propria auctoritate, ac jure primævo, vel requiratur nova provisio; Super hoc autem variæ habentur opiniones de facili conciliabiles, cum distinctione, an adsit spretus positivus & culposus, qui redoleat delictum productivum pœnæ privationis seù amissionis necnè, ex iis quæ super hoc puncto permutationis habentur suprà *discur. 44.* ex *decis. 152. & 190. part. 5. recent.* quæ sunt in hac materia magistrales, & cum quibus proceditur in *decis. 249. part. 10.* revocatoria alterius, quæ habetur *in ead. part. 10. decis. 68.* ubi de infectione actus ob non factam mentionem jurispatronatus passivi, quod sonat in idem, ob rationis identitatem, unde quæ habentur in activo, procedunt quoque in passivo. 8

Nedum autem invalida est provisio, vel resignatio, sive permutatio ipsius beneficii, verùm etiam unio, quæ fieret etiamsi esset ad favorem Seminarii, juxta formam Concilii, seù ex alia justa causa *Paris.*

dicta

dicta quæst. 4. *num.* 11. *Garz. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 302. *cum sequen. Latter. dicta quæst.* 8. *num.* 94. *Rota decis.* 505. *num.* 5. *part.* 5. *recent.* cum aliis per *Adden. ad decis.* 373. *in fine par.* 4. *recent. tom.* 2. Idemque ex rationis identitate, in suppressione, vel dismembratione, alioque actu præjudiciali; Si enim etiam in beneficiis liberæ collationis habemus, quod in sop-
10 pressionibus, vel dismembrationibus desideratur consensus Rectoris, vel parochianorum, aut alterius interessati, ex deductis apud *Otthob. decis.* 6. & latius *decis.* 224. *par.* 10. *rec.* ut sub *tit. de alienat. & contract. disc.* 1. & sub *tit. de paroch. disc.* 35. Multò magis desiderandus est consensus patroni in Ecclesia non libera.

Et quod neque Ecclesia patronata possit mutare statum in melius, & consequenter non possit erigi in
11 Collegiatam sine consensu Patroni, vel ejus derogatione *Latter. d. lib.* 2. *q.* 8. *n.* 95. Si autem dicta erectio fiat in Collegiatam, vel in Cathedralem, facta censetur absque patroni præjudicio, & consequenter sibi remanet jus præsentandi ad Canonicatus, eo modo, quo sibi competebat in jure præsentandi unum, vel plures
12 Rectores beneficiatos. *Seraph. decis.* 1443. *Buratt. decis.* 172. *n.* 30. & 31. ubi quod secùs sit in Prælato, quamvis pro ejus mensa, seù dote aliqui Ecclesiæ fructus assignentur.

Verùm respectu Canonicatuum, eatenùs dicta
13 conclusio recipienda venit, quatenùs agatur de illis Canonicatibus qui erecti, ac fundati sunt de ipsius Ecclesiæ patronatæ bonis ac redditibus, secùs autem quod eos, qui ex beneficiis liberæ collationis, seù ex aliis bonis erecti essent, cum in eis patronus nullum jus habeat, dùm cessat ratio subrogatorum &c., ut cæteris relatis habetur *decis* 31. *part.* 10. *recent.* edita *in Nuscana Canonicatus*, de qua *sub tit. de beneficiis discurs.* 27. ubi quod licet regulariter provisio Canonicatuum in Collegiata facienda sit ad electionem ipsius Collegii, secùs tamen est, ubi Canonicatus, vel in toto, vel in parte erecti non essent ex bonis & redditibus ipsius Ecclesiæ, sed ex beneficiis liberæ collationis, ita à pari &c.

Quo verò ad reservationem pensionis; Regula est ut isto actu consensus patroni non desideretur, sub eo tamen requisito, ut ista qualitas patronalis
14 exprimatur, seù aliàs constet, quod Papæ innotescat, *Seraph. decis.* 1264. *numer.* 1. *Rota dicta decis.* 186. *num.* 4. & 213. *numer.* 10. *par.* 6. Cum enim iste actus non fiat nisi à Papa, (cum non de facili detur casus validæ reservationis pensionis in Ordinario, (Hinc accedente scientia, videtur adesse implicita derogatio consensus non aliàs requisiti, dum nullum adest præjudicium circa jus præsentandi in benefi-
15 cio. Ubi verò ageretur de jurepatronatus Regio, desideratur istius qualitatis mentio specialis, ex ea ratione, quod huic patronatui non solet ita de facili derogari uti fit in illo privatorum, ut apud *Buratt. decis.* 343. *num.* 1. Et conferunt in idem, quæ habentur supra *discurs. præcedentibus.*, circa derogationem in casu vacationis in Curia, seù ex alia causa ob quam illa de facili concedatur, quod licèt
16 Papa possit, non tamen soleat derogare juripatronatus Regio, super quo cadit quæstio, de quo *disc. sequenti*, an illud cadat sub derogatione, vel prohibitione resultante à dispositione textus *in cap.* 1. & 2. *ut lit. pend. in sexto.*

† DE permutatione sine consensu patroni agitur suprà *disc.* 44.

De attentatis in materia jurispatronatus, quomodo & quando intrent, tam quoad ipsos præsentatos de beneficio contendentes, quàm quoad patronos super impedimento juris præsentandi, ad materiam *tex. in cap.* 1. & 2. *ut lite pendente in sexto.*

SVMMARIVM.

1 *De attentatis inter ipsos litigantes super beneficio ratione appellationis remissivè.*
2 *De materia text. in cap.* 1. & 2. *ut lite penden. in sexto, quod in beneficio litigioso non possit fieri præsentatio.*
3 *Etiamsi vacatio sequatur per mortem civilem, seu aliàs quàm per mortem naturalem.*
4 *Ac etiamsi fieret cessio litis, seu causæ.*
5 *Quod ubi durante termino, & per accumulationem collitigantis.*
6 *An regula procedat ubi collitigantes veniant diverso jure, unus scilicet præsentationis, & alter liberæ collationis, & an differat provisio Ordinarii à provisione Apostolica.*
7 *Lis calumniosa non attenditur.*
8 *Si non intrat regula in beneficiis liberis, multò minus in illis de jurepatronatus.*
9 *Non intrat ubi lis est inter patronos vel collatores super jure præsentandi, vel conferendi.*
10 *Declaratur quando persona patroni, vel præsentati respectivè existens in lite faciat beneficium litigiosum.*
11 *Quando dicatur inducta, vel extincta lis remissivè.*
12 *An cesset regula per statutum, vel consuetudinem, aut legem fundationis.*

DISC. LXVII.

ATtentatorum inspectio dupliciter cadit in hac 1
materia iurispatronatus, primo scilicet circa ordinem judiciarium inter præsentatos de beneficio contendentes, & an institutio uni concessa dicatur actus judicialis, vel extrajudicialis, adeo ut intret necnè appellatio suspensiva, cujus ratione gesta post illam interpositam, sive pendente illius termino sint attentata, & de hoc habetur particulariter actum supra *in Nullius Baren. disc.* 51. ubi etiam insinuatur, quid dicendum sit in casu executionis litterarum Apostolicarum super provisione ad favorem unius ex præsentatis occasione derogationis medietatis, vel alterius partis vocum.

Altera verò attentatorum species est illa, quæ resultat in præjudicium in ipsorum patronorum, ne in beneficio litigioso exercere valeant jus præsentandi, quod eis aliàs competit, unde propterea non obstante patronali qualitate, ità beneficium cadat sub Apostolica reservatione, vel affectione, juxta terminos textus *in cap.* 1. & 2. *ut lite penden. in sexto*, cum ibi communiter notatis; Licet enim isti Canones in littera disponant de beneficiis electivis, contra eos, quibus competit jus eligendi: Attamen receptum est procedere etiam in beneficiis jurispatronatus quamvis laicalis, & competentis de justitia, seù de jure communi ex causa fundationis, vel dotationis in præjudicium habentium jus præsentandi; idque non in ratione extensiva, ut aliqui crediderunt, sed potius intensiva, & comprehensiva, quasi quod casus electionis stet demonstrativè, ac propterea, non littera, sed ratio attendi debeat, juxta *cons. Calderin.* 1. *ut lite penden. & al. leg.* 22. *Lapi cum concord. per Adden. ad Lap.* ibidem *Cassad. decis.* 3. *eod. tit. ut lit. pend. Lancellot. de attentatis par.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 669. *Lotter.*

ter. lib. 2. quæst. 20. num. 3. Rota apud Coccin. dec. 426. num. 1. Cavaler. decis. 126. & 280. pariter in principio, *Buratt. decis. 997. num.* 1. ubi *Adden. decis. 559. numero 13. & sequen. par. 4. recen. tom. 3.* & frequenter, cum regula hodie non admittat amplius quæstionem, cadentem solùm super ejus limitationibus, seù declarationibus, & habetur etiam *sub tit. de Beneficiis disc. generali* 92. ubi agendo de materia beneficii legitiosi in genere, agitur etiam de ista materia jurispatronatus, cum in proposito iidem ferè in omnibus intrent termini, ac regulæ procedant, ideoque necessitas cogit sub una, & altera materia, contrà stylum, ac genium, aliqua repetere.

Atque, ut ibidem quoque advertitur, dicta regula procedit in quacumque vacatione, non solum per mortem naturalem collitigantis, sed etiam civi-
3 lem resultantem à renunciatione, privatione, professione in Religione, assequutione alterius incompatibilis, vel simili, *Lap. d. alleg. 22. Lancellot. loco supra citato nu. 682. Garz. par. 5. cap. 9. num. 219. Buratt. dec.* 39 Quinimò si cessio fieret, non beneficio, sed causæ, & liti simpliciter, adhuc idem dicendum est,
4 *Lancellott. par. 1. cap. 3. de attentatis à tertio n. 103. & seqq. Gonzal. ad reg. 8 glos. 51. n. 112. Cavaler. decis. 559. n. 1. & communiter.*

Ampliatur secundò, quamvis adhuc duraret terminus iuris, in quo collitigantes præsentari fuerant; Quamvis enim patronis laicis durante termino, ac re integra, detur facultas accumulandi cum declarationibus de quibus supra *in Compostellana disc.* 43.
5 Attamen inter alias restrictiones est ista, ubi lis jam inter præsentatos introducta est, *Lancellott. d. par. 2. cap. 4 in præfat. n. 668. cum sequen. Lotter. lib. 2. quæst. 20. n. 2. Barbos. alleg. 72. n. 162. Adden. ad Buratt. decis. 942. n. 7.* Idque verum, quamvis accumulatio fieret in uno ex ipsis collitigantibus, quoties sunt plures, adeo ut resultet idem effectus; quod tendat in alterius præjudicium, *Lancellott. ubi supra n. 684.* cum aliis de quibus *d. disc.* 43.

Ampliant aliqui idem procedere, quamvis lis super beneficio non esset inter præsentatos ex eodem præsentationis jure venientes, sed esset inter eos qui litigarent diverso jure, putà quia unus contenderet
6 de institutione in vim præsentationis in beneficio de jurepatronatus, alter verò in vim provisionis Apostolicæ, vel Ordinariæ de beneficio tanquam libero, ita tamen quod ita provisus dici valeat, ut efficiatur beneficium litigiosum, *Seraph. decis. 990. Cavaler. decis. 126. Coccin. decis. 426. & in aliis*; Quæ tamen loquuntur de proviso Apostolico, unde propterea aliàs fuit dubitatum, an dicendum sit de proviso per Ordinarium, ob eam diversitatis rationem, quod Ordinarius ità posset supplantare patronos dando collitigantem ab eo provisum, ut ex *Ricc.* motivat *Barbos. d. alleg. 72. n. 162.*

Advertebam tamen istam dubitationem non videri probabilem: Aut enim provisio Ordinarii tanquam de libero non habet probabile fundamentum, adeo ut intret dicta ratio affectandi supplantationem patronorum sub prætextu litis; & tunc non resultaret effectus, ex limitatione quam regula pati-
7 tur, ubi lis esset calumniosa, seù aliàs affectatè, & in fraudem mota, *Cavaler. d. decis. 126. n. 4. Buratt. dec. 927. n. 10.* ubi *Adden. n. 15.* Aut est justa & probabilis, & tunc non videtur subesse ratio differentiæ inter provisum Apostolicum, & provisum ab Ordinario; Potissimè quia non de facili præsumenda est ista fraus in Ordinario ob cessantem ejus utilitatem, dum contingente casu vacationis ipse non posset providere, sed intrat affectio Apostolica, atque in materia falsitatis, seù alterius fraudis, principaliter inspicitur interesse ejus de quo suspicio habetur, quod falsitatem, vel aliâ fraudem commiserit, cum sua utilitate non de facili hujusmodi crimina committi soleant, ut *sub tit. de testament.*

Procedunt hæc præsupposita tali lite inter contendentes de institutione, seù adjudicatione beneficii, adeò ut istud dici valeat litigiosum, unde propterea 8
intrent termini generales tam ad materiam istorum Canonum *cap. 1. & 2. ut lite penden. in sexto*, quàm etiam ad alteram Regulæ *de subrogandis*, ex deductis in sua materia *sub tit. de Beneficiis*, quoniam si regula non intraret in beneficiis liberæ collationis, multò minus & absque dubio in istis de jurepatronatus.

Hinc proinde si lis esset principaliter inter patronos super pertinentia jurispatronatus ac præsentandi, Sive inter patronum & Ordinarium super existentia juris-
patronatus, & tunc tam circa petitorium, quàm etiam 9
circa possessorium, non intrat dictorum Canonum dispositio, quamvis illi qui præsentati, vel respectivè provisi fuerunt, essent in causa, accessoriè tamen adhærendo pro eorum jure, & interesse ob utilitatem quæ uni, vel alteri respectivè ab exitu causæ, ac victoria ejus auctoris resultaret; quoniam id non facit beneficium litigiosum, & consequenter non intrat dictorum Canonum dispositio, *Lap. alleg. 136. num. 2. & seq. cum concordan. per Lotter. d. quæst. 20. numer. 5. & sequen. Rota dec. 427. par. 1. rec. dec. 599. numer. 17. par. 4. tom. 3. apud Buratt. dec. 59. num.* 12. Quicquid dicat *Lancellot. d. cap. 4. num. 636. & 679.* ac etiam *num. 642. & 650.* circa distinctionem, an lis esset in petitorio, vel in possessorio tantùm, cùm utroque casu idem dicendum sit, juxta dictam allegationem *Lapi*, ut benè *Lotter. d. quæst. 20. n. 13. & n. 17. cum seq.*

E converso autem si lis principaliter esset inter ipsos præsentatos, vel respectivè provisos contendentes de
adjudicatione beneficii, atque patroni etiam essent in 10
causa, illis adhærentes, intrat regula juxta dictorum Canonum dispositionem, quoniam ex persona actoris judicium metimur, seu eorum qui sunt principaliter in causa, non autem eorum qui accessoriè, assistunt collitigantibus, pro eorum jure.

Quando autem, & quomodo dicatur introducta lis quæ faciat beneficium litigiosum, & quando illa dicatur extincta, seu cessata, adeò ut hic effectus cesset, non percutit hanc peculiarem materiam, sed genera-
liter illam beneficiorum quamvis liberæ collationis, 11
dum hæc beneficia jurispatronatus juxta unam opinionem per extensionem, seu assimilationem, & juxta alteram magis receptam per intentionem, seu comprehensionem sub dicta regula veniunt, idcircò de hoc habetur actum in dicta sua materia *de beneficiis in genere d. disc. 92.* ac etiam alibi occasione Regulæ *de subrogandis*, ubi etiam quando lis dicatur calumniosa, ita ut dictum effectum non causet.

Et circa facultatem præsentandi collitigantem superstitem ob cessantem rationem habetur *suprà d. disc. 43.*

Deducit etiam regulæ limitationem, *Lancellot. d. cap. 4. num. 693. & seq.* quando per Statutum, vel consuetudinem, seu legem fundationis in con-
trarium disponeretur, ista verò generalitas non 12
placet, ideoque dicti tres termini distinguendi sunt; Quatenùs enim pertinet ad Statutum, eatenùs id recipiendum est, quatenùs confirmationem Apostolicam in forma specifica habeat, sine qua inferior in iis quæ sunt expressè contra jus statuere non potest; ideoque nihil refert, quod per Constitutiones Synodales, vel aliud Inferioris Statutum ita disponeretur, quamvis istud talem longævam observantiam haberet, quod ex illa resultaret præsomptio confirmationis, cùm hæc confirmatio præsumpta censeatur in forma communi, *Buratt. decis. 6. num. 4.* Ubi verò agatur de consuetudine immemorabili cum suis requisitis benè probata, tunc id admittendum venit, ex pluries insinuata virtute, seu

opera

operatione immemorabilis, quod ejus vigore allegari potest quicumque tit. ilos de mundo melior, absque necessitate illum justificandi, ideoque allegari posset privilegium Apostolicum, seu lex de consensu Ordinarii adjecta in limine fundationis; Difficile tamen videtur dare in praxi hujusmodi consuetudinis praesumptionem.

Quando verò lex statueretur per legem à fundatore adjectam in limine fundationis cum consensu Ordinarii, tunc illa admittenda veniret ex generali propositione, de qua pluries in præcedentibus, quod patronus in limine fundationis adjicere potest leges, & conditiones, quamvis juri contrarias.

† DE attentatis in hac materia jurispatronatus habetur actum supra disc. 1. 43. & 51. Et generaliter de attentatis habetur sub tit. de Iudic. disc. 18.

SENEN. COMMENDÆ

Pro PHILIPPO DE VENTURIS

Cum SERGIO BERLINGHERIO.

Responsum ad casum, cum sensu veritatis.

An facultas data ultimo de linea, cui reservatum est juspatronatus commendæ nominandi alterum, exerceri valeat per eum qui non sit ultimus, sed ultimum gravare possit: Et aliqua de eisdem commendis, de quibus supra disc. 20. Et in concursu plurium nominationum, quæ debeat prævalere.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Nominatio facta per testatorem in bonis emphyteuticis impugnari non potest per hæredem, in illis ex propria persona succedentem.*
3 *Testator disponere potest de bonis propriis hæredis, eumque gravare.*
4 *Habens facultatem nominandi, vel eligendi in morte, an id facere possit in vita, vel aliàs ordinem pervertere, & n. 11.*
5 *Negativa procederet, ubi esset admixtum jus tertii.*
6 *Hæres obligatur etiam in juribus propriis observare factum defuncti.*
7 *Reservatio jurispatronatus quamvis ex titulo dotationis, vel fundationis, resultat ex mera gratia Ecclesiæ.*
8 *Leges adjectæ in illis fundatione servari debent.*
9 *Patronus in limine fundationis adjicere potest leges, & conditiones, licet juri contrarias.*
10 *Declaratur conclusio, de qua num. 9.*
11 *Facultas nominandi data ultimo de linea exerceri non potest per eum qui non sit ultimus.*
12 *Facta duobus concessione jurispatronatus præfertur habens consensum Ordinarii quamvis sit posterior.*
13 *Posteriores assensum Domini habentes, præferuntur anterioribus illo destitutis.*
14 *Nominatio semel facta an possit revocari.*

DISC. LXVIII.

FUndavit Joannes Dominicus Verruccius, cum authoritate M. Magistri, Commendam militarem
1 sancti Stephani, cum dote scutorum decem mille, sub reservatione jurispatronatus ad favorem sui ipsius ejusque descendentium, hisque non extantibus, vel defectis, ad favorem Danielis ex fratre nepotis, ejusque descendentium, & quatenus istius etiam linea deficeret, vel non extaret, ad favorem Canonici Augusti fratris tantùm, qui etiam commendam obtineret, ubi ob ætatem pupillarem, vel aliud impedimentum essent incapaces illi qui prius, cessante incapacitate, obtinere deberent, quodque ultimus superstes nominare posset successorem cum sua descendentia ex certo genere descendentium ex fœminis, istoque etiam defecto, commenda esset ad liberam dispositionem Religionis; Cum autem defuncto fundatore sine prole, Daniel superstes in pupillari ætate constitutus esset, hinc Augustus ad formam fundationis prohibentis suspensionem, (aliàs in hac Religione permissam,) de commenda investituram obtinuit, isque moriens scripto hærede eodem Daniele, illum gravavit ad acceptandum ejus testamentum, in quo inter cætera disposuit, ut ipso Daniele moriente sine filiis, vel istis quoque deficientibus, superstitibus quibusdam aliis cognatis, unus illorum, juxtà ordinem ab eodem testatore præscriptum, in dicta commenda nominatus censeretur; Moriens autem Daniel sine prole (cum dictum testamentum jam acceptasset) in commenda nominavit Philippum ex sorore nepotem, inter quem, & Sergium à dicto Augusto nominatum, & qui solus ex pluribus superstites fuerat, orta est controversia coram Magistratibus ejusdem Religionis, qualis nominatio attendi, ac prævalere deberet.

Fundabat Sergius ejus intentionem in speciali auctoritate, *Caldas in tract. de nomin. emphyt. par. 3. cap. 5. num. 18. cum seq.* ubi in specie quod si testator nominet alium in bonis emphyteuticis, quæ iure proprio spectarent ad hæredem, non potest iste nominationem impugnare ex conclusione deducta 2
ex *text. in l. cum pater ff. de legat. 2.* quod testator 3
disponere potest etiam de bonis propriis hæredis, illumque in eis, saltem ad limites hæreditatis ejusque commodi gravare, de qua conclusione, ultrà allegatos per *Caldas ubi supra*, plenè habetur apud *Duran. decis. 93. num. 5. & seq.* ubi quod nulla cadit quæstio super potestate, sed tota est voluntatis, ac habetur pluries actum *sub tit. de fideicomm. disc. 134. cum plur. seq.* ac etiam *in Romana hæreditatis de Spatis sub tit. de testam. disc. 42.*

Clarius verò, stante quod hæres testamentum prædictum expressè acceptaverat per publicum instrumentum, hypotheca, & guarantigia pro stylo munitum, unde propterea cessabat quæstio quæ aliàs cadere potuisset, quando ageretur de sola actione personali resultante à quasi contractu aditionis hæreditatis, iuxta ea quæ habentur *sub d. tit. de fideicomm. disc. 31.*

His tamen non obstantibus (cum sensu etiam veritatis Respondi Philippo majorem assistere probabilitatem, ejusque nominationem prævalere debere, quamvis ageretur de nominandi facultate, quæ ex privato testatoris iudicio in prophanis, ac in- 4
differentibus bonis ultimo deficienti de genere vocato concessa esset, quoniam ubi admixtum esse potest interesse tertii, cujus interest nominationem non nisi de tempore mortis, sive terminationis generis à testatore consideratæ fieri, verius est ut illa anticipatè quamvis ab eadem persona fieri non possit ad *text. in l. cum pater §. à filia ff. de legat. 2. Bart. Cast. & alii in l. unum ex familia ff. eodem*, & cæteri communiter plenè celati per *Rotam decision. 263. & 323. par. 2. recent. decis. 326. num. 19. & 20. par. 4. tom. 2. & in Firmana primogenituræ coram Verospio, dec. 96. & 98. post collect. Bondei*, editis in casu de quo *sub tit. de fideicomm. disc. 33.* quamvis enim in eo casu impugnando dictas decisiones difficultas habeatur, attamen illa non est super veritate conclusionis, sed super applicatione ex diversa facti qualitate, quia cessabat interesse tertii, cujus rationi conclusio innixa est; Interesse autem in præsenti certum erat, 5
nempè Religionis libertatem commendæ acquirentis,

reotis, ubi ultimos hujusmodi facultate oti negligeret, ideóque non poterat alter qui non erat ultimus, neque hanc facultatem habebat, illam exercere in tertij præjudicium, quo accedente cessant ea quæ habentur apud *Caldas ubi supra*, percutientia casum in quo agatur de solo interesse, ac præjudicio hæredis obligati etiam in juribus suis observare factum
6 proprij auctoris, juxtà dictam regulam *tex. in l. cum à matre, C. de rei vend.* secundum veriorem, ac hodie receptam opinionem, de qua apud *Franch. decis. 53. & 83.* cum aliis per *Buratt. & add. decis. 154. & 395.* rejecta contraria opinione *Grammatici decis. 93.* ut plurias in sua materia *sub tit. de fideic.* & alibi.

Verùm hæc dicebantur ad superabundantiam, quoniam omnis difficultas cessabat ex eo quod non versaremur in rebus indifferentibus, in quibus nominandi facultas proveniret ex privata concessione juxtà
7 supradictos terminos, sed in materia spirituali jurispatronatus, cujus reservatio quamvis ex titulo dotationis, vel fundationis, resultare dicitur à mera gratia, & benignitate Ecclesiæ ad alliciendos fideles ad fundandas, & dotandas Ecclesias ex deductis per *Vivian. de jurepatr par. 1. lib. 1. cap. 1. num. 35. & cap. 2. num. 8.*
8 & habetur supra *disc. 55.* ac frequenter, ideoque ubi talis reservatio cum certis legibus concedatur; earum limites transgredi non possunt, sed ea lex quæ initio adjecta est servari debet, ut pluries in præcedentibus; Quamvis enim receptum sit quod patronus in limine
9 fundationis adjicere potest leges & conditiones sibi visas, quamvis iuris dispositioni contrarias, ex deductis apud *Burati. & addien. decis. 21. 61. & 123.* attamen ut pluries in præcedentibus advertitur, id procedit cum duplici temperamento; Primò scilicet, ut id de
10 consensu Ordinarij, vel alterius superioris sequatur; Et secundò, ut in continenti, & priusquam alteri jus quæratur, quamvis ageretur de ipsomet primo fundatore, cui ex intervallo major competit facultas, quam successori, interpretandi scilicet eius dispositionem quando non omninò clara esset.

Et consequenter cum ex lege conventionis inter M. Magistrum, & fundatorem statutum esset, ut solum ultimus superstes hanc facultatem haberet, atque ut supra, Religionis interesset, ut in genere vocato, non
11 nisi per ultimum, lineæ fine imminente nominatio fieret, hinc proindè dicta intempestiva nominatio facta per penultimum de tempore quo omninò incertum erat, an linea prius vocata longam durationem habitura esset necnè, omninò infecta remanebat ex incongruitate temporis, & ex defectu personæ facientis contra legem fundationis, Ideoque dictæ nominationis infectio non proveniebat à solo interesse, vel præiudicio ultimi nominare debentis, cui factum proprij auctoris, vinculum, seù frenum inferret, sed proveniebat ab intrinseca infectione ipsius actus.

Atque hinc rectè instare dicebam ea, quæ pluries in præcedentibus habentur ex deductis *decision. 430.*
12 *par. 9. recen. decis. 238. par. 10. decision. 130. & 298. par. 11.* cum aliis *per Addent. ad decision. 46. par. 9. numer. 61. cum sequen.* ut facta duobus donatione, vel alia concessione iurispatronatus, una sine consensu Ordinarij, altera verò ipso munita, illa quamvis posterior attendi, ac prævalere debeat, istosque dicebam esse quæstionis terminos, quod scilicet secunda dispositio ultimi deficientis de hoc iurepatronatus, valida, & perfecta esset, utpotè cum assensu M. Magistri resultante ab ipsa lege fundationis, prior autem imperfecta, & invalida esset, utpotè dicto assensu, ac legitima facultate destituta.

Ponderando in idem ea, quæ habentur pluries *sub*
13 *tit. de feudis* præsertim *discursu 78. & sub titulo de Regal.* præsertim *disc. 10. cum seq. & sub tit. de emphyteus.* præsertim *disc. 58. & 44.* ut posteriores assensu Dominij habentes præferantur anterioribus illo destitutis, vel eumdem habentibus posteriorem, cum assensus sit, ille, qui animat, & informat, ejusque tempus veniat attendendum.

Hinc inhærendo laudabili Curiæ stylo non assumendi superfluas quæstiones, sed strictè immorandi 14
super puncto, ac terminis, præcisis non credidi necessarium assumere quæstionem revocabilitatis nominationis, de qua *Caldas de renovat. lib. 1. qu. 19. num. 37. Surd. cons. 264. num. 34. cum seq. Castil. lib. 5. controv. cap. 80. per tot. Petra super Rut. M. C. Vic. rit. 4. num. 18. Rot. decis. 17. num. 7 cum seqq. par. 11. rec.* ubi affirmativa tanquam verior firmari videtur, dum ex præmissis nulla subesse videbatur necessitas recurrendi ad motivum revocationis illius actus præcedentis, qui erat intrinsecè invalidus, ideoque in nulla consideratione habendus.

† Circa hanc materiam conferunt notata *sub tit. de fideic. ad disc. 55. & seqq.*

JUVENACIEN. PRÆPOSITURÆ

PRO

CAROLO DE CICCO

CUM MICHAELE ANGELO DE ANGELIS.

Discursus pro directione, ac veritate.

An prima Dignitas in Collegiata, quæ fit ad præsentationem, vel electionem Ecclesiasticorum, cadat necnè sub reservatione Regulæ quartæ, seù quintæ.

SUMMARIUM.

1. *Facti series.*
2. *Factum judicis injustè procedentis non tollit possessionem, & spoliato datur manutentio.*
3. *Possessor an & quando dicatur legitimus contradictor, remissivè.*
4. *Inhibitio intelligenda est ad limites commissionis.*
5. *Ubi inhibitio Rotalis præsentata est re integra, cessat omnis executor specialis.*
6. *Reservationes Apostolicæ cessant ob mortem Papæ, & restituitur jus ordinariæ provisionis.*
7. *Ob reservationem semel impressam durat affectio etiam post mortem Papæ.*
8. *Ut prima Dignitas in Collegiata cadat sub reservatione, qui valor sit necessarius.*
9. *Beneficia de jurepatronatus ecclesiastico cadunt sub Regula octava seu nona.*
10. *Non cadunt laicalia ubi essent ex donatione, vel fundatione.*
11. *Ubi agitur de dotatione, vel fundatione, juspatronatus ipso jure resultat, nisi expressa remissio accedat.*
12. *Declaratur quando id procedat.*
13. *Aliud est eligere, aliud præsentare.*
14. *Provisio Dignitatum, & Canonicatuum in Collegiata, facienda est ad electionem ejusdem Collegii.*
15. *Servitus in dubio non præsumitur.*

DISC. LXIX.

PAvo de Grisis Civitatis Juvenacij Episcopus Papian. & Papæ Referendarius, de anno 1397. in Pontificatu Bonif. IX. in dicta Civitate eius patria, proprio ære, fundavit, ac dotavit Ecclesiam sub invocatione Spiritus Sancti, cum Collegio unius Præpositi, & sex Canonicorum, & cum exemptione, auctoritate Apostolica concessa à iurisdictione Ordinarii, pluribus adiectis legibus, ac ordinationibus, Apostolica etiam auctoritate munitis, inter quas (ad rem facient,) ut contingente Præposituræ vacatione, ad electionem Canonicorum, per ibi vicinum Archiepiscopum 1

piscopum Barensem provideri debeat; Cum autem de mense Martij 1670. vacante Sede Papali per obitum *Clem.IX.* dicta Præpositura vacaverit per obitum possessoris, atque ad formam fundationis, Canonici elegerint Carolum à dicto Archiepiscopo provisum, pacifica etiam possessione subsequuta, deindéque Michael Angelus à novo Pontifice *Clem.X* in vim Constitutionis *Pauli II.* & *Regulæ 3. seu 4.* de dicta Præpositura tanquam prima Dignitate, ideoque, reservata provideri obtinuerit expeditis etiam litteris; Cum Carolus possessor curasset committi causam in Rota, ac obtinuisset solitam inhibitionem, eamque impetranti notificari hoc tamen non obstante per executorem in eisdem litteris deputatum, dicto Carolo expulso, in possessionem immissus fuit; Quare pro parte ejusdem Caroli consultus fui pro directione, ac etiam super bono jure, & an expediret causam in Rota prosequi, vel deserere.

Distinguendo autem duas inspectiones; unam ordinis, pro directione causæ in possessorio, pendente discussione petitorii, Et alteram in meritis; Quatenùs ad primam pertinet, dixi inspiciendum esse, an exequutor processerit legitimè citato ipso Carolo possessore necne, quoniam si dicta citatio non adesset, planum remanebat, ut possessori non citato danda
2 esset manutentio, non obstante expulsione facto judicis, cum istud, quando est nullum, vel notoriè injustum, dicatur spoliativum, ideoque non tollat possessionem saltem civilem, cujus ratione etiam interdictum retinendæ competit, ut apud *Gregor. decis.9. nu.4. decis.314.n.3. & seq. par.10 rec.* & satis frequenter cum sit principium hodie planum, de quo pluries in sua materia *sub tit. de Beneficiis, & sub tit. de judic.*

Quatenùs verò executor possessorem citasset, adeo ut ser.ser. executionem demandasset, tunc intraret inspectio super attentatis, quæ dupliciter considerari poterant; Primò nempe, an possessor dici posset legi-
3 timus contradictor juxta ea quæ in hac materia legitimi contradictoris habentur pluries *d. tit. de Beneficiis,* præsertim *disc.73.* quoniam si esset legitimus contradictor, tunc causa esset appellabilis, & consequenter executio post appellationem, vel infra tempus datum ad appellandum remanebat attentata; Et secundo ra-
4 tione inhibitionis Rotalis notificatæ impetranti.

Quamvis enim commissio, cujus vigore illa prodiit, contineret clausulam *sine præjudicio litterarum Apostolicarum,* ad cujus limites inhibitio afficit, ideoque non causat attentata ex deductis *per Gregor. & add. decis.19. nu.9. & 11. & sæpius.*

5 Attamen dicebam, observandum esse in facto, an dicta inhibitio præsentata esset re integra, priusquam scilicet litteræ præsentatæ essent executori, cujus jurisdictio adhuc firmata non esset, cum tunc ob præventionem causæ in Rota, cesser omnis executor specialis juxta dispositionem *Clem. Auditor de rescriptis* ex pluries deductis in dicta sua materia sub *tit. de beneficiis;* Non tamen desuper maturum judicium efformari potuit, cum illud penderet ab inspectione
6 actorum.

Quò verò ad alteram inspectionem in meritis negotii principalis; Quamvis aliqui desuper consulti in partibus, insisterent super cessatione Apostolicarum reservationum ob mortem Papæ, quodque propterea antiquum jus ordinariæ provisionis restitutum esset, ut advertitur *dicto tit. de benef. disc.1. & in aliis;* Attamen, posito quod Dignitas vigentibus Cancellariæ Regulis, sub dicta Regula tertia, seu quarta, caderet, fragile fundamentum erat, quoniam ob reservationem se-
7 mel impressam, durat affectio juxta firmata per *Rotam apud Merlin. decis.192.* & in dicta sua materia *sub tit. de benef.*

Quare solidum fundamentum in eo constituendum esse dicebam, quod cùm ageretur de Dignitate principali in Collegiata, concurrere deberet valor in eadem Regula præfinitus, excessus nempè decem florenorum auri, sub dicto valore cadentibus tantùm illis
fructibus, quæ ex sola ratione beneficij, nulla ratione 8
habita interessentiæ, ac servitii personalis obtinentur, ut dicto *tit. de benef. disc.90.* & suprà *hoc eodem tit. disc. 10. & alibi;* ideóque ex hac facti circumstantia adhuc ignota, causæ exitum nimium pendere dixi, cum cessante dicto valore, (ut probabile credebam, attento regionis frequenti usu, ut ferè totum ratione servitii, ac per punctos obtineantur,) ità cessabat necessitas assumendi aliam quæstionem, de qua infra.

Ubi verò istud motivum non assisteret, quia nempè valor comprehensionem sub dictæ Regula induceret, tunc intrabat alia inspectio, an dicta qualitas, ut hoc beneficium ex fundationis lege, ad Collegii præsentationem, vel fundationem providendum esset, causaret exemptionem à dicta Regula; Ubi enim ageretur
de reservatione resultante, *a Regula octava, hodie nona,* 9
tunc planum esset, quod reservatio intraret, dum eadem Regula in verbis loquitur de beneficiis electivis, sive ad præsentationem personarum ecclesiasticarum, ut advertitur pluries in præcedentibus, præsertim *discurs. 65.* super comprehensione beneficiorum de jurepatronatus ecclesiastico sub dicta Regula.

Verùm, quia ista Regula hujusmodi mentionem 10
non habet, eademque pariformiter agit de alia reservatione ratione familiaritatis, atque in hac parte videtur, quod ista non comprehendat beneficia de jurepatronatus quamvis ecclesiastico, quoties sit ex fundatione, vel dotatione, ut habetur *sub tit. de benef. disc.6.* & insinuatur *supra disc. 65.* Hinc proinde advertebam, quod idem in hac altera specie dicendum esset, dum eadem est dispositio, quæ omnia sub ea contenta pariformiter determinare debet juxta vulgare axioma; Quamvis enim supra *discurs.10.* tanquam certa supponatur comprehensio, attamen id provenit quia ibi agitur de jurepatronatus ex gratia.

Adhuc tamen, non levis difficultas superesse videbatur ex eo, quod fundator, neque sibi, neque alteri reservationem jurispatronatus fecisset; quamvis enim,
ubi agitur de dotatione, vel fundatione, dicta reserva- 11
tio subintelligatur de jure, quoties expressa remissio non accedat, ex deductis supra *discurs. 55.* Attamen id procedit favore ipsius fundatoris, ejusque hæredum,
non autem tertii omnino extranei, ut in præsenti, 12
quoties id non exprimatur, cum nullus accedat titulus, cujus ratione id prætendi valeat, unde propterea, defectis fundatoris hæredibus, Ecclesia libertatem acquisivit ab eo jure, quod aliàs ex fundatione, vel dotatione, & fortius ex utraque simul, quæsitum esset.

Et quamvis Collegio reservata fuerit facultas eli-
gendi, non exinde tamen ad qualitatem jurispatrona- 13
tus inferendum venit; Tum quia de stricta juris censura, aliud est eligere, aliud verò præsentare, quamvis aliquando isti termini confundi soleant, ac promiscuè adhiberi, ut *supra hoc eod. tit.* & sub aliis *de benef. & de paroch.* non semel advertitur, licet hoc sit leve fundamentum, quale pro meo sensu est regulariter illud, quod solæ verborum formalitati innixum est.

Tum clarius, quoniam juris communis dispositione attenta, provisio Dignitatum, & Canonica-
tuum in Collegiata, facienda est ad electionem 14
ejusdem Collegii ex iis, quæ cæteris relatis habentur *decis. 31. part. 10 recent.* edita *in Nuscana Canonicatus,* de qua *sub tit. de benefic. discurs. 17.* ubi de hujus conclusionis declarationibus; Et consequenter fundator, aliud facere noluit, nisi ita exprimere, id quod de jure inerat, eo modo, quò in Dignitatibus, & Canonicatibus Cathedralis exprimeretur, ut provideri deberent ad simultaneam Episcopi, & Capituli, cum id non tollat beneficii libertatem,
neque patronalem qualitatem, vel servitutem indu- 15

cat, istaque subintelligenda non sit, quoties alter possibilis, seu compatibilis intellectus dati potest, ex regula, quæ in dubio pro libertate facit; Post hæc verò scripta certificatus fui, quod verè dictus valor non adesset, ideoque dixi omnem difficultatem ità cessare.

† DE reservationibus Apostolicis in materia jurispatronatus notatum est supra *ad disc. 2.*

NERITONEN. ABBATIÆ

Pro GEORGIO CASTRIOTA

Cum IOSEPHO MARIA MAROMONTE

Casus decisus per Rotam pro Josepho Maria, pendet revisio.

De interpretatione voluntatis fundatoris super jurepatronatus passivo; Et quando dispositio particularis ad favorem unius in uno casu, extendatur ad alterum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Habens juspatronatus activum alterare non potest legem fundationis super jurepatronatus passivo.*
3 *Habens jus præsentandi potest præeligere etiam remotiorem de genere vocato.*
4 *Vulgaris expirat primo adeunte.*
5 *Ubi voluntas testatoris est dubia defertur testibus, licet eorum numerus sit insufficiens ad ultimas voluntates.*
6 *Quando dictus minor numerus sufficiat.*
7 *Ubi agitur de voluntate ambigua, sufficiunt etiam testes singulares.*
8 *De conclusione, de qua num. 4.*
9 *Non implicat sub vulgari comprehendi compendiosam, & dari extensionem de casu ad casum.*
10 *Non verborum formula, sed voluntas verisimilis est attendenda.*
11 *De interpretatione fundatoris super jurepatronatus passivo.*
12 *Provisio in casu incapacitatis, an trahi debeat ad casum mortis naturalis.*
13 *De ætate requisita in præsentatis ad beneficia de jurepatronatus.*
14 *Quando in dispensatione super ætate exprimi debeat beneficium esse debitum a certo genere? & num. 16. & 18.*
15 *Gratia Principum intelligenda veniunt, sine præjudicio tertii, præsertim in Papa.*
16 *Declaratur conclusio, de qua num. 14.*
17 *Vacato beneficio de jurepatronatus passivo, nullum jus vocatis quæri dicitur durante termino ad præsentandum.*
18 *De eadem conclusione, de qua num. 14.*

DISC. LXX

1 OCtavius Castriota, institutis hæredibus, Carolo, & Alexandro fratribus, mandavit ex aliquibus ejus bonis erigi Abbatiam, ad quam nominavit eumdem Carolum jam clericum in sacris, eoque nolente acceptare, seù ex quavis causa inhabili effecto, nominavit Georgium filium Baronis Pauli agnati, cui post mortem dictorum fratrum (de prole desperatorum) ejusque descendentibus juspatronatus activum reliquit, sub ea lege, ut alternatis vicibus præsentari deberent illi de utraque masculina, & fœminina linea; Cumque sequuta erectione, Carolus institui curasset, ejusque morte sequuta, adhuc superstite dicto Alexandro quamvis in longè graviori ætate constituto, hic Josephum Maria ex sorore nepotem præsentasset; Hinc orta est controversia inter hunc præsentatum, ac Georgium à testatore vocatum, & introducta causa *in Rota coram Tan* sub diebus 11. *Februarii* 1669. & 16. *Iunii* 1670. pro Josepho Maria prodierunt resolutiones, adversus quas concessa coram eodem nova audientia, & reproposita causa, dilata fuit resolutio, ac rescriptum quod formiter examinarentur testes testamentarii, per quorum attestationes in hac ultima disputatione exhibitas, ex hac parte Georgii probari prætendebatur testatoris voluntas super ejus vocatione, non solùm in casu, quò dictus Carolus non acceptaret, sive aliàs incapax efficeretur, sed etiam in casu, quò acceptaret, ac posteà moreretur.

Quamvis autem controversia concernat materiam jurispatronatus passivi, cujus ratione veniebat Georgius tanquam vocatus à fundatore, impugnando præsentationem factam ab eo, quem non dubitabatur habere jus præsentandi; Attamen nulla cadebat juris quæstio in hac peculiari materia, dum ex hac parte non controvertebatur, juspatronatus passivum in præsentante, minusque per scribentes in contrarium negabatur conclusio, de qua pluries in præcedentibus, ut scilicet habens juspatronatum activum, 2
alterare non possit legem fundationis super jurepatronatus passivo ordinato ad favorem certi generis personarum, quibus, patrono extraneum præsentante, debita sit institutio ex præsentatione facta ab ipsomet fundatore; Cumque præsentatus esset etiam de genere vocato, neque pariter dubitaretur ex hac parte, ut inter plures ejusdem generis, daretur optio 3
habenti jus præsentandi in præeligendo, etiam remotiorem nisi lex fundationis aliter disponat juxta terminos *tex. in l. unum ex familia ff. de leg. 2.* de quibus pluries in sua materia *sub tit. de fideicom. d....* Hinc proindè restringebatur quæstio ad punctum, an dictus Georgius specialiter à testatore vocatus, in dicto alio casu, in quo Carolus frater non acceptaret, vel incapax redderetur, diceretur necnè, etiam isto casu specialiter vocatus, unde propterea dicebam, quod quæstio percutiebat potius materiam ultimarum voluntatum, quàm jurispatronatus.

In hoc autem processum fuit cum præsupposito, quod vocatio præfati Georgii concepta esset per speciem vulgaris in casu, quò Carolus primò vocatus nollet, vel ob incapacitatem non posset Abbatiam obtinere, & consequenter, quod intrarent eiusdem vulgaris termini, ut primo adeunte, expi- 4
ret, quodque provisio in casu incapacitatis, trahi non possit ad casum vacationis per mortem post iam effectum sortitam successionem primò vocati, cuius substitutio facta erat.

Non negabam ego scribens pro Georgo, veritatem regulæ, utpotè satis certis, ac notoriis principiis innixæ; Dicebam tamen præsertim in hac ultima disputatione, quod ex iis, quæ infra habentur, negari non potest, quin ageretur de voluntate ambigua, quod sufficit, ut deferendum esset testibus, 5
quatenùs formiter examinati, confirmarent id quod in suprà enunciatis attestationibus continebatur, quamvis eorum numerus non esset talis, quod sufficeret ad probandam ultimam voluntatem, quoniam ex iis, quæ ad ultimarum voluntatum materiam habentur *sub tit. de fideicom.* ac sub altero *de legat.* ac etiam *de testam.* ac cæteris relatis habetur per 6
Rot. apud *Carill. decis.* 186. *numero* 6. *cum seq. dec.* 310. *numero* 10. & 350. *numero* 4. *part.* 10. *recent.* & *decis.* 102. *num.* 4. & 5. *post Zuff. de legit. proces.* & in aliis freqoenter, recepta distinctio est, quod aut agitur de probando omninò novam, seu antiquæ clausæ ademptivam, vel innovativam dispositionem, & tunc requiratur numerus testium, qui de jure necessarius est in ultimis voluntatibus; Aut verò de declaratione, seu interpretatione voluntatis ambi-

gue,

guæ, & tunc admittantur etiam testes singulares: Quinimò quandoque pro facti qualitate, etiam formiter non examinari, sed deponentes per attestationes extrajudiciales, quas in specie admissas fuisse patet, ex supra allegatis decisionibus; Quamvis in hoc certa, & determinata regula generalis tradi non valeat, cum id repositum sit in judicis arbitrio, quod pro personarum, & locorum qualitate, aliisque facti circumstantiis, diversimode regulari solet, quandoque uno, quandoque altero modo, ac propterea, quamvis ego scribens pro Georgio, qui attestationes exhibuerat, more Advocati, nimium insisterem in auctoritate dictarum decisionum, quæ solis attestationibus contentæ fuerunt, attamen reflectendo ad veritatem, ob facti circumstantias, laudavi determinationem, quod formiter examinarentur.

Quatenùs verò in dicto examine, testes non bene concluderent id quod in attestationibus continebatur, ut frequenter contingere praxis docet, tunc admittendo dictam generalem conclusionem de jure
8 incontrovertibilem, quod scilicet substitutio concepta per vulgarem evanescat prima institutione effectum sortiente, quoties agitur de illa vulgari, quam directã dicimus, resolvendam in primam institutionem, seu vocationem; secùs autem, ubi de altera quam dicimus in fideicommisso, seù anomalam, ex frequenter deduc-
9 tis in dicta sua materia *sub tit. de fideic.* non tamen implicat, ut ex disponentis voluntate expressa, vel etiam tacita, & conjecturali, sub vulgari contineatur etiam compendiosa, seù tacita fideicommissaria, sive quod detur extensio, quamvis regulariter prohibita, de casu ad casum, vel de persona ad personam, ex collectis per *Fusar. quæst.* 458. *&* 460. & frequenter in dicta sua materia *sub tit. de fideicommiss.* ubi pluries advertitur quod istæ, ac fere omnes aliæ quæstiones in hac ultimarum voluntatum materia caden-
10 tes, hodie non sunt ampliùs juris, sed facti, & applicationis, eorum passim receptæ sint regulæ, passimque receptæ limitationes, ex diversa, quamvis conjecturata disponentis voluntate resultantes, & pro qua voluntate regulanda potissimum reflecti debet ad certum principium ibidem pluries insinuatum, in omnibus quæstionibus voluntatis, tam viventium, quàm morientium principaliter habendum præ oculis, ut non in formalitate verborum, sed in substantia verisimilis voluntatis immorandum sit.

Applicando autem ad rem, plura ponderabam ex quibus mihi videbatur bonum jus huic parti as-
11 sistere, ideoque dictæ resolutiones meum intellectum nullo modo captivabant; Primò scilicet, quod fundator principalem affectionem habuit ad hanc domum, quæ cippum, seù familiam conservare debebat descendentem à celeberrimo milite, & Albaniæ Principe Scanderbegh nuncupato, unde parum probabile est, quod fundator voluerit alium posse præsentari in concursu descendentium de hac agnatione; Secundò, quia idem Georgius erat jam fundatori cognitus, ac dilectus dum expressè vocatus fuit; Tertiò; quia ob longè graviorem ætatem Alexandri quam Caroli, verisimiliter non cogitavit, quod Carolo acceptanti, idem Alexander supervivere deberet: Et quartò, quod idem fundator non restrinxit Georgii vocationem ad solùm casum, in quo primò vocatus non acceptaret, sed etiam cum verbis amplis, & effrenatis in quocumque alio casu per quem redderetur incapax, undè propterea, sicuti in casu incapacitatis quæ su-
12 perveniret, durabat vocatio per speciem fideicommissariæ, non autem simplicis vulgaris, ità non videbatur subesse congrua ratio, cur idem quod dispositum est in casu mortis civilis, recipiendum non esset in casu naturalis, cùm isti casus in jure parificari soleant, ex deductis in dicta sua materia *sub*

tit. de fideicommiss. ponderando hæc omnia simul juncta, ad hujusmodi conjecturatam voluntatem desumendam.

Ponderabam etiam incapacitatem dicti præsentati, utpotè adhuc non constituti in ætate 14. annorum, quæ per Conc. Trid. præscripta est, dum extra controversiam est ut hujusmodi Conciliare decretum locum etiam habeat in beneficiis de jurepatronatus laicali, quoties fundatoris voluntas non refragetur ex deductis *sub tit. de benef. discur.* 95. etiam in sua materia *sub tit. de jurepatronatus.* 13

Et quamvis obtenta fuisset Apostolica dispensatio super ætate, dicebam tamen eam suffragari non debere, dum Papæ expressum non fuit, quod ageretur de beneficio debito certo generi personarum, undè propterea gratia concernit præjudicium tertii, cujus mentio fieri debet: Tùm ex generali regula, quod Principum gratiæ intelligendæ veniunt, sine præjudicio tertii, ad terminos *text. in l.* 2. *§. quod à Principe ff. ne quid in loco publ.* cum concordantibus, de quibus sub *tit. de Regal. disc.* 148. Tum fortius in Papa ex Regula Cancellariæ *de jure tertii quæsito non tollendo*, ut in his terminis jurispatronatus advertitur, præsertim apud *Carill. dec.* 117. *numero* 14. *& seq.* & generaliter in sua materia *sub dicto tit. de jurepatron. discurs.* 66. ubi de invaliditate cujuscumque provisionis in beneficiis jurispatronatus, istius mentione non facta; Si enim hæc dispensatio concessa non fuisset, utiquo ob præsentati incapacitatem, ac alterius non existentis in hoc genere, beneficium pernecesse debitum fuisset dicto Georgio, cujus jus dicta dispensatio tollere videbatur. 14 15

Istud motivum in tot disputationibus neglectum semper fuit, neque in decisionibus in causa editis, unquam ei responsum, sed sub silentio involutum, quod mihi non levem inferebat admirationem, dum videbatur solidum, beneque fundatum; Maturius autem, posteà ad illud reflectendo, agnovi quod esset parum tutum, siquidem tunc esset considerabile, quando attendendum veniret tempus vacationis, adeò ut tunc in instanti sd successionem jus aperitur proximioribus capacibus, non curata existentia incapacium, undè superveniens capacitas non tollat jus eorum, quibus quæsitum est, quò casu licet Princeps possit, non tamen solet, ideóque mentio requiritur, ex deductis *dicto discur.* 148. *de Regal.* 16

Id autem ad rem applicabile non videbatur, quoniam vacato beneficio, quamvis de jurepatronato passivo certo generi personarum debito, non exindè quæsitum dicitur jus uni, vel alteri personæ de eodem genere, cum in facultate patroni sit, unum inter plures præeligere, præsentando remotiorem, neglecto proximiori, quoties lex fundationis non obstet, atque præsentationis actum differre, usque ad ultimum momentum termini sibi à jure dati ad præsentandum, quando sufficit præsentare personam capacem, & idoneam de genere vocato, atque medio tempore potest ille, qui de eodem genere est capax, effici incapax, vel decedere, undè propterea nullum dicitur habere jus formatum, neque in re, neque ad rem, sed solam spem, seù aptitudinem ad obtinendum. 17

Et quemadmodum, si de tempore vacationis, aliquis de genere esset laicus, & consequenter incapax, medio autem tempore durationis termini ad præsentandum efficeretur capax per assumptionem clericatus, quem Ordinarius sibi concederet, dici non posset, quod hujusmodi promotio continerer gratiam tertio præjudicialem, quodque ejus jus tollat, dum directè id percutit solum concessionem habilitationis, quamvis indirectè, vel consequutivè alterius præjudicium resultet; Ità pariter hujusmodi gratia dispensativa ætatis, vel alterius impedimenti aliud non operatur, nisi remotionem obstaculi, ac 18

reductionem rerum ad statum primævum ; ante præfati Conciliaris decreti editionem ; quamvis exindè consequutivum resultet alterius præjudicium , potissimè ubi non est circa amissionem juris jam quæsiti, vel delati , sed solum tollit quamdam spem , seù potentiam ; Ad instar eorum quæ habentur , *sub tit. de pension. discur. 1. & 2.* & in aliis , super indultis tollentibus obstacula , & habilitantibus eos , qui essent aliàs inhabiles , cum similibus.

† DE Jurepatronatus passivo notatom fuit suprà *ad disc. 50.*

PISTORIEN. BENEFICII

Pro IULIO PANCIATICO

Cum ANTONIO CONVERSINO.

Casus decisus per Rotam pro Iulio.

De Regula *de verisimili notitia* , an procedat in beneficiis de jurepatronatus laicali , tam circa præsentationem factam à Patronis ante verisimilem notitiam vacationis , quàm circa gratiam Apostolicam super derogatione medietatis vocum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio.*
3 *Non potest dari judicium in causis, altera parte non informante.*
4 *Præsentatus à medietate, & habens Apostolicam derogationem alterius medietatis habetur , ac si esset præsentatus ab omnibus.*
5 *Declaratur dummodo non sit alteri jus quæsitum.*
6 *Gratia anterior præfertur posteriori.*
7 *De Regula* de verisimili notitia.
8 *Objiciens de inverisimilitudine debet probare.*
9 *Sola possibilitas etiam cursitando sufficit.*
10 *Attenditur qualitas temporis pro faciliori cursu.*
11 *De possibili notitia ab Hispanis , & quod raræ sint istæ quæstiones.*
12 *An obstet quod notitia habeatur de sero dum supplicationes signantur de mane.*
13 *In ista gratia derogationis præfertur , qui primo comparet , & adnotatur hora.*
14 *Quod possit expediri Nuntius antè mortem.*
15 *De rationibus quibus innixa est regula.*
16 *Quod dicta regula non procedat in beneficiis de jurepatronatus laicali.*
17 *Derogatio medietatis vocum suffragatur , quamvis tunc nulla adsint præsentationes de stylo.*
18 *De ratione dicti styli.*
19 *De conclusione , ut non possit fieri præsentatio ad beneficium , quod non vacat.*

DISC. LXXI.

1 VAcato Beneficio *die 15. Iunii* 1670. per obitum Laurentii , scissis Patronorum votis , pro medietate præsentatus fuit Julius , & pro altera medietate Antonius , quorum uterque Apostolicam derogationem medietatis obtinere curavit , diligentior autem fuit Julius , cujus gratia erat anterior in data ob anteriorem comparitionem , quæ in hac materia exactè , etiam per momentum attenditur , expedirisque litteris directis in forma dignum Ordinario , ab isto pro earum exequutione fer. fer. favorabilem reportavit sententiam, à qua interposita appellatione, & commissa causa in *Rota coram Emerix* , datóque dubio , an litteræ Apostolicæ essent exequendæ , *sub die*
2 *11. Iulii* 1670. ad favorem Julii solum informantis , altera parte informare negligente , pro suarum litterarum exequutione , prodiit resolutio.

Quamvis autem in hujusmodi disputationibus , ac
resolutionibus absque contradictore , non de facili
judicium pro veritate efformari valeat , cum incerta
sint , facti , vel juris fundamenta alterius partis , ex 3
quibus diversa sententia quandoque tenenda est , ut
frequens praxis docet ; Attamen in hac facti specie,
ex jam disputatis in partibus coram Ordinario , difficultas restringebatur ad unicum punctum resultantem ex Regula *de verisimili notitia* , ob quam Carolus prætendebat gratiam Julii esse nullam, & consequenter , ut ea habenda pro non existente in rerum natura , gratia ipsius remaneret unica executioni demandanda , cumque istud objectum non subsisteret , hinc proindè justa visa est resolutio.

Posita enim dictæ primæ gratiæ validitate , abso-
lutum remanebat , ac extra omnem controversiam , 4
ut ea prævalere deberet , cum ità habeatur , ac si
præsentatus à medietate haberet omnium voces. *Garz.
part. 1. capite 1. numero 585. & seqq. Roias decis. 344.
numero 17. & pluries in præcedentibus* , Stante etiam
clausula in secunda gratia adjecta *dummodo non sit alteri jus quæsitum* per quam , posita validitate primæ
gratiæ dictum jus tribuentis , secunda gratia utpotè
conditionalis , non purificata conditione , remanet 5
ac si facta non esset , ut in specie cæteris relatis habetur apud *Cels. dec. 144. numero final. & sæpius* , cum
sit conclusio frequens & recepta , de qua nuper *in
Pennen. Beneficii 2. Iulii 1670. coram Bourlemont* : Et
conferunt quæ generaliter habemus de gratia anteriori , quæ attendi debet , ac posteriori prævalere
quoties valida sit , quamvis per breve , ac momen 6
taneum tempus anterior existat , ut pluries in sua
materia *sub tit. de beneficiis* , cum sit pariter principium certum.

Quatenùs igitur pertinet ad dictum punctum Re-
gulæ *de verisimili notitia* , continentis expressum de-
cretum irritans , Difficultas in eo residebat , quod 7
gratia signata esset eadem *die 15. Iunii* , in qua sequuta
erat mors beneficiati in *Civitate Pistorien.* quæ per quinque circiter dietas ordinarii itineris ab Urbe distat , undè propterea videbatur omninò inverisimilis notitia sequutæ vacationis de tempore concessæ gratiæ.

Scribens autem pro Julio dicebam , quod objec-
tum cessabat , tam in facto , quàm in jure ; In facto
scilicet , quoniam quidquid aliqui dubitaverint , ve-
rior , ac recepta opinio est , ut onus sit objicientis de 8
hac regula probare inverisimilitudinem , ne dùm per
probationem actualem , sed etiam habitualem , quod scilicet notitia non pervenerit , neque pervenire potuerit , cùm agatur de objectu in quo est fundamentum de illo dantis juxta *decis. 427. Putei lib. 3. Mandos. ad hanc Reg. quæst. 9. Garz. par. 5. cap. 1. numero 45. & 46.*

Nedum autem , nulla desuper ex parte oppositoris
dabatur probatio : Verùm ex hac parte justificabatur
possibilis notitia , cùm per plurium cursitare solen-
tium attestationes , justificaretur , quod attento præ-
sertim eo tempore veris , in quo , cessante impedi 9
mento luti , & corruptionis viarum , longè faciliùs
est iter atque breviori tempore explicabile , diligenter cursitando mutatis equis , à dicta Civitate ad Urbem , rectè accedi potest spatio tot horarum , quæ intercesserant à momento sequutæ mortis beneficiati, priusquam per lapsum mediæ noctis eadem dies expiraret, istaque sola possibilitas in proposito sufficit, ut in specie advertit *Mandos. ad hanc Regulam de verisimili notitia quæst. 4. Cocchier. ad eandem Reg. littera F , & G* , eisque relatis (licèt ad aliud propositum excludendi falsitatem) *Rota apud Buratt. decis. 860.
num. 1.* Ubi etiam ponderatur dicta qualitas temporis
magis apti ad faciliorem cursum , ac iter breviori 10
tempore,

tempore, dùm in eo casu agebatur de tempore æquinoctiali in mense Septembris.

Et de possibili notitia ab Hispanis infra sex dies mediante navigatione decisum refert per *Rot. antiquam Gomes. ad hanc eamdem Regul. quæst.5. num. 1. & 2.* & refert *Rota decis. 313.num.34.part.11.recent.* Unde
11 propterea, ut docet lectura decisionum Rotæ, quas in tanta copia in hoc sæculo, & antecedenti habemus in hac materia beneficiali, ista Regula, quodammodo, ac de facto antiquata videtur, dum ferè unquam forus ejus quæstiones audit.

Et quamvis pro ratione dubitandi ponderarem, quod cùm de stylo, supplicationes per Papam signari soleant de mane; quando Datarius ad ejus audientiam accedit, & consequenter quod dicta probatio non
12 concluderet, dum supponebatur possibilis accessus Urbem de serò circa tertiam horam noctis; Adhuc tamen id obstare non videbatur: Tùm quia, licet stylus sit talis, non tamen impossibile est, ut Papa potuerit in hora insolita istam supplicationem signare; istaque possibilitas sufficit ad excludendum delictum, non de facilè in his materiis convincibile juxta ea quæ in fortioribus terminis antidatæ, quandoque fieri solitæ habentur *sub tit. de benef. disc. 42.* Tum clariùs, quia cùm in hac materia attendatur exactè regula *qui*
13 *prior*, ut scilicet adnotetur præcisa hora, imò momentum comparitionis coram Datario, vel alio Officiali ad id deputato, hinc proinde non incongruit, ut adnotata per Officialem hora comparitionis in ipsa die 15. sub eadem data de mane diei sequentis; supplicatio signata sit, attendendo tempus petitionis.

Prætereà ut bene, (licèt ad aliud propositum, ut
14 supra) advertitur apud *Baratt. dicta decis. 860.* nil prohibere videtur, ut quando possessor beneficii jam constitutus est in agonia, & in statu desperatæ salutis, adeò ut pro mortuo potiùs, quàm pro vivo censeri debeat juxta ea quæ ex *Fænut. demon. Temp.* & aliis habentur *sub tit. de Dot. disc. 27.* cùm totùm consistat in majori diligentia, & priori compatitione, ut etiam per aliquam horam antea, quam effectivè mors sequatur, nuntius transmitti potuerit, cùm tunc cessent rationes de quibus infra, quibus innixa est Regula.

Dicebam ulterius, quod eidem Regulæ duplex ratio assignari solet de qua non utraque benè *Mandos. ad eamdem Reg. quæst.8. num.7. & Gonz. ad Regul.*
15 *8. §. 5. proœm. num.* 153. una scilicet voti captandæ mortis, & altera (quæ verè est probabilior) deceptionis Papæ, & Officialium Datariæ expiscandi beneficia priusquam habeatur notitia illorum vacationis, ita supplantando alius concurrentes magis dignus, probabiliter præferendus, qui sincerè actum
16 vacationis expectare voluerunt. His autem rationibus attentis non congruit ut super hujusmodi gratia derogationis medietatis vocum in beneficiis de jurepatronatus laicorum ex dotatione, vel fundatione, Regula non intret, quoniam in eis provisio non est voluntaria, & pro libito Datariæ, sed pernecessè instituendus est præsentatus; Et consequenter non intrat ratio fraudis vel supplantationis; cùm solum ista gratia importet præjudicium Ordinarii, cui tollitur facultas gratificandi: Unde propterea *Mandos. ad eamdem Reg. q. 8.* disputatâ quæstione ad partes, an ista regula procedat in præsentatione ad beneficia de jurepatronatus, concludit negativè, ex dicto motivo cessantis rationis, cui Regula innixa est; Idemque à pari dicendum venit in ista gratia, quæ videtur fructus diligentiæ, absque præelectione, ratione majoris, vel minoris benemerentiæ, vel majoris dilectionis; cùm indefinitè detur cuicumque petenti, regulando præponderantiam ex regula, *qui prior*, ideoque ratio Regulæ nullatenus adaptabilis est.

18 Quodque ista species gratiæ metienda non sit cum

regulis generalibus, clarè convinci observabam ex eo, quod regulariter in gratiis, mendacium, seu potissimè falsa assertio causat subreptionem, & consequenter nullitatem ex pluries deductis *sub tit. de benefic.* & alibi; Et tamen si petens istam gratiam positivè narraret Papæ, se esse præsentatum à medietate patronorum, quod minùs verum sit, adhuc gratia substinetur si postmodum præsentatio habeatur, idque non de jure, sed ex recepto stylo Datariæ *Seraph. decis. 1165. num. 11. Firmana jurispatronatus 28. Novembris 1631. coram Ghisterio, & in eadem* apud *Dunozett. decis. 276. Clusina beneficii 5. Iunii 1649. & 29. Aprilis 1641. coram Bichio Ariminen. beneficii 5. Aprilis 1658. coram Albergato*, & nuper *in dicta Pennen. Beneficii 5. Iunii 1670. coram Bourlemont*, & habetur supra in altera *Pistorien. discur. 42.*

Dictique styli ratio ea esse videtur, quod cùm totum pendeat à præventionibus, ac majoribus diligentiis, oportet id permittere ne aliàs is præoccupe- 18
tur ab æmulo adinstar eorum, quæ *dicto discur. 42. de benef.* habemus de stylo antidatæ in gratiis coadjutoriæ, & similibus; Quamvis enim de jure prohibita sit præsentatio ad beneficium vacaturum, attamen id procedit, ubi vacatio omninò incerta sit, non autem imminens, unde ratio voti captandæ mortis, vel 19
altera fraudis considerari possit; Secùs autem, ubi citra fraudem, ac bono animo id sequatur, ut advertitur suprà *discur. 64. in fine*, ideoque resolutio justa, & probabilis visa.

† Circa ea quæ concernunt derogationem medietatis vocum videri possunt notata *ad disc. 52.*

TERRACINEN. JURISPATRONATUS;

Pro EPISCOPO

Cum DUCE SERMONETÆ CAETANO

Casus disputatus in Rota, & in Congregatione particulari Cardinalium, resolutus ut infra.

De eadem materia, de qua *supra disc. 3.* super causa universali, an scilicet justificatio Jurispatronatus potentium juxta formam rigorosam Concilii Tridentini facta in aliquibus beneficiis, suffragetur etiam pro aliis, ratione causæ universalis; Et aliqua de compatibili concursu immemorabilis, & adimplementi dictæ formæ Conciliaris, cum privilegio Apostolico.

SVMMARIVM.

1 *Facti series cum resolutionibus.*
2 *De punctis facti cadentibus sub controversia.*
3 *Quod ratione causa universalis probatio in parte suffragetur in totum.*
4 *Declaratur quando id procedat.*
5 *De ratione, ob quam Iuspatronatus ex fundatione, & dotatione in omnibus beneficiis Principatus non datur.*
6 *Non intrat præsumptio, vel fictio legalis, ubi non potest dari veritas naturalis.*
7 *De introductione concessionum jurispatronatus, vel præsentanti in omnibus beneficiis Principatus, vel dominii.*
8 *Quomodo tolli possit augmentum, de quo num. 4. & 5. quodque privilegium super omnibus beneficiis sit ex justitia.*
9 *De compatibilitate immemorabilis, & privilegii.*

DISC. LXXII.

PRætendente Duce Sermonetæ Caetano, tam in Oppido prædicto, quàm in aliis annexis illius 1
Status Juspatronatus universale in omnibus beneficiis

cum Cura, vel sine idque, impugnante Episcopo, introducta causa in Rota, me tamen in eo Tribunali in causa non scribente *coram Bevilaqua sub die 29. Maii 1656.* prodiit resolutio Duci favorabilis, quæ habetur impressa *decis. 18. par. 12. rec.* à qua tamen recessum fuit 26 *Maii 1659. coram eodem*, firmando libertatem beneficiorum ob non benè adimpleram formam Conciliarem, dum agebatur de Jurepatronatus personæ potentis in locis suæ jurisdictionis: Quare Dux curavit avocari causam à Rota, per commissionem particularem deputata Congregatione trium Cardinalium in qua solùm scripsi pro Episcopo, prodiit autem resolutio canonizatoria Jurispatronatus aliquorum beneficiorum, non autem omnium; Ac propterea neutra Partium acquiescente adita fuit Signatura Gratiæ pro nova commissione, in qua pariter scripsi, sed incertus est causæ status.

In disputationibus itaque habitis in ista Congregatione, substinendo ex bac parte dictam ultimam resolutionem Rotæ, ex altera verò illam impugnando, major discussio fuit potiùs in facto, quàm in jure super dicto scilicet testium desuper Inductorum ob exceptiones quæ adversus eos dabantur, tam in
2 persona, quàm in dicto ne concluderent immemorabilem sine principio vitioso, cui possessio, de qua deponebatur, & quæ per aliquas præsentationes, & institutiones justificabatur, referenda esset, originario scilicet privilegio, ut nimium verisimile videtur, Bonifacii VIII. de ista familia, quæ ab ejus temporibus, cum raro tamen exemplo istud dominum continuavit, & quod privilegium per alios Pontifices renovatum supponebatur.

Sed quoniam probatio bene concludens, tam circa immemorabilem, quàm circa præsentationes effectum sortitas juxtà formam Conciliarem verificabatur
3 solùm in aliquibus beneficiis, non autem in omnibus, hinc Scribentes pro Duce inferebant ad causam universalem totum fundamentum constituendo in desuper deductis *supra disc. 3.* jam edito, & qui videbatur in his terminis auctoritas singularis, nimiùm per eos magnificata, non quidem ob affectionem, & laudem Auctoris, vel doctrinæ, sed quia erat eis oportuna, ipsamque mihi præsertim in contrarium scribenti acriter objiciebant.

Dicebam tamen, quod assumptum esset verum in suo casu, fallacia tamen de majore consisteret in ap-
4 plicatione; Ubi etenim, ut in casu, de quo *dicto disc. 3.* agatur de Beneficiis ejusdem Ecclesiæ, quæ unum, & idem Collegium, seu corpus constituant vel etiam ubi sint singularia, & distincta, adeò ut Collegium, vel corpus politicum non constituant, sed etiam sint in eadem Ecclesia ejusque Cappellis, tunc possibile, quinimo etiam probabile est, ut illa Ecclesia, sive illud Collegium contemporaneè ab eodem fundatum, ac dotatum fuerit, quodque propterea omnia ejusdem Collegii, vel Ecclesiæ beneficia eandem babeant naturam, & per consequens, ut justificatin in part. insinuat in totum: Id autem ad rem dicebam non videri adaptabile, quoniam cùm in omni Civitate,
5 Oppido, vel Castro, & loco inhabitato adsit populus, hinc sequitur, quod usque ab initio nascentis Ecclesiæ, & introductionis Christianæ fidei etiam sub Gentilium persequutionibus, multò verò magis postquàm, à temporibus Constantini I. cessatis persequutionibus, fides adeò dilatata fuit, & incrementum recipit, præsupponendæ sunt Ecclesiæ Parochiales cum earum Rectoribus, & Ministris, antequam sequeretur introductio Baronum, & domicellorum, & per consequens non solùm inverisimile, sed impossibile est, quod Baro, & Dominus hujusmodi locorum à modernis temporibus Bonifacii VIII. citrà, omnes Ecclesias etiam Parochiales fundaverit, & dotaverit. Illa etenim præsumptio, quæ ratione antiquæ possessionis ex legis dispositione resultat, sive illa facultas, quæ ad eamdem antiquitatem à lege conceditur allegandi quemcumque titulum, est quædam fictio, quæ imitatur veritatem naturalem possibilem; Sed non videtur, quod superare possit naturam, & veritatem, ac fingere id quod non est possibile; Ut advertitur *disc. 1. de Alien. & Contract. probib. & disc. 141. de Dote*, in proposito beneplaciti præsumpti, ut rectè intret, quando actus non sit talis, ut ex sui facie excludat possibilitatem illius veritatis, quam ità lex præsumit, vel fingit; Et per consequens omninò probabile, quinimò forte certum, & clarum videri dicebam, ut ista possessio referenda veniret ad dictum privilegium Apostolicum generale conferendi omnia beneficia proprii Status, & dominii.

Siquidem juxtà ea quæ habemus in Historiis Ecclesiasticis, & Beneficialibus cum Sedes Apostolica introduxerit forsan ex justo motivo, & fine decurrendi majoribus inconvenientibus concedere Regibus, alijsque Magnis Principibus supremis Juspatronatus, seu jus præsentandi, & nominandi in omnibus Ecclesiis proprii Regni, vel Principatus; ut notoria praxis docet, & præsertim ultra montes, ac etiam in aliqua parte citrà; Hinc ad instar aliqui Pontifices easdem concessiones facere consueverunt hujusmodi Baronibus & Dominis inferioribus, ut in praxi scio practicatum fuisse per Leonem X. cum Principe Plumbini, cùm similibus, cum revera titulos omnimodæ fundationis, & dotationis, quæ aliàs in vim immemorabilis allegari potest, nullatenus videatur adaptabilis huic universitati, ex dicta ratione, quod antiquioribus temporibus populi carere non potuerit Ecclesiis, earumque Rectoribus provisis cum decimis, & cum emolumentis jurium parochialium, vel cum populorum contributionibus, adeo ut revera sit jus patronatus ex privilegio. 7

Benè verum quod, reflectendo ad veritatem, observabam, licet Scribentes pro Duca non advertetent, sed pro frequentiori inepto stylo neglectis discursibus, & ratiociniis nescirent egredi conclusiones, & decisiones currentes, quod licet originariè ex privilegio ut supra censendum sit, nihilominus 8
stante subsequuta continuata observantia annorum centum, & ultra à temporibus Innocentii VIII. & Adriani, & parùm minùs ab illis publicationis Concilii Tridentini, ità censendum non sit privilegium, quod subjaceat revocationibus Constitutionum prædictorum Innocentii, & Adriani, vel Concilij; Adeo ut solùm firmo, ac valido remanente Jurepatronatus, vel præsentandi, vel nominandi, intret quæstio, de qua *disc. 10. & 65.* & in aliis pluries, an potiùs censendum sit ex gratia, ut subjaceat Apostolicis reservationibus, vel ex justitia non subjaceat, quodque ad hunc effectum intret illa præsumptio vel possibilitas, quæ resultat ab immemorabili, vel centenaria, quod scilicèt sit quidem Juspatronatus, ex 9
privilegio, & concessione Apostulica, sed ex causa onerosa refectionis Ecclesiarum materialium, & augmenti dotis cum præponderantia, dum ita tolli- tur præfatum argumentum contrarium inverisimilis, & impossibilitatis ob necessariò præsupponendam existentiam antiquarum Ecclesiarum, saltim parochialium: Quoniam stant benè simul illas adesse, & tamen quod ob tot accidentia, & calamitates, quas Italia passa est, tam ratione hæresum, & schismatum, quàm etiam ratione bellorum exterorum, & intestinorum, & ob incursiones Saracenorum, aliarumque fidei Catholicæ hostium: Ecclesiæ essent dirutæ, earumque dotes amissæ, vel nimium diminutæ, atque ità hujusmodi Universitas est salvabilis, non autem ut intrare valeat ille titulus fundationis, & dotationis, qui in vim immemorabilis allegari potest excludendo, seù negando principium privilegii,

legi, quod obtineri potuerit ad majorem firmitatem juxtà illos compatibiles intellectus, de quibus in celebri sæpius enunciata *Lauren. Abbatia decis. 218. par. 6. & 29. par. 7. rec.*

Reliqua verò quæ in ista causa disputata fuerunt, consistebant, ut præmissum est, in facto super fidetestibus adhibenda, eorumque exceptionibus in persona, & in dicto, quod certam non recipit regulam, sed ex singulorum casuum qualitate, & circumstantiis pendent, ut advertitur *disc. 32. de Iudic. & alibi*; Ideoque ferè nulla erat opera Juristarum, nisi in exornandiis iis quæ super dictorum testium fide in Jure habeutur.

CAMERIEN. MONASTERII

Pro EPISCOPO

Cum COMITE DE GRASSIS.

Casus decisus per Congregationem particularem pro Episcopo.

An & quæ jura competant patrono, ac respectivè inferiori Prælato ad fundatoris instantiam deputato in receptione Monialium, ac aliis pertinentibus ad Monasterium, quod sit de Jurepatronatur ratione fundationis; Et quænam competant Episcopo.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum resolutione.*
2 *De dictione* saltim, *quod significet.*
3 *Quod non debeat insisti in verbis, eorúmque litterali sensu, sed in substantia veritatis, desumenda ex circumstantiis facti.*
4 *Ideoque facultas nominandi certum numerum Monialium, regulanda est a dote data.*
5 *An Fundator Ecclesiæ Collegiatæ habeat jus patronatus in Canonicatibus postea auctis.*
6 *In Ecclesia Regulari non acquiritur juspatronatus ob fundationem, & dotationem sine privilegio.*
7 *Expenditur doctrina* Lambertini *super jure præsentandi Moniales, & differentia inter antiquum, & modernum statum Monialium.*
8 *Observantia quando debeat attendi.*
9 *Inferior habens ex privilegio aliquam jurisdictionem non exercet, nisi ad limites privilegii.*
10 *Quod clausura sit commissa Episcopo, & de ratione.*
11 *Quare non deberent attendi statuta.*
12 *Electioni Abbatissæ debet præesse Episcopus, vel ejus Vicarius.*
13 *An Patronus habeat aliquod jus in electione Abbatissa.*
14 *Quod hodiè in Monasteriis non sit procedendum cum regulis antiquis, ut etiam suprà num. 7.*
15 *An Episcopus possit removere Cappellanos & Confessarios perpetuos Monialium.*

DISC. LXXIII.

Cardinalis Evangelista Pallottus & Martinus ejus
1 frater obtinuerunt à Sixto V. sibi concedi antiquam Ecclesiam Parochialem sub invocatione S. Martini Oppidi Caldarolæ eorum patriæ ob translationem Parochiæ ad aliam Ecclesiam noviter cum ampliori structurâ ædificatam, ac erectam in Collegiatam ed effectum ibi fundandi, et dotandi Monasterium Monialium sub invocatione S. Catharinæ sub regimine, & administratione Ordinarii loci, de ipsorum tamen, eorumque successorum Jurepatronatus, & cum facultate tunc introducendi Abbatissam, & novem Moniales eorumque tempore deficientium imposterum loco totidem nominandi, & subrogandi absque ulla dote, vel cum ea exigua, quæ ipsis eorumque successoribus imposterum videretur; Effectum verò dicta fundatione tunc non sortiente idem Cardinalis alias obtinuit literas à Clemente VIII. successore continentes in substantia idem, quod continebant præcedentes Sixti, præsertim circa facultatem condendi Statuta pro ejusdem Monasterii regimine, & directione, cum illa sola alteratione, quod sicuti ad normam priorum literarum dicta præsentatio seu nominatio coram Ordinario facienda erat, fieri deberet coram Præposito dictæ Ecclesiæ Collegiatæ ejusdem loci sub dicta Invocatione S. Martini prout fundatio sequuta fuit, ipséque Cardinalis aliqua condidit Statuta.

Cum autem casus præbuerit, quod prædictus Cardinalis Evangelistæ successor tam in bonis, & hoc
1 Jurepatronatus, quàm in purpura fuerit Joannes Baptista ex fratre nepos, qui diù in Cardinalatu vixit, adeò ut ad unum ex sex Episcopatibus Cardinalitiis ascenderit, magnus quidem, & exemplaris Cardinalis, tam in doctrina, & peritia rerum Mundi; quàm in vita, & moribus, nimium tamen suæ opinionis tenax, ac fortissimus propugnator illorum jurium, quæ sibi competere credebat; Ac etiam idem casus præbuerit, quod ista Ecclesia per longissimum tempus habuerit absentem Episcopum citra tamen istius culpam, ratione munerum, in quibus pro Apostolicæ Sedis servitio laudabiliter occupatus fuit, & per quorum gradus ad Summi Pontificatus apicem sub nomine Clem. X. evectus; Hinc tam Patronus, quàm Præpositus aliquas majores exercuerunt facultates, præsertim quod statuto jam ab antiquo per Episcopum numero duodecim, nedum novas Moniales intrà primum numerum, sed etiam aliàs tres, Imò, & aliquas supra numerarias cum nulla, vel cum exigua dote pro arbitrio admittere consueverunt, ac etiam omnimodam exercere jurisdictionem circa regimen, & custodiam clausuræ, ac alia de quibus infrà; Quare proviso de Ecclesia zelantissimo, nimiúmque regimini Ecclesiæ applicato Cardinali Franzunio, eoque volente hujusmodi facultates refrenare, atque se opponente Comite de Crassis nepote, ac hærede præfati ultimi Cardinalis, per Papam deputata fuit particularis Congregatio ex pluribus Cardinalibus constituta coram qua plura fuerunt data dubia ex parte Episcopi; Primò nempè an patrono competeret jus nominandi, ac præsentandi puellas admittendas ad habitum Monialium sine dote, vel cum exigua ultra novem, de quibus literæ Apostolicæ loquuntur.

Secundò, An dicto Præposito competeret jus recipiendi ad habitum, ac respectivè professionem tam moniales intra dictum numerum concessum patrono quàm ultra, ac etiam puellas gratiâ educationis inconsulto Episcopo, sive privativè ad istam.

Tertiò, an eidem Præposito competeret ius concedendi licentias alloquendi cum monialibus, & respectivè ingrediendi septa Monasterii inconsulto Episcopo, & privativè quoad eum.

Quartò: An liceret Episcopo irritare Statutum, quo cavetur non posse moniales, & Puellas admitti ad alloquendum cum sæcularibus, & respectivè ingredien. septa monasterii sine licentia Præpositi.

Quintò: An Præposito liceret præesse electioni Abbatissæ privativè ad Episcopum, vel ejus Vicarium.

Sextò: An liceret Episcopo Statutum de hoc loquens irritare.

Septimò: An facta electione Abbatissæ requireretur assensus Patroni.

Octavò, An duo Cappellani perpetui deputati ad audiendas confessiones monialium possent ab Episcopo removeri denegando licentiam confitendi, aut semel approbari valeant absque alia licentia prosequi ad confessiones audiendas.

Super his itaque assumpta disputatione *sub die* 13. *april.* 1676. in omnibus resolutum fuit pro Episcopo, præterquam in ultimo super suspensione, vel remotione Capellanorum, utpote non proposito, sed reservato particulari inspectioni, atque resolutiones, reflectendo etiam ad meam veritatem probabiles beneque fundatæ visæ sunt, singulariter siquidem dictos punctos examinando.

Quatenus pertinet ad primum; An patrono competeret facultas nominandi omnes puellas ad habitum monasticum assumendas, cum nullâ vel exigua pro ejus arbitrio etiam ultra novem in d. literis Apostolicis contentas; Cum ex hac parte diceretur, quod literæ in verbis facultatem tribuant nominandi Ab-
2 batissam & primas novem, & successive alias in locum prædictarum deficientium subrogandas, ac propterea intraret frequens enunciata vulgaris regula *tex. in l. ille aut ille de leg.* 3. quod in claris, & expressis non intrant quæstiones, & argumenta; Replicabatur per Scribentes in contrarium pro patrono quod dictus numerus non staret taxative, sed demonstrative pro illis, quæ pro prima vice in ipsa fundatione essent ingressuræ stante quod literæ Apostolicæ adhibent dictionem *statim* quæ operatur, ut minor numerus esse non possit, sed non prohibet majorem juxta *cons. Gemin.* 37. *n.* 6. *Gregor. dec.* 434. *n.* 7. *cum aliis per Barbos. allegat.* 255.

Verùm leve istud fundamentum videbatur, quoniam ista dictio *statim*, adjecta fuit in proœmio ad diversum effectum, denotandi scilicet quod Monasterii erectio cum minori numero sequi non deberet, ac propterea in parte dispositiva in qua agitur de ista facultate nominandi, talis dictio non legitur ob diversam rationem; Et quamvis unus ex congregatis in hoc tantum ab aliis discordando, in aliis autem concordando, magnum faceret fundamentum in dictione *hujusmodi* contenta in hac parte dispositiva, quasi quod illa denotaret repetitionem omnium præcedentium, adhuc videbatur leve motivum; quoniam ista dictio repetitiva non remanebat fatua, sed bene suam faciebat operationem respectu novem monialium & Abbatissæ de quibus præcedenter actum est.

Advertebam præterea ad consuetum errorem in omni ferè materia frequenter inculcatum, immorandi in hujusmodi verborum, vel clausarum, ac dictio-
3 num formalitatibus, & grammaticali significatione, cum principaliter insistendum sit in substantia veritatis desumenda ex ipsa serie vel massa facti; Cum etenim fundator assignasset tot redditus pro dote monasterii, qui juxtà illorum temporum conditionem sufficerent pro sustentatione Abbatissæ, & novem monialium, quæ propterea tanquam provisæ aliam dotem præstare non deberent, cum ista non detur ob causam ingressus vel habitus monastici, dum aliàs esset simonia, sed ob alimenta personæ, ut advertitur *disc.* 167. *de Dote, eod. tit.* Hinc intrà prædictum numerum congruum erat in locum demorientium alias
4 etiam sine dote, vel cum ea exigua ad nominationem patroni subrogari, ut praxis docet in aliquibus monasteriis Urbis, ac præsertim in monasterio fundato per familiam Barberinam; Et de eadem facultas intra certum numerum habetur etiam in casu de quo *disc.* 27. *de Iurisd.* cum similibus, & sic ad limites provisionis, & non ultra.

Ac propterea etiam in Ecclesiis sæcularibus, in quibus non intrat illa difficultas quæ cadit in monasteriis Regularibus; ut infrà, si quis cum reservatione jurispatronatus, & præsentandi Canonicos fundet Ecclesiam collegiatam, quam dotet cum redditu proportionato substentationi Canonicorum numeri in erectione expressi, postmodum autem ex aliis Ecclesiæ redditibus, vel ex eleemosynis, aliisque piis dispositionibus Canonicorum numerus augeatur juxta ea quæ habentur *disc.* 6. *De Canon.* non exindè poterit patronus istorum Canonicorum præsentationem prætendere; sed solum habebit etiam quoad eos jus honorificum tanquam membra corporis patronati; Solùmque idem jus præsentandi prætendi posset quando ex eadem dote per ipsum data, & aucta major numerus excretus fuerit cum tunc eadem ratio adaptetur; Sed è converso ex regula *secundum naturam, &c.* Si eadem dos diminuatur adeò ut oporteat numerum diminuere, non nisi in numero diminuto id procedet quamvis fundatio de majori numero loquatur.

Multò igitur magis in Monasterio regulari in quo ex sola fundatione, vel dotatione non acquiritur de jure nisi patronatus honorificus, non autem facultas præsentandi nisi in limine accedat privilegium ad 6
cujus limites illud est intelligendum *ex deduct. disc.* 55. *n.* 14. *&* 15. ubi de hujus regulæ limitationibus.

Motivabatur per alterum ex congregatis de doctrina *Lambertini* non adducta per Scribentes in contrarium *par.* 1. *lib.* 2. *art.* 5. *q.* 5. *principali num.* 5. *pagina* 509. *in meis Veneta impressionis anni* 1607. ubi ex consil. *Feder. de Sen.* 95. firmare videtur quod dicta regula procedit quoad Prælatum, non autem quoad moniales, quarum præsentatio ad patronum pertinere debeat; Verùm advertebam quod de hac doctrina nulla veniret habenda ratio ex pluribus. *Primo quia* 7
Feder. de Sen. loquitur de privilegio quod ex hac parte non negabatur, sed ad ejus limites. Secundò quod idem *Lambertin.* loquitur cum præsupposito donationis, atque pro numero monialium ex dote alendatum, quod pariter, ut supra non controvertebatur: Et tertio quod quidquid esset juxta illorum temporum conditionem ante introductionem clausuræ, ac vitæ communis, eo modo quo juxta decreta Concilii Tridentini, & Constitutiones B. Pii V. aliorumque summorum Pontificum, ac decreta generalia Sacræ Congregationis Monasteria monialium præsertim in Italia hodiè reguntur, atque attento isto statu, nullatenus id est in usu, cum recipere, & non recipere moniales intra numerum pendeat à consensu monialium præstando per secreta suffragia, & ultra numerum requiratur licentia S. Congregationis, atque in dote idem Monasterium nullum habet arbitrium condonandi vel minuendi, *ut disc.* 11. *&* 167. *de dote* & alibi; Talisque est communis praxis quoties non obsit aliqua reservatio in limine, & præsertim in hoc adducebam exemplum Monasterii S. Claræ Neapolis cum regio sumptu adeò magnificè constructum, & dotatum à Rege Roberto, *ut disc.* 26. *de Iurisd.* sed non per hoc Rex nominat vel præsentat moniales absque dote; Idemque usus docet in monasteriis, & conventibus virorum, & tamen eadem intraret ratio; Ideóque concludebam quod de rigore dictum jus nominandi restringi potius deberet ad illum numerum minorem qui est proportionatus doti assignatæ per fundatorem, quæ præsupponitur diminuta, & insufficiens ad substentationem antiqui numeri.

Tam in isto primo puncto, quàm in omnibus aliis magnum fiebat fundamentum in observantia tanquam interpretativa, sed facilis videbatur responsio, aliis punctis quoque communis, ideoque non repetenda ex pluribus; Primò quia observantia est optima interpres in ambiguis, non autem in claris, in quibus requiritur præscriptiva juxtà distinctionem *de qua disc.* 12. *de judic. & sæpius* præscriptiva autem 8
dari non poterat ob decretum irritans contentum in *extravag. Ambitiosæ*, & in tot aliis constitutionibus Apostolicis dum agebatur de servitute perpetua adeo gravatoria, & præjudiciali Monasterii; Et secundò quia observantia habebat causam infectam potentiæ scilicet dicti patroni, cui Episcopus Prælatus non de facili resistere poterat, ac etiam ejus diuturnæ absentiæ ut supra.

Facilior erat secundus punctus circa prærogativam Præpositi, quoniam cum ageretur de Monasterio

non

non exempto, & sito intra limites Diœcesis, adeò ut non caderent illæ quæstiones, quæ haberi solent inter Prælatos, & Episcopos, & de quibus in his terminis Monasteriorum Monialium *sub tit. de jurisd. disc. 18. & 26. ac etiam eod. tit. in hoc supplemento in Sublacen. disc. 102. & alibi.* Hinc sequebatur, quod extra omnem controversiam fundata erat intentio Episcopi in causa universali; iste verò Præpositus, utpotè veniens, ex causa particulari, & limitata indulti Apostolici, aliud prætendere non poterat, nisi præcisè, id, quod per indultum ei conceditur, totum autem plus omninò remanet sub dispositione juris, & extra privilegium, ideoque cadit sua causa universali, cum privilegio à jure exorbitantia juxta notoria, passimque recepta axiomata strictè, ad eorum limites intelligenda veniant, eo modo, quo præscriptio ex deductis *disc. 1. de jurisd.* & passim.

Longe verò facilior erat tertius punctus circa licentias alloquendi Moniales, etiam ab extra, & per crates, multò verò magis ingrediendi clausuram,
10 quoniam si etiam in Monasteriis exemptis, & quæ proprio subjaceant Superiori Prælatu exempto, ubi non agatur de territorio verè separato, & nullius, vel non obstet antiqua tolerata consuetudo, quam ex prudentialibus motivis dissimulare congruat, id competat Episcopo atque ad summum quando consuetudo assistat, inferior Prælatus prætendere potest cumulativà, quoniam clausura est specialiter commissa Episcopo, etiam contrà exemptos ex deductis *eod. tit. de jurisdict. in Sublacen. disc. 102.* ac etiam *in Miscellan. Eccles. disc. 16.* Multò igitur magis in Monasterio non exempto, & non habente proprium superiorem exemptum.

Ea quoque nimium probabili, & convincenti accedente ratione ponderata *d. disc. 18. & 26 de juris. & alibi,* quod custodia clausuræ non consistit solum in materiali murorum, & portarum, sed in formali, ne illi de populo, & clero accedant ad alloquendum cum Monialibus, vel Monasteriorum septa ingrediantur, aliaque gerant, quæ earum honestati, ac disciplinæ præjudicialia esse possunt, & per consequens oportet, ut id commissum sit illi, qui jurisdictionem habeat cum personis de clero, & populo, illasque valeat coërcere, dum alias Prælatus inferior id facere non posset, & sic punctus non est in exemptione materiali loci, sed in subjectione formali personarum ex eadem ratione, ob quam ordinario conceditur jurisdictio in Ecclesiis, & personis exemtis in concernentibus curam animarum, & administrationem Sacramentorum ex *deductis disc. 5. & seqq. de jurisd.*

Exindè de consequenti resultabat responsio ad quartum punctum Statutorum disponentium circa clausuram, ut sub d. Præpositi omnimoda cura, & administratione esse deberet, quoniam ubi etiam illud
11 in sui ordinatione validum esset, adhuc per supervenientas Apostolicas Constitutiones illius dispositio cessaret.

Multò igitur magis stante ejus invaliditate ex defectu potestatis; quoniam in præfatis litteris Apostolicis erectionis conceditur præfato Cardinali Evangelistæ facultas ordinandi Statuta, sed limitatè, quatenus scilicet sint licita, & honesta, Sacris Canonibus, & Concilio Tridentin. atque Constitutionibus Apostolicis non contraria.

Quoad quintum super præsidentia in electione Abbatissæ pariter videbatur plana resolutio ad favorem Episcopi, dum etiam in Monasteriis exemptis ista præsidentia commissa est Episcopo ex deductis in sua
12 Sede *sub tit. de Regular. & discur. 37. num. 15. in Annot. ad Concilium Tridentinum.* Multò igitur magis in isto Monasterio non exempto; & in quo dictus Præpositus dici non potest Ordinarius Superior, & Prælatus, sed tantum delegatus ad certos actus, ultra quos ejus jurisdictio non extenditur juxta naturam delegationis, ut strictè intelligi debeat ad præcisos suos limites etiam ad effectum validitatis actus ex deductis *discur. 3. de Matrim. & disc 3. de Indic. & alibi;* Multò igitur magis contra Episcopum habentem intentionem fundatam in causa universali. Et exindè de consequenti resultare dicebam resolutionem sexti quæsiti super invaliditate Statuti, eodem modo, quo supra ad quartum dictum est.

Ad Septimum, Scribentes in contrarium fundamentum constituebant *in dec. 445. Cavalerii* tacito
auctore desumpta ex superiùs allegato *disc. 55. n. 15.* 13
Vers. Item, ut procedat, &c. quod facta electione requiratur assensus patroni; Respondebam tamen ex eadem decisione patere, ut id esset, ex quadam honestate tantùm, non tamen ex necessitate, quodquo hujusmodi consensus non influeret ad nullitatem actus, ideóque esset idem, ac nihil.

Præterea advertebam ad idem, quod dicitur supra in proposito præsentandi Moniales, ac etiam *dis. 1. de Regularibus & disc. 28. de jurisdict.* æquivocum scilicet videri hodie in his materiis regularium præser-
tim in Italia procedere cum iis, quæ disposita ha- 14
bentur cum antiquis canonibus, vel tradita per antiquos Canonistas ob immutatum statum rerum: Antiquitùs, etenim Monasteria virorum regebantur singulariter, & independenter, adeo ut Abbas esset Prælatus perpetuus, eo modo, quo est Episcopus in Cathedrali, & Monachi essent fixi habentes quodammodo Monachatum perpetuum in eo Monasterio; in Monasteriis autem mulierum, licet quoad Moniales verificetur, quod de viris suprà dicitur, attamen quoad Abbatissam illa antiquitùs erat perpetua, adeo ut Abbatissatus redoleret perpetuam Prælaturam in titulum, hodiè verò in viris superiores sunt ad tempus, atque tam iidem, quàm Monachi, vel fratres ad libitum amovibiles, & pro laudabili usu amoveri soliti de loco ad locum, & quoad mulieres Abbatissa est ad tempus triennii ex *deductis eod. disc. 37. in Ann. ad Concil. & d. disc. 1. de Regul. & alibi,* adeout Abbatissatus non redoleat Prælaturam perpetuam, ut prius, sed potiùs quandam simplicem superioritatem, seù Præfecturam temporalem, ideoque æquivocum videtur cum dictis antiquis terminis hodie procedere, talisque videtur praxis communis, quoties aliter non statuat lex fundationis per Sedem Apostolicam approbata, ut præsertim habetur, in d. Monasterio S. Claræ Neapolis, & similibus.

Demum quoad octavum, & ultimum non decisum, pro Episcopo pariter responderi debere dicebam, quoniam licèt ob indultum Apostolicum clarum non implicet, quin isti Cappellani, & Confessa-
rii perpetui, quamvis regulariter sint temporales, & 15
manuales, attamen fortius isto casu de plano procedere dicebam ratione subjectæ materiæ magis suspectæ, & periculosæ, ea quæ habentur *dis. 16. de Paroch.* ut non possit quidem Episcopus absque sufficienti causa illos removere in totum tanquam per speciem formalis privationis juris quæsiti, benè tamen posset inquirere de eorum idoneitate, ac vita, & moribus; & quatenus ei videatur illis suspendere exercitium, cum subjecta materia id absque dubio faciliùs suadeat, ratione majoris periculi, ac majoris suspicionis, necnon majoris circumspectionis cum qua procedendum venit occultando causas, quæ illum ad id moveant, ac propterea habemus, quod licet Parochiæ & Vicariæ sæculares sint perpetuæ in titulum conferri solitæ, attamen hujusmodi confessarii Monialium sunt ad solum triennii ad summum, adeout neque volens possit Episcopus illos confirmare, dictumque tempus prorogare absque licentia S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, quæ ad ejusdem Episcopi relationem illam pro altero triennio

nio concedere solet, & non ultra, nisi ex magna causa, & quandoque, ubi aliquam habeat sinistram opinionem, negare.

INTERAMNEN. BENEFICII

Pro VALENTINO SALVOLO

Cum BERNARDO, ET FRANCISCO DE ROSIS

Casus decisus per Rotam pro Rosis.

An, & quando impetratio beneficii de jurepatronatus sit invalida, & subreptitia ob non factam mentionem aliquarum circumstantiarum, quamvis jurispatronatus derogatio adsit ratione vacationis in Curia.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum resolutionibus.*
2 *Quando provisio de beneficio de jurepatronatus cum istius derogatione sit invalida ob aliquarum expressionem non factam.*
3 *Quod non videantur commendabiles istæ derogationes.*
4 *Non tamen est dubitandum de potestate, & quod juspatronatus dicatur competere ex gratia Ecclesiæ.*
5 *De ista derogatione ob vacationem in Curia.*
6 *De circumstantiis particularibus, ob quas facilius intrat dicta derogatio.*
7 *Respondetur fundamentis resolutionum.*
8 *Valet lex fundamentalis, quod quando derogetur jurispatronatus, provisus Apostolicus non obtineat aliquos fructus.*
9 *De differentia inter reservationem, & inter hanc speciem non derogationis.*

DISC. LXXIV.

1 Vacato beneficio de utroque jurepatronatus activo, & passivo illorum de Rosis in Curia per obitum Ciampioi Curialis, qui illud obtinebat in vim provisionis Apostolicæ cum derogatione jurispatronatus, ob consimilem vacationem in Curia illud impetravit Valentinus, contra quem jam possessorem præfati de Rosis in utroque patronatu respectivè interessati, appellando à sententia exequutoris obtinuerunt committi causam invaliditatis dictæ provisionis *in Rota coram Calatajú*, coram quo; me Scribente pro Valentino possessore, reo convento sub *die* 22. *Junii* 1672. prodiit resolutio super invaliditate dictæ provisionis, ex capite subreptionis ob non factam mentionem dicti patronatus cum omnibus suis qualitatibus, sed solum in genere, & præsertim cum illa, quod beneficium esset debitum certo generi personarum, quodque in privilegio Gregorii XIII. in vim, cujus ex causa dotationis, vel augmenti dotis juspatronatus obtinebatur, cautum esset, ut ei derogari non posset, etiam per vacationem apud Sedem, nisi quando hujusmodi patronatibus derogari solet, ex eo, quod probatio istius soliti facta non esset, quasi quod facta hac expressione Papa non derogasset, vel difficilius id egisset; fundamentum constituendo *in* 2 *decis.* 4. *num fin. par.* 2. *rec.* & *in deductis per Amaiden. de stylo Dataria cap.* 15. §. 15. *ex num.* 18. *cum pluribus seqq.* Concessa verò nova audientia, reus juxta consuetudinem infirmorum de facili mutantium Medicos, quando sub cura omnis non convalescunt, mutavit defensores, ac propterea in hac secunda propositione non scripsi, sed reproposita causa *sub die* 26. *Junii* 1674. prœstitum fuit in decisis, unde credo, quod provisus Apostolicus acquieverit, vel quod eo, quo potuit modo, se concordaverit, dum sciu, quod postmodum mutavit statum, ducendo uxorem.

Resolutiones, attento proprio genio, vel sensu naturali placuerunt, ex eo quod generaliter displicent 3 hujusmodi derogationes, ut alibi advertitur. Quamvis etenim de potestate non sit dubitandum, neque id contineat illam exorbitantiam, seu læsionem juris naturæ, vel gentium, quam ignarus vulgus credit, cum juspatronatus etiam ubi sit ex integra fundatione, & dotatione absque aliqua mixtura privilegii, adhuc dicatur competere ex gratia Ecclesiæ, quæ hunc usum introduxit ad alliciendum fideles, ad construendum, & dotandum Ecclesias, ac beneficia, multo igitur magis, quando adest mixtura privilegii, quamvis causa onerosa præponderet, quoniam tunc dicitur juspatronatus ex justitia ad effectum illud contradistinguendi ab altero ex gratia, & privilegio pro subjectione reservationibus, & affectionibus Apostolicis juxta ea, quæ habentur supra *disc.* 10. & 65. & *in aliis pluries eod. tit.* Sed ad alios effectus 4 istum præsertim non tollit, quin sit ex gratia, & privilegio, dum ut supra dicitur tale etiam in casu, in quo nulla accedat mixtura privilegii, & gratiæ, sed sit ex integra fundatione, & dotatione, *ut in d. disc.* 65. Nihilominus, quia magis communiter id aliquod de facto scandalum generare videtur, atque saltim naturaliter aliquam exorbitantiam continere, quod scilicet illi, qui privando seipsos, eorumque posteritatem aliquibus bonis pro dotatione, & fundatione Ecclesiarum, & beneficiorum tam pro decoro propriæ familiæ, & posteritatis, quàm etiam ad effectum providendi aliquem secundogenitum, vel alium non provisum de eadem posteritate, vel familia, ita elusi remaneant ab illa fide canonum, & Ecclesiæ, quam sequuti fuerunt, idcircò commendabilis, etiam per pios, & zelantes reputatur, ut ab hoc stylo abstineretur.

Procedendo tamen juridicè, & cum regulis legalibus, quas in hac materia habemus, resolutiones non placuerunt, quoniam notorius, & inconcussus est iste stylus, quando vacatio sequatur in Curia præ- 5 sertim, ubi agatur de jurepatronatus privatorum, cum difficultas cadat in illo Principum, ut patet ex deductis per *Covarr. practicarum cap.* 36. *num.* 4. *Parisi. de resignat. lib.* 2. *quæst.* 4. *num.* 44. & *seqq. Lotther. lib.* 2. *quæst.* 8. *num.* 98. *apud Rich. decis.* 198. *num.* 22. *latè decis.* 630. *par.* 4. *rec. tom.* 3. quæ est in terminis longè fortioribus ex duplici ratione dubitandi. Primò nempè, quod agebatur de patronatu possesso per Ducem habentem jura Supremi Principatus; Et secundo, quia obtinebat ex illa concordia, cujus mentio habetur *disc.* 2. *de feud.* & *advertitur disc.* 95.

Multò igitur magis in hac facti specie ob quatuor circumstantias; Primò nempè quia de patronatu merè privatorum. Secundò fortius, quia de illo, quod non sit de mera justitia ratione omnimodæ fundationis 6 & dotationis, sed cum aliqua mixtura gratiæ, & privilegii, quamvis præsupponendum sit, quod causa onerosa præponderet. Tertiò quia in eodem privilegio dicitur non debere derogari, nisi quando solitum sit, ac propterea casus videtur expressè præservatus in ipso limine, atque fundaturi denunciatum periculum, cui subjacebat, & sic adaptari valeant ea, quæ in fundationibus Maioratuum Hispaniæ habentur *disc.* 61. *de regul.* Et quartum absolutum particulare, ac ultimum statum, quoniam ultimi duo possessores cum consimili derogatione obtinuerant cum subsequuto effectu, ideoque non videbatur redarguendus iste provisus, qui conceperat supplicationem eodem modo, quo in duabus præcedentibus provisionibus sequutum fuerat, ut habetur in materia malæ expressionis valoris *disc.* 70. *num.* 1. & *alibi.* Et sic reverà resolutiones nulli probabili fundamento refrectendo etiam ad solam veritatem, innixæ videbantur,

bantur; cum auctoritates prædictæ, cum quibus proceditur non faciant ad rem; Dicta etenim *decis. 4. par. 2. recent.* loquitur in terminis resignationis ad favorem, ideoque non percutit istos terminos, atque in eisdem terminis resignationis, vel similis provisionis aliàs, quàm ex dicta causa vacationis in Curia, loquuntur aliquæ decisiones, quarum tenor registratur *per Amaiden. ubi suprà*, qui licet in Curia Advocatus, non tamen Curiæ stylum in scribendo multum sequi videtur; Et quamvis registret decisionem *Fanen. coram Vbaldo inter suas decis.* 837. quæ loquitur de illa specie provisionis, attamen ultrà, quod loquitur incidenter ad diversum effectum restitutionis fructuum in eo casu punctus non erat super invaliditate provisionis, attamen ultrà, quod loquitur incidenter ad diversum effectum restitutionis fructuum in eo casu punctus non erat super invaliditate provisionis beneficij, sed super eo quod beneficiatus ita provisus, non deberet obtinere illos fructus, quos fundator voluit
8 percipi non posse, nisi ab illis qui ad formam fundationis ex præsentatione beneficium obtinerent, quodque pro eo tempore, in quo beneficium ex Apostolica provisione esset penes alios, fructus deberent spectare ad alterum locum pium, dum ista lex tanquam adjecta in limine fondationis, & approbata per Ordinarium, multò verò magis per Sedem Apostolicam servari debet, ut in eadem *Fanen.* firmatur apud *Royar dec.* 294. atque advertitur *d. disc.* 65. *num.* 7. *& alibi*, sed hoc ut præmissum est, non respicit beneficium ejusque substantiam, sed potiùs accidentia, nempè participationem aliquorum fructuum, & per consequens istæ auctoritates non videntur ad rem facere, potissime ob dictas circumstantias, ob quas præfatus stylus remanet magis notorius, & indubitabilis.

Neque obstare dicebam, quod in dicto privilegio, expresse diceretur, ut derogari non posset, neque per vacationem apud Sedem, quoniam penè in omnibus hujusmodi privilegiis id adjici solet, & tamen passim contingente casu fiunt hujusmodi derogationes, ac etiam, quia ut advertitur *dicta decisione* 630. *par.* 4. *rec. to.* 3. *ex num.* 21. ista clausula respicit diversum effectum, ne scilicet intret reservatio ex isto capite vacationis in Curia, vel apud Sedem, quoniam magna differentia est inter unum effectum, & alterum, ubi etenim intret hæc reservatio, quæ est clausa in corpore juris tollitur quæcumque spes patrono, quoniam etiam si ipse esset diligentissimus, ac præveniret in præsentatione cum subsequuta possessione, vel etiam si vacatio sequuta esset Sede Papali vacante, quando practicabilis non est derogatio, adhuc reservatio suum operaretur effectum, & tamen non obstaret ista derogatio, & sic magna differentia dignoscitur inter unum, & alterum effectum.

PISTORIEN. JURISPATRONATUS.

Pro OPERA S. IACOBI.

Responsum pro veritate.

De præscriptione, vel acquisitione juris præsentandi per illum, qui de aliquo titulo non docet, sed se fundat in possessione juris præsentandi, & in admissione per patronos.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Admissus ad præsentandum quale jus acquirat, & in cujus præjudicium sine prædicta admissione operetur.*
3 *De operatione centenaria, ut allegari possit quicumque titulus melior.*
4 *De distinctione inter præscriptionem, & præsumptionem.*
5 *Quomodo concurrere debeant possessores in præsentando, & quod sit nimium deferendum observantiæ.*

DISC. LXXV.

CUm ab antiquo Jurispatronatus plurium beneficiorum existentium in Diœcesi Pistorien. & 1
in territorio Piscien. *Nullius* possideretur per illos de Lazzaris Viscontis; Cum ex ista familia, seù descendentia esset solum superstes Sinibaldus, hic in testamento condito de anno 1647. scripta hærede universali opera S. Jacobi, juspatronatus reliquit quatuor conjunctis, quilibet scilicet quartã partem, cum prohibitione juris accrescendi, ut propterea portio deficiens pertinere deberet ad dictam operam hæredem; Defectis autem omnibus descendentibus dictorum quatuor legatariorum, orta est controversia inter d. operam, & Barduccios venientes jure cujusdam donationis per eos obtentæ jurispatronatus, à quibusdam Viscontis de Limite, de anno 1481. ex eo, quod in successivis vacationibus isti Barducij præsentaverint unà cum dictis quatuor legatariis; Quare desuper ex parte dictæ Operæ consultus.

Respondi, quod quando negotium esset recens, tunc nisi Barduccij docerent de titulo, contra eos 2
ad favorem Operæ respondendum esset, non obstante quod per dictos legatarios admissi fuissent ad præsentandum cum eis, quoniam id constituit quidem admissum in possessione præsentandi in præjudicium admittentis, ac habentium causam ab eo, sed non facit illum verum patronum in præjudicium venientium jure suo independenter juxta superius deducta *disc.* 63. & in aliis, solumque ista admissio suffragari solet, ac debet contra venientes independenter, ac jure proprio pro adminiculo, vel interpretatione tituli dubij juxta casum, de quo in *Mediolanen. Primatus disc.* 176. *& in aliis similibus.*

Difficultatem vero non modicam habebam ex eo, quod ageretur de facto antiquo excedente spatium annorum centum, ob pluriès enunciatam operationem centenariæ, ut ejus vigore allegari possit quicumque titulus de mundo melior, 3
& sic quod possessores dicere valeant, quod Visconti de Limite eorum auctores essent iidem, ac Visconti de Lazzaris, coæquale jus habentes cum authore ejusdem operæ, ac propterea non intrarent termini præscriptionis, quæ de facili elidi posset, dum opera veniebat independenter à dictis Legatariis, ex deductis suprà *disc.* 31. *num.* 16. *& disc.* 4
35. *num.* 8. sed difficultatem in eo consistere dicebam (quando consultores contendentium non essent plus, quam imprudentes, & stolidi) quod hanc diuturnam possessionem allegaturi non essent jure præscriptionis, sed jure præsumptionis juxta pluries enunciatam distinctionem inter, præscriptionem, & præsumptionem, præsertim *disc.* 21. *de Iudic. & disc.* 3. *de Alien. & contr. probib. & disc.* 113. *de feud. & alibi.*

Hæc quoad substantiam, sive pertinentiam in genere; Ea verò posita advertebam, quod caderet alia inspectio super quotis; Atque in hoc dari non potuit maturum judicium absque meliori, magisque distincta notitia facti super modo præsentationum, an fuissent coæquali jure cum omnibus, id est, quod tanta fuisset vox istorum donatariorum, quanta illa quatuor legatariorum qui venirent in stirpes, repræsentando eorum auctorem, vel

vel èconverso in capita, sive pro una virili ex pluribus juxta distinctiones, de quibus *disc. 61. & in aliis* ibi enunciatis, cum in hoc nimium, imò totum faciat observantia, cui deferendum venit quoties clarè non constet, quod ea fuerit erronea, vel æquivoca, ideoque remanet punctus incapax regulæ generalis, utpote decidendus ex circumstantiis facti, cujus potius, quàm juris quæstio censenda est.

MEDIOLANEN. PRIORATUS.

Pro IO. BAPTISTA MONTEGATIA

Cum CONSTANTIO GALERATO

Casus decisus per Rotam pro Joanne Baptista.

De jurepatronatus familiari, quando sit tale diversum à gentilitio, & à mixto, & quibus de familia competat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum resolutionibus.*

2 *De aliquibus Conclusionibus in generalibus in materia.*

3 *Quod hodie ista sint quæstiones potius facti, quàm juris, & quomodo decidendæ.*

4 *Quomodo in hoc jurepatronatus probetur qualitas familiaris.*

5 *De demonstrationibus magis id concludentibus, ac tollentibus illud æquivocum, quod esse solet in verbo* familiæ.

6 *Quando dicatur non constare de tenore fundationis.*

7 *De aliquibus objectis facti, & præsertim an specificatio aliquarum personarum stet taxativè, vel demonstrativè, & excludat alios de eodem genere.*

8 *De probatione identitatis familiæ.*

DISC. LXXVI.

Prioratum S. Mariæ de Campo mortuo Rota in consimili causa intitulata etiam Mediolanen.
1 Prioratus, *coram Corrado sub die 14. Martii 1646.* canunizavit esse de jurepatronatus familiæ Montegatiæ, sed illa dispositio fuit solum super existentia jurispatronatus, quæ controvertebatur ab Ordinario, & aliis de libertate contendentibus, non autem super pertinentia, cui occasionem dedit vacatio sequuta de anno 1673. quoniam cum aliqui de hac familia, & cognomine de Montegatiis præsentasent Joannem Baptistam eorum fratrem, & agnatum respectivè, alii verò diversarum familiarum, qui se prætendebant descendentes ex fœminis ejusdem familiæ præsentassent Constantium, hinc per appellationem à sententia Ordinarii super institutione Joannis Baptistæ introducta causa in *Rota coram Taja 26. Aprilis* 1675. prodiit resolutio ad favorem ejusdem Joannis Baptistæ, idemque in alia instantia coram *Ubago sequutum est 20. Martii 1676.* & in hoc statu causa reperitur.

In his itaque disputationibus, licet per alios hinc inde scribentes cum copiosis superfluis allegationibus pro currenti vitio nimium insisteretur super præsupponendis, ac certis generalitatibus,
2 Primò nempe, quod qualitas familiaris non præsumitur, cum juspatronatus de regulari natura censeatur hæreditarium; Secundò, quod ubi etiam non sit hæreditarium, sed gentilitium deferendum jure necessariæ cessionis, tanquam per speciem fideicommissi vel feudi pacti, & providentiæ in illos de sanguine, non tamen exinde infertur ad qualitatem agnatitiam seu familiarem, nisi ista sit adjecta eodem modo quo in dicta fideicommissaria successione habetur, Et tertiò quod ubi etiam constaret de antiqua familiari qualitate, adhuc tamen defecta illa familia, juspatronatus efficitur hæreditarium.

Hæc autem omnia & similia negligenda mihi videbantur, utpote hodiè certa; & præsupponenda, ac etiam extranea à casu quæstionis, quæ pro meo judicio adinstar illarum quæstionum volun- 3
tatis quas adeò frequentes habemus in dicta materia fideicommissaria, & similibus, erat potiùs facti quàm juris, ex facti proinde qualitate, & circumstantiis decidenda, adeò ut inter sæpius meritò inculcatus error immorandi in generalibus regulis, & conclusionibus juris, atque desuper auctoritatum, & decisionum cumulos cum magno improbo labore facere, quoniam præsupposita tam regula, quæ assistit qualitati hæreditariæ, quàm limitatione quæ assistit familiari, quando istius probatio accedat punctus, est in applicatione an ex facti qualitate dicamur esse in casu regulæ seu limitationis; Idque in primis regulandum est à tenore fundationis quando ista habeatur, quando verò deficiat, ab observantia aliisque circumstantiis.

Cum itaque in hac facti specie non adesset fundatio, hinc advertebam reflectendum esse principaliter ad facti seriem deductam ex documentis quæ desuper habeantur, eaque est quod de anno 4
1469. illi de hac familia obtinuerint in vim aliquarum ex probationibus adhuc extantibus ut infra, magis verò, ut nimium probabile est, ex aliis melioribus, quæ tunc habebantur, quando memoria erat recens, per sententiam Ordinarii canonizati jus patronatus ratione fundationis, & dotationis ab illis de hac nobili, & vetusta familia, eamdemque sententiam obtinuerunt confirmari, & comprobari per Sedem Apostolicam sub Paulo II. deindeque aliqui de eadem familia; eorum expressis nominibus eamdem canonizationem obtinuerunt à Sixto IV. & quidam alii in literis istis non expressi consimiles literas obtinuerunt ab Innocentio VIII. omnes tamen cum expressione quod istud esset juspatronatus de domo, & familia de Montegatiis; Prout semper illi de eadem familia præsentarunt usque ad Sixtum V. quando occasione collationis, quam de hoc Prioratu tanquam de libero idem fecerat in persona Cardinalis de Monte alto nepotis, alia consimilis prodiit canonizatio effectum postmodum sortita; Iisque literis Apostolicis accedunt, tam plures institutiones Ordinariorum, quàm etiam plures enunciativæ in visitationibus, aliisque actibus, ac etiam insignia hujus familiæ, & antiquæ inscriptiones respectivè in Ecclesia, & Campanile, & assertiones aliquorum probatorum Historicorum rerum Mediolani, ejusque status, semper de fundatione, & dotatione per hanc familiam, ut hæc omnia distinctè recensentur tàm in dicta decisione *anni 1646. coram Corrado*, quàm in aliis ut suprà proditis in ista disputatione ideoque nimium convincenter probari dicebam, quod illud juspatronatus esset verè familiare juxta ea quæ habentur *suprà disc. 22. 24. 60.* & alibi; Ponderando etiam quod nullatenus constabat de mixtura extraneorum in præsentando, quod est magnum argumentum.

Et quod magis in dictis literis, ac enunciativis, & inscriptionibus, ac historiis, & aliis argumentis, 5
& speciebus probationis, non adhibetur solum vocabulum *familiæ* quod latius patere solet, & quando-

que

que pro subjecta materia, vel pro morum regionibus poteit convenire etiam cognatis, sed adest etiam verbum *domus*, quod præsertim pro Italiæ moribus latiùs patet; Et quod magis est, descenditur magis in specie, explicando familiam eum adjecto de Montegatiis, dum ita cessare dicuntur omnes illæ dubitandi rationes quæ habentur locis citatis *hoc tit.* ac etiam *disc. 13. de praeminen. & disc. 50. & seqq. de fideic.* & alibi.

Non negabantur hæc, præsertim in secunda instantia *coram Vbago*, per scribentes in contrarium 6 quoniam ex prædictis nimium convincenter, & clare ista probatio qualitatis familiaris adesse videbatur; Cumque non constaret de fundatore certo, cadere non poterat quæstio, de qua pariter pluries *hoc eod. tit.* & in altero superiùs enunciato *de fideic.* ac fundatio intelligenda esset de familia effectiva, vel contentiva. Quamvis etenim aliqui ex eisdem scribentibus præsupponerent dd. literas Sisti IV. & Innoc. VIII. pro lege fundationis; Attamen id continere dicebam æquivocum manifestum, nec responsione, nec discursu dignum, dum ex antecedentibus literis Pauli II. confirmatoriis dictæ antiquioris sententiæ Ordinarii canonizantis juspatronatus ex antiqua fundatione, & dotatione à tempore antiquo, & immemorabili, ita ad evidentiam error iste convincebatur.

Super duobus tamen insistebant; Primo nempè quod illi, qui præsentaverant Joannem Baptistam non 7 essent de ista familia, quæ locis citatis enunciatur; Et secundo quod ubi etiam essent de hac familia in genere, neque suffragaretur, cum non essent de descendentibus à personis enunciatis in præfatis literis Siati IV. & Innoc. VIII. ac etiam in illis Sixti V. & per consequens quod de fectis lineis, & descendentiis masculinis, vel juspatronatus effectum esset hæreditarium, vel gentilitium in genere cognatitio.

Ista objecta continebant inspectionem potiùs facti, quàm juris, eaque per caosæ Patronum ad quem pro Curiæ stylo magis quam ad Advocatos pertinet agere de iis, quæ facti sunt, bene removebantur cum justificationibus quod non solum ii, qui præsentaverant Joannem Baptistam, essent de eadem nobili, & vetusta familia Montegatia in prædictis documentis enunciata, sed quod etiam descenderent ab aliquibus ea personis nominatis in præfatis literis utriusque Siati, & Innocentii respectivè.

Dito tamen ego ulterius gerendo partes Juristæ subjungebam; Primò nempè quod pariter evidens æquivocum esset dictum præsuppositum, ut juspatronatus esset restrictum ad personas enunciatas in dd. literis Apostolicis, adeò ut starent taxativè in exclusionem aliorum de eadem familia, cum revera illæ starent demonstrativè stante dicta antiquiori sententia ordinarii, ac etiam antiquioribus literis Pauli II. loquentibus de domo, & familia in genere absque restrictione ad certam personam fundatoris; illæ autem personæ quæ in eisdem litteris Siati IV. & Innoc. VIII. enunciantur, sunt illæ, quæ aliis diligentiores, ad clariorem sui juris firmitatem, & justificationem solliciti fuerunt eas obtinere, quod scilicet priùs aliqui obtinuerunt illas Sixti, deindéque alii ex hoc edocti obtinuerunt illas Innocentii ob eamdem causam, & rationis identitatem, eo quod pariformiter essent de familia, ideoque si alii de eadem familia, qui hanc diligentiam adhibere neglexerunt, illam apud eosdem vel alios successores Pontifices adhibuissent, consimiles literas, consimilemque declarationem quoque obtinuissent, cum illæ non continerent novas concessiones, & privilegia quæ non sunt trahenda de persona ad personam, sed solum contineant declarationem ejus, quod jam inerat, & competebant universo generi; ideoque illud restrictionem non patitur à specificatione aliquarum personarum, nisi quando subjecta materia, vel tenor restrictionem ac taxationem suaderent; Ac propterea quando etiam non adessent justificationes super descendentia per gradus distinctos ab aliquibus personis specificatis in eisdem literis, adhuc sufficeret probatio generica quod essent de hac familia.

Et quoad genericam probationem identitatis familiæ, stante identitate cognominis, & insignium, advertebam quod tunc aliqua major dubitandi ratio 8 circa istam probationem identitatis familiæ cadere videtur, quando ageretur de patriis, & locis diversis, multò vero magis ubi accederet alia diversitas in aliquo adjuncto, vel insigniis, aut quod adesset diversitas status, quia nempè una familia esset in statu conspicuo nobilitatis, & divitiarum; altera verò in statu magis depresso ignobilitatis, & paupertatis juxta ponderationes, de quibus in hac materia identitatis familiæ *supra disc. 31. & disc. 32. de praemin.* latius verò magisque ex professo *disc. 50. cum duobus seqq. sub tit. de fideic.* & alibi; ideoque applicando ad rem cum verificaretur omnimoda identitas in patria, cognomine, insignibus, & statu nobilitatis, ac præeminentiarum ita concludentem probationem adesse dicebam; Clarius verò dum accedebant probationes magis specificæ resultantes à tractatibus auctorum partis adversæ, & ab aliquibus præsentationibus, ac respectivè consensibus præstitis in aliis vacationibus per eos, à quibus isti descendunt, quod ad hunc effectum sufficit, ut advertitur locis citatis *hoc eod. tit.* istæque probationes speciales etiam imperfectæ, ac aliqua etiam exceptione elidibiles, quando solæ ac de per se considerandæ venirent, magni faciendæ veniunt in hac materia pro adminiculo, & corroboratione præsumptionis juris, quæ aliàs sola, & de per se fallax & periculosa videtur.

LAURETANA JURISPATRONATUS.

Responsum pro veritate, incertum est ex cujus parte.

De eadem Materia de qua discursu præcedenti, an juspatronatus sit familiare, vel gentilitium, in concursu agnatorum remotiorum, & cognatorum proximiorum, & in specie, quid importet verbum *Casa* in idiomate Italico.

SVMMARIVM.

1. *Facti series.*
2. *De regulis qua habentur in successione jurispatronatus.*
3. *Quod dictæ regulæ non placeant, sed sint receptæ.*
4. *De diversitate morum Hispaniæ, & Italiæ.*
5. *De infelicitate facultatis legalis unde proveniat, & de ratione ob quam responderi soleat pro veritate contra proprium sensum.*
6. *Vocatio fœminarum, & descendentium ab eis excludit contemplationem agnationis.*
7. *De significatione vocabuli* domus & casa.
8. *De differentia inter linguam latinam, & Italicam in dictis vocabulis.*
9. *Quod ad hanc differentiam debeat reflecti.*
10. *De observantia qualis esse debeat ut attendatur.*

DISC. LXXVII.

MErcurius de Riccardis fundato beneficio cum reservatione jurispatronatus, ad recit legem perpetuæ conservationis in ejus domo pro filiis masculis, & in illorum defectum pro fœminis, hisque omnibus non extantibus, vel deficientibus, proximioribus, qui directè venirent ex ejus domo in perpetuum, atque defecta linea legitima, & natural

ipsius fundatoris, & suorum ut supra deberet essa communitatis, adhibendo in Italico idiomate illa verba præcisa, *Resti perpetuamente in casa sua per i figli maschi, e poi per le femine, e non avendo nè maschi, nè femine, per i più prossimi, chi direttamente di casa sua, &c.* Defuncto autem fundatore sine prole superstite Ambrosina germana sorore, ista contingenta vacatione præsentationem fecit cum subsaquuto effectu, in altera vero vacatione secquuta post dictæ Ambrosinæ obitum, filii ejusdem præsentarunt Joannem Baptistam filium unius ipsorum, Riccardi verò agnati descendentes à communi avo gradu remotiores, præsentarunt personam de eadem agnatione; Ordinarius verò instituit præsentatum à cognatis proximioribus de familia Rosa; atque in hoc statu desuper consultus fui pro veritate, fortè ea parte agnatorum remotiorum, & præsentati ab eis, qui succubuerat ad effectum deliberandi an expediret appellationem prosequi.

Pro judicio Ordinarii ad favorem præsentanti à cognatis proximioribus dixi respondendum videri,
2 non quidem ea proprio genio, propriaque opinione, sed quia ita apud nostros magis receptum videtur, dum juripatronatus pro regula (nescitur quo spiritu, quave ratione) attributa est natura, seu qualitas hæreditaria, ut neglectis illis de sanguine, transitum faciat ad hæredes extraneos; Quinimò ut neque regulariter veniat sub fideicommisso, quod in reliquo patrimonio ordinatum sit per fundatorem, contra omnem rationem, omnemque verisimilem voluntatem fundatoris, ut advertitur *supra disc. 36. & 60.* & in aliis; & quatenus fundatum sit pro illis de sangoine, ac propterea gentilitium dicator, adhuc tamen volunt, ut reguletur juxtà ordinem fidei commissariæ successionis ad favorem proximiorum in gradu, sublata sexus, & gradus differentia, quoties non constet expressè, vel conjecturaliter de agnatitia, & masculina qualitate, ut pluries in sua sede *sub tit. de fideic.* Ac propterea in hac materia jurispatronatus, etiam ubi non sit merè hæreditarium, & transitorium ad hæredes extraneos, inolevit contradistinctio terminorum gentilitii, & familiaris, ut advertitur *disc. precedenti*, & per conseqoens ad rem, cum non videretur sufficienter constare de dicta agnatitia, seu familiari qualitate per fundatorem desiderata, obstare dicebam agnatis remotioribus regulam.

Quamvis etenim, ut præmissum est, id mihi non placeat, atque parum rationabile videatur attentis Italiæ moribus juxtà ponderationes, de quibus *suprà dicto disc. 36.* Et latiùs *dis. 1. & seqq. & in aliis pluries*
3 *sub tit. de success. ab intest.* occasione agendi de statutis exclusivis fæminarum, & cognatorum ob masculos agnatos, adeòut in hoc manifesta videator ineptia nostrorum, & præsertim illorum qui procedunt cum traditionibus Hispanorum, sive cum illis decisionibus, quæ prodierint in causis ejusdem Re-
4 gionis, non distinguendo morum diversitatem ponderatam *disc. 7. 34. & 201. de fideic. & alibi pluries.*

Nihilominus hujus facultatis misera conditio, in qua legulrica ineptia illam constituit, ut loco maximæ rationabilitatis, quam lex continere debet, cum
5 ratio sit anima legis, ut habetur *disc. 35. de judic. & in opusculo styli*, & pluriès, & ita sit effrecta massa irrationabilitatum, induait ut quandoque oporteat respondere etiam pro veritate contra proprium sensum, id est insinuare requirentibus id qood magis receptum sit, & qualis probabilior reputetur exitus quæstionis in foro.

Constituta itaque dicta regula, dicebam non intrare limitationem, quinimò ut ista potius exclusa
6 remaneret ob vocationem propriæ lineæ fæminæ in defectum masculinæ, cum ita clarè excludi dicatur agnatitia qualitas, dum fœminæ, licet dicantur de familia, & agnatione, nihilominus illam non conservant, sed in eis familia terminat, ut pluriès advertitur *sub tit. de fideic.* præsertim *disc. 29. & seqq. & disc. 70.* & in aliis, & per consequens ut intret ordo intestatæ, vel fideicommissariæ successionis, ut præsertim ad rem, & in specie latè aliis de more cumulatis *Castil. tom. 5. controv. cap. 67. sub num. 28.*

Et licèt in quodam discorsu de partibus transmisso ad favorem agnatorum insisteretur in illis verbis, *i più prossimi che direttamente verranno di casa sua*, quasi
quod illud verbum *domus* qood translatum in idio- 7
ma Italicum idem denotat, ac verbum *casa* juxta loquendi usum latius pateat, quàm verbum *familia*, magisque denotet contemplationem agnationis, ut advertitur *eod. disc. praced. & dis. 13. de præmin. & pluries in dicta sua sede de fideic.* Nihilominus advertebam id in ista facti specie tolli, ex facto, quoniam præcedenter dixit, quod juspatronatus perpetuò remanere deberet in *sua Casa* & tamen æque disposuit ad favorem masculorum, sive fœminarum cum solo ordine prælationis; Igitur istud verbum *Casa* fundator non accepit pro agnatione, & familia, sed solum pro sanguine & descendentia prima effectiva in utraque linea masculina, & fœminina, & deinde pro parentela contentiva, quæ descenderet ab ejus domo, id est, quod haberet cùm ipso sanguinis connexionem ex communi stipite.

Duo præsertim in idem considerando. Primò nempè quod non vocavit illos de domo, sed qui descende-
rent à domo, juxtà ponderationes, de quibus *disc. 13.*
& 14. de emphyt. & alibi. Et secundò quod licet in 8
lingua latina pro communi præsertim Italiæ, loquendi usu, verbum *Domus* denotet familiam, & agnationem; Nihilominus in idiomate Italico usus videtur diversus, quod scilicet quando habetur in animo explicandi agnationem, val familiam dicitur *Casata*, seu *Casato*, non autem *Casa*, quasi quod istud vocabulum latius pateat, atque denotet omnes, qui quomodocumque attineant, atque à stipite domus descendant; Potissimè vero, magis connectendo istam considerationem cum antecedenti, quod scilicet idem fundator sub hoc nomine, seu vocabulo *Casa* in antecedenti vocationa intellexit comprehendere etiam descendentes per lineam fœmininam.

Et de ista considerationa, vel discretione inter
linguam latinam, & italicam vulgarem, ut diversæ 9
sint significationes, habetur sub diversis materiis, & præsertim *sub tit. de benefic. disc. 96.* occasione agendi de quæstione, an beneficium sit sacerdotale super verbo *presbyter*, sau verbo *sacos*, & *sub tit. de dote dis. 12.* occasiona considerandi differentiam inter verbum latinum *nubere*, & verbum italicum *maritare*.

In observantia verò, quæ considerabatur per agnatos, eo quia Ambrosina germana soror, quæ erat da familia præsentaverit in præcedenti vacatione, nullum dici posse constitui fundamentum,
non solum quia agebatur de unico actu, sed for- 10
tius, quia erat actus æquivocus, quoniam cum alter non adesset proximior, qui cum dicta Ambrosina concurrere posset, ita actus referri poterat ad majorem proximitatem gradus, non autem ad qualitatem familiæ, & agnationis, cum tamen essentiale requisitum observantiæ, ut interpres dici valeat, est illud, ut ea sit univoca, non autem æquivoca.

AMALPHITANA BENEFICII

Pro JOANNE DE URSO

Cum IACOBO.

Casus disputatus in Tribunali Auditoris Cameræ sub incerto exitu, quem credo, pro Joanne.

De concursu cumulativo plurium patronorum, & modo computandi voces ad eamdem materiam, de qua *disc.* 32. & 34. & 61. & in aliis.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De fundamento partis contrariæ.*
3 *Quod consulentium auctoritas sit suspecta.*
4 *Non est deferendum in hac materia iis, qui non sint versati in Curia in concursu versatorum.*
5 *Expenditur* Consil. 32. Peregr. lib. 1. *de quo casu agat.*
6 *Qualis sit theorica, quæ cadit in quæstione.*
7 *Dicitur quæstio facti, & voluntatis ex facti circumstantiis, decidenda.*
8 *In casu æqualitatis votorum intrat gratificatio.*
9 *Conjuncti fundatoris debent in concursu præferri aliis.*

DISC. LXXVIII.

Dominicus, institutis hæredibus Beatrice, & Diana filiabus, ejus gravavit ad dotandam Cappellam quodam annuo redditu pro celebratione Missarum facienda per Cappellanum præsentandum per easdem Beatricem, & Dianam, earumque filios, &
1 descendentes, ac etiam per Matthæum, Benedictum, & Franciscum ex fratre nepotes, eorumque descendentes masculos tantum. Cum itaque Joannes esset præsentatus per Dianam adhuc superstitem, & per Franciscum filium Beatricis defunctæ, filii verò dd. trium nepotum etiam defunctorum præsentasent Jacobum, atque Ordinarius concessisset Institutionem Joanni; Hinc devoluta causa appellationis in Tribunali A. C. scripsi pro eodem Joanne, pro quo credo, quod confirmando gesta per ordinarium fuerit resolutum, dum post unicam disputationem non audivi amplius actum de causa.

In hac itaque disputatione Scribentes in contrarium prætendebant, quod essent quinque voces regolandæ ex quinque personis, vel stipitibus nominatis in testamento; Nempè duarum filiarum, & trium
2 nepotum testatoris, præcipuum, imo totum fundamentum constituendo *in cons.* 32. *Peregr. lib.* 1.

Verùm dicebam, quod ubi etiam dictæ auctoritati deferendum esset, cujus contrarium, quando
3 illa adversetur, esset probabilius, Tum quia Consulentis ad requirentis opportunitatem conductio more, ideóque nulla, vel satis modica esse debet ex frequenter insinuatis, præsertim *disc.* 35. *de judic.* Tum quia contrarium convincitur, or infra ex Doctoribus versatis in Curia Romana, & in materia beneficiali, quibus absque dubio magis deferendum
4 est, eo quia Romana Curia, est istarum materiarum beneficialium Metropolis, in qua illæ frequentius, ac melius, quàm alibi absque dubio tractantur, ideoque exteri, & illi præsertim, qui versati sint in materiis civilibus & profanis, quamvis esset eximii J.C. ut revera est iste auctor, parum hujusmodi matrias callere solent; Sed neque videbatur opus assumere inspectionem super istius Doctoris auctoritate, cum revera non percuteret casum quæstionis.

Ille siquidem agit de casu, quod facta donatione bonorum pluribus personis inæqualiter, quia nempè uni tertia pars, alteri alia tertia, & reliqua tribus personis, deindeque simpliciter relicto omnibus jurepatronatus, dubitatur, an dd. tres ultimi deberent venire in stirpes in sola tertia parte, ut propterea æqualem vocem haberent cum singulis aliis duobus; juxta distributionem bonorum, vel potius venirent in capita, atque fatetur; quod si vocatio esset istorum trium cum dillincta oratione, tunc deberent venire in stirpes unam personam formalem repræsentantes; Substinet tamen contrarium, quod venirent in capita, eò quia in una eademque oratione omnes pariformiter vocati erant, atque cum hoc præsupposito dictum consilium canonizatur per *Rot. apud Buratt. dec.* 481. cum qua pertransit *Lotther. lib.* 2. *quæst.* 11. *num.* 158. ac propterea, cum in hac facti specie orationes essent diversæ, ita potiùs hanc auctoritatem dicebam retorqueri; Liquere tamen dicebam; quod iste auctor non multum calleret hanc materiam, dum potuisset illam melius tractare cum theorica *Io. Andr. in glos. Clement. plures* reassumpta *per Zabarell. & alios relatos supra disc.* 61. *num.* 4. & 5. Sed non erat opus, dum ex ejusdem distinctione obtinebatur intentum, eo quia, ut supra vocatio erat per orationes diversas.

Assumendo itaque punctum, dicebam quod de stricto jure probabilius videretur, quod illæ essent tres voces æquales ab initio constitutæ; Una scilicet in Beatrice, altera in Diana, & tertia in tribus nepotibus ex fratre unam personam formalem repræsentantibus, juxta *cons.* 99. *Roman.* quod reputatur in materia magistrale, quale etiam reputatur alterum *cons.* 125. *Dec.* cum quibus in ista quæstione proceditur, & *cum decis.* 3. & 4. *Crescent.* ut *apud Coccin. decis.* 549. *repetita decis.* 308. *par.* 1. *rec.* ubi decidi videtur casus in puncto cum aliis *supra disc.* 32. & 34. & 61. & *alibi*, ita suadente non solùm ordine, vel contextura orationum, & verborum, cum quibus apud allegatos proceditur, sed etiam, & magis substantia verisimilis voluntatis ob majorem dilectionem, quæ tam ex præsumptione juris, quàm ex ipso facto institutionis universalis præsumenda erat in filiabus, earumque descendentibus, potiùs quàm in transversalibus, quos pro honore familiæ, filiabus prædilectis adjungere voluit tanquam arbitros, & decisores controversiarum, quæ nascerentur inter duas voces æquales Constituendas à dd. filiabus, earumque lineis, ut ita in diversas abeuntibus sententias, ista tertia vox concluderet. Ut etenim bene advertitur *per Dec. d. cons.* 122. *num.* 2. & *Buratt. cons.* 324. *n.* 19. ista dicitur quæstio voluntatis, & per consequens est potiùs facti quàm juris, non decidenda cum regulis generalibus, vel cum auctoritate unius, vel alterius Doctoris, sed pro facti qualitate; & ex singulorum casuum circumstantiis particularibus;

Et nihilominus advertebam, quod neque ista inspectio necessaria erat, cum sufficeret; quod præfatæ Diana, & Beatrix filiæ constituerent unam vocem; & dd. tres Nepotes juxta ordinem orationis constituerent alteram, dum reverà id erat, quod ad summum iidem Nepotes prætendere possent, ex deductis *cor. disc.* 34. & 61. ita enim vota concurrentium erant æqualia; Ideoque intrabat gratificatio Ordinarii, quam habebat Joannes, cujus bonum jus ita planum remanere videbatur, ac propterea ad ejus favorem in hac etiam instantia credo judicatum esse, confirmando gesta per Ordinarium, cui in dubio assistit præsumptio: Potissimè dum hic erat de sanguine, & descendentia fundatoris, ideoque præferendus extraneo, vel remotiori, *ut apud Mantic. decis.* 275. *Buratt. & Add. decis.* 632. *in fin.* & in aliis *hoc tit.* vt. advertitur.

CAMERINEN. JURISPATRONATUS

Pro MARCO ANTONIO ALTINO

Responsum pro veritate.

An fundator possit alterare legem fundationis, Et an patronus possit præsentare ad beneficium plenum, vacaturum tamen per ejus mortem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An additamentum dotis, & redditum debeat regulari eodem jure, & assumat naturam principalis.*
3 *In una, eademque Cappella dari possunt plura beneficia, vel plures Cappellaniæ, & legata pia.*
4 *Qualitas hæreditaria obstat in hac materia.*
5 *An & quando Fundator possit alterare legem fundationis.*
6 *An & quando fieri possit nominatio, vel præsentatio de beneficio vacaturo, & adhuc pleno.*

DISC. LXXIX.

1 Cum Joannes Baptista, & Blasius fratres fundassent cum auctoritate Ordinarij beneficium cum reservatione Jurispatronatus pro eorum successoribus, atque primus Rector fuerit idem Blasius, iste, præfuncto Francisco fratre reliquit eidem Cappellæ, in qua dicta erectio facta fuit, quosdam census tanquam peraugmentum primæ dotis constitutæ, ut ita major numerus Missarum celebrari posset, atque nominavit ad idem beneficium per ejus mortem vacaturum Hieronymum; quem Ordinarius instituit, neglecto Marco Antonio præsentato à filiabus dicti Joannis Baptistæ; Ac propterea ex istius parte consultus fui, an judicium Ordinarij esset probabile, necne, ad effectum deliberandi, an deberet prosequi interpositam appellationem, vel potiùs acquiescere; Atque de hac secunda parte respondi, ut acquiesceret, ex pluribus; Primò quia ubi etiam in antiquo beneficio vel Cappellania, non obstantibus difficul-
2 tatibus, de quibus infra, bonum jus ipse foveret, adhuc tamen nihil prætendere poterat in censibus ultimo loco legatis, ex quibus majus Cappellani emolumentum resultare præsupponebatur, cum in hac parte dispositio remaneat in terminis simplicis legati pij, juxta deducta *supra disc.* 15. *num.*4. & alibi pluriès; Et quamvis subtilizando dici posse advertere, quod stante formali erectione beneficij cum auctoritate Ordinarij, non intrarent considerationes, de quibus *dicto disc.* 15. sed quod istud augmentum esset verum beneficium metiendū cum regulis beneficialibus, tanquā accessoriū, & per speciem alluvionis, ideoque eamdem sortiri deberet naturam, eodemque jure regulari, ex axiomate, ut una, & eadem res diverso jure censeri non debeat & ex incompatibilitate dominij, & possessionis ejusdem rei penes duos in solidum; Attamen videbatur, quod id non subsisteret, quoniam non implicat, ut in una eademque Cappella vel uno, eodemque altari dentur duo,
3 vel plura beneficia, ut *supra disc.* 15. & 17. Multò igitur minor implicantia adesse videtur, ut fiant plura pia legata cum onere celebrandi Missas in illa Ecclesia, vel in illo altari, in quod adsit proprius rector in titulum, dum etiam in Ecclesiis Regularibus prohiberi non possunt hujusmodi Cappellaniæ, seu legata pia cum onere Missarum celebrandarum per Clericos sæculares, ut advertitur *disc.* 25. *de Legat. & disc.* 1. *de Regular. num.* 65. *& disc.* 64. *nu* 5. & in specie similis controversiæ habetur *disc.* 17. ubi concordantes.

Secundò fortiùs, quoniam etiam in ipso antiquo beneficio videbatur, quod ipse Marcus Antonius malum jus foveret, non solùm quia ad mulieres, quæ ipsum præsentaverant, erant hæredes præfati Blasii; Ac propterea intraret regula *ex. in l. cum a matre Cod.* 4
de rei vindicat. juxtà ponderationes; de quibus supra *disc.* 18. *& in aliis*; Sed etiam quia posito etiam, ut ipse Fundator non posset præjudicare dictis filiabus, & hæredibus alterius fundatoris, dum quæstio, de 5
qua plurles *hoc eodem tit.* an Fundator alterare possit legem fundationis, percutit casum, in quo ipse sit unicus, atque ab eo successores revera hoc jus recognoscant, non autem ubi sint duo vel plures; Quoniam tunc quæstio cessat in radice, ex regula, quod consors, vel socius in re communi disponere potest de ejus portione, non autem de illa socii, vel consortij; Adhoc tamen ipse habebat medietatem, & per consequens neutra præsentationum concludente, locus erat gratificationi, quam Hieronymus habebat ab ordinario ex justo quidem motivo pluriès *hoc eodem tit.* insinuato, quod erat proximior, & de familia fundatorum; Ideoque ex hoc præsertim dixi, quod acquiesceret.

Motivabatur in notula transmissa de invaliditate nominationis factæ de dicto Hieronymo, utpote de beneficio adhuc pleno; Respondi tamen id procedere, quando una ex duabus rationibus intrare valeat, 6
vel scilicet illa voti captandæ mortis possessoris, vel altera supplantationis successoris in Jurepatronatus, juxta ea, quæ in materia præventivæ, vel abusivæ investituræ habentur *disc.* 1. *de Emphyt. & disc.* 1. 7
de Pension. & disc. 33. *&* 202. *seu* 203. *de Fideic. & alibi*, Atque in his terminis, & cum hoc præsupposito procedit conclusio; quam aliàs admittebam tanquam veram, ut præsentatio fieri non possit ad beneficium vacaturum, & adhuc plenum; Utraque autem ratio in præsenti cessabat, stante consensu possessoris, & quia successores nominantis utpote ejus hæreditariam qualitatem habere debentes, non poterant ejus legem impugnare, ex deductis *supra dicto disc.* 18. *& in aliis*; Ideoque in consimili nominatione ad beneficium vacaturum per mortem ipsius nominantis, nulla in hoc habita fuit difficultas in casu, de quo *supra disc.* 14.

FLORENTINA COMMENDÆ.

Pro CARDINALI NERLIO.

Responsum pro veritate.

An fundator primus, & immediatus, vel mediatus qui ex alterius dispositione, & bonis fundationem faciat, alterare possit leges fundationis, novaque onera adjicere possessori Commendæ, vel alterius juris fundati.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Distinguuntur plures casus.*
3 *In prophanis nominatus quomodo gravetur à nominante.*
4 *In beneficiis Ecclesiasticis onera non adjiciuntur post fundationem.*
5 *De legibus adjectis in limine fundationis.*
6 *Cujus natura sint Commenda, & primatus Religionis militaris S. Stephani.*
7 *Et cum quibus terminis in eis procedi debeat.*
8 *De applicatione ad casum particularem.*

9 *Quando*

9 *Quando per fundatorem onera non possint adjici.*
10 *De donatione contemplatione matrimonij, ut non possit postea minui, vel gravari.*
11 *An Magnus Dux consideretur in hac Religione tanquam Princeps supremus, vel solum tanquam Magnus Magister, & Prælatus.*

DISC. LXXX.

Guido Magalottus ordinato Majoratu in capitali
1 scutorum 20. m. ad favorem lineæ masculinæ Octavij fratris, deindeque lineæ etiam masculinæ Julij alterius fratris, facultatem dict. Octavio concessit, ut cum eodem capitali erigere posset Prioratum, vel Commendam in Religione S. Stephani ad favorem earumdem linearum, & alterius ab eodem Octavio nominandæ; Quare Octavius ad fundationem dictæ Commendæ, vel Prioratus processit sub diversis legibus præscriptis in rescripto M. Ducis Etruriæ dictæ Religionis M. Magistri, sibi reservando nominationem alterios lineæ in instrumento publico super dicta fundatione in exequutionem dicti rescripti faciendo, in quo postmodum facto coram Auditore ab eodem M. Duce deputato nominavit lineam masculinam Comitissæ Constantiæ, sub ea lege, ut primogenitus pro tempore Commendam obtenturus dare teneatur tertiam partem lineæ masculinæ Eleonoræ ejusdem Constantiæ sororis, Undè extinctis dictis primis lineis Octavij, & Julij, factoque casu successionis ad favorem Cardinalis Nerlij primogeniti de linea dictæ Constantiæ, ex istius parte consultus fui; An ad dictum onus tertiæ partis fructuum ad favorem alterius lineæ teneretur, necne?

Respondi quod pro clariore resolutione tres casus præsupponendi erant: Primò nempè ubi agatur de dispositione merè privata, & prophana in rebus indiffeeentibus, ut contingit in nostris privatis majoratibus, & Primogeniis Italiæ ex privata dispositione
2 ordinatis. Secundò ubi èconverso agatur de erectione veri beneficij Ecclesiastici de Jurepatronatus. Et tertiò in casu præciso, qui ut infra mixtus dici potest erectionis prioratus, vel Commendæ hujus militiæ S. Stephani. Istos etenim casus distinguendos esse dicebam, oportè cum diversis terminis, ac rationibus regulandos, & ne illorum confusio, ut frequenter contingit, æqoivoca producat.

In primo casu dixi, quod planum esset, quod fundator successoribus in fundatione vocatis hanc legem, seu onus adjicere potuerit, quodque ipsi potius Octavium fundatorem, quàm Guidum primum tes-
3 tatorem in eorum auctorem agnoscere dicerentur, dum primus testator hanc erectionem non posuit in præcepto, & in necessitate cũ restrictione ad certas personas de certis, vel ad incertas de certo genere, sed posuit in ejus facultate; Unde poterat non facere, quo casu illi, qui ex hac dispositione sunt vocati à secundo potiùs quàm à primo disponente obtinere dicuntur, illumque in eorum auctorem agnoscunt juxtà celebrem ac magistralem distinctionem desumptam *ex textu in l. unum ex familia ff. de leg.* 2. à Doctoribus magis communiter receptam, atque à Rota sæpius comprobatam ex pluries deductis, & præsertim *sub tit. de legit. & detract. disc. 27. & sub tit. de fideic. disc.* 60. & sæpius sparsim sub aliis materiis *de dote, de testam. de emphyth. & de pension.*

In secundo autem èconverso planum esset id fieri non potuisse ex natura Ecclesiasticorum beneficiorum, quæ sine diminutione conferri debent, adeò ut
4 reali, ac fixo pensionis onere gravari non possint absque Apostolica auctoritate, cum Episcopis concedatur solum pluribus accedentibus requisitis imponere pensiones personales, non autem reales, ex deductis *sub tit. de pension. dis.* 40. *& seq.*

Et quamvis receptum sit ut etiam in fundationibus beneficiorum Ecclesiasticorum de Jurepatronatus ap- 5
poni possint leges, & onera justi contraria; Attamen id sequi debet in ipso limine cum consensu Ordinarij, atque recipit plures restrictiooes, sed supervacaneum dixi examinare istum casum, vel præcedentem, quoniam verè sumus extra utrumque.

Tertius itaque præcisus casus, de quo agebatur censendus est mixtus, qui cadat potiùs sub terminis feudorom sive illorum qualificatorum Majoratuum Hispaniæ, qui eriguntur cum privilegio, & aucto-
ritate Regiâ, adeò ut dici non valeant illius naturæ, 6
quales sunt simplices primogenituræ, vel majoratus fundati cum mera privata dispositione, minusque illius naturæ, qualia sunt beneficia Ecclesiastica, ut patet ex deductis suprà *hoc tit. disc.* 20. ubi habentur auctoritates tractantes in specie de hujusmodi Commendis, & Prioratibus S. Stephani,

In his itaque terminis, quamvis non intret rigor beneficiorum Ecclesiasticorum, cum potiùs apud superiores Religionis censeantur jure prophanorum majoratuum, attamen spectanda non est sola voluntas
fundatoris, sive sit primus de bonis propriis, & li- 7
beris, sive ex præcepto, vel facultate sui auctoris, ut suprà, sed spectanda quoque principaliter est voluntas M. Magistri, qui creat Commendam, vel Prioratum, illamque confert cum jurepatrooatus, adeò ut adaptari videantur ea, quæ pluries advertuntur *sub tit. de feud. præsertim disc.* 56. de eo, qui recipiat rem propriam, & liberam in feudum ab altero, quoniam ita occultari dicitur præcedens donatio, quam fundator faciat Religioni, ejusque M. Magistro de bonis, super quibus erigatur Commenda, vel Dignitas, quæ deindè pro se & posteris ab eo recipiatur.

Quibus itaque stantibus cum actus perfici, ac substantiari dicatur directè, ac principaliter cum Religione, ejusque M. Magistro tanquam per contractum re-
ciprocum & correspectivum, hinc sequitur quod 8
spectari solum debeant leges adjectæ in ipso limine fundationis contentæ in supplici libello per fundatorem porrecto, & in rescripto M. Ducis, non autem illæ, quæ per ipsum fundatorem, postea adjiciantur in instrumento, quod non ad substantiam, sed potiùs ad exequutionem, & majorem probationem gratiæ factum sit, ac propterea concludendum mihi videbatur, quod onus tertiæ partis contentum in instrumento, non autem io supplici libello, vel io decretatione habendum esset pro infecto, cum gravari non potuerit per fundatorem Prioratus sine consensu Religionis, & M. Magistri.

Potissimè verò, & clariùs dum tam in supplici libello, quàm in decretatione expressa fuerunt quàm plura onera, & præsertim illud reservationis usus fructus ad vitam fundatoris, & alterum pensioois scutorum biscentum ad favorem unius ex filiis ejusdem unà cum aliis oneribus super augmento, & per consequens quod istud onus, quod videtur majus, utpote in quota notabili tertiæ partis magis indigeret expressione particulari tam in supplici libello, quàm in decretatione.

Ponderando quoque quod istud est onus longè gravius, non solum ob notabilem quotam tertiæ partis, sed etiam quia continet nedum onus, & præjudicium possessoris Prioratus durante linea nominata, sed onus, & præjudicium ipsiusmet Religioois, cui deficiente ista linea, Prioratus liber devolvitur.

Hinc sequi advertebam quod procedendum non
esset cum termiois, vel cum distinctione *d. tex. in l. unũ* 9
ex familia, quibus attentis contra successorem in Prioratu potius respondeodum veniret ut suprà, sed vel cum terminis jurispatronatus, ut postquam perfecta est ejus fundatio cum consensu Ordinarij non possit amplius patronus adjicere onera, & leges præjudiciales, ex deductis supra *disc.* 16. *cum seqq.* vel cum terminis majoratuum qualificatorum Hispaniæ, qui fun-

dantur eum privilegio, & eum auctoritate Regis, ut non possit fundator ex intervallo sine novo consensu Regis alterare formam fundationis, ex relatis *per Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 4. num. 47. cum seqq. Castill. lib. 5. contr. cap. 121. ex num. 55. apud quos alij.*

10 Sive quod adaptari possent termini donationum, quæ fiunt contemplatione certi, & determinati matrimonij ut alterari, vel minui non possint etiam de consensu primi donatarij ob interesse mulieris, & filiorum *ex deductis sub tit. de donat. & disc. 1. & seqq.* eum similibus, quibus eadem congruat ratio.

11 Neque alicujus momenti videbatur interventus Auditoris libellorum Signaturæ Gratiæ, & Justitiæ, & Præsidentis Religionis, quoniam nisi ignotæ istius officialis facultates aliud suaderet, non videbatur, quod ista talem haberet potestatem alterandi legem fundationis cum onere adeo gravi, & præjudiciali; Si etenim in sensu aliquorum etiam ipsemet M. Magister jus Religionis quæsitum tollere, vel minuere non potest ex deductis per *Martam vot. 9.* ubi advertitur, quod in hac parte non consideratur tanquam supremus, & absolutus Princeps, sed tanquam primus, & Generalis Prælatus Religionis: Multò minus id dicendum est in hoc officiali inferiori, potissimè dum in rescripto nulla sibi legitur attributa commissio, vel potestas, ac propterea in hoc statu, & quatenùs aliæ non urgerent ignotæ facti circumstantiæ, & præsertim stylus Religionis circa hujusmodi fundationes, pro dicti oneris rejectione respondendum videri concludebam. Incertum est autem quid sequutum sit.

JANUEN. PRIMICERIATUS.

Pro IO. AUGUSTINO BUFFO

Cum NICOLAO CARANZIA.

Casus disputatus in S. Congregatione Episcoporum, & Regularium, resolutus ut infrà.

De concursu præsentationum, quarum una facta sit à patrono, altera verò ab ejus procuratore, vel administratore ejus patrimonij, sive à conductore bonorum, quæ prævaleat. Et incidenter an impetratio certo modo impediat provisionis effectuationem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum resolutionibus.*
2 *An administratio generalis bonorum secum ferat facultatem præsentandi in beneficiis de jurepatronatus.*
3 *Unde proveniant æquivoca, & confusiones in facultate legali.*
4 *Distinguuntur plures casus, pro regulatione quæstionis, de qua num. 2.*
5 *Quod non sit evagandum in superfluis, sed strictè immorandum in puncto praciso.*
6 *Distinguũtur plures species juspatronatus pro quæstione de qua num. 2.*
7 *De casu in quo dicta quæstio nullatenus intret.*
8 *Quando jus præsentandi pertinet ad majorem natu familiæ si iste non deputat alium.*
9 *Quod præsentatio facta à principali prævaleat facta à procuratore vel administratore.*
10 *Quare Congregatio in ista causa se ingessit.*
11 *An intrarent termini* tex. in cap. *consultationibus de jurepatronatus.*
12 *Impetrationes piscatoriæ certo modo non impediunt provisiones per vacationem.*

DISC. LXXXI.

ALiquibus exortis discordiis inter Jo. Augustinum Pinellum, & Franciscum ejus filium, adeo ut iste 1
viveret seorsum à patre, qui ne suorum bonorum curæ & administrationi vacaret ob aliquas affectiones hypochõdriacas, eorumdem bonorum cuidam extraneo generalem fecit locationem, hinc ad instantiam Francisci filij, Senatus, vel alter Magistratus cum ejus suprema auctoritate Principis potius, quàm judicis more, infringendo dictam locationem, ei decrevit per quinquennium administrationem bonorum patris, qui in hoc spatio dictis affectionibus non obstantibus utpotè revera nullum mentis sanitati, ac judicij perfectioni præjudicium inferentibus, etiam publica munera, & magistratus pro illo stylo exercuit; Istaque deputatione sequuta, cum ad eumdem patrem tanquam natu majorem familiæ, vel ejus colonelli, spectaret jus præsentandi ad Primiceriatum Ecclesiæ Metropolitanæ, Franciscus adiit S. Congregationem Episcoporum, & Regularium, à qua obtinuit de anno 1671. rescribi Archiepiscopo quod contingente caso vacationis admitteret præsentationes ab eo faciendas vice, & nomine administratorio, sed habita de hoc notitia per Jo. Augustinum coram eodem Archiepiscopo opposuit de dicti rescripti subreptione utpotè ipso inaudito exorti sub falsa narrativa infirmitatis ejus mentis, atque constituit procuratorem in Curia ut adiret Congregationem pro revocatione, pro qua factæ fuerunt instantiæ, sed pendente propositione sequuta fuit vacatio Primiceriatus, undè Jo. Augustinus pater præsentavit Ruffum, & Franciscus Filius præsentavit Caranciam, Vicarius autem generalis stante dicto rescripto Congregationis institutionem concessit Caranciæ, quare prosequendo causam in Congregatione *sub die 1. Martij* 1674. referente Cardinali Pio, prodiit resolutio pro institutione Ruffi præsentanti à Jo. Augustino patre, illaque justa, & comprobabilis visa est.

In disputationibus itaque desuper habitis, ac etiam postea in Congregatione deputata pro revisione, cum scribentes pro Carancia præsentato à Francisco filio nimium insisterent in assumpto, quod administratio generalis alicujus patrimonij secum fert istam facultatem præsentandi ad beneficia de jurepatronatus ejus, cujus patrimonium generaliter administratur, in id alle- 2
gando doctrinam *Abb. in cap. ex his de jur. patr. Dec. cons. 127. nu. 2. & 3. Garz. par. 5. cap. 6. num. 1. & seqq. Lotter. lib. 2. q. 14. nu. 45. & seq. decis. 521. par. 1. rec. num. 7. decis. 2. nu. 4. & seqq. par. 13.*

Dicebam scribens pro Ruffo præsentato à principali patrono, etiam cum sensu veritatis, idem quod penè 5
in omnibus ex necessitate, mea est dicendi consuetudo, quod scilicet dicta propositio est in suis casibus vera, sed quod fallacia erat in mala applicatione, ut frequentiùs contingit in ista facultate, quæ propterea effecta est adeò involuta, & in plerisque aspera, & irrationabilis contra naturam, & essentiam legis ob vitium procedendi in litera sine discursu vel ratiocinio.

Ad triplicem etenim affectum de hoc puncto agi solet, an scilicet mandatarius vel conductor, aut administrator generalis alicujus patrimonij, vel personæ, aut sequestratarius à lege, vel ab homine deputatus;
istam habeat potestatem præsentandi ad beneficia de 4
jurepatronatus; Et tres casus distinguendi sunt. Primus est, quando de hoc non sit quæstio inter patronum, & administratorem seu conductorem aut sequestratarium, sed sit cum Episcopo vel alio, ad quem pertinet instituere, nolente admittere illius præsentationem, ut propterea ob illam in tempore non factam prætendatur acquisita libertas conferendi, vel quod compatronus, sive alter ab eis præsentatus, prætendat ut illius præsentationis haberi non debeat ratio, tanquam factæ à non habente talem facultatem. Alter casus est

est ubi contentio sit inter ipsum Patronum, & emptorem, vel conductorem universitatis ejus bonorum, & patrimonii, sive inter ipsum, & ejus creditores, aut administratorem deputatum universo ejus patrimonio juxta quæstionem latè post stylo disputatam *per Salgad. in Labyr. par.3.cap.5. ubi concordantes*; Et tertius ubi quæstio sit inter ipsum patronum, & ejus mandatarium, vel administratorem potius volũtarium, quàm legalem, seu verius, inter præsentatos ab uno ac ab altero qualis præsentatio prævaleat juxta casum præsentis controversiæ.

De primo, & secundo casu respectivè agitur *per Gartz. Lotter. & Salgad. ubi supra*, & alios apud eos, de quibus propterea utpote extra casum controversiæ pro commendabili stylo non evagandi in superfluis, 5 sed strictè immorandi in puncto præciso, & in iis quæ necessaria, vel opportuna sint, agere non oportebat; Et nihilominus advertebam quod omnia quæ hinc inde desuper habentur, duas jurispatronatus species percutere videntur; Unam nempè jurispatronatus realis quod sit annexum Castro, vel prædio 6 aut Ecclesiæ vel Dignitati, &c. ut tunc transeat in illius rei sequestratarium vel emptorem, sive donatarium aut conductorem, sive administratorem, &c. Et altera jurispatronatus merè hæreditarii juxta ejus regularem naturam, ut tunc dicatur inesse patrimonio sive universitati bonorum, atque veniat sub genere jurium, & actionum, ex deductis, præsertim *per Salgad. ubi supra*, & super quibus utpotè incidenter enunciatis, atque particulariter non discussis maturum judicium non efformavi.

Verùm quidquid sit de his, atque posita in secundo præsertim casu ex abundanti tanquam veriori opinione magis favorabili administratori, vel alteri cui eadem congruat ratio, adhuc tamen dicebam id extraneum esse à casu præsentis quæstionis, in quo agebatur de jurepatronatus merè personali, non cessibili neque transmissibili etiam de licentia Ordinarii, & 7 quod in asse, vel patrimonio dicti Joannis Augustini adesse dici non poterat, non solum quia erat mere gentilitium, sed fortius quia habitualiter competit universæ familiæ, exercitium verò ejusdem familiæ nomine, illamque repræsentando, residet penes majorem natu pro tempore ad instar illorum jurium capitularium vel collegialium, quæ exercentur per primam Dignitatem, vel per Decanum, cum similibus, ut industria ejus personæ, sive ejus prudentia electa 8 censeatur, aut attendatur illa personalis præeminentia, quam secum fert esse seniorem vel primum in domo pluriès alibi *hoc eod. tit.* advertitur, ac etiam *disc. 1. & seqq. & 201. de fideic.* ideoque ubi esse majorem natu tale haberet impedimentum, ut non posset hoc jus per se ipsum exercere; tunc neque à judice deputari posset pro libitu alter qui ejus vires suppleat, sed hoc pertinet ad alium, qui immediatè veniat in majoratu ad instar eorum, quæ habentur pluries *sub tit. de primog.* circa functiones pertinentes ad primam dignitatem, vel antiquiorem de Capitulo, cum similibus.

In tertio autem casu præsentis controversiæ, quamvis ageretur de patronatu reali, vel hæreditario juxta duas primas species, adhuc veriùs est quod præsentatio facta per principalem ubi sit re integra, prævalet illi quæ fiat per mandatarium, vel administratorem ex deductis *supra disc. 62. num. 13. ubi num. 11.* habetur casus longè major de præsentatione facta per 9 pupillum, ut prævalere debeat illi factæ per tutorem, undè quidquid sit de hoc, quod in discursiva ratione improbabile videtur, consideratione tamen dignum est per argumentum à fortiori, multo verò magis in tertia specie juris merè personalis ob considerationes de quibus supra.

Incongruum verò videri non debet quod S. Congregatio Episcoporum, & Regul. istam tractaret quæstionem contra ejus institutum *de quo disc. 16. in rel. Curia*, quoniam id fuit merè accidentale ob dictum 10 rescriptum per administratorem obtentum quod tollere oportebat de medio ob stilum aliorum Tribunalium, reverenter defendi rescriptis, & oraculis Sacrarum Congregationum, atque advertebam quod istud rescriptum revera non obstabat, neque decidebat punctum an facultas præsentandi potius ad unum quàm ad alterum pertineret; & ultra præsentatio prævalere deberet, sed verè, & propriè percutiebat primum casum, vel primum effectum cum præsupposito quod pater non contradiceret, ne Episcopus, stante quod deputatio facta erat per Magistratum sæcularem absque ejus consensu recusaret acceptare præsentationes quæ fierent per administratorem, isteque videbatur proprius, ac germanus intellectus dicti rescripti.

Deducebant quoque iidem scribentes cum consueto moderno superfluo, & evagatorio stylo ea quæ habentur in materia *text. in cap. consultationibus de jurepatronatus* de quo *supra disc. 36.* & alibi, sed advertebam ut essent discursus, ac disputationis doct 11 indigna utpote omnino extra casum quæstionis, cum ea procedat quando unus bona fide sit possessor, ac præsentet nomine proprio, quia credat se patronum, postea verò detegatur eum non esse talem *ex deduct. eod. disc. 36.* & alibi, quod penitus extraneum est à casu quæstionis, ubi principalis re integra, & ante institutionem præsentet alium, quàm præsentatum ab administratore.

Et quoniam alter præsentatus hoc medio tempore eamdem dignitatem impetraverat à Sede Apostolica certo modo ob prætensa crimina, & incapacitatem Ruffi, ideoque prætendebant ex hoc titulo se confovere mutando causam possessionis; idcirco in hoc 12 replicabam de iis quæ habentur *sub tit. de Benef. disc. 55. & 73.* ac etiam *disc. 43. de judic.* & alibi ut hujusmodi piscatoriæ impetrationes certo modo nullum præstent jus nisi postquam in judicio ordinario per rem judicatam vel per tres conformes adsit canonizatio; interim verò non potest prætendere ejus prætensionis executionem, agendo vel excipiendo, dum ita esset dare inconveniens ut ita intrusi se confoverent cum hujusmodi impetrationibus piscatoriis & objectivis quæ nimium odibiles reputantur, adeòut illa subrogatio, quæ dari solet collitiganti, negetur hujusmodi impetrantibus, cum similibus odiis, & rigoribus.

NERITONEN. BENEFICII

Pro JOANNE DE STEPHANIS.

Casus disputatus coram Prælato Judice Commissario sub incerto exitu.

Quod declaratio fundatoris attendi debeat pro admissione eorum, qui in fundatione non sint vocati: Et an clericatus, vel alia habilitas requiratur de tempore vacationis, vel sufficiat de tempore præsentationis in concursu plurium vocatorum ad juspatronatus passivum.

SUMMARIUM.

1. *Facti series.*
2. *De quæstione an vocatis illis de familia intelligatur solum de effectiva vel etiam de contentiva.*
3. *Defertur declarationi fundatoris.*
4. *Attenditur rationis identitas, & verisimilis voluntas fundatoris originarii, non autem executoris ejus voluntatis.*

5 *An requiratur habilitas de tempore vacationis, vel sufficiat eam adesse infra tempus datum a jure.*

DISC. LXXXII.

QUidam patrous, & nepos de Stephanis fundarunt beneficium cum jurepatronatus passivo ad favo-
1 rem illorum de familia, & in defectum personarum de familia, ad favorem illarum de quodam alio genere: Cumque ejus vacatione sequuta, Joannes illud peteret tanquam de familia objiciebatur per alterum prætensorem de alio genere subsidiariè vocato, de duobus: Primò quod non esset de familia fundatorum; utpotè descendens ab eorum fratre, & patruo respectivè; Et secundò quod de tempore vacationis beneficii non haberet requisitum necessarium clericatus postmodum suscepti, unde introducta, (incertum est quomodo) causa in Curia coram Prælato Judice Commissario, ubi semel scripsi pro Joanne, pro frequenti usu absque notitia exitus, cum post datam unicam informationem amplius de causa actum non audierim, sed quando alia in contrarium non urgerent facti circumstantiæ, probabiliter credo quod ad ejus favorem prodierit resolutio.

Dicebam itaque circa primum objectum, quod non esset de familia effectiva idem, quod habetur pluriès suprà præsertim *disc.* 60. non esse scilicet expresse cautum in jure, tàm in ista materia, quàm in altera fideicommissaria, de qua pluriès in sua Sede *sub tit.*
2 *de Fidec.* an vocatis illis de familia intelligenda veniat vocatio solum de effectiva, vel etiam de contentiva, quoniam licet ex quodam magis communi sensu receptum videatur pro regula, ut veniat solum effectiva, ex quadam præsumpta, seu verisimili voluntate disponentis, quod propriæ soboli, & posteritati solum providere voluerit, quatenus illa esset verificabilis, quod etiam, ut alibi *hoc eod. tit.* advertitur, procedit potius in Jurepatronatus activo, quod habet quamdam speciem successionis fideicommissariæ, quàm in hoc passivo, quod latius patere videtur, quodque in eo probabilius regula statuenda est in contrarium ex magis communi usu, & verisimili voluntate cum sola prælatione in concursu inter illos de effectiva, & alios de contentiva; Attamen quidquid sit de regula in casu merè ambiguo, certum, ac absolutum est, quod cum ista non sit quæstio juris, sed puri facti, & voluntatis, decisio regulanda venit ex facti circumstantiis, & ex conjecturis, & argumentis unam, vel alteram probantibus voluntatem, quæ semper attendenda venit.

Applicandò autem ad rem, videbamur non solum esse in probatione conjecturali, & adminiculativa, sed in clara, & expressa pro vocatione totius familiæ etiam contentivæ ex pluribus, adeout ut casus videretur habere de indubitabili, quodque de plano intraret vulgaris regula *text. in l. ille, aut ille ff. de*
3 *leg.* 3. Primò nempè, quoniam adhuc vivebat unus ex fundatoribus qui ita declaravit; Ideoque intrare dicebam pluriès insinuatam veram, ac receptam propositionem, quod deferendum est declarationi donatoris, vel alterius contrahentis, quamvis agatur de actu de sui natura obligatorio, & irrevocabili, quoties fraudis, & collusionis non accedant argumenta, potissimè ut in hoc proposito advertitur etiam *hoc tit. disc.* 16. in subjecta materia ob nimiam inverisimilitudinem, quod ille, qui ex motivo pietatis, ac desiderio æternæ salutis hujusmodi opus pium construat, velit absque ejus interesse, & utilitate cum fraude, & mendacio alteri præjudicare.

Secundò clariùs ob eam facti circumstantiam quod ista erectio sequuta non esset ex devotione, & motu proprio ipsorum fundatorum, & de eorum bonis;
4 sed potiùs in exequutionem præcepti, & voluntatis cujusdam presbyteri eorum avunculi, cujus erant hæredes ab intestato juxtà casum de quo supra *disc.* 14. Ideoque eadem omnibus congruebat ratio, cum omnes pariformiter descenderent ab ejus sorore, atque catenus fundatio facta erat solum per duos, non per alterum, à quo iste prætensor ascendebat, quatenus ob peremptionem, vel corruptionem gradus antecedentis ratione præmorientiæ ejus patris, vel avi, juxtà ordinem intestatæ successionis superstes ejus auctor non erat admittendus; Ideoque verisimilis voluntas veri, & originarii fundatoris ex rationis identitate vinculi, & affectionis erat æqualis erga omnes: Et tertiò quia non agebatur de aliqua familia contentiva remota, sed valde proxima, & quæ jure effectivè potiùs regulanda videtur utpotè constituta à parte juxta ponderationes, de quibus *disc.* 52. *de fideic.* & *in duobus proximis præcedentibus, ac alibi pluries.*

Quo verò ad alterum punctum, dicebam, quod quando oppositor esset de eodem genere, sive aliàs vocatus in eodem vocationis gradu, adeout veniret in coæquali concursu, & ita sola quæstio restringeretur ad prælationem, tunc intrare posset quæstio, an habilitas requiratur de tempore facti casus, & apertæ successionis, vel sufficiat, quod verificetur infrà 5
legitima tempora ad præsentandum, sive ad petendam institutionem, ex iis, quæ habentur suprà *hoc eod. tit. disc.* 46. & *disc.* 17. *de Feud.* ac etiam habentur *disc.* 9. *de fideic.* & *alibi pluries*; Secùs autem in hac facti specie, quod alterum genus oppositoris vocatum est subsidiariè in defectum illorum de familia; Quoniam tunc verius, ac receptum est, quod sufficit spes, vel potentia existentiæ personarum de genere prius vocato, solaque differentia, quæ dignoscitur in subjecta materia est, quod suspensio non potest esse diuturna, & donec duret talis spes, vel potentia, sicuti est in successionibus prophanis, & indifferentibus, quatenus eorum natura non repugnet, juxta deducta *dicto disc.* 9. ac etiam *disc.* 7. *de fideic.* & *alibi*, cum beneficium pati non debeat diuturnam vacationem, juxtà *decisionem* 206. *par.* 3. *rec.* expensam *eod disc.* 9. sed hoc percutit punctum, ne sequatur diuturna vacatio ultrà tempus à Jure statutum: Non autem isto durante, cum tunc nulla urgere videatur ratio dubitandi adversùs dictas conclusiones.

JANUEN. ABBATIÆ

Pro PRINCIPE AB AURIA

Cum SINIBALDO AB AURIA.

Casus decisus per Rotam pro Principe.

Ad Juspatronatus mixtum, hoc est partim ex privilegio, & partim ex causa onerosa, cadat, necne sub reservationibus Apostolicis; Et de invalida resignatione ob non factam mentionem Jurispatronatus.

SVMMARIVM.

1 *Facti series cum resolutione.*
2 *De quæstionibus diversis in contrarium excitatis.*
3 *Qualis debeat esse bonus ordo, ac stylus scribendi.*
4 *Quod procedi debeat cum distinctione casuum.*
5 *Quando intret rigorosa forma Concilii Tridentini in potentibus.*
6 *De refectione & melioratione, vel augmento dotis absque conventione jurispatronatus, ut istud non concedatur.*
7 *Quid ubi adsit conventio ex dicta causa cum Ordinario.*
8 *De casu conventionis prædicta cum Papa quales quæstiones cadant.*
9 *De revocatoriis* Innoc. & Hadriani, & Concilii.

10 *Quando*

10 *Quando Iurispatronatus non requiratur mentio specialis.*

11 *Qualis sit punctus præcisus circa reservationes, & quando ista intrent.*

12 *Qualis sit melioratio considerabilis ad hunc effectum.*

13 *De privilegio compatibili cum centenaria, vel immemorabili.*

DISC. LXXXIII.

CUm tunc actuale Monasterium Fructuosi Ordinis S. Benedicti utpotè situm ad oras maris Mediterranei Liguriæ subjaceret frequentibus pyratarum
1 Infidelium incursionibus, & excidiis, hinc de anno 1550. Julius III. magno; ac celeberrimo, maritimæ Militiæ Duci Andreæ ob Auria illud concessit in juspatronatus correspectivè ad Turrim; quam ibi construere, ac munire debebat pro dicti Monasterii custodia, dictisque incursibus impediendis, atque constructa Turri, & concessione continuatum effectum sortita ab anno 1582. in quo de prima præsentatione effectum sortita dicebatur usque ad annum 1674. in quo ex resignatione facta per Federicum ab Auria hodierni Principis patruum sine ipsius patroni consensu provisus fuit Sinibaldus; Ac propterea ex parte Principis commissa causa *in Rota coram Emerix*, datoque dubio, an gratia resignationis sit valida, *sub die 23. Junii* 1676. negativa prodiit resolutio super invaliditate.

Cum autem in disputatione desuper habita Scri-
2 bentes pro Sinibaldo cum magno apparatu, magnoque labore multas in idem cumularent conclusiones, quas in hac materia habemus, assumendo præsertim ea, quæ habentur *disc.* 58. super rigorosa forma inducta per Concil. Trid. in Potentibus, & an iste patronus, quamvis in loco beneficii non haberet institutionem, dicendus tamen esset de genere Potentium ob ejus eximias qualitates, & prærogativas, quibus in patria gaudet, & an bonificamenta; & meliorationes vel respectivè dotis augmentum inducant juspatronatus; quoties non constet, quod Ecclesia esset respectivè omnino diruta; vel indotata, juxta deducta *disc.* 55. Ac in idem cumulando penè omnia, quæ habentur *in disc.* 65. super revocatoriis; & respectivè super reservationibus, ac etiam pro specialibus derogationibus concedi solitis; Hinc magis in responsione data sine libris, dum essem in otio consueto Tusculano, quàm in prima informatione laudando laborem, & diligentiam in abstracto, super reassumptione materiæ, non laudabam tamen modum scribendi, utpotè contrarium adeò commendabili Curiæ stylo, hodiè tamen ab aliquo moderno tempore penè corrupto, ut frequenter conqueror, præsertim *disc.* 46. *in rel. Cur. & in opuscul. styli*, *& alibi*, immorandi
3 scilicet in puncto præciso quæstionis, atque in motivorum, & argumentorum copia; ac etiam in auctoritatibus benè ad rem facientibus, & stringentibus sè diffundendo, omninò tamen effugiendo evagationes, ac superfluitates, vel inutiles cumulos allegationum super præsupponendis, & non controversis regulis, & propositionibus.

Dicebam quod pro methodico examine præsentis controversiæ, ac dignoscendo ad quem punctum causa restringeretur; & quænam conclusiones cumulatæ, sint extraneæ, adhiberi debeat sacra anchora distinctionis casuum, ideoque ad eam deveniendo;
4 Primus casus est, quando quæstio sit super omnimoda substantia, & veritate jurispatronatus, quod per illum, qui ipsum allegat probandum sit cum Ordinario contendente de libertate beneficii, vel cum altero proviso tanquam de libero, atque isto casu intrat dicta inspectio probationis, an attendenda sit forma juris communis, vel altera conciliaris juxta deducta *dict. disc.* 57. & 58. & in aliis discursibus particularibus super eadem materia; Et nihilominus etiam isto casu, tunc intrat hujusmodi quæstio, quando sine titulo explicito incontinenti justificato cum instru- 5
mentis, & documentis publicis, vel cum literis Apostolicis prætendatur fieri probatio cum actibus possessoriis, & cum probationibus per testes, & adminicula, dum isto posteriori casu Concilium innovavit dispositionem juris communis; dictamque magis rigorosam formam introduxit; non autem priori; Ideoque advertebam, quod in celebri *Compsana Iurispatronat. decis.* 58. & 88. *part.* 1. *rec.* quæ videtur magistra materiæ in puncto præciso, de quo agebatur jurispatronatus mixta ex privilegio, & ex causa 3
onerosa, an subjaceat; necne reservationibus, vel derogationibus, quamvis ageretur de Principe Venusii ex primariis, magisque potentibus Magnatibus; & Baronibus illius Regni; atque beneficium esset in ejus Statu, non tamen de hoc puncto utpotè extraneo actum fuit, & per consequens cum in hac facti specie adesset dictus titulus explicitus concessionis Julii III. extranea remanebat ista inspectio, omniaque deducta continebant inutilem chartarum repletionem, ad quod per Scribentes adverti deberet.

Alter casus est, quando Ecclesiam jam constructam 6
quis reficiat, vel alias in meliorem statum reducat, aut quod antiquam dotem, quam jam habet, augeat, nulla accedente conventione, ac declaratione animi acquirendi juspatronatus, quod prætendatur acquisitum ex dispositione juris, & tunc intrat altera inspectio, an constet de omnimoda ruina, & destructione, vel respectivè de omnimoda depauperatione, & indotatione, cum aliàs dicatur benefactor, non autem fundator, atque erogatum habeat naturam eleemosinæ potiùs, quàm dotis, ut suprà *disc.* 55. & alibi.

Tertius est casus, quando idem benefactor declara- 7
ret quidem dictum animum, vel conventionem faciat cum Ordinario, qui regulariter sine justa causa necessitatis, vel evidentis utilitatis non potest facere servam Ecclesiam liberam, cùm id redoleat formalem alienationem; Et pariter intrat eadem inspectio ruinæ, vel indotationis, & an justa causa verificetur, necnè; Sed pariter isti casus erant extranei à quæstione, & per consequens inutiles, ac superfluæ omnes conclusiones, & authoritates deductæ, quæ illos percutiant.

Quartus demum (omissis aliis ad rem non facien-
tibus) est casus, quod idem benefactor conveniat de 8
acquisitione jurispatronatus cum Papa, à quo desuper reportet privilegium, qualis erat præcisus casus controversiæ, & tunc non intrat defectus potentis, ut in altero casu antecedenti, sed tres diversæ cadunt inspectiones, quæ reassumebantur; sed pariter inutiliter in parte Prima, nempè an hujusmodi privilegia Apostolica cadant sub revocatoriis Innocentii VIII. Adriani VI. & Concilii Tridentini. Secunda an cadant sub derogatoriis generalibus in beneficiorum provisionibus, adeout necessaris non sit mentio specialis cum sua qualitate laicalitatis; Et tertia an beneficia cadant sub reservationibus, & affectionibus Apostolicis.

Primæ quæstio in præsenti non adaptabatur, cum
procedat in illo privilegio, quod nullam habeat mix- 9
turam causæ onerosæ in ordine ad revocatorias Innocentii, & Adriani, & quoad illam Concilii, an sit ante annos quadraginta, vel posteà, & an ex subsequuta observantia adsit demandata revisio, ex deduct. *disc.* 10. & 65. & alibi, quæ omnia ex facti qualitate in præsenti casu cessabant; Ideòque pariter ista continebat superfluitates;

In altera verò, ut necessaria, non sit mentio specialis idem dicendum erat, cum id procedat solum 10
in jurepatronatus Ecclesiastico qualecumque sit, & in laicali, quando sit ex puro privilegio, vel ex

pura

pura consuetudine juxtà casum, de quo *supra dist.* 8. ac etiam *dict. disc.* 10. *&* 65. Sed quando habet mixturam causæ onerosæ, tunc etiam ubi ista non præponderet, adeout juxtà tertiam inspectionem, de qua infra cadat sub reservationibus, & affectionibus Apostolicis, adhuc in resignatione, vel permutatione necessaria est mentio istius qualitatis, quod sit juspatronatus laicale ex privilegio mixto cum causa onerosa, quodque aliàs gratia sit subreptitia, & invalida, quoniam aliud est agere de provisione facienda ad ejus libitum per ipsum Papam in vim reservationum de beneficio vacanti, & aliud est approbare resignationem ad favorem, vel permutationem, neglecto patrono, ejusque consensu non requisito cum derogatione jurispatronatus, ex iis quæ habentur supra *disc.* 66. num. 3. & in decisionibus editis *coram Calataju in Interamnen. beneficii*, de qua *hoc eod. tit. disc.* 74. Prout etiam, licet faciliùs, soleat derogari hujusmodi juripatronatus competenti ex privilegio habente mixturam causæ onerosæ, quæ non præponderet, adeo ut cadat sub reservationibus, cum tunc nullum vel modicum sit præjudicium Patroni, sed potiùs sit ipsius Papæ, adhuc tamen facienda est mentio, cum stylus non faciendi mentionem procedat in patronatu Ecclesiastico, vel in illo, quod ex mera consuetudine, vel mera gratia, & privilegio competat, ut in præsenti casu practicatum erat, quod enunciatum fuit de jurepatronatus ex privilegio simpliciter.

Benè verum, quod in hoc puncto Ego præsertim parùm insteti, adeòut quoad me non esset, ità examinatus, ut maturum judicium pro veritate desuper efformaverim, quoniam parum, vel nihil Principis Patroni intererat (salvo ejus præjudicio) istam gratiam annullari, dum erat ad favorem unius de familia fortè aliquo modo attinentis, cui ipse gratificari habebat in animo, sed principaliter erat in eo, ut firmaretur status beneficii in futurum, & ne Dataria, dum ità incepit in eo apponere manus, illud adnotaret inter beneficia ad suam provisionem tanquam de jurepatronatus ex privilegio.

Hinc proinde restringebam principaliter causam ad prædictam ultimam inspectionem comprehensionis sub reservationibus, & an censendum esset juspatronatus ex justitia, vel ex gratia; Atque in hoc
11 dicebam idem, quod pluries *hoc eod. tit.* insinuatur, quod scilicet hodiè iste non esset amplius punctus juris, sed facti, & probationum, cum juris theorica sit jam firma juxta distinctionem, de qua in allegatis *dis.* 10. *&* 65. ac etiam in hoc Supplemento *disc.* 83. An scilicet augmentum, seu melioratio præpondeeet, vel saltim adæquet, necne, ut in casu præponderantiæ, vel adæquationis dicatur ex justitia, & æquivaleat illi, quod est ex fundatione; & dotatione, in altero autem dicatur ex gratia, & privilegio, ita desumendò naturam à qualitate prædominanti; Ac propterea cum in facto justificaretur id, quod apud peritos in maritimis Turribus, & munitionibus habere videtur speciem notorii, quod scilicet expensa constructionis materialis Turris, ac instrumentorum bellicorum, aliáve major substentationis militum longe superet fructus Abbatiæ, idcirco firmum remanebat, quod versaremur in jurepatronatus ex justitia.

Et quamvis in contrarium motivaretur, quod
12 omnes decisiones, & auctoritates, quæ in hoc articulo habentur recensitæ *in alleg. disc.* 10. *&* 65. procedant cum præsupposito augmenti dotis in redditu, adeò ut si Ecclesiæ dos antiqua esset in annuis scut. quadraginta, ita effecta esset in centum, quod in præsenti non verificabatur, dum fructus, & redditus Ecclesiæ, ita nullum receperunt augmentum; Attamen dicebam quod esset nimium leve objectum irrisione potius dignum, dum iste sumptus erat necessarius pro perceptione illorum fructuum, quos aliàs Ecclesia ob dicta impedimenta percipere non poterat, ideoque dicitur sumptus magis privilegiatus gratia ipsorum fructuum colligendorum juxta deducta in materia melioramentorum *discurs.* 35. *de legitim. & detract.* & alibi, & præsertim *sub tit. de Credit.* in proposito concursus creditorum.

Quinimò advertebam, quod ista censeri deberet melioratio longe magis proficua, longéque magis privilegiata; Siquidem in casu, in quo Ecclesia non sit omninò indotata, & depauperata, sed talem habeat dotem, ut rectore, & cultu destituta non remaneat, tunc dicitur potius superflua ditatio in jure non probata, ut in proposito unionis advertitur *disc.* 43. *de benef.* & in aliis, ac etiam *supra disc.* 55. Ista verò melioratio erat necessaria pro omnimoda substentatione Ecclesiæ in temporalibus, & spiritualibus, ac pro evitandis adeò magnis scandalis, damnis, & excidiis, quæ ex infidelium pyratarum incursionibus contingunt.

Aliqui scribentes pro hac parte motivabant, quod ubi etiam privilegio attento res pati posset difficultatem, adhuc tamen suffragari deberet immemorabilis, vel centenaria juxta decisiones in 13
alia *Ianuen. Abbatiæ* 218. *par.* 6. *&* 29. *par.* 7. *recen.* sed non videbatur motivum solidum, quoniam centenaria de facto non aderat, & immemorabilis non erat bene probata, atque intrabant eædem difficultates, de quibus *in Parmen. disc.* 91. sed non erat opus, quia dictum aliud motivum erat solidum, ideoque reflectendo etiam ad veritatem justa beneque fundata visa est resolutio, istudque motivum fuit causa, ut Scribentes in contrarium se diffunderent super rigorosa forma Conciliari ut suprà.

ROMANA CAPPELLÆ.

Pro CLERICIS REGULARIBUS MINORIBUS S. Laurentii in Lucina.

Responsum pro veritate.

An patronus teneatur decentius ornare Cappellam, si Ecclesiæ, aliarumque Cappellarum status, est ad meliorem structuram redactus.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Patronus assimilatur patri.*
3 *De obligatione patris erga filiam.*
4 *An refectio Cappellæ patronatæ spectet ad Rectorem, vel ad Patronum.*
5 *De ordine simetrico in Ecclesia.*

DISC. LXXXIV.

CUm in Ecclesia sancti Laurentii in Lucina adesset Cappella sancti Joannæ Baptistæ solita conferri in titulum perpetui beneficii alicui Clerico sæcolari, non excedens valorem quinquaginta ducatorum Cameræ, Sixtus V. absque præjudicio possessoris, & si, & postquam per ejus obitum vacaverit, illam univit Confraternitati Sanctissimi Corporis Christi erectæ in eadem Ecclesia cum onere adimplendi onera eidem Cappellæ incumbentia per unum Clericum, seu Cappellanum amovibilem.

Cumque

Cumque eadem Ecclesia ex nimium laudabili cura, & sollicitudine PP. Clericorum Minorum, quibus postmodum concessa fuisset, ad meliorem modernam structuram cum magna divini cultus decentia redacta sit, adeò ut videatur Ecclesia nova, ab aotiqua omninò diversa, omnesque aliæ Cappellæ in eadem Ecclesia existentes ad eamdem meliorem, ac penè uniformem condecentem structuram redactæ sint, præfata verò Cappella S. Joannis Baptistæ perseveraret in eodem statu antiquo difformi, qui Ecclesiæ simetrico ornatui præjudicare videbatur, hine consultus fui, an per eosdem Patres, qui salva superioritate Cardinalis titularis, Ecclesiæ Rectorem, & administratorem babeot, cogi posset dicta Confraternitas suam Cappellam ornare, atque ad recentem meliorem formam reducere eo modo, quo aliæ Cappellæ redactæ fuerunt.

Affirmativè respondendum censui, quoniam Patronus alicuius Cappellæ assimilatur Patri, qui tenetur alere, vestire, dotare, & ornare filiam; ita patronus teoetur non solum reficere, & manutenere, sed etiam decenter ornare Ecclesiam seu Cappellam juxtà celebre *cons. Abbat.* 89. *par.* 2. *Gemen. in prax. Archiep. cap.* 109. *n.* 13. & alios, de quibus *supra disc.* 52. *n.* 12. & melius *in Miscellan. Eccles. disc.* 30. *n.* 21. *cum plur. seqq. & num.* 23.

Si enim paterfamilias ponat aliquam ejus filiam in
3 Monasterio, vel Conservatorio, vel alia adunantia, cum explicita, vel implicita obligatione eam alendi, vestiendi, & ornandi, juxtà statum, & morem illius Monasterii, vel adunantiæ, & prout aliæ puellæ ibi degentes vestiuntur, & incedunt, utique si totus status Monasterii, vel loci immutetur, omnesque aliæ puellæ incedant magis decenter ornatæ, & vestitæ, poterit ipse cogi ad ornandam pariformiter ejus filiam, vel ad patiendum ejus ejectionem; Et hunc dixi videri casum, cum in his terminis Patroous æquipacetur patri, ut suprà.

Clariùs verò, & com minori difficultate, quoniam non agitur de patrono, qui suo sumptu, & ex causa onerosa Cappellam fundavit, ornavit, & dotavit, ac propterea intret quæstio, de qoa apud *Genuen. in prax. dicto*
4 *cap* 109. *cum.* 13. an scilicet refectio, vel ornatus spectet ad ipsum, vel ad Rectorem, qui percipit emolumenta, sive quod dicere valeat se voluisse facere illam impensam, & non ultra, dum Confraternitas fovet in omnibus causam lucrativam, quoniam non solum habuit Cappellam materialem ex devotione Summi Pontificis, absque alio sumptu, sed etiam percipit ejusdem Cappellæ pingues redditus antiqoos, ideoque nil impensura esset de proprio, ut facit pater cum filia, sed ipsa filia ornamentum petit cum ipsius bonis, & redditibos propriis.

Ordo verò simetricus in Ecclesia est nimiùm commendabilis, imo per sacros Canones præcisè demandatus, adeò ut multa concedantur ex dicta ratione, quæ aliàs concedi non deberent, ex iis quæ circa hunc ordinem simetricum in functiooibus Ecclesiasticis babentur *sub tit. de Praemin. disc.* 24. *& in d. Miscellan. Eccl. disc.* 40. Ideoque probabiliter videtur respondendum, ut Confraternitas ad ornatum consimilem pro dicto simetrico ordine teneretur; Iocertum est tamen quid sequutum sit.

MAJORICEN. BENEFICII

Pro HIERONIMO CASES

Cum JACOBO BONET

Casus disputatus in Tribunali Auditoris Cameræ, resolutus pro Iacobo, credo concordatus.

De materia oltimi status, an, & quando attendatur, *ad tex. in cap. Consultationibus*, quando contentio sit super substantia jurispatronatus, non autem super sola pertinentia.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De Materia* cap. Consultationibos, *& quando petitorium absorbeat possessorium.*
3 *Quando propriè intrent, necnè isti termini, vel potiùs illi ultimi status.*
4 *De ratione, cui innixus est ultimus status attendendus.*
5 *Provisiones Apostolicæ non mutant statum, & non præjudicant patrono.*
6 *Quod melius sit præsidium præsumptionis, quàm præscriptionis.*
7 *De operatione rei judicatæ.*
8 *An sententia Vicarii Capitularis in hac materia attendatur.*

DISC. LXXXV.

Benefieio S. Catharinæ in Ecclesia S. Michaelis adhuc pleno, & possesso per provisum tanquam de 1
libero, Petrus Jo. Cases obtiouit citato Promotore Fiscali ab Ordinario declarari de ejus jurepatronatus ex fuodatione, & dotatione eorum, à quibus causa habebat, atque sequuta vacatiooe ad ejus præsentationem institutus fuit Joannes, contra quem jam possessorem Jacobus, qui illud tanquam liberum, & reservatum impetraverat à Sede Apostolica, judicium institoit in Tribunali A. C. super exequutione Brevis de expienda possessiooe nomine Cameræ ac obtiouit, credo autem quod posteà honesta concordia controversiæ finem dederit.

In disputationibos itaque desuper in hoc Tribunali habitis Scribentes pro Actore proviso Apostolico tanquam de libero præcipuum fundamentum constituebant in ultimo statu libero ad terminos *tex. in cap. Consultationibus de jurepatr.* Ego è converso scribens
pro Reo convento proviso ad præsentationem dice- 2
bam, quod licet in materia hujus textus, DD. moderni, ac etiam Rota priùs quàm articulus formiter disputaretur *in Capuana Albatiæ, de qua supra disc.* 36. se involvisse videantur, attamen cum dictis disputationibus illa elucidata fuit, restituendo antiquam opinionem, de qua præsertim *apud Peniam decis.* 1730. quod scilicet, aut agitur re non iotegra, quia nempè ille, qui bonum jus foveat in petitorio, repellere velit præsentatum à possessore cum subsequuto valido, & pacificio effectu, adeout sit ejicere de domo jam admissum, cum retractione actus consumati & tunc verè, & propriè intrat conclusio deducta *ex dict. text. in cap. Consultationibus*, ex ea ratione quod agitur de fructu jam percepto & consumpto in statu bonæ fidei, vel non malæ, qui propterea non restituitur; Secùs autem ubi re integrâ; & priusquam sequatur institutio cum effectu, quoniam tunc si benè constat de jure petitoris, istud est attendendum, ac prævalet simplici possessioni; Multò igitur magis in hac facti specie, quod non solum res esset adhuc integra, sed imò consumata ex parte patroni, & respectivè præsentati; Ac propterea sibi potiùs congruet ratio primæ partis distinctionis.

Quamvis autem ista theorica, seu distinctio in suo casu vera sit juxta deducta *disc.* 36. & alibi. Nihilominus reflectendo ad veritatem (quamvis Scribentes in

contra

contrarium ad id non advertterent) agnoscebam quod difficultas esset in applicatione, quodque verè, & propriè non versaremur in his terminis *Capituli Consultationibus*, sed potiùs in iis ultimi status, de quibus *sub tit. de benefic.* ac etiam *ad rem supra in Faventina disc.* 11. *& alibi*; Dicti etenim termini *cap. Consultationibus* procedunt cum præsupposito certæ existentiæ jurispatronatus, adeòut urgeat ratio libertatis Ecclesiæ, ac præsumptio, quia huic in exclusionem servitutis assistit, sed præsupposita Ecclesia serva, quæstio sit inter contendentes de pertinentia, quo casu petitori, ubi res est integra, assistit æquitas canonica, ob quam attendi debet veritas, istaque prævalere subtilitatibus, & rigoribus juris; Secùs autem ubi contentio sit super substantia jurispatronatus, quod negetur per contendentem de libertate, pro qua in dubio est respondendum, tam ex regula generali, quæ pro libertate facit, quàm etiam ob præsumptionem quæ sibi assistit, ut
4 omnes Ecclesiæ sint liberæ juxtà earum primævam naturam, ideoque intrant potiùs alii termini ultimi status, qui attendi debet in ea vacatione, potissimè ubi sit alicujus temporis considerabilis, donec formiter in petitorio accedat res judicata, quæ illum destruat, ex ea congrua ratione quod interim possessor, qui habet majorem assistentiam juris, non debet commodo suæ possessionis privari, nisi bonum jus patroni sit omninò certum, & clarum in continenti probatum, ob possibilem præscriptionem libertatis, vel remissionem servitutis, juxta ponderata *in Placentina apud Arguell. decis.* 53. & in aliis *ibi recensitis, & apud Royas dec.* 99. *&* 111. & in aliis de quibus *dicta Faventina disc.* 11. Ideoque magna differentia dignosci videtur inter unum casum, & alterum, manifestusque error confundere hujusmodi casus, vel terminos.

Considerabam itaque ac monebam Agentes pro reo, & possessore, quatenùs causa ulteriorem progressum habere debuisset, stante quod fundatio, & dotatio erat antiqua penè per duo sæcula, atque non docebatur de præsentationibus effectum sortitis, nisi de temporibus tunc proximis, adeo ut magnum adesset
5 intervallum unius sæculi, & ultra, quod hoc beneficium possessum esset cum provisionibus Apostolicis, & inspiciendum esset, cujus speciei, vel qualitatis essent istæ provisiones, & an de illa specie, quæ non alterat statum, & non præjudicat juripatronatus, quamvis longissimum accedat intervallum, quinimò potius illud conservat, puta quando id sequatur per viam resignationis, vel permutationis, aut provisionis cum derogatione, quæ sequi solet, præsertim ob vacationem
6 in Curia; Quoniam ita dari solet casus, quod etiam per sæcula juspatronatus steterit sine exercitio, sed non per hoc inducitur status contrarius, ad cujus effectum requiruntur provisiones tanquam de libero; sed quando istæ accedunt, atque sint plures, cum lapsu temporis notabilis, tunc ultimus status in nimia consideratione habendus est ob possibilem præscriptionem, magis verò ob favorabiliorem viam præsumptionis, acquisitionis libertatis, mediante remissione jurispatronatus, aut amissione, quæ ex plerisque causis contingere potest, etiam de jure communi, magis verò ex Decreto *S. Conc. Trid. sess.* 22. *cap.* 11. *de refor. ut disc.* 22. *in annot. ad Concil.* dum semper tutius est allegare præsumptionem juxtà ponderationes de quibus *disc.* 21. *de judic. & disc.* 133. *de feud.* & alibi plures.

Quia vero in hac facti specie aderat sententia Ordinarii canonizatoria jurispatronatus, hinc dicebam scribens more Advocati, quod versaremur extra omnem difficultatem, cum bonum jus patroni jam canonizatum esset per rem judicatam, cujus virtus, & operatio est firmare statum, & destruere omnem alium præcedentem statum contrarium, atque ut nostri dicunt, facit de albo nigrum, & ens de non ente, ex deductis *disc.* 137. *de judic. & alibi pluries*. Et quamvis scribentes in contrarium vim facerent in dd. decisionibus *coram Royas*, in quibus consimilis sententia neglecta fuit; Advertebam tamen quod meritò id in eo casu sequutum esset, quoniam ille qui sententiam obtinuerat, produxerat imprudenter titulum, ad quem suum jus restringebat, de cujus infectione constabat in continenti; Ac proptereà notoria remanebat injustitia dictæ sententiæ, quæ proinde nunquam fecerat transitum in judicatum; Secùs autem in hac specie, quod titulus erat in sui facie validus, & legitimus ex vera fundatione, & dotatione, contra quem deducebatur odibilis præscriptio ob contrarium statum, dùm tunc rectè dictam operationem facit res judicata quoties non obstante aliqua nullitate substantiali vel injustitia notoria, quæ nullitati æquipollet, dici valeat rem judicatam adesse.

Difficultatem tamen mihi inferebant facti circumstantiæ, ob quas de hujus sententiæ validitate, & 8
efficacia dubitabam, ut propterea qualitatem rei judicatæ non haberet, quod scilicet ageretur de sententia lata per Vicarium Capituli sede vacante: Quamvis etenim in hac materia jurispatronatus inter privatos, adeò ut non intret rigorosa forma Concilii Tridentini, nimium deferatur sententiis, aliisque actibus Ordinariorum ob præsumptionem vel assistentiam verisimilitudinis, ex deductis *supra disc.* 57. *& alibi pluries hoc eod. tit.* Attamen id procedit quando agitur de Episcopo, vel alio Prælato ordinario collatore, qui cessantibus reservationibus Apostolicis, habeat jus conferendi beneficia libera, unde intret ratio inverisimilitudinis, quod alias jure suo se non privasset cum canonizatione jurispatronatus, nisi istud esset verum; Hæc autem ratio non intrat in Capitulo sede vacante, vel in ejus Vicario, cum istud jus non habeat, & per consequens cessat ratio proprii interesse, atque de facili intrat præsumptio gratificationis, accedente altera mala præsumptione, cui innixa est dispositio *tex. in cap.* 1. *&* 2. *de sede vacante in* 6. Multo verò magis crescebat dubitandi ratio ubi sublitteret actoris præsuppositum, quod introductio istius judicii, quamvis beneficio pleno, fuisset affectata ob verisimiliter speratam imminentiam vacationis ratione gravis ætatis vel infirmæ valetudinis possessoris, juxta ea, quæ à simili habentur *disc.* 1. *de feudis*, quodque id eventus docuerit ob mortem ad breve tempus subsequutam, eodem judicio adhuc pendente, adeò ut sententia lata esset post jam factum casum vacationis, sub duplici vacatione, una mensis, & altera vacationis sedis Episcopalis, ideoque Vicarius Capitularis non poterat desuper manus apponere; Adinstar eorum, *quæ sub tit. de benefic.* habentur in materia unionis, quæ ex decretis Concilii Trid. licitè, & validè fieri potest per Ordinarium, putà Seminario vel præbendis canonicalibus, quæ sint tenues, quoniam intelligitur de beneficiis non reservatis, adeò ut vigeat incertitudo, an sequente vacatione esse deberent ad liberam provisionem ipsius Ordinarii, qui probabilem spem desuper haberet, cum tunc intret præsumptio bonæ fidei contra proprium speratum interesse; Secùs autem ubi hæc ratio non urgeat, quod ad rem rectè adaptabile videtur. Sed quoniam id per defensores istius Partis negabatur, unde factum remanebat incertum, Idcirco maturum judicium desuper efformari non potui.

ROMANA

ROMANA JURISPATRONAT.

DE CAPISUCCHIS

Responsum pro veritate.

An & quando adoptati succedant in jurepatronatus in præjudicium aliorum vocatorum. Et an justè per Papam desuper dispensetur, & quando.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De articulo an adoptivi succedant in jurepatronatus.*
3 *De potestate Principis tollendi jus tertij, eique præjudicandi.*
4 *Familia renovata habetur pro vera, & naturali.*
5 *Quod in hac materia facilius intret potestas de qua num. 3.*
6 *Jusp.atronatus etiam ex fundatione, & dotatione dicitur competere ex gratia.*
7 *De causis ob quas Papa concedere possit, & debeat gratiam ut juspatronatus transeat in adoptivos.*
8 *Gratia retentionis, & protractionis non est adeò præjudicialis, sicuti illa nova concessionis vel provisionis.*

DISC. LXXXVI.

Cum de anno 1390. Matthia mater, & exequutrix voluntatis Andreæ de Capisucchis, fundasset, ac dotasset Cappellam S. Pauli in Ecclesia S. Mariæ de
1 Campitello cum reservatione jurispatronatus pro quibusdam ibi expressis de dicta familia de Capisucchis, eorumque filiis, & descendentibus Masculis, deindéque fæminis, omnibusque defectis ad favorem prioris Ecclesiæ S. Mariæ Novæ, postmodum verò Camillus & Marius de eadem familia possessores hujus patronatus fecissent primogenituram conventionalem enunciatam *disc. 50. de fideic.* cum ea præsertim pariter ibidem insinuata lege, ut ultimus aliquem nobilem attinentem pro renovatione, & conservatione familiæ adoptare deberet, hinc sequutum est, quod dictum juspatronatus cum reliquis bonis per diutumi temporis intervallum fuit penes illum, qui primogeniti, & Capitis figuram faceret. Cum itaque in hac familia, cujus etiam incidenter mentio habetur *disc. 133. de feud. num 9.* essent solum superstites, Franciscus primogenitus, sæcularis in gravi tamen ætate constitutus absque animo ducendi uxorem, ideoque de prole desperatus, & Raymundus Religiosus professus in Sacris Magister Sacri Palatij, ac propterea factus esset casus deveniendi ad præfatæ legis praxim, Idcircò idem Franciscus adoptavit Comitem Alexandrum Marescottum ejus conjunctum, cui primogenituram rafutavit familia jam assumpta, bisque sequutis consultus fui, an hic adoptatus, ejusque descendentes succederent in hoc jurepatronatus, cum præsupposito quod adessent de descendentibus ex fæminis majorum vocatorum, quamvis essent valde remoti.

In responso itaque desuper dato potiùs ad satisfaciendum Partibus, tam stylo quàm genio repugnantibus, pro utraque parte cumulabam ea, quæ habentur insinuata *eod. disc. 30. de fideic.* magis verò ea quæ
2 pro utraque opinione habentur *deducta disc. 13. de præmin.* ubi ex professo agitur de hoc articulo; Concludebam tamen quod quando coram judicibus per tramites juris de hoc agendum esset, tunc probabilius pro non comprehensione respondendum veniret ex defectu potestatis illorum, qui primogenituram erexerunt, adeò ut quando eorum voluntas esset clara, & expressa, adhuc non sufficeret ob legem fundationis, cui derogari non potest per successores juxta ea, quæ pluries habentur *in sua sede sub tit. de fideic.* & alibi, ac propterea ad rem non conferre observabam ea, quæ habentur *d. disc. 13. de præmin.* cum in eo casu nullum caderet dubium potestatis, sed sola quæstio esset verisimilis voluntatis Pontificis fundatoris.

Credebam tamen quod iste esset unus de illis casibus in quibus cum justa causa, & rationabiliter Summus Pontifex exercere posset, & deberet illam potestatem de qua agitur *disc. 148. & 177. & in aliis pluries sub tit. de Regal.* adeout satisfieret etiam illis qui se- 3 quuntur magis rigorosam, atque in foro exteriori minus veram opinionem, super necessario requisito justæ causæ, ut scilicet commutando voluntatem fundatoris, seu verius illam verisimilem declarando, vel supplendo, cum ejus auctoritate decerneret, quod hoc juspatronatus cum reliquis bonis continuare deberet in hac familia renovata, cum eodem ordine primogeniture, eodem modo quo in vera, & naturali adeò per diuturnum tempus continuavit, dum familia in primo ingressu artificialiter, & fictè renovata, in ulteriori tamen progressu esse dicitur vera, & naturalis à qua non differt, ex insinuatis *eod disc. 13. de præmin.* & pluries *sub tit. de fideic.* præsertim *disc. 34.* atque patet in his terminis jurispatronatus *ex decisionibus 697. p. 1. & 314. par 4. rec. repetit. decis. 71. & 72. post Monachum dec. Florent.*

Si etenim, etiam sine causa, multò verò magis ista accedente, per supremum Principem derogari potest ultimis voluntatibus, aliisque dispositionibus juxta deducta *d. disc. 148. & 177. de Regal. & disc. 73. &* 4 *seqq. de feud.* occasione agendi de Bulla Baronum, ac etiam pluries *sub tit. de fideic.* occasione agendi de derogationibus fideicommissorum, & alibi, multò magis, & cum minori dubitandi ratione id fieri posse observabam in subjecta materia dupliciter: Primò 5 quia non agitur de jure Bursali per quod magis dicitur lædi jus tertij, sed potius de jure honorifico nullius utilitatis juxtà ponderationes, ac distinctiones, de quibus agendo in specie de hac familia habetur *d. disc. 50. de fideic.* Et secundò quod in subjecta materia magis certa, magisque plana est Papæ summa potestas, non solum quia in beneficialibus dicitur Dominus absolutus, sed etiam quia licet in hac materia jurispatronatus adhibeantur termini Justitiæ, discreti à terminis gratiæ, ad effectum contradistinguendi juspatronatus ex fundatione, & dotatione, vel augmento dotis præponderante, ab altero ex privilegio, & gratia ex deductis *supra disc. 10. & 65. & in aliis* pluries; Attamen ad alios effectus, *ut eod. disc. 13.* 6 & alibi advertitur, etiam in casu fundationis, & dotationis ex integro, dicitur mera gratia Ecclesiæ; Ac propterea non intrant illæ considerationes, quamvis in foro exteriori ineptæ, quæ in ultimis voluntatibus, vel in contractibus fieri solent circa violationem juris naturæ vel gentium, cum totum proveniat à jure merè Ecclesiastico, & ex gratia, & benignitate Ecclesiæ.

Dubitandum verò non videbatur de concursu justæ causæ ex pluribus; Primò nempè quia Reipu- 7 blicæ interesse dicitur ut quo magis fieri potest conservetur decor nobilium antiquarum familiarum qui in hujusmodi patronatibus magis quàm cum bonis privatis conservari dicitur, ut advertitur pluries supra, præsertim *disc. 36.* occasione agendi de articulo an juspatronatus comprehendatur sub fideicommissis, & primogenituris. Secundò ob verisimilem voluntatem fundatricis, quæ agnationem prædilexit, fæminas eatumque descendentes vocando in subsidium post illam defectam, Ac propterea esset potius supplere, vel interpretari voluntatem, quàm commutare, vel illi derogare. Tertiò in idem ob distinctionem de qua *eod. disc. 13. de præmin.* super differentia inter illam adoptionem particularem, quæ absque ali-

quo justo motivo habere valeat aliquam suspicionem fraudis præjudicandi tertio, vel quod juxta hodiernos, & currentes mores habeat faciem exorbitantiæ juxta ea, quæ in materia successionis adoptivorum habentur *sub tit. de success. ab intest. disc. 53.* & istam adoptionem, quæ ex adeo justo, & rationabili motivo, quinimò ex necessitate fiat principaliter pro successione in universo asse cum quo juspatronatus veniat potius tanquam accessorium, & consequutivum. Quartò fortiter ad occurrendum magnis, & inextricabilibus litibus super legitimatione personarum, & probatione majoris proximitatis inter quamplures, qui per valdè remotos gradus se prætendant descendentes ex hac familia; Et propterea intrat ratio, *de qua disc. 25. & in aliis de fideic.* super regulatione successionum ex persona ultimi gravati potius, quàm testatoris ad tollendum hujusmodi litium anfractus, & inextricabiles labyrinthos: Et quintò demùm quia etiam Ecclesiæ, vel Cappellæ magis interest cum hoc ordine primogenituræ habere unum, ac certum patronum magis potentem, magisque qualificatum, quàm multos etiam incertos, & litigiosos, & inter quos adesse possunt etiam viles, & indigni pro illis fortunæ status contingentiis, de quibus *supra dist. 31.* & alibi.

Ponderabam, quod pro impedimento gratiæ posset motivari quod illa esset præjudicialis Datariæ ob vocationem d. Prioris S. Mariæ Novæ ob cujus purifi-
8 cationem juspatronatus efficeretur Ecclesiasticum, & per consequens caderet sub reservationibus, & affectionibus Apostolicis ex iis quæ habentur *d. disc. 65.* & in aliis; Verum dicebam id non videri præjudicium considerabile ad impediendam gratiam, quam ex tot iustis motivis concedi debere congruum erat, quoniam ubi etiam proximum esset ius dicti Prioris, adhuc Papa concedebat id, quod erat secum, potissimè quia non erat concessio nova iuris iam aperti, sed solum dilationis, & protractionis ne eius aperiretur, ita fingendo familiam fictam, & artificialem, ac si duraret, vera, atque, tollendo obstaculum quod non reputatur adeò præiudiciale *ut eod. disc. 65.* & in aliis habetur in gratiis retentionis beneficiorum de Iurepatronatus cum aliis incompatibilibus, quod non requiritur illa derogatio, vel specialis mentio, etiam si essent de Iurepatronatus Regio quæ requiritur, in novis provisionibus; Fortius verò ob præsuppositam existentiam plurium cognatorum, & descendentium ex fœminis, istud ius erat valde remotum, ac incertum an ista linea adoptata duratura esset magis quàm aliæ lineæ agnatorum prius vocantes, ideoque non videbatur motivum considerabile.

FLORENTINA COMMENDÆ

Pro PRIORE HORATIO DE RICASULIS EIUSQUE FILIIS.

Responsum pro veritate.

De ordine succedandi in Iurepatronatus; Et an inter illos de pluribus colonnellis eiusdem familiæ attendi debeat ordo gradûs, & proximitatis,

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *In jure passivo individuo cui debeatur successio, & an attendatur prærogativa lineæ.*
3 *Secus in jurepatronatus activo, ut debeatur omnibus de generibus vocatis.*

DISC. LXXXVII.

Bernardus de Ricasulis ad iuspatronatus activum 1
Commendæ Ordinis S. Stephani per eum fundatæ post defectum propriam descendentiam vocavit descendentes Masculos Andreæ Abbavi, qui tres habuit filios Masculos, ideoque tres constituit lineas, unam Marci à quo descendebat fundator, & alias Raynerii, & Gasparis; Cum itaque defecta descendentia, etiam fœminina fundatoris in persona Prioris Donati de Antella factus esset casus dictæ vocationis, atque ex dictis lineis essent superstites, ex illa Raynerii Prior Horatius, qui fundatori approximabat decimo gradu quatuor habens filios masculos; Et ex illa Gasparis in uno Colonnello Jo. Franciscus, qui nono, & in altera Jo. Mattheus, Vincentius, & Hieronymus, qui decimo gradu approximabant. Hinc desuper consultus fui, ad quem scilicet huiusmodi agnatorum istud iuspatronatus pertineret, & cuius potiora essent iura in eius successione.

Quando ageretur de Iure individuo, quod non admitteret concursum simultaneum plurium personarum, sed in una tantum esset verificabile, ut contin-
git in jurepatronatus passivo, ipsiusque Commendæ 2
assequutione, tunc cum universum hoc genus sub nomine collectivo sit pariformiter vocatum, vocationem congruere dicebam natu majori, juxta ea quæ habentur *disc. 183. de fideic. n. 4.* atque in subjecta materia in qua major ætas ratione majoris prudentiæ in administratione Commendæ videtur exigi, non intrant ea quæ *disc. 13. de feud. & dist. 1. & seqq. & disc. 201. & seqq.* de fideicommissis habentur circa prærogativam lineæ quæ vincat gradum, & ætatem, cum procedant in successione bonorum iuxta distinctiones ibi datas, quoties lex fundationis vel consuetudo non exigat, ut procedi debeat cum ordine primogenituræ ex deductis *supra dist. 20.* ac etiam *disc. 8. de fideicommiss.* ubi de consimili commenda in diverso tamen ordine.

Sed quoniam agebatur de jurepatronatus activo, quod est quidem individuum in substantia, sed est dividuum in exercitio ex deductis *supra disc.*
33. 54. & 61. & in aliis. ac etiam *dist. 8. de Feud.* 3
Hinc respondi quod omnibus debita esset successio tanquam constituentibus unum corpus intellectuale juxta naturam jurispatronatus familiaris vel gentilitij de quo suprà pluries, & præsertim *disc. 54. & 61.* ad quod conferre dicebam ea quæ habentur *disc. 106. de fideic.* super hac unitate corporis complexivi omnium absque discretione graduum, & linearum, potissimè quia in hac facti specie concurrebant clara argumenta voluntatis fundatoris super pluralitate, & simultaneo concursu omnium.

ROMANA CAPPELLANIÆ

Pro IO. PHILIPPO POSSENTE

Cum SAVINO.

Casus disputatus coram Vicario Lateranen. credo, resolutus pro Possente.

In concursu duorum ejusdem generis, quibus debeatur beneficium ratione jurispatronatus, passivi, cui debita sit prælatio.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Prælatio debetur potius illi de familia.*

3 *Debetur seniori & Sacerdoti.*
4 *Debetur habili, quamvis inhabilis haberet dispensationem.*
5 *Generaliter de magis digno.*

DISC. LXXXVIII.

COncurrentibus ad Cappellaniam Possente de familia fundatoris, nullo tamen, quod constaret, proximo gradu conjuncto, & Savino docente de conjunctione, atque lege fundationis disponente, ut illis de familia, vel de parentela Cappellania conferri deberet, adeòut ambo haberent præsentationem fundatoris, atque solum quæstio esset prælationis; Istam dicebam etiam cum sensu veritatis coram Vicario Basilicæ Lateranensis, debitam esse Possenti, pro quo judicatum fuit ex pluribus: Primò quia cum esset de familia, quæ prius vocata erat, deindè parentela cum dictione *vel*, quæ denotat ordinem successivum, ex relatis *per Fusar. quæst. 379. num. 26. & seqq.* præferri debebat & generaliter de prælatione illius de familia, *Buratt. decis. 347. n. 16. & 679. num. 12.*

2

Secundò, quia senior, magisq; qualificatus quià Sacerdos, ut apud *Buratt. dec. 316. n. 13. cum seq. & dec. 633. n. 12. ubi audentes in fine;* Clarius dum fundator dixit præeligi debere seniorem. Et tertiò clarius, quia Savinus erat inhabilis, utpote adhuc non habens ætatem quatuordecim annorum, quæ etiam in beneficiis, & Cappellaniis simplicibus beneficiorum naturam, & qualitatem habentibus, adeòut non agatur de Cappellania manuali, & de legato pio, requiritur ex dispositione Concilii Tridentini, etiam si essent de jurepatronatus laicorum, quoties lex fundationis aliter non disponeret, ex deductis *disc. 95. de benefic.* & alibi, deinde in concursu habilis, & capacis cum incapaci, qui indiget dispensatione, prior est præferendus, ut firmatur *decis. 345. num. 3. par. 13. rec.* ubi concordantes; Dispensatio etenim quamvis obtenta sit, tollit obstaculum ad effectum capacitatis, sed non facit quòd dispensatus reputandus veniat minus dignus in concursu capacis, & idonei, quando jus est coæquale cum dispensatus præferendus veniat alteri non indigenti dispensatione, quando suum jus sit potentius, adeòut alter vocatus sit in subsidium juxta casum, de quo *disc. 8. de fideic. cum similibus*, secus autem quando omnes veniunt coæquali jure, unde quæstio reducatur ad prælationem, cum tunc attendantur qualitates personales, aliæque circomstantiæ ex pluriès consideratis *sub tit. de benefic. præsertim disc. 67.* occasione beneficiorum Diœcesis Calaguritanæ, & alibi.

3

5

ROMANA CANONICATUS

AD PETITIONEM PRINCIPIS BURGHESII

Responsum pro veritate.

De jurepatronatus passivo; Et an præsentatio debeatur illi, qui aliàs præsentatus renunciavit beneficio, vel eo privatus fuit; En an tertius opponat de hoc jurepatronatus passivo.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De aliquibus erroribus modernorum evagandi in superfluus.*
3 *De dilemmate ob quod uni, vel alteri concurrentium debita erat institutio.*
4 *Iuspatronatus passivum allegari potest à personis de genere vocato, non autem à tertio.*
5 *De quæstione an ille, qui renunciavit unum beneficium vel amisit, prætendere valeat novam præsentationem ex jurepatronatus passivo.*

DISC. LXXXIX.

ERexit cum Appstolica anctoritate Horatius Riccius de anno 1616. Collegium in Ecclesia S. Mariæ de Plantu, postmodum translatum ad Ecclesiam S. Luciæ de Tinta in Urbe unius Archipresbyteri, & octo Canonicorum, sub ea lege ut quatuor canonicatus ad aliorum differentiam ex hac ratione Riccii nuncupati, ad ejus donec viveret, postmodom verò Cæsaris & Joachini ejus fratrum, ac filiorum, & descendentium præsentationem provideri deberent in personis de familia, & descendentia eorumdem; & his non extantibus civium loci de Voglera patria, aliis verò ad præsentationem Principis Marci Antonii Burghesii, inter quem, & eumdem Horatium fundatorem de anno 1629. deventum est ad quasdam conventiones pariter a Sede Apostolica approbatas, inter quas præsertim ad rem fuit illa, ut omnes præsentationes coram Cardinali Vice-Cancellario ad quem spectat institutio, fieri deberent ab ipso Principe, ejusque successoribus: ad Horatium autem, & successores in dd. quatuor Canonicatibus Ricciis spectaret nominatio de persona quæ sit de genere, ut supra facienda intra tres menses à die vacationis absque eo quod ignorantia excusaret, eaque facta, & intimata teneretur Princeps facere præsentationem de persona nominata capaci, sin minus in casu non factæ nominationis, vel quod ea habenda esset pro non facta, pro ea vice postet ipse præsentare ad libitum, cum aliis conventionibus ad rem non facientibus. Cum itaque de anno 1670. per obitum possessoris vacasset unus ex dd. Canonicatibus Ricciis, Andreas dicti Cæsaris filius, neglecto Joacchino Riccio descendente ex dicto Joachino seniore, nominasset Octavium de Bonamicis ex filia nepotem, præfatus autem Joachinus se opposuerit, atque stantibus controversiis inter nominatum, & se opponentem, practicata non fuerit intra terminum præfinitum dicta forma præsentationis. Hinc aliqui ministri hodierni Principis Ioannis Baptistæ Burghesii nepotis ex filio, & successoris præfati Principis Marci Antonii, prætensionem excitarunt, quod ad formam conventionis pro hac vice sibi devoluta esset facultas præsentandi aliam personam ad ejus arbitrium; Unde desuper idem Princeps Me, & alios Advocatos pro veritate consuluit. Quis vero, ex parte habentis patronatum activum, ac renuentis nominare Riccium agnatum, cui ex lege fundationis prius beneficium debitum erat, objiciebat quod ille aliàs de anno 1643. ad nominationem aliam habuerat Canonicatum, quem prætextebatur voluntariè dimisisse, vel ob non residentiam amisisse, idcircò per alios Scribentes assumpta fuit quæstio An dimissio, vel amissio alterius Canonicatus causaret oppositam incapacitatem necnè, quasi quod ex hoc puncto penderet resolutio quæsiti, ut oppositore indigno, vel incapace existente locus esset præsentationi faciendæ per Principem ejus libito, ideoque desuper cum aliquibus evagationibus nimium se distundendo, ac reassumendo deducta *per Paris. de resignat. lib. 1. quæst. 13. ex num. 43. & Rebuff. de nominat. quæst. ult.* 1

2

Mihi verò videbatur, quod hic labor esset inanis, quodque extranea censenda esset ista quæstio ad effectum, de quo agebatur, & per consequens instaret consuetus, adeoque frequens modernorum error omnium evagandi in superfluis, vel extraneis cum improbo labore chartas inutiliter implendo, ipsum tamen punctum, in quo residet cardo dif-

ficuliatis, vel nihil, vel parùm gustando, abundando in superfluis, & deficiendo in necessariis.

Intrare siquidem dicebam clarum inevitabile di-
3 lemma, quod aut agnatus, qui ex lege fundationis petebat institutionem erat capax, & habilis, Aut non; Si erat, nil referebat, an habens patronatum activum, illum neglexerit, cum id sibi præjudicare non debeat, sed rectè petere valeat institutionem tanquam nominatus, vel præsentatus à fundatore juxta operationem juris pattonatus passivi ex pluties deductis *supra disc. 16. cum seqq.* Aut verò dicendus esset incapax, vel talis, quod non posset de justitia à patrono invito præsentationem, vel nominationem prætendere Et tunc ipsum habendo pro non extante, firma & valida remanebat nominatio Bonamici cognati, dum erat etiam de genere vocato, & tamen sufficiebat, quod esset de loco.

Quinimò ubi etiam non adesset alter de genere vocato, cui hæc vocatio competere posset, vel
4 adesset, sed non compareret; vel non curaret, adhuc subintrat libertas nominandi quemcumque Clericum capacem, dum illa necessitas, quæ resultat à jure patronatus passivo, procedit in gratiam personatum de genere vocato, & quatenus illæ velint, ac se opponant, ut *per Gonz. gl. 56. num. 88. cum seqq. Garz. par. 7. c. 15. num. 7. & seqq.* & communiter alii, de quibus *dicto disc. 16. cum plur. seqq.* eum hoc præsupposito procedentas, ac propterea quomodocumque diceretur, inanis erat dicta prætensio, dum vel uni, vel alteri scilicet nominato, vel se opponenti debita erat præsentatio, & respectivè institutio.

Quatenus verò pertinet, ad præfatam quæstionem, advertebam quod illius decisio pendebat ex facto, adhuc non benè firmato, & concordato; Ideoque maturum judicium desuper efformari non poterat; Potissime quia nil intererat illud efformari ad effectum respondendi quæsito, quoniam de hoc inspicere pertinet ad Cardinalem Vicecancellarium, an uni, vel alteri contendentium institutionem concedere debetet; Ubi siquidem subsisteret facti præ-
5 suppositum, quod Riccius culposè privatus fuisset alio Canonicatu per ipsum obtento de anno 1643. tunc rectè intrabat ejus incapacitas, non quidem omnimoda, adeo ut neque à patrono volente nominari, vel præsentari potuisset, cùm id non videatur jure cautum, quoties privatio non esset ex tali causa, quæ produceret infamiam, & omnimodam incapacitatem; Sed benè ad hunc effectum, ut non posset de justitia prætendere an invito præsentationem ex lege fundationis ex deductis *per Rebuff. de nominat. dict. quæst. ult. num. 18. & Paris. de resign. d. lib. 1. quæst. 13. num. 51.*

Ubi vero non haberet priorem Canonicatum ex causa dimissionis, & tunc advertebam distinguendum este, quod scilicet, aut dimissio fuit ad favorem alterius eum recompensa pensionis, vel alterius beneficii, quinimò etiam sine recumpensa, præterquam illa gratificationis, quia nempè sine voluntate patroni alteri sibi beneviso Canonicatum resignasset, & tunc dicendum esset idem, quod in casu amissionis culposæ, quinimo plus, quoniam ille locus ita remanet occupatus ab eo, quem ipse provisus subrogavit, Ideoque censendum videtur, ac ipse continuaret; Multò verò magis, ubi adesset recompensa, cùm tunc adesse diceretur illa turpis mercatura, quæ in concursu causare debet indignitatem, & nè aliàs ita unus plura occuparet beneficia, ut ponderatur *per Rebuff. ubi supra.* Aut vero dimissio fuit pura, & tunc id nullam causat incapacitatem, vel indignitatem, ex deductis *per Paris. edict. quæst. 13. num. 43. & seqq.* Et conferunt ea, quæ habentur *disc. 12. de fideic.* super puncto quod ille, qui facto casu successionis primogenituræ; non curavit illam agnoscere, vel agnitam dimisit, non prohibetur facto novo casu successionis concurrere accedente ratione, quod patrono nullatenus præjudicatum remanet, dum ad Canonicatum liberè dimissum, liberè alterum pro ejus libito præsentavit, ideo nulla remanet occasio conquarendi.

PARMEN. BENEFICII.

Pro ANTONIO PENELLO.

Responsum pro veritate.

An lex fundationis super jurepatronatus passivo liget ipsum fundatorem, Et vocata familia, an veniat etiam contentiva.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *An vocata familia veniat etiam contentiva.*
3 *De differentia inter juspatronatus activum, & passivum.*
4 *An lex fundationis super jurepatronatus passivo liget fundatorem.*
5 *Declarationi fundatoris est deferendum.*

DISC. XC.

VNo ex fundatoribus fratribus de Penellis adhuc vivente, sequuta beneficii vacatione præsentavit
ipse Jo. Baptistam de Bandinis, cui præsentationi se 1
opponente Antonio ex fratre nepote, ex eo quod fundatio contineret etiam juspatronatus passivum pro illis de familia, de duobus excipiebatur per præsentatum; Primò nempè, quod reservatio jurispatronatus passivi intelligenda veniret de familia effectiva fundatorum, non autem de contentiva, de qua erat ille, qui se opponebat; Et secundò quod idem juspatronatus passivum ligaret quidem successores in patronatu activo, non autem fundatorem adhuc viventem; Unde desuper consultus,

Quatenus pertinet ad primum objectum dicebam illud videri contemptibile ex eo præsertim, quod unus ex fundatoribus esset in sacris, ideoque in eo
verisificabilis non esset familia effectiva, potissimè 2
quia non agebatur de contentiva remota, sed de proxima constituta à patre juxta pondecationes, de quibus *disc. 25. & 50. cum duobus seqq. de fideic. & supra disc. 24. & in aliis*; Ponderando etiam, quod in hoc proposito magna differentia constituenda videtur inter patronatum activum, & passivum, quoniam priori casu restrictio continet limitationem re-
gulæ, quæ illud facit hæreditarium, undè continet 3
quamdam speciem fideicommissi; In altero autem, quamvis etiam importet servitutem; Attamen ei magis assistere videtur verisimilis voluntas fundatoris, ita providendi omnes de familia cum prælatione tamen in concurso inter illos de familia effectiva, vel contentiva proxima & alios de contentiva remota juxtà ponderationes, de quibus *disc. 52. de fideic. & alibi.*

Dicebam tamen, quod me torquebat alterum objectum, quoniam licet supra *disc. 16. num. 2. & 3. & disc. 17. num. 8. & disc. 18. num. 4.* firmetur quod lex adjecta in limine de consensu Ordinarii ad favorem
tertii non possit alterari, ex ea ratione, quod Ordina- 4
rius gerere videtur partes Notarii stipulantis nomine absentium, imò aliquid plus ob majorem authoritatem, & prærogativam, quod etiam insinuatur *disc. 60. num. 16. & 17.* Nihilominus in facti specie videbatur cessare applicatio ex facto, eo quia verba directa erant ad successores, non autem ad personas ipsorum loquentium, quæ regulariter non veniunt, potissimè ubi urget inverisimilitudo, quod sibi ipsi

ipsi hoc ligamen inferre voluerit, ut in his terminis advertitur *per Rot. apud Caval.decis. 365. repetit. decis. 758. par. 2. rec.* ac etiam *apud Buratt. decis. 21. num. 26. ubi add. num. 27.* ad quod conferunt ea quæ habentur *in Melevitana disc. 217. de fideic.* super differétia inter ipsum fideicommittentem,& successores vocatos, eum similibus; In casu autem de quo *dicto disc.* 16. verba directa erant etiam ad fundatorem, & quod magis est, accedebat quædam tatio particularis, ob quam jus tettii diei poterar ootiosum, & curresFectivum.

Et nihilominus advertebam sufficere, ut id esset dubium ad effectum, ut inttaret pluries sub diversis materiis insinuata conclusio recepta, quæ
5 speciem notorii habere videtue, quod scilicet donatori, vel alteri contrahendi licitum est donationem, vel alium actum, quamvis irrevocabilem, & obligatorium, ubi sit dubius declarare, potissimè ubi declaratio non habeat suspicionem fraudis, vel interesse, ut in præsenti dicendum videbatur, quoniam nullum interesse bursale, vel utilitas dignoscitur in patrono, an unum, vel alterum præsentet in beneficio, atque prorsus inverisimile videtur, ut ille, qui ex pia liberalitare pro suffragio, & salute ejus animæ, & pro merito apud Deum, ejus bona elargitus est pro fundatione beneficii, absque utilitate, vel interesse considerabili cum mendacio, & peccaro, fraudem, & præiudicium tettio facere velit.

PARMEN. JURISPATRONAT.

Pro BERNARDO GROSSO

Cum JACOBO FERRARIO.

Responsum ad causam extra Curiam cum sensu veritatis.

De eadem materia, de qua suptà *disc.10. & 65.* an scilicet juspatronatus ex privilegio cadat sub revocatoriis, vel respectivè sub reservationibùs, si accedat etiam eenteoaria, vel ùnmemorabilis cum privilegio.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De differentia privilegiorum ad effectum exemptionis à revocationibus, & ad effectum exemptionis à reservationibus.*
3 *De privilegio compatibili cum immemorabili, vel centenaria.*
4 *Quod hodie ista non sit quæstio juris, sed facti, & quomodo tractanda, & decidenda.*
5 *Expenduntur decisiones, de quibus n.3. super compatibilitate privilegii cum centenaria, vel immemorabili.*
6 *Præsumptio, quæ oritur à centenaria, vel immemorabili est juris tantum, & admittit contrarias probationes.*
7 *De probationibus vel argumentis contrariis in casu.*
8 *De notabili differentia inter Ecclesias Parochiales, & alias ad hunc effectum.*
9 *Votum editum in causa, in quo copiose agitur de materia.*

DISC. XCI.

SEquuta vacatione Eeclesiæ Patochialis S. Mariæ de Vignale de mense reservato Aprilis 1671. ob
1 non servatam formam Bullæ Pianæ, vel ob non factam in tempore provisionem, de illa obtinuit à Sede Apostolica provideri Bernardus, cuins literarum exequutioni se opponente coram Ordinario, vel eius Vicario Generali exequutore in literis deputato Jacobo præsentato per Gabrielem Carbognanum descendentem à Vitali, seù Laurentio, quibus eorumque successuribus Julius II. de anno 1510. huius Ecclesiæ tunc valoris librarum 74. concessit patronatum ob augmentum dotis in libris 40. assumptaque desuper disputatione, studiosus Judex magnus meus amicus auctoe controversiæ feudalis *impressa in primo lib. de feud.* super casu, de quo *disc.22. eod.tit.* agnoscendo quud privilegium Apostolicum patruno, ac præsentato suffragari quidem posset ad effectum evitandi revocatorias Innoc. VIII. & Hadr. VI. & Concil. Trident. oon autem ad effectum evitandi reservationes, & affectiones 2
Apostolicas, dum augmentum non præponderat antiquæ doti, sed est inferius, juxtà distinctiones, de quibus *in jam editis disc. 10. & 65. hoc eod. tit. & alibi*, motivabat, an suffragari posset, ac deberet possessio centenaria compatibilis cum peivilegio iuxta decisiooes proditas *in Iannen. Abbatiæ apud Buratt.decis. 873.decis. 218.par.6.& decis. 29.par. 7.rec. de quibus in eodem disc.* 65. dum in facto constabat de præsentationibus conti- 3
nuatis ab anno 1552. usque ad 1671. in quo sequuta est vacatiu, quæ cnntroversiæ occasionem dedit, quare desuper ex parte provisi Apostolici consultus ad effectum satisfaciendi motivis,

Respondi præmittendo consuetum intercalare, quod expedit hodiè in omni penè casu repetere, quod scilicet in puncto conttoverso nulla videatur hodiè cadere quæstio iuris, cum iam firmæ videantue eius theoricæ, de quibus *suprà disc.10. & 65.* & in hoc 4
supplemento *in Iannen. Abbatia & in Nepolitana beneficii disc.* 83. sed totum consistit in applicatione conclusionum, doctrinarum regulanda ex singulorum easuum circumstantiis, ex quibus in uno casu modo, & in altero, qui similis, imo identificus videatur diversimodè resolvendum veniat, adeout manifestus videatur error, ae superfluitatis vitium immorari in conclusionibus juris, easque auctoritatibus exotnare, quoniam eis præsuppusitis immorandum est super facto, an ob ejus circumstantias applicentue, uecnè.

Quare pro cungrua dictarum decisionum applicatione advertebam, quod in earum casu fiematur centenaria pacifica, & completa sine aliqua interruptione, vel offuscatione, ob præsenta- 5
tiones effectum sortitas ab anno 1514. usque ad annum 1621. absque eo quod adesset relatio ad aliquod privilegium præcisum, ex cujus tenore pateat, quod sit ex eausa non præpondetanti, sed potius præsupponitur contrarium; Quoniam mentio, quæ habetur privilegii Leonis X. est in genere, non autem in specie ad illud anni 1513. quinimò istud excludi videtur, eum fiat mentio privilegii Leonis ex causa fundationis, & dotationis, atque istud est prædictarum decisionum præeipuum fundamentum, ut patet *ex decis. 875. Buratt. n. 4. decis. 238. par.6. rec. n. 28. 40. & 46. & decis. 29. par. 7. numer. 6. in fine, 17. 26. 27. & 29. per tot.* Accedente quoque in eo casu consideratione, quod agebatur de Eeclesia Regulari, in qua pro acquisitione jurispatronatus non sufficit, fundatio, & dotatio, etiam ex integro, ut in sæcularibus, sed requiritur privilegium Apostolicum, ut *decis. 218. num. 37. & decis. 29. num.9.*

Præterea in eisdem decisionibus admittitur eonclusio, quæ vera censenda est præsertim, ac facilius in centenaria, difficilius autem in immemorabili, qood scilicet illa præsumptio, quæ resultat 6
tituli melioris, & de qua pluries sub diversis materiis, & præsertim *disc. 3. & 133. de Feud. & disc. 3. de Alien. & Contract. probib.* est juris tantum, non autem juris, & de jure; Ideoque admittit probationes contrarias, ibi autem evitatur ex facto, quod

ſcilicèt non eſſent factæ diligentiæ in omnibus li-
bris, & regiſtris, quodque antiquus valor narratus
non probaretur; Accedente quoque impoſſibili-
tate diligentiarum benè concludentium ob inter-
medium excidium Urbis ſequutum de anno 1527.
dum ità allegari poteſt poſſibilis peremptio ali-
quorum librorum, & regiſtrorum, ut pluries ſub
diverſis materiis advertitur; Quamvis etenim *in dicta
decis.29.par.7. nu.52.& 53.* obiter dicatur, quod iſta ſit
præſumptio juris, & de jure; Advertebam tamen, quod
id potiùs contineret lapſum calami Extenſoris, cum
id nulli innitatur juridico fundamento, vel rationi,
atque contextus deciſionum potiùs contrarium con-
vincit, excludendo contrarias probationes ex
facto.

His itaque prænotatis atque deſcendendo ad ap-
plicationem, advertebam, etiam in ſenſu veritatis,
quod ad rem præfatæ deciſiones, & concluſiones
in eis contentæ non eſſent applicabiles ad diver-
ſas circumſtantias; Primo nempè, quia in præſen-
tationibus, & inſtitutionibus reſpectivè, præſer-
7 tim in illis annorum 1618. & 1624. habetur ex-
preſſa, & ad illud inſtrumentum, quod ſuper ejus
exequutione rogatum fuit, cum præciſa relatione annis
menſis, & diei, ac etiam Notarii, quamvis cum ali-
qua modica alteratione non ſubſtantiali circa Notarii
nomen.

Secundò, quoniam prima præſentatio anni 1552.
eſſet æquivoca, dum habet relationem ad conſue-
tudinem, juxtà ponderationes, de quibus *ſuprà
diſc.* 8. Tertiò potiſſimè, quoniam non agitur de
8 ſimplici Eccleſia, vel Cappella, quæ potuerit ex
integro fundari, & dotari, aut quod potuerit redu-
ci ad omnimodam dotationem, ſed agebatur de
Eccleſia parochiali, cujus exiſtentia præſuppo-
nenda eſt uſque ab initio naſcentis Eccleſiæ, cum
ſua congrua dote, qua carere non ſolet, nec po-
teſt, quoniam ubi etiam bona per eam poſſeſſa
pereant, adhùc non deſunt emolumenta parochia-
lia, quæ quodammodo certa in genere dici poſſunt,
juxtà ponderationes, de quibus *dicto diſc.* 10. Ac
etiam quia in omnem eventum Parochiani per
contributionem cogi poſſunt, quando decimæ, a-
liaque emolumenta parochialia non ſufficiant, ad
congruam ſubſtentationem Parochi, ideoque in hoc
propoſito magna differentia conſtituenda videtur inter
Eccleſias Parochiales, & alias quibus iſta ratio
non congruat. Et quartò, quoniam ex libris viſitatio-
num, & antiquis proviſionibus, aliiſque documentis
combinari poterat qualis eſſet hujus Eccleſiæ valor
antiquus, & qualis modernus, & an ultrà narratum valo-
rem antiquum librarum 74. adeſſet tale augmentum,
quod excederet, & præponderaret.

Juxtà præmiſſa prodiit reſolutio ſub die 28. Septem-
9 bris 1674. atque præfatus ſtudioſus judex nimium co-
pioſum, & elaboratum edidit votum jam impreſſum,
quod continet ſummarium numerorum 159. ubi curio-
ſus ad ſatietatem ſuper hac materia ſibi ſatisfacere po-
terit, eum eam per quamdam ſpeciem tractationis exa-
minet.

NEAPOLITANA BENEFICII

AD PETITIONEM ARCHIEPISCOPI

Reſponſum pro veritate.

An, & quando reſervatio Juriſpatronatus pro aliquo
genere cenſeatur taxativa, ut eo defecto, beneficium
efficiatur liberum, vel potiùs cenſeatur demonſtrati-
va, ſeu prælativa, ut deindè tranſeat ad hæredes, etiã
extraneos.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Juſpatronatus Eccleſiaſticum, quibus reſervationibus
ſubjaceat.*
3 *De veriori ſententia, ut juſpatronatus reſervatum pro
certo genere, iſto defecto non ceſſet, ſed tranſeat ad
hæredes.*
4 *Quid ubi adſit dictio taxativa.*
5 *Quomodo iſta quæſtio decidi debeat, & num.7.*
6 *De alio caſu ſub eadem quæſtione.*
7 *De eodem, de quo num.5.*
8 *Materia juriſpatronatus eſt exæquata fideicom-
miſſaria.*

DISC. XCII.

FRanciſcus Rummus fundata Cappella ſub
invocatione S. Januarii in Eccleſia B. Mariæ 1
Lauretanæ, cum dote annuorum ducatorum
ſexaginta retinenda per ſe ipſum utpote jam in
ſacris, & cum reſervatione juriſpatronatus ut in-
frà, decedens in teſtamento, & codicillis reſpecti-
ve, inſtitutis hæredibus Presbyteris Congrega-
tionis Oratorii S. Philippi Nerii, qui in ea civi-
tate adhuc retinentes primævam, ac originariam
nuncupationem, Hyeronymini nuncupantur, eis
injunxit, ut ad dictam Cappellam præſentare de-
berent Canonicum Matthiam Guarracinum pro-
ut ſequutum fuit, dicto autem Canonico de-
functo, cum præfati Presbyteri alium præſentaſ-
ſent, Promotor Fiſcalis prætenſionem excitavit,
quod beneficium effectum eſſet liberæ collatio-
nis, ex eo quod in precibus à dicto Franciſco
porrectis dictum eſſet, quod reſervare intende-
bat juſpatronatus pro ſe, ejuſque hæredibus, &
ſucceſſoribus, & in eorum defectu pro perſona
nominanda ab eiſdem ad lineam maſculinam tan-
tum, quare Cardinalis Caracciolus Archiepiſcopus,
ab eiſdem Presbyteris derogatus, ut de veritate ſe in-
formaret, eoſque litibus non exponeret, me deſuper
conſuluit tranſmiſſa informatione data per dictum
Promotorem, in qua fundamentum conſtituebatur in
auctoritate *Rocchi de Curte, verbo ipſe velis, quæſt. 33.
in fin.*

Reſpondi, quatenus pertinet ad præſentem va-
cationem ſtante præſuppoſito, quod illa ſequuta
eſſet de menſe ordinario, ac propterea non intra- 2
ret reſervatio regulæ octavæ, ſeu nonæ, inſpicien-
dum eſſe, an caderet aliqua reſervatio perſonalis,
quia nempè defunctus eſſet Prothonotarius Apoſtoli-
cus, vel Subcollector, ac familiaris ejus Cardinalis;
quoniam cum juſpatronatus ita effectum eſſet Eccle-
ſiaſticum, ſubjaceret reſervationibus juxta deducta *ſu-
prà diſc. 65. & alibi*, ipſeque haberet indultum Car-
dinalitium conferendi reſervata, ita firmo remanente
jurepatronatus, prætendere poſſet pro ea vice conferre
ad libitum, quamvis adhuc ſupereſſet aliqua ratio du-
bitandi, an aliæ ſpecies reſervationis capiant hujuſ-
modi beneficia de jurepatronatus Eccleſiaſtico, quod
adhuc formiter diſputare occaſio non dedit, quo-
niam licet ubi agatur de reſervatione menſis id
non recipiat dubium; Attamen id procedit; quia
dicta regula octava, ſeu nona, ita expreſsè diſpo-
nit; ideoque cum aliæ regulæ inducentes reſervationes
de quibus ſuprà, id non exprimant, videtur poſſe pro-
babiliter dubitari ex inſinuatis *ſuprà diſc. 69. numer.*
10.

Quando autem iſtud dubium non caderet ex
facto, quia nempè nulla ſpecies reſervationis ad-
eſſet, tunc dixi verius videri, quod injuſta, parum-
que fundata eſſet prætenſio dicti Promotoris,
quoniam licet *Rocchus ubi ſupra* innixus auctoritati
Geminiani, qui in hoc reputatur anteſignanus, credat 3
quod fundator juriſpatronatus pro certo genere, iſto
defecto expiret, atque beneficium efficiatur liberæ col-
lationis; Attamen magis communiter recepta eſt con-
traria

trarię opinio, quæ antesignanos habet *Ancharanum*; *& Calderinum*, ut post defectum genus transeat ad hæredex extraneos ex telaris *supra disc. 35. num. 3. & disc. 60. n. 28. & alibi.*

Neque obstare dixi distinctionem taxativxm *tantùm*, tum quia illa reputari solet æquivoca, utpote rreferibilis ad inclusionem filiorum de genere pro eorum prælatione, donec extent, ne hæredes extranei cum illis concursum prætendere possent;
4 Ideoque neglecta fuit *apud Seraphin. decis. 364. & 368. utrobique num. 9. & in decis. 220. num. 31. par. 11. rec.* proditx in eodem çasu de quo *dicto disc. 35.* Tum ciarius, quoniam aderat verbum pro hæredibus, & successoribus quibuscumque; Ac etiam quia ista dictio taxativa, tunc limitationem dictæ regulæ operati solet, quando adjecta esser in decreto, seu licentia ipsius Ordinarii, quasi quod noluerit aliàs concedere juspatronatus, quo casu fundator sibi imputet cur illam restrictionem xcceptavit, juxta ea, quæ à simili habentur super restrictioonibus, & clausulis, quæ adjiciuntur in fundationibus majoratuum Hispaniæ ex deductis *disc. 161. de Regal.* & in illis feudis, quæ consistant in bonis propriis ejusdem feudatarii juxta casum, de quo *disc. 54. & seqq. de Feud.* cum similibus; Ideoque cum in licentia, seu sententia Ordinarii, quæ attendi drbet utpote informativa actus, non adesset hæc dictio taxativa, sed solum deduceretur ex precibus porrectis Archiepiscopo prædecessori, qui negotium commisit prout de jure ejus Vicario Generali, qui in dicta sententia istam restrictivam non adjecit, ita videbatur hanc dubitandi rationem oon cadere; Accedente potissimum ejusdem Vicarii proxima observantia in instituendo dictum Guaracinum de ordine Testatoris præseotatum à præfatis hæredibus extraneis.

Er quidem cum revetà ista noo sit quæstio juris, sed potiùs facti, & voluntatis, ideoque juxtà
5 sæpius insinuata in omni materix, non est decidenda cum regulis, & propositionibus juris, sed cum circumstantiis particularibus facti, istisque attentis clarum videbatur, quod hæc intentio restringendi juspatronatus xd lineam mascuiinam taxativè, adeò ut ea defecta, beneficium efficeretur liberum, omnino xberat; Tum quia verisimiliter Vicarius Generalis in dicta sententia erectionis expressisset, dum tamen contrarium fecit expresse reservando pro hæredibus, & soccessoribus quibuscumque, Tum etiã quia etiam fundator erat in Sacris, atque ut supponebatur, non habebat conjunctos de linea masculina, saltim contentiva proxima, neque est verisimile, quod decedens instituto hærede loco pio pro salute, & suffragio ejus animæ, voluisset cum ejus animæ præjudicio præjudicare Ecclesiæ contra id, quod io fundatione habitum esset in xnimo hoc juspatronatus relinquere hujusmodi extraneis hæredibus, quos præsupposoit io eo successores, dum ipsis injunxit, ot præfatum Canonicum præsentare deberent.

In eodem proposito restrictionis juspatronatus ad genus vocatum, & an eo defecto effice-
6 retur liberum, vel respectivè transiret ad hæredes, idem pro veritate consultus respondi pro veritate ad petitionem Comitis de Novellaria in una *Mantuana Jurispatronatus* super jurepatronatus Ecclesiæ S. Mariæ de Cotiano concesso per plures Summos Pontifices ex causa augmenti dotis familiæ de Ubertis suix lege, ut seniori, & antiquiori de domo dumtaxat competere deberet, dubitandi rationem pariter excitante dicta dictione taxativa *dumtaxat*, quoniam istam percutere dixi restrictionem ad solum natu maiorem, seu antiquiorem, ne xlii de domo concursum cum eo prætendere possent, & rationabiliter quidem; Tum ob maiorem honorificentiam domus; Tum etiam ad effectum tollendi illxs lites, & rixas, quæ in concursu plurium ob votorum scissuram desuper cadere solent, ut comprobant tot quæstiones, de quibus *hoc eodem tit. & in tot. Rota Romana decisionibus* prucedendo cum eadem regula, de qua suprà attendendi scilicet potiùs substantiam veritatis desumendam ex circumstxntiis facti, quàm formalitatem vrrborum juxtà grammaticales significationes; quoniam juxtà antiquiores Apostolicas concessiones Julii II. aliorumque Pontificum juspatronatus erat expressè hæreditarium; ista verò dictio taxativa contincbatur in ultimis literis Sixti V. obtentis ex causa alterius notabilis augmenti dotis ad effectum obtinendi quamdam mutationem status Ecclesiæ, ita statuendo dictum majoratum; Ideóque prorsus improbabilio esse dicebam, ut id quod gestum erat pro augmentu sui juris cum notabili sumptu, & jactura pro dicto novo augmento, operari drberet restrictionem ac diminutionem, ideóque verius censendum esse dicebam, ut dicta dictio taxativa percuteret præfatum effectum restrictionis ad xntiquiorem, seu natu majorem privativè ad alios de eodem genere, & in concursu, non autem pro dicta restrictione omnimoda, ob quam defecto genere benficium efficeretur liberæ collationis, cum similibus casibus, quibus eædem congruant rationes, vel consideraoionrx; Firma semper dicta regula, seu propositione remanente, quod cum ista non sit quæstio juris, sed facti, & voluntatis, id- 7
circo evidens censendus est error in ea procedendi cum regulis, & propositionibus generalibus juris, vel cum decisionibus, & doctrinis, quæ diversos percutiant casus, vel quæ generaliter, & in abstracto loquantur, & prælertim illæ Collectorum, quoniam veriùs in singulis casibus decisio regulanda est ex ejus particularibus circumstantiis unam, vel respectivè alteram suadeotibus voluntatem, cujus veritas, vel substantia perquiri debet: Istéque videtur verus, ac germanus modus judicandi, & consulendi io omnibus hujusmodi xmbiguæ voluntatis quæstionibos; ac proptxrea irrisione digni videntur illi Consulentes, vel Decisionantes, qui desuper Doctrinarum catervam congerunt, xiqua inutiliter cum coosueta ioeptia; improboque labore chartas replent, ut ita apud ignarum vulgum docti, & erudiri videantur, cum vera eruditio consistat in benè, & congruè applicando activa passivis juxta facti particularem qualitatem, ac singulorum casuum circumstantias eodem modo, quo in materix fideicommissaria frequeotius advertitur, dum 8
ut patet ex pluries insinuatis *hoc eod. tit.* ista materia fideicommissorum, & patronatuum fraternizare videtur, eodemque penè jure circa successioois ordinem regulari.

Post datum responsum in dicto primo casu *in Neapolitana*, comperi, quod vacatio sequuta esset de meoso reservato Februarii, ideoque consului quod Cardinalis indultarius illud conferret ut sequutum fuit; Sed dictis Presbyteris, xc præsentato ab eis non acquiescentibus, ab eisdem appellxtum fuit, commissa causa io Rota, ubi peodet, Idroque expectabitur exitus.

BRUGNATEN. ABBATIÆ.

Pro J.O. MARIA PAGGIO.

Responsum pro veritate.

An devolutio ob præsentationem non factam in tempore, impediatur oh legem fundationis, ut sit in libiro patroni non præsentare: Et quando ista lex adjecta in limine fundationis non valeat, & noo attendator.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Leges fundationis juri vehementer resistentes, non debent attendi, sed habemur pro non scriptis.*
3 *Episcopus non potest Ecclesiam liberam concedere in servitutem.*
4 *Error est assumere quæstiones juris, ubi difficultas tolli potest ex facto.*
5 *Verbum* videbitur *importat arbitrium, & fortius si adest dictio* bene.
6 *Quomodo conditiones, & leges exorbitantes debeant interpretari.*
7 *De invaliditate impetrationis ob non factam mentionem hujus legis.*
8 *De puncto principali, & quando ista lex concedens libertatem non præsentandi, substineatur, necne.*

DISC. XCIII.

ECclesiam jam constructam, & ab antiquo extan-
1 tem in statu, quod in ea sacra fierent, aliaque divina celebrarentur, ut supponebatur, iodotatam Jo. Augustinus Pioellus dotavit sub conventione approbata per Ordioarium acquisitionis jurispatronatus, attributa etiam per eumdem Ordinarium honorifica nuncupatione Abbatiæ, sub ea lege inter alias à fundatore adjecta, & ab Ordinario approbata, ut non teneretur patronus infra tempora a jure statuta præsentationem facere, sed id facere posset infra tempus sibi benevisum, interim verò fructus essent sub œconomi administratione. Cum itaque per matrimonium contractum per Franciscum filium Fundatoris, & primum Rectorem diuturna quinque circiter annorum vacatio sequuta esset, ac propterea ex capite devolutionis non facta mentione dictæ legis Jo. Marcus eam à Dataria impetrasset, literarum exequutioni se opponente eodem Fundatore, assumptaque coram Ordinario, vel alio Exequutore in literis deputato disputatione, Scribentes pro Apostolico proviso ad evitandam objectam nullitatem,
2 ob non factam meotionem dictæ legis fundationis, dieebant, quod ista lex tanquam turpis, & à jure reprobata servari, ae attendi non deberet, juxta *decis. 10. de Testam. in antiquis num. 1. & per tot. Felin. Lambertin. Covarr. Guttier. & alios relatos per Gonzal. ad Reg. 8. glos. 5. in princ. num. 42. & 43. Tondut. quæ est benef. cap. 5. n. 4. per tot. lib. 1.* Potissimè verò ad ligandum manus Papæ; Neque dubitandum esse dicebam quod ista lex esset in jure reprobata, utpote induceens diuturnam vacationem Ecclesiæ, & fortius cum non ageretur de Ecclesia ex integro fundata, sed de jam extante, & libera in qua sacra fiebaot & divina eelebrabantur, ideoque non poterat Episcopus huic servituti illam supponere, quæ
3 saperet speciem alienationis ex iis quæ habentur *disc. 34. & 35. de Paroch. & disc. 1. de lien. & Contr. prohib.* & alibi pluties.

Desuper autem ex parte ejusdem provisi Apostolici consultus, dicebam non videri opus assumere hanc altiorem inspectiunem juris, dum difficultas magis de plano tolli poterat ex facto; Semper etenim malum, ac imprudens censendum videtur consilium assumendi ambiguas, & disputabiles quæstiones juris, ubi cum facto dirimi possit dif- ficultas, quoniam causæ quæ consistunt in puncto 4
juris ob tantam opinionum scissuram, ac ingeniorum varietatem, magis verò ob illam involutionem quam induxerunt tot invicem pugnantes decisiones, & consilia, semper sunt periculosæ. Siquidem juxta verba transmissa in notula non dieebatur quod in libera voluntate fundatoris repositum esset præsentare, vel non præsentare; sed quod non arctaretur ab illo termino qui est in jure determinatus, adeò ut id agere possit infra illud tempus, quod sibi bene visum fuerit, juxta illa verba præcisa in Italico idiomate *se non fra quel tempo à lei ben visto*, quoniam istud verbum *videbitur* denotat arbitrium potius quàm liberam voluntatem, juxta eelebrem doctrinam *Bart. in extrav. ad reprimendum, verbo videbitur cum concordan. collect. per Barbos. dict. 424. nu. 4. & apud Cavaler. dec. 374. n. 2. apud Bich. dec. 252. n. 8. & sæpius.*

Clarius verò accedente illa dictione *bene* quæ magis denotat arbitrium regulandum tanquam boni viri, juxta traditionem *Bart. in l. fideicommissa §. quamquam ff. de leg. 3. cum concordan. collect. per Barbos. coll. 118.* & bene advertitur ad rem *apud Peniam dec. 216. n. 11. & dec. 243.* ac etiam conferunt ea quæ habentur *apud Gizzarell. dec. 57.*

Prout in idem satis conferre observabam ea quæ bene discurrendo habentur *in dicta dec. 10. de testam.* 6
in antiq. quod scilicet aliud est assumere quæstionem rigorosam super omnimoda reprobatione vel respectivè validitatis hujusmodi legum, & conventionum; Aliud tenere viam mediam super earum interpretatione, ut scilicet intelligi debeant discretè, & compatibiliter quu magis fieri potest cum dispositione juris, & cum cessatione inconvenientium, & exorbitantiarum eodem modo quò generaliter habetur *disc. 73. de Testam.* super cooditiunibus adjectis per disponentes, an debeant servari nec ne cum similibus, & sic quod ista lex temperaret quidem rigorem juris, ut propterea aliqno majori termino potiri deberet, sed discretè pro arbitrio Ordinarij, vel aliorum superiorum, non autem ut in perpetuum, & diuturnum tempus Ecclesia in statu vacatioois esse debeat.

Quamvis autem præmissa de jure vera videantur; Attamen ad rem sentiebam difficultatem ob non factã mentionem dictæ legis, quoniam aliud est an superior possit ejus arbitrium interponere pro moderatione dictæ facultatis differendi præsentationem; 7
Aliud verò an priusquam dictum arbitrium interponatur, atque patronus constituatur in mora fiat locus devolutioni, quæ est species pœnæ, à qua excusare debet illa credulitas, quam ipse habebat ut ad formam conventionis possit differre præsentationem pro quocumque sibi bene viso tempore, & per consequens vitium subreptionis, vel obreptionis videbatur clarum, dum interpretatio facta erat in forma ordinaria ob non factam præsentatiunem in tempore, quod Papa præsupposuit ad limites juris, ideoque si hujus legis fundationis meotio facta esset, non coocessisset, sed verisimiliter mandasset audiri Patronum ad effectum audiendi ejus excusationes, & quatenus istæ non essent sufficientes illum monendi ad præsentandum cum præfinitione alicujus moderati temporis, adeo ut constituerentur in culpa, & contumacia, sine qua hanc pœnam luere justum non est, ideoque advertebam posse simul stare dictum intellectum, & tamen quod provisio esset invalida, & subreptitia; Ad instar eorum quæ habentur *in Ianuen. Abbatiæ disc. 83.* ac etiam *disc. 65. hoc eod. tit.* circa invaliditatem resignationis ad favorem vel alterius provisionis beneficij de ju-

r.pa

repatronatus laicali non facta illius mentione, quamvis esset talis naturæ quod caderet sub reservationibus, vel quod Papa soleret illi derogare, cum similibus.

Motivabatur per eosdem Scribentes quod cum non ageretur de Ecclesia ex integro constructa, sed jam existente, & libera, non poterat Episcopus ex causa augmenti dotis illam redigere in servitutem nisi constaret de omnimoda depauperatione, adeo ut concurreret justa causa necessitatis; Attamen advertebam quod motivum esset verum, & solidum de jure, ut pluries advertitur, cum tradere Ecclesiam liberam alteri sub hac servitute, sit species alienationis, quæ exigit causam, fallacia verò esset in applicatione, quia non constabat, quod prius aliquam dotem haberet, sed potius præsupponebatur omninò indotata; Et quod magis est id non respiciebat punctum quæstionis super invaliditate dictæ legis, sed super ipsa substantia jurispatronatus, & invaliditate concessionis, ideoque extrà punctum de quo agebatur.

Quatenus verò pertinet ad punctum validitatis
8 hujusmodi legum, quæ adjiciuntur in limine juxta quæstionem disputatam *dicta decis. 50. de testam. in antiqu.* cum qua procedunt *Lambertin. Felin.* & alij ubi supra, adeo ut videatur Magistra materiæ; Quando lex est talis, quod licet sit à jure exorbitans, attamen non percutit substantiam vel essentiam beneficij, neque ejus intrinsecæ naturæ adversatur, utputa quod non possit cadere sub reservationibus, neque possit conferri nisi per certum Prælatum, & certo generi personarum; Et tunc receptum est illam valere juxta auctoritates de quibus *disc. 6. de benef. num. 10. & supra disc. 65. num. 40.* & alibi; Aut verò, est talis quod percutit substantiam, sive destruit naturam beneficij, aut aliàs contineat rem turpem, & illicitam, & secus juxta *dictam decis. 10. de testam. cum concord. apud Gonzal. dicta glos. 5. num 42. & 43. & Tondut. dicto cap. 5.* adinstar eorum quæ habentur *disc. 45. de Testam.* de præcepto testatoris, quod Episcopus vel tribunal Fabricæ non possit se ingerere in legato pio cum similibus.

Punctus verò ad rem esse videtur in applicatione, an scilicet ista lex, ut esset in libera facultate patroni non præsentare pro quocumque tempore sibi placito, esset de prima, vel de secunda parte distinctionis; Atque in hoc advertebam erroneum videri procedere cum generalitatibus, & in abstracto, sed potius procedendum esse cum sacra anchora distinctionis casuum; Aut enim agitur de Ecclesia Cathedrali, vel parochiali, aut aliàs tali quod indigeat sponso, & Rectore ob sibi annexam curam, & administrationem sacramentalem, vel jurisdictionalem, & tunc versari dicamur in posteriori parte; Aut vero de Ecclesia simplici constructa ad solam devotionem, & commoditatem pro sacrorum, & divinorum celebratione, adeout stare possit, atque de facto per prius diù steterit sine sponso, & Rectore; Et tunc versari dicamur in priori parte, & hic videbatur casus, quoniam prius nullum ista Ecclesia habebat rectorem, quia nullatenus habebat dotem, nullamque annexam administrationem.

Considerabam an conferrent ea quæ *supra disc. 20.* & in aliis habentur de Commendis, & Bajulivatibus Religionis S. Stephani cum hac lege ut diù vacare possint sub œconomi administratione, sed revera exemplum non adaptatur, cum ista non sit propriè religio, neque illæ Commendæ vera & propria beneficia ut ibidem; Adhuc tamen à simili conferre videtur.

PISTORIEN. BENEFICII

Pro HONUFRIO PANUTIO.

Responsum pro veritate.

De concursu fœminarum cum masculis in præsentando, & de Curatore dato patrimonio absentis, cujus vita sit incerta, an habeat jus præsentandi.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*

2 *An juspatronatus sit familiare vel gentilitium sive hæreditarium; & masculinum.*

3 *Non potest dici familiare ex eo quod aliquando masculi de familia præsentaverint; & alij neglexerint.*

4 *An curator datus patrimonio vel hæreditati habeat jus præsentandi.*

5 *De administratione, & tenuta debita venientibus ab intestato bonorum absentis, cujus incerta sit vita.*

6 *De concursu præsentationum titularis, & pupilli vel curatoris, & administratoris.*

7 *Damnantur mores Hispaniarum super illis concursibus.*

8 *An præsentatio facta per curatorem patrimonii decocti prævaleat præsentationi factæ per ipsum principalem decoctum.*

9 *Quale jus habere dicantur creditores in jurepatronatus competente eorum debitori.*

DISC. XCIV.

COnsolidato jurepatronatus oratorij SS. Justi, &
Luciæ in Tancrede, Philippo, & Bello fratribus 1
de Vergiolesis, defuncto Tancrede, superstitibus aliquibus filiabus, cùm Bellus à patria abesset, solus Philippus in duabus vacationibus Rectorem præsentavit, defunctoque etiam Philippo superstitibus etiam aliquibus filiabus, cum ad istarum, ac filiarum Tancredis instantiam deputatus esset curator bonis dicti Belli absentis per annos 30. & ultrà cùm incertitudine ejus mortis, vel vitæ, sequuta vacatione beneficii, omnes dd. mulieres concorditer præsentarunt Honufrium earum avunculum, dictus verò Curator præ-
sentavit eius fratrem; Undè desuper consultus, Res- 2
pondi quod ubi etiam dictus curator haberet jus præsentandi, quinimò ipsemet Bellus viveret, ac præsentaret, adhuc institutio debita esset Honufrio, quoniam ubi non diceretur ex lege fundationis, vel ex diuturna observantia quod esset juspatronatus præcisè familiare masculinum; Sivè esset hæreditarium ut in dubio præsumitur, sive gentilitium contradistinctum à familiari juxtà distinctionem, de qua *supra disc. 60. & in Mediolanen. Prioratus dis. 76.* semper sivè dd. mulieres venirent in capita, sive in stirpes, constituerent majorem partem.

Qualitas autem præcisa masculina, & fami-
liaris deduci non poterat ex dd. duabus præsenta- 3
tionibus factis per solum Philippum, neglectis filiabus Tancredis; quoniam ubi etiam istæ fuissent in ætate adulta, & perfecta, adhuc ad id inferri non posse dicebam, vel quia vacationem ignoraverint, vel quia non curaverint præsentare, se referentes ad præsentationem factam à patruo per quam hoc jus utpote individuum, & exercibile à quolibet insolidum, aliis non curantibus conservatur, *ut apud Merl. decis. 798. num. 9. dec. 73. par. 11. rec. & pluriès in præcedentibus.* Clarius vero, & extra omne dubium ex eo quod dd. fœminæ erant in pupillari ætate; Ac propterea idem Philippus patruus probabiliter esset iuxta iuris ordinem

earum tutor,vel si iste esset diversus, tamen istius ne-
gligentia eis præiudicare non potuit.

Cæterum dicebam quod casus haberet de indubi
4 tabili, quoniam quidquid sit de puncto, de quo
apud *Barbos. de Episc. alleg.71. num.7. & 8. Vivian. de
iurepatr. lib.4 cap.5. nu.6. & lib.12. cap.9. n.* 44. an cu-
rator iste habeat ius præsentandi ubi etiam opinio
affirmativa recipienda esset, quod formiter in hoc
responso examinare neglexi, utpote extra casum, in-
hærendo commendabili stylo non evagandi in super-
fluis, id procederet in eo Curatore, qui à lege, vel à
iudice datus esset alicui viventi, qui ob decoctionem,
vel prodigalitatem, sive aliud impedimentum non
valeret proprium patrimonium administrare, vel etiam
datus esset hæreditati iacenti in gratiam creditorum
vel aliorum, qui non sint compatroni concurrentes in
diversa præsentatione, adeòut sit certa diversitas per-
sonæ, quam ipse Curator repræsentat, quasi quod ita
per legem, vel per iudicem tali curatori datum sit
amplum mandatum ad faciendum totum id, quod
principalis facere possit, & nè aliàs negligendo exer-
cere illud jus, præjudicetur personæ, vel patrimonio
administrato in ejus competentia. Secus autem in
facti specie, quod ob diuturnam absentiam dicti
Belli, ac incertitudinem eius vitæ, vel mortis, ipsæmet
neptes ex fratribus tanquam proximiores ab intesta-
to venientes potuissent de iure petere sibi decerni
5 tenutam, & administrationem patrimonii, ac bono-
rum, & iurium tanquam in causam propriam, quate-
nùs sequuta esset mors ut probabilius credendum
erat, iuxtà ea quæ in specie habentur *disc. 37. de
success. ab intest.* quoniam ita eisdem instantibus de-
putatus iste curator gerere videtur personam admini-
stratoris, & ministri earundem mulierum, quibus hæc
successio debita erat, & per consequens ipse non po-
terat præsentationi factæ per eas se opponere, vel
6 quod eius præsentatio prævaleret alteri quam fecerant
principales iuxtà ea, quæ habentur *supra disc.* 62. su-
per concursu præsentationis factæ per principalem,
& per Procuratorem, sive Curatorem minoris, & ip-
sum minorem, quinimò inter tutorem, & pupillum
cum similibus; ideoque respondi quod casus habere
videretur de indubitabili.

In hoc autem proposito curatoris dati patrimonio
debitoris adhuc viventis decocti, vel aliàs iuxtà parum
commendabiles mores Hispaniæ dati ipsimet debitori
efformanti in eius bonis concursum, & super quo 7
adeò magnum volumen composuit *Salgad. in labyrint.
creditorum*, cum iste usus coniunctus cum altero
assignationis alimentorum privilegiatorum ipsi debi-
tori foveat, ac nutriat prodigalitates, & dissipationes;
Cadere potest dubium an ipsomet principali adhuc
vivente, atque aliàs quam ratione concursus habili, 8
& idoneo ad suorum bonorum, & iurium administra-
tionem, faciente præsentationem ista prævalere de-
beat alteri, quam faciat, Curator datus eius patrimo-
nio posito sub concursu. Et quamvis adhuc occasio
non dederit id particulariter disputare, attamen ex
eisdem rationibus, & auctoritatibus, ex quibus præ-
sentatio minoris, vel pupilli proximi pubertati præ-
valet præsentationi factæ per tutorem, vel curato-
rem, idem dicendum videtur, imò fortiùs, cum desit
ratio imperfectionis, vel imbecillitatis iudicii, quæ
viget in pupillo, vel minore, ac etiam altera ratio
præiudicii creditorum in quorum gratiam interdicta
est administratio, dum eorum nil interest, an unus vel
alter præsentetur, stante quod nullum emolumentum
bursale exinde obtineri potest.

Et quamvis ubi agatur de iurepatronatus reali an-
nexu scilicet castris, vel prædiis, creditorum intersit
illud transire cum bonis ad eorum instantiam ven-
dendis in emptorem, ita facilius, & cum melioribus 9
conditionibus inveniendum, quoniam licet iuspatro-
natus de per se consideratum non veniat in pretio, &
in commercio, attamen qualificat ipsa bona, illaque
reddit maioris valoris, atque facilitat venditionem: At-
que interim priusquam venditio sequatur præsentatio,
quæ dicitur iuspatronatus fructus, nō cadit sub œcono-
mica administratione ad commodum venditorum, quia
nullum commodum bursale exinde obtineri potest.

SVMMA

SUMMA, SIVE COMPENDIUM

Eorum quæ in Foro magis practicabilia continentur in Titulo de Jurepatronatus.

SUMMARIUM.

De introductione Juris patronatus, & an illud sit ex gratia vel justitia, ad effectum præsertim potestatis, illi in genera, vel in specia derogandi.

1 *An vocabulum Iurispatronatus Ecclesiastici mutuatum sit à jurepatronatus prophano libertorum.*
2 *De legum civilium historia & inventione.*
3 *Quod juspatronatus Ecclesiasticum non benè regulatur cum altero prophano.*
4 *Quomodo introductus sit usus jurispatronatus Ecclesiastici ex fundatione, vel dotatione.*
5 *Id quod conceditur ex gratia, revocari, vel moderari potest, præsertim ex causa.*
6 *Quod Princeps possit derogare, vel dispensare testamentis, & ultimis voluntatibus.*
7 *De casibus in quibus Papa solet derogare jurispatronatus, & de ratione ob quam derogat in casu vacationis in Curia.*
8 *Iurispatronatus ecclesiastico passim derogatur, imò censetur derogatum sine necessitate, & de ratione.*
9 *Idem de jurepatronatus ex privilegio, vel præscriptione.*
10 *Iurepatronatus laicali ex fundatione, vel dotatione non solet derogari nisi ex causa, neque censetur derogatum, & quando soleat.*
11 *Per derogationem medietatis vocum, non præjudicatur Patronis, & de ratione.*
12 *Episcopus, vel Prælatus Ecclesiam liberam concedere non potest in patronatum.*
13 *Iuspatronatus ex gratia dicitur non solùm ubi est ex puro privilegio, sed etiam ubi ex sola præscriptione; & quando secus.*
14 *De modis acquirendi juspatronatus ex justa ratione fundationis; dotationis & fundi.*
15 *Ita concurrentes efficiuntur omnes patroni æqualiter, non curato concursu inæquali.*
16 *Requiritur tamen consensus Ordinarii, qui potest præcedere, & subsequi.*
17 *An dictam acquisitionem non est necessaria expressio animi.*
18 *An hæres, vel alter fundans ex præcepto testatoris, acquirat juspatronatus.*
19 *An & quando per restaurationem, vel redotationem Ecclesiæ jam constructæ, & in quo hoc differat à fundatione, vel dotatione ex integro.*
20 *Quid ubi juspatronatus est partim ex privilegio, partim ex causa onerosa, qua qualitas præponderet.*
21 *Quomodo sit regulandus antiquus valor ad effectum dictæ præponderantiæ.*
22 *Consensus Ordinarii de quo num. 16. potest præcedere, & subsequi, & sufficit implicitus, vel præsumptus.*
23 *Non sufficit ille Vicarii Generalis; & quando sufficiat.*
24 *An & quale juspatronatus ex fundatione, vel dotatione acquiratur in Ecclesia Regulari.*

De modis per quos juspatronatus jam in esse productum, & quæsitum ab alio acquiritur; ac de uno in alium transfertur ex successione; donatione, fideicommisso, legato, & alio titulo particulari; Et quando sit hæreditarium, vel familiare, seu gentilitium, vel mixtum.

25 *Iuspatronatus jam existens transit ab eo, qui jam est patronus in alterum, ex titulo universali, vel particulari.*
26 *Iuspatronatus regulariter est hæreditarium, & transit cum hæreditate.*
27 *An transeat in fideicommissarium, ac veniat in restitutione fideicommissi.*
28 *An requiratur consensus Ordinarii, ut veniat sub fideicommisso.*
29 *Gentilitium & familiare; an importet idem; vel quid diversum.*
30 *Quomodo discernatur, an sit hæreditarium, vel familiare seu gentilitium, & de adminiculis.*
31 *Vocata familia, qui veniant? an etiam cognati, & quatenus sint vocati etiam agnati; an veniant illi de familia etiam contentiva.*
32 *In familiari, vel gentilitio defecta familia, vel genere; non cessat juspatronatus, sed transit ad hæredes.*
33 *An patronus possit ex intervallo mutare naturam jurispatronatus, & de hæreditario facere gentilitium, vel è contra.*
34 *De modo computandi voces remissivè.*
35 *De jurepatronatus mixto, & qua hæreditaria qualitas desideretur.*
36 *Ius nominandi, vel præsentandi relictum executoris testamentario, an sit personale, vel transeat ad ejus hæredes.*
37 *An juspatronatus veniat in contractu emptionis, & venditionis, seu aliàs correspectivo, quomodo, & quando.*
38 *Ecclesia vel compatrono, sine consensu Ordinarii juspatronatus licitè donatur, seu legatur.*
39 *In extraneum, sine consensu Ordinarii, cum dictis titulis transferri non potest.*
40 *Consensus potest præcedere vel subsequi, ac etiam sufficit præsumptus.*
41 *Non præstatur per Vicarium Generalem; & quando secus.*
42 *An ex successione transeat in illegitimos.*
43 *An & quando transeat in fiscum distinguitur.*
44 *De præscriptione.*

Quando juspatronatus dicatur ecclesiasticum, laicale vel mixtum, & de effectibus ex inde resultantibus.

45 *An & quando juspatronatus fundatum per personam ecclesiasticam, sit ecclesiasticum, vel laicale, distinguitur.*
46 *Est ecclesiasticum illud, quod possidetur ab ecclesiasticis, licet fundatum de bonis laicalibus, nisi ex lege fundationis aliter cautum sit.*
47 *De mixto, partim scilicet ecclesiastico, & partim laicali, de qua qualitate magis participet, ac judicandum sit.*
48 *Quid ubi exercitium est penes ecclesiasticos tantum.*
49 *Quando juspatronatus est fundatum partim de bonis laicalibus, & partim ecclesiasticis, de qua qualitate participet.*

De probatione jurispatronatus privatorum ad formam juris communis absque eo, quod intret forma S. C. T.

50 *In privatis Concilium nil innovavit, minusque in Potentibus, ubi habetur titulus explicitus fundationis.*
51 *In privatis immemorabilis, vel centenaria sufficit ad probationem tituli fundationis, vel dotationis & quando secus.*
52 *Immemorabili, vel centenariæ æquipollet quadragenaria, cum titulo colorato, vel cum fama, seu adminiculis.*

53 *Qui*

53 *Quæ regula tenenda sit in pondere adminiculorum.*
54 *Recensentur plura adminicula.*
55 *Quando agitur de jurepatronatus incidenter, minor probatio sufficit.*
56 *Quæ interrumpant centenariam, vel immemorabilem, & quæ non.*

De rigorosa forma probationis inducta per S. C. T. in jurepatronatus Potentium.

57 *In qua specie jurispatronatus hæc forma inducta est, & de ratione.*
58 *Qualis sit forma inducta in Potentibus.*
59 *Testes vasalli, an admittantur ad probationem immemorabilis.*
60 *Immemorabilis probatur etiam per scripturas.*
61 *An centenaria in hoc æquivaleat immemorabili.*
62 *An præsentationes effectum sortitæ possint probari per testes, vel requiratur scriptura.*
63 *Sufficit tamen scriptura privata.*
64 *An requirantur plures præsentationes, vel sufficiat una effectum sortita per 50. annos.*
65 *An effectuatio probari possit per testes.*
66 *An media præsumantur probatis extremis.*
67 *An tempus centenarium, & 50. annorum præsentationum debeat esse duplicatum.*
68 *Non sufficit, quod præsentationes enuncientur in institutionibus.*
69 *An titulus explicitus fundationis, vel dotationis in potentibus probari possit per scripturam.*
70 *De materia causæ, vel probationis universalis, an probatio in aliquibus beneficiis suffragetur quoad omnia.*
71 *An sententia canonizatoria sine actis attendatur si est antiqua.*
72 *Barones, & possidentes castra, & loca cum jurisdictione sunt personæ potentes.*
73 *An Duces, & Principes veniant sub hac forma, vel sub exceptione.*
74 *Si juspatronatus origine est privatum, tale reputatur apud potentem, & econtra, & quando in privato dicatur purgata macula.*
75 *Personæ ecclesiasticæ habentes jurisdictionem temporalem, non dicuntur potentes.*
76 *An & quando universitates sint personæ potentes.*
77 *Quid de universitatibus ecclesiasticis.*
78 *Forma rigorosa non procedit etiam in potentibus, ubi agitur de solo jure honorifico, non autem præsentandi, vel ubi incidenter.*

De possessione jurispatronatus, ac præsentandi quomodo acquiratur, ac probetur, & de effectibus ex illa resultantibus.

79 *De effectibus ad quos de possessione quæri solet.*
80 *Patronus admittens non patronum ad præsentandum, illum constituit in quasi possessione, & quomodo.*
81 *Potest tamen Ordinarius non admittere, & quod potius intersit admittere.*
82 *De requisitis ad legitimam possessionem, & de differentia, ubi agatur de solo præjudicio admittentis, & aliorum non admittentium, vel Ordinarii.*
83 *De concursu possessorii & petitorii ad materiam tex.* in cap. consultationibus de jurepatronatus.
84 *Possessio non transmittitur ad hæredem, & non suffragantur statuta laicalia de continuanda possessione.*
85 *Transfertur, ubi est ratione dignitatis, vel officii.*
86 *Item per actum inter vivos, vel per clausulam constituti in ultima voluntate.*
87 *Possessio suffragatur successori ad effectum descendentia.*
88 *De actibus æquipollentibus præsentationi, & de actibus honorificis, an per eos acquiratur possessio.*
89 *Conservatur possessio per præsentationem compatroni, & quando hæc præjudicet.*

De alio concursu privativo plurium ex eodem jure sub diverso titulo præsentantium, quænam præsentatio attendi, ac prævalere debeat.

90 *In concursu præsentationum factarum à viro, & uxore, qualis attendi, ac prævalere debeat, distinguitur.*
91 *Quid in concursu tutoris, & pupilli.*
92 *Et de concursu procuratoris & principalis, & an dari possit mandatum irrevocabile.*

De concursu cumulativo plurium compatronorum, & de vocum dinumeratione ad majorem partem concludendam.

93 *Quomodo voces præsentantium numerari debeant ad majorem partem concludendam; distinguuntur plures casus, ubi jus præsentandi competit pluribus uti singulis, non autem collegialiter.*
94 *Quando competit uti singulis, fiunt præsentationes diversis locis, & temporibus, & non oportet vocare absentes.*
95 *Computantur solum illi, qui præsentant, atque major pars dicitur comparatione minoris, non autem omnium.*
96 *Secùs ubi fiat collegialiter, & tunc absentes sunt vocandi, & quando.*
97 *Quid ubi sint plura Collegia, vel plures Universitates.*
98 *Si jus præsentandi competit natu majori, an attendatur major natu in ætate, & naturaliter, vel major in linea.*

De requisitis ad validam præsentationem obligatoriam superioris tam circa tempus, quàm circa modum, ac circa personam coram quo facienda est, & qualitates personæ præsentandæ, Et qua occasione agitur de jurepatronatus passivo.

99 *Valida præsentatio obligat Superiorem ad instituendum, aliàs potest appellari.*
100 *Infra quantum tempus præsentatio facienda sit.*
101 *A quo tempore currat, an à die vacationis, vel à die scientiæ.*
102 *Suffragantur justa impedimenta, etiam illud litis & quomodo.*
103 *Quid in prima fundatione.*
104 *An infantes, vel pupilli impediant lapsum temporis*
105 *Quomodo fieri debeat præsentatio, & an in forma judicii, vel per scripturam.*
106 *An simultaneè, vel disjunctivè.*
107 *De conditionibus, quæ in præsentatione adjici possunt, præsertim circa reservationem pensionis.*
108 *Sub quo Superiore fieri debeat, & an coram Vicario Generali, vel Capitulo Sede vacante.*
109 *An possit inhabilis sub conditione habilitatis, & pro quando erit habilis.*
110 *De jurepatronatus passivo, ac necessaria præsentatione certi generis personarum.*
111 *Accumulatio datur patronis laicis, & qualis, non autem ecclesiasticis.*
112 *Præsentatio fieri debet de præsente, & an fiat de absente.*
113 *Fieri non potest ad beneficium vacaturum.*
114 *Non potest fieri de se ipso, & an possit supplicare.*
115 *Ad materiam beneficii litigiosi, quod impediat facultatem præsentandi.*
116 *Potest Ordinarius præsentationem quamvis defectivam remittere, & quando non.*

De attentatis ratione ordinis judiciarii in hac materia cadentibus.

117 *Lite pendente in Rota super beneficio non potest alibi*

alibi tractari, & cessant alii executores.

118 *An præsentatio sit actus judicialis, vel extrajudicialis, & quando appellatio suspendat, & intrcin attentata.*

119 *Quid ubi adest Apostolica provisio, cum derogatione medietatis vocum; & de materia legitimi contradictoris.*

De provisionibus beneficiorum de jurepatronatus absqua istius mentione respectivè, sive cum illa quando valeat necne; Et generaliter de jurispatronatus revocationibus, & derogationibus generalibus, vel specialibus.

120 *Provisiones facta per Ordinarium, vel alium inferiorem, de beneficiis jurispatronatus, spretis patronis, sunt invalida.*

121 *Juspatronatus ecclesiasticum, ac etiam laicale ex privilegio, vel consuetudine cadit sub reservationibus Apostolicis, eique derogatur etiam tacitè præterquam si sit Regium.*

122 *Laicale autem ex fundatione, vel dotatione generaliter non cadit.*

123 *Quid de specialibus provisionibus, vel resignationibus, aut permutationibus non facta mentione, vel derogatione jurispatronatus.*

124 *Potest Papa huic etiam derogare, & ex gratia.*

125 *Quid in jurepatronatus mixto, id est partim Ecclesiastico, & partim laicali, vel ubi est partim ex privilegio, & partim ex causa onerosa.*

126 *Invalida est provisio de jurepatronatus, quatenus contradicat.*

127 *Quid de pensionibus qua reservantur.*

128 *De Constitutionibus revocatoriis* Innocentii VIII. & Hadriani VI. *& de revocatione Concilii Tridentini.*

De legibus, & conditionibus per fundatorem, vel alium possessorem in limine, vel ex intervallo adjectis, an & quæ valeant, vel adjectæ revocari, seu altersti possint.

129 *Leges, & conditiones Ecclesia, vel Superiori præjudiciales, seu contra jus apponi possunt in limine cum consensu Ordinarii, non autem ex intervallo, & de diversis legibus.*

130 *An patronus possit beneficium perpetuum facere manuale.*

131 *Quid de legibus alterativis in præjudicium successorum.*

De amissione, vel cessatione jurispatronatus.

132 *De amissione per alienationem.*

133 *De alia per præscriptionem.*

134 *Quando amittatur per delictum, & quando transeat in fiscum.*

135 *Amittitur per alienationem simoniacam, vel per occupationem bonorum, vel fructuum appropriationem.*

136 *Per mutationem status Ecclesia non amittitur juspatronatus, & si fiat Cathedralis, vel Collegiata, quale habeat patronus.*

De juribus honorificis patrono competentibus.

137 *Rubrica est loco summarii, & de materia.*

138 *De jure nominandi in Cathedralibus, Metropolitanis non agitur, & de ratione.*

PROEMIALIA.

Super origine, vel introductione jurispatronatus, & an illud sit ex gratia, vel justitia, ad effectum præsertim potestatis illi in genere, vel in specie derogandi.

INdecisam utpotè foro parùm proficuam relinquendo quæstionem; An jus Csnonicum istud jurispatronatus Ecclesiastici vocabulum mutuaverit ab antiquo prophano libertorum jurepatronatus, quod apud Romanorum leges civiles habetur; Qui enim res metitur ex tempore quo gestæ sunt, indubiè hanc mutuationem credet, cùm dictæ leges civiles ante canones, ac jurispatronatus Ecclesiastici introductionem prodierint; Contrarium verò dicandum erit si reflectatur ad legalem historiam docentem dictas leges, præsertim in Italia, ubi ob Sedis Apostolicæ residentiam canonum usus initium habuit, jam oblitatas esse, atque per plura sæcula in obscuro fuisse, inventionem autem, ac successivè usum fuisse de recenti, atque post hanc introductionem A. 1 2

Nulla enim ratio subesse videtur, cur illud vocabulum, quod conditores legis civilis adhibuerunt super eo jure, quod patrono erga libertum remaner, adhibere non potuerint canonum conditores ex Linguæ Latinæ professoribus, quorum usus & notitia habebatur, magis quàm ex legibus mutuantes, Id autem neque omninò extraneum, vel inutile est ponderare, ad dignoscendum scilicet commendabilem non videri aliquorum scribentium sensum, præsertim verò Legistarum, quamvis antiquorum, quos in parentes, ac primos magistros agnoscimus, regulandi hanc materiã in ecclesiasticam, ac spiritualem cum dictis prophanis terminis jurispatronatus libertorum, seu cum eo sepulchrorum jure, quod apud Ethnicos usu receptum erat, ob longè imparem rationem inter unum casum & alterum, quod præsertim ponderari solet in proposito quæstionis, de qua infrà in suo loco super jurispatronatus comprehensione sub fideicommissaria dispositione B. 3

Attento autem primitivæ Ecclesiæ usu, fundatio, vel dotatio Ecclesiarum, seu præbendarum, vel datio territorii pro fundatione, illius juris acquisitionem non producebat, cùm totum tunc fieret ex solo impulsu pietatis, ac amore Religionis pro ejus propagatione, & conservatione; Paulatim verò charitate frigescente, ex prudenti consilio Ecclesiæ ad alliciendos fideles ad Ecclesias fundandas, ac dotandas, tanquam viam gratiæ, & privilegii, introduxit illa prius juspatronatus honorifici tanquam per solam speciem protectionis, quæ aliàs sub Advocationis vocabulo explicari solebat, postmodum verò etiam jus præsentandi, quod hodie melior, ac major jurispatronatus fructus reputatur; & super quo magis quàm super reliquis effectibus, ac præeminentiis forenses controversiæ circumferri solent. 4

Hinc resultat manifesta oblocutio ignari vulgi, aliorumque has materias non benè callentium, utpotè in sola grammaticæ, seu politioris litteraturæ eruditione vim constituentium, super potestate Papæ derogandi juri patronatus, atque ista beneficia pro libito providendi quando si placeat, vel opportunum videatur, quoniam si illud competit de jure divino, vel naturali, seu gentium, sed ex mera gratia & privilegio, nulla subest ratio, cur qui ex benignitate gratiosè concessit, quandoque tollere, vel moderari non valeat C. 5

Si enim juxta opinionem in foro magis receptam, licitum redditur Supremo Principi sæculari potestatem habenti derogandi, vel dispensandi legi positivæ, 6

Q quoties

A. *lib. 4. de servitut. disc. 1.*
B. *disc. 19. & disc. 36, ac etiam disc. 56.*
C. *Loc tit. disc. 65. & lib. 2. de Regol. disc. 148.*

quoties Ecclesiæ vel piæ causæ ratio, potestatis defectum non inducat, derogandi, vel dispensandi supremis defunctorum voluntatibus, ac legibus, ex ea ratione quod facultas disponendi de bonis post mortem tanquam in tempore inhabili quo mortuus jam annihilatus est, neque amplius illorum dominium habet, proveniat à gratia, & benignitate legis positivæ, cui Princeps derogare potest D.

Multò magis id facere potest supremus Princeps Ecclesiasticus, cujus absque dubio major est potestas commutandi supremas defunctorum voluntates, vel eis derogandi, præsertim verò contra hæc jura spiritualia non competentia ex privatis dispositionibus, vel contractibus, neque sub eis absque Ecclesiæ assensu cadentibus; unde duplex adesse dicitur gratia.

Potissimè verò ob hujus potestatis nimium rarum, ac circumspectum usum in solo casu vacationis per obitum in Curia, seu apud sedem, ex eo congruentiæ motivo, ut indecorum videatur, Pontificiam majestatem privati patroni voluntati subjacere debere in iis, quæ ab ipsiusmet Pontificis gratia privatus obtinet, quamvis cum Regibus ac Principibus jura Regni habentibus, non tamen (quamvis possit) solet, hanc potestatem exercere.

In aliis verò casibus in quibus hæc derogatio in frequentiori usu est, nulla dignosci videtur exorbitantia; Ubi etenim agitur de jurepatronatus Ecclesiastico, quod sive competat jure speciali, sive etiam jure communi, cadit sub Apostolicis reservationibus, ac affectionibus generalibus, & cui etiam per specialem provisionem derogatum censetur, quamvis nulla
8 ejus mentio fiat E. Papa utitur jure suo, ac nemini præjudicat; Cùm enim ex veriori, atque in foro recepta opinione Canonistarum sit omnium bonorum, ac jurium ecclesiasticorum supremus moderator, & arbiter, cujus vice inferiores Prælati, aliæque ecclesiasticæ personæ talia jura exercent; Hinc proinde conqueri non potest minister, quod Dominus faciat per se ipsum id quod aliàs ministro commissum est.

Idemque in eo laicali jure jurepatronatus, quod jure speciali privilegii, vel consuetudinis, aut præscriptionis competit, quoties præscriptio non est talis, quod titulus veræ fundationis allegari valeat (qualis est immemorabilis) quoniam cùm tunc totum
9 reservatur puræ gratiæ, non autem justitiæ, pariter ad concedentis gratiam arbitrium non est restringendum eam revocandi, vel moderandi, potissimè, quia in hac specie acquisitionis aliquod usurpationis, vel gratiæ & consultivæ nominationis initium frequentius adesse dignoscitur.

Ubi autem agatur de patronatu laicali competente de jure communi, quod de justitia, ad differentiam competentis ex privilegio, dici solet, ex causa scilicet fundationis, vel dotationis, tunc excepto dicto singulari, ac rarò contingibili casu vacationis apud
10 sedem aliquam peculiarem rationem, ut supra habente, Papa profitetur illud conservare, dum non comprehendit sub ejus Cancellariæ regulis, aliisque generalibus reservationibus, ac affectionibus, excepta illa litigiosi ut infrà, minusque sub specialibus provisionibus absque ejus mentione, ac speciali derogatione rarò sequi solita sine justa causa, quæ antiquitùs forsan esse solebat illa providendi aliquem ex ipsis compatronis, ut extraneis præferatur qui ab aliis præsententur, quod tamen moderno tempore in usu non est.

In casu autem permutationis, ac etiam resignationis ad favorem, solebat quandoque in totum derogari, quod neque præiudicium considerabile habenti ius præsentandi causare videbatur, ob incertitudinem, an ex unius, vel alterius persona casus vacationis, ac novæ præsentationis contingere debere, adhuc tamen moderno tempore non conceditur etiam istis casibus nisi derogatio pro medietate; super his autem utpotè pendentibus à voluntate, secus du stylo Pontificis ejusque Datarii pro tempore, certa & determinata regula non datur.

Ubi verò possessori conceditur dispensatio retinendi beneficium non obstante vacatione, quæ aliàs contingere deberet per mutationem status incompatibilis, puta Episcopalis, vel Regularis, præsertim in aliqua regulari militia, cujus professores more sæcularium de factu extra claustra vivunt, sive ob assequutionem alterius beneficii incompatibilis, non est conferre, vel providere, neque tollere patrono jus præsentandi, sed solùm occurrere principio vacationis, ne illa sequatur tanquam per remotionem obstaculi decernendo, ut non sequatur vacatio, unde propterea dispensatus assequi, vel obtinere non dicitur ex novo jure, sed retinere, seu continuare jura primævo, neque patronus conqueri potest, quod continuet ille cujus persona per eum jam probata est, minusque Papa, vel alter Superior dispensandi facultatem habens se ingerere dicitur in ipso beneficio retinendo, sed potius in altero novo statu incompatibili, quem ita modificat, ejusque consuetam naturam alterat F.

Et si qui alii contingunt, quamvis nimium rari casus derogationis, iustam habent causam; putà expellendi intrusum, qui aliàs non de facili expelli posset, sive provisionaliter ad tollendas lites & scandala, seu scandalorum occasionem inter contendentes de pertinentia juris præsentandi, vel nominandi cum similibus G.

Illa verò frequens, & quotidiana species derogationis quæ conceditur actu vel habitu, seu spe habenti medietatem vocum, super altera medietate, & 11
quatenùs id verificetur, non aliàs, cùm sine tali justificatione gratia remaneat inutilis, ac si facta non esset, verè derogationem patronis præjudicialem continere non dicitur, neque eorum ius tollere, quoniam si quod continet præiudicium, illud solùm est Ordinarii, vel alterius, cui ius instituendi, vel respectivè conferendi competit, ita eum præveniendo in ea gratificandi, seu aliàs conferendi facultate, quam hic haberet, dum data plurium coæquali præsentatione, nulla dicitur conclusa, quæ Superioris arctativa sit ad instituendum, ideoque tali casu patroni eorum discordantiæ totum referant, sibique imputent, cur concordes non fuerint ad concludendam præsentationem pro maior parte H.

De modis, per quos juspatronatus adhuc in esse non productum efformatur, ac acquiratur.

AD duplicem generalem speciem restringitur jurispatronatus nova efformatio, & acquisitio; Primo scilicet ad illam quæ dicitur de jure speciali; Et secundò ad alteram, quæ dicitur de jure communi.

Prima species verificatur in eo jurepatronatus, quod 12
concedatur ex privilegio Sedis Apostolicæ, seu alterius, cui eadem Sedes talem facultatem communicaverit, non verificatur autem hæc species in Ordinariis locorum, aliisque Prælatis; quoniam istis denegatur facultas, cessante justa causa, ob quam ut infrà, juspatronatus de jure communi acquiritur, &

D. *d. disc. 148. de Regal. disc. 1. de testam. & de fideicom. disc. 141. & sub tit. de feud. disc. 74. & in aliis.*

E. *infra in rubrica derogationum, & provisionum, & disc. 65. & seq.*

F. *eodem disc. 55. & seq.*

G. *ibidem.*

H. *eodem dis. 65. & seq.*

& competit faciendi servam Ecclesiam liberam ejus-
que juspatronatus concedendi I.

Istaque species exemplificatur etiam in eo jurepa-
tronatus, quod ex consuetudine, vel præscriptione
acquisitum prætendatur, quoniam ubi non sit præ-
scriptio immemorabilis benè probata, cum exclu-
13 sione præsertim initii infecti incompatibilis, unde
propterea cesset illa facultas quæ data immemorabili
competit allegandi meliorem titulum fundationis, vel
dotationis, semper dicitur juspatronatus ex jure spe-
ciali magis, quàm communi, sive, ut alii dicunt, po-
tiùs gratiæ, quàm justitiæ.

Juxtà verò alteram speciem acquisitionis de jure
communi, tres sunt modi, qui etiam disjunctivè, vel
discretivè, ac singulariter ad hujusmodi acquisitio-
nem sufficiunt; Primo scilicet ex fundatione, seu
constructione Ecclesiæ, vel cappellæ; Secundo ex
14 dotatione ex integro; Et tertiò ex dotatione ex da-
tione fundi, seu soli pro dicta constructione facien-
da, unde propterea, si plures diversis respectibus ut
supra in idem opus concurrant, quia nempe unus
15 construat, alter dotet, & alter det fundum, omnes
efficiuntur æqualiter patroni jure communionis, non
attento inæquali concursu, quoniam stante iuris in-
dividuitate, ille qui plus erogat, sibi præiudicare di-
citur, atque consensum accommodare, ut sibi æqua-
lis socius fiat ille qui minus erogat; Denegato de
consuetudine hoc iure ipsimet Ecclesiæ alicui privato
solum, vel situm concedenti pro constructione cap-
pellæ, vel altaris, quoniam non per hoc efficitur
compatronus, nisi aliàs caveatur.

Ad hunc autem effectum, omninò necessarius est
consensus Ordinarii, vel alterius Superioris id po-
16 testatem habentis, quo accedente dicta acquisitio re-
sultat, quamvis nulla fiat expressio animi, seu volun-
17 tatis acquirendi iuspatronatus, nisi expressa, vel con-
iecturalis diversa voluntas accedat non acquirendi,
vel acquirendi limitatè M.

Cadente quæstione in eo qui non ex eius libero im-
pulsu, ac voluntate, sed in alienæ voluntatis exequu-
18 tionem dictum opus faciat, an se exinde patronatum
acquirat, quod decisionem recipit à distinctione, an
sit purus exequutor non habilis ad repræsentandam
personam demandantis, vel sit eius hæres & successor,
qui personam defuncti repræsentet, ut primo casu non
acquirat, secùs autem in secundo, nisi ita coactè, ac in-
vitus opus impleat, ut pro facti qualitate tali beneficio
indignus reputari mereatur N.

Procedunt hæc, ubi agatur de nova constructio-
ne, vel respective dotatione ex integro Ecclesiæ non
constructæ, vel non dotatæ; Ubi verò agatur de Ec-
clesia iam constructa, quæ ruinam passa, vel nisi
19 repararetur collapsura esset, sive de aliàs dotata, sed
depauperata, unde propterea quis restauret, vel
redotet, dubitari solet an per unum, vel alterum
actum acquiratur iuspatronatus de iure communi,
seu de iustitia; Atque præsupposito tanquam ne-
cessario antecedenti consensu Ordinarii, vel alterius
Superioris ad id potestatem habentis; si enim ne-
cessarius est in præcedenti casu, in quo actus fiat ex
integro, multò magis in præsenti in quo duo copu-
lativè concurrere debent; Primo scilicet expressio
animi, seu voluntatis id faciendi ad effectum dictæ
acquisitionis, cùm aliàs actus charitatis, ac motivo
benefaciendi deferendus veniat; Et secundo, ut Ec-
clesiæ præcisa necessitas ita exigat; quia nempe om-
nimodam ruinam passa sit, vel eam minetur ita &
taliter, quod refecta nova indigeat consecratione,
non autem ubi in suo statu, vel genere valida, &
perfecta, ad majorem, vel pulchriorem structu-
ram reducatur, seu aliàs ornetur; Et quoad redo-
tationem, ut amissa priori dote omnino indotata
sit, seu ita ejus dotis conditione deteriori effecta,
quod pro indotata reputetur ad effectum ejus cul-
tus aliàs deferendi, quia ministri cum ea substen-
tari non valeant; Cùm enim Ordinario, ut su-
pra denegetur potestas Ecclesiam liberam faciendi
servam, cùm id judicetur species alienationis,
hinc proinde ut ista validè fiat, justa causa neces-
sitatis desideratur, dictisque requisitis non concur-
rentibus, ille qui restaurabit, vel dotis augmen-
tum præbebit, benefactor, non autem patronus di-
cendus erit O.

Datur etiam species mixta; partim scilicet de jure
speciali, seu ex gratia, partim verò de jure commu-
ni, seu ex justitia, ubi scilicet agatur de jurepatro-
natus concesso per privilegium Sedis Apostolicæ, vel 20
alterius ab eadem Sede hanc potestatem habentis,
ex causa tamen onerosa restaurationis, vel aug-
menti dotis, quæ species mixta dicitur, unde pro-
pterea ad plures effectus, illum præsertim suprà in-
sinuatum, ac etiam infrà subjectionis Apostolicis
reservationibus, ac affectionibus; seu etiam deroga-
tionibus generalibus, vel specialibus, de qua specie
magis participet.

Receptum verò est actionem fieri à præponde-
ranti; Si enim dotis augmentum præponderat,
quia nempe antiquam dotem excedat, totum re-
fertur justitiæ seu causæ onerosæ, ideoque dicitur
ex dotatione, idemque in casu restaurationis; E
conversò autem si augmentum est minùs, totum re-
fertur gratiæ, ac dicitur juspatronatus ex privile-
gio, seu jure speciali; Ubi verò concurrat æqua-
litas, quia scilicet augmentum sit coæquale anti-
quæ doti, tunc pars, quæ patrono seu redotanti
favorabilior est præponderat, ideoque pariter dicitur
ex justitia seu causa onerosa, & de jure communi P.

Cadente quæstione super antiquæ dotis valore
regulando, ad effectum dignoscendi dictam præ-
ponderantiam, an scilicet habenda sit ratio distribu-
tionum quotidianarum incertorum emolumento- 21
rum, quæ ratione personalis laboris Ecclesiæ Re-
ctori, vel ministris competat; Et quamvis in hoc ni-
mia variatio inter scribentes dignosci videatur, ve-
rius tamen est id pendere ex facti qualitate, ac in-
certitudinis natura vel specie; Si enim emolumenta
omninò incerta sint, à merè voluntaria populi de-
votione, seu elargitione provenientia, & principa-
liter intuitu laboris personalis ministrorum potius
quàm ratione ipsius Ecclesiæ, tunc ista non veniant
in valore, ut esse solent illa emolumenta, quæ pro re-
gionis consuetudine tradi solent clericis ex volunta-
te, ac pro libito partium invitatis ad funera & anni-
versaria, seu alias solemnitates, in quibus nullum
interveniendi jus habeant; Secùs autem si emolu-
menta proveniant à fructibus bonorum, vel iurium
Ecclesiæ, seu etiam ab eleemosynis & oblationibus,
quæ ipsi Ecclesiæ fiant, Rectori autem, aliisque Bene-
ficiatis, ac ministris dentur ad formam distributio-
num quotidianarum ratione melioris cultus, & servi-
tii Ecclesiæ, atque ad illos ratam seu proportionem;
Vel agatur de illis funerum seu anniversariorum,
aliarumque solemnitatum, & functionum emolu-
mentis, quæ magis necessaria quàm voluntaria sint,
& ad quæ Rector, vel Beneficiati, seu ministri ex
ipsius Ecclesiæ prærogativa, vel jurisdictione invi-
tentur, ac jus interveniendi habeant, quoniam hæc
inter Ecclesiæ dotes omninò computanda videntur,
dum ita impletur finis seu effectus, ob quem Ec-
clesia libera servituti tradenda non est, quod scilicet

I. *disc. 11. & 12. & disc. 55. & seq.*
M. *ibidem.*
N. *disc. 14. ac etiam disc. 55.*
O. *d. disc. 55.*
P. *disc. 10. & dis. 65 & seqq.*

cum his emolumentis, sive certis, sive inceitis Benen ciatos, seu Ministros ac servientes habeat, qui ejus cultui operam dantes congruè substentari valeant, ita claro æquivoco laborantibus illis, qui valoris materiam ad hunc effectum regulare volunt; Cum beneficiali regula de valore pro solutione annatæ, sive pro necessitate expressionis ad ejusdem regulæ normam, ob nimis longam differentiã inter unum casum, & alterũ, Q.

Ordinarii verò vel alterius superioris consensus, ut suprà requisitus, præcedere, ac subsequi potest, 22 ideoque nulla subest necessitas, ut in ipso constructionis, vel dotationis actu interveniat, quinimò etiam post fundatoris mortem accedere potest, dum mortui successor non potest actum retractare, ideoque nullus ejus novus consensus ad dicti actus revalidationem est necessarius.

Neque opus est, ut de illo expressè constet, quoniam etiam tacitus, ac virtualis seu implicitus sufficit, qui deducatur ab admissione præsentationum, ac subsequutis institutionibus, & admisso exercitio aliorum actuum patronalium; Prout etiam sufficit præsumptus deductus à longæva observantia, vel adminiculis R.

Non tamen sufficit consensus Vicarii Generalis ad id speciale, mandatum, seu facultatem non habentis, 23 quamvis Episcopi seu Prælati absentia concurrat; De facili tamen istius mandati, seu facultatis præsumptio admittenda est, etiam ex levibus adminiculis, ubi præsertim dicta absentiæ circumstantia accedat, dum actus potiùs utilis Ecclesiæ geri dicitur; Ac etiam ratione præjudicii, quod ex mora posset resultare, dum interim, ille qui habet animum fundandi, vel dotandi mori seu pœnitere posset, ideoque notabilis differentia est circa præsumptam Vicarii Generalis facultatem ad istum effectum, ac alium donationis seu translationis jurispatronatus in extraneum S.

24 In Ecclesia verò Regulari, juspatronatus ex dictis causis non acquiritur ad effectum juris præsentandi, vel nominandi Prælatum absque Apostolico privilegio in limine fundationis, secùs autem quoad jura honorifica, aliasque patronales præeminẽtias, ac etiam pro jura præsentandi in Ecclesiis inferioribus, vel annexis, cùm sola prohibitio cadat in ipsa Ecclesia Conventuali T.

De modis per quos juspatronatus jam in esse productum, & quæsitum, ab alio acquiratur, atque de uno in alium transferatur, ex successione, donatione, fideicommisso, legato, alioque titulo particulari; Et quando sit hæreditarium, vel familiare, seu gentilitium, vel mixtum.

POstquam juspatronatus per aliquem ex supra recensitis modis in esse productum est; Et quæsitum pro ipsomet fundatore, seu altero cui ipse reservasset, tunc nisi de ejus expressa, vel conjecturali voluntate constet faciendi acquisitionem personalem taxativè ad suam, vel alterius perso- 25 nam, qua cessata, Ecclesia remaneat libera, dupliciter illud transferri potest in alterum; Primò scilicet jure successionis universalis; Et secundò ex titulo seu jure particulari, per actum inter vivos, vel etiam per ultimam voluntatem.

Quoad primam speciem; Regula est, juspatronatus esse hæreditarium, atque cum universa hæreditate transitum facere ad testatos, vel intestatos hæredes, u- 26 niversales, patroni personam repræsentantes, sive de illo expressè disponatur, sive non, quoniam reputatur de juribus seu membris hæreditatis, cum cujus universitate venit.

Cadente quæstione, ubi hæreditas jure fideicommissi restituenda sit, an illud veniat sub restitutione, ita ut transeat ad fideicommissarium, vel potiùs remaneat penès primum hæredem gra- 27 vatum, ac in ejus hæreditate; Atque nostri majores Legistæ, regulando hanc materiam cum iis, quæ in jure civili disposita sunt super jure sepulchorum, vel super prophano jurepatronatus libertorum, verius crediderunt non venire sub restitutione fideicommissi; Et quamvis hæc opinio omni careat probabilitate, attamen quia Rota antiqua eam sequuta est, hinc in antiquitatis obsequium Rota & Curia moderna eam quoque statuit pro regula, de facili tamen etiam ex levibus adminiculis & conjecturis limitanda, adeò ut quodammodo idealis regula remanere videatur, ex ea nimium probabili ratione, quod qui ad propriam memoriam conservandam, vel ob suæ posteritatis, aut alterius generis decorem, privata bona, cum aliqua perpetuitate fideicommisso mediãte conservare voluit, multò magis conservare voluisse credendum sit hoc jus per quod unus, vel alter finis, vel uterque obtinetur V.

Et quamvis aliqui crediderint pro hujusmodi transitu, vel subjectione fideicommissi requiri consensum Ordinarii, prorsus tamen erronea est hæc opinio, quo- 28 ties agatur de fideicommisso universali continente quemdam necessarium succedendi ordinem in hæreditate, cum qua accessoriè & consequutive juspatronatus transeat eo modo quo sine dicto consensu, cessante comprehensione sub fideicommisso, in quemcumque extraneum testatum, vel intestatum hæredem transitum faceret, unde propterea nullus dignoscitur defectus potestatis quàm dictus consensus supplere debeat, sed totum pendet à voluntate, an ad liberum, vel fideicommissarium hæredem spectare debeat; Cadente solùm dicto defectu in fideicommisso particulari, quod jure legati censetur, in prima tamen dispositione, ut infra X.

Cessat verò dicta regula super transitu ad hæredem rei familiaris, ex diversa voluntate fundatoris, vel alterius unici possessoris disponentis, ut juspatronatus pertinere debeat ad suam, vel alterius familiam, vel aliud genus personarum, quo casu ad differentiam hæreditarii, (quale regulariter censetur,) dicitur familiare seu gentilitium; Licet enim aliqui hos terminos habeant pro sinonimis, eisque promiscuè utantur, verè 29 tamen diversi sunt, quoniam familiare dicitur illud, quod pro una seu pluribus familiis, vel agnationibus reservatum est, exclusis cognatis; gentilitium verò est illud, quod pro uno seu pluribus personarum generibus est reservatum, nulla data agnationis, vel cognationis discretione Y.

Quando autem desuper habetur lex fundadationis, quæ dictam gentilitiam, seu familiarem qualitatem regulæ limitativam clarè inducat, omnia quæstio cessat; Ubi verò tenor fundationis non 30 habetur, sive ille ambiguus est, tunc observantiæ nimium defertur pro una, vel altera qualitate imprimenda, cum consueta observantiæ differentia, inter istum casum, in quo interpretativa sit ambiguæ seu incertæ voluntatis fundatoris, & alterum in quo tanquam præscriptiva tandem aliàs claram voluntatem destruat vel immutet, ut primo casu facilius inducatur, neque rigorosa præscriptionis requisita desiderentur; in altero autem verificari debeant præscriptionis requisita circa tempus, ac bonam fidem: Et fortius circa actus univocos dictam qualitatẽ præcisè concludentes.

Quales verò sint hujusmodi actus, seu quæ adminicula id concludant necne, tanquam in quæstione potiùs facti, ac voluntatis quàm juris, non de facili cer-

Q. *eod. disc. 10. & disc. 65.*
R. *disc. 55. & seq.*
S. *disc. ibidem ut proximè.*
T. *eodem disc. 55.*

V. *disc. 36. & 19. & disc. 56. & 60.*
X. *disc. 19. & 56.*
Y. *disc. 60. & 61. & disc. 22. cum pluribus seq.*

ca

ta & determinatæ regula generalis tradi potest, sed pecisio pendet à singulorum casuum qualitate, & circumstantiis, ex quibus juxta generales ultimarum voluntatum terminos, in uno minora sufficiant, in altero autem eadem, ac majora non.

Inter hujusmodi adminicula, magni fieri solet illud simultanei concursus patris, & filii seu proximiorum, ac remotiorum perverso ordine hæreditariæ successionis, seu quod constet, ut extante hærede rei familiaris, isto neglecto, agnati seu gentiles hæreditariam qualitatem non habentes præsentare, aliosque patronales actus exercere consueverint, atque ista dicuntur adminicula univoca, & concludentia reliqua verò in idem considerari solita, quod scilicet solùm agnati, vel descendentes præsentaverint, sive solum legitimi, non autem illegitimi, aut solùm masculi, non autem fœminæ, cum similibus, æquivoca reputantur, quoniam casus præbere potest, ut illi tantum hæreditatem obtinuerint, ut de jure frequenter contingit in legitimis, in quorum concursu illegitimi non admittuntur, vel in masculis ob frequentia statuta, quæ præsertim in Italia habemus exclusiva fœminarum, quæ etiam frequenter cessantibus statutis, dote provisæ masculis extantibus, per privatas dispositiones excludi solent, cùm id antiquis Romanorum, ac Italiæ moribus nimium adaptatum sit, unde propterea nostrorum majorum simplicitas fuit novissimas Græcorũ leges istus mores innovãtes recipere, ut in successionum materia advertitur Z.

Posita qualitate familiari, plures cadere solent quæstiones pariter certam, ac determinatam regulam generalem non recipientes, sed singularem pro facti qualitate: Primò scilet, sub nomine familiæ, quinam veniant, an etiam cognati. Et quatenùs veniat ea familia, quæ pro sola agnatione capitur, quænam vocata censeatur, an scilicet si solùm effectiva, vel etiam contentiva; Et regula est pro effectiva, quatenùs in disponente sit ve-
31 rificabilis, aliàs universa venit contentiva, super qua etiam cadit quæstio, quoties hæc in diversos ramos divisa est; Sive an veniant fœminæ vel illegitimi, vel saltem legitimati, vel servari debeat ordo gradus & proximitatis, vel potiùs omnes indistinctè veniant, cum similibus, de quibus in propria sede, cùm, ut dictum est, non de facili regula desuper tradi valeat, cùm tot sint decisiones, quot sunt casus A.

Defecta verò familia seu gente, pro qua jurispatronatus reservatio facta est, crediderunt aliqui illud expirare, atque Ecclesiam liberam effici; Contraria verò opinio magis recepta est, ut illud tran-
32 seat cum hæreditate ultimi de familia, vel gente in ejus hæredes, ac propterea efficiatur hæreditarium, nisi contrarium suadeat diversa voluntas fundatoris, vel illius, qui dictam gentilitiam seu familiarem qualitatem impressit, quæ voluntas à verbis, vel dictionibus taxativis desumi solet B.

Dubitatum quoque fuit, an ille qui non esset fundator, vel idem ex intervallo semel impressam qualitatem immutare possit, & quoties agitur de hæreditario, commutando in gentilitium vel familiare, extra controversiam est, id fieri posse, quo-
33 niam si ad quoscumque extraneos, ac ignotos hæredes, vel eorum successores transmittere poterat, multò magis ad certam familiam, vel gentem ad quam Ecclesiæ potiùs interest illud restringi, secùs autem in casu converso ob jus quæsitum illis de familia, vel gente independenter ex propria persona venientibus, quoties tamen validè, ac perfectè tale jus quæsitum sit, unde remaneat irrevocabile; Super quo scribentes procedentes, cum terminis juriscivilis in materiis indifferentibus, pluries adhibent distinctiones inter parentes & extraneos, non de facili in hac spirituali materia admittendas, ut in sua sede C.

Super modo item succedendi, vel successorum voces computandi, omnium frequentiores in hac materia esse solent quæstiones, de hoc tamen agitur infra super requisitis validæ & obligatoriæ præsen- 34
tationis concludendæ à majori parte, quomodo scilicet vocum concursus, vel computatio fiat ad istam partem concludendam.

Adest quoque succedendi modus mixtus, quod scilicet juspatronatus reservatum sit pro personis de certo genere, hæreditariam qualitatem habenti-
bus, quo casu ad effectum successionis, utraque quali- 35
tas, sanguinis, ac rei familiaris copulative necessaria est, adinstar eorum, quæ frequentia habemus in feudali, seu emphyteutica materia.

Utramque tamen qualitatem, juxta veriorem & in Romana Curia receptam opinionem, metimur ex persona fundatoris seu primi disponentis, metiendo solùm proximitatem gradus ex persona ultimi morientis seu possessoris, cujus non tenetur successor esse hæres; Et quatenùs juxta alteram opinionem, istius quoque hæreditaria qualitas requiratur, sufficit successori sanguinis per eum non stare, quo minùs sit etiam hæres rei familiaris; Vel si esset, illi suffragaretur inventarii beneficium, ex quo jure suo tanquam præcipuum detrahere potest, id quod ex majoris providentia obvenit; Licèt enim in aliquibus feudis hujusmodi mixtam qualitatem habentibus, ultimi quoque morientis hæreditaria qualitas requiratur, cum onere adimplendi factum defuncti pro integro valore, qui in hæreditate ultimò morientis esse dicitur, attamen id provenit ex jure vel stylo particulari, non autẽ ex juris communis dispositione D.

An autem jus nominandi, vel eligendi relictum 36
executori testamentario sit personale, vel transmissibile ad hæredes, Regula est juxta primam partem, limitanda ex disponentis etiam præsumpta & conjecturata voluntate E.

Altera species transferendi juspatronatus de uno in alterum est per titulos particulares qui tripliciter sequi possunt; Vel scilicet per contractum emptionis & venditionis, seu aliàs onerosum & correspectivum; Vel per actum gratuitum inter vivos sub donationis vocabulo explicari solitum, aut per alium pariter gratuitum actum in morte sub legati, vel fideicommissi particularis, seu etiam donationis, causâ mortis, vocabulo explicatum.

In prima specie contractus onerosi & correspectivi, quoties ille principaliter fiat super ipso jurepatronatus, dari non potest casus validæ transla-
tionis, nisi dispenset Apostolica authoritas, quæ 37
potest, sed non solet id concedere, ob simoniæ labem ita cadentem in concessione juris spiritualis pro re temporali, neque in hoc suffragatur Ordinarii authoritas, qui desuper dispensandi potestatem non habet; Minusque intrat distinctio inter compatronum & extraneum; Quinimò ex ista specie translationis resultat ipsius jurispatronatus pœnalis amissio, cum Ecclesiæ libertate, quoties agitur de hæreditario, in quo possessoris delictum successoribus præjudicare valeat; secùs autem, ubi de gentilitio vel familiari, in quo successores jure proprio independenti veniant.

Si verò idem contractus correspectivus non cadat principaliter, seu specialiter, in ipso jurepatronatus, sed super alia re vel Universitate, cui illud anne-

Z. *sub tit. de successionibus, ac etiam sub tit. de testmentis.*
A. *locis proximè suprà cit. & disc. 37. de illegitimis.*
B. *disc. 35. disc. 60.*
C. *disc. 16. cum plur. seqq. & dicto disc. 60.*
D. *disc. 22. seqq. & disc. 60.*
E. *disc. 39.*

annexum sit, puta super hæreditate, vel super feudo vel castro, seu prædio &c. Tunc nisi constet ipsius jurispatronatus rationem in pretio habitam esse, quo casu pariter simoniaca labes, ut supra intrat, receptum est illud venire, absque necessitate desiderandi consensum Ordinarij, cùm veniat accessoriè & consecutivè ad rem tanquam ejus membrum, non attento, quod ejus specialis mentio in contractu habeatur, quoniam non constito, ut suprà, quod ejus ratio in pretio habita sit, id actum censetur gratiâ majoris declarationis, explicando id quod de jure inest F.

38 In aliis autem actibus gratuitis, qui jure donationis, vel legati ut suprà fiant; Cum Ecclesia licitè fiunt, neque consensum Ordinarij desiderant; Idemque si cum compatrono, cùm enim juspatronatus tanquam individuum penès omnes, ac singulos in solidum residere dicatur, talis actus novum jus non tribuit, neque aliquid de novo transfert, sed solùm ita numerum minuit, atque removendo alterius obstaculum, seu concursum, majorem operatur proprij juris consolidationem G.

Quatenus verò id sequatur ad favorem extranei, certum est fieri non posse sine Ordinarij, vel alterius Superioris consensu revalidante, ac informante actum,

39 & sine quo adeò invalidus remanet, quod jus non abdicatur à donante seu disponente, cujus vel ejus hæredis præsentatio, non autem donatarij, vel legatarij admitti, prævalere debet; Et si post primam, quamvis irrevocabilem, ac juratam donationem inter vivos altera fiat, quæ consensum Ordinarij habeat, hæc posterior prævalebit, cum desumendo initium ab actu perficiente, seu revalidante, ista dicatur prima, atque in hac specia dispositionis capienda est opinio desiderantium dictum consensum in fideicommissi ordinatione, ubi scilicet agatur de fideicommisso particulari, quod jure legati censendum est H.

Consensus prædictus potest præcedere & subsequi, absque necessitate, quod sit instantaneus; Ac etiam

40 implicitus, vel præsumptus sufficit eo modo, quo supra in fundatione dictum est, non tamen sufficit ille Vicarij Generalis speciale mandatum ad id non habentis, non obstante Episcopi absentia, vel majori facultate conferendi beneficia, cùm hæc sint argumenta, ex quibus facilius illud præsumatur, non autem quod

41 exinde jure resultet; Atque Episcopo seu Prælato mortuo, vel impedito ista potestas transfertur in Capitulum, vel Officialem ab eo deputatum I.

In casu successionis universalis, ut suprà, quamvis aliqui dubitaverint, an juspatronatus transire valeat ad illegitimos, attamen quoties isti sunt capaces principalis successionis, recepta est affirmativa, cùm ratio dubitandi cadat in patronatu gentilitio, vel fa-

42 miliari, ex eo quod illegitimi, vel eorum descendentes non dicantur de agnatione, vel genere vocato, non autem quod ista qualitas hujusmodi incapacitatem inducat L.

In fisco successore quoque dubitari solet, an in eum transeat juspatronatus, atque distinctio est inter fiscum pœnalem delinquentis bona publican-

43 tem, ac fiscum succedentem decedenti absque testamentario, seu legitimo hærede, utpote in bonis vacantibus; Primo casu licèt non desint contradicentes, magis communis & recepta est sententia exclusiva fisci, in secundo autem reliqua major dignoscitur opinionum diversitas, sed probabilior est illa, quæ contra fiscum concludit, ut Ecclesia libertatem acquirat, solumque in primo casu remanet quæstio inter Ecclesiam de libertate contendentem, ac legitimos delinquentis hæredes, atque ubi non agatur de delicto in ipsam Ecclesiam, verius est pro legitimis hæredibus esse respondendum.

Quatenus verò agatur de jurepatronatus reali seu annexo castris, villis, ac prædiis, quæ uno vel altero modo transeant in fiscum, & tunc pro eo respondendum venit, cùm non principaliter, sed accessoriè, cum re in ejus possessorem jurispatronatus transeat M.

Adest quoque altera species acquisitionis per præscriptionem, quæ facilius circa pertinentiam contra compatronum, difficilius autem circa existentiam contra Ordinarium, vel Ecclesiam datur, sed ob plura requisita difficilè verificabilia, rarus est hujus acquisitionis casus, de quo in sua sede. 44

Quando dicatur juspatronatus laicale, vel Ecclesiasticum, seu mixtum, & de effectibus exinde resultantibus.

Ecclesiastica seu laicalis qualitas derivat à bonis ex quibus fundatio, vel dotatio fiat, sive à personis quibus juspatronatus reservetur, aut in quas transeat; Ipsius autem fundantis, vel dotantis qualitas in hoc non attenditur nisi quoad præsumptionem, an ex una, vel altera bonorum specie opus factum sit; Si enim persona in Ecclesiastico statu, vel dignitate constituta Ecclesiam construat, vel dotet de bonis patrimonialibus, seu aliàs quàm Ecclesiæ intuitu quæsitis, juspatronatus erit laicale, cum persona facientis in hoc non attendatur, sed attendantur bona, quorum ratione idcircò juspatronatus sit Ecclesiasticum, quia clericus in iis, quæ Ecclesiæ vel beneficiorum intuitu acquirit, habet Ecclesiam hæredem, ideoque iure hæreditario ista qualitas resultare videtur. Et consequenter ubi hæc ratio cessat, quia nempe in vim indulti testandi etiam de Ecclesiasticis clericus disponat, ad hæredes transmittat, id cessat; Prout etiam cessat si in statu valido, sive dum opus perficit pro hæredibus *prophanis* fundator acquirere velle *profiteatur*, cùm vivens liberam habeat hujusmodi bonorum dispositionem, unde propterea nimiùm rara est hæc species juspatronatus Ecclesiastici ratione bonorum, quorum respectu aliàs dubitatum fuit, an si originaliter essent laicalia disponentem destinata in pios usus, qui Apostolica authoritate commutati fuerint in Ecclesiæ fundationem, vel dotationem, resolutum verò fuit adhuc esse laicale N. 45

Frequentiùs autem Ecclesiasticum est ratione personarum illud possidentium, quibus ab initio reservatum fuerit, seu in quas ex successione, vel alio titulo, deinde à laicis translatum sit, intelligendo tamen de illis personis Ecclesiasticis, quæ tales existant ratione officij, vel dignitatis cui juspatronatus competat, non autem iure privato, ac laicali, accidentaliter in statu clericali reperiatur. 46

Nisi lex fundationis, vel voluntas eius ex qua illud à laicis transitum facit in Ecclesiasticos disponat, ut adhuc suam retineat naturam laicalem, quoniam talis lex, vel voluntas attendi debet O.

Datur verò tertia species quæ mixta dicitur, ubi scilicet, vel ex reservatione ab initio, vel ex accidentali transitu, juspatronatus in parte possidea- 47

F. *disc.* 56.
G. *d. ibidem disc.* 56.
H. *disc.* 19. 56. & 60.
I. *eisd. disc.* 56. & 59.
L. *disc.* 37. & 60.

M. *disc.* 38. & 60.
N. *disc.* 59.
O. *eodem disc.* 59.

tur per laicos, & in parte per Ecclesiasticos, Sive ubi per eumdem fundatum est partim de bonis laicalibus, partim verò de Ecclesiasticis, juxta modum de quo supra; Vel quod laicus construxerit seu dotaverit, Ecclesiasticus verò dederit solum, seu fundum &c. Atque in casu istius mixturæ cadunt quæstiones circa effectus ex una, vel altera qualitate resultantes, cùm in casu simplici res videatur plana; Quandoque siquidem magis expedit juspatronatus esse Ecclesiasticum quàm laicale, puta ob longiorem terminum sex mensium ad præsentandum, cùm in laicali sit brevior quatuor; Sive ob cessantem malam præsumptionem, quæ resultat in personis potentibus, de quibus infra occasione rigurosæ formæ inductæ per Concilium Tridentinum super illius probatione, quia non procedit in Ecclesiastico, quamvis habente jurisdictionem temporalem, cum similibus.

E converso autem magis expedit juspatronatus esse laicale quàm Ecclesiasticum, ubi agatur de competente de jure communi, non autem speciali: Tum quia non subjacet Apostolicis affectionibus, ac reservationibus: Tum etiam quia provisiones Apostolicæ absque illius speciali mentione, & derogatione non substinentur; Ac etiam ob facultatem accumulandi, quæ omnia cessant in Ecclesiastico, cum similibus.

Ideoque dubitari contingit in casu mixto, quænam qualitas ad prædictos effectus proficuos, vel præjudiciales attendi, seu prævalere debeat. Atque ubi mixtura est æqualis, concors videtur sententia attendi debere illam partem, seu qualitatem quæ majorem præbeat favorem, ideoque practicatur limitatio illius axiomatis, quod una & eadem res diverso jure censeri non debet, quoniam idem juspatronatus pro diversitate effectuum, seu respectuum quandoque Ecclesiastici, & quandoque laicalis jure metitur.

Ubi verò mixtura sit inæqualis; tunc aliqui scribentes regulando istos terminos cum illis alterius suprà insinuatæ mixturæ gratiæ & justitiæ, seu privilegii & augmenti dotis, credunt partem præponderantem, seu majorem suffocare, vel ad se attrahere minorem, totumque regulare; Probabilius autem, magisque receptum est dicendum esse idem, quod supra de mixtura æquali dictum est, ut scilicet attendatur semper ea pars quæ favorabilior est, magisque expedit pro respectuum diversitate, adinstar illius mixturæ quæ in individuis adest inter Ecclesiasticos, & sæculares in proposito competentiæ fori, sive inter privilegiatos, quoad alios & privilegia P.

Procedunt hæc, ubi juspatronatus, tam in habitu, quàm in usu, seu exercitio pro æqualibus, vel inæqualibus portionibus pertineat, partim ad lai-
48 cos, partim verò ad Ecclesiasticos, secùs autem si penès laicos resideat quoddam juspatronatus habituale, seu honorificum, actuale verò circa jus præsentandi sit penès Ecclesiasticos tantùm, quoniam tunc jure Ecclesiastici quoad dictos effectus totum censetur; Quinimò etiamsi laici in exercitio aliquam habeant participationem, puta ius nominandi unum, vel plores præsentandos à personis Ecclesiasticis; quoties tamen nominatio non sit coactiva, sed de illa specie quæ consultiva, seu prudentialis dici solet, ut persona laicis grata præsentetur, seu promoveatur, ut antiquiori tempore practicabatur, ac etiam moderniori, commendabile quoque esset, ut practicaretur, nisi laici sibi ipsis hoc malum intulissent per abusum Ecclesiasticæ indulgentiæ, dum ea quæ consultivè, & ex dicto motivo practicari solebant, prætendere cœperunt importare ius coactivum inalterabile, onde provenit ratio, quod Ecclesiastici Superiores nimium cautè, ac parcè se habere debeant concedendi gratias, seu aliquas indulgentias adhibendi cum laicis potentibus, quamvis illius personæ qualitas, seu rei gestæ benemerentia de condigno id exigeret, ex dicta ratione, quod semel ex benignitate, seu justa tunc militanti causa concessum, perpetuum prætendi solet, atque semper in futurum concedi debeat Q.

Plures quoque habentur in hoc proposito quæstiones, ubi fundatio, vel dotatio fiat ab eo qui laicalium, & Ecclesiasticorum bonorum, vel redditum 49
possessor esset an scilicet actus ex una, vel altera specie bonorum sequutus esset, ad effectum regulandi unam, vel alteram qualitatem, seu naturam, Atque super hoc scribentes varias adhibent distinctiones, seu plures ponderant conjecturas, & adminicula, aut verborum formalitates. Verius tamen videtur istam quæstionem esse potius facti, & voluntatis, quam iuris, non de facili certam ac determinatam recipientem decisionem pendentem ex facti qualitate, ac singulorum casuum particularibus circumstantiis, prudentis judicis arbitrio ponderandis, juxta illam generalem regulam, quam habemus in omnibus aliis ambiguæ voluntatis quæstionibus, præsertim verò in materia fideicommissaria, in qua adeò frequentes cadunt hujusmodi quæstiones conjecturalis probationis, seu interpretationis incertæ voluntatis quamvis, ut dictum est, in praxi omnium sint rari casus, in quibus hæc mixtura ex sola bonorum qualitate ad praxim deducatur R.

De probatione jurispatronatus privatorum ad formam juris communis, absque eo quod intret forma Concilij Tridentini.

Super iurepatronatus possessu per illos, qui personæ potentes non sunt, ideoque ad earum differentiam dicuntur personæ privatæ, nil per Concilium Tridentinum innovatum fuit circa modum, seu formam probationis, ideoque proceditur cum regulis, seu terminis generalibus iuris communis, quibus attentis ubi constat de explicito titulo fun- 50
dationis, vel dotationis, vel de altero privilegii, seu mixto, tunc nulla cadit quæstio circa probationem, dum etiam in potentibus aliquid innovatum non est, solumque cadit differentia circa effectus ex una, vel altera tituli specie resultantes S.

Ubi verò titulus explicitus non habetur, unde propterea ad præsumptivam, seu adminicularivam probationem recurrere oportet, si adest immemorabilis, vel centenaria (quæ immemorabili in hoc 51
æquipollet) benè probata, absque eo quod constet de initio infecto incompatibili, planum est sufficientem probationem resultare, etiam fundationis, vel dotationis, ea etenim est immemorabilis, vel centenariæ virtus, ut eius vigore titulus melior, ac validior allegari valeat, nisi hæc præsumptio à contraria probatione, vel fortiori præsumptione elidatur, quia nempe qualitas personæ dictam præsumptam possibilitatem excludat, ut exempli gratia, quod jus præsentandi Rectorem Hospitalis esse consueverit penès pauperes mendicantes ibi existentes T. cum similibus; Multò verò magis ubi cum dicta immemorabili, vel centenaria concurrerent adminicula, vel alia quæ quadragenariam ad id efficacem reddunt V.

P. *eodem disc. 59. & 64. cum seqq.*

Q. *locis proximè citatis.*
R. *ibidem proximè.*
S. *disc. 3. 57. & 58.*
T. *disc. 8.*
V. *dicto disc. 57. & disc. 9.*

Cessante autem dicta centenaria, vel immemo-
52 rabili, ei æquipollet quadragenaria juncta cum titulo colorato, seu cum fama fundationis, vel dotationis, aut ea indiciis eandem fundationem, vel dotationem suadentibus, cùm præsertim in antiquis adminiculativa probatio in hac materia attendatur. X.

Qualia verò sint hæc adminicula, & quæ sufficiant, quæ autem non, certa & determinata regula dari non potest, sed pro facti qualitate decidendum venit, attentis scilicet more regionis, qualita-
53 te Ordinarij, seu Superioris Ecclesiastici, & qualitate personæ prætendentis patronatum, an ei magis, vel minus congruat, seu approximetur ratio, quæ movit Concilium Tridentinum ad præscribendam rigorosam formam in Potentibus, ideoque stant benè simul aliqua adminicula in uno casu admittenda esse ac sufficere; in altero autem eadem, ac majora insufficientia reputari, ponderando præsertim, un alia in contrarium urgeant necne; Cùm enim præsumptio assistat libertati in exclusionem hujus servitutis in dubio non præsumendæ, eaque si non positivam resistentiam, juris tamen assistentiam non habeat, hinc proinde ubi adminicula hinc inde confluerent, resultare potest, quod, Vel eis invicem conquassatis, seu debilitatis firma maneat juris præsumptio, seu regula pro libertate; Vel quod adminicula in patrono debeant esse longè majora, & urgentia ob duplicem operationem, quam facere debent, destruendi, scilicet regulam, seu præsumptionem juris, ac etiam suffocandi adminicula contraria; secùs autem his non concurrentibus juxta ea, quæ generaliter habemus in hujusmodi adminiculativis probationibus, præsertim in dicta fideicommissaria materia, ideoque, ut ibi pluries advertitur, manifestus pragmaticorum error est insistere in sola littera auctoritatum, seu decisionum, an aliquod adminiculum admissum vel rejectum sit, quoniam stant benè simul eadem in uno casu approbari, & in altero reprobari, pro facti qualitate, ut supra, ac etiam pro eorumdem adminiculorum numero, cui nimium deferendum est, cum vulgari regula in ambiguis, & conjecturabilibus perpetuò attendenda, ut singula quæ non prosunt unita juvent Y.

Inter adminicula verò, seu præsumptiones non quidem præcisè, ac taxativè, sed demonstrativè, ac ratione majoris frequentiæ enumerari solent; Deno-
54 minatio Ecclesiæ sub nomine illius familiæ vel personæ, quæ patronatum ea fundatione, vel dotatione prætendit; Lapideæ antiquæ inscriptiones, ac etiam antiquæ & probatæ historiæ, non autem confictæ, seu de affectatione suspectæ; Insignia sculpta, vel depicta in Ecclesiæ, vel Cappellæ parietibus, aliisqua locis; Liber seu codex Visitationum, seu Ecclesiæ, qui contineat statum Ecclesiasticum; Fama publica; Negativa, quod scilicet nunquam appareat beneficium fuisse provisum tanquam de libero; Apostolicæ provisiones cum reservatione consensus patronorum, seu derogatione jurispatronatus; Enunciativæ Ordinariorum, quibus utpotè interesse habentibus deferri solet; Possessio aliquorum jurium honorificorum, cum similibus pro facti qualitate pensandis Z.

Spectari quoque nimium debent effectus ad quos hujusmodi probatio facienda est, an scilicet principaliter cum Ordinario, vel altero de Beneficij libertate contendente, vel potius incidenter in
55 litu quæ sit inter duos præsentatos, præsertim occasione Apostolicæ provisionis concessæ ad favorem præsentati cum derogatione medietatis, vel alterius partis vocum, stante clausula de stylo apponi solita, *verificato jurepatronatus coram Ordinario ex fundatione vel dotatione*, ad hunc enim secundum effectum longè minor, seu levior probatio sufficit, quàm ad primum; Sive ubi de solo jure patronatus honorifico agatur, absque jure præsentandi, cùm pariter levior probatio attendatur A.

In ea verò probationis specie, quæ deducitur ex centenaria, vel immemorabili, si aliquod modicum tempus deest ad centum annorum spatium, adhuc 56
tamen pro judicis prudenti arbitrio attenditur, dummodò tamen unà cum tempore concurrat quoque effectuatio, seu observantia continua, & pacifica, sine qua tempus nihil prodest, admittendo tamen circa continuationem, præsumptionem mediorum resultantem à probatione extremorum, de quo in potentibus dubitatur; Ac etiam non attenta interruptione litis, quatenùs in ista possessor victor extiterit, cùm id potiùs suam bonam fidem, ac possessionem confirmet; Minusque attentis intermediis Apostolicis provisionibus, præsertim ex causa resignationis, quamvis effectum sortitis, cùm istæ non mutent statum, nisi de contrario animo constet, multòque minus, ubi jurispatronatus mentio cum ejus derogatione habeatur, cùm id potiùs confirmet juspatroni quoties de laicali agitur; Ubi verò de Ecclesiastico, etiam sine dicta mentione, vel derogatione; vel quia cadat sub affectionibus, & reservationibus Apostolicis, vel quia mentio non requiratur, ideoque Apostolicæ provisiones non alterant, nec præjudicant B.

De rigorosa forma probationis inducta per Concilium Tridentinum in jurepatronatus Potentium.

QUando adsit titulus explicitus jurispatronatus, de jure communi, quod aliàs solet nuncupari de justitia ratione fundationis, vel dotationis, vel de jure speciali ex privilegio, vel mixtim ex utroque, tunc nihil Concil. Trid. in potenti- 57
bus innovavit, sed in omnibus procedit idem, quod in privatis juxta generales terminos juris, vel Apostolicarum Constitutionum, & reservationum habetur; Concilium etenim respectu potentium, juris dispositionem alteravit, novamque rigorosam formam induxit in eo jurepatronatus, quod sa sola diuturna possessione, seu præscriptione acquisitum prætenditur, quo casu ob malam usurpationis præsumptionem militantem contra personas potentes, præsertim ob Romanæ Ecclesiæ absentiam ab Italia, seu schismatum accidentia, novam rigorosam formam in personis potentibus induxit C.

Forma verò prædicta est, ut personæ potentes justificare teneantur, non solùm immemorabilem 58
benè probatam, sed etiam docere per scripturas de pluribus præsentationibus effectum sortitis continuato spatio annorum quinquaginta; Super his autem requisitis plures cadunt quæstiones, præsertim super primo immemorabilis, an probari valeat per testes subditos, seu vasallos, atque affirmative est verior, potissimè verò ubi non subditorum mixtura, vel 59
testium qualitas, aut numerus, seu alia circumstantia suppleat illum defectum qui ab ista qualitate resultare posset D.

Sive an eadem immemorabilis probari possit per scri-

X. *disc.* 57.
Y. *locis proximè citatis.*
Z. *disc.* 9. & 57.

A. *ibidem.*
B. *ibidem.*
C. *disc.* 58. & *disc.* 1. *cum seqq.*
D. *disc.* 3. & 58.

scriptnras; Et patitrr affirmativa recepta est, quini-
60 mò in hac peculiari materia reputatur probatio ma-
liot E. Circa verò alia immemorabilis requisita nil vi-
detur specialiter statutum, sed intrant termini genera-
les cuicumque materiæ congrui ad banc præscriptio-
nem benè concludendam.

An autem immemorabili isto casu æquivaleat
centenaria, eo modo quo in privatis æquivalet, ad-
61 huc est sub quæstiune, probabilior autem videtur
affirmativa ob ratinnis identitatem, sive ob eandem
virtutem, vel operationem, ut ejus vigore allegari
possit titulus fundationis, vel dotationis, ideoque
eadem urgere videtur ratio, quæ non congruit qua-
dragenariæ, de qua neque dici potest, quod esset
terminus synonimus, sive promiscue adhiberi soli-
tus cum immemorabili, dummodo tamen non con-
stet, quod ante tempus centenarium beneficium esset
in diverso statu libero.

Quo verò ad alterum requisitum plurium præ-
sentationum effectum sortitarum 50. annorum spa-
tio, dubitari solet, an probari possit alias quàm per
scripturam, atque una opinio tenet negativam,
quasi quod Concilium in verbis exigat scripturam
62 de forma præcisa, ideoque non admittat æquipollens,
quia non confidat de testibus; Altera verò admittit
probationem pea testes, ubi verè intercesserit scriptu-
ra quæ sit amissa, & de cujus tenore deponant; Et
quamvis prima opinio majores habeat sequaces, hæc
tamen posterior probabilior videtur, quoties præsertim
testium dicta aliorum adminiculorum, seu verisimili-
tudinis fomentum habent E.

Posita verò scriptura, opus non est eam esse pu-
blicam, ut una nimium rigorosa opinio credit, sed
receptum est sufficere privatam etiam per epistolas
63 familiares, quoniam scripturis etiam privatis re-
cognitis congruit terminus authentici documen-
ti G.

Cumque decretum Conciliare utatur numero
plurali, magis receptum est non sufficere unam,
quamvis toto dicto spatio quinquagenario effe-
ctum sortita sit, quasi quod numerus pluralis veri-
ficari non valeat in singulari, sed exigit saltem duos
actus quos sufficere creditur; Quamvis verò huic
64 opinioni tanquam magis receptæ cedere oporteat
in auctoritatis obsequium juxtà hujus facultatis
miseriam, quamvis auctoritas DD. necessaria non
sit, Ratio tamen in contrarium esse videtur, quo-
niam spectato fine, seu effectu, in jure habetur nu-
merum pluralem verificabilem esse in singulari, ac
singularem in plurali, & quemadmodum in qua-
dragenaria ad hunc aliosque effectus, etiam unicus
actus, qui tanto tempore durationem habuit, ac
effectum sortitus sit, sufficit, ità à pari; Non suffi-
ciunt autem præsentationes, nisi concurrat earum
effectuatio, circa quam adhuc quæstio est, an per
65 scripturam quoque justificari debeat, vel admit-
tantur testes, seu aliæ species probationis, Et pari-
ter adsunt opiniones hinc inde, licet probabilis vi-
deatur illa, quæ excludit præcisam necessitatem
scripturæ, quæ in verbis desideratur in præsenta-
tionibus, non autem in hac circumstantia effectua-
tionis.

Et quoad alterum continuationis requisitum,
cadit etiam quæstio, an admittanda sit præsumpti-
va probatio mediorum, probatis extremis, pariter
66 diversitas habetur opinionum; probabilior autem vi-
detur affirmativa.

Neque desunt volentes duplex tempus requiri:

E. *eodem disc.* 58.
F. *d. disc.* 3. & 58.
G. *ibidem.*

Unum scilicet centenariæ, vel immemorabilis; Al-
terum verò quinquagenarium præsentationum tan- 67
quam discretum, quod tamen nullatenùs recipiendum
est H.

Adeoque exactè in ista forma litteraliter insisti-
tur, quod si constat de pluribus institutionibus di-
cto ac majori spatio effectuatis, in quibus præsen-
tationes enuncientur; Sive quod de illis constet aliàs 68
quam per scripturam non constet, id non sufficiat, quod
tamen asperum videtur, quoties præsertim talis enun-
ciativa in institutionibus contenta aliorum adminicu-
lorum fomentum habet, seu aliàs ex facti circumstan-
tiis est verisimilis I.

Atque ubi personæ potentes non se restringant
ad titulum resultantem à sola diuturna possessio-
ne, quo casu hæc nova forma inducta est, sed alle-
gent ac probare velint titulum explicitum funda-
tionis, vel dotationis, quo accedente ut supra po- 69
tentes non differunt à privatis, neque Concilium
aliquod statuit, si hujus tituli probatio per scriptu-
ram non habeatur, sed fiat per testes, vel alias pro-
bationis species, una opinio credit id admittendum
non esse, quasi quod in potentibus Concilium in
aliis probationibus, quàm per scripturam inefficа-
ciam, seu diffidentiam induxerit; Diversum au-
tem tenet altera opinio, atque utraque respectivè
pro facti qualitate recipienda videtur, ubi scilicet
militer, seu econverso benè excludatur illa suspicio,
ob quam in potentibus hæc rigorosa forma intro-
ducta est pro Judicis, vel Superioris prudenti arbi-
trio, quoniam in iis, quæ certum finem percutiunt,
seu certam habent rationem, non de facili admit-
tendus est rigor formæ præcisæ, vel sensus littera-
lis L.

Quatenùs verò in eadem Ecclesia plura adsint
ejusdem naturæ, seu qualitatis beneficia unum
Collegium constituentia, vel quasi & adinstar, unde 70
cadat possibilitas, quod omnia contextualiter, ac
in ipso fundationis, vel dotationis limine erecta
fuerint, unde non urgeat illa inverisimilitudo, quæ
intrat in universitate beneficiorum totius loci, si in
aliquibus ex hujusmodi beneficiis benè & conclu-
denter dicta forma justificetur, atque aliqua ur-
geant fundationis, vel dotationis adminicula, non
improbabile videtur, ut intret ratio, seu causa univer-
salis, ideoque hujusmodi justificatio suffragetur quoad
reliqua M.

Accedente autem sententia canonizatoria hu-
jusmodi jurispatronatus antiqua, effectumque
sortita, dubitari solet, an non repertis actis illam
justificantibus, sufficiat, ac probabilis videatur af- 71
firmativa, quamvis dubitatione non careat; Di-
ctaque forma non justificata ob decretum intrans
in Conciliari decreto contentum, possessio non
suffragatur, ideoque remedia possessoria non com-
petunt, neque possessorem relevat major Episcopi
potentia, per quam excludatur illa suspicio, cui decre-
tum Conciliare innixum est, verùm ista qualitas majo-
ris potentiæ Episcopi nimium considerabilis est super
modo regulandi probationes, ac suprà insinuatas quæ-
stiones decidendi N.

Personæ Potentes dicuntur extra controversiam
Barones, ac Domicelli, vel nobiles viri jurisdictio-
nem habentes in loco Beneficii, secùs autem si alibi
habeant; In ipso autem loco jure privatorum 72
censeantur, nisi ratione antiqui dominii, & ju-
risdictionis, seu ex alia facti circumstantia eadem
potentiæ ratio urgeat; Sub quæstione verò est an
veniant

H. *eodem disc.* 58.
I. *dicto disc.* 3. & 58.
L. *dicto disc.* 3. & 4.
M. *eod. disc.* 3.
N. *d. disc.* 3. & 4. & 58.

veniant Principes, Duces & Marchiones veræ, non autem abusivæ dignitatis, feuda habentes etiam cum supremo Imperio, ac Regalibus etiam
73 majoribus; stante exceptione Regum, aliorumque jura Regni habentium, an scilicet isti sub hoc vocabulo habentium jura Regni veniant, ut una opinio credit; verior autem magisque recepta negat, nisi talis esset Principatus cum jure belli, ac potentia exercitus, aliisque circumstantiis, quod jus Regni de facto habeat O.

Stante verò hujusmodi exceptuatione Regum, ac aliorum jura Regni habentium, dubitari contingit, an juspatronatus originariè possessum per Baronem seu domicellum inferiorē, ut supra ratione feudi, ob cujus
74 devolutionem, seu aliàs quàm per consolidationem transierit ad habentem jus Regni, cadat sub hac limitatione, atque probabilior est negativa, quodque priorem naturam retineat.

In hac etenim materia spectatur origo sive initium, unde propterea quamvis juspatronatus possideatur à privato, si tamen proveniat à potente, huic rigorosæ formæ quoque subjacet, nisi adeo diuturna privati possessio hujusmodi maculam purgaverit pro facti qualitate; Et econversò nil refert juspatronatus possideri à potente, quem constet habuisse causam à privato, penès quem id esse productum sit, ac ab eo possessum P.

A dicta verò regula inductiva potentiæ ratione dominii, ac jurisdictionis temporalis, excipiuntur personæ ecclesiasticæ ratione ecclesiasticæ Di-
75 gnitatis, vel beneficii seu officii, tale dominium, vel jurisdictionem temporalem habentes, cùm in eis non intret mala præsumptio, quæ causa fuit; ut dicta forma induceretur, adeò ut cujus mixtura suffragetur compatrono quamvis potenti, dictæque formæ subjecto, nisi constet de malo initio, quod scilicet persona ecclesiastica dominium temporale, cum sibi annexo jurepatronatus à temporali habuerit Q.

Sub potentium quoque nomine venit Communitas, seu Universitas, quamvis dominium, ac jurisdictionem non habeat, quoties agatur de Universitate, seu Communitate totius loci, seu populi
76 repræsentativa; Ubi verò esset alicujus partis, tunc distinctio est, an sit partis talis, quæ respectivè constituat Universitatem absque restrictione ad certum initium, puta quia sit Universitas parochianorum, non attento, an sint antiqui vel moderni, sive habitantium in certa contrada, seu certis viis, cum similibus ob claram inverisimilitudinem, quod ab eis fundatio, vel dotatio sequi potuerit, secùs autem ubi ageretur de Universitate ad certum genus restricta, certumque initium habente; Puta ad aliquas familias, quarum stipites fundare, ac dotare potuerint R.

Eadem verò limitatio, quæ in habentibus dominium ac jurisdictionem temporalem superius habetur, ut non procedat in ecclesiasticis, locum quoque sortitur in Universitatibus, quæ ecclesiasti-
77 cæ sint, puta Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus & similibus, in quibus ultrà præsumptionem resultantem à jurisdictione, vel visitatione Episcopi, cadit etiam possibilitas fundationis, vel dotationis, quinimò etiam parvæ Universitates, quamvis ecclesiasticam qualitatem non habentes, in quibus eadem possibilitas detur, sub hoc decreto non cadunt, ut sunt Collegia, vel Universitates aliquorum Professorum, seu Mercatorum, vel artificum &c. Quamvis enim aliquando etiam in hujusmodi parvis Universitatibus ecclesiastica, vel piis sub Ordinarii jurisdictione, seu visitatione existentibus, excludatur juspatronatus, attamen id non provenit ratione potentiæ, & ex hoc Conciliari decreto, sed potius ad limites juris communis ratione impossibilitatis seu omnimodæ inverisimilitudinis, quod talis Universitas fundare, vel dotare potuerit, unde possessio consuetudini magis referenda sit, juxta superius insinuatum exemplum juris præsentandi Rectorem Hospitalis, quod penès illius pauperes esse consuevit, cum similibus S.

Demum ista rigorosa conciliaris forma desideraretur ad effectum juris præsentandi, quod præsefert veram Ecclesiæ servitutem, non autem ad effectum 78
juris honorifici, seu ubi non principaliter, sed incidenter de jurepatronatus ad illum effectum, quam illum libertatis Ecclesiæ, vel beneficij agi contingat T.

De possessione jurispatronatus, ac præsentandi quomodo acquiratur ac probetur, Et de effectibus ex illa resultantibus.

Possessionis quæstio ad tres effectus in foro disputari solet, Primò scilicet præsupposita jurispatronatus existentia, & Ecclesiæ servitute, ita ut nemo con- 79
tendat de statu libero, super cumulativo, vel simultaneo concursu patroni, cum eo qui non patronus prætendat acquisivisse possessionem in jure præsentandi, ex eo ad id per patronum admissus fuerit; Secundò, eodem præsupposito retento, super privativo concursu possessoris cum petitore, quorum unus alteri præferri contendat; Et tertiò in concursu Ordinarii, vel alterius negantis juspatronatus, ac præsentandi existentiam, atque contendentis de Ecclesiæ libertate.

In primo in quo agatur de solo præjudicio illius patroni, qui non patronum secum admisit ad præsentandum, de facili hæc possessio acquiritur etiam per unicum actum quamvis non effectuatum, 80
seu improbatum, aut ab aliis compatronis contradictum: Neque attenditur, an hujusmodi possessio cum bona vel mala fide quæratur, quoniam sibi imputet patronus admittens non patronum ad secum præsentandum, quasi quod id implicitam continere videatur concessionem participationis, non quidem ipsius jurispatronatus, cujus substantia non transfertur in admissum, qui propterea non efficitur patronus, sed exercitii tanquam fructus, dummodo tamen actus, dolo, fraude, vel circumventione, aut falso præsupposito non laboret, seu admittens non sit imperfecti judicii, sed ille ex parte admittentis sit validus, & perfectus V.

Ista possessio non præjudicat compatronis, minusque successoribus ex proprio jure propriaque persona venientibus, ut contingit in familiari, vel gentilitio, minusque obligat Ordinarium, vel eum ad quem institutio pertinet, qui potest hujus non patroni ita admissi 81
præsentationem respuere X.

Potius tamen Ordinarii interest illam admitti, cum ita admisso & admittente (quatenùs sit unicus) in diversa vota abeuntibus in præsentando, aperiatur sibi locus, vel facultas gratificandi, seu etiam liberè conferendi pro ea vice.

In duobus autem aliis casibus, seu affectibus supra distinctis, ubi scilicet contentio sit inter possessorem, ac petitorem non admittentem, quorum unus alterum excludere prætendat, undè agatur de concursu privativo; Sive inter possessorem & Ordinarium, vel alium de Beneficii libertate contendentem, quamvis cadat regula generalis, ut posita possessione decernenda sit ad favorem possessoris manutentio, donec in petitorio videatur de bono

Iure

O. *disc.* 2. *& seqq.* & 58.
P. *disc.* 2. 5. & 6. & 58.
Q. *d. disc.* 5 & 58.
R. *d. disc.* 58.

S. *disc.* 9. *& locis proximè sup.*
T. *eod. disc.* 58.
V. *disc.* 63.
X. *eod. disc.* 63.

jore, attamen plura desiderantur requisita in præcedenti casu non necessaria, ut possessio sit manutenibilis, illud præsertim bonæ fidei, circa quod isti duo posteriores casus in eo differunt, quod ubi posita esistentia jurispatronatus, contentio est inter compatronos contendentes de pertinentia, bona fides præsumitur, donec probetur mala, secùs autem ubi contentio est cum Ordinario, vel altero contendente de libertate, ob præsumptionem huic assistentem, transferendum onus probandi in allegantem possessionem servitutis, validæ possessionis requisita.

Alterum est in præcedenti pariter non desideratum effectuationis; Tertium, quod tam possessio quàm ejus effectuatio fuerint pacificæ, non contradictæ, ac univocæ, non autem deductæ ex actibus æquivocis, seu dubitativis vel provisionalibus. Quartum, quod possessor credat uti jure suo, præsentando privativè ad contendentem; Et quintò, ut actus ex quibus possessio acquiritur fint, cum scientia, & patientia ejus contra quem possessio quæsita prætenditur, cum in incorporalibus, in quibus vera possessio naturalis prout facti est, non datur, scientia & patientia stet loco possessionis, ideóque necessaria est, præterquam ubi concurreret titulus coloratus, seu bonæ fidei potativus; Cadente quæstione, an unicus actus ad id sufficiat, quod pendet à facti circumstantiis, dictorumque requisitorum majori, vel minori justificatione, ac etiam an ille qui scit & patitur, de facili præjudicare possit necne, ideoque nimium difficile est, ut per unicum actum acquiratur valida manutenibilis possessio adversus Ordinarium, sive adversus successores compatronos independenter venientes ab eo, cujus scientiam, ac patientiam possessio quæsita sit.

Prout quæstio cadit circa dictum scientiæ requisitum, an illa desideretur vera & expressa, vel sufficiat præsumpta & conjecturalis, quod pariter à facti qualitate & circumstantiis decisionem recipit Y.

Posita possessione, ut supra legitimè quæsita, fre-
quens cadit quæstio, an proprietas, de qua clarè ac
in continenti petitor doceat, illam absorbeat nec-
83 nè, & quænam præsentatio possessoris, vel petitoris
debeat prævalere; Et quamvis inter antiquiores
nimium desuper certatum sit, inter moderniores
tamen recepta est distinctio nimium probabilis, an
petitor de jure suo doceat re integra beneficio ad-
huc vacante; priusquam ad unius, vel alterius præ-
sentati effectuatam pacificè institutionem proces-
sum sit, vel potius re non integra, post scilicet iam
validè sequutam; ac pacificà effectuatam institutio-
nem, adeo ut agatur de repellendo possessorem, ut
hoc secundo casu canonizatio iuris petitoris de-
serviat pro futuris vacationibus, non autem pro
iam consumpta cum provisione, ex ea probabili
ratione, quod fructus bona fide perceptus, & con-
sumptus à non domino, qui se credebat dominum,
detecto non iure non restituitur, In primo autem
casu quo res sit integra, intrat distinctio, super qua
magis antiquiores insistere consueverunt, an bo-
num ius petitoris sit clarum, & incontinenti proba-
tum, vel potius turbidum & altioris indaginis, ut
primo casu proprietas absorbeat possessionem, secùs
autem altero Z.

Quæsita possessio non transmittitur in hæredem, vel
84 possessorem ipso iure, nisi ab isto apprehendatur, quo-
niam ea quæ facti sunt factum exigunt, in hoc non
suffragantibus laicalibus Statutis decernentibus con-
tinuationem possessionis defuncti in hæredem, cum
non detur laicis potestas in huiusmodi spiritualibus
decernendi A.

Y. *eodem disc. 63.*
Z. *disc. 36. & 63.*
A. *eod. disc. 63.*

Nisi possessio, non ratione personæ, sed ratione
dignitatis vel officii, aut Beneficii quæsita sit, cum 85
tunc in successorem, ipso iure transeat, dum non per-
sonæ possessoris, sed ipsi Dignitati, vel Beneficio, aut
officio possessio quæri dicitur B.

Benè tamen inter privatos transfertur possessio
sine actuali apprehensione per cessionem, quæ fiat 86
per actum inter vivos, vel etiam per ultimam vo-
luntatem, ubi adiicitur clausula constituti effectum
sortitura præambula hora constituentis, cum solita
clausula *ex nunc pro tunc*, quod non est huius materiæ
peculiare, sed normã recipit à terminis generalibus C.

Suffragatur item possessio auctoris successori, ad
effectum probationis pertinentiæ seu descenden- 87
tiæ, quoniam ubi principalis quæstio non sit pertinen-
tiæ ratione gradus, ac maioris proximitatis, (quo casu
necessaria est probatio descendentiæ à stipite per gra-
dus distinctos, sed agitur de esistentia, vel pertinentiâ
in genere, tunc sufficit probare descendentiam ab exi-
stente in quasi possessione præsentandi D.

Acquiritur item, ac respectivè conservatur pos-
sessio, non solùm per actus præsentationis, sed etiam
per æquipollentes, puta per consensum præstitum per-
mutationi, vel resignationi ad favorem cum similibus 88
concernentibus provisionem Ecclesiæ seu Beneficii,
non autem per actus honorificos, per quos neque
ipsimet patrono admittenti non patronum præiudica-
tur, vel aliqua possessio contra eum acquiritur, cum
huiusmodi actus ex facultativa urbanitate, quando-
que fieri debeant, ideóque non sint in futurum obli-
gatorii, nisi constet iure servitutis id gestum esse E.

Conservatur item possessio unius compatroni per
actus possessorios alterius, nisi expressè, vel præsump-
tivè constet illum non cumulativè, & pro solo eius
iure, sed in solidum, ac privativè illos actus gerere 89
voluisse, quo casu attendenda sunt eadem requisita
pro amissione, quæ suprà pro acquisitione ponderan-
tur, illud præsertim bonæ fidei, ac alterum scientiæ &
patientiæ, super quorum utroque cadere solent quæ-
stiones, an præsumpta, vel adminiculativa probatio
sufficiat, ex facti circumstantiis, præsertim verò ex
actuum multiplicitate particularem decisionem reci-
pientes, unde propterea non de facili certa, & indefi-
nita regula generalis desuper tradi potest, sed pendet
à prudenti arbitrio ex singulorum casuum circum-
stantiis regulando, attentis terminis generalibus, quos
in materia possessionis iurium incorporalium habe-
mus, cum quibus ista quoque materia regulanda vide-
tur F.

De alio concursu privativo plurium ex eodem seu diverso titulo, ac iure præsentantium, quænam præsentatio attendi, ac prævalere debeat.

VLtrà proximè insinuatum concursum possesso-
ris, & petitoris, datur etiam concursus privati-
vus plurium etiam ex eodem fonte vel iure, cum di-
verso tamen titulo suam facultatem metientium, 90
adeo ut nulla cadat quæstio super esistentia, vel
pertinentia iurispatronatus, sed super solo exerci-
tio iuris præsentandi, præsertim verò, ac frequen-
tius inter virum & uxorem, ubi agatur de iurepa-
tronatus annexo bonis dotalibus, vel extradotali-
bus mulieris, ita ut illud accessoriè veniat, cum non
de facili in praxi detur casus, ut ipsum iuspatrona-
tus principaliter, ac de per se in dotem detur, benè

B. *ibidem.*
C. *ibidem.*
D. *ibidem.*
E. *ibidem.*
F. *eodem disc. 63. & 56.*

tamen, ac frequenter contingat alter dationis bonorum, quibus ipsum annexum sit, & tunc respectu extradotalium nulla cadit difficultas, ut neglecta præsentatione viri, illa mulieris tanquam dominæ attendi debeat, quoniam muliere dissentiente, nullum jus vir in hujusmodi bonis eorumque fructibus habeat, solumque reluctante muliere substentabile asse posset præsentatio facta per virum, quando scilicet ipsius mulieris contradictio esset re non integra post jam sequutam, ac effectuatam institutionem concessam in vim præsentationis factæ à viro; administrante bona extradotalia de expresso, vel etiam tacito, & conjecturali consensu mulieris, ità & taliter, quod bona fida, & communi reputationa crederetur legitimus administrator, qui ad fructuum perceptorum ex bonis extradotalibus restitutionem non teneatur, juxta ea quæ in dotali materia habentur, quoniam præsentatio est fructus, ac fructuum nomine seu jure, ut supra reputatur.

Respectu verò bonorum verè dotaliom, quæ in dotem data sint inæstimata tanquam species, plures habentur opiniones quotias conjuges non concordant; Una est singularis, ut coæquale sit jus utriusqua, ideoque sit locus præventioni; Altera verò, ut prævaleat præsentatio uxoris; Et tertia magis vera, & recepta, ut spectet ad virum cujus præsentatio prævaleat, cum jus præsentandi sit in fructu, ideòque pertineat ad eum ad quem pertinent fructus.

Ubi verò bona data sunt æstimata loco quantitatis in qua dos consistat, extrà omnem controversiam est, jus præsantandi spectare ad virum tanquam plenum dominum, quoties actus sit validus, eo modo quo supra habetur in exceptione, & vendicationa bonorum quibus annexum est hoc jus G.

In concursu autem tutoris, ac pupilli, receptum
91 est, illam pupilli habentis usum rationis tanquam Domini debere prævalere, quod tamen discretè pro facti qualitate intelligendum venit, quatenùs actus immunis existat ab illa fraude, vel circumventione, cui actus pupillorum, vel adolescentom subjacent H.

In concursu autem principalis, & procuratoris, seù mandantis, & mandatarii, quoties res est Integra,
92 ita ut præsentato per procuratorem cum valida institutione jus quæsitum non sit, certum est mandantis, seù principalis præsentationem attendi, ac prævalere debere, quamvis mandatum contineret juratam obligationem non revocandi, incorrente solùm ipso mandante perjurii reatum, quatenùs absolutionem à juramento priùs non obtineat, quod pro cautela traditur I.

De concursu cumulativo plurium compatronorum, & de vocum dinumeratione ad majorem partem concludendam.

93 CUm præsupposito quod omnes, qui præsentant sint compatroni, sivè jus aut possessionem præsentandi habeant, adeò ut sola quæstio sit numeri, seù computationis vocum ad majorem partem constituendam, quæ præsentationem concludat: Et tunc; Aut adest lex fundationis, seù dispositio ejus, qui concurrentium auctor est, ab eis non impugnabilis, & cessat omnis quæstio juris, cujus dispositio in bis, quæ pendent ab alicujus volontate huic non data prohibitiona semper cedit; Cessante verò lege expressa, recurritur ad tacitam resultantem à consuetudine seù observantia, vel interpretativa in casu ambiguo, vel præscriptiva in claro juxta facti qualitatem; Ipsaque etiam cessante, adeò ut ad solam juris dispositionem recurrera oporteat; Quatenùs pertinet ad primos vocatos per fundatorem in limine fundationis, seu etiam per unicum possessorem liberam disponendi facultatem habentem, qui inte fundatoris quoad successores ab eo causam habentes censendus est, & tunc nulla videtur adesse differentia inter juspatronatus hæreditarium, vel gentilitium, seù familiare circa obligationem servandi legem fundatoris vel auctoris, adinstar eorum; quæ habentur in feudo novo, quamvis in forma pacti & providentiæ respectu primi acquirentis, quoties particularea circumstantiæ juris regolam generalem non limitent, seù cessare non faciant.

Pluribusque appellativis; seù propriis nominibus ab initio vocatis, decisio pendet à forma vocationis, an scilicet omnes pariformiter unica oratione conjuncti sint, ut tunc omnium æquale sit jus, ad proprios hæredes, si est hæreditarium, vel ad propriam descendentiam seù lineam, si est gentilitium transmissibile, secùs autem si sub diversis orationibus, aut aliàs disjuncti sint, puta quia dicatur reservari; vel relinqui juspatronatus Titio, Cajo; & Sempronio, ac etiam Mevio, quoniam tunc, nisi conjecturæ, vel circumstantiæ diversam suadeant voluntatem, tres in prima oratione conjuncti unam intellectualem personam, seù unam vocem efformant coæqualem uni in altera oratione vocato, adeò ut tanta sit vox istius, vel ejus successorum eum repræsentantium, quanta est illorum trium in stirpes non autem in capita, & sic similiter, quoties de speciali reservatione, vel dispositione jurispatronatus principaliter, ac de per se considerati agatur; Si enim plures, vel conjunctim, vel disjunctim per partes, seù quotas inæquales vocati sint, non dubitatur inæqualitatem attendi debere.

Ubi verò agatur de ipsis primis fundatoribus diverso jure insimul iuspatronatus acquirentibus, putà quia, unus ex fundatione, alter ex dotatione & alter ex datione soli, & tunc licet inæqualis esset concursus in opere perficiendo, quia nempè unus plus altero erogasset, nisi aliàs ab Initio inter eos cautum sit, æqualis est omnium conditio, & coæquale ius ad successores respectivè transmissibile; quoniam qui plus impendendo, vel erogando alterum minus erogantem ad hoc sociale opus, ac ius individuum admittit, sibi præiudicat.

Si autem unius fundatoris, vel auctoris sint plures primi successores in iurepatronatus accessorio, seu consecutivo hæreditari, vel feudo seù rei, in qua principaliter successio consistat, quæ tamen non sit æqualis, (cum tunc omnis quæstio cesset) sed inæqualis; Quamvis antiquiòres in hoc nimium se involvant super æquali, vel inæquali successione, distinguendo locorum consuetudinem à jure generali scripto; attamen attanto communi usu, seu praxi, verius est in ipso iure habituali abstractè sumpto tanquam individuo, quod sine portionum discretione penes omnes, & singulos insolidum residere dicitor, omnium coæquale jus esse; Secùs autem quoad exercitium iuris præsentandi, aliorumque patronalium iurium dividuorum, ut inæqualitas per quotas, vel uncias attendi debeat, atque si agatur de exercitio, vel fruitione iurium individuorum, quæ non omnibus, sed uni, vel aliquibus tantùm conveniant, tunc per alternationem vicium, vel temporum, seu per alium dividendi modum aptari debet proportionata divisio per eas quotas, vel uncias per quas ipsum jus habituale competat; eo modo quo habemus in fruitione, vel exercitio jurisdictionis aliorumque jurium seu dignitatis habitualiter Individui, quod ex regionis more per plures obtineatur cum similibus.

Quo verò ad ulteriores successores, vel descendentes, sive agatur de hæreditario, sive de gentilitio,]

G. *disc. 62.*
H. *ibidem.*
I. *ibidem.*

tio, vel familiari ab initio constituto pro pluribus familiis, seu pluribus lineis, vel descendentiis, quoties ex lege fundationis, vel ab altera inducta per observantiam, omnium concursus in exercitio juris præsentandi, aliorumque jurium patronalium non fit collegialis, & tanquam per repræsentationem unius corporis, vel unius universitatis, tunc successio inter ipsas lineas, vel descendentias, aut singulorum primò vocatorum respectivè hæredes, erit in stirpes, non autem in capita, ut scilicet tot sint voces quot sunt primi stipites, atque successores, quamvis respectivè inæquales æqualiter effurment, seù repræsentent suum stipitem, adeo ut reservato jurepatronatus Titio & Sempronio, tanta sit vox unius hæredis, vel successoris Titii, quanta sit illa centum hæredum, vel successorum Sempronii ipsorum stipitum, seu stipitum ratione solùm habita.

In discreto autem singulorum stipitum, seu stirpium concursu inter ipsos successores, intrat distinctio inter hæreditarium, ac familiare, seù gentilitium, quoniam in hæreditario concursus pariter est per viriles, seù quotas hæreditatis, adeo ut dari valeat casus, ut unius, in quo aliquorum cohæredum portiones, seu viriles consolidatæ sint, major sit vox, quàm plurium unam hæreditariam portionem possidentium, cum similibus.

In gentilitio autem, seu familiari, quoties lex fundationis, vel observantia non inducat ordinem
94 gradus, vel proximitatis, omnium est concursus
æqualis in capita, non autem in stirpes, nulla data gradus, vel successorii ordinis discretione, adeo ut simul concurrant pater, & filius &c. Idemque ubi ab initio unus sit stipes, eadem sit proportio unius tantùm, ac plurium stipitum à singulis respectivè descendentibus, vel successoribus efformandorum L.

Procedunt hæc, quoties juxtà regularem hujus exercitii naturam, ac frequentiorem usum præsen-
95 tatio omnibus respectivè competat, non collegia-
liter, ac unitivè, sed singulariter, ac discretivè, quo casu non attenditur diversitas temporum, & locorum; Nil enim refert, quod aliqui initio termini à jure præscripti, ac uno loco, alii verò diverso loco, ac in fine termini præsentent, dummodo in ipso termino, ac etiam in legitimo superiore concordent M.

Neque in hujusmodi computatione facienda habenda venit ratio omnium, quibus ius præsentandi competat, sed solum eorum qui illo utantur, ac ad exercitium deducant, neque absentes vocandi, vel expectandi sunt; Atque maior pas non attenditur comparatione omnium juxtà ordinem electionis, sed comparatione minoris; In electionibus enim aliisque actibus capitularibus, vel collegiativis (nisi legitima consuetudo aliter statuat,) ex pluribus vocalibus congregatis, major pars dicitur illa, quæ omnium medietatem excedat in uno, vel saltem in dimidio voto: In hoc autem actu singulari attenditur sola major pars comparatione minoris; unde si sint decem præsentantes, ex quibus duo præsentent unum, unus alium, tres alium, & quatuor alium, isti quatuor concludent majorem partem, istaque præsentatio admittenda erit, quamvis comparatione omnium decem, quatuor sine dubio majorem partem præsentantium non constituant N.

Si verò actus est collegiativus adinstar electio-
nis, universali jure explicandus, tunc non intrat id quod proximè de attendendo majorem partem comparatione minoris dictum est, sed major pars dici-
tur comparatione omnium; Atque circa concur- 96
sum plurium membrorum ad unum corpus, seu unam universitatem efformandam, intrent termini generales, quos habemus in materia electionis, ut scilicet habeatur ratio præsentium in Capitulo, seu comitiis legitimè intervenientium, dummodò tamen præcedat legitima vocatio absentium qui sint in loco, vel in diœcesi; Atque major pars, quæ concludat attenditur comparatione omnium, non autem minoris, quatenùs tamen à maiori, actus validè fiat, ac de persona digna, cum alias totum ius devolvatur ad partem minorem, validè, vel dignè actum explicantem juxtà eosdem generales terminos electionis aliorumque actuum capitularium, seu comitialium O.

Quatenùs autem essent plures Universitates, seu plura diversa corpora, non coniunctivè ad unam vocem efformandam, sed disjunctivè concurren- 97
tia, tunc in qualibet discretivè præmissa procedunt, atque maior pars suffocat minorem, illamque totam ad se attrahit, perindè ac si ab omnibus actus gestus esset, adeo ut si minor pars unius corporis, vel Universitatis adhæreret alteri coæquale ius, seu æqualem vocem habenti, non per hoc illa vox augetur, neque redditur maior, cum de hac adhæsione nulla ratio habenda sit, atque generaliter intrant alia quæ in materia electionis, vel actuum capitularium, seu comitialium habentur, in quibus non intret aliqua ratio peculiaris, ob quam certa forma in iura præscripta sit, putà ubi agatur de eligendo Prælatum, seu Pastorem Ecclesiæ viduatæ, cum similibus aliquam peculiarem rationem habentibus P.

Ubi verò iuris præsentandi exercitium non omnibus competat, sed aliquibus tantùm, putà uni, vel pluribus natu majoribus, vel gradu proximiori-
bus, intrant quæstiones, an major natu dicatur ex 98
sola prærogativa ætatis & naturæ, vel potius ex prærogativa lineæ, Idemque circa proximitatem gradus, an scilicet hæc generaliter attendatur inter omnes, vel potius iuxtà linearum, vel generum discretionem, quodque sufficiat esse natu maior, vel proximior in propria linea comparatione aliarum personarum eiusdem, non attenta majori ætate, vel proximitate aliarum diversarum linearum, super quo aliquid peculiare in hac materia non habemus, ideoque procedendum est tanquam in quæstione potius facti, ac voluntatis quàm iuris; cum terminis, ac distinctionibus generalibus cadentibus in materia fideicommissaria, seu maioratuum, ac primogeniorum, cùm ea tamen indifferentia considerabili, quod cum ius præsentandi concernat potius actum intellectus, quàm successionem rei familiaris, hinc facilius intrat præsumptio, ut attendi debeat potius veritas naturalis deducta ex prærogativa ætatis ratione maioris prudentiæ, quàm fictio legalis ob prærogativam lineæ Q.

L. *de his omnibus disc. 61. & disc. 22. cum pluribus sequen. & disc. 54.*
M. *ibidem.*
N. *ibidem.*
O. *ibidem.*
P. *ibidem.*
Q. *tit. de fideicommissis disc. 1. & seqq. & disc. 50 & hoc tit. d. disc. 61.*

De requisitis ad validam præsentationem obligatoriam Superioris, tam circa tempus, quàm circa modum, ac circa personam, coram qua facienda est, ac etiam circa qualitates personæ presentandæ; Et qua occasione agitur de jurepatronatu passivo.

NUlla cadit in jure dubitatio, quod posita competentia jurispatronatus, ac præsentandi non
99 subjecti revocationibus, vel derogationibus, aut reservationibus Apostolicis, ubi per Patronos validè ac servatis servandis fiat præsentatio, ista sit Ordinarii, vel alterius Collatoris arctativa ad instituendum præsentatum, quodque aliàs à denegatione detur appellatio ad Superiorem qui instituere potest, ac debet; Ideoque posito dicto jure, quæstiones cadere solent circa præsentationis validitatem, quæ à pluribus requisitis pendet; Primò ut sit conclusa à maiori parta ut supra; Secundò, quod illa fiat in tempore à jure præfinito, quod in jurepatronatus Ecclesiastico est sex mensium, idemqua in mixto, quamvis mixtura sit inæqualis, quoniam portio Ecclesiastica licèt minor communicat omnibus
100 hanc prærogativam; In laicali verò est quatuor mensium, præterquam in Regio, in quo usu receptum videtur talem præcisam temporis limitationem non urgere, nisi uno, vel altero casu lex fundationis, aut legitima consuetudo, sive etiam ipsorum patronorum conventionalis restrictio aliter suadeat; Cadente quæstione, an Ordinarius illud abbreviare possit in edictis desuper affigi solitis, adeo ut elapso termino in edictis contento, quamvis infrà tempus juris præsentationes admittendæ non sint, quod aliquas recipit distinctiones, de quibus in sua sede R.

Tempus prædictum est continuum, non autem utile, ideoque currit de momento ad momentum; Et quamvis una opinio, quam in mente habere videntur
101 Officiales ac Expeditores Datariæ, credat illud currere statim à die vacationis; In foro tamen recepta est diversa opinio, ut non currat nisi à die veræ scientiæ, adeo ut ignorantia probabilis aliquorum, quamvis pro minori parte, imò unius conservet jus aliorum, ac devolutionem impediat; Quod etiam sequitur in casu scientiæ, concurrente justo impedimento carcerationis, vel simili, sive alia justa excusatione resultante ex
102 eo quod præsentatus nollet, vel non posset acceptare; Sive quia ex iusto errore præsentatio facta sit coram alio, quàm eo coram quo fieri debebat, cum similibus; Ac etiam inter impedimenta numeratur illud litis inter ipsos compatronos super pertinentia, vel possessione in iure præsentandi, quoties tamen non agatur de lite impeditiva, quia nempè reddat beneficium litigiosum ut infrà; Idemque circa terminum, procedit in prima præsentationa facienda ad beneficium noviter erectum; Cadente isto casu quæstione,
103 an terminus computari debeat à die constructionis, vel dotationis Ecclesiæ, vel potius ab illo consecrationis, super quo habentur opiniones hinc inde S.

Ubi verò inter compatronos adsint infantas, vel pupilli, seù aliàs perfecti iudicii expertes, cadit quæstio, an isti impediant lapsum termini, ac successivè devolutionem, stante hoc iusto ac notorio impedimen- 104
to, vel potius tutoris, vel alterius administratoris culpa præiudicet, quod non de facili certam regulam generalem recipit, sed pro facti qualitate singulorumque casuum particularibus circumstantiis decidendum est, nisi agatur de jure competente in forma universitatis magis quàm singulorum, quo casu statui posse videtur regula generalis, ut hujusmodi personarum imperfectum judicium habentium ratio habenda non sit, neque eorum impedimentum excuset. T.

Pro tertio requisito annumerari solet illud, ut fiat penes acta in forma judicii, cum libello, seù alia comparitiona; Verùm licèt ista sit tutior via, nihilominùs verius est, etiam oretenùs coram Supe- 105
riore sedente pro Tribunali fieri posse, cùm Notarius qui Superiori assistit possit, de hoc rogari; Quinimò receptum est ipsam præsentationem fieri posse in forma extrajudiciali, per scripturam non solùm publicam, sed etiam privatam, seù apistolam familiarem, ac etiam oretenùs coram testibus, dummodo tamen, vel ex parte præsentantium, vel ex parte præsentati infrà terminum juris hæc deducantur apud Superiorem instituere debentem, ac penes ejus acta, putà exhibendo scripturam, seù curando examinari testes; Pluribus desuper cadentibus quæstionibus super perfectione, vel imperfectione voluntatis, quando contingat præsentationem fieri oretenùs coram testibus, sive quando præsentatio dici valeat obscura, seù dubitativa, aut aliàs incerta, cum similibus, in quibus utpotè facti potiùs quàm juris, certa regula generalis non cadit, sed decisio pendet ut supra à facti qualitate, ac terminis generalibus, perfectionem, vel imperfectionem voluntatis regulantibus in quacumque materia indifferenti V.

De modo autem præsentandi, an scilicet debeat esse simultaneus, vel sufficiat discretus factus à pluri- 106
bus diversis loco & tempore, habetur actum suprà, cum id pendaat ab hujus juris pertinentia, an jure singulari, vel potius universali, seù collegiativo competat X.

Quartum est requisitum, ut præsentatio non contineat conditiones illicitas, ac à jure reprobatas, cum non dubitetur fieri posse sub licitis, ac expressè non improbatis conditionibus, quatum tamen 107
purificatio intra juris terminum sequatur; Cadente quæstiona, an improba conditio vitiet actum, vel potius ipsa vitiata remaneat, unde pro non scripta habenda sit, quod præsertim in praxi contingere solet in conditione reservationis pensionis; Regula tamen est conditionem potius vitiari, potissimè verò, ubi sub reservatione Apostolici beneplaciti adjecta sit, dictaque regula limitatur, quando conditio ità præcisè adjecta fuerit, quod omninò adimat consensum ab actu Y.

Quintum est requisitum, ut fiat coram illo Superiore, ad quem da jure, vel ex lege fundationis per- 108
tinet jus instituendi, sive jus recipiendi præsentationes, ac petendi ab alio institutionem; Atque sub hoc superioris nomine venit Vicarius Generalis, vel Capitulum sede vacante Z.

Sextum ex habilitatis, seu capacitatis personæ præsentatæ, cum adinstar electionis factæ de indigno, vel incapaci; quoties scienter fiat, non solùm actus infectus remaneat, sed etiam inducat 109
pro ea vica privationem sui juris, & causet, vel con

R. *disc. 63. & 49*
S. *eodem disc. 64.*

T. *ibidem.*
V. *ibidem.*
X. *supra num. 9. 4. & seqq.*
Y. *dicto disc. 64. & sub tit. de pension.*
Z. *eodem disc. 64.*

consolidationem favore aliorum dignè præsen-
sentium, vel devolutionem ed superiorem; Non
tameu prohibitum est præsentare inhabilem, sub
conditione habilitatis, seu capacitatis, dummodo
hæc intra iuris terminum superveniat, ec veri-
ficetur, cum censeatur præsentationem fieri de hoc
tempore quo conditio purificatur, nisi egatur de
præiudicio illius habilis, cui sequuta vacationu
ius quæsitum esset; quod per supervenientem alte-
rius habilitatem tolli non debear, quod potius
percutit pertinentiam inter plures vocatos ad ius-
patronatus passivam, quàm hanc materiam requi-
sitorum ad præsentationis validitatem A.

Septimum est, magis pro jure partium, quàm
pro jure Superioris, proximè insinuato super per-
sona præsentanda, ut scilicèt sit degenere, de quo
ex lege fundationis præsentatio fieri debeat, adeo
110 ut concurrat utrumque juspatronatus activum &
passivum, quo concurrentu extra controversiam
est, habentem activum non posse suum jus exer-
cere extra eos, quibus debitum est passivum; quod-
que aliàs actus habeudus veniet pro infecto, atque
ille, cui ex passivo debite erat præsentatio, rectè
petit à Superiore institutionem jure præsentationis
de eo factæ per fundatorem, seù alium auctorem,
cum pariter sit receptum hanc legem jurispatrona-
tus passivi facultatem præseutandi restringentem
ad certum personarum genus edjici posse, non
solùm in limina fundationis, sed quandocumque,
nedum per fundatorem, sed per quemcumque pos-
sessorem, à quo successores suum jus metiantur,
eumque in auctorem agnoscant, onde facultas ha-
bentis jus activum quoties præscriptus non sit or-
do proximitatis, seù alterins qualitatis, versatur
in gratificetione, seù prælectione inter plures
ejusdem generis; Quatenùs verò dictus ordo pro-
ximitatis præscriptus esset, non tenetur patronus
præsentare proximiorem inhabilem, neque ejus ha-
bilitatem expectare, sed præsentere potest remotio-
rem, quinimò extraneum, qnatenùs in oniverso
genere nemo actueliter hebilis existat B.

Octavum est requisitum, ut in patronis eccle-
111 siasticis præsentatio sit unica, cum eis accumulan-
di facultas non detur, in leicis verò ex dicta facul-
tate admittitur secunda, non autem ulterior, quod
plures recipit declarationes, de quibus in sua se-
de C.

Nonum, ut fiat de præsente, non eutem de ab-
sente, quod intelligendum venit, non physicè, &
112 contemporaneè, sed moreliter; ut scilicet præ-
sentatus infrà terminum juris per se, vel per pro-
curatorem se præsentet coram Superiore, atque
præsentationem acceptando, institutionem pe-
tar D.

113 Decimum est illud vacationis beneficii, cum
fieri non possit præsentatio ed vacaturum, minus-
que constitui procnrator ed præsentandum pro fu-
tura vacatioue, nisi agatur de patrono possidentu
jus præsentandi ad plura beneficia qui ex justa causa
procuratorem generaliter deputaverit ed præsen-
randum in geoere E.

Undecimum est, quod præsentatio sit de alio,
non autem de se ipso, cum nemo possit se ipsum
114 præsentase, benè tameo veleat aliis ipsum præsen-
tautibus adhærere, vel si unicus est, pro sa ipso
Superiori preces porrigere, cum declarationibus, du
quibus in sua sede F.

Demum duodecimum requisitum est, ut non
adsit infectio realis in ipso beneficio, unde juris
præsentandi impedimentum resultet, quia oempè 115
illud effectum sit litigiosum, quooiam receptum
est, ut ea quæ in beneficiis liberæ collationis, vel
in electivis in jure disposita sunt, ut pendente su-
per est tali lite, quæ illa reddat litigiosa, conferri
per inferiores non valeant, seù ad ea eligi, pro-
cedent etiam in illis de jurepatronatus quamvis lai-
cali, quinimò etiam Regio in certis casibus do
quibus in sua sede; Quoties tamen lis ipsis patro-
nis imputari potest, quia nempè discrepantes in
præsentando liti causam dederint, secùs autem ubi
nulla eis culpa imputabilis est, cum declaretioni-
bus de quibus in sua sede.

Lis autem ad hunc effectum induci dicitus
quando sit insuper substantia, seù adjudicationo
beneficii, du que litigantes principaliter conten-
dant, quamvis patroni pro eorum jure secundario
essistant, secùs autem ubi lis principaliter esset inter
compatronos super jure, vel possessione præsen-
tandi, sive inter patronum, & Ordinarium super
statu, & natura beneficii; eccessoriè autem pro
eorum jure essent in causa præsentati, vel provisi
respectivè, cum io hoc attendatur id quod princi-
paliter agitur.

Quia verò nil habetur in hac materia peculiare,
quod augeat generalem juris prohibitionem, seu
dispositionem in beneficiis liberæ collatioois, ad
quorum instar per extensionem, vel intensionem
id in hac beneficiorum specie procedit, hinc pro-
indè totum id quod in hoc proposito habetur in
beneficiis in genere, procedat io hac specie, tam
circa litis inductionem, quàm ejus extinctionem,
seù cessationem, vel calumniam; Ee differentia
vigsuru in his beneficiis de jurepatronatus, quod in
istis impedimentum cessare potest ex lege de Ordi-
narii consensu adiecta in limine fundationis, vel
legitima consuetudine G.

In omnibus autem illis cesibus io quibus ob non
beoè factam præsentationem, locus esset devolu-
tioni ad Ordinarium, vel alium Superiorem, cui 116
libere remaneat collatio, potest idem Ordinarius,
vel Superior, nullitatem remittere, atque præsen-
tationem quamvis extra terminum, seù aliàs inve-
lidam admittere, vel terminum protogare quoties
nemine præsentato, ipse liberè ob devolutionem
beneficium conferre posset; Secùs autem in iis
quæ tertii præiudicium continent, vel sunt ità con-
trà ius, quod Ordinarii, vel alterius Superioris au-
ctoritas dispensare noo valeat, vel nisi ob defectum
præsentationis non factæ in tempore Apostolica
auctoritas conferat H.

De attentatis ratione ordinis judiciarii in hac materia cadentibus.

VLtrà iam dictam speciem attentatorum in ipsa
præsentatione ex litigiosi vitio resultantem;
Altera est species atteotatorum ratione ordinis
iudiciarii inter ipsos de beneficio litigantes; Id
eutem dupliciter contingere solet; vel scilicet ubi 117
lite pendente coram uno iudice, alterius iudicis

A. *ibidem.*
B. *ibidem. & disc. 18. cum plurib. seqq.*
C. *d. disc. 64. & disc. 43.*
D. *eodem disc. 64.*
E. *ibidem.*
F. *eod. disc. 64. & disc. 31.*
G. *disc. 5. & 67.*
H. *eod. disc. 64.*

auctoritate per collitigantem aliquid præjudiciale geratur, quod nil in hac mataria peculiare habet, sed cum terminis generalibus atteotatorum lite pendente regulatur, ea solùm specialitate quoad Rotam Romanam in beneficialibus concurrente, quod ubi lis in hoc Tribunali introducta est, omnes alii judices cessant, ac etiam Apostolicarum literarum executores, quamvis in eisdem literis specialiter dati, quorum partes ipsa Rota implet, vel supplet, adeo ut attentati vitio laboret quidquid per alium gestum sit I.

Secundò verò & frequentiùs circa ea attentata, quæ pro exequotione iostitutionis uni ex præsentatis in aliorum exclosionem post interpositam appellationem, vel ejus termino pendente gerantur, Quamvis enim in plurium senlu præsentari institutio reputetur actus extrajudicialis potios quam judicialis, ideoque sit illico exequibilis absque necessitate 118 expectandi lapsum termini a jure dari ad appellandum, vel quod appellatio impediat, attamen id procedit in institutione prælentati alium coæquali jure venientem io contradictorem non habentis, quia nempè concorditer ab uno, vel pluribus patronis præsentatus esset, undè propterea alium non habeat contradictorem nisi ipsum Ordinarium, vel ejus Promotorem fiscalem ex officii debito invigilantem super libertate Beneficiorum, ac legitima justificatione jurispatronatus, cum tunc iste dicatur potiùs oppositor, quàm coontradictor & collitigans; Secùs autem ubi inter plures præseotatos contentio judicialis sit super institutione, ac Beneficii adjudicatione uni in alterius exclusiouem conccdenda ratione majoris partis vocum, sive ratione omnimodæ pertinentiæ juris præseptandi unius magis, quàm alterius ex præsentantibus, &c. aut ratione jurispatronatus passivi, seù qualitatis, ob quam Beneficium oni potiùs, quàm alteri debitum debeatur; tunc enim sine dubio unos dicitur alteri legitimus contradictor in lite petitoril, in qua Ordlnarius, vel alter Superior formales judicis partes assumit, ac explet, & consequenter locus est appellationi suspensivæ, neque ad executionem procedi potest, nisi in vim trium conformium, vel rei judieatæ per commissionem restitutionis in integrom ante cœptam executionem non suspensæ, atque aliàs totum, quod geritur attentatum est L.

119 Idque non solùm, ubi contingat litem, & controversiam tractari coram Ordinario, vel altero inferiori Prælato, ad quem jus instituendi pertineat; Verùm etiamsi coram executore litterarum Apostolicarum provisionis Apostolicæ uni ex præsentatis concessæ occasione derogationis medietatis, vel alterius partis vocum, seù præsentationis factæ coram Papa; Quamvis enim litteræ Apostolicæ de suâ regulari natura paratam executionem habeant, atque spreta appellatione, vel non expectato lapsu termini juris ad appellandum, executioni demandari valeant, neque dicatur legitimus contradictor habilis ad limitandom dictam regulam, ille qui parem titulum ab eodem fonte non habeat, juxta generales terminos legitimi contradictoris, de quibus in sua beneficiali materia, attamen inter plures præsentatos, de numero vocum, seù jure præsentantium contendentes, certum est, quod unus est alteri legitimus contradictor, quamvis prævenienti in dicta Apostolica provisione, quam solus habeat, sivè habeat anteriorem in proposito attendendam; Tùm quia hujusmodi literæ juxta earum consuetam formulam contioent clausulas, quæ mixtum executorem reddunt; Tùm etiam, quia substantia gratiæ pendet nedum à verificatione jurispatronatus, quæ pro conditione per ablativum absolutum adjici solet, sed etiam à numero vocum legitimatum, ac existentium in quasi possessione præsentandi, & cum cujus numeri præsupposito alteri vocum parti deficienti Papa deroget, ideóque hæc justificatio, seù vocum computatio formale judicium exigit, in quo executor judicis partes assumit, ac propterea mixtus, non autem merus dicendus est, ex quo de consequenti resultat judicium ordinarium; vel appellabile, oon autem exequutivum; Quamvis enim regulam habeamus, quod Papa non attentet, neque in ejus gratûs, ac litteris atteotatorum vitium cadat in executore seù modo exequendi M.

De provisionibus Beneficiorum de jurepatronatus absque istius mentione, ac derogatione respectivè; sive cum ista, quando valeant necnè; Et generaliter de jurispatronatus revocationibus, vel derogationibus, vel specialibus.

POsita jorispatronatus, vel præsentandi existentia, adeò ut Beneficium careat ejus consoeta, seù connaturali libertate, cui illud non restituerint, generales revocationes contentæ in Coocilio 120 Tridentino, vel in Constitutionibus *Innocentii VIII. & Adriani VI.* de quibus infra; Quatenùs pertinet ad Ordinarium, sive alterum, qui Papa sit inferior, extra controversiam est, quascumque provisiones de bac Beneficiorum specie factas absque patronorum consensu nullius esse roboris ac momenti, sivè juspatronatus sit laicale, sive ecclesiasticum, ac sive ex jure speciali privilegii, vel consuetudini, vel ex iure communi fundationis, vel dotationis, cum Ordinario, vel eum cui ipse suam in hoc potestatem communicaverit, facultas non detur iuris dispositioni derogandi, vel dispensandi, neque tollendi ios tertii, undè Ordioariorum provisiones in hac Beneficiorum specie sequuntur solùm, vel iure devoluto, patronis in termino præsentare oegligentibus, seu aliàs malè præsentaoribus, validamque præseutationem non concludentibus, vel ex patronalis qualitatis negatione cooferendo tanquam de libero.

Quæstiones igitur cadere soleot in provisionibus Apostolicis, circa quas recepta distinctio est superius insiouata in procemialibus occasione 121 agendi de absoluta Papæ potestate in materia, quod; Aut agitor de iurepatronatus ecclesiastico, & tuoe nisi obstet lex fundationis, ut illud laicalis naturam retinere debeat (quo casu lex servanda est,) non solùm huiusmodi Beneficia cadunt sub regulis Cancellariæ, ac geoeralibus Apostolicis reservationibus, vel affectionibos adinstar Beneficioruum liberæ collationis, sed quæcumque provisiones particulares validæ sunt, quamvis nulla turispatronatos mentio facta sit, vel specifica derogatio, quæ inesse censetur, adeòut quoad Papam ex ratione loco citato Insinuata; nulla dignoscl videatur

I. *disc. 67. & sub tit. de beuef.*
L. *ibid. & disc. 51. & tit. de Benef.*

M. *ibidem.*

videatur differentia inter hæc Beneficia, & alia liberæ collationis N.

Idemque in omnibus quoad illa jurispatronatus laicorum, es iure speciali privilegii, vel consuetudinis, præterquam quoad iuspatronatus possessum per Reges, vel Principes Ius Regium habentes idque licet amplum sit privilegium; & quamvis clausulas contineat; quod ea fundatione, vel dotationa censeri debeat; perindè, ac si verè & realitae fundatio, vel dotatio secessetit, siquidem justa Beneficialistarum dicterium, quo magis hujusmodi clausularum amplitudo accedit; eo magis gratia & privilegium est O.

Si verò sit jus patronatus laicala ex fundationa vel dotatione, de cujus esplicito titulo constet, seu etiam de implicito seù præsumpto juxta eas diversas probationis speciss; de quibus haberne suprà Intee potentes, & privatos, tunc receptum
122 est, hujusmodi Beneficia non cadere sub Apostolicis reservationibus, vel affectionibus, quamvis primariis, sive continecantur in Regulis Cancellariæ, sive in corpore juris, etiam illa apud Sedem; quæ omnium major reputatur, cum hæc soleat quidem causare specialem derogationem, non tamen reservationem inducit P.

Prout quæcumque speciales provisiones, quamvis ax causa resignationis, vel permutationis non facta hujus qualitatis mentione) quæ ubi fit secum
123 trahir derogationem) invalidæ remanènt, ac nullius momenti; Cadente solùm quæstione In casu resignationis ad favorem, vel permurationis, an bie actus nullus abdicet necnè jus à faciente, ita ut fiat locus vacationi, ac successivè novæ præsentationi, vel potiùs resignanti, vel permutanti detur regressus ad suum Beneficium; Et quatenùs detur, an requiratur nova provisio, quod non de facili certam generalem recipit determinationem, utpotè à singulorum casuum qualitate, ac circumstantiis pendantem, ex concussu scilicet, vel negatione dolosi, vel culposi spretus patronorum, juxta distinctiones, de quibus in sua seda Q.

Quamvis verò, ut suprà in proemialibus advertitur, absoluta sit Papæ potestas circa hujusmodi derogationem, cum etiam laicale juspatronatus ex fundatione vel dotatione, utpotè ab Ecclesiæ be-
124 nignitate introductum, non autem de jure naturali, vel gentium, sed ex mera gratia competat, non tamen solet, nisi ex causis suprà insinuatis, quæ ibi videri possunt, nè eorundem superflua repetitio fiat R.

Quoverò ad comprehensionem sub generalibus Apostolicis reservationibus, sive quoad particulares implicitas derogationes. Quæstiones cadunt in casu mixturæ, quæ dupliciter datur; Primò sci-
125 licet laicalis, & ecclesiasticæ qualitatis ob possessionem, vel pertinentiam utriusque generis personarum, quamvis totum ipsum juspatronatus in genere de justitia, seù ex jure communi competat; Atque isto casu, ut etiam superius advertitur, ubi mixtura est æqualis; extra controversiam est, laicalem in proposito magis proficuam, & privilegiatam præponderare, ac attendi debere; Cadanta quæstione in casu inæqualitatis, quia laicali magis privilegiata qualitas esset minor, an scilicet à majori, vel præponderanti ecclesiastica suffocetur, ut una opinio credit; Probabilior autem videtur altera, ut mixtura dictæ laicalis qualitatis, talis qualis illa sit, etiam minor, ab hoc præjudicio præservet S.

Altera est mixtura gratiæ & justitiæ, seù iuris communis, & specialis in eodem iurepatronatus laicali; quod partim ex privilegio, partim verò ex causa onerosa restaurationis, vel augmenti dotis competat; Et tunc intrat dicta consideratio præponderantiæ; ut scilicèt si maior est gratia ultrà medietatem; quia nempè dotis augmentum non adæquet antiquam Ecclesiæ dotem, totum censeatur ex gratia & privilegio, ideóque cadat sub reservationibus, secùs autem econversò, si causa onerosa præponderet; Cadente aliàs quæstione in casu omnimodæ æqualitatis, quia nempè tanta esset antiqua dos, quanta nova, quæ scilicèt pars præponderare debeat; sed receptum est præponderare illam, quæ causa fuit concessionis pro dicta subiectione evitanda, ideóque totum juspatronatus ex iustitia, seù causa onerosa competere dicitur, quæstione remanente circa valoris, vel antiquæ dotis computationem, an scilicet veniant incerta, quod plures haber distinctiones non de facili sub compendio cadentes, in sua sede videndas T.

Eatenus verò Intrat superiùs insinuata nullitas Apostolicæ provisionis factæ spretis patronis, quatenùs isti contradicant, atque se contemptos di-
cant, secùs autem si scientes taceant, ita implicitè 126
ratum habentes, multóque magis si explicita ratificatio accedat, unde propterea dicitur hæc nullitas eventualis, implicitum habens statum validitatis, quatenùs dicta contradictio non sequatur, quod nedum in Apostolicis provisionibus locum vindicat, sed etiam in illa provisione, quæ dari potest in Ordinario, seù Prælato inferiori ex causa permutationis, cum resignatio ad favorem, aliàs quàm Apostolica auctoritate sequi non valest V.

Pensionis autem reservatio, quæ pariter Apo- 127
stolicæ auctoritatis specialis est, etiam in hac specie laicalis iurispatronatus iustitiæ, talem mentionem non exigit, nisi agatur de Patronatu Regio, vel jus Regium habente, super quo difficilius Papa pensionas reservat, licèt neque in privato moderno tempore id soleat practicari X.

128

Quo verò ad generales revocationes ipsius iurispatronatus in genere, una continetur In Concilio Tridentino; quæ percutit competens ex puro privilegio absque aliqua causa onerosa, cuius modica mixtura sufficit ad dictam revocationem evitandam; Concurrente veró aliqua mixtura, intrat revisio per idem Concilium demandata, cum distinctione ab annis 40. citra.

Constitutiones autem revocatoriæ *Innocentii VIII. & Adriani VI.* aliquas continent distinctiones, de quibus nimium rarum est in foro agere, nisi quando contingeret casus, in quo non intrasent Apostolicæ reservationes, vel affectiones, quoniam cum istæ magis de plano intrent in casibus in dictis Constitutionibus cadentibus, hinc supervacaneum est de illis quærere, vel agere Y.

N. *disc. 65. & 66.*
O. *ibidem & disc. 10.*
P. *d. disc. 65. & 66.*
Q. *sup. num. 5. & seqq. & d. disc. 63. & 66.*
R. *sup. d. num. 5. & seqq.*

S. *disc. 59. & d. disc. 65. & 66.*
T. *disc. 10. & d. disc. 65.*
V. *disc. 66. & 44.*
X. *d. disc. 66.*
Y. *disc. 65.*

De legibus, & conditionibus per Fundatorem, vel alium possessorem, in limine, vel ex intervallo adjectis, an & quæ valeant, vel adjectæ revocari, seu alterari possint.

TRiplex præjudicium respicere solent leges & conditiones; Unum est Ecclesiæ cuius onus, vel servitutem amplient; Alterum est Ordinarii, vel alterius Superioris cuius potestatem restringant; Et tertium est patronorum, seù aliàs ad utrumque activum, ac passivum iuspatronatus vocatorum.

Primo, & secundo casibus certum est attendendas non esse nisi illas leges, & conditiones quæ in limine fundationis, de Ordinarii, vel alterius
129 legitimi Superioris, consensu adiectæ sint, cum isto solùm casu dictoque consensu accedente concedatur adjicere leges, & conditiones quamvis juri contrarias, non autem ex intervallo quando Episcopus, vel Prælatus quemadmodum alienare non potest, ita neque pati novas servitutes, vel juris quæsiti præjudicium; Nisi id quod ex intervallo agitur, non sit per viam novæ lagis vel conditionis, sed per viam declarationis ambiguæ fundationis, quoniam etiam in actibus obligatoriis, ac irretractabilibus admittitur declaratio donatoris, vel alterius contrahentis, dummodò primus actus ità sit ambiguus, quod rectè cadat terminus declarationis, seu interpretationis, ac etiam declaratio sit verisimilis, vel aliàs adminiculata, ne aliàs indirectè sequatur, id quod est directè prohibitum.

Ubi verò de consensu Ordinarii leges adjiciantur in limine fundationis, receptum est eas quamvis juri contrarias esse servandas; Ideóque statui potest, ut in casu derogationis jurispatronatus, seù cujuscumque provisionis aliàs quàm ad præsentationem, redditus, vel emolumenta aliis usibus applicentur.

Itèm, quod præsentatio fieri possit ultrà terminum juris; Ac etiam quamvis esset litigiosum; Vel quod prædecessor eligat successorem; Sive quod sufficiat minor ætas, quàm præscripta per S. C. T. cum similibus Z.

Credunt aliqui posse fundatorem ex intervallo
130 immutare naturam beneficii, illudque de perpetuo facere manuale, quod tamen non videtur tutum, quoniam est minuere jus Ecclesiæ, adhuc tamen casus non est formiter discussus, nec decisus Datariæ autem stylus probat veriorem esse negativam A.

In tertio autem casu, quo novarum legum adjectio, vel antiquarum alteratio percutiat solùm præjudicium successorum in jurepatronatus,
131 atque nova lex percutiat solùm accidentia super modo in eo succedendi, puta quia de hæreditario efficiatur gentilitium, sed familiare, extra controversiam est, sive per fundatorem, sive per quemcumque possessorem fieri posse, cum successores non possint ob hæreditariam qualitatem, auctoris factum impugnare; Idemque ubi adjiciatur qualitas passiva, inducendo scilicet necessitatem præsentandi personas de certo genere, seu certam qualitatem habentes cum similibus; Secùs autem ubi successores veniant jure proprio independenter ab alterante, ut supra quoque advertitur; Cadentibus quæstionibus in primo fundatore de quibus etiam supra B.

De amissione, vel cessatione jurispatronatus.

DUpliciter de amissione jurispatronatus agi contingit; Primò scilicet, ejus existentia firma remanente, atque Ecclesia in statu servitutis continuante, circa amissionem pertinentiæ ad favorem compatroni, vel alterius; Et secundò circa existentiam, seu omnimodam cessationem ob quam Ecclesia contendat de libertate.

Primo casu non intrant illæ species amissionis ex
delicto, quæ intrant in secundo, ideóque amissio 132
restringitur, vel ad alienationem juxta modos de quibus supra circa translationem de uno in alterum C. vel ad præscriptionem, in qua procedendum venit cum terminis generalibus, quos in omni jure indifferenti præscribendo habemus, attenta prin-
cipaliter persona negligentis contra quam præ- 133
scriptum esse prætenditur, an scilicet sit talis, quod suum jus remittere, vel alienare possit in præjudicium successorum, vel econtra, ut primo casu benè procedant dicti termini generales præscriptionis adimendis jus, ubi ejus requisita concurrant, secùs autem in altero, quoniam qui alienare non potest, minus pati potest præscriptionem, quæ proinde inducta contra prædecessorem non præjudicat successori ab eo independenter venienti ex propria persona: Tum ex dicta ratione; Tum ex altera, quod non valenti agere non currit præscriptio; Adeò ut aliqui credant, quod etiam si centenaria concurrat, ea successoribus in gentilitio, vel familiari præjudicare non debeat; quod tamen circumspectè intelligendum venit, quatenus scilicet constet de initio infecto, quodque possessor alium non alleget titulum nisi illum, quem sibi tribuit præscriptio ex sola dispositione legis, ita ad tollendam incertitudinem dominiorum diuturnam negligentiam punientis; Secùs autem, ubi allegaretur aliquis legitimus titulus, quem centenarius possessor justificare non tenetur, stante hac possibilitate allegandi titulum de mundo meliorem, ex centenaria, vel immemorabili resultantem.

Idemque quoad præscriptionem procedit, si illa allegaretur per Ordinarium, vel alterum de beneficii libertate contendentem, seu illam ex parte Ecclesiæ allegantem; Ille autem casus in parte majorem, in parte verò minorem patitur difficultatem ad præscriptionem inducendam; Majorem scilicet, quoniam actus collativi facti per superiorem, præsertim verò per Papam, solent esse æquivoci, utpote ad devolutionem, vel ad derogationem pro ea vice referibiles, ubi præsertim essent ex causa resignationis, vel permutationis, ideoque constare debet de animo privandi, eodem modo, quo supra dictum fuit, de illa præscriptione, quam compatronus

Z. *disc.* 64. & 67.
A. *disc.* 15.

B. *disc.* 15. *cum plur. seqq.*
C. *sup num.* 25. & *seqq.* & *disc.* 56.

patronus alleget contra compatronum, cujus non præsentantis jus, non constito, de dicto animo, potius à præsentatione compatroni conservatur; Minorem verò ob minus rigorosè justificanda requisita, cùm non agatur de præscriptione odiosa continente quamdam speciem punitionis negligentiæ, ob quam rei dominium ab uno abdicetur, & alteri acquiratur, sed de favorabili, per quam Ecclesia suæ naturali libertati restituatur; Ac etiam quia ea potius continere videtur remissionem, quam formalem alienationem, ideoque magna differentia est inter unum casum, & alterum super modo discutiendi præscriptionis requisita, quæ, & qualia sint, illud præsertim bonæ fidei, ac scientiæ, & patientiæ, habetur suprà in altera rubrica super modo acquirendi per hujusmodi præscriptionis viam D.

Per delictum Patroni in ipsam Ecclesiam in specie, seu grave in Ecclesiam in genere, amittitur
134 juspatronatus, in præjudicium tamen hæredum, & successorum, quibus ipse delinquens præjudicare potest, non autem venientium independenter jure suo, in quorum præjudicium expressam alienationem, vel remissionem facere non posset; Ubi verò delictum esset indifferens, quamvis tale quod ipso effectu servo pœnæ, locos esset bonorum publicationi, seu confiscationi non acquirit Ecclesia libertatem, sed remanet quæstio inter fiscum hæredem anomalum, ac legitimos delinquentis ab intestato successores, pro quibus potius respondendum est, quatenus extent, quoniam eis non extantibus, recluso etiam delicto, fiscus favorabilis hæres & successor probabilius non succedit in jurepatronatus, principaliter stante de per se, secus autem in consecutivo utpote, Castro, seu prædio annexo, cum quo transit in fiscum, uno vel altero modo succedentem, ut supra etiam advertitur E.

Admittitur quoque per ipsius jurispatronatus simoniacam alienationem, pecunia, vel alia re temporali mediante, quæ principaliter pro eo data
135 sit tanquam pretium; Ac etiam ex novo jure Concilii Tridentini, ubi Patronus se ingerat in perceptione fructuum, seu occupatione bonorum pertinentium ad ipsam Ecclesiam cujus patronatum habet, eum eadem tamen distinctione, an ita delinquens præjudicare possit, nec ne successoribus dependenter, vel respectivè independenter venientibus, cum similibus, quibus pro facti qualitate eadem ratio congruat F.

Mutatio verò status Ecclesiæ non causat jurispatronatus amissionem, ideoque si fiat Cathedra-
136 lis vel Collegiata, Patrono remanet jus præsentandi Canonicos, vel alios Beneficiatos, respectu tamen Canonicatuum, & Beneficiorum, quæ ex ipsius Ecclesiæ antiqua dote, & redditibus erecta sunt, ut supra advertitur, excepto tamen Episcopo, seu majori Prælato, cujus mensæ bona Ecclesiæ patronatæ applicata sint, nisi aliàs in ipsa erectione ex Apostolica authoritate cautum sit, ut quandoque, præsertim in Ecclesiis de Regio patronatu praxis docet G.

D. *ibidem & disc.* 63.
E. *disc.* 38. *& sup.*
F. *disc.* 56.
G. *disc.* 55. *&* 56. *&* 66.

De juribus honorificis patrono competentibus.

Illud in proposito jurispatronatus honorifici, ac patronalium præeminentiarum præ omnibus considerabile est, ut non requiratur ad justificationem illa concludens, & exacta pro- 137
batio, quæ requiritur ad effectum juris præsentandi, ex quo verè, ac propriè formalis Ecclesiæ servitus resultare dicitur, sed leviores admittantur probationes etiam in personis potentibus, quæ in hoc non differunt à privatis, dum rigorosa forma per Concilium Tridentinum inducta istum casum solius jurispatronatus honorifici non percutit.

Inter hujusmodi jura, frequentiùs, ac principaliter per scribentes collocatur illud alimentorum patrono inopi præstandorum, adinstar eorum, quæ de prophano patronatu libertorum in jure civili statuta sunt; nimium tamen rari sunt hujusmodi casus in foro, seù praxi, cum frequentius juspatronatus divitum Ecclesiarum, quæ Rectorem, ac ministros congruè sustentare, ac ulterius Patrono alimenta suppeditare valeant, ut plurimum penes Magnates, & Potentes, sive nobiles, ac divites viros esse soleant, in exiguis autem Beneficiis à personis privatæ fortunæ fundari solitis rarus videtur casus hujusmodi exuberantiæ; Adhuc tamen isto casu nimium reflectendum videtur ad ipsius patroni inopiam, quatenus ipse solus pro se supplicet, ut preces aliàs facultativæ ita efficiantur necessariæ, sive ubi majori parte legitimam præsentationem non concludente, locus esset gratificationi, in quo data æquali idoneitate præsentatorum, libertas est Superioris unum, vel alterum instituendi, cum sanguinis, vel proximitatis circumstantia ad effectum prælationis in concursu, sit motivum congruentiæ, non autem præcisæ necessitatis, cujus isto casu esse debeat, dum ita eodem tempore æquè benè Ecclesiæ ministro, ac patrono indigenti de alimentis providetur, ac aliàs in ostiitæ, seù iniquitatis species esset, à qua appellatio, vel recursus ad majorem admitti deberet.

Super aliis præeminentiis, seu juribus honorificis, quamvis scribentes pro casuum contingentia, vel collectores plura referant, puta sedes in loco honorifico, vel jus privativum ingrediendi locum, in quo aliis sæcularibus aditus non datur; admitti ad osculum pacis; Habeto primum locum post Principem, vel magistratum primam figuram facientem in distributione palmæ, vel candelæ supra alios sæculares digniores & similia; Nihilominus certa & determinata regula generalis desuper tradi non potest, sed decisio pendet ab observantia particulari, vel à regionis more generali, aliisque facti circumstantiis illa præeminentia potissimum de iure admittenda pro regula generali circa jus privativum reficiendi, vel ornandi, ne occasione mixturæ aliorum reficientium, vel ornantium tractu temporis ipsi patrono præjudicari valeat H.

Reliqua ad materiam, vel communia sunt alteri magis generali materiæ beneficiali, vel

H. *disc.* 52. *&* 53.

nimium tarò in foro audiuntur, de quibus apud eos, qui materiam ex professo tractare profitentur; Et licèt sub ista pleraque sphera altio-
158 ris cadant, super iure scilicet nominandi, quod aliqui Reges & Principes habent, vel habere prætendunt in provisionibus Cathedralium, & Metropolitanarum, seù Monasteriorum; Attamen istæ inspectiones cadere non solent sub forensibus disputationibus, de quibus, non autem de formali totius materiæ tractatione agitur, & quia pleræque regulæ prudentiales non de facili concedunt has, aliasque similes quæstiones, licet frequenter actas apud supremos, publicitati exponere.

FINIS.

D. JOAN. BAPTISTÆ DE LVCA

DE PENSIONIBUS ECCLESIASTICIS.

RAVENATENSIS PENSIONIS

Pro. ARCHIEPISCOPO

Cum PRINCIPE CAMILLO PAMPHILIO.

Casus disputatus in Rota, & in Possessorio decisus pro Camillo.

De Reservatione pensionis eventuali, & per speciem exspectativæ post mortem alterius pensionarij vel reservatarij fructuum, An & quando valeat: Et an gratia dicatur pura, & perfecta ab initio, dilata executione ad tempus mortis alterius pensionarii, vel reservatarii, vel potius sit conditionalis, ad effectum inspiciendi, An gratia expiret per contingentem intermediam mortem Papæ. Et incidenter, An matrimonium, præsertim cum bigamia, cessare faciat pensionem; Et quando Indultum desuper concessum suffragetur, & ad quos effectus

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*

2 *Resolutio causæ in possessorio cum rejectione aliquarum exceptionum.*

3 *Gratia solo verbo perficitur, atque ad ejus essentiam necessaria non est scriptura.*

4 *Quomodo intelligatur conclusio, quod supplicatio non registrata non tribuit jus, neque importat gratiam perfectam.*

5 *Instrumento publico non præjudicat, quod non reperiatur originalis, imbreviatura seu matrix, quæ solet negligi.*

6 *Literæ pensionis possunt expediri in vim scedulæ Consistorialis.*

7 *In actibus publicis Consistorialibus cessat suspicio falsitatis.*

8 *Per bigamiam non cessat pensio, si præcedit indultum.*

9 *Atque prima scedula bancaria adhuc durat pro dispensato.*

10 *Quod indultum retinendi non obstante mutatione status non tribuat novum jus, sed conservet antiquum.*

11 *Quod dispensatio retinendi beneficium jurispatronatus non eget istius derogatione.*

12 *Concilia generalia egent nota speciali, & non veniunt sub derogationibus generalibus, & quando secus.*

13 *Gratia conditionalis est imperfecta, exspectans perfectionem a conditionis purificatione.*

14 *Gratia imperfecta expirat per mortem Papæ concedentis.*

15 *Gratia conditionalis dicitur perfici de tempore purificatæ conditionis.*

16 *De concessione prævemiva, seu abusiva in supplantationem successoris, & num. 24.*

17 *Quando gratia dicatur conditionalis.*

18 *Substantia pensionis residet in fructibus beneficij, declaratur num. 28.*

19 *Non possunt duo in solidum habere ejusdem rei dominium, vel jus coæquale.*

20 *Clausula* ex nunc pro tunc *quid operetur.*

21 *Conclusio casus pro validitate reservationis, & de aliis similibus casibus.*

22 *Quando conditio non percutiat substantiam, sed potius executionem actus, qui proinde dicatur purus, & perfectus.*

23 *Datur exemplu in gratiis expectativis, in unione, & coadjutoria.*

24 *De conclusione, de qua num. 16.*

25 *Gratia solo verbo perficitur, & non expirat per mortem concedentis.*

26 *De argumentis, ob quæ pensio eventualis sustinetur.*

27 *Respondetur contrariis, quod hæc gratia sit conditionalis.*

28 *De conclusione, de qua num. 18.*

DISCURSUS I.

DImissa per Cardinalem Capponium Ecclesia Metropolitana Raven. cum reservatione fructuum ad ejus vitam, assignata successori Archiepiscopo competenti congrua, juxta stylum, de illa provisus fuit Lucas Torregianos eiusdem Cardinalis ex sorore nepos per *Innocentium X.* qui in ipsa provisione, vel præcedenter, ad favorem Camilli Pamphilii eius ex fratre nepotis, tunc Cardinalis, super eiusdem Ecclesiæ fructibus reservavit annuam pensionem scutorum 6. m. consequendam post mortem dicti Cardinalis, seu aliàs dictam fructuum reservationem cessatam; cùm autem iste casus cessationis reservationis per mortem reservatarii, contigisset post jam sequutam mortem dicti Pontificis reservantis, atque in diverso statu dicti Camilli, qui dimisso Cardinalatu, uxorem viduam duxerat Principissam Rossani; hinc dictus Lucas Ecclesiæ possessor prætendere cœpit, reservationem prædictam, sive per mortem Papæ, sive per dictam mutationem status cum matrimonio

& bigamia cessasse; vel ipsam reservationem invalidam esse ex defectu consensus dicti Cardinalis reservatarii, & ex aliis de quibus infra; unde introducta causa *in Rota coram Albergato*, cum ex parte pensionarii, suspenso petitorio, assumptum esset solum possessorium manutentionis, stante cautela initio adhibita solutionis cujusdam modicæ summæ, per quam ex tunc decretum fuit legitimam possessionem exi-
2 gendi acquiri debere, *sub die 12. Iulii* 1660. in possessorio prodiit resolutio pensionario favorabilis, impress. post. *Zuff. de legitim. process. dec. 55. repetit. post collectationes Bondeni decis.* 81. Deindeque altera pensionario prodiit resolutio pro pensionario informante 1. *Decembris* 1662. *coram eodem*, atque Titularis acquievit.

In dicta disputatione, magis verò in Advocatorum congressibus ex parte Archiepiscopi desuper habitis, tres fuerunt puncti; primo sc. an adesset vitium in ipsa reservatione ob defectum consensus dicti Cardinalis reservatarii, seu per alium defectum; secundò an per mortem Papæ ante purificatam conditionem gratia evanuerit; Et tertiò, an per matrimonium contractum à pensionario, præsertim in qualitate bigamiæ, pensio extincta esset.

Primus punctus prætendebatur ex parte actoris sopitus cum solo facto, quia doceretur de consensu tam Archiepiscopi noviter provisi, quàm dicti Cardinalis reservatarii; Et quamvis in originali matrice instrumenti dictorum consensuum, ille Cardinalis esset per apostillam, super qua aliqui defectus, ac suspiciones per causæ Patronum considerabantur, attamen per Rotam neglectum fuit: Tùm ob legalitatem, ac probatam fidem Notarii: Tùm ob vehemens verisimilitudinis adminiculum, & fortius quia in alio instrumento nullam patiente suspicionem initio per ipsum Cardinalem dictus consensus enunciatur, sed de his incidenter in quæstione possessorii.

Alter deducebatur defectus, quod adessent quidem literæ, sed non adesset supplicatio; Rejectum tamen fuit motivum; Tùm quia hujusmodi exceptio non admittitur in hoc summariissimo possessorio, pro quo sufficit possibilitas justificationis in judicio ordinario petitorii; Tum etiam quia, ut ego motivando in congressu dicebã, ubi etiã in disputatione petitorii de di-
3 cta supplicatione nõ doceretur, nõ tamẽ exindè inferri posset ad gratiæ nullitatem, quoniam in puncto juris, ad reservationis pensionis essentiam, seù validitatem, præcisè necessaria non est scriptura, cum gratia solo Papæ verbo perfici dicatur, supplicatio autem signata deserviat ad faciliorem probationem concessionis, ac perfectionis voluntatis, non autem ad substantiam gratiæ, *Cassador. decis. 4. num. 2. de caus. poss. & propr. Gomez. ad regul. de non judican. juxta formam supplicat. quæst. 1. Gigas de pension. quæst. 34. Lotter. lib. 3. q. 1. n. 3. cum seq. & q. 2. per tot.*

Et quamvis in materia beneficiali, neque supplicatio signata sufficiat ad gratiæ perfectionem ac certitudinem, nisi etiam sequatur registratio, per quam & non prius resultare dicitur jus quæsitum; Attamen
4 ut in sua materia *sub tit. de benef.* pluries advertitur, id provenit ex eo, quod ante registrationem, supplicatio detineri, ac etiam lacerari potest per Datarium ob aliquam detectam ignotam circumstantiam, seu ex alio motivo, non autem us supplicatio sit præcisè necessaria ad substantiam, & probationem, ut ita distinguendo advertitur *in Romana legati pij 4. Febr. & 12. Maij 1628. coram Coccino, & apud Celsum decis. 161. n. 8. & seqq.* & in aliis; Ideòque aliud est agere, an supplicatio cum sola signatura ante registrationem tribuat jus necne; aliud verò, an amissio supplicationis super gratia aliundè per literas justificata, illi præjudicet: Licèt enim literæ non expediantur sine prævia supplicatione; attamen postquam per manus tot officialium fuat revisæ & plumbatæ, potissimè ex aliquo temporis intervallo, non existentia ipsius supplicationis originalis, quæ in medio folio volanti de facili peremptioni subjecta est, non tollit substantiam gratiæ, quia præsumptio est pro officialibus, ut *decis. 313. p. 11. rec. num. 8.* Et adinstar 5
eorum quæ in jure habemus de matrice seu originali imbreviatura instrumenti, quæ negligi solet, & potest, postquam illum in publicam formam redactum est, ejusque non existentia non præjudicat, quamvis esset matrix, *Oddo consil. 78. num. 22. & seq. Rot. dec. 349. num. 24. p. 10. rec.*

Clariùs verò in hac facti specie ex duplici circumstantia; primò scilicet, quod aderat scedula Consistorialis, cujus vigore possunt etiam expediri literæ, *Paris. de resignat. lib. 8. quæst. 5. num. 25. & 28.* Et 6
secundò quia non agebatur de gratia facta per Papam in camera, unde cadere posset suspicio falsitatis vel suppositionis, sed facta in publico Consistorio, ac 7
etiam ab initio fuit res in Curie notorie.

Tertium fundamentum cessationis seu extinctionis pensionis ratione matrimonii & bigamiæ, pariter modicam habuit juris inspectionem, utporè sublatum incontinenti cum facto amplissimi Indulti, antè matrimonium ac dimissionem Cardinalatus præventivè concessi cum facultate retinendi pensiones, bigamia vel militia, ac non incessu in habitu non obstantibus; Et de quo indulto post præsentem disputationem 8
actum quoque fuit *in Patavina pensionis coram Celso. inter suas decis. 355. & 395.* occasione disputandi, an scedula bancaria per campsorem facta pro assecuratione solutionis pensionis reservatæ ad favorem ejus- 9
dem Camilli in statu Cardinalitio suffragaretur, ac duraret pro eadem pensione, ad favorem ejusdem effecti sæcularis ac bigami, & deciditur contra campsorem, ex ea ratione, de qua particulariter agitur infra *in Caster-Augustana disc. 44.* quod scil. hujus- 10
modi indulta non tribuunt novum jus, neque important novam reservationem, sed solùm præventivè removent impedimentum futuræ vacationis, aliàs ex mutatione status resultandæ, ejusdem vacationis principio se opponendo, Ideòque perseverat antiqua gratiæ per solam remotionem obstaculi, ac si aliàs præjudicialis mutatio status non contigisset, eo modo quo ante Constitutionem *Vrbani VIII.* habebamus de indultis conferendi reservata & affecta Cardinalibus 11
Episcopis, vel Archiepiscopis.

Et ob quam rationem habentur, quod licèt in provisionibus beneficiorum de jurepatronatus laicorum ex fundatione & dotatione; multò verò magis si est regium, necessaria est dicti juris mentio specialis, cum ejus derogatione sine causa non solita concedi, quodque aliàs provisio sit nulla, non tamen id procedit in facultate, quæ possessori beneficii conceditur super retentione, non obstante promotione ad Episcopatum, vel assequutione alterius incompatibilis; ut advertitur in sua materia *sub tit. de jurepatronat. disc. 66.* quoniam id non importat novam provisionem, sed continuationem status antiqui, removendo solùm obstaculum vacationis, illique præventivè occurrendo.

Minusque in congressibus dicebam tutum videri motivum ab aliquibus ex congregatis excitatum super dicti indulti inefficacia ob non factam specialem 12
derogationem Concilii Generalis Lugdunensis registrati *in cap. 1. de bigamis in sexto*, ex recepta propositione, de qua præsertim frequenter *sub tit. de decimis*, ac alibi, quod Concilia Generalia non veniunt sub derogatoriis generalibus, sed indigent nota speciali, quoniam cùm idem indultum contineret specialem derogationem Concilii Lateranensis prohibentis reservari pensiones Ecclesiis Cathedralibus, & Metropolitanis; deindè verò subsequeretur derogatio generalis, non obstantibus quibuscumque Conciliis vel Constitutionibus; ista generalitas comprehendit etiam Concilia generalia, cum ita constet de inten-

tiene

eisque derogaverit, dum dicta conclusio fundata est in sola juris præsumptione similiter deficientis voluntatis, quæ præsumptio cessat ex contrariâ probatione etiam præsumptiva, ut in his specialibus terminis bigamiæ advertitur *decis. 7. num. 4. par. 5. rec.* cum aliis in hujus causæ decisione, & habetur pluries *sub dicto tit. de decimis* occasione agendi de validitate privilegiorum super exemptione à decimis non côtinentium specialem derogationem Concilii generalis registrati *in cap. nuper de decimis.*

Unica igitur in puncto juris inspectio cum aliqua opinionum diversitate, in congressibus Advocatorum, magis quàm in disputatione habita in Rota fuit super secundo suprà insinuato puncto capitationis gratiæ per superventam mortem Papæ, adhuc pendente conditione, sub qua ista reservatio facta erat.

Super hoc autem motivo illius promotores, qui constanter in eo insistebant, cum magno etiam apparatu allegationum, in discursu desuper habito, deducebant, primò regulam seu propositionem generalem, quod gratia conditionalis ante conditio-
13 nis eventum nullum jus neque in re, neque ad rem tribuit, utpotè imperfecta exspectans perfectionem à purificatione conditionis, ut ultrà generalia, quæ habemus in actibus conditionalibus indifferentibus inter vivos vel per ultimam voluntatem, in terminis specialibus gratiæ præventivæ de beneficio, cum prius per cessum, vel decessum vacaret, *Paris. cons. 82. num. 6. & 7. lib. 4. Garz. par. 5. cap. 1. num. 153. Gabr. cons. 186. num. 25. & 26. lib. 5. Rot. decis. 5311. par. 3. divers. lib. 3. decis 614. num. 45. par. 5. rec. tom. 3.*

Qua conclusione posita, inferebant ad aliam con-
14 clusionem resultantem ex dispositione textus *in cap. si cui de præbendis in sexto* de qua *Gabr. dicto cons. 186. num. 14. & sequent.* & generaliter cæteris relatis *Garz. part. 6. cap. 2. num 304. Sanchez de matrim. lib. 8. disput. 28. num. 86. & seq. Fontanell. de pact. claus. 4. gloss. 13. num. 43. & sequen.* quòd gratia adhuc imperfecta capitat per mortem Papæ concedentis, sequutam ante conditionis purificationem.

Duplicem in hoc assignando rationem; Primò scilicet, quod gratia fieri seu perfici dicitur non de tem-
15 pore datæ, sed de tempore purificatæ conditionis *ad text. in cap. si pro te de rescriptis in sexto, & Clementina unica de concessione prebenda*, utrobique scribentes *Geminian. cons. 107. numer. 4. Rota decis. 353. numer. 17. & 18. par. 6. rec. & in aliis*, & consequenter impossibilis remanet gratiæ perfectio ob deficientiam personarum, quæ necessariæ sunt ad faciendum actum, ut in specie ratiocinatur *Gabr. dicto consil. 186.*

Et secundò, quod ita esset exercere potestatem post illam jam resolutam, eamque conferre in tem-
16 pus inhabile in supplantationem successoris, deducendo ea, quæ in materia abusivæ seu præventivæ investituræ colligunt loquentes etiam de Papa, *Schrader. de feudis part. 3. cap. 2. numer. 25. & Rosenthal. cap. 6. conclus. 17. num. 1. cum seq.* cum aliis pro ratione dubitandi deductis *lib. 4. tit. de emphyteusi disc. 1.*

Quod autem gratia esset conditionalis, rectè probari dicebant, primò, stante dictione, *postquam*, quæ
17 de sui natura conditionem importat, ut *decis. 46. num. 2. par. 2. rec. decis. 323. num. 17. par. 6.* in aliis; secundò ea ipsa qualitate actus, dum reservatio pensionis facta erat, quando cessaverit reservatio fructuum ad favorem Cardinalis prioris Ecclesiæ possessoris & super quo, ultrà deducta *per Paris. dicto cons. 812. & Gabr. dicto cons. 186.* dicebant nimium facere *decis. 51. Mohed. de locato*, ac etiam deducta *per Rotam decis. 614. num. 45. part. 4. rec. tom. 3. & decis. 602. num. 12. & 13. par. 5.*

Et tertiò pro omninò solido, ac inevitabili fundamento deducebant verum juris principium; quod dari non possunt eodem tempore ejusdem rei duo domini; vel possessores, aut coæquale jus habentes in solidum; cum enim, ut ipsi dicebant; substantia pensionis resideat in fructibus, qui sunt ejus subjectum, ex deductis *apud Merlin. decis. 732. in princip. Tondut. de pension. cap. 65. num. 1. & seq.* ubi concordantes, ita inferebant esse impossibile, atque implicare, ut vivente Cardinali reservatario, ad quem liberè fructus spectabant, dictus pensionarius jus perfectum ac de præsenti habere posset, & consequenter quod gratia remaneret conditionalis & imperfecta; deducendo in id auctoritatem *Oldradi cons. 229. num. 5.* & bene *Zabarell. in Clementina literis de* 19
rescriptis num. 2. quod scilicet idem jus uniforme competere non potest pluribus circa idem, sed solùm difforme, uni scilicet de præsenti, alteri verò de futuro, & sic hodie uni, & cras alteri, sive eodem tempore diversis respectibus compatibilibus, quorum ratione datur plurium dominorum vel possessorum concursus, non autem circa idem, juxtà ea quæ præsertim habentur deducta *sub tit. de feudis disc. 61. & 62.*

Et quamvis ista gratia contineret clausulam *ex nunc pro tunc*, attamen retento dicto præsupposito, quod 20
gratia esset conditionalis & imperfecta; replicabant (& in hac parte benè) id nil operari quoniam virtus retroactiva, quæ huic clausulæ conceditur, benè procedit, quando extrema sint habilia, secus autem ubi res devenit ad casum, à quo incipere non potest, ex deductis *dicta decis. 614. n. 49. & seq. par. 4. rec. tom. 3.* ubi concordantes.

His tamen non obstantibus, contraria fuit mea sententia, cui major pars Congregatorum adhæsit, & quamvis in ista causa desuper formalis disputatio in 21
judicio habita non esset, dum Archiepiscopus opinioni majoris partis acquiescere voluit, attamen motivi promotoribus in eadem opinione continuantibus, idem articulus disputatus fuit in Tribunali A. C. *in Beneventana*, de qua *disc. proxim. sequenti*, deducendo ad amussim eadem fundamenta, ut suprà in hujus causæ discursu deducta, sed motivum rejectum fuit, ut etiam *in una Bononien.* in eodem Tribunali corâ diverso judice inter Archiepiscopum & Principem Joan. Baptistam dicti Camilli filium translatarium, in qua pariter contra Titularem judicatum fuit, atque judicium approbatum quoque per Signaturam, unde pariter Titularis acquievit.

Fundamentum autem erat in deficiente dicto præsupposito motivantium, quod ista gratia esset conditionalis & imperfecta exspectans perfectionem à futura cessatione reservationis fructuum, seu alterius pensionis, in cujus tempus substantia gratiæ collata esset, quoniam verius est, gratiam esse pu- 22
ram ac perfectam ab initio, dilata solum executione ad tale tempus, juxta communem & receptam distinctionem, quam habemus in materia donationis effectum sortituræ post mortem donatoris vel alterius, quod, Aliud est, quando substantia donationis in tempus vel casum confertur; aliud verò quando solùm ad illud differtur executio, illa ab initio perfecta existente, ex deductis cæteris relatis *apud Fontanel. claus. 4. gloss. 3. Galeot. lib. 2. controv. 25. Buratt. & Adden. decis. 581. Merlin. decis. 664. aliàs decis. 9. par. 7. rec. Roias decis. 314.* & sæpius in sua materia *sub tit. de donationibus.*

Et in specialibus terminis reservationis pensionis effectum sortituræ post alteram cessatam, ut dicatur pura & perfecta ab initio, fuit dictum *in Burgen. pensionis de anno 1580. coram Cantuccio*, & meliùs deinde *in Salamantina pensionis 16. Februarii 1582. coram Bubalo*, & reassumit *Rub. tom. 1. singular. fol. 424. in principio*; & in eisdem terminis vel proximis bene *in Cæsaraugustana pensionis 31. Januarii 1636.*

Bichio impress. decis. 121. *part.* 12. *recent.* edita in
casu, de quo *discurs.* 44. ubi de hac materia gratiæ
illicò perfectæ, quamvis executio seu effectuatio
ad aliud tempus dilata esset, sive quamvis vivente
ipso Pontifice non fuisset expedita in ea forma, quæ
ejus perfectionem denotat, unde propterea Pontifex
successor concedit expeditionem in ea forma quæ di-
citur, *rationi congruit*, quæ non substantiat seu perfi-
cit gratiam, sed illi jam validè ac perfectè tribuit
executionem.

Quod habemus in praxi etiam in ipsismet benefi-
ciis, in quibus urget ratio incompatibilitatis, ut
23 dentur in solidum, duo Beneficiati, ex ratione plu-
ries insinuata *sub tit. de beneficiis*, nè contemporaneè
dentur duo viri unius mulieris, ac etiam ob incom-
patibilitatem suprà in motivis insinuatam, ut dentur
duo domini in solidum ejusdem rei, seù duo in ea
coæquale, & contemporaneum jus in solidum ha-
bentes, quæ ratio non militat in pensionibus, ut
infrà, & tamen in gratiis exspectativis, in illis par-
tibus, in quibus etiam hodie sunt in usu, ac etiam
quandoque (licet rarò post Concilium Tridentinum)
etiam practicatur in Italia, & aliis partibus, in qui-
bus Concilium est in usu, licet gratia concessa sit pro
quando per cessum, vel decessum possessoris benefi-
cium vacaverit, adhuc tamen gratia dicitur perfecta
ab initio.

Idémque in gratia futuræ successionis in benefi-
cio possesso per coadjutum, quæ conceditur coad-
jutori; & in unione, quæ fiat de beneficio pleno
sine præjudicio possessoris, cum clausula, *si & post-
quam per istius cessum vel decessum beneficium vacaverit*,
quoniam non dicitur gratia conditionalis, cujus sub-
stantia ad talem casum dilata sit, sed perfecta, dilatâ
solùm executione, ideoque sequuta morte Pontificis
vel Episcopi unientis, antequam casus fiat, nunquam
dubitatum fuit de gratiæ validitate vel perfectio-
ne; sed frequentes quæstiones, quæ desuper ca-
dunt, sunt occasione Regulæ revocatoriæ unio-
num effectum non sortitarum, quæ fieri solet
per Pontificem successorem, ut pluries in sua
materia *sub tit. de beneficiis*, præsertim *in Sorana
disc.* 43.

In idem bene conferre observabam ea quæ in ma-
teria præventivæ seu abusivæ feudi, vel emphyteu-
sis per viventem possessi, habentur *sub dicto tit. de
emphyteusi disc.* 1. ac etiam in proposito concessionis
officii vacaturi habentur *sub titulo de Regalibus discurs.*
24 3. quod scilicet difficultates, quæ desuper cadunt
non percutiunt istos terminos perfectionis, vel im-
perfectionis gratiæ ab initio, adeò ut expirare debeat
per mortem concedentis, sed percutiunt terminos
diversos, defectus scil. potestatis supplantandi
successorem, & conferendi suam potestatem in
tempus inhabile, qui defectus bene considerabilis
est in Prælato vel altero inferiori Magistratu, ex de-
ductis in locis proximè citatis, non autem in summo
Pontifice, ubi præsertim disponit de plenitudine
potestatis, ut cæteris relatis habetur *decis.* 664. *num.* 13.
part. 2. *rec.* ubi respondetur omnibus contrariis, ac
etiam *in Foro Semproníen. seu Engubina bonorum* 16. *Ju-
nij* 1636. *&* 7. *Iunij* 1638. *coram Coccino*, quarum po-
sterior est *decis.* 39. *part.* 8. *recen. & in aliis*, quidquid in
contrarium etiam in Papa dicant *Schrader. & Rosen-
thål. supra citati*, & alii Germani, quorum opinio pas-
sim reprobata est; ultrà quod ipsi agentes de abusiva
investitura feudali, agunt de prophanis seu tempo-
ralibus considerando Papam in ditione temporali
tanquam simplicem Principem electivum, non au-
tem in beneficialibus, aliisque spiritualibus, in qui-
bus disponit tanquam Papa & Christi Vicarius om-
nimodam habens potestatem, præsertim in beneficia-
libus.

Ideoque receptam habemus propositionem dedu-

ctam ex textu in *cap. si gratia de prebendis in sexto*,
quod gratia solo verbo, seù sola signatura perficitur, 25
eaque non expirat per mortem, quamvis re integra,
ut apud Penian decis. 244. *&* 249. *decis.* 336. *num.* 27.
cum sequen. par. 4. *rec. tom.* 2. *in dicta Cæsaraugust. à ia
pensionis* 31. *ianuarij* 1656. *coram Bichio decis.* 121. *par.*
12. *rec.* edita in causa de qua supra *dicto disc.* 44. & in
aliis, cum sola difficultas cadat in gratiis concessis in
forma commissaria.

Quemadmodum enim dominus fundi seu alterius
rei, cujus ususfructus ad alterum pertineat, non prohi-
betur ejusdem rei usumfructum prævenuvè alteri
concedere, pro quando eveniet casus mortis præsen- 26
tis usufructuarij, sive quemadmodum Papa potest pen-
sionem super Ecclesia reservata simultaneè diversis di-
stribuere, pluresque pensionarios constituere, ita non
videtur cur eamdem distributionem facere non possit
cum ordine successivo, ut prius pensionem obtineat
unus, & deinde alter.

. Atque in his etiam terminis pensionis docet re-
cepta praxis, circa Indulta, seu facultates transfe-
rendi, quod passim exercentur post mortem Papæ,
qui facultatem concessit, cum tamen in ipso actu
translationis nova pensio efformari videatur, & ta-
men de hoc nunquam dubitatum fuit, cum similibus.

Hinc dicebam corruere fundamenta suprà in con-
trarium ponderata; Ad illud enim defectus potestatis
supplantandi successorem & conferendi potestatem in
tempus inhabile, responsum est supra, ut non proce-
dat in Pontifice.

Et quoad *decisionem* 11. *Method. de locato*, quæ inter
omnes videtur magis proxima auctoritas ad proban- 27
dum, quod hujusmodi gratiæ dicendæ sint conditio-
nales, dum firmatur, quod in secunda reservatione pen-
ea, facienda non sit mentio primæ pensionis even-
tualis, seù conditionalis (ultrà quod continet potius
simplicem discursum hinc indè, quàm decisionem,
atque *Tondutus de pension. cap.* 44. *num.* 121. *& sequen.*
credit contrarium, stante jure jam creato pro prima
pensione) id percutit diversum effectum validi-
tatis secundæ reservationis ob casum contingibi-
lem, quod prima effectum sortitura non sit per
prædecessum reservatarij, antequam fieret casus,
in quem executio vel effectus dilatus fuit, ideoque
cesset ratio duplicis oneris, cui innixa est conclu-
sio super necessitate in secunda reservatione faciendi
mentionem de prima ex præsumpto defectu inten-
tionis, non tamen exindè inferri potest ad assum-
ptum, quod gratia sit conditionalis & imperfecta,
quæ in substantia validitatem, ac perfectionem a
futuro eventu recipere debeat.

In decisione autem 614. *par.* 4. *rec. tom.* 1. quæ
pariter adducebatur tanquam auctoritas punctualis
vel satis proxima, non agitur de hoc puncto expi-
rationis gratiæ per mortem Papæ, cum potius con-
trarium in ea supponatur, sed percutit diversum
effectum, impediendi scilicet juspatronatus, quod
prætendebatur quæsitum seu fundatum cum bonis,
quæ ob adhuc non effectuatam gratiam, dici non
poterant propria.

Demum majus argumentum seu ratiocinium ut
supra deductum ex deficientia subjecti pensionis con-
sistentis in fructibus, in quibus intrat compatibili- 28
tas, ut eodem tempore esse possint duo reservatarii,
& pensionarii; advertebam illud continere fallaciam
claram, quoniam propositio, ut pensio dicatur impo-
sita super fructibus, eorumque quota sit, quæ as-
signetur pensionario ad dirimendas lites, ita taxata
in portione quantitativa, percutit diversos effectus,
illum præsertim, quod pensionarius non acquirat
jus, vel titulum in Ecclesia, sive quod pensio non
dicatur jus spirituale, quod tangat substantiam Ec-
clesiæ seu ejus Recturam & administrationem sed
sit temporale, utpotè onus impositum fructibus, ea

quibus.

quibus pensio solvenda est, non autem quod pensionarius acquirat fructuum dominium, quoniam illud in solidum pertinet ad Titularem habentem onus ex illorum valore, pensionem alteri, præstare; adinstar census consignativi vel reservativi solvendi per dominum; & possessorem fundi censiti.

Et alterius, tunc incompatibilitas seu, verius incapacitas intraret, quando utrumque onus esset contemporaneum seu simultaneum, quia sc. eodem tempore solvenda esset pensio, & fructus ad alterum reservatarium spectarent, secus autem data distributione compatibili, eodem modo quo possidens fundum capacem, cujus ususfructus ad alterum spectaret, sive gravatum annuo censu vitalitio, non videtur prohibitus imponere super eo ex nunc validè ac perfectè novum censum; effectum sortiturum ex tempore quo, cessato usufructu vel altero censu per mortem, fundus remanebit capax; atque ex ejus fructibus alter census solvi poterit, sive etenim fructus subjectum pensionis, sed in genere, non autem in specie, & sic non præcisè fructus istius vel alterius anni, quoniam alias pro pensionibus decursis actio non competeret super fructibus futuris; & contra successorem, cujus contrarium receptum est, quoties non obstet exceptio negligentiæ cum similibus, ideoque sola difficultas restringebatur ad factum nuper consensu ut supra.

Decisiones enunciatæ in hoc disc. sunt impress. *part. 13. rec. dec. 471. & 512.*

BENEVENTANA PENSIONIS

Pro FRATRIBUS DE MACULANIS

Cum ARCHIEPISCOPO.

Casus disputatus coram A. C. & in Signatura; & resolutus pro Maculanis.

De eadem materia pensionis eventualis postquam alia pensio cessaverit, an cesset gratia per mortem Papæ ante purificationem conditionis.

Et incidenter, an exceptio, quod non remaneant mille pro Episcopo, impediat processum pro solutione pensionis.

Et an pensio alicui reservata habenti certam qualitatem, expiret cessata qualitate.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*

2 *De reservatione pensionis eventualis post cessatam alteram pensionem, an sit pura vel conditionalis, & an cesset per mortem Papæ remissivè.*

3 *Pensio reservata cum expressione, quod reservatarius esset miles Lauretanus, an cesset si dicta militia cesset, & ad quod dicta expressio fiat.*

4 *Quid de pensione reservata ad favorem Cardinalis, an cesset dimisso Cardinalatu.*

5 *Consensus præstitus pensioni eximit pensionarium à probationis onere, illudque transfert in titularem consentientem.*

6 *Ubi agitur de pensione reservata motu proprio in Consistorio absque expressa conditione non eget justificatione.*

7 *Secus ubi est qualificata à clausula dummodo, & de ratione differentiæ.*

8 *De differenti modo adjiciendi dictam clausulam in Ecclesiis liberæ provisionis, & illis de jurepatronatus.*

9 *Stylus probat voluntatem Papæ.*

10 *Consensus titularis, an contineat eandem conditionem adjectam reservationi.*

11 *Quando clarius justificatio non requiratur.*

12 *De alio puncto circa translationem, remissivè.*

DISCURSUS II.

Metropolitana Ecclesia Beneventana dimissa per Cardinalem Maculanum aliàs de *Florentiola* 1 sive *S. Clementis* nuncupatum, Urbanus VIII. providit Joannem Baptistam Foppam, cum reservatione pensionis annuorum scutorum 4500. ad favorem ejusdem Cardinalis, ultrà antiquam scutorum 1500. nec non ad favorem Cæsaris, Vincentii; & Cosmi præfati Cardinalis nepotum, pensionem scut. 200. auri, pro quolibet reservavit: effectum sortituram, ac percipiendam post dicti Cardinalis mortem; Cumque idem Cardinalis, in vim facultatis transferendi, prævia extinctione reliquæ pensionis, ut ità Ecclesiam capacem redderet; ac tolleret obstaculum Constitutionis 20. *Urban. VIII.* transtulisset in Cæsarem ratam scutorum 600. & in Vincentium aliam ratam scutorum 300. Archiepiscopus autem post sequutam Cardinalis mortem renuerat solvere dictas pensiones translatas, ac reservatas respectivè; Hinc introducta causa coram A. C. pro pensionariis judicatum fuit; idque canonizatum per Signaturam; quæ solùm aliquam difficultatem habuit super rata Cosmi, quæ prætendebatur extincta ob ejus militiam, atque hoc stato causa pendet in Rota absque ulteriori progressu, Archiepiscopo interim solvente.

In his autem disputationibus, ultrà quasdam exceptiones consistentes in nudo facto, ex quo etiam sublatæ fuerunt, ac etiam ultrà dictam exceptionem extinctionis ratione militiæ, quæ solum Cosmeum percutiebat, & de qua habetur actum *infrà disc. 46.* Tres erant exceptiones: Prima expirationis dictæ reservationis conditionalis seù eventualis per mortem Pontificis concedentis ante conditionis purificationem; Altera, quod aliqui ex eis non possiderent amplius militiam Lauretanam; cum cujus præsupposito, seu qualitate reservatio facta fuerat; & Tertia, quod non remanerent mille pro Episcopo juxtà congruam taxatam à Sac. Concilio Tridentino, cui derogatum non fuit; Omnes tamen leves reputatæ fuerunt, præsertim in judicio executivo, quod pro pensionibus extra omne dubium competit.

Super prima exceptione; Scribentes pro Archiepiscopo, inter quos aderant iidem hujus motivi promotores *in Ravennat. disc. præced.* deducebant adamussim eadem fundamenta deducta *disc. præced.* Ego verò scribens pro pensionariis, eodem veritatis sensu retento, deducebam responsiones, de quibus in dicta causa; Reliqua enim continebant propositiones generales, ad ornatum sive ad inanem chartarum repletionem deduci solitas.

Verùm iste casus longè clarior erat, quoniam reservatio facta non erat sub dicta formula per cessum, vel decessum Cardinalis reservatarii fructuario, seu primi pensionarii, ut *dicto disc. præcedent.* sed verba reservationis, vel alterius Indulti ab eodem Pontifice concessi occasione mandandi expeditionem gratis, explicitè erant de præsenti, dilata solùm executione seu effectu post mortem Cardinalis, ibi, *reservavimus pensionem effectum sortituram, & percipiendam postquam Cardinalis viam universæ carnis, &c.* Unde propterea litteraliter decisa remanebat quæstio, an ad tempus mortis primi pensionarii collata esset substantia reservationis; vel potius sola executio, dum posita hac secunda parte, indubitatum remanet de jure, dispositionem non esse conditionalem,

quæ perfectionem exspectet à conditionis purifica-
tione, sed esse ab initio puram ac perfectam, di-
lata solùm executione ex deductis *dicto discurs.
praced.*

Facilis quoque fuit remotio secundæ exceptio-
nis ob celitatam militiam Lauretanam, cum cujus
præsupposito ad favorem aliquorum ex dictis tribus
3 pensionariis reservatio facta erat, siquidem hujus-
modi militia non continet officium, quod annexam
habeat aliquam administrationem, ità & taliter
quod qualificet personam, ejus intuitu principali-
ter de pensionibus provideri solitam, aliàs non
providendam, cùm sit officium venale, etiam per
infantes vel absentes ignotos obtinendum absque
aliquo merito personali, ad solam industriam seu
emolumentum, juxtà officiorum Romanæ Curiæ
distinctionem, de qua *sub tit. de Regal. disc.* 2. Sed
quia inter ejus privilegia est illud capacitatis obti-
nendi, ac retinendi pensiones in certa summa,
statu sæculari non obstante, ex iis quæ habentur
infra *dicto disc.* 46. Atque licet pensio sit onus me-
rè temporale super fructibus, quod non tangit
substantiam Ecclesiæ seù beneficii, super quo nul-
lum jus in re, vel ad rem tribuit, undè propterea
ipsius sunt capaces etiam sæculares, attamen de
stylo reservari non solent nisi clericis, vel aliquam
militiam hujusmodi habentibus, ut habetur infra
in hac eadem causa *dicto disc.* 46. & alibi; Hinc
proindè cum dicti reservatarii, tunc clericali cha-
ractere insigniti non essent, narrata fuit dicta mi-
litia, utpotè vicem clericatûs in proposito habens,
ad denotandam capacitatem; Et consequenter su-
perventa alia tutiori capacitate resultant à clerica-
tu postmodum suscepto, nulla superat necessitas,
quod dicta alia qualitas continuare deberet, dum illa
non erat principalis, ac finalis causa reservationis,
sed solùm enunciabatur pro habilitatione, eo modo
quo enunciari solet clericatus.

Verùm ubi etiam fuisset causa concessionis, non
tamen dicenda erat causa durationis; vel ex regu-
la, quod cessante causa non cessat effectus consu-
matus, vel potius ex ea distinctione, quæ commu-
niter per Legistas adhiberi solet, inter causam fien-
di, & causam essendi, ut in prima non desidera-
tur perseverantia, sed sufficiat quod extiterit de tem-
pore quo actus factus est, perseverantia verò deside-
retur in altera.

Ad quod deducebam casum, de quo *in dicta Ra-
vennat. disc. praced. & in Patavina coram Celso* inter
suas *dec.* 355. & 395. super casu fortiori pensionum
reservatarum ad favorem Cardinalis, in quibus pro-
4 babiliter dici potest, reservationem principaliter fac-
tam esse potiùs intuitu dignitatis, ac ad illius de-
corem sustinendum, ut ejusdem reservationis for-
mula comprobat, & tamen si casus daret per pos-
sibile, quod, citra occasionem matrimonii, vel
alterius status incompatibilis, illé qui dimitteret Car-
dinalatum, remaneret clericus seu aliàs in statu ca-
paci retinendi pensiones, non per hoc dicendum esset,
quod cessarent; tum ex dicta ratione quod dignitas
fuit causa fiendi, ideoque non remanet causa præcisa
essendi, tum etiam ex interpretatione, quæ desu-
mitur ex stylo concedendi indulta, matrimonio
etiam cum bigamia, militia & statu sæculari non
obstantibus, dum, ut dictum est, pensio est potius
temporalis quàm merè spiritualis, licet spiritualitati
annexa, ad effectum, ut non sit in commercio quoad
ipsam substantiam, licet sit quoad commoditatem,
ut pluries infra occasione agendi de cessione com-
moditatis.

Demum quoad tertiam exceptionem, punctus
dispositionis erat super onere justificationis, cujusnam
scilicet contendentium incumberet, an pensionariis
actoribus probandi affirmativam, quod remanerent
mille pro Episcopo, vel potius Titulari probandi
negativam, quod non remanerent, & in hoc, etiam
cum sensu veritatis, per Judicem ac per Signaturam
ut suprà agnitæ, dicebam quod cum dicta congrua
expressè non esset reservata cum solita clausula, *dum-
modo remaneant mille, &c.* onus erat Titularis proban-
5 di negativam, quodque ista exceptio, vel probatio,
ubi etiam in petitorio esset relevans, apta non est
retardare in judicio possessorio, seu executivo; tum
ex consensu per ipsum Titularem præstito, qui hunc
effectum operatur ex deductis per *Adden. ad Greg.
decis.* 57. *n.* 11. *Adden. ad Bur at. decis.* 261. *post num.* 17.
decis. 248. *num.* 1. *post Zacchiam de obligat.* cum aliis,
de quibus *sub tit. de Beneficiis disc.* 90. ubi generaliter
agitur de hac materia valoris etiam ad effectum pen-
sionum.

Tum clarius, quoniam agebatur de reservatione
pensionis facta motu proprio in Consistorio, in quo
providetur Ecclesia Cathedralis vel Metropolitana
prævio processu, qui consistorialis dicitur super statu
Ecclesiæ, ideoque nulla requiritur justificatio ex
parte pensionarii, quoniam ita dicitur justificatio-
nem præcessisse apud Papam mediante dicto pro- 6
cessu, juxta celebrem decisionem *in Ferentina coram
Otembergo apud Marchesan. par.* 1. *fol.* 535. passim re-
ceptam, ut patet ex deductis per *Adden. ad Burat. &
ad Greg. ubi supra, Tondut. de pension. c.* 14. *n.* 32. *& seqq.*

Decisiones autem, quæ in contrarium desuper ha-
bentur; præsertim *in Neritonen. coram Litta post eun-
dem Marchesan dicta par.* 2. *fol.* 531. *Cavaler. decis.* 183.
& in Monopolitana pensionis 2. *Junii* 1645. *coram Bi-
chio*, procedunt ubi reservatio esset conditionalis, 7
in quanto vel in quota, quia nempè contineret
clausulam, *dummodo remaneant mille, &c.* juxtà sty-
lum in illis Ecclesiis, quæ sunt ad liberam provi-
sionem Papæ, vel *dummodo pensiones tertiam partem
fructuum non excedant*, juxtà stylum Ecclesiarum,
quæ sunt ad Regiam ad nominationem, vel præsenta-
tionem, juxtà casum, de quo in dicta *Monopolitana* 8
coram Bichio, & in Acerrana coram Albergato decis. 288.
par. 11. *rec.* ac in aliis pluries; Ex ea clara differen-
tiæ ratione, quod quando Papa dictam conditionem
adjicit, signum est quod sequi noluit fidem proces-
sus consistorialis; atque se declaravit non bene cer-
tum de valore, secus autem, ubi reservatio est pura,
cum tunc denotet se esse informatum, stante recepto
vulgari axiomate super argumento voluntatis resul-
tante à discretivo modo loquendi, sive à stylo qui
probat Papæ voluntatem faciendi, vel non faciendi
ex deductis apud *Mantic. decis.* 214. *Adden. ad Greger.* 9
decis. 150. *& passim.*

Hinc proindè corruebat conclusio firmata in
dicta *Neritonen. coram Litta*, *& in dicta Mono-
politana coram Bichio*, ac in aliis de quibus *dicto
disc.* 90. *sub tit. de Beneficiis*, quod consensus Titula- 10
ris non alterat naturam reservationis, neque puram
reddit gratiam conditionalem, eo quia consensus
censetur præstitus ad limites reservationis, dicta clau-
sula seu conditione firma remanente; id enim rectè
procedit, ubi gratia est expressè conditionalis cum
dicta clausula per Papam adjecta, secùs autem ubi
est pura; reservatio autem congruæ deducitur per
Titularem ex dispositione juris vel sacri Concilii,
quoniam interim præsumptio est pro reservatione.

Omnisque difficultas in proposito penitùs cessabat
ex facto, dum super Ecclesia reservata fuerat pensio
scutorum 6. m. hoc est 1500. antiqua & 4500. de no- 11
vo ad favorem dicti Cardinalis; unde propterea,
extra principium dubitandi, declarata fuit capax
dictæ alterius reservationis importantis solùm scuta
900. pro quando cessasset dicta major 4500. per obi-
tum Cardinalis, ideoque meritò neglecta fuit dicta
clausula; *dummodo mille, &c.* dum indubitanter ade-
rat certificatio majoris valoris.

Actum

Actum etiam fuit, sed incidenter de validitate dictæ translationis contra formam *Constitutionis* 20. *Vrbani VIII.* in cujus fraudem, præambulam cessationem reliquæ pensionis fieri non posse dicebatur,
12 super hoc tamen ego non scripsi, sed alia occasione de puncto agitur infra ad materiam translationis, de dicta *Constitutione Vrbani.*

† De eadem reservatione pensionis eventualis, & an cesset per mortem Papæ ante purificatam conditionem, vel sequutam nominationem, habetur quoque actum *disc.* 82.

SYPONTINA PENSIONIS

Pro PRINCIPE AUGUSTINO CHISIO

Cum ARCHIEPISCOPO.

Discursus in casu disputato coram A. C. & in Signatura, & resoluto pro Chisio.

De eadem materia pensionis eventualis post alterius antiquæ pensionis cessationem, an sit pura, & perfecta ab initio ad alios etiam effectus, vel potius conditionalis; & præsertim, an antiqua pensio debeat cessare in totum, vel sufficiat quod cesset in parte.

Et an hæc reservatio præjudicet facoltati transferendi antiquam pensionem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Translatarius antiquæ pensionis præfertur secundo pensionario.*
3 *Reservatio eventualis pensionis novæ pro quando prima cessaverit non præjudicat facultati transferendi.*
4 *Quod materia pensionis sit dividua, & valeat pro parte.*
5 *An reservatio eventualis sit pura vel conditionalis.*
6 *Eadem pensio reservata, quando altera extincta erit, an sufficiat quod extinguatur in parte.*
7 *De* Constitutione 20. Urb. VIII. *super validitate pensionis in parte.*

DISC. III.

1 IN provisione vacantis Metropolitanæ Ecclesiæ Sypontinæ gravatæ annua pensione scutorum 1750. ad favorem Cardinalis Columnæ, reservavit Alexander VII. aliam pensionem scutorum 500. ad favorem Augustini Chisii Farnesii Principis ejus nepotis, ex nunc pro tunc, & postquam cessaverit, seu extincta fuerit dicta antiqua pensio, dictæque reservationi consensum præstitit provisus; Cumque dictus Cardinalis Columna in ultima infirmitate, vigore Indulti Apostolici, transtulisset scuta 1000. hoc est 500. ad favorem Abbatis Columnæ nepotis, ac reliqua ad favorem aliquorum familiarium, atque sequuta ejusdem Cardinalis morte, Chisius suæ pensionis solutionem peteret, replicabat Archiepiscopus factum non esse casum, sive purificatam non esse conditionem cessationis dictæ antiquæ pensionis, utpote adhuc vigentis ratione translationis, per quam eis existere, ac durare dicitur, licet enim quoad translatarium dicatur nova, attamen quo ad substantiam respectu Ecclesiæ & Titularis dicitur eodem jure continuationis potiùs quàm novæ impositionis, mutata solùm persona, ut pluries infra ad materiam translationis habetur.

Hinc dictus Chisius plures consuluit Advocatos pro veritate, qui concorditer pro eo responderunt, de quorum numero ego fui, dictorumque responsorum vigore judicium instituendo coram A. C. mandatum executivum obtinuit pro terminis decursis, à Signatura Justitiæ quoque canonizatum, unde sequuta solutiona, causa pendet in Rota in devolutivo, atque in his disputationibus, scribentes pro Archiepiscopo, magis insistebant in incapacitate Ecclesiæ, quod potius in facto consistit, quàm in hoc puncto.

Duæ igitur in dicta petita consultatione cadebant inspectiones; Primò scilicet an dicta novæ pensionis eventualis reservatio præjudicare potuerit facultati transferendi, quam antiquus pensionarius habebat; & secundò, an ut supra, factus esset casus dictæ novæ pensionis; stante quod illa in totum non cessaverat ratione translationis de ejus parte.

Super primo, ego non scripsi formiter, sed visis responsis aliorum in hoc concordantium super negativa, quod scilicet dictæ facultati transferendi præjudicatum non fuerit, cum eorum sententia pertransii; potissimè quia stante bono jure hujus partis in altero puncto, nil ejus intererat translationem substineri necnè, nisi quoad illud interesse, quod in casu insufficientiæ fructuum Ecclesiæ resultaret in concursu ratione anterioritatis competentis antiquo pensionario ad translatarios transmissæ juxtà firmata *in Ferrarien. coram Dunozetto* inter suas *decis.* 2
999. & habetur infra *in Melphien. discurs.* 19. *& in aliis.* 3

Quemadmodum enim in beneficiis receptum habemus, ut gratia exspectativa, seu præventiva provisio vel unio, si & postquam beneficium per cessum vel decessum possessoris vacaverit, non tollit eidem possessori facultatem ex Apostolica auctoritate competentem renunciandi beneficium ad favorem alterius, vel permutandi, ex deductis *decis.* 614. *par.* 4. *rec. tom.* 3. cum aliis in sua materia *sub tit. de Beneficiis*; Et in terminis abusivæ seu præventivæ investituræ feudi vel emphyteusis habetur *sub tit. de emphyteusi discur.* 1. Ita pariter hujusmodi præventivæ seu eventualis novæ pensiones non tollunt jus antiqui translatarii circa facultatem transferendi juxta firmata *apud Merlin. decis.* 243. aliàs *decis.* 24. *par.* 5. *rec.* & supponitur *in d. decis.* 999. *coram Dunozetto.*

Quoverò ad alterum punctum, super quo principaliter scripsi; Resolutionem pendere adverebam ab eo, an dicta nova reservatio dicenda esset conditionalis, & imperfecta expectans perfectionem à purificatione conditionis illi adjecta cessationis seu extinctionis antiquæ pensionis, vel potiùs esset pura, & ab initio perfecta, dilata solùm executione postquam ex dicta pensione antiqua talis rata cessasset, quod absque novi oneris augmento Ecclesia istud novum supportare possit; Posita enim hac secunda parte, de plano resultare concludebam, sufficere, cessationem antiquæ pensionis verificari in parte proportionata novo oneri, cùm agatur de materia dividua, & quantitativa, in qua non intrat ratio individui; cùm eadem sit ratio totius quoad totum, ac partis quoad partem, ut ultra ea quæ generaliter habentur in materia censuum, & societatum officiorum in suis titulis *de censibus*, *& de Societate officii* super puncto, an restituta seu aliàs cessata parte sortis, contractus substineatur in reliqua parte quæ remanet debenda cum similibus; In his specialibus terminis pensionis substinendæ in parte ex dicta ratione materiæ dividuæ *apud Merlin. decision.* 4
722. *repetit. decision.* 169. *part.* 7. *recen.* & habetur *disc. seqq.*

Quamvis autem pro ratione dubitandi, ac ad ornatum deducerem eadem quæ supra *in Ravennaten. disc.* 1. habentur, quod hujusmodi reservatio esset conditionalis, ac imperfecta expectans perfectionem à purificatione conditionis, attamen

ex eisdem fundamentis ibi deductis, contrarium esse verius concludebam, præsertim ob specialem decisionem ibidem allegatam *in Salamantina pensionis 16. Februarii 1582. coram Bubalo*, cujus adhuc non im-
6 pressæ, ac ob antiquitatem in Curia raræ, dedi particulam, cum qua sola, causæ Patronus, præsertim in Signatura; sine Advocatorum ope causam sustinuit.

Ut enim ibi benè advertitur, Papæ reservantis intentio non est se restringere ad omnimodam cessationem antiquæ pensionis, eamque pro forma ponere in conditione, sed solùm spectato effectu noluisse gravare Ecclesiam novo onere contemporaneo, voluisse autem tanquam per speciem subrogationis novi pensionarii in locum antiqui, gravare ejus possessorem ad jam existentis oneris solutionem.

Quod benè comprobari observabam ex ipsa facti serie denotante, Papam cogitasse ad possibilem translationem antiquo pensionario competentem ad formam Constitutionis 20. *Vrbani VIII.* quæ prohibet translationem fieri non posse ultra medietatem fructuum, siquidem processus consistorialis firmabat hujus Ecclesiæ valorem in scutis 2500. unde propterea facultas transferendi exercibilis non erat, nisi in scutis 1250. & fortè minus, cum consueta Cardinalium indulta restricta sint ad summum scutorum 1000. unde propterea dicta etiam translatione præsupposita, adhuc nova pensio antiquam non excedebat, ideoque non augebatur onus Ecclesiæ, sed solùm onus Titularis, nè ex morte primi pensionarii commodum sentiret, tanquam per speciem, ut dictum est, subrogationis, vel translationis.

7 Dictam verò Constitutionem 20. *Vrbani VIII.* ejusque praxim, sive intelligentiam ponderabam ad comprobandum dictum fundamentum dividuitatis, quodque nihil refertat pensionem extingui in totum, vel in parte capaci ut supra, quoniam in eadem Constitutione præscribitur tanquam per speciem formæ seu conditionis, ut fieri non possit translatio pro summa excedente medietatem fructuum, & tamen si fiat, non per hoc actus corruit in totum, sed solùm in rata excedente, ideoque utile per inutile non vitiatur, sed tanquam in materia dividua spectatur effectus.

Quia verò, ut dictum est, dicta decisio *Salamantina* est rara, utpotè non impressa, idcircò ejus particula in partibus opportunis registreatur ut sequitur.

R. P. D. BUBALO

SALAMANTINA PENSIONIS

Veneris 16. Februarii 1582.

RExervata fuerat annua pensio 480. ducat. super fructibus, & distributionibus quotidianis Canonicatus, & Præbendæ Ecclesiæ Salamantinæ in favorem Reverendissimi D Don Francisci Sarmiento, tunc Rotæ Auditoris, nunc Episcopi Giennen. ex causa resignationis seu cessionis per ipsum factæ in favorem Joannis de Mendoza; Et quoniam dictus Canonicatus erat gravatus tribus pensionibus antiquis usque ad quantitatem 480. ducat. D. Franciscus supplicaverat sibi reservari dictam pensionem, & quod ipse teneretur ad solutionem pensionum antiquarum, quod quidem non fuit sibi concessum, sed in clausulis supplicationis fuit appositum decretum sub his verbis videlicet; *Et quatenus antiquæ pensiones* 480. ducat. super dicti Canonicatus, & Præbendæ fructibus &c. ac distributionibus diversis personis reservatæ sint, desumpta pensionis reservatione pro dicto Francisco, *postquam antiquæ cessaverint*, evenit postea cessatio unius pensionis antiquæ 360. ducat. quam ad sui favorem vacasse prætendebat dictus Reverendissimus Episcopus; Ideò proposui dubium, an stante dicto decreto omnes pensiones antiquæ cessare debeant, ad effectum, ut dicta pensio dicatur reservata pro D. Episcopo pro illa rata &c.

Ex his resolutum fuit, reservationem pensionis fuisse puram, effectum autem solutionis ad tempus fuisse dilatum, postquam antiquæ cessaverint, & ex quibus resolvitur etiam prior difficultas; quia cùm reservatio sit pura ab initio, effectus solutionis potest dividi, ita ut una pensione cessante, subintret reservatio pro illa rata, & sic cesset in favorem in secundi pensionarii, non autem Titularis.

Et ita &c.

PANORMITANA PENSIONIS

Pro CARDINALI LUDOVISIO.

Cum ARCHIDIACONO ECCLESIÆ METROPOLITANÆ

Casus disputatus in Tribunali Monarchiæ, & postea concordatus.

An reservatio secundæ pensionis non facta mentione primæ, quâ beneficium gravatum erat, invalida remaneat necnè; Et quando omissio hujus mentionis, novæ reservationi non præjudicet.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Nova pensio non facta mentione antiquæ est nulla.*
3 *Non procedit in antiqua pensione perpetua.*
4 *Vt procedat conclusio, de qua numer. 2. Titularis, qui allegat nullitatem debet docere de prima pensione valida.*
5 *Constare dicitur de validitate, si doceatur de reservatione & exactione.*
6 *Quando pensio non annulletur in totum, sed reducatur.*
7 *Si fiat mentio in parte, substinetur pro rata narrata.*
8 *De casu, in quo reputatum fuit prudens Consilium non facere mentionem pensionis antiquæ.*
9 *De alia limitatione conclusionis, de qua num. 2. quando Titularis sciens antiquam pensionem consentit novæ, quod declaratur.*
10 *Cessat item dicta conclusio, ubi adest clausula* etiamsi aliæ.
11 *Exceptio dicta nullitatis non admittitur in judicio executivo, vel possessorio.*
12 *Etiamsi super nullitate adsit sententia vel res judicata adversus quam commissa sit causa restitutionis in integrum, quod declaratur.*

DISCURSUS IV.

VAcante Archidiaconatu Metropolitanæ Ecclesiæ Panormitanæ, in illius provisione sequuta in persona Matthæi Staropoli, Innocentius X. super ejus fructibus reservavit ad favorem Cardinalis Ludovisii pensionem scutorum 525. cui idem provisus consensum præstitit, atque juxta stylum scedulam bancariam præstitit pro aliquibus annis, quibus elapsis, cùm idem provisus renueret continuare in oneris prædicti solutione; hinc in vim obligationis factæ in Curia, prævia citatione per diligentias in eadem Curia juxta stylum, atque ut vulgò dicitur *per contradictas*, contra eum relaxatum fuit mandatum executivum,

vum, cujus excommunicationi (quæ de stylo regionis
requiritur) dicto Titulari se opponente, ac allegante
hujus pensionis nullitatem ob non factam mentionem
alterius antiquæ pensionis scutorum 100. Apostolica
etiam auctoritate ex causa resignationis reservatæ ad
favorem Joannis de Angulo, hinc ejusdem Cardinalis
Agentes & ministri petierunt, quod huic objecto sa-
tisfieret, ideoque ex parte dicti Cardinalis requisitus
scripsi ad causam, quod honestæ concordiæ aditum
præbuit, ut scilicet stante in effectu justificativa di-
minutione fructuum, secundus pensionarius aliquam
diminutionem pensionis pati deberet, donec antiqua
extingueretur, dictaque extinctione sequuta in inte-
gra exactione continuaret, ut ad breve tempus sequu-
tum fuit.

Non negabam igitur, sed expressè admittebam
tanquam veram conclusionem, in qua fundabatur
Titularis exceptio, quod scilicet secunda pensio, non
2 facta mentione unius vel plurium antiquarum pen-
sionum, quibus beneficium gravatum erat, invalida
sit ex defectu verisimilis intentionis Papæ, quem præ-
sumendum est noluisse duplici onere Ecclesiam gra-
vare, juxta *consilium 260. Soccini num. 2. lib. 2. Gigas
de pension. quæst. 29. num. 1. & sequen. Tondut. eod.
tract. cap. 44. num. 1. & sequen.* & sæpè Rota præ-
sertim *apud Mantic. decis. 93. Millin. decis. 279. num.
4. Merlin. decis. 722. numer. 1. & seqq. repetit. de
cis. 169. par. 7. rec.* (ubi etiamsi sit motu proprio) be-
nè *dec. 739. num. 1. par. 2. rec.* & admittitur *decis. 107.
par. 10.*

Quod declaratur procedere in pensionibus vacabi-
libus, quæ ad favorem certæ personæ reservantur,
non autem in perpetuis, quæ juxta decreta Concilii
3 Tridentini, seù aliàs validè reservantur pro Semina-
rio vel alio pio loco, quoniam istæ in effectu non di-
cuntur pensiones, sed potiùs onera fixa & realia mi-
nuentia fructum eo modo quo sunt canones, vel census
perpetui, aliaque onera, ideoque inolevit stylus mo-
dernus non faciendi mentionem, *ut dicta decis. 107. par.
10. rec. & infra disc. 77.*

Dicebam tamen, dictam conclusionem plures
recipere limitationes ad rem applicabiles, præcipuè
4 verò illam, quoties antiqua pensio esset invalida, seu
aliàs exceptione elidibilis, quod ostendere non in-
cumbit pensionario, sed onus est Titularis id allegantis
pro fundamento suæ exceptionis probare illam esse
validam effectuatam, ac sine dubio exigibilem, ita
ut verificetur ratio, cui conclusio ut supra innixa est,
*Mantic. decis. 111. num. 3. repetit. decis. 733. par. 4. di-
vers. Martin. Andr. decis. 25. num. 4. repetit. decis. 666.
par. 2. rec. dicta decis. 739. eadem. p. 2.* cum aliis *per Lotter.
lib. 1. q. 38. n. 61.*

Hæc ita simpliciter more Advocati deducebam scri-
bendo ad causæ opportunitatem; Verùm de motivi
relevantia dubitabam, quoniam cum in facti notula
non insinuaretur, quæ nullitas vel relevans exceptio
5 deduceretur; de facili hinc validitas justificari poterat
per literas Apostolicas reservationis, ut adverti-
tur *dicta decis. 169. par. 7. rec.* aliàs *apud Mer-
lin. decis. 722. num. 15.* & fortius docendo de effe-
ctuatione per aliquorum terminorum solutionem,
ut advertitur *dicta decis. 739. par. 2. rec. nume-
ro 4.*

Potissimè verò, quia idem antiquus pensionarius
erat in causa, & petebat solutionem, unde quando
deficeret probabile motivum objiciendi de nullitate,
vel omissione, intrabat de plano conclusio principalis
vel ejus ratio, stante quod antiqua pensio novam
adæquabat; Tunc enim data etiam valida antiqua pen-
sione, cessare deberet nullitas in totum, sed videretur
esse locus illi æquitativæ reductioni ad proportionem
6 de qua habetur *decis 536. par. 4. rec. tom. 3.* cum aliis
in Parmen. de qua infra *disc. 12.* quando agitur, non
quidem de pensione voluntaria beneficio pleno,
(in qua tanquam odibili & suspecta de fraude rigoro-
sè proceditur, adeo ut verificari valeat illud vulgare
dicterium, ut qui cadit à syllaba, cadit à toto, & habe-
tur infra *in pluribus discursibus sequentibus*, ad mate-
riam hujus pensionis voluntariæ,) sed agitur de illa
quæ motu proprio reservatur super beneficio, vel Ec-
clesia vacante occasione illius provisionis, sive ex cau-
sa resignationis, quo casu ubi non concurrit dolus,
sed bona fides, ac etiam verisimilis intentio Papæ, in-
trat saltem reductio ex deductis *in dicta Parmen. dis-
cur. 12.* Ac etiam habemus, ubi antiquæ pensionis 7
mentio facta esset in parte, quoniam tunc substine-
tur pro rata narrata, ob cessantem rationem defi-
cientis voluntatis Papæ, cum versemur in materia divi-
dua ex plenè deductis *dicta decis. 722. Merlin.* aliàs *169.
par. 7. recent.*

Unde propterea in quadam facti contingentia; Cum
sequuta morte Cardinalis pensionarii, qui in vim In-
duiti fecerat translationem, quam cum probabili 8
fundamento Titularis credebat, ac prætendebat inva-
lidã, dictaque credulitas vel prætẽsio nimium cõfirma-
ta remaneret à longævo silentio translatarii qui spatio
annorum circiter 20. nunquam pensionem petiit, vel
suo jure usus est, dum agebatur de Ecclesiæ resigna-
tione sub reservatione pensionis ad favorem resignan-
tis vel alterius sibi grati. Hinc fui in sensu, quod di-
ctæ antiquæ pensionis nulla mentio facienda esset,
cum per mortem pensionarii, Titularis jam fundatam
haberet intentionem credendi illam esse extinctam;
Et quamvis aliquam haberet notitiam translationis,
attamen justè credere potuit ejus invaliditatem; Tùm
ex dicto diuturno silentio, quod verisimile est se-
quutum non esse, nisi translatarius nullitatem actûs
agnovisset; Tum ob quoddam vitium intrinsecum, vel
clarè annullativum actus, vel saltem inducens proba-
bilem ejusdem nullitatis opinationem, ideoque dixi
non teneri Titularem excitare dormientes, ac men-
tionem facere illius juris, quod ipse justè credebat
non adesse, quodque propterea ille defectus non cau-
saret nullitatem reservationis, sed ad summum dete-
cta subsistentia antiquæ, locus esset moderationi seu re-
ductioni ad proportionem, ut suprà.

Deducebam quoque alteram limitationem firma-
tam per *Rotam in Aquilana pensionis 26. Maii 1623. co-
ram Remboldo*, quod scilicet ubi Titularia habens 9
scientiam antiquæ pensionis consensum novæ præsti-
tit, tunc de hujusmodi nullitate opponere non potest.
Verùm & hoc motivum parum tutum erat; Tum ex
facto quia de hujusmodi scientia non docebatur, ne-
que de facili justificabilis erat, tum etiam ex jure, quo-
niam id obiter non discusso maturè articulo in dicta
decisione firmatur, atque recipiendum pro meo sensu
veniret in resignatorio, qui mediante reservatione no-
væ pensionis beneficium à resignante obtinuit, aliàs
non obtenturus, unde propterea videtur esse in ali-
quo dolo vel fraude juxta casum, de quo in dicta *Par-
men. disc. 12.* Secus autem seclusa illa circumstantia,
quoniam si Titularis sciebat aliam adesse pensionem,
dispositionem quoque juris non ignorabat, quod nisi
mentio fieret, nova reservatio invalida esset, ideoque
dictæ juris dispositioni fisus consensum præstitit, ad ejus
gratiam seu gratiæ expeditionem facilitandam, rectè
sciens facere actum inutilem, juxta ea, quæ de se
inutiliter obligante contra formam legis communis
vel municipalis habentur pluries deducta, *sub tit. de alie-
nationibus, & contractibus*, ac etiam *sub tit. de dote disc. 12.
& alibi.*

Solidum autem, ac tutum motivum (quod concor-
diæ causam præbuit) erat illud resultans à clausula,
etiamsi aliæ &c. quæ frequentiùs apponi solet in reser-
vationibus quæ fiunt favore Cardinalium, aliorumque 10
conjunctorum, seu familiarium Papæ, & quas Datariæ
Officiales, ac expeditores *pensiones Papalinas* appellant,
tunc enim cessat dicta ratio deficientis voluntatis Pa-

pæ

pæ cui innititur dicta conclusio; Prout etiam ex eadem clausula cessat altera præsumptio deficientis voluntatis, quando pensio esset ultra medietatem, ultra quam Papa non est solitus gravare, quoniam id procedit in illis pensionibus, quæ reservantur ex causa resignationis, seu aliàs ex privatis conventionibus per Papam approbatis, non autem ubi motu proprio, & cum dicta clausula, vel æquipollenti, seu quod aliàs ex contrariis probationibus vel fortioribus præsumptionibus contrariam juris præsumptionem elidentibus constet cessare dictam rationem verisimiliter deficientis Intentionis Papæ, cum cessante ratione conclusionis, illa quoque cesset, *Paris. de resignat. lib. 6. quæst. 2. n. 51. Lotter. lib. 1. qu. 38. n. 63. & sequen. Caputaquen. decis. 295. par. 2. Adden. ad Crescent. dec. 1. de reb. Eccles. non alien. & admittitur apud Millin. dict. decis. 279. num. 8. & Mantic. d. decis. 93. num. 2.* ideoque cum ageretur de Cardinali conjuncto ac benevolo, atque adesset dicta clausula, *etiamsi alia*, ita cessare videbatur omnis difficultas.

Quando autem hæc disputatio haberi debuisset in Curia, nulla suppetebat necessitas assumendi hanc inspectionem, quoniam in judicio executivo in vim consensus, ac propriæ obligationis, vel in possessorio manutentionis ad favorem pensionarii existentis in quasi possessione, hujusmodi exceptiones non admittuntur, ut in terminis nullitatis pensionis voluntariæ resultantis à decreto annullativo in eadem reservationa contento, in casu, quo integra effectiva solutio terminorum non sequatur, firmatur *apud Dunozet. decis. 859. in fine, repetit. apud Tondut. de pension. decis. 43.* cum aliis generaliter deductis *apud Burat. 542. num. 4. & seq.* & collectis *per Post. de manut. obser. 42. num. 50. & sequent. & observat. 62. num. 5. & in Sipontina pensionis coram Peutingerio decis. 45. 119. & 203. par. 10. rec.* & quarum prima & ultima sunt etiam repetitæ *post Tandut. de pension. decis. 84. & finali*, in quibus firmatur, quod ubi etiam super nullitate adesset sententia transacta in judicatum, adversus quam antecæptam executionem commissa esset causa restitutionis in inte-
12 grum, adhuc illa non obstaret possessori in hoc judicio; Licet in ultima decisione duarum præcedentium revocatoria, contra possessorem respondeatur, non quidem ex fallacia conclusionis, sed ex defectu applicationis ob cœptam exceptionem, quæ juris ministerio à sententia absolutoria resultare dicitur; Quod tamen (me in causa non scribente, ipsoque professionis initio) scio apud peritos Beneficialistas non habuisse plausum, quodque id contineret quamdam juris subtilitatem contra stylum Curiæ; Non tamen desuper maturum judicium efformare potui, dum occasio adhuc non dedit id formiter disputare.

† AGitur in hoc & seqq. *disc. ad 10. inclus. de materia Pensionis* voluntariæ beneficio pleno, de qua pariter *disc. 84. 86. & 90.*

COMEN. PENSIONIS

Pro ABB. TURCONO

Cum JOANNE BAPTISTA PELLEGRINO

Discursus pro veritate.

De eadem materia invalidæ pensionis novæ ob non factam mentionem antiquæ, ut non procedat quando antiqua sit invalida; Et incidenter de invaliditate pensionis voluntariæ beneficio pleno ob non solutionem terminorum: Et an solutio facta per Titularem, dum erat infirmus, ac morti proximus, in hoc attendatur, tàm ad effectum avitandi dictam nullitatem, quàm etiam ad effectum constituendi pensionarium in quasi possessione exigendi.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*

2 *Nova reservatio pensionis, non facta mentione antiqua, est nulla.*

3 *Extinctio pensionis fieri potest gratis absque assensu Apostolica, qui est necessarius, ubi fiat mediante pecunia.*

4 *In pensione voluntaria, si non solvantur vere omnes termini vivente Titulari, qui consensit, illa annullatur.*

5 *De actibus gestis ab infirmo vel moribundo, ut præsumantur in fraudem.*

6 *In specie de consensu præstito reservationi pensionis voluntaria.*

7 *Solutio pensionis facta per moribundum non constituit in possessione, & numero 11.*

8 *Conclusio de qua numer. 4. intelligitur in pensione valida.*

9 *Mala extinctio pensionis sine beneplacito, adhuc præjudicat pensionario.*

10 *De differentia inter beneficiatum, & pensionarium.*

11 *Expenditur conclusio, de qua num. 7. & quis dicatur moribundus.*

12 *De eadem conclusione, de qua n. 5. & 6. de actu facta à moribundo.*

13 *De differentia inter actum novum tribuentem novum jus, & actum præservativum ne jus quæsitum amittatur.*

14 *Declaratur conclusio, de qua numer. 4. Et quando apponatur decretum, ut constare debeat de effectiva solutione omnium terminorum.*

15 *Pensio reservata occasione resignationis unius beneficii super altero de consensu possessoris est nulla, si conventum est, consentientem debere relevari à resignatorio.*

DISCURSUS V.

VT N. Canonici Turconi benevolus obtineret resignationem parochialis, stante quod super 1
ista reservari non poterat tota pensio, quam resignans cupiebat, idem Canonicus fiduciarum consensum præstitit pensioni scutor. 25. super ejus Canonicatu, absque eo quod unquam dictam pensionem solverit, dum provisus da parochiali, ut dictum Canonicum omninò indemnem redderet, non solùm primos terminos punctualiter solvit, sed etiam mediante aliquorum terminorum anticipata solutione, curavit illam extinguere cum publico instrumento, super quo ad aliquod tempus obtentum fuit beneplacitum Apostolicum; Verùm ante impetrationem, ac tempore intermedio inter istud & dictam extinctionem, idem Canonicus consensum præstitit reservationi novæ pensionis scutorum 60. auri ad favorem nepotis ex fratre, nulla facta mentione dictæ antiquæ pensionis, quam jam extinctam credebat, dictæque novæ pensionis primo termino maturato sub die 25. Junii, illum Canonicus solvit pensionario in mense Augusti in statu infirmitatis, ex qua ad tres vel quatuor dies obiit, unde propterea, inter pensionarium, ac noviter provisum da Canonicatu, orta est extrajudicialis controversia, usque adhuc remissa judicio conspicui Cardinalis utriusque partis benevoli.

Duo igitur erant Titularis fundamenta, ex quibus prætendebatur dictam pensionem debitam non esse; Primò scilicet ob non factam mentionem dictæ antiquæ pensionis, non solùm ex dispositiona juris, ex decisionibus, & auctoritatibus de quibus *in Panormitana disc. praced.* sed clariùs ex particulari decreto annullativo in ipsamet reservationa contento, quatenus Canonicatus alia pensione gravatus esset, ita enim dicebatur omnem difficultatem, quæ aliàs in puris terminis dictæ conclusionis cadere potuisset.

De existentia verò pensionis eo tempore, dicebant scriben-

scribentes pro Titulari, non esse dubitandum, quamvis dicta conventio extinctionis accessisset, stante defectu beneplaciti Apostolici omninò necessarii,
3 dum in hac materia receptum est quod pensionarius gratuitò pensionem remittere potest, ejusque cassationi consentire absque Apostolico beneplacito, secus autem ubi fiat mediante pecunia, vel alia re temporali, quamvis dicatur solutionem fieri pro anticipata aliquotum terminorum solutione, quoniam sine dicto beneplacito actus est simoniacus, & invalidus, ut ità distinguendo habetur *apud Buratt. decis. 469. Tondut. de pension. cap. 5. num.* 1. Talisque est recepta praxis, quod super hujusmodi extinctionibus obtinetur beneplacitum, pro quo sufficit sola supplicatio signata manu Papæ absque expeditione litterarum.

Alterum nullitatis fundamentum deducebatur ex
4 alio decreto in pensionibus voluntariis hujusmodi apponi solito ad obviandum fraudibus, quod scilicet nisi verè & effectivè, non autem simulatè, vel per solam confessionem, probetur Titularem, qui pensioni consensit solvisse omnes terminos, pensio cessat, juxta firmata *in decis.* 880. *Dunozeni repetit. post Tondut. decis.* 43. & sæpius in aliis, cum sit principium planum, de quo habetur sæpius infrà.

Quamvis enim de solutione unici termini, qui maturavit vivente dicto Titulari doceretur per publicum instrumentum benè conceptum, quod scilicet solutio facta esset in pecunia numerata coram Notario, & testibus; Attamen dicebant scribentes pro Titulari, quod cum iste actus factus esset per moribundum, habendus esset pro non facto in præjudicium successoris, ac etiam ipsius Ecclesiæ, vel be-
5 neficij, ob fraudem præsumptam; Ut ultrà generalia, quæ habemus in materia prohibitæ subinfeudationis à feudatario infirmo, vel aliàs existente in limine devolutionis plenè deducta *sub tit. de feud. d.* 1. Et alterius prohibitæ dispositionis factæ in infirmitate, quamvis in statu valido fieri posset *dicto disc.* 1. *de feud.* & *sub tit. de dote disc.* 103. Et de resignatione officij venalis *sub tit. de Regal. disc.* 6. cum similibus.

In his specialibus terminis voluntariæ pensionis reservatæ super beneficio pleno de consensu Titularis existentis in statu infirmitatis, ex qua obiit. *Rot.*
6 *apud Merlin. decis.* 761. *numer.* 1. *& per tot.* quasi quod ita deficiat voluntas Papæ, qui si id scivisset utique non admisisset, ad quod conferunt deducta *sub tit. de societ. offic. disc.* 1.

Ac etiam deducebatur specialis auctoritas *Posthii de manuten. obser.* 35. *num.* 8. ubi quod solutio facta
7 per Titularem post dimissum beneficium, non constituit in possessione, idemque dicit si facta sit per moribundum.

Primum objectum; (etiam in sensu veritatis) mihi videbatur, quod non haberet probabile fundamentum ob limitationem insinuatam suprà *in Pa-*
8 *normitana disc. præced.* quod scilicet conclusio procedit in pensione valida, & effectum sortita, unde verificetur ratio, cui innixa est, verisimiliter cessantis Papæ voluntatis non gravandi Ecclesiam duplici onere; Secus autem ubi pensio sit nulla, vel aliàs ineffectuata, adeò ut Titulari allegandi nullitatem incumbat onus probandi nullitatem, non autem pensionario probandi validitatem, ut *eod. disc. præced.* ubi habentur auctoritates.

De nullitate autem constare credebam ex ipsomet motivo deducto in secundo objecto, quod scilicet ageretur de pensione voluntaria reserva a beneficio pleno, ideoque invalida ex eo quod Titularis, qui consensum præstitit, nunquam solvit, quinimò de tempore hujus reservationis assecuratus erat de futuris molestiis, ac solutione amplius non facienda, stante extinctione ut supra sequuta mediante aliquorum terminorum anticipata solutione, facta per eum qui verè debitor erat.

Alterum verò solidius erat illud jam sequutæ extinctionis, cui non obstare dicebam defectum be- 9
neplaciti Apostolici in dicta extinctione necessarium, quoniam defectus beneplaciti percutit incursum simoniacæ labis, tàm Titularis, quàm pensionarij, vel alterius veri creditoris, in cujus gratiam hæc reservatio facta erat, & successivè incursum pœnarum inter quas est illa amissionis seu extinctionis pensionis à majoritate rationis, ob quam vacant etiam beneficia, ideoque quomodocumque dicatur, semper firmum est, quod dicta pensio non erat amplius in rerum natura; Cum enim certum sit, quod pensionarius absque dicto beneplacito ex solo gratuito consensu remittere possit pensionem, atque irretractabiliter gravatam Ecclesiam liberare, eamque pristinæ libertati restituere ut suprà. Hinc idem fortius absque dubio dicendum est ad favorem ejusdē Ecclesiæ vel beneficij utpotè incapacis delicti; Et multò magis ubi id proveniat, non à delicto Rectoris vel possessoris, sed tertij; Nimirum enim absurdum esset dicere, ut actus virtutis, qualis est gratuita remissio, facienti præjudicare debeat, & non debeat præjudicare actus vitiosus continens delictum, ex quo etiam de jure resultat privatio seu amissio ejus quod remissum est; Ideòque modus illicitus attendendus est in ordine ad crimen, ac pœnas facientium, atque ut pecunia vel alia res temporalis illicitè data avocetur per fiscum tanquam ab indigno, seu Ecclesiæ aut piis usibus applicetur, non autem ut consensus præstitus extinctioni ad favorem ipsius facientis haberi debeat pro non præstito, adeout viva remaneat pensio ad favorem committentis talem actum, ex quo etiam privatio resultat, cum id nullo jure, nulloque ratione fundatum videatur.

Hinc licet in materia beneficiali receptam habeamus conclusionem, quod resignatio nulla non abdicat jus à resignante, attamen ubi nullitas est culposa ex parte ipsius, secus dicendum est, nè crimen prosit criminoso, ut pluries in sua materia *sub tit. de Beneficiis*, præsertim *in Hyspalen. disc.* 35. *cum ibi proximis*, & *infra disc.* 74 Fortius verò ubi crimen est tale, quod avocet jus etiam sine resignatione in pœnam.

Et tamen in beneficiis, quæ in titulum conferuntur, aliqua diversa militat ratio, ob quam dici
potest, ut etiam à culposè seu aliàs malè consentien- 10
te, beneficium non abdicetur, eo quia inter beneficiatum & Ecclesiam ipsius dicitur quasi contractus correspectivus, hinc indè obligatorius, stipulante pro Ecclesia collatore, ideoque dissolvi non potest solo consensu beneficiati absque consensu Ecclesiæ, quæ est alter contrahens, cujus vice illum præstat Prælatus, qui jus destituendi habeat, ut pariter in dicta sua materia *sub tit. de Beneficiis* ad materiam resignationis; Hæc autem ratio non intrat in pensionibus continentibus purum lucrum, puramque donationem ad favorem pensionarij, cujus solus consensus quomodocumque præstitus inducit liberationem Ecclesiæ debitricis, cujus semper interest ejus libertati restitui, dum nulla quoad eam adest correspectivitas, sicut est cum beneficiato.

Et clariùs, quia hujusmodi extinctio, palàm, publicè, & bona fide sequuta fuerat, sub expressa reservatione beneplaciti Apostolici, undè propterea actus, licèt ad dictos alios effectus non omninò validus & perfectus, quemdam implicitum validitatis actum habere videbatur, unde non improbabiliter dici posset subsequutam revalidationem quamdam vim retrotractivam habere, ut propterea in hac secunda reservatione non intraret culposa taciturnitas antiqui oneris, quod ex pluribus in optimæ fidei statu judicatum fuit non adesse.

Aliquam

Aliquam majorem difficultatem mihi præbebat alterum fundamentum actus gesti de tempore infirmitatis; ex qua ad paucos dies mors sequuta fuit; Non
11 quidem ex dicta auctoritate *Post. observ.* 35. *n.* 8. cum ipse loquatur de moribundo, qualis propriè ac de stricto jure dicitur ille qui in eo medio statu inter mortem & vitam positus est, quod pro mortuo potius quàm pro vivente reputari debet, *ad text. in* §. *statu* §. *si ambo ff. de donat. inter vir. & uxor. cum concord. per Phenut. de momento temporis cap.* 6. *post n.* 2. *Polidor. Rip. de actibus in articulo mortis cap.* 1. *num.* 1. *&* 3. & habetur *sub tit. de dote disc.* 27. Potissime quia hic, de more, potius diligens, ac elaboratissimus Collector quàm Doctor, nullatenus desuper discurrendo, neque aliquam adducendo rationem, seu legis auctoritatem, æquiparat casum actus gesti per eum, qui jam civiliter mortuus est alteri gesto per moribundum, ex sola auctoritate *Rota in Spoletana pensionis coram Vbaldo impress. post eundem tract. decis.* 318. *num.* 10. ubi excitato motivo, respondetur cum solo facto, quod de hoc non constaret, non examinando articulum, quando quis dicatur in statu moribundi constitutus; Ac etiam quia in facto supponebatur, quod de tempore quo hujusmodi solutionis actus factus est, Titularis esset quidem infirmus, sed Medicorum judicio, tunc levis, & non periculosa infirmitas reputaretur, quamvis deinde ingravescente morbo, ad tres vel quatuor dies, quasi inopinatò mors sequuta sit.

Quando autem ex hujusmodi actu gesto in infirmitate, talis qualis illa esset, resultaret dispositio Ecclesiæ præjudicialis, & ex qua pensionarius suum
12 jus principaliter metiretur, juxta dictum casum *decisionis* 701. *Merlini,* tunc (reflectendo ad veritatem) pro actus infectione probabilius respondendum esse credidissem ex iisdem fundamentis, quæ habentur in dicta decisione, ac aliis, de quibus *dicto disc.* 1. *sub tit. de feudis, & disc.* 103. *sub tit. de dote*, quasi quod illi actus qui liciti sunt in existentibus solum in statu valido, semper illiciti censeri debeant qui fiant ab infirmo ob fraudem à lege præsumptam, quæ dicitur potius fraus præjudicij quàm fraus consilij, ducto etiam argumento à Regula, de infirmis resignantibus, aliàs de viginti, nuncupata, cum ibi notatis per Beneficialistas, præsertim *per Gomes.* ac habetur *dicto disc.* 6. *sub tit. de Regalibus* ad materiam resignationis officiorum venialium, quasi quod spectandus veniat effectus mortis de proximo sequutæ, non attento, an de tempore quo actus geritur infirmitas esset gravis & periculosa necnè, quoties ex illa sequuta est mors, quasi quod tunc recipienda sit opinio, ut moribundus indefinitè dicatur constitutus in infirmitate, ex qua obiit, ut hanc & alias opiniones recenset *Capyc. Latr. consult.* 123. ubi concordantes, *& dicto discur.* 103. *de dote*.

Hæc autem credebam non applicari ad hanc facti speciem, dum actus reservationis pensionis jam validus, ac perfectus erat ab initio quo Apostolica gratia cum expeditione litterarum concessa fuit, nullumque alium actum ad sui perfectionem, & validitatem expectabat, adeout si casus dedisset, quod Titularis, qui voluntariæ pensioni consensum præstiterat, ante primi termini maturationem, per mortem naturalem vel civilem desiisset esse possessor beneficij, unde propterea nulla solutio pensionis per ipsum facta esset, non per hoc intraret decretum, neque nullitas prætendi posset, ut *decis.* 26. *post Merlin. de pignor. numer.* 4. quæ est eadem *apud Mer-*
13 *lin. decis.* 478. *num.* 4.

Ideoque hujusmodi conditio potius resolutiva quàm suspensiva dicitur, atque inducens potius amissionem juris quæsiti, quàm impedimentum juris quærendi; ejusque implementum non infert Ecclesiæ novum gravamen, neque per illud novum jus pensionariu quæritur, ut contingit in subinfeudationibus, vel resignationibus ad favorem, seu donationibus, quæ fiant per disponere prohibitum, dum est infirmus, cum hujusmodi actus percutiat solum impedimentum futuræ vacationis, vel resolutionis alias resultantis ad effectum, ut eo non sequuto, primævum jus pensionarii duret, & sic potius per speciem præservativæ à futuro præjudicio, quàm per speciem novæ dispositionis, quæ novum jus tribuat; Ideoque magna differentia est inter unum casum & alterum, neque ea quæ disposita sunt in actu novo, seu novi juris vel gravaminis inductio, trahenda sunt ad alterum simpliciter præservativum, in quo nulla in jure habetur prohibitio; Ad instar eorum quæ in terminis pensionis habentur suprà *in Ravennaten. disc.* 1. quod licèt in reservatione pensionis super Cathedralibus, vel Metropolitanis requiratur specialis derogatio Concilii Lateranensis, attamen si pensione legitimè reservata, concedatur Indultum illam retinendi, non obstante diverso futuro statu, ob quem ejus amissio resultare deberet, hujusmodi derogationes non desiderantur: Idemque in indultis seu dispensationibus retinendi beneficia de Jurepatronatus laicorum etiam Regio, non obstante promotione ad Episcopatum, seu assequutione alterius incompatibilis absque necessitate consensus patroni, qui in provisione beneficii est necessarius, seu absque necessitate illius specialis mentionis Jurispatronatus præsertim Regii, quæ desideratur in reservatione novæ pensionis, ex deductis in sua materia *sub tit. de Iurepatronatus, præsertim discur.* 66. ubi generaliter de invalidis provisionibus, quæ fiunt absque consensu patroni, cum similibus, quoniam magna differentia est inter novum actum novi juris inductivum, & inter actum simpliciter præservativum juris jam quæsiti: Ideoque nisi ageretur de actu gesto ab eo qui ita moribundus dicendus sit, ut potius inter mortuos quàm inter vivos reputandus, perfectum consensum non habeat, juxta ea quæ in proposito habemus in materia validitatis, vel invaliditatis testamentorum, sive translationis pensionis, nulla videtur adesse prohibitio: Multo magis stante dicta circumstantia, quod infirmitas tunc non reputaretur gravis, ex qua mors timenda esset, & quia notabile tempus non effluxerat post cessam solutionis diem vel maturatum terminum.

Corruere autem ex facto compertum est dictum motivum nullitatis antiquæ pensionis ob non justificatam solutionem omnium terminorum, cum non adesset istud decretum, quod solum adjici solet in 14
pensionibus merè voluntariis sine causa, secus autem in iis quæ occasione resignationis reservantur ad favorem resignantis in parte super alio beneficio de consensu Titularis, juxta frequentem contingentiam, quoniam tunc adest causa, & non intrat suspicio, ut possessor beneficii collusivè pensioni consenserit ad supplendum successorem absque ejus incommodo.

Ex dicta verò anticipata solutione plurium termi-
norum facta, non per possessorem beneficii gravati, 15
sed per resignatarium alterius beneficii in cujus gratiam possessor consensum præstitit, probari observabam, saltem præsumptivè, quod consensus præstitus per alterius beneficii possessorem fuisset simulatus, sive cum conventione revelationis à resignatario, in cujus gratiam præstitus erat: Unde propterea resultabat altera clara nullitas ex defectu intentionis Papæ benè probato à stylo datariæ id non admittendi: Verùm qui hæc erat præsumptio non sufficiens, cum dictus resignatarius id facere potuerit sponte sua, & ex motivo gratitudinis, quod non inficit actum, cùm ad infectionem requiratur conventio ab initio, juxta ea quæ habentur infrà in proposito continuationis exactionis pensionis in transferente, ac

etiam

etiam *sub tit. de benefic.* in proposito Simoniæ : Idcircò dixi, ut dicta conventio justificaretur, vel saltem alia darentur adminicula cunjungenda cum prædicto quod à solutiona resultat.

ROMANA PENSIONIS
Canonicatus S. Angeli

Pro IULIO MARTINO

Cum IOANNE BAPT. DE PERBENEDICTIS.

Casus variè decisus per Rotam.

De eadem materia pensionis voluntariæ reservatæ beneficio pleno cum circumstantia fiducialitatis circa illius invaliditatem ob malam expressioonem valoris ; Et de differentia inter istam speciem reservationis, & alteram, quæ fiat ex causa resignationis.

Et de modo probandi valorem : Et præsertim an in eo habenda sit ratio domus Canonicalis.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *Consensus Titularis transfert in eum onus probandi diversum valorem.*
4 *Acceptans beneficium pensione gravatum dicitur quasi contrahere cum pensionario.*
5 *Solutio pensionis per tempus notabile est argumentum capacitatis, ac etiam quod consimilia beneficia ita quoque gravari soleant.*
6 *Domus canonicalis est in fructu ; & venit in valore, & num. 15.*
7 *Quod si valor non ascendit ad summam narratam ; de æquitate pensio non annulletur, sed reducatur, pro rata, & quando, & numero 11.*
8 *Voluntas Papæ desumitur à stylo.*
9 *Quod prima resolutio non placeat, & de ratione.*
10 *Distinguuntur plures species reservationis, & de illa quæ fit motu proprio beneficio vacante, in quo differat ab ea quæ reservatur beneficio pleno, & voluntaria dicitur.*
11 *De eadem reductione de qua suprà, num. 7.*
12 *De pensione voluntaria beneficio pleno, & non intret æquitas, sed annulletur in totum.*
13 *Quomodo sit probandus valor ad annullandam pensionem.*
14 *Valor Canonicatus probatur per libros Capituli.*
15 *De conclusione de qua num. 6.*
16 *Monitum, quomodo deferendum sit doctrinis.*

DISCURSUS VI.

1 Hieronymus Tornabonus convenit cum Vgolino de Perbenedictis, de resignatione ad sui favorem Canonicatus S. Angeli in foro piscium, cum pensione ducat. 62. reservanda ad favorem Joannis Baptistæ Vgolini nepotis ; Quia verò Dataria hujusmodi pensiones ex causa resignationis non admittit nisi infra medietatem fructuum ; Hic Cæsar Papottus possessor alterius Canonicatus ejusdem Ecclesiæ, in gratiam dicti Hieronymi, sub narrativa valoris ducatorum 100. consensum præstitit pensioni ducat. 31. cum pro reliquis 31. reservata esset super ipso Canonicatu resignato ; Cumque Cæsari mediatè in Canonicatu successerit Julius Martinus, qui pensionem solvere nolebat ; Hinc introducta causa *in Rota coram Celso*, datoque dubio, an pensio debeatur, *sub*

die 1. Aprilis 1661. ad favorem pensionarii affirmativa prodiit resolutio, *inter illas Celsi decis. 346.* 2
à qua tamen, factis interim aliquibus probationibus super valore, *sub die 3. Iunii 1663. coram Albergato subrogato*, à decisis recessum fuit ; incertumque est, an causa ulteriorem progressum habuerit ; cum ob sequutam mortem Iulii, successor in Canonicatu, ut frequenter contigit, alios assumpserit defensores.

In his autem disputationibus, Scribentes pro pensionario, quibus adhæsit Rota in prima decisione coram *Celso*, principaliter insistebant in eo fundamento, quod prædecessor, qui consensum pensioni præstitit, juxta modernam cautelam, dixit se benè informatum narrati valoris, assumendo in se suosque successores onus justificandi contrarium, quo casu fundata remanet intentio pensionarii, donec Titularis de contrario doceat, *Gigas de pensionibus quæstio. 44. in principio. Paris. de resignat. lib. 1. quæstion. 8. numero 31. cum sequen.* cum aliis *in dicta decisione 346. Celsi.* 3

Et quamvis Julius tale onus in se non assumpserit, atque esset successor independenter à prædecessore jure suo, adhuc tamen dicti scribentes dicebant, atque in decisione admittitur, quod provisus de beneficio gravato, acceptando provisionem, consensisse censatur oneri pensionis, & cum pensionario quasi contraxisse ex deductis *per Lotter. lib. 1. quæstionib. 39. numero 101. & sequen. Adden. ad Gregor. decision. 57. Merlin. decis. 478. numero 2. & sequen.* 4

Nimiumque ad hujusmodi resolutionem capiendam impulit duplex consideratio, ob quam Rota credidit narrativam esse veram, ac pensionem sustineri ; Primò scilicet, quod hæc pensio soluta fuerat longævo spatio annorum 18. quod magnum est argumentum capacitatis, cum aliàs verisimile non sit, quod illa soluta fuerit si expressus valor non esset verus, ut ponderatur *apud Burrat. decis. 261. num. 6. & per Rotam decis. 186. num. 16. & 17. par. 6. rec. & in Romana pensionis 29. Ianuarii 1646. coram Cerro*, quæ prodiit in dividuo super pensione reservata super alio ejusdem Ecclesiæ Canonicatu, ideoque juxta currentis sæculi morem, tanquam decisio individualis magnam fecit impressionem. 5

Et secundò, quia justificabatur alios Canonicatus ejusdem Ecclesiæ consimilis redditus, eadem, ac majori pensione gravari consuevisse.

Atque his fundamentis, quæ solùm in prima decisione deducuntur, duo alia scribentes pro pensionario addebant ; Primò scilicet, quod ultra fructus, ex quibus Titularis prætendebat probari minorem valorem, addendum esset emolumentum, quod obtinetur ex domo canonicali, quæ venit etiam in fructu seu valore, juxta firmata *in Mediolanen. Canonicatus 4. Februarii 1636. coram Ghislerio, & in alia Mediolanen. Canonicatus S. Nazarii 28. Maii 1658. coram Dunozetto* inter suas *decis. 497.* 6

Et secundò, quod stante dicta circumstantia superiùs considerata, ut isti Canonicatus, in eadem, ac majori summa gravari soleant, ac etiam stante infantili ætate pensionarii de tempore, quo reservatio facta fuit, unde propterea omnis doli suspicio aberat, in omnem eventum, ubi etiam benè concluderetur narratum valorem non esse verum, adhuc locus esse deberet reductioni proportionabiliter, & pro rata, juxta firmata *per Rotam decis. 536. par. 4. rec. tom. 3.* & habetur etiam infra *in Parmen. disc. 12.* Ita enim dicebant concurrere duo requisita *in eadem Parmen.* examinata ; quibus concurrentibus non intrat rigor annullativus in totum, sed potius æquitas moderandi, ac sustinendi pensionem pro rata, ob deficientiam scilicet doli ob infantilem ætatem pensionarii, & ob verisimilem Papæ volun- 7

tatem deductam ex solito gravandi in eadem, ac etiam majori quantitate, ex recepta & frequenti propositione, quod ex stylo desumitur voluntas ad effectum regulandi subreptionem vel defectum intentionis, *Mantic. decis.* 214. cum aliis *per Adden. ad Gregor. decis.* 150.
8 *& saepius.*

His tamen non obstantibus; Scribens pro Julio Titulari, cum sensu etiam veritatis, dicebam pro in-
9 validitate pensionis ob malam expressionem valoris per ascensum respondendum esse, ideoque non placuit dicta prima resolutio innixa regulis seu conclusionibus in suis respectivè casibus veris, non benè tamen ad illam praesentis controversiae applicatis, ideoque advertebam aequivocum consistere in applicatione, quamvis posterior resolutio oovis probationibus magis innixa videatur.

Ad aequivocum autem convincendum advertebam, reflectendum esse ad distinctionem trium diversarum specierum reservationis pensionis, quae per Papam
10 fiant cum narrativa certi valoris; Prima siquidem est illa reservatio, quae per Papam motu proprio fit super Ecclesia vel beneficio vacante, antequam provideatur, vel in actu providendi, sub narrativa valoris, quod sequi solet in beneficiis, in quibus non praecedit processus Consistorialis, & tunc si provisus consensum praestat reservationi, fortius verò si accedit dicta moderna cautela narrandi se informatum, ac assumendi in se suosque successores onus justificationis contrarii, tunc rectè procedunt conclusiones, de quibus in dicta decisione, ut sit onus Titularis impugnare volentis pensionem, probare contrarium, atque interim fundata sit intentio pensionarii; Tum quia in hac specie reservationis non cadit illa praesumpta fraus, quae cadit in infrascripta tertia specie pensionis voluntariae, in qua magis rigorosè proceditur circa valoris justificationem; Tum fortius, quia magna differentia est inter illam reservationem, quae motu proprio fiat super Ecclesia vacante in actu providendi vel antea, & illam quae fiat, approbando solum privatas conventiones; Primò enim casu Papa reservat pro ejus arbitrio, non attendendo, an pensio sit infra vel ultra medietatem, praesertim ubi non agatur de parochialibus; in quibus ad formam Concilii Tridentini reservari solet congrua, cum clausula, *dummodo centum*, cui quandoque etiam derogatur, ut in Cathedralibus, in quibus congruae derogari, frequens moderna praxis docet; In altero autem casu, stylus est moderatè gravandi infra dimidiam, ideoque ab uno ad alterum non benè infertur; Et sic, non ex eo quod alii Canonicatus juxta hanc primam speciem, consimili vel majori pensione gravari consueverint, inferri potest ad voluntatem ità gravandi isto casu reservationis voluntariae beneficio pleno, ob maximam differentiam inter unum & alterum.

Alia species reservationis est illa quae fit occasione resignationis super ipsomet beneficio resignato ad favorem ipsius resignantis, vel alterius in ejus locum
11 subrogari, juxta casum, de quo infra in dicta *Parmen. disc.* 12. & tunc, ubi praesertim agitur cum ipsomet resignatario, non autem cum alio successore independente, ita ut non intrent considerationes, de quibus infra *in Majoricen. regressus disc.* 23. benignè proceditur, atque dicta moderativa aequitas admitti solet, quoties dicta requisita concurrant, juxta *dictam decis.* 536. *par.* 4. *rec. tom.* 3. Et fortè non tam in gratiam & commiserationem pensionarii, à quo dolum abesse constet, quàm in odium resignatarii, nè aliàs detur aditus fraudibus, ita cum hujusmodi malis assertionibus studiosè factis captandi aliena beneficia, ut advertitur in eadem *Parmen. disc.* 12.

Tertia demum est species reservationis voluntariae,
12 quae fiat super beneficio pleno de consensu Titularis in gratiam pensionarii seu tertii; frequentiùs autem fiducialiter juxta casum, de quo *discur. praeced.* ac etiam immediatè sequenti, & aliis proximis, illamque speciem, de qua habetur *decis.* 342. *par.* 4. *rec. tom.* 2. *decis.* 880. *apud Dunozett. repetit. decis.* 43. *post Tondut. de pension. decis.* 55 *post eundem, & in aliis pluries.*

Et nunc in ista specie ob praesumptam fraudem, vel simulationem, quae inesse dicitur, nimium rigorosè proceditur, non solùm circa probationem solutionis omnium terminorum decursorum in vita consentientis per solutionem veram & effectivam, non autem praesomptam, vel fictã resultantẽ à confessione, vel cõpensatione, aut cõfusione actionũ, sive ex dispositione textus *in l. quicumque Cod. de apochis publicis lib.* 11. Sed etiam circa justificationem valoris narrati per ascensum, illoque non verificato in toto, etiamsi in modico, unde falsa deduceretur narrativa, pensio corruit in totum, & non admittitur dicta aequitas moderativa ad proportionem veri valoris, adeo ut in hac specie luceat Beneficialistarum dicterium, ut qui cadit à syllaba, cadat à toto, & consequenter pensio omninò corruat; juxta superiùs allegatas decisiones, in quibus concordantes; Et consequenter cum in hac tertia specie versaremur, clarum remanere videbatur aequivocum applicandi dictas conclusiones percutientes dictas alias species.

Non fuit verò opus formiter examinare punctum, an in casu quo onus probandi incumbat Titulari, oporteat facere illam rigorosam probaoonem, quae desideratur, ubi defectus valoris allegatur per viam ob- 13
jecti, quod scilicet justificari debeat in forma rigorosa cum decennali peraequatione, per quinque scilicet annos antea, & quinque postea, de qua *Gomes. in reg. de valore quaest.* 12. *Lotter. lib.* 1. *quaest.* 43. *numer.* 22. *& sequen. & lib.* 3. *quaest.* 20. *numer.* 89. *& sequen. & sub tit. de Beneficiis disc.* 90. ubi generaliter agitur de materia valoris cum jam in hac facti specie ista probatio ita facta esset, praesertim per libros Capitulares, per quos Canonicatuum valor justificari solet, ut caeteris relatis *Lotter.* 14
dicta quaest. 43. *num.* 9. *& dicto disc.* 90. *de Beneficiis.*

Quo verò ad alterum punctum suprà insinuatum domus Canonicalis, an computanda esset in valore, advertebam procedi pariter cum aequivoco circa applicationem *dictarum decisionum Mediolanen. coram Ghislerio, &* 15
Dunozetto; In hac enim materia recepta est distinctio, per quam benè conciliantur decisiones, quae desuper pro utraque opinione habentur; Aut enim domus est fixè annexa praebendae Canonicali, & rectè venit in valore juxta dictas decisiones; Aut obtinetur ex beneficio antianitatis, & per optionem & facus, juxtà *decis.* 116. *Cavaler. & in dicta Romana pensionis* 30. *Ianuarii* 1646. *coram Cerro*, ac habetur particulariter actum infrà *in Mediolanen. disc.* 15.

Hinc proindè, (ut aliàs frequens est mea dicendi consuetudo) monemur, ac docemur, quàm cautè, & oculatè procedendum sit in deferẽdo decisionibus, aliisque auctoritatibus, praesertim autem Consulentium; Vel quia contrarius fuerit causae exitus, Vel quia cõtineant propositiones in suis casibus veras, non tamen cuicumque casui applicabiles ob facti circumstantias, ad quas principaliter, ac attentè reflectendum est, cum saepius etiam modica diversitas maximam producat alterationem.

Et licèt verè & propriè iste casus non contineat pensionem sine causa ad effectum decreti super vera & effectiva solutione omnium terminorum, ut *disc. praeced.* attamen ad effectum rigorosae probationis valoris ex rationis identitate, idem dicendum est.

VITER-

VITERBIEN. PENSIONIS

Pro FRANCISCO ZOLLA ARCHIPRESBYTERO CATHEDRALIS

Cum HIERONYMO VANNIO.

Responsum pro veritate.

De eadem materia pensionis voluntariæ beneficio pleno reservatæ de consensu possessoris, super ejus nullitate, tam ex defectu valoris, quàm ex altero non solutionis integræ omnium terminorum: Et in specie, an ista solutio probetur per apochas privatas, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De justificationibus necessariis ad substinendam pensionem voluntariam beneficio pleno.*
3 *An primus terminus debeat solvi integer, si ante modicum tempus, quo ipse maturaret, reservatio facta sit.*
4 *Præsumptio resultans* ex l. quicumque *ob solutionem trium ultimorum annorum, vel terminorum an sufficiat.*
5 *Probatio valoris debet esse concludens, & percutere tempus reservationis.*
6 *Ubi solutio probatur per instrumentum publicum numerationis actualis cessat quæstio.*
7 *Non ex eo quod testes recognoscant veritatem scripturæ, probant contenta in ea.*
8 *Probatio solutionis fieri potest etiam per testes.*
9 *An admittantur præsumptiones, & adminicula.*
10 *De forma servanda in impositione census quod probetur, etiam per testes.*
11 *De forma* text. in l. scripturas, *ut ampleatur per æquipollens.*
12 *Rejicitur opinio, ut probatio solutionis debeat fieri præcisè per instrumentum.*

DISCURSUS VII.

1 Timothæus Vannius Archipresbyter Cathedralis,
de anno 1639. consentiit reservationi pensionis
ducat.60. ad favorem Hieronymi nepotis super fructibus
dicti Archipresbyteratus, qui narrati fuerunt in
ducatis 180. Sequuta verò vacatione de anno 1641.
atque noviter proviso renuente solvere pensionem,
introducta causa coram A. C. prodiit sententia absolutoria
Titularis declarans pensionem invalidam, à
qua pensionarius appellavit, & commisit causam in Rota,
ubi diù pendet indecisa; Cumque nuper de dicto
Archipresbyteratu provisus esset Franciscus, atque
pensionarius à longo somno excitatus periisset in Rota
litteras remissoriales pro faciendis probationibus.
Hinc Titularis desuper consilium pro veritate petiit,
ad effectum deliberandi an litem substinere, vel
potiùs aliquam honestam concordiam amplecti deberet.

Respondi quod hodie hujusmodi quæstiones non
sunt amplius juris, sed nudi facti, an scilicet probationes
bené concludant necne, tam circa justificationem
2 nem valoris narrati, quàm circa alteram justificationem,
veræ, ac effectivæ solutionis omnium terminorum
decursorum tempore possessionis illius beneficiati,
qui voluntariè pensioni consensum præstitit, ex iis
quæ habentur cæteris relatis *decis.* 306. *par.* 10. *rec.*
decis. 880. *coram Dunozetto*, & in aliis de quibus *in*
discur. præcedentibus & sequentibus, Barbos. voto 5. *Tondut. de pension. cap.* 3.
Adeo ut videantur hodie principia,
sine auctoritatibus præsupponenda, ut scilicet, non
justificato integro valore narrato per ascensum de tempore
reservationis, pensio corruat in totum, neque
intret æquitativa moderatio, seu reductio, quamvis falsa
narrativa esset in modico; Ac pariter corruat, si de
vera & effectiva solutione, mediante pecunia numerata
omnium terminorum non doceatur.

Adeò ut si pensio reservata esset de tempore proximo
maturationi primi termini in litteris Apostolicis 3
præfiniti, atque Titularis non solvisset illum integrum,
sed solùm ratam pro tempore intermedio,
adhuc dictum fuit non esse satisfactum decreto in eadem
reservatione contento, quia integer terminus erat
solvendus, *Rot. decis.* 620. *par.*4. *rec. tom.*3. *Barbos. dict.*
vot. 5. & reassumit *Tondut. de pension. dicto cap.* 3. Ubi
etiam examinat quæstionem, an constitu de vera, &
effectiva solutione trium ultimorum terminorum, 4
intret necnè præsumptio resultans ex dispositione
textus *in l. quicumque, Cod. de apochis publicis lib.* 11.
atque deciditur negativè, quoniam in materia odiosa,
& de fraude suspecta, in qua habetur decretum
speciale præscribens formam præcisam, non admittitur
præsumptio; Licèt ipse procedat cum requisitis
generalibus, quæ desiderantur pro verificatione
dict. l. quicumque, non examinando particularem
rationem hujus decreti; Cumque adhuc occasio non
dederit id disputare, ideò judicium reservatur,
benè tamen id servire posset pro uno ex adminiculis.

Applicando autem ad rem, quatenus pertinet
ad primum caput nullitatis ex defectu valoris; Dixi
nullum judicium dari posse, nisi præcedant probationes
per ipsum pensionarium actorem faciendæ, quibus
deinde factis ac visis, dari potest judicium, an bene
concludant, necnè de tẽpore reservationis, quod præ- 5
cisè percutere debent juxtà *dec.*123. *Merlin. & passim.*

Quo verò ad alteram nullitatem resultantem
à non justificatione solutionis omnium terminorum;
illa primi termini maturati de mense Martii
1640. benè justificabatur per instrumentum publicum, 6
continens numerationem veram & realem
factam coram ipsis Notario, & testibus, adeò ut
adimpleta videretur sine dubio dicta forma, eo modo
quo illa adimpletur in creatione censuum juxta formam
præscriptam per Constitutionem *Pii V.* super forma
creandi census, & admittitur apud omnes allegatos.

Difficultas verò cadebat super solutione reliquorum
duorum terminorum, qui maturaverant
in mensibus Septembris, & Martii successivè,
quoniam solutiones erant per apochas privatas à
duobus testibus subscriptas, in quibus apochis,
narrabatur eadem forma solutionis in præsentia
testium; verùm dixi id non sufficere, nisi testes formiter
examinarentur, qui nullam patiendo exceptionẽ,
tam in legitimo examine, quàm in persona, & dicto, benè
concluderent de ipsa vera & reali solutione coram
eis facta, adeò ut non sufficiat, quod recognoscant apo- 7
cham, ac dicãt veram esse eorum subscriptionem, quoniam
ita verificare dicuntur veritatem scripturæ, non
autem veritatem contentorum in ea, & consequenter
semper remanet confessio, quæ non sufficit.

Quatenus verò testes (nullam ut suprà exceptionem
patientes,) benè concluderent, tunc dixi,
quod eis deferendum esset; quoniam necesse non est
hujusmodi solutionem justificari per scripturam præci- 8
sè, sed sequi potest etiam per testes, ut firmatur *apud*
*Merlin. decis.*867.*n.*11. *& in Parmen. pensionis* 23. *Martii*
1640. *coram Coccino*, quæ reputatur in materia magistralis.

Quinimò apud *Dunozett. decis.* 859. *numer.* 9. admittuntur
etiam adminicula, & præsumptiones,

9 licèt incidenter ad effectum, ut in possessorio respondendum esset pro pensionario, com in eo judicio non quæratur de justitia, vel injustitia, neqoe exceptio nullatis illud retardet, levioresque probationes admittantur, dum sufficit probabilitas magis perfectæ, & concludentis probationis in alio judicio petitorij; Verùm in eadem causa postea disputata in petitoriu, pro annullatione responsum fuit, sed quidquid fit de casu probationis præsumptivæ, seù adminiculativæ, ea eo quod in hac materia non admittitur fictio; quando concurrant duo testes, regulariter cessante relevanti exceptione habiles ad concludendam perfectam probationem, vel si aliquas exceptiones patiuntur, illæ suppletæ remaneant, vel a numero, vel ab adminiculis, tunc non videtur dubitandum quod sufficiant, dum nullibi statutum est requiri scripturam, vel aliam speciem præcisæ probationis, dum etiam in dicta forma per Constitutionem Pianam præscripta
10 in creatione censuum, quamvis eadem Constitutio enunciet numerationem faciendam coram Notario, & testibus, unde propterea aliqui crediderunt, necessarium esse instrumentum publicum, verius tamen est contrarium, scilicet justificari per testes, aliasque species probationis, ut in sua materia *sub tit. de censibus*, atque licet per *text. in l. scripturas, Cod. qui potior. in pign. habeantur*, præscribatur numerus trium
11 testium, certas qualitates habere debentium, unde propterea aliqui credant illam esse formam præcisam, attamen magis receptum est, esse formam probatoriam, unde sufficiat æquipollens, ut pluries in sua materia *sub tit. de credito*.

Et licet *Barbos. dicto voto 5. num. 50.* dicat, solutiones probari non posse, nisi per publica instrumenta, in quibus dicatur eas verè factas esse coram ipsis Notario & testibus; attamen in hoc æquivocat, quo-
12 niam decisiones quas ipse allegat dicunt quidem, quod non sufficiant confessiones & quietantiæ quamvis per instrumentum publicum, in quo coram Notario, & testibus dicatur, quod verè, ac per effectivam numerationem pecuniæ solutio facta sit, quia semper est confessio, juxta ea, quæ pariter habemus circa dictam formam pecuniæ numeratæ in contractu censuali, non autem quod si forma præcisa, adeò ut per testes, aliasque species probationis id justificari non valeat, ut etiam pro absoluto habitum fuit *in Lucana pensionis 15. Februarij 1669. Priolo, de qua disc. seq.* dum concessa fuit remissoria ad faciendam istam probationem per testes, quod utique fatuum fuisset, nisi hæc species probationis relevaret, ideoque concludebam totum pendere ex facto, ejusque probatione.

LUCANA PENSIONIS.

Pro ANDREA PIEROTTO

Cum DOMINICO SCANABECCO.

Casus decisus per Rotam pro Dominico, & pendet.

De eadem materia pensionis voluntariæ servatæ beneficio pleno, tam circa probationem solutionis terminorum; quàm circa justificationem narrati valoris; & in specie, an obstet non solutum esse ultimum terminum maturatum de tempore proximo vacationi beneficii per mortem naturalem vel civilem possessoris pensioni consentientis, qui nullos perceperat fructus, & circa valorem, an & de quibus incertis habenda sit ratio.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *Quo probatio veræ solutionis pensionis voluntariæ fiat per testes.*
4 *An debeat doceri de solutione illius termini, in quo non sint percepti fructus, sive sit primus, sive ultimus.*
5 *In pensione voluntaria debet benè justificari totus valor de tempore reservationis, alias pensio corruit in totum.*
6 *De differentia valoris ad effectum congruæ, & ad effectum nullitatis pensionis.*
7 *Quod pretia fructuum habentur per publicas tabellas.*
8 *Quod incerta non veniant in valore.*
9 *Declaratur, & in quibus incertis id procedat.*

DISCURSUS VIII.

De consensu possessoris Ecclesiæ parochialis S. Mariæ ad Colles, cujus valor narratus fuit in ducatis 520. reservata fuit pensio ducat. sexdecim ad favorem Andreæ, cum clausula, *dummodo remaneant centum pro Rectore*; 1
Cùmque sequuta dictæ parochialis vacatione, successor, juxta solitum, pensionem solvere recusaret, hine post litem habitam in partibus, introducta causa in *Rota coram Priolo, sub die 13. Aprilis 1668.* Titulari solùm informante, in contumaciam pensionarii, prodiit resolutio super nullitate pensionis ex defectu utriusque requisiti ad eam 2
substinendam necessarij, justificationis scilicet narrati valoris de tempore reservationis, ac alterius justificationis veræ & effectivæ solutionis omnium terminorum, qua decisióne edita, pensionarius cum formali disputatione, ac prævia decisione *sub die 15. Februarij 1669.* remissoriam obtinuit ad justificandum utrumque, factisque probationibus, ac assumpta disputatione coram eodem, super dubio, an esset standum, vel recedendum à decisis, eoque proposito *sub die Junij 1670.* ad supplicationem Titularis non informantis, dilata fuit resolutio.

In hac igitur disputatione, in qua solùm ego scribebam pro Andrea pensionario, distinguendo causam in dictas duas inspectiones, unam scil. super justificatione solutionis omniom terminorum, & alteram super justificatione valoris; quatenus pertinet ad primam, probatio bene per testes contestes de loco & tempore præciso concludebatur de visu numerationis pecuniæ coram eis sequutæ, specificando etiam 3
monetæ qualitatem, istamque speciem probationis in proposito sufficere, habetur *disc. proxime praced.* ubi concordantes.

Difficultas autem residebat in ultimo termino maturato de mense Junij 1652. in quo sequuta fuit mors Titularis, ad modicos tamen dies post dicti termini maturationem, quando nullus fructus recollectæ illius anni adhuc perceperat, an scilicet deficientia solutionis istius termini causaret nullitatem ob non adimpletum decretum in ipsa reservatione contentum.

Pro negativa, quod scilicet iste defectus attendi non deberet, ponderabam *decis. 478. Merlini* repetit tam *dec. 26.* post alterum *Merlin. de pignor.* & advertitur etiam supra *in Comen. disc. 5.* in qua decisiono firmatur, quod si Titularis, qui voluntarie pensione 4
consensum præstitit, ad breve tempus, antequam aliquis pensionis terminus maturet, per mortem naturalem, vel civilem, desinat esse possessor beneficij, nihil refert, quod ipse nullam pensionis solutionem fecerit, quoniam cessat ratio, cui decretum innixum est, fraudis sc. seù collusionis quod consentiens pensioni nullum incommodum sit passurus, sed solùm fiat ad supplantandum successorem, sive ad inducendam quamdam speciem indirectæ successionis in beneficio, si non in totum ac præcisè, saltem in parte, & per æquipollens, & quæ fraudis præsumptio

fortiùs

fortiùs urget, quando concurrit arcta sanguinis conjunctio, ut advertitur apud *Merl. dec. 123. n. 5.* & in aliis, *apud Adden. ad Burat. de. is. 156. Barbos. voto 5. Tondut. de pension. cap. 3. & communiter*: Dum enim constat quinque terminos præcedentes verè, & realiter statutis temporibus esse solutos, ità cessat dicta præsumptio, sed potius intrare videtur altera continuationis, si Titularis vixisset, cum fructibus, quorum perceptio in dies imminebat.

Adhuc tamen difficultatem mihi inferebant firmata *per Rotam decis. 620. par. 4. rec. tom. 3.* quam decisionem reassumit *Tondut. dict. cap. 3. num. 16.* quod scilicet si primos terminus maturasset ad paucos dies post sequutam reservationem, & sic inceptum annum pensionarium, ità ut intrare posset eadem ratio non perceptionis fructuum illius anni, adhuc tamen, si ille terminus non solvatur, satisfactum non est decreto, quamvis constaret de vera & effectiva solutione plurium terminorum subsequentium, quinimò etiamsi soluta sit rata illorum dierum, qui decurrerunt inter reservationem & terminum; Et quamvis videatur nimius rigor, attamen ob dictas auctoritates absque eo quod aliæ adsint in contrarium suberat occasio timendi.

Quo verò ad alterum punctum valoris; decisio ut suprà, una tantùm parte informante edita, atten-
5 dendo Titularis justificationes juxtà fructuum valorem præsentem non ascendentem ad dictam summam narratam scutorum 120. procedit cum recepta conclusione, de qua *apud Merl. dicta decis. 123.* ac pluries *in discursibus præcedentibus*, quod non justificato benè.; & concludenter integro valore narrato per ascensum, gratia corruit in totum, quamvis deficientia esset in modico, cum in hujusmodi nimium odibili, ac suspecta specie pensionis voluntariæ admittatur æquitativa reductio ad proportionem, sed procedatur cum omnimodo rigore, ut qui cadit à syllaba cadat à toto.

Consequens est verum, sed antecedens continet fallaciam, quam convinci observabam ex plerisque auctoritatibus, & decisionibus in ipsa deductis, procedentibus cum præsupposito valoris de præsenti, sed in terminis diversis, ad effectum scilicet moderationis resul-
6 tantis à dicta clausula, *dummodò centum pro Rectore*, ad quem effectum attenditur etiam temporum variatio, ac subsequuta diminutio, adeò ut non sufficiat, quod de tempore reservationis valor esset major, si deinde aliquibus annis efficeretur minor, quoniam cum ista sit congrua assignata pro alimentis, attendi debent singuli anni, in quibus illa percipiuntur.

Id autem non influit ad nullitatem pensionis, cum ad hunc effectum attendendum veniat tempus reservationis, tam pro, quàm contra pensionarium, quoniam si de tempore reservationis valor erat minor, deinde verò efficiatur major, ex supervento fructuum augmento, vel, ut frequentius contingit, ex alterato frugum pretio, non per hoc pensio revalidatur, ita econversò ex regula, *secundum naturam* &c. ut ita distinguendo inter unum effectum & alterum, cæteris relatis habetur *decis. 187. n. 24. & 25. par. 11. rec.* atque dictos terminos congruæ percutiunt deducta *apud Lotter. lib. 1. quæst. 38. num. 69. & 70.* ac alii in hujus causæ decisione allegati; licèt enim ubi non remanet congrua expressè reservata, attento valore de tempore præsenti, in aliquibus decisionibus adhiberi soleat terminus annullationis pensionis; attamen id dicitur per quemdam improprium modum loquendi spectato effectu, quia scilicet pensionarius pro eo tempore nihil prætendere potest, non autem quod gratia annulletur, sed benè remanet spes quod valor redeat ad primævum statum, ac etiam majorem, undè propterea, detracta congrua Rectoris, possit Titularis, non solùm obtinere terminos currentes, sed etiam satisfieri in parte de decursis, pro quibus

extra controversiam est, etiam fructus futuros affectos esse, ut infra *in Melphien. disc. 19.* & in aliis, ideoque magna differentia est inter omnimodam annullationem, ac temporaneam seù accidentalem moderationem.

Valor autem de tempore reservationis benè pro-
bari videbatur, non dum per testes, sed etiam per tabellas Episcopatus, & cujusdam conspicui, benè administrati Hospitalis, in quibus distinctè victualium & frugum pretia juxta singola tempora denotata sunt, ideoque ex eis probationem resultare firmatur *apud Seraph. decis. 1245. num. 8. apud Peniam decis. 1261. num. 3. apud Burat. decis. 921. n. 7. decis. 467. n. 8. cum seq. apud Post. de man. decis. 223. num. 8. par 11. rec.* & in aliis.

Prætendebat Titularis quod in valore calcolari non deberet quoddam columbarium positum in prædio, minusque emolumenta funeralium, & anniver-
sariorum, aliarumque functionum, quasi quod hæc 8
essent incerta, quæ non veniunt in valore, juxta celebre *cons. 118. Oldradi* passim receptum ex deductis *sub tit. de beneficiis disc. 90.* ubi de materia valoris, ac etiam *in Lucana Prioratus sub tit. de Iurepatronatus disc. 10.* & frequenter.

Verùm in hoc (etiam cum sensu veritatis) dicebam improbabilem esse Titularis prætensionem, quoniam respectu columbarii, illud est prædium fixum Ecclesiæ, unde propterea nulla subest ratio, cur ejus fructus & emolumenta non veniant in valore: Et quamvis diceretur quod id pendeat ab incertitudine columbarum, quæ juxta singulorum annorum contingentias obtineantur; Non exinde tamen resultat esse fructum incertum, dum in omnibus aliis fructibus, ob sterilitatem vel alia accidentia, eadem incertitudo cadere potest, atque in plerisque partibus redditus beneficiorum, & Ecclesiarum, vel in totum, vel pro notabili parte consistit in majori, vel minori in certo transitu avium, ut ex adagio dici solet de Episcopo Capritano, quod ejus redditus pendent à transitu coturnicum, ideoque attenditur experientia plurium annorum, quorum peræquatio ita fructum certum etiam ex incertis constituere dicuntur, dum etiam arrendatarium seù conductorem, ita ementem incertam aleam invenirent juxta celebrem doctrinam *Anchar. in Clem. unic. num. 4. de concess. præb.* ubi de oblationibus fieri solitis in Ecclesiis S. Antonii Venetiarum, & S. Mariæ de Florentia; & sequuntur cæteri, de quibus *Lotter. lib. 1. q. 42. numer. 63. Rot. decis. 222. num. 7. par. 11. rec.* Multaque habemus vectigalia seù pedagia, quæ singulis annis vel temporibus locantur, seù, ut vulgò dicitur, arrendantur pro magna pensione, quæ solvitur pro emptione incertæ aleæ transitus mercium & animalium à plurium annorum experimento certificatæ juxta exemplum positum per *Bart.* de animalibus venientibus ab Apulia, & transeuntibus per pontem Perusii, ex frequenter deductis *sub tit. de Regal. ad materiam vectigalium.*

Quo verò ad alia emolumenta funerum, & anniversariorum, aliarumque Ecclesiasticarum functionum; deducebam eamdem distinctionem, quæ licèt ad aliud propositum habetur *in dicta Lucana Prioratus sub tit. de Iurepatronatus disc. 10.* quod scilicet Alia sunt emolumenta, quæ proveniant à merè voluntaria devotione populi, qui potest eas functiones non facere, vel faciendo non invitare beneficiatum, qui proindè emolumentum principaliter obtineat ratione laboris personalis, & in his benè dicitur, quod tanquam incerta non veniunt in fructu seù valore; Alia verò sunt emolumenta debita ratione beneficii seù juris parochialis, quod vicissitudinariam continet necessitatem inter parochum & parochianos ratione funerum seù exequiarum, seù baptismatum & matrimoniorum, aliorum-

que Sacramentorum, & tunc, quia pernecesse nascimur ac morimur, & matrimonia contrahimus, uliaque Sacramenta, & divina percipere debemus à parocho, cujus interventus est necessarius, idcircò id veoit in fructu *juxta decisionem Maurianen. pensionis 13. Junij 1625. coram Pirovano*, quæ seputatur in materia magistrali, & cum qua procedit *Lotter. lib. 1. quæst. 42. num. 63. cum sequen.* ubi da quarta funerali cum aliis *disc. 90. sub tit. de beneficiis*, ubi da materia valotis etiam ad effectum peosionis; Ad quod comprobandum deducebam casum, de quo agitur *sub tit. de Parochis disc.* 28. Ecclesiæ S. Joannis majoris Neapolis, quod ejus Abbatia, seù Rectoris notabilis redditus, Cardinali commendari solita, & duodecim hebdomedariarus etiam notabili pensione gravari soliti, & in titulum provisi, totum penè redditum habent ex emolumentis exequiarum seù funerum, non per hoc ramen sunt incerta, cum ratione juris parochialis, eorum convocatio sit necessaria.

ARIMINEN. PENSIONIS

Inter SACCHETTOS ET VAINOS.

Votum seu discursus arbitramentalis.

De eadem materia pensionis voluntariæ beneficio pleno super necessitate sulvendi veram solutionem oionium terminorum, an hæc probatio resultet ab observautia 30. annorum.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Pensionarius super fructibus beneficij præfertur creditoribus beneficiati, & num. 5.*
3 *De materia cessionis commoditatis.*
4 *De prælatione habentis assensum adversus creditores anteriores in locis non existentibus in commercio.*
5 *De eadem conclusione, de qua num. 2.*
6 *Quod in pensione voluntaria debeat constare de vera & effectiva solutione omnium terminorum.*
7 *Gratia observata per annos 30. non eges justificatione, & dantur similia.*
8 *De adminiculis comprobantibus præsumptionem resultantem à longissima observantia.*
9 *Iannenses præsumuntur industriosi.*

DISCURSUS IX.

1 REServata de anno 1609. pensione voluntaria scutorum 300. ad favorem Georgij Ludovici Blanchetti super Abbatia Savignani de consensu Cardinalis Blanchetti patrui, & possessoris, atque seqouta ejusdem Abbatiæ vacatione de anno 1612. renuit Cardinalis Rivarola de illa provisus, ad aliquod tempus dictam pensionem solvere, sed habita aliqua extrajudiciali amicabili discussione, agnoscendo se debitorem, de anno 1614. solvit quinque terminos, ac successivè continuarunt in solutione, tam dictus Titularis usque ad annum 1626. quàm Cardinalis, & Abbas Magalottus successores usque ad annum 1655. partim dicto Blanchetto pensionario, & partim Vaino ejusdem pensionis commoditatis cessionario; Cessata verò dicta pensione per obitum Blanchetti, cum dictos Abbas Magalotius Titularis remaneret aliquorum terminorum debitor, atque Vainus cessionarius, seù ejus filij & hæredes curarent satisfieri super ejusdem Abbatiæ fructibus sequestratis ad instantiam illorum de Sacchettis creditorum ejusdem Titularis; Hinc orta inter eos super anterioritate vel potioritate controversia, concorditer meum votum desuper petierunt, duabus desuper cadentibus quæstionibus; Prima scilicet anterioritatis, stante quod creditum dictorum de Sacchettis contractum erat priusquam maturarent termini, de quibus erat controversia; Et secundo super nullitate pensionis voluntariæ beneficio pleno, stante quod non constabat de vera & effectiva solutione omnium terminorum facta per dictum Cardinalem Blanchettum, qui pensioni consenserat pro tempore quo vixit.

Quatenus pertinet ad primam quæstionem, Respondi, quod supposita validitate pensionis, extra controversiam erat, pensionarii potioritas dum agebatur do concursu super fructibus beneficii gravati, qui pro terminis etiam decursis affecti sunt pensionario adversus omnes Titularis creditores quantumvis anteriores & privilegiatos, ut in specie de concursu pensionarii cum aliis Titularis creditoribus cæteris relatis probat *Salgad. in labyr. p. 1. c. 42.* ex ea clara ratione, quod ipse haber affectos hos fructus ex dispositione Papæ, & sic per quamdam speciem hypothecæ, vel alterius similis juris, super ipso beneficio & causa
2 productiva fructuum; Et conversò autem alii creditores beneficiati nullum jus habent super eodem beneficio ejusque fructibus, adhuc non separatis, super quibus eatenus aliorum creditorum beneficiati ex causa indifferenti jus competit, atque hypotheca cadit, quatenus jam separati à causa productiva effecti sint de patrimonio beneficiati tanquam bona privata & laicalia? Et ob quam rationem, ipsum jus exigendi pensionem non est in commercio sine beneplacito Apostolico, sine quo in commercio commoditas tanquam nudi facti super ipsis fructibus ab ejus causa productiva separatis, & non prius, ex iis quæ ad hanc matariam cessionis commoditatis pensionis habentur infra pluries, præsertim *in Albanen. disc.* 68. 3
Et generaliter, in feudo, emphyteusi, ac bonis fideicommissi vel majoratus, ac aliis alienari prohibitis, atque io commercio non existentibus habetur *sub tit. de feudis disc.* 61. & 62. & sub altero *de emphyteusi disc.* 44. ac etiam *sub tit. de dote disc.* 146. & *sequen.*

Ideoque sicuti creditores feudatarii, vel emphyteutæ, cum assensu domini hypothecatam habentes ipsam rem feudalem, vel emphyteuticam, sine dubio vincunt alios creditores sine assensu quantumvis anteriores & hypothecarios, quoniam respectu hujusmodi bonorum sub eorum hypotheca non cadentium, habentur tanquam puri chirographarii, sic à pari; Ad quod confe- 4
runt ea quæ plenè habentur *eodem tit. de feudis ad materiam Bullæ Baronum disc.* 78. super potioritate eorum quibus jure speciali legis vel Principis affecta sunt bona fideicommissi vel majoratus, adversus eos, qui nullum jus super dictis bonis habentes, ad illa concurrunt ex beneficio Bullæ Baronum; Ac etiam ad rem faciunt, quæ pluries habentur *sub tit. de Regal.* circa potioritatem creditorum habentium reservationem decreti super officiis venalibus adversus alius creditores illo carentes, cum similibus.

Quodque pensionario, tanquam per speciem hypothecæ, affecti sint fructus Ecclesiæ gravatæ cum ordine seù prioritate temporis, adeò ut intret regula, *qui prior*, non solùm adversus alios creditores indifferentes beneficiati, quorum respectu casus est indubitatus, prætetquam ubi agatur de fructibus jam à solo separatis & confusis cum reliquo debitoris patrimonio, sive ubi 5
concursus esset super eorum pretio, quod cessante aliqua ex limitationibus (juxta regulam) non succederet loco rei adinstar eorum, quæ habentur *sub tit. de emphyteusi disc.* 58. sed etiam idem ordo intrat inter ipsosmet pensionarius, ut anteriores vincant posteriores, juxtà *decis. 999. Dunozetti*, cum aliis infra *in Melphien. & in Romana, seù Hispana disc.* 19. & 20.

Quo

Quo verò ad alterum punctum seù quæstionem nullitatis pensionis ob non justificatam solutionem veram & realem omnium terminorum decursorum de tempore Titularis, qui pensioni consensum præsti-
6 tit, dicti in puncto juris, extra controversiam esse, ut hoc non probato ex parte pensionatii, corrueret pensio, & consequenter cessaret creditum ob expressum decretum annullativum in eadem reservatione contentum, ex deductis per *Cavaler. decis. 569. decis. 342. 546. & 620. par. 4. rec. tom. 2. & 3. decis. 524. par. 5. decis. 306. par. 10. apud Dunozett. decis. 880.* cum aliis *per Barbos. voto 5. Tondut. de pension. cap. 3. & pluries in præcedentibus.*

Verùm, quia agebatur de facto antiquo mortuis omnibus informatis, atque concurrebat diuturna continuata solutio per tres successores spatio annorum 10. & ultra, juxta præmissam facti seriem, hinc proinde in voto desuper edito, seu verius in motivis quæ partibus ad veritatem indagandam communicavi, credebam pro pensionario respondendum videri.

Quàmvis enim pariter receptum sit, juxta præmissas auctoritates, ac pluries in præcedentibus quod in ista materia non admittitur ficta vel præsumpta probatio resultans à confessionibus & quietantiis, vel compensatione seu confusione actionum cum similibus, neque adhibita exacta diligentia per utriusque partis Advocatos, reperta esset auctoritas, quæ descenderet ad hos terminos speciales; adhuc tamen credebam quod longissima tricennalis observantia sufficeret ad hujusmodi probationem.

Ad quod probandum ponderabam conclusionem, quam habemus in his specialibus terminis justificationis gratiæ incumbentis pensionario, quamvis in possessione existenti, in judicio negatorio intentato per Titularem, quod ista observantia sufficit ad justificationem, quoniam gratia diù observata præsumitur justifi-
7 cata ex deductis *per Lotter. lib. 1. quæst. 38. num. 121 Gregor. & Adden decis. 57. & 431. Buratt. & Adden. decis. 296. Cotronen. pensionis 24. Ianuarij 1646. Verospio*; Et in specie hujusmodi pensionis voluntariæ, quamvis incidenter atticulo non discusso *Buratt. d. decis. 759. num. 7.*

Et secundo ponderabam ea quæ habemus *sub tit. de alien. disc.* 1. de beneplacito præsumpto in alienationibus bonorum Ecclesiæ resultante à tricennali observantia attentis juris communis regulis, quoties non obstet moderna Constitutio *Urb. VIII.* Et tamen isto casu concurrit positiva resistentia juris etiam cum decreto irritanti contento *in extravag. ambitiosæ*, quoniam hæc species probationis quamvis præsumpta habenda videtur pro vera, quoties contraria probatione vel efficacioribus præsumptionibus non elidatur.

Fortiùs verò in hac facti specie ob alia adminicula, unde propterea probatio non desumebatur tantùm ex observantia; Primum etenim vehemens adminiculum,
8 resultabat à qualitate dicti Cardinalis Blanchetti periti J.C. prius Rotæ Auditoris, ut plures ejus decisiones ostendunt, Cum enim istud sit juris principium notorium in Curia, prorsus improbabile est, quod obtinendo à Pontifice hujusmodi gratiam specialem, ut nepotem provideret, voluisset deinde ita illam reddere inutilem cum hac negligentia; Et secundò fortius ob qualitatem successoris in dicta Abbatia, pariter J. C. cui hæc benè innotescebant, qui de facto difficultatem promoverat, renuendo solvere per quinque terminos, quos deinde agnita veritate solvit contra omnem verisimilitudinem, quando verè & realiter tunc de tempore recenti istud requisitum non fuisset benè justificatum, cum ultra peritiam in jure in eodem concurreret industria & peritia naturalis, quæ præsertim in Italia super omnes præsumitur in illis de patria, de qua ipse erat, ex deductis *per Rovit. consil. 103. num. 10. lib. 2. Rot. Genuen. decis. 149. n. 9. & 10. Rot. Romana apud Dunozett. dec. 962. n. 7.* Ac etiam Cardinalis Magalottus nationis pariter industris & sagacis, Pontifici nimium gratus ac Secretarius Status, in hujusmodi oneris solutione non continuasset, nisi agnovisset hanc veritatem; Alia etiam juris propositione suffragantem, quod in antiquis minores seu leviores probationes ob difficultatem admittuntur; Ideoque ex his omnibus credebam, quod ita dicto decreto satisfactum remaneret.

NUCERINA PENSIONIS

Pro VINCENTIO FRANCONO

Cum EPISCOPO.

Casus disputatus coram Datario, & sopitus per concordiam.

De eadem materia pensionis voluntariæ, in quo differat ab aliis speciebus circa perfectionem gratiæ resultantem à consensu Titularis; Et in specie reservationis factæ ad favorem ejus qui in supplicatione narratur clericus, de tempore quo non erat, an sufficiat eum esse talem de tempore præstiti consensus.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De probatione identitatis personæ remissivè.*
3 *Error in nomine non vitiat gratiam.*
4 *De incerta persona hæredis institutæ in testamento remissivè.*
5 *Laici & infantes sunt capaces pensionis.*
6 *De stylo Curiæ non solet reservari, nisi clericis, vel sub conditione clericatus.*
7 *Quod mala expressio ætatis absque dolo non præjudicet.*
8 *Quod non soleat reservari pensio, nisi clerico ut supra.*
9 *Requiritur clericatus de tempore gratiæ, & non sufficit quod superveniat.*
10 *Procedit ubi agitur de pensione reservata beneficio vacante.*
11 *Etiamsi non sint expedita litteræ.*
12 *Secus beneficio pleno, qui attenditur tempus præstiti consensus, & de differentia inter unam & aliam speciem consensus.*
13 *Papa potest reservare pensionem super beneficio pleno, sed non solet sine consensu Titularis.*
14 *Qualitas clericatus necessaria est de tempore, quo gratia perficitur.*
15 *In specie pensionis reservatæ ad nominationem Regis, ut sufficiat habilitas tempore nominationis.*
16 *De abusu circa doctrinas punctuales.*
17 *Quod soleat reservari pensio laico sub conditione futuri clericatus.*

DISCURSUS X.

POstquam Hypolitus Franconus Episcopus Nucerinus, de proprio, cum anticipata solutione aliquo- 1
rum terminorum, Apostolica auctoritate extinxit pensionem scutorum 200. qua Ecclesia gravata erat, obtinuit ab *Urbano VIII.* consimilem reservari ad favorem Antonij Vincentij nepotis, qui suplicatione signata *sub die 27. Iunij 1644.* asserebatur clericus in decimo ætatis anno constitutus, cum tamen neutram qualitatem haberet, expeditisque litteris ab Innocentio successore in forma *rationi congruit*, consensus dicti Episcopi præstitus fuit *sub die 18. Martij 1645.* de quo tempore pensionarius utramque qualitatem prædictam habebat, dum

interim clericatum susceperat, ac decimum ætatis annum ingressus fuerat; Defuncto autem dicto Hypolito de anno 1653. atque immediato successore continuante in solutione dictæ pensionis; cum alter successor mediatus eam solvere renueret, introducta lite coram A. C., pensionarius obtinuit manuteneri in quasi possessiona exigendi, commissaque causa in Rota cum clausula, *sine prejudicio mandati de manutenendo*, deventum est ad honestam concordiam, super cujus revalidatione seu confirmatione, officiales Datariæ difficultatem habebant, quasi quod militante nullitate, esset concedare novam reservationem pensionis: Unde propterea magis cum dictis officialibus, quàm cum Episcopo, coram Datario disputatum fuit de illis nullitatibus, quas etiam Episcopus coram A. C., & in Signatura incidenter occasione dicti judicij possessori deduxerat, adhuc tamen concordia revalidata fuit.

Ex pluribus autem dicta pensio nullà prætendebatur; Primò ob non benè justificatam veram & effectivam solutionem omnium terminorum in vita dicti Episcopi qui consensum præstitit, Secundò circa identitatem personæ, stante quod Episcopus quatuor habebat nepotes, quibus omnibus ex particulari devotione, alteri diverso nomini, illud Antonij adjecit, unde cum eorum primogenitus, (qui Antonius simpliciter nuncupatur) esset uxorates ità dicebatur pensionem cessàsse, utpotè huic reservatam; Tertiò ob falsam expressionem ætatis: Et quartò ob aliam falsam expressionem clericatus, quo pensionarius de tempore signatæ applicationis carebat.

Primum objectum tollebatur ex solo facto, ex quo
2 pariter alterum circa identitatem personæ, dum adjectum erat nomen Vincentij, quod alteri non conveniebat, pluresque aliæ concurrebant circumstantiæ identitatem certificantes; Ad quod deducebam scribens pro pensionario ea quæ circa hanc materiam identitatis personæ deducta habentur in curioso casu, de quo *sub tit. de fideicommissi disc.* 193. Addendo in
3 specialibus terminis beneficialibus conclusionem, de qua *Lotter. lib. 3. quæst.* 34. *n.* 20. *&* 21. *& Rot. decis.* 146. *par.* 4. *divers.* quod scilicet error in nomine vel cognomine non vitiet gratiam, neque illi præjudicat, si aliàs de identitate seu certitudine personæ constat; Ad quod
4 confere pariter dicebam ea quæ habentur *in Cathacen sub tit. de testam* in qua prodierunt *decis.* 310. *&* 350. *par.* 10. *rec.* super certitudine scripti hæredis ex præsumptionibus, & adminiculis desumpta, quamvis vocabulum, quo testator usus est, incertam redderet hæredis personam, unde propterea facile fuit hæc duo objecta superare.

Prout pariter facilè fuit superara tertium circa narratam ætatem; Tùm ob responsionem, de qoa infra, super quarto objecto clericatus; Tùm etiam quia hæc narrativa non continebat aliquam substantialem circumstātiā quæ faciliorem vel respectivè difficiliorem
5 reddere potuisset Papam in concessione gratiæ, unde resultaret surreptio vel defectus intentionis, quoniam cùm pensio sit quid merè temporale super fructibus absque aliqua participatione juris spiritualis, vel administrationis Ecclesiæ, hinc de jure sunt illius capaces etiam laici & infantes, juxta decisiones relatas per *Gratian. discept.* 508. *n.* 17. *Buratt. & Add. decis.* 53. *n.* 5. Quia tamen de stylo Curiæ illa reservari non solet, nisi
6 clerico seu laico, si & postquam clericali caractere insignitus fuerit, ut advertitur infra *in Beneventana discur.* 46. & in aliis ibi proximis, occasione agendi de extinctione pensionis ob militiam vel matrimonium; clericatus autem regulariter non obtinetur ante septimum annum, hinc proinde ista solòm ætas considerabilis est, & consequenter ea expietas nil referebat, an pensionarius magis in nono quàm decimo anno constitutus esset, unde fuit potius error expeditoris absqua aliquo dolo, cujus incapax erat ille qui gratiam obtinebat, quod de jure non præjudicat; Ut ultrà
generalia, in specialibus teeminis pensionis habetur 7
decis. 536. *num.* 3. *& sequen. & per totam par.* 4. *rec. tom.* 3. Et benè in idem conferunt ea quæ habentur *apud Duran. decis.* 434. *num.* 5. *& decis.* 270. *post secundum volum. cons. Farin.* potissimè quia variatio erat solùm in paucis mensibus, ut advertitur *dicta decis.* 270. *num.* 4.

Major igitur ac penè tota difficultas fuit super
quarto objecto clericatus, qui ex supra insinuato Curiæ 8
stylo ad pensionis capacitatem necessarius est, cum reservari non soleat, nisi clerico vel militi alicujus Ecclesiasticæ militiæ, ut advertitur *in dicta Beneventana dicto disc.* 46. ac etiam supra *disc.* 2. sive laico cum dicta clausula, *si & postquam clericali caractere insignitus fuerit, ut infrà.*

Idque adeo verum, quod non sufficiat clericatum supervenire ante expeditionem literarum, si non adest
de tempore gratiæ, *Gigan. de pension, qu.* 22. *num.* 16. 9
cum aliis *per Adden. ad Buratt. decis.* 791. *num.* 6 *&* 7. *& Rot. in Abulen. pensionis* 27. *Iunij* 1608. *coram Lancellotto, & decis.* 158. *part.* 1. *recent.* ubi individualiter, quod non sufficit adesse clericatum de tempore, quo expediuntur literæ in forma *rationi congruit*, si non adcrat de tempore signatæ supplicationis.

Pro isto objecto removendo, (etiam cum aliquo sensu veritatis) innixus auctoritati *Rota in dicta Abulen. pensionis* 27. *Iunij* 1608. *coram Lancellotto*, cujus non impressæ copiam dedi; Dicebam quod ad
duplicem speciem reservationis pensionis in hoc pro- 10
posito reflectendum esset; unam scilicet, quæ fiat motu proprio super Ecclesia vacante in actu illam providendi, vel antea; & alteram, quæ fiat ad supplicationem super beneficio pleno de consensu beneficiati seu Titularis; Primo casu gratia est perfecta illicò quod signata est supplicatio, neque alter actus perficiens desideratur; Licèt enim exigi soleat consensus Titularis in expeditione litterarum, vel ad satisfaciendum *Regulæ* 45. *Cancellariæ*, vel pro majori cautela pensionarij, attamen iste non respicit substantiam vel perfectionem gratiæ, juxta authoritates, de quibus proximè infrà.

Prout licèt omninò necessaria sit expeditio litterarum, sine qua pensio axigi non potest sub pœna amissionis pensionis, juxta ea quæ habentur in-
fra *in Turritana discurs.* 30. Attamen id procedit 11
ratione decreti, quod in eadem reservatione adjici solet pro juribus, ac emolumentis officialium, sed pariter non percutit substantiam vel perfectionem quoniam expeditis litteris, exigi possunt ac debentur termini ante expeditionem decursi, computando tempus à die signatæ supplicationis, ex quo gratia perfecta est, ut *dicto disc.* 30. Et consequenter ex tunc intervenire debet habilitas.

In secunda verò specie pensionis, quæ ad supplicationem reservatur beneficio pleno, gratia recipit perfectionem, ac validitatem à consensu Titularis, qui pro-
indè per beneficialistas dicitur causalis, tanquam causa 12
productiva gratiæ, quæ sine illo concessa non esset, & ad cujus differentiam alter consensus, qui præstatur juxta speciem præcedentem, dicitur formalis, utpotè ad quamdam formalitatem potius, quàm ad necessitatem requisitus; Licèt enim extra controversiam sit Papæ potestas reservandi pensionem super beneficio pleno, nullo desiderato Titularis consensu, quoniam si potest eidem Titulari tollere beneficium tanquam supremus dominus & arbiter, juxta ea quæ habentur *sub tit. de Regal. disc.* 148. ac etiam *sub tit. de beneficiis*, multò magis hujusmodi onus, vel servitutem imponere potest, quia qui potest facere plus, absque
dubio facit minus: Attamen nisi expressè dicat, non 13
solet id facere sine possessoris consensu qui proindè causalis dicitur, utpote perficiens gratiam aliàs imperfectam ex deficiente intentione Papæ, quæ à stylo regulatur,

gulatus, *Latter. lib. 31. quaest. 35. num. 65. cum sequen. & n. 99. Tondut. de pension. cap. 41. num. 1. & sequen.* ex auctoritate Rotae *apud Cassador. decis. 4. numero 6. de pension. & in Elboren. pensionis 19. Ianuarii 1596. coram Cordula.*

Cum igitur versaremur in hac secunda specie gratiae aliàs imperfectae recipientis perfectionem à dicto consensu, hinc resultare dicebam generalem conclusionem, quod qualitas necessaria desideratur de tempore perfectionis gratiae vel actus, non autem de tempore initij, seu praeparationis, ut apud *per Crescem. decis. 10. de privilegiis, & decis. 11. de concess. praebend.* in quarum secunda firmatur conclusio, de qua *sub tit. de Iurepatron.* quod scilicet praesentari potest laicus, si & postquam erit clericus, quia sufficit eum esse talem infrà terminum juris, in quo praesentationem acceptet, atque institui petat cum similibus; Et ideò eum in hac specie voluntariae pensionis, consensus Titularis perficiat, ac validet gratiam continentem dictam implicitam conditionem, sufficit habilitas de tempore, quo illius purificatio sequitur, ut benè *in dicta Elboren.*

14

Dicebant officiales Datariae, dictam decisionem non percutere terminos praecisos clericatus, qui nun adtrat tempore signatae supplicationis; sed supervenit ante consensum, ac expeditionem litterarum, cum illa percutiat casum diversum, pensionis scilicet reservatae super Ecclesia de Regio jurepatronatus pensonis incertis à Rege nominandis, quod sufficiat nominatum esse clericum, & capacem de tempore nominationis, quamvis non esset talis de tempore reservationis; Verùm frivola erat exceptio, quamvis hodie nil frequentius in foro audiatur quàm hujusmodi oppositiones; quod scilicet non videntur ad rem facere auctoritates, quae non percutiant easum praecisum, ac individuum, quasi quod si agatur de lite super canneto, vel vinea, non valeant nisi auctoritates, quae loquantur de vinea, vel canneto, & quando ita loquuntur habentur tanquam Evangelium Sancti Joannis, non reflectendo, an faciant necnè ad propositum.

15

16

Siquidem dicebam, vim non esse in casu praeciso, de quo decisio loquitur, sed in rationibus, ac principiis, quibus illa innititur, dum procedit cum *d. dec. 11. Cresce. de concess. praeben. & decis. 10. de privil.* percutientibus terminos diversos quàm casum illius quaestionis, sed adducuntur, quia eadem est ratio, idemque principium; Unde propterea indies occurrit occasio irridendi vel deplorandi hanc legalis facultatis miseriam: ob quam partes Democriti, seu Eraclitti explicari oporteret; Stultitiae verò species est id amplius deplorate, vel declamando increpare, quia malum commune est irremediabile, quod indies crescit, ac fit majus, ob crescentem ignaviam in studendo per principia, & methodicè, ut advertitur *sub tit. de judiciis*, in relatione Curiae Romanae, occasione agendi de modo scribendi.

Item ex abundanti, ad surreptionem excludendam ponderabam, quod Papa solet etiam reservare pensionem laico sub conditione clericatus cum suprà insinuata clausula, si & postquam clericali charactere insignitus fuerit, *Gabr. cons. 189. num. 7. lib. 2. Tondut. de pension. cap. 31. numero 3. Rot. decis. 559. par. 5. rec.* Verùm non videbatur tutum fundamentum, quoniam non ex eo, quod Papa sciens defectum, solleat illum nun curare, illiusque implemento contentus esse priusquam gratia exequutioni demandetur, exinde resultat quod si gratia obtineatur cum praesupposito habilitatis, illa inhabili suffragari debeat; Benè tamen id considerabile erat ad coadjuvandum dictum alterum fundamentum, ut attendi deberet tempus consensus perficientis gratiam; Atque his satisfactus Datarius relaxavit supplicationem super dictae

17

concordiae confirmatione, ac respectivè per eam reductae pensionis revalidatione.

MEDIOLANEN.

Seu CREMONEN. PENSIONIS

Pro ABB. AIROLDO

Cum ABB. VICECOMITE.

Casus decisus per Rotam pro Vicecomite.

De invaliditate pensionis ob falsam narrativam valoris; Et an concordia inita super pensione exigat praecisè beneplacitum Apostolicum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio.*
3 *Pensionario incumbit onus probandi valorem per assensum, aliàs pensio corruit etiamsi sit in possessione.*
4 *Ac etiamsi adsit consensus, qui non praejudicat successori.*
5 *Secus si adsit observantia triginta annorum.*
6 *Transactio venit sub nomine alienationis prohibita.*
7 *Et in specie de transactione super pensione.*
8 *De diligentiis quas in hujusmodi transactionibus adhibent officiales Dataria.*
9 *Quod super diminutione pensionis possit transigi sine beneplacito Apostolico.*
10 *Potest pensio gratis remitti.*
11 *Declaratur quomodo & quando procedat conclusio, de qua num. 9.*
12 *Quando transactio praejudicet successoribus venientibus ex persona propria.*
13 *De fundamento ob quod placet resolutio.*
14 *De differentia inter consensum praestitum pensioni ex causa resignationis, & alteri sine causa beneficio pleno.*

DISCURSUS XI.

Ob professionem quam emittere intendebat in Religione Hierosolymitana Franciscus Maria senior Sfortia de Vicecomitibus, resignavit ad favorem Franciscj Mariae nepotis Praepositoram seu Abbatiam S. Abundij Cremonae, super qua sibi reservata fuit pensio ducat. Camerae 1612. sub narrativa valoris ducat. 3224. Et Prioratum seu Commendam B. Mariae de Campo sub reservatione pensionis ducat. 625. cum narrativa valoris pariter per assensum ad ducat. 1710. deindeque resignatarius dicta beneficia resignavit Lazaro Spinolae sub reservatione novae pensionis ad sui favorem ducat. 300. Cumque per obitum Lazari, beneficia collata essent Carolo Francisco Airoldo, hic impugnare coepit dictas pensiones, atque post diuturnam litem deventum est ad concordiam initam sub reservatione beneplaciti Apostolici, per quam illae sedatae fuerunt ad scuta 2300. librarum 6. Imperialium pro quolibet; Verùm dicto Titulari neque dictae concordiae acquiescente, introducta causa coram A. C. terminata fuit in possessorio ad favorem pensionarij, sibi concedendo mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi, commissaque juxta solitum, ad solum effectum devolutivum causa in Rota *coram Priolo*, assumptaque disputatione super negotio principali, sub dubio, an pensio sustineatur, *sub die 7. Novemb. 1662.* affirmativa prodiit resolutio pensionario favorabilis, incertumque est, an causa ulteriorem progressum habuerit, dum de illa amplius actum

1

2

noo

non audivi, forsan Titularis succumbens acquievit, vel concordia eam terminavit, nisi defensores mutati sint.

In his igitur disputationibus, tàm coram A. C. ubi juxta stylum, licèt ageretur de solo possessorio, incidenter de meritis actum fuit, quàm etiam in Rota; Scribens ego pro Titulari, tanquam Advocatus deducebam conclusionem de jure veram, quod ubi etiam pensionarius sit in quasi possessione exigendi, id ei suffragatur ad obtinendum in possessorio, quodque donec causa petitorii terminetur per rem judicatã vel
3 tres conformes, sibi denegari non possit solutio; In petitorio verò, quoties agitur de hujusmodi pensionibus ex causa resignationis ad supplicationem partium, & in approbationem earum conventionis reservatis cum narrativa valoris per assensum, sufficit Titulari intentanti actionem super libertate beneficii, tanquam per speciem illius negatoriæ, quæ per dominum vel possessorem fundi ad terminos juris civilis competit adversus possessorem servitutis juxta deducta per *Rotam dec. 101. par. 4. rec. tom. 2.* & pluries in sua materia *sub tit. de servit.* negare veritatem narrati valoris, ut pensionario volenti pensionem substinere, incumbat onus perfectæ, & concludentis probationis, qua non facta pensio corruit in totum, neque substinetur in parte ex deductis *per Lotter. lib. 1. quæst. 38. num. 71. Rota decis. 144. num. 1. par. 4. rec. tom. 2. decis. 278. num. 1. & 2. apud Post. de manut.* latè *decis. 306. par. 10. rec.* cum aliis *per Adden. ad Buratt. decis. 261. num. 17.*

Idque verum, quamvis in reservatione pensionis accesserit consensus Titularis, quoniam iste ipsi con-
4 sentienti præjudicat, non autem successori, utpotè suum jus directè, ac immediatè metienti à Papa independenter à prædecessore, cujus jus cessavit per annihilationem, *ut dicta decisione 144. num. finali par. 4. tom. 3. dicta decis. 306. par. 10. Buratt. decis. 196. num. 2. & decis. 437. num. 13. & sequen. Lotter. lib. 1. quæst. 43. n. 5. & sequen.*

Unico tantùm casu hujusmodi conclusionibus cessantibus, quando scilicet concurreret diuturna continuata observantia 30. annorum, per quam, adinstar
5 præsumptionis beneplaciti Apostolici, aliarumque solemnitatum ex hujusmodi observantia resultantir, gratia præsumitur justificata, unde propterea resultat consuetus præsumptionis effectus transfundendi onus probationis in alterum, ex deductis *per Adden. ad Gregor. decis. 57. & 431. Buratt. & Adden. decisione 296. & 464. Lotter. lib. 1. quæstione 38. num. 122. & sub tit. de Beneficiis disc. 90. de valore.*

Ad fundamentum verò transactionis, in qua insistebant scribentes in contrarium pro pensionario,
6 veritatem dictarum conclusionum non negantes; Respondebam, quod quamvis aliquorum opinio sit, in bonis vel juribus alienari prohibitis transactio non sit species prohibitæ alienationis, attamen quoties præsertim prohibitus bona prohibita, in parte dimittit, vel super eis servitutem, aut aliud onus imponit, quod ipsam rem afficiat, tunc extra controversiam est, transactionem venire sub prohibita alienatione, ex iis quæ habentur in sua materia *sub tit. de alienationibus, & contractibus disc. 1.* ad materiam alienationis bonorum Ecclesiæ, ac etiam *sub tit. de feudis disc. 49.* & alibi; Et specialibus terminis transactionis, per quam firma remaneat pensio, quæ pretendatur invalida, faciunt deducta *per Rotam decis. 78. num. 3. cum sequen. apud Post. de manut.* cum qua
7 pertransit, *Fondut. de pension. cap. 24. num. 20.* ut scilicet conventio beneficiati validare non possit pensionem, quæ aliàs de jure substineri non debet, quoniam in ejus facultate repositum esset, ita quandam novam speciem pensionis reservare.

Magisque id probari observabam ex recepta praxi, quod non solum super hujusmodi transactionibus passim impetratur beneplacitum Apostolicum, verùm officiales Datariæ in ejus concessione nimis 8
circumspectè & oculatè procedunt, atque gustare volunt de meritis causæ, & an nullitas sit adeò dubia quod dici valeat transactio inita bona fide, ut pluries practicavi, præsertim in casu de quo supra *discur. proximè præced.*

Econverrò scribentes in contrarium, (quibus Rota adhæsit cum hoc motivo simpliciter procedendo in decisione desuper edita) fundamentum constituebant *in decisione 69. post Fenzon. ad Statut.* per quam firmatur, quod ubi concordia importat pen- 9
sionis aliàs reservatæ diminutionem, actus dicendus est licitus ac validus, utpotè diminuens onus, & concernens potius Ecclesiæ favorem, ob quem recepta conclusio est, in præcedentibus etiam insinuata, quod ubi non intervenit pecunia vel alia res temporalis, licitè & absque beneplacito pensio extingui potest per gratuitam remissionem, vel etiam ad minorem summam reduci ex deductis *per Buratt. decis. 469. &* 10
528. & habetur infra *in Calaguritana pensionis disc. 36. & pluries in præcedentibus.*

Quamvis autem dicta resolutio, mihi ad veritatem reflectenti ex alio fundamento probabilis visa esset ut infra, non tamen placuit supradictum, quod ejus causa fuit; Dicta enim *decis. 69. post Fenzon.* proce- 11
dit in casu converso, quando scilicet ipse pensionarius, vel ejus successor jure translationis, impugnare vellet concordiam pensionis diminutivam ex defectu beneplaciti Apostolici, quoniam si absque illo poterat integra pensio remitti, atque Ecclesia liberari, multò magis potuit reduci onus ad minorem summam; Non tamen ita est in casu converso, ubi successor in beneficiu nomine Ecclesiæ, quæ ob pensionis invaliditatem prætendit habere libertatem, impugnat actum, per quem firma remaneat servitus, quam non deberi prætendatur, quoniam ita remanet species alienationis, vel impositionis servitutis prohibitæ, rectèque intrant dicti termini generales cadentes in transactionibus bonorum vel jurium Ecclesiæ ad terminos *Extravag. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.*

Et quamvis in aliis bonis laicalibus prohibitis, & in commercio non existentibus, in præjudicium successoris venientis independenter, ac jure suo, ut sunt 12
bona fideicommissaria, seu feudalia, & emphyteutica pacti & providentiæ, quoties non obstet lex vel stylus particularis, (ut est in majoratibus Hispaniæ, ac etiam in feudis utriusque Siciliæ,) recepta sit distinctio, de qua *d. tit. de feudis discur. 49.* & *sub tit. de emphyteusi disc. 52.* & *sub tit. de fideicommiss. disc. 140.* & in aliis pluries; Attamen aliud est agere, an successor in hujusmodi bonis laicalibus obligetur ab illa transactione quam prædecessor tanquam prudens administrator fecit juxta ponderationes, quæ locis citatis habentur; Aliud vero quod contrahatur super bonis, & juribus ecclesiasticis, quorum alienatio ultrà justam causam, quæ ut supra sufficit ad obligandum successorem Independentem, exigit etiam copulativè solemnitatem, atque una sine alia non sufficit.

Probabilis autem visa est resolutio contra ipsum Titularem, qui transactionem iniit ratione effectus Titulari præjudicialis, qui resultat à præstatione consensus, quoniam & si ille non revalidet absque 13
Apostolica auctoritate pensionem aliàs invalidam, attamen operatur supra insinuatum effectum transfusionis oneris probandi contrarium in ipsum Titularem consentientem, ideoque istum effectum operatur concordia resolvenda in consensum inductivum dicti præjudicij, quod est potius ipsius Titularis consentientis, quam Ecclesiæ.

Ponderando etiam, quod non agitur de illo odibili consensu de fraude suspecto, qui consideratur in eo consensu,

consensus, qui sine causa præstetur pensioni volunta-
riæ, sed ex justa causa, justoque motivo, dum aga-
batur de pensione reservata ex causa resignationis
14 eum regressu, undè pansionarius, vel regressum in-
tentare posset, vel non improbabiliter prætendere
moderationem isto casu adversus resignatarium con-
cedendam de æquitate juxta ea quæ habentur infrà
in Parmen. discur. sequenti, ideoque magna differentia
est inter unam, & alteram speciem consensus.

† DE invaliditate pensionis ob falsam narrativam valoris agitur infra, *disc. 91. & 93.*

Decisio prodita habetur impressa, *dec. 507. part. 13. rec.*

PARMEN. PENSIONIS.

Pro JACOBO ZANDEMARIA

Cum JOANNE BAPTISTA GUARESCO.

Casus decisus per Rotam pro Jacobo, postea concordatus.

De eadem materia impugnationis pensionis reservatæ ob resignationem ex defectu narrati valoris, An corruat in totum vel potius substineatur ad proportionem, & pro rata; Et an talis impugnatio fieri possit per ipsum resignatarium.

Et de regressu in casu impugnationis competente resignanti, An competat etiam translatario.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *Ubi valor narratus per ascensum non bene justificatur pensio ad partis supplicationem corruit in totum.*
4 *Pensio reservata occasione resignationis cum clausula,* & non aliàs, *non admittit reductionem, neque in obolo.*
5 *Locus est reductioni; quando non adest dolus, & adest verisimilis Papa voluntas.*
6 *Quando dicatur abesse dolus, ut mala expressio sit ex errore expeditionis.*
7 *Et quando dicatur adesse verisimilis Papa voluntas.*
8 *An dolus convincatur ex eo, quod quis usus sit gratia cum mala expressione.*
9 *Declaratur conclusio, de qua num. 3.*
10 *Et altera de qua num. 4.*
11 *Regressus, an sit practicabilis in translatario?*
12 *De eodem.*
13 *Quod sit verificabilis ingressus.*
14 *Non tamen prodest omni pensionario, sed solum capaci beneficii.*
15 *Quod resignatarius non audiatur ad impugnandam pensionem, sed solvat, vel dimittat.*
16 *De ratione ob fraudes, qua fieri possent.*
17 *De differentia inter primum resignatarium & successorem ex vacatione remissivè.*
18 *Quando non detur regressus, vel ingressus, & non intret ratio, de qua num. 16.*

DISCURSUS XII.

1 RESignavit Marius Zandemaria ad favorem Joannis Baptistæ Guareschi beneficium in Ecclesia Cathedrali, sub expressione valoris ducat. 75. certorum, cum reservatione pensionis ad ejus favorem ducat. 25. in cujus pensionis impugnationis, vel reductionis casu amplissimè reservatus fuit regressus, ac Ingressus; Cumque Marius in vim Indulti dictam pensionem transtulisset in Jacobum nepotem, Titularis autem illam solvere nollet tanquam invalidam ob falsam narrativam valoris narrati in fructibus certis tantùm, quamvis computatis etiam incertis, ad eam summam ascendere supponeretur; Hinc introducta causa coram A. C. prodiit sententia Titulari favorabilis dictæ pensionis annullativa; Introductaque causa *in Rota coram O. alora*, & dato dubio, an pensio substineretur, *sub diebus 15. Junii 1665. & 15.*
Februarii 1666. affirmativa prodiit resolutio ad favorem pensionarii, & deinde per concordiam ejusdem pensionis aliqualiter moderativam, controversia finem habuit. 2

In hujusmodi disputationibus duo fuerunt puncti; Primò scilicet, an præsupposita mala narrativa valoris restricti ad fructus certus, pensio corrueret in totum, vel potius moderari deberet seù reduci proportionabiliter, & pro rata, Et secundò, an ipse primus resignatarius, qui beneficium obtinuit sub eadem narrativa, de hoc defectu dare posset, vel potius non solvendo pensionem, deberet pati regressum vel ingressum pensionarij ad ipsum beneficium.

Quatenus pertinet ad primum; Scribentes pro Ti- 3
tulari, (quibus adhæsit judex primæ instantiæ) insistebant in pluries suprà insinuata vera conclusione, quod ubi agitur de pensione reservata, non motu proprio, sed ad partis supplicationem, ac in approbationem privatæ conventionis inter eas, & cum narrativa valoris per ascensum, tunc valor concludenter ac perfectè probandus est in totum, alias actus totus corruit ex deductis per *Garz. par. 1. cap. 5. n. 422. & 500. Tondut. de pension. cap. 15. num. 5. & 6. & cap. 45. num. 21. Mantic. decis. 173.* latè *decis. 306. par. 10. rec. & frequenter in præcedentibus.*

Fortius verò, ubi agitur de pensione reservata ex causa resignationis factæ, cum clausula, *& non aliàs,*
aliter, nec alio modo, quoniam tunc non intrat re- 4
ductio neque in obolo, sed actus corruit in totum, non solùm ex defectu individui consensus Papæ, qui generaliter assignatur pro ratione in quacumque pensione reservata ad supplicationem, sive approbando privatas partium conventiones, sed etiam ex deficiente consensu resignantis, ut cæteris relatis habetur *decis. 286. par. 2. rec. & apud Othob. decis. 61. ac in taliis.*

His tamen non obstantibus (etiam cum sensu veritatis) dicebam quod ubi etiam non ageretur cum ipso primo resignatario, in quo intrat peculiaris ratio, de qua infra in altero puncto ingressus vel regressus, sed cum ejus successore directè à Papa proviso ex vacatione per mortem naturalem vel civilem, & cum quo dicta alia ratio non ita de facili intrat, adhùc tamen esse deberet locus correctioni dictæ restrictivæ ad
fructus certos ut suprà *disc. prec.* Vel saltem reductio- 5
ni ad ratam seu proportionem veri valoris ex conclusione firmata in celebri *Lucana pensionis coram Pirovano*, quæ in hoc reputatur magistralis *impress. dec. 536. par. 4. rec. tom. 3.* quod scilicet ubi duo copulativè concurrunt, deficientia scilicet doli in pensionario, & verisimilis voluntas Papæ, locus fiat dictæ æquitativæ reductioni proportionabiliter, & pro rata, non autem corruat in totum, ut etiam firmatur in hujus causæ decisionibus.

Utrumque requisitum verificabatur, quoniam justificabatur quod resignans, ad cujus favorem pensio
reservata fuerat absens à Curia, ubi supplicatio cum 6
dicta narrativa concepta fuit, in mandatu dato ad resignandum fecit veram expressionem ejusdem valoris absque dicta restrictiva ad certos, sed computatis tàm certis, quàm incertis, eandemque expressionem fecerat ipse resignatarius in mandato dato ad consentiendum pensioni, undè propterea clarè constabat de illo errore expeditoris, qui ponderatur *in dicta decisione 536. par. 4. tom. 3.* quodque abesset dolus, ut ad aliud propositum ponderatur *dec. 2,0. post secun-*

dum volum. conf. Farinac. & admittitur *dis. praced.*

Et quoad alterum requisitum verisimilis voluntatis Papæ, docebatur in facto de pluribus consimili- 7 bus resignationibus beneficiorum ejusdem Ecclesiæ Cathedralis sub narrativa ejusdem valoris, computatis tàm certis, quàm incertis, & cum reservatione consimilis, ac etiam majoris pensionis concessæ per eumdummet Pontificem, aliosque prædecessores, unde ita constere dicitur de voluntate, quæ ut pluries advertitur à stylo, seù consuetudine concedendi regulatur juxta *decis.* 214. *Mantica, Burat. & Adden. decis.* 510. *Gregor. & Adden. decis.* 150. *& frequenter*, aliáque dabantur facti adminicule convincentia errorem expeditoris, seù cujusdam ejus amanuensis in efformatione supplicationis.

Replicabant scribentes in contrarium, quod cum in litteris desuper expeditis eadem narrativa ad formam supplicationis contineretur; ipse autem pensionarius illis usus esset, exigendo pensionem per plures annos, ac patiendo resignatarium adipisci possessionem beneficij absque contradictione, ita sibi præ- 8 judicasset; Verùm de facili hæc objectio, quæ judici primæ instantiæ visa est considerabilis, rejecta fuit in Rota; Tum quia, si gratia erat valida & perfecta de tempore concessionis, non poterat exinde invalidari, cum factum partium in hac materia hunc effectum produeat, quando desuper accedat decretum annullativum in ipsa reservatione adjectum, puta exigendo pensionem litteris non expeditis, vel quod in pensione voluntaria non fiet et omnium terminorum vera & effectiva solutio per eum qui pensioni consensit, cum similibus; Tùm clarius, quia volentibus Datariæ officialibus retinere antiquum stylum scribendi litteras Apostolicas Gothico seu Gallico caractere, rari sunt extra Curiam, qui illum intelligant, sed in fide ac relatione expeditorum seu corresponsalium Urbis, cum sola inspectione materiali ipsarum litterarum, hujusmodi provisione, in quibus non adest contradictor, neque exequutio fit in forma contentiosa, exequutioni demandantur; Fortiùs verò circa litteras super reservatione pensionis, quibus non datur illa positiva executio, quæ contingit in beneficio per adeptionem possessionis à manu executoris, in quo tamen, ubi est metus, receptum quoque est, extrajudiciales ac tales quales informationes sufficere, sed absque aliquo actu positivo executionis, ubi Titularis pacificè solvit pensionem, neque adest occasio eas legendi, ideoque prorsus vanum videbatur, quod exinde inferri posset ad dolum dictæ æquitatis exclusivum.

Ad conclusionem verò supra in objectum primò deductam, quod ubi convincitur minus vera narrativa valoris per ascensum, pensio corruit in totum, potissimè ubi in reservatione ex causa resignationis 9 adest clausula, *& non aliàs, &c.* quo casu receptum est Beneficialistarum axioma, ut neque in obolo moderatio admittatur, Respondebam conclusionem esse veram, fallaciam verò esse in applicatione; Prima enim pars, quæ respicit defectum voluntatis Papæ, percutit casum pensionis voluntariæ, & sine causa beneficio pleno, in qua ob præsumptam fraudem, ac odibilitatem quæ illi inest, intrat rigorosa propositio, quod qui cadit à syllaba, cadit à toto, ut pluries in præcedentibus, & in his terminis procedunt desuper allegatæ auctoritetes & decisiones, præsertim *decis.* 306. *par.* 10. *rec.*

Ad alteram verò conclusionem, quod scilicet ubi agitur de pensione reservata ex causa resignationis conceptæ cum clausula, *& non aliàs*, neque intret reductio juxta *dictã dec.* 61. *Otthob.* cum aliis allegatis; Dicebam procedi cũ æquivoco claro in applicatione; Siquidem percutit gratiam & favorem ipsius resignan- 10 tis, ac pensionarii respectivè contra resignatarium vel ejus successorem, ut allegare non possit hanc reductionem, ejusque prætextu impedire regressum vel ingressum reservatum, sed debeat, vel totam pensionem solvere, vel regressum pati, idenque id quod favore resignantis est introductum ex deficiente ejus animo aliàs resignandi, contra eum retorqueri non debet; Et tamen pluries, ac pluries, per inferiores præsertim judices, de hoc valde dubitari vidi, capiendo (juxta commune vitium) conclusiones vel doctrinas in solo sensu litterali, non attendendo has distinctiones vel animadversiones; quæ Advocatorum subtilitates ac ratiocinia, cum ineptia manifesta, reputari solent.

Quoverò ad alterum punctum regressus, seù ingressus per pensionarium intentati, magna fuit dispu- 11 tatio, præsertim in secunda repropositione, ex eo præsertim, quod regressus præsupponit præcedentem possessionem tanquam per speciem reintegrationis competentis antiquo possessori, qui eum vera vel interpretativa violentia, seù aliàs dolo vel cum falso præsupposito sua possessione privatus fuerit, aut eam sub conditione resolutiva transtulerit; Id autem verificari non potest in translatario, qui nunquam beneficij possessionem habuit, & consequenter in eo impracticabilis est terminus regressus non dandi in beneficio nunquam habito, nec possesso, *ut decis.* 187. *num.* 15. *cum sequen. par.* 5. *rec. & decis.* 149. *post Zacch. de oblig. Camer.*

Quamvis enim, ut pluries advertitur infra ad materiam translationis, pensio translata (certis effectibus 12 seclusis) non fit nova, sed eadem, ac antiqua, atque translatarius succedat in omnibus juribus, & privilegiis transferentis; Attamen id recipiendum videtur circa effectus compatibiles, non autem quod dari valeat reversio ad statum, qui nunquam fuit, cum id naturaliter impossibile sit, neque practicabilis videatur fictio, quæ det restitutionem ad id, quod nunquam obtentum fuit; ideóque licèt scribando tanquam Advocatus; istos terminos regressus deducerem ex *decisione Guidobon. relata per Parif. de resignat. lib.* 6. *quæst.* 4. *num.* 55. *& Rot. decis.* 119. *num.* 6. *p.* 4. *rec.* ut scilicet censeretur etiam translatus regressus; Attamen reflectendo ad veritatem, id omninò improbabile videbatur.

Magis autem placebat altera responsio, quam ego scribens pro pensionario deducebam, & quæ in se- 13 cunda decisione magis admittitur (stante pensionarij capacitate;) quod scilicet, non solùm reservatus esset regressus, sed etiam ingressus; Et consequenter, quod ubi primus terminus, utpotè respiciens jus de præterito, intrare non posset, neque practicabilis esset, benè tamen intrare deberet, utpotè practicabilis, dictus alter terminus ingressus, utpotè respiciens novum jus, & de futuro per speciem immissionis magis quàm reintegrationis, *ut decis.* 457. *n.* 10. *par.* 1. *diverf. Bracaren. Thesauraria* 12. *Junii coram Pirovano impress. post Amayden. de stylo Dataria lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 75. In quo sensu capienda venit *dicta decisione Guidobon.* atque in hac responsione in secunda decisione magis insistitur, licèt resolutio non esset absque contradictione, unde propterea ego libenter consului concordiam.

Verùm quia istud motivum suffragari solùm posset pensionario capaci regrediendi ad beneficium, seù illud ingrediendi, quod non semper contingit, cum 14 frequentius dimittentes beneficia sub reservatione pensionis, id agant, ut se constituant in diverso statu sæculari cum Indulto retinendi pensiones, matrimonio, vel alio incompatibili statu non obstante, ob magnam differentiam inter capacitatem pensionum, & illam beneficiorum.

Hinc proindè, (etiam in sensu veritatis,) avertebam istos terminos regressus vel respectivè ingressus, considerandos esse non iàm pro jure affirmativo pensionarij redeundi ad beneficium, quàm pro jure ne- 15 gativo Titularis, ubi præsertim est primis resignatarius, ut non audiatur adversus id quod promisit occasiona

sione obtinendi beneficium , nisi illud dimittat, quasi quod sub ista conditione obtinuerit , ideoque vel totum actum prout jacet impleat , vel totum dissolvat , dimittendo beneficium , ubi præsertim non urget ratio veri matrimonii spiritualis, ut est in Episcopatu vel parochia , unde propterea intret vulgare Beneficialistarum dicterium , vel solvas , vel dimittas, juxta *decis. 17. Crescent. de reservat. Lotter. lib. 1. quæst. 41. num. 38. Tondut. hoc tract. cap. 61. num. 11. & 12. Buratt. dec. 409. num. 2. & 3.* admittitur *dicta decis. 287. num. 17. par. 5. recent.* ac advertitur etiam *in Camerinen. regressus prima Decembris 1645. & 19. Iunii 1647. coram Peutingerio.*

Et quidem rationabiliter , quoniam aliàs esset aditum præbere fraudibus , & circumventionibus , dum ita pinguia beneficia ab invito possessore malis artibus callidè aucupari possent , affectando cum ex-
16 peditore falsas narrativas seù alios defectus , ad quos extra curiam non de facili advertitur; Et de differentia notabili inter ipsum primum resignatarium , ac alium successorem directè provisum à Papa tanquam de vacanti habetur *disc. proximè sequen.*

Magnum constituebatur per scribentes in contrarium fundamentum ad excludendum regressum vel ingressum, sive dictam prohibitionem Titularis opponendi *in dicta decis. 287. par. 5. rec.* sed verè non obstabat , cum alia percutiat casum diversi beneficii non resignati, super quo per speciem pensionis volontariæ reservatio facta erat ad favorem resignantis alterum beneficium juxta casum , de quo suprà *dis. 6. & disc. seq.* & sic in terminis diversis , in quibus non intrat dicta ratio.

† DE regressu agitur infrà *dic. 65.* Decisiones proditæ habentur impress. *partic. 4. rec. dec. 310. & 419.*

MAJORICEN. DECANATUS,

Seu REGRESSUS

Pro LAURENTIO FLORO

Cum PETRO RAYMUNDO DE BARGA.

Casus disputatus coram A.C. resolutus pro Laurentio.

De eadem materia impugnationis pensionis reservatæ ex causa resignationis ob malam expressionem valoris , ubi impugnatio non fiat à resignatario, sed à successore proviso per vacationem ; Et de regressu , an competat contra successorem , & quomodo sit exercibilis , an sine citatione & de facto ; Et incidenter aliqua de gratia concessa super correctione clausulæ in priori gratia adjectæ, per quam jus alteri quæsitum sit ; Et an detur purgatio moræ.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Quod habens regressum possit capere possessionum propria auctoritate sine citatione.*
3 *Contrarium veriùs, & an intrusus sit citandus.*
4 *Habens pactum de capiendo propria auctoritate, an eam capiat sine citatione.*
5 *Fortius non datur regressus sine citatione contra possidentem alias quam ex resignatione.*
6 *Quod imò iste sit legitimus contradictor.*
7 *De distinctione inter diversas formulas regressus.*
8 *Regressus juxta formam antiquam exigit canonizationem per tres conformes , & non competit nisi in casu contumaciæ.*
9 *Secus ubi juxta formam modernam.*
10 *Isto etiam casu obstat clausula* dummodo centum.
11 *Admittitur purgatio moræ ad impediendum regressum.*
12 *Error de justitia est corrigendus.*
13 *Non præsumitur , sed est probandus.*
14 *Non est improbabilis circa ea quæ adjiciuntur vel corriguntur per officiales revisores.*
15 *Etiamsi sit contra stylum , quia est rigor insolitus, non autem error.*
16 *In dubio non censetur Papam velle tollere jus tertij.*
17 *Gratia non facta mentione luis, an & quando sit nulla;*
18 *De differentia inter ipsum resignatarium , & successorem ex vacatione.*
19 *Qui potest sibi præjudicare negligendo regressum in totum, sibi præjudicat illum acceptando restrictum.*
20 *An ubi non competat regressus intret reductio ad proportionem.*

DISCURSUS XIII.

POssidens Petrus Raymundus Decanatum Ecclesiæ Cathedralis, de anno 1657. illum resignavit Joanni Baptistæ Artich, ejusdem Ecclesiæ Canonico , cum reservatione pensionis ad ejus favorem ducat. 306. distributæ super ipso Decanatu, ac etiam super Canonicatu ipsius resignatarij, ex Apostolica dispensatione illum retinentis , hoc est, ducat. 153. super Decanatûs fructibus certis tantùm narratis per ascensum ad ducatos 350. & 153. super fructibus certis & incertis Canonicatus narratis per ascensum ad ducat. 400. sub reservatione regressus juxta formam modernam in quocumque casu anullationis vel reductionis etiam propria auctoritate , adjecta per revisores in supplicatione clausula restrictiva , *si ab eodem Ioanne Baptista obtinebitur , & non aliàs* ; Cumque effectuata resignatione per plures annos obiisset in mense reservato resignatarius , Laurentius obtinuit à Sede Apostolica provideri de Decanatu , cujus possessione adjecta, & comperto quod fructus essent longè minores , quàm narrati fuerint ; Hinc judicium super pensionis annullatione introduxit coram A. C. atque causa existente instructa , ac in limine expeditionis , dictus Petrus Raymundus pensionarius circa finem Pontificatus Clementis IX. obtinuit gratiam signatam *per concessum*, cum narrativa, quod per errorem addita esset dicta clausula, ut rescriberetur officialibus, quod ea non obstante, litteræ super prima gratia regressus in forma solita & juxta Cancellariæ stylum , dicta restrictiva omissa , expediri possint , cujus supplicationis vigore expediendo litteras à successore in forma *rationi congruit* ; supponebatur, quod prætenderet de facto , & propria auctoritate regressum habere, etiam non citato dicto Laurentio possessore, ex cujus parte de tribus proinde pro veritate consultus fui ; Primò scilicet, posità validitate hujus gratiæ , an haberi posset dictus regressus de facto ipso non citato, quod supponebatur licere stantibus clausulis in prima supplicatione contentis , ut de facto propria auctoritate regressum habere posset ad suum titu- 2
lum , ejusque possessionem apprehendere ex auctoritate *Gratiani discept. 921. n. 10. & 20. relat per Tondut. de pension. cap. 45. num. 32.*

Secundò , quatenus hæc posterior gratia subsisteret , ita ut dictus regressus competeret , an ad illum impediendum ipse possessor admittendus esset ad moræ purgationem cum terminorum decursorum solutione ; Et tertio super hujus ultimæ gratiæ validitate vel invaliditate.

Ad primum respondi, absolutum videri, quod regressus de facto, & non citato possessore exerceri non posset , quamvis ille fuisset purè reservatus absque
dicta restrictiva , etiamsi ageretur contra ipsummet 3
resignatarium, qui regressui consensum præstitit, quoniam in beneficialibus præsertim , (excepto nimium raro casu omninò certi , ac notorii intrusi) quilibet possessor quamvis intrusus absque titulo, vel cum isto invalido seu resolutio citandus est , licèt dici non

posset legitimus contradictor, quoniam aliud est possessorem dici legitimum contradictorem ad effectum judicii ordinarii, & appellabilis, aliud verò dici simplicem contradictorem ratione possessionis, ad effectum, ut debeat citari, ut ita distinguendo *decis. 47. num. 19. & seqq. par. 10. rec. decis. 154. num. 1. apud Posth. de manut. & sæpius*, ut in sua materia *sub tit. de benefic.* ad materiam legitimi contradictoris *disc. 73.* Unde propterea quotidianum in praxi habemus, cum penè millenario decisionum Rotæ numero annullari possessionem de facto apprehensam per provisos Apostolicos pro executione litterarum, non citatis possessoribus, quibus proinde, non obstante expulsione facta cum auctoritate Apostolici executoris, decreta fuit manutentio; Et in specie regressus juxta dictam formulam modernam patet ex eisdem decisionibus *in Camerinen. regressus*, de quibus infra, quia parte citata, & causa cognita concessus fuit.

Idque generaliter habemus etiam in prophanis, quoniam licèt antiquiores crediderint, ut in vim pacti seu licentiæ capiendi possessionem propria auctorita-
4 te, ista capi possit, atque desuper à judice familia concedi (quod vulgò associari dicimus) absque necessitate citandi possessorem; Attamen contrarium ubique in praxi receptum est, ex ea clara ratione, quod possessor citatus plura deducere potest dictum pactum seu licentiam elidentia, ut latè cæteris relatis *Rovit. pragm. 1. de conservator. Gait. de credit. cap. 4. quæsita 7. num. 834. & seqq. & quæsito 11. num. 2089. & seqq. Buratt. decis. 160. num. 7.* & sæpius in sua materia *sub tit. de judiciis*; Ideoque aliud est, quod hoc judicium sit privilegiatum, & executivum in vim hujus pacti seù licentiæ, quoties non in forma judicii, sed ex urbanitate associatio familiæ à judice petitur, aliud verò, an possessor sit citãdus necnè, ut pluties in dicta sua materia *sub d. tit. de judiciis*.

Clarius verò, ac pro meo sensu extra principium
5 dubitandi in hac facti specie, in qua non agebatur contra resignatarium, qui dicto regressui cum hujusmodi facultate consensum præstiterat, sed contra tertium à dicto consentiente independenter suum jus & possessionem directè merientem à Papa ex provisione per obitum; Et fortius quia attenta prima gratia super regressu, illa restricta erat contra resignatarium tantùm; unde propterea ubi non adesset nova gratia ut supra, sine dubio contra ipsum non competeret, ipseque in sua possessione tutus esset, ideoque omnia theoricæ & practicæ principia exigunt, ut pro executione gratiæ tollentis jus tertii pacifici possessoris, iste citari debeat.

Quinimò credebam, quod probabiliter dici posset, ut in hoc in judicio agitando super dictæ gratiæ executione, possessor prædictus dicendus esset legi-
6 timus contradictor, quodque executor esset potius mixtus quàm merus, adeo ut cessaret ille processus executivus, qui alias gratiæ ab initio puræ & liberæ competit, cum ita esset species impetrationis beneficii ab alio possessi certo modo, sive adiostar, adeout intrarent ea quæ in dicta sua sede *sub tit. de benefici. dicto disc. 73.* ad materiam legitimi contradictoris habentur super processu executivo denegando impetrantibus certo modo.

Quoverò ad dictam auctoritatem *Gratian. dicta discept. 921.* cum quo simpliciter relato, non examinato articulo, juxta frequentiorem stylum pertransit *Tondut. dicto cap. 45. num. 32.* (Ultra quod in spe-
7 cie rejicitur *apud Ciarlin. controv. 16. num. 32.* ubi concordantes;) Advertebam, vel dictum Auctorem non benè explicasse, id quod fortè in animo habebat, vel æquivocari capiendo eum ad literam; In hac siquidem regressûs materia duplex ejus formula habetur, una quæ dicitur antiqua competens ex dispositione juris, juxta quam ut regressus competat, requiritur magna contumacia & protervia Titularis in non solvendo pensionem; secus autem si non solutio proveniat ex capite nullitatis vel reductionis, aut alio justo motivo, 8
quod dictam contumaciam seu protervi am excludat, unde propterea exigit canonizationem in judicio ordinario per tres conformes, ex deductis per *Ciarlin. ubi supra Adden. ad Buratt. decis. 528.* ubi concordantes, *cum aliis infra disc. 74.*

Altera verò dicitur formula moderna, quæ concipitur, ut competat etiam in casu annullationis vel reductionis de facto, ac propria auctoritate; quoniam 9
isto secundo casu, tanquam adjectus potius per viam conditionis resolutivæ, in qua attendatur nudum factum ob aliàs deficientem resignandi animum, datur regressus, quamvis impugnatio esset licita ex capite nullitatis, vel diminutionis fructuum; Minusque exigitur canonizatio per tres conformes, & in judicio ordinario, sed conceditur immissio pro executione litterarũ in judicio executivo, atque hoc est quod dicere voluerunt *Gratianus ubi supra*, & alij, vim in dictis clausulis constituentes, ita unam regressus speciem distinguentes ab altera, juxta magistrales, passimque receptas decisiones *in Camerinen. regressus prima Decembris 1645. & 19. Junii 1647. coram Peutingero*, in quibus aliæ præcedentes referuntur, ut advertitur etiam *disc. præced.* ad interpretationem conclusionis, quod pensio reservata ex causa resignationis non patitur diminutionem neque in obolo, sed quod actus, vel in totum substineri, vel in totum irritari debet favore scilicet ipsius resignantis, ut ibi.

Nisi reductio, vel omnimoda negatio innixa esset clausulæ, *dummodò centum*, in ipsa reservatione conten- 10
tæ, quæ operatur, ut attendatur valor de præsenti, ac singulis quibusque annis vel temporibus, tunc enim quia ipsemet resignans dictæ clausulæ seu præservativæ consensum accommodasse dicitur, dubitari posset an ex ista causa prætendere valeat regressum quamvis juxta modernam formulam reservatum, nisi expressè aliàs cautum sit, vel cum clausulâ *& non aliàs*, ut advertitur *disc. sequen. & d. disc. 74.*

Ad secundum quæsitum, an scilicet, posita regressus competentia, licitum esset possessori illum impedire mediante prompta solutione tanquam per speciem
purgationis moræ; Dixi omninò planam ac incontro- 11
vertibilem esse affirmativam, quoniam receptum est, ad instar illius purgationis moræ, quæ ex canonica æquitate conceditur emphyteutæ seu livellario, hujusmodi purgationem competere Titulari, quamvis moroso juxta punctualiter firmata *per Rotam apud Celsum dec. 363. ubi concordantes*, quæ est in terminis fortioribus purgationis petitæ re non integra, & postquam pensionarius super regressu sententiam obtinuerat; quinimò & beneficium alteri cum majori pensione resignaverat, unde per purgationem jus pensionarij efficiebatur deterius contra regulam; Multò magis in præsenti quod possessor dici non poterat morosus, dum ex tenore reservationis, restrictus erat regressus ad solum resignatarium ut supra, illeque resultabat ex hac posteriori nova gratia; Ideoque advertebam quod tertia inspectio disputatione digna esset solum super validitate vel invaliditate hujus ultimæ gratiæ concedentis deletionem dictæ restrictivæ.

Super hoc autem puncto, fortè novo, vel nimium raro, adeout pro ea diligentia, quæ tunc adhiberi potuit, specialis auctoritas vel decisio inveniri non potuerit; Dicebam omninò certum ac maturum judicium pro veritate non de facili efformari posse, non auditis fundamentis alterius partis; Quatenus tamen aliquæ facti extrinsecæ circumstantiæ diversificantes nõ adessent; Credebam probabilius dictam gratiam non debere suffragari, ex pluribus fundamentis, illo præsertim, quod Papæ narratum fuit id contigisse per errorem adjiciendi dictam clausulam restrictivam, unde propterea cum hoc præsupposito Papa supplicatis annuit, ità rectè opinando potius facere actum justitiæ quàm

quàm gratiæ, dum error eo directo, de justitia, etiam ab inferiori judice seu Magistratu corrigendus est, ad regulam textus *in l. nihil consensui, §. nihil ff. de regul. jur.* ubi *Decius* advertit istam regulam omnium pati limitationem, cum concordantibus apud *Gregor. decis. 979. num. 6. decis. 44. num. 4. & sequen par. 11. rec. & passim*; ideoque tali casu si verè error erat, Papa potius partes superioris Magistratus fecisse dicitur extra formá judicij circa id, quod inferior Magistratus in forma judicij facere debuisset, quàm facere gratiam vel tollere jus tertij, quatenus tamen error probaretur per alle-
13 gantem, à quo probandus est, cum in dubio non præsumatur, ad vulgarem *tex. in l. si post divisionem, C. de jur. & fac. ignor.* ubi *Bald. & alij communiter, de quibus Menoch. lib. 6. præs. 22. & passim*; Positoque errore intrat æquitas, de qua ad aliud propositum suprà *in Parmen. disc. præced. & in alijs*.

Verùm credebam improbabilem esse errorem prædictum, cùm non consisteret in aliqua inadvertentia
14 vel æquivoco expeditoris juxta dictum casum *disc. præced.* sed in clausula seriò, ac maturè per viam additionis adjecta per officialem, qui *Revisor* nuncupatur, ad id deputatus quod tanquam in hac materia peritissimus, adderet vel deberet ea quæ addenda, vel delenda viderentur.

Et quamvis dicta restrictiva de stylo adjici non soleat, attamen id non importat errorem, sed quemdam insolitum rigorem, quem resignans vel ejus mandatarius acceptare non debebat, cum ista videatur quædam species contractus, vel quasi, onde si unus ex contrahentibus seriò ac maturè addat clausulam vel pactum insolitum, quod alter contrahens potuisset rationabi-
15 liter non acceptare, si tamen acceptat, atque contractum executioni demandat, dicere non potest id fuisse ex errore.

Posito igitur, quod hæc posterior Apostolica provisio non contineret actum justitiæ, ut contineret si verè ageretur de corrigendo errorem, sed potius contineret actum gratiæ; Hinc de plano credebam illius invaliditatem sive inefficaciam resultare ex pluribus Primò scilicet ex falso præsupposito, dum Papa non credidit aliquid de novo concedere per quod jus tertij tolleretur, sed solum præsupposito juxta narrata,
16 quod id proveniret ex errore, demandâse istius correctionem de justitia etiam debitam; Secundo in idem, quia si quæcunque gratia per quemcunque Principem concessa quoties illa non sit per necesse, ac de sui natura præjudicialis, censetur concessa sine tertij præjudicio, cui non constito de diversa voluntate, præsumendum non est Principem voluisse præjudicare; Multò magis id procedit in gratiis Papæ, in quo, non solú militat dicta ratio generalis, sed etiá altera peculiaris resultans ab ejus Regula *de jure tertij quæsito non tollendo*, per quam protestatur nolle tollere jus tertij nisi expressè dicat, dictæque regulæ deroget; Et tertiò ob non fa-
17 ctam mentionem litis ex qua jus possessori quæsitum erat, juxtà distinctionem, de qua cæteris relatis *dec. 54. n. 15. cum seq. par. 10. rec. & sub tit. de feud. disc. 66.* ac pluries *sub tit. de Beneficiis*, & alibi.

Ponderando potissimum, maximam dignosci differentiam inter casum, in quo de hujusmodi regressus
18 quæstione agatur cum ipso resignatario impugnante pensionem, cui expressum consensum præstitit, atque sub tali conditione obtinuit beneficium aliàs non obtenturus, ideoque intrant rationes ponderatæ *disc. præced.* & casum quæstionis cum successore proviso per Papam de beneficio tanquam vacante per obitum, dum in isto cessant, tam ratio proprij consensus, quàm altera fraudis; & circumventionis, & econversò sibi assistit major ratio, vel æquitas, ne aliàs à publica fide ipsius Papæ, ac litterarum Apostolicarum elusus remaneret; Ideò enim neglectis aliis prætensionibus, seu alterius beneficii impetratione, hujusmodi Dignitatem cum notabili sumptu in expeditione litterarum obtinuit, quia ex litteris reservationis pensionis, certificatus fuit sibi non obstare, debere regressum juxta modernam formulam sui potè ad solam personam resignatarii restrictum; Et consequenter quod ejus respectu, firma remanente juris communis dispositione, sibi integrum esset impugnare pensionem ex capite nullitatis, quo casu, ut supra, non intrat regressus, nisi ex juris communis dispositione competens, ratione contumaciæ seu protervitæ, secus si ex justa causa, *ut in Theatina seu Nullius Abbatiæ 19. Junij 1637. coram Panzirolo, & 10. Ianuarij 1639. coram Coccino*, & admittitur in dicta *Camerinen. coram Pentingerio*.

Et quemadmodum, si ipse resignans vel ejus mandatarius, ad evitandam majorem impensam expeditio-
nis, vel ex inadvertentia, non fuisset sollicitus de con- 10
cessione regressus in dicta moderna formula, (quamvis de frequentiori stylo concedatur) utique non posset prætendi, quod sibi concedendus esset re non integra; Potissimè ubi non contra resignatarium, sed contra tertium directè provisum à Papa ex vacatione per obitum, ita fortius in præsenti, quoniam cui præjudicat negligentia major, multò magis præjudicare debet negligentia minor; Et quamvis *in decis. 631. in fin. par. 1. recent.* in specie agatur, non de resignatario, sed de successore, attamen est decisio, una tantum parte informante, non adeò maturè edita, ejusque fundamenta non videntur dictæ rationi præponderare, ut *disc. sequen.*

De nullitate autem pensionis ob minus verum valorem narratum per ascensum, dixi non esse dubitandum, ex iisdem auctoritatibus, & rationibus, de quibus in *pluribus discursibus præcedentibus*; Extra verò omnem difficultatem respectu Canonicatus possessi per resignatarium, in quo pensio erat voluntaria; Respectu verò istius beneficii resignati credebam aliud à pensionario prætendi non posse, nisi proportionatam redu-
ctionem pro rata veri valoris juxta æquitatem ponde- 11
ratam *in ead. Parmen. disc. præced.* nisi obstaret dolus, vel culpa juxta ponderationem, de qua *disc. proximè sequen.*

Dato autem hoc Responso, causa disputata fuit coram A. C. atque me scribente, pro Decano resolutum fuit annullando pensionem, ac denegando regressum, pendet autem per appellationem causa in Rota.

TUDEN. ET NEAPOLITANA PENSIONIS

Pro JACOBO MAURE, & DOMINICO RICCARDO

Cum N. & N.

Casus disputati coram A. C. & resoluti ut infra.

De eadem materia impugnationis pensionis reservatæ ex causa resignationis ob defectum valoris, an fieri possit, ubi adest clausula, *non alias, aliter, nec alio modo*, quoties mala expressio valoris sit dolosa, seu culposa ex parte resignantis.

Et quod ubi reservatus est regressus juxta formulam modernam, an iste sit exercibilis, quoties Titularis non impugnet pensionem, sed solùm petat sibi decerni præcipuam congruam expressè reservatam cum clausula, *dummodo centum*, & de eodem infra *disc. 74.*

S V M M A R I V M.

1 *Facti series.*
2 *Vbi pensio est reservata ex causa resignationis cum clausula*, & non aliàs, *non reducitur.*
3 *Regula* text. in l. si quis conductionis, Cod. locat. *procedit in omni materia.*
4 *Quod idem procedat in successore proviso per vacatio-*

nem, ac in primo resignatario.

5 *Ubi sit fundatus regressus juxta formulam antiquam.*

6 *Conclusio, ut resignatio conditionalis non abdicet jus à resignante, non procedit, ubi inessectuatio provenit à culpa.*

7 *Clausula* non aliàs, aliter &c *quomodo intelligi debeat.*

8 *Regressus ex dispositione juris non competit in casu impugnationis ex causa.*

9 *Quando sit locus æquitativæ moderationi pensionis pro rata.*

10 *De differentia inter resignatarium, & successorem provisum ex vacatione.*

11 *De eadem æquitativa reductione.*

12 *Expenditur conclusio, de qua num 4.*

13 *De eodem, & quod regressus competat etiam contra successorem.*

14 *De alio casu controversia.*

15. *Pro congrua attenditur tempus singulorum annorum.*

16. *Quid ubi pensio reservata est cum clausula* dummodo centum.

17. *De eodem, & an congrua peti possit præcipua, ita ut non importet impugnationem pensionis ad effectum regressus.*

18 *Quod clausula*, & non aliàs *ad effectum regressus importet idem, ac formulam modernam.*

DISCURSUS XIV.

1 POstquam N. impetravit Canonicatum Cathedralis Tuden. ut vacantem, sub narrativa ducat. 250. per non excessum, illine ad 15. circiter dies, sub narrativa valoris ducat. 400. per ascensum, illum alteri resignavit sub reservatione pensionis ad sui favorem ducat. 180. absque reservatione regressus, sed solum resignationi adjecta clausula, *non alias, aliter, nec alio modo*; Cumque post effectuatam hanc resignationem, sequuta Canonicatus vacatione per obitum resignatarii, de illo provisus fuisset Jacobus, isteque comperto modico valore vix ascendente ad medietatem summæ narratæ, pensionem solvere renueret, hinc introducta causa coram A.C. ac dando manus possessorio, (quod impediri non poterat pendente judicio super nullitate, dum pensionarius erat in quasi possessione exigendi,) assumpsit judicium petitorij cum solita actione negatoria, sed post plures disputationes succubuit, prodita ad favorem pensionarij sententia declarante pensionem deberi, commissaque causa appellationis in Rota, dum pararetur disputatio subsequuta ejusdem Jacobi mors, controversiæ finem dedit.

In his autem disputationibus; Scribentes pro pensionario admittebant conclusiones, de quibus pluries *discur. præcedentibus*, quas ego deducebam scribens pro Titulari, quod scilicet ubi valor narratus est per ascensum, onus est pensionarij actoris substinere volentis pensionem adversus Titularem intentantem negatoriam, illum plenè & concludenter probare de tempore reservationis pensionis, quodque aliàs gratia corruit; Dicebant tamen id non procedere, quando resignatio facta sit sub reservatione pensionis in certa quantitate
2 cum clausula, *non alias, aliter, nec alio modo*, quasi quod tunc constet de voluntate resignantis aliàs non resignandi, neque beneficium à se abdicandi, nisi sub tali conditione, qua non impleta, ex deficiente animo, actus corruat, & non admittatur reductio juxta firmata *in decis. 86. par. 2. rec. & dec. 631. p. 1.* cum aliis relatis *apud Otthob. decis. 61. num. 6. & 7.* ob quod hujusmodi clausula importat formam individuam, ideoque ubi actus individuitatem non dator reductio, neque in obolo, sed potius intrat regressus juxta *decis. 246. Millin.* cum aliis infra *disc.* 4.

Atque me repliçante, id forte admittendum esse in odium resignatarii, qui sub ista conditione sciens & volens beneficium obtinuit, aliàs non obtenturus, ne detur ansa fraudibus, & circumventionibus captandi aliena beneficia, deindeque cum hujusmodi sobristatiibus refricandi quæstionem proprio auctori contra dispositionem vel rationem *text. in l. si quis conductionis* 3
Cod. locati, quam omni materiæ, omnique casui adaptabilem esse magis communiter firmant DD. ac sæpissimè firmavit Rota ex latè collectis *per Adden. ad decis. 410. par. 4. rec. tom. 2. num. 50. & seqq.* Secus autem ubi non agatur de ipso resignatario, sed de successore directè ac immediatè proviso per Papam de beneficio tanquam vacante, juxta distinctionem insinuatam *in duobus discursibus proximè præcedentibus.*

Respondebant scribentes pro pensionario, cum 4
speciali auctoritate *Rotæ dict. decis. 631. num. finali par. 2. recent.* ubi in specie respondetur huic objecto seu distinctioni, quod cum iste provisus successerit in locum resignatarij eodem jure censendus veniat, cum effectus conclusionis proveniat à deficiente animo resignantis, in cujus, non autem resignatarij gratiam, ac favorem prodiit dicta conclusio individuitatis formæ, ob quam non datur reductio, ut advertitur apud *Otthob. dict. decis. 61. num. 11. cum sequen. & supra in Parmen. disc. 12.* atque super ista auctoritate tanquam speciali judex aliud non attendendo se fundavit.

Resolutio mihi non placuit, unde propterea curiosè attendebam Rotæ judicium, quod tamen per mortem Titularis ut suprà, audiri non potuit; Dicebam siquidem, quod cum resignans sibi non consuluisset de regressu juxta modernam formulam *in duobus proximè præcedentibus discursibus* insinuatam, ac etiam *disc.* 4. per quam, expressè prævidetur etiam casus nullitatis, vel cujuslibet reductionis, qua non obstante, atque 5
Papa approbante, etiam contra successorem regressus reservatur, qui cum oblata reductione impediri non potest, sed dicta cautela neglecta res reducatur ad puros terminos juris, & tunc illis attentis, ille regressus (quem juxta formulam antiquam dicimus), fundatus est in generali conclusione, cum qua proceditur in dictis *decisionibus 631. par. 1. & 286. par. 2. rec.* quod scilicet resignatio facta sub certa conditione, non abdicat jus à resignante, nisi impleatur conditio, qua deficiente, cessat animus aliàs resignandi, cum actus agentium plus operari non valeant, quàm voluntas sit.

Verùm, ut pluries habetur ad hanc resignationis materiam in sua sede *sub tit. de Beneficijs*, ista conclusio
rectè procedit, quando conditionis ineffectuatio provenit à facto Papæ illam admittere nolentis, vel à facto 6
tertij, seu ab alio casu, secus autem, ubi ex delicto vel culpa ipsius resignantis, juxta firmata *apud Cavill. dec. 283. num. 6. & per tot. repetit. decis. 218. par. 9. rec. Garz. par. 11. cap. 3. num. 36. & 39. Tondut. de pension. cap. 46. num. 3.* & habetur pluries *dicto tit. de Beneficijs*, præsertim *in Hispalen. disc. 35.* & in aliis ibi proximis; Ideoque cum in præsenti falsa narrativa valoris esset absque dubio ex parte ipsius resignantis dolosa & affectata, dum ad modicos præcedentes dies idem beneficium, cum ferè dimidiata narrativa per non excessum resignaverat, ità videbatur; quod de plano intraret dicta conclusio, quod nullitas culposa in proposito non excusat, sed bene abdicat jus à resignante, non obstante clausula,
non alias, aliter, nec alio modo, quoniam ista intelligitur 7
compatibiliter, ac in aliis quàm in expressis, *Garz. dicta par. 11. cap. 3. nu. 36.* & admittitur *apud Baratt. decis. 512. num. 10.* cum aliis *per Adden. ad Baratt. decis. 136. num. 37. circa finem*; Et conferunt quæ generaliter habemus de clausula, *sine prejudicio*, vel alia æquipollenti, quod intelligitur compatibiliter, ac in aliis quàm in expressis juxta *decisionem Seraph. 1445. Mantic. dec. 232.* cum aliis *in Messanen. erectionis Collegiatæ sub. tit. de Præeminentijs disc. 9. & in Bonon. fideicommissi de Graffiis sub tit. de fideicommissis disc. 196. in fin.* & alibi.

Hinc proinde ut habetur *dictis duobus discursib. præcedentibus, & dicto discurs. 74.* ille regressus; qui juxta 8
formulam antiquam, tanquam species reintegrationis prove-

provenit ex dispositione juris, non autem ex speciali illius reservatione, utpotè soli contumaciæ vel protervitæ innixus, non competit in casu justæ impugnationis; Atque ad hunc effectum introducta est moderna formula, quæ reputatur gratia specialis, pro cujus expeditione aliqua major impensa fit, ut ita tribuatur id quod aliàs non competeret, approbando conditionem aliàs de jure non approbatam, quæ cautela inanis esset, si ista clausula æquipolleret.

Prout fatua & inanis esset illa æquitativa moderatio, quæ admittitur *in Catanen. pensionis coram Pirovano* 9 *decisione* 536. *par.* 4. *rec. tom.* 3. & insinuata supra *disc.* 12. ubi scilicet copulativè concurrant duo requisita, verisimilis scilicet voluntatis Papæ, ac deficientis doli ex parte pensionarii, si ista clausula etiam in caso doli, vel culpæ, & Papæ voluntate non concurrente substinere deberet actum in toto.

Est benè verum, quod ubi contentio esset cum ipsomet resigatario æquè culposo, tunc in concursu culpæ, major reputanda esset illa resignatarii datam fidem 10 fallentis, ejusque auctori quæstionem refricantis, & ob fraudem suprà consideratam, unde propterea major urget ratio; Istæ autem considerationes non cadunt in successore directè à Papa proviso cui aliqua colpa imputari non potest, quoniam credendo, ut credere debebat, quod narrativa facta Papæ esset vera, non autem falsa, ita sibi remaneret medietas fructuum & ultra, unde propterea beneficium obtinuit, ac sumptus desuper necessarios fecit, aliàs non facturus, ut *disc. præcedenti*.

Cumque ita explicitam habemus Papæ voluntatem, à stylo etiam Datariæ comprobatam, non gravandi beneficium, neque dandi resignanti sub nomine pensionis, nisi fructuum medietatem, & minus, unde si veritas narrata esset, utique non nisi ad illam proportionem Papa pensionem reservasset, neque resignans con-11 queri posset; Hinc proinde nulla ratio suadet, cur melioris conditionis esse debeat mendax, ac dolosus narrator, quam si esset verax & sincerus, Et consequenter ad summum aliud prætendi non posse mihi videbatur, nisi reductio ad proportionem, & per quamdam speciem participationis quotæ per Papam volitæ juxta *dictam decisionem* 536. *par.* 4. *tom.* 3. ac juxta considerationem, quæ habetur *apud Othob. d. decis.* 61.

De auctoritate verò *dictæ decis.* 631. *par.* 1. *rec.* non videbatur magnam rationem haberi debere, cum sit 12 decisio unica tantùm parte informante, unde propterea, ob cessantem formalem disputationem hincinde, (juxta frequentiorem usum) non omninò matura dici potest, ac etiam quia nimis vagum, seu generale videtur ejus fundamentum comparativè ad dictas rationes; Procedit enim cum *decis.* 8. *num.* 2. *Caputaquen. par.* 3. *& Paris. de resignat. lib.* 6. *quæst.* 3. *num.* 18. ubi aliud non dicitur, nisi quod regressus competat etiam contra successorem, Vel quia ita sit reservatus, Vel quia alias de jure competat, puta quia successor non habens 13 causam justam impognationis incurrat eamdem proterviam, & contumaciam, ob quam ille de jure concedatur, non autem quod eadem sit ratio primi resignatarii, & successoris; primo enim ob ejus culpam & ambitionem non est commiserandum, ac aliàs ut supra fatuus esset stylus non gravandi, nisi infra dimidiam, ut *infra dicto disc.* 74.

In eodem tamen proposito; In una Neapolitana disputata coram eodem A. C. inter Dominicum Riccardum, & Alexandrum Majellum; Cum Dominicus resignasset parochialem Ecclesiam S. Josephi majoris ad favorem Criscioli; sub reservatione pensionis docat. 42. & sub reservatione regressus juxta formulam 14 modernam in casu cujuscumque nullitatis, vel diminutionis, cum reservatione tamen congruæ ad favorem Titularis, cum solita clausula *dummodo remaneant centum pro Rectore*; Defuncto autem resignatario, de parochia provisus esset Majellus, penes quem consueta emolumenta notabilem diminutionem passa fuerunt ob diminutionem populi, causatam a peste adeò crudeliter illam Civitatem vexante de anno 656. Hinc introducta causa in dicto Tribunali, prodiit sententia Titulari favorabilis super reservatione congruæ, cabuizando tamen pensionem de cujus validitate non erat dubitandum, cum expressio valoris de tempore reservationis, (quod attendi debet,) esset 15 vera, ideoquè non intraret nullitas, bene tamen intraret præservatio congruæ, pro qua singula tempora currentia attendi debent, ut pluries *in præcedentibus*; Quare me scribente pro pensionario, intentatus fuit regressus, ac desuper obtenta sententia immissionis, quæ honestæ concordiæ ansam dedit.

Quamvis autem ego pro dicto regressu obtinendo deducerem pluries suprà allegatas decisiones *in Camerinen. regressus prima Decembris* 1645. *&* 19. *Iunij* 1647. 16 *coram Penungerio*, (quæ reputantur in materia magistrales) ad probandum; quod ubi ille reservatus est juxta formam modernam, utpotè attendendus potius tanquam conditio, quam tanquam pœna, intrare debet non obstante nullitate, vel justa reductione. Attamen mihi aliquam difficultatem inferebat consideratio; quod ista non esset nullitas, minusque reductio impugnativa, & contra formam reservationis, sed ad istius limites, & pro observantia conditionis per Papam adjectæ, per ipsum resignantem acceptatæ, quasi quod in animo Papæ fuerit reservandi pensionem non annullabilem, neque reducibilem, sed super reliquis fructibus, detracta tamen congrua, perinde ac si non esset inter fructus.

Et quamvis *in dict. dec.* 286. *par.* 2. *rec.* licet dicta formula moderna servata non esset, ex sola clausula, *non alias*, *aliter*, *nec alio modo* resolutum fuerit contra Titularem, non obstante dicta clausula, *dummodo centum*; Attamen advertebam, eatenus dictam resolutio- 17 nem substineri posse, quatenus (ut initio patet) Titularis intentaverit judicium super anoullatione, secus autem ubi eo admittente validitatem, allegetur præcipua detractio congruæ, tanquam creditum privilegiatum, atque per speciem exceptionis modificativæ, non autem impugnativæ, seu verius per speciem prælationis seu potioritatis illius tatæ quam tanquam per speciem onerum, seu expensarum Papa præcipuam esse voluit, sive à fructibus deduci, cum sit casus jam prævisus ab ipso pensionario resignante, atque ab eo acceptatus, ideoque cautè procedendum videtur in deferendo simpliciter, ut quandoque fieri vidi *d. decis.* 286.

Verùm seclusa *dicta decis.* 286. *p.* 2. *rec.* adhuc obstat *dicta decis.* 246. *Millin* quam licèt *Spad. consil.* 69. *lib.* 3. 18 declarare conetur, attamen ejus declaratio seu conciliatio *cum decis.* 356. *Matrica* non videtur recepta, cum ista clausula, *& non alias*, æquipollere videatur dictæ formulæ modernæ, ob quam, ex ratione conditionis, seo deficientis voluntatis, datur regressus, non obstante dicta clausula *dummodo centum*, ut pleniùs, magisque casus distinguendo habetur infra *dicto disc.* 74.

MEDIOLANEN. PENSIONIS

PRO FRANCISCO TABERNA

Responsum pro veritate.

Pensione reservata super Canonicatu, ac etiam super præbenda vel bonis accidentaliter optionis jure annexis, si penes successorem in Canonicatu, præbenda vel bona hujusmodi non adsint, utpotè per alios optata. An successor teneatur ad integram pensionem, vel pro ista agi possint pro rata contra alios bonorum possessores; Et in specie de domo canonicali, quando dicatur annexa, & veniat etiam sub valore, Et ad rem infra *disc.* 76.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Sub reservatione cadit prabenda, vel domus canonicalis, quamvis per optionem sit variabilis, si tot sunt domus, vel prabenda quot sunt Canonicatus.*
3 *Secus si sint minores domus, vel prabenda quam sint Canonicatus.*
4 *Coadjutoria impedit optionem, atque coadjutor obtinet ea qua habebat coadjutus.*
5 *Idem in resignatione ad favorem.*
6 *An & quando domus canonicalis, vel alia res veniat sub valore.*
7 *De pluribus quastionibus cadentibus, quando per optionem domus canonicalis, & prabenda disiunguntur à canonicatu.*
8 *Successor in Canonicatu gravato pensionem ad istam tenetur, licet non habeat domum, & prabendam à pradecessore retentam.*
9 *Vbi non habetur casus specialiter decisus quomodo judicandum sit.*
10 *Si bona transeunt ad aliud jure optionis, quod remaneant affecta pensioni.*
11 *Quod sit magis planus casus pensionis, quam coadiutoria, vel resignationis.*
12 *Vbi voluntas Papa est clara, affecta sunt pensioni etiam prabenda, & bona temporalia omninò variabilia.*
13 *Quod pensio sit jus merè temporale super fructibus.*
14 *Pro pensione affecta sunt bona per speciem hypothecæ.*
15 *Declaratur conclusio, de qua num. 8.*
16 *Exitus causa.*

DISCVRSVS XV.

VAcante Canonicatu in mense reservato in Collegiata S. Ambrosii, per obitum antiqui possesso-
1 ris, qui ratione antiquitatis, jure optionis, ex Statuto, vel consuetudine in ea Ecclesia vigentis, prædium ac domum pinguis redditus possidebat, Prævia derogatione hujusmodi optionis, Papa illum contulit, unà cum eisdem prædio & domo, cum reservatione pensionis ducat. 60 ad favorem Francisci, qui per plures annos pacificè illam exegit à proviso quo defuncto de ordinario mense Decembris, duo Canonici antiquiores optarunt; unus domum, & alter prædium seu præbendam, provisus autem de canonicatu ab Ordinario, habuit inferius prædium ab uno ex dictis optantibus dimissum; Cumque solus canonicatus cum hoc inferiori prædio esset fortè incapax tanti oneris, atque pensionarii interesse habere jus exigendi pensionem etiam super dictis aliis bonis pinguioribus: Hinc desuper ab eo pro veritate consultus,

Respondi quod ad materiæ dilucidationem, ut exinde dignosci posset veritas articuli, super quo individuam decisionem invenire casus non præbuit, opportunum videbatur hanc materiam examinare super pluribus quæstionibus cadentibus super hujusmodi præbendis, vel domibus canonicalibus, aliisque bonis, quæ perpetuò & invariabiliter Canonicatui infixa non sint, sed jure optionis accidentaliter, modò penes unum, & modò penes alterum diversorum Canonicatuum possessorem existant.

Primò igitur quæri solet, an contingente vacatione Canonicatus, vel alterius beneficii in mense reservato; seu quod aliàs vacatio cadat sub reservationibus, intret
2 necne optio, vel potius dicta bona cadant sub eadem reservatione, ita ut noviter provisus Apostolicus debeat illa obtinere in concursu antiquiorum qui optandi jus habeant; Et in hoc decisio pendet à distinctione, Aut enim tot sunt præbendæ vel domus, quot sunt canonicatus, itaut pernecessè Canonicatibus annexæ sint, cadente solùm variatione inter ipsos Canonicatus ratione circuli resultantis ab optione, Et tunc quiquid dubitet *Garz. par. 1. c. 1. num. 45.* verius magisque receptum est hujusmodi præbendas, vel domus dici spirituales potiùs quàm merè temporales, & consequenter cadere sub reservatione Apostolica faciente cessare jus optandi.

Aut verò non omnes Canonicatus habeant domus vel præbendas, quæ inferiori numero ratione antiquitatis optari solùm possint per antiquiores, illi verò 3
juniores eis careant, & tunc dicantur bona temporalia, accidentaliter illi canonicatui vacanti annexa, & consequenter non cadant sub reservatione, ut distinguendo firmatur *in Mediolanen. Canonicatus 4. Iulii 1636. coram Ghislerio*, quæ reputatur in materia magistralis, & cum qua processum fuit in altera. *Mediolanen. Canonicatus Sancti Nazarij coram Dunozetto inter suas decis. 497. & repetit. decis. 128. par. 8. recent.*

Ex hac autem distinctione seu dictæ quæstionis decisione, plurium aliarum quæstionum decisio resultat, illius scilicet, an possessore Canonicatus hujusmo-
di domum, vel præbendam obtinente, qui ex justa 4
causa assumat coadjutorem cum futura successione, hujusmodi coadjutoria impediat necnè optionem, itaut præbenda vel domus spectare debeat ad coadjutorem; Si enim sit juxta primam distinctionis partem, talis præbenda vel domus dicitur spiritualis, utpote canoniæ in genere pernecessè annexa, verior est affirmativa favore coadjutoris in exclusionem optionis, ut cæteris relatis firmatur *per Rotam apud Dunozett. senior. decis. 229. repetit. decis. 140. par. 4. rec. tom. 2.* ubi respondetur *ad decis. 273. Mantica.*

Idemque in casu resignationis ad favorem, *ut decis.*
140. num. 8. & 9. par. 10. rec. cum similibus, ex eadem 5
ratione, ob quam hæc bona cadunt sub reservatione, quoniam si ista intrat, debet quoque intrare affectio resultans ab appositione manuum Papæ, quæ cessare facit jus optandi.

Prout ex eadem distinctione pendet decisio super
computatione hujusmodi, præbendarum vel domo- 6
rum sub valore, ut advertitur supra *in Romana pensionis super Canonicatu S. Angeli disc. 6. & in decisionibus in ea causa editis*; quoniam in primo casu seu prima parte distinctionis veniunt in valore, secus autem in altera, in qua non jure beneficii seu canoniæ, sed in præmium antiquitatis ac servitii talia bona tanquam temporalia, & diversa à canonia obtineri dicuntur, quamvis qualitas canonicalis sit hujusmodi præmii causa seu occasio, cum sine illa præstare non potuisset servitium, pro cujus præmio Ecclesia hanc mercedem tribuit.

His ita generaliter prænotatis, atque descendendo ad terminos speciales pensionis, tres pariter advertebam diversas cadere quæstiones; Primo scilicet inter pensionarium ac provisum de Canonicatu pensione gravato, qui non obtineat eamdem præbendam seu
eamdem domum, quam obtinebat prædecessor, qui 7
pensione gravatus fuit; An scilicet hoc non obstante, pensionarius contra eum actionem habeat pro integra pēsione, à qua excusari non valeat, quod non obtineat præbendam vel domum pinguiorem, quam obtinebat prædecessor, sed vel nullam, vel minorem; Secundò inter eumdem pensionarium ac alios hujusmodi præbendæ, vel domus possessores, qui dicto jure optioni eam obtinuerunt; Et tertio inter ipsos Canonicos, antiquum & modernum respectivè, an scilicet noviter provisus de Canonicatu gravato actionem habeat contra antiquiorem optantem pinguiorem præbendam vel domum ad contribuendum in pensione, pro qua ipsa à pensionario urgetur.

In prima quæstione, verius est possessorem Cano-
nicatus gravati cogi posse, quoniam pensio residere ac 8
substantiari dicitur super ipso Canonicatu, qui non variatur ex variatione præbendæ vel domus variabilis, quæ potius consideratur tanquam prædium, quod improprie ac per modum loquendi præbenda nuncupatur, quatenus competat juxta secundam partem di-

stinctio

stinctionis attenta enim prima parte sufficit, quod habeat domum vel præbendam subrogatam, *ut per Lotter. lib. 1. quæst. 19. num. 20. cum sequen. & num. 30.* Ubi de dicta distinctione, de qua *Moneta de optione cap. 7. quæst. 3. num. 39. cum sequen. Tondut. de pension. cap. 22. num. 9. Rota apud Mantic. dec. 273. in Lucana pensionis 29. Ianuarij 1618. coram Vbaldo, in Bergomen. pensionis 23. Martij 1640. coram Coccino.*

Super tertia quæstione contributi inter provisum de Canonicatu, & antiquiorem optantem præbendam vel domum, responsum non dedi, utpote non requisitus, atque extra casum controversiæ dum, ut supra, consultus fui ex parte pensionarij, cujus de facto parum intererat actionem de jure habere adversus noviter provisum, sed principaliter intererat habere actionem contra dictos Canonicos antiquiores; præbendam seu prædium, ac respectivè domum pinguioris redditus possidentes, an scilicèt tam in possessorio quàm in petitorio actio adversus eos competeret, ideoque in secunda quæstione tota versabatur inspectio.

Casum autem præcisum istius quæstionis expressè tractatum, ac decisum tunc invenire non licuit; Et quoniam plura esse solent negotia, quàm sint leges, quæ super omnibus providere non potuerunt; Hinc proindè ubi casus præbeat, non adesse decisiones præcisas, vel
9 earum notitiam non haberi, proditæ sunt propositones ac regulæ generales, cum quibus vel similibus ad decisionem deveniendum est, cum in hoc potius excellentia Doctoris emicare videatur, cum sæpius notitia specialis auctoritatis, casus ac fortunæ, seu improbi laboris partus esse soleat.

Hinc proindè, examinando articulum, tam cum terminis ac propositionibus generalibus, quàm cum dictis proximis conclusionibus; Dicebam istam videri
10 quæstionem voluntatis, quod scilicèt Papa voluerit, ut advertitur *decis. 92. nu. 1. post Tondut. de pension*; Ubi enim voluntatem habemus, de alio quærendum non videtur; Quemadmodum enim, ut supra in casu vacationis cadentis sub reservatione, vel in casu resignationis, aut coadjutoriæ, cadunt dicta bona sub appositione manuum Papæ, atque optione non obstante transeunt in provisum vel coadjutorem, ita eadere non debeant sub eadem appositione sequuta occasione reservationis pensionis, ne in præjudicium pensionarii jus habentis ex Papæ concessione in hujusmodi bonis in eo statu tunc existentibus, eorum divisio vel status alteratio sequi valeat.

Quinimò id fortius isto casu pensionis, quàm in dictis aliis coadjutoriæ vel resignationis, in istis enim
11 per Papam non insistitur super valore, eo modo quo insistitur in dicto aliu casu pensionis, cujus major vel minor reservatio à quantitate valoris pendet; valor autem à bonorum qualitate seu vacatione: igitur clarius est isto casu intentio Papæ afficiendi ipsa bona, atque in eis manus apponendo, ducto argumento ab onere, que beneficium gravavit, quod aliàs esset incongruum absque præsupposito retentionis dictorum pinguium bonorum, & Canonicatus perseverantiæ in eo statu, juxta propositionem quam vulgarem & frequentem in foro habemus, quod ex pretii quantitate desumitur partium intentio, quod in contractum deducere voluerint, cum similibus.

Multò verò magis in hac facti specie, in qua desplano intrare dicebam pariter vulgarem & quotidianam
12 regulam *text. in l. ille aut ille, ff. de legat. 3.* quod in claris & expressis non intrant quæstiones & argumenta, cum in ipsa reservatione pensionis expressè diceretur, illam reservari, tam super Canonicatu, quam super præbenda seu prædio & domo, ita in clara voluntate concurrente advertebam quod ubi etiam versaremur in dicta secunda parte distinctionis, quod scilicet hujusmodi præbendæ, vel domus, omnium Canonicatuum numerum non adæquantes, dicendæ essent merè temporales, non

permecesse Canonicatibus annexæ, sed accidentaliter ut supra, adhuc idem dicendum sit, quoniam dicta distinctio procedit in dubio, ac ubi agitur de interpretanda ambigua Papæ voluntate, secus autem, ubi hæc est clara & expressa, ut in his terminis computandi domum canonicalem habetur *dicta decis. 92. n. 17. post Tondut. de pension.*

Item quia, ut in præcedentibus pluries habetur, quamvis pensio, ad effectum, ut sine Papæ consensu esse non possit in commercio cum pecunia seu re temporali citra simoniæ labem, sive ad effectum, ut absque 13
eodem assensu obtineri non possit per laicum vel clericum, qui uxorem duxerit, vel militarem statum assumpserit cum similibus, habeat quamdam speciem seu figuram spiritualitatis, attamen verè ac propriè est quid merè temporale, cujus etiam laici & infantes esse possunt capaces, utpote nullum jus, nec in re, nec ad rem tribuens super titulo beneficij, ejusque administratione, sed solum importans quamdam participationem fructuum, seu jus vel servitutē super eis, adeo ut pro pensione competat, nedum actio personalis contra possessorem beneficij gravati, sed realis, vel in rem scripta tanquam per speciem hypothecariæ ad beneficii bona productiva fructuum, quorum participationem pensionarius habere dicitur, utpote sibi affecta & hypothecata, cum prælatione seu potioritate adversus alios beneficiati creditores, ut per *Gigan. de pension. quæst. 51. Tondut. eodem tract. cap. 20. num. 20. cum sequen. plenè Salgad. in labyrint. par. 1. cap. 42. numer. 15. cum sequen. Rot. apud Merlin. decis. 478. & apud Buratt. decis. 448. utrobique in principio*, & passim, ac habetur infra occasione concursus, & potioritatis inter eosdem pensionarios.

Igitur si bona transire debent in provisum Apostolicum tanquam de reservato, vel in coadjutorem seu resignatarium, ex quadam magis remota affectione resultante ab appositione manuum Papæ, unde propterea impediatur transitus ad habentem jus optandi, multò magis dicendum est in præsenti, quod ipsa bona jam affecta, & hypothecata sunt, adeo ut intrent termini quos habemus in materia hypothecæ, cujus ratione creditor bona hypothecata adversos tertiam manum persequi potest.

Neque his adversatur conclusio, de qua suprà, ut pensio radicata vel substantiata dicatur super ipso Ca- 14
nonicatu vel beneficio, non autem super hujusmodi annexis, quæ accidentaliter seu variabiliter penes beneficij possessorem esse contingat juxta deducta *apud Mantic. decis. 224. & 275.* cum aliis suprà allegatis, quoniam id percutit favorem pensionarii, ne invitus cogatur persequi adversus tertios possessores hujusmodi bona, suique juris scissuram pati, sed directè agere valeat contra possessorem beneficij gravati, super quo principaliter pensio reservata est, non tamen exinde inferri potest, ut id quod in gratiam & favorem introductum est, retorqueri debeat in odium, Adinstar eorum quæ habemus in materia censuali, quod census radicatur vel substantiatur in fundo capaci, quamvis creditori per debitorem supponantur sive hypothecentur alia ejusdem fundi membra, aliaque ipsius bona; quoniam potest, sed non tenetur illa experiri, neque eorum peremptio, vel divisio sibi præjudicat, dum jus census radicatum vel substantiatum est in ipso fundo censito, sed non per hoc probibendus est pro exactione fructuum adversus quoscumque dictorum aliorum bonorum possessores sua jura & hypothecas experiri, cum similibus.

Causa in partibus, vel judicialiter, vel in forma extra-
judiciali ita discussa, credo quod per honestam concordiam finem acceperit, à me quoque dicto pensio- 16
nario consultam, non quidem ex hoc puncto, in quo credebam ipsum bonum jus fovere; sed ob alias excitatas difficultates ejus non incussus in habitu & tonse-

ra;Et fortius ob quamdam ab eo assumptam militiam, ac etiam quia supponebatur ipsam reservationem pensionis aliquo defectu laborare posse ob malam expressionem seu narrativam valoris ; Quamvis enim juxta auctoritates ac decisiones satis notorias, extra controversiam hodie sit ut hujusmodi,ac similes exceptiones non admittantur in summariissimo possessorio retinendæ,(in quo ab initio consului; sospenso petitorio insistendum esse, dum pensionarius in quasi possessione exigendi reperiebatur,) attamen quia erant difficultates considerabiles, quando causa etiam in petitorio ulteriorem progressum habuisset, hinc proinde opportona fuit concordia, dum potissimè pensionarij qoalitati nimium incongruæ erant litis molestiæ, ideóqoe super hoc puncto, quod mihi innotescat, adhuc non habetur decisio, quæ prævia formali disputatione prodierit; Et depensione imposita soper distributionibus, ut non cesset per optiunem præbendæ agit *Spada consil. 59. lib. 3.*

DE domo Canonicali an sit io fructu, & veniat sub valore habetur suprà *disc.6.& sub tit. de Benef.disc.* 90. ubi generaliter de hac materia valoris.

SANCTI SEVERI CONGRUÆ

Pro EPISCOPO

Cum PRINCIPE CAMILLO PAMPHILIO.

Casus disputatus coram A. C. & in Rota, & resolutus, ut infra.

An pensionarius impedire possit Episcopo, vel alteri Titulari congruam alimentariam, ex eo quod in reservatione pensionis derogatum esset congruæ præfinitæ à Concilio Tridentino.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *Quod sit melius taxare congruam in quantitate, quàm in ipsis fructibus.*
4 *Quomodo taxanda sit congrua alimentaria.*
5 *Quod contrà Titulares assumentes onus pensionis rigorosè procedendum sit,& de ratione.*
6 *De probatione valoris Ecclesiæ resultante à processu Consistoriali.*
7 *Congrua alimentaria est privilegiata, & est deducenda antè omnia.*
8 *An Episcopus debeat se substentare de proprijs,& nolle congruam.*
9 *Et an valeat pactum,vel obligatio in contrarium.*
10 *De materia viri assumentis in se onera matrimonij sine fructibus dotis.*
11 *Et à simili de Titulari assumente in se idem onus.*
12 *De congrua.*

DISCURSUS XVI.

CUm in provisione istius Ecclesiæ Cathedralis,
1 consistorialiter, ac motu proprio, super ea reservata fuisset pensio scutorum 800. ad favorem Principis Camilli Pamphilij Pontificis reservantis nepotis, cum derogatione congruæ à Concilio Tridentino statutæ, cùm solita clausula, *etiamsi non remaneant mille pro Episcopo*, atque provisus amplissimè ad dictæ pensionis solutionem se obligasset, renunciando; cuicumque congruæ, vel alteri juri etiam alimentorum, quæ sibi suppeditare promisit ex proprijs bonis patrimonialibus pensionario etiam obligatis, tenuitas verò fructuum Ecclesiæ esset talis, quod solvendo pensionem, verè sibi non superesset unde viveret, ob sui etiam patrimonij nimiam exiguitatem; Hinc proinde pro exequotione suæ obligationis pulsatus coram A. C. non opponebat de congrua præfinita à Concilio, dum illi derogatum fuerat, ipseqoe renunciaverat, sed excipiebat de congrua alimentaria, super qua, capta in hoc Tribunali quadam provisione in rata fructuum, & introducta causa *in Rota coram Ouda- lora, sub die 22. Iunij 1665.* resolutum fuit, Episcopo præcipuam antè pensiones deberi congruam 2 alimentariam taxatam in ducatis 700. monetæ illarum partium, computatis tamen fructibus seù redditibus ejus bonorum patrimonialium, istaque resolutio celeberrima effecta est, atque hujus materiæ regulatrix, quotidie volitans per ora Episcoporum qui præsertim modicum patrimonium habent, ut ità de alimentis tuti reddantur, unde pluries ac pluries, vel in eodem Tribunali A. C. vel in congressibus; quandoque pro pensionarijs, & quandoque pro ipsis Episcopis, de hac materia tractandi occasionem habui.

In his autem dispotationibus,habitis præsertim coram A. C. coram quo principaliter scripsi pro Episcopo, dum in Rota processum fuit cum eisdem informationibus, (aliquo ultroneo gratuito scribente adjuncto,) prout in plerisqoe congressibus,& disputationibus habitis in alijs consimilibus controversijs, duo erant puncti; Primus scilicet circa taxam;Et secundus, an & quæ ratio habenda esset de ipsius Episcopi vel Titularis bonis,vel redditibus proprijs in ejus substentatione.

Quatenus pertinet ad primum,in ista causa particulari variatum fuit inter judicem primæ instantiæ, & Rotam; cum enim istius Ecclesiæ redditus ferè omnes consisterent in fromento & hordeo, primus assignavit quamdam hujusmodi fructuum quantitatem; Rota verò statuit dictam summam pecuniariā ducat.700. & melius, ob notabilem valoris alterationem,quam fruges in illis regionibus juxta tempora patiuntur, unde 3 quandoque ob exiguum valorem eadem quantitas non sufficit ad victum,& quandoque ob alterationem superabundant,attentisque particularibus facti circumstantijs pro Ecclesiæ qualitate ejusque oneribus; taxa potius pinguis fuit quàm modica.

Erroneum tamen esse dici consuevi, tàm Episcoporum, quàm plurium Curialium ferè cōmunem sensum, quod scilicet per hanc decisionem, ad instar illius taxæ,quam fecit Concilium Tridentinum,certa ac uniformis summa statuta sit pro hujusmodi congrua alimentaria ante pensiones detrahenda,quoniam ista materia juxta ea quæ generaliter in materia alimētorum habemus,certam ac uniformem taxam non recipit,sed 4 pro Ecclesiarum statu & qualitate,ac modo vivendi in regione nimium difformiter pro judicis arbitrio regulanda est,Plures enim, præsertim in Regno Neapolitano; alijsque Italiæ ac etiam Dalmatiæ, & adjacentibus partibus adsont Ecclesiæ, quarum redditus via ad medietatem hujus taxæ ascendunt, & tamen Episcopi commodè ibi vivont, habita proportione ad qualitatem & statum Ecclesiæ seù loci residentiæ; Et econtra verò in plerisque Ecclesiis,etiā in Italia, quæ per Cardinales earom possessores dimissæ fuerūt cum reservatione fructuom, etiam exigua repotari consuevit taxa scutorum duorum vel trium mille pro congrua Titularis; Fabulosum enim esset dicere (data etiam coæquali dignitate,) quod eadem esse deberet congrua (e. g.)

[illegible]

Archiepiſcopi Conzanen. reſidentiam habentis, ob Civitatis deſolationem in parvo & ignobili caſtro, & Archiepiſcopi Neapolitani, cum ſimilibus.

Licet enim Concilium Tridentinum uniformem fecerit taxam pro Epiſcopis ſcutorum 1000. & pro parochis ſcutorum 100. attamen receptum eſt, habendam eſſe rationem aliorum onerum pro Eccleſiarum qualitate, ac expenſarum & onerum, quæ pati oportet; Ut habemus etiam de Conſtitutione Pii V. taxante congruam Vicarii in Eccleſiis parochialibus, quæ Capitulis, ſeu aliis unitæ ſint, ut non debeat eſſe minor 50. neque major centū, & tamen quandoque ob expenſas parochiæ uſque ad 400. taxata fuit, atque in aliquibus locis ſumma ſcutorum 50. ultra emolumenta incerta, reputatur magnus redditus conſtituens magis pingue, & conſpicuum beneficium, quod fit in loco, ut in ſua materia *ſub tit. de Paroch.* ideoque pro facti qualitate major, vel minor taxa conſtitui debet, non ſolùm habita ratione ſtatus Eccleſiæ ejuſque onerum, ac loci reſidentiæ, ſed etiam qualitatis perſonæ, ejuſque meritorum, ac viæ per quam ad illam dignitatem evectus eſt, cum quandoque expediat in ambitus punitionem, ac pro aliorum exemplo nimium parcè procedi.

Hinc proindè, expertos ego modos quos tenent
5 hujuſmodi ambientes Epiſcopatus, ampliandi ſcilicèt redditus Eccleſiæ per eos ambitæ, atque ita decipiendo Superiores, viam ſibi facilem reddere cum oblatione illius incongruæ penſionis, quam illi ad quos pertinet, ſtante ſuppoſito redditu, congruam ac honeſtam judicant; Dicere conſuevi, quod quando iſti effecti Epiſcopi, paupertatem, ac impotentiam declamant, atque conqueruntur de penſione, illam ſolvere recuſando, de victu perpetuo eorum conditioni proportionato in ergaſtulo juxta illius ſtylum provideri deberent; Longè major enim eſt culpa ipſorum, quàm ſit illa eorum ad quos pertinet, qui tamen oculati magis deberent, nè ita decipiantur.

Motivum autem Rotæ in iſta cauſa taxandi dictam
6 ſummam ſcutor. 700. prodiit ex veriſimili intentione Papæ deſumpta ex proceſſu conſiſtoriali probante Eccleſiæ redditum in annuis ſcut. 1500. onde gravando in 800. ità congruam implicitè Papa taxavit in dicta reſiduali ſumma 700. quamvis & id fallaciam frequentius continere ſoleat, ob dictam rationem, quod redditus magnificantur, teſtes verò in proceſſu conſiſtoriali adhiberi ſoliti, ut plurimum, ità deponunt de fama vel auditu, nullam ſcientiæ cauſam habentes, unde proptèrea, ut habetur *ſub tit. de Benef. diſc. 90.* ad materiā valoris, proceſſus conſiſtorialis, attendi quidē ſolet pro aliquo adminiculo cum aliis probationibus conjungendo, non autē ut concludentem probationē inducat. Quo verò ad alterum punctum, non controvertebatur per ipſoſmet ſcribentes pro penſionario, quod
7 de jure congrua neceſſaria pro ſubſtētatione Epiſcopi ſeù Rectoris, ac etiā pro cultu, aliiſque Eccleſiæ oneribus & expenſis, ante omnia ex fructibus deducenda eſt, adinſtar illarum expenſarum, quæ pro cultura & recollectione fiant *ad text in c. cum ſecundum de præbendis, & cap. 1. eodem tit. in ſexto* utrobique ſcribentes, *Rota apud Gregor. deciſ. 507. num. 5. deciſ. 420. par. 1. & 763. num. 1. par. 2. rec.* cum aliis in hujus cauſæ deciſione procedendo cum antiqua deciſione *Campanien. penſionis*, quæ in materia reputatur magiſtralis *apud Marcheſan. p. 2. fol. 547.* Non ſolùm enim urget ratio proviſionis perſonæ Epiſcopi ſeù Rectoris, ex axiomate, ut qui altari inſervit, de altari vivere debeat, ſive quod bovi triturantì os claudendum non eſt; ſed etiam pro bono publico, nè Epiſcopalis dignitas vileſcat; neque Eccleſiæ cultus deſeratur, aut quod pauper Epiſcopus cogatur facere, quæ non decet, ſive quod apud ſæculares Magiſtratus in ludibrio ſit, cum ſimilibus inconvenientibus exinde reſultare ſolitis; Si enim per Sacros Canones etiam in ſimplicibus clericis ſtatutum eſt, ut non obſtante eorum obligatione, pro mutuo vel alia cauſa correſpectiva, adhuc reſervari eis debeant neceſſaria ad ſubſtentationem juxta notos terminos *in c. Odoardus de ſolutionibus*, de quibus in ſua ſede *ſub tit. de creditor.* multò magis, ut Epiſcopi vel Rectoris congrua ſubſtentatio habeatur ex fructibus ejuſdem Eccleſiæ adverſus penſionarios foventes cauſam lucrativam, & qui ſolùm dicuntur participes ratæ fructuum excreſcentium poſt ſupportata Eccleſiæ onera; Nil obſtante dicta derogatione congruæ Conciliaris, quoniam iſta diverſa eſt à congrua alimentaria.

Non negabantur hæc, ut dictum eſt, per ſcribentes
in contrarium, ſed inſiſtebatur in eo quod Epiſcopus 8
deberet proprio ſumptu, & ex bonis propriis ſubſtentari; Tum ex proprio conſenſu propriaque obligatione; Tum etiam ex ſententia *D. Hieronymi*, regiſtrata *in c. clericus prima quæſt. 2. & cap. paſtor, & cap. ſi quis, ibidem cum concordan. per Barboſ. ad dictum cap. clericorum*, & alios, de quibus in hujus cauſæ deciſione, quæ cum hoc aſſumpto ſimpliciter proceſſit.

Verùm indeciſam relinquendo quæſtionem, an dicta ſententia contineat præceptum, vel conſilium, dicebatur ità omnem ceſſare dubietatem ex ejuſdem Epiſcopi conſenſu & obligatione ſe ſubſtentandi de proprio, qua obligatione ceſſantè admittebatur propoſitio quam ego deducebam ex ſententia *Innocentii in c. Epiſcopus de præbendis*, cum concordantibus *per Menoch. de arbitr. caſu 510. n. 2. & in ſupra allegatis deciſionibus* firmantibus congruæ potioritatem, ac præcipuam deductionem, ut Epiſcopus vel Titularis quamvis aliundè proviſus, alimenta obtinere debeat, aliaque hujus ſpiritualis matrimonij onera ſupportare ex dotis fructibus; Non enim ex eo quod vir, qui uxorem ducit, ſit dives, ergo ſequitur quod onera matrimonij ex dote ſupportari non debeant, vel quod alicui famulatum præſtans, mercedem obtinere non debeat, quia ſit aliundè proviſus cum ſimilibus.

Non fuit autem ſuper hoc nimium certatum, quoniam cum Epiſcopus, vel nullos, vel nimium modicos haberet proprios redditus, libenter dabat manus eorum computationi; Aliarum verò cauſarum occaſione, præſertim in congreſſu habito in una *Troiana penſionis*, motivabatur per aliquos ingenioſè, ut non 9
obſtante dicto conſenſu ſeù obligatione ſolvendi penſionem quamvis de proprio, ſive de bonis propriis ſe ſubſtentandi, congrua ab Eccleſiæ fructibus deduci debeat ob dictæ obligationis invaliditatem; ducto argumento à diſpoſitione juris civilis improbantis pactum, ut vir ſupportare debeat onera matrimonij, mulier verò vel alter obtinerat fructus dotis ex deductis in ſua materia *ſub tit. de dote diſc. 160.*

Ponderabam tamen ego (reſpondendo huic motivo,) quod ultrà efficaciam juramenti, quod ceſſare facit juris civilis prohibitiones, præſertim in his materiis
ſpiritualibus & eccleſiaſticis dicto jure non regulan- 16
dis; Adhuc recētis eiſdem terminis dotalibus, quemadmodum validum reputatur pactum, per quod vir conventam dotem ejuſque fructus habeat, & tamen à dotante obtineat alimenta, & alia ad matrimonij ſubſtentationem neceſſaria ad aliquod tempus, cum talis conventio dicatur pars dotis ex deductis in eadem ſua materia *ſub tit. de dote dicto diſc. 160.* ità econversò, ſi vir matrimonium contrahat cum magna ſuæque conditioni incongrua & exceſſiva dote, poſt dotantis vel alterius mortem liberè in ipſum obventuræ, ſub ea lege, ut aſſumat interim in ſe ſupportationem onerum de proprio, relinquendo dotandi, vel ſponſæ parentibus fructus bonorum aſſignatorum ad eorum vitam, id non videtur prohibitum, cum ſit ſpecies emptionis incertæ aleæ, cujus pretium eſt hæc oneris aſſumptio, ita obtinendo magnam, aliàſque incongruam dotem, ſive ducendo uxorem aliàs inæqualem; Ac etiam juxta ea quæ habemus de augmento dotis, quod conjux inferis conditionis de proprio faciat alteri cum ſimilibus in dicta ſua materia.

Ità

Ità non videtur quid prohibeat, ut sub spe magni lucri à qualificata, & pingui Ecclesia per mortem pensionariorum reportandi, eam quis gratuitò interim administrandam suscipiat, cum onere se subsistendi de proprio, tanquam per dictæ aleæ pretium. Relinquendo siquidem locum veritati, an congruat hujusmodi personas Ecclesiarū regimini præficere, quod meum non est judicare, attamen si fiat, non videtur quid in puncto juris impediat; Atque in concursu culpæ, sine dubio major est illa hujusmodi ambientium, atque ita captantium Ecclesias, quibus ipsi omni merito destituti essent, aliàs parum digni, ideoque delicti pœnas ita luere debent, nisi pœna redundet in Ecclesiam, & subditos, dum isti sub hoc prætextu excoriari solent; Ecclesiæ verò restauratione, ac sacra suppellectili, aliisque necessariis non provideri, ac unam pejora non fierent, contra rectissimam intentionem superiorum ad quos pertinet, qui cum speciosis prætextibus circumveniuntur.

† AGitur in hoc disc. de materia Congruæ super qua videri poterunt adnotata *ad disc.* 181. *de Paroch.*

Decisio edita *est impress. decis.* 342. *par.* 14. *rec.*

PENNEN. & ADRIEN. CONGRUÆ

Pro EPISCOPO.

Cum PENSIONARIIS.

Casus disputatus coram A. C. & resolutus ut infrà.

De eadem materia congruæ alimentariæ; An ad illam obtinendam Titularis probare debeat valorem seu Ecclesiæ incapacitatem, atque impedire executionem litterarum reservationis, vel translationis pensionis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Impugnatio translationis ex Constitutione Urb. VII non impedit processum executivum.*
3 *Quare in hac materia pensionis rigorosè procedatur.*
4 *Exceptiones nullitatis pensionis, vel incapacitatis pensionarii non retardant.*
5 *An translatario suffragetur possessio transferentis.*
6 *Rigor de quo numer. 3. & 4. procedit ubi agitur de annullando pensionem.*
7 *Vel ubi Titularis se obligavit de proprio, secus ubi petitur congrua per non consentientem.*
8 *Titularis non admittitur ad oblationem fructuum, & petitionem deputationis œconomi, sed solum sit in gratiam pensionarii.*
9 *Quod etiam, quandoque Titulari interdicatur jurisdictio.*
10 *De privilegio clericorum, & aliorum adversus creditores super eorum alimentis.*
11 *De rationibus ob quas fortius id concedendum est beneficiato adversus pensionarium.*
12 *Debitum pensionis est debitum fructuum beneficii, non autem personale.*
13 *De debito causativo, seu occasionali cessante ex cessante causa.*
14 *Majus est jus reservatarii fructuum, quam pensionarii, & tamen etiam contra istum congrua est potior.*
15 *Quod ad effectum congrua alimentaria non requiratur probatio valoris.*
16 *De conclusione ut beneficiatus, vel solvat, vel dimittat.*

DISCURSUS XVII.

1 AGentibus translatariis Cardinalis Farnesij coram A.C. pro immissione in executionem translationis pensionum in summa scutorum 150. contra Episcopum de recenti provisum qui per annum possessor unam tantùm recollectam habuerat, quamvis in petitorio ad formam Constitutionis 20. *Pii V I I I.* illa translatio annullabilis esset, quia tamen ad ejusdē Constitutionis præscriptum hoc annullationis judicium utpote pendens ex justificatione valoris faciendā per Titularem, & canonizanda per tres conformes, non retardat interim processum executivum, unde oportet interim solvere sub spe repetitionis, cujus casus rarò ad praxim deducitur, vel ob exigentium impotentiam, vel ob supervenientem mortem Titularis, sive quod non expediat dispendiosam litem in Curia per tres conformes pati, atque ita loco effugiendi unam, pati duas pensiones, adeout ista Constitutio ansam alicui reductioni per concordiam solum præbere soleat, ut frequens praxis me docuit; Hinc 2 proinde Episcopus, qui pensioni jam cum prædecessore reservatæ consensum non præstiterat, neque aliquam obligationem de proprio fecerat, negligendo dictam exceptionem impugnativam, me consulente deduxit alteram modificativam, quod scilicet ipse non se opponebat validitati translationis, quodque translatarij declarentur Ecclesiæ creditores, dando in hoc manus super fructibus sub judicis administratione apponendis cum deputatione œconomi, sed quod prius ea eis detrahi ad sui favorem deberet, tanquam potior, congrua alimentaria (dum Conciliari derogatum erat) sed quoniam formalis probatio valoris facta non erat, ut *in S. Severi de qua disc. proximè praec.* hinc proindè prodiit sententia pensionariis favorabilis pro immissione in exequutionem litterarum seu translationis, licèt postea facta probatione pro ipso quoque sententiatum sit.

Resolutionis fundamentum fuit quidam rigorosus stylus Curiæ in hac pensionis materia, nè aperiretur aditus Titularibus cum hujusmodi litibus seu oppositionibus impediendi pensionum exactionem, de qua actum esset, si cessaret iste rigor, atque hujusmodi 3 lites interim retardationem causarent, cum, ut insinuatum est, iste rigor ut plurimum avertat Titulares à litibus, eosque terreat, nè ultra pensionem à Papa reservatam, alteram in litis substentatione duriorem pati cogantur.

Potissimè dum pensionarius, qui translationem fecerat erat in quasi possessione exigendi, qua stante, si 4 ipse viveret, denegari non posset manutentio, quæ retardationem non recipit per exceptionem nullitatis vel incapacitatis, vel alterius defectus, etiam clericatus vel litterarum, juxta hodie notorias & quotidie practicatas conclusiones, idcirco idem dicendum esset in translatariis, stante potissimum gratiosa subrogatione etiam in possessionem trasferentis in indulto transferendi contenta; Quamvis enim ex quodam Curiæ stylo, translatario, non obstante dicta subrogatione, non concedatur summariissimum possessorium retinendæ seu manutentionis, sed cessante consensu & obligatione productiva actionis personalis, procedatur per viam immissionis; Attamen reliqui possessionis effectus translatario suffragantur, puta relevationis 5 ab onere justificandi valorem, sive præsumptionis justificationis resultantis à tricennali observantia cum similibus infrà in hac materia translationis, ac translatariorum juribus habetur.

Admittebam ego scribens pro Episcopo præmissa omnia, ubi ageretur de exceptione impugnativa, per 6 quam Titularis prætenderet pensionem annullare vel diminuere, cum dicatur exceptio petitorij pendens à justificatione valoris, quæ requirit formalem processum probationis nimium concludentis ac rigorosæ in formali judicio canonizandæ, ideoque interim retardandus non est processus exequutivus.

Idemque ubi Titularis juxta casum, de quo *dicto disc. praeced.* se obligasset solvere pensionem etiam de proprio, atq; de suo patrimonio, quatenùs opus sit, vivere,

vere, tunc enim sibi imputare debet, cur hujusmodi
7 obligationem susceperit, & per quam (utique non faciendam, quando ambitus non suffocaret) Titularis nulla commiseratione dignus est; sed potius puniendus, ut eodem disc. praeced. advertitur, adeout sibi congruat dictum, qui non potest in aere, luat in corpore, si non per poenam corporalem positivam, per istam negativam ab egestate resultantem.

Quando igitur hujusmodi circumstantiis vel rationibus cessantibus, Episcopus offert dimittere omnes fructus Ecclesiae, sub judicis vel ipsorum pensionario-
8 rum administratione, cum deputatione oeconomi, ad effectum, ut persoluta sibi congrua Conciliari, quatenus ei derogatum non sit, vel saltem alimentaria, tunc licet id etiam denegari soleat *ex decis. 165. num. 6. & 7. apud Pest. de manut.* ubi quod pensionarius non tenetur acceptare oblationem fructuum, quasi quod jus deputandi oeconomum, ac ponendi fructus sub administratione inductum sit in gratiam pensionariorum, imò etiam interdicendi Titulari solvere tenenti administrationem temporalem, ac etiam jurisdictionalem cum deputatione Vicarij Apostolici, ut quando-
9 que praxis docuit, non autem in eorum odium; Attamen nihil cessat dicta ratio obligationis propriae, per quam sibi obijci potest, quod de proprio vivat, ut promisit, nulla subesse videtur congrua ratio, cui hic rigor innitatur.

Si enim juxta alios insinuatos terminos *textus in cap. Odoardus de solutionibus, & cap. pervenit de fideiussoribus*, simplici clerico etiam adversus debita personalia, & cum personali obligatione contracta ex
10 causa mutui, vel alia correspectiva, conceditur effugere creditorum molestias, ac effectus processus exequutivi, cum sola indicatione suorum bonorum ponendorum sub judicis administratione, ut prius ipsius debitoris congrua alimenta assignentur, ut autem quod superest sit creditorum, quoties non agatur de debitis ex causa doli vel delicti, juxta ea, quae habentur in sua materia *sub tit. de credito.*

Quod generaliter habetur in militibus, alijsque privilegiatis personis, sive iis, quibus per creditores reverentia debita sit, ac etiam (magis ad rem) de stylo Tribunalium Hispaniae habetur in possessoribus illorum majoratuum, ac primogeniorum ex deductis *sub tit. de fideicom. disc. 170.* cum similibus; Quinimò etiam non privilegiatis debitoribus conceditur jus petendi alimenta in carcere à creditore.

Multò magis id recipiendum est isto casu, ex duplici majori ratione; Primò scilicet, quod praesertim in
11 Episcopis seu Parochis, ac aliis Titularibus cum aliqua administratione, non solùm urget ratio decoris ordinis clericalis seu Ecclesiasticae dignitatis, quae urget in terminis *dicti cap. Odoardus* cum similibus; Sed etiam urget favor vel interesse ipsius Ecclesiae, quae est domina bonorum ac jurium, ex quibus fructus percipiuntur, ac etiam jus & interesse eorum, qui sub Ecclesiae, ejusque Praelati cura & administratione vivunt.

Et secundò fortius, quia istud pensionis debitum in iis, qui de proprio ad illud se non obligarunt ut supra, non est personale & proprium, sed solùm causa-
12 tivum seu occasionale, adeout pensionariis nulla competat actio contra personam & bona propria Titularis, nisi pro terminis decursis ratione fructuum perceptorum, sed solùm realis ad ipsos fructus, ex deductis *apud Gregor. decis. 567. Buratt. decis. 448.* cum si-
13 milibus; Et conferunt quae habentur *apud Amat. resol. 11. in principio Rot. decis. 425. par. 1. rec.* & pluries *sub dicto tit. de credito*, ac etiam *sub tit. de Regal. disc. 8. & 9.* de debitore causativo seu occasionali ratione rei, quam possidet non obligato nisi quatenus rem retineat eaque onus patiatur; Ac etiam quia pensionarii non fovent causam onerosam sicuti fovent creditores, sed lucrativam.

Et quod congrua sit privilegiata, atque ante omnia deduci debeat, habetur *dicto disc. praeced. & decis. 763. par. 2. rec.* ubi in terminis fortioribus adversus reser- 14
vatarium fructuum, cujus aliquod majus ius esse videtur quam illud pensionarii ex deductis *per Rotam decis. 1. par. 8. rec. & in Bonon. spoli. seu fructuum sub tit. de Beneficiis disc. 81.*

Neque ad hoc propositum desideranda videtur formalis justificatio valoris, ut praxis ex quodam stylo seu traditione desiderat; Ista enim justificatio ne- 15
cessaria est, quando agatur de exceptione impugnativa, ad effectum, ut iudex decernat pensionem non deberi atque Ecclesiam esse eius incapacem; Sed ubi agitur de huiusmodi exceptione modificativa, per quam Titularis dat manus, ut ab ipsis pensionariis capiantur omnes fructus, atque detracta eius congrua tanquam potiori & privilegiata, sibi satisfiat, non videtur ad quid ista probatio desideranda sit; Intrat enim dilemma clarum, Aut pensionarii dicunt fructus esse sufficientes, & ita habent intentum, nihilque eis deperit, Aut negant, vel suspicantur, & iustum non est, ut Titularis de proprio non obligatus, debeat de proprio solvere pensiones.

Ad quod probandum adducebam proximum practicum exemplum viri, cui mulier bona sua in dotem dederit cum obligatione, de eo, quod superest, detractis expensis necessariis pro substentatione onerum matrimonii aliquam praestationem alteri solvere, quod non poterit ille, cui praestatio destinata est, virum urgere ad solvendum de proprio, eique denegare id, quod pro ipsorum coniugum substentatione, aliorumque onerum supportatione necessarium est, ita in praesenti, & fortius; Ac etiam Episcopus pro eius congrua condesiderandus videtur, dicebam tanquam unum ex creditoribus in concursu ad patrimonium Ecclesiae debitricis tam dictae congruae quàm pensionum, iuxta casum, de quo *disc. seq.* unde ille, qui omnibus aliis potior est, non debet esse inferior, dum potissimè fovet causam onerosam, illi verò lucrativam.

Et quamvis per ora pragmaticorum volitet, quod licet Titularis expresse non se obliget de proprio, attamen tacitè ac implicitè se obligare dicitur, & quasi contrahere cum pensionariis eo ipso quod Ecclesiam 16
oneratam suscipit, unde propterea molevir dicterium, quod *solvat vel dimittat*, ut pluries in praecedentibus; Attamen id rectè practicabile est in aliis beneficiis, in quibus formale matrimonium spirituale nō contrahitur, unde ex simplici consensu vel acceptatione Superioris, dimissio sequi potest, non autem ubi accedit formale matrimonium, praesertim in Ecclesiis Cathedralibus seu Metropolitanis, in quibus resultat in Praelatis susceptio diversi honorifici & qualificati status irretractabilis, ideóque iste rigor commendabilis quidem videtur in iis, qui se obligant de proprio, in aliis autem videtur improbabilis.

ALERIEN. CONGRUAE

PRO EPISCOPO

CUM PENSIONARIIS.

Casus disputatus in Signatura Iustitiae & concordatus.

An Episcopus cui assignata est congrua, reliquis fructibus assignatis pensionariis possit manu sua, & propria auctoritate congruam exigere; Et an volens, debeat esse particeps affectuum & administrationis, quae à pensionariis fiant.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*

2 De

2 *De fundamentis ut congrua capienda sit à manu pensionariorum cum similibus.*

3 *De potioritate congruæ supra pensionarios vel reservatarium fructuum.*

4 *Reservatarius fructuum habet majus jus quam pensionarius.*

5 *Titularis etiamsi non habeat administrationem temporalem Ecclesiæ, quia sit penes pensionarios, potest assistere administrationi.*

6 *Arrendatarij non possunt præjudicare locatori.*

7 *Quod soleant arrendatarij causare prejudicia, ideo debent eis præscribi leges.*

8 *Clericus non tenetur capere alimenta à manibus creditorum, sed debent sibi assignari tot bona.*

9 *Idem de donatore pro ejus alimentis.*

10 *Quod administrator patrimonij vel universitatis non debeat scindi.*

DISCVRSVS XVIII.

1 PRovisa Ecclesia Aleriẽsi pluribus pensionibus gravata, sub ea lege, ut apud pensionarios esset administratio temporalis fructuum, ex quibus, persolutis scutis mille Episcopo pro congrua, & quibusdam aliis summis pro Seminario, aliisque oneribus, reliquum cederet ad commodum pensionariorum; Cum idem Episcopus ad aliquod tempus inhibuisset etiam sub censuris & pœnis, nè procederetur ad decimarum aliorumque jurium & bonorum locationes, vel arrendamenta, ipso inscio, ad effectum ut pro ejus congrua, aliisque oneribus Seminarii & Capituli prius assignatio fieri posset, deputando interim aliquos œconomos ad fructuum exactionem, pensionarij prætendentes hujusmodi actus illicitos fuisse, ac propterea Episcopum teneri ad refectionem damnorum, quæ supponebatur exinde prodiisse, obtinuerunt ab A. C. quoddam decretum favorabile, adversus quod adita per Episcopum Signatura, post bonam disputationem sine resolutione, ob difficultatem habitam in modo rescribendi, concordia controversiæ finem dedit.

In his igitur disputationibus, præcipuus punctus erat ille, an Episcopus teneretur recipere congruam à manibus pensionariorum, adeout non posset se ingerere in administratione, ac inhibere, nè affictus, aliique actus ipso inscio fierent.

Scribentes pro pensionariis, ad probandum id, quod ut supra ab eis prætendebatur, duo potissimum similia deducebant; Primò scilicet ea, quæ habentur 2 in terminis seu materia textus *in cap. Odoardus de solutionibus* super congrua, seu portione assignanda ipsi clerico debitori ad substentationem ex fructibus ejus bonorum quæ ad instantiam creditorum exequuta sint, quod Ipsi clerico administratione interdicta, aliud prætendere non potest, nisi menstruam, vel annuam summam, quam sibi judex decreverit.

Et secundò ea, quæ frequenter apud Hispanos, præsertim apud *Salg. id. in ejus labyrint. creditorum* habentur circa concursum, qui sivè voluntariè ex parte ipsius possessoris majoratus, sive ex parte creditorum efformetur juxta illius regionis usum, qui etiam in aliquibus Italiæ partibus invaluisse videtur, quoniam omnia bona ponuntur sub administratione judicis, vel administratoris ab eo deputati, per cujus manus adimplentur ipsius majoratus onera, inter quæ præcipuum, ex eo particulari stylo, separatur illud alimentorum ipsius possessoris majoratus, reliquum verò distribuitur creditoribus juxta eorum ordinem anterioritatis vel potioritatis, atque hunc dicebant esse casum controversiæ, quasi quod Ecclesia debitrix omnibus creditoribus non idonea ita posita sit suo concursu, & sub administratore per Papam deputato, per cujus manus fructus juxta ordinem distribui deberent creditoribus, inter quos Episcopus pro congrua computandus esset.

Quamvis autem ego scribens pro Episcopo, more Advocati plura deducerem in contrarium ut infrà; reflectendo tamen ad veritatem credebam Episcopum justitiam in duobus fovere; Primò scilicet in potioritate adversus omnes pensionarios, & alios; Et secundò ut justè prætendere posset, quod affictus seu arrendamenta decimarum, aliorumque jurium, aliaque graviora negotia dictam administrationem concernentia, ipso conscio, ac participe fieri deberent; In ea verò parte, in qua Episcopus prætendebat dictam administrationem scindere, atque aliquos effectus, tàm pro ejus congrua, quàm pro assignamentis Seminarij, Capituli, & Ecclesiæ, sua manu, ac per suos œconomos exigere, credebam (ut partibus juxta stylum ab initio insinuavi) parùm probabilem ejus prætentionem esse; Ideòque tres erant puncti; Primò scilicet ille potioritatis; Secundò ille, ut fieri deberet particeps ac certiorari de affictibus, aliisque negotiis gravibus; Et tertiò circa perceptionem congruæ à manibus administratorum.

Primus punctus erat planus, à scribentibus in contrarium non controversus; Tùm ob decretum Apostolicum, per quod dicta administratio pensionarijs concessa est, in quo per verba præcisa disponitur, ut deptis 3 ex fructibus scutis mille pro congrua, reliqua pensionatijs juxta eorum antiquitatem, ac ordinem cederent, ideoque de plano intrabat vulgaris regula textus *in l. ille aut ille, ff. de legat.* 3. quod in claris & expressis non intrant præsumptiones & argumenta; Tùm etiam quia (ut pluries in præcedentibus habetur) absoluta conclusio est, quod congrua Episcopi vel Rectoris est privilegiata, & potior supra pensionarios ex deductis *per Gregor. & Adden. decis.* 507. & magis proximè ad casum *in Policastren. decis. 763. par. 2. & 745. par. 3. rec.* ubi de potioritate congruæ adversus generalem reservatarium fructuum, qui, ut etiam *discur. praced.* advertitur, aliquod majus jus habet, quàm pensionarius ex deductis *decis. 1. par. 8. rec. Spad. cons. 15.* 4 *l. 1.* cum aliis *in Bonon. fructuum vel spolij sub tit. de beneficiis disc.* 81.

Quo verò ad secundum punctum, advertebam duplicitèr Episcopum in administratione interessatum esse, ideoque omninò justam ac rationabilem esse ejus prætensionem, ut arrendamentorum, aliorumque actuum præsertim circa exactorum, & inferiorum admi- 5 nistrorum deputationem omninò particeps fieri deberet ex duplici ratione; Primò scilicet, nè fierent collusivæ locationes pro minori pensione in præjudicium ipsius Episcopi, cujus commodo cedere deberent fructus, qui superessent supportatis oneribus, ac solutis pensionariis, licèt iste casus reverà idealis esset; Tùm ob notoriam insufficientiam etiam ad onera singulis annis currentis; Tùm etiam ob notabile pensionariorum creditum pro terminis annorum præcedentium, pro quibus certum est fructus futuros quoque affectos esse, quamvis debitum decursum esset tempore prædecessoris, quoties negligentia non obstet, ut *in Melphien. disc. sequen.*

Secundò, & clarius ob perpetuum præjudicium, quod Ecclesiæ aliàs ex hujusmodi appaltibus seù arrendamentis resultare solet, vel quia hanc personis potentibus bona adjacentia vel jura similia seù commixta habentibus, unde de facili conclusio vel usurpatio ita sequi potest, vel quia arrendatarij solent negligere exactiones à potentibus, qui ex diuturna non solutione, exemptionis prætensionem sæpius promovent, unde 6 propterea in specialibus terminis decimarum sæpè receptam conclusionem habemus, quod arrendatariorum negligentia non potest Ecclesiæ præjudicare, ut præsertim *apud Cels. decis. 44. n. 9. dec. 22. n. 11. par. 10. rec. & sæpius,*

Ac etiam quia solent arrendatarij supplantare bona Ecclesiæ, illaque nimium exfructare, ac pro tempore sequenti minus fructifera reddere, præsertim circa ae-

borom

bonorum incisionem, juxta ea quæ habentur *sub tit. de jurisdict. disc.* 81. Ideoque certæ leges eis præscribi solent ac debent; Ac etiam quia hujusmodi affictarii vel inferiores ministri, cum Ecclesiæ brachio, præsertim in exactione decimarum, aliorumque jurium Episcopalium, subditos opprimere solent, allosque abusus introducere, ideoque omnis ratio exigit, ut Episcopus, qui est Ecclesiæ sponsus, ac verus administrator, subditorumque pater super his invigilet, ac certior reddatur; Si enim juxta ea quæ pluries habentur *sub dicto tit. de Iurisdictione*, Episcopus ex Sacrorum Canonum sensu, & Sac. Concil. Trident. decretis, visitare potest; ac etiam assistere redditioni rationum administratorum dictorum locorum piorum laicalium, ut rectè fiat administratio, atque non introducantur abusus, multò minus, & absque dubio id ei derogandum est in administratione Ecclesiæ sibi commissæ.

Quo verò ad tertium; Scribendo tanquam Advocatus, retorquebam potius dictum simile deductum ex

8 dispositione *textus in cap. Odoardus de solutionibus*, quoniam ex declarationibus Sacr. Congregationis Concilii Trident. præsertim *in una Romana* 14. *Martii* 1648. clericus non tenetur recipere alimenta à manibus creditorum, sed sibi dimittenda sunt, vel assignanda tot bona, quorum fructus ad dicta alimenta sufficiant, nisi individua bonorum qualitas aliter suadeat.

Magis verò ad rem deducebam ea quæ *ex Franch. decis.* 697. & aliis ibidem, ac *per Adden.* habemus in do-

9 natore, cui effecto inopi, seu aliàs ex reservatione alimenta ex bonis donatis debentur, quod rectè petere potest sibi assignari tot bona ad id sufficientia, non autem cogendus est recipere alimenta à manibus donatarii, cujus jure censendi videntur pensionarii comparativè ad Ecclesiam, ejusque Prælatum, vel Rectorem.

Adhuc tamen, his non obstantibus, contrarium mihi probabilius videbatur, Tùm ex decreto Apostolico decernente generalem administrationem pensionariis, assignata congrua, non in quota, vel in quantitate fru-

10 ctuum, sed in certa summa pecuniaria, quod supponit præcedentem perceptionem fructuum, eorumque successivam venditionem, ut ex pretio dicta quantitas solvi possit; Tùm clarius ob inconvenientia & præjudicia, quæ ex hujusmodi scissura resultare possunt ac solent, unde propterea communis omnium Tribunalium praxis inolevit ut in patrimoniis deficientium debitorū, quæ (interdicta ipsis dominis administratione) sub cōcursu, ac administratione judicis vel ipsorū creditorum ponūtur, unica fit, ac universalis administratio neque ex eo quod aliqui creditores sint anteriores vel potiores, illā scindere possūt, vel aliàs in ex se ingerere sub prætextu anterioritatis vel potioritatis, & hinc videtur casus, quoniam bene anterioribus utpotè magis interessatis, seu majus jus in patrimonio habentibus, conceditur invigilare, ut administratio diligenter, ac fideliter sequatur atque attendamenta, cum militatæ fiant, quamvis certus administrator deputatus esset, ita tamen quod de primis effectibus administrator prompte eis juxta anterioritatis vel potioritatis ordinem satisfacere deberet, non tamen ut dicta scissura fiat; sic à pari.

MELPHIEN. CONCURSUS.

Pro PRINCIPE NICOLAO LUDOVISIO

Cum PENSIONARIIS.

Casus disputatus coram A. C. & resolutus cum concordi temperamento.

De concursu plurium pensionariorum super fructibus, qui omnibus non sufficiant; Et præsertim, an antiquiores pensionarii pro terminis in annis præcedentibus, anterioritatem seu potioritatem prætendere valeant fructibus currentibus vel futuris.

SUMMARIUM.

DISCURSUS XIX.

Super fructibus Ecclesiæ Melphiensis, jam gravatæ antiquis pensionibus in summa scutorum 800. 1 per Gregorium XV. occasione illam providendi, reservata fuit pensio scutorum mille auri ad favorem Nicolai nepotis; Cumque ob interdictam in spiritualibus & temporalibus administrationem Episcopo, partim ex temporum qualitate, & partim ex natura bonorum sub alienæ administratione existentium, sive ob ejusdem Episcopi aliquam culpam, priusquam administratio interdiceretur, antiqui pensionarii non essent integrè satisfacti de terminis decorsis aliquorum annorum præcedentium; Hinc proinde super pecuniis ab œconomo transmissis ex recollecta anni currētis orta est controversia coram A. C. inter dictos antiquos pensionarios, & Ludovisium moderniorem, non quidem ratione terminorum ejusdem anni, (cum pro istis admitteretur tanquam incontrovertibilis anterioritas dictorum antiquorum), sed pro terminis decursis annorum præcedentium, pro quibus dicebatur, quod concursum habere non possent cum terminis currentibus; Verùm post unam vel binam disputationem, concorde temperamentum ab eodem Judice sumptum, controversiæ finem dedit, me quoque consulente, ac facilitante, dum facti circumstantiæ notabile præjudicium causabant applicationi sequentium conclusionum seu ratiociniorum, quæ pro pensionario posteriori deducebam.

In hac igitur disputatione; Scribentes pro pensionariis antiquioribus, deducebant conclusionem generalem, quod inter pensionarios, stante quod eis per quamdam speciem hypothecæ affecti sunt fructus Ecclesiæ, 2 juxta *cons. Romani* 388, *num.* 2. cum aliis *per Lotter. lib.* 1. *quæstione* 39. *num.* 82. *Merlin. de pignor. lib.* 2. *quæst.* 92. *num.* 1. *& sequent. Gregor. decis.* 507. *in principio*; & communiter, tanquam inter creditores hypothecarios intrat regula; *qui prior*, ex deductis *per Salgad. in labyrint. par.* 1. *cap.* 41. *num.* 38. *Tondut. hoc tract. cap.* 21. *ex professo*, *Rota apud Dunozett. decis.* 999. 3 obi de anterioritatis privilegio transeunte etiam in translatarium, cum excepta mutatione personæ, ex-cepus-

ceptisque quibusdem effectibus transiatario proficuis regulariter pensio translata nou sit nova, sed eadem ac antiqua.

Er consequenter, quemadmodum concurrentibus (e. g.) ceeditore censoario anreriore pro fructibus annorum præcedentium,& posteriore pro fructibus anni curreotis super bonorum fructibus ejusdem anni cuerentis, non dubirzretur de prælatione anterioris, ità à pari.

Ac etiam quia si hodie recepte est propositio, ut cessante negligentia peosionarij, huic affecti sint pro terminis decursis in annis præcedentibus, fructus futuri, seù annorum sequentium, etiam contra successorem pro debito maturato in vita prædecessoris, cum sola probatione diligentiarum, (de quibus in præsenti constabat,) ut *apud Gregor. dicta decis. 507. Buratt. & Adden. decisione 448. in fin. 617. num. 5. 669. num. 2. & 676.num. 9* & habetur infra *disc.* 31. multò magis hanc actionem competere dicebant isto casu,dum non agebatur contra successorem pro debito prædecessoris, sed totum drbitum erat ejusdem Episcopi.

Atque in idem ego ponderabam, quod dicti scribentes potuissent deducere ea quæ habentur pluries
6 *sub tit. de dote*, præsertim *disc.* 145. *&* 51. *& sub tit. de feudis materiam Bulla Baronum disc.* 79. super beneficieio *anthores qua* adversus bona fideicommissaria, & fideicommissi soccessorem, pro fructibus, vel usuris dutabilis, quamvis decursis tempore prædecessoris; quoties collusio vel culpa positiva non obstet,cùm termini videantur æquales.

Scribens autem pro moderniori pensionario,admit-
7 tebam dictam regulam, *Qui prior*, in concursu pensionariorum pro terminis anni currentis super fructibus ejusdem anni,cum tunc casus sit indubitatus; Verùm quatenus pertinet ad punctum præcisum, plura deducebam, ex quibus,ubi,ut dictum est, facti circumstantiæ non obstasent huic parti, alteri verò profuisseor, (quia scilicet constabat ministros hujus pensionarij in annis præcedenribus, quasi potencialitee percepisse froctus, super quibus agentes antiquorum satisfieri petieraut,)credebam prætensionem non esse à probabilitate alienam, quamvis pro ea diligentia, quæ tunc adhiberi potuit; quæstio præcisa adhuc dispurata non esset, nec decisa.

Dicebam Igitur primò, quod pensio aliud non est nisi quædam fructuum portio, quæ per Papam extracta à Fructibus Ecclesiæ pensionariis assignata est,reli-
8 quis fructibus remanentibus ad commodum Titularis, qui jure cujusdam implicitæ administrationis,eos omnes percipit cum obligatione distrahendi partem pensionarijs essignatam, ac solvendi pretium in certa uniformi summa,quæ pro litibus removẽdis circa pretia & liquidationes singulis annis taxata est, adinstat illius taxæ fructuum,quæ fit io societatibus officiorum vel aliarum negotiatioonum, præsertim in contractu trino,de quo *sub tit. de usuris disc.1. & sequen.& sub tit. de societ.offic.*cum similibus, *ut decis.* 133. *num.2. par 2. rec. Millin.decis.448.n.8.& dicta decis. 999.Dunozetto, ubi concordantes.*

Et consequenter, plures pensionarij, quibus dicta reservatio facta est, censendi veniunt tanquam plures decimatores, seu fructuum Ecclesiæ participes cum oedine per prius & posterius inter eos; Idróque sicuti
9 competenre ex eisdem fructibus jure decimandi pluribus decimatoribus, puta uoi ratione prædij, & alteri ratione personæ vel sacramentorum(quatenus ex lege, vel consuetudine unus esset alteto anterior vel potior, quod scilicet prios decima unius, deinde illa alterius detrahi deberet,) id intelligendum veniret in concursu decimarum illius anni,non autem decursarum pro tempore antecedenti, cum illæ transierint in porum debitum esras, qui fructus percepit,ac decimas solvere debebat, ideóque non sit debirum intrinsecum & reale ipsorum fructuum,sic à pari.

Secundò adducebam aliud simile de Collectis seu tributis debitis ex fructibus prædiorum singulis annis, quoniam ut pluries ad materiam vectigalium & collectarum,advertitur *sub tit. de Regal.*dicuntue decimæ, 10
debitæ Principi adinstae decimæ spiritualis, quæ Deo solvitur,dum ex communi recepto usu,juris dispositioni innixo, publicanus vel actor rributorum seu collectarum debitarum ex fructibus à domino prædij perceptis & consumptis, concursum prætendere oon potest cum publicano seu exactore collectarum vel tributorum anni currentis, quoniam hic detrahit fructus jure condomioij,vel juris intrinseci,& realis,quod semper vincit creditum,cujus jure venit exactue collectæ anni præcedentis.

Tertiò satis proximè ponderabam, quod pensio, reservata seu assigneta dicitur pro peosionarij alimentis, quorum naturam habere dicitur, & quorum jure 11
regulatur. *Roman. cons.* 388. *Gabr.cons.187.num.9.lib.2. Lotter.lib.1.quæst. 35.num.47. Rot.decis.407.num.1.par. 3.rec. & frequenter.* Quemadmodum Igitur alimenta præsentia seu futura,sine dubio magis privilegiata suot qoam præterita, ut ultra geneealia, in his specialibus terminis congruæ alimentariæ debitæ Titulari,aliisque ministris adversus pensionarius, præsertim pro terminis decursis annorom præcedentium habetur *apud Greg. dicta decis.507.cum aliis apud Salgad. dicto cap.42. num.* 48. ac pluries in præcedentibus de congruæ potioritate, Ita ex eadem eatione dicebam, quod modernus pensionarius agens pro alimentis currentibus, cedere quidem debet locum pensionario antiquiori, petenti eadem alimenta præsentia,non autem pro terminis jam decursis importantibus porum creditum sine privilegio alimeotorom. Quartò deducebam pluties insinuetum stylom Tribunelium Hispaniæ; de quo *apud Salgad. in labyr. par.1.cap.24.& sub tit. de fideicom. disc.*170. super alimẽtis decernẽdis possessori majoratus 12
ex fructibus,patrimonii politi sub concursu; quod illa potiora sunt quibuscumque creditis quantumvis anterioribus & privilegiatis, cum venter non patiatur dilationem, ideóque alimenta currentia vel futura semper magis privilegiata sunt,etiam in concursu creditorum ex causa alimentorum præteritorum quorum jus inferius reputatur, quoties jure futurorum ex facti qualitate habende non sint.

Et quintò demum, quoniam licèt per ora pragmaticorum,io sola traditione ambulantiuio,neque rerum principia,indagantium, volitet propositio, quod pro pensione etiam temporis decursi hypothecati siot fructus Ecclesiæ, nedum currentes, sed etiam futura,attamen id ita dicitur per quemdam modum loquendi ita 13
explicando quamdam affectionem realem seu rei persecutoriam productivam potioritatis adversus alios creditores Titularis, adinstar illius affectionis,quæ pro dote competit io bonis dotare debentis, vel fideicommissi ascendentis,& quam affectionem aliqui hypothecam appellare consueveruot, sed erroneè ac per modum loquendi,non autem per veritatem, ut pluries in sua materia *sub tit. de dote*, ac etiam *dicto tit. de feudis disc.78.& in aliis ibi proximis*;Sic à pari,com nullibi in jure cautum sit de hac hypotheca, dum reverà pensio est potius portio quotativa fructuum singulorum annorum ad quantitatem pro majori commoditate redacta, adeout apud antiquiores nimium controversum sit, an pro terminis decursis competat actio super fructibus futuris, *ut apud Gigan. quæst.* 59. *num.*43. At- 14
que Rota antiqua noluit condemnare successorem ad solvendos terminos decursos tempore prædecessoris, ut *apud Cassad.decis. 4 de locato, Crescent. decis.3.de solut. in fine,Put.decis.* 185. *lib.* 2. Et quamvis hodie ex supra deductis, contrarium receptum sit, ut scilicet constito de diligentiis, competat actio etiam contra successorem; Attamen id provenit potius ex quadam æquitate seu congruentia in eo quod superest,detractis prius iis, quæ necessaria sunt,tam pro servitio & cultu Ecclesiæ,

quàm

quàm pro congrua substentatione Rectoris; Igitur quemadmodum ipsius Titolaris alimenta potioritatis privilegium habent adversus antiquius debitum pensionarii, ita dicendum videtur favore alterius pensionarii, qui particeps deputatus est, & quasi condominus fructuum singulorum annorum pro ejus alimentis ac substentatione.

Ponderando etiam fraudes, quæ committi possent inter antiquiorem pensionarium & Titularem, dum
15 negligendo plurium annorum exactionem, ac faciendo crediri massam, saltem eam simulando, ita sub hoc clypeo, in fructibus currentibus vel futuris, excludi possent pensionarii posteriores, præsertim ubi non agitur cum successore pro debito prædecessoris, sed est idem Titolaris, dum procedendo cum consueto pragmatico usu, onus probandi diligentias, procedit ad effectum, ut pro terminis decursis in vita prædecessoris agi possit contra successorem, de quo solum casu loquuntur auctoritates dictum requisitum desiderantes; Vel in omnem eventum facile est aliquam diligentiarum apparentiam sine effectu facere, ut non semel in praxi expertus sum; Ideoque in aliquo etiam sensu veritatis, quam tamen adhuc occasio non præbuit maturius examinare, credebam, quod ubi facti circumstantiæ omnino bonam fidem in antiquo pensionario non inducerent, eumque excusabilem redderent, ita ut juxta terminos generales alimentorum, etiam præterita jure futurorum haberi debeant (ut in hac facti specie verificari videbatur, potius pro pensionariis posterioribus pro terminis currentibus illius anni, de cujus recollecta agitur, responderi deberet, quasi quod inter onera Ecclesiæ currentia deducenda ex fructibus prius quam pensionario pro terminis annorum præcedentium actio detur, ipsa pensio currens detrahi debeat, atque actio remanere in eo quod superest.

In proposito autem concursus plurium pensionariorum; Non semel in congressibus, (absque tamen formali disputatione in judicio, quam adhuc occasio non
16 præbuit) egi de quadam potioritate, quæ id pensionario posteriori adversus anteriorem competere possit; Puta reservatur pensio super Ecclesia Cathedrali cum clausula *dummodo remaneant mille* pro Episcopo; Deinde verò, occasione alterius vacationis seu provisionis ejusdem Ecclesiæ, reservatur nova pensio cum derogatione congruæ etiam alimentariæ, cum obligatione provisi solvendi pensionem ac se substentandi etiam de bonis propriis juxta casum, de quo supra *in S. Severi disc. 16.* Præbente casu insufficientiam fructuum Ecclesiæ ad solutionem utriusque pensionis, adeo ut intraret concursus, ponderabatur quod pensionarius modernior tanquam creditor Titularis deducens omnia jura suo debitori competentia, ex recepta propositione, de
17 qua ad materiam *tex. in l. si pignor. ff. de famil. ercisc. cum ibi not. Rota dec. 29. num. 4. Rot. dec. 30. num. 10. post Merlin. de pign. Gaet. de cred. cap. 4. in append. num. 138. Olea de cess. jur. tit. 4. quæst. 3. num. 25. & seqq.* & sæpius in sua materia *sub tit. de credito*, creditor dicatur procurator sui debitoris, omniaque ejus jura deducere possit, justè prætendat ut ex fructibus adversus antiquiorem pensionarium prius deducenda sit dicta congrua, reservata tanquam potior ad sui commodum, ut ex illa suppetatur Titulari congrua alimentaria, quatenus bona propria non suppetant, vel suppleatur id, quod deficit, reliquum verò cedat commodo antiquioris pensionarii, tanquam per speciem illius potioritatis, quæ super officiis vel feudis, aliisque regalibus juribus conceditur posteriori adversus anteriorē ratione assensus, vel reservationis decreti, cum ista posterior habeat obligatam congruam non cadentem sub obligatione anterioris.

† DE concursu Pēsionariorum super fructibus non suppetiit occasio postmodum disputandi; Et

quod pensionarius teneatur ad diligentias ad effectum agendi contra successores habetur in *disc. 87.*

ROMANA Seu HISPANIARUM

NOMINATIONIS AD PENSIONES

AD PETITIONEM

MINISTRORUM REGIS CATHOLICI

Discursus pro veritate.

De eadem materia concursus plurium pensionariorum, an debeat esse æqualis in pensione eodem tempore reservata pro pluribus nominandis, ubi nominationes diversis temporibus, per prius ac posterius factæ sint per eum qui jus nominandi habeat, vel potius attendi debeat ordo nominationum.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Quod inter pensionarios intret regula qui prior.*
3 *Declaratur ubi sunt plures reservationes diversis temporibus, secus ubi est unica reservatio pro pluribus diverso tempore nominatis.*
4 *Pensio non perficitur à nominante, sed à Papa reservante.*
5 *Qui declarat non disponit.*
6 *In translatione facta ad favorem plurium, omnium est æqualis conditio.*
7 *Declarationi facientis est deferendum, etiamsi actus sit irrevocabilis.*
8 *Ista conclusio declaratur, quando procedat.*
9 *An & quando assertioni Principis deferendum sit in præjudicium tertii.*
10 *Quando nominatus dicatur habere jus à nominante; vel ab eo qui dat nominandi potestatem.*
11 *Quod non possit impugnari factum ejus, à quo jus metitur.*
12 *De eadem conclusione, de qua num. 10.*

DISCURSUS XX.

SUper illis Ecclesiis, quæ ad Regis Catholici præsentationem vel nominationem providentur, fieri solet reservatio in Consistorio occasione provisionis, unius vel plurium pensionum, ad favorem unius vel plurium personarum ab eodem Rege, quando sibi visum fuerit nominandarum, cum consuetā clausola, *dummodò pensiones tertiam partem fructuum non excedant*; Quia vero frequenter contingit, quod ex majori fama, vel opinione fructuum Ecclesiæ, fit nominatio in majori pensionum summa, quàm dicta quota eis assignata importet, unde propterea illæ reducendæ sunt proportionabiliter, ut eandem quotam non excedant; Hinc frequentes erant controversiæ inter plures pensionarios ejusdem Ecclesiæ diverso tempore nominatos, an omnium æqualis esset conditio, adeo ut omnes pariformiter dictæ reductioni per contributum subjacerent, vel potiùs intraret regula, *qui prior*, ut primò nominati integram pensionem obtinere deberent, ultimi autem exclusi remanerent, quatenus Ecclesiæ incapacitas ita suaderet; Regis verò, seu Regii Consilii intentionem esse supponebatur, ut hæc secunda pars esset verior; gratificandi scilicet primò nominatos, ut integram pensionem obtinerent; Aliorum verò nominationem fieri sub implicita conditione seu præsupposito capacitatis Ecclesiæ, & non aliàs, cujus tamen contrarium praxis forensis probabat; unde propterea desuper ex dicti Regis ministrorum

parte consultus, quomodo occurri posset.

Respondi, distinguendo nominationes jam factas, ab aliis in futurum faciendis; Quatenus enim pertinet ad primam speciem, casus videbatur difficilis, ob jus omnibus æqualiter quæsitum ex contemporanea reservatione omnium favore facta; Licet enim in hac materia pensionis inter sine dubio regula, *qui prior*; adinstar concursus plurium creditorum hypothecas diversis temporibus habentium ex deductis *disc. præced.* Attamen id procedit, quando singulorum pensio provenit ex diversis reservationibus, quæ per prius ac per posterius diverso tempora factæ sint; Secus autem ubi unica est reservatio, vel unica est causa omnium
3 productiva; quoniam tunc omnes dicuntur ab initio, ac eodem tempora pariformitar nasci tanquam plures filii orientes ex eodem ventre prægnante, non curato quod eorum nominatio diversis temporibus, ac per prius, & per posterius fiat, quoniam substantia pensionis non provenit à Rege nominante, sed à Papa reservanta, cujus voluntas, ac factum spectari debet, adinstar illius declarationis, vel nominationis, quam in exequutionem sibi communicatæ, seu aliàs restrictæ voluntatis faciat fiduciarius juxta terminos textus *in l. Theopompus, ff. de dote prælegata*, sive *in l. unum ex familia ff. de legat secundo.*

Vel juxta illum concursum, qui inter creditores tempore inæquales, datur æqualis, ob identitatem seu æqualitatem causæ, quia nempe ad eamdem rem emendam, ejusque pretium conflandum, plures diversis temporibus, diversas summas mutuaverint, ex deductis *per Apont. dec. 34. Galcot. lib. 1. controv. 21. Olea de cess. jurium tit. 6. quæst. 8.* & in suæ materia *sub tit. de credito*, ac etiam *sub tit. de Regal. disc. 12.*

Nominans enim ad pensiones, non substantiat, neque perficit gratiam, sed illius executioni aditum præbet, atque pensionariorum personas, pensionumque summas certificat, tanquam per declarationem ejus,
4 quod in substantia certum, obscurum tamen, ac sub velo remanebat; Unde receptam propositionem habemus, quod qui declarat, non disponit, neque novum actum facit, sed quid jam factum fuerit vel existat, aperit, adinstar excutientis grana à spicis, quo exemplo
5 utitur *textus in l. adeo, §. cum enim grana, ff. de acquirendo rerum dominio*, unde propterea si messor eodem tempore facit plurium spicarum fasciculum sub trituratione ab alio facienda, si ista spicas diversis temporibus triturat, non exinde dici potest, quod frumentum sit diversum, quodque in eo detur prius ac posterius; Ut in his specialibus terminis, per plura media examinando articulum, firmat *Salgad. in labyrint. par. 1. cap. 42. num. 39.* cum quo simpliciter pertransit *Tondut. in hoc tract.* (in quo ab aliis ejus laboribus diversus est) *cap. 21. n. 17.* Atque praxis docet circa translationes, quæ
6 vigore Indulti Apostolici fiant de certa summa pensionis ad favorem diversarum personarum, ut quotidianum habemus in illis translationibus, quas Cardinales morientes faciunt ad favorem familiarium, quoniam non attenditur ordo per prius, & per posterius, sed solum unicitas, seu identitas causæ, ideoque in casu incapacitatis, ac reductionis, omnium est æqualis conditio; Eodem modo quo habemus in legatis, quod hæreditate non idonea ad omnia legata adimplenda, ubi diversa testatoris voluntas non obstet, omnes legatarii diminutionem patiuntur per contributum, non curato ordine scripturæ, & an per prius vel per posterius scripti sint; Quinimò neque curato ordine temporis, quia nempe aliqui scripti sint in testamento, alii verò in codicillis ex intervallo factis, ut in sua materia *sub tit. de legatis* cum similibus.

Ponderabam tamen, an suffragari posset conclusio,
7 quam deductam ex dicta regula textus *in l. adeo ff. de acquir. rerum dominio*, receptam habemus etiam in contractibus obligatoriis, pœnitentiam seu mutationem voluntatis excludentibus; frequentiùs verò in donatione inter vivos, quod licet donator, jam perfectam donationem revocare, restringere, seu aliàs alterare non possit, attamen illam dubiam declarare potest, ejusque declarationi deferendum est, ubi præsertim illa non concernit commodum vel interesse proprium, sed illud plurium donatariorum, ex deductis *apud Cyriac. controv. 295. n. 30. cum sequen. Castill. lib. 3. contr. cap. 10. Onhob. decis. 119. num. 8. & 195. n. 18. decis. 402. num. 11. & seqq. par. 9. rec. & frequenter*, ut in sua materia *sub tit. de donat.* ac alibi pluries.

Verum difficultatem inferebat ejusdem conclusionis limitatio, ut scilicet ea procederat in casu ambi- 8
guo, in quo cadat interpretatio, atque ubi substantia vel perfectio actus seu dispositionis, pendeat à voluntate ipsius disponentis, ac declarantis, ut in iisdem proxime allegatis; Hoc autem in præsenti non de facili dici posse videtur, cum substantia & perfectio pensionis pendeat à reservatione facta per Papam, nominatio autem respiciat solam executionem seu liquidationem.

Ad hanc difficultatem removendam, ponderabam, an dici posset, ut id procedat in privatis, non autem in supremis Principibus, quorum assertionibus deferen- 9
dum est, quamvis tertio præjudicialibus *Clement. 1. de probat. cum concord.* relatis *per Farinac. quæst. 63. §. 3. n. 82. cum sequen.* & habetur *sub tit. de Regal. disc. 148.* ubi de materia potestatis Principis tollendi jus tertii; Verùm non videbatur motivum tutum; quoniam id procedit in iis, in quibus Princeps exercet ejus supremam potestatem jure Principatus cum suis subditis, quorum jus tollere potest, juxta distinctiones, ac declarationes, de quibus plene *d. disc. 148. sub tit. de Regal.* Hoc autem in præsenti dici non potest, cum ista sit materia spiritualis pendens à sola potestate Papæ, qui circa personarum nominationem, vel summarum distinctionem, ejus voluntatem explicat per organum Regis, tanquam ejus fiduciarii juxta dictos terminos 10
textus *in l. unum ex familia* ex pluries deductis in suis respectivè materiis *sub tit. de fideicom.* & *sub altero de testamentis*, & alibi, præsertim *sub tit. de legitima, & detractionibus*; Ideòque concludebam, hujusmodi declarationem, quæ vim retroactivam haberet; fieri debere ab eodem Papa, quod scilicet quando nominandi facultatem Regi reservavit, idem quoque in animo habuit; concedendi scilicet hujusmodi potioritatem juxta ordinem nominationum.

Quoverò ad nominationes in futurum faciendas, omnium tutiorem ac meliorem cautelam consului esse eamdem supra insinuatam, quod f. ad Regis preces; idem Papa, cum decreto generali, ita statueret; Quatenus verò id facere non placeret, itaut ageretur de consimili decreto seu declaratione generali, quæ fieret per ipsum Regem; Quamvis obstare videretur eadem difficultas, quod substantia reservationis perficitur à Papa; Adhuc tamen dixi omnino verius videri, quod pensionarii postea nominati non possent hujusmodi declarationem seu voluntatem intervertere; Vel ducto argumento à dicto contributo inter plures legatarios, 11
hæreditate omnibus idonea non existente, ut cesset ex contrario disponentis voluntate; Vel à regula textus *in l. si quis conductionis Cod. locati*, ut nemo possit proprio auctori, à quo aliquid obtinet, potestatis quæstionem refricare, quam regulam procedere in omni materia, omnique casu, in quo unus ab alio rem obtineat, habetur plene collectum *per Adden. ad dec. 420. p. 4. rec. tom. 2. n. 50. cum seqq.*

Vel demum, & magis proxime, ex iis quæ habemus in dicta materia, *text. in l. unum ex familia ff. de legat. secundo*, quod scilicet, Aut fiduciarius, qui in executionem facultatis à testatore concessæ, suam potestatem limitatam habet ad certas personas, vel certum personarum genus, & tunc nominatus, magis ab ipso testatore jus metiri dicatur, quàm à nominante, qui considerator tanquam simplex organum sive instrumentum;

tum; Aut verò facultas est indeterminata, & pro libera voluntate seu arbitrio nominantis, & tunc secus; Atqua
2 hic videtur casus, quoniam Rea potest non nominare, ideoque sicuti non nominando posteriores, reddere potest certam capacitatem prius nominatorum, ita nil prohibere videtur, cur illis, quos omninò negligere poterat, istam legem adjicere non possit, eatenus scilicet nominandi, quatenus capacitas permittat, sine præjudicio nominatorum, quoniam qui potest non dare, sine dubio potest id quod dat qualificare, cum semper majus sit minus, vel oneratum, quàm nihil, neque factum benefactoris dividi valet, minusque gratiatus acceptare gratiam, ac rejicere conditionem seu qualitatem illi adjectam.

ROMANA REDVCTIONIS PENSIONIS

Pro COLLEGIO NEOPHITORUM

Cum COLLEGIO GERMANICO.

Casus disputatus in Congregatione particulari, & resolutus prò Collegio Neophitorum.

An pensio, præsertim perpetua, reservata sub præsupposito certi valoris, diminuenda sit diminuto valore, seu diminutis fructibus.

SVMMARIVM.

1 *Facti series cum resolutione.*
2 *Quod diminutis fructibus debeat reduci pensio.*
3 *Quando pensio dicatur reservata per quotam jure communionis fructuum cum Titulari, & num. 5.*
4 *Prohibitio diminutionis pensionis intelligitur rebus in eo statu permanentibus.*
5 *Pensionarius non acquirit jus in beneficio, & de communione, de qua num. 3.*
6 *Socius non debet sentire damnum diminutionis, si non sperat lucrum augmenti.*
7 *Pensio perpetua non est vera pensio, sed onus.*
8 *Declaratur conclusio, de qua num. 2. ut procedat quando non accedit consensus Titularis.*
9 *De alia ejusdem conclusionis declaratione, & quando procedat.*
10 *Quod quandoque pensionarius efficiatur dominus vel administrator omnium fructuum Ecclesia.*
11 *Quid referat quod Ecclesia gravata pensione sit alteri accessorie unita.*

DISCURSUS XXI.

PRo substentatione Collegii Germanici, Gregorius
1 XIII. fundator, assignavit annuū redditum scutorum 10. m. auri solvendum per Cameram Apostolicam, ad quam deinde ab hoc onere sublevandam, illi univit Abbatias, S. Sabbæ Urbis, S. Petri Lauden. & S. Christinæ, redditus scutorum similium sex mille; Postmodum verò univit Abbatiam S. Crucis fontis Avellanæ sub narrativa valoris consimilium scutorum auri 6. mille, gravatam pensione scutorum bis mille etiam auri, ad favorem Cardinalis Aleaandrini de Rovere, cujus morte contingente, eamdem summam titulo perpetuæ pensionis assignavit Collegiis Græcorum & Neophitorum, scutorum scilicet mille pro quolibet, Cumque post longævam utriusque pensionis solutionem, dicti Collegii Germanici Administratores prætensionē excitassent, quod ob notabiliter diminutos fructus dictæ Abbatiæ S. Crucis, diminui etiam pro rata deberent dictæ pensionēs; Hinc per Alexandrum VII. deputata aliquorum Cardinalium particulari Congregatione, ab ista prodiit resolutio dictæ reductionis negativa, quæ tamen respectu Collegii Græco-

rum absque operatione remansit, ob detectam postmodum extinctionem, ut *disc. sequen.*

In disputatione desuper habita, scribentes pro Germanico dictam reductionem petentē; fundamentum constituebant in auctoritate *Romani. consil. 369. n. 25.*
Gambar. de off. legati lib. 6. num. 111. cum sequen. & nu- 2
mer. 699. cum sequen. Felin. in cap. ad audientiam secundo de rescriptis numero 3. Caccialup. de pension. quæst. 7. Gigan. eodem tract. quæst. 35. num. 4. & cons. 147. Staphil. de litteris gratia tit. de commiss. super reductione pensionis num. 7. Garz. par. 1. cap. 5. num. 367. & 400. Lotter. lib. 1. q. quæst 41. num. 54. Tondut. qu. beneficial. par. 2. cap. 1. §. 4. n. 42. & Burat. decis. 369. num. 2. ex quibus auctoritatibus probari dicebant dictum assumptum, ut diminutis fructibus beneficii, diminui etiam debeat pensio.

Fortius verò, dum supponebatur Papæ intentionem
fuisse cum unione hujus Abbatiæ, quam præsupposuit 3
valoris scutorum 6. mille, supplere pro rata 4. m. summam scutorum 10. m. ab initio assignatam pro dote Germanici, stante præcedenti unione aliarum Abbatiarum valoris reliquorum scutorum, 6. mille; Cumque hæc posterior Abbatia facto casu extinctionis dictæ temporaneæ pensionis, qua gravata erat, eacresceret in aliis duobus mille, hanc ratam assignare voluit dictis aliis duobus Collegiis, unde propterea ratiocinabantur istam fuisse speciem societatis, quam supra hac Abbatia Papa inire voluit inter hæc tria Collegia, per quotas, quamvis inæquales potius, quam per viam reservationis pensionis in quantitate, ut scilicet ex sex partibus vel unciis, quatuor essent Germanici, una Græci, & altera Neophiti, ideoque ex rerum communium seu socialium natura coæquale deberet esse damnum subsequutæ dimioutionis.

Neque obstare dicebant, quod in litteris Apostolicis reservationum dictarum pensionum, adesset clau-
sula, quod earum reductio peti non possit, quoniam 4
intelligitur rebus sic stantibus, ideoque non excludit illam reductionem, quæ de jure resultat à superventa notabili fructuum dimioutione, juxta *dictum cons. 369. Romani Staphil. loco citato numer. 9. Gigan. dicto cons. 147. in fine, Garz. dicto cap. 5. num. 401. & seq. n. Lotter. dicta qu. 42. num. 56.*

His tamen non obstantibus, (cum sensu etiam veritatis) contrarium verius esse dicebam, scribens pro Collegio Neophitotum; Negando in primis applicationem dicti ratiocinii super sociali unione hujus Abbatiæ, quæ per quotas quamvis inæquales, inter ista
Collegia supponebatur, quoniam ut pluries in præce- 5
dentibus habetur, pensio non tangit jus vel substantiam beneficii, in quo ejusque administratione vel præeminentiis pensionarius nullum jus acquirit, quod totum residet penes Titularem, cujus vice in hac Abbatia successit solùm Germanicum, cui unio facta est, & consequenter ista societas vel communio nullum habet fundamentum, nec in facto, nec in jure.

Item quia societatis effectus vel sequela est, non solùm periculum diminutionis, sed etiam commodum augmenti, neque damno subjacere debet, qui participationem lucri non sperat, & econtra *l. Mutius ff. pro soc. l. secundum naturam ff. de reg. jur. cum plur. concordan. relat. apud Burat. decisione 439. num. 1. & passim.*

Ideoque ubi hujus Abbatiæ fructus notabile incre-
mentum habuissent, utique dicta alia Collegia illius 6
participationem prætendere non potuissent, dum eorum jus ad certam quantitatem restrictum fuit; Et consequenter neque pati debebat damnum decrementi; ita quoque docente observantia, dum in facto justificabatur, quod juxta temporum varietates aliquando fructus fuissent longè majores, & tamen pensiones nullum receperunt incrementum, ideoque istud ratiocinium verè nullum habebat fundamentum.

Quoverò ad conclusionem per suprà allegatas auc- 7
toritates comprobatam, & ex dicto consilio 369. Romani

ni numer. 25. originaliter desumptam; Advertebam
7 quod quidquid esset de applicatione, an scilicet ea quæ habemus in pensionibus temporalibus juxta earum regularem naturam ad vitam reservari solitis, procedant in pensionibus perpetuis, quæ verè ac propriè non sunt tales, neque jure temporalium regulandæ sunt, cum potius habeantur tanquam species censuum seu livellorum ac onerum realium, quæ ipsis bonis infixa sunt, adeout conclusio, de qua suprà *disc.* 5. de faciendo mentionem antiquarum pensionum in nova reservatione, non procedat in hujusmodi pensionibus perpetuis, ut cæteris relatis firmatur *per Rotam dec.* 107. *par.* 10. *recent.*

Duplicem aliam dabam responsionem; Primò scilicet quod dictæ auctoritates procedunt ad favorem
8 illius Titularis, qui pensioni consensum non præstitit, secus autem dicto consensu accedente, ut explicitè firmant *Gigas. dict. cons.* 147. *n.* 2. *&* 3 *Staphil. ubi supra, Garz. dicto cap.* 5. *num.* 368. *Lotter, dicta quæst.* 42. *numer.* 55. Et consequenter cum in hac facti specie occasione unionis, expressus administratorum Collegii cui facta est unio, accessisset consensus dictarum pensionum reservationi, ita ex facto cessabat etiam dictarum auctoritatum applicatio.

Secundò clarius, ac solidius, quod *Roman. dicto cons.* 369. qui est hujus conclusionis auctor, cum quo pertransit *Gambarus*, & à quibus cæteri desumunt, unus
9 alterum, juxta consuetum Juristarum morem insequendo, vel transcribendo, loquitur de pensione imposita super Monasterio, cuius redditus ita diminuti sint, quod detracta pensione, reliquum non sufficiat ad Ecclesiæ cultum, ac Monachorũ substentationem, aliaque Monasterii, & Ecclesiæ onera; Tunc enim reductio pensionis resultare dicitur, non per viam veræ reductionis in substantia, & tanquam per exceptionem impugnativam, sed potius accidentaliter in tempora, & variabiliter diminutionem in effectu patitur ob privilegiatam deductionem, quæ prius facienda est congruæ, necessariæ pro Ecclesiæ, ac ministrorum substentatione iuxta ea quæ pluries in præcedentibus habentur circa potioritatem, ac privilegiatam deductionem congruæ Titularis vel expensarum.

Unde tali casu *Gambarus ubi supra num.* 702. in fine advertit quod, vel pensionarius pati tenebitur, ut Rector Ecclesiæ, seu Monasterium detrahat ex fructibus
10 ante omnia, id quod pro congrua est præfinitum vel necessarium, ipse verò obtineat quod superesset, juxta praxim quam habemus in pensionibus, quæ reservatæ sunt super Ecclesiis Cathedralibus, vel parochialibus cum clausula, *dummodo remaneant mille, seu centum, &c.* Vel quod idem pensionarius iuxta casum, de quo supra *in Alterien. disc.* 18. assumat in se omnium fructuum & Ecclesiæ temporalem administrationem, atque subministret Ecclesiæ, eiusque Titulari ministris, seu Monasterio, omnia quæ ad congruam substentationem necessaria sunt, atque hoc est quod in effectu allegati Auctores dicunt.

Id autem ad rem applicabile non erat, cum detractis his pensionibus, absque dubio in notabili excessu supererat, id quod necessarium esset pro substentatione dictæ Ecclesiæ S. Crucis, eiusque ministrorum, qui
11 pro cultu, necessarii opportuni essent, sed agebatur da solo interesse bursali Titularis in excessu post supportata ipsius Ecclesiæ onera; Cumque juxta regularem naturam, subjectivæ, vel accessoriæ unionis beneficium unitum desinat esse tale, ejusque nomen ac essentiam amittat, sed efficiatur prædium alterius Ecclesiæ vel corporis, cui facta est unio, hinc proinde quoad istud beneficium, non datur amplius verus Titularis, qui tanquam Ecclesiæ sponsus per speciem matrimonii spiritualis debeat ex ipsius Ecclesiæ dote substentari, sed potius intrare advertebam ea quæ habemus de donatario, vel concessionario fundi censiti, vel emphyteutici, seu livellarii obligati ad census vel canonis solutionem, à qua non excusatur ex eo quod reliqui fructus sibi non sufficiant, seu quod consueti diminuti sint, quoties illi qui percipiuntur ad oneris supportationem sufficiant; Et hic videbatur casus, ideoque justa benéque fundata visa est resolutio.

† Vide *disc.* 4. 6. 12. *&* 14.

ROMANA EXTINCTIONIS PENSIONIS

Inter COLLEGIUM GERMANICUM.

Et COLLEGIUM GRÆCUM.

Votum seu Consilium pro veritate.

An reservatio pensionis, non docto de titulo, probata dicatur per longævam solutionem, juxta terminos *textus in cap. pervenit de censibus, & locum de in rem verso ff. de ajuris*: Et aliqua de pensionis cessatione.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Cessata pensio amplius exigi non potest.*
3 *Pensio non exigitur sine litteris.*
4 *Super cessatione non expediuntur litteræ, sed sufficit sola supplicatio.*
5 *Per non usum amittitur privilegium, seu probatur inefectuatio ejus revocationis.*
6 *Habens privilegium & possidens manutenetur pendente discussione revocationis.*
7 *De probatione præsumptiva tituli resultante à diuturna præstatione.*
8 *Inter civilistas & canonistas est quæstio in hoc, & super quo.*
9 *Non procedit conclusio, de qua num. 7. ubi constat de initio infecto.*
10 *De conclusione generali, ut exhibitio tituli probet initium infectum.*
11 *Solutiones sequentes referuntur ad causam primæ solutionis, & possessio refertur ad titulum.*
12 *Pensio non solet reservari super beneficio pleno sine consensu possessoris.*
13 *De alia declaratione conclusionis, de qua num. 7. ubi solvens non potest probare titulum expressum.*
14 *De adminiculis excludentibus dictam præsumptionem resultantem ab observantia.*
15 *Fructus percepti, & consumpti cum bona fide, vel media non restituuntur, &c.*

DISCURSUS XXII.

POstquam, juxta seriem, de qua *disc. præced.* per Gregor. XIII, super Abbatia S. Crucis Fontis Avellanæ 1
unita Collegio Germanico, reservata fuit eventualis pensio perpetua scutorum mille anni ad favorem Collegii Græci, effectum sortitura post cessatam aliam pensionem temporalem, qua eadem Abbatia gravata erat, idem Gregorius, præfato Collegio Græco, ad pinguius illud providendum, univit Abbatiam Sanctissimæ Trinitatis Mileti, ac propterea dictam pensionem motu proprio cassavit mediante supplicatione, aliis litteris non expeditis; Cumque illinc ad annos circiter 17. sequutus esset obitus Cardinis Alexandrini pensionarii, post cujos mortem, ut supra, dictæ pensionis reservatio effectum sortitura erat, hinc mutatis dicti Collegii Germanici administratoribus, illi alterius Collegii Græci in vim litterarum Apostolicarum dictæ reservationis, à modernis Germanici administratoribus non informatis dictam pensionem exigere

cœperunt

cœperunt de anno 1599. cum tractu successivo usque ad annum 1662. intermediante solùm oppositione super diminutione de qua *dicto discur. præced.*

Habita verò de dicto anno notitia cassationis per supplicationem manu Papæ signatam, hinc orta est desuper controversia, quam Præpositus Generalis Societatis Jesu, sub cujus regimine seu administratione utrumque Collegium est, curavit in forma extrajudiciali jura utriusque agnoscere, ad effectum tractandi aliquam honestam concordiam, ad quem effectum meum votum, seu consilium pro veritate petiit: Sed cum infructuosæ fuissent diligentiæ desuper habitæ, deputata fuit per Alexandrum VII. particularis Congregatio aliquorum Prælatorum, quibus non concordantibus, idem Pontifex Rotæ votum petiit, non publicandum, sed sibi tradendum, ad effectum deliberandi (ut illius Pontificis mos erat,) atque proposita causa *coram Cerro Decano*, de anno 1665. fertur prodiisse resolutionem pro Germanico super pensionis indebito, atque in hoc statu causa silet; Cumque ego pro veritate ut supra votum dedissem, idcircò licet ab utraque parte requisitus ad scribendum in Rota abstinui; Nihil tamen per scribentes hinc indè, tam coram dicta Congregatione particulari, quàm in Rota, deductum fuit ultrà id quod coram dicto P. Generali cum mea assistentia deductum fuerat.

Scribentes igitur pro Germanico excipiente de pensionis extinctione, dicebant dictam exceptionem clarè fundatam esse in dicta cassatione per Papam motu proprio facta, per quam illicò Ecclesia in primævo libertatis statu reposita dicitur, neque amplius pensio peti potest, adeò ut judex ex officio, nemine etiam opponente, pensionarium agentem repellere
2 valeat, *Gambar. de off. legati lib.6.num.484.& sequen.* & cæteri relati *per Barbos. voto 5.num.22.& 23. Tondut. hoc tract. cap.77. num.25. Rota decis.617. num.1. par.1. recent.*

Et quamvis nullæ desuper expeditæ essent litteræ, quæ in pensionibus quoque necessariæ sunt, adeout
3 exactio sine litteris totalem amissionem causet, ut infra *in Turritana disc.* 30. ac pluries aliis in locis; Attamen id procedit ad effectum reservationis, & quando agitur de imponendo servitutem Ecclesiæ, ob decretum in eadem reservatione apponi solitum, secùs autem ubi de cessatione, per quam Ecclesia libertati restituitur, quoniam stylus est, sive cassatio fiat motu proprio, sive ex conventione partium, ob aliquorum terminorum anticipatam solutionem, non expediendi litteras, sed quod sola supplicatio signata manu Papæ sufficiat, ex decreto in eadem supplicatione adjici solito, ut in præsenti adest, & advertunt *Garz. par.6.*
4 *cap.5. num.13. Lotter. lib.3. quæst.2. numero 35. Tondut. cap.28. num.26. & cap.29. num.15. Rota decis.27. n.12. post Zacch. de societ. offi. Adden. ad Buratt. decis.540. num.19.*

Non negabant hæc per scribentes pro dicto altero collegio pensionario, cum sint principia nimium plana & recepta; Dicebant verò ut dicta supplicatione non obstante, adhùc pensio debita esset, stante longissima continuata solutione annorum circiter sexaginta, ex qua duo fundamenta oriri dicebant; Vel scilicet quod ita resultabat dictæ cassationis ineffectuatio, quoniam sicut longissima observantia annorum 30. inducit justificationem gratiæ, ejusque effectuationem
5 probat, ita eadem probat ineffectuationem vel non usum, ex iis, quæ de amissione privilegii per non usum ad materiam *text. in l.1. ff. de nundinis* habentur *per Bart. & alios ibid. Capyc. dec.134. ibique adden. Seraphin. dec. 1043. Apont. de potestate Proreg. tit. de mercat. Barbos. de Episc. alleg. 26. num.10. & seqq. Ottbon. decis. 175.* Et magis proximè de non attendendo privilegii revocationem non effectuatam per contrarium longum usum privilegii, habetur deductum præsertim *in Sypontina Cathedralitatis disc.* 2. Ideòque si adversus possidentem in vim privilegii vel gratiæ opponatur de cassatione vel revocatione, non per hoc retardatur possessorium retinendæ, ob possibilitatem justificandi 6 in petitorio revocationis ineffectuationem, *Seraph. dec.499. num.3. Lotter. lib.2. quæst.45. num.10.*

Et secundò, quod ubi concurrit diuturna uniformis præstatio, quæ excedat decem annos, juxta Civilistas, vel quadraginta juxta Canonistas, tunc sufficit 7 possessori allegare titulum novæ reservationis absque necessitate illum justificandi, cum ipsa longæva observantia stet loco justificationis, *ad text. in l. cum de in rem verso ff. de usuris cum notatis per Civilistas ibidem & in l. si certis annis, Cod. de pact. & text. in c. pervenit de censibus*, ubi Canonistæ inter quos omnium latius *Butr.* cum aliis relatis per *Vasquez controv.58. & 61. cum sequen.* ubi latè de materia *Menoch. lib.3. præsumpt. 131. n.59. & sequen. Mantic. de tacit. lib.3. tit.15. num.52. cum sequen. Cenc. de cens. quæst.81. num.8. & sequen. de Marin. resol.78. lib.1. Rot. decis.153. par.4. rec. tom.2. decis.258. n.6. par.10. & frequenter*, ideòque cùm adesset continuata observantia annorum circiter 60. ita dicebant 8 cessare quæstionem inter Civilistas & Canonistas, an ad id sufficiat observantia longi temporis decem annorum, vel requiratur illa longissimi annorum 40. dum illud ac majus tempus habetur.

His tamen non obstantibus, contrarium credidi probabilius, idemque postea fuit sensus majoris partis dictæ Congregationis particularis, dum ob solam unius discrepantiam placuit Papæ expetere votum Rotæ, quæ in eamdem devenit sententiam, quoniam neutrum ex istis fundamentis habere videbatur probabilem subsistentiam; Illa siquidem distinctè examinando, quatenus pertinet ad hoc ultimum deductum ex dispositione *textus in l. cum de in rem verso ff. de* 9 *usuris, & cap. pervenit de censibus*, ut patet ex eisdem supra allegatis, id non procedit quando allegatur titulus expressus, de cujus infectione constet, ut ad litteram disponit idem *text. in dicto cap. pervenit*, ubi quod non datur census ignorantiæ vel erroris, ideòque ubi constat præstationem quamvis diuturnam solutam esse ex causa erronea vel falso præsupposito, tunc non attenditur, quamvis esset antiquissimi temporis ex eisdem supra allegatis, ac habetur pluries *sub tit. de Regal.* ad materiam initii infecti, præsertim *in Salinen. exem-* 10 *ptionis disc.4.* ubi de materia, quando exhibitio tituli obstet immemorabili necnè, de quo etiam hoc eodem titulo, & alibi; Undè cum solutiones duorum primorum terminorum post sequutam mortem alterius pensionarii, ad quam dictæ reservationis dilata fuerat effectuatio, expressè diceretur solvi in causam dictæ reservationis, & successivè in libris Germanici, vel campsoris (quo fortè mediante solutiones factæ sunt) adnotatæ essent aliæ singulorum terminorum solutiones, ita constabat de titulo seu causa, cujus infectione probata, conclusio non intrat.

Non controvertebatur per scribentes pro pensionario veritas dictæ conclusionis, quod scilicet dato vitio tituli, ad quem possessor per illius productionem seu aliàs se restrinxerit, possessio quantumvis diuturna non suffragetur; Dicebant verò id procedere, quando ex ipsius possessoris parte, tituli infecti productio facta esset, ita & taliter quod exinde resultaret restrictio ad titulum meliorem, secùs autem ubi titulus per alteram partem exhibeatur, juxta ea, quæ in hac materia habentur super dictæ conclusionis declaratione *dict. disc. 47. sub tit. de Regalib.* atque super hoc erat major disputatio.

Verùm responsio mihi non placebat; Tùm quia constabat de expressa exhibitione litterarum Apostolicarum reservationis, pro quarum executione, ac partitione, expressè institum fuit sequuta morte primi pensionarii ex quo tempore solutio incœpit, cum expressione causæ, cui sequentes solutiones referendæ veniunt, ut in specie advertitur *in dicta decis.258. n.7.*

par.10. recent. ex regula de qua communiter *DD. in l.2. Cod. de acquir.possess.* de qua *apud Buratt.dec.614.num.8. & 12.& decis.792. n. 8. & frequenter*, ut possessio referenda sit ad causam seù titulum, de qua constat.

Tùm etiam quia hæc præsumptio non erat sola, sed munita plerisque aliis præsumptionibus & adminiculis, illo præsertim identitatis summæ, ac altero inverisimilitudinis, quod super beneficio jam à multis annis
12 unito cum subsequuta effectuatione, reservata postmodum fuerit pensio adeò notabilis contra stylum cum id fieri soleat beneficio vacante, sive in actu providendi vel uniendi, non autem eo pleno, sine consensu possessoris absque magna causa; Ac etiam quia tam occasione controversiæ, de qua *disc. praeced.* super diminutione, quàm etiam occasione alterius extrajudicialis controversiæ inter hæc duo Collegia de anno 1645. habitæ coram ejusdem Societatis Præposito Generali circa monetæ valutationem, semper processum fuit cum præsupposito, quod ageretur de dicta pensione reservata per Gregorium XIII. tam ad favorem istius Collegii Græcorum, quàm alterius Neophitorum occasione unionis, ideoque ex solo facto casus videbatur omninò planus circa probationem causæ vel tituli, cui diuturna solutio referenda erat.

Observabam præterea, quod dicta conclusio de-
13 sumpta *ex text. in l.cum de in rem verso de usuris, & cap. pervenit de censibus*, eatenus procedit, quatenus ille qui diuturnam fecit solutionem esset talis, quod potuisset titulum expressum possessori tribuere, ita ut totum pendeat ab ejus voluntate, Secùs autem ubi expressè volens non posset, cum non debeat esse major virtus taciti quàm expressi, neque dicendum est ut tacitè ac indirectè fieri possit id, quod directè ac expressè est prohibitum; Unde propterea disputant scribentes, an dicta conclusio procedat in minore, vel alio prohibito ad annuam præstationem solvendam se obligare ex deductis apud *Menoch.dicta præsumpt.131. num.89. Conc.de cens.dicta quæst.81. num.15.* Et habemus etiam in terminis beneplaciti Apostolici præsumpti ex observantia longissimi temporis, quando non obstet moderna Constitutio Urbani VIII. quod talis præsumptio non locat, quando actus est talis, quod attento stylo Papæ, non fuisset per ipsum expressè approbatus, sive quod ex revolutione registrorum Datariæ, vel Cancellariæ, negativa convincatur, ut in sua materia *sub tit. de alienationibus disc.1. & seqq.* ac alibi pluries, cum sit principium receptum.

Applicando igitur ad rem; Administratores hujus Collegii non poterant expressè illud gravare hujusmodi annua pensione, cum esset formalis alienatio adeò gravis, minusque super beneficio præsertim pleno reservari poterat pensio aliàs quàm per Papam, qui id facere ut supra sine urgentissima causa non solet, quamvis possit, sine consensu possessoris, ut occasione pensionis sine causa beneficio pleno pluries habetur in præcedentibus; Et quod magis, id non fit nisi prævia supplicatione registrata, & cum subsequuta expeditione litterarum, sine quibus pensio exigi non potest, quorum omnium negativa de facili convinci poterat, ut ex diligentiis convincebatur in supplicationum, ac litterarum registris, quæ negotiorum præsertim recentiũ illius sæculi, habentur sine dubio integra, cũ difficultas cadat in illis ante Urbis excidiũ.

Alicujus majoris ponderis videbatur alterum motivum præsumptæ ineffectuationis; Verùm pariter cessare videbatur; Tum ex præmissis, quia scilicèt
14 constabat de errore, cujus causa ad evidentiam convincebatur, dum reservatio pensionis non erat pura ab initio effectum sortitura, sed eventualis post mortem alterius pensionarij, cujus longæva intermedia vita annorum circiter 30. causavit, ut mortuis vel mutatis ferè omnibus administratoribus, ignota esset subsequuta cassatio facta per eumdem Papam reservantem, ideoque istus fuit error parendi litteris exhibitis; Tum fortius quia concurrebat justa causa dictæ cassationis propter hujus alterius Collegij subsequutam provisionem aliunde, mediante scilicet dicta unione Abbatiæ Mileti, ac successivè cessantem causam effectuationis dictæ reservationis, ideoque ex facti circumstantiis, planum videbatur bonum jus Germanici pro non solutione.

Verùm quia idem Germanicum prætendebat repetitionem indebitè soluti; Hinc super hoc contra ipsum respondi, tanquam in casu indubitabili; Tùm quia 15
ex culpa ministrorum indebitè exigentium, gravari non poterat Collegium ad patiendam jacturam ejus bonorum in sorte principali, ob id quod in quotidianos usus jam consumptum erat, neque adferat versio in utilitatem quæ duraret; Tum etiam quia idem justus error ut supra consideratus in administratoribus Collegii solventis, in omnibus intrabat in administratoribus alterius Collegij exigentis; ideoque cadere observabam receptam conclusionem in materia excusationis à restitutione fructuum perceptorum, & consumpturum in statu bonæ fidei vel mediæ, cum sufficiat abesse malam positivam, ex his quæ cæteris relatis habentur apud *Cavaler. decis.645. Buratt. & Adden. dec. 184. Merlin. decis. 665. aliàs decis. 3. par. 7. rec.* & passim.

† AD materiam Textus *in cap. pervenit de cens. &c.* Vide deducta *sub tit. de credito.*

ROMANA CONTRIBUTI

Seu CONCURSUS

Pro CANONICIS JUNIORIBUS

Cum CANONICIS ANTIQUIORIBUS, AC PENSIONARIIS Basilicæ Vaticanæ.

Discursus pro veritate.

De concursu prædecessoris vel successore in beneficio, sive antiquorum & modernorum Canonicorum in solutione pensionum super Canonicatibus, vel beneficio reservatarum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Pensio deducitur à fructibus tanquam species oneris realis.*
3 *In Massa Capitularis ponendi sunt fructus, qui supersunt*
4 *Pensionarius super fructibus est potior omnibus creditoribus beneficiati.*
5 *Creditor agens ex persona sui debitoris non habet majus jus, quàm habeat ipse debitor.*
6 *Pensionarius vel Capitulum non potest remittere, vel nolle quærere fructus in præjudicium pensionarii.*
7 *Vacante Canonicatu Capitulum tenetur solvere pensionem super eo reservatam, & quod super distribuere interessentibus.*

DISCURSUS XXIII.

IUxta seriem, de qua *sub tit. de Canon. disc.9.* In Basilica Vaticana (ut etiam in aliis Basilicis & Collegiatis Urbis) pro meliori cultu, commendabiliter in- 1
troductum est, ut omnes fructus ac redditus mensæ capitularis reducantur in massam, ac distribuantur Canonicis, Beneficiatis, & Clericis per punctos ad formam distributionum, ratione servitii ac interessentiæ personalis; Pro commodiori autem Canonicorum, & Beneficiatorum substentatione, & ne

anni

anni finem sive fructuum perceptionem expectare cogantur, inolevit usus deputandi idoneum mercatorem, qui cum certa mercede, assignatis sibi eisdem fructibus suo tempore exigendis, singulis mensibus distribuat illam ratam seu portionem, quam, factis calculis eorumdem fructuum, ac redditiuum, creditur posse importare, facta totius anni peræquatione; Cum autem occasione visitationis Apostolicæ de anno 1656. compertum esset quod dictus mercator, seu depositarius, ex causa hujusmodi distributionum seu menstruarum portionum esset creditor in notabili summa, quam adæquabant quidem nomina debitorum mensæ, non tamen promptè exigibilia atque, dictæ visitationis Congregatio mandasset, ut depositarii debitum solveretur ex fructibus currentibus, quod impediebat satisfactionem aliquarum menstruarum portionum decursarum, ac etiam currentium, in præjudicium, tam Canonicorum & Beneficiatorum, præsertim juniorum, qui participationem non habuerant illius distributionis, ex cujus causa depositarius remanebat creditor, quam etiam habentium pensiones super Canonicatibus & Beneficiis: Hinc ex parte Canonicorum juniorum ac pensionariorum desuper pro veritate consultus fui de meo sensu.

Quatenus pertinet ad pensionarios, cum dicto cre-
2 ditore super fructibus, ac effectibus extantibus seu præsentibus concursum habentes, Pro ipsis absque dubio respondendum censui, quoniam pensio est onus reale beneficij super fructibus, ex quibus illa deducenda est tanquam pars ab eis extracta & pensionario assignata, *Roman. cons. 388. num. 9. Crescent. decis. 3. n. 2. de solut.* cum aliis *per Salgad. in Labyrint. par. 1. cap. 42. num. 17. cum sequen. Rota decis. 407. numer. 2. par. 3. recent. in Leedien. Canonicatus S. Dionysii 15. Ianuarii 1652. coram Cerro*, & pluries in præcedentibus; Et consequenter sub massa capitulari cadente sub dispositione ac administratione Capituli debitoris, non cadunt nisi fructus qui supersunt detracta rata debita
3 pensionario, tanquam species oneris realis *Mellin. decis. 448. num. 3. aliàs decis. 133. par. 2. recent.*

Atque ex hoc prodiit conclusio, de qua pluries in præcedentibus ex collectis *per Salgad. dicta par. 1. cap.*
4 *42. num. 14. & sequen. & cap. 24. numer. 1. & sequen. Rota apud Dunozett. decis. 999.* cum aliis jam allegatis, ut pensionarii, super fructibus beneficii, potiores existant quibuscumque creditoribus beneficiati quantumvis anterioribus ac potioribus, inter ipsos verò intret regula *qui prior*; Ideoque cum creditor in bonis vel juribus, ad quæ concurrit ex persona sui debitoris, non possit habere majus jus quàm habeat ipse debitor, cujus personam repræsentat, ac jura exercet tanquam ejus legalis procurator, ut in sua materia *sub*
5 *tit. de credito*, & alibi pluries, cum sit principium certum. Hinc proinde sicuti ipsum Capitulum non posset ponere in massa, sibique appropriare ratam fructuum singulorum Canonicatuum gravatorum pensionibus in præjudicium pensionariorum, ità non potest id agere ejusdem Capituli creditor ex regula, *nemo plus juris, &c.*

Hinc habemus, quod possessor beneficij, vel eo vacante, Capitulum, cui aliàs ipsius beneficii vel Canonicatus fructus accrescunt, non potest nolle acquirere
6 vel remittere fructus in præjudicium pensionarii, ut *dicta decis. 307. num. 4. & sequen. & num. 9. par. 3. recen.* Atque si Canonicatus pensione gravati vacant, sive de illis provisi, interesse, ac servire negligunt, unde propterea juxta dispositionem Concilii Tridentini, de qua pluries in sua materia *sub tit. de Canonicis & Capitulo*, distributiones accrescunt interessentibus, adhuc tamen Capitulum ac interessentes percipere non possunt, nisi id quod superest, detractis pensionibus, ad quas Capitulum tenetur ex massa, perindè ac si possessor Canonicatus inservüsset, ac participare deberet, juxta veriorem opinionem, quam rejectis contrarium tenentibus firmavit *Rota apud Millin. dicta decis. 448. repetit. decisione 133. par. 2. rec. in dicta Leedien. Canonicatus 15. Ianuarii 1652. coram Cerro* cum aliis *per Barbos. in praxi exigendi pensiones par. 1. cap. 7. num. 20.* Idque hodie remanet extra quæstionem, ex dicta ratione, quod non potest beneficiatus nolle quærere in præjudicium pensionarii, neque jus accrescendi in casu absentiæ, vel vacationis competens aliis interessentibus, præjudicare potest pensionario in illa portione, quam, ut dictum est, Papa reservando pensionem, abstraxit Titulari, & assignavit Pensionario.

Alii verò puncti controversiæ inter dictum creditorem, & Canonicos juniores prætendentes, quod pro debito, de quo ipsi non participaverant, eorum menstruæ portiones in fructibus currentibus impediri non deberent, quodque supplendum esset per Canonicos antiquiores superstites, sive defunctorum hæredes ob exactionem plus debito factam, non percutiunt materiam pensionis, sed terminos diversos; ideoque de eis agitur *sub tit. de Canon. & Capitulo discursu nono*.

† DE concursu, seu contributo inter Prædecessorem, & successorem in beneficio *in hoc & quinq. seqq. disc.* contento, postmodum actum non fuit, Conferunt tamen ea, quæ habentur *sub tit. de benef. disc. 81. & seqq. & disc. 137. & 138.*

NERITONEN. PENSIONIS.

Pro EPISCOPO,

Cum HÆREDIBUS EPISCOPI PRÆDECESSORIS Sive cum cessionario Cameræ succedentis in spolio.

Casus decisus per Rotam ut infrà, & adhuc pendet.

De concursu passivo Titularis successoris, & prædecessoris, vel ejus hæredis in solutione pensionis pro rata perceptionis fructuum, Et quomodo onus inter eos dividi debeat.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ,*
3 *De stylo Nuntiaturæ Neapolis computandi annum pro divisione fructuum, & num. 5.*
4 *Quomodo debeat regulari contributum in pensione ex fructibus.*
5 *Ad quem effectum attendatur calculatio anni naturalis.*
6 *Quando annus reguletur à die reservationis pensionis.*
7 *Laudatur stylus, de quo num. 3. & quod sit regalis.*
8 *Quando incipiant fructus produci, & nasci.*
9 *Annus quiescens, ut fiant segetes dicitur cooperari in fructu, & venit in calculo.*
10 *Si sit reservatio incæpto anno productionis fructuum nil refert, sed pensio debetur de recollecta illius anni.*
11 *De aliis decisionibus super hac eadem Ecclesia Neriton.*
12 *In fructibus civilibus regulatur annus per dies & menses juxta cursum naturalem.*
13 *Quando dicatur pensio anticipata remissivè.*
14 *Ad quem spectet solutio primi termini, qui de proximo maturavit penes successorem, qui adhuc non percepit fructus remissivè.*

DISCURSUS XXIV.

CUm de Ecclesia Neritonen. initio Januarij 1654.
provisus esset Fabius Chisius, (qui postmodum ad 1
Summum Pontificatus apicem sub *Alexandri VII.* nomine evectus fuit) eadem die, ultra pensionem antiquam, reservata fuit nova super istius Ecclesiæ fructibus ad favorem Cardinalis Barberini scutorum 500.

solven.

solven. in duobus terminis, uno scilicet Nativitatis Sancti Joannis Baptistæ, & altero Nativitatis Domini proximè sequen. & sic successivè; Cùmque per translationem dicti provisi ad Ecclesiam Imolen. Alter de ista Ecclesia provisus esset, atque ad breve tēpus, sub de 2. Decembris 1654. obiisset, hinc ejusdem Episcopi defuncti frater & hæres, juxta stylum, se composuit cum Nuntiatura Neapolis, reportata jurium cessione, cum solita clausula, *supportatis oneribus*, unde percepit omnes fructus, tam collectos in dicto anno 1654. quàm sequentis recollectæ anni 1655. atque continuante vacatione de anno 1656. idem transactarius gratiosè à dicto *Alexandro VII.* obtinuit condonationem fructuum alias ad Cameram spectantium pro uno tempore vacationis, cum eadem clausula *supportatis oneribus*. Cùmque eodem anno Ecclesia provisa fuisset de Episcopo, qui possessionem accepit initio mensis Junij; Hinc inter noviter provisum, ac præfatum Cameræ cessionarium facta fuit divisio recollectæ ejusdem anni, quia scilicet de frumento, aliisque bladibus, cessionatius obtinuit tres ex quatuor partibus, aliam verò quartam Episcopus, de oleo verò & vino facta fuit æqualis divisio.

Quemadmodum autem in divisione activa percipiendi fructus concordes fuerunt, ita econverso nimium discordes in divisione passiva oneris pensionis pro tribus terminis, qui remanebant debendi, ultimò maturatis, nempè Decembris 1655. ac duorum sequentium anni 1656. Et introducta causa prius coram A. C. deindeque per appellationem in Rota *coram Taia*, sub die 6. *Martij* 1665. prodiit resolutio Episcopo favorabilis, ipsum scilicet non teneri ad contribuendum in dicto termino Decembris 1655. pro duobus autem terminis anni 1656. teneri pro rata fructuum perceptorum; Reproposita verò causa sub die 22. *Junij ejusdem anni*, reformando dictam resolutionem, dictum fuit, Episcopum teneri ad contribuendum pro quarta parte in dicto termino Decembris 1655. & in primo termino Junij 1656. alterum verò terminum Decembris sequentis integrè solvi debere ab ipso Episcopo absque dicti cessionarij obligatione contribuendi, & reproposita causa *coram eodem*, sub die 6. *Februarij* 1668. recedendo ab ultimo, perstitum fuit in primò decisis, atque expedita sententia, denuò commissa fuit causa appellationis in eadem Rota *coram Carpinea*, coram quo sub die 10. *Decembris* 1668. prodiit resolutio pro dictæ sententiæ confirmatione, sed altera parte non acquiescente, ac petente remissoriam ad melius probandum modum percipiendi fructus, & quomodo illorum distributio facta esset, licèt juxta stylum, illa fortè de stricto jure denegande esset, ad quamdam tamen exuberantiam concessa fuit, atque in hoc statu causa pendet.

In his disputationibus, tàm coram A. C. quàm in Rota, totum scribentium hinc inde certameo versabatur in puncto (qui Rotæ variandi occasionem præbuit) an attendi deberet computatio anni juxta cursum solarem, seù modum currentem, quo utimur; ab initio scilicèt mensis Januarij, in quo hujus pensionis reservatio facta erat, vel potius juxta consuetudinem Tribunalis Nuntiaturæ Neapolis; initiandi scilicèt annum juxta diversas fructuum species, In frumento nempè & hordeo, aliisque frugibus à die prima Septembris, In vino à die prima Novembris Et in oleo aliisque fructibus hyemalibus à die prima Decembris.

Scribentes etenim pro dicto Cameræ cessionario, acriter insistebāt, quod juxta hunc stylum computatio fieri deberet, indeque inferebant, quod cum termini Decembris 1655. & Junij 1656. solvendi essent de recollecta anni initiati à prima Septembris, Novembris, & respectivè Decembris 1655. ac terminari in ultima Augusti, Octobris, & respectivè Novembris 1656. ità cum isto calculandi modo omnino excludebatur terminus Decembris 1656. utpotè referendus ad aliam sequentem recollectam anni 1657. In dictis verò duobus præcedentibus terminis dicebant Episcopum debere plus contribuere ad ratam fructuum perceptorum; Econversò autem, cæteri Scribentes pro hac parte insistebant, ut attendi deberet computatio annorum juxta dictum ordinem, qui ubique ac in omnibus materiis servatur; non curato dicto stylo Nuntiaturæ, utpotè militante in diverso casu, ubi scilicet controversia sit inter ipsam Nuntiaturam & hæredes beneficiati prædecessoris, vel eamdem, & noviter provisum, juxta casus, de quibus infra in *Anglonen. disc. 25. & aliis proximis.*

Concorditer autem admittebant conclusionem, quæ juxta opinionem Rotæ, & Curiæ Romanæ, (quicquid antiquiores variaverint) est hodiè recepta, & amplius non cadens sub quæstione, ut neglectis temporibus, in quibus pensionis solutio gratià commoditatis præfinita fuit, sumendo initium à die reservationis, ac terminando eadem die sequentis anni, attendatur integra fructuum recollecta, ex qua proportionabiliter, ac pro rata integer annus pensionis, seù duo termini solvi debeant, ex ratione in præcedentibus pluries insinuata, quod pensio aliud non sit, nisi quædam pars, seù rata fructuum, per Papam à Titulari abstracta, & pensionario assignata, adeo ut inter Titularem & pensionarium, ita constituta videatur in fructibus singulorum annorum quædam species societatis seu communionis, cum onere tamen Titularis jure implicitæ sibi demandatæ administrationis, vel concordiæ ad lites evitandas, præstandi pensionario pro ejus fructuum portione pretium in certa uniformi quantitate, juxta illam fructuum taxam, quæ fit in societatibus officiorum, sive in contractu trino cum similibus *apud Peniam decis. 703. Coccini decis. 327. Cavaler decis. 129. Buratt. decis. 670.* & pluribus *apud Durran. decis. 448.* quæ reputatur in materia magistrali, & ex modernis advertunt *Antonell. de tempore legali l. 1. cap. 38. num. 14. Tondut hoc tract. cap. 20. n. 7. & primo tomo resolut. canonicarum cap. 20. n. 9.* & in hujus causæ decisionibus.

Scribens ego pro Episcopo, quamvis more Advocati, procederem quoque cum sensu aliorum pro eadem parte scribentium, non attendendi scilicet dictum stylum Nuntiaturæ, sed alium ordinem calculandi annos pro regulanda pensione; potissimè dum Rota pro prima vice cum hoc sensu processit, atque licèt postea variaverit, attamen ad eum rediit.

Attamen reflectendo ad veritatem, credebam veriorem esse sensum scribentium in contrarium quod attendi deberet dictus ordo regulandi annum, quem dictus stylus Nuntiaturæ servat, utpotè legalis ubique tenendus; Verùm advertebam æquivocum clarum eorumdem scribentium pro altera parte esse circa applicationem, seù consequentiam, cum dictus modus calculandi annos à die reservationis percutiat magis jus vel interesse ipsius pensionarii, ac pro decidendis controversiis inter Titularem, ac hæredes pensionarii morientis infra annum super repartitione pensionis, & quidnam pro tempore decurso esset solvendum juxta 6
controversiæ casum, de quo infra *in Aversana disc. 28.* & in aliis proximis, ad quem effectum vulgò dicitur annus pensionarius, idest initium sumens à die reservationis, non autem ad istum effectum.

Quod autem dictus calculandi modus, quem tenet Nuntiatura, juxta diversam fructuum naturam seù qualitatem, ab initio scilicet mensium Septembris, Novembris, & Decembris respectivè, esset legalis non proveniēs à particulari stylo (ut malè hinc inde credebatur) 7
sed à juris dispositione ac medulla; Clarè probari advertebam ex regula textus *in lib. si constante ff. solut. matrim.* quam ex communi traditione scribentium ibidem habemus in divisione fructuum illius anni, in quo contingat separari vel solvi matrimonium inter virum & uxorem, eorumque respective hæredes, ex

deducti,

deductis *sub tit. de dote disc.* 160. Quod scilicet cu-
juslibet recollectæ fructus pro rata temporia quo ma-
trimonium duravit, seù onera supportata sunt, repar-
tiri debent, calculando annum ab illa die, in qua, recol-
lectis fructibus jam maturatis, natura incipit concipere
fœtum novorum fructuum anni sequentis.

Quamvis enim in nostro humano sensu, ac atten-
to facto, fructus produci ac percepi dicantur, quando
illorum obtinemus utilitatem, eosque maturos colli-
8 gimus; Attamen ipsi produci dicuntur ab ipso instan-
ti, quo terra jam exunerata à fructu præterito, con-
cipere incipit fructum futurum, quem ita aliquo tem-
pore io ventre retinet, deindeque exiguum parit, in
dies crescentem, usquequo maturus fiat, ut colliga-
tur, Adinstar mulieris, quæ post jam editum partum,
denuò concipit, atque conceptum retinet novem men-
sibus in ventre, deindeque parit parvulum, quem lacte
seu aliàs nutrit usquequo fiat vir; Sive in proposito
fructuum, adinstar fœtuum animalium, in quibus intrat
idem ordo conceptionis, ac nutritionis, usquequo ipsi
fœtus reddantur ad statum, quod dici valeant esse
in fructu, per usum, seu venditionem.

Hinc propterea, juxta traditionem *DD. in dictu l. di-
vortio.* præsertim *Castrens.* & aliorum de quibus *dicto
disc.* 160. *de dote*, ubi post frugum collectionem ad effe-
ctum alterius recollectæ, oportet facere segetes, ac re-
linquere annum quiescentem, ut uno vel duobus annis
sequentibus seratur, tunc etiam ille annus otiosus sege-
tum computatur in termino, atque dicitur producti-
vus frugum, tanquam earum præparativus ad futuram
conceptionem, adeo ut si terra io uno anno debeat qui-
escere, & in altero laborare, tunc integrum biennium,
unum annum constituit, atque æqualis repartitio faci-
enda est, & sic successivè, si in uno quiescat & in duobus
laboret, vel econversò, ex latius deductis *dicto disc.* 160.
9 *de dote*, ubi de silvis cæduis, aliisqua fructib⁹, qui diver-
simodè percipiuntur, eorumq; difformis est perceptio.

Et his ita stantibus, rationabiliter inducta est dicta
anni calculatio, quoniam ex tunc respectivè, separato à
solo, ac recollecto, antiquo fructu, terra incipit conci-
pere, ac successive parere, & nutrire novos fructus, us-
quequò maturentur, ac habiles fiant ad nostrum
usum.

Æquivocum verò, ut dictum est, consistebat io ap-
plicatione, quoniam quando Papa initio Januarii 1634.
controversam pensionem reservavit, destinando solu-
10 tiones in mensibus Junii, & Decembris ejusdem anni,
ita assignavit pensionario ratam futuræ recollectæ illius
anni jam incœpti à mensibus Septembris, Novem-
bris, & Decembris respective, & ut sequitur terminan-
di, concedendo pensionario quamdam, licet in modi-
co, anticipatam perceptiooem anni per quatuor, ac
respective duos, vel unum menses jam inchoati; Et
consequenter sicuti primi duo termini primi anni 1634.
solvi debuerunt ex illa recollecta terminata in ultima
die mensium Augusti, Octobris, & Novembris sequen-
tium, & sic successive de anno io annum, ita dictus ul-
timus terminus anni 1655. solvendus erat ex recollecta
eodem anno jam facta in Augusto, Octobre, & No-
vembre respectivè, quam integram dictus Cameræ
cessionarius habuerat, absque aliqua participatione
Episcopi, qui propterea si non habuit commodum
fructuum, non debebat sentire incommodum pen-
sionis.

Termini autem Junij, & Decembris anni 1656. sol-
vendi erant cum recollecta ejusdem anni, incœpta à
ptima Septembris, Novembris, & respectivè Decem-
bris 1655. adeo ut novus Episcopus ferè in fine anni
frumentarij, aliarumque frugum possessionem adeptus
sit, de alio verò fructu vini & olei, aliquam majorem
habuerit participationem; unde meritò dicta inæqualis
fructuum repartitio facta fuit, & ad quam ratam pen-
sio quoqua repartienda erat, idque mihi planum satis-
que facile videbatur, neque credebam, quod causa esset
tanta dote digna.

Quodque reservata etiam pensione infra annum,
pensionarius duos terminos, seù integrum pensionis
annum per speciē alicujus anticipationis obtinere de-
beat ex illa recollecta imminente; Clarè probari dice-
bam ex decisionibus *Penia* 1172. *&* 1223. individualiter 11
loquentibus de consimili pensione super hac eadem
Ecclesia, quod quamvis reservatio facta esset de mense
Aprilis, adhuc solvenda esset de illa recollecta proxi-
ma, frugum ac vini, & olei.

Tunc autem annus pensionarius attendendus est,
initiandus scilicet à die reservationis, quando agitur de
fructibus civilibus, qui in dies percipiuntur, & non ha-
bent temporum distinctionem juxta ea quæ generali- 12
ter habentur *dicto discur.* 160. *de dote*, & in his terminis
Cavaler. decis. 504. *Duran. decis.* 20. *decis.* 278. *n.* 10. *par.*
2. *rec.* cum aliis *in Anglonen. disc. sequen.* ac etiam in pro-
posito repartitionis fructuum habetur *sub tit. de benef.
disc.* 81. *& seqq.* ubi generaliter de materia.

Et quamvis scribentes hinc inde nimium se involve-
rent in altera inspectione, An scilicet & quãdo ex præ- 13
finitione terminorum pensio dicatur anticipata vel
posticipata, de quo *Lotter. lib.* 1. *qu.* 44. *Gratian. discept.*
348. *n.* 47. *& sequen. Rota apud Duran. d. decis.* 448. *&
in Magistrali Monopolitana pensionis coram Sacrato apud
Marches. de commiss. par.* 1. *fol.* 642. Attamen ad effe-
ctum præsentis quæstionis videbatur labor inanis, cum
ista quæstio percutiat diversos terminos, controversiæ
scilicet inter Titularem, & hæredes pensionarij, juxta
casum de quo infra *in dicta Aversana disc.* 28. vel con-
troversias inter prædecessorem in beneficio, ad effe-
ctum videndi, cui incumbat onus solvendi primum
terminum, qui maturat post beneficij transitum de uno
in alium, juxta quæstionem, de qua infra *in Mediola-* 14
nen. disc. 26. cum similibus.

Ad istum verò effectum nil referebat, quia
semper verum erat integrum annum, sivè primos
duos terminos anni 1634. in quo facta fuit reserva-
tio, de ejusdem anni recollecta solvi debere, & sic
successivè.

† Aliquæ ex decisionibus in hoc disc. enuncia-
tæ habentur impress. *dec.* 343. *par.* 14. *&* 356.
par. 15.

ANGLONEN. CONTRIBUTI

Pro FRANCISCO ANTONIO DE LUCA ARCHIEPIS-
COPO NAZARENO

Cum CAMERA Seu NUNTIATURA NEAPOLIS.

Casus disputatus coram Thesaurario.

De eadem materia contributionis in solutione pen-
sionis inter prædecessorem & successorem, vel
Cameram pro tempore vacationis; Et de
eodem stylo Nuntiaturæ Neapolis, de quo *disc.
praced.*

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Quomodo computetur annus fructuosus pro repartitione
fructuum.*
3 *De stylo Nuntiaturæ Neapolis repartiendi pensionem in
ratione solius temporis naturalis, qui rejicitur n. seq.
& num.* 10.
4 *Verius est attendi debere perceptionem fructuum, earum-
rumque proportionem.*
5 *De materia divisionis fructuum remissivè.*
6 *Describuntur redditus hujus Ecclesiæ.*
7 *In fructibus civilibus intrat computatio, de qua num.* 3.
8 *Et quando neque in istis.*

9 *In*

9 *In naturalibus verò attenditur rata & proportio fructuum.*

10 *De impugnatione styli, de quo num. 3.*

DISCURSUS XXV.

1 PRomotus Franciſcus Antonius de Lnea Archidiaconus Melphictenſis ad Eccleſiam Anglooeuſem gravatam pluribus penſionibus, quarum ſolutionis termini ſtatuti fuerunt initio, ſeù octava die menſium Septembris,& Martii, poſſeſſionem adeptus initio Julij 1654. atque compoſitione facta cum Camera ſeu Nuntiatura Neapolis ſuper fructibus, qoi remanebant exigendi vel colligendi pro rata vacationis, aſſumpſit in ſe onus ſolvendi, ut ſolvit primum terminū de proximo maturādum in menſe Septembris ejuſdem anni. Dimiſit verò eamdem Eccleſiam de menſe Februarij 1667. ob ejus translationem ad Eccleſiam Na-
2 zarenam,de cujus ſtatu & prærogativis habetur *ſub tit. de Iuriſdictione diſc.* 20. Cumque dictus prioms terminus Septembris 1654. ſolutus eſſet penſionarijs, porius tranſactario quàm proprio nomine,ex tota vel ſatis notabili parte recollectæ ſpectāte ad Nuntiaturam pro tempore vacationis,hinc proinde (regulando novum annum, juxta ipſius Nuntiaturæ ſtylum enunciatum *in Neritonen. diſc. præced.* Pro frumento ſcilicet aliiſque frugibus,à prima Septembris;Pro vino à prima Novembris;Et pro oleo ac herbis,glandibus, caſtaneis aliiſque fructibus hyemalibus à die prima Decembris ejuſdem anni 1654.) in cauſam propriam, ac novæ recollectæ ejus primi anni, ita incœpti, dictas penſiones ſolvere cœpit cum primo termino Martij 1655. atque ita continuavit ad totum terminum maturatum in menſe Septembris 1656.incluſivè.

Quia verò ad paucos dies,poſt dimiſſionem ſequutam, maturavit terminus Martij 1667. Hinc ſuper iſtius ſolutione orta eſt controverſia, prætendentibus Cameralibus, ſeù miniſtris Nuntiaturæ calculare tempus ab uno termino ad alium juxta aſſertum ejuſdem Nuntiaturæ ſtylum, & conſequenter cum à die 8.
3 Septembris 1666. ad diem 20. Februarij 1667. effluxi eſſent in menſes quinque,& dies circiter 12.ità deberet Epiſcopus ſolvere integrum iſtum terminum eò minus quod importarent illi 18. circiter dies, qui deficerent ad ſupplendum ſemeſtrem,nulla ratione habita de arithmetica computatione, ſeu proportione fructuum illius anni,ſeù recollectæ, facta omnimm debita peræquatione;Et quamvis pluries,ac pluries ego deſuper ab Urbe ſcripturas tranſmiſerim ad probandum quod penſio ſolvenda eſſet ex fructibus, & ad eorum ratam,ut ſcilicet qui plus percepit plus contribuat,non tamen poſſibile fuit illos miniſtros reddere capaces, aliam non adducentes rationem, niſi ſtylum; Undè interpoſita appellatione à denegata juſtitia, & introducta cauſa coram Theſaurario Generali,

Scribens pro dicto Epiſcopo ſeù Archiepiſcopo, (etiam cum ſenſu veritatis) dicebam prorſus erroneum eſſe dictum aſſumptum in calculando tempus pro hujuſmodi contributo juxta terminos ad ſolutionem præ-
4 finitos,dum juxta pluries firmata per Rotam,inhærendo ei quod verè eſt de jure,nullatenus deferendum eſt ordini terminorum, qui gratià commoditatis ſolvendi,vel reſpectivè exigendi præfinitur, cum attendi debeant fructus; ac integra recollecta, itàut quælibet recollecta integra ſolvat quemlibet annum integrum penſionis, ſeù duos terminos; Et conſequenter in eo anno,in quo beneficium gravatum poſſeſſores mutavit contributum fieri debet per eos ad proportionem fructuum perceptorum,ut qui plus recepit, plus contribuat, juxta *deciſionem* 703. *Penia*, 159.*Cavaler*.670.*Burratti*,& 448. *Durani*,& ut latius advertitur *in dicta Neritonen. diſc. præced.* Iniquum enim ac irrationabile eſſet, quod ſi prædeceſſor in primo ſemeſtri penè totam recollectum feciſſet,cum ſola primi termini ſolutione, immunis à ſecundo termino remaneret deberet, Atq; ſucceſſor nihil vel modicum de recollecta illius anni participando teneri ad ſolutionem dicti integri ſecundi termini. Et econverſò juxta ea, quæ tam de pertinentia & diviſione fructuum,quàm reſpectivè de contributo ad onera bonorum dotalium, habentur 5
per DD. ad materiam text. *in l. divortio ff. ſolut. matrim.* ex deductis *ſub tit. de dote diſc.* 160.

Applicando autem ad rem; Redditus iſtius aliàs nimis pinguis, ac ditiſſimæ Eccleſiæ, pro majori parte conſiſtunt in quibuſdam contributionibus ſeù oblationibus, quas bis in anno ſinguli diœceſis 6
Presbyteri tanquam per ſpeciem cathedratici ſeù capitationis Epiſcopo ſolvunt,&in emolumentis Cancellariæ,ac in feudo Anglonæ, cujus penè totus notabilis fructus conſiſtit in herbis hyemalibus,cum æſtivarum ſatis modica ſit utilitas; Licet enim percipiantur aliquæ frumenti,aliarumque frugum ac vini quantitate,non ſunt tamen magnæ conſiderationis, ut præfati alij præfectus.

Quatenus ergo pertinet ad emolumenta Cancellariæ,quæ ſub fructuū civilium nomine veniunt,& quæ in dies nedùm maturant,ſed de facto percipiuntur,ad- 7
mittebam intrare dictam ratam ſeù proportionem temporis juxta computationem ſolarem, ut *apud Dur. dec.* 20.cum alijs inſinuatis *eodem diſc. præced.* 9

Quo verò ad dictam collectam ſeù capitationem ſingulorum presbyterorum diœceſis; Quamvis etiam iſte eſſet fructus civilis, qui in dies maturare dicitur, tanquam ſpecies cenſuum;Attamen quia exigi non ſo- 8
let,niſi duobus vel tribus annis temporibus,idcircò pariter attendi debet effectus exactionis,ut qui plus obtinuit plus contribuat.

Demum quoad fructus naturales, præſertim herbarum hyemalium dicti feudi, quamvis illi percipiantur in aliquibus menſibus hybernis uſq; ad initium menſis Maij, attamen mos eſt quod paſtores vel domini animalium ibi depaſcentium conventam penſionē ſeù fidam non ſolvunt in ipſo menſe Maij, & conſequenter Nuntiatura (dum Eccleſia vacabat) reſpectu iſtius corporis ſive effectus integram totius anni recollectam habuit,ideòq; proportionabiliter integram penſionem ejuſdem anni ſeù utriuſque termini ſolvere debebat, non autem gravandus erat Epiſcopus prædeceſſor ad ſolvendum ratam penſionis impoſitam ſuper fructibus iſtius corporis, quos nullos perceperat; Iſtaque mihi videbatur genuina veritas,nullatenus curato dicto prætenſo ſtylo calculandi ſolum tempus ab uno termino ad alium.Hic enim eſt error manifeſtus nullum habens juris vel rationis fomentum, etiam in ipſomet regno Neapolitano, in quo prodierunt plures ex ſuprà 10
allegatis deciſionibus firmantes dictum alium juridicum modum calculandi, ac regulandi contributum, unde per dictas deciſiones proditas in cauſis ejuſdem Regni improbabilis redditur dicta prætenſa conſuetudo,cujus eſſentiala requiſitum eſt,ut nihil actum ſit in contrarium.

MEDIOLANEN. CONTRIBUTI

Pro CARDINALI SABELLO

Cum ALEXANDRO TERZAGO

& SEMINARIO MEDIOLANI.

Caſus diſputatus coram A.C. ſub incerto exitu, forſan per concordiam.

De eadem materia contributi ſeu concurſus in ſolutione penſionis inter prædeceſſorem & ſucceſſorem in beneficio; Et de modo calculandi annos juxta ſtylum Datariæ ab Incarnatione; Et quid te ferat

refesat, ita magis numerari quàm à Nativitate seù Circumcisione, ut communiter annus regulatur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Pensionarius agit contra possessorem beneficij pro termino maturato dum ipse est possessor, licet adhuc fructus ipse non perceperit.*
3 *An contra possessorem pro terminis decursis tempore prædecessoris.*
4 *Non attenditur ordo terminorum, sed ordo fructuum, & collectarum.*
5 *Ideò nihil refert, quod ordine præpostero fuerit positus ille terminus, qui prius maturat, nisi seriò ad actum sit.*
6 *Annus, à quo tempore initietur, referuntur diversi mores.*
7 *Notarii in Urbe initiant à die Nativitatis, & in regno Neapolitano à die Circumcisionis.*
8 *Dataria computat à die Incarnationis, & quid referat.*
9 *Anni creationis Papæ arguunt, de quo tempore gratia concessa sit.*

DISCURSUS XXVI.

1 INitio mensis Januarij 1575. reservata fuit per *Gregor. XIII.* perpetua pensio super Præpositura de Breda ad favorem Seminarij Mediolani, dictam Abbatiam possidente Cardinali Alexandrino, per cujus cessum vel decessũ de illa provisus fuit initio mensis Junij 1586. Cardinalis Alexander Perettus nuncupatus de Monte alto, à quo ex resignatione facta in vita, cum reservatione fructuum obvenit in Cardinalem Franciscum Perettum nepotem de Montealto pariter nuncupatum, & de quibus Cardinalibus mentio habetur *sub tit. de præeminentis disc.* 13. Defuncto autem hoc secundo Cardinali de mense Maij 1655. dictaque Abbatia collata Terzago, triangularis orta est quæstio, inter Cardinalem Sabellum dicti ultimi Cardinalis de Montealto nepotem & ad hæredem pariter enunciatum *dicto discur.* 13. *de præeminentijs*, dictum Terzagum successorem, ac Seminarium quod contra unum vel alterum agebat pro solutione termini maturati in festo S. Joannis Baptistæ dicti anni 1655. Possessor enim Abbatiæ prætendebat illum solvendum esse ab hærede prædecessoris ex recollecta anni præcedentis, non autem ab ipso qui de tempore maturationis hujus termini nullum perceperat fructum; Assumptaque desuper disputatione coram A. C.

Scribens pro Sabello, advertebam, quod quatenus pertinebat ad pensionariũ, ejus actio seu intentio sine dubio fundata erat contra possessorem beneficij gravati, absque obligatione inquirendi, an prædecessor
2 ratione fructuum perceptorum contribuere teneretur necnè, ut *decis.* 150. *num.* 2. *par.* 3. *rec. Tondut. hoc tract. cap.* 3. *num.* 10. Pensionarius enim quoddam jus reale habet, non quidem ad ipsum beneficium ejusque substantiam in ordine ad spiritualitatem ac administrationem, sed benè in ordine ad temporalitatem ac fructus, per quamdam speciem affectionis realis, quæ hypothecæ assimilatur, atque sub ejus vocabulo explicari solet, ut in præcedentibus pluries advertitur; Prout etiam quamdam personalem actionem pensionarius habet saltem causativam adversus possessorem beneficij gravati, quamvis expressè non obligatum de proprio, ratione illius quasi contractus, quem cum pensionariis inire dicitur, qui acceptat beneficium gravatum, ut pariter in præcedentibus.

Et licet, ut etiam advertitur supra *in Melphien. disc.* 59. ac infra *in Conimbricen. disc.* 31. adversus successorem super fructibus futuris pro terminis decursis anno-
3 rum præcedentium non detur actio, nisi quatenus dicatur de diligentiis, secus autem pensionario negligente; Attamen hæc inspectio cadere non potest, quando terminus adhuc non maturaverat penes prædecessorem, cum ante cessam diem, pensionarius nullam haberet actionem, & consequenter mora, vel negligentia sibi imputabilis non est, rectèque maturato termino pro illius solutione agit contra eum quem invenit beneficij gravati possessorem, absque necessitate indagandi, an prædecessor teneatur necnè contribuere.

Quamvis autem hæc percuterent jus pensionarij, pro quo non scribebam; Attamen in eo principaliter insistebam, ad effectum regulandi solutiones factas per dictos Cardinales de Montealto, initiatas in primo termino Nativitatis S. Joannis Baptistæ anni 1586. quoniam scribentes in contrarium dicebant, quod cum dictus Cardinalis de Montealto senior Abbatiam obtinuisset initio ejusdem mensis Junij, & sic ad paucos dies, antequam dictus terminus maturaret, nullosque adhuc percepisset fructus, dicti termini solutio spectabat potius ad hæredes Cardinalis S. Sixti prædecessoris, qui fructus perceperat, & exindè non computato dicto primo termino, sequebatur ultimum controversum terminum Junij 1655. solvendum esse per hæredes prædecessoris, dum scribentes hinc indè concordabant in juris theorica seu conclusione enunciata *duobus disc. proximè præced.* quod in hac materia 4
non attenditur ordo terminorum, sed qualitas ac proportio fructuum, ut qualibet recollecta solvat integrum annum pensionis, & de consequenti cum præfati Cardinales Abbatiam spatio 70. annorum possedissent, tenebantur solvere 70. annos pensionis, sive 140. terminos, & non aliud, de quorum solutione docebatur, sed sola controversia erat, an solutio primi termini de mense Junij 1586. sibi bonificanda esset necnè.

Ad id autem inspiciendum, ultra dictam considerationem, quod cum possessor beneficij gravati de jure conveniri possit à pensionario ad solutionem termini, qui maturat de tempore, quo ipse possidet, ita propriam debitum soluisse dicitur; Assumptus fuit etiam ex integro calculus omnium terminorum Seminario debitorum à die reservationis, quæ fuit sub die 11. Januarij 1574. Unde dicebant scribentes pro Titulari, quod primus terminus esset ille in die Nativitatis Domini dicti anni 1574. stante quod in litteris reservationis designando terminos, primò nominatus illo Nativitatis Domini, & deinde alter S. Joannis Baptistæ.

Utrumque tamen continebat æquivocum; Quatenus enim pertinet ad ordinem terminorum, quoties expressè non constat de voluntate Papæ, ut pensio purè ac perfectè reservata, effectum sortiri non debeat, neque solutiones initiarent, nisi post certum determinatum vel indeterminatum tempus, juxta casus temporis indeterminati, de quibus supra *in Ravennaten. & Beneventana disc.* 1. & 2. atque *in Ferrarien.* de qua *disc. seq.* dum inter plures pensiones aderant quædam re- 5
servatæ sub dilatione temporis determinati; quo casu tanquam in voluntate clara omnis ambiguitas cessat, sed solùm ordo desumitur ab ipso ordine scripturæ, seu terminorum destinatione absque aliis dictæ voluntatis adminiculis, quoniam tunc talis ordo, seu præposteratio non attenditur, ideòque si in litteris reservationis dicatur pensionem solvendam esse in diebus Nativitatis Domini, & S. Joannis Baptistæ, cum tamen attenta veritate de facto prius maturet terminus S Joannis Baptistæ; hic debitus est dicta præposteratione non curata, juxta receptam *decisionem* 84. *Seraph: approbatam decis.* 188. *num.* 7. *apud Post. de manut.* ejusque mentionem habet *Tondut. hoc tract. cap.* 3. *num.* 19. & 20.

Quo verò ad alterum super data litterarum in anno 1574. sub die 11. Januarij, adhuc procedebatur cum æ-

quivoco; Nullibi enim in jure statutum est, à quo tem-
6 pore annus initiari debeat; Antiqui enim, tam Judæi, quàm ethnici, quorum morem adhuc retinent Astrologi, ac etiam Grammatici in modo calculandi Kalendas, magis frequenter illum initiabát à Kalendis Martij, unde propterea apud Romanos, priusquam adeò crescerei adulatio, ut infenfissimorum libertatis occupatorum nomen mensibus tribueretur, Iulius, & Augustus; sub nomine Quintilis ac Sextilis ob dictam computationem nuncupabantur, eodem tamen ordine in reliquis quatuor mensibus sequentibus adhuc hodie de facto continuata; Alicubi verò; ut præsertim erat antiquitùs in Regno Neapolitano, priusquam ex illarum regionum nescio an bono vel malo fato, Regni erectio sequeretur, varij erant Principatuum seu provinciarum mores, magis verò frequenter annus incipiebat à prima Septembris, quod omnium morum fortè rationabilius videtur pro regulatione fructuum, eum ex tunc in frumento aliisque frugibus, quæ ad humanum usum magis necessaria sunt, sequuto fœtu antiquorum, natura incipiat concipere novos pro cursu solari, unde plurium Theologorum opinio est ea dicta ratione, quòd Mundi creatio in Autumno sequuta sit, & ex quo forte inolevit stylus, de quo supra *in Neritonen. disc. 24.* cum diversis moribus relatis *in Theatro vitæ humanæ* verbo *annus.*

A recenti tamen tempora, ob confusiones, quæ oriebantur in dicto Regno post ejus erectionem, ob hujusmodi diversitatem morum in diversis provinciis, prodiit uniformis lex, per quá statuitur generalis usus, qui frequentior est Orbi Catholico, initiandi annum ex die Circumcisionis Domini nostri prima Jan. adhuc tamen eadem morum diversitas in Italia cernitur, quoniam in Urbe licèt dictus communis usus habeatur; tam in epistolis familiaribus, quàm in actibus privatis
7 initiandi annum à die circumcisionis, attamen Notarij in publicis instrumentis illum initiant à die Nativitatis; ut advertitur *decis. 596. par. 4. rec. tom. 3. nu. 1. repetit. decis. 196. apud Postium de manut.* Idque frequenter aliquos incidere facit in æquivoca in modo calculandi annos ac tempora in actibus, qui fiant in ultimis octo diebus expirantis anni inter Nativitatem & Circumcisionem; Atque in plerisque Etruriæ partibus intrà & extra Principatum M. Ducis Florentiæ, puta in Statu Plumbini, aliisque adjacentibus, retento dicto communi usu inter privatos initiandi annum à die Circumcisionis, attamen in instrumentis, aliisque actibus publicis annus initiatur à die Incarnationis.

Hunc stylum retinent Dataria & Cancellaria Apostolica in earum litteris initiandi annū ab Incarnatione, quod primo aspectu producere deberet anticipatio-
8 nem per novem menses, adeout ubi calculando à circumcisione, annus salutis e.g. calculatur 1665. calculari deberet 1666. cum per dictum novem mensium spatium Incarnatio præcedat Nativitatem, & tamen est totum oppositum, ea ea ratione, quod juxta communem usum incipimus annum ab ipso initio nativitatis vel circumcisionis, juxta verò dictum alium morem calculus initiatur non ab ipsa Incarnatione, sed post ejus annum completum, & consequenter quando dicitur, (ut in his litteris 11. *Ianuarij* 1574) vult dicere, secundum nostrum communem usum privatum 11. *Ianuarij* 1575. ut *ex Covarr.* & aliis benè *Rot. in Melevitana pensionis 14. Maij 1649. coram Bichio impress. decis. 84. post controver. Contrij, & in Placentina beneficij 24. Martij 1662. Bourlemont.*

Idque in hac facti specie clarè comprobari observabam ex eo, quod in litteris Apostolicis enunciatur annus tertius Pontificatus dicti Pontificis, qui reservationem fecit, quod verificari non potest nisi de anno
9 1575. juxta nostram communem computationem à Nativitate seu Circumcisione, dum dictus Pōtifex creatus fuit sub die 13. Maij 1572. & consequenter de mense Januarij 1574. erat in anno secundo, non autem in tertio, quam considerationem bene facit *Rota dicta decis. 196. n. 1. & 2. apud Post. de manut. repetit. dicta dec. 596. par. 4. rec. tom. 3.*

FERRARIEN. PENSIONUM.

Pro CARDINALI PIO

Cum CARDINALI DONGO.

Casus disputatus coram Cardinalibus Arbitris, & benevolè sopitus cum concordi temperamento.

De eadem materia contributi seu repartitionis oneris pensionum inter prædecessorem & successorem, ac respectivè Cameram intermediam pro tempore vacationis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quomodò debeat computari annus pro contributione.*
3 *Qui percepit decem recollectas debet solvere decem annatas pensionis, & non minus, neque plus.*
4 *Quod in hac materia beneficiali, vel pensionum regulà contributi seù divisionis prodierunt à terminis dotalibus.*
5 *Fructus pendentes pro rata vacationis pertinent ad Cameram, licèt maturent penès provisum.*
6 *Id quod Titularis obtinet ex fructibus in vim compositionis cum Camera, non venit in calculo pro tempore suo.*

DISCURSUS XXVII.

PRovisus de Ecclesia Ferrarien. Cardinalis Pius sub
lege, de consensu pensionatiorum, in cedula consi- 1
storiali adjecta, ut pensionibus decursis nullatenus subjacere deberet, neque pro eis actio competeret ad fructus futuros, suscepta solùm obligatione illas solvendi pro suo tempore, adeptaque possessione initio mensis Augusti, 1655. compositionem inijt cum Camera Apostolica super fructibus eo anno pro rata vacationis; tam collectis quàm pendentibus ad ipsam spectantibus, pro certa summa pensionariis assignata; Cumque idem Cardinalis Ecclesiam dimisisset in fine mensis Februarij 1663. atque de ea esset provisus Cardinalis Donghus, qui possessionem adeptus est de mense Maij sequentis, cum aliquibus conventionibus inter dictos prædecessorem & successorem cum Papæ scientia & approbatione initis, de quibus in illa Ferrarien. si *sub tit. de benef. disc.* 84. inter plures ibi enunciatas controversias, quæ occasione dictarum conventionum tractu temporis inter præfatos Cardinales exortæ fuerunt, (benevolè tamē in forma extrajudiciali per duos alios Cardinales utriusque amicos examinatas & compositas,) fuit ista super contributo in solutione pensionum seù terminorum hujus anni 1663. In quo possessorum Ecclesiæ mutatio sequuta est.

In disputationibus autem desuper habitis, concordabamus scribentes hinc inde super juris theorica, in proximè præcedentibus, insinuata & repetita, quod in hac materia non attenditur ordo terminorum; neque
fit calculus per menses ac dies, & tempora; sed totum 2
pendet à proportione fructuum, statuendo regulam, ut quælibet recollecta integra solvat integrum annum seù duos terminos pensionis, & sic quot recollectæ, tot anni, ad effectum regulandi contributum (ubi adhùc vigeat pensio,) inter prædecessorem & successorem, quidquid sit circa annum pensionarium inter Titularem ac hæredem pensionarij defuncti pro calculo ratæ pensionis decursæ in eo anno, quo pensionis extinctio

extinctio sequitur juxta casum, de quo *in Aversana disc. sequen.*

Discrepantia verò erat in applicatione ad factum; quoniam cum prædecessor adeptus esset possessionem initio mensis Augusti 16 6. habuissetque eo anno fructus autumnales ac hybernos, (cum solùm tunc recollecti essent æstivi consistentes in frumento aliisque frugibus,) & qui fructus autumnales in ea regione colligi soliti de mensibus Septembris & sequentibus usque ad Decembrem, consistunt nedum in vino, sed etiam in aliis, præsertim in quadam specie tritici, quod *Marzatellum* nuncupatur; Hinc proindè scribentes pro successore dicebant; quod vinum & marzatallum, aliique autumnales vel hyberni fructus à prædecessore percepti à mense Septembris 1662. spectarent potiùs ad successorem, sive affecti essent pensionibus dicti anni 1663. ex ea ratione, quod cum Titularis in ingressu istos fructus perceperit; non poterat alios percipere in egressu; quoniam si verum est, ut jam concordabamus; quod pensio regulari debet ab integra recollecta, ex qua integer annus pensionis solvendus est; eaque divisa, fieri debet contributum pro rata; hinc dari non potest casus, ut
3 prædecessor (e. g.) percipiat septem recollectas cum dimidio, & solvat solùm septem annos seu quatuordecim terminos, quoniam ita sicuti habet septem recollectas cum dimidio, solvere quoque debet septem annos cum dimidio seu quindecim terminos pensionis, sive plus & minus pro rata perceptorum, & econversò, si ex integra recollecta aliquid remanet percipiendum, quod percipiatur per successorem, vel per Cameram, pro ea rata prædecessor relevandus est ab onere pensionis illius anni.

Non negabam ego scribens pro prædecessore istum discursum, ad cujus comprobationem ponderabam ea, quæ circa divisionem fructuum bonorum dota-
4 lium inter virum & uxorem, vel hæredes respectivè (unde prodiarunt regulæ in hac materia beneficiaria vel pensionaria) habentur *sub tit. de dote disc.* 160. quod scilicet, si vir invenit fundum plenum fructibus, plenum quoque dimittere debet, & econtrà, ut ita proportio emolumenti, ac onerum sequatur.

Consistebat verò fallacia in applicatione, attendendo, seu calculando solum tempus perceptionis in
5 ipsis mensibus Septembris & sequentibus, quoniam licet dictus prædecessor postquam Ecclesiæ possessionem adeptus erat, dictos fructus de tempore adeptæ possessionis pendentes perceperit, attamen illi, vel in totum; vel pro notabiliori parte anni calculandi ut supra ab ea die, qua recollectis fructibus anni præcedentis, natura concipere seu præparare incipit novos fructus futuræ recollectæ, spectabant ad Cameram pro tempore vacationis, ideòque illos perceperat potiùs tanquam Cameræ transactarius seu cessionarius correspectivè ad summam solutam pensionariis pro terminis decursis, quàm tanquam novus Episcopus jure suo correspectivè ad onus futurum pensionis.

Unde propterea praxis docet, quod si noviter de Ecclesia vel beneficio provisus, illius possessionem adipiscantur initio mensis Junii, quando triticum aliæque fruges, quamvis adhuc pendeant, ac in solo existant, attamen sunt sub falce; tunc hujusmodi Fructus non percipit ipse provisus, sed Camera; vel in totum, vel pro rata dando proviso illum modicam ratam, quæ cadat sub suo tempore usque ad secationem seu col-
6 lectionem, & sic successivè in aliis ad proportionem, & pro rata, adeo ut juxta insinuata *disc. præced.* etiam anni otiosi seu quiescentis utpotè necessarii ad fructuum præparationem ratio habeatur; Et consequenter isti fructus calculandi non erant in causam successoris, ac pensionis decorrendæ suo tempore, cùm potius a Titulari percepti essent saltem in parte notabili potius jure, ac nomine Cameræ in vim compositionis, correspectivè ad summam solutam pensionariis pro termino antecedenti, ideoque referri non poterant in causam propriam, adinstar illius ratæ fructuum pendentium, quæ viro assignetur per mulierem vel dotantem correspectivè ad debita accollata, cum in hac parte non dicatur gerere personam viri, sed potius extranei emptoris.

AVERSANA REPARTITIONIS PENSIONIS

Pro CARDINALI CAROLO CARAFA

Cum HÆREDIBUS CARDINALIS JOANNIS Baptistæ Alterii.

Votum arbitramentale.

De divisione pensionis ultimi anni mortis pensionarii inter istius hæredem, vel Cameræ cessionarium, & Titularem, quomodo facienda sit.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Referuntur plures opiniones, an pensionarii hæredibus debeatur rata termini adhuc non maturati, & de computatione anni.*
3 *Pensio non exacta transmittitur ad hæredes.*
4 *Sed Camerales prætendunt, ac practicant contrarium, ut veniat sub nomine fructuum inexactorum.*
5 *De differentia inter computationem anni inter prædecessorem, & successorem beneficio, & inter pensionarium.*
6 *Quod terminorum ordo non attendatur.*
7 *De distinctione fructuum naturalium, & civilium, & modo percipiendi.*

DISCURSUS XXVIII.

Occasione vacationis Ecclesiæ Aversanæ per obitum Caroli Carafæ alias Nuntii Apostolici apud 1
Cæsarem, ejusque provisionis in persona alterius Caroli nepotis; qui in eodem munere Nuntii apud Cæsarem dignè ad purpuram evectus est, reservata fuit ad favorem Cardinalis Joannis Baptistæ Alterii sub die ultima Junii 1644. pensio scutorum 400. destinata solutione in duobus terminis, quorum primus esset in proxima futura die Nativitatis B. Mariæ Virginis, & alter, juxta stylum, in die Annunciationis; Cum autem præfatus Cardinalis pensionarius obiisset die 26. Novembris 1654. remanente inexacto termino maturato, sub die 8. Septembris proximè præteriti; Hinc inter Episcopum, ac dicti pensionarii hæredes, qui desuper cessionem mediante compositione à Camera reportaverant, orta est extrajudicialis controversia, quidnam ex causa dictæ pensionis debitum esset, prætendentibus hæredibus, nedum deberi dictum integrum terminum maturatum in mense Septembris, sed etiam ratam aliorum duorum mensium cum dimidio circiter postea decursorum; Econversò autem Titularis prætendebat, neque ad dictum terminum integrum teneri; Quare ortenus, nulla adhibita forma judicii vel compromissi, partes nimium benevolè inter se agendo, concordarunt, ut meo voto seu judicio deferendum esset; Et quamvis de stricto jure, strictaque computatione, aliquam probabilitatem haberet Titularis prætensio, ut neque ad integrum dictum terminum maturatum teneretur; Attamen more Arbitratoris, seu compositoris potius quàm Judicis, vel arbitri, induxi partes, ut solutione dicti integri termini jam maturati contentæ essent; nulla ratione habita alterius temporis postea decursi.

In voto igitur, seu discursu desuper edito insinua-

E 2 bam,

bam, quod licet in hac materia plures habeamus opiniones; Unam scilicet *Navarr. in apologia de reddit. Ec-*
2 *clesf. quaest. 2.* credentis, quod decedente pensionario ante maturationem termini præfiniti, nihil per Titularem debeatur; Ac alteram *Covarr. lib. 1. variar. c. 15. & sequacium* credentiũ id regulandum esse à supputatione temporis, ac mensium vel dierum, ab ultimo termino aliàs maturato usque ad obitum, ut opinantur etiam ministri Nunciaturæ Neapolis ex supra deductis *disc. 25.* Verior tamen ac in Rota & Curia, isto quoque casu, recepta est opinio pluries *dicto disc. 25.* & alibi insinuata, ut nulla terminorum ratio haberi debeat, cum illi solam commoditatem solvendi, non autem substantiam pensionis percutiant, sed totum pendeat à perceptione & qualitate fructuum, ad quorum ratam ac proportionem pensionis onus regulari debet, cum pluries insinuata regula, ut quot sunt recollectæ, tot sint anni integri pensionis, atque quælibet recollecta solvat duos terminos, vel annum integrum, juxta pluries insinuatas Rotæ decisiones *apud Peniam dec. 703. Caval. dec. 129.* latè *Duran. dec. 448.* cùm aliis *per Lotter. lib. 1. quaest. 44. num. 16.* & in præcedentibus, præsertim *in Neritonen. disc. 24.*

Quamvis enim dictæ auctoritates, ac decisiones pertineant magis controversiam seu contributum inter prædecessorem & successorem: Attamen huic etiam casui seu controversiæ inter Titularem, ac hæredem pensionarii decedentis infra annum conveniunt, sub cujus hæredis nomine apud DD. venit ille rei familiaris, cum de jure pensio non exacta utpote continens quid merè temporale, ad hæredes pensionarii trans-
3 mittatur *Gabr. cons. 191. lib. 2. Gigas. cons. 145. numer. 7. & de pens. quaestione 52. Buratt. & Add. decis. 364. & 448. 670. & 841.*

Licet Camerales freti cuidam Constitutioni Pii V. sumptæ per argumentum à contrario sensu, prætendant ac de facto practicent, ut adinstar inexactorum fructuum beneficii, cadant quoque pensiones sub
4 spolio, ac spectent ad Cameram, quamvis pensionarius haberet Cardinalitium Indultum testandi, quod per Constitutionem Urbani VIII. statutum est, non suffragari pro fructibus inexactis, ex iis quæ ad hanc materiam habentur *sub titulo de Beneficiis in Bonon. disc. 81*

Est benè verum, quod hujus controversiæ casus inter Titularem & pensionarii hæredem seu Cameram, non in omnibus identificat cum altero contributi inter prædecessorem & successorem, sed retenta eadem regula, ut quot sunt recollectæ, tot sint anni pensionis, & sic quod quælibet integra recollecta integram pensionem unius anni solvat, diversificat in modo calculandi seu initiandi annos, cùm non attendatur annus solaris, hodie ex communi usu initiandus ex Kalendis Januarii, minusque annus fructifer initiandus ex tempore quo natura exonerata à fructibus jam maturatis & collectis novos concipere incipit, juxta insinuata supra *disc. 24. & 26.* & in aliis sed initiatur à die reser-
5 vationis, unde propterea ad differentiam; iste vocatur annus pensionarius; ideoque si ille cui reservata est pensio vivat (e. g.) annis novem cum dimidio, prætendere non poterit integram participationem decem recollectarum, sed tantùm novem ac pro medietate decimæ, & sic proportionabiliter, ac pro rata, non curato ordine terminorum, & an primus dici debeat anticipatus vel posticipatus, quoniam, ut dictum est, id percutit commoditatem pensionarii exigendi antequam fructus colligantur, vel respectivè Titularis non solvendi nisi post fructus jam recollectos, juxta magistralem decisionem. *Monopolitana coram Sacrato impress. apud Marches. par. 1. fol. 642. passim receptam repe-*
6 *tit. decis. 110. par. 3. rec. & decis. 98. post Vivian. de jure-patr.* cum aliis deductis *in dicta decis. 448. Durani, Buratt. decis. 670. & frequenter.*

Applicando autem ad rem, atque distinguendo species fructuum; Quatenus pertinet ad civiles, in quibus major pars consistat, ut sunt emolumenta cancellariæ, census, pensiones furni & domorum, quædam gabella, ac etiam proventus piscationis cujusdam lacus; intrat de plano computatio in dies ac tempora, cum isti dicantur fructus, qui dietim, singulisque horis ac momentis percipiuntur, & consequenter, terminato anno pensionario in die ultima Junii 1654. competebat solum participatio 4. mensium, & 25. dierum, cum pro annis præcedentibus terminus solutus de præcedenti mense Martii adæquaret; quoverò ad fructus naturales, cum primus terminus solutus esset de recollecta illius anni, & sic esset in ordine ad pensionarium anticipatus, quamvis in ordine ad Titularem potius posticipatus, idcircò aliam participationem de ultimi anni recollecta prætendere non poterat, quoniam esset datu, ut pro decem annis participaret de undecim recollectis, quod de jure non procedit, & consequenter eadem proportio habenda erat, itaut rigorosè neque integer terminus jam maturatus debitus esset.

PARMEN. PENSIONIS

Pro RANUCCIO PALLAVICINO

Cum N. LINATO.

Responsum pro veritate.

De ordine terminorum solutione pensionis, quando hæc incipiat, Et an etiam pro tempore ante expeditionem litterarum in casu pensionis debitæ per resignatarium resignanti, Et de conventionibus quæ desuper habeantur.

SVMMARIVM

1 *Facti series.*
2 *Præposterus ordo terminorum non attenditur, & de ratione.*
3 *Pensio non potest exigi litteris non expeditis.*
4 *Sed post expeditionem prout etiam termini antea decursi.*
5 *Pensio regulatur à fructibus, & quot sunt anni pensionis, tot sunt recollectæ.*
6 *An valeat conventio ut resignatarius pro fructibus spectantibus ad resignantem solvat aliquid sub nomine pensionis.*

DISCVRSVS XXIX.

DE mense Februarii 1667. conclusus fuit tracta- 1
tus resignationis Canonicatus Cathedralis inter Pallavicinum resignantem, & Linatum resignatarium, sub reservatione cujusdam pensionis, & cessione respectivè aliquorum beneficiorum, adjecta conventione, quod à die præstiti consensus in Dataria, fructus Canonicatus spectare deberent ad resignatarium, ac incipere cursus pensionis; Præstitus fuit consensus de mense Aprilis, sed litteræ ob subsequutam mortem Pontificis Alexandri expediri non potuerunt, nisi de mense Julii sub Clemente in forma *rationi congruit*, in quibus litteris, distributa solutione in duos terminos, primò explicatus fuit ille Nativitatis Domini, postea verò ille Nativitatis S. Joannis Baptistæ, Verùm quia resignatarius ad formam conventionis, fructus Canonicatus resignati exegit à dicta die præstiti consensus de mense Aprilis, hinc orta est controversia, an primus terminus, juxta ordinem litterarum, esse deberet ille Decembris dicti anni 1667.

vel

vel deberetur etiam præcedens mensis Junii ejusdem anni, Quare desuper ex parte Pallavicini pro veritate consultus,

Respondi. Quod ubi aliàs de jure dictus terminus Junii debitus esset; nil obstare deberet ordo scripturæ præposterus, cum non iste, sed substantia veritatis in proposito attendatur juxta *decisionem* 24. *Seraph.* passim receptam, de qua habetur mentio *decis.* 188. *apud*
2 *Post. de manut. num.* 7. & *per Tondut. hoc tract. cap.* 7. *num.* 19. ex ea ratione pluries in præcedentibus insinuata, & de qua *Lotter. lib.* 1. *quæst.* 44. *num.* 3. ubi *dicta decisio Seraph.* etiam allegatur, quod scilicet ordo terminorum non respicit substantialia pensionis, neque illam alterat, sed modum solvendi.

Minusque obstare dixi, quod litteræ pro dicto termino expeditæ non essent, quoniam licet ex decreto irritanti in reservatione pensionis apponi solito, illa exigi non possit aliàs quàm vigore litterarum, quarum expeditio exactionem omninò præcedere debet, *Man-*
3 *tic. decis.* 186. & 301. *Tondut. cap.* 50. *num.* 1. *Adden. ad Buratt. decis.* 759. cum aliis *in Turritana, de qua infra discurs. sequen.* Attamen id procedit in ordine ad impediendum exactionem, quæ si fieri posset, resultaret negligentia expeditionis litterarum in præiudicium officialium Datariæ, & Cancellariæ, ad quem effectum dictum decretum adjici consuevit, sed postquam illi paritum est, non solùm licet exigere terminos decur-
4 sos à die reservationis, sed etiam ab invito exigi possunt; cum expeditio litterarum non percutiat substantiam, ac perfectionem gratiæ, sed solùm executionem, ideoque implementum removet solum obstaculum, quo sublato, res retrotrahitur ad suum initium juxta decisionem *Assisien. pensionis coram Sacrato apud Marches. par.* 1. *fol.* 532. *decis.* 166. *num.* 8. & 9. *p.* 5. *rec. apud Cels. decis.* 315. *edita in d. Turritana,* de qua *disc. seq.*

Certum autem videri dixi; quod primus terminus Junii etiam debitus esset, non in ratione ordinis terminorum ut supra, sed in ratione perceptionis fructuum ad formam conventionis; quoniam ut pluries in præcedentibus advertitur *ex decis.* 448. *Durani* cum aliis allegatis, pensio est quædam quota seu portio fruc-
5 tuum ad quantitatem gratiâ commoditatis redacta, ideoque in quolibet anno constituente integram recollectam, solvi debet integra ejusdem anni pensio, nĕ alias cesset illa divisio seu proportio, quam Papa inter Titularem & pensionarium jura cujusdam communionis inducere voluit; Et consequenter si resignatarius ferè initio anni beneficii fructus habere cœpit, ita & taliter, quod in fine ejusdem anni 1667. supponeretur integram recollectam habuisse, de consequenti integram pensionem de eo anno solvere debet, atque ita cessat quæstio, an terminorum ordo importet anticipationem, vel posticipationem, cum vis non stet in ordine scripturæ seu terminorum, sed in effectu perceptionis fructuum, ut benè ratiocinatur *Rota in dicta Assisien. coram Sacrato.*

Præterea observabam ea, quæ disputata fuerunt *in dict. Turritana disc. sequen.* quod licet inter resignantem & resignatarium beneficii, illicitæ sint quæcum-
6 que conventiones concernentes temporale commodum resignantis cum incommodo resignatarii, ex iis quæ habentur præsertim *in Toletana Archipresbyteratus sub tit. de Beneficiis disc.* 36. Attamen ubi conventio sit sincera, & cum bona fide, itaut sub hoc pallio aliquod simoniacum commodum non adsit, quia scilicet id quod sub nomine pensionis conventum est præstari debere, congruat fructibus beneficii cessis resignatario, & qui aliàs de jure ad resignantem spectarent, id non videtur prohibitum, cum potius sit species emptionis & venditionis illorum fructuum gratiâ commoditatis, ut advertitur *apud Buratt. dec.* 445. cum aliis *in dicta Turritana disc. sequen.* quoniam alias esset dare locupletationem de alieno invito domino, si resignatario licitum esset absque debita recompensa percipere fructus non suos, & qui de jure pertinent ad resignantem, donec resignatarius beneficii possessionem adipiscatur, ipsaque resignatio sortitura effectum.

† DE ordine terminorum habetur *disc.* 86. occasione agendi de puncto an titularis teneatur solvere pensionem pro termino maturato antequam esset possessor, si percipit fructus illius anni.

TURRITANA PENSIONIS

Pro CAROLO CAPODORO

Cum FRANCISCO PILO.

Casus disputatus in Rota, decisus in possessorio pro Francisco, postea concordatus.

De eadem materia ordinis terminorum, ac exactionis pensionis ex causa resignationis pro tempore, quo litteræ expeditæ non fuerant; Et an exceptio nullitatis resultantis à decreto super dicta exactione ante litterarum expeditionem, obstet in possessorio; Et de materia judicii possessorii in exactione pensionum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *Possessio exigendi pensionem acquiritur etiam per exactionem unius termini vel partis.*
4 *In judicio possessorio non quæritur de meritis.*
5 *Possessio suffragatur etiam contra successorem.*
6 *Declaratur conclusio, de qua num.* 4.
7 *Exceptiones resultantes ex ventre ejusdem scripturæ damis actionem attenduntur.*
8 *Item attenditur infectio tituli producti per possessorem.*
9 *Pensio exacta litteris non expeditis annullatur.*
10 *Declaratur ut post litteras expeditas debeantur termini prius decursi.*
11 *Pensio non potest reservari vel exigi sine Apostolica auctoritate ex conventione privata.*
12 *Potest exigi terminus anticipatus etiam pervertendo ordinem litterarum.*
13 *Dictus ordo non percutit substantiam pensionis.*
14 *Quæ pacta circa pensionem sint simoniaca.*
15 *Distinguuntur casus vel effectus circa probationem simoniæ vel causas illam excusantes.*
16 *Quod solutio pensionis fieri possit ex privata conventione tanquam pretium fructuum spectantium ad resignantem.*
17 *Sed quod in hoc circumspectè procedi debeat, & de ratione.*

DISCURSUS XXX.

EX causa resignationis Ecclesiæ parochialis S. Do- 1
nati factæ per Franciscum Paulo de mense Junii 1645. reservata fuit pensio ad favorem resignantis ducatorum Cameræ 625. solvenda in duobus terminis, primò scilicet in die Nativitatis Domini ejusdem anni, deinde verò in altero S. Joannis Baptistæ anni sequentis; Verùm quia istius resignationis tractatus initium habuit de mense Novembris 1644. sub conventione pensionis libratum 2500. monetæ illarum partium, præfinito primo termino in proxima die Nativitatis Domini ejusdem anni, atque in hac forma data fuerant per utrumque mandata ad resignandum & consentiendum respectivè, quod effectum sortiri non potuit ex facto officialium Datariæ nolentium admittere reservationem pensionis in dicta specie monetæ, sed in ducatis Cameræ; Hinc proinde oportuit nova expectare mandata, quod dilationem causavit usque ad dictum mensem Junii sequentis; At-

que persistendo in dicto primò tractatu ; post litteras
expeditas, devenerunt dicti resignans, & resignata-
rius ad quietantias enunciantes solutionem etiam
dictorum terminorum Decembris 1644. & Junii
1645. qui in litteris non continentur, Sequuta autem
vacatione dictæ parochialis per obitum Pauli resig-
natarii, cum de illa provisus esset Carolus, iste habita
notitia de dicta solutione, duorum terminorum, quo-
rum unus reservationem, & alter litterarum expedi-
tionem præcedebat, prætendens quod ad formam de-
creti irritantis in eadem reservatione contenti, pensio
annullata esset, atque Ecclesia acquisisset liberta-
tem, judicium desuper instituit coram A. C. à quo
sententiam favorabilem reportavit ; Introducta verò
per appellationem causa *in Rota coram Celso*, Francis-
cus pensionarius, suspenso petitorio, cum solita pro-
testatione, institit in solo possessorio retinendæ seu
2 manutentionis in quasi possessione exigendi, in quo
sub die 16. *Aprilis* 1660. ad ejus favorem prodiit reso-
lutio, de qua apud *eumdem Cels. decis.* 315. Verùm
concessa nova audientia, assumptaque disputatione,
an esset standum vel recedendum à decisis, sub die 3.
Aprilis 1661. suspensa dicta resolutione, dictum fuit,
ut videretur de bono jure, super quo habita bina dis-
putatione sub diebus 8. *Aprilis*, & 23. *Maii* 1663.
nulla capta fuit resolutio, atque subsequuta honesta
concordia controversiæ finem dedit.

In hujusmodi autem disputationibus, duo fuerunt
puncti, unus in possessorio, alter verò in bono jure ;
Quatenus ergo pertinet ad primum, Rota processit
cum propositionibus generalibus, quæ deducebantur
per scribentes pro pensionario, quod scilicet in hoc ju-
3 dicio summariissimo retinendæ seu manutentionis,
posito facto possessionis etiam per solutionem unius
termini neque integri, sed etiam in parte, sufficiat,
Cavaler. decis. 379 *decis. 45. num. 5. par. 10. rec. cum con-
cord. per Postium de manutent. observat.* 42. non quæritur
de justitia vel injustitia, neque attenduntur concer-
nentia bonum jus vel merita causæ ad petitorium re-
jicienda, sed attenditur nudum factum possessionis ;
3 quoniam sufficit possibilis justificatio in petitorio *ex
deductis dec. 180. num. 10. & 11. decis. 188. num. 9. & decis.
318. num. 8. apud Post. de manut. cum concordan. collectis
per eumdem Post. dicto tract. obser.* 42. Ubi quod defe-
ctus non probati clericatus, seu non exhibitionis lit-
terarum, & alia hujusmodi in hoc judicio non atten-
duntur ; Et in proximis terminis consimilis decreti
annullativi contenti in ipsa reservatione pensionis
voluntariæ & sine causa beneficio pleno, ubi non se-
quatur integra & effectiva solutio omnium termino-
rum, ut id non impediat possessorium, quoniam
sufficit possibilis justificatio in petitorio, habetur
apud *Dunozett. decis.* 859. & advertitur supra occa-
sione agendi de hujusmodi pensione voluntaria.

Et quamvis pensionarii possessio quæsita esset con-
tra resignatarium prædecessorem, non autem contra
hodiernum Titularem colligitantem, qui nihil sol-
verat; Respondebant tamen scribentes in contrarium,
& benè ; atque Rota in dicta decisione responsionem
admisit, quod in hac materia possessionis, judicium
metimur ex persona actoris, cujus possessio, præju-
dicium vel alterationem pati non debet ex mutatione
possessoris beneficii ex deductis, *per Gig. disp. 47. num.
30. Spad. cons. 62. numero 1. lib. 3. cum aliis per Greg. &
Adden. dec.* 275. & 313. *Merlin. dec.* 725. & *passim.*

Scribens ego pro Titulari impugnante pensionem,
non negabam veritatem dictarum conclusionum, quæ
hodie sunt planæ & quotidianæ, nullam admittentes
4 controversiam, quando facti circumstantiæ ejus limi-
tationem non inducant; Dicebam tamen, (idque cau-
sam dedit, ut suspensa resolutione, mandaretur videri
de bono jure,) præmissa rectè procedere, quando pen-
sionarius simpliciter probavit ejus quasi-possessionem
per testes vel scripturas, ex quibus Titularis nullam
deducat exceptionem, sed eam extrinsecus, ac aliunde
desumat, minusque possessionis titulum produxerit, ad
illum se restringendo, tunc etenim rectè se tueri po-
test, cum vulgari pragmaticorum dicterio, *possideo quia
possideo, atque in petitorio legitimam possidendi causam
justificabo*; Secus autem ubi exceptio Titularis resultat
ex ventre ejusdem scripturæ, ex qua actor suam pro-
bationem deducit, ibique suam fundat actionem, sive
ubi possessionem restringit ad titulum, qui inconti-
nenti absque altiori inspectione detegatur invalidus,
ac infectus, ex duplici vera & recepta conclusione.

Primò, scilicet quod in quocumque judicio quan-
tumvis summario, executivo & privilegiato, admit-
tuntur exceptiones resultantes ex ventre ejusdem
scripturæ, in qua actor suam intentionem fundat ex 7
plenè collectis *per Graff. de except. cap. 13. n. 1. cum seq.
Buratt. & Adden. decis.* 122. & *passim*, & pluries in sua
materia *sub tit. de judiciis.*

Et secundò, quia ubi possessor titulum exhibuit, ita
& taliter quod exhibitio importet restrictionem ad
titulum meliorem juxta distinctiones, quæ in hoc ha-
bentur *eodem tit. de judiciis*, ac alibi præsertim *sub tit.* 8
de Regal. disc. 47. ita qualificasse dicitur suam posses-
sionem, quæ utpote restricta ad certam causam, sub-
jecta est ejusdem causæ infectioni, ut advertitur *in
Alerien. Vicaria* 28. *Iunii* 1654. *coram Bichio*, unde
resultat practicorum dicterium, quod sibi imputet, qui
se proprio ligone percussit.

Et hic erat casus, quoniam pensionarius non justifi-
cabat ejus quasi possessionem, nisi per publicum in-
strumentum ab eo productum, continens solutionem
& quietantiam respectivè, nedum terminorum decur-
sorum post expeditas litteras, sed etiam duorum præ-
cedentium ut suprà, quorum unus erat etiam ante
concessionem gratiæ ac signatam supplicationem ;
ideóque incontinenti absque alia ulteriori inspectio-
ne notoriè probata remanebat infectio, cum nimis
clarum sit decretum annullativum pensionis in casu
ejus exactionis aliàs quàm vigore litterarum juxta
decisiones 286. & 300. *Mantica cum aliis discursu præ-* 9
cedenti, dum est conclusio non admittens controver-
siam ; Intrabat enim inevitabile dilemma, Aut actor
volebat uti dicto instrumento, & illud non poterat
dividere: Aut nolebat uti, & remanebat possessionis
probatione destitutus.

Quoverò ad petitorium ; Scribentes pro pensio-
nario, non negabant proximè insinuatam conclu-
sionem irritationis pensionis ex dicto decreto re-
sultantis ; Dicebant tamen, & benè, idem quod
habetur *dicto discursu præcedenti*, cum ibi allegatis, ac
advertitur in hujus causæ decisione, ut id rectè pro- 10
cedat, quando actus exactionis sequatur ante expe-
ditionem litterarum ; secùs autem si post eas expedi-
tas, earumque vigore exigantur termini præce-
dentes seu intermedii inter supplicationem, & lit-
teras, cum illi, etiam ab invito judicialiter peti
valeant, dum litterarum expeditio non percutit sub-
stantiam pensionis, neque illius cursum impedit, sed
solùm executioni impedimentum præstat, quo sublato,
tanquam per remotionem obstaculi, gratia suum li-
berum cursum habet ab initio.

Admittebam ego responsionem utpotè veram, ea
tamen non tollebat difficultatem, nisi respectu primi
termini Junii 1645. maturati proximè post reservatio-
nem, secùs autem alterius anni 1644. quando ad-
hùc neque signata erat supplicatio, unde propterea
remanet pensio ex privata conventione, non autem
ex Apostolica auctoritate, quod inter resignantem
& resignatarium redolet simoniam, cum pensio ex
privata conventione, ac aliàs quàm Apostolica auc-
toritate non detur, *Paris. de confidentia quæstione* 43. 11
numero 10. *Rub. tom. 1. singular. fol.* 343. *in principio,
Tondut. hoc tract. cap.* 12. *numero* 11. *Rota decis.* 191.
par. 1. divers. & admittitur *decis.* 166. *pa. 2. recent.*

Ubi

Ubi ad excusandum dictum decretum, vel etiam simoniam, dicitur nil impedire, quin ex conventione
12 exigi valeat terminus anticipatus, qui de proximo post reservationem maturatus esset, nullis perceptis fructibus, imò etiam pervertendo terminorum ordinem in litteris Apostolicis præfinitum, dum juxtà pluries in præcedentibus insinuatam *decis. 24. Seraph.* cum aliis allegatis, tempus, vel ordo terminorum non percutit substantiam pensionis, sed solùm pro com-
13 moditate solventis vel exigentis, accidentalem modum, quem prohibitum non est variare, dummodò exactio sequatur in vim litterarum, ac post pensionis legitimam reservationem, neque præcedant ante resignationem pacta per Papam non approbata & executioni demandata, quamvis respiciant accidentia
14 majoris securitatis, puta cedulæ bancariæ vel depositi cum similibus, ex iis, quæ habentur *in Toletana Archipresbyteratus sub tit. de beneficiis disc.* 36. Ideóque dicebam infectionem pensionis resultare, si non à decreto prædicto ob exactionem ante litteras expeditas saltem à simonia vel confidentia, quæ eumdem effectum operatur, ubi præsertim agitur de ipsamet gratia seu provisione, in qua actus vel conventio simoniaca intercessisset, quamvis absque dolo vel malitia partes id egissent, opinantes malè non agere, cum id excuset quidem à pœnis, sed non excuset nullitatem actus.

Hinc, juxta ea, quæ habentur *in dicta Tolentina discursu* 36. ac etiam *in Caliguritana de Bilbao eodem tit. de beneficiis discurs.* 70. & in aliis; Dicebam in proposito scribendo in ista causa, quod tres casus dis-
15 tinguendi, sunt sive tres effectus considerandi ob simoniacã infectionem; Primò scilicet ad effectum formalium pœnarum illatarum contra veros simoniacos; inter quas est illa privationis omnium ecclesiasticorum beneficiorum, ac officiorum, & dignitatum, quæ jam legitimè ac citrà simoniam obtinebantur; Secundò circà impedimentum, quod hæc infectio præstet novæ assequutioni beneficii; Et tertiò circà infectionem actus, in quo simoniaca contentio accedat.

Ad primum effectum requiritur concludens ac perfecta probatio simoniæ formalis, cum malitia & dolo absque justa excusatione, cum agatur de pœna formali ordinaria exigente concludentem probationem delicti; Ad secundum verò importantem impedimentum juris quærendi, sufficit diffamatio vel inquisitio, juxta deducta *dicto disc.* 70. *de beneficiis*, ac etiam *in Novarien. eodem tit. disc.*71. Sed quoad tertium, nil refert, quod partes essent probatæ vitæ, quodque sine malitia publicè; ac palàm actum fecerint, opinantes cum bona fide fieri posse, (qualis erat casus, de quo *in dicta Toletana disc.* 36.) quoniam hujusmodi probabilis ignorantia vel error juris excusare quidem poterit à formali pœna, & ne faciens patiatur damnum in eo, quod jam obtinet, non autem ad sustinendum ipsum actum, quamvis ignoranter malè gestum, quoniam sibi imputent, cur non consuluerint sapientes.

Quamvis autem præmissa vera sint, Adhùc tamen ad hanc simoniacam infectionem excusandam, ex parte pensionarii, dicebatur id, quod post istas dispu-
16 tationes advertebam ego *in Parmen. disc. præcedenti*, quod scilicet dicti termini solutio, sub vocabulo pensionis facta sit referibilis ad implicitam emptionem & venditionem fructuum ipsius beneficii, qui pertinentes ad resignantem, antequam resignatio effectum sortiretur, percepti fuerint à resignatario juxta *decisionem quadritentesimam quadragesimam quintam Buratt.* Super hoc tamen nimis circumspectè procedendum est, indagando ex facti circumstantiis, an exuberet necnè bona fides, ità & taliter quod ut minus esset sinistra suspicio, nè aliàs sub hoc pallio, simoniacis conventionibus inter resignantem & resignatarium aditus aperiatur, unde propterea quamvis istud motivum ab initio deductum esset per scribentes pro pensionario, adhùc tamen per tot vices nulla capta fuit resolutio, idque dedit ansam concordiæ per scribentes hinc inde consultæ, quoniam aliqui ex senioribus ac prudentibus Rotæ Auditoribus advertebant, nimium circumspectè procedendum esse in firmando propositiones, quæ malas consequentias parere possent, aditumque fraudibus aperire, ad quod quandoque non advertitur, deducendo etiam incidenter, ac præter necessitatem nimium præjudiciales propositiones.

CONIMBRICEN. PENSIONIS,

Pro EMANUELE SPINOLA

Cum N.

Casus disputatus coram Dataria sub incerta exitu, credo per concorde temperamentum.

An & quando pensionarius pro terminis decursis tempore Titularis prædecessoris, actionem habeat contra successorem ac super fructibus futuris, Et in occasione provisionis beneficii, jus habeat se opponendi, ac petendi assecurationem, cum cautione, vel cedula.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quomodo judicet Datarius, quando retinentur supplicationes.*
3 *De stylo Dataria super cedula bancaria pro pensionibus.*
4 *Assecuratio judicii recessit ab aula. & † 12.*
5 *In specie in pensionibus, & an deberet practicari.*
6 *Stylus vel consuetudo non extenditur de casu ad casum.*
7 *Ut practicetur cautio constare debet de bono jure.*
8 *An pro pensionibus decursis tempore prædecessoris detur actio contrà successorem. & † 13.*
9 *Quales debeant esse diligentia ad hunc effectum.*
10 *Non oportet facere diligentias quas certum est non esse profuturas.*
11 *Quare impedimentum non sit justa causa petendi cedulam.*

DISCURSUS XXXI.

SEquuta vacatione beneficii gravati pensione ad
commodum Curialis sub nomine fiduciarii, qui 1
vulgò *testa di ferro* nuncupatur; illoque collato Emanueli, se opposuit pensionarius expeditioni litterarum nisi pro suæ pensionis securitate præstaretur cedula, quæ de stylo in pensionibus super beneficiis præsertim ultrà montes, per aliquos annos, frequentiùs autem per sex, sive per duodecim terminos præstari solet; Sed etiam pro terminis decursis tempore prædecessoris, quos dicebant per impedimenta de facto præstita post expiratam cedulam traditam, seù veriùs ob cedulæ traditæ ineffectuationem, ob subsequutam campsoris decoctionem, exigere non potuisse.

Cumque desuper assumpta esset disputatio coram Datario, qui sine tela & figura judicii, de hujusmodi controversiis cognoscere solet, oretenus demandando retentionem vel respectivè relaxationem supplicationis ad instantiam oppositoris retantæ, sivè aliquod adhibendo concorde temperamentum (ut in præsenti mihi præsuppositum fuit, sequutum esse.)

Scribens pro dicto Emanuele proviso, ad effectum removendi impedimentum, distinguendo inter petitam cedulam seu assecurationem pro 12. terminis futuris, ac aliam assecurationem pro terminis decursis tempore prædecessoris; Quatenus pertinet ad primam

 speciem

speciem illam præstandam esse non negabam, stante stylo rationabiliter introducto, ob nimias difficultates penè insuperabiles, quas aliàs pensionarij haberent ultrà montes, quodque etiam citrà exigendi, undè proptereà gratia remaneret inanis ac sine effectu.

Quo verò ad aliam assecurationis speciem pro terminis decursis tempore prædecessoris, & qui à successore petebatur; Dicebam (etiam cum sensu veritatis) id nullum habere probabile fundamentum; si enim hujusmodi cautio petebatur tanquam per speciem assecurationis judicij, ut docto de diligentiis ut infra, quatenus judicaretur pensiones decursas à successore deberi, ità consultum remaneret, nè aliàs judicium sit elusorium, ut dicebatur ex parte actoris: Et hæc asse-
4 curatio recessit ab aula, ut testantur *glos. in §. 1. Instit. in satisdat. in addit. & Bart. in auth. generaliter in principio Cod. de Episcopis & clericis*, idque receptum esse in Curia habetur *apud Buratt. & Adden. dec. 398. n. 5. dec. 326. n. 4. p. 2. rec. & in sua materia sub tit. de judiciis.*

Et in specialibus terminis pensionis, quod scilicèt pensionarius, qui reperitur in possessione exigendi, cogendus non sit ad assecurandum judicium pro restitutione ejus quod exigit, quatenus in petitorio succumbat, habetur *in Cusentina pensionis 22. Iunij 1618. co-*
5 *ram Vbaldo*; Talisque est praxis, licèt quandoque, admistæ eorum, quæ circa sequestrum regulariter de jure prohibitum habentur *sub tit. de judiciis*, præclusum videri non debeat judicis arbitrium pro facti qualitate, cum pluries in praxi expertus fuerim, quod aliqui nihil possidentes, recteque scientes fovere malum jus, defatigare studuerant Titulares diuturna lite per tres instantias, ut ista pendente commodum exactionis haberent, certi de non restitutione exacti, ideoque succumbentiam non timentes, ex axiomate, *quod inanis est actio &c.*

Aut verò dicta prætensio fundabatur in stylo, de
6 quo supra in pensionibus, præsertim ultrà montes: Et cum hic vigeat solùm pro pensionibus futuris, ac pro tempore determinato, extendendus non est ad casus diversos, cùm stylorum & consuetudinum natura sit strictissimam recipere intelligentiam, atque attendi in casu individuo, prohibita extensione de casu ad casum, persona ad personam, seù loco ad locum juxta vulgare *cons. 237 Oldradi cum concord. apud Gregor. decis. 562. Rot. decis. 156. 278. & 304. p. 12. rec.* quæ prodierunt in terminis nimis duris, de quibus *sub tit. de Benef. disc. 30.*

Clarius verò, quoniam ubi admittenda quandoque veniret ut supra, arbitrij interpositio, tàm pro Titulari contra pensionarium, quàm econversò, Atta-
7 men ultrà alias circumstantias suadentes; quod judicium remaneret elusorium; Potissimum requisitum videtur illud clari boni juris petentis, ex quo resultet quædam species calumniæ seù malitiæ possessoris vel debitoris, secus autem econversò, adeo ut cesset illa æquitas, vel probabilis ratio, cui dictum arbitrium innixum esse debeat, tunc enim absolutè recipienda videtur dicta consuetudo hujusmodi cautiones rejiciendi, ut occasione sequestri, ac etiam fortè ejusdem cautionis, habetur pluries in sua materia *sub tit. de Iudicijs.*

De hoc autem bono jure ex parte oppositoris non docebatur, quoniam in puncto juris probabilior videtur opinio, ut pro pensionibus decursis tempore præ-
8 decessoris, nulla competere debeat actio super fructibus futuris contra successorem ex deductis supra *in Melphien. disc. 19.* Et quamvis ex quadam æquitate, in Curia recepta sit contraria opinio attendenda fortè potiùs de stylo quàm de jure: Attamen id qualificatè receptum est, quatenus ex parte pensionarij doceatur de diligentiis benè adhibitis cōtra prædecessorem, ut *per Lotter. l. 1. qu. 39. nu. 88. & 120 cum sequen. Bur. dec. 617. & 669. Adden. ad Gregor. decis. 507. Tondut. hoc tract. cap. 20. num. 24. & seq.* ex magistrali decisione *in Larinen. pensionis 7. Februarij 1620. coram Vbaldo*, cum qua proceditur, eamque reassumendo *Lotter. ubi sup. n. 121. & seq.* observat quatuor circumstantias, ex quibus æstimandum est, an constet de diligentiis ad id sufficientibus; Primò scilicet, an agi potuerit cōtra prædeces- 9
sorem viventem; Secundò, an actum sit judicialiter ac validè; Tertiò, an tempestivæ vel intempestivæ fuerint diligentiæ; Et quartò, an etiam fuerint absolutæ, & perfectæ in loco beneficij, seù ubi sunt fructus, ubi faciendas esse advertit etiam *Niger de laudemio tom. 1. q. 26. num. 18.* de quibus omnibus pensionarius docere debet, ut sibi dicta actio, de stylo potius quàm de jure inducta competeret, atque de his nulla dabatur probatio.

Et quamvis ex parte pensionarij diceretur, (& fortè benè) quod diligentiæ adhibendæ non sunt, ubi notorium est eas non esse profuturas *ex deduct. per* 10
Surd. decis. 87. num. 9. Magon. decis. Flor. 67. num. 22. Rot. in Firmana pecuniaria 4. Decembris 1651. Bichio; dictaque notorietas diceretur certa, quod scilicet pro ditionum, ac regionum qualitate non audiuntur pensionarij, præsertim ubi non sunt nationales, sed sunt commodatarij pensionis in faciem solius fiduciarij reservatæ.

Dicebam tamen, quod id benè innotescebat ab initio reservationis, quando Datariæ officiales contenti fuerunt cedula sex annorum, vel alterius temporis
limitati, quasi quod ad illud jus pensionarij restri- 11
ctum sit, remanente solùm spe cogendi Titularem; quatenus ad curiam accederet, sive obtinendi novam cedulam pro tempore futuro pariter limitato, in casu vacationis à noviter proviso, non autem, quod hic etiam pro tempore decurso talem assecurationem præstare debeat, quoniam aliàs impracticabilis esset beneficiorum provisio, ideoque dictus stylus strictè ad ejus limites recipiendus est, & sufficit, nullatenus verò extendendus.

† AN Pensionarius teneatur assecurare judicium pro restitutione pensionum exactarum in casu succumbentiæ, habetur infra *disc. 94.*

Et quando Pensionarius possit agere contra successorem, habetur *disc. 87.*

BRACHAREN. PENSIONIS.

Pro FERDINANDO DE SOA

Cum MATTHIA VALTRINO.

Casus variè decisus per Rotam, postea concordatus.

An & quando pensionarius actionem habeat exigendi pensionem à proviso de beneficio gravato, quamvis illud non possideat in vim clausulæ, *habita vel non habita possessione*; Et de ejusdem clausolæ intelligentia.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *Quod quandoque adijciatur in pensione clausula,* habita vel non habita possessione.
4 *Debitum pensionis est occasionale, & non debetur, si non possidetur beneficium.*
5 *Et generaliter de debito occasionali cessante, si cessat causa.*
6 *Quare adjiciatur dicta clausula,* habita vel non habita, *& quomodo intelligatur, ac practicari debeat. & † 10.*
7 *Quod cedulista non excusetur ex possessione non habita per*

per Titularem.
8 *Quando Titularis teneatur quamvis non habeat possessionem.*
9 *Capitulum si præstat impedimentum proviso, tenetur ad fructus, ac etiam ad distributiones.*

DISCURSUS XXXII.

FErdinandus residens in Curia, provisus de Canonicatu Ecclesiæ Bracharen, cum ob aliqua impedimenta, tàm sibi, quàm aliis provisis Apostolicis communia, ex parte illius Capituli præstita vel procurata, possessionem adipisci non posset, Canonicatum de anno 1657. resignavit Cosmæ, contentus sola pensione ducat. 200. Cameræ, quæ modica supponebatur habita ratione valoris beneficij, cum solita cedula præstita per Mathiam, expresse se obligantem ad dictæ pensionis solutionem, quamvis dictus Cosmus Canonicatum resignaret seu alias vacaret, atq; sive habitâ vel non habita possessione, accedente in omnibus Apostolica approbatione; Cum autem ob dicta impedimenta, quæ de facto præstabantur, dictus resignatarius possessionem adipisci non potuisset, nullosque proptèrea perciperet fructus, hinc Mathias, qui cedulam fecerat, pensionem solvere recusabat, introductaque proindè causa coram A. C. ab isto relaxatum fuit mandatum executivum ad favorem pensionarij, Commissa verò causa appellationis per Signaturam *in Rota coram Taia* cum clausula translativa, *si quid exequendum*, datoque dubio ex ejusdem rescripti ventre resultante, an mandatum esset exequendum, sub die 3. *Iunij* 1661. negativa prodiit resolutio, à qua tamen recessum fuit
2 reproposítione causæ 26. *Maij* 1662. *coram eodem*, demúmque concessa audientia, atque assumpta disputatione, an esset standum in primo vel secundo locò decisis, ob aliquam votorum scissuram, nulla capta fuit resolútio, quod ansam dedit honestæ concordiæ, per quam causa finem habuit.

In hujusmodi autem disputationibus, quamvis plura deducerentur super clausula *habita vel non habita pos-*
3 *sessione*, quæ adjici quandoque solet in pensionis reservatione. Vel ex conventione partium, Vel quia agatur de pensione reservata ad favorem familiarium Papæ, & quæ per expeditores, *Palatina*, dici solet: Attamen etiam in secunda resolutione ad favorem pensionarij prodita, processum fuit cum eisdem propositionibus juris, quibus innixa erat prima resolutio; Recessus autem fuit potius ex facto, in quo doctum fuit de impedimentorum cessatione, atque in repropositione difficultas fuit super terminis decursis temporis intermedij, quando adhuc impedimentorum cessatio sequuta non fuerat.

Quatenus enim pertinet ad conclusionem juris, processum fuit cum regula, quod cum pensio non sit debitum proprium ac personale, sed causativũ seù occasionale, quatenus scilicet quis possideat beneficium, atque
4 obtineat illius fructus, super quibus propriè onus residere dicitur, idcircò cessante causa debendi, quia non possideat, vel citrà culpam, ac factum voluntarium, fructus non percipiat, ad pensionis solutionem cogi non debet, ut in specie *apud Burat. decis. 915. dec. 263. n. 4 post Merlin. de pignor. cum concor.* collectis *per Adden. ad decis. 576. num. 42. & sequen. p. 4. rec. tom. 3.* & in prima hujus causæ decisione. Ad quod conferunt ea quæ habentur *apud collectorem Aniar. resolut. 1. in principio ac sub tit. de Regal. disc. 8. & 9.* & sub altero *de emptione*
5 *& venditione* & pluries in sua materia *sub tit. de credito*, ubi de hujusmodi obligatione occasionali, seù causativa cessante ex cessante causa.

Et quamvis aliquando, ut supra, adjici soleat dicta clausula provisi obligatoria, ut pensio solvi debeat, habita, vel non habita possessione: Attamen receptum est ut illa utpotè adjecta ad occurrendum fraudibus &
6 collusionibus in præjudicium pensionarij discretè, ac sano modo intelligenda veniat pro judicis prudenti arbitrio, pro uno vel duobus annis, seù alias pro facti qualitate, & circumstantiis, ex quibus deveniatur ad notitiam, an stet per Titularem necne, adeo ut cesset ratio suspicionis, cui eadem clausula innixa est, ex cessante motivo rationis vel causæ, *Cas. de Grass. decis. 12. in fine de prab. Spad. cons. 63. n. 5. & 6. Seraph. dec. 66. Mantic. decis. 139. Bur. dec. 915. n. 6. dec. 699. num. 1. & 2. par. 1. divers.* Et ideò cum in facto verè constaret de impedimentis; non solum huic proviso, sed aliis communibus, atque per aliquos annos pensio soluta esset, ita dicebatur quod versaremur in casu dictæ limitationis.

Scribens ego pro pensionario, quamvis more Advocati insisterem in iis quæ firmantur *per Rotam decis. 196. par. 4. rec. to. 2.* quod scilicèt quicquid sit de 7
dicta conclusione, ac de exito causæ inter pensionarium, & Titularem, talis exceptio spta esse non debet retardare obligationem cedulistæ, ac cedulæ executionem; Attamen ubi ageretur de ordinaria pensione motu proprio reservata super beneficio vacanti per obitum, occasione illud providendi, juxta casum de quo *in Benon. disc. sequen.* admittebam præmissa esse vera.

Negabam autem eorum applicationem ad casum, ex ejus qualitate ac particularibus circumstantiis, quod 8
scilicèt de tempore, quo hæc resignatio cum dicta conventione sequuta erat, jam vigebant eadem impedimenta benè cognita resignatario ac cedulistæ, qui tamen hoc non obstante, ex pacto expresso Apostolica auctoritate approbato se obligarunt pensionem solvere; Illa quoque circumstantia accedente, quod pensio supponebatur modica, comparatione valoris, ac etiam præeminentiarum, adeo ut resignans cum ista pensionn non resignasset, nisi ex causa dicti impedimẽti, ita contentus modica cum quiete, adeo ut videretur quædam species emptionis, ac venditionis futuræ aleæ, quam resignatarios ob spem majoris emolumenti ac prærogativæ, ita emera, atque de proprio ad id se obligare voluerit, ut advertitur *per Lotter. l. 1. qu. 39. n. 67.* & conferunt quæ habentur supra *in Sancti Severa congrua disc. 16.* de Titulari assumente onus se substentandi de proprio; Ac etiam conferunt quæ habemus ad materiam textus *in l. si fundum sciens cod. de evict.* de emente bona pro minori pretio sub periculo evictionis, ac juxta ea quæ pluries habentur *sub tit. de Regal. disc. 30. & seq.* circa emptiones locorum montium vinculatorum pro minori pretio cum similibus.

Potissimè quia etiam pro tempore impedimenti competebat actio eidem Titulari recuperandi à Capi- 9
tulo impedimenta præstante, nedum fructus, sed etiam distributiones tanquam damna & interesse, juxta punctualiter firmata contra istud Capitulum Bracharen. *apud Rotas dec. 173.* ideóque dum poterat fructus recuperare & negligebat, sibi imputaret juxta motivata *disc. seq.* ubi evitatur motivum ob diversam facti qualitatem; Ideóque ex dicta particulari ratione, mihi videbatur, quod in hac facti specie dicta clausula *habita vel non habita*, regulari non deberet cum terminis generalibus, quando adjicitur super ordinaria pensione reservata super beneficio vacante, ob diversam rationem, ut advertitur *dicto disc. sequen.*

DE operatione clausulæ *habita, vel non habita possessione* habentur solùm aliqua infra *disc. 72.* cum alibi occasio non dederit discurrendi.

Posterior decisio enunciata in præsenti *disc.* habetur *impress. decis. 463. par. 3. rec.*

BONON. PENSIONIS

Pro ALEXANDRO CAPRARA

Cum N.

Casus disputatus coram A. C. & in Signatura, & concordatus.

An beneficiatus teneatur ad pensionem pro terminis decursis tempore litis, quo possessione ac fructibus caruit ad rationem fructuum præsentium & futurorum, sive ob jus recuperandi fructus decursos à collitigante.

Et an fructibus deducere prius possit expensas litis, quæ sint pensioni potiores.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De urbanitate Curiæ Romanæ in Advocatis & Procuratoribus.*
3 *Quod debitum pensionis sit causativum seu occasionale*
4 *An pensionarius pro terminis decursis, agat contra successorem.*
5 *In beneficiis simplicibus tenuitas fructuum non excusat, non cadit congrua.*
6 *Et quando in beneficiis non curatis intret congrua potior.*
7 *Et econtra, quando in curatis non habeatur ratio congruæ.*
8 *Fructus dicuntur deductis expensis quæ minuunt valorem.*
9 *Expensæ litis pro defensione sunt privilegiatæ & potiores. & † 17.*
10 *Facta per feudatarium, vel emphyteutam refici debent à Domino.*
11 *Declaratur quando id procedat, & quando non.*
12 *Ad quas expensas factas per Titularem teneatur contribuere pensionarius.*
13 *An cornuente provisione beneficij corruat reservatio pensionis.*
14 *Quid importet exemptio à contributionibus, quæ conceditur pensionario.*
15 *Quando Titularis teneatur ad pensionem, etiamsi non habeat possessionem, vel fructus non percipiat.*
16 *Donatarius vel legatarius non potest gravari ultrà emolumentum.*

DISCURSUS XXXIII.

1 CUm juxta facti seriem recensitam *sub tit. de Benef. discur. 4.* Alexander provisionem Apostolicam obtinuisset de aliquibus beneficiis tanquam subjectis duplici reservationi facienti cessare indultum Cardinalitium, quo Ordinarius potiebatur, consensu præstito aliquibus pensionibus super eisdem beneficiis reservatis, atque post plures annos acerrimæ litis, possessionem obtinuisset cum condemnatione collitigantis ad restitutionem fructuum à die motæ litis in forma; Vix una vel forte bina recollecta percepta, pulsatus fuit ab aliquibus pensionariis, nedum pro terminis decursis à die obtentæ possessionis, qui non controvertebantur, sed etiam pro omnibus decursis in annis præcedentibus, in quibus possessione caruerat; Et introducta causa coram A. C. seu Prælato deputato, prodiit resolutio favorabilis pensionariis, unde propterea adita fuit Signatura Justitiæ pro commissione causæ appellationis, cum clausula transiativa, plenisque causa proposita, ob votorum scissuram nulla capta fuit resolutio, quod ansam dedit concordiæ, per quam controversia finem habuit.

Ego semel tantùm scripsi pro Alexandro Titulari, meusque interventus, eodem modo quo in dicta alia causa super beneficiis inter provisos, fuit quodammodo ceremonialis, ex eadem ratione enunciata *dicto disc. de Benefic.* quod scilicet idem principalis, ejusdem ordinis, cujus ibi alter contrà eum scribens, doctè ac
elaborate in causa propria totom faciebat; Talis ete- 2
nim est commendabilis Curiæ Romanæ urbanitas super modo scribendi in classicis civilibus Advocatis, ac etiam in causarum Patronis, quod scribendo pro una parte altera occasionem ægrè ferendi non habet, sed potius laudandi, unde in aliis causis ejusdem scribentis operam adhibere solet.

Ultrà igitur plenè deducta per ipsum principalem sub nomine aliorum collegarum, atque præsupposito vero principio, *de quo disc. 31. & 32.* etiam in ista causa deducto, ut scilicet debitum pensionis, utpote reale,
seu occasionale ratione possessionis, ac fructuum be- 3
neficij, præstandum non sit per Titularem, qui possessione, ac fructibus caret,

Cum pensionariorum seu scribentium pro eis fundamentum consisteret in actione, quæ juxta opinionem in Curia receptam *eodemque disc. 31.* insinuatam, compe-
tit etiam pro fructibus currentibus vel futuris pro ter- 4
minis decursis etiam tempore prædecessoris, multò magis tempore ejusdem Titularis,

Dicebam (etiam in sensu veritatis,) id rectè procedere, quatenus Titularis percepisset fructus, eosque haberet in manibus, ex quibus omnibus pensionem solvere debet, cum agatur de beneficiis simplicibus, in
quibus non intranse ratione congruæ Concillaris, vel 5
alimentariæ, quæ cadit in curatis, tenuitas non excusat, neque aliquam partem præcisam Titularis pro se deducere potest, ex vulgari Beneficialistarum dicterio
pluries insinuato, nempe, *solvas, vel dimittas*; 6
(Licèt etiam in non curatis quandoque congrua alimentaria pensionibus potior detrahi soleat, in beneficiis, scilicet præcisè residentialibus, ac servitoriis Cathedralium, vel Collegiatarum, nè aliàs ipsarum Ecclesia sum cultus deseratur juxta casum enunciatum *sub tit. de Canonicis disc. 9. & supra disc. 23.* cum similibus;) Secus autem, ut ultrà metam fructuum perceptorum cogi debeat ad solvendum de proprio, cum id nullum habeat juris vel rationis fomentum, præter-
quam, ubi de proprio expressè ad id se obligasset, ex 7
ratione ponderata in supra *Sancti Severi congrua disc. 16.* vel ex altera ponderata supra *in Bracharen. disc. præced.*

Nullos autem fructus à Titulari perceptos, seu penes eum extantes esse advertebam, quamvis de facto post adeptam possessionem, binam fortè recollectam
fecisset, dum ex eis oportuit prius reficere (neque 8
integrè) expensas diuturnæ litis, quæ ante omnia deducendæ sunt, juxta generale axioma deductum ex text. *in l. fructus ff. solut. matrim. & concordan.* quod fructus dicantur illi, qui supersunt deductis expensis, ex iis quæ in terminis beneficialibus ad materiam valoris, tàm ad satisfaciendum regulæ *de valore*, quàm ad effectum capacitatis seu validitatis pensionis habentur *sub tit. de Benef. disc. 90.* & pluries in præcedentibus, in quibus agitur de invaliditate pensionis ex defectu valoris.

Hinc proindè receptam propositionem habemus, latè cum collectorio stylo comprobatam *per Salgad. in
labyrint. credit. par. 1. cap. 9. n. 18. cum sequen.* quod ex- 9
pensæ litis dicuntur debitis quantumvis anterioribus & privilegiatis potiores, adinstar illarum expensarum, quas pro cultura vel collectione eorumdem fructuum facere oportet; Quodque expensæ pro substinenda lite in recuperatione vel defensione fideicommissi vel feudi, seu emphyteusis vel ejus partis refici debeant per dominum in casu devolutionis, vel per suc-
cessorem, quamvis jure proprio, ac independenter ve- 10
nientem, habetur scitum *sub tit. de emphyteusi discur. 12.*

&c

ac etiam admittitur *sub tit. de fideicommissis disc.* 163.& indecisionibus in ea causa editis.

Huic motivo respondebatur, tàm per scribentes in contrarium, quàm per judicem motivantem, ut præmissa rectè procedant in lite, quam substineto oportu-
11 erit super existentia fideicommissi, quod à collitigante
expiratum prætendebatur, vel super dominio, quod a
tertio etiam adversus dominum seù investientem controvertebatur, juxta casum, de quo *dicto discursu* 12. *de emphyteusi*, cum tunc utile negotium pro domino, vel successoribus gestum dicatur, secùs autem ubi nulla existente controversia super pertinentia, quoniam tunc litigans causam propriam tantum potius agit, ideoque expensarum refectionem à successore vel domino prætendere non potest, ut ità distinguendo habetur *dicto disc.* 163. *sub tit. de fideicommissis* cum ibi allegatis.

Responsio est vera, sed fallacia erat in applicatione, illa enim procederet, quando hujusmodi expensarum refectio prætenderetur contrà ipsam Ecclesiam vel successorem in beneficio, dum ipsius Ecclesiæ nihil interest, an ejus Rector provideatur magis ab Ordinario
vel Indoltario, quàm à Dataria, & an unum
12 vel alterum habeat possessorem; Secus autem inter
ipsum provisum, ac pensionarium, quoniam cum pensio aliud non sit nisi quota seù portio fructuum à Titulari abstracta, & pensiunario assignata, ad certam quantitatem gratiâ commoditatis redacta, adeo ut contracta dicatur quædam fructuum communio inter Titularem & pensionarium; Hinc proindè, quando Titularis litem substinuit, causam communem tractavit, dum nisi ipse ejus Apostolicam provisionem sobtinuisset; de consequenti evanuissent etiam pensiones
occasione illius pensionis, & vacationis reservatæ, cum
13 indultarius beneficia contulerit libera alteri collitiganti ab omni onere; Licet enim provisio beneficij, & reservatio pensionis sint gratiæ, omninò distinctæ, quamvis contemporaneæ, ità ut si provisio sit nulla, vel effectum non habeat, adhuc subsistat pensio, ut cæteris relatis *apud Dunozett. decis.* 658. *num.* 4. *repetit. post Merlin. de pignor. decis.* 52. & latius in Tetulen. Statutorum 11. *Aprilis* 1644. *Carillo seù Pentingerio*; Attamen id procedit, ubi nullitas provenit elias quàm ex defectu juris conferendi; Ideòque de plano intrant ea, quæ habemus de expensis factis per unum ex sociis in negotiis socialibus ante omnia reficiendis, sive ex ipsius negotij lucris ac effectibus deducendis.

Et quamvis in contrarium diceretur, quod in litteris reservationis expresse, dispositum esset juxta communem stylum, ut pensionarius sibi reservatam pensio-
14 nem habere debeat francam, & exemptam ab omni
onere & contributione, ex quavis causa quantumvis speciali ac privilegiata, idque satis nimiū impulisse videatur judicem; Attamen pro meo sensu id continere videbatur æquivocum clarum, quoniam hæc exemptio rectè procedit quoad onera ordinaria vel extraordinaria decimatum, & collectarum, aliarumque contributionum, sive etiam quoad realia pro expensis culturæ, & collectionis cum similibus, quasi quod habente Papa in animo assignandi pensionario majorem fructuum quotam, ita jure implicitæ concordiæ, rescecatis omnibus expensis & oneribus per Titularem assumptis, certa quantitas taxata sit, adinstar pluries insinuatæ taxæ, quæ fit inter officialem & datorem pecuniæ in societate officij, sive in contractu trino, de quo *sub tit. de usuris disc.* 1. & 2. cum similibus, non autem circa illas expensas, quas erogare oportet in eam causam, ob quam ipsa substantia pensionis substineatur, cum tunc intret actio, vel excepto de in rem verso, seù negotiorum gestorum &c.

Motivabatur etiam (atque in hoc nimium insistebant illi qui in Signatura sentiebant pro pensionario) quod sicuti Titularis negligens percipere fructus, vel adipisci possessionem, non excusatur à debito pen-
sionis, potissimè accedente clausula *habita vel non ha-* 15
bita, quæ in præsenti aderat, ità in hac facti specie excusandus non videbatur, dum stante condemnatione collitigantis ad restitutionem fructuum, eos recuperare poterat, & consequenter solvere debebat pensionem, ut ego scribens pro pensionario, antequam hæc disputatio sequeretur advertebam *in dicta Brachuren. disc. praced.* Verùm istud erat leve fundamentum, cum ex facti circumstantiis notorium esset in Curia, quod non exactio dictorum fructuum provehiebat ab impedimentis judicialibus collitigantis, non autem à negligentia Titularis; Dictosque casus *disc. pracedenti* longè diversam habet rationem, ibi ponderatam, huic casui non applicabilem; Cumque beneficiorum provisiones sequantur animo gratificandi; ac præstandi beneficiato gratiam & commodum; si absque fructibus teneretur solvere pensionem de proprio, ità esset convertere benefitium in maleficium; Ideòque advertebam intrare conclusionem, de qua in legatario, cæteris relatis *per Hodiern. contr.* 15. *& per Rotam decis.* 80. *num.* 15. *par.* 10. *rec.* & de donatario *in Anconitana bonorum* 9. *Decembris* 1641. *coram Ghislerio* cum aliis *in Romana seù Albanen. vinea sub tit. de donat.* ut onus excedere non possit emolumentum, nisi quando illud esset correspectivum ad pretium futuræ majoris speratæ utilitatis, tanquam per aleæ emptionem, juxta considerationes, de quibus *eod. disc. praced.* ac etiam *dicto disc.* 16. *& in eadem Romana seù Albanen. vinea sub tit. de donat.*

† DE potioritate, seu anterioritate expensarum litis habetur *sub tit. de Cred. disc.* 147. & generaliter habetur *sub tit. de Iudic. dis.* 39. *per tot.*

IMOLEN. PENSIONIS

Pro EPISCOPO IMOLÆ

Cum INQUISITORE FAVENTINO.

Casus decisus per Sacram Congregationem S. Officij pro Inquisitore.

De moneta, in qua solvi debeat pensio, & cujus cedat commodum, vel incommodum augmenti vel decrementi; seù alterius alterationis contingentis inter reservationem, & tempus solutionis; Et an diuturna solutio in alia specie monetæ inducat præscriptionem seù necessitatem, ut ita in futurum pensio solvi debeat, quamvis in diversa specie reservata esset.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Congregatio Sancti Officij cognoscit etiam causas civiles subditorum.*
3 *Resolutio causa.*
4 *De theorica generali, ut attendi debeat moneta juxta valorem tempore solutionis. & † 17.*
5 *De terminis specialibus pensionis reservata in scutis auri.*
6 *Et talis est praxis in extinctione censuum.*
7 *Etiamsi scutorum valor specificaretur in tot juliis pro quolibet.*
8 *Tempus obligationis attenditur, ubi moneta est imaginaria.*
9 *Observantia quadragenaria solvendi in moneta inferiori inducit statum.*
10 *Reperitur tamen bona fides.*
11 *De differentia prascriptionis odiosa ad obligandum, & favorabilis ad liberandum.*

12 De

12 *De privilegio Ecclesiæ Romanæ circa præscriptionem.*
13 *Ubi non præscribitur substantia, sed modus, facilius proceditur.*
14 *De antiquo valore scutorum auri.*
15 *Adversus observantiam, de qua n. 9. datur restitutio in integrum.*
16 *Ex capite ignorantiæ datur restitutio adversus quamcumque præscriptionem.*

DISCURSUS XXXIV.

1 PIus V. super fructibus mensæ Episcopalis Imolen. perpetuam pensionem reservavit scut. centum auri ad favorem Inquisitoris Faventiæ, illaque ex tunc solvi cœpit in libris 525. quæ attento eo tempore valorem dictorum scutorum 100. adæquabant, atque ita ab anno 1572. continuatum fuit usque ad 1657. quando Inquisitore renuente solutionem accipere in dictis libris 525. atque petente centum scutos auri, de præsenti longè plus importantes, exorta est controversia, eaque introducta in Sacra Congregatione universalis Inquisitionis alias Sancti Officii, quæ ut habetur *sub tit. de locato disc. 1. & sub tit. de servit.*
2 *disc. 24.* ultra cognitionem causarum fidei, cui principaliter præposita est, cognoscit etiam de omnibus causis civilibus, & criminalibus, ac mixtis pertinentibus ad Tribunalia inferiorum Inquisitionum, vel ad personas & ministros, nec non circa redditus, & bona pro hujusmodi Tribunalium substentatione assignata, inhærendo alteri resolutioni de anno præcedenti captæ
3 in consimili controversia inter Episcopum, & Inquisitorem Melevitanum, resolutum fuit pensionem solvendam esse in scutis auri ad formam reservationis, vel in moneta regionis in tanta quantitate, quæ adæquet eorum valorem.

Resolutio mihi (quamvis scribenti pro Episcopo qui succubuit) justa & probabilis visa est, quoniam quidquid in hac materia monetæ, cujus valor inter
4 tempus obligationis, ac illud solutionis alterationem receperit, nostri majores variaverint, attamen hodie extra controversiam recepta est theorica *Bartoli in l. Paulus, num. 4. ff. de solut.* ut quando ipsa moneta existens in obligatione, est in rerum natura, vera & realis, non autem imaginaria, in ea solutio fieri debeat, quamvis notabile incrementum vel decrementum receperit, admissa solum æquitativa moderatione, quod si moneta vera in obligationem deducta, rara sit, ac non de facili haberi possit, admittatur debitor ad solvendum in moneta currenti, quamvis inferioris valoris vel bonitatis, dummodo in valore intrinseco adæquet, id, quod importat valor monetæ deductæ in obligationem, ut cæteris relatis in materia indifferenter, *Rot. apud Penium decis. 5 repertit. decis. 286. post Cenc. de cens. Greg. & Adden. decis. 42. Bur. att. & Adden. decis. 626. & 700. & decis. 398. par. 9. recent.* bene de materia *Larrea decis. 21. cum sequen.* cum aliis cumulatis *per Adden. ad decis. 67. num. 29. cum sequen. & num. 71. cum sequen. par. 9. rec.* & habetur *sub tit. de Regal.* ad materiam monetarum *disc. 126. & 128.* ac etiam pluries *sub tit. de credito.*

Et in terminis specialibus pensionis *apud Dunozett. seniorem decis. 139.* quæ est *in Mantuana pensionis* in hac materia circumferri solita tanquam magistralia ac
5 etiam *in Cupiana pensionis coram Verospio decis. 490. par. 4. rec. in Toletana pensionis 30. Maii 1660. coram Albergato* & in aliis; Sæpiusque practicavi in materia extinctionis censuum impositorum in auro, puta in scutis, vel in ducatis largis auri, qui antiquitùs erant in
6 usu, præsertim *sub tit. de credito in Romana census* pro Monasterio S. Mariæ Novæ de Urbe occasione extinctionis census antiqui annorum 150. & ultra, quod oportuit debitorem restituere in moneta currenti valorem illorum ducatorum, qui largbi nuncupabantur, & de qua habetur *in Mediolanen. disc. seqq.* adeout videatur hodie punctus planus, ac extra controversiam.

Idque adeò verum, quod ubi etiam in obligatione valor monetæ specificetur in certa quantitate alterius monetæ inferioris, adhuc tamen nisi explicitè constet id sequutum esse taxativè; ac per viam transactionis 7
super incerto futuro eventu augmenti & decrementi, id non obstet, quoniam censetur potius gratiâ demonstrandi valorem tunc currentem, ut in specie firmatur in dicta recepta *decisione 490. par. 4. rec.* ubi de pensione reservata in scutis auri explicatis ad rationem juliorum seu carolenorum Regni Neapolis 12. pro quolibet, quia tanti valor dictorum scutorum tunc importabat, non autem gratia taxationis; Quod etiam in 8
terminis generalibus habetur *dicta decis. 398. par. 9. rec.* Ideoque valor de tempore obligationis attenditur solum, ubi in eam deducta est moneta imaginaria, juxta casum de quo *in dicto disc. 128. sub tit. de Regal.*

Non negabam ego scribens pro Episcopo veritatem hujus hodie receptæ theoricæ, quatenus legitima præscriptio in contrarium non obstaret; Dicebam tamen, more Advocati causæ inservientis, quod cùm haberemus continuatam observantiam annorum 80. & ultrà, hinc intrabat dispositio *text. in cap. cum olim de* 9
censibus, ibique glos. magistralis verbo *triginta sex*, ubi firmatur, quod si præstatio debita Episcopo ratione cathedratici, seu alias, in una specie monetæ melioris, continuato spatio annorum 40. solvatur in altera specie monetæ inferioris, tunc legitima præscriptio inducta dicitur, Ideoque in futurum in eadem specie monetæ inferioris continuandum est, ut etiam firmat *glos. in cap. conquerente, verbo duos solidos de officio Ordinarii*, utrobique scribentes relati *per Gabr. de solut. conclus. 1. num. 25. & Surd. cons. 220. num. 18.* ac præsuppositivè admittitur *dicta decis. 490. par. 4. rec. & in dicta decis. 139. Dunozetti*, in quibus respondetur solum ad motivum observantiæ interpretativæ, ut non cadat in claris ac expressis, ac etiam in his terminis *Spad. cons. 58. numer. 5. lib. 3.* tunc enim necessaria est observantia præscriptiva, quæ adversus privatos sufficit triennalis, adversus verò Ecclesiam debet esse quadragenaria, quæ in præsenti accedebat duplicata.

Et quamvis hujusmodi observantia præscriptiva, in ordinaria vitalitia pensione, numquam vel nimium rarò ad praxim deduci valeat, ratione malæ fidei, re- 10
sultantis ex scientia, quam Titularis solvens habet reservationis pensionis in diversa specie monetæ majoris valoris, cum hodie extra controversiam sit, ut etiam inter laicos, & in Terris Imperii non detur præscriptio ad favorem existentis in mala fide, juxta dispositionem textus, *in cap. finali de præscript. cum concordi* plene relatis *per Rotam decis. 373. num. 9. par. 9. rec.* & passim, & in his specialibus terminis advertit *Lotter. lib. 1. quæst. 39. num. 230.* Attamen dicebam, objectum in hac facti specie cessare, saltem post vitam primi Episcopi, sub quo hujusmodi pensio reservata fuit, & qui ei consensum præstitit; vel absque dubio notitiam certam habuit reservationis per lecturam litterarum, sine quibus utique istius oneris supportationem non suscepisset; Secus autem subducendo vitam primi, ac supputando tempus successorum, qui juxta usum prædecessorum continuarunt in solutione, cum versaremur in successore independente, ac veniente jure proprio, ideoque non intrat quæstio, de qua *dicta decis. 373. par. 9. rec.* & sæpius in sua materia *sub tit. de credito*, an scilicet mala fides debitoris influat in ejus primum vel ulteriorem hæredem.

Eoque magis dicebam de facili hanc præscriptionem admittendam esse, quoniam non agebatur de illa præscriptione odiosa resultante à dispositione juris civilis *in l. omnes, & l. sicut Cod. de præscript. 30. vel 40. an-* 11
norum, per quam potius in pœnam negligentiæ debitoris, quàm ad favorem præscribentis iste acquirit rem alienam, seu eximitur à debito ex causa correspectiva contracto, cujus æquivalens jam habuit, unde propterea

rei est pariter inducere rei alienæ acquisitionem; Sed de favorabili diminutione oneris vel servitutis ac restitutionis Ecclesiæ, saltem in parte, ejus pristinæ libertati, quod est quid longe diversum; cum facilius inducatur libertas, quàm servitus ad notata per Civilistas ad materiam, *text. in l. cum de in rem verso, ff. de usuris, & in l. si certis annis, Cod. de pactis*, ita conciliando *textum in l. adversus, Cod. de usuris*, & per *Canonistas in cap. pervenit de censibus*. istique sunt veri ac proprii termini *text. in dicto cap. cum olim*, pro diminutione scilicet oneris ac servitutis.

Quamvis autem hæc mota Advocati nimium exagerarem, neque in contrarium daretur congrua responsio, nisi ea quod universalis Inquisitio potiretur privilegio Ecclesiæ Romanæ, contra quam non datur præscriptio, nisi centum annorum; & quæ responsio pro meo sensu parum congrua videbatur, cum id recte procedat in ipsa Inquisitione universali Ecclesiam Romanam repræsentante in materiis fidei, non autem in hujusmodi inferioribus ac subordinatis Tribunalibus super privato pecuniario interesse, præsertim cum alia Ecclesia; Ac etiam quia non est præscriptio, quæ tollat substantiam debiti in totum, sed solùm inducit modum seu moderationem, juxta distinctionem quam in materia decimarum receptam habemus ex deductis *decis. 23. & 311. par. 6. rec.* & sæpius in sua materia *sub tit. de decimis* cum similibus; Sive quia talis diuturna observantia sufficiat ad probationem tituli concordiæ super valutatione monetæ deductæ in obligationem juxta ea, quæ habentur *discurs. sequen.* adeout non versaremur in vera & directa præscriptione adimente jus oni, ac in alterum transferente;

Adhuc tamen resolutio probabilis visa est ex facti qualitate, ob quam verificabilis non remanebat dispositio dicti textus *in cap. cum olim*; Siquidem plurium annorum spatio prope dictæ reservationis tempos, auri valor erat longe inferior, ideóque scuti valebant ad rationem solùm juliorum 11. monetæ Romanæ, unde propterea praxis ducet in præstationibus cameralibus Urbis ac Status ecclesiastici, quod debita in scutis auri solvuntur solùm ad rationem juliorum 11. Idemque servat Camera Regni Neapolitani ad rationem carolenorum pariter 11. Deinde verò paulatim ac insensibiliter crescere cœpit ad julios 12. in quo valore diu perstitit; A moderniori verò tempore propter bella aliasque contingentias, adeò majorem excrescentiam habuit ad julios 15. & aliquid plus ratione aggii, ubi agitur de scutis stampatum modernarum; Et propterea cum illa inquisitio administraretur per unum Regularem, non de facili conscium hujusmodi insensibilis augmenti, quod aurum in tempora habuit, atque probabiliter pluribus plurium annorum decursum, Inquisitores pro tempore ignari essent de origine ac modo hujus reservationis, ideoque inhærendo solito, continuarunt hujusmodi exactionem potius ex errore, qui excludit præscriptionem, vel saltem justam præbet causam restitutionis in integrum, ut in his specialibus terminis pensionis advertit *Lotter. dicto lib. 2. quæst. 39. num. 163.* & habemus generaliter receptum in materia restitutionis in integrum ex capite erroris vel justæ ignorantiæ competentis adversus præscriptionem etiam longissimam 30. vel 40. annorum ex deductis per *Thesaur. decis. 134. Buratt. decis. 457.* cum aliis collectis per *add. ad decis. 3. par. 3. rec.* ibique videbantur hujus causæ termini.

† Giunt in his tribus disc. de materia monetæ super qua videri poterunt deducta sub diversis *tit. & præsertim sub tit. de Cred. disc. 140. ubi in adnotatione* adsunt loca concordantia.

MEDIOLANEN. PENSIONIS seu MONETÆ

Pro ALEXANDRO TERZAGO,

Cum SEMINARIO MEDIOLANI.

Casus disputatus coram A. C. & in Signatura & resolutus pro Seminario.

De eadem materia monetæ, in qua solvenda est pensio, an & quando desumi debeat observantia quæ diversa sit a reservatione; Et de diversis speciebus scutorum vel ducatorum auri vel argenti.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De theorica super moneta, & quod tempus attendi debeat.*
3 *De pluribus speciebus scutorum auri majoris & minoris valoris.*
4 *Ubi sunt plures species monetæ attenditur minor.*
5 *In moneta imaginaria, non datur alteratio.*
6 *Unde proveniat diversitas valoris scutorum auri.*
7 *De specie reservationis in libris, ac moneta imaginaria.*
8 *Quando detur alteratio etiam in imaginaria.*
9 *De reservatione in ducatis Regni Neapolitani vel alterius regionis.*
10 *De reservatione in scutis monetæ Romanæ.*
11 *De aliis in ducatis auri de Camera, Et quantum iste ducatus importet, & de scutis larghis.*
12 *Sub nomine scutorum auri in provisionibus Apostolicis quid veniat.*
13 *Expressio summæ seu valutationis an sit taxativè vel demonstrativè.*

DISCURSUS XXXV.

Super eadem pensione per Gregorium XIII. de anno 1574. reservata in annuis scutis 880. auri ad favorem Seminarii Mediolani super fructibus Præpositure de Breda, super qua inter prædecessorem & successorem habita fuit quæstio, de qua supra *in d. is Mediolanen. discurs. 26.* Post illam sopitam, nova excitata fuit inter dictum Seminarium, ac ibi enunciatum Alexandrum Titularem super monetæ specie, in qua dictæ pensionis solutio fieri deberet; prætendente Seminario eam faciendam esse in scutis auri juxta formam reservationis; Econverso autem prætendente Titulari solvi debere ad rationem librarum septem & solidorum quinque pro scuto, eodem modo, quo ab anno 1629. usque ad 1655. solverant Cardinales senior & junior de Montealto dictæ Præpositure possessores, quorum primus ante dictum annum 1629. (in quo per concordiam augmentum sequutum est,) eamdem pensionem solvebat ad rationem librarum quinque & solidorum 18. Introductaque causa coram A. C. pro Seminario judicatum fuit, idque canonizatum etiam per Signaturam Justitiæ, unde protectea Titularis acquievit, cum aliqua, ut mihi supposito fuit, concordi moderatione.

In his autem disputationibus, Scribens ego pro Titulari, non negabam theoricam pensionario assistentem, de qua *disc. proximè præced.* quod cum reservatio facta esset in scutis auri, qui existunt, & sic in monetа vera, non autem imaginaria, in ea facienda sit solutio, vel gratia commoditatis solventis, in æquivalenti, ut *eod. disc. præced.* ac etiam *sub tit. de Regul. disc. 126. & seq.* Atque agnoscebam non posse suffragari dispositionem *text. in c. cum olim de cens.* Tum ex mortuis deductis *eodem disc. præced.* Tum quia in

F facto

facto non verificabatur observantia pacifica, uniformis 40. annorum, dum de anno 1629. exorta consimili quæstione, per transactionem factum fuit augmentum duorum circiter librarum pro scuto.

Dicebam tamen, tunc intrare difficultatem, quando alia non adesset scutorum auri species, nisi illa, quæ licet pro diversitate Principatuum diversos habeat cunios, attamen uniformem habet valorem, ut sunt scuti auri, quos dicemus quatuor stamparum, vel similes currentes per nundinas & plateas in cambiis, & qui solvuntur in Cancellaria Apostolica pro expeditionibus; Sed quia tempore dictæ reservationis in Civitate Mediolani, quæ utpote in loco beneficii ac destinatæ solutionis, in hoc ut infra attendi debet, plures aderant species scutorum auri majoris & respective inferioris valoris, præsertim verò quidam scuti nuncupati *del*
3 *Macello*, qui deinde reprobati fuerunt, adeout non extent amplius in rerum natura, ut etiam tunc adesse plures species scutorum auri majoris, vel minoris valoris in Civitate Bononiæ, patet ex *decis.* 398. *num.* 8. *par.* 9. *recent.* & *per tot.* Hinc proinde ad duo inferebam,

Primo scilicet quod reservatio intelligi debeat de specie scuti inferioris, ut servitus vel onus restringatur
4 ad *text. in l. nummis ff. de leg.* 3. *cum concord. per Surd. cons.* 220. *num.* 5. & *Rot. dicta decis.* 398. *p.* 9. *rec. repetit. decis.* 119. *post Merlin. de pignor.* Et in specialibus terminis pensionis *Lotter. lib.* 1. *quæst* 39 *num.* 157. & *seqq.* Et secundò, quod cum dicti scuti non essent amplius in rerum natura, ita redacti essent ad monetam imaginariam, quæ tractu temporis non recipit incrementum, vel decrementum, *Lotter. dict. quæst.* 39. *num.* 220. & *seqq.* & *sub tit. de Regal. disc.* 128. ac etiam
5 *disc. præced.*

Verùm reflectendo ad veritatem (ab initio parti liberè pro stylo insinuatam) resolutio probabilis visa est, ex eisdem rationibus, de quibus *disc. præced.* non obstante dicta consideratione scuti auri inferioris valoris, quoniam supponebatur, quod ista species scuti ha-
6 beret idem pondus, quod habebant alii scuti aurei per Italiam, ac nundinas & plateas currentes, ideòque ejusdem valoris esse deberet, quando non haberet quamdam excedentem mixturam ligæ ob quam communi opinione non currebat inter illos stamparum, sed erat alicujus minoris valoris, eo modo, quo etiam hodie habemus de scutis auri stamparum novarum, ac de illis, qui dicuntur ponderis veteris, quod illi de prima specie aliquem habent (licet modicum) majorem valorem, in quo non erat causæ punctus, dum erat circa notabilem excrescentiam resultantem, non ab una vel altera specie scutorum, sed ab ipso valore auri in genere.

Et ulterius advertebam, quod neque subsisteret dictum præsuppositum, ut de ista specie scutorum Mediolani reservatio intelligenda esset; Siquidem pluri-
7 bus modis hujusmodi reservationes fieri solent; Aliquando scilicet (sed nimium rarò in moneta imaginaria regionis, puta in libris, quod officiales Datariæ
8 admittere non solent, ut patet ex casu, de quo *supra disc.* 30. & tunc cessat quæstio, cum ista species de sui natura non soleat recipere alterationem, licet quandoque id etiam contingat juxta casum, de quo *dicto tit. de Regal. disc.* 128.

Aliquando verò fit in moneta vera regionis, putà in ducatis, ut contingit (exempli gratia) in illis pensionibus, quæ reservantur super Ecclesiis Cathedralibus vel Metropolitanis Regni Neapolitani, quæ
9 sunt ad Regiam nominationem, juxta casum, de quo *infra disc.* 37. & *eod. tit. de Regal. disc.* 126. ubi disputatur; an Titularis admitti debeat ad solvendum in loco Ecclesiæ ducatos currentes in proximo Regno Siciliæ ultra pharum, & dicitur negativè, sed non dubitatur attendendos esse ducatos juxta monetam alterius Regni Siciliæ citra, in quo sita est Ecclesia.

Et aliquando in scutis monetæ Romanæ quamvis beneficium esset extra temporalem Ecclesiæ 10
ditionem, juxta casum, licet in aliis terminis, de quo *eod. tit. de Regal. disc.* 126. ubi de alio casu in Insula Melevitana, in quo obligatus ad præstationem solvere volebat in ea specie monetæ, quæ proportionatum valorem intrinsecum non habet, sed major valor est accidentalis ob leges illius M. Magistri, & deciditur, admitti quidem solutionem in ea moneta, sed in tanta quantitate, quod adæquet valorem scutorum auri.

Frequentius autem pensionum reservatio fieri solet in ducatis auri de Camera, qui constituuntur ex uno 11
scuto auri quatuor novarum currentium stamparum, ac uno julio juxta notorium receptum usum, quamvis, ut expertus sum occasione plurium disputationum habitarum super extinctionibus antiquorum censuum impositorum in ducatis auri, qui vulgò *larghi* nuncupabantur, quorum mentio habetur *decis.* 149. *par.* 2. *rec.* deberent importare aliquid plus; Siquidem præsertim *in Romana census* pro Monasterio S. Mariæ Novæ, apud antiquarios inventi fuerunt plures hujusmodi ducati, seu scuti larghi, qui currebant in Camera & Cancellaria, illique in pondere, ac valore excedunt id, quod importat scutus auri stamparum currens cum uno julio pluris; Cum enim alii scuti aurei Italiæ, aliarumque Catholici Orbis regionum, quorum mentionem habet *Gomez in regula de valore qu.* 9. *num.* 26. & reassumit *Fenzon. ad statut. Urb. cap.* 147. *num.* 146. haberent aliquem inferiorem valorem, hinc proinde sub *Leone X.* introduci cœpit quædam nova species scutorum auri juxta formam, & valorem hodiernum, ut esset æqualis aliis scutis auri stamparum, & qui ad differentiam dictorum majoris ponderis, seu bonitatis, qui aliquam majorem materialem latitudinem habebant, dici cœperint *Stricti*, illi verò *larghi*, sive *solis*.

Generaliter autem hodie, tam in litteris Apostolicis, quàm in quibuscumque privatis, vel publicis 12
dispositionibus, sub nomine scutorum auri simpliciter, veniunt isti scuti breviores currentium stamparum, quorum usus est in communi commercio platearum, ac nundinarum; Ideoque habetur dictus discretus modus reservandi pensiones, quod quandoque reservantur in ducatis auri de Camera, qui important majorem quantitatem in decima sexta parte plus; Et quandoque verò in scutis auri simpliciter importantibus dictam decimam sextam partem minus.

Et consequenter quando in hac reservatione Gregorius XIII. loquutus est de scutis auri, quamvis de jure, non data contraria expressione, solutio fieri debeat in loco beneficii. Attamen intelligitur de scutis auri currentibus in Dataria & Cancellaria, juxta cujus stylum regulatur Papæ voluntas, in qua probabiliter esse non potuerunt hujusmodi scuti auri inferioris ligæ, seu valoris, qui Mediolani currebant, cùm ista consideratio cadere posset in contractibus initis inter privatos ejusdem loci; Talisque est communis praxis juxta decisiones, quæ suprà, ac etiam *disc. præcedenti* habentur; Ac propterea quando de anno 1629. per concordiam scutus auri, à libris quinque auctus fuit ad libras septem non fuit præcisè statuere certum valorem, seu taxam, quæ se habere posset ad commodum, & incommodum utriusque, sed potius demonstrativè, quia scilicet tanti scutus aureus excretus importaret recipiendo solutionem in libris gratiâ 13
commoditatis, cum in dubio potius demonstrativè, quàm taxativè id gestum præsumatur, ut *decis.* 114. *par.* 1. *rec.* & *dicta decis.* 398. *par.* 9. & *in aliis.*

CALA.

CALARITANA PENSIONIS.

Pro FRANCISCO BUSQUETO

Cum DOMINICO, & GEORGIO DE MARTINIS.

Casus decisus per Rotam pro Francisco ut infrà.

De eadem materia monetæ, in qua solvenda sit pensio, & an concordia desuper inita cum uno titulari allegari possit per successorem; Et aliqua de judicio possessorio in jure exigendi pensionem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *Possessio acquiritur per exactionem etiam unius termini vel partis, & prodest contra successorem.*
4 *An expressio valoris importet taxam, vel stet demonstrativè.*
5 *De eodem ubi præcedit lis.*
6 *Secus lite non accedente.*
7 *Est quæstio voluntatis, & quomodo decidenda.*

DISCURSUS XXXVI.

1 SUper Canonicatu Ecclesiæ Calaritanæ jam gravato pensione ducatorum Cameræ 500. ad favorem Cardinalis Lantes, de consensu possessoris reservata fuit pensio (quæ voluntaria dicitur) aliorum ducatorum similium. 700. ad favorem Francisci, deindeque, cum eodem Canonicatu provisus fuisset Dominicus, reservata fuit altera pensio similium ducatorum 625. ad favorem Ambrosij; Verùm isto noviter proviso prætendente invaliditatem dictarum pensionum Francisci, & Ambrosij, introductaque lite coram A. C. deventum est ad concordiam, per quam utraque pensio in aliqua respectivè parte diminuta, seu reducta fuit, donec duraret altera antiqua pensio Cardinalis atque in concordia, pensio Francisci ducatorum Cameræ 700. narrata, seu præsupposita fuit in scutis 1015. declaratione adjecta, ut dicta reductio esset personalis ad favorem dicti Dominici, non autem successoris; Cum autem dictus Dominicus assumpsisset in Canonicatu prædicto in coadjutorem cum futura successione Georgium nepotem; Hinc cum utroque respectivè super
2 dictæ pensionis solutione, non circa substantiam, sed circa monetæ qualitatem, & quantitatem, denuò lis introducta fuit *in Rota coram Peutingero*, atque sub diebus 4. *Februarii, & 15. Iunii* 1654. prodierunt resolutiones Francisco pensionario concedentes manutentionem ad limites dictæ concordiæ, cum reductione, non obstante, quod cessasset dicta antiqua pensio per obitum Cardinalis, idemque postmodum dictum fuit *sub diebus* 14. *Iunii* 1655. *&* 10. *Maii* 1658. *coram Verospio subrogato*, quamvis interim sequuta esset mors Dominici coadjuti; Postmodum autem habitis aliquibus disputationibus in resolutione circa monetam, in qua solutio facienda esset, deventum est ad concordiam, quæ controversiæ finem dedit.

In his autem disputationibus, duo fuerunt puncta, Unus in possessorio manutentionis in quasi possessione exigendi: Alter verò in bono jure super qualitate, & quantitate monetæ, in qua ista solutio fieri deberet.

Super primo processum est cum generalibus hodieque satis vulgaribus, ac receptis propositionibus super quibus circumferuntur dictæ decisiones, magnæ-
3 que juxta currentem irridendum abusum retexebantur hinc inde allegationes, quod scilicet existenti in quasi possessione exigendi, etiam per exactionem unius termini, quinimò partis competit manutentio, quæ tamen danda est ad limites possessionis, & non ultra, etiam contra successorem in beneficio, qui nihil solvisset, cum jus metiamur ex persona actoris, seu possessoris, & consequenter cum possessio esset juxta reductionem in scutis monetæ 915. dictum fuit attendendum non esse, quod cessasset conventa diminutio scutorum centum temporaliter, ad vitam scilicet illius Titularis, vel respectivè donec antiqua pensio duraret, quoniam id præbere quidem poterat actionem petendi illud plus in executionem litterarum vel concordiæ, non autem in hoc judicio manutentionis, quod decernitur ad limites possessionis, & sic in ea summa, in qua fuisset possessio.

Quoverò ad alterum punctum monetæ; Non negabant scribentes pro Titulari theoricam, de qua *duobus discursibus præcedentibus*, quod cum reservatio facta esset in ducatis Cameræ, in illis vel moneta regionis, quæ eorum valorem adæquaret, solutio facienda esset, sed dicebant, quod cum in dicta concordia pensio narrata esset in scutis 1015. ita ad istam quanti- 4
tatem redacta esset per speciem transactionis super valore ducatorum, seu scutorum auri, qui poterant crescere & decrescere, unde utraque pars æquè se haberet ad commodum, vel incommodum.

Verùm (in sensu etiam veritatis) scribens pro pensionario, prorsus improbabilem dicebam hanc prætensionem, quoniam, ut advertitur *in decis.* 114.
par. 1. *rec.* in qua in specie agitur de hoc puncto, 5
(super quo proinde illa passim circumfertur, quamvis non ageretur de pensione, sed de censu,) quod scilicet tunc id rectè procedat, quando præcessisset lis vel saltem in extrajudicialis controversia super valutatione monetæ, super qua deinde concordatum esset; Sive (ut plurias practicavi) partes concorditer ad evitandam alterationem aggi auri, aut pro majori commoditate solvendi ac exigendi respectivè, convenissent de certa, uniformi, ac invariabili quantitate monetæ regionis.

Cumque tunc uterque commodo, & incommodo futuræ eventualitatis æquè subjaceat, hinc planum est, ut constito de hujusmodi voluntate, illa attendi debeat, ut etiam admittitur in his terminis pensionis in
celebri *Capuana coram Verospio decis.* 490. *ead. par.* 1. *rec.* 6
Secus autem ubi, ut in præsenti, lis, ac respectivè concordia non fuit super moneta, vel modo solvendi, sed super alio puncto, seu quæstione, quoniam tunc summa explicata stare potius dicitur demonstrativè, quam taxativè, ut in dubio est præsumptio; Ac etiam quia
transactio cadit super iis, quæ sunt in lite, non super 7
aliis, ut advertitur in supra allegationibus 114. *&* *&* 490. *par.* 1. *recent. & decis.* 398. *par.* 9. atque videtur verissima, & germana distinctio, cum conventio trahenda non sit ultra id, quod in animo, ac voluntate contrahentium principaliter fuit; Talisque erat sensus Rotæ in ista causa, dum sola difficultas erat circa ordinem, sive incompetentiam judicii possessorii in eo pluri juxta ea, quæ habentur, *disc. seq.*

† DEcisiones proditæ sunt inter illas Peutingeri, *decis.* 489. *&* 504.

RHEGGINEN. PENSIONIS

Pro FRANCISCO, ET ANDREA ENRIQUEZ

Cum ARCHIEPISCOPO.

Casus disputatus in Rota, & non resolutus, fortè sopitus per concordiam.

De pluribus concernentibus possessorium manutentionis in hac materia pensionum; Nempe, an possessio in exactione unius vel plurium terminorum in parte suffragetur in toto; Et an in hoc

judicio, ex parte pensionarii doceri debeat necne de titulo reservationis; Et de materia cumulationis possessorii cum petitorio.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De pluribus conclusionibus in materia possessionis favore pensionarii.*
3 *Quod possessio ex parte ad ejus limites sit manutenibilis.*
4 *In contrarium, quod possessio in parte etiam modica suffragetur in totum.*
5 *Conclusiones distinguendae.*
6 *Per partem dubiam non debet impediri pars clara.*
7 *De eadem declaratione, ac qua num. 5.*
8 *In pensione non possit ex sola possessio, nisi justificetur titulus reservationis saltem per supplicationem.*
9 *De materia cumulationis possessorii cum petitorio.*
† 10 *De quasi possessione acquirendi pensionem.*

DISCVRSVS XXXVII.

AD pensionem, quæ juxta stylum, occasione providendi Ecclesiam Metropolitanam Rheggiensem, 1 ad Regis Catholici nominationem, super ejus fructibus reservata fuerat pro una vel pluribus personis ab eodem Rege nominandis cum solita clausula, *dummodo tertiam partem, &c.* nominati fuerunt Franciscus & Andreas fratres de Enriquez pro ducatis monetæ illarum partium centum pro quolibet; Provisus autem prætendens excessum dictæ tertiæ partis, plures terminos utrique solvit ad rationem ducat. 50. in totum; Cumque successor in Ecclesia, ex eadem causa excessus tertiæ partis prætenderet ad dictam pensionem non teneri, hinc introducta causa *in Rota coram Bourlemont*, pensionarii (suspenso petitorio) obtinuerunt in possessorio subscribi dubium; An eis danda esset manutentio, illoque disputato sub die 30. *Januarii* 1667. rescriptum fuit, ut videretur de bono jure, locutumque est, an causa ulteriorem progressum habuerit, cum amplius de illa actum non audierim.

In hac autem disputatione possessorii, non controvertebantur hinc inde conclusiones quas habemus receptas & quotidianas, adeout puerile videatur in casibus 2 contingentia desuper auctoritates congerere; Quod scilicet ad obtinendum in hoc judicio, sufficiat exactio etiam partis unius termini, quodque possessio metienda sit ex persona actoris, ideoque suffragetur etiam contra Titularem successorem, neque in eodem judicio quæratur de justitia vel injustitia, cujus inspectio rejicitur ad petitorium, cum sola possibilitas justificationis in petitorio sufficiat, & in quibus propositionibus insistebam ego scribens pro pensionariis, illæque locum habent etiam ubi agatur de pensione qualificata per clausulam, *dummodo mille*; seu *dummodo tertiam partem, &c.* cum possessionis effectus in hoc consistat, inducendi capacitatis præsumptionem, quæ in petitorio quidem non sufficit; nisi quando ageretur de diuturna possessione pacifica 30. annorum inducente justificationis gratiæ præsumptionem transferentem onus probandi contrarium in alteram partem, ut pluries in præcedentibus, in quibus habetur ut hujusmodi propositiones locum habeant, quamvis agatur de odibili pensione voluntaria & sine causa, quæ beneficio pleno de consensu possessoris reservata sit.

Non negabant scribentes pro Archiepiscopo istas conclusiones utpote planas ac hodie præsupponendas; Dicebant tamen, quod cum solutiones, ex quibus deducebatur actorum possessio, importarent medietatem pensionis tantum, quod scilicet importante quolibet termino ducatos 50. pro quolibet, ista summa utique soluta esset, hinc propterea, stante plurium hujusmodi solutionum acceptatione, ex tali observantia resultare dicebant, quamdam implicitam concordiam super prætensione incapacitatis solvendi solam medietatem, ideoque cum in ista solum pensionarii essent in possessione, ad illius limites manutentio competere debeat juxta decis. *in Forosempronien. pensionis 16. Decembris* 1613. *coram Sacrato*, a qua aliæ derivant, ut *apud Coccin. decis. 186. n. 2. Greg. decis. 557. n. 15. Buratt. decis. 542. n. 9. & 759. n. 6.* cum aliis per *Gratian. discept. 416. Post de manut. observ. 73 n. 169. & seq. Tondut. hoc tract. c. 50. n. 32.* atque eum hucusque processum fuit, *in Calaritana de qua sup. præced.* dando scilicet manutentionem ad limites possessionis.

Quamvis autem ego, more Advocati plura deducerem, ac præsertim inculcarem casum, de quo supra *in Ravennaten. disc.* 1. quod scilicet solutio modicæ summæ scut. 25. pro primo termino importante scuta ter mille, reputata fuit sufficiens ad manutentionem in totum, ex dicta propositione, ut solutio in parte suffi- 3 ciat; Attamen reflectendo ad veritatem (partibus ab initio liberè insinuatam) credebam quod dicti scribentes bene dicerent, non tamen quod id esset sufficiens motivum ad denegandam manutentionem pro hac rata, in qua pensionarii erant in possessione mediante exactione plurium terminorum; Ubi enim Titularis recusat solvere pensionem, non ex infectione reservationis, minusque ex alio motivo, ob quod prætendatur illam corruere in totum, adeout exceptio percuterat ipsius pensionis substantiam, sed solum controversia sit super incapacitate, cujus exceptio potius est modificativa quam impugnativa, tunc actus est dividuus, ac etiam in bono jure subsisteri potest pro parte; Et consequenter non placuit dictum rescriptum insufficientem, quoniam ita per partem illiquidam, impediebatur clara, super qua in hoc judicio nulla cadebat quæstio, cum probabilius videretur inscribi debere pro manutentione in parte possessa, & ad limites posses- 4 sionis juxta praxim; de qua *in dicta Calaritana disc. præced.*

Quoverò ad dictam conclusionem, ut solutio etiam partis unius termini sufficiat ad constituendum pensionarium in quasi possessione exigendi in totum, Observabam eam procedere, quando agatur de pensione pura, non autem qualificata à clausula, *dummodo*, unde propterea solutio in parte argumentum præbeat agnitionis, vel animi Titularis recognoscendi simpliciter, ac indefinitè pensionarium, in quibus terminis procedunt auctoritates, ac decisiones dictam conclusionem firmantes. Secus autem ubi exceptio sit (ut dictum est,) modificativa ob clausulam qualificantem pensionem, quatenus exuberent fructus, cum tunc actus non possit esse operativus ultra intentionem agentis; Clarius verò, cum non ageretur de unica solutione, unde cadere posset dubietas, quo animo id gestum esset, agnoscendi scilicet pro ea parte, vel etiam in totum, sed agebatur de pluribus reiteratis solutionibus, clare arguentibus dictam concordiam, dubii eventus litis dimidiativam.

In hoc proposito autem judicii possessorii, ejusque supra insinuati privilegii, ut quæcendum non sit de justitia vel injustitia; In una *Montis Regalis pensionis*, dis- 5 putata coram A. C. cum Titularis, qui erat Rector Ecclesiæ parochialis gravatæ opponeret de exhibitione tituli reservationis, sine quo sola possessio suffragari non deberet, Judex autem adhæret scribentibus pro pensionario, qui insistebant in dicta propositione generali, quod in hoc judicio non quæritur de justitia vel injustitia, sed attenditur nudum factum possessionis; Consultus ego ex parte Titularis, respondi justam esse oppositionem ex peculiari natura pensionis, seu verius, ex recepto Curiæ stylo, exhibendi, si non litteras, saltem supplicationem signatam manu Papæ, sine cujus auctoritate canonizanda non est possessio exigendi pensiones ecclesiasticas, ut *per Salust. Tyber. in praxi lib. 1. c. 3. num. 6. Garz. p. 1. cap. 5. n. 455. Lottér. lib. 1. quæst. 17. numer. 50. cum sequen.*

Frequentiores

Frequentiores autem in proposito possessorij esse solent quæstiones in Signatura gratiæ, ubi Titulares ad evitandum hujus judicij rigorem, petunt concedi
9 cumulationem petitorij, sive etiam in Rota quando Signatura nolens desuper rescribere, committit causam cum clausula, *arbitrio*, an scilicet illud interet necnè; Super hoc autem puncto certa & determinata regula dari non potest, cum sit potius materia gratiosa seu arbitraria, & consequenter ex facti qualitate, ac singulorum casuum particularibus circumstantiis decidenda, præsertim ex eo, an possessio sit omninò clara & pacifica, vel potius turbida & controversa; Sive an bonum jus Titularis junctum cum Ecclesiæ paupertate, cujus detur fumus sufficiens, vel alia similis causa, inducat æquitatem seu probabilem rationem, ex qua resultet limitatio regulæ, quæ est in contrarium ex deductis *per Post. de manut. obser. 7. num. 41. cum sequen. Burat. & Adden. decis.* 500. *Rota decis.* 122. 524. *&* 686. *par. 5. rec.* & in aliis.

Ideóque expertus sum id quandoque concedi, & quandoque denegari pro facti qualitate, ac arbitrio Sanctissimi, ubi de hoc agatur in Signatura, cum supremus Princeps non subjaceat rigorosis cancellis propositionum juris, intra quos econversò se continere solet Rota, quando id ejus arbitrio remissum est, ex nimium vulgari, & quotidiano principio quod arbitrium regulatur à jure, cujus rigorem in aliquo tantùm temperat ista clausula *arbitrio*, non autem ut judex, cui ita rescriptum est, possit juris receptas regulas egredi, cum id facilius facere potuisset ipse Papa si voluisset, unde ita rescribendo clarè explicare dicitur ejus voluntatem non faciendi gratiam, neque disponendi juris dispositioni, sed quod ad ejus limites arbitrium pro facti qualitate pro concessione vel derogatione interponendum esset, cum sola facultate temperandi juris rigorem, talisque est quotidiana praxis.

10 † DE modo acquirendi quasi possessionem exigendi pensionem per exactionem unius, vel partis termini, habetur actum suprà *discursus* 30. & 36.

REATINA PENSIONIS

Pro FRANCISCO FIDO

Cum N.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Francisco.

De pensione reservata super beneficio habente annexam curam animarum, An & quandu permeerse continere debeat curæ mentionem; qua neglecta actus corruat necnè.

SVMMARIVM.

1 *Pensio habet viam executivam.*
2 *Qualibet provisio, vel dispensio super beneficio curato continere debet mentionem curæ.*
3 *De congrua reservari solita in beneficiis curatis.*
4 *Declaratur quando procedat, & qua ad hunc effectum sint beneficia curata.*
5 *Ex stylo arguitur Papæ voluntas.*

DISCVRSVS XXXVIII.

1 CUM ad favorem Francisci reservata esset pensio super Dignitate Collegiata, cui annexa erat cura animarum, pensionario coram A. C. petente solutionem pensionis in processu axaquutivo (quem non dubitatur competere pro pensione, *Vestr. in praxi l. 3. cap. ult. Lotter. lib. 1. quæst. 39. num. 67. Burat. decis.* 383. *numer.* 1. ubi *Adden. & dec.* 841. *& passim*); Excipiebat 2
Titularis de reservationis invaliditate ob non factam mentionem curæ animarum, quæ in quacumque provisione fieri debet, ac aliàs illa remanet invalida ex deductis *per Menoch. de arbitrar. casu* 201. *Garz. par. 5. cap. 5. num. 120. & seqq. Rot. decis. 684. par. 3. rec. Gregor. & Adden. decis* 450. *Othob. decis.* 98. potissimè verò in hac materia pensionis, in qua Concilium Tridentinum specialiter providit, ut Ecclesiæ parochiales moderatè gravari debeant, adeo ut salva remaneat congrua Rectoris saltem in centum, cui de stylo derogari non solet, adeo 3
ut de facto melior sit conditio parochialium quàm Episcopatuum, quamvis istorum cura esset major; Quinimò licet ex veriori opinione, conciliare decretum intelligendum veniat de centum monetæ loci beneficij, adhuc tamen clausula, *dummodo centum*, concipi solet de ducatis Cameræ qui importare videntur summam fere duplicatam.

His tamen non obstantibus, cum sensu etiam veritatis, qualem agnovit quoque judex decernendo executionem; Dicebam improbabilem esse hujusmodi exceptionem, non solùm ratione ordinis judiciarij, quod scilicèt ob processum executivum, ac privilegiatum, exceptiones aliqualiter dubiæ, ac altioris indaginis admittendæ non sint, sed rejiciendæ ad petitorium, for- 4
tius verò, ubi, ut in præsenti, accedat consensus cum obligatione camerali juxta quotidianam receptam, ac notoriam praxim; Sed etiam attentis meritis negotij principalis, quoniam ut habetur apud eosdem supra allegatos, ac advertitur pluries *sub tit. de Beneficiis*, præsertim *in Melphien. Cantoria disc.* 55. ac etiam *sub tit. de Paroch* præsertim *disc.* 57. ubi de Instructione concursus habendi ad Parochiales; Ea quæ in jure disposita sunt de beneficiis curatis, procedunt, ubi illa sunt primariò, ac principaliter talia, secus autem ubi Ecclesia parochialis accessoriè unita est alicui Dignitati vel Canonicatui, cui de consequenti, vel habitualiter tantum incumbat cura, cujus exercitium penes Vicarium existat, Vel ubi etiam actualiter incumbat possessori ipsius Dignitatis, vel beneficij, cum in his materiis regula desumatur à beneficio principali, ejusque natura, non autem ab eo quod accessoriè, vel consecutivè inest.

Idque in hac facti specie ad evidentiam probari dicebam ab ipsius Titularis observantia, ideóque intraret regula, *quod quisque juris*, vel altera in foro satis frequēs propositio, quod nemo admittendus est ad allegandum illum defectum quo ipse laborat; quoniam ejus provisio non fuit ad formam Concilij, tanquam de parochiali per concursum, sed tanquam de Dignitata in Collegiata, nullaque curæ animarum specialis mentio facta est, nisi cum clausulis generalibus, quod sufficiens non esset, si verè ageretur de Ecclesia principaliter parochiali; Talisque est Datariæ stylus, cui nimium deferendum venit, cum Dataria, & Cancellaria Apostolica 5
dicantur organum Papæ, cujus voluntas ex hujusmodi stylo desumi solet ad effectum regulādi surreptionem, vel defectum intentionis *juxta decis.* 214. *Mantica decis.* 150. *Gregor.* ubi *Adden Buratt. decis.* 510. & frequenter; Multò magis his omnibus simul junctis in isto processu, seu judicio privilegiato & executivo, unde puto quod dictus Titularis acquieverit, dum amplius de causa actum non audivi.

que persistendo in dicto primo tractatu ; post litteras
expeditas, devenerunt dicti resignans, & resignata-
rius ad quietantias enonciantes solutionem etiam
dictorum terminorum Decembris 1644. & Junii
1645. qui in litteris non continentur, Secuta autem
vacatione dictæ parochialis per obitum Pauli resig-
natarii, cum de illa provisus esset Carolus, iste habita
notitia de dicta solutione, duorum terminorum, quo-
1 rum unus reservationem, & alter litterarum expedi-
tionem præcedebat, prætendens quod ad formam de-
creti irritantis in eadem reservatione contenti, pensio
annullata esset, atque Ecclesiæ acquisiisset liberta-
tem, judicium desuper instituit coram A. C. à quo
sententiam favorabilem reportavit ; Introducta verò
per appellationem causa *in Rota coram Celso*, Francis-
cus pensionarius, suspenso petitorio, cum solita pro-
testatione, institit in solo possessorio retinendæ seu
manutentionis in quasi possessione exigendi, in quo
2 sub die 16. *Aprilis* 1660. ad ejus favorem prodiit reso-
lutio, de qua apud *eumdem Celf. decis.* 315. Verùm
concessa nova audientia, assumptaque disputatione,
an esset standum vel recedendum à decisis, sub die 3.
Aprilis 1661. suspensa dicta resolutione, dictum fuit,
ut videretur de bono jure, super quo habitæ bina dis-
putatione sub diebus 8. *Aprilis*, *&* 23. *Maii* 1663.
nulla capta fuit resolutio, atque subsequuta honesta
concordia controversiæ finem dedit.

In hujusmodi autem disputationibus, duo fuerunt
puncti, unus in possessorio, alter verò in bono jure ;
Quatenus ergo pertinet ad primum, Rota processit
cum propositionibus generalibus, quæ deducebantur
per scribentes pro pensionario, quod scilicet in hoc ju-
3 dicio summariissimo retinendæ seu manutentionis,
posito facto possessionis etiam per solutionem unius
termini neque integri, sed etiam in parte, sufficiat,
Cavaler. decis. 379 *decis.* 45. *num.* 5. *par.* 10. *rec. cum con-
cord. per Postium de manutent. observat.* 42. non quæritur
de justitia vel injustitia, neque attenduntur concer-
nentia bonum jus vel merita causæ ad petitorium re-
jicienda, sed attenditur nudum factum possessionis ;
3 quoniam sufficit possibilis justificatio in petitorio *ex
deductis dec.* 180. *num.* 10. *&* 11. *decis.* 188. *num.* 9. *& decis.*
318. *num.* 8. *apud Post. de manut. cum concordan. collectis
per eumdem Post. dicto tract. obser.* 42. Ubi quod defe-
ctus non probati clericatus, seu non exhibitionis lit-
terarum, & alia hujusmodi in hoc judicio non atten-
duntur ; Et in proximis terminis consimilis decreti
annullativi contenti in ipsa reservatione pensionis
voluntariæ & sine causa beneficio pleno, ubi non se-
quatur integra & effectiva solutio omnium termino-
rum, ut id non impediat possessorium, quoniam
sufficit possibilis justificatio in petitorio, habetur
apud *Dunozett. decis.* 859. & advertitur supra occa-
sione agendi de hujusmodi pensione voluntaria.

Et quamvis pensionarii possessio quæsita esset con-
tra resignatarium prædecessorem, non autem contra
hodiernum Titularem colliticantem, qui nihil sol-
verat; Respondebant tamen scribentes in contrarium,
& benè ; atque Rota in dicta decisione responsionem
admisit, quod in hac materia possessionis, judicium
metimur ex persona actoris, cujus possessio, præju-
dicium vel alterationem pati non debet ex mutatione
possessoris beneficii ex deductis, *per Gig. disp.* 47. *num.*
10. *Spad. cons.* 62. *numero* 1. *lib.* 3. *cum aliis per Greg. &
Adden. dec.* 275. *&* 313. *Merlin. dec.* 725. *& passim.*

Scribens ego pro Titulari impugnante pensionem,
non negabam veritatem dictarum conclusionum, quæ
hodie sunt planæ & quotidianæ, nullam admittentes
4 controversiam, quando facti circumstantiæ ejus limi-
tationem non inducant; Dicebam tamen, (idque cau-
sam dedit, ut suspensa resolutione, mandaretur videri
de bono jure,) præmissa rectè procedere, quando pen-
sionarius simpliciter probavit ejus quasi-possessionem
per testes vel scripturas, ex quibus Titularis nullam
deducat exceptionem, sed eam extrinsecus, ac aliundè
desumat, minusque possessionis titulum produxerit, ad
illum se restringendo, tunc etenim rectè se tueri po-
test, cum vulgari pragmaticorum dicterio, *possideo quia
possideo, atque in petitorio legitimam possidendi causam
justificabo*; Secùs autem ubi exceptio Titularis resultat
ex ventre ejusdem scripturæ, ex qua actor suam pro-
bationem deducit, ibique suam fundat actionem, sive
ubi possessionem restringit ad titulum, qui inconti-
nenti absque ulteriori inspectione detegatur invalidus,
ac infectus, ex duplici vera & recepta conclusione.

Primò, scilicet quod in quocumque judicio quan-
tumvis summario, executivo & privilegiato, admit-
tuntur exceptiones resultantes ex ventre ejusdem
scripturæ, in qua actor suam intentionem fundat ex 7
plenè collectis *per Graff. de except. cap.* 13. *n.* 1. *cum seq.
Buratt. & Adden. decis.* 122. *& passim*, & pluries in sua
materia *sub tit. de judiciis.*

Et secundò, quia ubi possessor titulum exhibuit, ita
& taliter quod exhibitio importet restrictionem ad
titulum meliorem juxta distinctiones, quæ in hoc ha-
bentur *eodem tit. de judiciis* ; ac alibi præsertim *sub tit.* 8
de Regal. disc. 47. ita qualificasse dicitur suam posses-
sionem, quæ utpote restricta ad certam causam, sub-
jecta est ejusdem causæ infectioni, ut advertitur *in
Alerien. Vicaria* 28. *Iunii* 1654. *coram Bichio*, unde
resultat practicorum dicterium, quod sibi imputet, qui
se proprio ligone percussit.

Et hic erat casus, quoniam pensionarius non justifi-
cabat ejus quasi possessionem, nisi per publicum in-
strumentum ab eo productum, continens solutionem
& quietantiam respectivè, nedum terminorum decur-
sorum post expeditas litteras, sed etiam duorum præ-
cedentium ut suprà, quorum unus erat etiam antè
concessionem gratiæ ac signatam supplicationem;
ideóque incontinenti absque alia ulteriori inspectio-
ne notorie probata remanebat infectio, cum nimis
clarum sit decretum annullativum pensionis in casu
ejus exactionis aliàs quàm vigore litterarum juxta
decisiones 286. *&* 300. *Mantica cum aliis discursu præ-* 9
cedenti, dum est conclusio non admittens controver-
siam ; Instabat enim inevitabile dilemma, Aut actor
volebat uti dicto instrumento, & illud non poterat
dividere: Aut nolebat uti, & remanebat possessionis
probatione destitutus.

Quoverò ad petitorium ; Scribentes pro pensio-
nario, non negabant proximè insinuatam conclu-
sionem irritationis pensionis ex dicto decreto re-
sultantis ; Dicebant tamen, & benè, idem quod
habetur *dicto discursu præcedenti*, cum ibi allegatis, ac
advertitur in hujus causæ decisione, ut id rectè pro- 10
cedat, quando actus exactionis sequatur ante expe-
ditionem litterarum ; secùs autem si post eas expedi-
tas, earumque vigore exigantur termini præce-
dentes seù intermedii inter supplicationem, & lit-
teras, cum illi, etiam ab invito judicialiter peti
valeant, dum litterarum expeditio non percutit sub-
stantiam pensionis, neque illius cursum impedit, sed
solùm executioni impedimentum præstat, quo sublato,
tanquam per remotionem obstaculi, gratia suum li-
berum cursum habet ab initio.

Admittebam ego responsionem utpotè veram, ea
tamen non tollebat difficultatem, nisi respectu primi
termini Junii 1645. maturati proximè post reservatio-
nem, secùs autem alterius anni 1644. quando ad-
hùc neque signata erat supplicatio, unde propterea
remanet pensio ex privata conventione, non autem
ex Apostolica auctoritate, quod inter resignantem
& resignatarium redolet simoniam, cum pensio ex
privata conventione, ac aliàs quàm Apostolica auc- 11
toritate non detur, *Parif. de confidentia quæstione* 43.
numero 10. *Rub. tom.* 1. *singular. fol.* 343. *in principio*,
Tondut. hoc tract. cap. 12. *numero* 11. *Rota decis.* 191.
par. 1. *divers.* & admittitur *decis.* 166. *pa.* 2. *recent.*

Ubi

Ubi ad excusandum dictum decretum, vel etiam simoniam, dicitur nil impedire, quin ex conventione
12 exigi valeat terminus anticipatus, qui de proximo post reservationem maturatus esset, nullis perceptis fructibus, imò etiam pervertendo terminorum ordinem in litteris Apostolicis præfinitum, dum juxta pluries in præcedentibus insinuatam *decis. 24. Seraph.* cum aliis allegatis, tempus, vel ordo terminorum non percutit substantiam pensionis, sed solùm pro com-
13 moditate solventis vel exigentis, accidentalem modum, quem prohibitum non est variare, dummodò exactio sequatur in vim litterarum, ac post pensionis legitimam reservationem, neque præcedant ante resignationem pacta per Papam non approbata & executioni demandata, quamvis respiciant accidentia
14 majoris securitatis, puta cedulæ bancariæ vel depositi cum similibus, ex iis, quæ habentur *in Toletana Archipresbyteratus sub tit. de beneficiis disc. 36.* Ideóque dicebam infectionem pensionis resultare, si non à decreto prædicto ob exactionem ante litteras expeditas saltem à simonia vel confidentia, quæ eumdem effectum operatur, ubi præsertim agitur de ipsamet gratia seù provisione, in qua actus vel conventio simoniaca intercesserit, quamvis absque dolo vel malitia partes id egissent, opinantes malè non agere, cum id excuset quidem à pœnis, sed non excuset nullitatem actus.

Hinc, juxta ea, quæ habentur *in dicta Tolemina discursu 36.* ac etiam *in Caliguritana de Bilbao eodem tit. de beneficiis discurs. 70.* & in aliis; Dicebam in proposito scribendo in ista causa, quod tres casus dis-
15 tinguendi, sunt sive tres effectus considerandi ob simoniacá infectionem; Primò scilicet ad effectum formalium pœnarum illatarum contra veros simoniacos; inter quas est illa privationis omnium ecclesiasticorúm beneficiorum, ac officiorum, & dignitatum, quæ jam legitimè ac citrà simoniam obtinebantur; Secundò circà impedimentum, quod hæc infectio præstet novæ assequutioni beneficii; Et tertiò circà infectionem actus, in quo simoniaca contentió accedat.

Ad primum effectum requiritur concludens ac perfecta probatio simoniæ formalis, cum malitia & dolo absque justa excusatione, cum agatur de pœna formali ordinaria exigente concludentem probationem delicti; Ad secundum verò importantem impedimentum juris quærendi, sufficit diffamatio vel inquisitio, juxta deducta *dicto disc. 70. de beneficiis*, ac etiam *in Novarien. eodem tit. disc. 71.* Sed quoad tertium, nil refert, quod partes essent probatæ vitæ, quodque sine malitia publicè; ac palàm actum fecerint, opinantes cum bona fide fieri posse, (qualis erat casus, de quo *in dicta Toletana disc. 36.*) quoniam hujusmodi probabilis ignorantia vel error juris excusare quidem poterit à formali pœna; & nè faciens patiatur damnum in eo, quod jam obtinet, non autem ad sustinendum ipsum actum, quamvis ignoranter malè gestum, quoniam sibi imputent, cur non consuluerint sapientes.

Quamvis autem præmissa vera sint, Adhùc tamen ad hanc simoniacam infectionem excusandam, ex parte pensionarii, dicebatur id, quod post istas dispu-
16 tationes advertebam ego *in Parmen. disc. præcedenti*, quod scilicet dicti termini solutio, sub vocabulo pensionis facta sit referibilis ad implicitam emptionem & venditionem fructuum ipsius beneficii, qui pertinentes ad resignantem; antequam resignatio effectum sortiretur, percepti fuerint à resignatario juxta *decisionem quadringentesimam quadragesimam quintam Burat.* Super hoc tamen nimis circumspectè procedendum est, indagando ex facti circumstantiis, an exuberet necnè bona fides, ità & taliter quod omnis cesset sinistra suspicio, nè aliàs sub hoc pallio, simoniacis conventionibus inter resignantem & resignatarium aditus aperiatur, unde propterea quamvis istud motivum ab initio deductum esset per scribentes pro pensionario, adhùc tamen per tot vices nullia capta fuit resolutio, idque dedit ansam concordiæ per scribentes hinc inde consultæ, quoniam aliqui ex senioribus ac prudentibus Rotæ Auditoribus advertebant, nimium circumspectè procedendum esse in firmando propositiones, quæ malas consequentias parere possent, aditumque fraudibus aperire, ad quod quandoque non advertitur, deducendo etiam incidenter, ac præter necessitatem nimium præjudiciales propositiones.

CONIMBRICEN. PENSIONIS,

Pro EMANUELE SPINOLA

Cum N.

Casus disputatus coram Datario sub incerto exitu, credo per concorde temperamentum.

An & quando pensionarius pro terminis decursis tempore Titularis prædecessoris, actionem habeat contra successorem ac super fructibus futuris, Et an occasione provisionis beneficii, jus habeat se opponendi, ac petendi assecurationem, cum cautione, vel cedula.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quomodo judicet Datarius, quando retinentur supplicationes.*
3 *De stylo Dataria super cedula bancaria pro pensionibus.*
4 *Assecuratio judicii recessit ab aula, & † 12.*
5 *In specie in pensionibus, & an deberet practicari.*
6 *Stylus vel consuetudo non extenditur de casu ad casum.*
7 *Ut practicetur cautio constare debet de bono jure.*
8 *An pro pensionibus decursis tempore prædecessoris detur actio contrà successorem, & † 13.*
9 *Quales debeant esse diligentia ad hunc effectum.*
10 *Non oportet facere diligentias quas certum est non esse profuturas.*
11 *Quare impedimentum non sit justa causa petendi cedulam.*

DISCURSUS XXXI.

SEquuta vacatione beneficii [a] gravati pensione ad commodum Curialis sub nomine fiduciarii, qui 1
vulgò *testa di ferro* nuncupatur; illoque collato Emanueli, se opposuit pensionarius expeditioni litterarum nisi pro suæ pensionis securitate præstaretur cedula, quæ de stylo in pensionibus super beneficiis præsertim ultrà montes, per aliquos annos, frequentiùs autem per sex, sive per duodecim terminus præstari solet; Sed etiam pro terminis decursis tempore prædecessoris, quos dicebant per impedimenta de facto præstita post expiratam cedulam traditam, seù veriùs ob cedolæ traditæ ineffectuationem, ob subsequutam campsoris decoctionem, exigere non potuisse.

Cumque desuper assumpta esset disputatio coram Datario, qui sine tela & figura judicii, de hujusmodi controversiis cognoscere solet, oretenus demandando retentionem vel respectivè relaxationem supplicationis ad instantiam oppositoris retentæ, sivè aliquod adhibendo concorde temperamentum (ut in præsenti mihi præsuppositum fuit, sequutum esse.)

Scribens pro dicto Emanuele proviso, ad effectum removendi impedimentum, distinguendo inter petitam cedulam seu assecurationem pro 12. terminis futuris, ac aliam assecurationem pro terminis decursis tempore prædecessoris; Quatenus pertinet ad primam

speciem illam præstandam esse non negabam, stante stylo rationabiliter introducto, ob nimias difficultates penè insuperabiles, quas aliàs pensionarij haberent ultrà montes, quodque etiam citrà exigendi, undè propterea gratia remaneret inanis ac sine effectu.

Quo verò ad aliam assecurationis speciem pro terminis decursis tempore prædecessoris, & qui à successore petebantur; Dicebam (etiam cum sensu veritatis) id nullum habere probabile fundamentum; si enim hujusmodi cautio petebatur tanquam per speciem assecurationis judicij, ut docto de diligentiis ut infra, quatenus judicaretur pensiones decursas à successore deberi, ità consultum remaneret, nè aliàs judicium sit elusorium, ut dicebatur ex parte actoris: Et hæc asse-
4 curatio recessit ab aula, ut testantur *glos. in §. 1. Instit. in satisdat. in addit. & Bart. in auth. generaliter in principio Cod. de Episcopis & clericis*, idque receptum esse in Curia habetur *apud Buratt. & Adden. dec. 398. n. 5. dec. 326. n. 4. p. 2. rec. & in sua materia sub tit. de judiciis.*

Et in specialibus terminis pensionis, quod scilicèt pensionarius, qui repetitur in possessione exigendi, cogendus non sit ad assecurendum judicium pro restitutione ejus quod exigit, quatenus in petitorio succumbat, habetur *in Cusentina pensionis 22. Iunij 1618. co-*
5 *ram Vbaldo*; Talisque est praxis, licèt quandoque, adinstar eorum, quæ circa sequestrum regulariter de jure prohibitum habentur *sub tit. de judiciis*, præclusum videri non debeat iudicis arbitrium pro facti qualitate, cum pluries in praxi expertus fuerim, quod aliqui nihil possidentes, recteque scientes fovere malum jus, defatigare studuerunt Titulares diuturna lite per tres instantias, ut ista pendente commodum exactionis haberent, certi de non restitutione exacti, ideoque succumbentiam non timentes, ex axiomate, *quod inanis est actio &c.*

Aut verò dicta prætensio fundabatur in stylo, de
6 quo supra in pensionibus, præsertim ultrà montes: Et cum hic vigeat solùm pro pensionibus futuris, ac pro tempore determinato, extendendus non est ad casus diversos, cùm stylorum & consuetudinum natura sit strictissimam recipere intelligentiam, atque attendi in casu individuo, prohibita extensione de casu ad casum, persona ad personam, seù loco ad locum juxta vulgare *cons. 137 Oldradi cum concord. apud Gregor. decis. 162. Rot. decis. 156. 278. & 304. p. 1. a. rec.* quæ prodierunt in terminis nimis duris, de quibus *sub tit. de Benef. disc. 30.*

Clarius verò, quoniam ubi admittenda quandoque veniret ut supra, arbitrij interpositio, tàm pro Titulari contra pensionarium, quàm econversò, Atta-
7 men ultrà alias circumstantias suadentes; quod judicium remaneret elusorium; Potissimum requisitum videtur illud clari boni juris petentis, ex quo resultet quædam species calumniæ seù malitiæ possessoris vel debitoris, secus autem econversò, adeo ut cesset ille æquitas, vel probabilis ratio, cui dictum arbitrium innixum esse debeat, tunc enim absolutè recipienda videtur dicta consuetudo hujusmodi cautiones rejiciendi, ut occasione sequestri, ac etiam fortè ejusdem cautionis, habetur pluries in sua materia *sub tit. de Iudicijs.*

De hoc autem bono jure ex parte oppositoris non docebatur, quoniam in puncto juris probabilior videtur opinio, ut pro pensionibus decursis tempore præ-
8 decessoris, nulla competere debeat actio super fructibus futuris contra successorem ex deductis supra *in Melphien. disc. 19.* Et quamvis ex quadam æquitate, in Curia recepta sit contraria opinio attendenda fortè potius de stylo quàm de jure: Attamen id qualificare receptum est, quatenus ex parte pensionarij doceatur de diligentiis benè adhibitis cōtra prædecessorem, ut *per Lotter. l. 1. qu. 39. nu. 88. & 120 cum sequen. Bur. dec. 617. & 669. Adden. ad Gregor. decis. 507. Tondut. hoc tract. cap. 10. num. 24. & seq.* ex magistrali decisione *in Larinen. pensionis 7. Februarij 1620. coram Vbaldo*, cum qua proceditur, eamque ressumendo *Lotter. ubi sup. n. 121. & seq.* observat quatuor circumstantias, ex quibus æstimandum est, an constet de diligentiis ad id sufficientibus; Primò scilicet, an agi potuerit cōtra prædeces- 9
sorem viventem; Secundò, an actum sit judicialiter ac validè; Tertiò, an tempestivæ vel intempestivæ fuerint diligentiæ; Et quartò, an etiam fuerint absolutæ, & perfectæ in loco beneficij, seù ubi sunt fructus, ubi faciendas esse advertit etiam *Niger de laudemio tom. 1. q. 26. num. 18.* de quibus omnibus pensionarius docere debet, ut sibi dicta actio, de stylo potius quàm de jure inducta competeret, atque de his nulla dabatur probatio.

Et quamvis ex parte pensionarij diceretur, (& fortè benè) quod diligentiæ adhibendæ non sunt, ubi notorium est eas non esse profuturas *ex deduct. per* 10
Surd. decis. 87. num. 9. Magon. decis. Flor. 67. num. 22. Rot. in Firmana pecuniaria 4. Decembris 1651. Bichio; dictaque notorietas diceretur certa, quod scilicet pro ditionum, ac regionum qualitate non audiuntur pensionarij, præsertim ubi non sunt nationales, sed sunt commodatarij pensionis in faciem soliti fiduciarij reservatæ.

Dicebam tamen, quod id benè innotescebat ab initio reservationis, quando Datariæ officiales contenti fuerunt cedule sex annorum, vel alterius temporis 11
limitati, quasi quod ad illud jus pensionarij restrictum sit, remanente solùm spe cogendi Titularem, quatenus ad curiam accederet, sive obtinendi novam cedulam pro tempore futuro pariter limitato, in casu vacationis à noviter proviso, non autem, quod hic etiam pro tempore decurso talem assecurationem præstare debeat, quoniam aliàs impracticabilis esset beneficiorum provisio, ideoque dictus stylus strictè ad ejus limites recipiendus est, & sufficit, nullatenus verò extendendus.

† AN Pensionarius teneatur assecurere judicium pro restitutione pensionum exactarum in casu succumbentiæ, habetur infra *disc. 94.*

Et quando Pensionarius possit agere contra successorem, habetur *disc. 87.*

BRACHAREN. PENSIONIS.

Pro FERDINANDO DE SOA

Cum MATTHIA VALTRINO.

Casus variè decisus per Rotam, postea concordatus.

An & quando pensionarius actionem habeat exigendi pensionem à proviso de beneficio gravato; quamvis illud non possidaat in vim clausulæ, *habita vel non habita possessione*; Et de ejusdem clausulæ intelligentia.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *Quod quandoque adijciatur in pensione clausula*, habita vel non habita possessione.
4 *Debitum pensionis est occasionale, & non debetur, si non possideatur beneficium.*
5 *Et generaliter de debito occasionali cessante, si cesset causa.*
6 *Quare adijciatur dicta clausula*, habita vel non habita, *& quomodo intelligatur, ac practicari debeat.* *&* † 10.
7 *Quod cedulista non excusetur ex possessione non habita per*

per Titularem.

8 *Quando Titularis teneatur quamvis non habeat possessionem.*

9 *Capitulum si praestat impedimentum proviso, tenetur ad fructus, ac etiam ad distributiones.*

DISCURSUS XXXII.

FErdinandus residens in Curia, provisus de Canonicatu Ecclesiæ Bracharen, cum ob aliqua impedimenta, tàm sibi, quàm aliis provisis Apostolicis communia, ex parte illius Capituli praestita vel procurata, possessionem adipisci non posset, Canonicatum de anno 1657. resignavit Cosmæ, contentus sola pensione ducat. 100. Cameræ, quæ modica supponebatur habita ratione valoris beneficij, cum solita cedula præstita per Matthiam, expressè se obligantem ad dictæ pensionis solutionem, quamvis dictus Cosmus Canonicatum resignaret seu aliàs vacaret, atq; sive habita vel non habita possessione, accedente in omnibus Apostolica approbatione; Cum autem ob dicta impedimenta, quæ de facto præstabantur, dictus resignatarius possessionem adipisci non potuisset, nullosque proptèrea perciperet fructus, hinc Matthias, qui cedolam fecerat, pensionem solvere recusabat; introductaque proindè causa coram A. C. ab isto relaxatum fuit mandatum executivum ad favorem pensionarij. Commissa verò causa appellationis per Signaturam *in Rota coram Taia* cum clausula translativa, *si quid exequendum*, datoque dubio ex ejusdem rescripti ventre resultante, an mandatum esset exequendum, sub die 3. *Iunij* 1661. negativa prodiit resolutio, à qua tamen recessum fuit repropositione causæ 26. *Maij* 1662. *coram eodem*, demùmque concessa audientia, atque assumpta
2 disputatione, an esset standum in primo vel secundo loco decisis, ob aliquam votorum scissuram, nulla capta fuit resolutio, quod ansam dedit honestæ concordiæ, per quam causa finem habuit.

In hujusmodi autem disputationibus, quamvis plura deducerentur super clausula *habita vel non habita possessione*, quæ adjici quandoque solet in pensionis reser-
3 vatione. Vel ex conventione partium, Vel quia agatur de pensione reservata ad favorem familiarium Papæ, & quæ per expeditores, *Palatina*, dici solet: Attamen etiam in secunda resolutione ad favorem pensionarij prodita, processum fuit cum eisdem propositionibus juris, quibus innixa erat prima resolutio; Recessus autem fuit potius ex facto, in quo doctum fuit de impedimentorum cessatione, atque in repropositione difficultas fuit super terminis decursis temporis intermedij, quando adhuc impedimentorum cessatio sequuta non fuerat.

Quatenus enim pertinet ad conclusionem juris, processum fuit cum regula, quod cum pensio non sit debitum proprium ac personale, sed causativũ seu occasionale, quatenus scilicet quis possideat beneficium, atque
4 obtineat illius fructus, super quibus propriè onus residere dicitur, ideoque cessante causa debendi, quia non possideat, vel citrà culpam, ac factum voluntarium, fructus non percipiat, ad pensionis solutionem cogi non debet, ut in specie *apud Buratt. decis.* 915. *dec.* 26. *n.* 4 *post Merlin. de pignor. cum concor.* collectis *per Adden. ad decis.* 576. *num.* 42. *& sequen. p.* 4. *recen. tom.* 3. & in prima hujus causæ decisione. Ad quod conferunt ea quæ habentur *apud collectorem Amat. resol.* 21. *in principio ac sub tit. de Regal. disc.* 8. *&* 9. & sub altero *de emptione*
5 *& venditione* & pluries in sua materia *sub tit. de credito*, ubi de hujusmodi obligatione occasionali, seu causativa cessante ex cessante causa.

Et quamvis aliquando, ut supra, adjici soleat dicta clausula provisi obligatoria ut pensio solvi debeat, habita, vel non habita possessione: Attamen receptum est ut illa utpotè adjecta ad occurrendum fraudibus &
6 collusionibus in præjudicium pensionarij discretè, ac sano modo intelligenda veniat pro judicis prudenti arbitrio, pro uno vel duobus annis, seu alias pro facti qualitate, & circumstantiis, ex quibus deveniatur ad notitiam, an stet per Titularem necnè, adeo ut cesset ratio suspicionis, cui eadem clausula innixa est, ex cessante motivo rationis vel causæ, *Cas. de Graff. decis.* 12. *in fine de prob. Spad. cons.* 63. *n.* 5. *&* 6. *Seraph. dec.* 66. *Mantic. decis.* 339. *Bur. dec.* 913. *n.* 6. *dec.* 699. *num.* 1. *&* 2. *par.* 1. *divers.* Et ideo cum in facto verè cunctaret de impedimentis; non solùm huic proviso, sed aliis communibus, atque per aliquos annos pensio soluta esset; ita dicebatur quod versaremur in casu dictæ limitationis.

Scribens ego pro pensionario, quamvis more Advocati insisterem in iis quæ firmantur *per Rotam decis.* 196. *par.* 4. *rec. to.* 1. quod scilicèt quicquid sit de 7
dicta conclusione, ac de exitu causæ inter pensionarium, & Titularem, talis exceptio apta esse non debet retardare obligationem cedulistæ, ac cedulæ executionem; Attamen ubi ageretur de ordinaria pensione motu proprio reservata super beneficio vacanti per obitum, occasione illud providendi, juxta casum de quo *in Bonon. disc. sequen.* admittebam præmissa esse vera.

Negabam autem eorum applicationem ad casum, ex ejus qualitate ac particularibus circumstantiis, quod 8
scilicèt de tempore, quo hæc resignatio cum dicta conventione sequuta erat, jam vigebant eadem impedimenta benè cognita resignatario ac cedolistæ, qui tamen hoc non obstante, ex pacto expresso Apostolica auctoritate approbato se obligarunt pensionem solvere; Illa quoque circumstantia accedente, quod pensio supponebatur modica, comparatione valoris, ac etiam præeminentiarum, adeo ut resignans cum ista pensione non resignasset, nisi ex causa dicti impedimẽti, ita contentus modico cum quiete, adeo ut videretur quædam species emptionis, ac venditionis futuræ aleæ, quam resignatarius ob spem majoris emolumenti ac prærogativæ, ita emere, atque de proprio ad id se obligare voluerit, ut advertitur *per Lotter. l.* 1. *qu.* 39. *n.* 67. & conferunt quæ habentur supra in *Sancti Severa congrua disc.* 16. de Titulari assumente onus se substentandi de proprio; Ac etiam conferunt quæ habemus ad materiam textus *in l. si fundum sciens cod. de evict.* de emente bona pro minori pretio sub periculo evictionis, ac juxta ea quæ pluries habentur *sub tit. de Regal. disc.* 30. *& seq.* circa emptiones locorum montium vincolatorum pro minori pretio cum similibus.

Potissimè quia etiam pro tempore impedimenti competebat actio eidem Titulari recuperandi, à Capi- 9
tolo impedimenta præstante, nedum fructus, sed etiam distributiones tanquam damna & interesse, juxta punctualiter firmata contra istud Capitulum Bracharen. *apud Roias dec.* 173. ideóque dum poterat fructus recuperare & negligebat, sibi imputaret juxta motivata *disc. seq.* ubi evitatur motivum ob diversam facti qualitatem, Ideóque ex dicta particulari ratione, mihi videbatur, quod in hac facti specie dicta clausula *habita vel non habita*, regulari non deberet cum terminis generalibus, quando adjicitur super ordinaria pensione reservata super beneficio vacante, ob diversam rationem, ut advertitur *dicto disc. sequen.*

DE operatione clausulæ *habita, vel non habita possessione* habentur solùm aliqua infra *disc.* 72. cum alibi occasio non dederit disputari.

Posterior decisio enunciata in præsenti *disc.* *habetur impress. decis.* 467. *par.* 3. *rec.*

BONON.

BONON. PENSIONIS

Pro ALEXANDRO CAPRARA

Cum N.

Casus disputatus coram A. C. & in Signatura, & concordatus.

An beneficiatus teneatur ad pensionem pro terminis decursis tempore litis, quo possessione ac fructibus caruit ad rationem fructuum præsentium & futurorum, sive ob jus recuperandi fructus decursos à collitigante.

Et an fructibus deducere prius possit expensas litis, quæ sint pensioni potiores.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De urbanitate Curiæ Romanæ in Advocatis & Procuratoribus.*
3 *Quod debitum pensionis sit causativum seu occasionale*
4 *An pensionarius pro terminis decursis agat contra successorem.*
5 *In beneficiis simplicibus tenuitas fructuum non excusat, non cadit congrua.*
6 *Et quando in beneficiis non curatis intret congrua potior.*
7 *Et contra, quando in curatis non habeatur ratio congrua.*
8 *Fructus dicuntur deductis expensis quæ minuunt valorem.*
9 *Expensæ litis pro defensione sunt privilegiatæ & potiores. & † 57.*
10 *Facta per feudatarium, vel emphyteutam refici debent à Domino.*
11 *Declaratur quando id procedat, & quando non.*
12 *Ad quas expensas factas per Titularem teneatur contribuere pensionarius.*
13 *An corruente provisione beneficij corruat reservatio pensionis.*
14 *Quid importet exemptio à contributionibus, quæ conceditur pensionario.*
15 *Quando Titularis teneatur ad pensionem, etiamsi non habeat possessionem, vel fructus non percipiat.*
16 *Donatarius vel legatarius non potest gravari ultra emolumentum.*

DISCURSUS XXXIII.

1 CUm juxta facti seriem recensitam *sub tit. de Benef. discur. 3.* Alexander provisionem Apostolicam obtinuisset de aliquibus beneficiis tanquam subjectis duplici reservationi: facienti cessare indultum Cardinalitium, quo Ordinarius potiebatur, consensu præstito aliquibus pensionibus super eisdem beneficiis reservatis, atque post plures annos acerrimæ litis, possessionem obtinuisset cum condemnatione collitigantis ad restitutionem fructuum à die motæ litis in forma; Vix una vel fortè bina recollecta percepta, pulsatus fuit ab aliquibus pensionariis, nedum pro terminis decursis à die obtentæ possessionis, qui non controvertebantur, sed etiam pro omnibus decursis in annis præcedentibus, in quibus possessione caruerat; Et introducta causa coram A. C. seu Prælato deputato, prodiit resolutio favorabilis pensionariis, unde propterea adita fuit Signatura Justitiæ pro commissione causæ appellationis, cum clausula translativa, pluriesque causa proposita, ob votorum scissuram nulla capta fuit resolutio, quod ansam dedit concordiæ, per quam controversia finem habuit.

Ego semel tantùm scripsi pro Alexandro Titulari, meusque interventus, eodem modo quo in dicta alia causa super beneficiis inter provisos, fuit quodammodo ceremonialis, ex eadem ratione enunciata *dicto disc. de Benefic.* quod scilicet idem principalis, ejusdem ordinis, cujus ibi alter contra eum scribens, doctè ac elaborate in causa propria totum faciebat; Talis etenim est commendabilis Curiæ Romanæ urbanitas super modo scribendi in classicis civilibus Advocatis, ac etiam in causarum Patronis, quod scribendo pro una parte altera occasionem ægrè ferendi non habet, sed potius laudandi, unde in aliis causis ejusdem scribentis operam adhibere solet. 2

Ultrà igitur plenè deducta per ipsum principalem sub nomine aliorum collegarum, atque præsupposito certo principio, *de quo disc. 31. & 32.* etiam in ista casu deducto, ut scilicet debitum pensionis, utpote reale, seu occasionale ratione possessionis, ac fructuum beneficij, præstandum non sit per Titularem, qui possessione, ac fructibus caret. 3

Cum pensionariorum seu scribentium pro eis fundamentum consisteret in actione, quæ juxta opinionem in Curia receptam *eodemque disc. 31.* insinuatam, competit etiam pro fructibus currentibus vel futuris pro terminis decursis etiam tempore prædecessoris, multò magis tempore ejusdem Titularis. 4

Dicebam (etiam in sensu veritatis,) id rectè procedere, quatenus Titularis percepisset fructus, eosque haberet in manibus; ex quibus omnibus pensionem solvere debet, cum agatur de beneficiis simplicibus, in quibus non instante ratione congruæ Conciliaris, vel alimentariæ, quæ cadit in curatis, tenuitas non excusat, neque aliquam partem præcisam Titularis pro se deducere potest, ex vulgati Beneficialistarum dicterio pluries insinuato, *tempo, solvas, vel dimittas;* 5 (Licèt etiam in non curatis quandoque congrua alimentaria pensionibus potior detrahi soleat, in beneficiis, scilicet præcisè residentialibus, ac servitoriis Cathedralium, vel Collegiatarum, nè aliàs ipsarum Ecclesiarum cultus deseratur juxta casum enunciatum *sub tit. de Canonicis disc. 9. & supra à disc. 23.* cum similibus;) 6 Secus autem, ut ultrà metam fructuum perceptorum cogi debeat ad solvendum de proprio, cum id nullum habeat juris vel rationis fomentum; præterquam, ubi de proprio expressè ad id se obligasset, ex ratione ponderata in supra *Sancti Severi congrua disc. 16.* vel ex altera ponderata supra *in Braccharen. disc. præced.* 7

Nullos autem fructus à Titulari perceptos, seu penes eum extantes esse advertebam, quamvis de facto post adeptam possessionem, binam fortè recollectam fecisset, dum ex eis oportuit prius reficere (neque integrè) expensas diuturnæ litis, quæ ante omnia deducendæ sunt, juxta generale axioma deductum ex text. *in l. fructus ff. solut. matrim. & concordan.* quod fructus dicuntur illi, qui supersunt deductis expẽsis, ex iis quæ in terminis beneficialibus ad materiam valoris, tàm ad satisfaciendum regulæ *de valore*, quàm ad effectum capacitatis seu validitatis pensionis habentur *sub tit. de Benef. disc. 90.* & pluries in præcedentibus; in quibus agitur de invaliditate pensionis ex defectu valoris. 8

Hinc proindè receptam propositionem habemus, latè cum collectorio stylo comprobatam *per Salgad. in labyrint. credit. par. 3. cap. 9. n. 18. cum sequen.* quod expensæ litis dicuntur debitis quantumvis anterioribus & privilegiatis potiores, adinstar illarum expensarum, quas pro cultura vel collectione eorumdem fructuum facere oportet; Quodque expensæ pro substinenda lite in recuperatione vel defensione fideicommissi vel feudi, seu emphyteusis vel ejus partis refici debeant per dominum in casu devolutionis, vel per successorem, quamvis jure proprio, ac independenter venientem, habetur actum *sub tit. de emphyteusi discur. 12.* 9 10

&c

ac etiam admittitur *sub tit. de fideicommissis disc.* 163. & indecisionibus in ea causa editis.

Huic motivo respondebatur, tàm per scribentes in contrarium, quàm per judicem motivantem, ut præmissa rectè procedant in lite, quam subsistinere oportu-
11 erit super existentia fideicommissi, quod à colligitanta expiratum prætendebatur, vel super dominio, quod a tertio etiam adversus dominum seù Investientem controvertebatur, juxta casum, de quo *dicto discursu* 12. *de emphyteusi*, cum tunc utile negotium pro domino, vel successoribus gestum dicatur, secùs autem ubi nulla existente controversia super pertinentia, quoniam tunc litigans causam propriam tantum potius agit, ideoque expensarum refectionem à successore vel domino prætendere non potest, ut ità distinguendo habetur *dicto disc.* 163. *sub tit. de fideicommissis* cum ibi allegatis.

Responsio est vera, seù fallacia erat in applicatione, illa enim procederet, quando bujusmodi expensarum refectio prætenderetur contrà ipsam Ecclesiam vel successorem in beneficio, dum ipsius Ecclesiæ nihil interest, an ejus Rector provideatur magis ab Ordinario vel Indultario, quàm à Dataria, & an unum
12 vel alterum habeat possessorem; Secùs autem inter ipsum provisum, ac pensionarium, quoniam cum pensio aliud non sit nisi quota seù portio fructuum à Titulari abstracta, & pensionario assignata, ad certam quantitatem gratiâ commoditatis redacta, adeo ut contracta dicatur quædam fructuum communio inter Titularem & pensionarium; Hinc proindè, quando Titularis litem substinuit, causam communem tractavit, dum nisi ipse ejus Apostolicam provisionem substituisset, de consequenti evanuissent etiam pensiones
13 occasione illius pensionis, & vacationis reservatæ, cum indultarios beneficia contulerit libera alteri colligitanti ab omni onere; Licèt enim provisio beneficij, & reservatio pensionis sint gratiæ, omninò distinctæ, quamvis contemporaneæ, ità ut si provisio sit nulla, vel effectum non habeat, adhuc subsistat pensio, ut cæteris relatis *apud Dunozett. decis.* 658. *num.* 4. *repetit. post Merlin. de pignor. decis.* 52. & latius in Tetulen. Statutorum 11. *Aprilis* 1644. *Carillo seu Pentingerio*; Attamen id procedit, ubi nullitas provenit aliàs quàm ex defectu juris conferendi; Ideòque de plano intrant ea, quæ habemus de expensis factis per unum ex sociis in negotiis socialibus ante omnia reficiendis, sive ex ipsius negotij lucris ac effectibus deducendis.

Et quamvis in contrarium diceretur, quod in literis reservationis expressè dispositum esset juxta communem stylum, ut pensionarius sibi reservatam pensio-
14 nem habere debeat francam, & exemptam ab omni onere & contributione, ex quavis causa quantumvis speciali ac privilegiata, idque satis nimiû impulisse videatur judicem; Attamen pro meo sensu id continere videbatur æquivocum clarum, quoniam hæc exemptio rectè procedit quoad onera ordinaria vel extraordinaria decimarum, & collectarum, aliarumque contributionum, sive etiam quoad realia pro expensis culturæ, & collectionis cum similibus, quasi quod habente Papa in animo assignandi pensionario majorem fructuum quotam, ita jure implicitæ concordiæ, resecatis omnibus expensis & oneribus per Titularem assumptis, certa quantitas taxata sit, adinstar pluries insinuatæ taxæ, quæ fit inter officialem & datorem pecuniæ in societate officij, sive in contractu trino, de quo *sub tit. de usuris disc.* 1. & 2. cum similibus, non autem circa illas expensas, quas erogare oportet in eam causam ob quam ipsa substantia pensionis substineatur, cum tunc interer actio, vel excepto de in rem verso, seù negotiorum gestorum &c.

Motivabatur etiam (atque in boc nimium insistebant illi qui in Signatura sentiebant pro pensionario) quod sicuti; Titularis negligens percipere fructus, vel adipisci possessionem, non excusatur a debito pen-
sionis, potissimè accedente clausula *habita vel non habita*, quæ in præsenti aderat; ità in hac facti specie 15
excusandus non videbatur, dum stante condemnatione collitigantis ad restitutionem fructuum, eos recuperare poterat, & consequenter solvere debebat pensionem, ut ego scribens pro pensionario, antequam hæc disputatio sequeretur advertebam *in dicta Bracharen. disc. praced.* Verùm istud erat leve fundamentum, cum ex facti circumstantiis notorium esset in Curia, quod non exactio dictorum fructuum provehiebat ab impedimentis judicialibus collitigantis, non autem à negligentia Titularis; Dictusque casus *disc. pracedentis* longè diversam habet rationem, ibi ponderatam, huic casui non applicabilem; Cumque beneficiorum provisiones sequantur animo gratificandi; ac præstandi beneficiato gratiam & commodum; si absque fructibus teneretur solvere pensionem de proprio, ità esset convertere benefitium in maleficium; Ideòque advertebam intrare conclusionem, de qua in legatario, cæteris relatis *per Hodiern. contr.* 15. & *per Rotam decis.* 80. *num.* 15. *par.* 10. *rec.* & de donatario *in Anconitana bonorum* 9. *Decembris* 1641. *coram Ghislerio* cum aliis *in Romana seù Albanen. vinea sub tit. de donat.* ut onus excedere non possit emolumentum, nisi quando illud esset correspectivum ad pretium futuræ majoris speratæ utilitatis, tanquam per aleæ emptionem, juxta considerationes, de quibus *eod. disc. praced.* ac etiam *dicto disc.* 16. & *in eadem Romana seù Albanen. vinea sub tit. de donat.*

† De potioritate, seu anterioritate expensarum litis habetur *sub tit. de Cred. disc.* 147. & generaliter habetur *sub tit. de Iudic. dis.* 39. *per tot.*

IMOLEN. PENSIONIS

Pro EPISCOPO IMOLÆ

Cùm INQUISITORE FAVENTINO.

Casus decisus per Sacram Congregationem S. Officij pro Inquisitore.

De moneta, in qua solvi debeat pensio, & cujus cedat commodum, vel incommodum augmenti vel decrementi; seù alterius alterationis contingentis inter reservationem, & tempus solutionis; Et an diuturna solutio in alia specie monetæ inducat præscriptionem seù necessitatem, ut ita in futurum pensio solvi debeat, quamvis in diversa specie reservata esset.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Congregatio Sancti Officij cognoscit etiam causas civiles subditorum.*
3 *Resolutio causa.*
4 *De theorica generali, ut attendi debeat moneta juxta valorem tempore solutionis.* & † 17.
5 *De terminis specialibus pensionis reservata in scutis auri.*
6 *Et talis est praxis in extinctione censuum.*
7 *Etiamsi scutorum valor specificaretur in tot juliis pro quolibet.*
8 *Tempus obligationis attenditur, ubi moneta est imaginaria.*
9 *Observantia quadragenaria solvendi in moneta inferiori inducit statum.*
10 *Reperitur tamen bona fides.*
11 *De differentia prascriptionis odiosa ad obligandum, & favorabilis ad liberandum.*

12 De

12 *De privilegio Ecclesiæ Romanæ circa præscriptionem.*
13 *Ubi non præscribitur substantia, sed modus, facilius proceditur.*
14 *De antiquo valore scutorum auri.*
15 *Adversus observantiam, de qua n. 9. datur restitutio in integrum.*
16 *Ex capite ignorantiæ datur restitutio adversus quamcumque præscriptionem.*

DISCURSUS XXXIV.

PIus V. super fructibus mensæ Episcopalis Imo-
1 len. perpetuam pensionem reservavit scut. cen-
tum auri ad favorem Inquisitoris Faventiæ, illaque
ex tunc solvi cœpit in libris 525. quæ attento eo
tempore valorem dictorum scutorum 100. adæqua-
bant, atque ita ab anno 1572. continuatum fuit usque
ad 1657. quando Inquisitore renuente solutionem ac-
cipere in dictis libris 525. atque petente centum scutos
auri, de præsenti longè plus importantes, exorta est
controversia, eaque introducta in Sacra Congregatio-
ne universalis Inquisitionis aliàs Sancti Officii, quæ ut
habetur *sub tit. de locato disc.* 1. & *sub tit. de servit.*
2 *disc.* 24. ultrà cognitionem causarum fidei, cui princi-
paliter præposita est, cognoscit etiam de omnibus cau-
sis civilibus, & criminalibus, ac mixtis pertinentibus
ad Tribunalia inferiorum Inquisitionum, vel ad per-
sonas & ministros, nec non circa redditus, & bona pro
hujusmodi Tribunalium substentatione assignata,
inhærendo alteri resolutioni de anno præcedenti cap-
3 tæ in consimili controversia inter Episcopum, & In-
quisitorem Melevitanum, resolutum fuit pensionem
solvendam esse in scutis auri ad formam reservatio-
nis, vel in moneta regionis in tanta quantitate, quæ
adæquet eorum valorem.

Resolutio mihi (quamvis scribenti pro Episcopo
qui succubuit) justa & probabilis visa est, quoniam
quidquid in hac materia monetæ, cujus valor inter
4 tempus obligationis, ac illud solutionis alterationem
receperit, nostri majores variaverint, attamen hodie
extra controversiam recepta est theorica *Bartoli in l. Paulus, num. 4. ff. de solut.* ut quando ipsa moneta exis-
tens in obligatione, est in rerum natura, vera & rea-
lis, non autem imaginaria, in ea solutio fieri de-
beat, quamvis notabile incrementum vel decremen-
tum receperit, admissa solum æquitativa moderatio-
ne; quod si moneta vera in obligationem deducta, rata
sit, ac non de facili haberi possit, admittatur debitor
ad solvendum in moneta currenti, quamvis inferioris
valoris vel bonitatis, dummodo in valore intrinseco
adæquet, id, quod importat valor monetæ deductæ in
obligationem, ut cæteris relatis in materia indifferen-
ti, *Rot. apud Penian decis. 5 repetit. decis. 216. post Cenc. de cens. Greg. & Adden. decis. 42. Buratt. & Adden. decis. 626. & 700. & decis. 398. par. 9. recent.* benè de materia
Larrea decis. 21. cum sequen. cum aliis cumulatis *per Adden. ad decis. 67. num. 29. cum sequen. & num. 71. cum sequen. par. 9. rec.* & habetur *sub tit. de Regal.* ad ma-
teriam monetarum *disc. 126. & 128.* ac etiam pluries
sub tit. de credito.

Et in terminis specialibus pensionis *apud Dunozett. seniorem decis. 139.* quæ est *in Mantuana pensionis* in hac
materia circumferri solita tanquam magistralis ac
5 etiam *in Capuana pensionis coram Verospio decis. 490. par. 4. rec. in Toletana pensionis 30. Maii 1660. coram Alberg.no* & in aliis; Sæpiusque practicavi in materia ex-
tinctionis censuum impositorum in auro, puta in scu-
tis, vel in ducatis largis auri, qui antiquitùs erant in
6 usu, præsertim *sub tit. de credito in Romana census* pro
Monasterio S. Mariæ Novæ de Urbe occasione ex-
tinctionis census antiqui annorum 150. & ultra, quod
oportuit debitorem restituere in moneta correnti va-
lorem illorum ducatorum, qui *larghi* nuncopabantur,
& de qua habetur *in Mediolanen. disc. seqq.* adeout vi-
deatur hodie punctus planus, ac extra controversiam.

Idque adeò verum, quod ubi etiam in obligatione
valor monetæ specificetur in certa quantitate alterius
monetæ inferioris, adhuc tamen nisi explicitè constet
id sequutum esse taxativè; ac per viam transactionis 7
super incerto futuro eventu augmenti & decrementi,
id non obstet, quoniam censetur potius gratiâ demon-
strandi valorem tunc currentem, ut in specie firmatur
in dicta recepta *decisione 490. par. 4. rec.* ubi de pensione
reservata in scutis auri explicatis ad rationem julio-
rum seu carolenorum Regni Neapolis 12. pro quoli-
bet, quia tanti valor dictorum scutorum tunc impor- 8
tabat, non autem gratia taxationis; Quod etiam in
terminis generalibus habetur *dicta decis. 398. par. 9. rec.*
Ideoque valor de tempore obligationis attenditur so-
lùm, ubi in eam deducta est moneta imaginaria, juxta
casum de quo *in dicto disc. 128. sub tit. de Regal.*

Non negabam ego scribens pro Episcopo veritatem
hujus hodie receptæ theoricæ, quatenus legitima præ-
scriptio in contrarium non obstaret; Dicebam tamen,
more Advocati causæ inservientis, quod cum habere-
mus continuatam observantiam annorum 80. & ul-
trà, hinc intrabat dispositio *text. in cap. cum olim de* 9
censibus, ibique glos. magistralis verbo triginta sex, ubi
firmatur, quod si præstatio debita Episcopo ratione
cathedratici, seu alias, in una specie monetæ melio-
ris, continuato spatio annorum 40. solvatur in altera
specie monetæ inferioris, tunc legitima præscriptio in-
ducta dicitur, ideoque in futurum in eadem specie
monetæ inferioris continuandum est, ut etiam firmat
glos. in cap. conquerente, verbo duos solidos de officio Ordinarii, utrobique scribentes relati *per Gabr. de solut. conclus. 1. num. 25. & Surd. cons. 220. num. 18.* ac præsup-
positivè admittitur *dicta decis. 490. par. 4. rec. & in dicta decis. 139. Dunozetti*, in quibus respondetur solum ad
motivum observantiæ interpretativæ, ut non cadat in
claris ac expressis, ac etiam in his terminis *Spad. cons. 58. numer. 5. lib. 3.* tunc enim necessaria est observantia
præscriptiva, quæ adversus privatos sufficit tricenna-
lis, adversus verò Ecclesiam debet esse quadragenaria,
quæ in præsenti accedebat duplicata.

Et quamvis hujusmodi observantia præscriptiva, in
ordinaria vitalitia pensione, numquam vel nimium
rarò ad praxim deduci valeat, ratione malæ fidei, re- 10
sultantis ex scientia, quam Titularis solvens habet re-
servationis pensionis in diversa specie monetæ majoris
valoris, cum hodie extra controversiam sit, ut etiam
inter laicos, & in Terris Imperii non detur præscri-
ptio ad favorem existentis in mala fide, juxta dispo-
sitionem textus, *in cap. finali de præscript. cum concord.*
plene relatis *per Rotam decis. 373. num. 9. par. 9. rec.* &
passim, & in his specialibus terminis advertit *Lotter. lib. 1. quæst. 39. num. 230.* Attamen dicebam, objectum in
hac facti specie cessare, saltem post vitam primi Epis-
copi, sub quo hujusmodi pensio reservata fuit, & qui
ei consensum præstitit, vel absque dubio notitiam
certam habuit reservationis per lecturam litterarum,
sine quibus utique istius oneris supportationem non
suscepisset; Secus autem subducendo vitam primi,
ac supputando tempus successorum, qui juxta usum
prædecessorum continuarunt in solutione, cum ver-
saremur in successore independente, ac veniente jure
proprio, ideoque non intrat quæstio, de qua *dicta decis. 373. par. 9. rec.* & sæpius in sua materia *sub tit. de credito*, an scilicet mala fides debitoris insidat in ejus
primum vel ulteriorem hæredem.

Eoque magis dicebam de facili hanc præscriptio-
nem admittendam esse, quoniam non agebatur de illa
præscriptione odiosa resultante à dispositione juris ci-
vilis *in l. omnes, & l. sicut Cod. de præscript. 30. vel 40. an-* 11
norum, per quam potius in pœnam negligentiæ debito-
ris, quàm ad favorem præscribentis iste acquirit rem
alienam, seù eximitur à debito ex causa correspectiva
contracto, cujus æquivalens jam habuit, unde propte-

rea.

era est pariter indocere rei alienæ acquisitionem; Sed de favorabili diminutione oneris vel servitutis ac ecstitotionis Ecclesiæ, saltem in parte, ejus pristinæ libertati, quod est quid longe diversum, cum facilius inducatur libertas, quàm servitus ad notata per Civilistas ad materiam, *text. in l. cum de in rem versa, ff. de usuris*, & *in l. si certis annis, Cod. de pactis*, ita conciliando *textum in l. adversus, Cod. de usuris*, & per *Canonistas in cap. pervenit de censibus*. istique sunt veri ac proprii termini *text. in dicto cap. cum olim*, pro diminutione scilicet oneris ac servitutis.

Quamvis autem hæc more Advocati nimium exagerarem, neque in contrarium daretur congrua responsio, nisi ea quod universalis Inquisitio potire-
12 tur privilegio Ecclesiæ Romanæ, contra quam non datur præscriptio, nisi centum annorum; & quæ responsio pro meo sensu parum congrua videbatur, cum id recte procedat in ipsa Inquisitione universali Ecclesiam Romanam repræsentante in materiis fidei, non autem in hujusmodi inferioribus ac subordinatis Tribunalibus super privato pecuniario interesse, præsertim cum alia Ecclesia; Ac etiam quia non est præscriptio, quæ tollat substantiam debiti in totum, sed solùm inducit modum seu moderationem, juxta distinctionem quam in materia decimarum receptam
13 habemus ex deductis *decis. 23. & 318. par. 6. rec.* & sæpius in sua materia *sub tit. de decimis* cum similibus; Sive quia talis diuturna observantia sufficiat ad probationem tituli concordiæ super valutatione monetæ deductæ in obligationem juxta ea, quæ habentur *discurs. sequen.* adeout non versaremur in vera & directa præscriptione adimente jus uni, ac in alterum transferente.

Adhuc tamen resolutio probabilis visa est ex facti qualitate, ob quam verificabilis non remanebat dispositio dicti textus *in cap. cum olim*; Siquidem plurium annorum spatio prope dictæ reservationis tempus, auri
14 valor erat longè inferior, ideoque scuti valebant ad rationem solùm Juliorum 15. monetæ Romanæ, unde propterea praxis docet in præstationibus cameralibus Urbis ac Status ecclesiastici, quod debita in scutis auri solvuntur solùm ad rationem juliorum 11. Idemque servat Camera Regni Neapolitani ad rationem carolenorum pariter 11. Deinde verò paulatim ac insensibiliter erescere cœpit ad julios 12. in quo valore diu perstitit; A moderniori verò tempore propter bella aliásque contingentias, adeò majorem excrescentiam habuit ad julios 15. & aliquid plus ratione aggii, ubi agitur de scutis stamparum modernarum; Et propterea cum ista inquisitio administraretur per unum Regularem, non de facili conscium hujusmodi insensibilis augmenti, quod aurum in tempora habuit; atque probabiliter post plurium annorum decursum, Inquisitores pro tempore ignari essent de origine ac modo hujus reservationis, ideoque inhærendo solito, continuarunt hujusmodi exactionem
15 potius ex errore, qui excludit præscriptionem, vel saltem justam præbet causam restitutionis in integrum, ut in his specialibus terminis pensionis advertit *Lotter. dicto lib. 2. quæst. 39. num. 163.* & habemus generaliter receptum in materia restitutionis in integrum ex capite erroris vel justæ ignorantiæ competentis
16 adversus præscriptionem etiam longissimam 30. vel 40. annorum ex deductis per *Thesaur. decis. 134. Buratt. decis. 457.* cum aliis collectis per *add. ad decis. 3. par. 3. rec.* istique videbantur hujus causæ termini.

† **A**Gitur *in his tribus disc.* de materia monetæ super qua videri poterunt deducta sub diversis *tit. & præsertim sub tit. de Cred. disc. 140. ubi in adnotatione* adsunt loca concordantia.

MEDIOLANEN. PENSIONIS seu MONETÆ

Pro ALEXANDRO TERZAGO,

Cum SEMINARIO MEDIOLANI.

Casus disputatus coram A. C. & in Signatura & resolutus pro Seminario.

De eadem materia monetæ, in qua solvenda est pensio; an & quando deferri debeat observantiæ quæ diversa sit a reservatione; Et de diversis speciebus scutorum vel ducatorum auri vel argenti.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De theorica super moneta, & quod tempus attendi debeat.*
3 *De pluribus speciebus scutorum auri majoris & minoris valoris.*
4 *Ubi sunt plures species moneta attenditur minor.*
5 *In moneta imaginaria, non datur alteratio.*
6 *Unde proveniat diversitas valoris scutorum auri.*
7 *De specie reservationis in libris, & moneta imaginaria.*
8 *Quando detur alteratio etiam in imaginaria.*
9 *De reservatione in ducatis Regni Neapolitani vel alterius regionis.*
10 *De reservatione in scutis moneta Romana.*
11 *De alia in ducatis auri de Camera, Et quantum iste ducatus importet, & de scutis largis.*
12 *Sub nomine scutorum auri in provisionibus Apostolicis quid veniat.*
13 *Expressio summæ seu valutationis an stet taxativè vel demonstrativè.*

DISCURSUS XXXV.

SUper eadem pensione per Gregorium XIII. de anno 1574. reservata in annuis scutis 880 auri ad fa- 1
vorem Seminarii Mediolani super fructibus Præposituræ de Breda, super qua inter prædecessorem & successorem habita fuit quæstio, de qua supra *in hac ia Mediolanen. discurs. 26.* Post illam sopitam, nova excitata fuit inter dictum Seminarium, ac ibi enunciatum Alexandrum Titularem super monetæ specie, in qua dictæ pensionis solutio fieri deberet; Prætendente Seminario eam faciendam esse in scutis auri juxta formam reservationis; Econversò autem prætendento Titulari solvi debere ad rationem librarum septem & solidorum quinque pro scuto, eodem modo, quo ab anno 1629. usque ad 1651. solverant Cardinales senior & junior de Montealto dictæ Præposituræ possessores, quorum primus ante dictum annum 1629. (in quo per concordiam augmentum sequutum est,) eamdem pensionem solvebat ad rationem librarum quinque & solidorum 18. Introductaque causa coram A. C. pro Seminario judicatum fuit, idque canonizatum etiam per Signaturam Justitiæ, unde propterea Titularis acquievit, cum aliqua, ut mihi suppositum fuit, concordi moderatione.

In his autem disputationibus, Scribens ego pro Titulari, non negabam theoricam pensionario assistentem, de qua *disc. proximè præced.* quod cum reservatio facta esset in scutis auri, qui existunt, & sic in 2
moneta vera, non autem imaginaria, in ea facienda sit solutio, vel gratia commoditatis solventis, in æquivalenti; *ut eod. disc. præced.* ac etiam *sub tit. de Regal. disc. 126. & seq.* Atque agnoscebam non posse suffragari dispositionem *text. in c. cum olim de cens.* Tum ex mortuis deductis *eodem disc. præced.* Tum quia in

 facto

facto non verificabatur observantia pacifica, unifor. mis 40. annorum, dum de anno 1619. exorta consimili quæstione, per transactionem factum fuit augmentum duarum circiter librarum pro scuto.

Dicebam tamen, tunc intrare difficultatem, quando alia non adesset scutorum auri species, nisi illa, quæ licet pro diversitate Principatuum diversos habeat conios, attamen uniformem habet valorem, ut sunt scuti auri, quos dicemus quatuor stamparum, vel similes currentes per nundinas & plateas in cambiis, & qui solvuntur in Cancellaria Apostolica pro expeditionibus; Sed quia tempore dictæ reservationis in Civitate Mediolani, quæ ubpote in loco beneficii ac destinatæ solutionis, in hoc ut infra attendi debet, plores aderant species scutorum auri majoris & respective inferioris valoris, præsertim verò quidam scuti nuncupati *del*
3 *Macello*, qui deinde reprobati fuerunt, adeout non extent amplius in rerum natura, ut etiam tunc adesse plures species scutorum auri majoris, vel minoris valoris in Civitate Bononiæ, patet ex *decis. 398. num. 8. par. 9. recent. & per tot.* Hinc proinde ea duo inferebam,

Primo scilicet quod reservatio intelligi debeat de specie scuti inferioris, ut servitus vel onus restringatur
4 ad *text. in l. nummis ff. de leg. 3. cum concord. per Surd. cons. 220. num. 5. & Rot. dicta decis. 398. p. 9. rec. repetit. decis. 119. post. Merlin. de pignor.* Et in specialibus terminis pensionis *Lotter. lib. 1. quæst. 39 num. 157. & seqq.* Et secundò, quod cum dicti scuti non essent amplius in rerum natura, ita redacti essent ad monetam imaginariam, quæ tractu temporis non recipit incrementum, vel decrementum, *Lotter. dict. quæst. 39. num. 220. & seqq.* & *sub tit. de Regal. disc. 128.* ec. etiam
5 *disc. præced.*

Verum reflectendo ad veritatem (ab initio parti liberè pro stylo insinuatam) resolutio probabilis visa est, ex eisdem rationibus, de quibus *disc. præced.* non obstante dicta consideratione scuti auri inferioris valoris, quoniam supponebatur, quod ista species scuti ha-
6 beret idem pondus, quod habebant alii scuti aurei per Italiam, ac nundinas & plateas currentes; ideò que ejusdem valoris esse deberet, quando non haberet quamdam excedentem mixturam ligæ ob quam communi opinione non currebat inter illos stamparum, sed erat alicujus minoris valoris, eo modo, quo etiam hodie habemus de scutis auri stamparum novarum, ac de illis, qui dicuntur ponderis veteris, quod illi de prima specie aliquem habent (licet modicum) majorem valorem, in quo non erat causæ punctus, dum erat circa notabilem excrescentiam resultantem, non ab una vel altera specie scutorum, sed ab ipso valore auri in genere.

Et ulterius advertebam, quod neque subsisteret dictum præsuppositum, ut de ista specie scutorum Mediolani reservatio intelligenda esset; Siquidem plori-
7 bus modis hujusmodi reservationes fieri solent; Aliquando scilicet (sed nimium rarò in moneta imaginaria regionis, puta in libris, quod officiales Datariæ
8 admittere non solent, ut patet ex casu, de quo *supra disc. 30.* & tunc cessat quæstio, cum ista species de sui natura non soleat recipere alterationem, licet quandoque id etiam contingat juxta casum, de quo *dicto tit. de Regal. disc. 128.*

Aliquando verò fit in moneta vera regionis, putà in ducatis, ut contingit (exempli gratia) in illis pensionibus, quæ reservantur super Ecclesiis Cathedralibus vel Metropolitanis Regni Neapolitani, quæ
9 sunt ad Regiam nominationem, juxta casum, de quo *infrà disc. 37. & eod. tit. de Regal. disc. 126.* ubi disputatur; an Titularis admitti debeat ad solvendum in loco Ecclesiæ ducatos currentes in proximo Regno Siciliæ ultra pharum, & dicitur negativè, sed non dubitatur attendendos esse ducatos juxta monetam ulterius Regni Siciliæ citra, in quo sita est Ecclesia.

Et aliquando in scutis monetæ Romanæ quamvis beneficium esset extra temporalem Ecclesiæ 10
ditionem, juxta casum, licèt in aliis terminis, de quo *eod. tit. de Regal. disc. 126.* ubi de alio casu in Insula Melevitana, in quo obligatus ad præstationem solvere volebat in ea specie monetæ, quæ proportionatum valorem intrinsecum non habet, sed major valor est accidentalis ob leges illius M. Magistri, & deciditur, admitti quidem solutionem in ea moneta, sed in tanta quantitate, quod adæquet valorem scutorum auri.

Frequentius autem pensionum reservatio fieri solet
in ducatis auri de Camera, qui constituuntur ex uno 11
scuto auri quatuor novarum currentium stamparum, ac uno julio juxta notorium receptum usum, quamvis, ut expertus sum occasione plurium disputationum habitarum super extinctionibus antiquorum censuum impositorum in ducatis auri, qui vulgò *larghi* nuncupabantur, quorum mentio habetur *decis. 149. par. 2. rec.* deberent importare aliquid plus; Siquidem præsertim *in Romana census* pro Monasterio S. Mariæ Novæ, apud antiquarios inventi fuerunt plures hujusmodi ducati, seu scuti larghi, qui currebant in Camera & Cancellaria, illique in pondere, ac valore excedunt id, quod importat scutus auri stamparum currens cum uno julio pluris; Cum enim alii scuti aurei Italiæ, aliarumque Catholici Orbis regionum, quorum mentionem habet *Gomez in regula de valore qu. 9. num. 26.* & reassumit *Fenton. ad statut. Urb. cap. 147. num. 146.* haberent aliquem inferiorem valorem, hinc proinde sub *Leone X.* introduci cœpit quædam nova species scutorum auri juxta formam, & valorem hodiernum, ut esset æqualis aliis scutis auri stamparum, & qui ad differentiam dictorum majoris ponderis, seu bonitatis; qui aliquam majorem materialem latitudinem habebant, dici cœperint *Stricti*, illi verò *larghi*, sive *solis*.

Generaliter autem hodie, tam in litteris Apostoli- 12
cis, quàm in quibuscumque privatis, vel publicis dispositionibus, sub nomine scutorum auri simpliciter, veniunt isti scuti breviores currentium stamparum, quorum usus est in communi commercio platearum, ac nundinarum; Ideoque habetur dictus discretus modus reservandi pensiones, quod quandoque reservantur in ducatis auri de Camera, qui important majorem quantitatem, in decima sexta parte plus; Et quandoque verò in scutis auri simpliciter importantibus dictam decimam sextam partem minus.

Et consequenter quando in hac reservatione Gregorius XIII. loquutus est de scutis auri, quamvis de jure, non data contraria expressione, solutio fieri debeat in loco beneficii. Attamen intelligitur de scutis auri currentibus in Dataria & Cancellaria, juxta cujus stylum regulatur Papæ voluntas, in qua probabiliter esse non poterunt hujusmodi scuti auri inferioris ligæ, seu valoris, qui Mediolani currebant, cùm ista consideratio cadere posset in contractibus initis inter privatos ejusdem loci; Talisque est communis praxis juxta decisiones, quæ suprà, ac etiam *disc. præcedenti* habentur; Ac propterea quando de anno 1619. per concordiam scutus auri, à libris quinque auctus fuit ad libras septem, non fuit præcisè statuere certum valorem, seu taxam, quæ se habere posset ad commodum, & incommodum utriusque, sed potius demonstrativè, quia scilicet tanti scutus aureus excretus
importaret recipiendo solutionem in libris gratia 13
commoditatis, cum in dubio potius demonstrativè, quàm taxativè id gestum præsumatur, ut *decis. 114. par. 1. rec.* & *dicta decis. 398. par. 9. & in aliis.*

CALA.

CALARITANA PENSIONIS.

Pro FRANCISCO BUSQUETO

Cum DOMINICO, & GEORGIO DE MARTINIS.

Casus decisus per Rotam pro Francisco ut infrà.

De eadem materia monetæ, in qua solvenda sit pensio, & an concordia desuper inita cum uno titulari allegari possit per successorem; Et aliqua de judicio possessorio in jure exigendi pensionem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *Possessio acquiritur per exactionem etiam unius termini vel partis, & prodest contra successorem.*
4 *An expressio valoris importet taxam, vel stet demonstrativè.*
5 *De eodem ubi præcedit lis.*
6 *Secus lite non accedente.*
7 *Est quæstio voluntatis, & quomodo decidenda.*

DISCURSUS XXXVI.

1 Super Canonicatu Ecclesiæ Calaritanæ jam gravato pensione ducatorum Cameræ 500. ad favorem Cardinalis Lantes, de consensu possessoris reservata fuit pensio (quæ voluntaria dicitur) aliorum ducatorum similium. 700. ad favorem Francisci; deindeque, cum eodem Canonicatu provisus fuisset Dominicus, reservata fuit altera pensio similium ducatorum 625. ad favorem Ambrosij; Verùm isto noviter proviso prætendente invaliditatem dictarum pensionum Francisci, & Ambrosij, introductaque lite coram A. C. deventum est ad concordiam, per quam utraque pensio in aliqua respectivè parte diminuta, seu reducta fuit, donec duraret altera antiqua pensio Cardinalis atque in concordia, pensio Francisci ducatorum Cameræ 700. narrata, seu præsupposita fuit in scutis 1015. declaratione adjecta, ut dicta reductio esset personalis ad favorem dicti Dominici, non autem successoris; Cum autem dictus Dominicus assumpsisset in Canonicatu prædicto in coadjutorem cum futura successione Georgium nepotem; Hine cum utroque respectivè super
2 dictæ pensionis solutione, non circa substantiam, sed circa monetæ qualitatem, & quantitatem, denuò lis introducta fuit *in Rota coram Peutingero*, atque sub diebus 4. *Februarii, & 15. Junii* 1654. prodierunt resolutiones Francisco pensionario concedentes manutentionem ad limites dictæ concordiæ, cum reductione, non obstante, quod cessasset dicta antiqua pensio per obitum Cardinalis, idemque postmodum dictum fuit *sub diebus 14. Junii 1655. & 11. Maii 1658. coram Verospio subrogato*, quamvis interim sequuta esset mors Dominici coadjuti; Postmodum autem habitis aliquibus disputationibus in resolutione circa monetam, in qua solutio facienda esset, deventum est ad concordiam, quæ controversiæ finem dedit.

In his autem disputationibus, duo fuerunt puncti, Unus in possessorio manutentionis in quasi possessione exigendi: Alter verò in bono jure super qualitate, & quantitate monetæ, in qua ista solutio fieri deberet.

Super primo processum est cum generalibus hodieque satis vulgaribus, ac receptis propositionibus super quibus circumferuntur dictæ decisiones, magnæ-
3 que juxta currentem irridendum abusum retexebantur hinc inde allegationes, quod scilicet existenti in quasi possessione exigendi, etiam per exactionem unius termini, quinimò partis competit manutentio, quæ tamen danda est ad limites possessionis, & non ultra, etiam contra successorem in beneficio, qui nihil solvisset, cum jus metiamur ex persona actoris, seu possessoris; & consequenter cum possessio esset juxta reductionem in scutis monetæ 915. dictum fuit attendendum non esse, quod cessasset conventa diminutio scutorum centum temporaliter, ad vitam scilicet illius Titularis, vel respectivè donec antiqua pensio duraret, quoniam id præbere quidem poterat actionem petendi illud plus in exequutionem litterarum vel concordiæ, non autem in hoc judicio manutentionis, quod decernitur ad limites possessionis, & sic in ea summa, in qua fuisset possessio.

Quoverò ad alterum punctum monetæ; Non negabant scribentes pro Titulari theoricam, de qua *duobus discursibus præcedentibus*, quod cum reservatio facta esset in ducatis Cameræ, in illis vel moneta regionis, quæ eorum valorem adæquaret, solutio facienda esset, sed dicebant, quod cum in dicta concordia pensio narrata esset in scutis 1015. ita ad istam quanti- 4
tatem redacta esset per speciem transactionis super valore ducatorum, seu scutorum auri, qui poterant crescere & decrescere, unde utraque pars æquè se haberet ad commodum, vel incommodum.

Verùm (in sensu etiam veritatis) scribens pro pensionario, prorsus improbabilem dicebam hanc prætensionem, quoniam, ut advertitur *in decis. 114. par. 1. rec.* in qua in specie agitur de hoc puncto, 5
(super quo proinde illa passim circumfertur, quamvis non ageretur de pensione, sed de censu,) quod scilicet tunc id rectè procedat, quando præcessisset lis vel saltem in extrajudicialis controversia super valutatione monetæ, super qua deinde concordatum esset; Sive (ut pluries practicavi) partes concorditet ad evitandam alterationem aggi auri, aut pro majori commoditate solvendi ac exigendi respectivè, convenissent de certa, uniformi, ac invariabili quantitate monetæ regionis.

Cumque tunc uterque commodo, & incommodo futuræ eventualitatis æquè subjaceat, hinc planum est, ut constito de hujusmodi voluntate, illa attendi debeat, ut etiam admittitur in his terminis pensionis in celebri *Capnana coram Verospio decis. 490. ead. par. 1. rec.* 6
Secus autem ubi, ut in præsenti, lis, ac respectivè concordia non fuit super moneta, vel modo solvendi, sed super alio puncto, seu quæstione, quoniam tunc summa explicata stare potius dicitur demonstrativè, quam taxativè, ut in dubio est præsumptio; Ac etiam quia 7
transactio cadit super iis, quæ sunt in lite, non super aliis, ut advertitur in supra allegationibus 114. & *& 490. par. 1. recent. & decis. 398. par. 9.* atque videtur verissima, & germana distinctio, cum conventio trahenda non sit ultra id, quod in animo, ac voluntate contrahentium principaliter fuit; Talisque erat sensus Rotæ in ista causa, dum sola difficultas erat circa ordinem, sive incompetentiam judicii possessorii in eo plari juxta ea, quæ habentur, *disc. seq.*

† Decisiones proditæ sunt inter illas Peutingeri, *decis. 489. & 504.*

RHEGGINEN. PENSIONIS

Pro FRANCISCO, ET ANDREA ENRIQUEZ

Cum ARCHIEPISCOPO.

Casus disputatus in Rota, & non resolutus, fortè sopitus per concordiam

De pluribus concernentibus possessorium manutentionis in hac materia pensionum; Nempe, an possessio in exactione unius vel plurium terminorum in parte suffragetur in toto; Et an in hoc

Frequentiores autem in proposito possessorij esse solent quæstiones in Signatura gratiæ, ubi Titulares ad evitandum hujus judicij rigorem, petunt concedi
9 cumulationem petitorij, sive etiam in Rota quando Signatura nolens desuper rescribere, committit eandam cum clausula, *arbitrio*, an scilicet istud intret necnè; Super hoc autem puncto certa & determinata regula dari non potest, cum sit potius materia gratiosa seu arbitraria, & consequenter ex facti qualitate, ac singulorum casuum particularibus circumstantiis decidenda, præsertim ex eo, an possessio sit omninò clara & pacifica, vel potius turbida & controversa; Sive an bonum jus Titularis junctum cum Ecclesiæ paupertate; cujus detur fumus sufficiens, vel alia similis causa, inducat æquitatem seu probabilem rationem, ex qua resultet limitatio regulæ, quæ est in contrarium ex deductis *per Post. de manut. obser. 7. num. 42. cum sequen. Buratt. & Adden. decis.* 100. *Rota decis.* 122. 524. & 686. *par. 5. rec.* & in aliis.

Ideóque expertus sum id quandoque concedi, & quandoque denegari pro facti qualitate, ac arbitrio Sanctissimi, ubi de hoc agatur in Signatura, cum supremus Princeps non subjaceat rigorosis cancellis propositionum juris, intra quos econversò se continere solet Rota, quando id ejus arbitrio remissum est, ex omnium vulgari, & quotidiano principio quod arbitrium regulatur à jure, cujus rigorem in aliquo tantum temperat ista clausula *arbitrio*, non autem ut judex, cui ita rescriptum est, possit juris receptas regulas egredi, cum id facilius facere potuisset ipse Papa si voluisset, unde ita rescribendo clarè explicare dicitur ejus voluntatem non faciendi gratiam, neque disponendi juris dispositioni, sed quod ad ejus limites arbitrium pro facti qualitate pro concessione vel derogatione interponendum esset, cum sola facultate temperandi juris rigorem, talisque est quotidiana praxis.

10 † DE modo acquirendi quasi possessionem exigendi pensionem per exactionem unius, vel partis termini, habetur actum suprà *discursus* 30. & 36.

REATINA PENSIONIS

Pro FRANCISCO FIDO

Cum N.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Francisco.

De pensione reservata super beneficio habente annexam curam animarum, An & quando pernecesse continere debeat curæ mentionem, qua neglecta actus corruat necnè.

SUMMARIUM.

1 *Pensio habet viam executivam.*
2 *Qualibet provisio, vel dispositio super beneficio curato continere debet mentionem curæ.*
3 *De congrua reservari solita in beneficiis curatis.*
4 *Declaratur quando procedit, & qua ad hunc effectum sint beneficia curata.*
5 *Ex stylo arguitur Papæ voluntas.*

DISCURSUS XXXVIII.

1 CUM ad favorem Francisci reservata esset pensio super Dignitate Collegiata, cui annexa erat cura animarum, pensionario coram A. C. petente solutionem pensionis in processu exequutivo (quem non dubitatur competere pro pensione, *Vestr. in praxi l. 3. cap. ult. Lotter. lib. 1. quæst. 39. num. 67. Buratt. decis.* 383. *numer.* 1. ubi *Adden. & dec.* 841. *& passim*); Excipiebat 2
Titularis de reservationis invaliditate ob non factam mentionem curæ animarum, quæ in quacumque provisione fieri debet, ac aliàs illa remanet invalida ex deductis *per Menoch. de arbitrar. casu* 201. *Garz. par. 5. cap. 3. num.* 120. *& seqq. Rot. decis.* 684. *par. 3. rec. Gregor. & Adden. decis* 450. *Otthob. decis.* 48. potissimè verò in hac materia pensionis, in qua Concilium Tridentinum specialiter providit, ut Ecclesiæ parochiales moderatè gravari debeant, adeo ut salva remaneat congrua Rectoris saltem in centum, cui de stylo derogari non solet, adeo 3
ut de facto melior sit conditio parochialium quàm Episcopatuum, quamvis istorum cura esset major; Quinimò licet ex veriori opinione, conciliare decretum intelligendum veniat de centum monetæ loci beneficij, adhuc tamen clausula, *dummodo centum*, concipi solet de ducatis Cameræ, qui importare videntur summam fere duplicatam.

His tamen non obstantibus, cum sensu etiam veritatis, qualem agnovit quoque judex decernendo executionem; Dicebam improbabilem esse hujusmodi exceptionem, non solùm ratione ordinis judiciarij, quod scilicèt ob processum executivum, ac privilegiatum, exceptiones aliqualiter dubiæ, ac altioris indaginis admittendæ non sint, sed rejiciendæ ad petitorium, fortius verò, ubi, ut in præsenti, accedat consensus cum 4
obligatione camerali juxta quotidianam receptam, ac notoriam praxim; Sed etiam attentis meritis negotij principalis, quoniam ut habetur apud eosdem suprà allegatos, ac advertitur pluries *sub tit. de Beneficiis*, præsertim *in Melphien. Cantoria disc.* 55. ac etiam *sub tit. de Paroch* præsertim *disc.* 37. ubi de instructione concursus habendi ad Parochiales; Ea quæ in jure disposita sunt de beneficiis curatis, procedunt, ubi illa sunt primariò, ac principaliter talia, secus autem ubi Ecclesia parochialis accessoriè unita est alicui Dignitati vel Canonicatui, cui de consequenti, vel habitualiter tantum incumbat cura, cujus exercitium penes Vicarium existat, Vel ubi etiam actualiter incumbat possessori ipsius Dignitatis, vel beneficij, cum in his materiis regula desumatur à beneficio principali, ejusque natura, non autem ab eo quod accessoriè, vel consecutivè inest.

Idque in hac facti specie ad evidentiam probari dicebam ab ipsius Titularis observantia, ideóque intraret regula, *quod quisque juris*, vel altera in foro satis frequēs propositio, quod nemo admittendus est ad allegandum illum defectum quo ipse laborat, quoniam ejus provisio non fuit ad formam Concilij, tanquam de parochiali per concursum, sed tanquam de Dignitate in Collegiata, nullaque curæ animarum specialis mentio facta est, nisi cum clausulis generalibus, quod sufficiens non esset, si verè ageretur de Ecclesia principaliter parochiali; Talisque est Datariæ stylus, cui nimium deferendum venit, cum Dataria, & Cancellaria Apostolica 5
dicantur organum Papæ, cujus voluntas ex hujusmodi stylo desumi solat ad effectum regulādi surreptionem, vel defectum intentionis *juxta decis.* 214. *Mantica decis.* 150. *Gregor.* ubi *Adden Buratt. decis.* 510. & frequenter; Multò magis his omnibus simul junctis in isto processu, seu judicio privilegiato & executivo, unde puto quod dictus Titularis acquieverit, dum amplius de causa actum non audivi.

AVERSANA CONSENSUS

Inter ALEXANDRUM BIANCARDUM

Et ALEXANDRUM CAPASSUM.

Votum seu responsum pro veritate.

An mandatum datum per provisum ab Ordinario ad capiendam novam provisionem Apostolicam, & consentiendum pensioni ad favorem personæ ab ipso Ordinario destinatæ, admittat pœnitentiam, & sit quandocumque revocabile.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Mandatum datum ad consentiendum pensioni est quandocumque revocabile re integra, etiamsi sit juratum.*
3 *Quod generaliter in materia beneficiali.*
4 *Et quid in omni materia, ubi actus expectat perfectionem ab alio actu, an detur re integra pœnitentia.*

DISCURSUS XXXIX.

1 VAcata in mense ordinario parochiali Ecclesia Frattæ majoris, atque denunciato juxta formam Conciliarem magis idoneo Alexandro; Episcopus destinavit reservationem pensionis scutorum 50. ad favorem alterius Alexandri. Quia verò reservationes pensionum, quæ fiant per Ordinarios magna requirunt requisita, de quibus *in Messanen. discur. sequen.* Hinc inolevit usus, ut ille cui per Ordinarium destinata est provisio beneficij liberæ collationis, Apostolicam provisionem obtineat, cujus occasione consensum præbeat reservationi pensionis ad favorem personæ ab Ordinario pariter destinatæ, & ad quem effectum à dicto Alexandro providendo datum fuit mandatum opportunum; Sed quoniam tunc sub Innocentio X. hujusmodi provisiones denegabantur, idcircò ne alias devolutio sequeretur; sequuta fuit ordinaria libera provisio; Immutato autem rerum statu, quod scilicèt Alexander VII. successor hujusmodi gratiis facilem se præbuit, alter Alexander cui destinata erat pensio, judicium instituit coram eodem Ordinario seu Vicario Generali super dicti alias præstiti mandati renovatione per reum conventum denegata; Cumque plures Advocati de partibus juxta stylum, longissimas ac elaboratas desuper dedissent allegationes hinc inde, adeo ut plus importaret impensa impressionis, quàm illa obtinêdi responsa peritissimorum Beneficialistarum Curiæ, Vicarius Generalis inhærendo Episcopi tunc pro servitio Sedis Apostolicæ absentis, transmissis dictis allegationibus seu responsis, meum desuper votum seu consilium pro veritate petiit.

Respondi nimium vagos ac inanes fuisse labores hinc inde desuper adhibitos cum tot propositionibus generalibus, ac ingeniosis argumentis, & illationibus, nullatenus verò tangendo punctum, qui facilis ac planus erat pro negativa, dû in specialibus terminis man-
2 dati quamvis cum juramento dati ad consentiendum reservationi pensionis, ut juramento non obstante re integra sit quandocumque revocabile, cæteris relatis firmatur *per Rotam decis. 437. n. 2. par. 1. rec. seq. Lott. lib. 1. quæst. 35. num. 67.*

Quod generaliter in hac materia beneficiali recep-
3 tum est circa mandata, quamvis cum juramento clara ad consentiendum, sive circa ipsos consensus præstitos resignationi beneficij ad favorem, vel permutationi, aut coadjutoriæ, ut admittant semper pœnitentiam reintegra, donec scilicèt actus perficiatur per consensum Papæ, qui illum animat ac informat, ex iis, quæ habentur deducta *in Toletana sub tit. de Beneficiis disc. 38.* ubi de quæstione, an revocatio debeat intimari, ita ut valeat necnè gratia signata ante intimationem, cujus quæstionis occasio in præsenti ex facto cessabat, ideoque planum esse dixi, ut reo convento absolutoria concedi deberet, ut sequutum est.

Et de hac materia pœnitentiæ seu revocationis actus 4
in iis, quæ ab alterius consensu perfectionem expectant, habetur plenè ac formiter actum *sub tit. de donat. in Romana seu Albanen. vineæ discur. 54.* ubi in prophanis articulus expenditur, sed in beneficialibus, ac spiritualibus ille est extra quæstionem.

MESSANEN. PENSIONIS

AD PETITIONEM

ARCHIEPISCOPI.

Responsum pro veritate, seu ad instructionem.

An & quando Episcopus, seu alter inferior collator reservare possit pensiones super beneficiis liberæ collationis, quæ per ipsum providentur.

SUMMARIUM.

1 *Quæsita super quibus datum est responsum.*
2 *Etiam in casibus, in quibus Ordinarius potest reservare pensionem, id solum facere potest in certa quantitate, non autem in quota fructuum.*
3 *Quod ex justa causa possit reservare pensionem, & quæ sit causa.*
4 *Justa causa est aliundè justificanda, & non attenditur Ordinarij assertio.*
5 *Item reservari potest durante jure provisi; & non ultra.*
6 *Cessante necessitate pensionarij cessare debet pensio.*
7 *Scriptura non est de substantia reservationis pensionis; & quare in ea, quæ reservatur per Papam requiratur littera.*
8 *Quando Ordinarius vult reservare pensionem, curat, id fieri Apostolica auctoritate quæ non interponitur nisi obtineatur nova provisio beneficij.*

DISCURSUS XL.

COnsultus ex parte Archiepiscopi Messanen. de anno 1652. an super beneficiis liberæ collationis per ipsum providendis reservare posset pensiones, præsupposita beneficij capacitate, & qualia requisita desuper desiderentur; Et præsertim, an quatenus concurrentibus requisitis, cætenus jam facta esset reservatio, possent ex intervallo expediri litteræ; Sive an cessante paupertate ejus ad cujus favorem fieret reservatio, puta quia de beneficiis provisus esset, cessare deberet pensio necnè.

Respondi, quod licèt non desint Auctores relati per inferius allegandos, qui hanc potestatem soli Pontifici privativè tribuentes, illam indefinitè negent Ordinario; Attamen magis communiter est recepta contraria, ut scilicèt id fieri possit, dummodò tamen non sit in quota, cum id prohibitum sit, ex regula, quod beneficia conferri debent sine diminutione, ut *dist. seq.* sed solùm permittitur in quantitate, idque sequatur ex justa causa, quæ exemplificari solet; Vel pro bono pacis, pro aliqua scilicèt lite componenda: Aut pro utilitate Ecclesiæ, Sive pro pauperis scholaris sustentatione, dummodò ad mensuram seu proportionem necessitatis id sequatur, *Ancharan. cons. 279. Felin.*

in

in cap. ad audientiam num. 4. & 5. de rescript. Rebuff. de pacif. possess. num. 103. & seqq. Gigas. de pens. quaest. 6. Gonzal. ad reg. 8. glos. 5. §. 5. numer. 27. & seq. Garz. par. 1. cap. 5. num. 295. & seqq. Barbos. de Episcopa alleg. 85. num. 11. Tondut. (longè post hæc editus) *de pens. quaest. 3. Rot. apud Millin. decis. 104. decis. 166. num. 5. par. 2. rec.* ubi in specie de pensione reservatâ ad favorem pauperis nepotis studiis operam dantis, *& decis. 386. num. 5. par. 5. dec. 94. numero 6. par. 6.* Idque videtur justum ac rationabile, quando discretè ad mensuram necessitatis id fiat, atque beneficii opulentia congruè patiatur, ut scilicèt, alteri pauperi; postquam provisus est Rector de exuberantibus fructibus, tanquam per speciem distributionis eleemosynæ, subveniatur.

Justa verò causa justificanda est aliundè per extrinsecas probationes, nequa in hoc defertur ipsius Ordi-
4 narii assertioni, ex generali propositione, de qua cæteris relatis *apud Otthob. dec. 6. & Rot. dec. 224. par. 10. rec.* & sæpius, ut prohibitus facere, dicatur etiam prohibitus consiteri seù asserere, nè aliàs indirectè fiat, id quod directè prohibitum est, & ne lex verbis potius quàm rebus imposita dicatur, & in his terminis habetur *apud Rebuff. ubi supra n. 107. Garz. eodem cap. 5. n. 325. & sequen. Gratian. d. discept. 617. n. 18. & seq. Barbos. dict. alleg. 85. num. 12.*

Est benè verum; quod hujusmodi pensio, quamvis hæc requisita concurrant, reservari non potest perpetuò ad vitam pensionarii, sed solùm conceditur du-
5 rante vita vel jure provisi, ut apud allegatos, Ex ea pro meo judicio ratione, quod in potestate Ordinarii repositum non est gravare ipsam Ecclesiam, eique onus reale, vel servitutem imponere cum continuato effectu etiam in casu novæ provisionis, quæ ad Sedem Apostolicam ob reservationem, vel affectionem spectare potest, sed solùm ei conceditur facultas gravandi personam provisam; dummodò sincerè, ac præsertim sine pacto id sequatur; juxta ea quæ habentur *in Vintimilien. disc. sequen.*

Cumque dicta facultas habeat causam præcisam necessitatis providendi, idcircò quamvis tunc non re-
6 perissem auctoritatem, quæ specialiter descenderet ad hos terminos; neque occasio præbuerit id formiter disputare, adhuc tamen dixi contra pensionarium probabilius respondendum videri, ut cessante necessitate cesset pensio, ex regula, *cum cessante, &c.*

Ad aliud verò quæsitum, in præsuppositis terminis habilibus ut supra substineretur reservatio oretenus facta, itaut ex intervallo litteræ expediri possent; Respondi planam videri affirmativam, quoniam, (ut pluries advertitur in præcedentibus, ac etiam *sub tit. de beneficiis.*) scriptura non est de substantia gra-
7 tiæ, quæ solo verbo perficitur, litteræ autem expediri solent ad memoriam, magisque certam ac tutam probationem ex deductis, *per Gonzal. ad reg. octavam glos. 12. num. 47. & glos. 55. numer. 23.* Et quamvis in pensionibus, quæ per Papam reservantur, necessariæ sunt litteræ, sine quibus pensio exigi non potest, & si de facto exigatur, gratia corruat, ex deductis supra *disc. 29. & 30.* & in aliis; Attamen id provenit ex particulari stylo pro juribus, seù emolumentis officialium; idque concernit potius impedimentum exactionis, quàm substantiam seù perfectionem gratiæ, ut locis citatis advertitur.

Stantibus autem tot difficultatibus seù restrictio-
8 nibus, ob quas rari sunt casus, in quibus hujusmodi reservationes Ordinarii auctoritate factæ, pacificum sortiantur effectum; Hinc proindè inolevit usus capiendi provisionem Apostolicam ex integro, istaque occasione obtinendi reservationem pensionis, dum ex stylo Datariæ & Cancellariæ, simplex approbatio seù confirmatio pensionis reservatæ ab Ordinario non conceditur, ideoque inolevit hic usus obtinendi novam provisionem, ut advertitur, *per Rotam decis. 595. num. 5. par. 5. rec. & per Tondut. dicto cap. 1. n. 26. cum seq.* Super hujus tamen provisionis concessione, neque certa regula dari potest, cum pendeat à stylo Pontificum, qui quandoque faciles, & quandoque difficiles in hoc se reddunt, ut vidimus de Innocentio X. qui id rarò, ac difficillimè citrà montes concedebat, alios verò faciles experti sumus.

VENTIMILIEN. PAROCHIALIS,

Pro ALEXANDRO CASANOVA

Cum N.

Casus disputatus coram Prælato Iudice commissario, resolutus pro N.

De eadem materia potestatis Ordinarii reservandi pensionem; Et quatenus reservatio non substineatur; An illa vitietur, vel potius vitiet provisionem, quæ simoniaca dici valeat.

SVMMARIVM.

Facti series.

2 *De defectu potestatis Ordinarii reservandi pensionem sine causa.*

3 *Non est opus, ut causæ formalis justificatio præcedat.*

4 *Si non justificatur, vitiatur reservatio, sed non vitiat provisionem.*

5 *Nisi factum sit ex præcedenti conventione, cum providendo.*

6 *Quando dicatur adesse conventio ad hunc effectum.*

7 *Ubi quid adjicitur cum clausula,* & non aliàs *importat conditionem præcisam.*

8 *Quod in parochialibus faciliùs inducatur simonia, & de ratione.*

9 *Laudatur resolutio.*

10 *Reservatio habet statum implicitum validitatis, ideoque non vitiat.*

11 *De circumstantiis excusantibus simoniam vel invaliditatem.*

12 *Beneficium conferri non potest cum diminutione, ac aliàs actus est nullus.*

13 *Ordinarius etiam in casibus permissis non potest reservare pensionem in quota fructuum, sed in certa quantitate, & de ratione.*

14 *De differentia inter reservationem pensionis, quæ fit per Papam, & illam quæ fit per Ordinarium.*

† 15 *De Simonia.*

DISCURSUS XLI.

Postquam habito concursu, ac servata forma Concilii Tridentini, magis idoneus renunciatus fuit
N. Episcopus in actu conferendi parochialem, pensionem quinquaginta librarum ad favorem ejus Vicarii Generalis ex motivo paupertatis, ac infirmæ valetudinis reservavit, durante tamen vita, seù possessione provisi, atque in litteris provisionis dicta reservatio facta legitur cum clausula *non aliàs, aliter, nec alio modo*, atque in continenti antequam provisus possessionem obtineret, penès acta Curiæ Episcopalis ad dictæ pensionis solutionem se obligavit; Hinc prætendens Alexander hujusmodi provisionem esse simoniacam, ex isto capite eandem parochialem certo modo à Sede Apostolica impetravit, præsentarisque litteris coram executore succubuit, commissaque causa appellationis in Curia Prælato, post plures disputationes, prima sententia provisi possessoris absolutoria confirmata fuit.

In his autem disputationibus habitis in hac secun-
da instantia in Curia; Ego, & cæteri scribentes pro 2
impetrante Apostolico, plura dicebamus more inser-

vientium causæ ad illius opportunitatem, præsertim verò constituebamus fundamentum in defectu potestatis Episcopi reservandi pensiones super beneficiis per ipsum collatis, quoties non concurrant requisita, de quibus, *in Messanen. disc. præcedenti*, super quorum veritate non defertur ipsius Episcopi assertioni, sed illa aliunde justificanda sunt (quod factum non erat,) ex eisdem auctoritatibus, quæ habentur deductæ eodem *discursu præcedenti*, quæ pariter in præsenti causa deducebantur; Atque hinc inferebatur, quod cum de jure beneficia conferri debeant absque diminutione, ità contrà juris prohibitionem ista provisio sequuta esset.

Et quamvis scribentes in contrarium, ex eisdem auctoritatibus, & decisionibus, *dicto disc. præcedenti* allegatis dicerent, quod non sit generaliter Episcopo id
3 prohibitum, sed potius permissum ex justa causa, quam opus non est præcedenter justificari, cum causa præsupposita; Episcopo sive eidem extrajudicialiter cognita, justificari valeat ex intervallo, dum id non est de forma præcisa, quæ omninò præcedere debeat pro solemnitate, sed respiciat certum effectum, & consequenter, quod actus fuisset in implicito statu, vel in probabili opinione validitatis, quod sufficit, ut dici non valeat omninò infectus, ac simoniacus, sed potius, quod
4 non justificata causa sufficienti, vitiaretur, non autem vitiaret, juxta ea, quæ in pactis, vel aliis accidentalibus non concernentibus substantiam vel perfectionem contractus vel alterius dispositionis passim recepta habemus, ut vitientur, non autem vitiant, ut præsertim, *sub tit. de censibus*; *& sub altero de cambiis*, ac alibi sæpius.

Respondebamus tamen, id rectè procedere, quando non præcessisset pactio, sive taxativa voluntas aliàs non conferendi; nisi quatenus providendus onus pensionis acceptaret, atque ad id se obligaret, cum
5 tunc, stante præcedenti pactione, actus simoniacus, ac invalidus remaneat, ex iis, quæ cæteris relatis plenè deducuntur per *Fagnan. in c. nisi essent de preben. num. 18. cum seqq. & num. 55.*

Quod autem ex præcedenti conventione vel sub
6 expressa præcisa conditione alias adimente consensum ab actu, id sequutum esset, clarè probari dicebamus; Tùm ex facti serie, quod scilicet litteræ collationis ac possessio sequutæ non fuerunt, nisi præcederet acceptatio pensionis cum obligatione illam solvendi; Tùm etiam stante dicta clausula *non alias, aliter nec alio modo*, quæ de sui natura inducit formam, seu præcisam conditionem sine qua non, ut receptum, ac frequens habemus in materia reservationis beneplaciti Apostolici, sive alterius solemnitatis, quod de jure intelligitur quatenus opus sit, adeout si id non esset de jure necessarium, tunc non implementum non obstet; Secus autem si reservatio fiat cum dicta clausula, *& non alias, aliter, nec alio modo*, quoniam tunc adhibi-
7 tus videtur potius tanquam conditio, quàm tanquam solemnitas; & consequenter ejus interventus præcisè necessarius est, quamvis de jure desiderandus non veniret ex relatis apud *Gregor. & add. decis. 192. Buratt. & add. dec. 374.* & habetur *sub tit. de feud. disc. 7. 10. 37.* & alibi pluriès, præsertim, *sub tit. de alienat. & contract. disc. 41.*

Atque in his Ego addebam, quod ubi aliqua dubitatio cadere posset circa simoniacam infectionem,
8 quando ageretur de aliis beneficiis; Clarum tamen id remanebat, dum agebatur de provisione parochialis per concursum juxta formam præscriptam *à Sacro Concilio Tridentino sess. 24. de reformat. cap. 18.* dum adeò rigorosè prohibetur quæcumque mixtura oneris, vel temporalitatis in provisione parochialium, ut damnetur, ac simoniacum declaretur quidquid Examinatoribus vel ipsi Ordinario daretur, quamvis sub nomine salarii seù mercedis laboris; Ac etiam licèt nulla intercederet pactio, quæ est simoniæ essentiale requisitum, ut in sua materia *sub tit. de Paroch. disc. 37.* adeout juxtà terminos juris communis ista infectio sine dubio non adesset, adhuc tamen per dictum jus novum inducitur, & sic quod magna differentia esset, ubi agatur de Ecclesia parochiali, quàm si ageretur de alio beneficio non curato.

Quamvis autem hæc, & similia, more scribentis ad opportunitatem clientis deducerentur, colligendo (ut 9
currenti abusui satisfieret ad scripturarum ornatum) plures auctoritates super generalitatibus; Reflectendo tamen ad veritatem, parti ab initio liberè insinuatam prævidi exitum, qui mihi quamvis succumbenti, justus, benéque fundatus visus est, nedum ex circumstantiis facti (super quarum tamen justificatione aliqua inter causæ Patronos erat controversia ob non levem suspicionem suppositionis aliquorum actorum cum antidata) dum ex eis constabat, quod Episcopus re integra ad duos, vel tres dies retractaverat reservationem factam ex quodam postmodom detecto falso præsupposito, quodque dicta clausula, *non aliàs, aliter, nec alio modo* non fuisset adjecta ex ejus intentione, sed per Notarium, in cujus fide ob infirmam valetudinem folium in albo subscripserat pro litteris conficiendis, quo facto subsistente omnis difficultas ex eo cessabat.

Verum etiam in solo puncto juris idem dicendum erat, quoniam cùm reservatio pensionis in Episcopis non sit generaliter damnata pro regula, sed ex veriori sententia, de qua, *dicto disc. præc.* permissa, quatenùs tamen justa causa concurreret; Hinc proindè actus non 10
est ab initio simpliciter, ac absolutè malus, adeout collator dici valeat in dolo, vel culpa, cum ex informationibus habitis, tam de majori valore Ecclesiæ, quàm de indigentia pensionarii de Ecclesia benemeriti ob diuturnum servitium in munere Vicarii Generalis, rectè potuerit opinari, quod hujusmodi actus geri potuerit tanquam validus ac licitus, ipseque actus fuit in implicito statu validitatis ex legitimæ causæ futura justificatione, qua deficiente, hoc accidentale onus adjectum cum præsupposito, quod potuerit adjici, detecta dicti præsuppositi falsitate, tanquam ex deficiente voluntate vitiatum remanet, non autem vitiat.

Potissimè verò ex triplici circumstantia; Primò scilicet, quod nulla concurrebat præcedens pactio, 11
quæ necessaria videtur, atque est de essentia simoniæ ex deductis pluries, *sub tit de Benefic.* præsertim *disc. 36. & in aliis*; Secundò, quia ex parte Episcopi actus gestus fuit publicè, ac palàm absque alicujus machinationis, vel affectationis suspicione dum non agebatur de pensione ad favorem conjuncti vel familiaris, atque causa saltem in parte de facto erat vera; Et tertio ex qualitate provisi, qui licèt sufficientem habens idoneitatem pro exercitio curæ animarum parvi loci, non tamen erat jurisperitus, qui vim, ac efficaciam clausularum, ac verborum in litteris provisionis contentorum perciperet.

Est benè verum, quod ubi dici posset, ut beneficium collatum esset cum diminutione, tunc si non adesset simonia, adesset tamen nullitas ex auctoritatibus re- 12
latis per *Fagnan. ubi supra*, atque id actori sufficiebat cum lite pendente, agnitis difficultatibus circa caput simoniæ, aliam fecisset impetrationem ex capite nullitatis; Verùm cessabat ex facto applicatio conclusionis, Tùm quia diminutio effectum non habuerat, atque re integra revocata fuerat; Tùm etiam quia tunc propriè conferri dicitur beneficium cum diminutione, quæ importet illius scissuram; quando fit collatio cum reservatione quotæ fructuum ad favorem alterius, quasi quod tunc reservatario aliquod jus in beneficio quæri dicatur; Ideóque ut advertitur 13
eodem disc. præceden. etiam in casibus, in quibus Ordinario licet reservare pensionem, id conceditur in certa quantitate pecuniaria, non autem in quota fructuum, ex dicta differentiæ ratione, quod reservatio

quota

quotæ importaret speciem diminutionis, quam non
importat reservatio quantitatis, ità referibilis potius
ad præfinitionem modi distribuendi eleemosynam,
quam beneficiatus ex valore fructuum excrescentium,
de necessario vel de congruo facere tenetur, ut scili-
cèt loco distribuendi minutatim pauperibus, vel aliis
piis operibus applicandi, eroget in subventionem
pauperibus scholaris, vel alterius de Ecclesia benè
merentis, qui subsidio indigeat.

Hinc proindè ea videtur differentia inter reserva-
tionem, quæ fiat per Papam, & illam, quæ fiat per
Ordinarium, quod prima licèt pensionario non tri-
buat jus formale in beneficio ejusque administratio-
ne, ac præeminentiis, adhùc tamen tribuit jus reale in
ipsis fructibus etiam futuris pro terminis decursis per
quandam hypothecam, vel actionem vel persequuto-
riam privilegiatam; adeout inter pensionarium ac
Titularem quædam communionis species in fructibus
inducta videatur, sive constituta sit servitus in ipsius
Ecclesiæ fructibus, ac bonis, sive Ecclesia sit plena,
sive sit vacua, ac sive pensionarius indigeat, sive non
curata mutatione Rectoris, cum Papa tanquam ab-
solutus dominus bonorum ecclesiasticorum hanc ha-
beat potestatem atque quamcumque obstantiam à
jure positivo manantem tollere valeat.

Ubi verò agitur de pensione ex justa causa reser-
vata per Ordinarium, tunc nulla servitus Ecclesiæ, vel
14 ejus bonis imponi dicatur, nullumque jus reale pen-
sionario acquiri, exercibile contra successorem, vel de
tempore vacationis, ut in casu præcedenti, sed solùm
dicitur injungi quædam obligatio personalis ipsi pro-
viso; ut quamvis invitus hanc subventionem tan-
quam eleemosynæ distributionem præstare debeat,
dicta obligatione cum ejus persona terminante, adeò
ut non afficiat successorem, minusque Ecclesiam pro
tempore vacationis, ideóque dici non potest, quod
beneficium patiatur diminutionem.

SUper contentis in præcedentibus discursibus non
adfuit occasio postmodum disputandi; Quo vero
ad punctum Simoniæ tactum, *hoc disc.41.* videri pote-
runt notata *ad disc. 70. & 71. de Benef. & hoc tit.
disc. 80.*

MELEVITANA. PENSIONIS

Pro COMMENDATARIO, IO. BAPTISTA ANSIDEO.

Discursus in congressu.

De facultate M. Magistri Hierosolymitanæ Religio-
nis reservandi pensiones super Commendis vel
Dignitatibus; Et an milites non professi eas ob-
tinere valeant.

S V M M A R I V M.

1 *Super Commendis Religionis Hierosolymitanæ non possunt reservari pensiones pro laicis.*
2 *Est generale in beneficiis Regularibus, ut non conferatur nisi professis, vel promptis profiteri.*
3 *Pensiones ferè in omnibus jure beneficiorum regulantur in specie in hac Religione.*
4 *De facultate M. Magistri concedendi pensiones non professis.*
5 *Facti series seu casus controversia.*
6 *Novitij an dicantur Religiosi & Ecclesiastici, vel saculares.*
7 *Commenda & beneficia hujus Religionis sunt manualia & obedientiaria.*
8 *De facile solent esse ad vitam, quia sine demerentia non tolluntur.*
9 *Non potest ex causa transactionis reservari pensio ad favorem alterius, quam litigantis absque beneplacito Apostolico.*
10 *De ordinatione obligante milites ad profitendum post 25. annos.*
11 *De intelligentia hujus ordinationis.*
12 *De ratione ob quam ob militiam vel officium saculare amittitur pensio.*
13 *De alio casu controversiæ super eadem intelligentia, de qua num. 11.*

DISCVRSVS XLII.

DIsponente Statuto Religionis Hierosolymitanæ
c.7. de Commendis, ut pensiones super commen- 1
dis reservari non possint nisi ad favorem militum
professorum ejusdem ordinis, quod etiam conforme
est juris dispositioni circa dictas commendas vel alia
beneficia regularia, ut eorum, quæ administrationem
requirunt, non sint capaces nisi jam professi ejusdem
Religionis; Aliorum verò administrationem non ha-
bentium, saltem qui professionem amittere habiles 2
ac prompti sint, quasi quod in beneficiis Regularibus
professio sit species clericatus, qui in beneficiis sæ-
cularibus necessarius est, *Gonzal. ad reg. 8. gloss. 8
num. 78. Garz. p.7. cap.10. num.20. Burat. decis.390.
& 463.*

Idque adinstar beneficiorum rectè statutum est in
pensionibus, quoniam licèt istæ importent quid merè 3
temporale, undè de stricto jure, laici quoque illarum
habiles existant; De recepto tamen Ecclesiæ, seù Cu-
riæ stylo reservari non solent, nisi clericis, ut pluries
in præcedentibus ac sequentibus advertitur, adeout,
tam super incapacitate laicorum, quàm super amis-
sione ratione matrimonij, vel militiæ, sive professio-
nis in Religione (ubi agitur de sæcularibus) vel de-
licti, cum beneficiis ferè in omnibus simbolizare
videantur; Et in specie de incapacitate sæcularium,
vel aliorum ordinum Regularium obtinendi pensio-
nes super hujus Religionis commendis, Dignitati-
bus & beneficiis absque expresso M. Magistri, to-
tiusque Conventus consensu disponitur, in *Constitutio-
ne 9. Pii IV.* confirmatoria alterius *Clementis VII. §.
39. & in Constitutione 60. Gregorii XIII.*

Per ordinationes autem Capituli generalis cele-
brati de anno 1631. dispensando dicto Statuto, con-
ceditur facultas M. Magistro reservandi pensiones
pueris ejus honorario servitio addictis, jam ad habi- 4
tum justitiæ admissis, quamvis professionem non
emiserint, neque alia stabilimentorum requisita ne-
cessaria habeant, illud præsertim residentiæ, Et quæ
M. Magistri facultas in isto, aliisque casibus habili-
tandi ad pensiones personas aliàs incapaces, enuncia-
tur apud *Othob. decis. 142. num.10.*

In vim autem hujus facultatis, reservata fuit per
M. Magistrum ad favorem N. Serestorii tunc unius 5
ex dictis pueris honorariis, qui vulgò *paggi* nuncu-
pantur, pensio super commenda Viterbij, qua ad
plures annos obtenta per Joannem Baptistam Ansi-
deum satis probum, ac zelantem hujus Religionis
militem emeritum, hic recusavit eam solvere, ex eo,
quod dictus pensionarius post completam ætatem
viginti quinque annorum, ac penè ad senectam
redactus, contra Religionis ordinationes, ut in-
frà, neglexisset professionem emittere, sed in eodem
novitii statu continuaret, atque introducta desuper
lite in Consilio ordinario Melevitano, prodiit senten-
tia pensionario favorabilis, confirmata in secunda in-
stantia per consilium completum à quo per appella-
tionem commissa fuit causa in Rota.

In Hoc statu, Commendatarius qui in duabus
instantiis succubuerat; Advocatorum & causæ Pa-
tronorum congressum, præviis discursibus, convocavit, ad
effectum consulendi, an cedere, vel causam prosequi
deberet, in quo congressu tam in scriptis quàm ore-
tenus varia fuerunt vota; Aliqui enim credebant
dictam pensionem invalidam esse ob dictas Consti-
tutiones

tutioner Pii IV. & Gregorii XIII. prohibentes re- servati pensionea sæcularibus; Verùm istud votum omninò neglectum fuit; Tùm quia exceptis effecti- bus, qui in jure habentur ex professione resultantes super libertate redeundi ad sæculum, ac super capa- citate testandi seù aliàs de bonis suis disponendi, seù beneficia sæcularia & pensiones retinendi, in quibus ac similibus novitii jure sæcularium reputantur; in reliquis præsertim favorabilibus, habentur potiùs pro personis ecclesiasticis, quam sæcularibus ex col- lectis apud *Sperell. decis.* 16. *Duran decis.* 321. *num.* 38. *Dunozett. dec.* 641. *num.* 13, & plures in sua materia *sub tit. de Regularibus*; Tùm clariùs ob dictum sta- bilimentum Capituli generalis anni 1631, per quod isti pueri, qui M. Magistri servitio addicti sunt, non obstantibus professionis ac triennalis residentiæ de- fectibus, habilitantur.

Aliqui reflectentes ad tenorem litterarum reserva- tionis, quod illa facta esset ad vitam dicti Serestorii, dicebant illam esse invalidam, utpotè oppositam na- turæ seù qualitati beneficiorum Regularium, quæ, cessante Apostolica dispensatione, sunt manualia & obedientiaria, ut ultrà generalia quarumcumque aliarum Religionum beneficiis & commendis; in specie commendarum ac beneficiorum hujus Reli- 7 gionis, *Mohed. decis.* 10, *de causa possessionis & proprieta- tis Seraph. decis.* 1307. atque tanquam satis punctualem deducebant *decis.* 386. *par.* 5. *rec.* ubi annullata fuit per- petua pensio reservata super quadam hujus Religio- nis commenda.

Verùm pariter istud motivum reputatum fuit pa- rùm tutum, quoniam licet collationes beneficiorum 8 ac reservationes pensionum ad favorem militum hu- jus Religionis habere soleant hanc formulam ad vi- tam, attamen id non sequitur ex intentione immu- tandi beneficiorum naturam manualem, ac obedien- tiariam; adeout resultet actus infectio, sed ob magis frequentem contingentiam, quod non nisi in casu magnæ demerentiæ, commendæ ac beneficia, seù pensiones de facto sunt ad vitam, quatenus incompa- tibilis transitus ad majora non causet vacationem, non tamen exindè adempta dicitur potestas Religio- nis, ex causa adimendi, neque manualis ac obedien- tiaria natura immutatur, ita adhibendo dictum ter- minum seù loquendi modum à communiter acciden- tibus.

Dicta verò *decisio* 386. *par.* 5. *rec.* annullat pensionem non ex hoc motivo, sed quia agebatur de pensione reservata super commenda, quæ erat in lite, ex causa 9 transactionis, non tamen ad favorem collitigantis, sed ad favorem tertii, qui non erat in lite, quod sine be- placito Apostolico fieri non potest, ut allegando in specie dictam decisionem advertit *Tondut. hoc tract. cap.* 1. *num.* 19. & habetur apud *Otthob. dicta decis.* 147. *num.* 6.

Restringebatur ergo causa ad unicum motivum, quod stante dicto *Statuto cap* 7. inhabilitante milites, qui professionis ac residentiæ requisita non ha- 10 beant, dicta dispensatio resultans ab ordinatione an- ni 1631. utpotè causam habens teneræ ætatis hujus- modi puerorum, in quibus dicta requisita verificabi- lia non sunt, effectum sortiri debeat, donec durat im- pedimentum ætatis, & usquequò devenerint ad legiti- mam ætatem 25. annorum, in qua ex ordinatione ejusdem Capituli generalis anni 1631. *cap.* 39. admissi ad hujus Religionis habitum emittere tenentur pro- fessionem sub pœna privationis facultatis gestandi habitum, ac amissionis ejus quod solutum est pro pas- saggio, omniumque aliorum privilegiorum.

Supponebatur autem quod utrumque, ordinarium, & completum Consilium, istud motivum jam deduc- tum neglexisset, ex eo quod Religio in mente ha- 11 beat, ut per istam ordinationem 39. incurratur solùm pœna privationis antianitatis, non autem resultet pri- vatio beneficiorum vel pensionum, ubi validè obti- neantur defectu professionis & residentiæ non ob- stante; Iste verò intellectus dictæ ordinationis mihi parùm probabilis videbatur, ideoque credebam ex hoc fundamento aleæ experimentum faciendum esse; Cum enim per dictam ordinationem disponatur, ut admissus ad habitum amittat quidquid solvit pro ad- missione seu passaggio, ac etiam prohibeatur deferre habitum, qui in novitiis consistit in alba cruce parva, quæ gestatur in pectore sine facultate illam gestandi majorem in pallio, per quam distinguuntur professi à novitiis, ita quodammodo declarari videntur sæcula- res, atque cessare illa species clericatus, quæ necessaria est, adinstar eorum quæ infra *in Beneventana*, & *in* 12 *Cæsar-augustana disc.* 46. & 47. habemus de cessatione pensionis propter militiam, vel officium merè sæ- culare cum clericatu incompatibile, cum id non pro- veniat, quia in jure statutum sit, ut hujusmodi officia vel militia causent pensionis amissionem, sed quia per hujusmodi statum incompatibilem cessat status cleri- calis, sine quo pensio ecclesiastica obtineri, vel reti- neri non potest, unde de consequenti cessat tanquam ex cessante requisito ad eam necessario; Sic à pari, cùm dicta dispensatio pro hujusmodi pueris non ha- bilitet puros laicos, sed supponat eos novitios, & in qualitate, dispensando solùm professioni, ac residen- tiæ, hinc proinde si cessat militiæ qualitas ob contra- riam voluntatem, ita implicitè declaratam non pro- fitendi post præfinitam ætatem, sed reassumendi sta- tùm sæcularem, cessare debet pensio, non per viam privationis ac pœnæ, sed per viam cessationis ac ha- bilitatis juxta dicta exempla cessationis pensionis sæ- cularis per officium vel militiam.

Defuit tamen occasio id formiter disputandi, ac ma- turè veritatem inquirendi, vel ob concordiam, vel fortè ob mortem pensionarij; Postmodum verò ag- novi sensum Curiæ seù officialium Datariæ esse, quod per dictum stabilimentum inducatur mutatio status, ut scio ab eis consultum fuisse *Alexandro VII.* occa- 13 sione Prioratus Capuæ hujus Religionis, quem in infantia obtinuerat ab Innocentio X. matris patruo, Princeps Joannes Baptista Ludovisius, quatenus in dicta ætate professionem non emitteret; Ego verò & cæteri ex parte dicti Principis consulti putabamus de hoc timendum non esse ob amplitudinem Indulti dispensativi ab eodem Innocentio concessi; Verùm neque super hoc maturum judicium efformari potuit, dum imminente matrimonio per dictum ante ætatem contrahendo, ipse ut rem gratam Pontifici faceret, Prioratum prædictum aliàs de necessitate ob matri- monium ad breve tempus vacaturum, ex meo præ- sertim consilio, in manibus dicti Pontificis liberè dimisit, unde cessavit occasio disputandi.

† VIde deducta, *disc.* 89. & 92.

AQUILANA PENSIONIS

Pro THOMA LOLLIO

Cum GREGORIO ALFERIO.

Casus disputatus coram, A. C. & in Signatura justitiæ, & resolutus pro Thoma.

An promotio ad Episcopatum Titularem in par- tibus infidelium cessare faciat pensionem; Et quatenus hæc reservata sit super beneficio cura- to; An hujus qualitatis mentio necessaria sit in dispensatione, seù facultate illam retinendi in statu aliàs incompatibili.

SVMMA-

SUMMARIUM.

1 *Pensio habet viam executivam.*
2 *Per promotionem ad Episcopatum vacant beneficia, & extinguuntur pensiones post adeptam tamen possessionem.*
3 *Secus autem per Episcopatum in partibus infidelium.*
4 *Quod mentio curæ sit facienda specialis.*
5 *Contrarium in dispensatione super retentione, & de ratione.*
6 *Mentio Jurispatronatus, quando sit facienda.*
7 *De materia surreptionis, vel defectus intentionis.*
† 8 *De causis ob quas pensio amittatur.*

DISCURSUS XLIII.

1 AD favorem Thomæ Lollii tunc Clerici Regularis Minoris, qui *Innocentii X.* sacramentales confessiones audiebat, per eumdem Pontificem (regulari impedimento dispensatorem,) reservata fuit pensio scutorum centum super fructibus beneficii seu Abbatiæ S. Joannis de collemonte, occasione provisionis in persona Gregorii, qui dictæ pensioni consensum præstitit in forma; Cumque postmodum dictus Thomas ab eodem Pontifice promotus esset ad Ecclesiam Cirenensem ab Infidelibus occupatam, hinc Titularis denegare cœpit solutionem pensionis, utpotè cessatæ per promotionem ad Episcopatum absque particulari indulto retentionis incompatibilium, quò etiam accedente, prætendebat Titularis, illud non suffragari, nisi facta speciali mentione curæ animarum quæ Ecclesiæ gravatæ incumbebat, unde propterea introducta causa coram A. C. ad favorem pensionarii, his non obstantibus, judicatum fuit, idque per Signaturam Justitiæ canonizatum, denegando appellationem suspensivam, quod controversiæ finem dedit.

In his autem dispensationibus coram A. C. & in Signatura, ultra ea quæ concernebant ordinem judiciarium super validitate actorum, de quibus frequentius ad causæ Patronum potius, quàm ad Advocatos agere pertinet; Quoad concernentia merita negotii principalis, (etiam in sensu veritatis;) Dicebam scribens pro pensionario, improbabilem, nullique fundamento innixam esse Titularis prætensionem, quamvis nullum adesset indultum super incompatibilium retentione.

Licet enim, potius ex stylo Curiæ desumpto à Constitutionibus *Iulii II.* & *Leon X.* quàm ex dispositione
2 juris, per promotionem ad Episcopatum, quemadmodum incompatibilia reputantur beneficia etiam simplicia, quæ proinde vacant, ubi indultum retinendi non concedatur, ità etiam incompatibiles reputentur pensiones absque Indulto pariter cessantes; Attamen ubi etiam agatur de Episcopatibus actualem administrationem, ac residentiam habentibus, non sufficit sola promotio, nisi etiam concurrant consecratio, & adepta possessio; spectato effectu magis, quàm ipsa dignitate, ut *apud Lott. li. 1. quæst. 41. numero 7. & 8. Rot. apud Otthob. decis. 139. num. 13.* ubi concordantes.

Et consequenter, ex eodem stylo receptum est, hu-
3 jusmodi Episcopatus Titulares in partibus infidelium dictam incompatibilitatem non causare, dum eorum possessio ac administratio non obtinetur, *Gabr. conf. 200. num. 1. in fine lib. 2. Put. dec. 18. tit. de pens. Gratian. discept. 296. num. fin.*

4 Hinc proinde nulla suberat necessitas agendi de validitate, ac efficacia Indulti Apostolici super incompatibilium retentione, & an continere deberet necnè specialem mentionem curæ animarum, ut regulariter in cujuscumque dispositionibus animarum curam annexam habentibus, requiritur ex deductis *in Reatina disc. 38.* & alibi in sua materia, *sub tit. de benefic.*) dum etiam absque Indulto hæc pensio retineri posset, cum nunquam dicendum videatur, ut sit minus nullum quàm nihil.

Verùm ubi etiam tale Indultum necessarium esset, adhuc (eodem veritatis sensu retento,) dicebam dictam specialem mentionem non requiri, quoniam, ut advertitur supra, *in Ravennaten. disc. 1.* & *in Cæsaraugustana discur. proximè seq.* & in aliis hujusmodi In- 5
dulta dispensativa super incompatibilitate non continent novam gratiam, seù novum onus, quod super Ecclesia adjiciatur, unde propterea oporteat, ut Papæ, mentio fiat qualitatis beneficii, quod, alias ob curam animarum, verisimiliter illud non fuisset gravaturus quoniam est continuatio ejusdem; Indultum verò continet solum remotionem obstaculi sive præservationem, ne sequatur illa vacatio, vel amissio quæ alias sequi debuisset, nisi ità provisum esset, & consequenter non requiritur illa mentio, quæ alias in nova reservatione est necessaria, ut alibi hoc eodem titulo, ac sub illo *Iurepatron.* advertitur in fortioribus terminis pen- 6
sionis super beneficiis de Jurepatronat. quamvis laicorum ex dotatione vel fundatione, quinimò etiam Regii, quoniam hujus qualitatis juxta unam opinionem, necessaria est mentio vel saltem notitia, quæ tamen in Indulto seu dispensatione retinendi cum beneficio, vel statu incompatibili, absque dubio non requiritur.

Potissimè verò quia totum id percutit quæstionem voluntatis Papæ alias verisimiliter deficientis, si talis mentio facta esset; Ista verò quæstio super defectu
intentionis vel subreptionis, utpote facti potius 7
quàm juris, certam ac determinatam generalem decisionem non recipit, sed ea pro judicis arbitrio pendet ex facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis, verisimile vel inverisimile inducentibus, cùm etiam possibilis, vel generica Papæ cogitatio hujusmodi defectum tollat, ac propterea dicitur materia arbitraria, ex deductis, *apud Greger. & Adden. decis. 150. Merlin. dec. 243. num. 8.* & frequenter; Ac proinde cum idem Pontifex rectè sciret quomodo dictus adeo intimus familiaris, nimium parcè provisus esset, etiam in statu Religiosi, multo magis in altero Episcopi, in quo longè majori subsidio indigebat, utique nedum verisimilis, sed certa videbatur ejusdem Papæ voluntas, concedendo dictum Indultum, sub eo comprehendere hanc pensionem, non obstante dicta qualitate, quæ cognita vel cogitata, utique non retraxisset; Quod tamen totum discurrebatur ad superabundantiam, ac citra necessitatem, cum etiam sine Indulto eadem pensio retineri potuerit.

† AGitur in seqq. disc. de causis, ob quas pensio admittatur, vel extinguatur, & de Indulto illas retinendi, super quo alia occasio non suppetit nisi illa, de qua *disc. 93.* occasione agendi de facoltate militum Lauretanorum, Et habetur etiam infrà, *disc. 75.*

CÆSARAUGUSTAN. PENSIONIS.

PRO JOANNE DE FRANCIA.

Cum N.

Casus decisus per Rotam pro Ioanne.

De eadem materia Indulti seu dispensationis retinendi pensionem super beneficio sæculari in statu incompatibili Regulari; Et an hæc dispensatio prosit litteris non expeditis, ac subsequuta morte Papæ; Et quatenus absque litteris executio fiat, an pensio amittatur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Per professionem in Religione vacant beneficia sæcularia, & cessant pensiones.*

3 *Rejoi tionis*

3 *Resolutionis causa.*
4 *Religio Hierosolymitana est vera religio ad omnes effectus, etiam illum, de quo numer. 2. & differentia inter eam, & alias religiones militares remissive.*
5 *Regulares ex Apostolica dispensatione obtinent, ac retinent beneficia secularia, & pensiones.*
6 *Gratia pura non cessat per mortem Papæ, atque per successorem dantur litteræ in forma,* Rationi congruit.
7 *De Regula 53. Cancellariæ, ut dispensatio non suffragetur sine litteris.*
8 *Quoad dispensatum, id est dispensationem non adesse, ac non suffragari.*
9 *Pensio exigi non potest alias, quàm vigore litterarum.*
10 *Declaratur quando, & quare procedat.*
11 *Litteræ non requiruntur ad substantiam, vel perfectionem gratiæ.*
12 *Indultum præventivum nihil dat de novo, sed conservat, id quod habetur.*
13 *Declaratur Regula 53. de qua num. 7.*

DISCURSUS XLIV.

Reservata usque ab anno 1630. pensione scutorum
1 180. super fructibus mensæ Archiepiscopalis Cæsaraugustanæ ad favorem Joannis de Francia; Cum hic vellet emittere professionem in Sac. Religione Hierusolymitana, per quam, absque Apostolica dispensatione, sine dubio, ob transitum ad statum incompatibilem pensio amitti, seu cessare deberet, curavit de anno 1639. de mense Julii ab Urbano VIII. signari supplicationem super dispensatione, atque neglecta litterarum expeditione; de mense Augusti sequentis professionem emisit, & in exactione pensionis continuavit, usque ad annum 1644. in quo ab Innocentio X. successore in forma, *Rationi congruit*, litteras expediri curavit; Habita verò per Archiepiscopum notitia dictæ professionis, non autem dispensationis, hinc super dicta pensionis cessatione causam introduxit *in Rota coram Roias*, ipsoque solùm informante, obtinuit in contumaciam sententiam favorabilem, prævia brevi decisione, sub die 27. *Maii* 1652. *inter impress. ejusdem Roias decis.* 479. in qua solùm proceditur cum recepta conclusione, ut per
2 emissione professionis regularis, cessent pensiones reservatæ super beneficiis sæcularibus, ob incapacitatem Regularium obtinendi, vel retinendi sæcularia, sicuti econtra in sæcularibus, obtinendi, vel retinendi regularia; Commissa verò causa appellationis, *in eadem Rota coram Pentingerio*, prodiit sententia præcedentis infirmativa ad favorem pensionarii, prævia
3 decisione 17. *Martii* 1653. quæ habetur impressa *apud Tondut. de pensionibus decisione* 17. Commissaque denuo appellatione in eodem Tribunali, *coram Bichio* præcessit resolutio ad favorem pensionarii in possessorio super manutentione in quasi possessione exigendi, sub die 28. *Ianuarii* 1656. & in immediatè sequenti *Rota sub die* 31. *ejusdem mensis*, prodiit alia resolutio in negotio principali confirmatoria posterioris sententiæ latæ ad ejusdem pensionarii favorem, undè puto quod Archiepiscopus acquieverit, dum amplius de causa actum non audivi, dictæque resolutiones *coram Bichio* habentur impressæ, *in par.* 12. *rec. decis.* 113. & 121.

In his autem disputationibus, Ego, & cæteri pro pensionario scribentes, non negabamus dictam veram, ac receptam conclusionem, cui innititur prima decisio *coram Roias*, quod scilicet per professionem etiam in istá Religione S. Joannis Hierosolymitanis extinguatur; ac cesset pensio reservata super beneficiis sæcularibus, cum ista sit in omnibus vera Religio ad omnes effectus, ut advertitur *sub tit. de testament.* pluries, ac etiam, *sub tit. de iurisdict. disc.* 92. ubi de differentia
4 inter istam, ac alias militares Religiones S. Jacobi de Spata, de Calatrava, & de Alcantara, & similes, & *ex Corrado in prax. dispensat.* rejecta opinione *Sanchez ad* præcepta Decalogi advertit, *Tondut. hoc tract. cap.* 69. *n.* 27. & *seqq.* ac ad evidentiam comprobat praxis Datariæ, & Curiæ super dispensationibus, quæ desuper conceduntur.

Et econverso scribentes pro Titulari non negabant, quod ubi indultum Apostolicum super retentione servatis servandis perfectè obtentum esset cum ex- 5
peditione litterarum, status regularis non impediat beneficiorum secularium ac pensionum retentionem, ut in specie capacitatis Regularium ex Apostolica dispensatione obtinendi ac retinendi beneficia sæcularia, vel pensiones super eis, *post scribentes in cap. cum de beneficio de præben. in sexto, Paris. de resignat. lib.* 6. *quæst.* 2. *num.* 126. *Lotter. lib.* 1. *quæst.* 40. *n.* 209. *cum seqq. Rota apud Millin. decis.* 45. *num.* 1. & *seqq.* & *apud Mantic. decis.* 104. *num.* 6. *cum aliis in hujus causæ decisionibus.*

Minusque negabant, quod ubi non agitur de gra-
tia in forma commissaria, seu aliàs conditionali, itaut 6
conditio respiciat illius substantiam, ac perfectionem, sed agitur de gratia ab initio pura, & perfecta, non expiret per mortem Papæ, quamvis litteræ expeditæ non essent, cum quandocumque per successorem expediri valeant in dicta forma, quæ vulgò dicitur *Rationi congruit*, ut plenè advertitur in dicta hujus causæ ultima decisione 121. *par.* 12. ac docet inconcussa praxis quotidiana.

Dicebant verò, id rectè procedere quando ante emissam professionem dictæ literæ quamvis ex quocumque intervallo expeditæ essent, adeout de tempore in quo assumitur status incompatibilis, dispensatio
posset suffragari, secus autem, dum post signatam sup- 7
plicationem, & ante expeditionem litterarum dictus status incompatibilis assumptus est ex *Regul.* 53. *Cancellariæ* disponente, quod nulli dispensatio suffragetur in judicio, vel extra, priùs quam litteræ desuper expediantur.

Si enim ex voluntate Pontificis dispensatio inefficax remanet, atque nullatenus suffragari potest absque litteris, utique de tempore, quo professio emissa est, habendum esse dicebant, ac si talis dispensatio non adesset, cum idem sit non adesse, ac esse inutile, sive inefficax; Et ideo quemadmodum, si absque prævia dispensatione pensionarius professionem emisisset, nulli dubium esset, quod pensio per assumptionem status incompatibilis cessasset, ita pariter, quoniam si dispensationi daretur dicta operatio præservandi ab extinctione, illa suum plenum sortiretur effectum, atque dis-
pensato suffragaretur sine litteris, contra expressam 8
Papæ intentionem, ut ratiocinatur *Lotter. lib.* 3. *q.* 2. *n.* 60. *n.* 61. *cum duob. seqq.* ubi, quod idem sit quoad personam dispensati dispensationem non adesse, & *n.* 74. & *seq.* ubi considerantur illa verba regulæ *in judicio, vel extra*, ex quibus generaliter, atque ad omnes effectus disponi videtur, gratiam remanere inefficacem, ac nullatenus suffragari.

Portiùs verò quia dispensatus ita, non solum suum
effectum præservationis obtinebat, sed etiam alterum 9
continuatæ exactionis per plures annos, ex quo actu resultare dicebant extinctionem, ex peculiari natura pensionis, ut exigi non valeat litteris non expeditis, ac alias, quàm earum vigore, ex deductis suprà *in Turritana disc.* 30.

His tamen non obstantibus, contrarium, ut suprà resolutum fuit, atque mihi pro pensionario scribenti, (reflectendo etiam ad solam veritatem,) probabiles visæ sunt resolutiones. Quatenus enim pertinet ad hoc ultimum objectum exactionis ante expeditionem litterarum, ac alias, quam earum vigore, illud nullius momenti videbatur, quoniam; ut advertitur eodem
disc. 30. expeditio litterarum non percutit substantiam, 10
vel perfectionem gratiæ, minusq; statutum est in jure, ut pensio aliàs quàm litterarum vigore exigi non possit, sed id solùm provenit ex decreto annullativo, quod

in

in ipsa prima reservatione adjici solet, unde cum illi
jam satisfactum esset, neque in hac secunda gratia con-
tineretur, hinc proinde nil obstabat, quod exactionem,
etiam ante litteras hujus secundæ gratiæ impediret,
ideoque tota difficultas residebat in primo objecto re-
sultante à dicta *Regula* 53.

In hoc autem dicebam (atque decisiones admit-
tunt) idem quod in præcedentibus pluries habetur,
quod scilicet litteræ non requiruntur ab substantiam
11 vel perfectionem gratiæ, sed ad solam probationem,
ac faciliorem executionem, *Mehed. decis. 9 ut lit. pend. Cossad. decis. 4. num. 2. de caus. possess. & propriet. Mantic. de. 281. cum aliis in hujus caus. decis.* Illatumque
defectus gratiæ substantiam, vel perfectionem eatenus
percutit, quatenus vel in decreto adjecto ipsi gratiæ
ita disponatur, vel quia per legem particularē ita dis-
positum sit; Potissimè verò in hac specie gratiæ potius
12 conservantis jus quod obtinetur, potius per viam præ-
servationis, quàm per viam novæ concessionis, aut per
alteram curationis vulneris jam inflicti, quam restitu-
tionis adversus amissionem jam incursam, & quæ no-
væ concessionis speciem habeat, cum tali casu, aliud
gratia non operetur, nisi remotionē obstaculi, sive im-
pedimentum futuræ vacationis, vel extinctionis aliàs
resultantis, nisi cum dicto præventivo remedio ille,
qui malum sentire debebat ex immutatione status, ita
occurrisset.

Dispositio autem *Regulæ* 53. ut dispensatio ante lit-
terarum expeditionem nullatenus, nec in judicio, nec
13 extra suffragari valeat, non percutit substātiam seu va-
liditatem gratiæ, cujus perfectio ab hoc futuro imple-
mento pendeat, quoniam si ita esset expiraret per mor-
tem Papæ, neque de justitia prætendi posset à succes-
sore expeditio litterarum in forma *Rationi congruit*, sed
percutit solùm executionem, ac effectum contra invi-
tum & opponentem, unde propterea expeditio littera-
rum sufficit, ut quandocumque sequatur, dummodò
ante oppositam, ac acceptatam nullitatem, & jus oppo-
sitori quæsitum, juxta *consf. 41. Soccin. lib. 3. Cassad. decis. 35. in fine, & 36. num. 2. ad Reg. Cancell. Millin. decis. 227. num. 2. & 3. cum aliis in dictis hujus causa decisionibus præsertim ultima coram Bichio*; Ideoque tunc dictæ
Regulæ dispositio locum habuisset, quando renuente
Titulari solvere pensionem, ut pote extinctam per mu-
tationem status, voluisset pensionarius illum cogere ad
solutionem, ex fundamento dispensationis, per quam
objectum cessaret, quoniam suffragari non posset nisi
litteras exhibuisset, secus autem ubi occasio contradi-
ctionis defuit, quoniam sufficit, ut de tempore quo sta-
tus immutatio sequuta est, jam Papa occurrisset; atq;
præventivè sustulisset obstaculum per gratiam in
substantia perfectam, quamvis illa pro exequutione, ac
effectuatione, hoc extrinseco accidentali requisito lit-
terarum indigeret.

MAJORICEN. PENSIONIS

Pro BASILIO DE CASTELVI

Cum EPISCOPO.

Responsum pro veritate.

De eadem materia Indulti, seu dispensationis, super
retentione pensionis, statu conjugali non obstante
an suffragetur pro bigamia vera, vel interpretativa.

SUMMARIUM.

Facti series.

2 *In possessorio non quæritur de justitia, vel injustitia, quæ remittitur ad petitorium.*

3 *In specie, non admittitur exceptio bigamiæ.*

4 *De Constitution. Pij V. ut dispensatio super statu conjugali suffragetur pro primo matrimonio, non pro aliis.*

5 *Nisi amplitudo verborum dispensationis aliter suadeat.*

6 *A privilegiis concessis super bigamia ad certos effectus non infertur ad alios.*

7 *Dispensatio retinendi pensionem in statu inhabili, non conceditur post jam sequutam caducitatem, seu amissionem.*

DISCURSUS XLV.

AD nominationem Regis Catholici, reservavit In- 1
noc. X. super fructibus Ecclesiæ Majoricen. pen-
sionem regalium 350. ad favorem Basilii de Castelui
militis de Calatrava, & conjugati, cum eo dispensando
ut non obstante statu conjugali ac etiam professione
in dicta militia, emissa, vel emittenda, vel non incessu
in habitu clericali; eam obtinere, ac retinere posset;
Cumque post perfectam, ac effectuatam gratiam;
pensionarius, qui plurium annorum spatio in exigendi
quasi possessione erat, veram ex duplici matrimonio bi-
gamiam contraxisset; Hinc Episcopus innixus *Constitutioni 71. alias 73. Pij V.* prætendere cœpit indultum
non suffragari, ac pensionem extinctam esset; Quare ex
parte pensionarij desuper pro veritate consultus.

Respondi distinguendo inter possessorium & petis-
sorium; in possessorio siquidem, jus pensionarij erat
in tuto, cum de pacifica & valida quasi possessione exi- 2
gendi per plures annos in facto non dubitaretur, qua
posita, de plano intrabat recepta, & quotidiana con-
clusio, de qua pluries in præcedentibus, ut in hoc judi-
cio, non quæratur de justitia vel injustitia, cujus sola
possibilis justificatio, in petitorio sufficit, sed attendatur
nudum factum possessionis, tam contra eum, contra
quem possessum est, quàm contra successorem, cum
in hoc jus metiamur ex persona actoris & possessoris,
ut ultra generalia, de quibus præsertim supra *disc.* 37. 3
In his specialibus terminis exceptionis bigamiæ, non
attendendæ in hoc judicio, dictum fuit *in Ravennaten. pensionis 5. Iulij 1660. coram Albergato impress. post Zuff. de legit. proces. decis. 55. num. 10.* edita in casu, de quo su-
pra *disc.* 1. atque, ob difficultatem quam ut infra in pe-
titorio habebam, dixi, quod in hoc possessorio princi-
paliter insisti deberet, quoniam, cum plures superessent
termini debendi, id de facili honestam concordiam
parare poterat, ut credo sequutum, cum amplius de
causa actum non audierim.

Quoverò ad petitorium, seu merita negotij prin ci-
palis, aliquam sentiebam difficultatem contra ipsum
pensionarium, ob dictam Constitutionem 71. *alias* 73.
Pij V. reassumptam per *Lotter. lib. 1. qu. 40. num.* 205. 4
ubi disponitur, ut dispensatio obtenta pro retinenda
pensione in statu conjugali, suffragatur pro primo ma-
trimonio, non autem pro ulteriori, atque ita dictum
fuit *in Palentina pensionis* 21. *Novembris* 1586. *coram Blanchetto*, cujus decisionis mentionem faciunt *Lotter. ubi supra num.* 208. *Gonzal. ad reg. 8. gl. 11. num. 83. & Rota in Cæsaraugustana coram Lancellotto apud Marck. tom. 2. fol. 593. num. 7.* confirmata apud *Gregor. decis.* 516. & admittitur *decis. 75. num. priult. & fin par 5. rec.* cum qua pertransit *Tondut. hoc. tract. cap. 78. num. 38.*
& 39. quoties scilicet; non adsit talis clausularum, ac 5
verborum amplitudo, quod etiam capiat plura matri-
monia, eorumque reiterationem.

Et quamvis considerarentur privilegia concessa mi-
litiæ S. Jacobi de Spata reiterandi matrimonia, huic
etiam militiæ de Calatrava communicata; Attamen 6
ut in specie advertitur *in dicta Palantina coram Blancheto*
tale privilegium operativum est, circa præservationem
ab irregularitate, ac ab amissione status militaris, aliis-
que præjudicialibus effectibus à bigamia resultantibus
non autem ad hunc effectum, stante dicta Constitutio-
ne Pij V. quæ posterior est dictis privilegiis, ideòque
dici non potest, quod per ista, illi derogatum sit.

Quæsitum quoque fuit, an consuli posset obtinendo desuper dispensationem, Ad quod respondi, quod juxta stylum, id esset opus desperatum, ut expertus fuaram in alia causa, pro DucaMaquedæ, qui ob militiam notabilem pensionem acclesiasticam amiserat, quoniã ubi non agitur de gratia præservativa, per quam occurratur futuræ amissioni, juxta deducta *in pluribus disc. prac.* sed post iam incursam caducitatem seù amissionem, tunc est species novæ reservationis, novique gravaminis ex integro, ut advertitur apud *Merlin. dec.* 382. *nu.* 3. Cum enim ita Ecclesia libertatem jam acquisierit, concedi non solet dispensatio, quoniam, ut dictum est, esset reservara novam pensionam ex integro, ut advertitue etiam infrà *in Cæsaraugustana disc.* 47

BENEVENTANA PENSIONIS

Pro VINCENTIO MACULANO

Cum ARCHIEPISCOPO.

Casus disputatus coram A. C. & resolutus pro Vincentio, pendet in Rota.

An & quando pansio amittatur, per militiam sæcularem; Et de interpretatione indulsi, aam retineudi, militia non obstante

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Quod per militiam pensio amittatur.*
3 *Pensio præsumitur reservata tanquam clerico.*
4 *De ratione conclusionis, de qua num. 2. & num. 12.*
5 *Quod amittatur officia per sæcularia.*
6 *Aliud est agere de privatione clericatus & privilegiorum clericalium, aliud de amissione pensionis.*
7 *Quod durum sit assumere dispmationem in casibus decisis.*
8 *De difficultate habita adversus decisiones, de quibus num. 2 & num. 15.*
9 *Clerici possunt militare pro Papa.*
10 *Et succedunt in feudis in statu Ecclesiastico.*
11 *De capacitate Episcopi succedendi in feudis.*
12 *De ratione ob quam pensio amittitur ob militiam.*
13 *Non dicitur bellum, vel exercitus ubi eligitur populus ad defensionem*
14 *Pro defensione licitum est clericis arma sumere & militare.*
15 *De ratione dubitandi de decisionibus, de quibus nu. 2.*
16 *De alio casu, ut militia non causet amissionem pensionis.*
17 *Dispensatio pro uno impedimento non suffragatur pro altero.*
18 *Militia non reduplicatur, si pluries militetur.*
19 *Quod dispensatio pro statu conjugati non suffragetur pro secundo matrimonio, & de ratione.*
20 *Quando dubitari possit, quod indultum pro una militia non suffragetur pro altera.*

DISCURSUS XLVI.

EAdem facti serie præsupposita, da qua in hac eadem causa *disc.* 2. Cum Vincentius unus ex pensionariis ibi enunciatis, in bello Cretensi contra Turcas officium Tribuni militum assumpsisset, prævio tamen indulto Apostolico per *Alexandrum VII* concesso ratinendi pensiones, hujusmodi militia non obstante, deindeque ob aliquas Apostolicæ Sedis occurrentias, seu præventivas diligentias ad defensam, ab eodem Alexandro, consimile munus Tribuni militum sibi collatum asset, Hinc prætensionem Archiepiscopus excitavit, super extinctione, seù amissione pensionis ex causa hujus secundæ militiæ dicto Indulto non obstanta, utpotà diversam causam habenia militandi contra Infideles; Verùm dicta prætensione rejecta per A. C. exequutio litterarum Apostolicarum dacreta fuit; per Signaturam canonizata, & pendet appallatio in Rota.

In disputationibus autem super hoc militiæ puncto habitis coram A C. ac etiam in Signatura occasione agendi, an rescribendũ esset de appellatione ad solùm devolutivum, non tetar lata interim exequutione Duo fuerunt puncti; Primò scilicet, an dictum indultum concessum occasione dictæ militiæ Cretensis, pro hac altera militia suffragaretur. Et secundò, an secluso etiam dicto indulto hæc posterior militia esset talis, quod per eam pensio amissa esset.

Quatenus pertinet ad hunc secundum ponctum 2
militiæ sæcularis causantis pensionis amissionem; Scribentes pro Titulari, potissimum fundamantum constituebant in punctualibus *decisionibus* 69. & 216. *coram Celso* editis *in Firmana pensionis*, in quibus, cæteris plenà relatis, firmatur ut quoties agitur da pensiona 3
ecclesiastica reservata tanquam clerico, (ut in dubio præsumitur, quoties expressè non constat in contrariũ reservaram esa tanquam laïco) illa per assumptionem militiæ sæcularis illicò amittatur, quamvis miles non pugnasset, nequa sæva axercuisset, quoniam idat- 4
tenditur ad effectum incurrendi irregularitatem, non autem ad istum effectum amittendi beneficia, vel pensiones, cum militia sæcularis in proposito consideretue solùm tanquam probatio voluntatis clerici dimittendi claricatum, ac assumendi statum sæcularam, ob omnimodam incomparibilitatem inter unum statum ac alterum, dum miles sæculi non potest esse miles Christi;
Quod etiam firmatur *in eadem Firmana* 1. *Iulij* 1665. 5
coram Albergato & in Abulen. coram eodem Celso inter suas *decis.* 338. Et in tarminis fortioribus simplicis officii sæcularis Notariatus firmatum fuit *in Cæsaraugustana pensionis* 14 *Iunii* 1660. *coram Verospio* edita in casu, de quo *disc. proxime seq.* Et da assumptionà simplicis officii Gubernatoris sæcularis firmatum fuit *in Romana pensionis* 15 *Iunii* 1668. *coram Albergato.*

Atque ad auctoritates Canonistarum super trina monitione, quæ præcedere debet, Respondetur in eisdem *decisionibus* 69. & 219. *Celsi*, cum quibus aliæ suprà allegatæ procedunt, ut id rectè procedat ad effectum
privationis aliorum privilegiorum clericalium, à qui- 6
bus non bena infartur ad privationem beneficiorum, vel pensionis, ducto argumento à matrimonio, quod contractum cum unica, & virgine, compatibile ast cum clericatu, ejusque privilegiis: Et tamen quamvis contrahens matrimonium expresse profiteatur vella continuara in statu clericali, adhuc amitit beneficia, & pensiones.

His tamen non obstantibus, negligendo assumere 7
quæstionem super ipso puncto generali, ac in abstracto in dictis decisionibus firmato, an scilicet assumpio militiæ sæcularis ipso jura absque dicto requisito monitionis præfatum effectum causet, cum in Curia nimium dura provincia sit assumera disputationem articulorum ex integro, quoties pluries decisiones habentur in diversis causis editæ; Atque relinquendo desuper locum veritati, dictaque conclusione, juxta sensum Rotæ, admissa.

Adhuc dicebam, (etiam cum sansu veritatis) aam
non esse applicabilem ad casum, eodem modo, quo 8
nequa applicabilis arat ad alterum, de quo in dicta *Firmana*, in qua advertebam, quod nullum constitui poterat fundamentum, dum repropolita causa coram eodem *Albergato* sensus erat recedendi, quod in quamdam ravarentiam trium decisionum sequutum non fuit atq; ut à pluribus Auditoribus percepi, sequi debuisset nisi mors collitigantis finem dedisset controversiæ, dum quod sciam causa amplius reproposita non fuit.

Dicta siquidem incompatibilitas militiæ sæcularis cum

cum clericatu, quo cessato cessant de consequenti beneficia,& pensiones reservatæ tanquam clerico, tanquam ex eisdem habilitate,seu requisito necessario,sine quo obtineri,vel retineri non possunt ;,rectè procedit in militia Principis sæcularis , non autè in illa Papæ cui compatibiliter clerici,nedum in minoribus,sed etiā in sacris, quinimò in prælatura constituti inserviunt in militia,ut docent chronicæ,atque de jure benè probati observabam ex deductis *per Iason.cons.119.lib. 4. per totum*,ubi agendo de quæstione, an Cardinalis ,
10 vel alter clericus,quamvis in sacris succedat in feudis, illaque retinere possit, concluditur affirmativè in feudis Status ecclesiastici quorum sit Princeps,ac Dominus Papa , quoniam licet feudum importet militiam omnibus majorem , magisque qualificatam , etiam ad effectum incompatibilitatis retinendi beneficia , vel pensiones,ut advertitur infra *in Mediolanen. disc. 28.* attamen id non procedit in militia Papæ,cui rectè clerici militando serviunt , & consequenter cessat dicta ratio status incompatibilis.

Et de capacitate etiam Episcopi succedendi in feudis Status ecclesiastici latè habetur cæteris relatis *per*
11 *Fagnan. in cap.qua in Ecclesiarum de Constitut. ibique num.*104.refert verba *Iasonis ubi supra* , & de qua *Fagnani* doctrina in his terminis capacitatis clericorum succedendi in feudis , habetur *sub tit.de feud. disc. 54.* ac etiam *disc. 47.* edito (licet ad aliud propositum) pro eodem Episcopo , pro quo scripsit *Fagnan. ubi supra.*

Si enim juxta sensum earumdem decisionum , id non provenit ab irregularitate , quæ contrahatur in bello,sed solum à dicta ratione incompatibilitatis, ob subjectionem sæculari Duci militum , vel Principi, ac ob juramentum , quod eidem præstatur , ut habetur etiam *in Cæsar.augustana disc. sequen.*non autem ex alia causa;Hinc proinde de consequenti resultat,quod cessante hac ratione in servitio Papæ,qui est Princeps ecclesiasticus,ac legitimus superior clericorum rectè illi juramentum subjectionem,ac fidelitatem, nulla suppetit ratio,ob quam,cessante,vel non,concurrente causa,resultare debeat ejusdem causæ effectus.

Clarius verò,ac pro meo judicio extra omnem difficultatem in hac facti specie,quoniam exercitus quem Pontifex congregavit, & in quo pensionarius onus ex
13 militum Tribunis deputatus fuit, directus non erat ad formale bellum offensivum pro alicujus Regni , vel Provinciæ,seu Civitatis conquisitione,vel recuperatione,sive ob inimicitiam cum alio Principe,vel ad injuriam ulciscendam,aut alteri Principi militanti assistendum , sed solum ad parandam defensionem adversus illas molestias de facto, quæ ex quadam (licet vana) jactatione timeri poterant,unde propterea potius fuit quædam electio proprii populi ac subditorum , segregando imbelles ac inhabiles,juxta exemplum,quod in Scriptura sacra legitur *primo lib. Machabæorum* , Ideòque non fuit se adscribere militiæ , vel militare servitium formiter assumere, sed tantum pro habilitate, ac peritia personæ,gerere partes subditi parati ad proprii
14 Principis,propriæque patriæ ac sui,suorumque defensionem,quod clericis & ecclesiasticis rectè licitum est, ut potè ex causa defensionis magis quam belli & pugnæ,ut frequenter praxis docet in Civitatibus ac locis obsessis,seu alias invasionem inimicorum timentibus, quod etiam clerici , sæculares,ac Regulares arma sumunt,*Diaz. de Bello sac. 5. quæst. 1. Medices in summa quæst.76.Chrispolt.de re milit.cas. 2. num.74. Belleti.disquisit.Cleric.de disciplina regulari §.18.nu.15. Dian. tract. 4.de Bello par.7.resol.55.& tract. 2. par. 10 de prohib. ne cleric. præsint exercitibus, Cardinalis de Lugo resp.moral. lib. 5. dub. 14.*

Atque ex hoc motivo ut supra nimirum dubitatum fuit de juribus dictarum *dec. 69. & 216. coram Celso* ; Et rationabiliter quidem , cum in eo casu non ageretur de militatione in exercitu , sed solùm de assumente custodiam cujusdam Arcis existentis in pacifico Statu ecclesiastico ad solam defensionem ab incursionibus Turcarum & inhdelium , quod cuicumque clerico quamvis in sacris, licitum est.

Ex ea quia ratione, in quodam congressu dicebam ;
16 non improbabiliter sustineri posse,ut non esset factos locus extinctioni quarumdam pensionum , quas super Ecclesiis Comen. & Melphien.ex translatione in eum facta per Principem Nicolaum Patrem , possidebat Princeps Io.Baptista Ludovisius filius, qui eidem patri successerat in Præfectura maritimæ classis Regni Sardiniæ ; stante quod ista classis principaliter erecta ac retenta esset pro defensione,à Turcarum,ac infidelium incursibus, unde propterea etiam ecclesiastici in ejusdem substentatione contribuunt ; Imo supponebatur , ut per ApustolicumDiploma ipsis Ecclesiasticis quamvis in sacris citrà irregularitis incursum,ex dicta causa in illis triremibus militare licitum esset , quamvis subsequens earumdem pensionum extinctio ex causa matrimonii, hujusmodi quæstionis occasionem sustulerit.

17 Hoc proinde advertebam opus non esse agere de altero punctò indulti Apostolici, dum illo etiam cessante,ita res in tuto erat, Ubi vero de illo agi oporteret; Quamvis scribentes pro Titulari magnum constituerint fundamentum in altera conclusione deducta in eisdem *decis.69.& 216.Cels*,latiùsque reassumpta in dicta *Romana pensionis 15.Iunii 1668. cor am Albergato* , ac in aliis supra insinuatis,quod scilicet dispensationes strictè,ac rigorosè attendi debent in solo casu præciso, non autem extendi de casu ad casum , quamvis rationis identitatis imò majoritas urgeat ; adeout concessa super statu conjugali,vel bigamia, quod est quid magis, non suffragetur pro militia, quod est minus,ut in *eisdem decisionibus* latè probatur,in quibus concordantes cumulantur.

Attamen admittendo dicti assumpti veritatem, dicebam æquivocum consistere in applicatione , dum
18 non agebatur de extensione dispensationis de casu ad casum,ut dicti scribentes opponebant,sed de habilitatione pensionarii ad retinendum pensiones in statu militari , qui utpote respiciens personam, non recipit multiplicationem,ob militiarum, vel munerum diversitates,juxta ea exempla,quæ habentur *sub tit.de Benefic. iis discur .3.*quod suscipiens in duabus vel tribus Universitatibus eumdem doctoratùs gradum in legibus , non per hoc est bis vel ter Doctor,cum similibus ; Ita suscipiens statum militarem, non ex eo, quod in pluribus diversis exercitibus militet, dici potest duplicatus, vel multiplicatus miles.

Et quamvis pro ratione dubitandi obstare viderentur deducta *in Majoricen discurs. præced.* ut dispensatio concessa super statu conjugali suffragetur pro unico,non autem pro duplici matrimonio ; Attamen id provenit ex peculiari lege desuper editæ , ac etiam ex peculiari ratione bigamiæ magis oppositæ clericatui , seu statui Ecclesiastico; ista verò ratione cessante, atque ad rem non applicabili, nulla videbatur subesse probabilis ratio,cui hæc prætensio inniteretur,cum illud bellum fuerit occasio concessionis indulti , atque ut nostri dicunt, magis causa fiendi quàm causa essendi. 19

Tunc autem observabam probabilem dubitandi
20 rationem cadere posse, quando Datariæ stylus esset regulariter denegandi hujusmodi Indulta pro aliis militus,adeout illa militia cū infidelibus fuisset causa specialis,ac finalis concessionis,quæ aliàs facta non esset, quod dici non poterat , dum stylus est indefinitè hujusmodi indulta concedendi;Ac etiam quia, dum hujusmodi indultum etiam pro bigamia,& sic in fortiori casu concessum est , hinc pro illo minori non fuisset denegatum , potissimè quia dictum bellum Cretes se non fuit enunciatum tanquam causa unica , sed una cum aliis meritis,ac impulsibus , ex contexto formularia in parte proæmiali hujusmodi gratiarum præmisi

solitis, unde propterea intrare dicebam vulgarem, ac receptā distinctionem de qua præsertim pluries *sub tit. de Renunciat.* & sub altero *de alienat. & contract.* inter unicitatem, vel pluralitatem causæ, ut ita distinguatur finalis ab impulsiva.

CÆSAR AUGUSTAN. PENSIONIS

Seu NOTARIATUS

Pro ANTONIO DE SEGOVIA

Cum LUDOVICO AUGUSTINO ESCULANO.

Casus decisus per Rotam pro Antonio.

An pensio amittatur seu extinguatur ob officium Notariatûs Iudicis sæcularis, vel per aliud sæculare officium.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *De amissione pensionis ob militiam.*
4 *Quid per officium Tabellionatûs.*
5 *An procedat in tabelliona criminali.*
6 *Et qui credant hoc officium licitum in clerico.*
7 *An quæsita ex Notariatu tanquam illicita cadant sub spolio.*
8 *Quod officia acquiri soleant in dominio, non autem in exercitio.*
9 *D. legibus Regnorum inhabilitantibus clericos ad officia secularia, & feuda.*
10 *An ista leges valeant.*
11 *Irregularitas non causat amissionem pensionis.*
12 *De prohibitione canonum in clericis ne suscipiant officia sæcularia, quid operetur.*
13 *Quod obtinens dispensationem fateatur impedimentum, & dispensatio non suffragatur re non integra.*
14 *Obtenta ad majorem cautelam non prajudicant.*
15 *Iuramentum ratione officii, quod præstatur per clericum laico, quid operetur.*

DISCURSUS XLVII.

1 OB officium Scribæ Tribunalis Justitiæ Aragoniæ,
assumptum per Ludovicum Augustinum habentem pensionem ducatorum 200. super fructibus Canonicatus Metropolitanæ Ecclesiæ S. Salvatoris possessi per Antonium, hic judicium super dictæ pensionis amissione instituit, obtentisque aliquibus sententiis in partibus, ac introducta per appellationē causa *in Rota coram Verospio*, ipso Antonio informante in alterius contumaciam sub die 14. *Iunij* 1660. pro extinctione
2 seu cessatione pensionis prodiit resolutio, quæ deinde
produxit etiam aliam resolutionem *in Romana pensionis 15. Iunij* 1668 *coram Albergato.*

Præcipuum dictæ resolutionis fundamentum fuit, idem assumptum, cum quo per eamdem Rotam processum fuerat *in Firmana pensionis coram Celso* inter su-
3 as *decis.* 69. & 216. super extinctione pensionis ob as-
sumptionem militiæ sæcularis, utpote incompatibilis cum clericatu, cui ita implicitè renunciatum censetur, & consequenter ut cessante clericatu, tanquam requisito substantiali sine quo pensio ecclesiastica reservata tanquam clerico obtineri vel retineri non potest, illa cesset, ex latius deductis *in Beneventana disc. praced.* procedendo cum doctrina *Innocentij in cap. sicuti ne*
4 *cleric. vel monac.* quæ licet impugnetur *per Io. Andr.*
circa tabellionatum, vel aliud officium simile in genere, attamen ab eodem recepta est, ubi agatur de tabellionatu Iudicis criminalis suscepto à Rege, vel Principe sæculari, cum id clericis prohibitum sit; Potissimè verò ob juramentum, quod Principi sæculari præstandum est; Atque cum hac distinctione inter officium sæculare merè incompatibile cum clericatu, utpote in criminalibus, & alterum quod, licet sæculare, admixtum non habet exercitium jurisdictionis criminalis; proceditur *in Pistorien. pensionis* 23. *Iunij* 1670. *coram*
Bourlemont; Et in specie officij Notariatûs, ut sit oppo- 5
situm clericatui *Zabarell. dicto cap. sicut num.* 2. cum quo alij pertranseunt in eisdem decisionibus deducti; cum aliis *per Fagnan. in eodem cap. sicut, num.* 12. *& sequen.*

Et quamvis alij sequentes opinionem *Io. Andrea* cre-
dant dictam incompatibilitatem non adesse ex dedu- 6
ctis *per Covar. prac. qq. cap.* 19. *num.* 8. *& Farinac. in fragm. verb. clericatus num.* 212. *cum seq.* Attamen id intelligendum venit de Notariatu circa acta voluntariæ jurisdictionis, in confectione scilicet instrumentorum, vel etiam circa acta jurisdictionis contentiosæ in causis civilibus, non autem in criminalibus, atque ita advertunt *Maiol. de Irregular. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 5. *Graf. de effect. cleric. effect.* 8. *num.* 11. ac habetur etiam deductum *in Tudertina de Acursis sub tit. de Testamentis* occasione examinandi quæstionem, an bona quæsita per
clericum, qui Notariatûs officium exercuit cadant 7
necne sub spolio.

Quamvis autem ego scriberem pro Antonio obtinente, (sine tamen contradictore); Attamen resolutio, reflectendo ad veritatem, non placuit, ex eo potissimum, quod ubi etiam præmissa essent admittenda; adhuc cessare videbatur applicatio ad factum, quoniam pensionarius ex titulo venditionis, vel alio, istud officium scribæ obtinuerat, potius in dominio, ac habitu pro emolumentis, aliisque præeminentiis, quàm pro actuali exercitio, quod per substitutos, vel conductores explicari solet; adeo ut hujusmodi officia emi soleant, etiam per viros Nobiles, seu aliàs ad exercitium
ineptos pro solo emolumento; aliisque juribus, ut 8
præsertim de officio civili Gubernatoris Urbis, quod inter eosdem Notarios comparativè ad illa A. C. vel Tribunalis Cameræ, inferioris ordinis censetur, possesso in dominio per viros nobiles ad solùm emolumentum, habetur *sub tit. de Regal. disc.* 21. Adinstar officiorum scriptorum litterarum Apostolicarum vel Summatorum, & Plumbatorum, aliorumque officialium Datariæ, de quibus *eodem tit. de Regal. disc.* 2. quod licet mecanicum exercitium annexum habeant, adhuc tamen acquiruntur etiam per Magnates, & Cardinales in dominio, cum exercitium explicetur per substitutos; Atque in Urbe, piissima Archiconfraternitas Charitatis possidet officium criminale Gubernatoris, quod est magis, cum in illo tractentur omnes causæ capitales, & tamen id non adversatur qualitati loci pij, & ecclesiastici, cum exercitium sit penes substitutos, vel conductores.

Aliqua probabilitas pro resolutione consistere videbatur in legibus fori illius Regni inhabilitantibus clericos, tam ad obtinenda, quam exercenda officia
sæcularia, de quibus vel similibus legibus late agit *Sa-* 9
lern. cons. 17. ubi de illis Regni Siciliæ ultra; Et de consimilibus legibus Regni Siciliæ citra seu Neapolis inhabilitantibus clericos, tam ad feuda quàm ad officia habetur pluries *sub tit. de feud.* præsertim *disc.* 16. *cum duob. seq.* Et fortius ob juramentum, quod Principi laico præstandum est.

Verùm neque id captivabat intellectum, quoniam hæc inhabilitas non provenit à Sacris Canonibus, quorum dispositio in his materiis attendenda est, sed à par-
ticularibus legibus ipsius Principis laici, nolentis ad 10
ejus feuda vel officia admittere, nisi ejus subditos, adeo ut non desint Canonistæ ac Morales credentes ut hujusmodi leges, utpotè Ecclesiasticæ libertati contrariæ, iritæ, ac invalidæ sint, ac habetur præsertim *eodem tit. de feud.*

de feud. disc. 54. atque ab ejusdem principis sæcularis gratia seu dispensatione pendet clericorum habilitatio, ut patet ex deductis in dictis, *disc.* 16. *cum duob. seq. in feud.* Atque in dicto Regno Neapolis, aliisque Regnis, & Principatibus, frequens praxis docet, quod clerici etiam in sacris, vel in ecclesiastica dignitate constituti Regia officia etiam primaria exercent; Ideoque si id ex ipsius Principis expresso indulto concedi potest, suffragari absque dubio valet etiam implicita, seu tacita habilitatio resultans à permissione seu tolerantia, quam recte ille qui officium acceperat, ac etiam exercet, credere, vel supponere potest; Et consequenter nō resultat pernecesse omnimoda incompatibilitas, ex qua oritur præsumptio dimissionis clericatus cum formali transitu ad statum sæcularem, ut est in militia, cujus prohibitio, seu incompatibilitas cum clericatu non pendet à legibus Principis laici, sed ab ipsis sacris Canonibus, atque in hoc versari videtur æquivocum, assimilando istum casum officiorum cum altero militiæ, ob dictam evidentem differentiæ rationem, ob quam mihi, quamvis ob utriusque partis amicitiam non scribenti, ab utroque tamen requisito, non placuit resolutio in dicta altera *Romana pensionis* 15. *Iunii* 1668. *coram Albergato*, dum illa officia, de quibus ibi agitur, ac etiam majora Præsidatus scilicet Provinciarum, & similia, etiam per Equites Hierosolymitanos, vel per clericos in sacris, quinimò, & in majoribus ecclesiasticis Dignitatibus constitutos ex Regia explicita, vel implicita permissione exercei videmus, ideoque non viget vera, & commoda incompatibilitas à jure canonico inducta.

Distinctio autem, an officium admixtam habeat; necne cognitionem causarum criminalium & capitalium, cum qua in eisdem decisionibus supra insinuatis proceditur, neque ad rem facere videtur, cum
11 id solùm percutiat incursum irregularitatis quæ, ut in eisdem decisionibus, ac etiam *disc. præced.* advertitur, non causat amissionem pensionis vel beneficii, dum neque homicidium voluntarium, vel aliud crimen quantumvis majoris irregularitatis inductivum, hujusmodi effectum producit, ut infra *in Perusina disc.* 49. Igitur dicta distinctio nihil ad rem, cum tota vis consistat in omnimoda incompatibilitate, ex qua resultat implicita dimissio clericatus ut supra.

Et quamvis concurreret etiam ipsorum Canonum prohibitio super sæcularium officiorum susceptione,
12 ac exercitio, ut præsertim est in isto tabellionatus judicis criminalis § *in eodem cap. sicut nè cleric. vel monac.* non exindè tamen resultat vacatio beneficij, vel amissio pensionis ipso jure, sed juxta magis communem, ac receptum ejusdem decretalis intellectum plenè reassumptum per *Fagnan. ibid.* potest ab ejus ecclesiastico superiore prohiberi, etiam sub pœna privationis beneficii, atque interim durante hoc illicito exercitio, id quod quæritur, tanquam illicitè quæsitum prætendi potest, ut cadat sub spolio juxta disputationem habitam *in dicta Tudertina de Accursiis sub tit. de Testam.* dum idem *text.* comminatur privationem post monitionem, ergo non intrat privatio ipso jure.

Aliquam difficultatem facere videbatur dispensatio, quam pensionarius ad biennium post obtentum
13 officium obtinere curavit, quasi quod ita fassus esset impedimentum ex deductis apud *Gregor. dec.* 331. unde propterea benè in decisione dicitur, quod illa tempore obtenta re non integra, & post incursam privationem non suffragetur cum esset species novæ reservationis, novique oneris, cui subjicitur Ecclesia, quæ jam suam libertatem quæsivit; Sed pariter non videbatur motivum considerabile, cum sæpius hujus-
14 modi dispensationes obtineri soleant ad potiorem cautelam, omnemque difficultatem removendam, quæ proindè non præjudicant, *Gregor. decis.* 125. *n.* 10. *cum seq. dec.* 173. *n.* 1. *& seq. par.* 7. *rec.* & frequenter cum sit propositio hodie plana, nimiumque in foro frequens.

Juramenti verò præstatio, neque obstaculum facit, quoniam illud est restrictum ad concernentia administrationem illius officii, quod à manibus laici suscipitur, adinstar illius juramenti fidelitatis, quod 15
clerici, aliique ecclesiastici præstare solent Principi laico ratione feudi, cujus ratione illi subsunt, ut pluries advertitur, *sub tit. de feud.* Atque in plerisque Tribunalibus praxis est, quod clerici suscipientes tutelam, vel aliam administrationem à judice laico, illi jurant benè, & fideliter administrare, ac rationes reddere, cum similibus; Ac posito etiam, quod id fieri non possit nec debeat, attamen id continebit actum illicitum, ob quem clericus ab ejus superiore prohiberi, ac puniri poterit, non autem, ut exindè dictus effectus resultet, ideoque placuit resolutio, *in d. Pastorien. coram Bourlemont.* ubi de susceptione officii Magistratus Civitatis, quod pensionis amissionem non causet.

MEDIOLANEN. PENSIONIS.

Pro CARDINALI SABELLO

Cum MARCHIONE VINCENTIO CAPPONIO,

Casus decisus per Rotam pro Vincentio.

An feudum obtentum à Principe laico causet effectum militiæ super privatione vel extinctione pensionis; Et quid de simplici Dignitate, seù titulo, Ducis, Marchionis, vel Comitis; Et incidenter de his titulis, eorumque introductione.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De amissione pensionis ob militiam vel officium sæculare.*
3 *Feudum est militia.*
4 *Atque militia major, ratione formalis juramenti.*
5 *Ideoque per illud cessat pensio.*
6 *De clericorum inhabilitatione obtinendi feudi.*
7 *Pensio amittitur ob non incessum in habitu.*
8 *De vario causarum eventu præter spem, vel timorem.*
9 *Resolutio causæ.*
10 *De ratione ob quam aliquando non enunciantur resolutiones causarum, de quibus tractatur.*
11 *De origine seù introductione titulorum Ducum, Marchionum, & Comitum.*
12 *De veris Ducibus, Marchionibus, & Comitibus, & de differentia etiam inter istos.*
13 *Titulati subordinati alicui Principi, sunt impropriè, ac abusivè tales.*
14 *Sicuti sunt Archidiaconum, & Archipresbyteri nostrorum temporum.*
15 *Adhuc tamen isti Titulati cum actuali feudo, & jurisdictione retinent aliquas præminentias.*
16 *Quæ tamen non competunt illis, qui habent titulum in sola nuncupatione ex privilegio.*
17 *Ad quos honorificos effectus dictæ Dignitates concedi soleant.*
18 *Quod non sit deferendum Consulentium auctoritati.*

DISCURSUS XLVIII.

Contra Vincentium Capponium ex Apostolica reservatione possidentem annuam pensionem scutorum 200. super Præpositura in commendam possessa per Cardinalem Sabellum, obtinente à M. Duce Florentiæ ejus naturali domino dignitatem, seù titulum

titulum Marchionatûs cum subsequuto usu, præten-
sionem excitarunt præfati Cardinalis ministri super
pensionis extinctione, freti pluries insinuatis decisio-
2 nibus *in Firmana pensionis coram Celso* inter suas *decis.*
69. & 216. ac alteri *in Cæsaraugustana pensionis* 14. Junii
1660. *coram Verospio* edita in casu de quo *discurs. præ-
ceden.* per quas firmatur ut pensio amittatur per mili-
tiam, vel tabellionatum, seù aliud officium sæculare,
ideoque multo magis ob hujusmodi majorem, ac
primi ordinis militiam, quæ per Barones, & Magna-
tes in quolibet Principatu constitui dicitur.

Quare desuper ex parte ejusdem Cardinalis con-
sultus; Dixi determinationem pendere à facti quali-
tate, & circumstantiis, an scilicet dictus Marchiona-
tus annexus esset feudo per ipsum à Principe laico,
suscepto, vel potius esset merè honorarius, ut in ali-
quibus Italiæ partibus in usu est, ut primo casu rectè
procedat conclusio, quoniam feudum militia est,
ideoque incompatibilitatem habet cum clericatu, *ut*
3 *in cap.* 1. §. *ex hoc illud de feud. fœmin.* & c. 1. §. *qui clericus
si de feud. fuerit controv.* cum concordan. pluries de-
ductis *sub tit. de feud.* præsertim *disc.* 54. Ac extra om-
ne dubium quando dicto juri feudali accedat Prin-
cipatus jus scriptum, vel non scriptum, quod non nisi
laicis feuda permittat.

Quinimò hæc dicitur militia major ea simplici, de
4 qua agitur *in dictis dec.* 69. & 216. *Celsi* cum aliis *in Be-
nevent. disc.* 46. Tùm quia primi ordinis; Tùm etiam
quia formale, magisque solemne præstatur Principi
laico fidelitatis, ac subjectionis juramentum, quod à
simplicibus militibus etiam de jure præstandum, re-
cessit ab aula, vel non adeo solemniter præstatur; Ideò-
que etiam ex hac militia à feodo resultante istum ef-
fectum oriri, in specie advertitur, *apud Tondut. hoc tract.
cap.* 77. *num.* 7. *cum seqq.* Atque in illis Regionibus, vel
Principatibus in quibus, ut dictum est, feuda non ob-
tinentur, nec possideotur, nisi per meros laicos, argu-
mentum à simili non videtur improbabile, quamvis
neque omninò totum ex considerationibus, de qui-
bus *disc. praceden.* quod scilicet clericorum inhabili-
6 tatio ad obtinenda, vel possidenda feuda, non provenit
à sacris Canonibus, qui potius contrarium supponere,
vel disponere videntur *in c.* 6. & 77. *de foro competent.*
adeout plures Canonistæ velint improbas esse con-
suetudines, seù leges communes feudales, aliasque le-
ges particulares inducentes hujusmodi inhabilitatio-
nem, cui ipsemet Princeps laicus dispensare potest, &
consequenter non viget illa omnimoda incompatibi-
litas, quæ per ipsos Canones inducta est inter cleri-
catum, ac militiam formalem in exercitu.

Nisi dicatur, quod ubi dictus usus viget, ut feuda
non obtineantur, nisi per laicos, altera resultet hodie
7 species privationis, vel incompatibilitatis, ob non in-
cessum in habitu, & tonsura juxta Constitutionem
Sixti V. sed quidquid sit de his; Dixi quod ista cir-
cumstantia actualis adeptionis feudi probabile dis-
putationis motivum præberet, secus autem ubi ea
cessante, ageretur de mera verbali, ac honoraria dig-
nitate, cum tunc tibi non suffragaretur dictum mo-
tivum Constitutionis *Sixti V.* nullum subesse vide-
retur probabile fundamentum, cui prætensio inniti
posset.

Adhuc tamen dicti ministri litis aleam tentare
voluerunt freti quotidianæ experientiæ ab ingenio-
8 rum varietate, ac tot scribentium diversis opinioni-
bus resultanti, quod scilicet frequenter, in illis causis
in quibus doctiores, ac provectiores Advocati pro
veritate consulti, concorditer succumbentiam ti-
ment, felicem, ac facilem victoriam reportant; Et
è converso, succumbentiam patiuntur in iis, quas
planas credunt.

Taleque fuit hujus causæ experimentum in prima
instantia, quoniam introducta causa coram A. C.
sententia prodiit Titulari favorabilis, declarans pen-
sionem extinctam quamvis de honoraria dignitate
absque feudo ageretur, contra meum votum; Verùm
introducta per appellationem causa *in Rota coram Ot-
talora*, contrarium sub die 27. *Iunii* 1666. resolutum 9
fuit, atque hæc resolutio mihi, quamvis succumbenti
probabilis visa est; undè consului Titulari, quod ac-
quiesceret, vel eo quo posset modo se concordaret,
ut sequutum credo, dum amplius de causa actum
non audivi, meaque consuetudo fuerit nullam ha-
bendi sollicitudinem de causarum progressu, & an
mutarentur defensores, id nihil curando, ideóque 10
non mirum si quandoque diversæ habentur resolu-
tiones, quarum mentio non habetur in hujusmodi
annotationibus ad privatam memoriam, ac instruc-
tionem (ut sæpius insinuatum est) principaliter
editis.

Scribens igitur more Advocati causæ inservientis
tàm in prima instantia coram A. C. quàm in altera in
Rota, ad probandum quod ipsa Marchionatûs qua-
litas statum sæcularem adinstar militiæ, vel saltem
officium sæculare præseferret, undè propterea intra-
rent dictæ jam editæ decisiones *coram Celso & Verosp.*
altius, ac in origine materiam reassumendo super hu-
jusmodi Principum, Ducum, Marchionum, & Comi-
tum titulis, ac dignitatibus in jure communi, vel in
Romana Republica ignotis, dicebam quod

Postquam ob translationem Romani Imperii sub
Constantino Magno ad Orientem, illud in his parti- 11
bus occidentalibus, præsertim in ejus capite ac Me-
tropoli Roma, tot passum est, Hunnorum, Vvanda-
lorum, & Gothorum incursiones, bis omnibus sub
Justiniano nostrarum legum compilatore, ab Italia
Belisarii, ac Narsetis celeberrimorum Imperialis exer-
citus Ducum opera expulsis, ex ejusdem Narsetis
indignatione à mulieri impudentia causata sub Jus-
tino Justiniani successore, in eamdem Italiam Lon-
gobardi introducti fuerunt, per quos, sivè ad distin-
guendum dominia, sive ad distinguendum munera
militaria, horum Ducum, ac Marchionum, & Comi-
tum titulus introductus est, ac successivè; juxta prin-
cipatuum, ac nationum diversos mores, hunc titu-
lum Marchionatus diversas habere significationes;
benè deductas per nostrum *Freccium de subfeud. lib.* 2.
cap. 5. *quis dicatur Marchio. Mastrill. de Magistr. tom.* 2.
l. 4. *c.* 6. *Laratha theatr. feud. tom.* 5. *cap.* 5. *dilucidat* 17.
apud quos concordantes.

Deindéque ad favorem Normandorum verifica-
tum fuit vulgare dicterium, quod inter duos litigan-
tes tertius gaudet, quod scilicet in bello inter dictos
Longobardos, & Græcos, ipsi Normandi, utraque na-
tione expulsa, totius ferè Italiæ dominium adepti
sunt, aliqua parte excepta Cisalpinæ Galliæ, quæ ut-
potè Longobardis remansa Lombardiæ, quod nunc
retinet vocabulum, adepta est.

Normandi abolito Regio titulo, quod Longobar-
di (Gothos imitantes) etiam adhibuerunt, atque Pro-
vincias, vel Civitates cum annexis inter se dividendo,
hujusmodi jam introductos titulos, Principum, Du-
cum, Marchionum, & Comitum magis adhibuerunt,
denotantes tamen plenum, absolutum dominium,
ac Principatum cum omnimoda independentia, ac
jure illius allodii, per quod non dicitur recognosci
nisi Deus, (cum adhuc non inolevisset usus feudo-
rum, qui moderniori tempore introductus, vel in-
stauratus fuit per Germanos occasione adventus Im-
peratoris Occidentis ad Italiam,) usque quò Ro-
gerius, juxtà unam opinionem primus, vel juxtà
alteram secundus, Calabriæ Comes, ac etiam ob Sara-
cenorum expulsionem effectus Comes Insulæ Siciliæ,
ita majori obtenta potentia, ex auctoritate Anacleti
antipapæ, vel Innocentii II. Regium titulum utrius-
que Siciliæ (sivè fuerit usurpatio, sivè legitimus ti-
tulus) adeptus est.

Hinc reliqui, qui prius absoluti Domini, & Princi-
pes

pes erant, illum in Superiorem recognoscere coacti sunt, adhuc tamen in eorum dominio, etiam cum jure Principatus, ac majoribus Regalibus continuatores, juxta illorum Ducum, Principum, Marchionum, & Comitum speciem, quos in Italia habemus atque Principes, vel Potentatus dicimus, frequentiùs verò in Germania, sub aliqua scilicet superioritate vulgò (*sovranità* nuncupata) Imperatoris, donec dicti primi Domini continuarunt: Eis autem cessatis, sub dictis Regibus divisæ utriusque Siciliæ, alijsque supremis Principibus, adinstar dictorum Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum, qui vere dignitatis feudatarii sunt, inferioris ordinis Baronibus, ac feudatarijs privilegiativè honorificentiæ causa per speciem assimilationis, ac adinstar, hujusmodi tituli concedi cæperunt, quos hodiè in tanta frequentia usque ad abusum habemus, qui tamen veram dignitatem obtinere non dicuntur, cum veri Principes, Duces, Comites, & Marchiones, in ceremoniali Romano, vel in Apostolicis, seu Imperialibus legibus, ac decretis enunciati sint solum illi feudatarii veræ dignitatis, qui feudum cum jure principatus, & cum Regalibus obtinent; quales sunt dicti imperiales feudatarii Italiæ cum pleno dominio, ac Imperio, quamvis, & inter istos superioris, ac inferioris ordinis vigeat differentia considerari solita ad intellectum Sacri Concilii Tridentini *sess. 24. de reform. c. 9.*
12 circa exceptuationem Regum vel Principum jura Regni habentium, à revocatione jurispatronatus, sivè à rigorosa forma in illius probatione in Potentibus inducta, ut advertitur in sua materia *sub tit. de Jurepatronat.* Plures etenim in Italia existunt Imperiales feudatarij qui in feudo, quamvis exiguo omnia jura Imperij etiam Regula habent juxta illam feudatariorum distinctionem, quæ habetur *sub tit. de feud. disc.* 66. & tamen dici non possunt Principes, seù Potentatus, ut alij dicuntur.

13 Præfati verò subfeudatarij, seù Barones Regi, vel alteri supremo Principi ejusque Consiliis, & Magistratibus omninò subordinatam jurisdictionem habentes, quàvis hujusmodi titulis, ac dignitatibus decorati sint attamen impropriè, ac abusivè, non autem verè dicuntur tales, ut advertit *Aponte de potest. Proreg. tit. de elect. official. §. 8. num. 19. & seqq.* & cæteri de quibus *sub tit. de feudis* pluries, præsertim *disc. 84. & in Baren. Baldachini sub tit. de praeminent. disc.* 26. ideòque moderni Principes, Duces, Marchiones, & Comites, quod in utriusque Siciliæ Regnis; ac etiam in Statu Ecclesiastico aliisque Italiæ partibus habemus, alteri Principi omninò subordinati, impropriè, ac abusivè in so-
14 la nuncupatione sunt tales, adinstar dignitatum ecclesiasticarum Archidiaconi, & Archipresbyteri, quas hodiè habemus abusivè, ac impropriè in sola nuncupatione, tanquam per imaginem antiquæ dignitatis, quæ annexam habebat nativam jurisdictionem, quod scilicèt Archidiaconos erat Episcopi Vicarius natos, ac fixus in temporalibus, Archipresbyter verò in spiritualibus, ut advertitur *sub tit. de praeminent. in Parmen. disc.* 10.

Est benè verum, quod hujusmodi licet abusivi Titulari, licet non omnibus, adhuc tamen aliquibus potiuntur præeminentiis, quæ de jure veris Ducibus, Co-
15 mitibus, vel Marchionibus competunt, sed per quandam imaginem, seù assimilationem, eodem modo, quo in dicta *Parmen. disc. 20. de praeminent.* advertitur de Archidiacono, & Archipresbytero, Et in specie Titulorum cum hac distinctione advertitur etiam in dicta *Baren. Baldachini eodem tit. de praeminent. disc.* 26.

Quia verò etiam hujusmodi impropriæ dignitatis usus, nonnisi possessoribus feudorum juxta earum in-
16 troductionem congruit, Hinc proinde ad causam scribendo more Advocati dicebam, supponendam esse feudalem, seù baronalem qualitatem extra Statum Ecclesiasticum cessante particulari consuetudine cum clericatu incompatibilem, & successive cessante clericatu cessare pensionem, quæ juxta receptam præsumptionem, ubi non constet eam reservatam esse tanquam laico, clericatum exigit, ac sine illo amittitur, ut *in praecedentibus.*

Verùm fallacia erat in applicatione, cum hujus- 17
modi dignitates, vel tituli etiam sendo, honorificentiæ causa per Principes concedi soleant ad quosdam honorificus effectus, non autem omnes illos, quos feudorum seù oppidorum, & Castrorum possessores obtinent ex deductis *per Mastrill. de magistr. lib. 4. cap.* 10. istaque honorifica nuncupatio in verbis potius, quàm in re; nullam cum clericatu incompatibilitatem habens, attentis præsertim Etruriæ, ac Lombardiæ moribus; Et consequenter nullum aderat probabile fundamentum, cui hæc prætensio innixa esset.

Hinc verò edocemur id, quod frequenter in aliis insinuatum est, quantum scilicet deferendum sit auctoritati illorum Consulentium, quos ex ipsorum consiliorum contextu patet, non decisivè, ac ad veritatem, sed conductitio more, ad pecuniam, seù causæ opportunitatem scripsisse, ingenium acuendo in deducendo motiva fallacia, & apparentia, quæ sæpius magis quàm vera recipi solent.

PERUSINA PENSIONIS

Pro ANGELO UBALDO

Cum TORQUATO CÆSAREO.

Casus decisus per Rotam prò Torquato.

An pensio amittatur propter bannum capitale ex causa homicidii cum publicatione bonorum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causa.*
3 *Per homicidium, vel aliud delictum non vacant beneficia, neque amittuntur pensiones, nisi ita cautum sit, sed potest id decerni in pœnam.*
4 *Pensione ecclesiastica in hoc regulantur jure beneficiorum.*
5 *De differentia inter pensiones, & beneficia ad hunc effectum & num.* 10.
6 *Restitutio adversus bannum reponit in statu pristino; & num. 12. & 14.*
7 *An sub confiscatione veniant pensiones, distinguitur.*
8 *Pensiò regulatur cum terminis usufructus.*
9 *Usufructus extinguitur per maximam capitis diminutionem.*
10 *De alia differentia inter beneficia & pensiones.*
11 *De purgatione contumacialis banni infra annum non ultra.*
12 *Restitutio adversus privationem non suffragatur post jus alteri quæsitum.*
13 *Declaratur decisio* Millini.
14 *Quando restitutio suffragetur in juribus tertio quæsitis remissivè.*

DISCURSUS XLIX.

TOrquato alìàs ob inquisitionem de homicidio capitaliter in contumaciam bannito cum bonorum 1
confiscatione, post restitutionem verò petente ab Angelo Canonico Cathedralis solutionem annoæ pensionis scutorum 50. super ejus Canonicatu reservatæ, istoque denegante, ac allegante pensionis extinctionem, Introducta lite coram A. C. prodiit sententia Titulari favorabilis super pensionis extinctione propter bannum; Contrarium verò in altera instantia

occasione summariissimi possessorii retinendæ per
Torquatum intentati decisum fuit per *Rotam 29. Ianuarii 1663. coram Cerro*, atque canonizante Signatura
mandatum de manutenendo cum solita clausula *sine præjudicio*, Titularis acquievit, vel se concordavit,
dum de causa amplius actum non audivi.

Ultra igitur generales quotidianas propositiones
quas in dicto possessorio habemus, quod in eo non
2 quæritur de justitia, vel injustitia, sed attenditur nudum factum possessionis rejectis exceptionibus altio-
ris indaginis ad petitorium & quæ propositiones fue-
runt causa, quod Signatura ita rescriberet; Quatenus
pertinet ad merita negotii principalis; Scribentes in
contrarium, quibus adhæsit Rota; procedebant cum
magis communi, ac recepta traditione Canonistarum,
de quibus *Rebuff. in prax. Beneficial. tit. de modo amitten.*
3 *benefic. num. 69. Gabriel. consil. 187. num. 12. lib. 2.*
Garz. par. 11. cap. 10. numer. 39. & seqq. Lotter. lib. 3.
quæst. 33. num. 48. cum aliis in causæ decisione, ut scili-
cet beneficia ecclesiastica non vacent per homicidium
aliaque crimina quamvis irregularitatis inductiva;
nisi in casibus, in quibus ita in jure statutum sit;
Benè tamen crimen esse potest justum motivum
judici ad condemnandum ad hanc pœnam priva-
tionis beneficiorum, juxta casum, de quo *in Montis Alti*
parochialis sub tit. de Benefic. disc. 73. & de quo agit
Spada cons. 70. lib. 3. Et consequenter licet pensiones
ecclesiasticæ, ubi reservatæ sunt tanquam tales pro
4 clerico, assimilentur beneficiis, eorumque jure cen-
seantur ex deductis *in pluribus proxime præcedentibus*
discursibus, occasione militiæ, vel officiorum sæcula-
rium, attamen, certum est, facilius in criminoso tolera-
bilio rē esse retentionem pensionis, quam beneficii, cū
illa, ut pluries in præcedentibus advertitur) non per-
5 cutiat substantiam beneficii, neque jus spirituale tri-
buat, sed solùm temporale super fructibus cujus laici
de jure sunt capaces, necessitas vero clericatûs, potius
resultat à stylo Curiæ. ità interpretante voluntatem
Papæ reservantis, & consequenter intrat argumentum
desumptum ex vulgari *auth. multò magis*, quod si per
homicidium, aliqua qualificata delicta non vacant be-
neficia, multò minus amittuntur pensiones.

Clarius verò ob subsequutam plenariam restitutio-
nem, per quam resultat repositio in priori statu, per-
6 indè, ac si bannum sequutum non esset; ex iis, quæ
cæteris relatis plenè firmantur *per Rotam apud Mer-*
lin. decis. 125. repet. dec. 449. par. 5. rec. & sub tit. de Regal.
disc. 160.

Quamvis autem præmissa in suis respectivè casibus
vera sint, atque à me scribente pro Titulari non im-
pugnarentur; Attamen ex defectu applicationis ad ca-
sum, magis placuit determinatio judicis primæ instan-
tiæ, potissimùm quia decisio non satisfacit iis, quæ ut
infrà deducebam, stante illa circumstantia, quod resti-
tutio per viam gratiæ post annum sequuta esset.

Disputat enim in specie casum *Gambarus de author.*
legat. lib. 6. num. 723. cum seqq. & 741. juxta impressio-
nem inter tractat. magnos modernos tom. 13. par. 2. an
sententia banni capitalis continens quoque publica-
tionem bonorum comprehendat pensiones, atque benè
distingoit, quod; Aut agitur de pensione merè tem-
porali, & rectè venit sub bonorum, ac jurium confis-
catione ad commodum fisci; Aut verò de pensione ec-
clesiastica, & secus, sed tanquam per mortem civilem,
naturali assimilatam, extinguitur, atque Ecclesia liber-
tatem acquirit, eo modo quo de jurepatronatus non
transeunte in fiscum pœnalem cum publicatione bo-
norum ex delicto habetur *in Lunen. Sarzanen. sub tit.*
de jurepatronat. disc. 38.

Ista doctrina mihi videbatur benè fundata, & ra-
tionabilis, (ut etiam judici primæ instantiæ visa est)
quoniam si possidens pensionem per bannum capitale
7 effici dicitur servus pœnæ, ac incapax possidendi bo-
na, & jura; Hinc proindè transire non possunt in fis-
cum ita gerentem personam hæredis anomali delin-
quentis, eaque stare non possunt in aëre, ac sine pos- 8
sessore, & Domino.

Ad quod probandum ponderabam satis proximos 9
terminos usûs fructus, cum quibus Beneficialistæ istam
pensionum materiam regulare solent, ex iis quæ ha-
bentur infra *in Albanen. pensionis discurs. 68.* quoniam
per capitis maximam diminutionem ex banno capi-
tali resultantem, per quam bannitus servus pœnæ effi-
citur extinguitur ususfructus ad text. *in l. corruptionem,*
C. de usufruct. §. finitur Institut. eodem, & communiter
scribentes; de quibus *Castill. de usufructu cap. 66. n. 20.* 10
In beneficiis etenim verificabilis est vacatio, cum non
implicet per aliquod tempus Ecclesiam, vel capellam
remanere viduatam, seù stare sub incerto, an duret,
necnè jus Rectoris; Secus autem in pensionibus
in quibus utpote juribus vitalitiis non datur formalis
translatio de uno in alium, neque vacatio, sed resultat
extinctio ipso jure per Ecclesiæ restitutionem pristinæ
libertatis.

Et quamvis ubi agitur de sententia contumaciali;
adhuc duret spes, vel potentia ejus resolutionis,
quæ resultat à purgatione per comparitionem infrà
annum, quo elapso irretractabiliter resultat vacatio
beneficiorum, quibus in proposito pensiones quo-
que ut supra assimilantur, juxtà distinctionem, de qua
in Ferrarien. Vallium post cons. 239. Spada lib. 1. in Me- 11
liten parochialis 31. Ianuarii 1650. Bichio, & in aliis
cum declarationibus, de quibus *sub tit. de benefic.*
dicto discurs. 73. Nihilominus id præmissis non ad-
versatur, quoties dicta purgatio sequatur, cum ex
solo banno contumaciali resultare non dicatur
vera mors civilis, vel inductio maximæ servitutis
pœnæ, sed solùm induci videtur quædam suspensio,
seù amissio conditionalis, ac revocabilis; quatenus
scilicet contumacia non purgetur, unde sequuta pur-
gatione fit retrotracto ad suum initium quodam jure
postliminii, & per excitationem potius à somno, quàm
à morte, seù per remotionem obstaculi; Secus autem
post elapsum annum, cum tunc irretractabiliter vaca-
tio resultet ex proximè allegatis, ideoque cum in hac
specie elapsus esset annus, dicta purgatio non intra-
bat.

Atque hinc resultare dicebam non suffragari resti-
tutionem adversus bannum obtentam, quoniam cum 12
non esset per viam justitiæ declarando innocentiam,
sed per viam gratiæ, postquam Ecclesia jam perfectè
libertatē acquisierat, hinc dicta restitutio non operatur
ut in specialibus terminis beneficialibus *Lotter. lib. 3.*
quæst. 18. n. 164. & 166. Rota in dicta Meliten. parochialis
31. Ianuarii 1650. Bichio; Et conferunt quæ in proxi-
mè præcedentibus pluries habentur de indulto reti-
nendi pensiones non obstante militia, vel alio statu in-
compatibili, quoniam non suffragatur ad pensionem
jam extinctā, nisi facta speciali mentione constet quod
Papa explicitè, vel implicitè reintegrationem concede-
re voluerit, tanquam per speciem novæ reservationis.

Magnum fundamentum constituebatur ex parte
pensionarij, ac etiam constituitur in decisione causæ 13
in decis. 227. Mellini, de qua *Adden. ad dec. 1. n. 9 & seqq.*
p. 9. rec. stante currenti abusu deferendi cæca fide auc-
toritatibus specialibus; Mihi autem videbatur debile
fundamentum, dum dicta decisio non agit de banno
capitali cum publicatione bonorum, sed de quadam
impropria, ac potius media, quàm maxima capitis di-
minutione resultante à condemnatione ad carceres,
vel triremes, ideoque non videbatur facere ad casum.

Et de simplici restitutione adversus bannum, & con-
fiscationem non suffragante contra tertium habetur
formiter actum *sub tit. de Regalibus ad materiam fisci* 14
d. disc. 160. ubi plures casus distinguuntur; Ac prop-
terea punctus non erat in homicidio vel alio delicto
pro quo sententia prodierat, sed in ipso banno per an-
nalem contumaciam confirmato dictum irretractabi-
lem

lem effectum producente, atque in his decisio non satisfacit.

ROMANA PENSIONIS

SUPER CANONICATU IN TRANSTIBERIM

Pro ANGELO CIAIA

Cum GUIDONE MUCCIOLO.

Casus disputatus in Rota, & resolutus pro Angelo ut infra.

An reservatio novæ pensionis in locum antiquæ de consensu possessoris cassatæ, importet novam pensionem ex integro, vel potius antiquæ translationem, ad effectum inspiciendi, An antiqua sit justificanda necnè; E incidenter aliqua de clausulis præjudicialibus impedientibus judicium super impugnatione.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causa.*
3 *Quod etiam in disputationibus in respicientibus ordinem agi soleat de meritis.*
4 *De aperatione oris, quando concedatur.*
5 *Facilius hac datur, quam reductio gratia.*
6 *Denegatur non docto de justitia petentis.*
7 *De clausulis claudentibus, ac tollentibus jurisdictionem.*
8 *Dicta clausula non impediunt dari de non comprehensione, vel defectu intentionis.*
9 *Declaratur, quando neque de his dari possit.*
10 *De stylo abstinendi, ac remittendi partes ad Signaturam gratia.*
11 *Vitium prima pensionis influit in secundam, sic hac est per viam translationis.*
12 *Quomodo constet non esse per viam translationis, sed nova reservationis.*
13 *De eodem.*
14 *Ponderatur diversus modus reservationis.*
15 *De clausula* etiamsi aliæ.
16 *De aliis circumstantiis denotantibus diversitatem.*
17 *De punctuali doctrina probante, quod sit nova reservatio.*
18 *Quando habenda sit pro translatione seu prorogatione antiqua.*
† 19 *De aperitione oris.*

DISCURSUS L.

1 PRævia cassatione antiquæ pensionis scutorum 90. aliàs ad favorem Jo. Baptistæ Peruzzij, super Canonicatu S. Mariæ in Transtiberim reservatæ, atque de ejusdem Jo. Baptistæ consensu cassatæ, Alexander VII. aliam consimilem super eodem Canonicatu motu proprio reservavit ad favorem Prioris Angeli Ciajæ ejus intimi familiaris; & cubiculi præfecti; Cumque Guido Canonicatus possessor dictam pensionem impugnare prætenderet; Postquam in processu exequutivo coram A. C. contra eum relaxatum fuit mandatum canonizatum à Signatura Justitiæ cum consueta clausula *non retardata solutione pensionis,* obtinuit committi causam *in Rota coram V. Comite*, atque subscribi dubium, *an pensio substineatur.*

Verum opponente pensionario de clausulis præjudicialibus claudentibus os judici & parti, & nè de invaliditate gratiæ cognosci posset, hinc dicto dubio ad-
2 dita fuit, altera pars, an scilicet potius obstent præjudicialia, illudque sub die 8, *Februarii* 1666. resolutum in hac secunda parte tantùm ad favorem pensionarij super dicta obstantia, unde propterea Titularis recursum habuit ad Signaturam gratiæ pro obtinenda aperitione oris; & hoc pendet.

In disputatione igitur habita in Rota, & in præparatione alterius habendæ in Signatura Gratiæ, tres erant puncti; Primò super obstantia clausularum; Secundò super concedenda vel deneganda aperitione oris. Et tertiò in meritis negotij principalis, de quo etiam actum fuit; Quamvis enim principalis quæstio esset ordinis super obstantia clausularum, attamen actum
fuit quoque de meritis, Tùm ex utriusque Signaturæ 3
stylo de illis gustandis, ad effectum bene regulandi arbitrium, etiam super hujusmodi incidentibus, quæ ordinem respiciunt; Tùm fortiùs, quoniam in hac materia aperitionis oris (utpotè arbitraria) certa & determinata regula generalis non datur, sed decisio pendet ex singulorum casuum qualitate, & circum-
stantiis, potissimùm verò ex justitiæ, vel injustitiæ fumo; 4
Ubi enim constat, gratiam, vel aliam provisionem munitam clausula *sublata, & decreto irritanti*; aliisque clausulis impedientibus dari de surreptione, & obreptione, ac defectu intentionis, seù alias impugnari, contineat exorbitantiam, ac præjudicium tertij super jure sibi alias legitimè cōpetente, & tunc de facili oris aperitio concedi solet, cum hæc non tollat vim gratiæ, neque illius substantiam percutiat, sed solum removendo obstaculum, quod ex clausulis resultat; habilitet judicem, ac partem, ad faciendum id quod est de jure.

Secus autem ubi petatur revocatio ipsius gratiæ
seù dispositionis mediante reductione ad viam juris, 5
ac si non emanasset, cum tunc magis strictè, ac circumspectè procedatur.

Si verò injustitiæ fumus ex parte petentis non detur, fortius autem si per alteram partem detur fumus
justitiæ, cui in dubio assistit juris præsumptio, & tunc 6
etiam dicta simplex habilitativa oris aperitio denegatur; ex ea nimium probabili ratione, quod Principis partes sunt extinguendi, ac supprimendi, non autem suscitandi injustas, & calumniosas lites, ut per *Gratian. discept. 959. num. 1. & 2. decis. 461. num. 5. & seqq. par. 1. rec. dec. 297. num. 3. & 4. & decis. 485. n. 2. par. 4. rec. tom. 2. decis. 358. nu. 4. & per. tot par. 11.* quæ reputatur in materia magistralis, & in aliis.

Quo verò ad primum punctum disputatum in Rota super dictarum clausularum obstantia non negabant scribentes pro titulari virtutem, ac operationem dic-
tarum clausularum adimentium jurisdictionem, atque 7
ut vulgò dicitur, claudentium os, & ligantium manus judicis, & partis, ex copiosè cumulatis per *Barbos. claus. 575. num. 1. & seqq. Marta de clausul. par. 1. claus. 176. Merlin dec. 297.* aliàs *dec. 77. num. 9. par. 5. rec. & decis. 247. num. 2. & 3. par. 11.*

Dupliciter tamen respondebant; Primò scilicet,
quod dictæ clausulæ non impediunt dari de defectu 8
intentionis, sed alias exceptiones percutiunt *juxta dec. 398. Seraphini cum aliis in dicta decisione 247. num. 8. cum seqq. par. 11. num. 7.* Ubi etiam habetur quod non impediunt posse cognosci de non comprehensione; Et secundò quod ipsi non impugnabant secundas litteras Alexandri ad favorem Angeli, quæ hujusmodi clausulis munitæ erant, sed impugnabant primam reservationem ad favorem Joannis Baptistæ transferentis, quæ eis destituta erat.

Utraque tamen responsione rejecta dicebam, atque Rota amplexa est, pro clausularum obstantia respondendum esse; Quatenus enim ad primam responsio-
nem pertinet, advertebam illam procedere, quando 9
agatur de sola clausula *sublata*, & decreto irritanti, cum tunc non impediatur cognosci de non comprehensione, vel defectu intentionis, quia non est impugnare de directo gratiam, ac voluntatem Papæ, sed dicere, quod voluntas non adest; Secus autem ubi cumulativè

cumulativè quinque concurrunt, ut in præsenti, Primò scilicet clausula *sublata*; Secundo decretum irritans; Tertiò prohibitio generalis impugnandi, vel dandi de nullitate, Quartò prohibitio magis specialis dandi de surreptione & obreptione; Et quintò prohibitio specialissima dandi de defectu intentionis, ac de non comprehensione, ut ita distinguendo, atque contraria conciliando cæteris relatis benè firmatur *in dicta dec. 247. par. 11. rec.* & in hujus causæ decisione; In qua ea traditione *Gonzales ad regulam* 8. *gloss.* 66. *num.* 53. *& Marchesan. de commission. aperit. oris*
10 *par. 2. fol. 416. num. 55.* advertitur etiam ad Curiæ stylum, non de facili adversus hujusmodi clausulas disputationem assumendi, dum Papa est præsens, ac de facili adiri potest pro remotione obstaculi, seù declaratione ejus intentionis.

Et quò ad alteram responsionem, dicebam quod erat supponere pro conclusione id, quod in meritis erat principaliter in quæstione, an scilicet posterior reservatio ad favorem Angeli dictis clausulis munita, dependentiam omninodam haberet à prima tanquam per speciem translationis, vel potius esset omninò nova, & independens, ideoque adducebam dilemna benè etiam deductum in causæ decisione, quod scilicet, Aut dicendum est ut secunda gratia sit omninò nova, ac independens à priori, & nil referebat de primæ viribus agere, quoniam sive valida, sive invalida nihil ad nos; Aut vero erat eadem, & tunc habebamus expressam dispositionem Papæ prohibentis impugnari.

Quoverò ad punctum meritorum, ille consistebat in jam insinuata circumstantia, an scilicet reservatio ad favorem Angeli esset nova ex integro, vel potius esset eadem cum prima, itaùt ageretur de pensione translata; Isto enim secundo casu ego admittebam conclusionem, de qua *duobus discurs. proximè sequentibus*,
11 ut vitiú primæ influat in secundam, cum pensio translata, quoad ipsam Ecclesiam gravatam, sit una, & eadem, licet diversa quoad personas, quarum transmutatio facta est, Secus autem ubi est nova directa reservatio ex integro, ut ita distinguendo habetur *Asteno pensionis coram Coccino dec. 615. par. 1. & 256. p. 2. rec.* & reassumit *Loter. lib. 1. quæst. 40. n. 5. & seqq.*

Omninò autem verius videbatur, quod non ageretur de translatione antiquæ pensionis de uno in alterum cum sola mutatione personarum, ipsius pensionis natura, vel substantia non immutata, sed potius ageretur de reservatione omninò nova, & independenti, considerando solùm antiquam enunciatam, tanquam
12 extinctam de consensu possessoris, ut ità Papa sciret beneficium effectum esse liberum; & capax novi oneris adinstar impositionis novi census, quæ fieret super fundo alio censu gravato, quo vigente esset incapax, sed fieret capax per consensum, quem primus creditor censuarius præstet extinctioni primi census, ac liberationi fundi, quoniam ita est removere obstaculum incapacitatis, non autem quod secundus census sit idem cum primo juxta terminos generales *textus in l. fin. Cod de remission. pignor. cum similibus.*

Idque ad evidentiam, ac litteraliter probari dicebam ex ipsis secundis litteris, adeout rectè intraret
13 vulgaris regula textus *in l. ille aut ille ff. de legat.* 3. ut in claris & expressis non intrent præsumptiones, & argumenta; In verbis enim per quinque vices Papa profitetur novam pensionem reservare, nullo unquam adjecto verbo denotante translationem antiquæ, ibi *Tibi pensionem annuam vigore tamen præsentium persolvendam reservamus.* Et ibi, *Teque in quasi possessione dictam pensionem per præsentes reservatam exigendi*; Et ibi, *perindè ac si pensio per præsentes reservata de expresso dicti Guidi consensu reservata fuisset*; Et ibi, *Ac Guidum, & successores ad integram solutionem pensionis per præsentes reservata hujusmodi juxta reservationis, Constitutionis, & assignationis prædictarum tenorem*; Et ibi, *mandamus quatenus faciant auctoritate nostra pensionem per præsentes reservatam tibi persolvi.*

Et ultrà verba prædicta, magis ponderabam modum diversum denotantem substantiam voluntatis quæ perpetuò, ac in meo sensu principaliter attendi debet, quàm verborum formalitas; Siquidem prima pensio tanquam species voluntariæ, ac beneficio pleno de consensu possessoris erat ad supplicationem, 1
cum narrativa certi valoris, & sub conditione de jure subintellecta, quod beneficium gravatum non esset alia pensione, cujus omissa mentio induxit reservationis nullitatem, ut pluries in præcedentibus; Ista verò reservatio facta fuit motu proprio, & quod magis sub omninò diversa forma, tàm circa omissam mentionem valoris, quàm fortius in ea forma magis favorabili, ac privilegiata, cum qua ad favorem conjunctorum, vel familiarium reservari solent pensiones, quæ ita vulgò *Palatinæ* dicuntur, cum clausula scilicet, *etiamsi alia, &c.* ob quam, ubi etiam beneficium, aliis pēsionibus gravatum esset nil refert, quod earum mentio facta non sit, *Mantic. decis. 93. num. 2. Millin. decis.* 15
279. num. 8. Lot. lib. 1. quæst. 38. num. 68. cum seqq. & pluries in præcedentibus.

Et quidem esset dare in Papa, & Datariæ officialibus fatuitatem manifestam, si ad favorem adeò intimi familiaris facta esset reservatio cum expressione, quod 16
fieret motu proprio, & cum tot prohibitionibus, & clausulis, præsertim cum dicta, *etiam si alia*, absque aliqua valoris expressione, † si dependentiam haberet à priori pensione reservata sub expressione certi valoris præcisè à pensionario justificandi in totum, adeoùt defectus in obolo totum vitiaret, juxta ea, quæ pluries in præcedentibus habentur agendo de hujusmodi pensionibus voluntariis beneficio pleno, ideoquè ista omnimoda inverisimilitudo pro meo judicio omnem penitus difficultatem removere videbatur

Adducebam etiam pragmatico more, (ut currenti insipido usui satisfacerem) tanquam individualem decisionem 638. *Buratt. numer.* 2. ubi punctualiter firmatur consimilem reservationem, directè ac 17
immediatè factam per Papam prævio consensu antiqui pensionarij super cassatione alterius consimilis pensionis, importare novam reservationem; non autem translationem; Et fortè apud aliquos majorem impressionem faciebat hæc auctoritas, quàm facerent reliqua omnia, de quibus supra; Et tamen id apud me, nullius, vel modici momenti reputabatur, cum incidenter non examinato articulo potiùs ex mente alicujus id enunciaretur, ut advertitur *disc. seqq.* ubi de dicta decisione.

Potissimè quia inter antiquum, ac novum pensionarium nulla concurrebat coniunctio sanguinis, ne- 18
que id sequutum erat ad ejusdem antiqui pensionarii supplicationem, ut ita ille successorem in pensione sibi faceret juxta casum, de quo *disc. seq.* sed solum antiquus pensionarius se habuerat merè negativè tollendo se de medio, ac liberando beneficium, ut ita illud remaneret capax alterius pensionis, cujus aliàs incapax fuisset juxta illam speciem extinctionis ad hunc effectum novæ sub diversa tamen forma, quæ enunciata habetur supra *in Nucerina disc.* 10.

† De materia aperitionis oris contenta videri poterunt deducta *sub. tit. de Iudic. disc.* 20. *& disc.* 30. *in Rel. Cur.*

Cætera autem quæ concernunt articulum, an importet translationem, vel novam reservationem, nullibi habentur peracta.

FERRARIEN. PENSIONIS

Pro ANDREA BERTONO ARCHIPRESBYTERO TRECENTÆ.

Cum CURTIO COLORETO.

Casus decisus per Rotam pro Andrea; postea concordatus.

De eadem materia, An secunda pensio reservata per Papam ad favorem unius prævia cassatione cõsimilis antiquæ pensionis ad favorem alterius importet translationem, vel potius novam reservationem ad effectum Constitutionis 144. *Urbani VIII.* impedientis translationem pensionis aliàs translatæ sine consensu titularis, & de materia istius consensus quando & quomodo intervenire debeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *De Constitutione* 144. Urb. VIII.
4 De decisione 638. Buratti, *ut sit nova reservatio.*
5 *Contrarium quod sit translatio.*
6 *Quod dicta constitutio loquatur etiam de reservatione.*
7 *De ratione dictæ Constitutionis.*
8 *Quod attendi debeat ratio, vel substantia voluntatis, non formula verborum.*
9 *Nova reservatio dicitur illa, quæ fit super Ecclesia libera.*
10 *Motivata ex sensu alicujus non important decisionem*
11 *An translatio sit odiosa, & præjudicialis.*
12 *Distinguuntur species auctoritatis Papæ, quæ in hac materia adhibetur.*
13 *Distinguuntur etiam species translationum.*
14 *In Papa non datur ignorantia iuris.*
15 *Quod consensus Titularis possit præcedere, & sequi.*
16 *Declaratur dummodo re integra*
17 *Libertas sequi dicitur ipso jure absque hominis ministerio.*
18 *An possit quis approbare quod semel reprobavit.*
19 *Prælatus præjudicat in quærendis, non autem in quæsitis.*
20 *Resignatio ad favorem non abdicat jus à resignante nisi effectuetur.*
21 *Declaratur ut secus sit si non effectuatio sit culposa.*
22 *Quando dicatur esse culposa, & quando non.*
23 *Translatio quando officiat successorem venientem ex persona propria,*

DISCURSUS LI.

1 PEnsio scutorum 300. auri per Gregor. XIII. super
Ecclesia parochiali Trecentæ reservata ad favorẽ
Camilli, de istius consensu, ac etiam de illo Titolaris
per Clementem VIII. extincta fuit, & contemporaneè
nova scutorum 250. similium auri reservata ad favorem Horatii dicti Camilli nepotis, qui tractu temporis
in vim indulti, eam transtulit in Curtium, atque prævia impugnatione cum lite plurium annorum, Titularis tunc temporis, ob remissionem maioris partis terminorum decursorum, consensum dictæ translationi
præstitit, ac pensionem, donec vixit solvit; Andreas
verò noviter de Ecclesia provisus dictam translationem impugnando, litem instituit coram Ordinario, à
2 cujus sententia ad favorem pensionarij emanata, per
appellationem introducta causa *in Rota coram Bevilaqua*, datoque dubio, an pensio substineatur sub diebus
15. *Decembris* 1659. & 17. *Iunii* 1660. negativè ad Titularis favorem responsum fuit, atque expedita sententia, ea confirmata fuit in altera instantia *coram Taia*
prævia decisione 18. *Martij* 1661. & commissa causa
in tertia instantia *coram Albergato*, honesta concordia
controversiæ finem dedit.

In his autem disputationibus, duo erant puncti,
Primò scilicet, an versaremur in terminis translationis
pensionis aliàs translatæ, unde propterea intraret Con- 3
stitutio 144. *Urbani VIII.* disponens indultum transferendi non suffragari pro pensionibus aliàs translatis,
nisi accedat consensus Titularis, quod pendebat ab
eo, an pensio, quam transferens possidebat ex reservatione facta in vim cassationis alterius antiquæ, dicenda
esset nova, vel potius translata; Et secundò quatenus
dicenda esset translata, adeoque præfata Constitutio *Urbani* intraret, An consensus post acceptatam nullitatem, ac litem habitam, ut supra præstitus suffragaretur.

Quoad primum; Scribentes pro pensionario præcipuum fundamentum constituebant in punctuali
decis. 638. *Buratt. num.* 2. ubi in specie firmatur, ut sit 4
nova reservatio, utpote directè, ac immediatè facta
per Papam, non autem per delegatum in vim indulti
de transferendo, ideoque dicebant ut dicta Constitutio utpote restrictiva, in casu præciso translationis intelligi deberet.

Quamvis autem de tempore istarum disputationum, adhuc actum non esset, de casu, de quo *disc. præceden*, ubi in proximis terminis firmatur eam esse novam reservationem, non autem translationem, Adhuc 5
tamen, nedum tempore, quo in ista causa scribebam
pro Titulari, sed etiam post dictam aliam disputationem habitam, reflectendo ad solam veritatem, probabiles censui dictas resolutiones, ut ad effectum istius
controversiæ, translationis potiùs speciem actus haberet quàm novæ reservationis, ex pluribus fundamentis
Primò scilicet quia in decisionibus *in Asten. coram
Coccino dec.* 645. *par.* 1. & 656. *par.* 1. *rec.* id supponitur ac sentit etiam *Lotter. lib.* 1. *quæst.* 40. *num.* 5. & 6.
ubi quod indefinitè dicitur pensio translata, sive fiat
immediatè coram Papa, sive immediatè ex ejus delegatione, coram persona in Ecclesiastica dignitate constituta.

Secundò ob amplitudinem verborum dictæ Constitutionis 144. *Urbani*, ubi alternativè de translatione, ac de nova reservatione loquitur ibi, *Aut mediante* 6
*earundem pensionum antiquarum cassatione de novo illas
reservandi &c.* Et ulterius in eodem §. ibi. *Aut quod
alias pensiones hujusmodi translatæ seu de novo reservatæ
fuerint expressum sit.* Et ibi, *vel clausula etiamsi pensiones forsan alias translatæ, vel de novo reservatæ fuerint,
apposita sit*, atque in hoc fundamento potissimè insistit
Rota in decisione edita in secunda instantia *coram Taia*, in qua, non autem in primis *coram Bevilaqua*, de hoc
puncto actum fuit.

Tertiò pro meo sensu magis stringenter, attenta
ratione, seu substantia voluntatis Pontificis dictam
Cõstitutionem edentis, ne scilicet in pensionibus detur species successionis, atque nedum unus, sed succes- 7
sivos transitus de una persona ad alteram detur, ideoque juxta propositionem pluries insinuatam *sub tit. de
fideicom.* & in aliis *de contract.* & *de credito*, & *sub tit.
de Benefic. discurs.* ac alibi, punctus non est in formulis, vel figura verborum, sed in substantia voluntatis,
attento principaliter fine, seu effectu per disponentem
desiderato, Ut etiam in specialibus terminis translatio- 8
nis pensionis pro interpretatione Constitutionis 69.
ejusdem *Urbani VIII.* habetur *apud Roias decis.* 318. *n.* 5.
Ideoque nihil refert, an prorogatio oneris, quæ speciem successionis habet, concipiatur per verba denotantia translationem, vel reservationem, cum nova re- 9
servatio, verè, ac propriè fieri dicatur, quando Ecclesia
libera

cumulativè quinque concurrunt, ut in præsenti, Primò scilicet clausula *sublata*; Secundo decretum irritans; Tertiò prohibitio generalis impugnandi, vel dandi de nullitate, Quartò prohibitio magis specialis dandi de surreptione & obreptione; Et quintò prohibitio specialissima dandi de defectu intentionis, ac de non comprehensione, ut ita distinguendo, atque contraria conciliando cæteris relatis benè firmatur *in dicta dec. 547. par. 11. rec.* & in hujus causæ decisione; In qua ea traditione *Gonzales ad regulam 8. gloss.* *66. num. 53. & Marchesan. de commission. aperit. oris*
10 *par. 2. fol. 416. num. 55.* advertitur etiam ad Curiæ stylum, non de facili adversus hujusmodi clausulas disputationem assumendi, dum Papa est præsens, ac de facili adiri potest pro remotione obstaculi, seù declaratione ejus intentionis.

Et quò ad alteram responsionem, dicebam quod erat supponere pro conclusione id, quod in meritis erat principaliter in quæstione, an scilicet posterior reservatio ad favorem Angeli dictis clausulis munita, dependentiam omnimodam haberet à prima tanquam per speciem translationis, vel potius esset omninò nova, & independens, ideoque adducebam dilemma benè etiam deductum in causæ decisione, quod scilicet, Aut dicendum est ut secunda gratia sit omninò nova, ac independens à prima, & nil referebat de primæ viribus agere, quoniam sive valida, sive invalida nihil ad nos; Aut vero erat eadem, & tunc habebamus expressam dispositionem Papæ prohibentis impugnari.

Quo verò ad punctum meritorum, ille consistebat in jam insinuata circumstantia, an scilicet reservatio ad favorem Angeli esset nova ex integro, vel potius esset eadem cum prima, itaut ageretur de pensione translata; Isto enim secundo casu ego admittebam conclusionem, de qua *duobus discurs. proximè sequentibus*,
11 ut vitiū primæ influat in secundam, cum pensio translata, quoad ipsam Ecclesiam gravatam, sit una, & eadem, licet diversa quoad personas, quarum transmutatio facta est. Secus autem ubi est nova directa reservatio ex integro, ut ita distinguendo habetur *Asteno pensionis coram Coccino dec. 615. par. 1. & 556. p. 2. rec.* & reassumit *Lotter. lib. 1. quæst. 40. n. 5. & seqq.*

Omninò autem verius videbatur, quod non ageretur de translatione antiquæ pensionis de uno in alterum cum sola mutatione personarum, ipsius pensionis natura, vel substantia non immutata, sed potius ageretur de reservatione omninò nova, & independenti, considerando solùm antiquam enunciatam, tanquam
12 extinctam de consensu possessoris, ut ità Papa sciret beneficium effectum esse liberum; & capax novi oneris adinstar impositionis novi census, quæ fieret super fundo alio censu gravato, quo vigente esset incapax, sed fieret capax per consensum, quem primus creditor censuarius præstet extinctioni primi census, ac liberationi fundi, quoniam ita est removere obstaculum incapacitatis, non autem quod secundus census sit idem cum primo juxta terminos generales *textus in l. fin. Cod de remission. pignor. cum similibus.*

Idque ad evidentiam, ac litteraliter probari dicabam ex ipsis secundis litteris, adeout rectè intraret
13 vulgaris regula textus *in l. ille aut ille ff. de legat. 3.* ut in claris & expressis non intrent præsumptiones, & argumenta; In verbis enim per quinque vices Papa profitetur novam pensionem reservare, nullo unquam adjecto verbo denotante translationem antiquæ, ibi *Tibi pensionem annuam vigore tamen præsentium persolvendam reservamus.* Et ibi, *Teque in quasi possessione dictam pensionem per præsentes reservatam exigendi*; Et ibi, *perinde ac si pensio per præsentes reservata ac expresso dicti Guidi consensu reservata fuisset*; Et ibi, *Ac Guidum, & successores ad integram solutionem pensionis per præsentes reservatæ hujusmodi juxta reservationis, Constitutionis, & assignationis prædictarum tenorem*; Et ibi, *mandamus quatenus faciant auctoritate nostra pensionem per præsentes reservatam tibi persolvi.*

Et ultrà verba prædicta, magis ponderabam modum diversum denotantem substantiam voluntatis quæ perpetuò, ac in meo sensu principaliter attendi debet, quàm verborum formalitas; Siquidem prima pensio tanquam species voluntariæ, ac beneficio pleno de consensu possessoris erat ad supplicationem, cum narrativa certi valoris, & sub conditione de jure subintellecta, quod beneficium gravatum non esset alia pensione, cujus omissa mentio inducit reservationis nullitatem, ut pluries in præcedentibus; Illa verò reservatio facta fuit motu proprio, & quod magis sub omninò diversa forma, tàm circa omissam mentionem valoris, quàm fortius in ea forma magis favorabili, ac privilegiata, cum qua ad favorem conjunctorum, vel familiarium reservari solent pensiones, quæ ita vulgò *Palatinæ* dicuntur, cum clausula scilicèt, *etiamsi alia, &c.* ob quam, ubi etiam beneficium, aliis pensionibus gravatum esset nil referri, quod earum mentio facta non sit, *Mantic. decis. 93. num. 5. Millin. decis.* 15
279. num. 8. Lot. lib. 1. quæst. 38. num. 68. cum seqq. & pluries in præcedentibus.

Et quidem esset dare in Papa, & Datariæ officialibus fatuitatem manifestam, si ad favorem adeò intimi familiaris facta esset reservatio cum expressione, quod 16
fieret motu proprio, & cum tot prohibitionibus, & clausulis, præsertim cum dicta, *etiamsi alia*, absque aliqua valoris expressione, si dependentiam haberet à priori pensione reservata sub expressione certi valoris præcise à pensionario justificandi in totum, adeout defectus in obolo totum vitiaret, juxta ea, quæ pluries in præcedentibus habentur agendo de hujusmodi pensionibus voluntariis beneficio pleno, ideoquè ista omnimoda inverisimilitudo pro meo judicio omnem penitus difficultatem removere videbatur

Adducebam etiam pragmatico more, (ut currenti insipido usui satisfacerem) tanquam individualem decisionem 638. *Buratt. numer. 2.* ubi punctualiter firmatur consimilem reservationem, directè ac 17
immediatè factam per Papam prævio consensu antiqui pensionarij super cassatione alterius consimilis pensionis, importare novam reservationem, non autem translationem; Et fortè apud aliquos majorem impressionem faciebat hæc auctoritas, quàm facerent reliqua omnia, de quibus supra; Et tamen id apud me, nullius, vel modici momenti reputabatur, cum incidenter non examinatu articulo potiùs ex mente alicujus id enunciaretur, ut advertitur *disc. seqq.* ubi de dicta decisione.

Potissimè quia inter antiquum, ac novum pensionarium nulla concurrebat coniunctio sanguinis, ne- 18
que id sequutum erat ad ejusdem antiqui pensionarii suplicationem, ut ita ille successorem in pensione sibi faceret juxta casum, de quo *disc. seq.* sed solum antiquus pensionarius se habuerat merè negativè tollendo se de medio, ac liberando beneficium, ut ita illud remaneret capax alterius pensionis, cujus aliàs incapax fuisset juxta illam speciem extinctionis ad hunc effectum novæ sub diversa tamen forma, quæ enunciata habetur supra *in Nucerina disc. 16.*

† DE materia aperitionis oris contenta videri poterunt deducta *sub. tit. de Indic. disc. 20. & disc. 30. in Rel. Cur.*

Cætera autem quæ concernunt articulum, an importet translationem, vel novam reservationem, nullibi habentur peracta.

FERRARIEN.

FERRARIEN. PENSIONIS

Pro ANDREA BERTONO ARCHIPRESBYTERO TRECENTÆ.

Cum CURTIO COLORETO.

Casus decisus per Rotam pro Andrea, postea concordatus.

De eadem materia, An secunda pensio reservata per Papam ad favorem unius prævia cassatione cōsimilis antiquæ pensionis ad favorem alterius importet translationem, vel potius novam reservationem ad effectum Constitutionis 144. *Vrbani VIII.* impedientis translationem pensionis aliàs translatæ sine consensu titularis, & de materia istius consensus quando & quomodo intervenire debeat.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *De Constitutione* 144. Urb. VIII.
4 De decisione 638. Buratti, *ut sit nova reservatio.*
5 *Contrarium quod sit translatio.*
6 *Quod dicta constitutio loquatur etiam de reservatione.*
7 *De ratione dictæ Constitutionis.*
8 *Quod attendi debeat ratio, vel substantia voluntatis non formula verborum.*
9 *Nova reservatio dicitur illa, quæ fit super Ecclesia libera.*
10 *Motivata ex sensu alicujus non important decisionem*
11 *An translatio sit odiosa, & præjudicialis.*
12 *Distinguuntur species auctoritatis Papæ, quæ in hac materia adhibetur.*
13 *Distinguuntur etiam species translationum.*
14 *In Papa non datur ignorantia iuris.*
15 *Quod consensus Titularis possit præcedere, & sequi.*
16 *Declaratur dummodo re integra*
17 *Libertas sequi dicitur ipso jure absque hominis ministerio.*
18 *An possit quis approbare quod semel reprobavit.*
19 *Prælatus præjudicat in quærendis, non autem in quæsitis.*
20 *Resignatio ad favorem non abdicat jus à resignante nisi effectuetur,*
21 *Declaratur ut secus sit si non effectuatio sit culposa.*
22 *Quando dicatur esse culposa, & quando non.*
23 *Translatio quando afficiat successorem venientem ex persona propria,*

DISCVRSVS LI.

1 Pensio scutorum 300. auri per Gregor. XIII. super Ecclesia parochiali Trecentæ reservata ad favorē Camilli, de istius consensu, ac etiam de illo Titularis per Clementem VIII. extincta fuit, & contemporaneè nova scutorum 250. similium auri reservata ad favorem Horatii dicti Camilli nepotis, qui tractu temporis in vim indulti, eam transtulit in Curtium, atque prævia impugnatione cum lite plurium annorum, Titularis tunc temporis, ob remissionem maioris partis terminorum decursorum, consensum dictæ translationi præstitit, ac pensionem, donec vixit solvit; Andreas verò nuviter de Ecclesia provisus dictam translationem impugnando, litem instituit coram Ordinario, à
2 cujus sententia ad favorem pensionarij emanata, per appellationem introducta causa *in Rota coram Bevilaqua*, dataque dubio, an pensio substineatur sub diebus 15. *Decembris* 1659. & 17. *Iunii* 1660. negativè ad Titularis favorem responsum fuit, atque expedita sententia, ea confirmata fuit in altera instantia *coram Taia* prævia decisione 18. *Martij* 1661. & commissa causa in tertia instantia *coram Albergato*, honesta concordia controversiæ finem dedit.

In his autem disputationibus, duo erant puncti; Primò scilicet, an versaremur in terminis translationis pensionis aliàs translatæ, unde propterea intraret Constitutio 144. *Vrbani VIII.* disponens indultum transferendi non suffragari pro pensionibus aliàs translatis, 3
nisi accedat consensus Titularis, quod pendebat ab eo, an pensio, quam transferens possidebat ex reservatione facta in vim cassationis alterius antiquæ, dicenda esset nova, vel potius translata; Et secundò quatenus dicenda esset translata, adeout præfata Constitutio *Vrbani* intraret, An consensus post acceptatam nullitatem, ac litam habitam, ut suprà præstitus suffragaretur.

Quoad primum; Scribentes pro pensionario præcipuum fundamentum constituebant in punctuali *decis.* 638. *Buratt. num.* 2. ubi in specie firmatur, ut sit 4
nova reservatio, utpote directè, ac immediatè facta per Papam, non autem per delegatum in vim indulti de transferendo, itaque dicebant ut dicta Constitutio utpote restrictiva, in casu præciso translationis intelligi deberet.

Quamvis autem de tempore istarum disputationum, adhuc actum non esset, de casu, de quo *disc. præceden*, ubi in proximis terminis firmatur eam esse novam reservationem, non autem translationem, Adhuc 5
tamen, nedum tempore, quo in ista causa scribebam pro Titulari, sed etiam post dictam aliam disputationem habitam, reflectendo ad solam veritatem, probabiles censui dictas resolutiones, ut ad effectum illius controversiæ, translationis potiùs speciem actus haberet quàm novæ reservationis, ex pluribus fundamentis Primò scilicet quia in decisionibus *in Asten. coram Coccino dec.* 645. *par.* 1. & 656. *par.* 1. *rec.* id supponitur ac sentit etiam *Lotter. lib.* 1. *quæst.* 40. *num.* 5. & 6. ubi quod indesinitè dicitur pensio translata, sive fiat immediatè coram Papa, sive immediatè ex ejus delegatione, coram persona in Ecclesiastica dignitate constituta.

Secundò ob amplitudinem verborum dictæ Constitutionis 144. *Vrbani*, ubi alternativè de translatio- 6
ne, ac de nova reservatione loquitur ibi, *Aut mediante earundem pensionum antiquarum cassatione de novo illas reservandi &c.* Et ulterius in eodem §. ibi *Aut quod alias pensiones hujusmodi translata seu de novo reservatæ fuerint expressum sit.* Et ibi, *vel clausula etiamsi pensiones forsan alias translata, vel de novo reservata fuerint, apposita sit*, atque in hoc fundamento potissimè insistit Rota in decisione edita in secunda instantia *coram Taia*, in qua, non autem in primis *coram Bevilaqua*, de hoc punctu actum fuit.

Tertiò pro meo sensu magis striogenter, attenta ratione, seu substantia voluntatis Pontificis dictam Cōstitutionem edentis, ne scilicet in pensionibus de- 7
tur species successionis, atque nedum unus, sed successivus transitus de una persona ad alteram detur, ideoque juxta propositionem pluries insinuatam *sub tit. de fideicom.* & in aliis *de contract. & de credito*, & *sub tit. de Benefic. discurs.* ac alibi, punctus non est in formulis, vel figura verborum, sed in substantia voluntatis, attento principaliter fine, seu effectu per disponentem desiderato, Ut etiam in specialibus terminis translatio- 8
nis pensionis pro interpretatione Constitutionis 69. ejusdem *Vrbani VIII.* habetur *apud Roias decis.* 318. *n.* 5. Ideoque nihil refert, an prorogatio oneris, quæ speciem successionis habet, concipiatur per verba denotantia translationem, vel reservationem, cum nova re- 9
servatio, verè, ac propriè fieri dicatur, quando Ecclesia libera

libera hoc onere gravatur ex deductis *apud Otthobon. decis. 12. num. 38. cum seqq.*

Neque de allegata auctoritate *Burat. decis. 638. num. 2.* advertebam habendam esse rationem, Tùm quia, ut advertitur *disc. præcedent.* id obiter insinuatur ex sensu alicujus Auditoris, quod non importat deci-
10 sionem Rotæ, ut in specie *Penia decis. 5. in fin. juxta Venetam impressionem*; Tùm etiam quia non fuit de hoc puncto formiter actum, sed ad alios effectus; quinimò *num. 8.* potiùs supponitur actum importare speciem translationis, seu prorogationem servitutis, Excitatur tamen objectum ex tunc recepta propositione, de qua apud *Merlin. decis. 243. num. 13.* alias *decis. 24. par. 5. rec.* quod translatio non esset odiosa, minusque
11 importaret prorogationem oneris, ac servitutis, propter possibilem præmorientiam translatarii, procedendo cum vulgari dicterio, quod sæpius mori solet prius agnus, quàm ovis; Hæc autem propositio per illam Constitutionem *Urbani* abolita est, inductaque altera in oppositum, quod sit odiosa, & importet oneris, ac servitutis prorogationem, ut advertitur *in Romana pensionis 23. Maii 1644. coram Meltio* impress. *post Zacch. de Salar. decis. 22.* & in aliis, de quibus infra *in Romana pensionis super Canonicatu in Cosmedin. disc. 61.*

Minusque his adversantur ea, quæ habentur *disc. præceden.* & quæ parum sensato, primo aspectu viderentur forsan de directo contraria, quoniam ut pluries advertitur in præcedentibus, in proposito pensionis voluntariæ beneficio pleno, sive in proposito valoris
12 super pēsionibus reservatis occasione reservationis, ac alibi; Dupliciter in ista materia Papa se habet; Primò scilicet tanquam approbator privatarum conventionum inter partes super reservatione novæ pensionis, vel super transmutatione personæ pensionarii; Et secundò, quando ipse motu proprio, ut sibi benevolis benefaceret, pensiones reservet, seu alias de fructibus bonorum ecclesiasticorum disponat; Primò enim casu Papa tollit prohibitionem aliàs de jure militantem, ne partes in his materiis pacisci valeant, atque ita præstat speciē assensus contractui inter partes inito ad earum supplicationem, & hic erat præsens casus, dum inter primum pensionarium, & titularem habita fuit conventio super mutatione personæ pensionarii cum recompensa illius diminutionis in sexa parte, atque Papa se habuit merè approbativè, & sic verè est prorogatio ejusdem oneris, ejusdemque Pensionis; Non sic est in casū, de quo *disc. præcedenti*, quoniam inter novum pensionarium, ac antiquum, nulla intercedebat conventio, sed solùm primò pensionario suum jus annihilante, atque Ecclesiam in vero statu libertatis reponente, ita faciendo se mortuum, purè, ac simpliciter, non autem conditionaliter, & correspectivè, ut in præsenti, postmodum Papa, non in primi pensionarii gratiam, neque ad favorem certæ personæ ab ipso pensionario præcise volitæ, sed ad favorem personæ ipsi Papæ placitæ, motu proprio, novam fecit reservationem, unde propterea nimis diversæ sunt facti circumstantiæ.

Item observabam nimium considerabile esse, an ultimus actus, de cujus validitate agitur, fiat per delegatum juxta consuetam formulam translationis, vel fiat
13 per ipsum Papam; Primo enim casu delegati potestas coarctata est, neque ille explicitè, vel implicite sanare potest defectus alias urgentes; Non sic est in altero, quoniam quando Papa recte sciens dispositionem juris, vel Apostolicarum Constitutionum, quarum igno-
14 rantia in eo ob peritissimorum officialium assistentiam non datur, ac etiam sciens quomodo pensio possideatur ab eo qui consensum cessioni præstat, ita implicite obstaculum removere censetur, eique dispensare, ut advertitur *in Taurinen. disc. seqq* Ideoque magna differentia est inter unum casum, & alterum.

Quò verò ad alium punctum, an scilicet posito, quod actus caderet sub dicta Constitutione Urbani, esset illi satisfactum per subsequutum Titularis consensum; Ego, & cæteri pro Titulari scribentes, admittebamus, (ut etiam Rota admisit) assumptum scribentiū pro pensionario, quod scilicet iste consensus requisitus non esset pro solemnitate, vel forma, sive ad auctorizandam personam, unde propterea intervenire deberet in ipso actu, sed requiritur pro interesse, & consequenter potest præcedere, ac etiam subsequi juxta communiter notata ad materiam textus *in l. fin. Cod. ad Macedon. cum concordan.* in proposito consensus paterni in contractibus filiorum familias *sub tit. de contract. & sub altero de credito, & de dote.*

Dicebamus tamen id rectè procedere, quando consensus præcessisset, vel etiam subsequutus esset re integra, nullaque præcedente oppositione, seu declaratione nullitatis actus, qui proinde esse diceretur in impli-
cito stato validitatis, secus autem post jam agnitam, ac 16
declaratam nullitatem, seu denegatum assensum, cum tunc jus Ecclesiæ quæsitum sit, illiusque libertas inducta, cum non agatur de reintegratione, quæ exigat factum positivum hominis, sed de liberatione, quæ ex le-
gis ministerio ipso jure sequi dicitur, juxta ea, quæ in 17
his terminis pensionis, cæteris relatis plene habentur *in Spoletina pensionis 8. Iunii 1648. coram Pentingerio impress. decis. 202. par. 10. rec. & post Tondut. de pension. decis. 100.* Et consequenter subsequens consensus Titularis revalidare non poterat nullitatem jam consummatam, ac effectum sortitam, cum esset species novæ servitutis, novique oneris, seu reservationis, ut in fortioribus terminis Apostolicæ dispensationis super impedimento inducente pensionis amissionem, re integra postquam amissioni locus factus est, habetur suprà *in Cæsaraugustana disc. 47. & in aliis.*

Et quamvis iidem scribentes deducerent propositionem in decisione *coram Taia* motivatam, quod scili-
cet potest quis in sui præjudicium approbare id quod 18
semel reprobavit, ex deductis in proposito denegati assensus postea concessi *apud Rosenthal. de feud. cap. 7. concl. 4. n. 6. & 9. Cyriac. controv. 293. num. 2. Cabedo. decis. 166. numer. 10. & 11.* Attamen id rectè procedit in præjudicium ipsius facientis, ac in iis quæ ab ejus pendent potestate, non autem in supplantationem successoris, vel Ecclesiæ, quoniam ita esset dare facultatem beneficiato gravandi Ecclesiam nova pensione, quod indubitatum est fieri non posse; Prælato siquidem, vel Rectori facultas datur præjudicandi non acquirendo,
sive in remittendo, vel non agnoscendo incursam 19
caducitatem non declaratam, non autem postquam declarata est, & jus Ecclesiæ quæsitum, ut in sua materia *sub tit. de alienat. & contract.* ideoque istud motivum pro meo judicio videbatur omnino contemptibile, quamvis apud aliquos plausum haberet (talis est ingeniorum varietas.)

Major autem difficultas (ab aliqua probabilitate non aliena) habita in ultimis disputationibus *coram Albergato*, & quæ concordiæ ansam præbuit, in eo residebat, quod adhuc superviveret antiquus pensiona-
rius, qui translationem in vim indulti fecerat in Cur- 20
rium nepotem, unde propterea deducebatur conclusio, de qua pluries in sua materia *sub tit. de Benefic.* quod resignatio ad favorem certæ personæ, dicitur conditionalis, quatenus scilicet effectum sortiatur in persona per resignantem volita, sin minus actus habetur pro infecto, atque non abdicat jus neque possessionem à resignante; Sic à pari eum eadem in omnibus videatur ratio, quod scilicet eatenus pensionis possessor illam à se abdicare voluit, ejusque cassationi consensum præstitit, quatenus illa effectum sortiretur in translatario, non autem, ut Ecclesia acquireret libertatem, cùm id in animo non habuerit.

Hinc nimium efficaci motivo, dabam ego eamdem
responsionem, quæ pluries habetur *eod. tit. de Benefic.* 21
præsertim *in Toletana Archipresbyteratus, & in Hispalen.*

len. Benef, disc. 35. & 36. quod scilicet id procedat, quando ineffectuatio, citrà culpam resignantis; vel resignatarii, provenit à facto tertii, puta Papæ nolentis illam admittere, seu ex alio non culposo accidenti, secus autem ubi ex facto, & culpa.

Responsio de jure erat solida; Verùm difficultas erat in applicatione, an scilicet invaliditas trãslationis ob non adhibitum titularis consensum dici posset culposa, cujus contrarium mihi quamvis pro Titulari scribenti probabilius videbatur, cùm nullitas non proveniret à vitio intrinseco culposo, ut e.g. est in casu, de quo infra *in Conimbric. disc. 64.* super translationa facta sub conditione, quatenus transferens decedat, cum
2 similibus; In præsenti etenim adhibitus non fuit consensus in ipsa translatione; Vel quia probabilis haberetur spes, seu credulitas illum obtinendi; Vel fortior; quia ex præmissis constat, probabiliter credi potuisse, quod ageretur de nova pensione, non autem de aliàs translata, cum esset juris articulus dubius, qui juxta receptam; ac frequentem propositionem, assimilantur ignorantiæ facti, justamque excusationem inducit.

Ponderabatur etiam, stante, quod dictus consensus præstitus fuerat per viam transactionis ad dirimendam litem, an scilicet intrare possent ea, quæ plu-
3 ries habentur *sub tit. de fideic.* præsertim *disc. 172. & seqq. & sub tit. de feud. disc. 49. & sub illo de emphyt. disc. 52.* super transactione bona fide inita obligante successorem, quamvis jure suo independenter venientem; Verùm hujus quæstionis examen cessabat ex manifesto defectu applicationis, ob notoriam deficientem bonam fidem, cujus interventus nunc prætendi potuisset, quando à translatario aliquid remissum fuisset, quod concerneret Ecclesiæ, ac successoris utilitatem, puta diminuendo pensionem, secus autem dum dimissio concernebat privatam utilitatem ipsius Titularis transigentis; super terminis scilicet decursis per ipsum debitis, unde propterea istud motivum omninò deficiebat in radice.

† DEcisiones enunciatæ, secundà excepta sunt *impress. part. 13. rec. dec. 242. & 299.*

TAURINEN. PENSIONIS

Pro JOANNE MARIA BUTERIO

Cum N.

Casus disputatus coram A. C. sub incerto exitu credo resolutus pro Io. Maria.

De eadem materia; An reservatio immediatè facta per Papam consimilis pensionis, quam possidebat alter, qui ejus cassationi consensum præbuit, importet translationem, vel potiùs novam reservationem, ad effectum oneris justificandi valorem primæ pensionis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Translatarius docere debet de validitate pensionis translata.*
3 *Etiamsi fiat per viam nova reservationis.*
4 *Contrarium ad hunc effectum justificationis, ubi fiat per reservationem a Papa immediatè.*
5 *Quando translatio valeat etiam ultrà medietatem, non obstante Constitutione* Urb VIII.
6 *De implicita derogatione congrua concilitoris.*
7 *Quod idem actus importet translationem, & novam reservationem diversis respectibus.*
8 *Quomodo deferri debeat decisionibus, & doctrinis.*

DISCURSUS LII.

PRinceps Cardinalis Mauritius à Sabaudia, cui in 1
dimissione Cardinalatûs, ex satis rationabili motivo pro temporum opportunitate ducendi uxorem, concessum fuerat indultum retinendi pensiones ecclesiasticas in summa scutorum 300, aliàs in summa aliorum scutorum 640. retinens vigore facultatum competentium Equitibus SS. Mauritii, & Lazari, cõsensum præstitit in Dataria super cassatione pensionis scutorum 300. ad ejus favorem reservatæ supper Abbatia N. ut nova pensio in eadem summa reservaretur, ut sequutum fuit per litteras Apostolicas in forma novæ reservationis ad favorem Buterii, cui agenti coram A. C. ad executionem litterarum Apostolicarum, opponebat Titularis de dictæ translationis nullitate, ex eo quod non justificaretur valida reservatio pensionis ad favorem transferentis, seu non doceretur de ejusdem facultate retinendi, dum illa proveniens ex indulto, jam consumpta erat in pensionibus antecedenter translatis deducendo conclusionem, quod ut translatarius agere valeat, docere debet de valida reservatione pensionis ad favorem transferentis ex regula *nemo plus juris, &c.* atque ex recepta Beneficialistarum propositione, ut resignatarius teneatur docere de valido titulo resignantis, ut de translatario *Spad. cons. 67. n. 2. lib. 3. & passim.*

Contrarium ego scribens pro Joanne Maria pensionario, verius dicebam, compatibiliter tamen cum deductis *disc. proximè præcedent.* super Constitutione 144. *Urbani VIII.* ob identitatem rationis, sive uno, sive altero modo mutatio personæ pensionarii fieret, cùm in effectu esset prorogare servitutem, atque dare 3
ulteriorem commutationem ultra primam, secus autem ad alios effectus; illum præsertim oneris justificandi validitatem primæ pensionis, quod incumbit translatario, quando translatio juxta consuetam formam fiat coram delegato in vim indulti; secus autem, ubi per ipsum Papam, & fortius si motu proprio quamvis supplicatio præcederet, cum tunc iste modus, per quem oportet pro expeditionibus solvere componendam, ac notabilem impensam facere, aliàs 4
non necessariam, ubi in forma simplicis translationis coram delegato procederetur, ne ista cautela inanis, ac ventosa remaneat, dicendum est, illum resultare effectum eximendi ab hoc onere ex voluntate Papæ, qui illum actum naturaliter, ac de facto translationem importantem, facere voluit per viam reservationis ad hunc effectum eximendi à justificatione primæ pensionis, firmatur in pluries allegata *Astesii pensionis coram Coccin. decis. 645. par. 1. & 656. par. 2. rec.* quæ prodierunt in consimili implicita translatione facta sub hac forma per eumdem Principem Mauritium, & habetur etiam *apud Lotter. lib. 1. quæst. 40. num. 5. & seqq.* præsertim *num. 8.*

Clariùs verò, quia Papæ narratus fuit defectus, quo in primo possessore laborabat pensio, expeditionis scilicet litterarum, unde sciens, & nihilominus admittens, ita dispensare videtur cuicumque defectui; illumque supplere.

Idque probabam à simili; quod si fiat translatio coram delegato in vim indulti, ea fieri non potest, in eo quod excedat medietatem fructuum juxta Constitutionem 20. *Urbani VIII.* de qua pluries infra, præsertim *disc. 55.* Et tamen si fieret juxta hanc formam 5
seu cautelam, immediatè scilicet coram Papa, cui narretur valor, unde agnoscat pensionem excedere medietatem, & tamen reservet, utique non videtur, quod intret dicta Constitutio, cujus ignorantia non datur in Papa, qui potest illi derogare; Ad instar eorum, quæ habemus circa congruam à Concilio Tridentino demandatum in Cathedralibus, ut salva esse debeant

H mil'e

mille pro Episcopo, quoniam si ex processu concistoriali constet de valore, cujus ita Papa notitiam habeat, & tamen pensionem reservet absque adjectione clausulæ *dummodò mille*, censetur implicitè derogatum congruæ conciliari, quamvìs non congruæ alimentariæ, nisi hoic expresè renunciatum sit cum obliga-
6 tione se substentandi de proprio, ut habetur suprà *in Sancta Severi* 16. *& discur*. 90. *sub tit. de benef.* & in aliis; Et consequenter ista species translationis dicenda videtur quod pro respectuum diversitate diversam habeat naturam, ut scilicet ad certos effectus habeatur pro translatione, ad alios verò pro nova re-
7 servatione.

Atque hinc edocemur id, quod sæpè mea est consuetudo advertendi, ut circumspectè procedendum sit in deferendo decisionibus, ac auctoritatibus, bene
8 consideratis singulorum casuum diversis circumstantiis, non autem cum cæca fide id, quod in uno casu dicitur, cuicumque alteri applicare, cum bene compatibile sit, ut in duobus casibus, qui videntur identifici, atque sub eisdem conclusionibus cadentes, diversæ prodeant determinationes ob diversas circumstantias, seu diversos effectus, de quibus sit quæstio.

AVENIONEN. PENSIONIS

Pro CAROLO EUSTACHIO

Cum ARCHIEPICOPO.

Responsum pro veritate.

An consensus Titularis ea Constitutione 144. *Vrbani VIII.* requisitus in translatione pensionis aliàs translatæ, probetur, seu præsumatur præstitus, ex continuata plurium annorum solutione pensionis facta translatario.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Constitutio Vrb. circà translationem pensionis* aliàs *translatæ cessat, si in indulto de ea fiat mentio, ut est in Conclavistis.*
3 *Observantia erronea, & cum falso præsupposito non attenditur.*
4 *Consensus à dicta Constitutione requisitus potest præcedere, & subsequi.*
5 *Vbi forma respicit certum effectum, impleri potest per æquipollens.*
6 *Quale tempus requiratur ad inducendam præsumptionem beneplaciti.*
7 *De differentia inter præsumptionem tituli vel accidentis.*
8 *De præsumptione interpellationis pro usuris.*
9. *Quod pensio habeat speciem alimentorum.*
10 *De consensu præsumpto ex, & † st. tolerantia &c.*

DISCURSUS LIII.

IN vim indulti transferendi pensiones concessi per
1 Vrban. VIII. in ejus Constitutione 9. Conclavistis, qui fuerunt in conclavi, in quo ipse Pontifex creatus est; Scipio unus ex eorum numero, pensionem scutorum 50. quam super fructibus Ecclesiæ Avenionensis jure translationis possidebat, transtulit in Carolum nepotem, qui ab Archiepiscopis pro tempore, continuato spatio sexdecim annorum, eam pacificè possedit; Postmodum verò Archiepiscopus noviter provisus innixus Constitutioni 144. *Vrbani VIII.* prohibenti transferri pensiones alias translatas nonnisi accedente consensu Titularis, de quo non constabat, in forma benevola, & extrajudiciali, non solvendi prætensionem excitavit; Quare desuper pro veritate ex parte Caroli consultus

Respondi, quod absque necessitate assumendi altiorem inspectionem super implicito, seu præsumpto consensu à dicta diuturna pacifica observantia resultante, cessare videbatur ad favorem pensionarii omnis difficultas ex solo facto, dum in eadem Constitutione excipitur casus, in quo indultum contineat fa- 2
cultatem transferendi pensiones etiam aliàs translatas, quæ facultas in dicta Constitutione 9. ejusdem *Vrbani* expresè legitur attributa Conclavistis, de quorum facultatibus in hoc proposito habetur pluries, præsertim *in Eug. disc*. 62.

Verùm ubi ista circumstantia non accederet, sed ageretur de simplici indulto per dictam Constitutionem moderato, sivè ad ejus normam concesso, adhuc dicebam inspiciendum esse, an ea parte Titularis 3
concludenter probari posset negativa, tam consensus præstiti, quàm animi illum præstandi, quodque prædecessores pensionem solvissent præsupponendo translationem esse validam, utpotè dictæ Constitutionis notitiam non habentes, ut tunc pro invaliditate actus, ac ad favorem Titularis respondendum veniret; Licèt enim [ut infra,] diuturna observantia, præsumptionem inducat, attamen est præsumptio juris tantum, contraria probatione elidibilis juxtà dispositionem *text. in cap. pervenit de cens.* ubi quod non datur census erroris, & advertitur etiam supra *in Imol n. disc*. 34. ac habetur generaliter *sub tit. de alien. & contract. disc*. 1. ac alibi pluries in proposito beneplaciti Apostolici præsumpti, seù præsumptionis alterius solemnitatis ex longa, vel longissima observantia resultante, ut cesset ex contraria probatione, vel efficacioribus præsumptionibus, & adminiculis.

Quatenùs verò de hoc non constaret; Dixi probabilius pro pensionario respondendum esse, quoniam, ut advertitur supra *disc*. 51. iste consensus non 4
requiritur pro solemnitate de forma præcisa, adeout expresè in ipso actu intervenire debeat, neque certam formam habet, ideoque potest præcedere, ac subsequi, dummodò re integra, & ante declaratam nullitatem; Imò etiam oretenus, ac implicitè præstari potest, juxta ea, quæ generaliter habemus in jure recepta in actibus non requisitis pro forma præcisa, sed pro solo interesse, ac ad certum finem, seù effectum, ut sufficiat implementum per quodcumque 5
æquipollens ea plenè cumulatis *per Add. ad dec*. 542. *p*. 3. *rec. tom*. 3. *n*. 82. *& seq.*

In quæstione autem, de qua plenè *Gabriel. de præsumpt. concl*. 1. *Gregor. & Adden. decis*. 354. *Burati & Adden. dec*. 120. & communiter, ut in dicta sua mate- 6
ria *sub tit. de alien. & contract. disc*. 1. & alibi, ac etiam *sub tit. de dote disc*. 143. an scilicet ad præsumendam extrinsecam solemnitatem, vel alium actum, requiratur observantia longissimi temporis, vel sufficiat illa temporis longi; Quidquid scribentes variaverint, distinctio est, inter ea quæ expressam, ac vehementem habent juris resistentiam, ut e. g. est alienatio bonorum Ecclesiæ, cum similibus, & ea in quibus adeo jus non resistat, ut primo casu observantia debeat esse longissima, quæ præsuppositis suis terminis sufficit; quoties non obstet moderna Constitutio 157. *Vrbani VIII.* secus autem in altero in quo sufficit illa longi temporis.

In hac autem secunda distinctionis parte credebam, quod versaremur, dum non agitur de proban- 7
do ipsum gravamen seù titulum juxta terminos textus *in l. cum de in rem verso, ff. de usur.* quo casu probabilius est; ut attenta dispositione Juris Canonici, cum qua in his materiis procedendum est, requiratur quadragenaria juxtà dispositionem textus *in cap. pervenit de censib.* ubi communiter Canonistæ, præsertim omnium latiùs materiam examinat *Butrius*,

sed

sed agebatur de qualitate extrinseca, & accidentali, cujus defectus inefficacem redderet titulum, qui explicitus, non autem præsumptus habetur; Vt in proposito interpellationis requisitæ à statuto, ad effectum, ut currant usuræ dotales, quod ipsa continuata solutio usurarum plurium annorum spatio sequuta
8 probet interpellationem, sivè quod solvens habuerit se pro interpellato, habetur per *Rotam decis. 153. par. 4. rec. tom. 2.* & *sub tit. de dote disc. 161.* & in aliis pluries; Atque *in dicta decis. 153.* adhibentur à simili termini *textus in dicta l. cum de in rem verso*; Multò magis quia agebatur de tempore excedente metam decem annorum notabiliter, atque improbabilis videtur ignorantia dictæ Constitutionis in Prælatis adeo qualificatis.

Quinimò cùm pensio speciem habere videatur alimentorum, hinc ad exuberantiam deducebam ea quæ cæteris relatis habentur *apud Dunozett. decis. 449.*
9 *repet. decis. 194. num. 6. par. 7. rec.* ut alimentorum favore sola triennalis observantia suffragetur; Et conferunt quæ habentur *in Neapolitana Seminarii coram Dunozetto* inter suas *decis. 982.* de consensu præ-
10 sumendo per longam observantiam, seù acquiescentiam, cum similibus; Atque huic responso Archiepiscopus ejusque Consultores acquieverunt.

† 11 DE præsumptione consensus habetur *disc. 94.*

TVDERTINA PENSIONIS
Et Indulti

Pro CARDINALI CARPINEA

Cum CARDINALI ALTERIO.

Discursus super controversia extrajudicialiter, ac benevolè discussa, & concordata.

De Constitutione 112. *Vrbani VIII.* de non transferendis pensionibus super Ecclesiis possessis per Cardinales, quando procedat. Et an dicatur pensio translata cadens sub dicta Constitutione illas quæ reservatur abusivè, seù eventualiter post mortem alterius pensionarii.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De Constitutione 112. Vrb. VIII. super Ecclesiis possessis per Cardinales.*
3 *Non procedit accedente consensu, vel si tunc non erat Cardinalis.*
4 *De comprehensione Cardinalium sub his vel similibus indultis.*
5 *Quod dicta Constitutio non capiat reservationem eventualem, qua non est translatio, &c.*
† 6 *De facultate transferendi.*

DISCURSUS LIV.

DImissa per Cardinalem Lante Ecclesia Tuderti-
1 na, sub reservatione pensionis scutorum 900. & indulti transferendi beneficia reservata, & affecta, de illa provisus fuit Cardinalis Carpinea, qui ad aliquos annos eam quoque dimisit sub reservatione consimilis pensionis scutorum 900. effectum sortituræ, si & postquam cessasset altera, de qua supra, atque de Ecclesia provisus fuit Cardinalis Joannes Baptista Alterius, inter quem, ac dictum Cardinalem Carpineam, subsequuta mors Cardinalis Lante, duplicem excitavit controversiam, unam scilicet super jure indultario conferendi beneficia affecta, & reservata juxta casum præcisum consimilis controversiæ; de qua *sub tit. de Benefic. disc. 2.*

Et alteram super dicta pensione, cui Titularis obstare prætendebat Constitutionem 112. *Vrbani VIII.* disponentem, ut transferendi facultates non suffragentur in pensionibus reservatis super Ecclesiis possessis per Cardinales absque speciali mentione, vel sine ipsius Cardinalis consensu, ea tamen sopita fuit per concordiam, per quam Carpinea obtinendo pensionem, cessit indulto conferendi, dum potiebatur altero in Ecclesia Eugubina, à qua ad istam translatus fuerat.

Scribens autem pro Cardinali Carpinea; Quatenus ad hunc punctum pensionis pertinet, etiam cum sensu veritatis, Dicebam improbabilem esse prætensionem Titularis, ac nullatenus obstare dictam Constitutionem 112. Vrbani VIII. ex triplici fundamento; Primò scilicet, quia eidem pensioni consensum præstiterat dictus Cardinalis Alterius, postquam in statu Cardinalitio constitutus erat, quod excipitur in eadem Constitutione, unde propterea cessabat quæstio ex solo facto; Secundò quia Constitutio loquitur de translatione pensionum super Ecclesiis, quæ de tempore concessionis indulti transferendi, vel de tempore translationis obtineantur per Cardinales, quorum utrumque cessabat, cum indultum transferendi per multos annos præcederet antequam dictus Cardinalis Alterius Cardinalitiam dignitatem, & Ecclesiam obtineret, illaque reservatio pensionis eventualis, quam Titulares Consultores, dicebant translationem à Cardinali Lante in Carpineam facta erat Sede Episcopali vacante, & priusquam de illa provideretur dictus Cardinalis Alterius, qui proinde Ecclesiam oneratam invenit, unde propterea cessat dictæ Constitutionis ratio, quod detur mutatio personæ pensionarii, vel prorogatio oneris, & servitutis 3
in Ecclesia possessa per Cardinalem, dum de tempore dictæ mutationis, ac prorogationis hoc requisitum non concurrebat, ideoque sibi imputet, cur Ecclesiam gravatam acceptaverit, ut in proposito comprehensionis Cardinalium sub indulto transferendi pensiones habetur *decis. 46. 452. & 464. par. 5. recen.* 4
quarum prima est repetit. *apud Duran. decis. 67.* Et conferunt, quæ in aliis terminis super comprehensione Cardinalium cæteris relatis habentur plenè deducta *apud Otthobon. decis. 257.*

Verùm omnis difficultas penitùs cessabat ex tertio claro, ac indubitato fundamento, per quod admirationem concipiebam, ut reperirentur Advocati, qui nimis probo, ac integerrimo Cardinali dictam præ- 5
tensionem consulerent, cum hujusmodi reservatio omninò nova, ac independens esset ab antiqua pensione, ex tunc, & ab initio perfecta, dilata solùm executione ad tempus quò prima cessaret juxta ea quæ habentur suprà *in Ravennaten. & in Beneventana disc. 1. & 2.* adeout, nec quidem remotè caderent termini translationis, sive intraret quæstio, de qua suprà *disc. 51. & 52.*

† 6 AGitur in hoc & seqq. disc. de facultatibus, seu indultis transferendi pensiones, super non dedit postmodum disputare; Solumque in quibus occasio *disc. 83.* agitur de militibus Lauretanis, an sint capaces assequendi novas pensiones per viam translationis.

CREMONEN. PENSIONIS

Inter N. DE BONJOANNE.

Et N. DE GAZANICA.

Responsum pro veritate.

De Constitutione 20. *Vrbani VIII.* prohibente translationem pensionia in parte excedente medietatem fructuum; Et quale tempus attendi debear pro fructuum qoantitate, seo valore regulando; Et cui ejusdem valoris justificatio incumbat.

SVMMARIVM.

1 *Facti sories.*
2 *Distinguuntur puncti seu quastiones.*
3 *Ad effectum Constitutionis* 20. Urb. VIII. *super medietate salva attenditur tempus translationis.*
4 *De declarationibus dicta Constitutionis facta ab eodem Vrbano.*
5 *Quod materia istius Constitutionis sit frequens, & de ratione.*
6 *De ratione ob quam dicta Constitutio remaneat parum proficua.*
7 *Onus probandi valorem incumbit Titulari impugnanti translationem.*
8 *Probatio debet esse rigorosa cum peraquatione decennali.*
9 *Translatio ultrà medietatem vitiatur solum in excessu.*
10 *Quando defectus valoris vitiet in totum, & non intret reductio in parte.*
11 *Datur cautela pro substinenda pensionis translatione, ut ei non obstet ista Constitutio.*
12 *Fraus non prasumitur, neque fraudem committere dicitur, qui suo jure utitur.*
13 *Quod dicta cautela sit periculosa, ideoque rara, & de ratione.*

DISCURSUS LV.

1 TRansferente Bartholomæo Gazanica in duos ex fratre nepotes pensionem scutorum 200. in toto, vel in parte, quam habebat super Præpositura S. Agathæ, aliis pensionibus gravata, prætendere cæpit Titularis invalidam esse translationem ex eo quod sibi non remaneret salva medietas fructuum juxta Constitutionem 20. *Vrbani VIII.* quæ ubi non obstet expressa derogatio in hujusmodi indultis transferendi, semper viget, ac subintelligitur; Hinc (incertus ex cujus parte) pro veritate consultus fui super dictæ Constitutionis intelligentia, ac praxi, præsertim verò circa tempus, quod attendendum sit pro regulando valore, an scilicet illud reservationis, vel alterum translationis, & quatenus istud secundum attendendum esset, cuinam incumbat onus illius probandi, ad effectum vivendi, an intret Constitutio, necnè & quomodo probatio concludere debeat; Ac etiam quatenus Constitutio intraret, an translatio vitiaretur in totum, vel solum pro parte excedente, ideoque
2 quatuor erant puncti; Primò in tempore; Secundò in persona, cui onus probationis incumbat; Tertiò in modo probandi; Et quartò, an actus vitietur in totum, vel in parte.

Ad primum respondi, planum esse, ut attendi deberet tempus translationis, non curato tempore reservationis, minusque habita ratione narrativæ valoris factæ per Titularem, cum sensus Constitutionis
3 sit, ut de tempore, quo translatio sequitur, salva Titulari remaneat medietas, ut *apud Roias decis.* 169. 184. & 217. in quibus particulariter actum fuit de hac Constitutione, & in quarum ultima referuntur plures ejusdem Constitutionis declarationes oretenus factæ in Signatura gratiæ per eumdem Urbanum conditorem cum Rotæ Decano; Idemque fuit dictum *in Romana pensionis* 3. *Iunii* 1656. *coram Albergato* impress. *par.* 12. *rec. decis.* 201. & in aliis, atque hoc jure passim vivitur in Curia, ubi nulla frequentior est quæstio, quàm ista, cum indies moriantur Cardinales 5
Prælati, Pontificum conjuncti, & familiares, & alij transferentes pensiones in familiares, vel conjunctos aliosque benevolos, nullaque ferè practicatur pacifica translatio, adversus quam Titulares de ista Constitutione non opponant, quamvis necessitas probandi, quæ illis incumbit, ut infra, magis verò ejusdem Constitutionis dispositio, ut interim non retar- 6
detur solutio in processu exequutivo donec per rem judicatam, vel tres conformes incapacitas canonizetur, magnum sit Titulari frænum, cum ità loco unius, duplicem pensionem solvere cogatur, unam scilicet ipsius pensionis, & alteram substentationem litis; quæ in judicio ordinario diuturna esse solet, unde propterea de facto ista Constitutio optimam, ac laudabilem provisionem, modicæ, ac ferè nullius operationis in praxi remanet, ideoque sanctius videretur, ut resecatis tot litium, & Tribunalium circuitibus; Rotæ, vel particulari qualificatæ Congregationi, hujusmodi controversiæ examinandæ committerentur summariè, ac appellatione remota.

Ad secundam pariter dixi extra controversiam esse; 7
ut onus probationis incumbat Titulari allegantiinvaliditatem actus, ut in eisdem supra allegatis decisionibus, ac docet praxis quotidiana.

Ad tertium circa modum justificandi valorem in dictis decisionibus *coram Roias*, quæ in hac materia sunt magistræ, iste punctus examinatus non fuit, 8
cum in facto adesset rigorosa probatio decennalis in ea forma, quæ requiritur, ubi agitur de materia objectiva per decennalem scilicèt peræquationem, de qua habetur ad hanc materiam valoris *sub tit. de Benefic. disc.* 90. ac etiam advertitur pluries in præcedenti occasione agendi de infirmatione pensionis ex defectu valoris, verùm ità in his terminis etiam firmatum fuit in allegata *Romana pensionis* 23. *Iunii* 1656. *coram Albergato decis.* 101. *par.* 12. & in aliis, quia videtur sapere speciem objecti.

Ad quartum dixi esse pariter extra controversiam ob ejusdem Constitutionis litteralem dispositionem 9
ut firmatur in dictis decisionibus *coram Roias*, & *per Lotter. lib.* 2. *quæst.* 36. *num.* 127. ut actus non vitietur in totum, sed solum in parte excedente, quoniam, ut pluries in præcedentibus advertitur, excepto casu pensionis sine causa, seù voluntariæ beneficio pleno, 10
sivè altero pro regressu resignantis ad suum beneficium, in quibus defectus in parte vitiat in totum, in reliquis pensio dicitur materia dividua in qua tantam affert utilitatem totum respectu totius, quantam pars respectu partis, ideoque utile per inutile non vitiatur.

In proposito autem hujus Constitutionis, quando casus præbeat pensiones esse magnas ab eadem persona possessas, ac fructuum medietatem absque dubio excedentes, adeout indultum, quod præsertim in Cardinalibus esse solet pro scutis mille, inane ita remaneret, quandoque consultum est, ut volens transferre, prius liberè extingueret notabilem pensionis partem, ut ita ea quæ remanet, dicatur infra dimidiam partem, eáque deindè validè transferatur; Ut (e. g.) possidet quis pensionem scutorum 3. millium super Ecclesia valoris quatuor millium, & fortè minus, ut frequenter contingit, si pensionarius in vim induiti transferre velit mille, translatio remaneret invalida, cum ita remaneant integra tria mille; hoc est mille translata, & bis mille penes transferentem

ideoque

idroq; præcedat extinctio pura, seù cessatio bis mille, cùm ità reliqua mille, quæ remanent erunt citrà hujus Constitutionis prohibitionem validè transferibilia, quæ cautela præsertim adhibita fuit in ea pensione, de qua habetur mentio suprà *disc.* 2. Et quamvis ex parte Titularis in eo casu opponeretur, quod
12 id factum esset in fraudem, attamen neque in Tribunali A. C. neque in Signatura in hoc exauditus fuit; Tùm ex regula, quod fraus in dubio præsumenda non est, juxtà vulgatem *textum in l. 1. Cod. de dolo cum concordan.* quodque fraudem facere non dicitur, qui suo jure utitur, cùm attendiror id, quod principaliter ordinatur ad propriam utilitatem, non autem damnum, quod exindè consequutivè resultat ad vulgarem regulam *text. in l. altius, Cod. de servit. & aqua*, de qua sæpè *sub tit. de servit. disc. 1. & seqq.*

Tum clarius, quia Ecclesia æquè se habet ad lucrum, & damnum, quinimò potius ad spem lucri, quia scilicet, pensionarius qui mori credit, convalescere, ac diù supervivere potest, pensione jam extincta, quæ sine dubio revivisicit; Et ob quam rationem,
13 est cautela nimium periculosa, nimium rarò adbibita, nisi quando ob infirmitatem junctam cum gravissima ætate supervivientia reputetur desperata, ut in dicto casu contingebat, & ob quem timorem frequenter contingit quod aliqui pensionarii transferendi facultate non utuntur, nè scilicet convalescentes, ac superv
viventes denudati remaneant; cum fieri non possit translatio sub conditione mortis; ut in specie habetur infra *in Conimbricen. disc. 64;*

FLORENTINA PENSIONIS

Pro ARCHIEPISCOPO

Cum ALIQUIBUS TRANSLATARIIS.

Discursus pro veritate.

An in impetratione, indulti de transferendo, sivè in ipsa translatione, intret regula *de viginti*, sivè *de infirmis resignantibus*; Et aliqua de hujusmodi indultorum moderatione.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Regula de infirmis resignantibus non procedit in pensionibus.*
3 *De aliis Regulis, in quibus idem procedit.*
4 *Quando intret surreptio necnè.*
5 *Pensiones solent transferri etiam in mortis articulo.*
6 *Etiam indultum transferendi solet concedi infirmo.*
7 *Quando actus factus ac infirmo dicatur fraudulentus, remissivè.*
8 *De decis. 701. Merlini.*
9 *De differentia inter translationem, vel nova pensionis reservationem.*

DISCURSUS LVI.

1 CVrtius miles Hierosolymitanus, possidens super Metropolitanæ Ecclesiæ Florentinæ fructibus pensionem scutorum 100. in eam translatam per Cardinalem Sachettum avunculum, dum existeret in statu gravis infirmitatis, ex qua ad paucos dies obiit, indultum Apostolicum transferendi obtinuit, ejusque vigore translationem fecit; Archiepiscopus autem prætendens invalidam esse translationem, me pro veritate consuluisset ejus prætensionem potissimum fundando in regula *de infirmis resignantibus.*

Respondi, regulam prædictam de beneficiis ecclesiasticis disponentem, non habere locum in pensionibus, ut decisum tempore *Leonis X.* testatur *Gomes.* aliàs *Sarnen. ad eamdem regulam quæst. 16.* & sequuntur
Mandos. ibidem quæst. 11. Paris. de resignatione lib. 2. 2
quæst. 15. num. 13. lib. 6. quæst. 4. num. 34. & lib. 12. quæst. 3. numero 13. Garzias de Benefic. par. 1. cap. 5. num. 258. Gigas. de pensionibus quæst. 58. ubi dicit hoc verum saltem de stylo Curiæ; Idemque habetur in aliis regulis Cancellariæ, quæ loquentes de beneficiis non
comprehendunt pensiones; Vt de regula 45. de con- 3
sensu habetur *in Elberen. pensionis 8. Martii 1558. Corduba, & Romana pensionis 27. Octobris 1633. Vbaldo*, Ac etiam in proposito Constitutionum super confidentia beneficiali, ut loquentes de Beneficiis non capiant pensiones, habetur in præcedentibus, ideoque ex isto capite non videbatur hujusmodi translatio impugnabilis.

Prætendebatur ex parte Titularis saltem impugnari posse ex capite surreptionis ob non expressam periculosam infirmitatem transferentis ex deductis per *Merlin. decis. 701.*

Verùm pariter dixi istud motivum non esse tutum, quoniam non causatur surreptio ex taciturnitate earum rerum, quæ de stylo non solent narrari, neque verisimiliter Papam retraxissent à gratia, *Buratt. decisione 638. num. 6. Merlin. decis. 243.* aliàs *decis. 24.* 4
par. 5. rec. Vbi autem agitur de translatione, quotidiana praxis docet, ut concedatur fieri posse etiam ab infirmis, immò & in mortis articulo constitutis, ex ea ratione, quia Ecclesia non dicitur gravari novo onere, ob incertitudinem, quod translatarius transferenti præmori valeat, ut advertitur in allegatis decisionibus *Buratti, & Merlini.* Et licèt per Constitutionem 5
144. Vrbani, ista ratio sublata videatur, ideoque antiquata sit Beneficialistarum traditio circa odibilitatis negationem, nihilominus in hac parte nil immutatum videtur, quoniam adhuc durat eadem praxis concedendi Indulta faciendi translationes etiam in mortis articulo.

Considerari poterat in contrarium, quod ista praxis percuteret exercitium, seù executionem Indulti, per quod etiam in hoc periculoso tempore id expressè conceditur, non autem ipsius Indulti concessionem de tempore habili faciendam; Sed neque videbatur motivum tutum inspecta consuetudine Papæ 6
concedentis, qui præsertim circa initia facilis esse solebat ad hujusmodi gratias concedendas, ut de illa concessa Cardinali de Montealto morienti habetur alibi mentio; Accedente etiam qualitate personæ eidem Papæ satis benevolæ, ut in specie ponderatur *apud Burats. dicta decis. 638. in fine.*

Et fortiùs, quia nulla fraus, vel dolus considerari poterat, dum gratia obtenta fuit per procuratorem; qui etiam fecit translationem, dum principalis erat
absens ab Urbe per plures dietas, atque decesserat 7
sexta die post gratiam obtentam, adeoùt nuncius infirmitatis haberi non potuerit, nisi ad summum decima die ante obitum, qui terminus, excepta regula *de viginti* non arguit fraudem, ut per scribentes magis communiter receptum habetur in materia matrimonij, vel professionis in Religione, aliorumque similium actuum causantium præjudicium tertij, in cujus fraudem eos gestos esse dici valeat; Licèt enim ex veriori id remissum sit Judicis arbitrio, nihilominus istud circumferri solet circa modicum spatium duorum, vel trium dierum, ut liquet ex congestis apud *Capyc. Latr. consult. 133. & sub tit. de dote disc. 103.* potissimè, ubi non agatur de tali morbo, quod mors etiam per plures dies tanquam certa prævideatur; Ideoque, cum circumscripta ista Regula de viginti, procedendum esset cum solis terminis juris communis, non videbatur, quod iste terminus esset talis, ut exindè dolus, vel fraus desumi valeat.

Neque suffragari videbitur *dicta decis. 701. Merlini*, 8
cùm ibi non ageretur de his terminis translationis,

seù facultatis transferendi pensionem aliàs reservatam, sed de reservando de novo pensionem voluntariam cum consensu Titularis, in gravi, & periculosa infirmitate constituti, unde propterea rectè firmatur reservationem esse surreptitiam, quoniam si Papæ hujusmodi circumstantia narrata esset, absque dubio gratiam non concessisset, ut advertitur suprà *in Com. disc. 5.* Magna enim differentia est inter gratiam super reservatione novæ pensionis voluntariæ, ac alteram facultatis transferendi pensionem alias legitimè reservatam.

Tum quia per primom actum, Ecclesia jam libera gravari dicitur novo onere seù servitute, per secundum verò agitur solùm de quadam prorogatione eventuali, ex qua licèt rariùs Ecclesiæ libertas, quandoque citius obtinetur; Tùm etiam quia pensiones voluntariæ irregulariter habeot præsumptionem fraudis, cujus ratione adjici solet decretum annullativum in casu, quo terminorum solutiones per Titularem consentientem verè & effectivè non sequantur, ac etiam circa valoris expressionem, aliaque narrata strictè & rigorosè proceditur, ut de hujusmodi voluntarijs pensionibus pluries in præcedentibus deductum habetur, ideoque longa differentia est inter unum casum & alterum, undè propterea, stante præsertim quod non ageretur de summa valdè notabili; consului requirenti, quod acquiesceret, ut sequutum fuit; dum plures allij Advocati super eodem puncto consulti, nullo communicato colloquio, in eandem devenerunt sententiam.

PISANA ET AVERSANA TRANSLATIONIS

Pro ARCHIEPISCOPO, ET EPISCOPO respectivè, & aliis,

Cum TRANSLATARIIS CARDINALIS ALTERII.

Casus disputatus coram A. C. & resolutus pro Translatariis; postea concordatus.

An traslatio continens incertitud inem personarum, in quas facta sit, vel summatum, aut Ecclesiarom dicatur invalida oecnè.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Translatario competit etiam via executiva; & num. 13.*
3 *De exitu causa.*
4 *De invaliditate dispositionis ob incertitudinem.*
5 *In specie translationis pensionis ex hoc defectu.*
6 *Qualis incertitudo adesset in casu.*
7 *An ordo scriptura tollat defectum incertitudinis.*
8 *De eodem, & quando id procedat.*
9 *Facultas si exerceatur in excessu, an actus vitietur.*
10 *Quomodo repartitio inter plures Ecclesias gravatas fieri deceat.*
11 *Quod incertitudo tollatur per conjecturas.*
12 *De venditione, vel dote sine certo pretio, vel certa quantitate.*
13 *De processu executivo, & modo restituendi in pensionibus.*
14 *Quando dictus processus executivus non intret.*
15 *A liquidatione datur appellatio.*

DISCURSUS LVII.

1 Cardinalis Joannes Baptista Alterius, habens consuetum indultum transferendi pensiones usque ad summam scutorum mille, ac possidens plures pensiones super Ecclesiis, Pisana, Aversana, & Alerien. & super Canonicatu Basilicæ Vaticanæ, ac etiam super quodam simplici beneficio, declaravit velle transferre, 300. super Pisana, 400. super Aversan, 45. super Canonicatu, & 55. super beneficio, dictaque declaratione facta, transtulit scuta 200. ad favorem Emilii germani fratris, tunc Episcopi Cameriren, ac Nuntij Neapolis (qui longè post hæc scripta, prævio modicorum dierum Cardinalitio statu, ad summum Pontificatus apicem sub Clemente X. nomine evectus fuit) atque hanc declaravit transferre, partim super Ecclesia Aversana, & partim super Canonicatu, reliquum verò usquè ad summam scut. mille transtulit ad favorem sexdecim familiarium nominatorum, ad rationem scutorum 50. pro quolibet, nulla facta specificatione super qua Ecclesia singulis pensio transferetur.

Hinc proindè Titulares prætendere cæperunt traslationis invaliditatem ratione incertitudinis; atque introducta causa coram A. C. reputata non fuit exceptio sufficiens ad impediendum processum executivum, quem non dubitatur competere translatariis, ubi potissimum pensio pacificum habuit effectum penes transferentem, neque de ipsius primæ reservationis validitate dubitatur, ideoque resolutum fuit pro pensionariis, atque resolutio canonizata etiam per Signaturam justitiæ, undè causa ulteriorem disputationis progressum non habuit, quamvis lis non omninò inutilis fuerit Titularibus, ob aliquam concordiam. 2

Resolutio quoad negotium principale mihi, quamvis scribenti pro Titularibus, placuit, justaque visa est, solumque ut infra, de stricto jure parum probabilis visa est resolutio Signaturæ in non admittendo appellationem, quod fortè potiùs prodijt ex quadam non improbabili æquitate, dum translatarij pro majori parte erant pauperes aulici; quibus aliàs magis expediens fuisset litem deserere; quàm eam cum adeo qualificatis Titularibus substinere. 3

Duæ igitur erant inspectiones; Una scilicet in meritis super dicto motivo incertitudinis; Et altera ordinis super processu executivo, vel ordinario respectivè.

Quatenus pertinet ad primam, Scribens pro Titularibus deducebam more Advocati regulam textus *in l. duo sunt Titii, ff. de testament. tutel. & l. 3. §. incertam ff. de acquir. possess.* ubi Civilistæ, & *in cap. auditis de præsumpt.* ubi Canonistæ cum concordan. *apud Surd. decis. 168. num. 28. cum seqq. & per Rotam in Cataten. hæreditatis coram Cerro dec. 50. & 350. par. 10. rec.* & in eadem causa *sub tit. de testament.* super cujuscumque dispositionis invaliditate ratione incertitudinis. 4

Et in specialibus terminis pensionis deducebam plenissimam, ac elaboratam *decis. 38. par. 6. rec.* quæ in Curia circumfertur tanquam magistralis, ubi firmatur invaliditas translationis ratione incertitudinis, dum transferens gravi morbo pressus, duobus executoribus, seù fiduciariis commiserat pro eorum arbitrio distributionem translatæ pensionis inter familiares, atque pro invaliditate actus deciditur. 5

Potissimè quia, licèt in isto casu adesset certitudo personarum, ac summarum, unde propterea diversus erat ab altero, de quo agitur *dicta dec. 38. par. 6.* Adhuc tamen aderat incertitudo respectu Ecclesiarum gravatarum, quarum interesse poterat magis unum, quàm alterum pensionarium habere, dum inter eos respectivè aderant juvenes, ac senes, ac etiam valetudinarii, & debiles, ac validi, & robusti. 6

Scribentes in contrarium insistebant solum in dicta diversitate, cum qua curabant evitare objectum *dicta decisionis 38.* & quoad dictam solam incertitudinem inter Ecclesias, dicebant illam sublatam remanere ex ordine scripturæ tento inter Ecclesias, ac personas respectivè, ut scilicet primò nominati censerentur 7

rentur penſinnarii Eccleſiæ primæ nominatæ, & ſic
ſucceſſivè ad text. *in l. quoties duobus ff. de uſufruct. & l. cum ſolvendo ff. de hared. inſtit. & l. generaliter proindè ff. de fideic. libertat.* cum concordant. in terminis pro-
aimis *per Caldaſ. de nominat. emphyt. qu. 10. ex nu. 41. & 44.* cóque relato *Salgad. in labyrint. par. 2. cap. 4. n. 48. & ſequen. & Rota deciſ. 485. par. 4. rec.*

Iſta reſponſio in ſtricta juris cenſura non videba-
tur facere ad rem, quoniam dicta concluſio, verè, &
propriè procedit in iis, quæ totalem certitudinem in
8 omnibus habentia, ob defectum materiæ plenarium
effectum aſſequi non poſſunt; Porà relinquit teſtator
pro manumiſſione quatuor ſervorum ſcut. 500. quæ
ad omnium manumiſſionem noo ſufficiunt, non per
hoc enim diſpoſitio vitiatur, ſed practicari debet pro
primò nominatis tanquam prædilectis cum ſimilibus;
Et in propriis terminis translationis penſionis, ſi
habens facultatem transferendi mille, transferat tri-
bus perſonis ſcuta 500. pro quolibet, itaut ſumma
transferibilis, ità omnibus non ſufficiat, non per huc
actus vitiatur, ſed ſubſtinetur ad favorem duorum
primò nominatorum, cum quibus facultas conſum-
pta remanet, ut in ſpecie *dicta deciſ. 485. par. 4. rec.* &
plenè *ex Caldaſ.* & aliis reaſſumit *Salgad. in labyrint.*
9 *ubi ſuprà*, in propoſito Regiæ facultatis conceſſæ obli-
gandi bona majoratos uſque ad certam ſummam,
ubi facultatarius utitor in exceſſu obligando in ſum-
ma majori.

Ideoque poſita validitate actos potius dicendum
eſſet, quod pro jodicis arbitrio repartitio facienda eſ-
ſet inter dictas Eccleſias tanquam in hac parte oneris
10 ſocias, ut omnium eſſet æqualis conditio circa pro-
babilem ſpem libertatis à valetudinariis, ac ſenibus
ſperatam juxtà illam ſpeciem contributionis, de qua
ſub tit. de feudis ad materiam Bulla Baron. diſc. 89. Sed
quidquid ſit de his ità incidenter deductis, non autem
maturè firmatis, adhuc iſta incertitudo, utpotè modi-
ca, atque de facili certificabilis ex judicis arbitrio; ut
ſupra, ſivè etiam apta recipere dictum intellectum
reſultantem ab ordine ſcripturæ, non videbatur apta
cauſare vitiationem actus, ſed quod potius recipienda
eſſent ea, quæ ex conjecturata voluntate circa hunc
11 defectum habentur *in dicta Catacen. coram Cerro, dec. 310. & 350. pars. 10. rec.* & in eadem *ſub tit. de teſta-
ment.* Vel ea, quæ habentur *ſub tit. de dote diſc. 151. à num. 13.* & *apud Merlin. deciſ. 567. & 665.* aliàs *deciſ. 172. & 248. par. 6. rec.* pro ſubſtentatione contractus
emptionis, & venditionis, vel dotis non obſtante
12 aliqua pretij incertitudine, quæ æquitate præſertim
ſuadente, ex judicis arbitrio ſuppleri poteſt.

Quo verò ad alterum punctum ordinis; De ſtric-
cto jure credebam, etiam in ſenſu veritatis, quod
non intraret proceſſus executivus, non tamen ea ſu-
13 prà inſinuata æquitate damnandus; Siquidem licèt
non dubitetur, ut translatario competat eadem via
executiva, quæ competit ipſi transferenti, quodque
ipſa penſio ſit de ſui natura executiva, ut paſſim apud
ſcribentes, & Rotam receptum eſt, atque docet quoti-
diana praxis Signaturæ reſcribentis cum clauſula *ſine retardatione*, vel cum altera *ſine prajudicio*.

Attamen ubi concurrit hujuſmodi circumſtantia
incertitudinis, quæ ubi etiam non induceret nullita-
14 tem actus, adhuc tamen requirit liquidationem, ſeù
certificationem à judice faciendam hinc ab iſta in-
trare debet appellatio, cum in ea conſiſtere poſſet
gravamen in mala diſtributione; Ut in terminis pen-
ſionis reſervatæ ſuper pluribus beneficiis abſque diſ-
tinctione quantitatis ſuper uno, vel ſuper altero, *Go-
mez aliàs Sarnen. in compend. ſignatura regiſtrat. in re-
gula de non judicando juxtà formam ſupplicationis poſt qu. 26. num. 87. verſ. & eſt alius caſus Gigaſ. de penſione qua. 85. numero 5. Anton. Auguſt. de ſolut. penſion. num. 2. Rota deciſ. 1516. par. 3. diverſ. lib. 3. Rub. in clauſulario regiſtrato inter ejus ſingularia clauſul. 762. numero 47. Lotter. de Beneſic. lib. 1. quaſt. 38. numero 14. & 19.*

Et generaliter, quod à ſententia ſuper liquida-
tione detur appellatio, quamvis in eaecutivis *Scaccia
de appellat. qu. 17. limit. 9. num. 36. & ſeqq. Saluſt. in* 15
praxi lib. 1. cap. 27. Graſſ. de except. cap. 36. Rota deciſ. 379. par. 9. rec. & frequenter, ac habetur in ſua materia *ſub tit. de judiciis.*

PANORMITANA TRANSLATIONIS

Pro ARCHIEPISCOPO.

Cum MARCHIONE GERINO.

Reſponſum pro veritate.

An in translatione requiratur necnè forma præciſa;
ut prius antiqua penſio caſſetur, ac deindè altera
reſervetur, ut in indulto diſponitur; Vel ſufficiat
de conſenſu primi penſionarii reſervationem fieri
ad favorem ſecundi; Et an in translationibus pen-
ſionum ſuper Eccleſiis de jurepatronatus, aliquid
habeatur ſpeciale.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De punctis ſeu quaſitis.*
3 *Penſio non ſolet reſervari ſuper beneficio de jurepatronatus Regio ſine conſenſu patroni.*
4 *Secus autem in facultate transferendi.*
5 *Quod translatio ſit odioſa.*
6 *In translatione non attenditur formalitas verborum, ſed ſubſtantia veritatis.*
7 *De operatione clauſula omni modo meliori.*
8 *De facultatibus & privilegiis militum Lauretanorum.*
9 *Facultas retinendi indultum transferendi indiget nota ſpeciali, & non venit ſub diſpenſatione retinendi penſionem.*
10 *Quod penſiones non ſint incompatibiles, cum Epiſcopatu Cardinalitio, qui non obligat ad reſidentiam; & eſt compatibilis cum alio Epiſcopatu.*
11 *Incompatibilitas penſionum cum Epiſcopatu provenit potius à ſtylo.*

DISCVRSVS LVIII.

SUper Metropolitana Eccleſia Panormitana reſer- 1
vata fuit penſio ſcutorum 1750, ad favorem Car-
dinalis Caroli de Medices, qui in vim indulti Apoſto-
lici, coram perſona in eccleſiaſtica dignitate conſti-
tuta, conſenſum præſtitit, ut ea reſervaretur ad fa-
vorem Marchionis Gerini; Archiepiſcopus autem
prætendebat dictam penſionem non deberi ex qua-
tuor; Primò, quod cum dicta Eccleſia eſſet de jure-
patronatos Regio, iſta translatio fieri non poterat
ſine conſenſu patroni; Secùndo quod translatio eſ-
ſet malè facta, & citra formam indulti, dum non præ- 2
ceſſerat caſſatio penſionis antiquæ; Tertiò ob inca-
pacitatem translatarij; Et quartò, quod dicta penſio
ante hujuſmodi translationem ceſſaſſet per promotio-
nem dicti Cardinalis ad Epiſcopatum Tuſculanum;
Atque deſuper meum conſilium pro veritate petiit.

In omnibus reſpondi contra Archiepiſcopum re-
quirentem; Primum enim motivum de plano tolle-
batur ex facto (ipſi tamen Archiepiſcopo ignoto)
quod ſcilicèt dictus Cardinalis jam obtinuerat aſſen- 3
ſum Regis per ejus Oratorem apud Pontificem præſti-
tum; Et ulterius dicebam quod, etiam de jure, quam-
vis in reſervatione penſionis ſuper jurepatronatus
Regio requiratur patroni conſenſus, vel ſaltem men-
tio ſpecialis, eo quia non ſolet Papa de facili id agere
ſine dicto conſenſu, ut advertitur in ſua materia *ſub*

tit. de jurepatronat. Secus tamen dicendum est, ubi
agitur de pensionis jam validè, ac servatis servandis
reservatæ translatione; Ex ea ratione, quod Ecclesia
4 novo non gravatur onere, sed est eadem pensio, ut
generaliter in quocumque jurepatronatus, *Spad. cons.*
85.n.8.lib.3. Rot. decis.501. par.1. rec. & apud Otthobon.
decis.22. num. 39. & sequentibus; Et in specie jurispa-
tronatus Regij *Simonetta decis.33. Rota decis.307. par.*
3. recen.

Est benè verum, quod istæ auctoritates procedunt
cum antiqua propositione, quod translatio non sit
odiosa, nullumque gravamen, vel præjudicium in-
ferret ob possibilem translatarij præmorientiam
transferenti; Ista verò propositio rationabiliter ho-
5 die ab aula recesserit ob Constitutionem 144. Urba-
ni VIII. per quam, servitutis, vel oneris prorogatio
de sene ad juvenem, vel de moribundo ad sanum, (ut
ipsa natura ad evidentiam docet) reputatur præjudi-
cialis, ac onerosa, idcircò in casibus occurrentia maturè
reflectendum est, an dictæ auctoritates recipiendæ
sint, cum satis probabilis ratio dubitandi urgere
videatur; Adhuc tamen occasio non dedit id formi-
ter disputare.

6 Quò verò ad secundum punctum; Quamvis con-
sueta formalitas sit ista, quod scilicèt prius de consen-
su possessoris pensionis cassetur antiqua, & deindè
per delegatum fiat reservatio novæ; Attamen ista est
formalitas verborum, quæ non attenditur, sed potius
attendenda est substantia veritatis, eo enim ipso, quod
de consensu primi pensionatij in vim indulti delega-
tus novam facit reservationem ad favorem translata-
rij, ab ipso primo pensionario voliti, implicitè, ac per
necessarium antecedens subintelligitur cassatio, dum
nova creatio sequi non potest sine corruptione anti-
quæ, atque sufficit, quod ita certificetur persona, per
cujus mortem naturalem, vel civilem pensio cessare
debebat, ut benè advertitur *per Rotam decis.650. par.4.*
7 *rec. tom.3.* Fortius verò ubi accedit clausula *omni modo*
meliori, ut ultra generalia, quæ de operatione dictæ
clausulæ habemus satis vulgaria, in terminis pensio-
nis *apud Duran. decis.60. num.38.*

Ad tertium, difficultas pariter cessabat ex facto;
ob plura officia militiæ Lauretanæ, quorum quodli-
bet inducit capacitatem pensionis in ducatis 200.
8 Cameræ, non obstante statu conjugali, ac non incessu
in habitu, dictaque officia multiplicant dictas summas
in eadem persona juxta *decis. 718. Seraph.* cum aliis
apud Tondut. hoc tract. cap. 77.

Demum quartum motivum, pariter tollebatur ex
facto, ob dispensationem Cardinali concessam, non
solum super retentione incompatibilium, cum sub
ista non veniat facultas transferendi, quæ indiget
9 nota speciali ex deductis *per Adden. ad Burratt. decis.*
454. Dunozett. decis. 830. Tondut. hoc tract. cap.73. sed
etiam super facultate transferendi.

Verùm ubi etiam dicta dispensatio non adesset,
adhuc ego discurrendo credebam quod ea non esset
necessaria, quamvis adhuc occasio disputare non de-
derit, undè propterea maturum judicium desuper
efformari non potuit, quoniam isti sex Episcopatus
Cardinalitij, utpotè annexi ipsi Cardinalatui cum
10 qualitate Anzianitatis non inducunt incompatibili-
tatem etiam cum alio actuali, ac residentiali Episco-
patu, dum non obligant ad residentiam, ut ultra an-
tiquam plurium sæculorum observantiam, articulo
maturè discusso in Congregatione particulari ab
Alexandro VII. deputata declaratum fuit occasione
optionis, quam Cardinalis Brancaccius Episcopus
Viterbiensis fecit de Episcopatu Sabinensi, alio Epis-
copatu retento; Si enim isti sex Episcopatus Cardina-
litij fuere compatibiles cum alio Episcopatu actuali, ac
11 Beneficiis, & Commendis Monasteriorum, multò ma-
gis, & absque dubio cum pensionibus, in quibus in-
compatibilitas, seu cessatio pensionum potiùs resultat
à quodam Curiæ stylo; Et quemadmodum non ces-
sat per Episcopatum in partibus, ut advertitur suprà
in Aquilana disc. 3. ità in præsenti, cum eadem ratio
militare videatur, imò major.

FERRARIEN. PENSIONIS

Pro CARDINALIBUS URSINO, & SABELLO.

Cum CARDINALI ANTONIO BARBERINO, & ALIIS.

Casus decisus per Rotam ut infrà.

An valeat translatio in articulo mortis facta per infirmum, etiam nutu, & signis ad interrogationem; Et àn translatarius gaudeat transferentis anterioritate adversus pensionarios posteriores; Et incidenter de moderatione Constitutionis *144. Urbani VIII.*

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De Constitutione* Urb. VIII. *super pensionibus aliàs translatis.*
3 *Lex nova edita per viam declarationis respicit etiam præterita.*
4 *De moderatione dictæ Cõstitutionis in isto casu tantùm.*
5 *De resolutionibus causæ super facultate transferendi pensionem alias translatam.*
6 *Etiam translatario competit anterioritas transferentis adversus pensionarios posteriores.*
7 *De invalida translatione ex defectu mentis infirmi.*
8 *Fieri potest translatio etiam per constitutum in articulo mortis.*
9 *In materia translationis non intrat Regula de infirmis resignantibus.*
10 *An translatio fieri possit ad interrogationem nutu, ac signis.*
11 *De circumstantiis redolentibus sinceritatem translationis, factæ nutu, ac signis.*

DISCURSUS LIX.

PRinceps Perettus possidens super Ecclesia Fer- 1
rarien. pensionem scutorum 3. m. in eum trans-
latam per Cardinalem de Montealto seniorem,
graviter infirmus, ac morti proximus, in vim indulti
Apostolici, coram persona in ecclesiastica dignitate
constituta, impeditus loqui, ad interrogationem;
nutu, ac signis eam transtulit pro summa scutorum
1500. in Abbatem Perettum filium, qui fuit postea
Cardinalis de Montealto junior, & pro alia summa
scutorum mille in Cardinalem Ursinum, tunc pari-
ter Abbatem ejus nepotem, aliamque fecit transla-
tionem pensionis scutorum mille ad favorem familia-
rium super alia Ecclesia, de qua habetur actum *decis.*
38. par. 6. recen. & enunciatum suprà *in Pisana, &*
Aversana disc.57. Cum autem de dicta Ecclesia Ferra-
rien. tunc provisus esset Cardinalis Macchiavellus,
lite pendente coram A. C. super hujusmodi transla-
tionis validitate, & executione, prodiit Constitutio 2
ultima Urbani VIII. per viam declarationis, (quod
operatur, ut habeat oculos retro, & non trahatur so-
lùm ad futura, ut est regularis natura legis novæ, sed
capiat etiam præterita, *Farinac. in fragmen. verbo lex*
num.36. cum seqq. Honded. cons.14. lib.2. Rota apud Mer-
lin. decis. 231. num. 7. apud Buratt. decis. 167. numer. 4.) 3
per quam disponitur, ut translatio pensionis alias
translatæ, seu pensionis reservatæ super Ecclesia pos-
sessa per Cardinalem fieri non possit, nisi in indulto
expressa mentio de hoc fiat, vel respectivè Titularis
consensus accedat, dictæque Constitutionis vigore,
in dicto Tribunali A. C. prodiit sententia super trans-
lationis prædictæ invaliditate.

Habito

Habito verò recursu per translatarios ad *Innocentium X.* successorem, obtentum fuit in plena Signatura Gratiæ committi causam *in Rota coram Dunozetto,*
4 dicta Constitutione non obstanta, perindè, ac si respectu hujus causæ tunc pendentis non emanasset, ea tamen in reliquis firma remanente, Undè prodierunt resolutiones translatariis favorabiles sub diabus *Martij* 1646. & 18. *Iunij* 1649. quæ habentue impressæ inter *decisio. Dunozett. decis.* 768. & 830. & quaeum prima est cepetit. post *Tondut. de pension. decis.* 86.
5 Cùm autem super eadem Ecclesia, Cardinalis Antonius Barberinus pensionem possideret scutorum 3. m. sibique expediret dictas antiquas pensiones aboleri, nè aliàs ob Ecclesiæ incapacitatem exclusus remaneret; Hinc mortuo dicto Macchiavello, reassumpsit causam coram *eodem Dunozetto* soper duplici puncto: Primò scilicet super concorsu sopee fructibus dictæ Ecclesiæ, ac respectivè super hæreditate dicti Macchiavelli, inter ipsum, & dictos translatarios concurrentes pro terminis decursis; Er secundo super dictæ translationis nullitate, utpotè facta à constituto in articulo moris nutu, & signis.
6 Supee primò prodiit resolutio translatariis favorabilis sub die 30. *Maij* 1657. *ut decis.* 999. *ejusdem Dunozetto* enunciata soperiùs *in Melphien. concurs. disc.* 29. atque usque ad hunc causæ statom Ego non scripsi, sed solùm in altero puncto, quo proposito sub die 21. Junij 1660. nulla capta fuit resulutio, sed audito forsan sensu Rotæ super actùs validitate, dictus posterior pensionarius acquievit.

In hac autem disputatione; Scribentes pro dicto oppositore, totum desumebant ax iis, qoæ per Rotam fir-
7 mata fuerant *in Perusina pensionis* 28. *Martij* 1649. & 9. *Decembris* 1650. *coram Peutingerio*, quarom prima est *decis.* 307. *par.* 10. *recen.* nbi declaratur iuvalida translatio pensionis facta per Cardinalem Ubaldum in articulo mortis constitutum, ac sensibus destitutum, qoasi quod ita casus esset in individuo decisus.

Scribens Ego prò translatariis dicebam, quod in his terminis pensionis nil habetur speciale, dum in eo-
8 dem indulto expresè disponitur, ut trãslatio etiam per geaviter infirmum, ac in mortis articulo fieri possit, talisque est recapta, & quotidiana praxis, de qua etiam supra *disc.* 66. ubi quud in hac materia non intret Regula *de infirmis resignantibus* non attentenda, nisi in suo casu, ut etiam adverritur in proposito resignationis officiorum *sub tit. de Regalibus disc.* 6.

Undè propiereà remanent solum termini generales,
9 quos habemus in materia testamentorum, ac ultimarom volontatum, & cum quibus etiam processum fuit *in dicta Perusina*, an scilicet legata, aliæque dispositiones per ultimam voluntatem, nutu, ac signis fieri valeaot ad interrogationem.

Ista verò non est quæstio juris, quæ certam, ac uniformem recipiat determinationem, sed est potius
10 qnæstio facti, ex singulorum casuum qualitate, ac particularibus circumstantiis decidenda, an scilicet disponens esset, necnè mentis compos, beneque perciperet id quod, sincerè interrogatus, cum nutu, ac signis annuere voluit, ut in sua materia *sub tit. de testam.*

In hac autem facti specie, tàm qualitas insignium virorum, qoi actui assistentiam præstarunt, quàm aliæ circumstantiæ, clarè præseferre videbantur illius sin-
11 ceritatem; Cujus etiam magnum adminiculum ego deduci observabam ex acerrima, & alta disputatione habita *in dicta decis* 38. *par.* 6. *rec.* super invaliditata translationis ratione incertitudinis, cum præsupposito, quod alia requisita concurrerent; Fatuitas enim fuisset dictam altiorem inspectionem assumere si tunc, quando negotium erat recens, ac facilius protarat, verum esset quod transferens non esset mentis compos, atque in statu disponendi per nutum, & signa, ideoque omninò improbabilis videbatur impugnatio.

PISTORIEN. PENSIONUM.

Pro CAROLO, & JACOBO DE CELLESIIS

Cum N.

Responsum pro veritate.

An indultum transferendi capiat pensiones aliàs translatas, & an concessum alicoi familiæ, vel generi personarum, exerceri possit cum extraneis, vei potius restrictum sit ad illos de eadem familia, vel genere, Et è converso, an transferri possit pensio in filios, vel attinentes.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De Constitutione* Urb. VIII. *prohibente transferri pensiones* aliàs *translatas.*
3 *Non procedit, ubi indultum id expresse concedat.*
4 *A jure patronatus activo non infertur ad passivum.*
5 *Quod habens facultatem transferendi pensionem non possit transferre in filium.*
6 *Contrarium verius.*
7 *Consideratur diffiultas, de qua num.* 5. *ut facilior sit translatio in extraneum &c.*

DISCURSUS LX.

INter plura privilegia, quæ Urbanos VIII. concessit 1
Francisco Bracciolino ejus familiari, fuit illud, nt ipse ejusque fratres, ac eorum filij, & descendentes, pensiones ecclesiasticas pro tempore ab eis possessas, quamvis aliàs translatas, transferre possent in summa scutorum 300. Cameræ pro quolibet; Cumqoe Franciscus junior, ex translatione in eum facta à Juliano ejus patre dicti Francisci senioris nepote; certas pensiones possideret supee canonicatibus, & beneficiis possessis à Carolo, & Jacobo, illasqua in vim dicti indulti transtulisset ad favorem aliquorum extraneorum; Hinc Titulares, ultrà exceptionem resultantem à Constitutione 20. ejusdem Urbani VIII. super excessu medietatis, in qua nulla cadebat juris quæstio, sed tota erat facti super valore, dum ad formam ejusdem Constitutionis indultum expresè conceptum erat; Ex duobus aliis fundamentis prætendebant invalidam esse translationem; Primò quia agebatue de pensione aliàs translata, ideoqne sine spaciali eorum consensu illa fieri non potuerat, juxta ejusdem Urbani Constitutionem 144. de tempore concessi indulti, adhuc non editam: Et secundò, quod cum dictum indultum concessum esset in gratiam filiorum, ac descendentium dicti Francisci familiaris Papæ ejusque fratrum, ex verisimili concedentis intentione suffragari non deberet, nisi personis de illo genere, non autem extraneis: Quare desuper ex parte Titularium consultus, in utroque puncto contra ipsus respondi.

Quatenus enim pertinet ad primum: Dicebam distingoendo tempora, quod licèt ante prædictæ Constitutionis editionem motivatum aliàs fuerit per 2
Rotam *decis.* 485. *num.* 4. *par.* 4. *rec.* ut facultas transferendi non suffragetur quoad pensiones aliàs translatas, ubi earum expressa mentio non fiat, atquo cum hac decisione superficialiter (ut frequentiùs) pertranseat, *Tondut hoc tract. cap.* 28. *nu.* 34. Attamen verius, magisque receptum est contrariom, ut scilicet indultum concessom transferendi quascumqoe pensiones, suffragetur etiam qooad alias tranlatas, *ut ex Lotter. lib.* 1. *quæst.* 40. *n.* 90. & aliis firmatur *per Rotam* articulo fonniter discusso *apud Dunozett. decis.* 768. & 830. quæ prodierunt *in Ferrarien.* de qua *disc. praceden.* Multò igitur magis, ac extra omne, principium

principlum dubitandi, ubi id expressè cooceditur in indulto, ut in præseotij Et per quam circumstaotiam advertebam, cessare quoque dictam superveritam Constitutionem 144. quooiam io eadem excipitor iste casus, ubi scilicet in iodulto, pensionum etiam translatarum mentio fiat.

Quo verò ad alterum; Ex duplici fundamento dicebam dictam restrictiooem non intrare; Primò sci-
4 licet ex iis, quæ pluries habentur *sub tit. de Iurepatron.* ut ex jurepatronatus activo non infeatur ad passivum, neque ex eo, quod ex Apostolico privilegio, vel fundatoris dispositione, alicui generi data sit facultas præsentandi ad beneficia, ecultat necessitas exercendi facultatem prædictam in personis de isto genere; Sic à pari cum nulla dignolca videatur differentia, quoniam privilegium percutit facultatem facientis actum, non autem personam, cum quo ille faciendus est.

Et secundò fortius, quooiam *Gigas de pension. quæst.* 86. desumendo argumeotum à prohibitione succes-
5 sionis filii in beneficio patris resultaote à Coostitutione Clementis VII. & à Concilio Tridentino, motivat ut idem dicendum videatur io pensionibus, quasi quod facultas transferendi sit exercibilis cum aliis, non autem cum propriis filiis, vel descendentibus: Et qoamvis ex recepto usu, contrarium sit verius, ubi uon agatur de filiis illegitimis, cum quibus aliqua cadit difficultas ex motivatis *apud Tondut. hoc tract. cap. 31. num. 10. cum seqq.* quod tamen adhuc occasio non præbuit formiter disputare, ut maturum judicium desuper efformari potuerit, & super quo ponderanda sunt ea quæ in proposito successionis hiij in beneficio patris motivantur *in Tranen. Canoni-*
6 *catus sub tit. de Benefic. disc. 66.* Attameo observabam satis in proposito considerabilem esse difficultatem motivatam, ut suprà per *Gigantem*, ut ita dignoscatur, quod difficilius hujusmodi facultates transfereodi sint exercibiles cum personis de proprio genere, quàm cum extraneis; Non quod difficultas subsistat; sed per argumentum à majori, ut insubsistens sit dicta restrictio, quæ per Titulares prætendebatur, ideóque concludebam, quod aliud nou remaneret probabile fundameotum, nisi supra insiuuatum resultans ex Constitutione 20. Urbani, quod, ut dictum est, totum pendet ex facto, ac probationibus valoris, nullamque habet juris inspectionem, ut advertitur *suprà discursu 55.*

ROMANA PENSIONIS

SUPER CANONICATU IN COSMEDIN

Pro N. URSINO

Cum SEBASTIANO FRANCO.

Casus disputatus coram A. C.

An facultas transferendi competens Conclavistis, suffragetur pro pēsionibus reservatis etiā super distributionibus quotidianis absque speciali mentione; Et quatenus non; An translatio simpliciter facta substineatur super fructibus tertis, ad ratam eorum capacitatis, vel potius corruat in totum.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Possessio transferentis suffragatur in omnibus translatario, non tamen ad effectum manutentionis, sed datur immissio.*
3 *Quod facultas transferendi non suffragetur in pensione super distributionibus quotidianis.*
4 *De ratione dubitandi in contrarium.*
5 *De materia distributionum remissivè.*
6 *Non per hoc prohibita est translatio pensionis super fructibus.*
7 *Translatio est dividua, & substineri potest pro parte.*
8 *Contrarium quod neque substineatur in hac parte.*
9 *Damnatur stylus aeferendi simpliciter decisionibus & auctoritatibus.*
10 *Decisiones sunt intelligendæ juxta doctrinas, quas allegant.*
11 *Non sunt decisiones in iis, quæ dicuntur incidenter.*
12 *Impugnatur conclusio, de qua num. 8.*
13 *Super eodem ad id probandum datur simile.*
14 *Quod cautè procedendum sit in decisionum extensione.*
15 *De eadem conclusione, de qua num. 3. & 4.*
16 *Datur distinctio, de qua specie distributionum conclusio intelligi debeat.*

DISCURSUS LXI.

SUper Canonicatu Ecclesiæ Collegiatæ S. Mariæ in Cosmedin, occasione illam jam vacantem providendi, reservata fuit pansio, tam super præbenda, & fructibus, quàm super distributionibus quotidianis, ad favorem Marchionis Francisci Ursini, contra quem, Sebastianus in Canonicatu successor, litem excitavit super pensionis nullitate ob falsam narrativam valoris, atque succumbendo io possessorio, sententiam favorabilem reportavit in petitorio, suspensam per appellationem; In hoc autem statu decedens pensionarius, io vim facultatis transferendi competentis Conclavistis, de quorum numero ipse erat, utpote in conclavi assistens Cardinali Ursino, partem dictæ pensionis transtulit ad favorem N. pariter Ursini, quo io vim dictæ translationis petente coram A. C. solitam immissionem translatariis competentem ex quodam Curiæ stylo, per quem, licèt receptum sit, ac extra controversiam, ut possessio transfe- 2
rentis, ad omnes alios effectus suffragetur translatario, non tamen ad illum interdicti retinendæ, seu remedii manutentionis, sed solum datur illud adipiscendæ sive immissionis, æquè tamen privilegiatum circa processum executivum, ac exclusionem suspensivæ appellationis, ut cæteris relatis *Buratt. decis. 658. n. 5. ubi add. lit. B. Post. de manut. obs. 55. à num. 155. Tondut. de pens. cap. 30. num. 4. & 22.*

Excipiebat Titularis de dictæ translationis iovaliditate, ex eo, quod indultum transferendi Conclavistis concessum; non comprehendat pensiones reservatas super distributiooibus quotidianis, juxta ea, 3
quæ recedendo à præcedenti decisione 15. *Februarij* 1636. *coram Pirovano* firmantur *in Romana pensionis 23. Maij 1664. coram Melzio impress. post Zach. de salar. decis. 26.* ac moderniori tempore *in Romana pensionis 23. Martij 1666. coram Taia, & 27. Aprilis ejusdem anni coram Emerix*, recedendo à præcedenter firmatis in eadem causa 15. *Februarij* 1664. & 20. *Martij 1665. coram Ninot. & 29. Martij 1666. coram eodem Taia.*

Scribens Ego pro translatario, oegligendo ceassimere quæstionem in dictis decisionibus hinc inde editis tractatam, an scilicet indultum Conclavistarum, utpotè per verba generalia, & effrenata loquens de pensionibus reservatis super quibuscomque fructibus, reddi*t*ibus, & proventibus, suffragetur in illis, quæ reservatæ sint super distributionibus quotidianis, quasi quod illa verba *redditibus & proventibus* dis-
crete à verbo *fructuum*, atque munita generali, ac ef- 4
frenato verbo, *quibuscumque*, apta sint quotidianas distributiones etiam comprehendere, ut in specie *Spad. cons. 62. nu. 5. lib. 3. Penia decis. 216. num. 2.* & super quo plura colligit elaboratus Additionator *ad decis. 576. par. 4. rec. tom. 3.* ubi nimium se diffundit in hac
materia distributionum quotidianarum, earomque 5
privilegiorum, præsertim circa reservationem ac

transla-

translationem pensionis, ut absque nota speciali hu-
jusmodi onus non recipiant.

Atque admittendo opinionem negativam in po-
sterioribus decisionibus firmatam, (absque tamen
6 proprij judicij interpositione); Dicebam, quod cum
ista pensio reservata esset, tam super præbenda & fru-
ctibus, quam super distributionibus, hinc ubi quoad
istas, utpotè privilegiatas atque speciali nota dignas
indultum non suffragaretur, adhuc tamen translatio
sustineri deberet super præbenda & fructibus, su-
per quibus nulla cadebat quæstio; quodque propte-
rea concedi debuisset immissio ita restricta ad præ-
bendam, & fructus, cum distributionum exceptua-
tione, quamvis fructus non ascenderent ad summam
translatæ pensioni proportionatam, dum receptum
7 est, quod pensio materiam dividuam contineat, in
qua tanta est utilitas in toto respectu totius, quanta
in parte respectu partis, ideóque utile per inutile non
vitiatur, sed substinetur in parte, ut habetur pluries
in præcedentibus, præsertim *disc. 55. ex decisione 153.
& 179. Mannica, Buratt. decis. 12. & 369. ibique adden.*
& in aliis frequenter, cum sit principium receptum ac
hodie certum.

Acquiescebat his judex, jam paratus ad petitæ
immissionis concessionem juxta dictam restricti-
vam; Verùm ex parte Titularis deductæ fuerunt duæ
8 decisiones *Rota in Lunetana pensionis, 11. Febr. 1667.
coram Cerro, & 4. Iunij 1668. coram Calatain*, in quibus
infirmatur translatio indefinitè, ex eo, quod distri-
butionum mentio facta non sit, quamvis beneficium
pensione oneratum, ultra distributiones, haberet
quoque fructus; Et licet Ego exagerarem, quod di-
ctæ decisiones editæ una tantùm parte informante
non examinarent formiter articulum, sed incidenter
id assererent; Quinimò ad superabundantiam, dum
in eo casu infectio pensionis aliud habebat solidius,
ac principale fundamentum falsæ narrativæ valoris;
atque ea auctoritatibus, cum quibus illæ procedunt,
convinceretur, quod percuterent solùm punctum
distributionum, dum solùm allegantur decisiones
superiùs insinuatæ, idque rectè idem judex agnosce-
9 ret; Attamen ob maledictum, ac abominabilem abu-
sum; qui adeò damnabiliter irrepsit, atque in dies
crescit, deferendi simpliciter, ac in sola litera præfe-
rim decisionibus, hinc quamvis doctus, ac probus,
nimium tamen timidus & obsequens, destitit subdu-
bius, nihil determinando, expectare volens ejusdem
Rotæ declarationem.

Mihi ad solam veritatem etiam reflectenti, ista
difficultas nullius videbatur momenti; dum dictæ
posteriores decisiones editæ, ut dictum est, una tan-
tùm parte informante, simpliciter procedunt cum
aliis supra allegatis loquentibus de pensione supra
beneficiato Basilicæ Vaticanæ nullos fructus certos
habente, cum in ea Ecclesia totum consistat in di-
stributionibus ratione interessentiæ, ac servitii per-
sonalis, ideóque articulus hujus mixturæ nullatenus
examinatus fuit, & consequenter dictæ decisiones
nullam in proposito auctoritatem facere debeant,
ex duplici propositione, primò scilicet, quod doctri-
næ, vel decisiones intelligendæ veniunt juxta aucto-
10 ritates, quas allegant *Bart. in l. non solum, §. liberationis
verba, num 7. ff. de lib. legat. Rot. decis. 302. nu. 9. par. 4. rec.
to. 2. & dec. 155. num. 56. p. 6. rec.* Et secundò, quod de-
cisiones Rotæ dicuntur tales in eo puncto, qui prin-
cipaliter disputatus, ac decisus fuit, non autem in iis,
11 quæ obiter, ac articulo non discusso dicuntur, ut plu-
ries eadem Rota antiqua, & moderna protestata est,
ut *apud Seraph. decis. 299. in fine decis. 17 n. 9. par. 7. decis.
285. n. 12. par. 9. & 196. nu. 38. par. 11. rec.*

Examinando autem punctum, dicebam, etiam in
sensu veritatis, nullum adesse probabile fundamen-
tum, cui ista dubietas innitteretur, tum ratione subje-
ctæ materiæ dividuæ, per quam utile per inutile non
vitiatur ut suprà; Tùm clarius, quia esset dare incon- 12
veniens, ut inducta ad favorem retorqueantur in
odium, quodque deterioris conditionis esset ille, qui
minùs privilegiatus est, quàm ille, qui magis, quoni-
am habens pensionem in forma ordinaria super solis
fructibus certis, illam transferre posset, dictaque fa-
cultate privatus remaneret ille, qui eam habet magis
privilegiatam tam super fructibus, quàm super distri-
butionibus.

Dabam in hoc exemplum practicum, quod si re-
gulariter sub bonorum hypotheca non cadentibus
bonis feudalibus, vel fideicommissariis, aut Regali- 13
bus, ut sunt officia, & loca montium, cum similibus
in commercio non existentibus, Princeps, vel alter, ad
quem pertinet, assensum præbeat, ut hypotheca, ista
quoque bona de jure prohibita capias, talis autem
assensus interpretetur, ut sit personalis, non autem
cessibilis, vel transmissibilis; prorsus utique vanum es-
set asserere, quod hæc prohibita transmissibilitas, vel
cessibilitas operari deberet, ne transmitti, vel cedi
posset hypotheca super juribus, ac bonis indifferen-
tibus, & non prohibitis, quo nil absurdius; Atque ita
edocemur, quàm cautè procedendum sit in exten-
dendis decisionibus, ob hujusmodi effectus, qui 14
resultant apud inferiores judices in ipsa Curia,
quantò magis in inferioribus, ac pedaneis in parti-
bus.

Quatenus verò pertinet ad dictam conclusio-
nem, in ista disputatione, ut suprà præsupposi-
tam, quod scilicet facultas transferendi, quamvis
per verba generalia, & effrenata concepta, non
capiat pensiones reservatas super distributionibus; 15
Ego non scripsi in causa, in qua dictæ decisiones
hinc inde prodierunt, ideóque maturum judicium
efformare non potui, quænam haberent majorem
probabilitatem; Istius verò, ac aliarum causa-
rum occasione ponderabam, parum probabile vi-
deri, desuper certam, ac determinatam regu-
lam generalem statuere; sed cùm quæstio sit po-
tiùs voluntatis, & facti, quàm juris, quid scilicet
verisimiliter Papa concedens indultum in animo
habuerit; Hinc proinde ex singulorum casuum qua-
litate & circumstantiis decisio regulari debet,
Si enim agatur de beneficio, quod habeat fructus
certos congruos, habeatque etiam distributiones
solo servitio personali proportionatas tanquam nu-
dum præmium laboris, tunc rectè dicta opinio ne-
gativa procedit, cùm onus pensionis hujusmodi di-
stributionibus verè sit incongruum, & exorbitans,
ideóque si datur una exorbitantia in reservatione,
dari non debet ejus multiplicatio, seu prorogatio in
translatione, atque isto casu rectè intrant posteriores
decisionis fundamenta; Ubi verò, juxta distinctio-
nem pluries ponderatam, præsertim *sub tit. de Benefic.
disc. 90. & sub tit. de jurepatron. dis. 10.* agatur de pin- 16
guibus beneficiis Ecclesiæ habentis veros fructus
certos resultantes ab ejus prædiis, ac bonis, adeo ut
eorum natura attenta veri fructus dicendi sint, ex
laudabili tamen consuetudine, vel instituto redacti
sint ad formam distributionum pro meliori Ecclesiæ
cultu, absque eo, quod dici valeat non adesse exu-
berantiam, sed esse præmium præcisè adæquatum
servitio, ac labori personali, ut sunt Canonicatus Ba-
silicarum Urbis, ac etiam longè pinguiores Canoni-
catus ac Dignitates Ecclesiæ Toletanæ, aliarumque
Hispaniæ Ecclesiarum, utique incongruum videtur,
quod in istis in parte excedente dictam proportio-
natam servitii remunerationem, cadant ea, quæ
in præcisis distributionibus habentur, cum secluso
effectu, ut illi, qui non intersunt, ac non inserviunt,
ex dicto rationabili usu, vel instituto participare non
debeant, in reliquis pars excrescens, quæ potius pin-
guiorem provisionem, quàm nudum præmium ser-
vitij importare videtur, fructum jure potiùs regu-
landa

landa veniat, adhibendo propositionem, in quæstionibus voluntatis perpetuo, ac principaliter adhibendam, ut non cortex, & figura verborum, sed substantia verisimilis voluntatis attendi debeat, & de qua propositione pluries *sub tit. de fideicomm.* & *sub aliis de credito*, & *de contractib.* ac etiam *in beneficialibus sub tit. de benefic. disc.* 5.

EUGUBINA PENSIONIS

Pro EPISCOPO

Cum COMITE CARPINEA.

Responsum pro veritate.

De eadem facultate Conclavistarum, seu Dapiferi conclavis transferendi pensiones; An suffragetur, si pensionarius habens talem facultatem efficiatur bigamus; Et an eadem facultas suffragetur pro pensionibus reservatis super Ecclesiis Cathedralibus, & quid de facultate competente militibus S. Stephani.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De facultatibus militum Sancti Stephani.*
3 *A facultate retinendi non infertur ad facultatem transferendi pensiones.*
4 *De facultatibus Conclavistarum, & dapiferorum, & an obstet bigamia.*
5 *An derogatio Concilii Lateranensis requisita in reservatione pensionis super Cathedrali requiratur in facultate transferendi.*

DISCVRSVS LXII.

COmes Marius de Carpinea dapifer Cardinalis Caroli de Medices in conclavibus Gregorii
1 XV. & Urbani VIII. obtinens postea pensionem scutorum 100. super Ecclesia Eugubina, illam de anno 1669. transtulit in Comitem Uldericum filium, atque prætendente Episcopo dictæ translationis invaliditatem ex qualitate bigamiæ per dictum Marium contracta, ab eodem desuper pro veritate consultus; Cum in dicto transferente duplex concurreret titulus pro dicta transferendi facultate, unus scilicet militis S. Stephani, & alter dapiferi.

Quatenus pertinet ad primum; Respondi illum non suffragari, quoniam licèt inter privilegia huic militiæ concessa per *Pium IV.* registrata *in Bullario post*
2 *tius Constitutionem* 60. ac etiam in volumine statutorum ejusdem militiæ, sit istud, ut statu conjugali, ac bigamia non obstantibus, pensiones in certa summa retineri, ac etiam transferri valeant; Attamen illa moderata fuerunt per Constitut. 73. *Pii V.* enunciatam suprà *in Majoricen. disc.* 45.

Et quamvis per Constitutiones 104. *Sixti V.* & 46. *Pauli V.* prævia *dicta Piana* Constitutionis moderatione, hujusmodi facultates reintegratæ fuerint; Attamen quia reintegratio loquitur de retentione, non autem de translatione, hinc ad istam trahi non
3 potest ex recepta conclusione, quod à facultate retinendi non infertur ad magis odibilem facultatem transferendi, juxtà *decis. Caputaqu.* 303. *par.* 2. & *decis.* 99. *par.* 3. *cum concord. per Tondut. de pension. cap.* 32. & indubitatum dicitur *in Romana pensionis* 15. *Februarii* 1664. *coram Ninot.* in hac parte non revocata.

Difficultatem verò contra requirentem habebam ex alio titulo dapiferi, ob amplas facultates resultan-
4 tes à Constitutione 9. Urbani VIII. §. 11. Nil obstante, quod illa mentionem non faciat de uxoratis, ac bigamis, quoniam probabilis mihi videbatur ratio ponderata *per Rotam in dicta Romana pensionis coram Ninot.* quod scilicet Papa contentetur solo facto validæ, ac legitimæ competentiæ pensionis, ut illa transferri possit; Quamvis à dicta decisione recessum sit *coram Taia*, & *Emerix*; Attamen recessus non fuit circa istam conclusionem, sed circa alteram, ut sub dictis facultatibus non veniant pensiones reservatæ super distributionibus quotidianis, ut *disc. praeced.* Et de quo puncto, ut scilicet data habilitatione retinendi pensiones matrimonio non obstante, ex uno titulo inefficaci ad translationem suffragetur facultas transferendi competens ex alio titulo, habetur infrà *in Camerinen. pensionis disc.* 78.

Ponderabam pro Titulari dici posse, quod cum dicta Constitutio *Urbani* loquatur de pensionibus super beneficiis curatis, vel non curatis, suffragari 5
non debeat, quoad pensiones reservatas super Ecclesiis Cathedralibus, quarum respectu requiritur mentio specialis cum derogatione Concilii Lateranen. Verùm motivum non videbatur subsistere, quoniam juxtà decisionem *In Parmen. Pensionis coram Clemente VIII.* & aliàs de quibus *Millin. decis.* 277. ista generalitas, de quibuscumque pensionibus super quibuscumque beneficiis, comprehendit etiam Cathedrales, dictarumque decisionum auctoritate, ità firmant etiam *Gratian. discept.* 551. *num.* 19. & *Tondut. de pension. cap.* 51. *num.* 10. neque quod scirem, habetur decisio in contrarium.

Ideoque dicto Episcopo consului, ut pro meo sensu, vel acquiesceret, vel concordiam eo quo meliori posset modo obtineret; Non acquievit autem, sed aliis assumptis defensoribus litem substinuit coram A. C. & in Signatura, sed succubuit.

ROMANA FACULTATIS TRANSFERENDI

AD PETITIONEM CUJUSDAM CARDINALIS.

Discursus pro veritate.

An Constitutio *Urbani VIII.* disponens, ut super Ecclesiis possessis per Cardinales transferri non possint pensiones absque speciali mentione, procedat in illis Ecclesiis, quarum Cardinales non sint amplius possessores, sed eis dimissis, sint reservatarii fructuum.

SVMMARIVM.

1 *De Constitutione* Urbani VIII. *super facultate transferendi pensiones super Ecclesiis possessis per Cardinales.*
2 *Reservatarius fructuum non habet jus in Ecclesia, neque est ejus possessor.*
3 *Sed habet aliquod majus jus quam pensionarius.*
4 *Reservatarius fructuum non habet jurisdictionem.*
5 *Dicta constitutio suffragatur etiam Cardinalibus reservatariis.*
6 *Etiam in legibus immorandum non est in cortice verborum, sed in substantia veritatis.*
7 *Pensio non tribuit jus in beneficio, sed in fructibus.*
8 *De Constitutione* 20. Urbani VIII. *ut procedat etiam favore reservatarii fructuum.*
9 *De declarationibus dictæ Constitutionis factis ab eodem Urbano.*

DISCVRSVS LXIII.

DIsponente sæpius enonciata Constitutione *Urbani VIII.* de qua apud *Dunozett. decis.* 778. & 830. ut facultates transferendi pensiones non suffragentur, quoad illas Ecclesias, de quibus provisi essent 1
Cardinales absque speciali mentione; Consultus fui ex

ex parte cujusdam docti Cardinalis, an eadem Con-
stitutio comprehendat Ecclesias alias per Cardinales
possessas, postea verò dimissas cum reservatione
fructuum ad eorum favorem, injuncto eis onere sol-
vendi Episcopo noviter proviso congruam.

Respondi pro negativa facere, quod reservatarii
fructuum dici non possent possessores Ecclesiarum,
2 seu de illis provisi, quoniam stante provisione alterius
Episcopi, non potest dari alter provisus, vel posses-
sor, quoniam esset dare, vel monstrum duorum ca-
pitum in uno corpore, vel duos sponsos unius sponsæ,
quorum utrumque in jure implicat; ut pluries ad-
vertitur *sub tit. de Iurisdictione* super controversia in-
ter Ordinarios, & inferiores Prælatos, ac etiam in
altero ibi annexo *tit. de praemin.* occasione agendi
de materia Cathedralitatis.

Et quamvis reservatarius fructuum aliquid plus
habere videatur, quàm simplex pensionarius, ideo-
que juxtà unam opinionem, sub legibus disponenti-
bus de pensionariis, hujusmodi reservatarii non ve-
3 niunt ex deductis *per Spad. cons.* 150. *lib.* 1. (quod ne-
que transit absque difficultate ex iis, quæ habentur
sub tit. de Benefic. disc. 81.) Attamen istud majus jus, ta-
le quale sit, percutit quandam majorem servitu-
tem redolentem speciem ususfructus juxtà plenè de-
ducta *decis.* 1 *par.* 9. *rec.* quæ reputatur in materia ma-
gistralis; Vel percutit administrationem temporalem
ipsorum bonorum, ac fructuum, non autem spiritua-
lem vel jurisdictionalem, cum sibi non remaneat
jurisdictio, vel aliud jus, nisi illud quod per Papam
reservetur, ut *decis.* 6; *par.* 2. *rec.* cum aliis *sub tit. de
Benefic. disc.* 2. Et consequenter dicebam intrare axio-
4 mata satis vulgaria, quæ habemus in materia le-
gum correctoriarum, ac exorbitantium, ut non
detur extensio de casu ad casum, sed intelligi debeant
in casu præciso, ac in littera, ut præsertim habetur
pluries *sub tit. de successión.* ubi ad materiam Statuto-
rum.

Probabiliorem verò dixi mihi videri affirmati-
vam, quoniam dictæ Constitutionis tenor ostendit
quod Papa in ejus editione non respicit ad suble-
vandas Ecclesias, dum de istis possessis per Prælatos
non curavit, sed principaliter respexit ad personas
Cardinalium, pro substinenda eorum dignitate, pro
qua majus bonorum, ac redditunm temporalium
subsidium necessarium est, ideoque procedendum
est, cum adeo frequenter enunciata propositione,
(quæ pro meo sensu omnium legis, vel hominis dis-
positionum regulatrix esse debet,) ut non cortex seù
formalitas verborum, sed substantia veritatis sive fi-
6 nis, ac effectus per disponentem seu legislatorem vo-
litus attendi debeat, quoniam lex non verbis, sed re-
bus imposita est, ut advertitur *in l. fin. cod. de usur.*
atque grammaticorum, non autem Juristarum, & Ju-
dicum sunt partes, in sola grammaticali significatio-
ne immorari, ut pluries *sub tit. de fideicommiss. sub tit.
de contract. & alibi.*

Cùm igitur ex pluries in præcedentibus insinuatis,
pensio non tangat spiritualitatem beneficii, neque in
eo aliquod jus in re, vel ad rem tribuat, sed solum
7 percutiat temporalitatem fructuum, hinc de conse-
quenti spectatur effectus, an fructus ob prorogatam
pensionem, diminutionem pati debeant, necnè, id-
que percutit eum, ad quem fructus pertinent, sive
possideat Ecclesiam, sive non.

Ideoque in terminis alterius Constitutionis 50.
8 ejusdem *Vrbani VIII.* super prohibita translatione ul-
trà medietatem fructuum, ut attendi debeat ratio,
seu verisimilis intentio Pontificis, non autem for-
malitas verborum habetur *apud Roias decis.* 184. *n.* 14.
& 15. & per tot.

Omnemque difficultatem cessare dixi, idque in
claris poni ex declarationibus ejusdem Urbani factis
in plena Signatura Gratiæ, cum Rotæ Decano, regi-
stratis *apud Roias decis.* 217. super dicta Constitutione
20. quorum prima est, ut quod disponitur de Titu-
laribus, ac beneficiatis in hujusmodi reservatariis
fructuum quoque intelligi debeat, ideoque, ubi ha-
bemus declaratam voluntatem legislatoris, quam-
vis occasione alterius legis, nullam superesse dixi 9
quæstionem, negligendo desuper facere cumulos
axiomatum, ac regularum cum copiosis allegationi-
bus juxta leguleici vulgi stylum, dum virum doctum
ac versatum alloquar.

CONIMBRICEN. PENSIONIS.

Pro BENEDICTO DEL MEDIA

Cum SIMEONE MONTEIDO.

Responsum pro veritate.

De invalida translatione pensionis sub conditione
mortis transferentis; Et quando mentio dictæ
mortis faciat translationem conditionalem, &
consequenter invalidam.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Translatio facta sub conditione mortis transferentis est invalida.*
3 *De translatione conditionali.*
4 *An vitietur conditio, vel potius vitiet translationem.*
5 *De resignatione ad favorem non abdicante jus a resignante, si non effectuatur.*
6 *Declaratur conclusio, de qua num. 2.*
7 *Quando causa dicatur finalis, vel impulsiva.*
8 *Datur simile de donatione contemplatione matrimonii.*
9 *Et quando conditio dicatur præcisa importans causam finalem, ut vitiet.*

DISCVRSVS LXIV.

OBtinens Benedictus senior indultum transferen-
di pensionem Apostolica auctoritate possessam 1
super Canonicatu Cathedralis, illam servatis ser-
vandis transtulit in Benedictum juniorem nepotem,
atque in translationis instrumento Notarius candidè
narrans finem ad quem hujusmodi translationes
fiunt, dixit, ut decedente ipso transferente, posset
translatarius post ejus mortem dicta pensione potiri;
Quare Titulari super dictæ translationis invaliditate
jactationis faciente ex dicta causa; ex parte transla-
tarii pro veritate desuper consultus fui.

Respondi quæstionem esse potius facti, & appli-
cationis, quàm juris; Receptum enim est apud Bene- 2
ficialistas, translationem factam sub conditione
mortis transferentis esse invalidam, *Navar. cons.* 65.
lib. 5. *Paris. de confid. quæst.* 23. *num.* 49. *Gars. par.* 1.
cap. 5. *num.* 54. *cum seqq. Lott. lib.* 1. *quæst* 40. *num.* 19. 3
& 20. Et de translatione conditionali *Gabriel. consil.*
185. *& sequ. lib.* 1. Solumque isto casu cadere posset
quæstio, quam adhuc disputare occasio non dedit,
an ista conditio vitiet, vel potius vitietur, ad effec-
tum, ut conditione vitiata, valida, & pura remaneat
translatio; Vel ad effectum, ut invalida ipsa transla- 4
tione existente non abdicetur jus à transferente pe-
nès quem pensio remaneat, ac si translatio facta non
esset ex conclusione, de qua suprà *in Ferrarien. disc.*
51. ut actus factus ad favorem alterius, conditionem
implicitam habeat, quatenùs effectum sortiatur, sin 5
minus non abdicet jus à faciente ex defectu inten-
tionis, & in quo videtur decisio pendere à facti cir-
cumstantiis, malam, vel respectivè bonam fidem, ju-

ſtamque credulitatem, ſeu excuſationem inducentibus necne, cum ex hoc reſultet, an intret dicta concluſio, vel potius ejus limitatio enunciata *eodem diſc. 51.* ubi ineffectuatio proveniat à culpa facientis.

Verùm in caſu, de quo agitur, Reſpondi pro meo judicio, ex parte penſionarii timendum non eſſe, ut-
6 pote extra caſum concluſionis, procedentis ubi actus dici poſſit conditionalis, utpote conceptus per clauſulas ſeu verba taxativa, & alias excludentia animum faciendi, adeout caſus mortis percutiat ſubſtantiam diſpoſitionis, atque actus perfectio pendeat à purificatione dictæ conditionis, quæ fuerit cauſa finalis, ac præciſa ſine qua non; Secus autem ſi mors reſpiciat potius cauſam impulſivam, ſeu motivum id faciendi, juxte hodie ſatis vulgarem, ac receptam diſtinctionem, quam habemus in materia donationis factæ cum mentione mortis ex plene deductis *per Rotam apud Merlin. deciſione 664. repetit. deciſ. 9. par. 7. recen.* & pluries in ſua materia *ſub tit. de Donation.* Vbi enim reſpicit ſolum cauſam impulſivam, ſeu motivum faciendi, tunc planum eſt non facere actum conditionalem.

Et hic erat caſus, quoniam inſtrumenti tenor oſtendebat, quod imminens mors a transferente ſene
7 juxta naturæ ordinem formidata juxta fere omnium tranſlationum caſum, fuerit cauſa impulſiva, ſeu motivum illam faciendi pro effectu conſiderato in ſæpius enunciata Conſtitutione 144. *Vrbani VIII.* ut tranſlatarius tanquam junior, & validus, juxta naturæ ordinem, ac frequentiorem contingentiam, penſionem obtineret, illaque non extinguatur, non tamen exinde inferri poteſt, quod actua eſſet verè conditionalis, juxta ea, quæ frequenter habentur *ſub dicto tit. de Donation.* in propoſito donationum, quæ fiant contemplatione certi, ac determinati matrimonii; Quoniam in eis fieri ſolet narrativa pro meliori proviſione, ac ſubſtentatione filiorum procreandorum,
8 ac uxoris, & tamen non per hoc, quod matrimonium citò ſolvitur, vel quod filii ex illo non procreantur, vel quod donatarius debita contrahat, ſive bona diſtrahat, exinde reſultat donationem dici conditionalem, cum ſimilibus; Tunc enim objectum procederet, quando præcisè ſub dicta conditione tranſlatio facta eſſet, itaut effectum ſortiri non deberet, niſi quatenus dicta mors ſequeretur, & non aliàs, quod iſtius tranſlationis tenor verè non importabat; Ad quod conferunt, quæ habentur ſuprà *in Vintimillien. diſc. 41.*

BONON. PENSIONVM.

Pro PHILIPPO ROZZOLO

Cum N.

Caſus diſputatus coram A. C. & in Signatura, & reſolutus pro Philippo.

An in materia penſionis intret confidentia eodem modo, quo in beneficiis; Et qoando tranſlatio dicatur confidentiaria, itaut invalida remaneat necnè.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De probatione ſimulatæ tranſlatonis.*
3 *In penſionibus, an & quomodo intret confidentia damnata per Conſtitutiones Apoſtolicas.*
4 *Tranſlatio debet eſſe talis, ut certificetur penſionarius.*
5 *Quod cadat confidentia vel ſimulatio de jure communi.*
6 *Non prohibetur tranſlatarius, nullo accedente pacto ex gratitudine pati, ut transferens potiatur penſione.*
7 *De juſtis cauſis excuſantibus exactionem factam à transferente.*
8 *Proceſſus executivus penſionis non retardatur per exceptiones dubias.*
9 *Tranſlatario competit via executiva.*

DISCURSVS LXV.

CVm Carolus Lllius Gregorii XV. familiaris plures poſſideret penſiones ſuper aliquibus beneficiis exiſtentibus in diœceſi Bononienſi, & alibi, ac 1
etiam ſuper Eccleſia Vrbanien. de qua agitur infra *diſc. 67.* illas in vim indulti tranſtulit in Philippum ex ſorore nepotem in pupillari ætate conſtitutum, ſub ejus tutela, & educatione viventem, deindeque continuavit in earumdem penſionum exactione ut priùs uſque ad obitum, quo ſequuto, cum Philippus factus adultus habita dictæ tranſlationis notitia, in illius executionem Titulares de ſolutione penſionis pulſaret, eis allegantibus dictæ tranſlationis invaliditatem, utpote ſimulatæ, ſeu confidentiariæ, introducta fuit cauſa coram A. C. ac reſoluta pro penſionario, Signatura etiam probante, unde propterea poſſeſſores beneficiorum acquieverunt, litem proſequentes ſuper alio puncto Epiſcopi *Vrbanien.* ut infrà *diſc. 67.*

In diſputationibus autem deſuper habitis tam co- 2
ram A. C. quàm in Signatura, ex parte Titularium; invalida prætendebatur dicta tranſlatio ratione confidemiæ, quam clarè probare dicebant ex eo quod idem transferens pluriùm annonim ſpatio in ejuſdem penſionis exactione nomine proprio, ut prius continuaſſet, deducendo terminus generales, quos habemus in materia ſimulationis, donationis, vel alterius alienationis probatæ ex continuatione donatoris in poſſeſſione bonorum donatorum.

Et magis proximè adducebant auctoritatem *Pariſii de confident. quæſt. 23. & Garſ. par. 5. cap. 3. num 43. &* 3
ſeqq. qui ſentire videntur, quod quidquid ſit de quæſtione, an Conſtitutiones *Pii IV.* aliorumque Pontificum loquens de beneficiis, locum habeant in penſionibus ad effectum cenſurarum, ac pœnarum, & in quo probabilior videtur negativa juxta *deciſ. 156. Penia juxta Lugdunen.* cum concordan. *per Garſ.*
ubi ſupra n. 52. Attamen ſecus dicendum ſit quoad 4
invaliditatem actus, quoniam illud in tranſlatione præcipuum, ac eſſentiale videtur, ut certificetur perſona penſionarii, per unius obitum penſio ceſſare debeat, & ne aliàs fieret locus fraudibus, ut uno eorum præmoriente evitari poſſit extinctio per ſupervivientiam alterius, ut infra *in Cremonen. diſc. 70.* ac juxta ea, quæ à ſimili habentur frequenter in materia ſocietatis officii *in eo tit. poſt illum de uſuris lib. 5.*

Quamvis autem ego ſcribens pro tranſlatario de-
ducerem auctoritatem *Lotter. lib. 3. quæſt. 19. num. 84.* 5
& ſeqq. ubi non aſſentiendo *Garſiæ, & Pariſio ubi ſuprà*, probare conatur, quod in materia penſionis, utpote merè temporali, nullam redolente ſpiritualitatem non cadant termini confidentiæ; Attamen reflectendo ad veritatem, advertebam id rectè procedere ad effectum inſpectionis, an intrarent necnè dictæ Conſtitutiones Apoſtolicæ, ſecus autem ut intrarent ea, quæ generaliter habemus diſpoſita de jure communi in donationibus, aliiſque actibus, præſertim in dictis ſatis proximis terminis ſocietatis officii, ob dictam claram rationem fraudis, ideoque motivum non placebat.

Probabile autem videbatur alterum motivum,
quod tunc intraret confidentia, vel fraus, quando præcedat pactio, in cujus executionem reſignans, 6
vel transferens continuet in poſſeſſione, vel exactione, ſecus autem ubi, nulla accedente conventione, atque actu purè, ac perfectè explicato, reſignatarius, vel tranſlatarius ex voluntario motivo gratitudinis, & obligationis antidoralis, patiatur transferentem, vel reſignantem potiri commoditate emolumenti, ſive

sive alia justa causa accedat, ut *apud Vermigliol. cons. 153. num. 2. Rota apud Gregor. decis. 238. num. 8. apud Peniam dict. decis. 156. juxta Lugdunen.* aliàs 125. *juxta Venetam repetit apud Marchesan. de commission. par. 2. fol. 518*, cujus etiam mentionem faciunt *Garsias dicta par. 1. cap. 5. num. 52. & Tondut. hoc tract. cap. 26. num. 4.*

Duplex autem justa causa in præsenti accedebat,
7 Una scilicet, quod translatarius pupillus, patre destitutus, vivebat sub tutela, & administratione ejusdem transferentis, qui per hujusmodi continuationem jus pupillo quæsitum tollere non potest, & dum ob dictam pupillarem ætatem præcedentis pactionis requisitum verificabile non erat; Et altera, quod plures aderant pensiones super beneficiis in statu Veneto, ubi admitti non solet executio ad favorem translatariorum, idcircò ad removendum hoc impedimentum de facto, continuari solet in exactione per transferentes non publicata translatione, ut in specie advertitur *in dicta decis. coram Penia.*

8 Et tamen dicebam scribens in signatura, sufficere id esse dubium, ac altioris indaginis, ut retardari non debeat processus executivus, seu rescriptum cum clausula, *non retardata*, id denegando solum ubi constaret de nullitate clara, *Barbos. claus. 162. Dur. dec. 60. num. 11. decis. 377. num. fin. par. 3. rec.* & frequenter; neque dubitatur, ut translatario competat eadem via executiva, quæ competeret transferendi in vim ejus litterarum ex deductis *per Barbos. in dicta clausul.*
9 *162. Durand. dicta decis. 60. Millin decis. 40. num. 2. Addend. ad Buratt. decis. 638. num. 14. & passim.*

IMOLEN. PENSIONIS

Pro EPISCOPO.

Cum CAPITULO S. PETRI.

Casus disputatus coram A. C. pendet in Rota.

De eadem materia translationis confidentiariæ, vel simulatæ factæ in personam unius capacis ad commodum alterius incapacis.

S V M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Solent pensiones reservari sub nomine unius ad commodum alterius.*
3 *Potissimè id practicatur in illis quæ reservantur super beneficiis Hispaniæ.*
4 *Indulta ad favorem nepotum, vel conjunctorum Pontificum latè interpretantur.*
5 *Si relinquitur legatum sub onere ad favorem incapacis, non per hoc legatum vitiatur.*
6 *Pensio dicitur materia dividua, & translatio valet in parte.*
7 *Quando conditio vitiet, vel vitietur.*
8 *Translatio an sit odiosa necne.*
9 *In dubio pro libertate contra servitutem judicandum est.*
10 *Non valet translatio ad favorem capacis; ad commodum tamen incapacis.*
11 *Translatio importat solum mutationem personarum æquè subjectarum morti.*
12 *Habens pro se regulam sufficit eam allegare, ut fundet intentionem.*
13 *De eodem, de quo num. 3.*
14 *Sed id non solet practicari in Italia.*
15 *Quando practicata sit translatio favore manus mortuæ.*
16 *Non potest fieri translatio, ut commodum sit transferentis.*
17 *Necessitas convenientiæ dicitur etiam obligatoria.*
18 *Quando etiam in rebus dividuis obstet individuum voluntatis.*
19. *Declaratur quando utile per inutile vitietur rectè.*
20 *De argumentis simulationis translationis.*

DISCURSUS LXVI.

ASsumpto per eundem Principem Pamphilium enunciatum supra *disc. 1.* pio, ac generoso opere 1
ornandi omnia altaria Basilicæ Vaticanæ argenteis crucifixi simulacris, & candelabris, assignavit ad hunc effectum pensionem scutorum mille, & quinquaginta super Ecclesia Imolen. dictaque assignatione per quinquennium circiter effectum sortita, imperfecto opere morti proximus in vim indulti, eandem pensionem transtulit in personam junioris Canonici ejusdem Ecclesiæ, sub lege, ut pecunias exindè retrahendas Capitulo tradere teneretur pro dicto opere perficiendo; Episcopo autem dictam translationem impugnante, introducta desuper causa coram A. C. seu Prælato deputato, post aliquas disputationes, curavit Capitulum per commissionem Sanctissimi, causam adhuc indecisam avocari, & committi in Rota, ubi pendet.

In his disputationibus habitis coram Prælato, ex parte Capituli duo deducebantur, Primò scilicet, quod ob generalitatem indulti loquentis de facultate transferendi in quascumque personas, prohibitum 2
non esset transferre etiam ad commodum Capituli, non perpetuò, sed ad vitam unius ex Capitularibus, dum quotidiana praxis docet pensiones reservari in persona unius ad commodum alterius; ut *apud Bur. dec. 724.* ubi in specie de simili reservatione ità simulata, & habetur quotidie in reservationibus, quæ fiunt super beneficiis Hispaniarum ad commodum 3
Italorum, vel aliorum diversæ nationis ex deductis *apud Dunozett. in Toletana dec. 761.* Potissimè quia agebatur de indulto concesso nepoti latè, ac benignè interpretando ex iis, quæ in terminis consimilis indulti habentur *apud eundem Dunozett. decis. 768 & 839.* 4

Et secundò, quod in omnem eventum, stante potissimum clausula *omni modo meliori*, vitiatum remaneret onus translatario injunctum, non autem ipsa translatio, quæ pura, & perfecta erat, dum onus non percutiebat substantiam, sed accidentia, unde si quis 5
relinquat prædium, vel alia bona personæ capaci, cui injungat onus dandi fructus in toto, vel in parte Minoribus Observantibus incapacibus, cessabit onus, non autem vitiabitur legatum ex iis, quæ habentur in sua materia *sub tit. de Regular.* ac etiam fortè *sub altero de Legat.* Potissimè verò, quia pensio dicitur ma- 6
teria dividua, non autem individua, adeòut si fiat translatio ultra summam, quam ab indulto permissam, non per hoc actus vitiatur, sed remanet solum vitiatus in excessu, *Lotter. l. 1. q. 40. num. 64. Tondut. de pension. cap. 23. num. 14. Spad. cons. 67. num. 1. lib. 3. Mantic. dec. 153.* & conferunt in idem ea, quæ benè habentur *apud Salgad. p. 2. cap. 4.* ut habens facultatem obligandi bona majoratus pro certa summa, si obliget pro majori, non per hoc obligatio remanet vitiata in totum, sed vitiatur excessus.

Atque ad idem comprobandum, cum non modica evagatione, ac superfluo allegationum cumulo, deducebantur ea, quæ in materia censuali, præsertim 7
frequentiùs *per Crich. & Duard. in eo t. act.* colliguntur circa onera, & pacta, quæ substantialia, naturalia, vel accidentalia contractus respiciant, ad dignoscendum, an onus, vel pactum prohibitum vitiet, vel vitietur; Ac etiam, quæ in materia ultimarum voluntatum habemus in turpibus, vel impossibilibus conditionibus vitiandis, ac habendis pro non scriptis, non autem vitiantibus; Et consequenter, quod translatio valida, & firma remanere deberet ad commodum Canonici, ad cujus favorem translatio facta erat.

His non obstantibus (etiam eum sensu veritatis :)
Dicebam pro translationis invaliditate respondendum esse, cùm ad id sufficiat, ut versaremur in dubio,
quoniam quidquid antiquiores verè fabulosè dixerint, ut translatio, servitutem, vel onus non prorogat
8 neque odiosa censenda sit, ob possibilem præmorientiam translatarij, quamvis junioris, ac validioris:
Hodie tamen ex pluries Insinuata Constitutione 144. Urbani VIII. receptum est id, quod priùs inspecta naturali veritate à frequentiùs, ac ferè semper contingentibus erat etiam absolutum, ut scilicet dicatur odiosa, utpotè prorogans servitutem, & con-
9 sequenter, quod in dubio judicandum sit pro libertate in servitutis exclusionem, ex collectis per *Barbos. axiomat.* 137. & passim habetur *sub tit. de feud. & sub altero de iurepatronatus* pro una, vel altera specie servitutis excludenda.

Verùm credebam, quod non in dubio, sed in claris pro hac parte versaremur; Fundata enim intentio est Titularis in conclusione firmata per *Rotam in*
10 *Nolana pensionis coram Sacrato impress. apud Marchesan. par. 1. fol. 127. ex consil. 61 Navar. de simonia*, quod invalida sit translatio fiduciariè facta in persone capaci, ad commodum, ac utilitatem incapacis, ideòque nisi ex parte volentis sustinere translationem doceretur, quod Capitulum, quod est manus mortua, esset capax quod utique in jure probari non potest, quoniam translatio aliud non est nisi mutatio personæ æquè
11 subjectæ morti naturali, vel civili, ob quam Ecclesia suam libertatem consequi possit firma remanet regula, quæ Titulari assistit, juxta propositionem, de qua
12 *apud Mantic. dec. 251. n 4. Barbos. axiom.* 198. & communiter ut habens pro se regulam habere dicatur intentionem fundatam, non probata limitatione.

Neque alicujus momenti esse dicebam dictum primum fundamentum ex parte Capituli deductum quod soleat fiduciaria reservatio fieri in persona uni-
13 us ad commodum alterius, quod etiam in translatione practicatur, quoniam moriente illo Hispano fiduciario vulgò nuncupato *testa di ferro*, in cujus persona pensionum reservationes fiunt, *ut inf. disc.* 73. ad commodum aliorum, tunc eædem pensiones in alium pariter Hispanum fiduciarium transferuntur, ne aliàs per mortem pensionarij extinctæ remaneant, quoniam id rectè procedit in Hispania, ubi de recepto usu ad conservandas eas leges, seu privilegia ad favorem nationalium, hoc temperamentum adhibetur, secùs autem in Italia, ubi cessante hac ratione non est in usu facere hujusmodi simulatas, ac fiducia-
14 rias reservationes, ut apud *Bur. dec.* 835. *n.* 6. *Lott. l.* 1. *q.* 36. *n.* 108. Potissimè verò ad favorem manus mortuæ, cum id quamvis ad tempus, non nisi rarò & cum gratia speciali fieri solet, ut nostris temporibus vidi-
15 mus de gratia, quam concessit Alexander VII. Cardinali de Montealto juniori, ut ad certum tempus transferre posset pensionem ad commodum Ecclesiæ S. Andreæ Valle pro ejus apside perficiendo.

Considerabam ulteriùs, rectè intrare conclusionem, de qua *Navar. d. cons.* 61. *de simon. Paris. de confident. quæst.* 13. *n.* 49. *Lotter. l.* 1. *qu.* 40. *n.* 19. *& au. Sanchez consil. moral l.* 2. *c.* 3. *dub.* 46. *n.* 7. quod scilicet fie-
16 ri non posset translatio sub lege, ut ejus commodum esse debeat ipsius transferentis, vel alteriùs ab eo voliti, ut habetur etiam suprà *in Conimbricen. disc.* 64. & hic videbatur casus, quoniam cum transferens dictum opus in vita suscepisset animo, ac intentione illud perficiendi, ita in effectu, commodum translationis non erat, neque Capituli, neque Canonici translatarij, quorum nulla erat utilitas, quod dictus major ornatus fieret, dum Capitulum nullum habet onus ornandi, vel providendi dictam Basilicam, sed potiùs id tendebat ad utilitatem, si non burselem, absque dubio honorificam ipsius transferentis, ejusque memoriæ, ac posteritatis, & sic in effectu videtur factam esse translationem ad commodum transferentis ita disponentis de pensione, etiam in tempore inhabili, & quandò non est amplius pensionarius.

Et quamvis in contrarium diceretur, quod nullam desuper transferens contraxerat obligationem, ideóque nec ipse, nec ejus hæres ad operis perfectionem cogi potuisset, nihilominus quidquid sit de hoc 17
quod examinare neglectum est, utpotè extra causæ necessitatem; Dicebam juxtà eá, quæ præsertim habentur *sub tit. de dote disc.* 78. *& seq. ex Franch. decis.* 677. *n.* 7. *& aliis*, quod duplex datur necessitas, Una præcisa, jure actionis, vel judicis officio; Altera verò moralis resultans à lege seu ratione congruentiæ, quia nempe indecorum sit non facere, istaque secunda necessitas, præsertim apud nobiles, & magnates major, magisque præcisa reputari solet, ne aliàs objici valeat dictum Evangelii, de eo, qui cæpit ædificare, & non potuit consummare, unde propterea ut habetur in sua materia *sub tit. de credito*, quamvis regula sit, ut debitore ex pluribus causis aliquam solutionem ejus creditori faciente absque expressione causæ, referenda sit ad magis urgentem, ac onerosam, attamen si alia viget causa recentior, minusque de jure obligatoria, quæ tamen legem congruentiæ habeat; ad istam potiùs referenda est, cum similibus.

Quo verò ad alterum punctum, an scilicet non subsistente dicto onere injuncto translatario consignandi pecuniam exigendam Capitulo pro dicto opere dicto onere vitiato, ipsa translatio subsisteret ad commodum Canonici; Ultra ea, quæ etiam in rebus naturaliter dividuis ob individuum voluntatis habentur deducta *per Merlin. controv.* 15. *lib.* 1. *& Rot. dec.* 125. *post* 1. *vol. consil. Farinac.* cum aliis, quæ desuper ha- 18
bentur in proposito alienationis bonorum Ecclesiæ *sub tit. de alienation. & contract. disc.* 1. *& in aliis* quando utile per inutile vitietur.

Advertebam hujusmodi inspectionem cadere, quando defectus non est in substantia, sed in acci- 19
denti, quia scilicet faciens actum, illum verè substantiare voluerit cum eo, cum quo factus est, illi tamen aliquod onus, vel conditionem injungendo ad commodum alterius; In quibus terminis cadunt omnes quæstiones, quæ desuper habemus; Secùs autem ubi defectus est in ipsa substantia, quod scilicet faciens non cum eo, cum quo actus initus est, sed cum altero verè facere voluerit, ita simulatè supponendo personam capacem loco personæ incapacis, tunc enim non intrant isti termini, sed potiùs alii, de quibus *toto tit. plus valere quod agitur quam quod simulatè concipitur*, & consequenter si actus invalidus est ad favorem ejus, qui principaliter in animo habitus fuit, sustineri non poterit ad favorem fiduciarii, ut quotidianum habemus in fiduciariis dispositionibus, quæ fiant sub nomine personæ capacis ad commodum incapacis, vel prohibitæ putà spurii.

Quod autem actus principaliter directus esset, non ad personam Canonici, minusque ad illam Capituli,
sed ad solum finem perfectionis operis, ob honorifi- 20
centiam, vel complacentiam ipsius transferentis, qui etiam post mortem hujus pensionis dispositionem habere voluit, clarè comprobari observabam; Primò ab ipso veritatis primordio, quod ista pensio ad dictum opus destinata fuit; Et secundò fortius, quia in facto tanquam certum; ac absolutum supponebatur, quod transferens nullam penitùs rationem affectionis haberet erga translatarium, cujus neque superficialem cognitionem habebat, atque eatenus illius personam elegit, quatenus ejus ætas, spectato ordine naturæ, probabilem induceret spem majoris durationis pensionis, adeo ut si transferens cogitasset translationem effectum non sortituram, utique hujusmodi summæ adeò notabilis translationem non fecisset, dum ex aliis translationibus in summa valde notabili limitatè ad favorem propriorum filiorum factis

etiam

etiam de minoribus pensionibus, neglectis familiabus, vel conjunctis, aliisque benevolis, ita maoibus palpari videbatur hæc veritas, quod scilicet omninò à transferentis animo alienum, fuerit gerere actum cum ipso translatario, atque ad ejus commodum.

URBANIEN. PENSIONIS

Pro PHILIPPO ROZZOLO,

Cum EPISCOPO.

Casus decisus per Rotam pro Philippo, postea concordatus.

An facultas transferendi cesset ob immutatum Ecclesiæ oneratæ statum, quia scilicet de Collegiata fiat Cathedralis; Et de processu executivo competente translatario; Et de præsumptione extinctionis pensionis resultante à diuturno pensionarij silentio, vel negligentia in exigendo.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *Si Ecclesia gravata pensione mutet statum, ac efficiatur Cathedralis, non præjudicat pensionario.*
4 *Translatario datur eadem via executiva, quæ transferenti.*
5 *Pensio diù non exacta præsumitur extincta.*
6 *In annuo debito conditionali non datur præscriptio unica.*
7 *Declaratur conclusio, de qua num. 5. quando procedat.*
8 *Præscriptio statutaria, vel præsumpta solutio, non intrat in debito negato, & ad favorem debitoris, qui prætendebat se non esse talem.*

DISCURSUS LXVII.

Translatio per Carolum facta ad favorem Philippi nepotis juxtà seriem, de qua suprà *disc.* 65. cum
1 contineret etiam pensionem reservatam super Ecclesia, quæ tunc erat Regularis; deinde verò per Urb. VIII. sæcularizata erecta fuit in Cathedralem Urbanieosem, impugnabatur per dictæ Ecclesiæ Episcopum ob dicti status immutationem, ob quam, ad Concilij Tridentini præscriptum, salva remanere debet congrua scutorum mille; Quare introducta desuper causa coram A. C. ab isto relaxatum fuit mandatum ad favorem pensionarij, suspensum tamen
2 per Signaturam committentem causam *in Rota coram Celso*, cum clausula suspensiva *si quid exequendum*, datoque dubio ad formam rescripti *sub die 4. Iunij 1659.* ad favorem pensionarij prodiit resolutio, quæ habetur inter decisiones *Celsi decis. 304.* illaque ansam præbuit concordiæ, per quam controversia finem accepit.

Tàm in Rota, quàm in Signatura, duo erant puncti, de quibus actum fuit; Primò scilicet, an translationi obstaret dicta immutatio status Ecclesiæ, quæ de Regulari, seu Collegiata efficitur Cathedralis; Et secundò circa processum executivum competentem, necnè, stante præsumptione extinctionis resultante à silentio annorum viginti circiter.

Primum objectum, nullam habebat subsistentiam, quoniam hujusmodi immutationes status quoties expresse contrarium non disponitur, non præju-
3 dicant juribus tertij cum ipsa immutatione, seu erectione compatibilibus; Tùm ex clausula *sine præjudicio* in eis adjici solita; Tùm ex regula de jure tertij quæsito non tollendo, ut in his specialibus terminis, ut pensio reservata super Ecclesia Collegiata, vel inferiori non cesset per ejus erectionem in Cathedralem, *Seraph. dec. 1410. n. 20. & 21 & dec. 1444. n. 9. Lotter. lib. 1. quæst. 42. num. 1. Pyr. Corrado in praxi lib. 2. cap. 15. num. 101.*

Quo verò ad alterum, non negabant scribentes pro Episcopo receptam conclusionem, ut eadem via executiva, quæ competeret transferenti, competat etiam translatario, juxta *dec. 40. Millini dec. 60. Duran.* 4
dec. 22. Otthobon. & in hujus causæ decisione; Dicebant tamen, quod stante diuturno silentio, pensio præsumebatur extincta, juxta doctrinam *Gomes. in compend. Signatura registrato post quæst. 16. ad Regul. de non judicando juxta formam supplicationis numer.* 5
86.

Verùm facilis erat responsio, quoniam aut dictum silentium deducebatur in ordine ad præscriptionem, & illa non intrabat, cum ageretur de annuo 6
debito conditionali, in quo receptum est etiam tricennalem præscriptionem non sufficere, nisi pro annualitatibus decursis, juxtà plenè deducta *decis. 373. par. 9. rec.* & in his terminis *Gigant hoc tract. quæst. 83. n. 9. cum seqq.*

Aut verò in ordine ad præsumptionem, & pariter de plano cessabat objectum ex duplici responsione: Primò, quia dicta doctrina *Gomesii, & Cavalerij decis.* 7
299. num. 5. cum concordan. procedit ubi quæstio sit inter pensionarium superviventem, & Titularem successorem non informatum; cum tunc adversus ipsum pensionarium negligentem, utpotè benè informatum de facto proprio, dicta præsumptio intret ad favorem successoris non informati, & in his terminis loquuntur dictæ auctoritates; Non autem versabamur in casu opposito, quod scilicet pensionarius in quem in pupillari ætate existentem, translatio facta fuit, erat ignarus, èconversò autem ab initio, semper fuit idem Titularis, à quo solutio fieri debuisset, ideóque docere poterat quomodo, & quando id sequutum esset.

Et secundò, quia, ut habetur in proposito statutariæ præscriptionis, vel præsumptæ solutionis, *dec. 192. post Zacch de obligat. decis. 284. par. 9. rec. apud Dunozett.* 8
decis. 849. numer. 15. & sæpè *sub tit. de credito*, nunquam intrat præsumpta solutio ad favorem ejus, qui pulsatus negavit debitum, atque allegavisse non esse debitorem, cum non præsumatur solutum id, quod quis prætendat non debere; Et propterea cum Titularis pulsatus opposuisset de inefficacia translationis ob mutatum Ecclesiæ statum, ità prætendendo non teneri amplius ad pensionem, hinc detecta irrelevantia istius exceptionis, incongruè recurrebat ad alteram præsumptæ extinctionis.

ALBANEN. PENSIONIS

Pro ANDREA TAMANTINO

Cum JOANNE PELAGALLO.

Casus decisus per Rotam pro Ioanne.

An valeat translatio pensionis, cujus commoditas alteri cessa sit, in præjudicium cessati; Et incidenter. An eadem pensio alteri cessa, per cedentem extingui possit.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *Quare legis propositionibus assistentibus justè judicetur in contrarium.*
4 *Possessor beneficij gravati potest sibi acquirere commoditatem pensionis, & num. 31.*

5 *Dantur plura similia.*
6 *Beneplacitum Apostolicum requiritur in extinctione mediante pecunia, sed non in cessione commoditatis.*
7 *Quarè magis expediat cessio commoditatis quam extinctio.*
8 *De ratione ob quam resolutiones non displicent.*
9 *Quomodo deferendum sit doctrinis, & decisionibus.*
10 *Quod post cessam commoditatem, non possit extingui pensio, & num. 17.*
11 *De eodem ubi commoditas est alteri reservata, & numero 19.*
12 *Invalidum est indultum transferendi pensionem, si adest pactum, ut non possit transferri, & num. 30.*
13 *Pensionarius post exactos aliquos & terminos, non potest transferre pensionem.*
14 *Pensio regulatur cum terminis usufructus, & numero 23.*
15 *Quando usufructus alienetur, vel cedatur.*
16 *Cedens non potest exercere actiones post cessionem, & num. 24.*
17 *Impugnatur opinio, de qua num. 10.*
18 *Seu declaratur, quando procedat.*
19 *Declaratur altera, de qua numero 11. ut procedat in pensionibus Hispaniarum, quæ non cessant per mortem reservatarij.*
20 *Declaratur conclusio, de qua num. 12.*
21 *Et altera de qua num. 13.*
22 *Translatarius metitur jus suum directè à Papa, & num. 24.*
23 *Impugnatur seu declaratur conclusio, de qua numer. 24.*
24 *De conclusione, de qua num. 16.*
25 *Pensiones Ecclesiasticæ non sunt in commercio.*
26 *Est in commercio commoditas, & de ratione differentiæ.*
27 *Beneficium potest resignari, licèt commoditas fructuum alteri cessa sit.*
28 *Idem in officijs, & locis montium, ac aliis similibus.*
29 *Pensionarius contrahendo matrimonium, vel assumendo statum incompatibilem præjudicat cessionario commoditatis.*
30 *Emens commoditatem pensionis, quid emere dicatur.*
31 *Vt possessor beneficij onerati acquirens commoditatem pensionis dicatur homo diversus.*

DISCVRSVS LXVIII.

1 POstquam Federicus Ubaldinus cesserat commoditatem pensionis possessæ super Canonicatu Albanen. Gaspari, qui deindè eam cessit, eidem Joanni possessori Canonicatus, protestanti quod acquirebat tanquam tertius ea persona propria, effectus est Conclavista, atque morti proximus, in vim facultatis Conclavistis competentis dictam pensionem transtulit in Andream, qui in solito processo executivo mandatum obtinuit contra dictum Joannem Titularem,
2 sed commissa per Signaturam causa *in Rota coram Priolo*, cum clausula suspensiva *parito litteris arbitrio* sub diebus 4. *Decemb.* 1658. & *Ianuarij* 1667. pro Titulari prodierunt resolutiones, *quarum prima est decisio* 397. *p.* 12. *rec.* atque in hoc statu causa silet.

In ista præsertim causa experctus sum id, quod frequenter in aliis dicere solent Medici, *pulsus bonus, urina bona, & æger tendit ad mortem*, quod scilicet juris
3 conclusiones uni parti assistant, quæ tamen succumbat, ob quandam non scriptam æquitatem, seù certum quid nobis ignotum, quod suadeat pro altero judicandum esse, ob eam scilicet circumstantiam, quod cessionarius commoditatis pensionis esset idem Titularis ejus debitor, qui verè in animo habuit à pensionis onere se eximere in totum, & èconversò pensionarius cum ipso Titulari contarhendo, idem in animo habuisse videtur.

Et quamvis ea juris fictione, illaque plurium formalium, seù intellectualium personarum distinctione, quam in jure absolutam habemus, idem Titularis pensionis debitor, ejus commoditatem absque du-
bio translativè acquirere possit pro persona propria, 4
contradistincta ab illa beneficiati, absque eo quòd intret incompatibilitas actionis, & passionis in eodem subjecto, adinstar illius acquisitionis, quàm hæres beneficiatus facere potest contra hæreditatem,
sivè possessor feudi, vel majoratus aut fideicommissi 5
contra ipsum feudum, majoratum, vel fideicommissum & cætera, ex iis quæ habentur deducta *sub tit. de feudis disc.* 13. & alibi pluries; Attamen attenta quadam naturali veritate videtur, quod acquirens in ordine ad cedentem, voluit eum omninò de medio tol-
lere, non tamen adhibere viam extinctionis, sed poti- 6
us cessionis commoditatis; Tùm ad effectum evitandi necessitatem obtinendi Apostolicum beneplacitum, quod indubitanter necessarium est, quando extinctio non gratuita, sed mediante solutione anticipata aliquorum terminorum fiat, *ut supra disc.* 5. & *infra disc.* 80. non tamen requiritur juxta receptam, absolutamque praxim (juris quoque principiis innixam, ut infra) in cessione commoditatis.

Tùm fortiùs, quia est prudens, ac prima cautela,
quam ego pluries adhiberi consului, præsertim in 7
casu, de quo *disc. seq.* ac etiam in gravioribus casibus. aliquorum Archiepiscoporum, & Episcoporum, qui ità notabiles pensiones reservatas super Ecclesiis ab eisdem possessis, acquisierunt, ob illud dilemma, quod, Aut pensionarius præmoritur, & obtinetur intentum extinctionis; Aut supervivit, & tunc Titularis, quatenus naturaliter moriatur, commoditatem ad ejus hæredes, vel successores transmittere potest, vel pro se ipso retinere, quatenus dimittat Ecclesiam donec cedens vivat, & nè aliàs naturali, vel civili morte ad breve tempus contingente, pinguis provisio successoris paretur cum proprij patrimonij jactura; ut quandoque praxis docuit.

Ideóque mihi quamvis scribenti pro pensionario,
ea dicta naturali veritate, seù non scripta æquitate, 8
non improbabiles visæ sunt resolutiones, improbabilia tamen, ac in puncto juris parum fundata earum fundamenta, quæ propterea malè applicarentur, ubi consimilis quæstio non esset cum ipsomet Titulari utramque personam, ut suprà gerente, sed vel cum solo cessionario commoditatis, vel cum solo Titulari allegante cessionem tertio factam; Ideoque bona decisio, sed mala ratio decisionis.

Atque hinc edocemur, quam ineptus, ac erroneus sit pragmaticus abusus (qui tamen adeo inolevit, ut
Juristarum naturalis effectus videatur, atque apud 9
eorum vulgus necessarius) insistendi in solo cumulo decisionum, & auctoritatum, sivè decisiones, & consilia in sola littera attendere, atque cuicumque casui applicare, non indagando circumstantias, ob quas in eo casu benè decisum sit; in altero autem, quamvis simili, ac penè fraternizante malè decideretur, pessiméque applicentur illæ propositiones, quæ ad quemdam, aliàs justæ resolutionis, ornatum pro stylo deducantur.

Examinando siquidem dictarum resolutionum fundamenta, illorum potissimum fuit in deductis *per Lotter. in lib.* 1. *qu.* 42. *num.* 14 *cum seq.* & *Salgad. in labyrint. par.* 1. *c.* 43. *num.* 12. *cum seqq.* & *num.* 45. *cum*
seqq. ubi impugnando firmata per Rotam *in Medio-* 10
lanen. coram Marcomontio decis. 129. *par.* 1. *rec.* firmatur, ut cedens non possit in præjudicium cessionarij extinguere pensionem cum Titulari, ejusque cassationi consensum præstare.

Secundò *in decisione* 56. *Millini* ubi pariter firmatur idem, ut pensionarius extinguere, seù cassare non possit

11 possit pensionem in præjudicium comm odatarij.
Tertiò ponderabatur firmata *apud Otthobon. decis.*
239.in specie invaliditatis translationis, quinimò in-
validitatis indulti transferendi obtenti per pensiona-
12 rium post initum pactum cum Titulari de non trans-
ferendo, quasi quod jus prius tertio iquæsitum, cujus
mentio facta non sit, surreptitiam, ac inefficacem red-
dat gratiam, istamque decisionem dicebant scri-
bentes in contrarium, esse punctualem, dùm
transferendi facultas supervenerat post factam cessio-
nem.
13 Quartò, magnum, ac potissimum fundamentum
constitutum fuit in auctoritate *Gigan. quæst.* 88. ubi po-
tè individualiter decidente casum, dum agit de
translatione facta post quam Titularis aliquos termi-
nos anticipatos pensionario solverat, ut à translatario
molestari non posset.
Quintò, quia in communi sensu *Caccialuppi, Gi-
gant. Lotter.* & aliorum Beneficialistarum, ac etiam
Rota apud Millin. dicta dec. 56. & in aliis, receptum est,
14 pensionem ecclesiasticam assimilari ususfructui, atque
cum eis terminis regulari; ususfructus autem extin-
ctio; seù remissio per usufructuarium ad favorem
proprietarii, seù cessio ad favorem tertij fieri non po-
test in præjudicium ejus, cui prius cessus esset ex au-
toritatibus in hujus causæ decisionibus deductis, &
15 de quibus etiam, examinando materiam ususfructus
habetur *sub tit. de dote discur.* 148. occasione agendi de
usufructu dato in dotem.
Et demum, stante pacto, per quod cedens (juxtà
consuetum formularium hujusmodi cessionum) ne-
dum transtulit amplissimè omnia jura, nullo jure pro
16 se retento, sed etiam se obligavit ad quamcumque
cessionarij instantiam consensum præstare in Dataria
super cassatione pensionis, unde propterea omne pe-
nitus jus à se abdicasse censetur, ex iis, quæ cæteris
plenè collectis, habentur *apud Salgad. in labyrint. p.* 1.
cap. 27. *num.* 62. *& apud Rotam decis.* 442. *n.* 1. *&* 16. *par.*
11. *rec.* & in aliis pluries, ac habetur etiam *sub tit. de
credito* frequenter, quod ubi scilicèt agitur de cessio-
ne adeo amplè concepta, tunc translatæ sunt etiam
actiones directæ, vel quamvis istæ penes cedentem
remaneant, utpotè non abdicabiles, atque (ut Juristæ
dicunt) ossibus affixæ, adhuc tamen earum exercitium
inutile remanet.
Nullum verò ex his fundamentis in puncto juris,
quatenus ad rem pertinet, subsistens, vel applicabile
videbatur; Singula etenim examinando; Quatenus
17 pertinet ad primum deductum ex auctoritate *Lotter.*
cum quo pertransit *Salgad. ubi supra,* super prohibita
facultate pensionarii cassandi, seù extinguendi pen-
sionem in præjudicium cessionarii commoditatis;
Dicebam scribens in causa tanquàm Advocatus;
quod si pragmatico stylo, authoritatibus earumque
majori calculo inhærere volumus, magis defeten-
dum erat auctoritati *Rotæ* firmantis contrarium, quàm
Lotter. qui causæ Patronus, vel Advocatus, decisio-
nem impugnare conatur, potissimè quia dictam de-
cisionem sequuntur *Tondut. lib.* 1. *quæst. benefic.* 31. *& hoc
tract. c.* 21. *num.* 27. *& Amaiden. de stylo Datariæ c.* 27. *nu-
mero* 15. qui dicit hunc esse Curiæ stylum, istiusque
testimonio deferendum esse dicebam, cum usque ad
decrepitam ætatem fuerit in Curia Advocatus, ac
etiam plurium annorum spatio, Datarii Urbani VIII.
Auditor.
Ista responsio, (reflectendo ad veritatem) non
placebat; Tùm ob nimiam genii, ac styli alienationem
18 ab hoc insipido pragmatico stylo; Tùm etiam quia in
casu, de quo agitur *dicta dec.* 239. mihi etiam probabi-
lior videtur opinio *Lot.* & sequacium, non quidem ex
aliquibus vagis, ac generalibus fundamentis ponde-
ratis ab eodem, & à *Salgado* ejus sequace, præsertim
circa assimilationem ususfructus, cum id contineat
æquivocum clarum, ut infra in responsione ad quin-
tum fundamentum, sed ex circumstantia fraudis, ac
malæ fidei ipsius Titularis, qui rectè sciens pensio-
nem esse alteri cessam, & postquam cessionarium ag-
noverat in creditorem, extinctionem affectaverat cum
cedente non absque collusionis, ac fraudis vehe-
menti suspicione, ideoque intrabant termini genera-
les textus *in l.* 3. *Cod. de novation.* ut advertit *Tondut.
hoc tract. dicto c.* 21. *num.* 26. quæ ratio in præsenti
non intrabat.
Quò verò ad secundum fundamentum constitu-
tum *in decisione Millini*: illud pariter æquivocum ma- 19
gis clarum continere dicebam, ibi enim agitur de
pensionibus, quæ super Hispaniarum beneficiis ad
conservandum privilegia, sivè ad tollendum obsta-
culum de facto illarum pragmaticarum, reservantur
sub nomine, seù in faciem Hispani merè confidentia-
rii, qui vulgò nuncupatur *testa di ferro* ad commo-
dum Itali, sivè alterius Nationis, benèque dicitur, ut
per consensum hujusmodi confidentiarii in præjudi-
cium commodatarij pensio cassari non possit, quo-
niam ex regula *plus valere, quod agitur, &c.* substan-
tia pensionis verè in commodatario magis residere
dicitur, quàm in reservatario, qui fiduciariè solum no-
men ità accommodare dicitur, adeout non per illius
mortem naturalem, vel civilem, sed per illam
commodatarii pensio cessare, seù extingui dicatur;
advertitur *in Toletana coram Dunozetto* inter suas *decis.*
361. impressa etiam apud *Dian. resol. moral. p. tr.* 8 *in fine*
& habetur infra *disc.* 73. ideoque isti termini omninò
extranei sunt à casu.
Prout omninò extraneam dicebam *dictam decis.* 20
239. *Otth.* ut supra ponderatam in tertio fundamen-
to; ibi enim benè dicitur subreptitiam esse facultа-
tem obtentam transferendi pensionem non facta
mentione conventionis initæ in ipso limine reserva-
tionis de non transferendo; Tùm quia Titularis aliàs
Ecclesiam ità gravatam fortè non acceptasset; Tùm
etiam quia ex tunc ità quæsitum videtur aliquod jus
Ecclesiæ, pro sperata libertate, ac impedita proroga-
tione servitutis, undè si Papæ id narratum fuisset,
verisimiliter non concessisset gratiam, cujus impe-
tratio in impetrante fraudem, ac fidei violationem
redolere videbatur, quorum neutrum in præsenti
dici poterat; Ut enim habetur infra; nullam fidem vio-
lare dicitur cedens; qui actum alteri proficuum ge-
rere curat post ejus mortem, ob quam omne cessio-
narii jus, ac interesse cessavit; Ac etiam quia ista facul-
tas non fuit procurata, sed supervenit cum optima
fide, accessoriè, & consecutivè ad superventam qua-
litatem Conclavistæ, & sic pariter ista decisio,
quæ in suo casu est vera, ad rem facere non videba-
tur.
Minusque ad rem faciebat doctrina *Gigant. dicta* 21
quæst. 88. ponderata pro quarto fundamento, ex ea-
dem ratione, de qua suprà in primo fundamento,
cum in eo casu Titularis exciperet de liberatione
ob anticipatam solutionem bona fide factam ceden-
ti, cum non prohibeatur debitor anticipatè solvere
suum debitum quamvis eventuale, sive conditiona-
le, non data mixtura juris, vel præjudicii tertii tunc
vigentis, atque rectè tunc intrat conclusio, de qua
pluries in sua materia *sub tit. de credito,* & alibi, de ex-
ceptione competente contra cedentem, ut compe-
tat etiam contra cessionarium; Licèt enim verè, ac 22
propriè de stricta censura, isti termini non intrent,
cum adinstar resignatarii beneficii, translatarius,
jus à Papa potiùs mereri dicatur, attamen de facto, ac
naturali veritate inspecta, totum obtinet à trans-
ferente per quandam speciem successionis, ac etiam
Titulari proprio creditori anticipatè solventi mag-
na assistit æquitas; Quinimò considerabam, quod
ista doctrina, quatenus ad rem pertinet, potiùs re-
torquebatur, quoniam *Gigas,* potiùs tanquam ab-
solutam supponit validam translationem, non ob-

ſtante anticipata ſolutione facta per Titularem.

Æquivoca etiam videbatur aſſimilatio uſusfru-
ctus, licèt enim ad plures effectus dicta parificatio
23 intret, atque per Beneficialiſtas adhiberi ſoleat, non
tamen procedit in omnibus, dum plures differentiæ
inter penſionem, & uſumfructum ponderantur *per
Tondut. hoc tract. dicto c.21. num.31. cum ſeq.* atque ut
advertitur *ſub tit. de dote dicto diſc.*148. (ubi ponderatur
differentia inter ceſſionem uſusfructus bonorum in-
differentium, ac ceſſionem officiorum, & locorum
montium, aliorumque jurium regalium, ſeu etiam
feudorum, & ſimilium) uſusfructus commercium
non impeditur ea ejus intrinſeca natura, ſed ſolùm
ob jus, vel intereſſe proprietarii; Secus autem in hu-
juſmodi juribus, quæ de eorum intrinſeca natura
non ſunt in commercio ſine beneplacito Principis,
ut præſertim eſt penſio, quæ cedi non poteſt alteri,
neque extingui cum recompenſa temporali, non ob
aliquod intereſſe Papæ (cujus aſſenſus omninò re-
quiritur) ſed ratione ſubjectæ materiæ, cujus com-
mercium ea Curiæ ſtylo interdictum eſt, *ut inf. diſc.* 80.
& ſic verè termini ſunt omnino diverſi.

Demum prorſus inepta pro meo ſenſu videbatur
ponderatio ſcribentium in contrarium ſuper defe-
ctu poteſtatis cedentis habendi exercitium directa-
24 rum actionum poſtquàm in ampla forma utiles alte-
ri ceſſit; hic enim manifeſtus videbatur error in ter-
minis, quoniam juxtà inſinuatos terminos reſigna-
tionis beneficij, translatarius non dicitur verè, ac di-
rectè ſuum jus metiri à transferente, cujus ceſſionarius
dicatur, cum hoc jus non ſit ceſsibile, ſed illud me-
titur à Papa, ipſo transferente ſolùm in aliquo coo-
perante in eo, quod ſe tollit de medio, atque in gra-
tiam ejus, cui nova reſervatio facienda eſt, vacuum
relinquit illum locum, quem ipſe occupabat, ut in ſua
materia *ſub tit. de benefic.* habetur pluries in propoſito
reſignationis beneficii ad favorem; Atque iſti ſunt
quotidiani pragmaticorum errores, ità deducendo
quid pro quo, atque commiſcendo triticum cum
palea, vel zizania.

Ad magis autem comprobandas dictas reſponſio-
nes, convincendamque dictorum fundamentorum
fallaciam, ſeu malam applicationem, iſtam materiam
reaſſumendo per ejus principia; Dicebam abſolu-
25 tum eſſe in jure, ut penſiones eccleſiaſticæ quoad
ipſarum ſubſtantiam, vel jus, etiam gratis, multò mi-
nus mediante pecunia, excepto caſu legitimæ trans-
lationis in vim Apoſtolici indulti, de uno in alterum
transferri non poſsint, cum ſolùm concedatur facul-
tas gratuitò, non autem cum recompenſa illam caſ-
ſandi, vel minuendi, ut pluries in præcedentibus ad-
vertimus, ideóque ſunt de illis rebus, quæ non ſint in
commercio, eodem modo quo non ſunt, recta,
ac propria feuda, ſive officia, vel loca montium,
aliaque jura Regalia, aut ipſa beneficia eccleſiaſtica,
quorum jure fere in omnibus penſiones regulari vi-
dentur.

Et quamvis frequentiſsima, receptaque praxis do-
ceat, ut etiam ſine beneplacito Apoſtolico, ea privata
conventiona de facto ſint in commercio mediante
26 pecunia, vel alia recompenſa; Attamen id non eſt cir-
ca ipſius penſionis ſubſtantiam, ſeu aliquod jus in re,
vel ad rem, ſed eſt in ſola commoditate, prout facti
eſt, non ea aliquo peculiari jure, vel ſtylo penſionum;
ſed ea illa generali concluſiona, quam habemus *ex
theorica Bart. in l. ſi is qui uſusfructus ff. de pignorib. &
l. codicillis, §. inſtituta, ff. de legat.* 2. ut ſcilicet etiam in
feudis, vel officiis, aliiſque juribus Regalibus in com-
mercio non exiſtentibus, ſiva in emphytheuticis, vel
fideicommiſſariis, ſtrictiſſimam alienandi prohibi-
tionem habentibus, adhuc tamen cedi poſſit ſimplex
commoditas, ea ratione, quod per illam, nullum ac-
quiri dicitur jus in re, vel ad rem, neque in aliquo ip-
ſa ſubſtantia tangitur, ſed importat nudum factum
exactionis, mandatario nomine cedentis in rem
propriam, id eſt, quod, ipſo jure continuante, tam in
directis, quàm in utilibus actionibus in cedente, iſtius
vice, ac nomine, tanquam mandatarius exigit ceſ-
ſionarius fructus, poſtquam ſeparati à ſua cauſa pro-
ductiva, effecti ſunt de bonis indifferentibus, ac libe-
ræ diſpoſitionis, ut de iſta materia commoditatis ha-
betur pluries *ſub tit. de feudis*, præſertim *diſc.*60. & *ſub
tit. de emphyteuſ. diſ.*44. & ſub altero *de dote diſc.*146. *&
ſeq.*

Continuante igitur integro, perfectoque jure in
ipſo cedente, abſque eo quod ceſſionario aliquod
jus in re, vel ad rem acquiſitum ſit, hinc nil ſubeſſe 27
videtur, quod prohibeat validam translationem in
alterum, ut ſine dubio dicendum veniret in facultate
reſignandi beneficium, quamvis beneficiarus com-
moditatem fructuum alteri ceſſiſſet, vel obligaſſet;
Atque docet quotidiana obſervantia in officiis ve-
nalibus, ſeu in locis montium, aliiſque ſimilibus juri-
bus Regalibus, quod ſi uni vendantur, vel obligen-
tur ſine aſſenſu ejus, ad quem pertinet, poſſunt liberè
alteri cum aſſenſu vendi, vel obligari abſque eo,
quod primo emptori aliquod jus quæratur, ut pluries
in ſua materia *ſub tit. de Regalibus ad materiam officio-
rum, & locorum montium*; Et hic videtur caſus præ-
ciſus.

Et quamvis in contrarium diceretur, aliquam ad- 28
eſſe differentiam ex eo, quod officia, vel feuda non
ſint in commercio de ſui natura ob intereſſe domini;
Attamen hæc videbatur frigida reſponſio, cum abſ-
que dubio penſiones, ac beneficia ſint minus in
commercio, quam dicta alia jura, ideóque ubi etiam
ob hujuſmodi translationem ceſſionario commodi-
tatis præjudicetur, quia nempe transferens poſteà
ſupervivat, & conſequenter duret jus ceſſionarii, id
cauſare quidem poterit actionem contra cedentem
ad damna, & intereſſe, non autem jus in re, vel ad
rem contra tertium, in quem validè facta eſt transla-
tio, juxtà dictos terminos venditionis officiorum,
& locorum montium, ac etiam eos, quos de jure
communi in rebus indifferentibus habemus ad
materiam *text. in l. quoties, C. de rei vindicat. ſi hæ-
res uterque ff. de actionib. empti l. emptorem C. locati, cum
ſimilibus.*

Et quemadmodum penſionarius contrahendo
matrimonium, vel profitendo in Religione, ſive aſſu-
mendo ſtatum militarem, aut aliàs dimittendo cleri- 29
catum, facere poteſt, ut penſio extinguatur, non ob-
ſtante intereſſe, vel præjudicio ceſſionarii commo-
ditatis, cui ſolum actio remanet, ad quanti intereſt
durare vitam naturalem cedentis in ſtatu capaci re-
tinendi penſionem, juxta ea, quæ habentur *diſc. ſeq.*
ita non videtur, quæ differentiæ ratio urgeat, cur idem
penſionarius, qui per actum tacitum, ac implici-
tum facere poteſt ceſſare penſionem, idem facere non
poſſit per actum expreſſum extinctionis, vel trans-
lationis.

Clarius verò, ubi contingente transferentis mor-
ta (ut in præſenti ſequutum eſt,) nullum intereſſe, vel 30
præjudicium ceſſionarii eſt amplius conſiderabile,
quoniam ipſe, ut habetur *diſc. ſequen.* emere dicitur
aleam vitæ naturalis cedentis, cujus morte ſequuta,
ceſſio evaneſcit, nilque ſua intereſt, an per hujuſmodi
mortem, Eccleſia acquirat libertatem, vel potius ſer-
vitus prorogetur, dum nil ad ſe; Et quamvis in hac
facti ſpecie de facto iſtud intereſſe duraret ob acci-
dentalem circumſtantiam, quod idem ceſſionarius
eſſet quoque poſſeſſor beneficii onerati, attamen
iſtud eſt accidens, quod de jure in nulla penitus con-
ſideratione habendum eſt, ob ſupradictam redupli- 31
cationem perſonarum, unde propterea in hac ceſſio-
ne conſiderandus eſt tanquam tertius, omninò di-
verſus à poſſeſſore beneficii; Et conſequenter, de ſtric-
ta juris cenſura non videbatur, ubi dictæ reſolutio-

ne,

nes figerent pedes, quamvis ex jam insinuata non scripta æquitate, non omnino displicuerint; Ad ista verò advertendum est pro aliis casibus, in quibus non interr dicta particularis circumstantia, hujusmodi æquitatis inductiva.

† POsterior decisio enunciata habetur impressa. *dec. 8. par. 15. rec.*

MELFICTEN. PENSIONIS

Pro FRANCISCO ANTONIO DE LUCA

Cum HÆREDITATE FRANCISCI MASCAMBRUNI.

Casus disputatus coram A. C. & resolutus pro Francisco Antonio.

Cessata, seu extincta pensione, cujus commoditas alteri cessa erat, propter delictum cedentis, ex quo sequuta est ejus mors per manus justitiæ; An cessionarius agat de evictione, vel ad damna; & interesse contra cedentem.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Evictio de natura rei non præstatur.*
3 *Acquirens commoditatem pensionis, quid acquirere dicatur.*
4 *In juribus vitalitiis non de facili intrat læsio.*
5 *Resolutio causæ.*
6 *Sub feudatarius non agit ad evictionem devoluto feudo.*
7 *Secùs si devolutio sit ex delicto, vel culpa, & de ratione.*
8 *Conductor an habeat actionem contra locatorem, ob jus suum expiratum.*
9 *Moriens per manus justitiæ voluntariè & culposè mori dicitur.*
10 *Pensionarius delinquendo, vel mutando statum, tenetur cessionario ad interesse.*
11 *De cautela adhibenda in cessione commoditatis pensionis.*

DISCURSUS LIXX.

EX causa resignationis aliquorum beneficiorum,
1 facta per Franciscum Canonici, aliàs Mascambrunum, ad favorem Julii, & Aloysii de Luca, Franciscus Antonius eorum frater major (tunc Archidiaconus Cathedralis in patria, postmodum Episcopus Anglonen, unde translatus est ad Ecclesiam Nazarenam;) adhibendo prudentem cautelam insinuatam *disc. praeced.* mediante pretio scutorum 1700. reportavit cessionem commoditatis dictæ pensionis; Cum autem dictus Franciscus, à summo favore apud Pontificem, ac purpuræ jam destinatus, velut alter Sejanus, juxta consuetos fortunæ ludos, ad manus carnificis transitum fecisset, mediante capitis obtruncatione, aliquo autem præambulo tempore condemnationis; Pontifex illum privasset beneficiis, ac pensionibus, istasque in alterum transtulisset, qui dictis Titularibus molestias pro pensione in futurum decurrenda inferre cœpit (quamvis ex meo prudentiali negotii regimine sine effectu; Hinc ex parte dicti Francisci Antonii, opus assumpsi recuperandi ab hæreditate dicti cedentis summam prædictam per annum antea circiter solutam, introductaque causa coram A. C. nedum scribentibus pro hæreditate, ipsique judici, sed etiam jam docto, ac primario Advocato, quem mecum Ego tunc junior, assumpsi, exorbitans videbatur prætensio, ob contrariam theoricam, ac praxim, ut per mortem cedentis cesset jus cessionarii, cui aliqua evictionis actio non competat, dum dicitur resultare evictio de natura rei, quæ de jure præstanda non est ad communiter notata *in l. si familiæ C. familiæ erciscund.* cum concordantibus deductis *in* 2
Ariminen. Castrorum sub tit. de feud. disc. 44.

Acquirens enim cessionem commoditatis pensionis, emere dicitur incertam aleam vitæ cedentis,
ut in specie *Amaden. de stylo Datariæ cap. 27. num. 7.* 3
Tondut. hoc tract. cap. 17. num. 16. cum aliis *disc. praeceden.* & consequenter, cessato jure cedentis per ejus mortem, cessionarius casui, vel fortunæ suum damnum referre debet, & cujus periculi ratione hujusmodi jura vitalitia minus æstimantur, neque de facili in eis intrat læsio ex deductis præsertim *sub tit. de Regal. ad* 4
materiam locorum montium disc. 30.

His tamen non obstantibus (cum sensu etiam veritatis, qualem quoque judex agnovit, relaxando mandatum executivum,) dicebam dictæ restitutioni pretii locum esse; Cumque in his specialibus terminis, aliquibus adhibitis diligentiis non haberentur 5
doctrinæ punctuales, hinc recurrendo ad similia (in quo propriè ingenium, ac peritia Jurisconsulti consistere videtur) id probabam cum similibus, valdeque proximis terminis feudalibus.

Disputant enim Feudistæ, an cessa commoditate,
vel facta subinfeudatione feudi, cujus devolutio deinde sequatur, aliqua cessionario competat evictio- 6
nis actio contra cedentem, & communiter concluditur negativè; ubi devolutio sequatur per mortem naturalem, seu alias ex natura rei, sine culpa & facto cedentis, vel subinfeudantis cum dicatur evictio de natura rei, quæ præstanda non est, nisi expressè promittatur; Secus autem ubi devolutio sequatur ob felloniam, vel aliud factum culposum cedentis, vel subinfeudantis, quoniam tunc intrat actio evictionis, vel saltem restitutio pretii, ex ea ratione, quod inter contrahentes in contractum deducta videtur vita naturalis, seu illud jus, quod juxta regularem
cursum sine culposo accidenti duraturum est, ut *post* 7
Bal. & Alvarot. & alios in cap. 1. §. rursus quibus mod. feud. amittat. observat *Thomas de Marin. de genere, & qualit. feuder. tit 2. par. 2. num. 128.* cujus verba refert *Rosenthal. cap. 9. concl. 99. in fine*; Et hic videtur casus præcisus potissimè ubi tale accidens nullatenus cogitari, vel prævideri potuit.

Atque in idem conferre observabam, quæ habentur *apud Barbos. in l. filiofamilias, §. fin. num. 22. ff. solut.*
matrim. & alterum *Barbos. de Episcopo allegat. 94. n. 12.* 8
de locatione facta ad certum tempus per beneficiatum, vel similem habentem jus pro sola ejus vita, & cujus locationis speciei sit talis, quod successor ei stare non teneatur, an scilicet conductor actionem habeat ad interesse contra locatorem pro inobservantia contractûs atque distinguitur, quod Aut jus locatoris resolvitur per mortem, vel translationem, aut alium casum, seu factum involuntarium, & non tenetur; Aut ex facto voluntario, fortius verò si culposo, & illicito, & secus.

Quod autem moriens per manus justitiæ ob ejus delicta, dicatur potius mori voluntariè, & ex quasi contractu, quem delinquens facere dicitur cum justi-
tia, adeout à se ipso occidi dicatur, bene probat 9
Castracanus de societ. offic. cap. 19. num. 11. in fin. & per tot. cujus fundamenta approbat *Rota apud Zacch. de societ. offic. decis. 54.*

Atque sicuti ipso pensionario contrahendo matri-
monium, vel assumendo militiam, seu alium sta- 10
tum sæcularem, vel regularem incompatibilem, unde resultare extinctio pensionis, dubitandum non esset, quod teneretur ad evictionem, vel ad restitutionem pretii, cum aliàs posset ita circumvenire, atque habendo in animo diversum assumere statum, locupletari cum aliena jactura, ita pariter voluntariè committendo delictum, ob quod idem resultet effec-

tus,

tus, ut nulla subesse videatur differentia; Delicta siquidem nocere debent delinquenti, *l. ita vulneratus, ff. ad l. aquiliam*, ubi omnes Criminalistæ, cujus oppositum ita sequeretur, quoniam ita ex delicto damnum redundaret in tertium innocentem, cum cujus jactura ipse delinquens, qui damnum causavit, vel ejus hæreditas locupletata remaneret, quo nil absurdius.

Quamvis autem juxta præmissa obtentum esset, attamen nullus fuit victoriæ effectus ex axiomate, quod inanis est actio, quam inopia debitoris excludit, dum assem hæreditarium absorbuerunt, debita anteriora, illud præsertim Datariæ ob refectionem damnorum à mala officij administratione resultantium.

Ista verò causa me docuit in hujusmodi cessioni-
2 bus adhibere cautelam, quæ hodie (me auctore) transiit in commune formularium, quod scilicet cedens promittat non fecisse, neque in futurum facere debere aliquid, ob quod pensio extinguenda sit, vel aliàs cessatura, quam per solam mortem naturalem à Deo provenientem, idque satis congruum, ac rationabile videtur.

ROMANA, seu &c.

Responsum pro veritate suppressis nominibus.

An, & quando cessio pensionis facta per eum, qui habebat in facultatibus eam transferendi; etiam per schedulam privatam, importet translationem, & sic cessionem ipsius substantiæ pensionis, vel potius cessionem commoditatis, ad effectum inspiciendi, per cujus mortem, cedentis, scilicet, vel cessionarij, pensio extingui, seu cessare debeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Translatio potest fieri etiam per schedulam privatam.*
3 *Non requiritur certa forma, sed voluntas quoquo modo probari potest.*
4 *Per cujus mortem cesset pensio, an per illam cedentis, vel cessionarij.*
5 *Expenduntur argumenta denotantia processum esse per viam translationis.*
6 *In contrarium quod potius processum sit per viam cessionis commoditatis.*
7 *Immorandum non est in verbis, sed in substantia veritatis.*
8 *In dubio judicandum est pro extinctione pensionis, & de rationibus.*
9 *De mutatione periculi vitæ in societatibus officiorum.*
10 *Quare Advocati scribant etiam contra propriam opinionem, & quando id liceat.*

DISCURSUS LXX.

1 IN vim indulti transferendi, non solùm coram persona in ecclesiastica dignitate constituta, sed etiam coram Notario, & testibus, quinimò per schedulam privatam, possessor pensionis per schedulam propria manu scriptam illam cessit alteri, dicta verò schedula malè concepta fuit per verba æquivoca, quoniam cumulati fuerunt termini, cessionis commoditatis, ac juris pensionis, promiscuè unum, ac alterum terminum pluries explicando, necnon constituendo cessionarium procuratorem ad exigendam pensionem ejusdem cedentis nomine; Sequuta verò cedentis morte, orta est controversia, an pensio extincta esset, atque desuper meum votum expeditum fuit.

2 Cumque non dubitaretur de facultate transferendi etiam per schedulam, stante, quod in indulto ita expressè disponebatur *ex deduct. apud Parif. de resignat. lib. 6. quæst. 4. num. 42. in fine. Rota decis. 400. nu. 1. & 2. par. 1. divers.* Minusque quod in translatione certa forma servata non esset, dum transferendi voluntas, & intentio quomodocumque probari potest 3
juxta *decis. 334 Putei lib. 2. num. 2. Coccin. decis. 722. num. 4. Lotter. lib. 1. quæst. 40. n. 45. 47. & 49. Rot. decis. 153. num. 14. par. 5. rec. & in aliis*; Hinc restringebatur difficultas potius ad factum, quàm ad jus, quid scilicet dictus cedens facere voluerit, an transferre pensionem, vel potius cedere solam commoditatem, 4
cum ex hoc penderet decisio, in cujus persona, ipsa pensio substantiata remaneret, ac successivè: per cujus mortem sequi deberet extinctio, ut sæpius *sub tit. de societ. off.* ac etiam *de dote disc. 147.* adeout in propositionibus juris concordaremus scribentes hinc inde, solaque discrepantia erat in applicatione.

Plura verò pro utroque sensu concurrebant: Quod 5
enim procedi voluerit per viam translationis, Primò urgebant illa verba, *cedo jus exigendi pensionem*, hoc enim adversatur cessioni commoditatis, quæ importat nudum factum, nullumque jus, nec in re, nec ad rem tribuit, *ut supra disc. 68.*

Secundò, quia dicitur ad vitam, cessionarii, quod congruit translationi, non autem cessioni commoditatis, cum hæc pendeat à vita cedentis, non autem ab illa cessionarii, qui licet supervivat moriente cedente, nihil prætendere potest, & si præmoritur transmittit cessam commoditatem ad hæredes.

Et tertiò, quia dictum est id fieri in vim Apostolicæ facultatis, quod utique opus non fuisset exprimere in cessione commoditatis, quæ sine aliqua facultate fieri potest.

Econversò explicitè dicebatur cedi commodita- 6
tem, ideóque ponderabam regulam vulgarem, de qua *decis. 110. p. 6.* & frequenter *sub tit. de emphyt.* ut talis dici debeat contractus, qualis à partibus, in verbis explicatur: Secundò, quia cessionarius constituebatur procurator irrevocabilis in rem propriam ad exigendum, quod verè, & propriè congruit cessioni commoditatis *ex deductis supra eodem disc. 68* incongruit autem translationi, per quam persona transferentis annihilatur atque translatarius percipit iure, ac nomine proprio; Et tertio obligatio cedentis manutenendi cessionem donec vixerit cessionarius, quod arguit in animo cedentis fuisse eius longiorem vitam, ac pensionis durationem, coarctando cessionem, ad vitam cessionarii.

Ista posteriora argumenta videbantur magis urgentia, potissimè verò attenta verisimilitudine resul- 7
tante à magis florida ætate, magisque incomparabiliter robusta complexione, ac valetudine cedentis, ex cuius habitu, longissima vita centum annorum ex naturali cursu sperari poterat, cum econversò cessionarius in graviori ætate constitutus, tunc valetudinarius, maléque affectus esset, atque hoc magis apud me urgebat, procedendo cum mea consueta propositione, nunquam immorandi in cortice, ac figura verborum, (cum id grammaticis congruat, vel cathedraticis pro tyronibus instruendis, non autem viris forensibus, sed attendendo substantiam verisimilis voluntatis.

Et nihilominus advertebam sufficere, ut ex præ- 8
missis hinc inde colluctatibus, ambiguum remaneret, an actus importaret veram, ac formalem translationem, necne, ut in dubio pro titulari responderi debuerit ex tribus fundamentis, Primò, quia ubi Titularis probat mortem eius, qui in provisione beneficii per Papam deputatus fuit pensionarius, fundata eius intentio dicitur super Ecclesiæ libertate, ac pensionis extinctione, onde qui allegat contrarium, quod scilicet mutata esset pensionarii persona, concludenter, ac univocè probare debet, non autem per probationem dubiam, & æquivocam, seu incertam ne ultra generalia satis vulgata axiomata, in his terminis pensionis ob incertitudinem translationis benè, ac latè habetur

habetur firmatum *per Rotam decis. 38. par. 6. rec.* de qua supra *in Pisana disc. 57.*

2 Secundò ex iis, quæ pluries habentur *sub tit. de Societat. offic. lib. 5. post tit. de usur.* ad materiam revocationis societatis, seu magis proximè ad materiam mutationis periculi vitæ, quod in huiusmodi rebus vitalitiis, actus qui importet mutationem personæ, seu periculi, debet esse clarus & expressus, ut ita certum sit ex cuius persona cessatio sequi deheat, ne aliàs detur via fraudibus: quodque ille cui tale ius competit, ut vulgò dicitur in curia, stare possit *à cavallo al fosso*, attendendo contingentiam casus, atque allegando existentiam iuris in una, vel altera persona, ut magis expedit ex ibi deductis,

Tertiò ex satis vulgari, receptoque axiomate, ut in dubio attendi debeat regula, quæ pro liberatate facit: Et ex his respondi, quod de iuribus cessionarii videbatur posse nimium dubitari,

---

ROMANA PENSIONIS

Pro JOANNE ANTONIO CARPANO

Cum FRANCISCO MARCHESIO.

Casus disputatus coram A. C. & resolutus pro Francisco, pendet in Rota.

An terminus adiectus in reservatione pensionis supee expeditione litterarum, cum decreto annullativo gratiæ, possit prorogari per Cancellariæ Officiales: Et quando adversus nullitatem à dicto non implemento resultantem, competat iusta excusatio necnè.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De decretis annullativis ob non expeditionem litterarum.*
3 *Litteræ non sunt de substantia, ideoque officiales prorogant terminum.*
4 *Quod officiales non possint alterare substantiam gratiæ.*
5 *De distinctione inter privationem beneficiorum, & amissionem pensionis.*
6 *Quod valeat stylus, de quo num. 3.*
7 *Consuetudo etiam mala excusat.*
8 *Impugnatur distinctio, de qua num. 5.*

DISCURSUS LXXI.

1 OB resignationem beneficii factam per Philippum, cum ipsum beneficium resignatum non esset capax totius conventæ pensionis, curavit resignatarius ab amico, (iuxta frequentem stylum in præcedentibus pluries insinuatum,) præstari consensum reservationi partis dictæ pensionis, super beneficio per se possesso, atque cessata prima pensione, altera ad favorem Francisci de consensu reservata esset, cum in beneficio successisset Joannes Antonius hic renuens dictam pensionem solvere, duplicem allegabat nullitatem. Unam resultantem à decreto annullativo ob exactionem pensionis, litteris adhuc non expeditis, & alteram ob aliud decretum annullativum in casu, quo non expedirentur litteræ infra sex menses, infra quem terminum expeditas non esse certum erat, assumptaque desuper causa coram A. C. primum nullitatis caput nullam habebat iuris inspectionem, sed totum consistebat in facto, an constaret, necne de dicta allegata exactione, ante litterarum expeditionem, quod deducebatur ex quadam confessione, quam ex parte pensionarii dicebatur fuisse fiduciariam, ac simulatam, ad alios effectus, ideoque totum pendebat ab eo, an probatio ad id facta, concluderet necne.

Restricta igitur iuris difficultate ad secundum caput, extra controversiam erat, quod ex hujusmodi decretorum non implemento, seu contraventione a eesultat irritatio gratiæ iuxta *decisiones 20. & 127. Millini, Peniæ decis. 185. Mantic. decis. 186. & Adden. ad Buratt. decis. 759. litt. B.* & in specie *Jendut. hoc tract. cap. 37. nu. fin.* Verùm defensio pensionarii eestringebatur ad prorogationem obtentam ab Officialibus Cancellariæ, allegando, ac etiam probando quod talis esset usus illi rationi innixus, quod hujusmodi decreta super expeditione litterarum non adjiciuntur pro substantia, & perfectione gratiæ, sed pro interesse officialium, ob emolumenta ab expeditionibus resultantia, ut advertitur etiam *in Turritana disc. 30.* & in aliis, ideoque interessati, in quorum gratiam dictus terminus definitus est, prohibendi non veniunt proprio iuri renunciare, ac terminum prorogare, ut de stylo Datariæ, vel Cancellariæ attendendo, etiam contra Apostolica decreta, habetur *decis. 356. par. 1. rec. & decis. 361. post. 2. vol. consil. Farinac.* 3

Scribens autem ego pro Titulari dicebam ergu. Ium esse in contrarium, quod scilicet Cancellariæ officiales alterare non possunt decreta Apostolica, vel substantiam gratiæ *Cavaler. decis. 255. numer. 8. cum seqq. & decis. 284. Duran. decis. 265. num. 1. & sequentibus.* Atque respondendo ad dictas decisiones in contrarium, dicebam eas procedere, ubi agatur de incurrendo privationem beneficii jam obtenti, quod importat pœnam formalem exigens delictum positivum cum dolo, & culpa inexcusabili, adeout qualiber excusatio sufficiat; Secùs autem ad effectum præsentis controversiæ super reservatione pensionis, ut illa exigi possit, cum ità non adimplendo decretum, esset potius non adimplere conditionem emolumenti obtinendi, seu juris quærendi, ad quem effectum sufficit ipsum non adimplementum de facto, juxta receptam distinctionem, de qua cæteris relatis plenè habetur *sub tit. de fideicommiss. in Neapolitana hæreditatis discurs. 154.* ac alibi pluries, præsertim *sub tit. de matrim.* & alibi. 4 5

Attamen, reflectendo ad veritatem, maturum iudicium, adhuc desuper efformare non potui, sed expectatur Rotæ iudicium, quoniam quidquid sit de dicti styli subsistentia, cui assistere videtur dicta non incongrua ratio, dum etiam adversus Apostolicas Constitutiones, quarum vis non pendet à populorum usu, datur non usus in Curia, ob Papæ tolerantiam, ex deductis *dec. 194. par. 4. rec. tom. 2.* Quando etiam de hoc principaliter disputando, in contrarium responderi deberet, adhuc tamen dicebatur ex parte pensionarii, quod id sufficientem inducere deberet excusationem, ex recepta propositione, quod consuetudo quamvis mala, & quæ reprobari meretur, in pœnalibus, excusat ex plenè deductis *per Farinac. quæst. 95. Bero. consil. 150. l. 3. Vermigl. consil. 159. num. 40.* 6 7

Neque suffragari dicebatur dictam distinctionem datam inter amissionem iuris quæsiti, & impedimentum iuris quærendi, illa etenim de iure est vera, sed fallaciam esse dicebatur in applicatione quoniam, ut habetur supra *in dicta Turritana discurs. 30.* & in aliis, gratia reservationis ad sui substantiam, vel perfectionem non exigit litteras, sed per solam supplicationem manu Papæ signatam est perfecta, litteræ autem percutiunt executionem pro iure, ac interesse officialium, & consequenter contraventio, ob earum non expeditionem, causat pœnam formalem amissionis iuris quæsiti, & gratiæ perfectæ, eodem modo, quo sequitur in amissione beneficij jam assequuti, cum id non pendeat à possessione, vel non possessione habita, sed à perfectione, vel imperfectione gratiæ. Fortiùs verò, quia Cancellariæ Officiales, ac etiam expeditores acriter insistebant super dicti styli observantia, ac supponebant, quod ille esset certus, 8

ac notorius, ideoque remansi subdubius expectaodo Rotæ judicium, ubi pendet.

† QUod literis non expeditis pensio exigi non valeat,& exacta corruat, habetur pluries *hoc eod. tit. præsertim disc.* 22.29. 30.40.*&* 44.

ANAGNINA PENSIONIS

AD PETITIONEM

MARII FILONARDI

Cum EPISCOPO GENTILI.

Responsum pro veritate.

Fidejubens seu faciens cedulam super solutione pensionis intuitu, & contemplatione unius Titularis, an teneatur post istius cessum, vel decessum durante vita pensionarii, ad cujus favorem obligatio, vel cedula facta est.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Expenditur decisio* Caputaquen. *de obligatione fidejussoris resignatarij.*
3 *De eodem.*
4 *Obligatio causativa cessat, cessante causa.& †* 7.
5 *Quod obligatio solvendi pensionem cesset, cessante beneficio.*
6 *De rationibus, ex quibus fidejussor pensionis teneatur etiam mortuo Titulari, cujus intuitu se obligavit.*

DISCURSUS LXXII.

1 EX conventione per Papam approbata, Gentilis Episcopus Anaguinus, Episcopatum dimisit conferendum Filonardo, cum recompensa pensionis scutorum 600. ad ipsius dimittentis favorem reservandæ, hoc est 200. super ejusdem Ecclesiæ fructibus, & pro 160. idem Filonardus cessit duas pensiones, quas ipse possidebat super duobus beneficiis, pro reliquis verò 240. Cardinalis Spada, & Cincius consensum præstiterunt, ut fieret reservatio super quibusdam beneficiis ab eis possessis, atque pro majori pensinnarii cautela, Marius dicti resignatarii nepos, ad prædictæ integræ solutionem statutis temporibus, tanquam cedulista durante vita dicti Gentilis se obligavit, Cum autem obiissent, tàm dictus provisus de Episcopatu, quàm Spada, & Cincius, qui in gratiam ejusdem Filonardi relevationem promittentis, dictæ pensioni voluntariæ beneficio pleno consensum præstiterant, atque, ut diei solet, titulos accommodaverant; Successores autem in eisdem beneficiis dictam pensionis solutionem controverterent; Hinc dubitari contigit, an dicto Gentili pensionario jus competeret contra Marium obligatum, stante quod ille, cujus intuitu obligatio facta erat, Ecclesiam amplius non possideret.

Cumque de hoc benevolè, ac extrajodicialiter ageretur pro veritate indaganda, atque ex parte pen-
2 sionarii allegaretur, tanquam punctualis, ac decidens casum in individuo *decisio* 315. *Caputaquen. par.* 2. relata *per Tondut. de pension. cap.* 21. *numer.* 37. ubi habetur quod fidejussor resignatarii alicujus beneficii teneretur ad solvendum resignanti illam pensionem, quæ ad dictam resignationem effectuandam imposita esset super altero beneficio de consensu possessoris, etiam post istum defunctum, atque desuper pro veritate consultus fuerim.

Respondi quod dicta decisio verè, ac propriè non percutit præcisum casum controversum, ibi enim vivebat resignatarius, qui effectivè erat totius pensionis debitor, relevare obligatus alterum beneficia- 3
tum, qui titulum accommodaverat pro reservationa illius majoris pensionis, quæ intuitu resignationis conventa erat, & sic durabat causa debendi in ipso resignatario, pro quo tertius fidejusserat, dum adhuc possidebat beneficium resignatum, undè iustè ibi sic decisum videtur, potissimè verò quia huiusmodi quæstio in eo casu non intrabat, utpotè sublata ex facto, dum conventio id specificè continebat, ut aliquando practicari solet,& præsertim vidi practicatum *in Bracharen. disc.* 32. in cuius casu cedulista se obligaverat ad pensionem, quamvis provisus dimitteret beneficium.

In hac verò facti specie punctus non erat in obitu illorum, qui titulos accommodaverant, iuxtà casum dictæ decisionis, sed erat in obitu resignatarii, cuius intuitu, & contemplatione, fideiussor, seù cedulista se obligaverat, unde cessabat causa obligationis, quæ erat possessio Episcopatus resignati; In hoc autem casu, (quod scirem) adhuc formiter non disputato nec deciso, dicebam ad favorem fideiussoris stare regu-
lam, de qua apud *Decium cons.* 421. *Tiraquell. de cess.* 4
caus. par. 1. *num.* 224. *Rota in Parmen. Datij coram Coccino* 428. *par.* 1. *rec.* ac pluries *sub tit. de credito,& sub altero de emptione, & venditione*, ac etiam *sub tit. de Regal. ad materiam officiorum*, ut scilicet obligatio etiam ad favorem tertii facta peremptorem alicuius rei, pro illius pretio, cesset, ipsa re sine ejus culpa, & facto voluntario evicta, cum dicatur obligatio causativa, seu occasionalis, quæ cessat cessante causa. Et in specialibus terminis obligatonis factæ per beneficiatum de solvenda pensione ad determinatum vel indeterminatum tempus, ut illa intelligatur, ac duret, durante possessione beneficii gravati, cuius intuitu obligationem fecit, non autem eo amplius non possesso, etiam
per dimissionem *Buratt. & Adden. decis.* 915. *decis.* 26. 5
num. 7. *post Merlin. de pignor. Adden. ad decis.* 576. *num.* 41. *cum sequen. par.* 4. *rec. tom.* 3. Et in magis specialibus terminis cedulistæ se obligantis intuitu provisi de beneficio, etiam cum clausula *habita, & non habita in Bracharen. pensionis* 3. *Iunij* 1661. *coram Taia*, de qua *disc.* 32. ex quibus conclusionibus motus primo aspectu, quando oretenus ex parte dicti fideiussoris requisitus fui, dixi probabilem videri eius prætensionem.

Verùm, reservato tunc matuciori iudicio, factaque meliori reflexione; Respondi omnia hæc rectè pro-
cedere quoad illam pensionis ratam, quæ reservata 6
fuerat super ipso Episcopatu resignato, super qua tamen nulla aderat controversia; Contrarium verò probabilius videri respectu dictarum pensionum reservatarum super dictis aliis beneficiis, quoniam licèt resignatio Episcopatus fuerit causa seu occasio, ut fidejussor dictam faceret obligationem in gratiam patrui, dictum Episcopatum assequutnei, nihilominus quoad pensionarium, non fuit fidejubere seu se obligare pro Episcopo resignatario iam defuncto, sed pro dictis aliis Titularibus, unde propterea sufficit adhuc durare istam causam debendi.

Potissimè verò & clarius, quia dicti Titulares consensum præstiterunt huic oneri super eorum beneficiis in gratiam dicti resignatarii eos relevare obligari cum obligatione personali, non autem occasionali, dum sequuti sunt fidem personæ, non autem Episcopatus, ita ut si idem Episcopus resignatarius dimisso Episcopatu viveret, dubitandum non esset quod teneretur ad relevandos indemnes dictos Titulares, vel eorum successores à molestia, quas occasione dictæ pensionis haberent, cum assequutio Episcopatus fuerit quidem occasio, seu causa, ob quam dictus resignatarius, eiusque fideiussor dictam obligationem fecerunt, seu dici non

potest

potest ista obligatio merè correspectiva ad ipsum Episcopatum assequutum, cùm id solùm verificabile sit in ea pensionis tara, quæ super ipsomet Episcopatu reservata fuit, non autem in ista, cujus respectu, adhuc durare dicitur causa debendi, cùm durent molestiæ, quas dicti Titulares relevandi pari possunt, & ex quorum persona, idem pensionarius venire potest; Vel in vim obligationis cameralis directè ad sui favorem; Vel tanquam contra debitorem debitoris, etiam directè, ratione ejusdem obligationis cameralis, ac ratione circuitus vitandi, ex quibus passim receptum habemus ut creditor exercear processum exequutivum contra debitorem sui debitoris, tanquam nomen sibi affectum, quoties in utroque respectivè adest obligatio cameralis, seu aliud pactum exequutivum, ut non semel in sua materia *sub tit. de credito*; Ideòque videbatur, quod applicaretur non quidem casus, sed ratio dictæ decisionis *Caputaqu.* Ac propterea mea sententia fuit, ut curaret eo meliori quo posset modo se concordare, ut puto sequutum, dum amplius de controversia actum non audivi pro eo tempore, quo dictus Gentilis supervixit, cujus mors non multum ad longum protracta, quæstionem terminavit.

† **D**E obligatione causativa cessante, et stante causa habetur alibi actum, & signanter *sub tit. de Empt. & Vend. disc. 25. ubi in adnot.*

ROMANA seù &c. EXTINCTIONIS

PENSIONUM

Pro ALIQUIBUS CEDULISTIS.

Casus disputatus coram Datario.

An pensiones reservatæ super beneficio Hispaniæ ad favorem Hispani fiduciarii vulgò nuncupati *testa di ferro*, expirent per ejus mortem eorum, ad quorum favorem reservatæ sunt; Et quatenus illæ post mortem dicti fiduciarii transferantur in alterum pariter fiduciarium, an durent cedulæ Bancariæ, vel obligationes fidejussorum necnè.

SUMMARIUM.

1 *Facti series super pensionibus Hispaniarum in faciem fiduciarij.*
2 *Per mortem fiduciarij non cessant ista pensiones.*
3 *Procedit ubi mors contingit vivente Papa, qui ante mortem pensiones transferat.*
4 *Quod Papa possit hanc translationem facere.*
5 *De distinctione inter Titularem, & fidejussorem, seu ceduli stam.*
6 *Papa est absolutus dominus beneficiorum, & potest ea tollere uni, & dare alteri.*
7 *De intelligentia Regulæ de consensu possessoris, desiderando in reservatione pensionis quando procedat.*
8 *Regula Cancellariæ, aliaque Apostolica provisiones non ligant manus ipsius Papæ.*
9 *De ratione ob quam contra Titularem procedit id quod habetur num. 5.*
10 *Ista pensiones cessant per mortem commodatarium, licet vivat fiduciarius.*
11 *Quod rationes militantes contra Titularem, non militent contra cedulistam.*
12 *Quando Princeps tollat jus tertij.*
13 *An obligatio cedulistæ cesset, si pensionarius mutet statum, & retineat pensionem ex indulto.*
14 *Exemplis non est iudicandum.*
15 *In quibus casibus procedant exempla.*
16 *De cessatione pensionis, propter militiam.*
17 *De rationibus dubitandi, etiam pro duratione obligationis cedulistæ.*
† 18 *De Confidentia.*

DISCURSUS LXXIII.

AD conservandum Apostolica Indulta, vel mores Regionis in Hispania, aliisque adiacentibus provinciis, ut beneficia non conferantur, vel pensiones super eis non reserventur, nisi illis qui per veritatem, vel ex privilegio sint nationales, sive, ut dicitur, habeant naturalitatem; Et econversò ut Apostolica sedes, Curiales, aliosque eius benemeritos cum pensionibus super illis pinguibus beneficiis reservandis, providere posset; Antiquus, ac receptus inolevit usus, reservandi pensiones in singulorum Regnorum, vel Provinciarum, aut respectivè Coronarum persona eiusdem nationis, vel Provinciæ, quæ per Datariam, tanquam fiduciaria ad hunc effectum deputatur, vulgo *testa di ferro* nuncupata, ad commodum tamen Italorum, aliorumque exterorum, quibus Papa huiusmodi pensiones distribuat; Atque ob commodiorem, ac faciliorem exactionem, mos quoque inolevit, ut ultra obligationem, quam provisi de beneficiis faciunt, reservatam pensionem solvendi, cedula quoque bancaria idonei in Urbe negotiatoris præstetur, frequentius pro solutione sex annatarum, sive duodecim tertiorum, se obligando ad favorem talis fiduciarii, vel eius translatariorum, cum declaratione, ut moriente interim dicto fiduciario ante factam translationem, sive post eam factam; morientibus translatariis, aut moriente proviso de beneficio, obligatio cesset, ac evanescat, perindè, ac si nullatenus facta esset.

Quando autem contingit, huiusmodi fiduciarium decedere Sede Papali plena, tunc nulla cadere solet quæstio, cum imminente obitu, translatio fieri soleat generalis in alium fiduciarium succesorem, ad cuius proinde favorem dicta obligatio iuxta eius formam perseverat; Cùm autem casus præbuerit mortem dicti fiduciarii sede Papali vacante per obitum *Clemen. IX.* atque *Clement X.* successoe, cum dierum, ac forsan mensium intervallo, dictam generalem translationem fecerit in alterum fiduciarium postea assumptum; Hinc proinde orta est quæstio; an dicta cedulistarum obligatio resoluta esset, vel potius duraret; Atque desuper ex parte cedulistatum consultus fui; Pro duratione, per ministros Datariæ in his terminis deducebatur *decis. in Segovien. pensioni. coram Corduba*, quæ reputatur in materia magistralis impressa *post Pacif. de Salu. decis. 129.* cum qua processum fuit *in Toletana coram Dunozetto decis. 761.* confirmata *coram Celso* inter suas *decis. 13.* in quibus firmatur, ut tam obligatio Titularis, quàm cedulistæ non cessent per mortem dicti fiduciarii, ut cuius persona pensiones reservatæ sunt: Verùm dictæ decisiones non percutiunt casum controversiæ, dum in earum casu fiduciarii mors sequuta erat Sede Papali plena, atque supponebatur, quod translatio jam facta esset, ut patet ex litteris in *citta dec. 13. Celsi* in parte opportuna registraris; Si enim, ut pluries in præcedentibus ad materiam translationis habetur, etiam in pensionibus non fiduciariis, Papa concedit passim ipsis privatis pensionariis indultum transferendi etiam in articulo mortis, Multò magis & absque dubio, id rectè facit idem directè, ac generaliter in hujusmodi pensionibus quæ, inspecta veritate, ad aliorum, non autem ipsius fiduciarii commodum reservatæ sunt, atque difficultas, quæ cadit circa extensionem obligationis cedulistæ ad favorem translatarij, ita sublata remanet ex facto, dum obligatio expressè concepta est etiam ad favorem translatariorum, quatenus vivente primo reservatario, translationes fierent;

Difficultas igitur consistebat in eo, quod dictus
fiduciarius obiisset Sede Papali vacante, adeo ut im-
possibile esset translationem factam esse, neque in
mortis articulo, sed pernecesse facta erat ex interval-
lo per Pontificem de novo creatum; In huc autem
dicebam procedendum esse cum distinctione bene
5 tradita *per Rot. in Oxom. pensionis coram Litta impress.*
apud Garz. par. 1. cap. 5. num. 247. inter præjudicium
ipsius Titularis, ac illud fidejussoris, seu cedulistæ;
Primo etenim casu, beneficiatus contendit de lucro
proveniente à gratia, & benignitate Papæ, qui juxta
Canonistarum magis in foro externo receptam opi-
nionem, est absolutus beneficiorum dominus, ac dis-
positur, ideoque tollere potest beneficium uni, & da-
6 re alteri, ex iis, quæ habentur deducta *sub tit. de Regal.*
disc. 148. ubi de potestate Principis tollendi jus tertii:
Atque hinc sequitur, quod de hoc conqueri non po-
test, quoniam si Papa poterat illi tollere in totum be-
neficium, & sic facere, quod est plus, multò magis fa-
cere potuit, quod est minus, ita mandando hujusmo-
di servitutis, vel oneris continuationem.

Quamvis enim de stricto jure ob extinctionem
pensionis resultantem à morte reservatarii, hujusmo-
di prorogatio, seu translatio, speciem novæ reserva-
tionis redoleret; Attamen non dubitatur id quoque
fieri posse, quoniam licet juxta *Regul.* 45. Cancellariæ
7 Papa non soleat beneficia plena gravare pensione,
absque consensu possessoris, Attamen id procedit,
Vel ad effectum invalidæ reservationis ex defectu in-
tentionis, quia scilicet Papa crediderit beneficium
esse vacuum; Vel quoad illas pensiones sine causa,
quæ non motu proprio, sed ad supplicationem super
beneficio pleno imponi solent, & quæ voluntariæ,
ad aliarum differentiam appellatæ, odibiles reputan-
tur, ex iis, quæ pluries in præcedentibus in hac specie
voluntariæ pensionis habentur; Si verò motu pro-
8 prio, & ex certa scientia beneficium plenum grava-
re velit, tunc indubitatum est, dictam Regulam, ut-
potè à se conditam, sibi manus non ligare, cum nun-
quam per leges, vel privilegia ipsius Papæ, ejus
potestas adempta, vel restricta sit; Solumque, tam
ista regula, quàm altera *de jure tertij quæsito non tol-
lendo*, ac similes, attendendæ veniunt pro regulanda
voluntate, ac inducendo præsumptionem deficientis
voluntatis, quæ tamen præsumptio, semper contrariæ
veritati probatæ, cedit.

Clariùs verò, ubi agitur de hujusmodi pensio-
9 num specie, quoniam ipsis Titularibus quando pro-
videntur de beneficiis, atque consensum pensioni
præstant, rectè innotescit tanquam notorium in-
controvertibile, quod pensiones verè reservatæ sunt
ad commodum aliorum, quibus Papa eas assignat,
non autem pro reservatario, nudum nomen simu-
latè, ut suprà accommodante, ut ponderatur in
dictis decisionibus *Toletan. coram Dunozetto, &*
Celso.

Ac etiam potissimè, quia ex recepta praxi derivata
à sensu Papæ, ejusque Datariæ, per mortem eorum
10 ad quorum commodum hujusmodi pensiones assig-
nantur, illæ extinguuntur, vel cessant, quamvis di-
ctus fiduciarius, vel ejus translatarius viveret, ità at-
tendendo magis veritatem juxtà regulam, de qua *in
Rubr. & tot. tit. plus valere, quod agitur, quàm quod simu-
latè concipitur*; Et consequenter ex regola *secundum
naturam &c.* si pensionarius per mortem commoda-
tarij, commodum reportare debet, quamvis fidu-
ciarius viveret, ità è conversò non debet commoda-
tarius supervivens sentire damnum mortis fiduciarii,
ideóque quoad ipsum Titularem, satis rationabili-
ter ita de plano id procedere dicebam, quodqua
casus non admitteret probabilem dubitandi ratio-
nem.

Omnes autem hujusmodi rationes cessant in fi-
dejussore, seu cedulista; Tùm ex regula, quod fide-
jussoris obligatio strictissimè, ac rigorosè intelligen-
da est ad limites verborum, neque admitti debet ex- 11
tensio de casu ad casum, quamvis identitas rationis
accedat ex vulgata regula *text. in veritatibus ff. de
pact. cum concordan. plenè collect. apud Mastrill. decis.*
182. *Cyriac. controv.* 85. *num.* 11. *& contr.* 101. *num.* 24.
& seqq. & pluries in sua materia *sub tit. de credito*, &
sub altero *de alienation. & contract.* quoniam actua
voluntarii non debent plus obligare, quam volun-
tas est; Tùm etiam, quia agitur de contractu corres-
pectivu, & consequenter non agitur de lucro cap-
tando ex gratia, & concessione Papæ, sed de damno 12
vitando, & nè quis remaneat obligatus, ad id, ad
quod noluit se obligare, unde propterea esset quo-
dammodò violare jus naturæ, vel gentium, ita ex-
tendendo obligationem ultra propriam volunta-
tem, quod ubi non urgeat publica necessitas, vel
utilitas, fieri non potest, vel non debet, ex iis, quæ la-
tè ità distinguendo ad hanc materiam potestatis Prin-
cipis tollendi jus tertij, habentur *dicto disc.* 148. *de Re-
galibus.*

Idque in his specialibus terminis obligationis ce-
dulistæ supponitur absolutum *in Patavinà pensionis
coram Celso inter suas decis.* 355. *&* 595. Cum enim 13
campsor dedisset cedulam pro solutione pensionis
reservatæ ad favorem Cardinalis, qui deinde, dimis-
so Cardinalato, cum vidua matrimonium contraxe-
rat, retinendo tamen pensiones ex Apostolico in-
dulto; Dubitatum fuit, an cedulistæ obligatio dura-
ret, atque contra eum decisum fuit ex fundamento
insinuato *supra discurs.* 1. & in aliis pluries, quod
nulla accederet mutatio, pensionis, vel personæ pen-
sionarii, sed duraret eadem pensio in eadem perso-
na, indultum verò retinendi pensiones in statu
conjugali cum bigamia, non importaret novam
pensionem, vel servitutis, ac oneris prorogationem,
sed solùm quoddam præventivum remedium, quod
occurrit, seù removet obstaculum futuræ ces-
sationis, quæ aliàs resultare debuisset ex immuta-
tione status, ità pro absoluto supponendo, quod si
fuisset nova pensio, obligatio cedulistæ cessasset:
Quod etiam supponitur *in dicta dec. centesima vigesi-
ma nona post Pacific.*

Et quamvis ex parte Datariæ deducerentur quæ-
dam exempla in contrarium, Nihilominus, ultra 14
vulgatum axioma, super quo plura colligit *Barbos.
axiomat.* 86. quod exemplis non est judicandum:
Adhuc nullatenus obstare videbantur, utpotè per-
cutientia terminos diversos, in casibus scilicet, in 15
quibus fiduciarios, Sede Papali vacante, statum mi-
litarem assumpserit, undè propterea Papa noviter
creatus, illum dicta fiducia privando, alium depura-
verit fiduciarium, in quem translationem fecit: Ità
enim verificabatur obligatio cedulistæ solvendi illis
in quos, vivente reservatario, pensionum translatio
facta esset.

Quamvis enim, juxtà opinionem, cum qua hodie
in Curia proceditur, per assumptionem militiæ sæ-
colaris, tanquam per speciem mortis civilis, pensio 16
cesset, ex iis, quæ habentur *disc.* 46. *& seqq.* Attamen
ut ibi habetur, id non est expresse per canones, vel
Apostolica decreta statutum, sed ex quodam sen-
su Doctorum ità visum fuit Rotæ ex quadam ra-
tione, de qua nimium dubitari potest, ubi præser-
tim ageretur de militia ipsius Papæ (qualis erat casus:)
Et consequenter dici non poterat, quod versaremur
in causa ad quem cedulista ejus obligationem restrin-
xit.

Verùm adhuc non levem difficultatem contra
cedulistam sentiebam: Tùm quia fertur, quod de
stylo Datariæ, quando hujusmodi fiduciarij depu- 17
tantur, contextualiter deputetur etiam successor, in
quem generalis translatio fiat, pro tempore quando
casus ejus mortis contingerit (quod tamen huc usque
fue

foro ignotum est) cum ità esset difficultas in radice: Tùm etiam quia cessat dicta ratio, quod cedulista contendat de damno vitando; cum in effectu sua nihil intersit (saltem arguendo à frequentiori contingentia,) cum hujusmodi Campsores & alii, qui in Urbe has cedulas pro Hispanis faciunt, non soleant id facere, nisi cum eorum assecuratione, habendo æquivalentiam in manibus, vel aliam cautionem, adeo ut cedulistæ liberatio, potiùs percutiat ius, vel interesse ipsius Titularis, ut advertitur *in Bracharen. disc.* 32. Et consequenter intrant omnes dictæ ponderationes, quæ contra Titularem procedunt: Ac etiam urgere videtur dicta ratio deducta ex regula *secundum naturam &c.* dum etiam cedulista liberationem reportat à morte commodatariorum, quamvis reservatarios supervivat: Item quia apud eosdem cedulistas quoque notorium est, ut pensionis duratio, vel extinctio non pendeat à persona fiduciarii; sed ab illa commodatariorum, unde propterea dicta ratio cessantis voluntatis non intrat, sed potiùs urget in contrarium: Ideòque apud Officiales Datariæ punctus reputatur planus favore commodatariorum, etiam contra cedulistas, neque dici potest, ut id esse à probabilitate alienum sit.

18 † De huiusmodi confidentia seu fiducialitate actum est suprà *disc.* 65. *&* 66.

PLACENTINA REGRESSUS

Pro PAULO PARETO

Cum JULIANO CLEMENTE LOFFIO

Casus disputatus coram A. C. ubi pendet.

De regressu, an competat resignanti in casu, quo Titularis ex iusta causa culposæ malæ narrativæ valoris pensionem annullare velit, vel petat congruam in vim clausulæ, *dummodò centum.*

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *In culpa dicitur resignans circa falsam expressionem valoris, si ipse per tempus notabile possedit beneficium, unde erat informatus.*
3 *Ubi impugnatio pensionis est iusta ob nullitatem culposam, non intrat regressus.*
4 *De formula moderna ob quam datur regressus, etiam in casu nullitatis culposæ.*
5 *An dicta formula procedat, quando non adest clausula,* ex quavis causa.
6 *Prohibitio non inferendi molestias, intelligitur de injustis de facto.*
7 *De differentia inter primum resignatarium, & successorem provisum, tanquam de vacanti.*
8 *De conclusione, de qua num. 5. ut non sit pracisè necessaria dicta clausula.*
9 *Ea prodest, sed non est praclusa alia species probationis.*
10 *De consil.* Spadæ 65. lib. 3.
11 *Quod totum consistat in voluntate resignantis.*
12 *De distinctione, de qua num. 7.*
13 *De reservatione regressus in casu non solutionis pensionis statuto tempore, seu de diminutione pensionis sub dicta conditione.*
14 *Regressus requirit canonizationem per rem judicatam, vel tres conformes.*
15 *De circumstantiis probantibus voluntatem resignantis circa regressum.*
16 *Quod clausula* & non aliàs, *sine clausula* ex quavis causa *sufficiat.*

DISCURSUS LXXIV.

Permutavit Paulus Ecclesiam Parochialem à se 1 possessam, cum Canonicato possesso per Iosephum, atque cum præsupposito; quod parochialis esset majoris valoris, ad ejus favorem reservata fuit pensio scutorum 60. cum clausula *non aliàs aliter, nec alio modo,* & cum reservatione regressus in casu, quo dictæ pensionis reductio, vel annullatio peteretur, adjecta clausula *dummodò remaneant centum pro Rectore.* Cumque per mortem Josephi, Julianus Clemens de dicta parochiali provisus esset, isque pensionem impugnaret tanquam invalidam, ob falsam narrativam valoris per ascensum: Hinc Paulus coram A. C. judicium super regressu instituit, cui possessor parochialis locum non esse dicebat, ex eo, quod pensionis impugnatio, vel solutionis denegatio, non proveniret à protervia, vel injusto motivo, sed ex justa causa resultante à dolosa, vel culposa narrativa ipsiusmet resignantis, qui inexcusabilis erat, dum Ecclesiam plurium annorum spatio possederat, ideòque valoris ignorantiam allegare non poterat, juxta firmata *per Rotam apud Carillum decis.* 285. 2 *reperit decis.* 218. *par.* 9. *rec.* & habetur *sub tit. de benef. discurs.* 35. Posita enim dicta culpa, dici non poterat, quod impugnatio proveniret ex protervia, & consequenter non erat locus regressui, juxtà *decis.* 356. 3 *Mantica Spad. consil.* 65. *lib.* 3. *Loiser. lib.* 1. *quæst.* 40. *num.* 268. *Comen. regressus* 14. *Maij.* 1646. *coram Pentingero.*

Cumque ego scribens pro Paolo intentante regressum, dicerem id procedere attenta ea forma, (quam antiquam dicimus, (in qua solùm datur regressus ratione protervia, ac injustæ oppositionis, secùs autem ubi juxta formam modernam juxta magistrales *decisiones in Camerinen. regressus* 1. *Decem.* 1645. *&* 19. *Iunij* 4 1647. *coram Pentingero,* cum aliis, de quibus supra *disc.* 12. *& in aliis ibi proximis.*

Replicabant scribentes pro Titulari, id rectè procedere, quando in dicta reservatione adesset clausula generalis, *ex quavis causa &c.* juxtà *decis.* 470. *Penia & decis.* 213. *Rosæ* cum aliis, de quibus *in eisdem Camerinen. & in dicta Comen.* ac etiam *in Urbevetana regressus.* 1669. *coram Ottalora.* Quasi quod tunc, solùm 5 etiam injusta oppositio de facto, sufficiat ad regressus competentiam, quando concurrerit dicta prægnantia verborum, & clausularum *ex quavis causa, vel ratione, &c.* cum ita de hac impugnatione etiam de facto partes sensisse videantur: Secùs autem hujusmodi circumstantia cessante, cùm tunc, interpretando actum juxta dispositionem juris, id intelligendum veniat de molestiis injustis, ac de facto, non autem de licitis, ac juridicis, præsertim à facto, & culpa ipsiusmet pensionarij resultantibus, juxta terminos generales, de quibus plenè *apud Merlin. decis.* 491. *add. ad Burratt. decis.* 899. & pluries *sub tit. de legatis, vel sub altero de herede,* ut prohibitio inferendi molestias, intel- 6 ligenda veniat de injustis, ac de facto, non autem de justis, ac de jure.

Clariùs verò, quia contentio non erat cum ipso primo resignatario, cui obstare posset ingratitudinis nota, sive quod ita sub hac fide, cujus violatio in eo permittenda non est, beneficium captare studuisset, sed in successore, jus suum directè, ac immediatè retinente à Papa, vel Ordinario, ex vacatione per 7 obitum; ideòque non intrat dicta consideratio, de qua suprà dicto *disc.* 12.

His tamen non obstantibus, Dicebam ego scribens pro Intentante regressum, ut huic probabilius locum esse deberet, quatenus Titularis in eadem perseveraret voluntate impugnandi pensionem, cùm re vera in secundo casu formulæ modernæ, potiùs

K 2 quam

quàm in altero antiquæ versaremur; Ista siquidem differentia inter unam, & alteram speciem regressus, non consistit in formulis verborum, sive in aliqua
8 formalitate, sed in substantia veritatis, an scilicet de regressu conventum sit tanquam per speciem pœnæ, ob non adimplementum, vel potiùs tanquam per viam conditionis, adimentis consensum ab actu, quodque resignans noluerit aliàs beneficium à se abdicare, adeout intret receptum juris principium, ut in conditionalibus spectetur nudum factum, quodque conditio verificetur, non distinguendo modum verificationis; Et consequenter remanet nuda quæstio voluntatis, super cujus probatione certa, & præcisa forma non habetur in jure præscripta.

Et quamvis ubi accedit dicta amplitudo verborum, & clausularum, & præsertim ubi dicitur *ex quavis*
9 *causa*, *&c.* sit probatio magis clara, & certa, non inde tamen resultat, præclusam esse aliam probandi viam, vel speciem, quoniam ut patet *ex decis.* 246. *Millini* & *decis.* 631. *par.* 1. *rec.* & *dec.* 324 *Cels.* cum aliis de quibus supra *disc.* 14. ubi etiam dicta clausula *ex quavis causa* non adsit, adhuc tamen illi æquipollere firmatur clausulam, *& non alias aliter, nec alio modo &c.* quæ tantæ potentiæ reputatur, ut regressum non impediat clausula, *dummodo centum, &c.*

Licèt enim *Spada dicto cons.* 65. *lib.* 3. respondendo *d. decis. Millini*, curet more Advocati causæ inservienis,
10 conciliare *dictas decis. Mant. & Millini*, Attamen ejus conciliatio nullum habet probabile Fundamentum, cùm illæ percutiant terminos diversos, diversisque innitantur rationibus, atque punctus non est, an op-
11 positio sit justa, vel injusta ex parte pensionarii resignantis, ita declarantis ejus animum non resignandi, nisi sub tali lege, & conditione, qua defecta, tanquam ex deficiente consensu, actus corruit, atque pro infecto habendus est.

Atque hinc etiam resultat, nil referre, an agatur de primo resignatario, vel de successore proviso à Papa, quoniam dicta distinctio rectè intrat in ordine ad culpam, seù malitiam, in qua esse dicitur resignatarius, non autem alter provisus per obitum; Secus au-
12 tem ubi quæstio est voluntatis resignantis, quæ principaliter directa est ad finem, seù effectum recompensæ, sine qua beneficium à se noluit abdicare non curato medio, cum nil referat impugnationem ab uno vel alio fieri, & sine quo consensu, beneficii vacatio secuta non fuisset, ipseque Titularis non obtinuisset, ideóque principaliter spectanda est voluntas, ac persona resignantis, non autem mutatio personæ possessoris beneficii, potissimè quia reservatio regressus expressè concepta erat etiam contra successorem, ut *dicta decis.* 631. *par.* 1. *rec.* & *dicta decis.* 324. *Cels.*

Applicando autem ad rem; Plures in hac facti specie observabam concurrere circumstantias dictam voluntatem præferentes, sibi consulendi de regres-
13 su per viam conditionis, quomodocumque impugnatio sequeretur, ut benè advertitur *dec.* 215. & 265. *par.* 8. *rec.* ubi de solutione statuto tempore facienda sub pacto resolutivo, an scilicet stet tanquàm pœna vel tanquam conditio; Sæpius enim practicatur moderatio pensionis ad alliciendum Titularem, ut punctualiter solvat sub conditione, ut nisi statuta die solverit, remissio non suffragetur, ut apud *Buratt. dec.* 531.

Primò scilicet circa reservatam potestatem apprehendendi possessionem etiam propria auctoritate,
14 & sine aliquo Judicis ministerio, quod non congruit alteri regressui pœnali, pro quo requiritur formalis canonizatio in judicio ordinario per tres conformes, juxta *decis.* 4. *Cassad. de locat.* cum concordant. relat. *per Add. ad Buratt. decis.* 528. *in fine*: (Licèt ista consideratio non sit omninò tuta, cùm ista facultas capien-
15 di propria auctoritate, non tollat dictam canonizationis necessitatem ex deductis *per Adden. ad Buratt.* ubi supra.)

Secundò quia fatua esset hæc reservatio in casu petitæ annullationis, dum iste terminus intrare non potest, nisi ex dicto capite dolosæ, vel culposæ falsæ narrativæ, cum cessante dolo, non intret annullatio, sed potius reductio, ex deductis suprà *disc.* 12. undè propterea *Letter. dicta quæst.* 40. *num.* 268. loquitur de solo casu non solutionis, vel reductionis, non autem, ubi exprimatur etiam alter annullationis, cum tunc supponere videatur contrarium.

Tertiò quia dicitur, hujusmodi regressum concedi ex gratia speciali, quod contineret fatuam loquutionem, si de prima specie intelligere Papa voluisset, cum illa non ex gratia, sed ex justitia competat.

Quartò ob aliam clausulam *perinde, ac si resignationem minimè fecisset*, atque his omnibus stimulantibus dictæ principali clausulæ *non alias, &c.* ità concludens probatio hujus voluntatis resultare videbatur; Ponderando in exclusionem eorum, quæ dicuntur *per Spadam dicto cons.* 65. quod in dicta moderna *de- 16
cisione apud Celsum* inter suas *decisiones* 324. in principio, registrantur verba præcisa reservationis regressus, cum eadem adamussim forma, ut in præsenti, cum clausula scilicet, *& non alias, &c.* absque dicta alia clausula *ex quavis causa*, quæ clariorem quidem, ac faciliorem reddit probationem, ac nimium prodest, sed non est ita præcisè necessaria, quod sit species formæ, sine qua actus corruerit, sive probatio fieri non posset, quoniam Aliud est, ut aliquid requiratur pro forma præcisa, quæ non excludat æquipollens, Aliud verò ut meliorem, ac faciliorem probationis speciem contineat.

Accedente etiam omnimoda Inverisimilitudine, quod id negligi voluerit, se exponendo periculo amissionis beneficii, ac pensionis, dum Papa id denegare non solet; Atque tunc dubitandi ratio cadere posset, quando constaret id studiosè neglectum esse, ut evitaretur aliqua major impensa, quæ pro regressu necessaria esset in expeditione litterarum, quam impensam non alterat adjectio, vel omissio istius clausulæ.

† Vide *disc.* 85.

ROMANA PENSIONIS

Pro NICOLAO PICCOLOMINEO

Cum N. BANDINELLO.

Responsum pro veritate.

An pensio cesset per promotionem ad Cardinalatum? Et an indultum, post promotionem concessum retinendi incompatibilia, suffragetur pro facultate transferendi.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Pensiones cessant ab Episcopatum adeptum, nisi ille sit Titularis in partibus.*
3 *Sub indulto retinendi pensiones non venit facultas transferendi.*
4 *Secus autem per Cardinalatum.*
5 *De Constitutione* Sixti V. *super eodem.*
6 *De Episcopatu Cardinalitio, ut non causet amissionem pensionis.*
7 *Formula indulti Cardinalium, est diversa, & magis ampla.*
8 *De exceptuatione officiorum, ut stantat regulam in contrarium.*

9 Da

9 *De consuetudine, ut per promotionem ad Cardinalatum non vacent obtenta.*
10 *Voluntas Papæ arguitur ex stylo.*
11 *Gratia post jam incursam amissionem pensionis, non suffragatur.*
12 *Non attenduntur litteræ, nisi ad probationem, vel interpretationem, cum substantia sit in decreto.*
† 13 *De vacatione ob promotionem.*

DISCURSUS LXXV.

POssidente Volunnio Bandinello Alexandri VII.
1 aulæ Præfecto pensionem super Canonicatu Basi-
licæ Vaticanæ, seù Liberianæ; Cum promotus esset
ad Cardinalatum, atque ex notabili intervallo dia-
rum obtinuisset indultum Cardinalibus concedi so-
litum super retentione incompatibilium, cum Ec-
clesia Tituli Cardinalitii; Deindè verò in vim alte-
rius indulti, quod etiam ante Cardinalatum obtinue-
rat transferendi pensiones, eam transtulisset in N. fi-
lium susceptum ex legitima uxore ante assumptio-
nem status clericalis uxore mortua sequutam, utriusque
que Signaturæ Referendarium; Hinc Nicolaus de
dicto Canonicatu provisus, prætendere cæpit dictæ
translationis invaliditatem; Vel quia per promotio-
nem ad Cardinalatum cessasset; Vel quia indultum
concessum super retentione non suffragaretur pro
facultate transferendi sine speciali mentione, dicta-
que controversia in forma extrajudiciali, ac bene-
vola in doctum, & integrum Rotæ Auditorem utri-
usque concivem remissa, desuper ex parte Titularis,
de meo judicio requisitus fui.

Respondi contra requirentem; ut pensionario
major probabilitas assistere videretur, quoniam licèt
2 per promotionem ad Episcopatum actualem, non
autem Titularem in partibus infidelium, pensiones
cessent, nisi accedat indultum super retentione,
istudque non suffragetur pro translatione, nisi ex-
pressè dicatur, cum translatio, utporè magis odiosa,
quàm retentio speciali nota digna sit, ut *decis.* 143.
3 *par. 2. recent. Add. ad Buratt. dec.* 464. *n.* 12. *& pluries in præcedentibus.*

Attamen id non procedit in promotione ad Car-
dinalatum, per quam vacant solum ea beneficia, quæ
4 dignitatem importent juxta distinctionem *Abb.* &
aliorum, de qua *apud Puteum decis.* 428. *lib.* 2. *Tondut.*
de pension. cap. 73. *num.* 27. *&* 28. Omnisque difficul-
tas hodiè desuper cessat per Constitutionem 79. *Sixti*
V. cujus particulam registrat *Tondut. ubi supra num.* 29.
per quam declaratur, ut vacare censeantur solum
ea, quæ Cardinalitiæ Dignitati repugnare videan-
5 tur, ut sunt Canonicatus, & Dignitates, aliaque be-
neficia residentialia, servitium personale in choro,
vel Ecclesia annexum habentia, non autem simplicia
& consequenter multò minus pensiones; Ad quod
6 conferunt, quæ habentur suprà *disc.* 43. *&* 48. de non
cessatione pensionis ob Episcopatum Cardinalitium,
vel Titularem.

Hinc proindè advertebam cessare inspectionem,
an indultum retentionis incompatibilium suffrage-
7 tur pro facultate transferendi necnè, cum ità cesset
quæstio in radice; neque indultum requiratur; Ve-
rùm ubi de indulti efficacia agendum esset, quamvis
generaliter dicta conclusio vera sit, ut ab indulto
retinendi non liceat inferre ad facultatem trans-
ferendi; Adhuc tamen dixi, id non procedere in
indultis quæ conceduntur Cardinalibus retinendi
incompatibilia; Tum quia est formula diversa ab ea,
quæ conceditur promotis ad Episcopatum, vel alium
8 statum incompatibilem ob verbum universale *omnium*
quod non est in altera indultorum specie; Tùm
etiam ob exceptuationem officiorum vacabilium
Romanæ Curiæ ob declarationem, seù Constitutio-
nem Vrb. VIII. ideoque intrat vulgare axioma,
quod exceptio firmat regulam universalem in non
exceptis; Ac etiam ratione consuetudinis, de qua tes-
tatur *Paris. de resignat. l.* 3. *q.* 1. *n.* 67. *& seqq.* ut promoti
ad Cardinalatum, exceptis officiis, nihil amittant de 9
beneficiis & pensionibus, imò neque de Episcopati-
bus, & aliis quæ jam obtinebant.

Item ponderabam quod ista sit quæstio volunta-
tis, quid scilicèt Papa concedere voluerit; Ad volun-
tatem autem metiendam nimium deferendum est
stylo, seù consuetudini *Mantic. dec.* 214. *num.* 4. *Gregor.* 10
& Add. decis. 150. *Buratt. decis.* 510. *num.* 11. *& passim.*
ac propterea cum in litteris, quæ expediri solent su-
per decreto concistoriali, quod fit eodem tempore
promotionis super retentione incompatibilium, ista
etiam facultas transferendi ad speciem deducitur;
ità voluntas probata dicitur, dum alterum decretum
collationis tituli Cardinalitij, sub eadem formula
concipitur non exprimendi transferendi facultatem
quæ tamen in litteris exprimitur.

Ponderabant Aliqui ex parte dicti Titularis con-
sulti, quod gratia retentionis esset sub die 19. Aprilis, 11
cum tamen promotio sequuta esset sub die 5. ejus-
dem mensis, ideoque inferebant, quod cum per pro-
motionem, sequuta jam esset pensionis extinctio,
subsequens gratia revalidare non poterat actum jam
consummatum, quoniam esset species novæ reser-
vationis ex integro, quod Papa in animo non habuit,
ut advertitur *apud Merlin. decis.* 382. *apud Cels.* 69. *&*
216. cum aliis supra *disc.* 47.

Verùm id non concludebat; quoniam ut suprà
pluries advertitur, litteræ non sunt de substantia gra-
tiæ, sed serviunt ad probationem, ac facultatem exi- 12
gendi pensionem, quando est nova reservatio, ideoque
attenditur tempus decreti concistorialis, atque major
litterarum amplitudo deservit ad probationem, quid
ab initio Papa in animo habuerit, ideoque mihi vide-
batur clarum bonum jus pensionarii. 13

† DE vacatione resultante à promotione habetur *sub tit. de donat. disc.* 104. *&* 109.

CORDUBEN. PRÆSTIMONII

Pro CAPITULO CATHEDRALIS

Cum N.

Casus disputatus coram Datario.

De eadem materia, de qua suprà *disc.* 15. An scilicèt pensio, quæ ex causa resignationis imposita est super Canonicatu, afficiat præbendam, vel aliud beneficium à resignante possessum jure optionis ratione antianitatis.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Quod præstimonia, vel præbendæ sint quid distinctum à Canonicatibus.*
3 *Immemorabili consuetudini optandi derogari non debet.*
4 *Per privilegia & statuta Apostolica nunquam ipsius sedis, ac Papæ potestas coarctata censetur.*
5 *De stylo Datariæ admittendi resignationes ad favorem, non considerata optione.*
6 *Vbi tot sunt præstimonia, seù præbendæ quot sunt Canonicatus, illa non dicuntur temporalia, secus ubi sint minora quàm Canonicatus.*
7 *Licèt fixa & perpetua annexio singulis Canonicatibus non adsit, non per hoc tollitur spiritualitas in genere.*
8 *An per coadjutoriam cum futura successione præjudicatum censeatur optioni.*

9 Decis. 53. Otthob. *declaratur.*

10 *De stylo Dataria reservandi pensiones occasione resignationis super hujusmodi annexis sive, spiritualia, sive temporalia sint.*

11 *Aliud est agere coram Iudice Ordinario, & aliud coram Principe, ut gratia non concedatur, vel revocetur.*

12 *Quæ sint in hoc facultates Iudicis Ordinarii.*

13 *Quod gratia prajudiciales sint revocanda.*

14 *Fortius procedit in Papa.*

15 *Facilior est derogatio Iurispatronatus competentis ex gratia, & privilegio quam competentis ex justitia.*

16 *Stallum in choro est magis annexum canonia quam prastimonium, vel prabenda.*

17 *Resignatarius non obtinet primum stallum in choro, sed intrat optio ad favorem antiquioris.*

DISCURSUS LXXVI.

IN Ecclesia Cathedrali Cordubensi, antiquus erat
1 usus quorundam beneficiorum simplicium, quæ ibi *prastimonia* nuncupantur, mensæ Capituli annexorum, cujus fructus, & emolumenta singulis annis in massam redocebantur pro coæquali repartitione inter Canonicos, nulla antianitatis, ac longioris servitij ratione habita; Cumque magis expedire putaretur pro meliori Ecclesiæ cultu, majorique decore, ut singula præstimonia Canonicatibus, cum ordine optionis per antianitatem assignarentur, ut ità antiquiores meliora, & pinguiora præstimonia obtinerent; hinc ex concordi Canonicorum consenso, ità statutum est, idque per Alexan. VI. in forma specifica amplissimè confirmatum, talisque fuit dicti Statuti inconcussa observantia usque ad annum 1670. quando antiqoior Canonicos, qui ex dicto beneficio optionis, melius, ac pingoius præstimonium possidebat, ut ità majorem pensionem sibi, vel alteri reservari obtineret, eum Canonicatu istud pinguius præstimonium, sub reservatione notabilis summæ pensionis ad favorem, resignari obtinuit, supplicatione jam signata; Verùm ante registrationem, ac litterarum expeditionem se opponentibus agentibus pro Capitulo ratione præjudicij, quod dictæ optioni exindè resultabat, assumpta desuper disputatione coram Datario, noo quidem super resignatione Canonicatûs, sed ne imponeretur pensio super dicto præstimonio, potiúsque super altero, quod juxtà optionis ordinem resignatario tanquam juniori Canonico debitum esset, juxtà casum, de quo suprà *in Mediolanen. disc.* 15.

Alij pro Capitulo scribentes, magnum constituebant fundamentum in dicto Apostolico Indulto, Statuti Capitularis amplissimè confirmatorio; Alij verò in punctuali *dec.* 273. *Mantica* firmante, ut hæc indi-
2 vidua præstimonia distiocta essent à Canonicatibus; Ac alij fundamentum constituebant in firmatis apud *Otth. dec.* 53. *n.* 10. *& seq.* ut immemorabili consuetudini optandi, derogari non soleat, nec debeat.

3 Econversò scribentes pro resignante ac resignatario, ac etiam aliqoi Officiales Datariæ pro istius jure illi adhærentes, hæc motiva parvipendebant, eáque levia esse dicebant; Quatenus enim pertinet ad pri-
4 mum indulti Apostolici, dicebant nimis vulgarem, ac receptam esse conclusionem satis frequenter canonizatam, atque à quotidiana Datariæ stylo coadjuvatam, quod per quæcumque privilegia per Sedem Apostolicam concessa, numquam ipsius Sedis, ac Papæ potestas coarctata censetur; Potissimè quia Datariæ stylus, ob quem, hujusmodi optionum statutis,
5 vel consuetudinibus non obstantibus, resignationes ad favorem admittuntur, non videtur certum præjudicium inferre, ob possibilitatem, quod resignatarius resignanti præmori possit.

Ad alterum verò fundamentum deductum ex dicta individuali *decis.* 273. *Mantica* respondebant, (& bene,) eam non concludere; Tum quia ad alium effectum ibi de hoc agitur; Tum etiam quia cùm tot 6
sint præstimonia, quot sunt Canonicatus, ita cessat assumptum, quod istæ sint obventiones merè temporales à canonia distinctæ, tanquam nudum præmium antianitatis, cum id procedat, quando minora essent præstimonia quàm Canonicatus, secùs autem isto casu, in quo proindè dicuntur canoniæ in genere pernecesse annexa, quamvis fixa, & perpetua annexo in singulis non adesset, sed intraret optio, 7
cum id non tollat annexionem, ac spiritualitatem in genere, juxta distinctionem, de qua *in duplici Mediolanensi*, & in aliis deductis supra dicto *disc.* 15. & in individuo hujus Ecclesiæ, occasione Coadjutoriæ cum 8
futurà successione firmatur *per Rotam apud Dunozett. sen. decis.* 229. *repetit. dec.* 140. *par.* 4. *rec. tom.* 2. ubi respondetur ad dictam *decis. Mantica*, & de qua *decisione* habetur etiam suprà dicto *disc.* 15.

Ad tertium verò dicebant, dictam immemorabilem non probari, neque probabilem esse, stante dicta causa, de qua *apud Dunozett. allegat. decis.* 229. Atque
decis. 53. *Otthob.* ultra quod loquitur potiùs inciden- 9
ter occasione remissoriæ, percutere videtur terminos diversos, indulti scilicet conferendi reservata, seù derogandi juri optandi concesso Legato à latere; ut sub eo ista facultas oon comprehendatur; Secùs autem ubi agitur de provisione ipsiusmet Papæ, in quò in beneficialibus nulla cadit quæstio potestatis; sed tota est voluntatis.

Scribens ego pro eodem Capitulo, atque agnoscendo, qood dicta fundamenta scribentium in con-
trarium, nimiom solida, & inevitabilia essent stante 10
præsertim Datariæ stylo hujusmodi resignationes, ac pensionis reservationes respectivè faciendi, non solùm ubi propter æqualem numerum Canooicatuom, & hujusmodi anoexorum, ista spiritualia sunt, sed etiam obi; inæqnali nnmero accedente, merè temporalia censenda veniant, quoniam adhùc occasione resignationis, super eis pensio reservatur, joxtà casum, de quo in dicto *disc.* 15. Hinc proindè dicebant advertendum esse; quod Aliud est agere coram judice ordinario, seù Apostolicarum litterarum executore super executione earumdem litterarum gratiæ
jam perfectæ, ac in judicium deductæ pro illius in- 11
validitate; Aliud verò agere coram eodem Papa, seù alio supremo Principe ejusque Magistratibus, & Consiliariis ad effectum ut gratia noo concedatur, vel concessa revocetur, seù moderetur, ubi præsertim recorsua est re integra, & ante perfectionem, ac executionem litterarum.

Primo etenim casu, com procedendum sit per solos juris apices, vel rigorosos tramites, quos judici
transgredi non conceditur, quoniam ad eum noo 12
pertinet revocare, vel moderari, sed solùm exequi Principis gratias, & rescripta, atque alia non tribuatur facultas, nisi quando Princeps est absens, replicandi, ac interim abstinendi, ut secundam expectet jussionem, juxta ea, quæ habentur *sub tit. de Regal. disc.* 148. hinc proinde cum dictis regulis, & conclusionibus proceditur, earumque rigor attenditur.

In altero autem casu non proceditur cum his regulis, sed cum aliis omnindò diversis, congruentiæ, ac
honestatis, vel epiicheiæ, quoniam justum, piom, ac 13
rationabile est, revocare, vel moderari gratias jam concessas, quæ jus tertii notabiliter lædant, multò magis ab eis re integra abstioere, sive easdem cum aliqua moderatione concedere; Potissimè verò, ubi gratia concernat purum interesse privatum ex causa lucrativa, & econversò lædatur jus tertii causam onerosam potius foventis, atque caosa publica gratiæ concessioni potius resistat, quàm assistat, ex iis, quæ cæteris relatis, plenè habentur deducta apud *Galeot.*
cons. fisc. 23. *&* 27. *Capyc. Latr. decis.* 188. *de Marin. resol.* 14
46. *lib.* 2.

46.*lib.2.add.ad. decis.666. par.4. rec. tom.* 3. cum aliis, de quibus *dicto disc.*148. *sub tit. de Regalib.* Ubi advertitur, quod si id generaliter procedit in omni Principe, fortius procedera deber in Papa, qui magis per ejus Regulam Cancellariæ *de jure tertii quæsito non tollendo*, id profitetur; ex ibi deductis.

Utramque autem circumstantiam in hac facti specie concurrere advertebam, quod scilicet præjudicaretur causæ publicæ pro merè privato interesse, quodque læderetur jus tertii ex contractu, seu causa onerosa, & correspectiva potiùs competens, quàm ex mera gratia & privilegio, lucrativum titulum redolente.

Causæ publicæ præjudicium erat, quod, ut in facto supponebatur, hujusmodi Canonicatus per viros nobiles, & qualificatos, etiam magnatitii, & primarii ordinis impetrantur, ac obtinentur, sub spe hujus majoris emolumenti tractu temporis obtinendi, ut ita major habeatur provisio in graviori ætate, quando ea magis congrua, & necessaria est, atque exinde resultant Ecclesiæ decor, & majestas, meliorque cultus, & Canonicorum residentia, ob dictam optionem, quando casus contingat.

Et quoad causam onerosam; seu correspectivam resultantem ex quadam specie contractus; Advertebam, quod hæc optio non provenit à mera gratia, nudoque privilegio, quoniam antequam illius usus introduceretur, atque confirmatio Apostolica accederet, Canonici reducando omnia emolumenta in massam, eorum integram participationem habebant; ista verò voluntariè se privarunt pro dicto meliori ordine inducendo, adeout illud majus emolumentum, quod senior tractu temporis ratione antianitatis ex hoc optionis beneficio reportat, de justitia potius, quàm ex gratia obtinere dicatur, in restaurationem scilicet, ac recompensam ejus, quod præcedentium annorum spatio amisit, seu dimisit, quando æqualis massæ repartitio facta esset juxta primævum statum, ideoque incongruum videri dicebam, ut ob privatum emolumentum ille, qui ab Ecclesia longissimo temporis intervallo, honorificè sublectatus fuerat, hanc injuriam facere eidem Ecclesiæ pervertendo dictum ordinem, dum ita nedum causa publica Ecclesiæ, sed etiam jus privatum de justitia competens, læsionem recipiebat.

Ad quod ponderabam eam distinctionem; quam habemus in materia derogationis jurispatronatus in
15 ejus propria sede *sub tit. de jurepatron. disc.* 10. & 65. super faciliori derogatione jurispatronatus competentis ex gratia & jure speciali ratione privilegii, vel consuetudinis; quàm competentis de jure communi, seu ex justitia ratione fundationis, vel dotationis.

Item ponderabam, quod magis canoniæ connaturale, ac annexum est stallum in choro, quàm hujus-
16 modi accidentale præstimonium, vel simile emolumentum; Et tamen non ex eo, quod resignatarius per Papam subrogatur in universum jus resignantis, ille obtinet primum stallum in choro, quod resignans obtinebat, sed locum habente sedium optione, juxta
17 ordinem antianitatis, contentus esse debet ultima; Ita à pari, tanquam per speciem stalli, idem ordo in hujusmodi annexis servari deberet, dum provisus jam unum ex præstimoniis obtinet, habere autem majus, vel inferius percutere potius videbatur interesse majoris pensionis ad favorem resignantis ob pinguioris præstimonii majores fructus, quod videbatur admittendum non esse.

Neque his adversari ponderabam ea, quæ favore pensionarii habentur suprà dicto *disc.* 15. quoniam ibi agitur de gratia jam facta & effectum sortita, in præsenti verò de facienda, ejusque moderatione, ab initio nè effectum sortiatur, nisi dicto ordine conservato; Incertum autem est, quid sequutum sit, adnotabitur in supplemento.

† Notatum est aliquid ad *disc.* 15.

AVENIONIEN. PENSIONIS

Pro COLLEGIO SOCIETATIS JESU AVENIONENSI

Cum ARCHIEPISCOPO.

Responsum pro veritate.

An pensio perpetua reservata ad favorem alicujus, Collegii vel Domus Regularis, in fundatione, vel circa ejus initia pro substentatione, cesset si tractu temporis congrua provisio supervenerit.

Et quomodò pensionarii concurrere debeant in diminutione, seu contributio pro congrua Titularis; Ac etiam an gratia concepta sub certa conditione; evanescat ob mortem Papæ conditione pendente.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*

2 *Contributio ex beneficiis per Papam clero injuncta pro substentatione Seminarii, cessat necessitate cessante.*

3 *Gratia seu alia dispositio conditionalis corruit non adimpleta conditione.*

4 *Papa non prohibetur perpetuis pensionibus Ecclesias gravare.*

5 *De conclusione, de qua num.* 2.

6 *Extrinseca solemnitates præsumuntur ob lapsum longi temporis, juncta observantia.*

7 *Gratia ob spatium* 30. *annorum præsumitur justificata.*

8 *Centenaria attenditur etiam in casibus, in quibus præsumptio ex lapsu temporis non intraret.*

9 *Consensus Titularis nullam formam requirit, & dicitur præstitus; ex solutione pensionis.*

10 *Inter pensionarios intrat regula* cap.qu. prior,&c.

11 *Contributio non cadit nisi inter habentes jus coæquale.*

12 *Pensio perpetua non est propriè pensio, sed onus fixum reale.*

13 *In reservatione nova pensionis non est facienda mentio perpetuæ pensionis.*

14 *An reservatio pensionis sub certa conditione, evanescat per mortem Papæ conditione pendente.*

DISCVRSVS LXXVII.

Erecto in Civitate Avenionensi de anno 1559 Collegio Societatis Jesu, Card. Alexander Farne- 1
sius tunc Legatus, ac etiam reservatarius fructuum Illius Ecclesiæ Metropolitanæ, pro dicti Collegii substentatione, assignavit annuos scutos bis centum auri Italiæ, hoc est centum super emolumentis Legationis, & centum super fructibus Ecclesiæ; Postmodum verò, eodem Cardinali, adhuc vivente, dictamque subventionem continuante, ut ea perpetua redderetur, Pius V. de anno 1569. easdem respectivè pensiones in perpetuum reservavit, accedente tamen dicti reservatarii donec reservatio durarer, eaque finita, Archiepiscopi consensu, dictaque reservatio continuatum effectum habuit usque ad annum 1670. in quo noviter de dicta Ecclesia provisus, cognito quod ea nimis pensionibus gravata esset, & econversò Collegium bene provisum extrajudicialiter in forma benevola prætensionem excitavit, quod dicta pensio, tanquam ex cessante causa, cessasset, vel quod in omnem eventum contribuere deberat, atque diminutionem pati pro ipsius Archiepiscopi congrua; Quare desuper ex parte dicti Collegii pro veritate consultus super dictis duobus punctis,

Ad primum respondi, dubitandi rationem cadere 2

posse, ex iis, quæ contra alind ejusdem Societatis
Collegium firmata fuerunt *per Rotam in Melevitana*
2 *contributionis* 21. *Aprilis* 1660. *coram Cerro* in causa, de
qna habetur actum *sub tit. de benef. disc.* 88. ut scilicet
contributio, quæ Clero per Papam injuncta fuerat
ex beneficiis, & redditibus ecclesiasticis pro substen-
tatione Collegij noviter erecti, cessare deberet post-
quàm aliundè idem Collegium congruè provisum
fuerat, unde propterea cessabat ratio, seù causa fina-
lis assignationis.

Et altera dubitandi ratio, cui supponebatur inniti
Archiepiscopi prætensionem, resultabat ex ventre
litterarum ejusdem reservationis, continentium per
ablativum absolutum (qni præcisam conditionem
importat, consensum tam Cardinalis reservatarii,
quam Archiepiscopi postquam reservatio cessasset,
quorum neutrum accessisse supponebatur, unde
propterea intrat vulgare iuris principium, ut gratia,
3 & quælibet alia dispositio conditionalis, non imple-
ta conditione corruat, nullusque efficaciæ rema-
neat.

His tamen non obstantibus, nisi aliæ particulares
accederent facti circumstantiæ ignotæ, sine dubio
pro validitate, ac duratione pensionis responden-
dum esse dixi: Siquidem de potestate Papæ in bene-
4 ficialibus absoluta dubitandum non est gravandi
Ecclesias etiam perpetuis pensionibus: Voluntas au-
tem est clara, quatenus non intrarent dictæ difficulta-
tes; ad qnas proinde tota inspectio restringebatur;
Quare illas expendando.

Quatenus pertinet ad primam resultantem à fir-
matis in dicts *Melevitana contributionis*: Quidquid sit
de viribus *dictæ decis.* in suo casu, de quo *dicto disc.* 88.
5 *de benef.* Difficultas cessabat ex defectu applicatio-
nis ob diversas facti circumstantias, ibi enim non a-
gitur de pensione super aliqua Ecclesia, vel beneficio
certo, quæ simpliciter, ac perpetuo per Papam reser-
vata esset, ut in præsenti, sed cum jam ab Episcopo
determinatum esset in Synodo exigere seminarium,
ad cuius substentationem, donec aliundè congruè
provisum esset, S. Conc. Trid. iniungit contributio-
nem fieri per Clerum ex redditibus ecclesiasticis, at-
que Clemens VIII. loco Seminarii, mandasset erigi
dictum Collegium, pro cuius substentatione fieri
deberet dicta contributio; Hinc proinde ex regula
subrogatorum in eo casu prætendebatur, atqne de-
cisum fuit ut quemadmodum si erectum fuisset
seminarium, illudque tractu temporis aliundè
provisum, dicta contributio ad eiusdem Conc.
præscriptum cessaret, ita etiam cessare deberet
in Collegio tanquam subrogato, quæ ratio in præ-
senti non intrat, ideóqne diversus est casus, diversaque
ratio.

Quo verò ad alterum motivum consensus, ut su-
prà sub conditione requisiti, satis facilem esse dice-
bam responsionem, Tùm ex generali ex conclusione,
6 de qna *sub tit. de dote disc.* 143. & *sub tit. de alien. & contr.
disc.* 1. ac alibi, ut per longissimi temporis decursum
iunctum cum observantia, intret præsumptio super
omnibus solemnitatibus, ac aliis extinsecis imple-
mentis; Tùm etiam, magis specialiter, ut per idem
7 longissimum tempus 30. annorum observantia quo-
que munitum, gratia præsumatur in omnibus iustifi-
cata, atque in omnibus partibus adimpleta, ut plu-
8 ries in præcedentibus, ac etiam *sub tit. de benef.* Multò
verò magis, ubi tempus centenarium concurrit, at-
tendendum etiam in illis casibus, in quibus dicta
præsumptio, quæ resultat ex lapsu temporis longissi-
mi non intraret; Ac etiam quia, cum huiusmodi con-
9 sensus præstatio, certam formam, vel solemnitatem
non exigat, sequuta dicitur de facto, dum uterque di-
ctam pensionem solvit.

Circa verò alterum punctum contributionis, seù
diminutionis pro congrua Titularis, quam non ne-
gabam esse privilegiatam, atque ante omnia dedu-
cendam; Dupliciter clarum videri dixi, ut ista pensio
dictæ contributioni subiecta non esset; Tùm scilicet,
quod inter pensionarios intrat regula, *quibus prior* ex 10
quibus supra *disc.* 19. *& seq.* & consequenter cum
ista esset omnibus antiquior pensio præcipua detra-
hi debet post congruam detractam de reliquis fru-
ctibus, quibus non sufficientibus damnum est poste- 11
riorum pensionariorum, & consequenter non in-
trant termini contributi cadentes inter coæquale ius
habentes.

Tùm etiam, quia ut advertitur supra *disc.* 21. & in
aliis, istæ pensiones perpetuæ non sunt verè, ac pro-
priè pensiones regulandæ cum terminis generalibus 12
pensionum temporalium, quæ ad vitam reservantur,
sed dicuntur species oneris realis perpetuo infixi Ec-
clesiæ, eiusque fructibus, tanquam per speciem ca-
nonis, vel censum; Ideóque licèt regulam habeamus,
ut in reservatione novæ pensionis facienda sit men- 13
tio antiquarum, non tamen venit hæc species, ut in
præcedentibus pluries advertitur, & cæteris relatis
habetur *dec.* 107. *n.* 16. *cum seq. p.* 10. *rec.* & in aliis plu-
ries; Et consequenter, ut dictum est, nisi aliæ ignotæ
accederent circumstantiæ, casus videbatur pro meo iu-
dicio planus.

Post datum autem responsum innotuit, quod præ-
tensio Titularis consisteret in eodem motivo, de quo
supra *disc.* 1. *&* 2. quod scilicet reservatio esset sub 14
conditione assensus Archiepiscopi, qui supponeba-
tur præstitus initio anni 1573. & sic post mortem
Pontificis sequutam in anno 1572 quodque propterea
gratia, utpotè adhuc imperfecta evanuerit per mortem
Pontificis, ex eisdem fundamentis ennnciatis *dicto disc.*
1. *&* 2. Verùm dixi id non obstare ex eisdem respon-
sionibus ibidem contentis, ubi videri potest, ne idem
superfluè repetatur.

† DE materia contributi actum est suprà *disc.* 19
cum seqq.

CAMERINEN. TRANSLATIONIS PENSIONIS

Pro URBANO PURARELLO

Cum TITULARIBUS.

Responsum pro veritate.

An facultas transferendi quam ex Indulto habeat
pensionarius in statu clericali, retineatur, ac duret,
ob mutationem status coniugalis, per quem ob mi-
litiam Lauretanam pensio non cesset, quamvis ea-
dem militia quoad facultatem transferendi, non
suffragetur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ex facultate retinendi non infertur ad illam transfe-
rendi.*
3 *Clausula in Indulto transferendi apposita, ut per quan-
cumque status mutationem illud non cesset, quid ope-
retur, & num.* 9.
4 *Quando ex facultate retinendi censeatur præservata
illa transferendi, & num.* 8.
5 *Indulta retinendi nihil tribuunt de novo.*
6 *Quod sufficiat habilitas retinendi ad effectum, ut non
cesset illa transferendi.*
7 *De invalida translatione pensionis super distributioni-
bus quotidianis sine speciali mentione.*
8 *De conclusione, de qua num.* 4.
9 *De alia de qua num.* 3.
10 *Pensio dicitur quid temporale cujus etiam laici sunt
capaces*

tapaces.

11 *De stylo Curiæ pensio non solet reservari, nisi Clericis.*

12 *Quid de casu, quo cum matrimonio concurrat qualitas bigamia.*

† 13 *De facultate militum Lauretanorum.*

DISCURSUS LXXVIII.

1 REServatis per Urb. VIII. ad favorem Hieronymi Putarelli ejus familiaris pluribus pensionibus; Eidem, inter quam plura privilegia, concessa fuit ab eodem Pontifice facultas transferendi pensiones usque ad summam ducatorum 300. Cameræ; Cumque dictus Hieronymus tunc clericus, & cujusdam Collegiatæ Canonicus, vellet ad diversum statum laicalem, ac uxoratum transitum facere, hinc re integra, & priusquam dictum diversum statum assumeret, unam, vel plures militias Lauretanas quæsivit, ad effectum, ut non obstante laicali, & conjugali statu, pensiones prædictas retinere posset, adjecto tamen in dictarum militiarum acquisitione decreto, ut illæ suffragari valeant pro facultate retinendi, non autem transferendi pensiones; Cum autem dictus Hieronimus decedens, in vim dicti Indulti per Urb. VIII. concessi pensiones prædictas, servatis servandis, transtulerit, in N. ejus filium; Hinc dubitari contingit de hujusmodi translationis subsistentia, & validitate atque desuper consultus,

Videbatur primo aspectu negativè respondendum, ut de facto aliqui prius desuper consulti contra Translatarium responderunt, ex recepta conclusio-
2 ne de qua *Paris. de Resig. lib. 6. quæst. 4. numer.* 29. *Caputaqu. decis. 303. par. 2. decis. 90. & 320. par. 3. Cavaler decis. 148. n. 6. decis. 143. par. 2. rec. numero 1, decis. 483. num. 7. par. 4. & pluries in præcedentibus*, quod ex facultate retinendi pensionem, non infertur ad facultatem transferendi, quæ utpotè inducens prorogationem servitutis, magis odibilis est, ideoque sub dicta facultate non venit.

Neque dicti dubitantes dicebant suffragari clausulam generalem contentam in Indulto concesso; tàm pro facultate transferendi, quàm pro illa testandi, aliisque pluribus, ut per mutationem cujuscumque status quamvis incompatibilis, ea cessare non
3 deberet, ut ponderatur apud *Cavaler. dicta decisione 148. num. 6. in fine*: Dicebant etenim id esse rectè adaptabile, quando status immutatio esset talis, ut omnimodam incompatibilitatem non contineret, puta per promotionem ad Episcopatum, vel aliud beneficium incompatibile, in quibus terminis *dicta decisio Cavaler.* loquitur, secus autem ubi agitur de faciendo transitum à statu clericali ad laicalem, ac uxoratum, quo casu strictius proceditur, allegando in id deducta per *Spadam cons. 71.* & magis in specie *cons. 74. lib. 3.*

His tamen non obstantibus; Contrarium respondi probabilius videri, stante dicta clausula Indulti, ut per quamcumque status immutationem, illud cessare non
4 deberet, juxta *dictam decis. Cavaler.* Quamvis etenim ubi dicta habilitatio ad retinendum ex privilegio militiæ Lauretanæ, non adesset, dicta facultas concessa per Indultum evanesceret ex defectu subjecti, & tanquam accidens, quod stare non potest sine substantia, dum ita per matrimonium cessaret pensio, sine qua verificabilis non est transferendi facultas, quæ per necessarium antecedens supponit in transferente legitimam retentionem, Attamen quoties ista ratio cessat, quod scilicet competat retentio, seu non amissio impediatur per facultatem à dicta militia Lauretana resultantem, tunc ita facultas transferēdi durat, atque exercibilis est, non ex habilitatione, quæ ab ipsa militia resultat, sed ex primævo jure competente ex Indulto, eo modo, quo competeret, si indultarius matrimonium non contraxisset, neque statum clericalem dimisisset.

Ut enim advertitur suprà *disc. 1. & 2.* ubi allegantur *decis. 355. & 395. Celsi*, & aliæ; Hujusmodi indulta retinendi, sunt species medicamenti præservativi, 5
non autem curativi, impedientia scilicet, ne per mutationem status contingat ille casus extinctionis, qui aliàs sequi deberet, ita occurrendo futuræ extinctioni, tanquam per remotionem obstaculi, & consequenter sufficit habilitas retinendi, ut tanquam ex non cessata substantia, vel subjecto, duret dictum 6
accidens, seu accessorium, ut advertitur *in Romana pensionis 15. Februarij 1664. coram Ninot.* & habetur supra *disc. 62.* ubi quod licet à dicta decisione recessum fuerit, attamen recessus fuit in alia parte, seu puncto invalidæ pensionis super distributionibus quotidia- 7
nis, absque speciali mentione juxta deducta supra *in Romana Canonicatus in Cosmedin. disc. 61.* in hac tamen parte, seu puncto incorrecta remanere videtur.

Neque præmissa in contrarium ponderata obstare dicebam; Procedunt etenim, ubi transferendi facultas esset talis quod regulariter tanquam accessoria corrueret cum ipsa pensione; Vel quia eadem facultas 8
contineatur in ipsamet reservatione; Vel quia indultum munitum non esset dicta clausula, quod per mutationem status illa cessare non deberet, atque ita respondetur ad deducta *per Spad. d. cons. 74.* quod scilicet non accederet dicta circumstantia.

Minusque alicuius momenti videbatur dicta consideratio, quod ista clausula procederet in casu, de quo agitur in dicta *decisione 148. Cavaler.* ubi scilicet muta- 9
tio status esset circa aliquod accidens, non autem circa ipsius status substantiam; Quoniam in hoc proposito nulla dignosci videtur differentia inter unū casum, & alterum; Ita enim cessat pensio per matrimonium, vel dimissionem status clericalis, sicut per assumptionem status laicalis.

Ut enim pluries suprà habetur, pensio est quid temporale, non autem spirituale, utpotè super fructibus, 10
non autem super Ecclesiæ rectoria, vel administratione, & consequenter de ejus natura etiam laici sunt capaces: Et quamvis clericatus sit necessarius, adeo ut eo cessante, pensio cesset, attamen id provenit ex Curiæ stylo non reservandi pensiones nisi pro clerico, & 11
cujus styli ratione ita cessat pensio cessante clericatu, eodē modo quo per Episcopatū, vel aliud beneficium, seu officium incompatibile: Ideoque ubi damus retentionem jure continuationis per remotionem obstaculi, dicta clausula in indulto contenta suam facit operationem, neque aliquid urgere videtur, quod impediat; Unde propterea idem *Spada dicto consil. 71. in fine lib. 3.* admittit dictæ præservativæ effectum, atque pro quadam rata facultatem transferendi.

Major autem difficultas cadit in casu de quo super *d. disc. 62.* ubi scilicet concurrat cū matrimonio etiā qualitas bigamiæ ex Constitutione *Pij V.* ut advertitur *dicta decis. 485. n. 57. & seqq. par. 4. rec.* quæ videtur specia- 12
lis, quoniam urgere videtur dicta ratio, ut posita non cessatione pensionis ex dicto remedio præservativo, intret facultas, quæ competat alio jure, quàm ex ipsa dispensatione concessæ ad retinendum, quoniam conclusio procedit, ut eadem dispensatio concessa pro retentione non competat pro translatione, non autem ut alia diversa facultas ex diverso fonte manans non suffragetur, adhuc tamen desuper in uno, vel altero casu omninò maturum judicium efformare potui, dum istud non solet efformari, nisi prævia formali disputatione.

† DE facultate militum Lauretanorum habetur 13
disc. 88.

MASSA

MASSANEN. PENSIONIS

Pro CARDINALI PICCOLOMINEO.

Cum CAMERA.

Responsum pro veritate.

An pensio reservata, Ecclesia adhuc vacante, propè factam fructuum recollectam per Cameram, cum præfinitione terminorum in quorum primo, nulli fructus percipi potuerunt, dictus terminus tanquam anticipatus solvi debeat per ipsam Cameram ex fructibus, ut supra de tempore reservationis jam perceptis.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Pensionario competit actio contra possessorem beneficij gravati, licet fructus non perceperit, & numer. 4.*
3 *Terminorum præfinitio, quid operetur.*
4 *De eadem conclusione, de qua sub n. 2.*
5 *Quod illa non procedat contra Cameram administrantem Ecclesiam vacantem.*
6 *Fructus incamerati non cadunt sub onere pensionis reservata post incamerationem.*
7 *Camera dicitur subrogata in locum Ecclesiæ, quæ de jure est hæres beneficiati.*
8 *An ex fructibus recollectæ jam factæ subministrari debeant successori alimenta pro oneribus anni futuri.*
9 *Annus in hac materia pensionis quomodo veniat regulandus.*
10 *Pensio incorporata cum patrimonio Titularis transmittitur.*
† 11 *An Camera teneatur ad pensionem sede vacante.*

DISCURSUS LXXIX.

1 VAcata Ecclesia Massanen. per obitum Episcopi
circa mensem Junii, ac de tempore proximo omnium, vel majoris partis fructuum recollectæ in mensibus Julii & Augusti, istam fecit Camera, seu Nuntiatura Florentiæ, atque vacatione adhuc durante, de mense Octobris sequentis, Apostolica auctoritate reservata fuit ad favorem Cardinalis Piccolominei super istius Ecclesiæ fructibus, pensio scutorum 500. solvenda in duobus terminis, quorum primus destinatus fuit in die Nativitatis Domini proximè sequen. alter verò, juxta stylum, in die Nativitatis S. Jo. Baptistæ; Cumque de tempore quo dictus primus terminus maturavit, nulli fructus per Cameræ, seu nuntiaturæ ministros percepti essent, vel perceptio saltem notabilis immineret, unde propterea solutio termini negaretur; Hinc desuper consultus ex parte dicti Cardinalis pensionarii prætendentis solutionem fieri debere ex fructibus recollectis de præcedentibus mensibus Julii, & Augusti,

Respondi, quod ubi ageretur cum Titulari, qui
2 de Ecclesia provisus illam possideret, tunc pro ipso
pensionario responderi debuisset, quoniam sufficit
ad competentiam actionis, quod esset possessor Ecclesiæ gravatæ, quando cedit solutionis dies quam Papa statuit: Licet enim præfinitio terminorum non percutiat substantiam pensionis, minusque eam reguiet, cum regula pendeat à perceptione fructuum, atque a computatione anni, qui pensionarius dicitur, regulandi ab ipsa die reservationis, ex iis quæ
3 pluries in præcedentibus habentur: Attamen hæc
terminorum præfinitio operatur actionis competentiam, ac exercitium pro obtinenda solutione, quæ etiam anticipata demandari potest ex fructibus colligendis, quamvis (ubi ipsius Titularis obligatio non accedit) hujusmodi actionis effectus inanis remanere videatur, eo quia executio fieri non potest, nisi in ipsius Ecclesiæ gravatæ fructibus, sed quia frequentiùs dicta obligatio accedere solet, hinc proinde possessor cogi potest, quoniam ut alibi advertitur, pen- 4
sionarius suas dirigit actiones contra eum quem invenit beneficii possessorem; Id autem practicabile
non est cum Camera Ecclesia vacantem admini- 5
strante, cum ista ex recepto stylo non solvat pensiones, & onera de proprio, atque non nisi ex ejusdem Ecclesiæ fructibus.

Neque dicebam obstare, quod Camera dictos fructus proximè præcedentis recollectæ perceperit, quoniam cùm illi essent jam incamerati, dici non po-
terat, quod subjacere deberent pensioni, quæ tunc 6
non erat in rerum natura, sed post incamerationem reservata erat, atque dicta recollecta potius quodammodo cadere videbatur sub spolio Episcopi defun-
cti, quod Camera facit tanquam subrogata in locum 7
Ecclesiæ, quæ de jure est hæres ex deductis *sub tit. de Benef. disc. 1. & seqq.* dum Episcopi obitus sequutus erat ipsa recollecta imminente, ac fructibus maturatis in anno jam labente, cujus onera idem supportaverat, ideoque iidem fructus non cadebant sub onera pensionis reservatæ in anno novo.

Quamvis enim ex deductis *in Ferrarien. sub tit. de benefic. disc.* 84. & in aliis plurium opinio sit, ut ex fru-
ctibus recollectæ jam factæ subministrari debeant suc- 8
cessori alimenta, aliaque supportari onera anni sequentis, usquequo nova recollecta fiat, attamen, ut ibidem advertitur, id usu receptum non est.

Atque in idem ponderabam, quæ habentur suprà *in Neritonen. disc.* 24. circa regulationem anni, quod scilicet non attenditur illa computatio, quæ in rebus
indifferentibus juxta regionum diversos mores fieri 9
solet, in inchoando anno à die Incarnationis, vel Nativitatis, aut Circumcisionis Domini Nostri &c. sed à die qua, recollectis fructibus, natura incipit concipere, ac præparare fructus novos sequentis recollectæ; Ideoque in frumento, aliisque frugibus, cum pro regionum varietate menses Julii, & Augusti eam perficiant, hinc proinde, (ut generalis regula statuatur,) novus annus initiatur à Kalendis Septembris, ac respectivè in aliis temporibus in vino & oleo, aliisque fructibus, ut *in dicta Neritonen. disc.* 24. Et consequenter de mense Octubris, in quo sequuta est reservatio hujusmodi pensionis, annus præcedens jam per menses jam completus erat, neque illa participatio fructuum, quæ per Papam pensionario concessa fuit, ad alios fructus referri poterat, nisi ad illos illius anni currentis.

Quemadmodum enim, si Episcopus vixisset ad totum mensem Augusti, ac fecisset recollectam, cum ejus patrimonio incorporatam, ideoque transmissam ad ejus hæredes juxta distinctionem, de qua *dicto tit. de*
Benef. disc. 81. *& seqq.* utique pensionarius pro nova 10
pensione reservata post Episcopi mortem, ac fructuum incorporationem, actionem non haberet contra dictos hæredes, ita in præsenti, dum in effectu Camera figuram hæredis potius ut suprà faciebat.

† AN Camera teneatur ad solutionem pẽsionis se-
de vacante, habetur *disc.* 88. 11

EADEM COMEN. PENSIONIS

de qua supra disc. 5.

INTER

EASDEM PARTES.

De eadem materia secundæ reservationis pensionis invalidæ ob non factam mentionem primæ, quando procedat; Et incidenter de extinctione, seu cassatione pensionis mediante pecunia, an fieri possit necnè sine Beneplacito Apostolico: Et quatenus fieri non possit, an pensio subsistat, ac durare dicatur, adeo ut obstet reservationi alterius pensionis ob ejus mentionem non factam.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *In secunda reservatione facienda est mentio antiquæ licèt extinctæ, si beneplacitum non intervenit in extinctione.*
3 *Quod nullum est, nullum operatur effectum.*
4 *In secunda reservatione facienda est mentio antiquæ pensionis validæ, secus invalida.*
5 *Pensionis extinctio mediante pecunia, an fieri valeat sine beneplacito Apostolico.*
6 *Constitutio Pii V. injungens pensionariis recitationem divini officii, an pensionis naturam immutaverit.*
7 *De opinione, ut pensio tam gratis, quàm cum recompensa, remitti, seu cassari possit sine beneplacito.*
8 *Etiam mediante anticipata solutione aliorum terminorum.*
9 *Simonia, an cadat in pensionibus.*
10 *Vbi in resignatione beneficii non intervenit consensus superioris, non abdicatur jus à resignante.*
11 *De differentia inter resignationem beneficii, & remissionem, seu cassationem pensionis.*
12 *Reprobatur conclusio, de qua supra num. 7. & 8.*
13 *Ista contraria opinio, ad quem effectum attendatur.*
14 *Pensio male extincta sine beneplacito adhuc cessat in præjudicium pensionarii.*
15 *Vbi id gestum esset bona fide excusaret à peccato, & delicto, non autem ut pensio vigeret.*
16 *Quod stent bene simul, actum esse invalidum; & pensionem non præexistere.*
17 *Resignatio nulla; quando abdicet jus à resignante.*
18 *De ratione conclusionis, de qua num. 14.*
19 *Conclusio de qua num. 14. declaratur.*
20 *De alia ratione dictæ conclusionis num. 14.*
21 *Eadem conclusio num. 14. fortius procederet, ubi actus non esset initus per Titularem, sed per tertium, & num. 19.*
22 *De materia retroactionis beneplaciti Apostolici.*
† 23 *Quando sit facienda mentio antiquæ Pensionis.*

DISCURSUS LXXX.

1 Retenta eadem facti serie, de qua suprà in hac eadem causa *disc.* 5. postquam ibi enunciatus Cardinalis Arbitrator, seu benevolus compositor, declaravit se satisfactum de responsionibus dicto *disc.* 5. deductis adversus nullitatem resultantem à solutione termini facta per Titularem prædecessorem in statu infirmitatis, ex qua ad breve tempus obierat, ob justificationem, quod tunc infirmitas non esset
2 in statu periculoso, unde propterea fraus aberat; Difficultatem restrinxit (in ea nimium insistendo) ad alteram ibi insinuatam nullitatem, ob non factam mentionem alterius antiquæ pensionis, nil obstante quod extincta esset, ob defectum beneplaciti Apostolici, quod esse necessarium magis communiter est receptum sequendo *cons.* 63. *Navar. de Simon.* Cumque præsertim *Garz. par.* 1. *cap.* 5. *num.*
20. cæteris relatis dicat, actum esse simoniacum, ac 3
nullum, hinc posita nullitate inferebatur, quod prima pensio adhuc vigeret, ex vulgari axiomate, super quo plura colligit *Barbos. axiom.* 164. *in principio*, quod nullum, & nihil æquiparantur, atque quod nullum est, nullum operatur effectum.

His tamen non obstantibus (etiam in sensu veri- 4
tatis) pro meo judicio in priori opinione persistebam super secundæ pensionis validitate, dicto defectu non obstante, ex conclusione insinuata eodem *discur.* 5. ac præcedenti *disc.* 4. & alibi, quod mentio necessaria est illius pensionis, quæ valida, & exigibilis vigeat, adeo ut intret ratio duplicis oneris, quo Ecclesia, citra Papæ verisimilem voluntatem gravata remaneret, cum verè dicta prima pensio, tunc amplius non existeret, sed per voluntariam cassationem jam beneficium liberatum esset.

Super hoc autem puncto, an scilicet pensionis
extinctio, etiam mediante pecunia, vel alia recom- 5
pensa, sine Beneplacito Apostolico fieri valeat, atque posita negativa, quodque actus reputetur simoniacus, & invalidus, qualis exindè ad rem effectus resultet; Advertebam quod priusquam ederetur Constitutio *Pii V.* per quam pensionatiis injungitur onus
recitationis officii B. M. (unde propterea aliqui licèt 6
minus probabiliter credere cœperunt, quod pensio naturam mutaverit, atque assumpserit quandam speciem beneficii, vel spiritualitatis,) extra omnem controversiam erat, ut pensio, quamvis de stylo Curiæ potius quàm de ejus natura, reservaretur tanquam clerico, & cum necessitate continuantis clericatus, attamen esset quid merè temporale, cùm pensionarius nullum jus in ipso beneficio, ejusque substantia spirituali, vel administratione acquirat, ut pluries etiam in præcedentibus advertitur.

Atque hinc proinde, apud antiquiores indefinitè,
non distinguendo an gratis, vel cum recompensa, 7
receptum est, ut pensio remitti seu cassari possit etiam sine beneplacito Papæ, vel alterius superioris, ut benè *Prepos. in cap. Agatho* 63. *distinct. num.* 3. *Gomez ad Reg. de Infirm. Resign. quæst.* 16. *num* 4. *Achil. decis.* 6. *de Renunc. num.* 2. & alii relati per *Garz. de Benef. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 39.

Et explicitè, ut etiam mediante pecunia, vel anticipata solutione aliquorum terminorum, id citrà si-
moniam, vel aliud delictum fieri possit, plenè dis- 8
cusso articulo, concludit *Gig. de Pens. quæst.* 87. *num.* 1. *& per tot.* & confirmat *quæst.* 99. *num.* 9. eumdemque sensum, secluso stylo Curiæ Romanæ, habent quoque moderni Morales, præsertim *Castro Palao Oper. moral. par.* 3. *de Simon. disp.* 3. *punct.* 13. *num.* 9. *&* 10. & latiùs *Giballin. de Simon. quæst.* 20. *consect.* 11. *num.* 5. sequentes sensum antiquorum Moralium, præsertim *Caietan.* qui reputari solet hujus opinionis antesignanus; sed malè, quoniam antiquiores Canonistæ id prius dixerunt ut supra, cùm nulla videatur sub-
esse ratio prohibitiva; Non quidem illa simoniæ cum 9
ista cadat in juribus spiritualibus, cum rebus temporalibus non contrahendis, non autem in hac subjecta materia, quæ redolet onus temporale, ac merè pecuniarium.

Minusque intrat altera ratio, ob quam in resigna-
tione beneficii, necessarius est superioris consensus, 10
qui eam admittat, & sine quo jus non abdicatus à resignante, qui adhuc remanet beneficiatus ex pluries deductis in sua materia *sub tit. de benef.* ob manifestam differentiæ rationem, quod scilicet in beneficiis, inter Ecclesiam, & beneficiatum initi dicitur quasi contractus, quem dissolvere oportet eum eodem mutuo consensu nomine Ecclesiæ, explicando per superiorem, qui destituendi facultatem habeat, ut

advertitur

adverititur dicto *tit. de benef.* pluries, præsertim 80.
Ubi verò agitur de pensione, tunc Ecclesia contendit
de libertate, neque dicitur contrahi, vel distrahi,
sed remitti servitus; Ut in specie hanc differentiam
inter pensionem & beneficia ponderat *Gomes.* ubi
suprà.

Et quamvis Curia Romana firmiter, ac extra con-
troversiam, (rejecta dicta contraria opinione, quæ
12 erroneè ut supra originaliter tribuitur Cajetano,) re-
neat contrariam, cujus antesignanus, allegari solet
Navarr. dicto cons. 63. lib. 5. de Simon. ut actus dicatur
simoniacus, ac invalidus; Attamen, ut dictum est, id
non provenit ex dispositione, vel ratione juris, vel
ratione subjectæ materiæ, sed solùm à stylo Curiæ,
eodem modo, quo pro capacitate pensionum neces-
sarius reputatur clericatus, quo cessante per militiam,
vel alium statum incompatibilem, pensio cesset, dum
totum provenit à stylo, non autem ab ipsa subjecta
materia.

Iste autem stylus receptus est, ac procedit, ad ef-
13 fectum, ut actus illicitus reputetur, non tam pro pœ-
nis; quas, illam præsertim excommunicationis, ve-
riùs, ac receptum est non intrare, eo modo, quo in
actu verè simoniaco intrant, sed solum circa pecca-
tum, ac etiam ne licitum reddatur ita pensionem
contrectanti, pecuniam retinere, tanquam turpiter,
ac illicitè obventam, unde propterea fiscus tan-
quam ab indigno auferre, seù avocate poterit; Ne-
14 mo autem dicit, ut exinde pensio adhuc duret ad
commodum, & favorem ita turpiter agentis, à quo
sit exigibilis, cum id repugnare videatur omnibus
juris principiis, atque nemo id asserat, cum sola
quæstio sit ad dictum alium diversum effectum, ut
15 patet exductis *per Paris. de confid. quæst. 23. num. 47.*
ubi ex eodem *Navar. cons. 16. eodem tit. de Simon.* adver-
tit, quod si factum esset bona fide opinando id non
esse illicitum, excusatur à peccato, & delicto, non
autem ad dictum alium effectum.

Neque ex eo, quod actus sit invalidus, ergò
16 sequitur, quod pensio præexistat, quoniam stant
bene simul, ut pro jure, vel interesse tertii, sive ad
effectus ipsi malè facienti præjudiciales, actus sit
nullus, & tamen quod habeatur pro valido ad effec-
tus præjudiciales ipsi malè, vel turpiter agenti,
juxta ea, quæ omissis aliis generalibus, habemus
præsertim in materia beneficiali *sub tit. de Benef. disc.*
17 34. *cum duob. seq.* super conclusione, quod resignatio
nulla non abdicat jus à resignante, quoniam intelli-
gitur, dummodo non agatur de nullitate culposa ex
ejus parte, juxta *decis. 283. Carill.* repetit *dec. 218. par. 9.*
rec. & apud *Cels. dec. 172.* cum aliis ibi deduct. ubi
de similibus hæredis indigni, filii ingrati, professi in-
corrigibilis, privati contrahentis cum Ecclesia, cum
similibus, ne aliàs detur inconveniens ponderatum
18 suprà *dict. disc. 5.* quod omnibus positivi, ac naturalis
juris principiis adversatur, ut scilicet melioris condi-
tionis esse deberet ille qui malè, ac turpiter agit,
quàm qui benè, ac laudabiliter gratis Ecclesiam li-
berando.

Tunc etenim difficultas cadere posset, quando
commodum cassationis principaliter tenderet ad com-
modum Titularis, actum æque simoniacum, ac illi-
citum agentis, secus autem ubi ad commodum prin-
19 cipaliter Ecclesiæ libertatem acquirentis, ideoque
solùm contra Titularem illicitè agentem posset Fis-
cus ecclesiasticus tanquam ab indigno auferre com-
modum, quod sibi ex hoc actu resultaret, eodem
modo quo à pensionario recipiente pecuniam, non
autem ut exinde libertas Ecclesiæ impedita rema-
neat.

Atque si per actum simoniacum consummatum, in
20 pœnam amittuntur beneficia, vel pensiones, quam-
vis voluntas dimittendi, vel extinguendi non acce-
dat, multò magis dicendum est, ut hæc species di-
missionis tollat omne jus à dimittente, quamvis me-
dium esse illicitum, cum hæc turpitudo ipsi tur-
piter agenti, non autem Ecclesiæ præjudicare de-
beat.

Clarius verò in hac facti specie ex duplici cir-
cumstantia; Primò scilicet quod hic actus initus non 21
fuit per Titularem, sed per tertium, unde propterea
Titularis in bona fide versari potuit, quia sc. ideo an-
tiquam pensionem non narravit, quia credidit, quod
legitimè, ac ser. ser. extincta esset, unde propterea à
simili, vel ex rationis identitate conferre videntur ea
quæ habentur suprà *in Parmen. disc. 12.* Et secundò,
qui actus publicè & palam initus fuit per publicum
instrumentum cum expressa reservatione beneplaciti
Apostolici, unde intrare videntur ea quæ in hoc
proposito habentur apud *Paris. de Confid. quæst. 23.*
num. 47. super excusatione actus ratione bonæ
fidei.

Ac etiam non improbabiliter ponderabam appli-
cari posse ea quæ in materia retrotractionis haben- 22
tur *sub tit. de Dote disc. 24. & disc. 143.* ut scilicet
quando actus fit sub expressa reservatione benepla-
citi revalidatorii, quod passim conceditur, & nemini
negari solet, tunc eo obtento, intrat retrotractio
ad suum initium; Quidquid enim sit de hoc ubi agi-
tur ad effectus positive tertio præjudiciales ex ponde-
rationibus, de quibus *d. disc. 24. & 143. de dote*, ad
istum tamen effectum salvandi actum à nullitate re-
sultante solùm à defectu intentionis, cujus ratio
ita cessat, dicta retrotractio probabilius intrare vi-
detur, ideoque illam credebam esse germanam, ac
genuinam veritatem.

† QVando sit facienda mentio antiquæ pensionis habetur pluries *hoc tit.* & præsertim *disc. 4. cum seqq.*

CONIMBRICEN. PENSIONIS

Discursus in forma voti super dubio generali disputato in S. Congregatione Concilii, & deciso ut infra.

An illa suspensio, quam ex decretis Concilii Tridentini incurrunt malè ordinati à proprio Episcopo, inhabilitet ad obtinendum beneficia, & pensiones Ecclesiasticas; Et an isto casu beneficia, & pensiones differant.

Et incidenter de potestate Abbatum, aliorumque Prælatorum inferiorum conferendi primam tonsuram, & ordines minores quando, & quomodo illa intret.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
Resolutio.
3 *Quod in Sacris Congregationibus Cardinalitiis major labor sit Iudicum.*
4 *De stylo præsupponendi resolutiones super aliis dubiis.*
5 *Inspectiones dividuntur.*
6 *De differentia inter ordines sacros, & minores, ac tonsuram.*
7 *Si Episcopus non suus dat ordines sacros, imprimitur character, secus si Abbas, & de ratione.*
8 *Collatio ordinum minorum est effectus jurisdictionis, non consecrationis.*
9 *De potestate Abbatum circa ordines, & an Abbatia sit ordo distinctus.*
10 *An requiratur quod Abbates sint benedicti.*
11 *An illi Prælati inferiores qui sint decorati titulo Abbatis, sed aliam habeant nuncupationem: habeant tamen usum Pontificalium, conferant ordines*

dines

dines minores, quid de Vicario generali vel Capitulari.

12 *Quæ potestas hodie his Abbatibus in hoc competat.*
13 *An & quando ordines collati per Abbates imprimant characterem.*
14 *An prima tonsura sit ordo, & quid, & in quibus differat ab aliis ordinibus minoribus.*
15 *An simplex Sacerdos cum jurisdictione conferat tonsuram.*
16 *De inhabilitatione resultante à suspensione ad beneficia assequenda.*
17 *Et de irregularitate ex homicidio.*
18 *De eadem inhabilitatione ad assequendas pensiones latè cum opinionibus, & rationibus hinc inde.*
19 *De modo deferendi doctrinis.*
20 *Et præsertim in magnis tribunalibus, & Sacris Congregationibus.*
21 *De argumentis pro inhabilitatione ad pensiones eodem modo quo ad beneficia.*
22 *Ignorantia juris non excusat in assequendo.*
23 *De æquiparatione beneficiorum, & pensionum etiam in pœnalibus.*
24 *Contrarium quod non intret hæc inhabilitatio.*
25 *Pensio non est jus spirituale vel Ecclesiasticum.*
26 *De eodem de quo num. 22.*
27 *De praxi Dataria dispensandi cum uxoratis, & militibus super pensionibus.*
28 *De aliquibus exæquationibus beneficiorum, & pensionum, unde proveniant.*
29 *Conclusio cum voto auctoris.*
30 *Quod sufficiat dubietas pro exclusione inhabilitatis.*
31 *De rationibus bonæ fidei, & justæ excusationis.*
32 *De clausula,* Te qua absolventes, *quid operetur.*

DISCURSUS LXXXI.

1 VAcante ad plures annos Ecclesia Conimbricensi, eodem modo quo fortè omnes aliæ illius Regni, quod in hoc sæculo, ob ejus accidentia, apud Historicos, ac etiam Juristas notoria per aliquod notabile tempus Episcopis destitutum remansit, in vim literarum dimissorialium Vicarii Capitularis, aliqui Abbates regulares ordinis S. Benedicti habentes usum baculi, & mitræ, juxta hujus ordinis privilegia insinuata *sub tit. de jurisdict. disc. 31. sub tit. de praeminen. disc. 15.* & alibi, nonnullis primam tonsuram, & minores ordines contulerunt. Re autem delata ad sedem Apostolicam, ista sub Alexandro VII. ad consultationem S. Congregationem Concilii *sub die 26. Iunii 1655.* decrevit istos esse quidem ordinatos, adeout alia non indigerent ordinum collatione, indigere autem rehabilitatione, ob suspensionem contentam in antiquis Canonibus registratis *in cap. 1. & seqq. 71. distinct. & innovatis per Sac. Concilium Trident. sess. 23. de reformat. c. 8.* dictaque rehabilitatio concessa fuit.

Cumque medio tempore inter ordinationem, & re-
2 habilitationem, ad favorem eorum ita ordinatorum quam plures pensiones Apostolica auctoritate reservatæ, vel respectivæ translatæ fuerint, Hinc orta est dubitatio super hujusmodi reservationum, vel translationum validitate, atque desuper consulta Sacra Congregatione Concilii, in duabus propositionibus, ob exercitatas difficultates, nulla prodiit resolutio in tertia propositione sequuta pro validitate sub die 15. Septembris 1674 non sine tamen discrepantia, & votorum scissura.

Quamvis autem super dubio (ut fortè opportunum, quinimò necessarium fuisset) per Advocatos hinc inde scriptum non fuerit, adeo ut ipsis Patribus opus fuerit
3 practicare rubricam, *ut quæ desunt Advocatis, Iudices suppleant*, ut in sacris Cardinalitiis Congregationibus frequenter contingit; Adhuc tamen ad requisitionem aliquorum Cardinalium utriusque sententiæ respecti-

vè sequacium, occasionem habui punctum aliqualiter examinare, eo modo, qui verè melior, magisque veritati adaptatus censendus est pro veritatis indagatione, quia nempè aliqua erga unam potiùs quàm alteram partē affectio contracta non sit, ut sequitur, ubi scribatur more Advocatorum, quorum intellectus frequenter ab hac affectione fascinatus esse solet, quamvis voluntas ad solam veritatem sincerè directa sit.

In his itaque disputationibus processum fuit cum certo præsupposito, quod juxta prædictam determinationem sequutam de anno 1655. promoti dicendi essent verè ordinati, & habentes clericalem characterem, cum obstaculo suspensionis, ideoque difficultas restricta fuit ad solùm punctum, an suspensio inhabilitet ad Ecclesiastica beneficia assequenda; Et quatenus in beneficiis illa sequenda esset opinio, quæ inhabilitationem credit, an idem sequatur in pensionibus Ecclesiasticis; Idque ex probabili quidem fundamento resultante à Curiæ stylo insinuato relatione Curiæ *disc. 32.* occasione agendi de Tribunali Rotæ, in aliis Tribunalibus, & in Sacris Congregationibus quoque vigente, ut in diversi posterioris dubii disputatione, præsupponendæ sint resolutiones in alio dubio jam sequutæ, ne contingat eas incidenter revocari, vel circumscribi.

Mihi verò placuisset, ut tota materia ex integro examinari debuisset, etiam respectu dicti antiqui puncti validitatis ipsius collationis, an scilicet ordinari haberent, necnè characterem, ut etiam per Rotam, 4 aliaque Tribunalia, quandoque practicari solet, quod scilicet in novi dubii disputatione concedatur facultas impugnandi priores resolutiones proditas sub diverso dubio, quæ ita sub disputationis trutina, quoque ponantur; Ea motus ratione, quod si ordinatio invalida esset, adeo ut characteris deesset impressio, tunc difficultas cessaret in radice, atque inanis remaneret inspectio, an sola suspensio istum effectum, necnè operaretur; Potissimè, dum aliqui docti, beneque versati Cardinales circa hunc punctum aliquam habeant difficultatem.

Quare tres constituebam inspectiones; Primò scilicet, an isti sic ordinati dicendi essent initiati 5 prima tonsura, quæ sola sufficit ad hoc effectum, adeout solum dictæ suspensionis obstaculum adesset; Secundò posita characteris impressione, an obstaret suspensio, quæ inhabilitaret ad assequendum beneficia Ecclesiastica; Et tertiò posita inhabilitatione ad beneficia, quidnam dicendum esset in pensionibus Ecclesiasticis.

Quatenus itaque pertinet ad primam inspectionem, vel punctum; Pro illius methodica resolutione, reflectendum in primis videtur ad differentiam, quæ dignoscitur inter primam tonsuram, & 6 ordines minores, & sacros; ut exindè congrua resultet applicatio eorum, quæ in hac materia apud Scriptores habentur, Differunt namque tres sacri ordines, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, à quatuor minoribus; Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, & Acolytatus, ac etiam prima tonsura, quod scilicet primi tres sacri dicuntur, effectus consecrationis, & ordinis Pontificalia potius, quàm jurisdictionis; Ideoque ubi aliter expressè non disponat Pontificia potestas cui cedunt omnia, quæ à positivo Ecclesiastico jure absque positiva repugnantia juris divini proveniunt, conferri possunt, nisi per Episcopos consecratos, & sic constitutos in ordine Pontificali, adeo ut si Abbas vel alter inferior Prælatus, vel simplex Sacerdos eos conferat, habeantur pro non collatis, nullusque propterea imprimitur character, sed èconverso, si Episcopus consecratus eos confert, quamvis illegitimè, vel quia ante legitimam ætatem, vel extra tempora ordinationum, aut aliis habentibus canonicum impedimentum; Sive carentibus requi-

sitis necessariis; Aut quia ordinatur jurisdictionem
7 non habeat cum ordinato, qui non sit ejus subditus, tunc dicitur quidem ille ordinatus, atque resultat impressio characteris indelebilis, sed oltra pœnas impositas ordinanti, ordinatus inter aliàs resultantes à distinctione bonæ vel malæ fidei, in ipso instanti Incurrit pœnam suspensionis, quæ propterea dicitur nativa, utpotè oriens cum ipso actu susceptionis ordinis, donec sequatur legitima dispensatio, vel habilitatio.

Ipsa verò impressio characteris, ut propterea ille dicatur verè, quamvis illegitimè ordinatus, ubi fiat per constitutum in ordine Episcopali, ab illa provenit ratione, quod Episcopi dicontur habere facultatem generalem in Ecclesia universa apponendi manus tanquam subrogati in locum Apostolorum, Ideuque eo ipso, quod sequitur appositio eorum manuum, juxta formam ab Ecclesia statutam, resultate dicitur impressio charactcris in genere, quamvis iste actus dici mereatur illicitus, & puniblis, ob contraventionem legum Ecclesiasticarum, circa ætatem, vel tempora, aliaque requisita, ac etiam circa violationem divisionis factæ per eamdem Ecclesiam ad tollendas confusiones, & ne unus Episcopus se ingerat in ordinando subditos alterius, juxta decreta Conciliatia registrata *in Can. 1. cum seqq. 71. distinctione*, & innovata per Concilium Tridentinum *sess. 23. de reformat. cap. 13.* ex insinuatis *sub tit. de jurisdict. disc. 52. & in amotat. ad idem Conc. Trid. disc. 6. &* 14. Atque si hæc procedunt In ordinibus sacris, multò magis procedunt in minoribus, ducto argumento *ab Auth.* multò magis &c. quod scilicet qui potest facere plus, potest etiam facere minus.

Minorum antem ordinum collatio non est effectus consecrationis, sed potius effectus jurisdictionis, quoniam etiam Abbates, dummodo constituti sint in ordine Sacerdotali, eos conferre possunt, juxta decretum septimæ Synodus registratum *in*
8 *Can. unic. 69. distinct.* cum quo pertransit decretalis *in cap. cum contingat de ætate, & qualitate ordinandorum*, & altera decretalis *in c. Abbates de privileg. in 6.* Abbatia etenim quamvis decorata esset prærogativa, vel præeminentia adhibendi mitram, & bacculum, aliaque
9 pontificalia, & benedicendi populum, juxta ea quæ habentur *sub tit. de jurisdict. disc. 31. & sub tit. de Præmin. disc.* 15. non tamen constituit aliquem ordinem diversum à Sacerdotiu, & supraeminentem, ut constituit Episcopatus ratione consecrationis, ideoque Abbates sunt Constituti in eodem ordine Sacerdotali, quemadmodum sunt omnes alii simplices Presbyteri, quamvis aliquas habeant honorificas præeminentias majores, quæ aliis non conceduntur; Et per consequens ista facultas conferendi ordines propriis subditis non est effectus consecrationis, vel ordinis supereminentis, sed est effectus jurisdictionis, ita exercibilis cum propriis subditis tantum, ad quos eadem facultas, ac jurisdictio est limitata, & extra quos nullam habent potestatem.

Et quamvis aliqui etiam antiquiores, & præ cæteris *Lapus allegat.* 138. cum quibus pertransit *Fagnan. in cap. aqua de consecr. Eccles. ex num. 8. & seqq.* stante quod in allegatis Canonibus sit sermo
10 de Abbatibus Benedictis, opinantur, quod iste sit effectus Benedictionis, quæ respectu minorum ordinum æquipolleat consecrationi, atque constituat personam in aliquo ordine majori, vel supereminenti, & sic vel quod requiratur pro forma seu requisito necessario illa benedictio ceremonialis, quæ etiam hodie cum aliquibus Abbatibus practicari soler, vel quod illa sufficiat etiam sine jurisdictione; Attamen id cominere videtur aliquam simplicitatem sive æquivocum, quoniam juxta conditionem illorum temporum, in quibus dicti Canones prodierunt, exceptis aliquibus monasteriis particularibus, quæ munita essent privilegiis exemptivis per Apostolicam Sedem concessis, regulares, eorumque Abbates, & Prælati subjacebant Episcopis, & Ordinariis locorum *ex deduct. d. eo tit. de jurisd. disc. 28. & tit. de Regular. disc.* 1. & alibi, ideoque Episcopi benedictione Abbates indigebant, quando electi erant, tanquam per speciem confirmationis superioris, qua electus de jure indiget, & sine qua non potest se ingerere in administratione Prælaturæ, & in exercitio sibi annexæ jurisdictionis, & sic ad effectum exercendi hanc jurisdictionem, non autem pro solemnitate vel impressione alicujus majoris ordinis capiendo benedictionem pro explicatione Abbatiæ actualis, ac habentis actualem jurisdictionem, & administrationem, ad differentiam Abbatum titularium, & honorificorum, qui ob cessantem jurisdictionem cum subditis ordinandis ad hunc effectum habendi sunt pro non Abbatibus.

Cumque ex quadam consuetudine, Ecclesiæ,
& juxta ejus ceremoniale, etiam quatuor mino 11
res ordines conferantur inter Missarum solemnia cum usu mitræ, ac propterea id concessum non videatur aliis sacerdotibus hanc prærogativam non habentibus, quamvis jurisdictionem, & prælaturam, habeant, cum illis qui ordinandi sint; Ut (ex. gr.) in hierarchia regulari, contingit in Prioribus vel Guardianis, aliisque superioribus, & Prælatis Mendicantium vel Clericorum regularium; Ac etiam in hierarchia sæculari in primis Dignitatibus aliquarum Collegiatarum habentibus jurisdictionem ordinariam cum Clero, & populo, etiam cum territorio separato, & cum qualitate nullius, sed sine ista prærogativa seu præeminentia baculi, & mitræ ac benedictionis ut (ex. gr.) est Archipresbyter Terræ Ciri guolæ Syponsinæ diœcesis; de qua agitur *sub tit. de benefic. disc.* 12. Attamen si iste superior vel Prælatus habens jurisdictionem, ac etiam habens dictū usum pontificalium, appelletur alio nomine vel vocabulo quàm Abbatis, ut sunt (ex. gr.) inter regulares Priores Chartusianorum, & inter sæculares plures primæ Dignitates Collegiatarum sæcularium quales (ex. gr.) sunt Archipresbyter Altamuræ Provinciæ Baren. Prior S. Nicolai Civitatis Barii, & plures Præpositi, ac Priores, & Archipresbyteri in Hetroria, & Lombardia, ac alibi; Et tunc eadem potestas de qua *in d. cap. Abbates cum concordan. de quibus supra*, istis quoque competere videtur, cum eadem sit in omnibus ratio, adeo ut Abbates stent potius demonstrativè ratione frequentioris contingentiæ, quam taxativè, cum revera iste non sit effectus ordinis, sed jurisdictionis, quæ hanc tribuit potestatem; Et quamvis isto assumpto retento, quod iste sit effectus jurisdictionis potius quàm ordinis, dici posset quod ità Vicarius generalis Episcopi vel Capituli, qui habeat potestatem committendi Episcopo, vel Abbati collationem ordinum suis subditis posset quoque id facere per seipsum ex regula de qua *apud Seraphin. dicta dec. 985. numer.* 3. quod paria sunt facere, ac alteri faciendum committere, & quod qui potest facere unum, possit quoque facere alterum; adeo ut ob prohibitionem resultantem à Concilio Tridentino intret suspensio, sed ordines sint collati cum impressione characteris, cujus contrarium docet inconcussa observantia generalis Ecclesiæ Catholicæ; Attamen dicendum videtur non valere argumentum ab illis Prælatis, qui habeant jurisdictionem nativam jure suo, ad illos Vicarios, qui eam habent dativam jure alieno, & tanquam mandatarii, quoniam in illis deficere dicitur jurisdictio ex defectu mandati, & commissionis, quamvis illa esset ampla, & specia-

lis

lis ad ordines pro concedendis literis dimissoria-
libus, quoniam non exindè inferri potest ad com-
missionem id agendi per seipsum ex conclusione
de qua *sub tit. de emphyteus. disc. 1. num.* 14. & alibi, ut
generica, & ampla commissione data Vicario non ve-
niant insolita; utpotè verisimiliter non habita in in-
tentione.

12 His itaque sic prænotatis, & statutis, applican-
do ad rem, distinguendum venit quod; Aut isti Ab-
bates habent actualem administrationem, ac jurisdi-
ctionem cum propriis subditis, cum quibus etiam ho-
diè post Concilium Tridentinum hanc potestatem
conferendi primam tonsuram, & ordines minores
exercere possunt, ut sunt Abbates regulares cum eo-
rum subditis, professis tamen, qui de Hierarchia regu-
lari jam irretractabiliter effecti sunt, & non alias, adeo
ut verius sit, ut eam exercere non possint cum novi-
tiis; Et tunc intrat propriè quæstio, an eandem po-
testatem exercere valeant cum subditis alienis, &
non propriis, adeò ut exercentes, imprimant necnè
characterem.

Atque distinctio est, quod aut id agant ex sola
potestate propria sine licentia, & concessione
proprii Episcopi, vel alterius Prælati sæcularis,
vel respectivè regularis, qui ad id sufficientem, ac
legitimam habeat auctoritatem; Et tali casu ve-
13 rius videatur nullum imprimi characterem, atque
ordinatum haberi pro non ordinato, perindè ac si
à simplici, ac privato Sacerdote actus gestus esset,
quoniam cum non adaptetur dicta ratio potesta-
tis sacramentalis, vel ordinis pontificalis, quæ in-
trat in collatione quæ fiat per Episcopum, ut su-
pra, sed utique id proveniat à delegata jurisdi-
ctione, itaque sit hodiè restricta ad proprios
subditos regulares professos; Hinc manat, ut
dicatur gestus absque aliqua jurisdictione, vel po-
testate, adinstar matrimonii, cui assistat ille, qui
non sit parochus, vel ad instar absolutionis pœni-
tentialis, quam citrà articulum mortis præbeat
ille Sacerdos, qui non habet licentiam audiendi
confessiones sacramentales, vel habeat restrictam
ad certum genus personarum cum similibus; licet
enim *Fagnan. in cap. aqua de consecr. Eccl. vel altar.*
credat quod in Abbatibus benedictis iste sit etiam
effectus ordinis, attamen id nullum habere videtur
probabile fundamentum, quoniam ita esset dare alicui
ordinem in Ecclesia diversum à Sacerdotali, & ab Epis-
copali, quod est magnum absurdum, cum non levis
quæstio sit, an adsit necne dicta contradistinctio Epis-
copatus.

Aut verò sit Abbas, qui hanc habeat actualem po-
testatem exercibilem cum propriis subditis, non possit
autem eam exercere cum Clericis sæcularibus
subditis alteri Prælato, vel Episcopo, aut cum regula-
ribus pariter subditis alteri Prælato, de ejus tamen li-
centia, & commissione ordines conferat, juxta casum
præcisum quæstionis; Et tunc plerique relati *per Bar-
bos. in annot. ad Concil. sess. 23. de reform. cap. 10. num. 5.*
credunt actum esse validum, & licitum, adeo ut non
intret dicta pœna suspensionis, ex ea ratione quod cum
iste sit effectus jurisdictionis, ob cujus defectum actus
remaneat invalidus, vel illicitus, ita iste defectus
suppletus remaneat à consensu ejus, qui jurisdi-
ctionem habeat, eo modo quo Episcopus alienus
vel Episcopus titularis validè ac legitimè confert
ordines etiam sacros cum licentia sive cum literis
dimissorialibus proprii Episcopi vel Prælati,
dum eadem intrare videtur ratio vel proportio,
atque ut advertitur apud *Seraphin. decis. 985. num.
3.* paria sunt conferre, vel alteri conferendi pote-
statem tribuere.

Atque cum hoc sensu reperitur in libris anti-
quis concessisse S. Congregationem Concilii in
quibusdam adnotationibus Cardinalis Alciati, &
in quadam Epistola scripta Cardinali Palentto, &
in una Parmen. sub præfectura Cardinalis Cara-
fæ juxta adnotationes deductas in quodam elabo-
rato voto Secretarii *de Vecchiis sub Alexandro VII.*
& latè etiam substinet referendo dictas declarationes
*Fagnan. in cap. aqua, de consecr. Eccl. vel altar. n. 8. cum
seqq.*

Contrarium verò resolutum fuit per Rotam desu-
per consultam de ordine Clementis VIII. ut patet *ex
dicta decis. 985. Seraphin.* Istamque sententiam sequun-
tur alii relati per eumdem *Barbos. supra*, atque sequuta
fuit etiam quandoque de tempore antiquo dicta S.
Congregatio, adeo ut aliqua resolutionum varietas, vel
contradistinctio desuper dignosceretur, ideoque repu-
taretur articulus dubius; Verùm de anno 1641. in
una Panormitana maturè discusso articulo deventum
fuit in hanc posteriorem sententiam juxta *dictam de-
cis. 985 Seraphin.* atque cum hac resolutione deindè in
aliis processum fuit, & præsertim in isto casu indivi-
duo de dicto anno 1655. & deindè in aliis, adeo ut vi-
deatur assumptum hodie firmum, juxta hujus casus
prædictam resolutionem, ut scilicet adesse quidem di-
catur collatio ordinum, & impressio characteris, adeo
ut necessaria non sit nova ordinatio, sed tamen intret
dicta nativa, & instantanea suspensio, quam non tollat
superventa Ordinarii ratihabitio de qua *apud Lap. dicta
alleg.* 138. ob decretum Concilii Tridentini *dicto cap.
10. sess. 23. de reform.* atque cum hoc jure hodie vivitur,
& Fagn. ubi supra n. 19. in fin. refert declarationem anni
1658.

Et quamvis aliqui credant, quod *in dicta decis.* 985.
Seraph. firmetur omnimoda invaliditas actus; Contra-
rium tamen probabilius videtur, quod scilicet firme-
tur solum quod actus sit illicitus, & inductivus dictæ
pœnæ suspensionis, non tamen invalidus, ita non ap-
probando illam opinionem, quæ credit illum esse vali-
dum, ac licitum eo modo quo esset, si ab Episcopo
collatio ordinum de licentia proprii Ordinarii facta
esset, dum ibi examinatur punctus impressionis, vel
non impressionis characteris, ut decisionis tenor
ostendit.

Siquidem rigor antiquorum Conciliorum de
quibus *in d. can. 1. & seq. 71. distinctione* propriè
percutit casum ordinationis ab alieno Episcopo
absque licentia proprii, ob ibi assignatam ratio-
nem confusionis quæ alias in Ecclesia oriretur, &
sic est ratio longè diversa ab illa quæ considera-
tur in isto casu, in quo non urget defectus juris-
dictionis, dum actus fit cum licentia, & auctori-
tate proprii Episcopi; sed solum consideratur
quædam temeritas in Abbate, se ingerendo in eo
munere quod sibi demandatum non fuit, vel de-
mandatum cum certa restrictione inducta per jus
novum Concilii Tridentini; Ideoque firmum re-
manet, quod adsit quidem ordo, ejusque characteris
impressio, sed cum præfata pœna nativæ, & instanta-
neæ suspensionis.

Advertendum præterea videtur, quod ad effe-
ctum præsentis quæstionis, incapacitatis scilicet
pensionum Ecclesiasticarum, quinimò etiam be-
neficiorum, quæ nullum habeant annexum ordi-
nem, vel ministerium, pro quo ordo requiratur,
nil refert inspicere de valida, vel invalida colla-
tione aliorum ordinum, cum sufficiat adesse pri- 14
mam tonsuram, circa quam aliqua ratio diversi-
tatis in proposito dignoscitur; Siquidem ubi se-
quenda esset opinio Theologorum, illa non esset
ordo, sed solum quadam præparatio, seu introdu-
ctio ad ordines; Et quando sequenda esset alte-
ra opinio Canonistarum in foro magis recepta,
ut sit quidem ordo genericus, ex eo quod con-
stituat personam in ordine, vel Hierarchia Ec-
clesiastica, adeo ut imprimat quoque quemdam
characterem indelebilem, ob quem licitum est

clerico post dimissum habitum, & statum clericalem, illum etiam inscio, vel invito Episcopo reassumere,& econversò duret ejus subjectio fori Ecclesiastici, dicta dimissione non nbstante, quando sine Episcopi licentia fiat, *ex deduct. sub tit. de Iurisd. disc. 55. & in annot. ad Concil. Trid. disc. 24.* & alibi; Attamen erit quidem ordo genericus ut suprà, non autem ordu specificus qui habeat annexum certum ministerium, ut habent alii ordines minores, quoniam isti noo essent quasuor, sed quinque *ex deduct. per Fagnan. in cap. cum contingat. de etat. & qual. ordinand.* apud quem concordantes, ideuque aliqua in hoc dignoscitur differensia.

Prout etiam eadem differentia magis dignoscitur in eo, quod quatnor ordines minores aliquam ab Ecclesia præscriptam habent certam formam, cum qua conferantur inter Missarum scilicet solemnia, & in diebus festivis, & cum aliquo usu Pontificalium, ac etiam cum aliquibus sacris Ritibus, & ceremoniis, quorum omnium nihil desideratur in collatione primæ tonsuræ, quæ fieri potest in aula, vel in via, omoique alio loco, quocumque die, & quacumque hora, etiam in habitu privato & domestico, sive rusticano, absque aliquo Ecclesiastico, & sulenni ritu, vel ceremonia, cum in effectu aliud non sit nisi adscriptio illius personæ militiæ cælesti.

Et per consequens quamvis illi Prælati inferiores
15 qui jurisdictionem Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem habeant cum personis promovendis juxtà illas species de quibus *sub tit. de Iurisd. disc. 1. & seqq.* debeant ab hoc abstioere ob generalem prohibitionem Concilii Tridentini; Attamen si de facto id agant, quamvis essent Abbates, neque aliquem Pontificalium usum habeant, adhuc dicendum videtur quod tonsura sit collata, ejusque character impressus, cum sit merus actus solius jurisdictionis absque aliqua mixtura consecrationis, vel benedictionis, licet facerent per se ipsos; multò magis si faciant per eum qui habeat aliquem usum Pontificalium, atque sit de illo genere Prælatorum, qui hanc potestatem habitualem habeant, quamvis in exercitio hodie restrictam, ex ea probabili ratione, quod si isti sunt duces illius legionis vel cohortis Ecclesiasticæ, idcirco non videntur destituti hac potestate faciendi hunc quasi contractum qui dicitur io adscriptione militiæ *ex deduct. d. disc. 55. de Iurisd. & d. disc. 24. in Annot. ad Conc.* ac propterea ubi non deficiat jurisdictio, cujus est nudus effectus, ut in præsenti non deficiebat io Capitulo post lapsum annum vacatioois, idcircò de existentia clericatus, & de impressione characteris clericalis in genere in hac facti specie dubitandum noo videatur, dum primam sonsoram in conferri posse à simplici sacerdote, tenent *Innoc. Bainer. Archid. & alii relati per Lap. dicta alleg. 138. n. 14.*

Hinc sola ratio dubitandi restringitor ad operationem suspensionis, an inducat incapacitatem obtinendi beneficia, vel pensiones, juxtà alias duas suprà distinctas iospectiones, in quarum una agitur de beoeficiis, & altera de Pensionibus ob aliquam diversitatem quæ inter unam speciem & alteram dignoscitur ut infra.

Quatenus itaque pertinet ad beneficia, quamvis *Lap. dicta alleg.* 138. discurrat pro exclusione inhabilitatis; Attamen contraria sententia omni-
16 nò accipienda venit; Tum quia *idem Lap.* scribeodo pro amico more consulentis adhuc est subdubius, atque agnoscendo difficultatem plura proponit remedia, Tùm etiam quia contrarium ex magis communi sensu Canonistarum firmat *Geminian. conf.* 133. & sequuntur DD. de quibus infra in alio poncto peosionis.

Magis autem stringere videtur convincens ratio, quod scilicet beneficium cujusvis naturæ vel qualitatis sit, quàvis simplex noo residentiale nec servitorium, semper tamen est quid merè spirituale annexum habens ministerium clericale atque tribuens jus possessori io re spirituali cum sit Rector, & administrator Ecclesiæ vel cappellæ sive altaris, cui dedecet laicum vel eum, qui pro laico habendus est, ministrare, ideoque pernecesse desiderandus venir clericatus legitimus, & perfectus, qui tribuat habilitatem ministrandi in divinis, sive Ecclesiæ, vel altari.

Ac etiam quia antiquorum canonum dispositioni accedit jus novum *Concilii Tridentini sess. 14. cap. 7. de re-* 17
for. quod clericum quamvis validè, & legitimè ordinatum, atque in integro statu clericali jam existentem postea verò incurrentem irregularitatem ex causa homicidii, ad beneficiorum assequutionem inhabilitat, cum tamen in communi sensu major reputetur ipsa suspensio nativa, & instátanea quæ operatur ut seclusa impressione ordinis vel caracteris quoad alios effectus sibi proficuos clericus habeator pro non clerico, sive quod sit clericus illegitimus, & imperfectus, quidquid sit quoad illos effectus qui concernunt publicum favorem totius ordinis.

Accidentalis verò superventa irregularitas præsupponit præcedentem statum perfectum, & integrum, impedir verò in aliquibus partibus exercitium, & per consequens iotrat argumentum à majoritate rationis.

Alia quoque considerari potest ratio ob quam ex mente canonum antiqui Canonistæ, cum quibus moderniores pertranseunt, generaliter istam inhabilitatem pro regula statuerunt, quoniam eorum tempore adhuc forte non inoleveras usus modernorum beneficiorum simplicium nullum habentium annexum ministerium, & servitium actuale in divinis ut hodiè habemus, dum apud Beneficialistas recepta est propositio pluries in sua sede insinuata, quod antiquitùs omnia beneficia quamvis simplicia, erant resideotialia, & servitoria, sed postea ex consuetudine sortita sunt illam naturam, quam hodie habent, ideoque merito ista suspensio talem causabat inhabilitatem generaliter etiam in simplicibus; quamvis istius juxta hodiernum usum reverà dicta ratio non omnino congruat, ut congruit residentialibus, & servitoriis.

Demum quoad tertiam, & ultimam inspectionem pensionum juxtà casum præcisum quæstionis, eam examinando cum duplici via, una scilicet auctoritati-
va vel doctrinali pragmatico more, altera verò discur- 18
siva seu ratiocinativa; Quaterius pertinet ad primam idem quod in beneficiis dictum est, in pensionibus quoque dicendum esse firmare videtur communis modernorum schola à *Hieronymo Gabriele Eugubino* citra, dum nullum habemus antiquum Canonistam, qui ad hanc speciem descendat, neque *Caccialupus & Gigas*, ac alii antiquiores qui de ista pensionum materia tractarunt, hanc promovent difficultatem.

Omnium itaque primus enunciatus *Gabriel*, innixus auctoritati *Geminian. d. conf.* 133. & aliorum loquentium de beneficiis istis pensiones exæquando, atque habendo pro sinonymis, eamdem firmat inhabilitatem *conf. 189. num. 8. lib. 1. & conf. 581. num. 5. & seqq. & conf. 189. lib. 2. per tot.* atqoe eum ista auctoritate pertranseunt *Paris. de resignat. lib. 4. quæst. 2. n. 60. Garzia de benefic. par. 1. c. 5. n. 143. Lotter. eod. tract. lib. 1. q. 145. Tondut. de pens. cap. 31. numer. 5.*

Idemque præsuppositivè firmatur per Rotam in plerisque decisionibus, in quibus agendo in specie de pensionibus, præsupponendu dictam incapacitatem in Clerico malè promoto ab alieno Episcopo principaliter iosistitur super hujus assumpti verificatione, an scilicet Episcopus ordinator diceodus veniret proprius vel alienus ut patet magis implicitè

citè

citè ex *decis. unic. de præsumpt. Cæsar. de Graff. aliàs dec. 87.* magis vero explicitè; *decis. 731. par. 1. diversf. & in Cæsaraugustana pensionis 9. Martii 1598. coram Orano registrata apud Garz. ubi supra*, magis verò per extensum *apud Rivian. de jurepatr. lib. 6. cap. 1. ex num. 30.* ac etiam præsupponi videtur *dec. 162. par. 7. rec.*

Verùm quando videretur quod altera pars dis-
19 cursiva seu ratiocinativa ut infra contrarium probabilius suaderet, tunc nulla de his auctoritatibus ratio habenda videtur; Ideòque in ipso primo aspectu sive ipso initio, in quo de ista quæstione agi cœpit, illæ nullam apud me fecerunt impressionem, quoniam dicti Auctores scribentes post *Gabriellium*, ut eorum lectura ad oculum ostendit pro modernorum temporum deplorabili miseria, & abusu, articulum nullatenus gustarunt, nec examinarunt, dum simpliciter pertranseunt cum dicta auctoritate *Gabriellii*, quæ de per se considerata non videtur, magni facienda, non solum quia Consulentis ad pecuniam vel affectionem juxta ponderationes de quibus à me agitur, *disc. 35. de judic.* ubi de modo deferendi legibus, & auctoritatibus; Sed etiam quia ejus lectura ostendit, quod nullatenus gustavit difficultatem, neque consideravit notabiles differentias de quibus infra inter pensiones, & beneficia, sed de illis promiscuè loquutus est, tanquam sinonymis; Ac propterea quando ex infra deducendis pateat quod ista paritas non procedat; quodque erroneum sit illud præsuppositum, tunc corruente antesignano, corruunt de consequenti omnes alii, qui in sola fide ejus auctoritatis processerunt, juxta ultimis congruum, & adaptabile exemplum deductum *eodem disc. 35. de judic.* de testibus de audita ab uno qui sit omnium auctor, & magister, quoniam isto convicto de mendacio vel de errore, aut de mala informatione, omnes alii corruunt, quamvis essent mille, utpote non plus valentes quam unus, à quo eorum dictum trahitur, & regulatur.

Sive juxta aliud exemplum, quod habemus in materia consuetudinis vel præscriptionis habentis initium infectum, quoniam multi, etiam mille actus subsequentes, qui à primo actu infecto originem habent, ejusque consequutivi sunt, sive cum eo præsupposito gesti, eamdem patiuntur infectionem atque plus valent, quam ille unus ex deductis eodem *tit. de judic. disc. 21.* cum aliis similibus.

De decisionibus quoque Rotæ ratio habenda non venit ex recepto axiomate, quod qui præsupponit non disponit, dum ipsarum decisionum natura ostendit quod proceditur præsuppositivè, neque examinatur articulus vel tactu differentiæ inter pensiones, & beneficia, ideoque articulus adhuc dici potest in Rota formiter non decisus.

Ponderando etiam qualitatem Tribunalis, quod scilicet non agitur coram judice pedaneo, quem obligent doctrinæ speciales absque contradicente, sed agitur de magno tribunali gerente vices Papæ po-
20 tius quam judicis, & cujus resolutiones faciunt legem, ideoque rationes prævalere debent auctoritatibus, ubi præsertim pateat quod malè, vel parum fundatæ sint, *ut eod. disc. 35. de Iudic.* advertitur; Absonum etenim prorsus esset asserere ut inconsideratum dictum unius moderni Consulentis, sub cujus cæca fide alii non examinato articulo processerunt, legem imponere debeat ei, qui habet adeò supremam potestatem.

Assumendo itaque meliorem, magisque sequendam partem discursivam, seu ratiocinativam pro eadem inhabilitate etiam in pensionibus,
21 juxta dictam opinionem *Gabriel.* & sequacium; Illa in primis urgere videtur ratio, quod cum ex recepto Curiæ stylo clarius hodie comprobato per constitutiones B. Pij V. & Sixti V. pensiones Ecclesiasticæ exigant clericatum, hinc sequitur quod ista capacitas obtinendi, ac retinendi pensiones dicatur unus ex fructibus, & effectibus proficuis ipsius clericatus; Et per consequens cum ita malè promotus dicatur in eo intrusus, & illegitimus possessor, non debeat hunc fructum percipere, eoque potiri, eodem modo quo intruso, ac illegitimo possessori non conceditur percipere, suosque facere fructus rei vel juris possessi, ne aliàs detur absurdum sentiendi commodum ex delictu, & ex acto illicito.

Neque suffragari potest bona fides in qua versati 22
sint ordinati, utpotè hanc juris prohibitionem non callentes, quoniam ignorantia juris non excusat ad assequendum quidquid sit ad excusandum à pœna formali consistente in amissione, vel damnificatione rei propriæ, quoniam ad effectum acquirendi non requiritur culpa, vel militia, ut requiritur in alio casu privationis vel diminutiuuis juris quæsiti, sed sufficit quod desit illa conditio, vel qualitas, quæ pro acquisitione est necessaria, juxta distinctionem de qua *sub tit. de testam disc. 73. & sub tit. de fideicommiss. disc. 154.* & alibi.

Item quia in hoc proposito clericatùs beneficia &
pensiones, etiam in pœnalibus, & odiosis æquiparan- 23
tur, ideòque ab illis ad istas rectè licitum est argumentari, quoniam sicuti per militiam, per matrimonium aut professionem in Religione vacat, sive extinguitur pensio ex deductis supra *hoc titul. disc. 46. & seqq.* Et èconversò sicuti per homicidium vel aliud crimen in quo aliàs expressè non disponatur, non amittitur beneficium, ità non amittitur pensio, & ècontra *ut hoc eod. tit. disc. 49.* Prout etiam plerique parificant beneficia, & pensiones in prohibito commercio circa simoniam, ac etiam ut æquivaleat beneficio pro sufficienti titulo promovendi ad ordines, vel pro privilegio fori in clerico in minoribus cum similibus.

Et in summa quod quemadmodum non clericos non est capax pensionis Ecclesiasticæ, ita non sit capax clericus male promotus, qui ad effectus sibi proficuos habendus est pro non clerico, quia paria sunt nullum, & nihil, atque ut suprà illa privilegia quæ retinet super exemptione fori laicalis, *ac super c. Odoardus & super canone si quis suadente diabolo*, & similibus, non respiciunt suum favorem privatum, sed favorem publicum totius ordinis.

In contrarium verò, ut pro pensionibus non ioitet 14
eadem inhabilitas quæ pro beneficiis; Primò nimium urgere videtur auctoritas ejusdem S. Congregationis Concilii, quæ de anno 1577. per tres vices resolvit approbante etiam summo Pontifice Gregorio XIII. ut decretum *supra enunciatum sess. 14. de reformatione cap. 7.* super inhabilitatione resultante ab irregularitate ex homicidio voluntario non extendatur ad pensiones ob prohibitam extensionem in pœnalibus, dictæque resolutiones pluries per eamdem S. Congregationem confirmatæ fuerunt diversis temporibus, adeo ut videatur propositio hodie firma; Quamvis etenim, ut supra animadvertitur, notabilis differentia dignoscatur inter hanc inhabilitationem supervenientem accidentaliter post jam legitimè, ac perfectè firmatum statum clericalem, & illam inhabilitationem quæ est nativa, & instantanea cum ipsa assequutione ordinis; Attamen istæ declarationes, nimium attendendæ veniunt ad effectum firmandi dictam prohibitam extensionem pœnalem à beneficiis ad pensiones, quodque auctoritates antiquorum Canonistarum circa beneficia malè trahantur, vel extendantur ad pensiones, unde convincitur error *Gabriel. ubi supra.*

Secundò fortius ob longè diversam rationem; Siquidem ut pariter suprà advertitur, beneficia Ecclesiastica de eorum intrinseca natura juxta di-

sponsionem juris Ecclesiastici exigunt statum clericalem validum, & perfectum cum habilitate saltim de tempore assequutionis administrandum Ecclesiæ, vel altari, & ad possidendum jus merè spirituale, & Ecclesiasticum, cujus est incapax laicus, dum beneficiatos dicitur sponsus vel Rector habens jus in re ad omnimodum effectum spiritualem.

Econverso autem pensiones ex earum vera, & intrinseca natura nil habent spiritualitatis, sed important quid merè temporale, adeout sint earum capaces
25 etiam laici, & infantes; Dum pensionarius nullum acquirit jus in beneficio, nullamque penitus habet participationem spiritualitatis, & administrationis, cum ad instar pauperis, cui fiat eleemosina acquirat solùm jus participationis de fructibus, & emolumentis temporalibus, ideoque de stricta juris censura sunt etiam in commercio pecuniario, & prophano, & per consequens tàm prohibitio dicti commercii, quàm qualitas Clericalis non proveniunt à dispositione juris, neque ab ejus intrinseca natura, sed à stylo Curiæ; ut advertitur pluries *sub tit. de Pens. præsertim disc.* 10. & in altis pluries.

Ex hoc autem resultant duæ veræ, & receptæ propositiones; Una tempè, quod in iis, quæ proveniunt à stylo, vel consuetudine exorbitante à jure communi, strictissimè proceditur, atque non admittitur extensio, quamvis rationis identitas accedat; Et altera magis ad rem, quod quando aliqua conditio, vel qualitas desideratur, tunc aut illa habet admixtam rationem certi effectus duraturi: Et non sufficit eorum implementum instantaneum, & de facto, sed requiritur etiam illud de jure, ut satisfiat rationi, vel fini, ob quem illa conditio adjecta est tanquam connaturalis actui; Aut verò nullam habet rationem, nullumque respicit certum finem, vel effectum successivum; Et tunc sufficit implementum momentaneum, & de facto, ut advertitur pluries sub diversis materiis, & præsertim *sub tit. de fideic. disc.* 7. *& sequent. & 154. & d. disc. 73. de Testam. & alibi.*

Tertiò respondendo ad primum fundamentum contrariæ sententiæ super intruso, & possessore malæ fidei, ut non faciat fructus suos, illud potius retor-
26 quetur, quoniam id rectè procedit, quando sit ignorantia juris clari, & inexcusabilis; Secùs autem ubi sit ignorantia juris valde dubii, quæ assimilatur ignorantiæ facti, ideoque excusat juxtà distinctionem, de qua in materia alienationis bonorum Ecclesiæ super restitutione fructuum habetur *disc. a. numero* 107. *& disc.* 4. *sub tit. de Alienat. & Contract. prohib.* & alibi pluries, dum ad effectum ut possessor faciat suos fructus, sufficit abesse malam fidem positivam, quamvis non adsit bona positiva, sed media, quæ datur in dubitante, vel injustè, & non affectatè errante ex deductis *disc.* 39. *de Iudic.* & alibi pluries; Atque ad idem conferunt ea, quæ habentur in legitimatione filiorum, vel in perceptione fructuum dotis ex matrimonio putativo, ac etiam ea, quæ in bonæ fidei possessore habentur in materia jurispatronatus ad terminos *text. in cap. Consultationibus de Iurepatr.* cum similibus, dum bona fides est clara, ut suprà circa finem.

Et quartò fortiter, ad comprobandum ea, quæ habentur suprà in secundo hujus opinionis fundamento, super notabili ratione differentiæ inter be-
27 neficia, & pensiones, nimium concludens argumentum videtur illud, quod resultat à quotidiana praxi Sedis Apostolicæ, ejusque Datariæ, quæ dicitur organum Papæ, quoniam Laicis, vel Clericis uxoratis, aut militibus nunquam datur indultum, vel dispensatio assequendi, vel retinendi beneficia Ecclesiastica; Et tamen passim illud datur pro assequutione, vel retentione pensionum; Idque ex suprà insinuata ratione differentiæ, quod pensiones de earum natura non sunt jus spirituale, neque exigunt Clericatum cælibem, ac perfectum cum habilitate ministrandi in divinis, dum in eis nullum inest ministerium, ergo clarus videtur error regulare pensiones cū beneficiis.

Neque obstare videntur fundamenta pro contraria opinione, vel suprà considerata; Ad primum etenim negatæ perceptionis, vel fruitionis fructuum ratione infectionis tituli, jam responsum est suprà in tertio hujus opinionis fundamento.

Et ad alterum exequationis in pœnalibus, clara est 28
responsio, quod amissio pensionis ratione matrimonii, vel militiæ non provenit ratione extensionis à beneficiis ad pensiones, neque ratione exæquationis, sed ratione mutationis status incompatibilis cum Clericatu, qui accidentaliter, & de stylo ut suprà sequitur ex deductis *dicto disc.* 46. *& seqq. de Pensionib.* 29

Et ex his concludendum videtur, ut probabilior censenda sit, hæc posterior opinio, juxtà quam prodiit resolutio, quamvis prior dici non mereatur improbabilis, dum pleraque habet considerabilia fundamenta ut supra, adeout justum præbuerint motivum aliquibus abeundi in diversam sententiam.

Ex quibus sufficit esse probabiliter ambiguum, ut 30
in dubio respondendum sit pro exclusione pœnæ, qualem hæc inhabilitas importare dicitur, dum ob exuberantiam bonæ fidei abesse dicitur ab ordinatis, quinimo ab ordinantibus omne delictum, omnisque culpa, sine quibus dari non debet pœna; Si etenim ipsamet Sac. Congregatio in hoc variavit, atque aliquando credidit, quod hujusmodi Abbates habentes usum Pontificiallium, & actualem potestatem conferendi ordines minores propriis subditis professis, pos- 31
sint eamdem collationem facere cum subditis alterius Episcopi, vel Prælati de istius licentia, & mandato; Eamdemque credulitatem habuit peritissimus Canonista *Fagnan.* qui penè per sæculum in gravioribus Curiæ negotiis versatus est, & præsertim in illis hujus Sac. Congregationis, cujus fuit Secretarius, dum *in dicto cap. Aqua de Consecrat. Eccles.* firmat id fieri posse; Multò magis id justè credere potuerunt, ac debuerunt huic forsan innixi auctoritati tàm Vicarius Capitularis, qui mandatum dedit, quàm Abbates, qui ordinem conculerunt, magis verò simplices, & idiotæ subditi, qui eos receperunt, ideoque videretur rigor nimium exorbitans ab ipsa naturali æquitate, ac hu- 32
mana ratione.

Supponitur quod aliqui in hanc resolutionem devenirent innixi absolutioni à censuris, & suspensionibus adjici solitæ in literis Apostolicis cum clausula, *teque absolventes, &c.* Verùm istud videbatur nimium leve fundamentum; Tum quia suffragari solùm posset reservatariis, in quorum literis ista clausula adjicitur; Tùm etiam quia ista clausula percutit solùm effectum exequutionis literarum, ne illa impediatur sub prætextu censurarum, de quibus per oppositores objiciatur, ex deductis *per Paris. Garz. Ricciul.* & alios relatos *per Barbos. claus.* 179. ubi in specie de ista clausula *teque absolventes, &c.* non autem tollit inhabilitationem, quæ à censuris, vel à suspensione, sive ab irregularitate, juxtà dictum decretum Concil. Trid. resultat, quoniam ita esset implicita & tacita dispensatio super eo impedimento, super quo concedi non solet dispensatio expressa, vel non nisi cum magna difficultate, & cum solutione componendæ, quod utiq; est magnum absurdū.

Idque ad evidentiam comprobat eadem hodierna praxis Sedis Apostolicæ, ejusque Datariæ, quoniam si excommunicatus vel suspensus, aut irregularis impetret beneficium, illud habetur pro invalidè impetrato, ideoq; alteri petenti conceditur impetratio certo modo, quod utique non sequeretur si dicta clausula hunc effectum operaretur, dum peritissimi Datariæ officiales rectè sciunt, quod illa adjicitur de stylo in quibuscumque gratiis, & literis, ideoque ita ad evidentiam declarant, quod ista clausula, quam ipsimet adjiciunt, alium habeat finem, vel effectum, non autem istum.

CRE-

CREMONEN. PENSIONIS

Pro CARDINALI FELICI ROSPILIOSIO

Cum JO. BAPTISTA PUERARIO.

Casus disputatus in Tribunali A. C. & in Signatura, resolutus pro Cardinali, postea concordatus.

An reservatio pensionis eventualis pro persona nominanda per Papam, qui eam reservavit, evanescat per ejusdem Papæ mortem, nulla facta nominatione, vel potius fieri possit per successorem; De probatione Clericatus pro capacitate pensionis, & an ille requiratur de tempore reservationis pensionis, vel sufficiat adesse de tempore nominationis.

SVMMARIVM.

1. *Facti series.*
2. *De objectis, vel de punctis disputatis.*
3. *An pensio præventiva, seu recasura cesset per mortem Papæ reintegra.*
4. *De ratione ob quam clare in isto casu dicta quæstio non intraret.*
5. *Quod in iis, quæ consistunt in puncto juris, vel in stylo Dataria declaratio Papæ faciat cessare omne dubium.*
6. *In stylis Dataria & Cancellaria major est peritia Officialium, quam eximiorum Iurisconsultorum.*
7. *Quod facultas nominandi ad pensionem sit nomine dignitatis, & transeat ad successorem.*
8. *Et de ratione ob quam fiunt istæ reservationes pro personis nominandis.*
9. *Quod Clericatus probetur ex assertione Papæ.*
10. *An sacri, & inferiores ordines sine solemnitatibus conferantur solo verbo Papæ.*
11. *Quod sufficiat Clericatus de tempore nominationis.*
12. *Quibus auctoritatibus magis deferri debeat.*
13. *Provisio beneficii in forma dignum exigit capacitatem de tempore provisionis.*
14. *De motivo, ob quod aliqua pensionis diminutio facta fuit.*

DISCURSUS LXXXII.

IN Provisione præpositituræ Ecclesiæ S. Siri jam gra-
1 varæ pensione ad favorem Abbatis Camporet, sequuta in persona Joannis Baptistæ Puerarii, Alex. VII. reservavit pensionem pro persona à se nominanda scutorum tercentum, postquam cessaverit prædicta antiqua, dictæque provisioni consensit provisus, cum solita obligatione Camerali. Defuncto autem Alexandro nulla facta nominatione, Clemens IX. successor nominavit Felicem ex fratre nepotem; Neglecta expeditione literarum sequutæ sub Clement. X. successore in solita formula *rationi congruit* cum Decreto, ut nominatio valida esse debeat, nulloque pacto impugnari, perindè, ac si ab eodem Alexandro verè, & realiter facta esset; Sequuta verò postmodum dicti antiqui pensionarii morte, ac propterea factus est casus istius novæ, atque proviso illam solvere nolente, introducta causa in Tribunali A. C. in vim dictæ obligationis Cameralis, relaxatum fuit mandatum exequutivum per Signaturam Justitiæ, cum pluribus, & quidem acerrimis disputationibus canonizatum cum solita clausula, *non retardata solutione pensionis*, committendo causam in Rota in devolutivo tantùm, atque in hoc statu concordia dedit finem controversiæ, cum reductione pensionis ad aliquam minorem summam, juxtà frequentiorem hujusmodi controversiarum exitum.

In disputationibus itaque in utroque Tribunali habitis cùm Pensionarius actor haberet Intentionem
fundatam in literis Apostolicis, & in expressa obliga- 2
tione Titularis, punctus erat in objectis, quæ tria erant; Primò nempè, quod per mortem Pontificis pensio eventualis, vel præventiva cessasset juxta quæstionem, de qua *suprà disc.* 1. & 2. fundamentum constituendo in apologetica scriptura, cui consultationis nomen tribuitur cujusdam hujus Curiæ Advocati ex professo edita contra *dictum disc.* 1. impressa *apud Turr. de pact. fut. succ. in calce Operis*; Secundò quod ubi etiam esset valida, adhùc tamen evanescat; utpote reservata pro personâ nominanda per eumdem Pontificem, qui obierat nulla facta nominatione; quæ fieri non potuerit per successorem; quasi quod facultas nominandi esset personalis, non autem nomine dignitatis; Et tertiò quod in omnem eventum ille, ad cujus favorem nominatio facta erat, esset incapax ob defectum Clericatûs, de quo sufficienter, non constaret; & quatenus constaret non sufficeret. Utpotè obtento post reservationem; de cujus tempore illum necessarium esse prætendebatur, dum nominatio, quæ pro stylo Datariæ non continebat datam, ad tempus reservationis retrotrahitur; Ideoque tunc prætendebatur necessariam esse habilitatem.

Super primo objecto satis modica, penéque nulla 3
fuit disputatio, quoniam neque judex, neque Signatura aliquam conceperunt difficultatem, cum reverà motivum esset contemptibile ex fundamentis, de quibus *dd. disc.* 1. & 2. & *in aliis*, quæ solida sunt; E converso autem objecta valde levia, ut cuique infra mediocritatem in legalibus principiis versato, & legenti patet; Atque occasione istius disputationis dicebam, quod in hac facti specie cessara videbatur omne principium dubitandi, adeout non intrarent illæ difficultates, quæ cadere poterant in casibus, de quibus in præfatis *disc.* 1. & 2 aliisque similibus; Quoniam saltim negari non poterat, quin iste esset juris articulus dubius; & per consequens, ità expressè decisus remanebat per Papam, qui rectè sciens mor- 4
tem Alexandri ejus mediati prædecessoris, quodque adhuc viveret pensionarius, nihilominùs, per dictas literas expeditas ad favorem præventivi pensionarij expectantis, expressè declaravit, quod gratia esset valida, & effectum sortiri deberet, nullóve pacto, vel prætextu impugnari posset; Igitur quæstio erat sopita per decisionem Papæ, in quo defectus potestatis, neque ignorantia in iis, quæ juris sunt, non datur; Ideoque dicebam, quod erat punctus disputationis dote indignus.

Cum hac eadem responsione dicebam etiam cum
sensu veritatis tolli secundum objectum, an facultas 5
nominandi esset personalis, vel potius nomine dignitatis, adeout transeat in successorem, necnè, cum id pariter consistat in puncto juris, & per consequens cessabat omne dubium ob geminatam decisionem Papalem; Clem. scilicet IX. faciendo nominationem post mortem prædecessoris, qui sibi eam reservaverat; & alterius Clementis successoris, illam decernendo validam, & non impugnabilem. Si etenim in omni materia, quæ consistit in Jure, in Papa non datur ignorantia ex pluries assignata ratione assistentiæ peritissimorum officialium, multo magis id procedit in hoc puncto, cujus decisio revera pendere dicitur ex stylo Datariæ potiùs, quàm ex jure commu-
ni; Ac propterea in dictis officialibus major, ac cer- 6
tior supra omnes Mundi Jurisconsultos eximios præsupponenda est peritia; Ideoque dicebam, quod nulla cadebat disputatio nullumque dari poterat judicium adversùs judicatum.

Et nihilominùs verius esse, quod ista nominandi facultas non esset personalis, sed potiùs nomine dignitatis, Ideoque transitoria ad successores; in

specie firmatum fuit *per Rotam in Civitatis Castelli pensionis 22. Iunii 1646. coram Ghislerio*, absque eo
7 quod daretur aliqua auctoritas, vel decisio in contrarium, quoniam licet personalitas deduceretur ex collectis *per Gonzal. ad reg. 8. gl. 12. in principio*, ex quo totum desumebatur; Nihilominus quidquid sit de veritate puncti in casu, de quo ipse agit, fundamenta per eum deducta non erant adaptabilia ad casum præsentis quæstionis ob magnam diversitatem rationis, loquitur etenim de arbitrio in regulis Cancellariæ super reservationibus, & sic in re exorbitanti à jure communi adimendo Ordinariis illam facultatem, quam de jure generaliter habent in collatione beneficiorum in eorum Diœcesibus; Ideoque intrat consideratio possibilitatis, quamvis ea sit idealis, & numquam verificari soleat, quod Papa successor non sit easdem reservationes facturus, quod nil commune habet cum hujusmodi reservationibus fieri solitis de
8 stylo pro personis nominandis, ut ità fiat earum cumulus, vel massa pro distributione facienda Cardinalibus de novo promovendis, aut familiaribus Papæ, & Officialibus; aliisque benemeritis in distributionibus præsertim generalibus fieri solitis in festo Nativitatis Domini, & in altero S. Joannis Baptistæ: Ideoque dicitur quædam dos, vel peculium Datariæ, penes quam remanent, moriente Pontifice, ad dispositionem successoris; Idemque docet praxis in casu fortiori illarum reservationum, quæ fiunt super Ecclesiis de Jurepatronatus Regum ad eorumdem nominationem, juxtà deducta superius *disc. 20. & in aliis*, Quoniam moriente Rege, de cujus tempore facta est reservatio, pensiones remanent in Aula regia, atque nominationes fiunt per Regem successorem. Igitur multò magis in Papa, qui majus jus in hoc sine dubio habere dicitur; Et per consequens stylus, vel observantia dirimere videtur omnem quæstionem.

Demùm quoad tertium, & ultimum objectum deficientis Clericatus, ille duas habebat inspectiones, unam facti super ejusdem Clericatus existentia, & justificatione, & alteram juris super tempore, an scilicet requireretur de tempore factæ reservationis, vel sufficeret, quod adesset de tempore nominationis.

Prima inspectio erat potiùs facti, ideòque nullæ erant partes Juristæ, atque in facto docebatur de Clericatu; Et nihilominus in prioribus disputationibus antequam expressa exhiberetur justificatio, dicebam, quod ea, neque necessaria erat, dum in nominatione Pontificia enunciabatur Clericus, tùm ob verisimilem notitiam in Pontifice tanquam patruo, & inverisimilitudinem, quod ipse mendacium dicere
9 voluerit, sive fatuitatem committere, dum volens poterat eandem nominationem facere ad favorem Laici, cum ex pluries in præcedentibus insinuatis pensio sit quid merè temporale, cujus Laici sunt capaces, atque Clericatus desideratur ex stylo, qui interpretatur Papæ voluntatem, à qua totum pendet.

Tùm etiam quia sub quæstione est, de qua plenè agit *Fagnan. in cap. Canonum statuta de Constit. n. 103.*
10 *& seqq.* valdè disputata in Concilio Trid. ut legitur in ejus historia *Cardinalis Palavicini*, an sacri ordines, & præsertim Sacerdotium sine sacra unctione, alisque formis conferantur ex solo verbo *fiat*, vel simili prolato per Papam; Sed quoad primam tonsuram præsertim, quæ sola sufficit ad hunc effectum; nulla desuper cadit quæstio, quoniam nulla forma Pontificalis, vel solemnitas requiritur, adeout per Episcopum, quinimò per inferiores Prælatos in Camera, & privatim conceditur, cùm aliud non sit, nisi simplex adscriptio militiæ clericali; Ideóque multò magis absque dubio, cum solo verbo, vel alio actu explicativo voluntatis Papæ id sequi potest.

Quo verò ad alteram inspectionem temporis, dicebam quod sive attendantur auctoritates, sive rationes, vel observantia, his omnibus attentis prorsùs
inane remanebat objectum; Attentis siquidem auto- 11
ritatibus ita punctualiter, ac præcisè in casu longè fortiori prædictarum nominationum, quæ fiant per Reges, ut sufficiat habilitas de tempore nominationis, quamvis non adesset de tempore reservationis, firmatum fuit *per Rotam in Abulen. pensionis 27. Iunii 1608. coram Lancelloto*; cum qua pertransit, ac firmat *Lotther. lib. 1. quæst. 40. numer. 528. & seqq.* Et quamvis in contrarium deduceretur *Garz. in addit. ad par. 1. cap. 5. numer. 16.* dicebam tamen, quod magis differendum erat auctoritati *Rotæ*, & *Lottherii* peritioris Beneficialistæ, dum esset in Curia Advocatus bene versatus in stylis Datariæ, & Curiæ, non autem extero simplici Collectori, & forsan interessato, cum 12
ipse esset Canonicus Ecclesiæ Abulen. in qua dicta decisio prodiit, ut agendo *de eod. Lottherio*, quod ei deferendum non esset ob affectionem, quam habebat ad illam opinionem, quam substinebat tanquam Advocatus, advertitur *apud Bich. decis. 312. in fine*, & generaliter advertitur *disc. 35. de Iudic.* Potissimè quia loquitur de dicto casu magis dubitabili nominationis faciendæ per Regem retrotrahenda ad reservationem factam in Consistorio.

Idem attenta ratione, quoniam ut suprà advertitur, pensio non tangit substantiam beneficii, in quo nullum jus pensionario tribuitur; sed solum est quædam participatio fructuum, & proventuum tanquam quid merè temporale, cujus de jure est etiam capax Laicus, dum Clericatus requiritur solùm de stylo; Ideoque nulla dignoscitur prohibitio, præsertim in Papa, ut hanc participationem tribuat ex intervallo illi, qui nunc sit Clericus, cum possit etiam nunc dare non Clerico, imò etiam beneficio pleno; Ac propterea in Papa non capit illa ratio dubitandi, quæ cadit in Regibus, & Principibus sæcularibus; Et nihilominùs etiam in istis quotidiana, & inconcussa est observantia, quod post notabile tempus fiant nominationes de personis, quæ de tempore reservationis erant ratione ætatis; vel deficientis Clericatus, vel ex alio defectu incapaces.

Constituebatur per Scribentes in contrarium magnum fundamentum in dispositione *text. in cap. si de tempore de rescript. in 6.* desuper multas cumulando 13
auctoritates, quæ percutiunt terminos *ejusd. text.* Respondebam tamen quod manifesta erat fallacia applicare ad rem terminos *d. illi text.* qui percutit casum provisionis beneficii pernecessè requirentis Clericatum factæ in forma dignum, quæ propterea continere dicitur mandatum de providendo datum inferiori sub conditione, si ille esset dignus, & capax, ideoque capacitas requiritur de tempore gratiæ factæ per Papam, seu mandati per eumdem dati, quia tunc fieri dicitur collatio, ideoque posterior nominatio facta per exequutorem retrotrahitur ad tempus provisionis, quod præcisè attenditur, ut pluries in sua Sede *sub tit. de benefic.* occasione agendi de hac specie provisionis in forma dignum, quod nil commune habere dicebam cum præsenti quæstione, Tùm quia ut suprà pensio de jure, & ex ejus intrinseca natura non exigit Clericatum requisitum de stylo cum certa libertate Papæ conferendi etiam laico; Tùm etiam ob veri- 14
similem notitiam in Papa, qui pensionem distribuit, quod nominatus ejus domesticus ex fratre nepos non esset Clericus de tempore reservationis, sed esset talis de tempore nominationis, quod sufficere implicitè declaravit; Ideoque allegari non poterat defectus voluntatis, cujus tantùm, non autem potestatis est quæstio; Et per consequens non subsistentibus objectis, reflectendo post causam jam sopitam, & concordatam, ad solam veritatem, justa, & probabilis, visa est resolutio, atque aliqua pensionis diminutio, me quoque consulente, & cooperante facta, prodiit

potiùs

potiùs ex motivo æquitatis & congruentiæ, quia re-
verà hoc medio tempora juxtà frequentiorem contin-
gentiam, fructus beneficii erant notabiliter diminuti,
quàm quod de dictis objectis timeretur.

ROMANA PENSIONIS

Pro BANDINELLO DE BANDINELLIS.

Cum CANONICO ARATA.

Casus disputatus in Congregatione deputata, resolutus pro Bandinello.

An facultas, vel dispensatio concessa ad retinendum pensionex, suffragetur ad eas assequendas ex translatione; Et in specie de facultatibus Militum Lauretanorum.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De Constitutione Sixti V. favore Militum Lauretanorum.*
3 *Quando glossis debeat valde deferri.*
4 *Differentia inter diversas species militum, & in quibus terminis loquantur decisiones Peniæ.*
5 *Quod decisio quæstionis pendeat à verisimili voluntate Papæ concedentis facultatem transferendi.*
6 *De differentia inter retentionem, & novam assequutionem per viam translationis.*
7 *Expenditur.* decis. 18. Gregor. *ubi de Militibus Lauretanis.*
8 *De resolutione ejusque ratione.*

DISCURSUS LXXXIII.

Illa translatio pensionum facta per Cardinalem
1 Bandinelium, de qua agitur *supra disc.* 75. aliam
produxit quæstionem disputatam in Congregatione
particulari aliquorum Prælatorum per Papam deputata, resolutam ad favorem pensionarii; An scilicet translatio pensionis scut. biscentum super Canonicatu Basilicæ Vaticanæ possesso per Aratam substineretur etiam quod Bandinellus translatarius non esset clericus, sed solum miles Lauretanus; Cumque non viderim informationes Scribentium pro Titulari, adeout formalis disputatio in contradictorio habita non sit, idcirco maturum judicium super puncto non efformari, neque alia suppetit occasio agendi de eodem puncto, utpotè nimium raro ob facilitatem assequendi primam tonsuram quam ut plurimum negligere non solent illi Cardinalium conjuncti, vel familiares, qui hujusmodi translationes sperant, stante indulto quod omnes Cardinales habent transferendi pensiones in summa scutorum mille, in isto autem casu ex circumstantiis particularibus facti resolutio visa est probabilis.

Dicebam itaque intentionem translatarii videri
2 fundatam in Constitutione *Sixti V.* 35. *juxta ordinem
Bullarii veteris impressi sub eod. Sixto* per quam in litera
disponitur, quod hujusmodi milites sint capaces novarum reservationum, & Constitutionum in illis verbis *reservari, constitui, & assignari possint*; Non modicum fundamentum constituendo in ejusdem Constitutionis *glossa marginali* seu compendiativa in qua dicitur ut illi milites, quamvis laici possint obtinere pensiones, ac obtentas retinere; Istam namque glossam nimium considerabilem esse dicebam, non quidem in simplici authoritate glossatoris quando illa ex intervallo facta esset, sed ex eo quod istud Bullarium impressum fuit de tempore ejusdem Pontificis, eoque vivente, ideoque nimium probabile est quod id Papæ innotesceret, vel ejus officialibus, potissime quia non agitur de glossatore extero, sed de illo qui exercebat munus Advocati in Curia, qualis fuit *Laertius Cherubinus*, atque cum hoc præsupposito Ego processi suprà *disc.* 2. *num.* 3. Quamvis in eo casu non fuerit opus disputare istum punctum, quoniam agebatur de prima reservatione facta directè per Papam scientem illum non esse Clericum, ideoque expressa fuit qualitas istius militiæ.

Difficultatem in contrarium faciebant firmata *apud
Peniam dec.* 537. *&* 554. ubi de facultate concessa mi- 3
litibus de Calatrava retinendi pensionem, ut non
extendatur, ad novam assequutionem, pro qua sine speciali dispensatione ex recepto Curiæ stylo necessarius est clericatus, quem dicti milites non habent.

Et quamvis ego ponderarem *dec.* 1. *Cæsaris de Grass. de Probat. per tot. præsertim num.* 14. ubi quod pro Clericis haberi debeant illi, qui licèt reverà non sint tales, jure tale reputentur, quales sunt milites S. Joannis Hierosolymitani quamvis adhuc novitii, ac propterea me diffundebam in differentia, quæ dignoscitur in hujusmodi militibus Calatravæ de quibus loquuntur *dictæ decis. Peniæ*, & in militibus Alcantaræ, S. Jacobi, & S. Stephani, cum similibus ex deductis *disc.* 92. *de Iurisd.* Nihilominus id continere videbatur solitos flores, cum quibus Advocati curant exornare informationes, sed hæc differentia quamvis vera non faciebat ad rem, cum illa consistat in eo quod milites Hierosolymitani sunt veri Religiosi tam pro exemptione fori laicalis, quàm pro aliis effectibus, de quo in aliis dubitari potest ex deductis *eodem disc.* 92. sed posita qualitate Religiosa, ex ea resultat incapacitas retinendi pensiones super beneficiis sæcularibus, ex deductis suprà *dis.* 44. *& in aliis*, & per consequens id non faciebat ad rem.

Deducebam quoque ea quæ insinuantur *dicto disc.* 2.
& in aliis pluries, quod scilicet pensiones sunt quid 4
merè temporale quod habeat quamdam connexionem spiritualitati, ideoque de earum natura non exigunt clericatum, sed illarum sunt capaces etiam laici, adeout clericatus requiratur ex quodam stylo Curiæ; Verùm pariter id continebat flores ut suprà, quoniam punctus est in voluntate Papæ concedentis facultatem transferendi ut juxta stylum prædictum qui est ejus voluntatis regulator, intelligere voluerit de clericis capacibus, potissimè ob illud verbum aliis, quod denotat similitudinem juxtà ponderationes de quibus *in eisdem decis. Peniæ*, ac etiam supra à simili *disc.* 66.
quod scilicet quemadmodum reservatio prima facta
est tanquam clerico, ita in alium clericum transferri 5
posse Papa intellexerit, atque super hac voluntate est punctus, qui mihi inferebat difficultatem non obstantibus dictis verbis Bullæ Sixtinæ denotantibus, ut possint obtineri; & assequi utpote referibilis ad assequutionem primam, & directam à Papa, qualis erat casus de quo *d. disc.* 2. ideoque videtur quod stylo in hoc nimium deferendum veniat; Potissimè stante communi opinione Curiæ, quod hujusmodi militiæ
prosint ad retentionem, non autem ad novam asse-
quutionem per viam translationis in qua, strictè, & 6
rigorosè proceditur, utpote in re odiosa juxtà considerationes de quibus pluries in præcedentibus, *præsertim disc.* 60. *&* 61. *&* 78. *& in aliis*, ideóque loquendo de puncto in genere sive in abstracto, sentiebam difficultatem.

Et quando in decisionibus Rotæ daretur argumen-
tum à contrario sensu cujus contrarium est verius, ut 7
disc. 35. *de Iudic. & disc.* 32. *in relatione Curiæ*, & alibi, tunc *decisio* 18. *Gregor.* augeret difficultatem, quoniam in eo casu agitur de puncto hujus militiæ Lauretanæ, an suffragetur ad effectum retinendi pensionem translatam, non obstante matrimonio, sed præsupponitur quod esset ante matrimonium translata legitimè in eum qui jam erat clericus, ita supponenda

do necessarium clericatum de tempore translationis, quamvis reverà ista decisio non faciat ad eem, quoniam de hoc disputatum non fuit.

In hac verò facti specie absque necessitate assumendi articulom in genere, prodiit resolutio pro validi-
8 tate translationis ex solo facto, quoniam indultum in verbis concedebat facultatem transfeeendi etiam in non Clericos, dummodo postea Clericatum assumant, solúmque difficultas restringebatur ad punctum, an ex eo quod enunciatum esset unum ex pluribus indultis, quæ transferens habebat; ista verò facultas non esset in eo, sed in altero non consumpto, id suffragaretue, atque probabiliter dictum fuit affirmaeivè ob potestatem faciendi illum actum eo meliori modo quo posset, ideóque non videbatur rationabile ut error Notarii, vel alterius qui potius unum, quam alterum indultum enunciavit, dum transferens erat infirmus, deberet præjudicare veritati istiusque substantiam tollere.

MESSANEN. seu NULLIUS PENSIONIS

Pro CARDINALIBUS PIO, & PORTORRERO.

Cum MARCHIONE PETRO ANTONIO GERINO.

Discursus de pensione voluntaria beneficio pleno.

An pensio corruat ob non adimpletum solitum decretum veræ, & integræ solutionis omnium terminorum, & quando solutiones, quæ justificentur, sufficiant.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quanam attenditur in hac materia distinctio possessorii, & petitorii.*
3 *Implementum decreti in omnibus extremis exigit probationes veras, & expressas, & non admittit præsumptas.*
4 *De errore applicantium ad hanc speciem pensionis auctoritates loquentes, de aliis speciebus pensionis non odiosæ.*
5 *De tribus extremis copulativè justificandis ut satisfiat decreto.*
6 *De valutatione ducatorum Cameræ, & reductione ad monetam currentem.*
7 *Defectus in parte sufficit ut intret decretum.*
8 *An expressio monetæ regionis in literis attendatur.*
9 *De extremo ut solutiones fiant per titularem, vel de ejus mandato, ejusque pecunia.*
10 *De alio extremo ut fiant ipsi pensionario vel ejus procuratori speciali, & non sufficit fieri patri & legitimo administratori.*
11 *Non sufficit ratificatio præsumpta.*
12 *An pater in hoc sit legitimus administrator ratione minoris ætatis.*

DISCURSUS LXXXIV.

1 DE consensu Cardinalis Caroli de Medicis possessoris Abbatiarum SS. Petri & Pauli de Itella, & S. Mariæ Roccamajori in Insula Siciliæ de Regio jurepatronatus eum Apostolica auctoritate, Regis etiam consensu accedeute, super eis reseevata fuit pensio ad favorem Marchionis Petri Antonii Gerini ducatorum sexcentum viginti quinque auri de Camera, cum expressione in literis, & cum clausola, *ut asseritur*, quod constituerent ducatos mille monetæ Siciliæ; Cumque ad biennium circiter per obitum dicti Cardinalis, de hujusmodi Abbatiis provisus fuisset Cardinalis de Moneada, inter istum, & dictum pensionarium super solutione dictæ pensionis orta est lis, juxta illius Regni stylum, in eo Tribunali Monarchiæ, in quo scripsi more Advocati ad causæ opportunitatem pro Cardinali titulari super pensionis nullitate ob non adimpletum decretum in hac specie reservationis apponi solitum veræ, & effectivæ solutionis omnium terminorum decursorum vivente illo, de cujus consensu reservata est pensio, juxtà deducta superiùs *disc. 7. & seqq.* & alibi, scribendo solum in bono jure, quamvis etenim si causa ageretur in Curia, pensionarius obtinere de-
beret in possessorio, *juxta decis. 859. Dunozett.* ac 2
etiam in judicio exequutivo juxtà ea, quæ habentur *in Firmana in hoc supplemento disc. 90.* Attamen quando agitur de pensionibus super Ecclesiis de regio jurepatronatus in dicto Tribunali, stylus est non attendendi hujusmodi subtilitates ac distinctionem possessorii, & petitorii, sed inspiciendi de bono jure ex motivo, quod adest interesse Regis, cui factum possessoris beneficiorum præjudicare non debet.

Cumque sequuta ad breve tempus, lite adhuc indecisa pendente, morte præfati Cardinalis, de dd. Abbatiis respectivè provisi fuissent Cardinales, Pius, & Portocarrero, qui à præfato Marchione requisiti fuerunt ad benevole se informandum demeritis causæ; ut cognoscentes validitatem pensionis, illam solverent absque ulteriori lite, atque ex parte pensionarii essent exhibitæ ad hunc effectum informationes, quatuor ex illis senioribus, ac majoris existimationis Advocatis Curiæ, qui vulgò primarii dici solent; hinc ex parte dd. Cardinalium de meo sensu pro veritate requisitus fui ad effectum deliberandi.

Respondi itaque quod ex hactenus deductis, nisi alia in facto de novo deducerentur ex parte pensio-
narii, contra istum eespondendum veniret, ex certo, 3
& recepto principio; quod iidem Scribentes pro eo admittebant, quod pro implemento Decreti requiritur probatio vera, & expressa super solutione integra omnium terminorum decursorum vivente Titulari, adeout non admittatur probatio præsumpta quæ deducatur *ex text. in l. quicumque C. de ap. publ. l. 11.* vel alia specie præsumptionis, quodque solutiones factæ sint per ipsum titularem, vel ejus mandatarium de ejusdem titularis pecunia, ac factæ sint ipsi pensionario, vel ejus Procuratori, non autem tertio, quamvis esset pater, & legitimus administrator; cum ad hunc effectum id non sufficiat, minusque quod esset Procurator generalis ad alia negotia, cum ad hunc effectum requiratur mandatum speciale ex deductis *apud Bich. dec. 40. & dec. 585. par. 4. rec. cum aliis de quibus infrà.*

In hac etenim specie pensionis, ut pluries advertitur *suprà disc. 6. & seqq.* nimium rigorosè proceditur; adeout non admittatur implementum per æquipollens, sed quemadmodum nostri dicunt, qui cadit à syllaba, cadit à toto, ob præsumptionem fraudis. Ideoque advertebam, quod omnia, quæ latè in dictis informationibus deducebantur super præsumpta solutione, vel præsumpto mandato solventis, vel recipientis ex cumulatis *per Post. de manuten. obser. 55. & Tondut. de pens. cap. 50.* & alibi *& alios frequenter*, sunt vera in suis casibus pensionis adeo non odiosæ, qualis est illa quæ reservatur super beneficio vacante in actu illud providendi, vel antèa, aut de illa, quæ ad favorem resignantis, reservetur intuitu resignationis, cui proptereà assistat æquitas; malè ad rem applicarentur, atque in hoc consisteret æquivocum, cum istæ species pensionis, cum diversis terminis regulandæ veniant.

Descendendo itaque ad speciem, defectus justificationis juxta hactenus deducta, videbatur adesse in omnibus dictis tribus extremis copulativè necessariis; Primò nempè in integritate: Secundò ut solutiones factæ essent ab ipso titulari vel de ejus mandato ex proprio ære; Et tertiò quod factæ sint ipsi pensionario,

pensionario, vel alteri de ejus speciali mandato.

Quatenùs etenim pertinet ad primum extremum integritatis; Cùm in facto concordaretur quod essent tres termini, idcircò ubi etiam solutiones, de quibus infra admitterentur tanquam validæ, veræ, & sufficientes, adhuc tamen non erant integræ, quoniam instrumenta, quæ desuper deducebantur cantabant de scutis monetæ 433. & tamen quilibet terminus importa-
6 bat ducatos Cameræ ter centum duodecim cum dimidio, qui redacti ad monetam Romanam juxtà computationem, de qua *disc.140. de credit. & hoc tit. suprà disc. 34. & seqq.* importabant scuta 506, & aliquid plus; Ideoque in quolibet termino aderat defectus scutorum 73. Cumque replicaretur, quod dd. scut. 453. fuissent monetæ Florentinæ, quæ dicitur piastrarum, ac important medietatem unius Julii pluris, adhuc tamen non cessabat defectus cum ita constituerent. scut. 404. cum dimidio circiter; Ideoque adesset defectus in scutis 51. circiter, in quolibet termino, istéque defectus sufficit, ut punctualiter *apud Bich. d. dec. 40. num. 14. & 15.*

Et quamvis ea parte pensionarii replicaretur, quod solutiones regulatæ fuerint à valutatione currenti monetæ Siciliæ ad rationem ducatorum quingentum pro quolibet termino, stante quod in literis enunciatur, quod præfati ducati 625. Cameræ constitue-
8 rent ducatos mille dictæ monetæ. Nihilominus advertebam quod id non sufficeret, cum substantia pensionis consistat in ducatis auri de Camera, quos pensionarius, vel eorum valorem exigere potest, non curata narrativa in eisdem literis contenta super eorum valore in moneta Regionis, quoties expresse non constet de conventione taxativa tanquam per speciem transactionis super variabili valore ducatorum Cameræ, juxta celebrem *decisionem in Capuana pensionis, de qua dec.430. par.4. rec.* ut advertitur pluries suprà, potissimè verò, & clariùs quia in literis ista expressio sit dubitativè, & cum verbo, *ut asseritur*, ideoque iste solus defectus absque necessitate assumendi altiores facti juris inspectiones super aliis duobus, sufficere videbatur.

Quo verò ad secundum extremum, quod solutiones factæ, essent per ipsum titularem, vel de ejus speciali ordine, & de proprio ære, inspectio erat potius facti, quàm juris, quoniam in instrumentis supponebatur quod solutiones factæ essent per illum qui erat Thesaurarius dicti Cardinalis, sed non docebatur quod præcederent ordines, minusque quod partitæ more hujusmodi Bancheriorum, & Thesaurariorũ adnotatæ essent, primò in eo libro, qui dicitur giornale, secundò in eo, qui dicitur squarcia foglio, & tertiò demum in eo, qui dicitur Maestro, quodque in bilanciis, quæ in fine cujuslibet anni fieri solent, adnotatæ essent istæ partitæ, illæque per Cardinalem essent bonificatæ, dum ita vigent fraus; & collusio in hujusmodi specie pensionis, suspicata, & ob quam præfatum decretum adjicitur quod ille tertius vel officialis simulatè in gratiam pensionarii solutionem fecerit, non tamen de pecunia titularis; præsupponebatur tamen oretenus per Agentes pro pensionario pro certo, quod ista veritas esset justificabilis; sed quoniam tunc non dabantur sufficientes justificationes, idcircò dicebam, quod in eo statu pro non implemento respondendum veniret salvo judicio, quando præsuppositæ justificationes viderentur.

Demùm quoad tertium extremum, quod solutiones factæ sint ipsi pensionario, vel alteri de ejus ordine, & mandato speciali, defectus erat clarus, quoniam
10 ex eisdem instrumentis patebat, quod primus, & tertius termini soluti fuissent ipsi pensionario præsenti, & recipienti, præsente ejus patre præstante solum consensum, & materiale ministerium numerationis, & receptionis pecuniæ pro filio adolescente; Secundus verò intermedius solutus esset ipsi patri recipienti pro filio absente cum titulo legitimi administratoris, quod dicebam non sufficere, quoniam in hac materia pater non habet illam administrationem, quam lex civilis ei concedit, ut punctualiter *d. decis. 585. num.3. & 4. par.4. rec.* & tanquam certum præsupponunt. *Post. de manuten. d. obs. 55. numer. 132. & Tond. de pens. cap. 50. numer. 72.* apud quos concordantes, non obstante *decis. 1231. Coccin. num.6.* ubi consideratur solutio facta patri; quoniam percutit probationem possessionis ad effectum obtinendi in possessorio in pensione tamen non satisfaciendi decreto; Atque in hoc ut suprà consistebat prædictorum Scribentium æquivocum, quoniam auctoritates, quæ cum consueto improbo labore, ac inutili chartarum repletione in magna copia cumulabantur, desumptæ præsertim *ex Post. & Tond. ubi suprà*, percutiunt terminos indifferentes pensionis non odibilis, non autem istam speciem.

Insistebatur in præsumpta ratificatione filii pensionarii, deducta ea receptione tertii termini, qui verisimiliter receptus non fuisset, nisi præsupponeretur 11
solutus antecedens: sed non videbatur responsio, quæ sufficeret, quoniam, ut suprà advertitur, ad satisfaciendum huic decreto requiritur probatio vera, & expressa, & non admittitur deducta ex præsumptionibus, & verisimilitudine, ut in specie, quod non sufficiat receptio duorum ultimorum terminorum, si non justificatur primus, habetur *apud Coccin. dec.1601. repetita dec.620. par.4. rec. tom.3. & apud Dunozett. decis. 880. & apud Merlin. dec.123. & 211. quarum prima est repetita dec.546. eadem par.4. recent. tom 3.* ac etiam *habetur dec.342. ead. par.4. tom.2. & advertitur in precedentibus.*

Insistebatur quoque in minori ætate pensionarii, ob quam pater dicitur legitimus administrator etiam 12
in iis bonis, in quibus non habeat usumfructum, ex deductis *per Post. d. obser. 55. n. 131. & seqq. Rot. apud Pen. dec.780.* sed pariter non videbatur motivum considerabile, ex pluribus; Primò quia dictæ auctoritates, & aliæ loquuntur ad effectum possessorii, & in aliis speciebus pensionis non odibilis, non autem ad satisfaciendum decreto, cùm in hoc specialiter decisum sit, quod non intrat patria potestas neque legitima administratio, dum ea, quæ pendent à jure civili; non intrant in spiritualibus, *ut in specie d. dec. 585. par.4. rec.* & generaliter *Boss. de patr. pot. cap.7. §. 1. n.20,* qui alios cumulat. Secundò quoniam dictæ auctoritates loquuntur de infante, in quo adsit defectus naturæ, secus autem ubi sit capax consensus, & administrationis, *ad text. in cap. fin. de jud. in 6. cum concord. apud Buratt. decis.483. num.7.* ubi in specie de pensione, & ast generaliter receptum in beneficiis, quoniam eo ipso, quod quis declaratur capax, & habilis administrandi fructus, & bona temporalia ad ejus privatum commodum, quoniam quando reservantur pensiones, vel commendatur Monasteria, aliaque beneficia infantibus, in eisdem literis deputari solet in administratorem pater vel alter. Et tertiò omnium clariùs ex facto dirimente omne principium dubitandi, quoniam resolutionem primi termini receperat ipsemet pensionarius, præsente solum patre, & explicante ministerium facti super numeratione pecuniarum; Igitur tam ipse pensionarius, quàm ejus pater ita agnoverant, & declaraverant, quod jam esset capax hujusmodi receptionis, & administrationis; Et per consequens in secundo termino, quando creverat ætas, atque magis habilis effectus erat, nullo pacto dici poterat inhabilis, & cum hoc præsupposito, procedunt illi, qui in subjecta materia admittunt legalem patris administrationem.

Exaggerabatur ex parte pensionarii quod iste esset quidam rigor judaicus, & indiscretus, præsertim cum adolescente, sed malè, quoniam in concursu Ecclesiæ

agentis

agentis de libertate & pensionarii agentis de mero lucro ex actu suspecto de fraude, & collusione, rationabile est procedi cum rigore literæ; Atque dicebam quod sicuti iste adolescens vel ejus pater fuit sagax, & diligens satagendo obtinere hanc reservationem odibilem, & suspectam, ita pariter debebat adhibere eamdem diligentiam pro implemento conditionis sub qua reservatio facta erat, ideoque nullatenus intrat illa æquitas quæ in aliis speciebus consideratur.

ROMANA PENSIONIS

Pro REGULO BARILIO:

Responsum pro veritate.

An regressus juxtà novam formulam reservatos ad favorem pensionarii resignantis, competat pro illo augmento pensionis, quod ex causa transactionis factum est, ea intervallo post resignationem.

Argumentum est loco Summarii.

DISCURSUS LXXXV.

Ex causa inæqualis permutationis sequutæ inter Regulum de pinguiori parochia per ipsum possessa, & Franciscum possessorem beneficii reservata fuit ad favorem ejusdem Reguli super Parochia pensio ducatorum 57. cum ampla reservatione regressus juxtà formulam modernam pluries suprà recensitam; Cùmque idem Regulus permutationem impugnaret ob falsum præsuppositum majoris valoris beneficii, atque desuper deputata esset congregatio particularis trium Cardinalium, causa indecisè pendente, deventum est ad concordiam Apostolica auctoritate approbatam, per quam dicta pensio aucta fuit ad Ducatos 81. Cumque Franciscus titularis post aliquod tempus ex motivo diminutionis fructuum, unde sibi non remaneret congrua, impugnaret hanc posteriorem pensionem ducatorum 24. Regulus autem intenderet uti regressu, juxtà ea quæ habentur *suprà disc.* 14. *& 74. præsertim apud Mill. decis.* 246. qui loquitur in puncto reservationis pensionis & regressus quamvis adesset clausula, *dummodò centum*. Hinc desuper pro veritate consultus, Respondi quod primo aspectu contra pensionarium petentem regressum, respondendum videretur, quoniam non agebatur de prima pensione reservata correspectivè ad resignationem aliàs non sequutam, undè intrat defectus consensûs, in quo fundatur iste regressus, sed de nova pensione reservata ex intervallo, quando jam resignatio suum effectum sortita erat.

Verùm contrarium dixi videri probabilius, quodque pariter in hoc augmento intraret eadem ratio deficientis consensus ea conclusione sub diversis materiis pluries insinuata, quod ubi tenens aliquid in vim transactionis, non dicitur obtinere ex novo jure, vel titulo à transigente, sed jure proprio, & primævo tanquam per speciem rei judicatæ, & sic quod dum augmentum conventum est ad impediendam rescissionem, vel impugnationem permutationis, qua resoluta pensionarius reassumeret suam parochiam, ita hoc augmentum retrogredi videtur ad initium, sive ista conventio habere videtur vim novæ resignationis aliàs non sequuturæ, ac propterea intrat eadem ratio deficientis consensus; Adhibitis tamen tunc aliquibus diligentiis casus non dedit invenire authoritates specialiter de hoc agentes, ideoque his deficientibus, respondere oportet, ut decet, cum argumentis à firmis desumendis ex veris, & receptis principiis. Incertum est tamen quid sequutum sit.

PARENTINA PENSIONIS

Pro FRANCISCO BARTIROMA.

Responsum pro veritate.

An titularis teneatur ad solutionem termini maturati antequam ipse possessionem obtineret, si recollectam illius anni fecit.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ordo terminorum non percutit substantiam pensionis.*
3 *Qui percipit fructus, debet solvere pensionem.*

DISCURSUS LXXXVI.

De Mense Maii ex causa resignationis Præpositura Ecclesiæ Collegiatæ Montis Rubini ad favorem Pauli Ferraresii, Apostolica auctoritate reservata fuit ad favorem Francisci Bartiromæ resig- 1 nantis annua pensio ducatorum Cameræ triginta septem cum dimidio solvenda in duobus terminis, ono scilicet in festo S. Jo. Baptistæ, & altero in die Nativitatis Domini.

Cum autem noviter provisus dignitatis possessionem non antea quàm *die* 2. *Iulii* adipisci potuerit, cum præsupposito, quod mora non fuerit culposa, & affectata, integros autem ejusdem dignitatis fructus ex illius anni recollecta obventos habuerit, Hinc dubitari contigit, an ad solutionem termini S. Joan. 2 Baptistæ maturati de tempore quo ipse possessor non erat, teneretur, Atque stante dicto facti præsupposito, affirmativè sine dubio respondendum censui, nullatenus curato, an de tempore maturationis termini esset necnè possessor, quoniam terminorum præfinitio debiti substantiam non percutit, sed solum quemdam solvendi commodiorem modum vel ordinem; substantia verò pensionis residet in fructibus; ut qui illos percipit, solvat pensionem, quæ aliud nun est, nisi quædam fructuum participatio, quam Papa concedit pensionario, & per consequens, dum 3 novus provisus percepit eos fructus, ex quibus primus terminus S. Jo. Baptistæ solvi debebat, negare non potest solutionem pensionis, ne aliàs locupletatio sequatur cum aliena jactura, ipseque obtineat integros illius anni fructus, quorum participationem Papa dare voluit pensionario, ut punctualiter habetur suprà *disc.* 29. ubi videri possunt fundamenta, ubi etenim noviter provisus vellet se facere in hoc beneficio omnino novum hominem, ut non nisi ex *dicta die* 2. *Iulii* censendus veniret beneficiatus, utique id in omnibus facere debet tam quoad commodum, quàm quoad onus vel incommodum; Et per consequens, cum tunc æstivorum fructuum recollecta illius anni esset jam matura, & imminens, autumnalium verò valdè proxima, adeout pene totus annus recollectorius vel fructifer esset decursus, idcirco iidem fructus spectare potius debuissent ad Bartiromam resignantem, qui fuit beneficiatus juxtà illas fructuum repartitiones inter prædecessorem, & successorem, de quibus agitur etiam *suprà disc.* 23. *cum pluribus seqq. & sub tit. de benef. disc.* 82. *& seqq.* Ac propterea dixi, quod non poterant stare simul percipere integros fructus illius anni, & non solvere pensionem.

PAREN.

PARENTINA PENSIONIS

Pro CARDINALIS PADA

Cum EPISCOPO.

Responsum ad causam cum sensu veritatis.

Quando pensionarius teneatur docere de diligentiis, ut agere possit contra successorem.

SVMMARIVM.

1 *Casus controversia.*
2 *De ratione cui innixa est obligatio diligentiarum.*
3 *In quo casu id procedat.*
4 *In quibus terminis procedant contraria.*
5 *Ex quibus judicandum sit an facta sint diligentia.*
6 *De successore in fideicommisso obligato ad fructus antea decursos.*
7 *De eodem de quo num. 2.*
8 *Quando pensio sit anticipata vel posticipata.*

DISCVRSVS LXXXVII.

CUm præsupposito quod controversus terminus
1 pensionis nun maturasset de tempore prædecessoris, sed maturaverit de tempore successoris à quo petebatur, dixi quod casus videbatur indubitatus ad favorem pensionarii, quoniam licèt ex stylo Rotæ, & Curiæ, fundato in quadam æquitate potiùs quam in rigurosa dispositione juris, quæ est in contrarium, contra successorem non detur actio, nisi adhibitis diligentiis contra prædecessorem juxta antiquas deci-
2 siones relatas *apud Gregor. decis. 507. num. 2. & 3. ibique add. n. 7. apud Buratt. dec. 617. & 699. in Larinen. pensionis 7. Februarii 1620. coram Vbaldo apud Pen. dec. 1369. num. 3. & aliis relatis per Lotter. de Benef. lib. 1. quæst. 39. ex num. 87. cum plur. seqq. ubi referuntur Marescott. Gratian. & alii.*

Attamen omnes decisiones, & auctoritates, quæ desuper habentur, percutiunt casum quod termini
3 decursi maturaverunt de tempore prædecessoris, adeout adaptetur ratio collusionis vel fraudis, cui dicta æquitativa opinio innixa est, secus autem ubi terminus adhuc nun maturaverit; sed maturatio contingat penes successorem, cum nunc videatur casus indubitatus nullam habens dubitandi rationem; talisqua sit quotidiana Curiæ praxis, absque eo quod adhuc viderim pro mea notitia de hoc dubitari, cum cessent omnes rationes quibus innititur altera opinio, ideoque probabilis, benéque fundata est opinio, quam veriorem dicit *Noal. de transm. casu 71. numero 6. & seqq.*

Et quamvis in his terminis præcisis qood scilicet terminus maturasset de tempore successoris, in parte
4 tamen decurrisset tempore prædecessoris, adsit *decisio in Cæsaraugustana pensionis, 13. Aprilis 1592. coram Pamphilio* pro ratione dubitandi deducta *per Noal. ubi supra num. 5. sub vers. nam quod*, cujus particula habetur *apud Garz. de Benef. par. 1. cap. 5. num. 199.* per extensum tamen habetur impressa *apud Marches. de commis. par. 1. fol. 606.* Attamen ut ex ejusdem decisionis lectura patet *num. 1. in princip.* supponitur pro absoluto quod constare non possit de diligentiis cum prædecessore, dum terminus adhuc maturatus non erat, sed ideo deciditur contra pensionarium favore titularis eo quia idem pensionarius actor erat hæres titularis prædecessoris qui ratione fructuum perceptorum erat revera debitor illius termini, ac propterea sibi obstabat regula *textus in l. dolo facit, &c.* sive altera *text. in l. vindicantem, ff. de evict.* ratione inanis circuitus, quoniam ubi etiam pensionario competat actio contra successorem, qui solvere cogatur, habet iste actionem pro revelatione contra hæredem prædecessoris pro ejus rata, ut apud *Grat. discep. 94. n. 58. & passim*; Sed ista circumstantia seclusa, nulla subesse videtur ratio dubitandi.

Ut enim benè advertitur per doctum, & peritum Beneficialistam *Lotther. dicta quæst. 39. lib. 1. num. 123.* ac etiam advertitur *supra disc. 3. num. 8.* Judex ex quatuor circumstantiis æstimare debet, an diligentiæ ad- 5
hibitæ sint, vel adhiberi debeant, earumque prima, ac major est illa, an in vita prædecessoris agi potuerit, quoniam si agi non potuit, extranei remanent termini diligantiarum, & per consequens cum sino dubio ante maturatum terminum pensionarius agere non potuerit, non videtur quale theoricum, vel practicum fundamentum habentem habere valeat prætensio titularis successoris contra pensionarium.

Idque docet etiam à simili quotidiana praxis in fructibus censuum, aliarumque præstationum, ac 6
etiam in fructibus, vel usuris dotalibus, quæ petantur adversus successorem in fideicommisso vel majoratu pro tempore vel rata spectante ad prædecessorem ex relatis *sub tit. de Feud. disc. 79. & de Dote disc. 51. & 145. & 160. & alibi*, quoniam unica dubitandi ratio cadit in fructibus vel terminis jam maturatis, pro quibus contra prædecessorem agi potuerit, ac propterea intret ratio, vel suspicio fraudis, vel conclusionis, sed ubi agitur de adhuc non maturatis, cessat omne principicipium dubirandi.

Siquidem ut advertunt *Caccialup. de Pens. quæst. 11. & ex eo Gigas. eod. tract. quæst 39.* quem reassumit 7
Pacif. de salv. insp. 304. num. 6. 12. & seqq. quando pensio decurrit tempore successoris est casus indubitatus, eatenus vero intrat obligatio diligentiarum cum prædecessore ad effectum agendi contra successorem, quatenus Pensionarius neglexerit pensionem exigere, vel fuerit, ut ipsi dicunt, delicatus exactor ex eadem suprà insinuata ratione, ne aliàs pensionario colludente cum titulari supplantetur Ecclesia, vel successor, eademque ratio punderari solet in præmisso casu successoris in fideicommisso, vel majoratu, vel feudo, & per consequens nunquam adaptabilis est casui, in quo terminus non maturaverit, neque agi potuerit.

Post hæc autem scripta audivi excitatam esse ex parte ejusdem Episcopi aliam quæstionem, an scilicèt ista censenda esset pensio anticipata, vel postici-
pata, sed dixi, quod nun percipiebam finem, seu 8
rationem, ob quam ista quæstio assumeretur; Illa enim percutit casum controversiæ inter successorem, & prædecessorem, vel ejus hæredem super concursu, vel obligationa, ac modo contribuendi inter se, vel inter titularem, & hæredem pensionarii defuncti pro rata temporis, in quo vixit, adhuc non maturato, vel etiam maturato termino, juxtà plures casus disputatos *suprà disc. 23. cum pluribus seqq. ad 28.* in quibus commodius videri possunt auctoritates, in quibus de ista quæstione agitur, & de diversis computationibus anni in ista materia pensionis.

Nil autem id influere dicebam ad rem nostram, ubi scilicèt agitur de pensionario vivente, cui Papa legem, seù modum præscripsit exigendi pensionem, quam aliàs priùs petere non potest, nisi medietatem in festo S. Jo. Baptistæ, & medietatem in festo Nativitatis Domini, quando etenim iste terminus maturat, tunc ipse actionem habet directè contra Ecclesiam, & pro ea contrà illum titularem, qui tunc reperitur ejus Sponsus vel Rector ut, suprà absque eo quod intret inspectio anticipationis, vel posticipationis, quoniam sufficit, quod ita Papa disponat tanquam absolutus Dominus, & dispositor beneficiorum; Ideoque dicebam quod non perciebam vim motivi, seu rationem assumendi istam quæstionem.

Et nihilominus dixi, quod ea est recepta distinctio, quod quando Papa mandat solvi pensionem in termino, in quo illius anni, vnl recollectæ fructus verisimiliter per Titularem, percipi non potuerint, tunc dicitur anticipata; E converso autem dicitur posticipata juxta decisiones, & authoritates relatas *suprà disc.* 24. *num.* 13. Cumque fructuum regulatio fiat juxtà modum relatum *dicto disc.* 24. *& seqq.* Hinc pensione reservata de mense Martii cum præfictione primi termini de mense Junii, in quo nulli illius recollectæ fructus adhuc percepti sunt, dicitur pro eo termino anticipata; Id autem dicitur ad superabundantiam, quoniam, ut dixi, penitùs à casu quæstionis extranea erat hæc inspectio, quæ cadere deberet inter Episcopum hodiernum, & hæredem prædecessoris juxta quæstionem, de qua in allegatis *disc.* 23. *& seqq. ad* 28. sed nil cum Pensionatio.

MASSANA PENSIONIS

Pro CARDINALI PICCOLOMINEO.

Responsum pro veritate.

An Camera teneatur ad solutionem pensionis reservatæ Sede vacante, & quando.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De regulatione solutionis pensionis, & quando sit anticipata, vel posticipata.*
3 *Camera nunquam solvit de proprio.*
4 *Si Camera percepit fructus recollectæ antecedentis, an teneatur.*
5 *De regulatione anni.*
6 *Quod fructus recollectæ præteritæ serviant pro oneribus anni novi, sed non servatur.*

DISCURSUS LXXXIII.

1 VAcante Ecclesia Massana per obitum Episcopi de mense Julii, sive Augusti, super ea adhuc vacante de mense Octobris sequentis per Papam, reservata fuit pensio. ad favorem Cardinalis Piccolominei scut. 500. solven. in duobus terminis, quorum primus esse debebat in die Nativitatis D. N. proximè sequentis; Cùmque cessa dicta die Ecclesia adhuc vacat, ideoque ad præscriptum Constitutionis Julii III. esset sub administratione Cameræ Apostolicæ, quæ penè integram fructuum recollectam percepit in præcedentibus mensibus Augusti, & Septembris, hinc dubitari contigit, an eadem Camera ad præfati termini solutionem teneretur, dum fructus dictæ recollectæ perceperat, atque desuper ex parte dicti Cardinalis pensionarii consultus respondi, quod quando ageretur cum Titulari noviter proviso; contra istum pro pensionatio respondendum esset; quamvis à Titulari adhuc percepti non essent tot fructus, ex quibus pensio solvenda est, cum ita Papa demandasse videatur pensionem anticipatam, ac etiam quia actio ad consequendam pensionem totius anni oritur in principio anni computandi à die reservationis, terminorum autem præfinitio non pereutit substantiam pensionis, sed solum quamdam commoditatem seu modum solvendi ex deductis *in notissima decis.* 448. *Duran. numero* 35. *& seqq. & passim.*

2 Licèt enim pensio sit pars fructuum, à quibus ea regulanda est ex eadem *Magistrali decisione* 448. *Duran.* cum aliis *in Neritonen.* 10. *Decembris* 1668. *coram Carpinea*, edita in casu, de quo *suprà disc.* 24. Attamen id percutit modum dividendi onus inter prædecessorem, & successorem pro rata fructuum juxta quæstionem disputatam *in dicta Neritonen.* sive ubi pensionarius decedat infra annum, inter hæredem Pensionarii, & titularem, non autem ad hunc effectum.

Difficultatem autem in eo consistere dicebam, quod agebatur cum Camera, quæ numquam solvit pensiones, aliaque onera de proprio sub spe futuræ reintegrationis ex fructibus percipiendis, ut in Titulari contingit, sed prius percipit, deinde solvit, ideoque cum ex fructibus novi anni post recollectionem, supponeretur, quod adhuc nihil percepisset, hinc dicebam, quod magna subesset dubitandi ratio. 3

Neque suffragari videbatur, quod Camera percepit fructus in mensibus Augusti, & Septembris, id enim suffragaretur, quando reservatio pensionis sequuta esset antequam sequeretur recollecta, quamvis illa immineret, dum ita dici posset, quod Papa date vnluerit Pensionatio anticipatam pensionem ex fructibus illius anni, quamvis maturatis, vel in limine perceptionis, juxta *decisionem in Neritonen. coram Penia*, ubi de reservatione facta de mense Aprilis, vel alio proximo recollectæ sequen. de mense Junii cum similibus *ut eod. disc.* 24 Secus autem, ubi de tempore factæ reservationis jam facta erat recollecta, & expiraverat annus præcedens, atque inceperat novus, in cujus fructibus reservatio facta dicitur. 4

In hac etenim materia fructuum, & recollectarum non regulatur annus eo modo, quo in aliis actibus, juxtà regionum diversos mores regulamus ab Incarnatione, vel a Nativitate, seu Circumcisione Domini, sed desumpta regula à materia *text. in l. si constaret, ff. solu. matrim.* annus novus incipere dicitur, quando perceptis fructibus, factaque recollecta, terra incipit concipere, seu præparare fructus novos recollectæ sequentis, ideóque de stylo Cameralium, de quo fit mentio *dicto disc.* 24. *& alibi* in frumento, & hordeo, aliisque bladibus annus initiatur à die 1. Septembris, eo quia per totum mensem Augusti jam perfecta est præcedens recollecta, in vino à die 1. Octobris seu Novembris, & in oleo, aliisque hybernis fructibus à die 1. Decembris. 5

Et consequenter, dum Papa reservaverat pensionem de mense Octobris, ita concedendo pensionario ex tunc participationem fructuum, sentit de fructibus illius anni; jam incæpti de mense Septembris; neque commiscendus videbatur annus per menses jam finitus de tempore, quo reservatio facta est; Ponamus enim, quod Episcopus prædecessor obiisset de mense Augusti, postquam fecerat recollectam, quam fecit Camera, utique pensionario actio non competeret contra dicti Episcopi hæredes pro pensione, quæ de novo reservata sit de mense Octobris; Ita pariter côm in hac parte Camera istos fructus vivente Episcopo maturatos, & in limine recollectæ potiùs percepisse videatur jure spolii, tanquam succedens in locum Ecclesiæ, quæ est in hujusmodi obventionibus Ecclesiasticis beneficiat hæres.

Et quamvis plurium non improbabilis opinio sit, ut fructus recollectæ, seu anni præcedentis, servire debeant pro Ecclesiæ oneribus in anno sequenti usque quo nova recollecta fiat, ne interim provisus remaneat sine alimentis & Ecclesia sine cultu, ex deductis *per Borgnin. & Bollet. & alios de quibus in titulo de Benef. disc.* 83. *num.* 5. Attamen id non videtur usu receptum, atque praxis contrarium docet. 6

MELEVITANA PENSIONIS

Pro PRIORE RAPHAELE SPINOLA.

Cum COMMENDATORE SOLARIO.

Casus variè decisus per Rotam, & pendet.

De pensionibus, quæ auctoritate M. Magistri reservantur super Commendis, & Dignitatibus Hierosolymitanæ Religionis, ut non valeant, non facta mentione antiquarum; & quando excedant quintam partem fructuum; Et de incapacitate professorum hujus Religionis obtinendi Commendas, Dignitates, Beneficia, & Pensiones, quando sint debitores thesauri, an procedat, quando eis concessa fuerit dilatio ad solvendum debitum, ista pendente.

SVMMARIVM.

1 *Facti series cum resolutionibus.*
2 *Nova pensio est invalida, si non fiat mentio antiqua.*
3 *Super Beneficiis Hierosolymitanæ Religionis non potest excedere quintam partem.*
4 *De eadem conclusione, de qua num. 2. ut in hac specie procedat.*
5 *Debitores Ærarii sunt incapaces.*
6 *De eadem, & quando id procedat.*
7 *Declaratur Statutum 25. in illis verbis* etiamdio per grania Magistrala.
8 *An M. Magister, & Consilium derogent Statutis.*
9 *De distinctione, quod aliud est derogare, vel dispensare, aliud verò tollere obstaculum.*

DISCVRSVS LXXXIX.

OBtenta per Spinolam Commēda S. Mariæ de Mu-
1 rello, cum Solarius prætenderet illam gravatam pensione scutorum centum, de consensu prædecessoris ejus partim ad ejus favorem reservata per M. Magistrum in vim facultatis concessæ in ordinationibus Capituli generalis anni 1635. Replicante autem Spinola de dictæ pensionis invaliditate, atque introducta causa in Rota *coram Priolo* per appellationem à sententiis illorum Ordinarii, & Completi Consiliorum latis ad favorem titularis super invaliditata in excessu ultra quintam *sub die 4. Februarii 1667.* prodiit resolutio conformis *impress. decis. 21. par. 15. rec.* canonizata in alia instantia *coram Otallora sub die 28. Iunii 1669.* Introductaque causa per appellationem *in eadem Rota coram Castrillo sub die 18. Martii 1673.* pro sententiarum confirmatione resolutum fuit, sed reproposita causa *sub die 12. Iunii ejusdem anni 1673.* recedendo ab omnibus dictis resolutionibus, contrarium responsum fuit pro validitate, istaque posterior resolutio fuit confirmata *sub die 18. Iunii 1674. coram Emerix subrogato*, atque in hoc statu, quod sciam, causa pendet.

Imprimis itaque resolutionibus invalida declaratur pensio ex duplici motivo; Primò nempè quod facta non esset mentio antiquæ pensionis scutorum viginti
2 super eadem Commenda reservatæ ad favorem cujusdam Mocchii Cappellani, & Musici Ecclesiæ Prioralis, juxta regulam, de qua *suprà disc. 4. & 5.* super invaliditate novæ pensionis ob non factam mentionem antiquæ; Et secundo quod hæc nova pensio excederet quintam partem fructuum contra formam ejusdem ordinationis, quæ tali casu illam annullat.

In posterioribus autem non improbando, sed potiùs approbando, ac verum præsupponendo utrumque fundamentum in puncto juris, neglecta prætensione Pensionarii, utpotè nulli, nec facti, nec juris fundamento innixa, quod dicta conclusio super invaliditate novæ pensionis ob non factam mentionem antiquæ non procederet in ista Religione, recessit ob invaliditatem dictæ antiquæ pensionis Mocchii, dum ita tollebatur uterque defectus, & præsupponebatur non adesse excessum quintæ partis, ac etiam cessaret necessitas faciendi ejus mentionem; quoniam dicta conclusio procedit in antiqua pensione valida, non autem invalida, cujus mentionem facere non oportet ex deductis *eod. disc. 4. & 5.* & in hujus causæ
decisionibus, & alibi pluries, cum sit vera tam regula 3
quàm limitatio.

Nullitas autem dictæ antiquæ pensionis firmatur ob dicti Mocchii incapacitatem resultantem à Statuto 24. & 25. de ærario inhabilitante debitores Religionis, vel Ærarii ad obtinendum Dignitates, Commendas, beneficia, ac etiam pensiones, eo quia de tempore reservationis esset debitor de scutis biscentum pro passaggio.

Super isto solum puncto in ultima propositione *coram Emerix*, post proditam contrariam resolutionem *coram Castrillo*, Ego aliis in causa jam scribentibus adjunctus fui, consultus priùs pro veritate, de qua respondi ad favorem titularis, ideoque parum probabilis visa est etiam altera relatio *coram Emerix*, stante quod de tempore reservationis ille dici non potest debitor talis qualitatis, quæ hanc inhabilitationem producat, ob dilationem à Lingua, & à M. Magistro sibi concessam, cum hac habilitatione; Cum etenim ista sit pœna, & quidem gravis adversus morosos debitores, qui per hanc moram esse dicuntur in delicto: Hinc sequitur, quod ubi quis dici non valeat morosus, & culposus, non debet subjacere huic pœnæ, quæ non datur sine delicto ut in specie hujus inhabilitationis, & super intelligentia istorum Statutorum
habetur *apud Rich. decis. 238. n. 5. & seqq. & decis. 237. n.* 4
19. & apud Dunozett. decis. 376. num. 6. & seqq. & decis. 675. num. 2. & in aliis, atque ubi non adessent auctoritates speciales, ad evidentiam probant certa juris principia generalia, & per consequens ob concessam dilationem, illaque pendente, debitor morosus dici non poterat, eodem modo, quo juxtà præmissas auctoritates talis non dicitur, ubi debitum sit incertum, vel litigiosum, aut aliàs excusabile.

Admittit utraque decisio veritatem assumpti, utpotè in jure certi, & incontrovertibilis, sed dicit illud procedere, quando adhuc penderet dilatio, quæ ab initio concessa esset, ob quam numquam de-
bitor in mora constitutus fuerit; Secùs autem in isto 5
casu, quoniam ità mora contracta erat, & per consequens incursa incapacitas, à qua dispensari non potuerit ob verba Statuti 25. disponentia, ut gratia Magistralis desuper non suffragatur ob illa verbo *etiando per grazia Magistrale*, ideoque huic Statuto, utpotè confirmato Apostolica auctoritate M. Magister derogare non potuerit ex regula, quod inferior nō deroget legibus Superioris, allegando in specie Statutorum hujus Religionis firmata *per Rotam decis. 85. num. 3,*
par. 7. rec. 6

In hoc autem puncto eodem sensu veritatis retento, advertebam clarè æquivocari, quoniam dicta verba *etiandio per grazia Magistrale*, contenta in Statuto 25. non referuntur ad gratiosam habilitationem debitoris, ut mediante dilatione fiat habilis, sed evidenter diversum habent intellectum; Siquidem cum Statutum
24. inductivum hujusmodi inhabilitationis, loquatur 7
de Dignitatibus, Commendis, Officiis, & Beneficiis ordinis, idcirco intrabat dubium, an caperet hujusmodi pensiones; Tùm ex regula, quod in odiosis pensiones non veniunt sub nomine beneficiorum, Tùm etiam quia hujusmodi pensiones non obtinentur per viam Iustitiæ ratione antianitatis, vel benemerentiæ juxtà ea, quæ habentur *discurs.* 68. &

disc. 121. *de Beneficiis, & alibi*, atque juxtà usus loquendi istius Religionis per viam cambimenti, & permutationis, sed per viam gratiæ Magistralis, eodem modo quo obtinentur aliqua membra, seù Commendæ, quæ dicuntur de gratia magistrali, ut pariter non venirent sub nomine Dignitatum, Commendarum, & Beneficiorum, de quibus Statutum loquitur.

Ad tollendam, itaque istam dubietatem post notabile temporis intervallum, sub M. Magistro Valletta, inter quem, M. Magistrum Ursinum, sub quo initum fuit antiquum Statutum 24. fuerunt intermedii alii novem Magni Magistri; per viam declarationis, vel ampliationis statutum fuit, quod hæc inhabilitas procederet etiam in pensionibus, & membris ex gratia magistrali, istaque est verus sensus istius posterioris Statuti 25. non autem, ut adimatur Magno Magistro, & Religioni facultas concedendi debitori gratiosam dilationem ad solvendum debitum, atque ità tollendi dictum obstaculum inhabilitativum; Id etenim omnimodam improbabilitatem habere videtur, ut M. Magister, qui Supremi Principis partes, ac figuram gerit, & Religio, que Magnam constituit Rempublicam cum administratione adeò notabilis assis. in substentatione Classis Maritimæ, & Hospitalis, & in illius Insulæ munitionibus, de quibus agitur *discurs. 4. in Miscellan. Eccl.* aliisque magnis sumptibus, non habeant facultatem concedendi eorum debitori aliquam dilationem, quinimò etiam gratiosam remissionem summæ adeò exiguæ, potissimè ubi non agatur de debito culposo, de quo propriè sensus vetus Statutorum videtur, proveniente ex causa administrationis, vel motæ in non solvendo thesauro unera, & contributiones singulis annis, ut ita istum habeant stimulum vehementem, nimiumque efficacem, non autem in hac prima recognitione, in qua Religio contendere videtur de lucro, & cujus non solutio aliam causam pœnam impediendi initium antianitatis, quæ ab hoc tempore solutionis passaggii incipit, & computatur; Ac etiam ob justum motivum, quod iste esset Pauper, & Musicus Ecclesiæ, cujus intererat illum posse ejus muneri vacare pro ejus majori cultu, concedendo dilationem, ut cum ejus mercede per eamdem Religionem, vel Ecclesiam solvenda, debitum paulatim extingueretur.

Hinc non videbatur opus assumere inspectionem, an M. Magister, & Lingua, seù Consilium extra Ca-
8 pitulum generale derogare possint Statutis, eisque dispensare, quod etiam exceptis aliquibus casibus firmantibus regulam in contrarium fieri posse præsupponebatur ex eisdem ordinationibus Capituli generalis anni 1631 per Sedem Apostolicam confirmantis, & super quo nimium se diffundebant aliqui Scribentes de partibus, quibus utpotè versantibus in ea insula, magisque peritis in legibus, & stylis Religionis, in hoc puncto me reverebam, insinuando aliquas decisiones probantes hanc potestatem, nempè *decis. 219. par. 7. 293. par. 12. rec. decis. 123. Cels. 141. Otthad.* & alias.

Siquidem aliud est derogare, vel dispensare;
9 Aliud verò tollere vel suspendere illud obstaculum, cum cujus existentiæ præsupposito lex inducit inhabilitationem. Ut putà excommunicati sunt incapaces novæ assequutionis beneficiorum, atque Episcopus, vel alter inferior Prælatus non potest dispensare huic incapacitati, neque habilitare excommunicatum ad assequutionem beneficiorum, sed non prohibetur concedere absolutionem ab excommunicatione, vel facere gratiam de illo debito, quod sit excommunicatus, sive causam, & censuras suspendere, ut ità resultet habilitas de jure tanquam per remotionem obstaculi, atque isti videbantur veri ac proprii termini præsentis controversiæ.

FIRMANA PENSIONIS

Pro FRANCISCO MARIA PACCARONO

Cum ANTONIO ARBOSTINO.

Casus disputatus in Tribunali A. C. resolutus pro Paccarono.

An decretum apponi solitum in reservatione pensionis voluntariæ beneficio pleno super integra solutione, impediat processum executivum competentem in vim consensus, & obligationis Titularis ex eo quod non doceatur adimpletum; vel potiùs ista dicenda sit exceptio petitorii; Et de ejusdem decreti justificatione.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*

2 *Exceptio non implementi decreti non admittitur in possessorio.*

3 *Minusque ad retardandum processum exequutivum obligationis Cameralis, & de ratione.*

4 *De conclusione, quod ad satisfaciendum decreto non admittantur præsumptiones, & adminicula, declaratur quomodo procedat.*

DISCURSUS XC.

Francisco Mariæ in Tribunali A. C. petenti in 1
vim obligationis Cameralis ab Antonio pensionem ducat. 24. ad ejus favorem reservatam super Ecclesia Parochiali SS. Philippi, & Jacobi Montis Granarii de consensu Francisci Palluri tunc possessoris, & ex cujus resignatione postmodum obtinuerat alter Franciscus reus conventus, opponebat iste de non justificatione soliti decreti in hac specie reservationis beneficio pleno adjici soliti, & frequenter in præcedentibus enunciati super vera, & effectiva integra solutione omnium terminorum decursorum vivente eo; de cujus consensu reservatio facta erat, non obstante ejus obligatione, utpotè concepta relativè ad literas Apostolicas reservationis & consequenter renunciatum non censeretur nullitati resultanti ex non implemento dicti decreti.

Scribens autem pro actore dicebam, etiam cum sensu veritatis, quod ista non esset exceptio admit- 2
tenda in hoc judicio summario, & exequutivo obligationis Cameralis ex eadem ratione ob quam *apud Dunozett. dec. f. 859. n. fin.* deciditur quod non sit exceptio admittenda in possessorio retinendæ, quod scilicet ista justificatio potest fieri in quacumque instantia, ac exigit probationes extrinsecas per testes, & alias species probationis, cum desuper certa forma in jure, vel in decreto statuta non videatur, ac propterea cum inductio testium magnas parere possit dilationes hinc justum, & rationabile non est, ut interim re- 3
tardetur hic processus exequutivus qui de sui natura generaliter non admittit exequutiones extrinsecas, & altioris indaginis ex deductis *disc. 42. & 43. de Iudic. & alibi*; Ac etiam in ipsismet probationibus, quæ fiant, an sint sufficientes, necnè ob exceptiones quæ dari solent testibus, aliisque documentis, & an tales exceptiones suppleantur ab adminiculis, & præsumptionibus requiritur formalis discussio, & res judicata cum facultate appellandi à Judicis declaratione, ideoque sem-

per

pee dicitur exceptio petitorii, & altiotis indaginis.

Et qoamvis per Scribentes in contrarium, qui aliquam participationem mecum habuerunt ad
4 favorem Titularium in caosa *Messanen. de qua disc.* 84. mihi objiceretur proprium responsum pro veritate in ea causa editum ad probandum, quod ad satisfaciendum huic decreto non admittuntur præsumptiones, & conjecturæ, sed requiritur probatio expressa, & concludens; Nihilominus advertebam in hoc æquivocari, quoniam aliud est, an sufficiat probatio præsumpta; quam affirmabam non sufficere, approbando ibi dicta; aliud verò, ut probatio vera, & expressa fieri possit in quacumque instantia, & prius, quàm sequantur tres conformes, eaque fieri possit etiam per testes, aliasque species probationis, puta apocas, vel literas missivas, à quibus excludatur suspicio antidatæ, vel fraudis ad terminos *tex. in l. scripturas, Cod. qui pot. in pign. habe.* quodque præsumptiones, & adminicula non deducantur principalitee pro fundamento intentionis, & ad prubationem, sed pro corroboratione veræ, & expressæ probationis factæ per testes, vel alia documenta, adhibeodo præsumptiones, & adminicula pro removendis exceptionibus; quibus aliàs probatio subjaceat tanquam per remotionem obstacoli, sive pro corroboratione, ac majori fide, ideoque alia est probario merè præsumpta, & admioiculativa, alia verò probatio vera, & expressa corrobata ab adminiculis, & præsumpriooibus pro supplendis defectibus, vel exceptionibus, quibus aliàs illa subjacear, & sic quod conclusio, de qua *dicta disc.* 84. esset vera, sed juxtà frequentiorem contingentiam fallacia esset in mala intelligentia; sive in mala applicatione ad effectum, de quo agebatur.

PAMPILONEN. PENSIONIS

Responsum pro veritate.

An mala expressio valoris vitiet reservationem pensionis, & cujus damno cedat ejus superventa diminutio.

De clausula, dummodo centum, de qoa moneta intelligi debeat.

Et an, & quæ distributiones, & fructus incerti veniant in valore, vel respectivè in congrua Rectoris Ecclesiæ particularis.

SVMMARIVM.

1 *Facti series cum quæsitis.*
2 *Quando quis asserit se informatum de valore, illumque asserit verum, sibi incumbit probatio contraria, quæ est difficilis.*
3 *Quando mala expressio valoris vitiet pensionem, vel potius causet reductionem.*
4 *Diminutio fructuum superveniens cedit damno titularis, non autem pensionarii, si salva remanet congrua.*
5 *An terminus distributionum detur in Ecclesiis Parochialibus, & quomodo.*
6 *An distributiones, & emolumenta incerta veniant in valore, vel respectivè in congrua.*
7 *De clausula dummodò centum, de quibus ducatis intelligi debeat.*
8 *De eodem, de quo num. 6.*
9 *Pro quibus terminis decursis titularis teneatur.*

DISCURSUS XCI.

Exorta lite super Parochiali Ecclesia Attaria nuncupata loci Villæ novæ inter Ignatium de Expursa, & Petrum de Andreusa, deventum est ad concordiam, per quam remanente Parochia penes Petrum, cum auctoritate Sedis Apostolicæ sub narrativa fructuum certorum, & incertorum ascendentium ad ducatos quingentos de Camera, & ultra, juxtà probationes concorditer factas per quinquennium præcedens, quod scilicet fructus importarent ducatos septingentos monetæ illarum partium ad rationem undecim regalium pro quolibet ducato, reservata fuit pensio ad favorem Ignatii in ducatis pariter de Camera 192. cum clausula in Parochialibus apponi solita, dummodò remaneant centum pro Rectore; Cum autem supponeretur ex parte Titularis, quod fructus Ecclesiæ essent notabiliter diminuti, adeo ut à quatuor ultimis annis citrà vix ascenderent ad ducatos monetæ illarum partium 320. ad dictam rationem undecim regalium pro quolibet constituen. ducatos de Camera 220. circiter; Econverso autem ex parte pensionarii prætenderetur, quod in hoc valore computari deberent aliquæ distributiones quotidianæ; & quædam emolumenta, que vulgo dicuntur do pede Altaris; Hinc ex parte utriusque, vel eorum unius quod est incertum, de pluribus pro veritate consultus fui. 1

Primò an, & qoid operaretur dicta fructuum dlminnrio, & cujus damno cadere deberet. Secundò an in computatione valoris, & fructuum venirent distributiones quotidianæ, & illa emolumenta, quæ ut suprà dicontur de pede Altaris. Tertiò cum in literis reservationis pensionis adesset dicta clausula, dummodò remaneant centum pro Rectore, an intelligendum esset de ducatis Cameræ, vel de ducatis monetæ illarum partium, ad rationem undecim regalium pro quolibet. Quartò, an in dictis centum computari deberent dictæ distributiones, & emolumenta de pede Altaris. Et quintò, an Titularis teneatur ad terminos decursos, & non solutos.

Super istis itaque respondi, quod quatenus pertinet ad primum, quæ cadebant inspectiones; Una scilicèt annullationis totius pensionis ob falsam narrativam, ubi tunc reverà ad tantam summam non ascenderet; Et altera posito, quod narrativa esset vera, quia nempè, tunc talis esset valor, postea ex temporum accidentalibus diminutus, cujus damno cederet hæc diminutio.

Super prima inspectione dixi, quod dari non poterat tutum, ac maturum judicium, eo quia in notolis, ac responsionibus datis, de hoc non agebatur, dixi tamen quod videtur durum opus ex parte titularis, dum supponebatur, quod ipse se asseruerit informatum de hujus narrati valoris veritate, justificata etiam per testes deponentes de continuo quinquennio, ideoque sibi incumberet onus probandi contrarium per probationes perfectas, & concludentes; quæ in hac materia nimium difficiles esse solent, ex deductis à me in hac materia probationis valoris per modum objecti *sub tit. de Benef. disc. 90. & pluries hoc eod. tit.*

Et nihilominus ubi etiam ista probatio fieret, adhuc tamen dicebam, quod esset opus inutile, quoniam ubi justificaretur dolus positivus ex parte pensionarii, cùm non agatur de pensione odio- 3 sa, qualis est voluntaria beneficio pleno, sed de favorabili ex causa concordiæ pro componenda lite, in omnem eventum intraret æquitativa reductio ad proportionem, non autem annullatio, *juxta dec. 536. par. 4. rec. xem.* cum aliis; *de quibus supra disc. 12.* Et per

consequens motivum adeò difficila & dispendiosum nil prodesset, cùm adesset aliud motivum magis planum,& facile, quod resultat à clausula *dummodò centum.*

In altera verò inspectiona, quod scilicèt præsupposita veritate narrarivæ de tempore reservationis, diminutio postmodum accidentaliter sequuta esset, planam, & indubitatam dixi videri responsionem favore pensionarii contra titularem, quoniam cum iste sit Dominus fructuum, ejus damno cedere debet illorum diminutio,non autem pensiona-
4 sii, eodem modo quo econversò ejus commodo cederet augmentum, absqoe eo quod pensionarius de illo participationem aliquam prætendere posset, eum augmentum,& diminutio sint sequela dominii,ex regula *secundum naturam &c.*atque titularis indemnitati Papa consulere voluerit cum reservatione centum pro congrua,juxtà dispositionem Concilii Tridentini,ideoque in hoc puncto nullam dixi cadere dubitandi rationem.

Quoad secundùm quæsitum, an scilicèt in computatione valoris venirent distributiones quotidianæ,
5 & illa emolumenta, quæ dicontur de pede Altaris dixi, quod desideranda remanebat aliqua magis distincta notitla facti,ex qua scilicet causa provenirent istæ distributiones quotidianæ, quoniam earum terminus non cadit in Ecclesiis parochialibus, earumque Rectoribus,quibus solùm incumbit exercitium curæ animarum,& administrationis Sacramentorum; Sed potius cadit in Canonicis Cathedralium, & Collegiatarum pro recitatione divinorum officiorum; Ae propterea dixi videndum esse an illa emolumenta, quæ habent istud vocabulum distributionum, provenirent ratione curæ, & ex titulo, seu jure parochi, vel potius ex diverso titolo, quia nempè parochus tanquam unus de Congregatione, seù communi clericorum parricipatet de illis distributionibus, quæ inter alios clericos inservientes dietim,vel ex massa dividi solent servitio Chori, sive pro anniversariis, & Missis,quoniam tunc ista emolumenta non obtinerentur tanquam à Parocho,& ratione Rectoriæ,& eoræ,sed tanquam ab uno ex clericis inservientibus pro præmio,& mercede laboris personalis ex diversa causa, ideoque necessariam esse dixi magis distinctam facti notitiam super hujusmodi distributionum qualitate.

Quatenus verò essent emolumenta parochialis ita
6 impropriè sub nomine distributionum nuncupata, quia forte minotatim in dies obtinerentur ut etiam supponebam esse alia, qua nuncupantur de pede Altaris,tunc dixi, quod decisio pariter penderet, à circumstantiis facti, quarum melior notitia desiderabatur; An scil. ista minuta, & quotidiana amolumenta essent necessaria, tanquam præcisè connexa juribus,& functionibus parochialibus, pro quibus illi de populo quamvis inviti ea solvere tenerentur,vel potins econversò provenirent à mera devotione, & voluntate illorum de populo, qui volentes, possent illa non solvere, vel solvere alteri quàm parocho, ut contingit pro orationibus, & processionibus, & anniversariis, & aliis functionibus ex devotione, & libera voluntate, non autem ex necessario jure parochiali, dum pensio reservata est etiam super incertis, juxtà distinctionem de qua *Barbos.de Episc.alleg.70. num. 11. Rot.decis. 230. num.2. & seqq. par.6. rec.* cum aliis relatis *d.disc.60.de Benef.& dis.10.de jurepatr.*

Super tertio planam esse dixi resolutionem ad favorem parochi titularis, quod scilicet cum tàm in narrativa valoris, quàm etiam in reservatione
7 pensionis semper Papa loquutus fuerit de ducatis Cameræ, ideirco de istis intelligenda veniret reservatio ex relatis *per Tondut. de pension. c. 14. num. 20. & decis. 34. coram Zarata inter ejus impress. num. 4. & 5. repetit. post eundem Tondut. decis. 32.* ubi alii allegantur, & probatur etiam ex deductis in *Melevitana quinq; Canonicatuum 4.Aprilis 1661. coram Albergato,*quod scilicet cum Papa in literis loquutus fuerit de scutis monetæ Romanæ,de illis intelligenda est omnis ejus dispositio,*ut disc.126.de Regal.* ubi de dicta *Melevitana.*

Resolutionem quarti quæsiti dixi pendere ab iis quæ 8
dicta sunt in secundo, quoniam ea, quæ veniunt in computatione valoris,veniunt etiam in computabilitatione congruæ,Et econversò.

Prout etiam ex præmissis dixi resultare resolutionem ultimi, quoniam titularis pro terminis decursis teneri debet solùm ad illam ratam, quæ superest ex fructibus, detractà prius ejus congrua ducatorum centum, quæ debet esse præcipua, dummodo tamen diminutio non provenerit ab 9
aliqua ejus culpa, & mala administratione, sed à casu &c.

MELEVITANA PENSIONIS

Pro M. PRIORE CAMPANIÆ.

Consilium pro veritate, ac directione.

An,& quando valeant necne reservationes pensionum super Commendis,& Dignitatibus Religionis Hierosolymitanæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Pensiones non possunt reservari ex privata conventione.*
3 *Cum qua auctoritate eas reservet M. Magister.*
4 *Requiritur consensus possessoris beneficii; & ad quid.*
5 *Super Commendis Cumbimenti non possunt reservari pensiones.*
6 *De directione in prosequutione appellationis.*

DISCURSUS XCII.

Commendatarium de Jars permotata ex gratiâ Commenda de Chantamè per eum possessâ ex 1
Cabimento cum alia de Lagnè lesech, ista *sub die 27. Februarii* 1670. consensum præstitit reservationi duarum pensionum, super quibus *sub die 15. Aprilis* sequentis expeditæ fuerunt literæ ad favorem pensionariorum in forma solita, ipsius verò Commendatarii absentis procurator *sub die* 14. *Aprilis* obtinuit Bullam permutationis; Cumque vacata Commendæ per obitum dicti de Jars sequutum *sub die* 10. *dicti Mensis Aprilis*, de illa provisus fuisset M. Campaniæ, hic impugnando dictas pensiones, obtinuit à Consilio ordinario eas nullas 2
declarari, cujus contrarium ad favorem pensionariorum in grado appellationis sententiarum fuit per Consilium Completum; Ideoqua volente dicto M. Priore causam prosequi in Rota, consilium petiit pro veritate, An, & quando Jus foveret ad effectum deliberandi an expediret prosequi, vel acquiescere; Atque nullitas ex duobus deducebatur; Primò nempè quod super Commendis Cambimenti ex ordinatione 15. da Commendis, reservari non possint pensiones: Et secundò quod tam de tempore expeditionis Bullarum Commendæ *sub die* 14. *Aprilis*, quàm de tempore alterius expeditionis bullarum super pensionibus *sub die* 15. ejusdem mensis jam sequuta erat mors dicti de Jars.

Respondi, quod utrumque fundamentum videbantur

debatur solidum, potissimè verò secundum, quod solum de plano abuodaret, absque necessitate agendi de primo, super qao cadebat aliqua major occasio
3 disputandi super natura Commendæ, an scilicet ex natura subrogatorum dicenda esset Cambimenti, ut erat altera de Chantamè; vel gratiæ magistralis ut insta.

Reservatio enim pensionis super beneficiis, & Commendis tam secularibus, quàm regularibus fieri non potest ex privata conventinne, vel elargitione possessoris beneficii, vel Commendæ, cum id solum pertineat ad Papam, ex cujus Indulto, & communicata potestate id fieri potest per M. Magistrum, ejusqoe Consilium, neqoe simpliciter, & omni casu, sed in certis tantum, & non io aliis; *ut in decis. 386. num. 1. par. 5. rec. apud Ottob. dec. 147. num. 4. & seq. & habetur suprà disc. 42. num. 9. & per tot.* Et conseqoenter peosio reservari, ac perfici dicitor de tempore, quo per M. Magistrum, & Consilium, reservatur, non autem de tempore quo possessur Commendæ illius reservationi conseosum præbet; quoniam id importat solum conseusum, sine quo tam ad formam stabili-
4 mentorom, quàm etiam de jure ob regulas Cancellariæ pensiones etiam per Datariam Apostolicam super beneficio pleno non reservatur; Ideóque cum *sub die 15. Aprilis*; in quo facta fuit reservatio jam per quinque dies ante Commeodatarius obiisset, ejusque consensus expirasset, ita videbamur esse in casu indobitato; oisi aliquod ignotum Religionis statutum, vel consuetudo aliter suaderet: Et clarius quia idem Commendatarius nunquam fuerat talis, cum Commenda obtineri dicatur quando per M. Magistrum, & Consilium coofertur; non autem quando petitor, idque sequutum fuit pariter post mortem ejusdem.

Hinc opus non esse dixi agere de altero capite
5 nullitatis qood etiam videbatur, clarum ex dicto statuto 15. prohibente reservationes peosionis super Commendis Cambimenti, de quarum specie certum videbatur istam esse, utpote subrogatam ex natura subrogatorum juxta satis nota axiomata.

Quo verò ad ordinem cum ipse M. Prior esset possessur Commendæ, ideoque non esset creditor, sed
6 debitor, sive reus, non autem actor, hinc dixi quod sibi non debebat incumbere sollicitudo prosequendi causam in Rota; ubi commissa esset, vel committenda, nisi in obtinendo inhibitionem, quæ impediat, ne coram aliis judicibus molestari posset, ita exspectando motiva pensionariorum, qoibus acquiescere deberet, & non excitare dormientes, quooiam, ut dictum est, data inhibitione, non posset coram quocumque alio judice conveniri, & quatenus conveniretur, quodque ad aliquem actum de facto procederetur, nimium de facili omnia revocari posse dixi, tanquam attentata, Quamvis etenim onus esset ipsius appellantis causam prosequi, attamen postquam inhibitionem exequi curavit, videtur, quod pro Curiæ stylo acquiescere possit, maximè in hujusmodi causis super juribus vitalitiis, quæ cum vita unius, vel alterius terminantur, & quandoque, imò frequenter etiam in vita per transitum de una Commenda ad aliam; quoniam quando etiam elabatur bienoium, quod in causis extra Curiam conceditur ad prosequendam appellationem, ob cujus neglectam prosequotionem causa dicitur facere transitum in judicatum; adhuc tameo non potest judex à quo, vel alter, manus apponere, vel ad judicati exequutionem procedere, oisi obtineatur moderatio inhibitionis, quæ non conceditur, nisi citata parte cum præfixione termini, intra quem integrum remaner acta transportare, & causam prosequi, ideoque silentium non nocet, ita tamen ut ista cautela practicari debeat principaliter ad proprium commodum, vel ad evitandum iojustum incommodum, & sumptum, quia nempè ex consilio sapientum proborum, non autem improborum credatur bonum jus foveri, quodque sententia sit injusta, non autem ex motivo calumniaodi, & defatigandi appellatum, qui bonam foveat causam, cum tunc sit calumoia omninò damnabilis.

MAJORICEN. PENSIONIS

Pro N. CANONICO

Responsum pro veritate.

De annullatiooe pensionis ex mala expressione valoris.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De differentia inter pensionem ex causa resignationis reservatam super ipsomet benefitio resignato, & super alio beneficio.*
3 *An pensio super alio beneficio ex causa resignationis dicatur voluntaria.*
4 *Quando attendatur culpa in mala expressione.*
5 *Pensionario sufficit intentare negatoriam, ut fundata sit ejus intentio, quando secus.*

DISCURSUS XCIII.

EX causa resignatioois factæ per Raymundum de Berga de Decaoato Ecclesiæ Majoricen. ad favorem Jo. Baptistæ Aotich. ejusdem Ecclesiæ Canonici ex Apostolica dispensatione obtinentis utriusqoe retentionem, duæ reservatæ fuerunt pensiones ad fa- 1
vorem resignantis, una ducatorum 153. super ipso Decanatu, & altera consimilis summæ super ipsius resignatarii Canonicatu; Cumque defuncto dicto Antich. de Decanatu esset provisus Laurentinus Flor, de Canonicatu autem N. præfatus Laurentius Iudicium instituit coram A. C. super dictæ pensionis nullitate ex causa falsæ narrativæ valoris, uode pensionarius coram eodem in vim cujusdam supplicatiouis obtentæ à Clement. I X. Jodicium instituit super regressu, sed in utroque sententiatum fuit ad favorem Decani, super invaliditate scilicet pensionis ex dicta causa falsæ narrativæ valoris, ac super denegatiooe regressus, unde ad instantiam peosionarii, appellantis commissa fuit causa, istaque facti serie sic stante, ex parte provisi de dicto Canonicatu pro veritate consultus fui, ao ipse quoque dictam peosionem impugnare posset.

Respondi, quod resolútio pendebat à circomstantiis facti, & à probatinne valoris, adeout pariformiter narrativa dici valeat falsa, hoc enim posito magis de plano intrare dixi nullitatem, quàm in dicto Decanatu; Ubi enim agitur de reservatione pensionis ex causa resignationis super ipsomet beoeficio resig- 2
naio, tuoc magis benignè favore resignantis, ac pensionarii respectivè proceditur, adeout ubi non verificatur dolus vel culpa positiva circa dictam oarrativam cum alio requisito verisimiliter deficientis voluntatis Papæ, de facili substinetur, sive admittitur æquitativa reductio ad proportionem *juxta decis. in Lucana pensionis coram Pirovano decis. 942. par. 4. rec. tom. 3. & in Parmen. pensionis 1. Iunii 1665. & 15. Februarii 1666. coram Ottalora in casu de quo supra disc. 12.*

Secus autem in altero beneficio possesso per resignatarium vel tertium, in quo resignans nullum
jus habebat, sed illud in ejus gratiam pro sola cau- 3
tela gravatum fuit peosione, quoniam licèt ista dici noo valeat omninò sioe causa ad effectum rigoris de-

ereti super vera & effectiva solutione omnium terminorum, adhuc tamen in effectu dicitur pensio voluntaria, in qua rigorosè proceditur circa infectionem, actus ratione falsæ narrativæ ob verisimiliter cessantem voluntatem Papæ, ut exteris relatis *Rota decis. 306. num. 2. & seq. par. 10. rec.* cum aliis *apud Dunozett. decis. 880. num. 2. & 3.*

4 Et quamvis in hoc non intret illa culpa, quæ in mala expressione valoris ipsius beneficii resignati consideratur in ipso resignante benè de illo informato, *juxta decis. 283. Carilli repetit. dec. 218. par. 9. rec.* en quia pensionarius utpotè non possessor nullam haberet dicti valoris informationem; Attamen urget dicta ratio deficientis voluntatis Papæ ex suprà allegatis, & consequenter, ubi probationes benè concluderent tempus ipsius resignationis cum rigorosa tamen forma probationis decennalis, ac omnium annorum præcedentium, & sequentium peræquationa, quod in canonicatibus facilè videtur justificabile ex libris Capituli, certum videri dixi pensionem impugnabilem esse.

Ulterius dixi quod neque dicti possessoris Canonicatus, quatenus pensioni non consenserit, onus erat facere hanc probationem, sed cum non adesset observantia 30. annorum, ex qua justificationis præsumptio resultat, sufficeret intentare judicium in actione

5 negatoria, unde onus probandi veritatem valoris remanet pensionarii, quo non probante, fundata est intentio titularis contendentis de libertate beneficii.

ARELATEN. PENSIONIS

Inter CAROLUM BICHIUM CAMERÆ APOSTOLICÆ Clericum, ET N. Serantonium.

Votum.

De eadem materia, da qua suprà *disc. 31.* An pensionarius teneatur præstare cautionem pro assecuratione judicii, & restitutione pensionum exactarum ex privilegio judicii possessorii, seu literarum Apostolicarum in casu succumbentiæ in petitorio. Et de exceptione invaliditatis pensionis reservatæ super beneficio de Regio jurepatronatus absque pationi consensu; & quando de isto constare dicatur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series, & de punctis disputatis.*
2 *De foro Clericorum Cameræ Apostolicæ.*
3 *De regula quod pensionarius non tenetur ad cautionem pro assecuratione judicii.*
4 *De differentia inter judicem, & consiliarium Principis.*
5 *De ratione cui innixa est conclusio de qua num. 4. & quando limitetur.*
6 *Quomodo efformari debeat judicium.*
7 *In judicio possessorio non attenduntur exceptiones super nullitate pensionis.*
8 *De conclusione quod consensus patroni est necessarius in reservatione pensionis super beneficio de jurepatronatus, & de istius consensus probatione.*

DISCURSUS XCIV.

1 EX causa permutationis sequutæ de anno 1643. inter Cardinalem Alexandrum Bichium, & Abbatem de Breves Abbatiarum de Cornevillæ Rothomagen. diœc. & S. Petri Montis Majoris Arelaten. ad illam reddendam æqualem ad favorem Abbatis de Breves, qui dimittebat Abbatiam S. Petri de Monte Majori longè Majoris redditus, auctoritate Apostolica reservata fuit pensio librarum 1800. Turonensium, cujus commoditatem de anno sequenti 1644. pensionarius, accepta quadam summa pecuniarum, cessit Serantonio Lucensi in Gallia negotiatori, cui Cardinalis donec vixit eam pacificè solvit, aliquibus ultimis terminis exceptis, quos, judicialiter tamen, solvit ejus hæres, cumque ex causa resignationis patrui eadem Abbatia obvenisset in Carolum nepotem, contra istum Serantonius in Tribunali Auditoris Cameræ instituit judicium possessorium manutentionis, obtentoque mandato, istius vigore sequuta est solutio terminorum decursorum, effectoque postmodum eodem Carolo Cameræ Apostolicæ Clerico, cum dicti cessionarii hæres prosequendo idem judicium, atque exequutionem præfati mandati de manutenendo, in eodem Tribunali A. C. egisset pro terminis decursis; titularis autem declinasset forum, prætendendo, quod tanquam Clericus Cameræ non haberet alium judicem nisi Camerarium, idcirco adita desuper Signatura Gratiæ coram Clem. X. rescriptum fuit de remissione causæ ad A. C. idemque bis confirmatum in Signatura habitis coram Innoc. XI. adhuc tamen, ut titulari recusanti in gradu appellationis Tribunal Rotæ, in illo satisfieret, deputata fuit Congregatio particularis Prælatorum loco Rotæ subrogata, cum clausula *non retardata*, ad effectum tamen terminos decursos, & decurrendos deponendi nisi, & donec actor idoneè caverit pro assecuratione judicii in casu succumbentiæ, quodque dicta pensio indebita, malèque reservata declararetur.

In pluribus itaque disputationibus desuper habitis tam in plena Signatura sub Innocentio, quàm coram me tanquam ejus Auditore de tribus punctis actum fuit. Primò nempe super fori competentia; & an ad A. C. vel ad Camerarium causa remittenda esset, Secundò an locus esset dictæ cautioni; Et tertiò incidenter quoad merita, cujus ponderis esset motivum titularis super prætensa pensionis nullitate, ex eo quod non doceretur da consensu Regis necessario in reservatione pensionis super beneficio de ejus patronatu, atque de primo actum fuit in plena Signatura; de aliis vero duobus coràm me in aula.

2 Quatenus itaque pertinet ad primum, admisso etiam reassumpto, quod ea indulto Gregor. XV. & forsan etiam ex dispositione juris communis Camerarius esset privative ad alios judex competens in prima instantia Clericorum Cameræ, alioquinque Camerallium, in secunda verò ipsum Tribunal Cameræ, de quo agitur *disc. 32. in relatione Curiæ*, adhuc tamen (probabiliter quidem) visum est locum non esse declinatoriæ utpote in causa jam introducta ante superventum privilegium, dum istud non erat judicium novum, sed erat continuatio antiqui; & pro exequutione mandati de manutenendo jam concessi, ac exequi cæpto tam pro terminis decursis, quàm imposterum decurrendis.

3 Qui verò ad secundum cautionis pro assecuratione judicii, quamvis regula assisteret pensionario actori, tum ea propositione generali recepta præsertim in Curia Romana, de qua *disc. 13. de Judic.* quod ista cautio non est in usu, sed recessit ab aula; tum ex iis, quæ specialiter habemus in hac materia pensionum, ut ex stylo Curiæ, non interr hæc assecuratio ea relatis suprà *disc. 31.* Ac propterea cum idem titularis in prima relaxatione mandati, ut suprà, de hoc opposuisset tam coram Auditore Cameræ, quàm Signatura Justitiæ, neglectum fuit.

4 Adhuc tamen fuit in sensu quod cautio præstari deberet, & ad quam actorem benevolè suasi tum ex iis, quæ habentur *eod. disc. 13. de Judic.* in proposito sequestri magis quàm istius cautionis, quod scilicet præcisum non sit arbitrium judicis ex aliqua justa causa illam demandare, atque si hoc arbitrium conceditur simplici judici, qui pernecesse procedere debet cum regulis

regulis juris, intra cujus limites, vel cancellos refrenatum habet arbitrium, multò magis in Consiliario Judicis supremi, & juxta differentias ponderatas *disc. 30. in Relat. Cur.* agendo de utraque Signatura Gratiæ, & Justitiæ; ac etiam ex iis quæ habantur *disc. 148. & 172.* & in plerisque aliis *sub tit. de regalibus*, occasione agendi de potestate Principis tollendi jus tertii, & alibi.

Tum etiam magis ad rem ponderando rationem à qua derivet enunciatus stylus, quod in pensionibus præsertim Ecclesiasticis, cum quibus substentatur major pars Curiæ, non sit in usu ista cautio; Illa

5 siquidem videtur vera, & congrua ratio, quod cum pensiones reserventur, seu reservari debeant ad favorem pauperum Clericorum, seu Curialium pro eorum substentatione, & qui ut plurimum sunt forenses non possidentes bona stabilia in Urbe, si adesset hæc necessitas, actum esset de pensionum exactione ob impossibilitatem præstandi illam cautionem, cujus loco adhiberi non congruit pluriès alibi enunciatum remedium investiendi pecuniam solvendam in loca montium vinculata, quæ stent loco cautionis; dum ipsa pensio, quæ indies maturat, consummanda est in substantia pro alimentis & substentatione pensionatii.

Omnes autem istas rationes advertebam non adaptari ad casum quæstionis, quoniam non agebatur de ipso pensionario, qui juxta juris præsumptionem de-

6 ductam à natura, seu primæva pensionum introductione tanquam pauper Clericus alimentandus esset, sed de negotiatore, qui ad lucrum, & industriam pensionis commoditatem acquisierat, ideoque dicta ratio non intrat; Ac etiam quia licèt esset forensis, & non possideret bona stabilia in Urbe, adhuc tamen nimium facile sibi erat invenire idoneos mercatores ejus correspondales in fidejussores, & assecoratores, cum ipse esset notoriæ fidei, & idoneitatis negotiator; Et econverso magna videbatur assistere æquitas titulari, ne in casu Victoriæ ista remaneret elusoria, & inanis ob difficultatem prosequendi ejus jura, & recuperandi à pensionariis non subditis, ac existentibus in diverso Principatu; ideoque semper monendi sumus, quàm evidens error sit frequenter quidem, sed semper opportunè insinuatus procedendi in omni casu cum generalitate conclusionum, & cum litera, vel superficie auctoritatum, cum veriùs perquirenda sit ratio, ad cujus limites pro singulorum casuum qualitate, & circumstantiis efformari debet judicium.

Demum quoad tertium punctum respicientem merita negotii principalis super prætensa invaliditate pensionis ob defectum consensus Regis patroni be-

7 neficii gravati, advertebam quod in statu; & terminis, in quibus erat causa, prorsus extranea, & irrelevans remanebat hæc exceptio, utpote examinanda in petitorio, non autem in hoc summariissimo possessorio, in quo ut pluties in præcedentibus advertitur neque attenditur exceptio deficientiæ supplicationis, aut literarum Apostolicarum, & tamen absque dubio ille defectus est longè major; quoniam est quidem necessarius consensus patroni, sed istum potest Papa supplere, eique derogare ex deductis suprà *disc. 65.* & alibi, & quamvis ubi agitur de patronatu regio, non de facili soleat, ut ibidem advertitur, adhuc tamen adest possibilitas quod dici non potest in consensu Apostolico super reservatione, cùm nemo illum supplere valeat. Licet enim Ordinario conceda tur quandoque reservare pensiones, attamen desiderantur tot requisita, quod nunquam, vel nimiùm rarò id deducitur ad praxim, ut habetur suprà *disc. 40.* & alibi, posita namque possibilitate existentiæ dicti consensus, vel ejus suppletionis, rectè dicere potest possessor se justificaturum esse in judicio petitorio, quinimò etiam in tertia, & ultima illius instantia, & consequenter non est exceptio admissibilis in hoc judicio, ut etiam habetur in aliis magis certis, magisque relevantibus exceptionibus, sive invaliditatibus resultantibus ab exactione, literis non expeditis, vel à non justificatione omnium solutionum in pensione voluntaria; vel ab omissa antiquarum pensionum mentione, sive defectu valoris cum similibus.

Verùm ubi etiam de hoc ageretur in petitorio, præsupposito tanquam certo præfato principio, de 8
quo suprà *dicto discursu 65.* & alibi, quod consensus Patroni necessarius esset pro validitate reservationis pensionis; adeout stante quod de illo expressè non constabat, quæstio restringeretur ad ejus extrinsecam justificationem, cogitabam, an ista deduci posset ex lapsu temporis longissimi annorum ultra triginta decursorum à dicto anno 1645. ex regula pluries enunciata *sub tit. de Benef.* & alibi, quod lapsus istius temporis inducit præsumptionem justificationis gratiæ, à cujus onere proinde excusat; Sed agnovi istud motivum non esse relevans, ex eo quod pro ejus subsistentia non sufficit solus lapsus temporis, nisi etiam accedat observantia continua, & pacifica, quæ non aderat; Sed quoniam præsupponebatur observantia proxima, continua, & pacifica decennalis cum solutionibus spontè, ac pacificè factis per Cardinalem per decem annos, & ultra, ideirco advertebam, quod quando ista præsupposita observantia subsisteret, exinde ad probationem inferri posset, non quidem ex dicta conclusione super præsumpta justificatione gratiæ, sed ex altera; quod in iis, in quibus non adest positiva resistentia juris, hujusmodi actuum extrinsecorum præsumpta probatio inducitur per decennium ex generaliter, ita distinguendo, deductis *disc. 1. de alienationibus, & contractibus prohibitis*. & in specie consensus Ordinarii super donatione jurispatronatus advertitur *sub tit. de Jurepatronatus disc. 19.* & magis proximè in terminis consensus Titularis in translatione pensionis juxta *constit. 144. Urbani VIII.* habetur suprà *hoc tit. disc. 53.* ubi de aliis similibus ex quibus rectè ad rem inferri potest, dum ob magnas munerum occupationes defuit otium perquirendi auctoritates, quæ descendant ad hoc individuum.

Clarius verò, ac extra omnem rationem dubitandi ob alia argomenta & adminicula, ob quæ simul juncta cum consueta regula *ut singula, quæ non prosunt, &c.* advertebam quod ubi etiam non esset decennalis, observantia, sed minor, adhuc sufficeret, adeout ex omnibus simul junctis concludens, immò exuberans probatio resultaret.

Primò nempè ob primordium veritatis, seu magnæ verisimilitudinis ratione causæ reservationis non quidem in solam gratiam reservatarii, & ex causa lucrativa, sed intuitu permutationis, & pro istius qualitate, ac propterea dicitur pensio favorabilis, & æquitate digna juxta distinctionem; & de qua suprà *in Parmen. disc. 12.*

Secundò ob nimiam verisimilitudinem, quod præfatus Cardinalis, qui Episcopatum in Gallia possidebat, atque erat præfati Regis Galliarum valda benevolus, & factionarius absque ejusdem Regis consensu, hanc pensionem summæ notabilis acceptare, & solvere vellet penitùs extraneo, & diversæ nationis.

Tertiò ob præsuppositam inconcussam praxim Datariæ & Cancellariæ non admittendi hujusmodi reservationes absque consensu Regis, ac propterea illa verba *de consensu Serenissimi Principis Ludovici, &c.* apposita in supplicatione non stant conditionaliter, & tanquam res de præterito, ut Officiales, & expeditores Datariæ attestabantur.

Quartò, quia in obligatione facta per eumdem Cardinalè penes acta Notarii Cameræ, idè consensus enun-

ciatur,

ciatur, ac præsupponitur, quintò præsupponitur etiam ac enunciatur in cessione pēsionis facta de anno sequenti, enunciando etiam annum 1642. Et sextò magnum argumentum resultare advertebam ex eo, quod titolaris non exhibebat literas regias super consensu magis necessario circa ipsam permutationem, quoniam hujusmodi literæ post factam expeditionem solent per officiales quandoque negligi, adeo ut non adsit eorum protocollum, vel registrum, ex cujus inspectione resultare posset probatio negativæ. Addito etiam alio magno argumento, quod officiales Regii in Gallia utique non permisissent exequtionem literarum Apostolicarum super dicta permuratione, si consensus reverà non adesset.

SUMMA,

SIVE

COMPENDIUM

Eorum, quæ in Foro magis practicabilia continentur in hoc Titulo de Pensionibus Ecclesiasticis.

INDEX

RUBRICARUM

SUMMARIUM.

1 *De origine, & causa pensionum.*

2 *Reservari debent ad limites necessitatis, eaque durante.*

3 *Non potest gravari per Ordinarium Ecclesia, sed ipse provisus in certa quantitate, non autem quota.*

4 *Dictæ restrictiones non procedunt in Papa, qui sine causa pensiones reservat.*

5 *Pensio importat jus temporale, nullumque jus tribuit in beneficio.*

6 *Potest reservari à Papa etiam non clerico, sed non solet, Ordinarius autem pro solo Clerico.*

7 *Papa non approbat reservationem factam ab Ordinario, nisi occasione nova provisionis beneficij.*

8 *Si Ordinarius conferat beneficium cum invalida reservatione pensionis, an vitietur provisio, vel potius ipsa reservatio vitietur.*

9 *In pensione purè reservata motu proprio nulla requiritur justificatio nisi clericatus.*

10 *Neque tenuitas beneficij excusat à solutione pensionis.*

11 *Nisi agatur de Ecclesia parochiali, in qua intelligitur salva congrua Rectori, etiam si motu proprio.*

12 *In pensione motu proprio purè reservata super Ecclesia Cathedrali, non intelligitur reservata congrua, nisi dicatur, & de ratione differentia.*

13 *Sed congrua alimentaria debetur quomodo, & quando.*

14 *De reservatione conditionata, seu qualificata à clausula*

15 *An, & quando ista clausula reddat reservationem conditionalem necnè.*

16 *Isto casu attenditur valor juxtà singula tempora currentia, absque restrictione ad tempus reservationis.*

17 *Quando consensus, vel assertio quod sit informatus prajudicet etiam isto casu pensionis conditionata.*

18 *Et quid in hoc operetur possessio pensionarij etiam contra successorum.*

19 *Gratia reservationis eventualis si, & postquam alia pensio cessaverit, an sit pura, vel conditionalis, & an expiret per mortem Papæ ante purificationem.*

20 *Atque*

20 *Atque si plurium pensionum cessatio in conditione posita est, sufficit, quod in parte proportionata sequatur cessatio.*

21 *Ista reservatio non impedit facultatem transferendi antiquas pensiones.*

22 *Reservatio pensionis ex causa resignationis ad supplicationem, fit cum narrativa valoris per assensum, atque beneficium non solet gravari ultra medietatem.*

23 *Pensionarius isto casu tenetur concludenter justificare narratum valorem, nisi existat in possessione, quæ suffragatur in possessorio, non autem in petitorio.*

24 *Nisi possessio esset longissimi temporis, nam suffragatur etiam in petitorio.*

25 *Et quid in hoc operetur consensus Titularis.*

26 *An, & quando in hac reservatione intret reductio ad proportionem valoris, vel corruat actus in totum, si valor narratus non est in totum verus.*

27 *Quid ubi reservatio est conditionata, seu qualificata à clausula* dummodo mille, vel centum.

28 *An, & quando Ordinario competat facultas reservandi pensionem ex causa concordiæ.*

29 *Pensio voluntaria beneficio pleno odibilis est, eamque hodie raro Dataria admittit.*

30 *Defectus narrati valoris concludenter justificandi etiam in modico, totum vitiat, & non admittitur reductio.*

31 *Debet etiam constare de vera, & effectiva solutione omnium terminorum decursorum vivente Titulari, qui consensit, alias reservatio corruit.*

32 *An præsumptio resultans a longissima observantia admittatur.*

33 *Solutio facta tempore infirmitatis Titularis, ex qua obiit an suffragetur.*

34 *Ista nullitas non admittitur in possessorio.*

35 *Invalida est hæc reservatio si consensus præstetur à Titulari imminente expiratione sui juris.*

36 *De pensionibus, quæ reservantur in gratiam Patroni.*

37 *Solet adjici clausula,* dummodo tertiam partem fructuum non excedant.

38 *De reservatione ad instantiam, & gratificationem ordinarij collatoris.*

39 *Et de alia administratione Cardinalis super beneficio vacato per obitum familiaris.*

40 *Quomodo his casibus fiat reservatio, & quid justificandum sit.*

41 *De invalida reservatione pensionis ad favorem ejus, qui non est clericus, & quando hoc non obstante substineatur.*

42 *Vel super Ecclesia curata non facta mentione curæ.*

43 *Vel super Cathedrali absque derogatione Concilij Lateranensis.*

44 *Vel super Ecclesia de jurepatronatus Regio non facta mentione.*

45 *Aut super distributionibus quotidianis.*

46 *Aut non facta mentione antiquæ pensionis valida.*

47 *Nisi adsit clausula* etiam si aliæ.

48 *Sive agatur de pensionibus perpetuis, quando mentio facienda non est.*

49 *Pensio exacta litteris non expeditis annullatur.*

50 *Sed post Expeditas litteras exigi possunt termini præcedentes.*

51 *Litterarum expeditio, an sit necessaria in facultate retinendi cum statu incompatibili.*

52 *De decreto annullativo expediendi litteras infra sex menses.*

53 *Amittitur pensio per matrimonium etiam nullum, & de facto.*

54 *Nisi dispensatio Apostolica accedat, quæ non suffragatur pro bigamia, vel secundo matrimonio, nisi dicatur.*

55 *Amittitur pensio ob militiam sæcularem, & de ratione.*

56 *Limitatur seu declaratur.*

57 *Amittitur item per feudum laicale.*

58 *Ac per officium sæculare clericis incongruum cum declarationibus.*

59 *Per non incessum in habitu clericali.*

60 *Per professionem in Religione.*

61 *Per Episcopatum actualem, non autem per Titularem in partibus infidelium, vel Episcopatum annexum Cardinalatui.*

62 *Cessant hæc omnia per Apostolicum indultum dispensativam.*

63 *Debet obtineri dispensatio re integra ante factum casum amissionis.*

64 *Atque obtenta super uno impedimento non suffragatur pro altero.*

65 *Dispensatio non importat novum onus, neque necessaria sunt ea, quæ in reservatione requiruntur.*

66 *An, & quando ob homicidium, aliaque delicta, vel per bannum capitale, pensio amittatur, & enunciantur crimina.*

67 *De cessatione pensionis per consensum extinctioni, seu cessationi præstitum, & an requiratur Apostolicum beneplacitum.*

68 *De forma translationis prævia cessatione antiqua, ac reservatione nova.*

69 *Idque fieri potest etiam à graviter infirmo, & an nutu & signis.*

70 *In translatione non requiritur certa forma, sed etiam sine prævia cessatione fieri potest.*

71 *Etiam per schedulam privatam, vel coram Notario, & testibus.*

72 *An, & quando actus immediatè gestus coram Papa importet translationem, vel novam reservationem ex integro.*

73 *An pensio translata sit eadem, vel potius nova, & diversa.*

74 *Reservata super distributionibus non potest transferri sine speciali facultate.*

75 *De Constitutione 20. Vrbani VIII. ut transferri non possit pensio ultra medietatem fructuum, & de hac materia.*

76 *De alia Constitutione circa prohibitam facultatem transferendi pensiones super Ecclesiis possessis per Cardinales.*

77 *Pensio alias translata transferri non potest sine consensu, & de istius præstatione.*

78 *An transferri, vel extingui possit pensio, cujus commoditas alteri cessa sit.*

79 *Reservatio novæ pensionis eventualis non præjudicat facultati transferendi.*

80 *De confidentiaria translatione.*

81 *Translatario competit via executiva, eique suffragatur possessio transferentis.*

82 *Cessio pensionis, vel juris in ea fieri non potest sine Apostolica auctoritate.*

83 *De cessione commoditatis pensionis.*

84 *Pensio cessat per mortem cedentis, non autem cessionarij commoditatis.*

85 *An amissa pensione per mortem cedentis per manus justitiæ, vel ex alio delicto, vel facto debeatur evictio cessionario.*

86 *Pensio solvenda est in loco beneficij nisi aliud dicatur.*

87 *Quid importent scuti, vel ducati, & de qua specie monetæ intelligantur.*

88 *De tempore, quod statui solet solutioni pensionis.*

89 *Terminorum præfinitio non percutit substantiam reservationis, usque in terminorum præfinitione attenditur ordo scriptura.*

90 *De moneta in qua facta sit reservatio, & cujus sit commodum augmenti, vel incommodum decrementi.*

91 *Atque*

91 *Inter pensionarios attenditur ordo anterioritatis, quæ prodest etiam translatario.*

92 *Quid ubi eadem est reservatio, sed ordo temporis est inter nominatos.*

93 *De concursu pensionarij cum Titulari agente pro congrua.*

94 *De alio concursu inter Pensionarios, & creditores Titularis.*

95 *Pensionario competit actio pro termino maturato contra possessorem non curato, an perceperit fructus necne.*

96 *Pro terminis autem decursis de tempore prædecessoris non competit actio nisi dicto de diligentiis.*

97 *De concursu prædecessoris, & successoris in beneficio in onere pensionis solvendo.*

98 *De concursu heredis pensionarij, ac Titularis pro rata pensionis decursa.*

99 *Pensio de jure transmittitur ad hæredes, sed hodie succedit Camera.*

100 *Ad hunc effectum quomodo annus reguletur.*

101 *De concursu plurium beneficiorum, quæ in confuso certa pensione gravata sint.*

102 *Titularis non excusatur ob tenuitatem fructuum, ubi agitur de beneficiis in quibus non intrat congrua, & non habetur ratio valoris.*

103 *Quando etiam in beneficiis non curatis aliqua congrua ratio habeatur.*

104 *De materia valoris ad effectum deductionis congruæ in parochialibus, vel Cathedralibus.*

105 *De differentia inter Cathedrales, & Parochiales.*

106 *De congrua alimentaria.*

107 *De reservatione conditionata, dummodo tertiam partem fructuum non excedat.*

108 *In reservatione ex causa resignationis valor narratus per ascensum plenè, & concludenter justificari debet de tempore gratiæ.*

109 *An intret moderatio seù reductio ad ratam valoris; & de regressu.*

110 *De reservatione voluntaria sine causa beneficio pleno, quod valor integrè, ac perfectè probari debeat.*

111 *De justificatione valoris quomodo fieri debeat, & quæ veniant sub valore.*

113 *In specie de domibus Canonicalibus, & præbendis.*

113 *Pensio habet exequutionem paratam, & quomodo Signatura rescribat.*

114 *De differentia inter unam, & alteram clausulam, & de earum effectibus.*

115 *Et quando rescribatur de appellatione suspensiva, & cum clausula translativa.*

116 *De remedio manutentionis, & in quo sit magis opportunum quam alterum executivum in vim litterarum.*

117 *Unica solutio unius termini, vel etiam partis ad id sufficit etiam contra successorem.*

118 *Quando possessio dicatur legitima; & sufficiens ad manutentionem.*

119 *Translatario competit via executiva, & suffragatur possessio transferentis, sed non conceditur manutentio, ideoque datur immissio.*

120 *Petitur manutentio in quacumque instantia etiam post sententiam suspensam per appellationem, vel per restitutionem in integrum, & quando.*

I.

De introductione pensionis Ecclesiasticæ, & quibus competat facultas illam reservandi præsertim in Ordinario.

EX Sacrorum Canonum præcepto, vel consilio,
aliquam Ecclesiasticorum proventuum partem,
quæ propriam moderatam substentationem excrescat, pauperum alimoniæ, aliisque piis usibus applicandi, ecclesiasticarum pensionum usus prodiit, ità
dictæ applicationi quamdam præscribendo legem, 1
ex eadem indigentiæ causa regulandam, ut pauperum, scilicet scholarium substentatione, vel subsidio
eorum, qui pro universalis Ecclesiæ servitio laborant
ac operam præstant; Ad indigentiæ tamen limites 2
illaque durante, ipsum provisum, non autem, vel
successorem; ac in certa quantitate, non autem in
quota gravando A. 3

Intra hos autem limites, Episcoporum, aliorumque Prælatorum, reservandi pensiones super vacantibus beneficiis in actu providendi facultas restricta
est; Papæ verò potestas, utpotè in beneficialibus ab- 4
soluta, intra hos cancellos coarctata non est, sed cujuscumque favore, ac etiam sine causa pensiones reservare potest, etiam in fructuum quota quod inferioribus, ut supra non conceditur, gravando ipsam Ecclesiam, ac successores perpetuò, vel ad vitam ejus,
cujus favore facta est reservatio.

Et quamvis pensio, temporale jus, super fructibus
potius, quàm spirituale super beneficio importet,
idemque beneficii substantiam non tangat, neque 5
pensionario in beneficio ejusque administratione
jus tribuat, ac de consequenti, laici ex juris communis dispositione, vel intentione illius capaces existant; Quia tamen ipse Papa de stylo non solet pen- 6
siones reservare nisi pro clericis, talisque in dubio est
præsumptio, ubi contrarium expressè non dicat, dictusque stylus per Constitutionem Pii V. in legem
positivam transiit, cui dispensare oportet; Hinc proindè dictis etiam requisitis concurrentibus, ex quibus Episcoporum, aliorumque inferiorum facultas
resultet, non nisi pro clericis id cedendum est, ut in- 7
feriores à superiore normam accipiat.

Qua verò ob tot requisita, nimium rarum est ejusmodi pensiones effectum sortiri, solet idcircò obtineri Apostolica reservatio, quæ tamen cum ipsius
beneficii nova provisione, & non aliàs sequi consuevit. B.

Requisitis autem prædictis non concurrentibus,
undè propterea inferioris potestas desit, si dicta reservatio fiat, verius est eam non vitiare beneficii provisionem, sed potius ipsam reservationem vitiatam 8
remanere, nisi præcedens pactio; seù aliàs præcisa, &
coarctata voluntas aliter suadeat. C.

II.

De Apostolica reservatione motu proprio purè facta super Ecclesia vacante, occasione providendi, vel antea.

IN hac specie pensionis; quæ Apostolica auctoritate, purè, ac motu proprio reservetur, super bene- 9
ficio, vel Ecclesia vacante in actu providendi, vel
anteà (expeditis literis, quæ ad exigendi facultatem, non autem gratiæ perfectionem necessariæ
sunt) doctoque de clericatu, alia non exigitur
justificatio, neque Titularis à solutione pensio- 10
nis excusari potest ratione tenuitatis beneficii,
quod aliàs dimittere debet, nisi agatur de beneficio curato, in quo ex Concilii Tridentini
decreto, 11

A. *Disc. 40. & seq.*
B. *De his frequenter toto tit.*
C. *Disc. 40. & 41.*

decreto, congrua centum scutorum monetæ regio-
nis pro Rectore, salva, ac præcipua remanere debet,
quamvis non exprimatur, nisi derogetur, licèt pensio
esset motu proprio reservata. Et quamvis idem de-
cretum æquè, ac magis percutiat Cathedrales in qui-
bus congrua est mille; quia tamen Cathedrales provi-
12 dentur in Consistorio prævio processu super valore,
cujus proindè notitia haberi dicitur, hinc omitten-
do solitam clausulam *dummodò*, dictæ congruæ præ-
servativam, illi implicitè derogatum censetur, ideo-
13 que solùm congrua alimentaria remanet, quæ debita
est, etiamsi expressa accedat derogatio; Ea verò cer-
tam non habet taxam, sed pro Ecclesiæ, ac regio-
nia, & onerum qualitate taxanda est; Ac debetur,
quamvis aliundè Episcopus, vel Rector provisus es-
set; nisi consentiendo pensioni, huic etiam congruæ re-
nunciaverit, atque onus se substentandi de proprio as-
sumpserit, ac de suo possit se substentare. D.

Ubi verò congrua expressam habet præservatio-
nem à solita clausula *dummodo*, vel respectivè à jure
subintellecta est, nihil obstat pensionem esse motu
14 proprio reservatam, minusque illi Titularem consen-
sum præstitisse, cum eamdem conditionem talis
consensus implicitam habeat; Non semper tamen di-
15 cta clausula *dummodò* conditionem inducit, nisi quan-
do ipsam reservationem percutit, secus autem si ad-
jecta sit alteri clausulæ, *etiamsi alia*. Ad ejusdem au-
rem congruæ effectum spectatur valor in singulos
16 annos, & tempora, non curato quod de tempore re-
servationis esset major; Nisi Titularis asserendo se in-
formatum dixerit beneficium esse capax, onus pro-
17 bandi contrarium in se assumendo; Quod tamen si-
bi, non autem successori præjudicat; Vel nisi pensio-
narius esset in quasi possessione exigendi, cum tunc
18 possessio per hanc executionem in possessorio judi-
cio non impediatur, idque etiam contra Ecclesiam,
& quemcumque possessorem. E.

III.

De eadem Apostolica reservatione pariter motu proprio; eventuali, si & postquam antiqua pensio, vel fructuum reservatio cessaverat.

IN hac specie reservationis cadere solet quæstio
expirationis, vel caducationis gratiæ quam ob
mortem Papæ illam facientis ante purificationem
19 conditionis, sub qua facta est, aliqui credunt sequi;
Contrarium autem est verius, ut conditio, vel tem-
pus, non substantiam, vel perfectionem, sed exequu-
tionem gratiæ solùm feriat. F. Atque si dicta reserva-
tio concipiatur, si & postquam antiquæ pensiones
cessaverint, opus non est, ut omnes cesseut, sed suffi-
20 cit tot cessare, quod locum aperiunt novæ, absque
oneris Ecclesiæ excrescentia. G.

Minusque istius eventualis pensionis reserva-
21 tio quamvis ab initio perfecta, impedit transferen-
di facultatem, quam antiquæ pensionis, possessor ha-
beat. H.

IV

De eadem Apostolica reservatione pensionis ex causa resignationis, vel alterius conventionis.

AD supplicationem, atque in approbationem
22 privatæ conventionis partium, fieri solet hæc re-
servatio cum expressione valoris per ascensum, eum

D. *Disc. 16. & 17.*
E. *De his pluries hoc tit. & sub tit. de benef. disc. 90.*
F. *Disc. 1. cum duob. seqq.*
G. *Ibidem.*
H. *Disc. 3. & alibi.*

non soleat beneficium gravari ultra valoris medieta-
tem, ac frequentius infra, licèt quandoque, sed rarò,
etiam suprà id concedi soleat.

Onus verò est pensionarii narratum valorem con-
cludenter justificarè, tàm in petitorio, quàm in pos-
sessorio, si in possessione exigendi non existat, Posses-
sione verò accedente, obtinebit quidem in possesso- 23
rio, sed in petitorio in quo Titularis negatoriam in-
tentet, justificationis onere, possessione non obstan-
te, gravatur, nisi longissima trigenaria observantia
accedat, inducens justificationis præsumptionem,
contraria probatione elidibilem, vel nisi Titularis 24
pensioni præstiterit assensum, qui in eum hoc onus
etiam transfert, quoties dici non valeat consensum
esse qualificatum ab eadem clausula *dummodo* ipsi re-
servationi adjecta; isto tamen effectu in solius con- 25
sentientis, non tamen successoris præjudicium resul-
tante. I.

Justificatione valoris deficiente non admittitur
reductio ad proportionem; Quod tamen in gratiam 26
resignantis non aliàs quam sub hac lege beneficium
resignantis procedit, potissimè ubi clausula, *& non
aliàs* accedat, nè Titularis invito priori possessore be-
neficii istud obtineat, ac propterea ipsi pensionario
competat aliàs regressus, vel reintegratio, secus au-
tem ipso resignante, vel ejus translatario huic favori
cedente, atque contento reductione ad proportionem,
tunc enim audiendus est, quoties dolus absit, atque
verisimilis Papæ voluntas accedat. L.

Ubi verò pensionis reservatio pura non sit, sed qua-
lificata à clausula *dummodo*, congruæ Rectoris reser- 27
vativa, probabilius est Titularem rectè salvam petere
congruam, quamvis ob temporum varietatem, ista pen-
sionis diminutionem caoset, nisi de regressu etiam in
casu cujuscumque diminutionis, juxta modernam for-
mulam cautum sit. M.

Admittenda verò non est in Ordinario, vel altero
qui sit Papa inferior (ultrà istius delegatam potesta- 28
tem) facultas reservandi pensionem ex caosa con-
cordiæ, ac pro lite componenda, licèt enim quando-
que id concedatur, attamen rarò ob tot requisita praxis
admittit.

V.

De pensione sine causa beneficio pleno de consensu possessoris reservata.

ODibilis, atque de fraude suspecta reputatur ista
species pensionis, quam neque de facili, ut prius,
moderna Datariæ praxis admittit, ideoque nimium 29
rigorose in ea proceditur, tàm accedente defectu
narrati valoris concludenter justificandi, ut etiam in
obolo totum vitiet, omni reductionis æquitate ne- 30
gata; Quam non docto de vera, & effectiva, non au-
tem ficta, præsumpta vel confessata solutione omni-
um terminorum de tempore Titularis consentientis
decursorum, quamvis per breve tempus primus, vel 31
ultimus, absque fructuum perceptione maturasset;
Alia non admittenda præsumptione, nisi resultante a 32
legitimi trigenarij temporis vera, & continuata ob-
servantia; Cadente quæstione, an solutio recepta de 33
tempore infirmitatis pensionarii ex qua obiit, ad id
sufficiat, quod ex facti qualitate decisionem recipit;
Dictaque probatione non accedente, annullatur
pensio, cujus tamen solutio, hoc judicio pendente,
non retardatur in possessorio retinendæ, quod ratio- 34
ne possessionis competat.

I. *De his pluries hoc tit. præsertim disc. 11. & seqq. & tit. de benef. disc. 90.*
L. *Disc. 11. & seqq. & in aliis.*
M. *Disc. 14.*

Invalida etiam hæc pensio reputanda est, si immi-
nente vacatione beneficii per mortem oaturalem, vel
civilem, possessor huic voluntariæ peosioni consen-
35 sum præstiterit. N.

V I.

De reservatione pensionis, qua Apostolica etiam auctoritate fiat in gratiam Patroni, vel Ordinarii aliàs beneficii collationem habentis, vel in gratiam nominantis.

36 SOlet etiam Apostolica Sedes, citra motum pro-
prium, pensiones reservare in gratiam eorum, qui
aliquam habeant participationem, vel jus, in onerandi
beneficii provisione; Putà ad supplicatiooem, vel no-
minationem Patroni, ut frequentiùs cootingit in Ec-
clsiis, quæ ad Regum, vel Principum nominatio-
nem providentur, & in his stylus est reservandi pen-
siones cum clausula, *dummodò tertiam partem fructum*
37 *non excedant*, quod onus est pensionarii justificare, nisi
Titularis asserendo se informatum, dicat non adesse
excessum, atque in se onus prohandi contrarium as-
sumat; Vel etiam ad supplicationem Patroni privati,
seù Ordinarii, qui capiens super beneficio ejus li-
38 beræ collationis reservari pensionem ad favorem per-
sonæ sibi gratiæ, curet accipi provisionem Apusto-
licam, sine qua dicta reservatio non conceditur;
Aut ubi beneficium vacatum per obitum familiaris
Cardinalis, ad istius nominationem providendum
39 est, iisque cupit peusionem quoque ad favorem alte-
rius ab eo nominati reservari; Hisque casibus pensio
sub narrativa certi valoris per ascensum reservari so-
let, cum Papa nolit nisi moderatè gravare, ideóque
dicti valoris justificatio cecessaria est; nisi pariter pro-
40 visus, asserendo se insurmatum, onus justificationis
in se assumat.

V II.

De aliis casibus, in quibus reservatio invalida sit, vel si valida irritetur, atque inefficax remaneat.

41 EX aliis quoque, oltrà præmissos casus, pensionis
reservatio invalida remanet; vel si valida est, inef-
ficax tamen redditur; Puta ob incapacitatem ejus ad
cujus favorem reservatio fiat, quia clericali characte-
re non sit insigultus, nisi reservatio facta sit tamquam
militi, vel tanquàm scholari, quod nisi expresse
dicatur, non præsumitur, vel nisi facta sit ad favo-
rem laici sub conditione futuri clericatus, ac si &
postquam dicto charactere sit insignitus, qui tamen
solus sufficit absque alio majori ordine, minusque
requisita est illa ætas, quæ ex Concilio Tridentioo
hodie in beneficiis requiritur, O.

Sive, quia super beneficio curato, non facta hujus
qualitatis mentione P; Aut super Cathedrali, absque
42 derogatione Concilii Lateranensis Q, Aut quia juxtà
unam opinionem super beneficio de Regio jurepa-
trooatus absque speciali mentione R; Vel quod be-
oeficii emolumenta competant ad normam distribu-
43 tionom ratione servitii, ac laboris personalis S; sive
quod unius, vel plurium antiquarum pensionum
mentio facta non sit, quæ tamen validæ sint, ac ef-
44 fectum sortitæ T.

Hæc autem omnia præsumptionem deficientis Pa-
pæ voluntatis inducunt, contraria probatione, etiam
adminicularia elidibilem, præsertim verò circa alia- 45
rum pensionum mentionem, ubi accedat clausula
etiamsi alia V; Dicta necessitate urgente in ordina-
riis vitalitiis, vel aliàs temporalibus pensionibus, 46
non autem in perpetuis, quæ ad manus mortuæ fa-
vorem reservatæ sint, cum istæ, sub onerum potiùs
quàm pensionum genere veniant.

Inefficax quoque remanet pensionis reservatio,
quamvis aliàs pura, ac perfecta, donec sequatur ex-
peditio litterarum, sine quibus, sub decreto ipsius 47
gratiæ, ac reservationis annullatio, pensio exigi
non potest Y, Non tamen prohibito pensionario
post litteras expeditas exigere terminos interim de-
cursos cum retrotractione ad ipsius reservationis ini-
tium Z; Minusque dicta necessitate sub decreto ao- 48
nullativo urgente in illis litteris, quas expedire quo-
que oportet super dispensatione retinendi pensionem
cum statu incompatibili, cum sine illis jus exactio- 49
nis ab invito experiri non possit, non autem prohi-
bitum exigere à sponte solvente A; Sive quia in
eadem reservatione, aliud contioeatur decretum an-
nullativum expediendi litteras infra sex menses, quod
in casu pensionis voluntariæ adjici solet, cadente
quæstione, an Cancellariæ officiales hunc terminum
prorogare valeant, ut in sua sede B. 50

V III.

De causis ob quas pensio validè, ac perfectè reservata effectumque sortita amittatur, vel extinguatur.

PUrè, ac validè, effectumque sortita pensio, ex plu-
ribus amittitur, seù extinguitur; Primò scilicèt ob 51
matrimonium nedum validum, ac juridicè contrac-
tum, sed etiam invalidum, cum solum factum spec-
tetur, nisi à defectu consensus nullitas resultet, noo
curato, an assumens statum conjugalem, clericalem
quoque cum matrimonio cum unica, & virgine
compatibilem retinere profiteatur; Nisi ante hujus
status conjugalis assumptionem præcedat Apostolica 52
dispensatio, quæ nisi bigamiæ obstaculum expressè
tollat, super simplici statu conjugali concessa, super
illo bigamiæ non suffragatur C.

Cessat item, seù extinguitur ob militiæ secularis
assumptionem, quamvis actuale prælium, vel aliud 53
sævum exercitium non accedat, cum non ab irregu-
laritate à sævis resultante hic effectus sequatur, sed ab
implicita dimissione clericatus, qui cum sæculari mi-
litia incompatibilis est D.

Quod tamen reciplendum non est in ea militia,
quæ clericis permissa sit, putà pro defensione patriæ 54
vel pro servitio Papæ, & Ecclesiæ, ut in sua sede. E.

Ex eadem ratione cessat pensio per feudum, vel
officium sæculare, quod ad militiæ instar eamdem 55
habeat incompatibilitatem cum clericatu, quod ta-
men plures recipit declarationes, ex facti qualitate 56
singulorumque casuum diversis circumstantiis, de
quibus in sua sede, cum sub compendio non de facili
cadant F.

Per

N. *De his omnibus ad materiam voluntaria pensionis disc. 5. & seqq. ad 10.*
O. *disc. 2. & in aliis.*
P. *disc. 38. & 43.*
Q. *disc. 1.*
R. *sub tit. de benef. dis. 90. & sub tit. de jurepatr.*
S. *disc. 61, & sub tit. de benef. disc. 90.*
T. *disc. 4. & 5.*

V. *d. disc. 4.*
X. *tit. de benef. disc. 90. & hoc tit. pluries.*
Y. *dis. 29. & 30. & in aliis.*
Z. *d. disc. 30.*
A. *disc. 44.*
B. *disc. 71.*
C. *dist. 45.*
D. *dist. 46.*
E. *ibidem.*
F. *dis. 47. & 48.*

Per non incessum item in habitu clericali pensio
excedens certam summam in Apostolicis Constitu-
57 tionibus taxatam amittitur; Ac etiam ob professio-
58 nem in Religione quamvis militari, quæ veram reli-
gionem importet, adeout diversus incompatibilis
status Regularis resultet G; Aut ob Episcopatum
59 actualem administrationem habentem, non autem
per Titularem in partibus Infidelium, aut ob illum
Episcopatum, qui Cardinalitiæ Dignitati junctæ
cum antianitate annexus est H.

Nisi tamen super his omnibus occurratur per dis.
pensationem Apostolicam, quam pensionarius re in-
60 tegra, & antequam amissioni per dictum statum in-
compatibilem locus fiat, potiùs, tanquam præser-
vativum remedium, per quod occurratur, futuro
damno nè incurratur, quam per remedium curati-
61 vum post illud incursum, cum tunc verum onus im-
portare dicatur, novæque reservationis speciem re-
doleat, ideoque specialem exigit mentionem; Atque
si plura sunt impedimenta, super omnibus dispensatio
obtinenda est, neque obtenta super uno prodest pro
62 altero, quamvis identitas, ac majoritas rationis ac-
cedat I.

Hujusmodi verò dispensatio novum non pro-
ducit onus, Ideóque desideranda non sunt ea, quæ
63 in novi oneris, vel pensionis reservatione neces-
saria sunt; Minusque cessant priores cautiones, ac
pacta, cum eadem sit, atque continuet pensio, ita
præservata per obstaculi præventivam remotio-
nem ab ea extinctione, quæ aliàs sequi debuis-
set L.

Per ea verò crimina pensio ecclesiastica amitti-
tur, per quæ resultat vacatio beneficiorum, quorum
jure in proposito illa regulatur, ideoque si crimen
64 aptum non est ad beneficiorum amissionem, multò
minùs ad illam pensionum; In beneficiis autem ea
solùm crimina hunc effectum ipso jure causant, in
quibus ita expresse in jure statutum est; Putà ob simo-
niam, sacrilegium, stuprum Monialis, falsificatio-
nem litterarum Apostolicarum, hæresim, assassinium
& similia, de quibus in beneficiorum sede, secus au-
tem pro aliis, in quibus id statutum non sit, quam-
vis de homicidio voluntario agatur, vel simili delic-
to, inducente quidem justum motivum, ut judex in
pœnam, hanc privationem decernere valeat; Ali-
qua cadente quæstione in banno capitali in contu-
maciam, an exindè pensio in aliquo differat à bene-
ficio, ut in sua sede M.

Citrà verò crimen, vel status incompatibilis as-
sumptionem, ut suprà, cessat quoque pensio in toto,
vel in parte ob ejus cassationi, vel remissioni liberum
65 ac perfectum consensum qui ubi sit gratuitus, nul-
lum exigit Apostolicum assensum, qui solùm
necessarius est, per solam tamen supplicationem sig-
natam, absque necessitate expeditionis litterarum, ubi
mediante aliquorum terminorum anticipata solu-
tione, vel alia recompensa dictus consensus præste-
tur, & sine quo assensu, simoniacus, ac illicitos re-
putatur actus ad effectum pœnarum, aliosque effec-
tus illicitè agentibus præjudiciales, non tamen, ut
exinde Ecclesiæ libertas, ac oneris extinctio impedia-
tur, cum actus malè gestus, in odium agentis pro
legitimè gesto haberi debeat, secùs autem in favo-
rem N.

IX.

De translatione pensionis, ejusque cessione in substantia, vel in commoditate.

Ex Apostolico indulto, & non aliàs conceditur
pensionario pensionem transferre in aliam perso-
nam, eamque loco sui ponere, idque diversimodè se-
qui solet, frequentiùs verò, ut coram persona in ec- 66
clesiastica Dignitate constituta, pensionarius antiquæ
pensionis cassationi consensum præstet, eodemque
instanti Apostolicus delegatus consimilem reservet
ad favorem diversæ personæ, quam translatarium di-
cimus; Idque licet fiat in infirmitate; Quinimò, & in
mortis articulo, ac etiam nutu, ac signis, dummodò
intellectûs defectus non adsit, adeout transferens 67
testandi, ac de reliquis bonis disponendi habilitatem
retineat O.

Non per hoc tamen; quod hæc forma præcisè non
servetur, quia scilicet non præcedat cassatio, sed so- 68
lùm de pensionarii consensu fiat nova reservatio,
corruit actus, cum ità cassatio implicitè per necessa-
rium antecedens præcedere dicatur P; Cadentibus
quæstionibus super hac transferendi specie ratione
incertitudinis personarum, in quas fiat, vel Ecclesia-
rum, quæ gravantur, ac summarum respectivè, ut
in sua sede Q; Necnon super defectu jurisdictionis 69
Delegati, cui litteræ delegationis non benè exhibitæ
sint.

Altera est magis in praxi rara species translationis
quæ fiat coram notario, & testibus, vel etiam per sce-
dulam privatam, quoties in indulto, ità etiam fieri 69
posse disponitur, in qua intrant pariter ea, quæ ratio-
ne imperfectæ voluntatis, vel imperfecti judicii, aut
incertitudinis habentur R.

Tertia verò species est, quæ fiat coram ipso Papa
directè, ac immediatè; quia scilicet pensionario con-
sentiente cassationi antiquæ pensionis, Papa consi-
milem de novo reservet ad alterius favorem, istoque 70
casu quæstio cadit, an id importet translationem, &
sic prorogationem ejusdem pensionis de persona ad
personam, vel potiùs novam, ac integram reservatio-
nem, quod facti potiùs, quàm juris est, diversamque
recipit determinationem pro facti qualitate, & cir-
cumstantiis, sive pro diversitate effectuùm exindè
resultantium, ut in sua sede, cùm ea, quæ facti sunt,
atque ex ejus circumstantiis pendent, non de facili
sub compendio explicari valeant S.

Posito autem, quod juxtà unam, vel alteràm spe-
ciem, de vera translatione agatur, tunc excepta 71
mutatione personæ, ex quo pendet extinctio pensio-
nis, & quæ respectu translatarii nova dicitur, in re-
liquis respectu Ecclesiæ oneratæ, dicitur eadem, ac
antiqua T.

Plures tamen, præsertim ex modernis Apostolicis
Constitutionibus, & decretis, vel magis receptis
Tribunalium decisionibus, restrictiones ista transla-
tionis materia patitur; Primò scilicèt, ut transferri
non possit reservata super distributionibus quotidia-
nis, nisi in transferendi facultate ità cautum sit, quo-
ties distributiones verè suam retineant naturam mer- 72
cedis labori proportionatæ, secùs autem si fructuum
potiùs de facto naturam sortiantur, non exindè ta-
men impedit à facultate transferendi pro rata fructi-
bus certis proportionata V.

G. *disc.* 44.
H. *disc.* 43.
I. *disc.* 43. *cum seqq.*
L. *disc.* 1. & 2. & 44. *cum seqq.*
M. *disc.* 49.
N. *disc.* 68. & 69.

O. *disc.* 56. & 59.
P. *disc.* 58.
Q. *disc.* 57.
R. *disc.* 70.
S. *disc.* 50. *cum duobus sequen.*
T. *ibidem, & pluries loc. cit.*
V. *disc.* 61.

Item

Item, ut excedere non valeat fructuum medieta-
tem, quæ Titulari salva remaneat, non tamen ista
73 exceptione impediente processum exequutivum trans-
latarii competentem donec in judicio ordinario per
tres conformes, vel rem judicatam, canonizata sit va-
loris probatio, à Titulari translationem impugnante
concludenter facienda, cum rigorosa forma decenna-
lis peræquationis X.

Vel ubi agatur de Ecclesia possessa per Cardina-
lem de tempore concessæ facultatis transferendi, ut
74 hujus qualitatis mentio specialis facienda sit; Idem-
que si Cardinalis dimissa Ecclesia, fructuum reservata-
rius solùm existat Y.

Pensio item aliàs translata transferri non potest,
nisi specialiter id concessum sit, vel Titularis accedat
75 consensus, qui etiam ex intervallo, re tamen integra,
& ante acceptatam nullitatem præstari potest, qui-
nimò implicitus, vel præsumptus sufficit ex diuturna
solutione resultans, quæ tamen erronea non sit. Z.

Non levi cadente quæstione, an transferendi fa-
cultas exerceri valeat in pensione, cujus commodi-
76 tas alteri cessa sit, quod etiam in extinguendi facul-
tate cadit, probabiliorque videtur affirmativa, quo-
ties talis circumstantia non accedat, quæ ob æquita-
tem contrarium suadeat A.

Transferendi facultati non præjudicat, novæ e-
77 ventualis pensionis reservatio, aut Ecclesiæ unio, vel
immutatio ejus status, quia de Regulari fiat Sæcula-
ris, aut de Collegiata, vel simplici fiat Cathedralis,
cum similibus B.

Si verò translatio fiat ad favorem personæ capa-
78 cis, ad commodum tamen incapacis, vel ut commo-
dum continuet in ipso transferente, aut in habenti-
bus ab eo causam, inutilis est actus; Fiduciaria ete-
nim pensio, sive de nova reservatione, sive de trans-
latione agatur, potest quidem per Papam concedi,
sed in Italia non solet; Frequens verò ejus usus est in
Hispania, ubi ad conservandum regionis usum, ex
79 Apostolicis indultis, vel aliàs provenientem, super
non nationalium incapacitate reservantur pensio-
nes ad favorem nationalis fiduciarii, qui vulgò *testa
di ferro* nuncupatur, ad commodum tamen, ac utili-
tatem non nationalium, quibus Papa gratificari ve-
lit; Et quamvis isto fiduciario moriente, non prævia
pensionum translatione in alterum fiduciarium,
80 pensio de stricta juris censura cesset: Attamen ex
quodam stylo Datariæ, seu Apostolicis decretis, quo-
rum tamen notitiam forus adhuc non habet, pro
cessatione pensionis, ac etiam obligationis fidejus-
soris, vel cedulistæ attenditur persona, ad cujus com-
modum pensio assignata est, non autem dicti fidu-
ciarii, adeòut in officialium Datariæ sensu, nil referat
fiduciarium decedere non facta translatione generali
in alterum, quæ deinde fiat, dummodo vivant com-
moditatis possessores B.

Translatario autem competit eadem via execu-
81 tiva, quæ competit transferenti, ejusque possessione
juvatur, ad omnes effectus, etiam præsumptæ justifi-
cationis ex diuturna possessione resultantis, præter-
quam ad illum possessorii retinendæ, quod manu-
tentionis vulgò dicimus, cum de stylo immissio ei
concedatur; Tenetur autem translatarius justificare
gratiam transferentis, nisi ejus jus, non proveniat à
vera translatione, sed potiùs à nova, & integra reser-
vatione, ob consensum à primi pensionario præstitum
coram Papa antiquæ pensionis cassationi C.

Cessio ipsius pensionis, vel juris in ea, ex privata 82
conventione, quamvis gratuita non datur, cùm id
solùm in cassatione, vel reductione Ecclesiæ favore
concedatur, non tamen cum recompensa; Et quam-
vis Apostolicæ potestati in hac materia nil denege-
tur, non tamen solet translativa cessio ipsius pensionis
admitti, solúmque practicari tertia species translatio- 83
nis, de qua in proximè præcedenti rubrica.

Licitè autem, etiam absque Apostolico assensu ad-
hiberi non solito, etiam mediante pecunia, vel alia
temporali recompensa, ceditur etiam laicis, aut aliàs
pensionis Ecclesiasticæ incapacibus, ejusdem pensionis
commoditas, attamen ubi sequitur, nullum in re, vel
ad rem jus tribuit, minusque substantiam tangit, sed
solùm continet nudum factum ab ipsa rei substantia,
præscissum capiendi emolumentum, ut quid tempora-
le, de cedentis dominio libero, ac indifferenti effectum,
ejusdem cedentis mandatario, seu procuratorio nomi-
ne in rem propriam D.

Hinc residente pensione in cedente ex istius mor- 84
te naturali, vel civili ea cessat, atque commoditatis
cessionarius præmoriens ad successores eam trans-
mittit, sicuti èconversò supervivens nil retinet, vel
sperat à Titulari, minusque à cedente, ejusque hærede,
cum incertam aleam ejus vitæ emisse censeatur, atque
dicatur evictio de rei natura de jure non præstanda, 85
nisi ex ipsius cedentis delicto, mors etiam naturalis
per manus justitiæ sequatur, seu aliàs ex facto culposo,
vel voluntario sequatur mors civilis, quam etiam as-
sumptio status incompatibilis inducat, cum tunc, id
quod interest præstandum sit E.

X.

De modo solvendi pensionem, circa locum, tempus, & monetam; Et de ejusdem solutionis probatione, & effectibus.

LOcus solutionis pensionis, quando aliud in reser- 86
vatione non statuitur, est ille beneficii, vel Eccle-
siæ gravatæ, quod freqenter contingit in pensioni-
bus, quæ ad patroni supplicationem, vel nominatio-
nem; sive ad Ordinarii collatoris instantiam, aut par-
tium supplicationem ex causa resignationis reserva-
tur; Rarum autem est in ea, quæ super Ecclesia va-
cante occasione providendi, vel antea, motu pro-
prio pro curialibus, seu conjunctis reservetur, cum
frequentius pensionis solutio in Curia destinetur,
quod nimium refert, cum ita pensio longè magis one-
rosa sit.

Pro ut non accedente contraria declaratione, sub 87
ducatorum, vel scutorum nomine veniunt illi regio-
nis, seu loci Ecclesiæ gravatæ, quod cum eadem di-
stinctione praxis recipit, quod scilicet in illis primæ
speciei, ut supra, fieri soleat in ducatis, vel scutis mo-
netæ regionis, in aliis autem in scutis auri, vel in du-
catis Cameræ, idem importantibus, ac scutum auri
stamparum currentium, ac decimam sextam partem
ejusdem scuti, quæ sub julii nomine in Curia expli-
catur F.

Quo verò ad tempus, illud in ipsa reservatione
explicari solet, duos cujuslibet anni statuendi ter-
minos, frequentius illos utriusque Nativitatis Do- 88
mini

X. *disc.* 55. *& sub tit. de benef. d.* 90.
Y. *d.* 54. *&* 63.
Z. *disc* 60. 51 *&* 53.
A. *disc.* 69. *B. disc.* 67.
B. *disc.* 64 *cum pluribus seqq. & disc.* 73.

C. *disc.* 50. *&* 68.
D. *disc.* 68. *cum seqq.*
E. *disc.* 69.
F. *disc.* 34. *cum seqq.*

mini nostri, ac S. Joannis Baptistæ, & quandoque
Anuntiationis, ac Nativitatis B. Virginis, quod
tamen non percutit substantiam pensionis, seu mo-
dum regulandi annum pro contributo, vel rata in
anno cessationis, ut infra in rubrica post sequen-
tem, sed solùm commoditatem solvendi, neque in
89 hoc ordo scripturæ attenditur, si prius expressus fue-
rit ille terminus, qui desumendo initium à reservatio-
ne sit posterior, nisi obstet, quod seriò, ac studiosè di-
lationis gratiâ ita statutum sit G.

Frequentiores autem quæstiones cadunt circa
monetam, in qua solutio facienda sit, ubi præ-
sertim tractu temporis notabilis alteratio sequatur.,
90 Receptaque est distinctio, ut facta reservatione in
moneta imaginaria (quod tamen rarum est,) ejus va-
lor de tempore reservationis attendatur facta verò
in moneta vera, quæ licet rara, attamen in rerum na-
tura existat, attendatur tempus solutionis, non cu-
rata intermedia alteratione in pluri, vel minori,
quamvis in ipsa reservatione ejus valor in alia magis
currenti monetæ specie sit explicatus, cum id de-
monstrationis potiùs, quàm taxationis gratiâ factum
censeatur; Habilitatio tamen Titulari solvendi in
moneta regionis, quæ tamen in valore intrinseco,
monetæ reservatæ valori æquipolleat, nisi longissi-
ma quadragenaria observantia, non tamen erronea,
seu aliàs ex defectu potestatis recipientis elidibilis,
contrarium statum præscripserit, vel nisi concor-
dia æquè habilis ad augmentum, vel decrementum,
seu lucrum, & damnum, uniformem, seu certam
taxam invariabilem statuerit, quod peculiare non
est ecclesiasticarum pensionum, sed cum generali-
bus cujuscumque debiti indifferentis terminis regula-
tur H.

XI.

*De concursu activo inter plures pensionarios super fructi-
bus Ecclesia onerata, vel super bonis Titularis debi-
toris; Et de actione contra successorem, vel super fru-
ctibus futuris, pro terminis decursis tempore prædeces-
soris.*

EXtrà controversiam est, in concursu super fructi-
bus currentibus illius anni pro ejusdem anni pen-
91 sionibus, ut ubi diversis temporibus reservatæ sunt,
intret eadem regula inter hypothecarios creditores
in jure statuta, ut qui prior est in tempore sit potior
in jure. Ubi verò contentio sit super fructibus cur-
rentibus, inter anteriorem agentem pro terminis an-
norum præcedentium, ab eodem Titulari, vel præ-
decessore debitis, & posteriores contendentes de
terminis currentibus ejusdem anni, aliqua cadit
quæstio, in qua non improbabiliter ad posteriorem
favorem responderi deberet; praxis tamen contra-
rium recipit, nisi anteriori negligentia obstet, eodem
anterioritatis privilegio transeunte in translatarium,
quod transferenti competebat I.

Ubi verò aliquorum anterioritas non proveniat à
92 reservatione, quæ sit contemporanea ad favorem plu-
rium nominandorum, sed proveniat à nominatione,
quia nempe unus altero in nominatione prior sit, &
tunc in puncto juris, attenta causæ identitate, ac æ-
qualitate, omnium est æqualis conditio, nisi nominan-
tis, vel reservantis in contrarium declarata voluntas
aliud statuat L.

Alter est concursus inter pensionarium, ipsum-
que Titularem contendentem de congrua per ex-
pressam reservationem, seu de jure commoni, vel
concilii sibi debita, & receptum pariter est, prio- 93
rem, vel potiorem esse congruam, utpote inter onera
fixa, vel expensas necessarias ex fructibus prius de-
ducendas computandam; cum præsupposito, quod
illa debita sit M.

Alter quoque dator concursus activus inter pen-
sionarios, & creditores Titularis, in quo distinctio
est, an ille sit in bonis propriis debitoris, vel in ipsius
Ecclesiæ oneratæ fructibus, ut primo casu juris dis- 94
positio generalis super creditorum concursu serve-
tur, in altero autem indubita sit pensionarii potioritas,
utpote jus habentis tanquam hypothecæ speciem,
quod nullum alteri creditori indifferenti competit, ni-
si postquam satisfactis Ecclesiæ oneribus, ac pensioni-
bus, exuberantes fructus à solo separati, de Titularis
libero patrimonio effecti sunt N.

XII.

*De concursu passivo in solutione pensionis, putà prædecesso-
ris, & successoris, vel plurium possidentium Eccle-
sias, vel Beneficia, quæ in confuso eadem
pensione onerata
fuerint.*

PEnsionario non incumbit agere de isto concursu,
cum ei integra remaneat actio contra beneficii
possessorem pro terminis maturatis de tempore suæ
possessionis, non attento, an idem possessor percepe-
rit fructus necnè, vel potius eos perceperit præde- 95
cessor, contra quem adhiberi debuerint diligen-
tiæ, cum id percutiat terminos tempore prædecessoris
maturatos, & non exactos, pro quibus, ut contra suc-
cessorem, ac super annorum sequentium fructibus
competat actio, recepta Curiæ praxis eam tribuit, cum 96
hoc requisito diligentiarum benè adhibitarum, & non
aliàs O.

Inter autem successorem qui solvere coactus est,
vel molestatur, & prædecessorem, seu ejus hæredem,
aut ipsam Ecclesiam, vel Cameram, pro intermedio
vacationis tempore; Sivè in casu converso, quo præ- 97
decessor terminos ejus tempore maturatos solverit,
fructus autem in toto, vel in parte successorem,
vel per Cameram vacatione durante percepti sint,
intrant frequentes quæstiones; Atque licet in hoc
scribentes aliqualiter se involvisse videantur super
modo computandi tempora; Verius tamen est to-
tum pendere à fructuum qualitate, & quantitate,
habita eorum proportione ad onus pensionis, ut qui
plus percepit, plus contribuat proportionabiliter,
ac pro rata, adeò ut qualibet integra recollecta om-
nium fructuum, integrum solvat annum pensionis,
non attentis terminis pro ejus solutione præfinitis,
utpotè commoditatem solvendi percutientibus,
non autem pensionis substantiam, vel naturam regu-
lantibus, desumendo annum fructiferum per diver-
sa tempora juxta diversam fructuum naturam, &
qualitatem, ut in quibuslibet novus annus ini-
tiari dicatur, quando, maturis jam collectis, natu-
ra novum fœtum concipere incipit pro futura nova
recollecta P.

Temporis autem reservationis, ratio magis habe-
tur pro regulando anno, qui vulgò *pensionarius* dici-
tur in concursu Titularis, ac hæredis pensionarii 98

G. *disc.* 29. *&* 30.
H. *disc.* 34. *cum seqq.*
I. *Disc.* 19. *& seqq. & disc.* 59.
L. *Disc.* 20.

M. *Disc.* 16. *cum seqq.*
N. *Eisdem disc.* 19. *& seqq.*
O. *Disc.* 19. *&* 31.
P. *Disc.* 23. *cum sequen.*

decrescentis, super repartitione pensionis pro rata
temporis decursi, cum pensio etiam ante maturatum
terminum, pro rata de jure transmittatur ad hæ-
redes, quorum loco ex Apostolicis Constitutionibus,
seu verius, ex earum intelligentia, vel argumento,
hodie succedit Camera in locis, in quibus fructus in-
59 exactos, vel pendentes quoque percipit. Q. Tunc
etenim annus ex tempore reservationis computandus
venit, ut non plus pensionarius obtineat, quàm sui
100 temporis rata concedat, istoque casu intrat inspectio
anticipatæ, vel posticipatæ solutionis R.

Alia est passivi concursus species, quando plu-
rium beneficiorum provisione contemporanea in una
persona facta super omnibus certæ quantitatis pen-
sio reservetur, nulla facta distinctione; postmodum
verò contingat plures de eisdem beneficiis distinctè
101 provideri, ut concursus pro rata valoris, ac oneris
respectivè sequi debeat, idemque, si detur casus vali-
dæ translationis certæ summæ super pluribus oneratis
Ecclesiis, nulla sequuta distinctione. S.

XIII.

De valore ad effectum validæ, vel invalidæ reservationis; vel ejus reductionis.

Distinguendo reservationem à translatione, atten-
ta prima specie, ubi sequatur motu proprio, ac
purè super beneficio vacante occasione providendi,
102 vel antea, atque non agatur de beneficiis, in quibus
ratione matrimonii spiritualis, Conciliaris, vel ali-
mentaria congrua Rectori debita sit, nulla cadit va-
loris, vel insufficientiæ quæstio, neque hic prætextus
beneficii possessorem excusat à pensionis solutione,
103 quam cum beneficii dimissione evitare potest. Solum-
que in beneficiis servitoriis pro Ecclesiæ cultu erec-
tis, quatenus pensionis onus quotidianas etiam distri-
butiones afficiat, quædam congruæ alimentariæ spe-
cies intrat, nè Ecclesiæ cultus defraudetur, quæ servitio
proportionata sit.

Ubi verò eadem reservationis, potè, ac motu
proprio specie retenta, agatur de Ecclesiis, in quibus
ratio spiritualis matrimonii cadat, ut sunt Cathedra-
les, ac parochiales, tunc si Conciliaris congrua ex-
pressè reservata est cum clausula *dummodò mille, seu*
104 *centum*, &c. valoris inspectio intrat, non attento tem-
pore reservationis, sed illo singulorum annorum, ac
de præsenti, cum non de impugnatione agatur, vel
de reductione, sed solùm de potiori deductione, ut
de eo, quod superest pensio solvatur; Si verò dicta
congrua sub conditione posita non sit, minusque
tunc concurrat ejus explicita derogatio, ista in paro-
105 chialibus non subintelligitur, benè tamen in Cathe-
dralibus, ob differentiæ rationem supra insinuatam,
quod Cathedralium in Consistorio prævio processu
super valore provisio, ac respectivè reservatio fiat;
Isto autem casu, ac altero explicitæ derogationis,
160 adhuc salva, & potior remanet congrua alimentaria
quæ certam non habet, ac uniformem taxam, pro
arbitrio ex regionum, & Ecclesiarum qualitate re-
gulandam, nisi provisus aliundè in se onus assum-
pserit suppeditandi alimenta, & alia necessaria de
proprio T.

In provisionibus autem Cathedralium, vel Mo-
nasteriorum consistorialiter sequutis, in quibus con-
107 sistoriales etiam, ac motu proprio occasione pro-
videndi, pensiones reservari solent in gratiam haben-
tis juspatronatus, vel præsentandi, stylus est faciendi
reservationem sub conditione *dummodò tertiam fruc-
tuum partem non excedat*, undè propterea frequen-
tes in foro esse consueverunt quæstiones super dictæ
conditionis verificatione, pensionario actori de jure
incumbente; Eas tamen sustulit moderna cautela
superiùs etiam insinuata, ut provisus pensioni con-
sensum præstando, se informatum declaret, atque
onus probandi contrarium in se assumat, quod aliàs
frequentibus quæstionibus finem imposuisse vide-
tur. V.

In pensione autem ex causa resignationis, vel con- 108
cordiæ, super dimisso; vel resignato beneficio Apo-
stolica authoritate reservata, cum valor per partes
narrari soleat per ascensum, hinc iste concludenter
de tempore reservationis justificandus est, eoque
non justificato, ob defectum quamvis modicum,
crediderunt aliqui, pensionem in totum corruere,
neque reductioni proportionabili, ac pro rata lo-
cum esse; Id autem recipiendum est favore pensio-
narii resignantis, vel dimittentis, ut aliàs reservatus
regressus, vel ingressus competat, neque resignata- 109
rius id cum oblata reductione impedire valeat, ut-
potè sub tantæ pensionis conditione obtinens bene-
ficium aliàs non obtenturus, quod etiam in successo-
re dicendum est, cum aliàs non contigisset vacatio,
ob quam ipse continuit; Secus autem, ubi econverso
pensionarius negligendo regressum, vel ingressum,
suoque favori cedendo, sit contentus reductione
proportionata vero valori. quoties dolus ejusdem,
seu verisimilis defectus intentionis Papæ non ob-
stent. X.

Regressus autem ubi reservatus est favore resig-
nantis, tàm contra resignatarium, quàm successores
quoscumque juxta eam formulam, quæ moderna
dicitur, ut scilicèt in quovis casu impugnationis, re-
ductionis, vel diminutionis, competere debeat, non
attenditur; an Titularis justam habeat causam im-
pugnandi, vel petendi reductionem, seu modifica-
tionem, & an resignans, cujus favore pensio reserva-
ta est, in mala expressione valoris culposè exegit nec-
nè, cum ista species importare dicatur potiùs condi-
tionem adimentem aliàs consensum ab actu resigna-
tionis, quæ proindè jus non abdicat à resignante,
dum Papa conditionem approbavit; Clarius verò si
accedat clausula, *Non aliàs, &c.* Aliqua cadente du-
bitandi ratione, ubi ipsa reservatio pensionis quali-
ficata esset à clausula, *dummodò centum*, sed probabi-
lius est eam non obstare.

Consideratio etenim, an impugnationi ansam
præbeat ipsius resignantis culpa; sive an de resigna-
tario, vel de successore agatur; Vel an justa accedat
causa petendi annullationem, vel moderationem,
percutit aliam speciem regressus ex juris intentione
resultantis tanquam per speciem pœnæ, ob Titularis
proterviam, à qua proindè justa causa excusat; Ideo-
que exigit canonizationem per rem judicatam, vel
tres conformes in judicio ordinario, cum tamen in
prima specie concedatur cum possessorio privilegiato,
quod *immissionis* dicitur; Atque in hac secunda specie
faciliùs locus est purgationi moræ, etiā post regressum
petitum, imò obtentum, sed non exequutum, quæ
tamen in alia etiam specie non denegatur.

Cadente quæstione, an dicta moderna formula
suffragari valeat translatario, qui nunquam benefi-
cium

Q. *Disc.* 28.
R. *eodem disc.* 28. *&* 27.
S. *Disc.* 57. *& sub tit. de feud. disc.* 89.
T. *Disc.* 26. *& seqq. & disc.* 50. *sub tit. de benef.*

V. *Dicto disc.* 90.
X. *Eodem disc.* 90. *de benef. & hoc tit. disc.* 11. *cum seqq.*

cium possedit, cui aliqui credunt ingressum concedi
si capax est, quod à difficultate non est alienum, ut
in sua sede. Y.

In altera verò reservatione; quæ fiat ad partis sup-
plicationem super beneficio pleno de voluntate pos-
110 sessoris, tanquam in pensionis specie odibili; ac de
fraude suspecta, rigorosè proceditur, circa conclu-
dentem justificationem integri narrati valoris attento
tempore gratiæ, adeò ut defectus etiam modicus tu-
tum vitiet; Intrante Beneficialistarum dicterio, qui
cadit à syllaba, cadit à toto. Z.

Majores autem in hoc proposito quæstiones super
facto potius, quàm jure cadere solent; super qua-
litate scilicet justificationis valoris, an sufficiat pro
tempore reservationis, non attento antecedenti, vel
111 subsequenti tempore, vel requiratur rigorosa decen-
nalis peræquatio; Atque veriùs est primam partem
sufficere; Altera cadente in impugnatione translatio-
nis, ut infrà.

Ac etiam super qualitate emolumentorum; quæ
scilicet sub fructuum, ac valoris nomine veniant,
necnè, sive super oneribus necnè deducendis,
quod plures recipit distinctiones, & declarationes
de quibus in sua sede, utpotè sub compendio non
de facili citra æquivocorum incursum explicabile;
112 Præsertim verò dicta quæstio cadit in domibus cano-
nicalibus aliisque prædiis, vel præbendis jure optio-
nis, vel antianitatis obtinari solitis, quod etiam
ex facti qualitate, ac circumstantiis, de quibus in
eadem sede decisionem recipit non uniformem, sed
pro facti qualitate diversam, ex ea potissimum con-
sideratione, an tot sint domus, vel præbendæ quot
sunt canoniæ, vel beneficia, data solum turnaria
optione in meliori qualitate, vel è converso minor
sit earum numerus, qui antiquioribus tantùm con-
gruat. A.

In translatione verò intrant inspectiones sub trans-
lationum Rubrica insinuatæ circa distinctionem in-
ter fructus, & distributiones, sive circa non excessum
medietatis, ut ibi advertitur.

XIV.

De processu executivo, qui pro pensione competat, & quando ille cesset, nec nè.

REgula generalis certa est, ut pro pensionibus ec-
113 clesiasticis; Vel ex recepto stylo; Vel ex Privile-
gio litterarum Apostolicarum, sive ex altero ali-
mentorum, processus executivus competat, tam
primo reservatario, quàm translatario, per dubias, ac
altioris indaginis exceptiones non retardandus, mi-
nusque suspensivam admittens appellationem, ideo-
que signaturæ stylus est rescribendi de appellatione
ad solum devolutivum, cum clausula *non retardata*
vel *sine retardatione*, aut *sine præjudicio executionis*;
Notabili tamen differentia inter hujusmodi clausulas
114 militante; Ubi enim juxta primam speciem per
ablativum absolutum concipitur, effectus est, ut
debitor audiri non valeat nisi prius solvat, quasi quod
præcisam conditionem id importet, secus autem in
aliis speciebus, præservantibus quidem jurisdictio-
nem judicis à quo, ut ad executionem, appellatione
non obstante procedere valeat, dictum verò effec-
tum non producentibus.

Dictæ autem regulæ limitationem, juxta fre-
quentem praxim docet aliqua justa causa, quæ sig-
naturæ arbitrium regulare solet in rescribendo de
appellatione cum clausula suspensiva, *si quid exe-
quendum*, vel *arbitrio*; Atque super hoc, certa de-
terminata regula dari non potest, cum pendeat à sin- 115
gulorum casuum qualitate, & circumstantiis, circa
defectum justificationis eorum, quæ pensionario in-
cumbunt, aut circa invaliditatis exceptionem, quæ
probabilis videatur cum similibus; Regulariter au-
tem, & frequentiùs de clausula translativa respon-
deri solet, ubi incertitudinis, vel illiquiditatis ratio
exigat, Sive diuturnum pensionarii silentium ex-
tinctionis præsumptionem inducat, quod pariter
pro facti qualitate diversimodè attendi praxis do-
cet B.

Ultra processum executivum litteris Apostolicis
reservationis, vel translationis, regulariter compe- 116
tentem, frequens est alter summarius, pariterque exe-
quutivus, & privilegiatus interdicti retinendæ;
quod sub *manutentionis* vocabulo explicatur, ratione
possessionis, in qua pensionarius reperiatur, istud-
que magis proficuum, posita possessione, reputari
solet, eo, quia non exigitur justificatio clericatus;
vel valoris, quæ in altero processu executivo requi-
ritur; cum in hoc judicio non quæratur de justitia;
vel injustitia, sed nudum possessionis factum atten-
datur; Ea solum in hac pensionis materia speciali-
tate de stylo concurrente, ut absque justificatione
tituli, saltem per supplicationem manu Papæ signa-
tam, sola possessio non sufficiat; Ea verò etiam per
exactionem unius termini, quinimò partis illius
sufficit ad manutentionem, nedùm contra ipsum 117
solventem, ac in possessione constituentem, sed
etiam contra successorem, cum hoc judicium ex au-
toris, ac possessoris persona reguletur, dummodo
tamen solutio partis simpliciter, vel in computum
facta sit, secus autem si taxativè ad eam summam,
animo, ita in parte, ac diminutè solvendi, quia
prætendatur Ecclesiam partis, non autem totius ca-
pacem esse. C.

Pluribus desuper cadentibus quæstionibus super
legitima; ac sufficienti solutionis probatione, sive
super potestate solventis, quoties non ipse Titularis, 118
sed ejus expressus; vel præsumptus mandatarius, vel
minister, aut Ecclesiæ vacantis œconomus, seu admi-
nistrator solvat, quæ omnia potius facti, quàm juris,
cum ex ipsius facti qualitate singulorumque casuum
circumstantiis determinationem recipiunt, ideoque
certæ, ac determinatæ regulæ generalis incapacia,
in sua sede de facili perquiri possunt, ac etiam apud
vulgares possessoriæ materiæ elaboratos, & copiosos
collectores; potius quàm discussores.

Quamvis autem transferentis possessio ad omnes
effectus, illum præsertim præsumptæ justificationis;
seu exemptionis ab onere justificandi suffragetur
translatario; Fortiùs verò, ubi subrogatio gratiosa
ad jus, & possessionem transferentis accedat, ut 119
præsertim in indultis Cardinalitiis contingit, non
tamen ex Curiæ stylo istud retinendæ, seu manuten-
tionis competit, sed illud adipiscendæ, quod sub
immissionis vocabulo practici explicant, adhuc ta-
men executivum, & privilegiatur regulariter non
admittens suspensivam appellationem. D.

Dictumque manutentionis remedium in quacum-
que instantia experibile est, etiam si in petitorio su-
per pensionis annullatione, vel reductione sententia
accedat, per appellationem suspensa, quinimò in
judicatum transacta, pendente adversus eam judicio
restitutionis in integrum; Aliqua cadente difficultate,
ubi

Y. *De his disc. 12. cum duob. seq.*
Z. *disc. 5. cum plur. seq. ad 10.*
A. *Disc. 6. & 15. & dicto tit. de benef. disc. 90.*

B. *Disc. 50. 57. 59. 67. & in aliis.*
C. *Disc. 36. & 37.*
D. *Disc. 17. & in aliis frequenter.*

ubi sit sententia absolutoria, quæ ipso jure absque hominis ministerio secum trahat executionem, an scilicèt ita hæc cæpta dicatur, adeò ut impediat illum sospensionis effectum, quem executione non cæpta, adinstar appellationis, producit etiam restitotionis in integrum commissio, quod varias habet opiniones.

De reliquis in foro non adeò frequentibus apud materiam ex professo tractantes videri poterit; Vel quia institotum sit, (ut in omnibus eliis) propriarom annotationum, non eutem totius materiæ compendiom insinuare; Vel qoia non de facili humanæ memoriæ imbecillitati conceditur, ebsque libris, in otio Tusculeno, cujus, ut plurimum hujusmodi compendia sunt partos, ipso primo calami cursu, omnia complecti, ac explicare.

FINIS.

